

12-9888
T. PETRONIJ

ARBITRI EQVITIS

ROMANI SATYRICON.

In Capita dissectum,

*Dellos. de la Comp.
de los de Granada*

Cum omnibus omnium INTERPRETVM Obseruationibus,
Notis, & Commentariis :

Hactenus sigillatim,

Nunc tandem sub vnum conspectum, ad calcem cuiusque capitis, collocatis.

Cum nouo insuper & locupletissimo Rerum & verborum Indice.

Accedunt & alia nonnulla

PETRONIORVM FRAGMENTA

VETERVMQVE POETARVM CATALECTA,

SVLPICIAEQVE VITA ET SATYRA.

Ex Bibliotheca D.
Iohannis Fernand de
Henestrosa J. C.

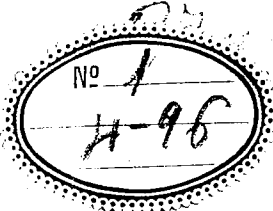

*Don Juan de la Cruz
de la Cruz
Ex commissione
de los libros de
prescriptos. Vindiciae
de la Cruz*

SENEGAL

Excudebat Iohannes

*a
24*

129

2 400 40

MADE IN SPAIN

12-9888
T. PETRONIJ

ARBITRI EQVITIS

ROMANI SATYRICON.

In Capita dissectum, *Del. Bot. de la Comp. de la Granada*

Cum omnibus omnium INTERPRETVM Obseruationibus,
Notis, & Commentariis:

Hactenus sigillatim,

Nunc tandem sub vnum conspectum, ad calcem cuiusque capitis, collocatis.

Cum nouo insuper & locupletissimo Rerum & verborum Indice.

Accedunt & alia nonnulla

PETRONIORVM FRAGMENTA,
VETERVMQVE POETARVM CATALECTA,
SVLPICIAEQVE VITA ET SATYRA.

A
24
149

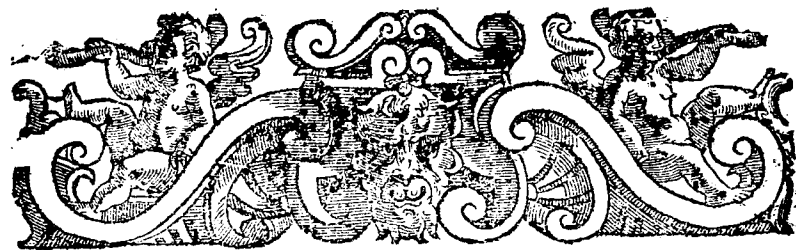
*Ex Bibliotheca D.
Iuanis Fernandi de
Henestrosa S. C.*

*Donacion de Pedro de
Alcazar de Toledo
Ex comendacion de
don Juan de los Rios ex
prescripto. Indico de
don Juan de los Rios*

MDCCCLXXIII

Excudebat Iohannes

ILLVSTRI ET GENEROSO DOMINO
DOMINO
DANIELI à BELLVIONIO
Coppeti & Villanouæ Baroni,
CHRISTIANISSIMI
FRANCORVM REGIS
à Conſiliis.

GESILAVS Spartano-
rum Rex, neque se fingi, ne-
que pingi vllomodo paſſus
eſt. Alexander verò Mace-
donum Rex, qui tum ob a-
nimi cum ob rerum geſta-
rum magnitudinem *Ma-*
gni nomen meruit: à multis artificibus promiſcuè
contaminari ſe noluit, quin ediçto ſanxit, vti ſo-
lus Policletes vultum ſuum ære duceret, Apelles
coloribus delinearet, Pyrgoteles cælamine excu-
deret: præter hos tres in arte ſua nobiliſſimos, ſi
quis vſpiam reperiretur alius Regis imagini ma-

nus admolitus: sciret haud secus in se quam in fá-
cilegū vindicatū iri. Hæc ita quidē Reges illi duo:
quod interfit verosimiles Regū vultus habere. At
enim longe magis adhuc interest ipforum res ge-
stas, sine ira, sine metu vel adulatione descriptas
habere, aliisque Principibus spectandas propone-
re. Ideoque etiam antiquissimi moris fuisse apud
Persas legimus, fortium virorum, Heroūque ge-
sta literis mandata, Annalibusque condita, Regi-
bus certis ac statis temporibus prælegere: quo alio-
rum laudibus excitati ad fortia impellerentur: fla-
gitiis deterriti à vitiis deterrerentur. Nam ut pro-
cerum, Heroum, Principūque, laudes, tro-
phæa, coronæ, & si quæ alia virtutum & victoria-
rum monumenta: bono publico natos ad virtu-
tem excitat: ita vice-versa, tabulæ vitiorum vel ar-
cana flagitiorum portentosorum Principum à
voluptatibus & vitiis eosdem abducent: si quidem
contraria contrariis opposita elucescunt, sed e-
tiam melius euitantur. Haud aliter in ipsa rerum
natura antiqui philosophi septem errantium stel-
larum potestates nobis tradidère: Saturni perni-
ciosam, Iouis beneficam, Solis luciferam, Martis
ignitam, Veneris voluptificam, Mercurij perni-
cicem, Lunæ natis & fatis benignam: ut ita à bene-
ficis potestatibus bene speraremus, à malignis no-
bis caueremus. Rursus haud aliter atque scopuli
aræque in Oceano latentes nauigantibus cum

primum

primum euitanda sunt: iis viam præmonstrantibus
qui ea præteruectos se memorant. Haud secus
etiam atque qui naturæ finem & secreta indaga-
runt, herbas pestíferas & mortíferas adnotare no-
bis solent, quas si non declarassent, ecquis ab illis
abstineret? quis etiam à Torpedine pisce præca-
ueret, cuius venenum tam præsens dicitur, ut dex-
tra ferientis per hastam qua fuerit vulnerata tor-
pore tantopere inficiatur, ut sine aliquo sensu
immobilis obstupescat. Non minus igitur inte-
rest vitiorum tabulas integras & veras, quàm vir-
tutum, victoriarum à Principibus partarum & tro-
phæorum monumenta habere. Quod cum ita sit
ausim dicere plurimum quoque interesse vel ipsius
Neronis, inter alios Principes mores & vitam per-
noscere, hoc est, virtutes eius & vitia. Virtutes, in-
quam, quia per quinquennium felicissimè Ro-
manum Imperium gubernauit & administravit:
quandiu scilicet is se Senecæ & Burrho Præfecto
Prætorio permisit. Vitia rursus: quomodo, in-
quam, decolor & à se degener Nero malis artibus
& prauis consiliis, à tam bonis principiis præceptis
in deterrimam gubernandi rationem postea la-
psus sit. Id verò præstat vnicè, neque aliis teme-
rè melius, Caius Petronius hic noster, qui Præses
olim beneque administratæ prouinciæ laurea re-
lata: à Nerone elegantia arbiter assumptus: tamen
cum Neronis gestis plerisque subscribere nequi-

ret: nec deterrimam eius gubernandi rationem probare posset: aulam Neronianam, imò Romanæ urbis luxum & mores ad exemplū Principis compositos, hoc Satyrico descripsit, procul ab ira, procul à metu & ab adulatione: sic enim Tacitus. *Ne e codicillis quidem (quod pleriq̄ pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus est.* Hunc igitur scriptorem Neronis quondam elegantiarum arbitrum, adeoque Neroni acceptum, ut nihil amœnum gratumq̄ haberet: nisi quod ei Petronius approbaret: quæq̄ inter optimos, Latinæ linguæ authores habent limatioris iudicij viri, in hunc modum adornatum, dissectum, Notis variis cumulatè instructum, Generositati tuæ dedicare & offerre sustineo: fretus non tantum veteris amicitiaæ paternæ, fraternæque memoria: Verum & cum maximè quod te iudicem talium rerum peritissimum: internoscendarum videlicet principalium virtutum & vitiorum iam olim præfiteris. Cui rei vel hoc vnum eminentissimo testimonio esse poterit. Quod fortissimus & Celsissimus Mauricius Princeps Arausionensis Comes Nassouia: qui virtutibus atque heroicis factis, summâque prudentia: fœderatas Prouincias non tantum prouidè tutatus est, sed & ditionem foelicer plurimùm adauxit: Princeps ille toto orbe clarus, & numquam sine gloria nominandus. Henrici Friderici fratris charissimi iuueniles annos,

nunc

nunc Herois inuicti) tuæ curæ commisit, tuque adeo illi extitisti quod Aristoteles & Homerus Alexandro. Exinde tu summa cum laude prouincia illa defunctus in Aulam Gallicanam redix: innata ingenij dexteritate, peritia, rerumque experientia apud omnes clarus: Illustrissimo vero & eminentissimo Duci Desdiguierio cū in primis charus, consiliorum eius & arcanorum particeps, exinde magis ex quo is summam laborum lauream, titulūque Illustris summique Magistri militum adeptus est. Sed cum Regnantium mereri iudicium supremæ laudis sit, id demum & hac, viam tibi ad summi Honoris templum & meritorum cumulum muniuisti. Scit illa inuicta, heu quondam Henrici Magni dextera, quantis quàm arduis in rebus quas longum esset memorare: tuam fidem & dexteritatem domi & foris experta sit: Scit prudentissima Regina mater quot numero quàm graua negotia solerti ingenio tuo & spectata industria, effeceris. Denique Christianissimus potentissimus & inuictissimus Ludouicus decimus tertius Galliarum Rex, tuam fidem & in rebus gerendis solertiam & prudentiam expertus est. Quæ quidem omnia cum animo meo reputarem aliquandiu dubius hæsi: Num hic libellus tuo conspectui subiiciendus esset: prima specie leuiculus: attamen hinc argumento lenocinante, inde blandiente illa insigni tua in Musas &

EPIST. DEDICATORIA.

Musarum amicos propensione: patronum te huic editioni delegi: boni consulturum sperans quicquid in illa concinnanda à me præstitum: factis magnum operæ-pretium relatus, si hoc leuidentse munusculum gratum tibi sensero, Generosissime Baro, quod non pro meritis, sed ex animo offert

Devotus tibi,

THEODORVS DE IVGES.

AD LECTO-

AD LECTOREM.

NONO superiore vtrúmque Senecam à me habuisti (Candidè lector) quid in illis præfiterim id ex tuo potius iudicio quam commendatione metiri revelim. Vtrumque Senecam dixi: Marcum (inquam) Annæum Senecam patrem, ab eo enim exordiar (& naturæ non scripturæ seu editionum hic ordinem sequar) Oratorem disertissimum & insigni imò mirabili memoria præditum: & L. Annæum Senecam verè Philosophum, quique adeo verissimam illam esse sententiam comprobavit. *Tunc fore Respublicas beatas cum eas Philosophi gubernarent vel gubernatoribus assiderent.* Ecqua enim Respublica, quod regnum, quod imperium fœlicitatem tantam quantam Imperium Romanum sub Neronis quinquennio tantopere celebrato iugiter obtinuit: At enim tantum beneficium cum primis Senecæ Philosopho imputandum quâdiu is Neronis præceptorem egit, & Burrho eiusdē Neronis Præfecto Prætorio: vice-versa vt hoc sublato, ita Senecæ potētia infracta & bene gubernandi ratio simul

AD LECTOREM.

infracta ad Tigellinum aliósq̄ue Tyberianæ & Cai-
 næ aulæ reliquias, peruenit: Nerone ad eos conuer-
 so & transfuga. Qua re videre est quantum interfit
 Principum fidos & virtutum amantes habere Con-
 siliiorum participes, qui extrema potius pati nō ab-
 nuant quàm à virtute desciscant. Quo sane in cen-
 su fuit Seneca noster fuit & Papinianus: addere au-
 sim & Petronium nostrum qui licet Neronis deli-
 ciarum Arbitrarius assumptus, tamen benè administra-
 tæ prouinciæ gloriam reportauit, parémque se ne-
 gotiis ostendit. Hunc Petronium C. Plinius natura-
 lis historiæ scriptor Titum Tacitus libr. 16. Anna. c.
 19. Caium nuncupat: vt isti potius subscribam, va-
 lidissimo hoc inter cætera argumēto innitor: quod
 scilicet ex professo Tacitus Petronij vitā & obitum
 accuratè descripserit, vt verosimile nō fiat Tacitum
 errasse in eius prænomine cuius vitam mores & o-
 bitum tam accuratè referre instituit: sic enim loco
 supra citato. *De C. Petronio pauca repetenda, fortè
 illis diebus Casar Campaniam petiuerat, & Cumas vs-
 que progressus, Petronius illic attinebatur: nec tulit vl-
 tra timoris aut spei moras, &c.* Quinimo hoc ipsum
 Petronij Satyricum his verbis indicauit. *Ne Codi-
 cillis, (quod plerique pereuntium) Neronem aut Ti-
 gellinum aut quem alium potentium adulatus est, sed
 flagitia Principis sub nominibus exoletorum femina-
 rumque & nouitate cuiusque stupri præscripsit atque
 obsignata misit Neroni, fregitque annulum, ne mox*

usui

AD LECTOREM.

usui esset ad facienda pericula. His, inquam, verbis in-
 dubiè Tacitus Satyricon hoc Petronij indicare vo-
 luit, quod quidē ad se missum per codicillos prom-
 ptum fuerat Neroni flammis abolere: nihilominus
 tamen ad nos illi codicilli peruenere, vel potius eo-
 rum fragmenta quibus vitia aulæ Neronianæ per-
 stringit Petronius. Neque enim vt artifex volupta-
 tum illos scripsit codicillos, vel vt magnarius vel
 mango voluptatum vel leno impurissimus Gadi-
 tanas aut Memphitides puellas, aut quales media
 prostabant suburra oculis libidinantium subijceret
 ad excitandas & infāmandas libidines: sed Venu-
 fina lucerna Satyricè tractare instituit exoletos &
 spinthrias Neronianos: sicut & Seneca noster lib. 1.
 Natu. quæst. cap. 16. proponit spurcissimum infandę
 libidinis hominem Hostium nomine, non imitan-
 dum sed detestandam: ideóque dixit Seneca. *Occi-
 dendus & ad speculum immolandus*: sic enim locus
 ille restituendus est. Itaque cum Petronius aulam
 Neronianam infamem & spurcissimam describat,
 detestandā non imitandam proponit: Sybaritarum
 fermè more, qui seruos ex industria vino obruebāt
 liberisq̄ue ostendebant, vt ita ebrietatem detestari
 discerent. Ingens interim est hæc Petronij, & laudā-
 da libertas, qui Principis ipsius flagitia præscribere
 in animum induxerit, haud absimilis Agesilao qui
 priuatorum errata modestè tulit: Principum ma-
 xima omnia existimauit: quia vt Principes melius

AD LECTOREM.

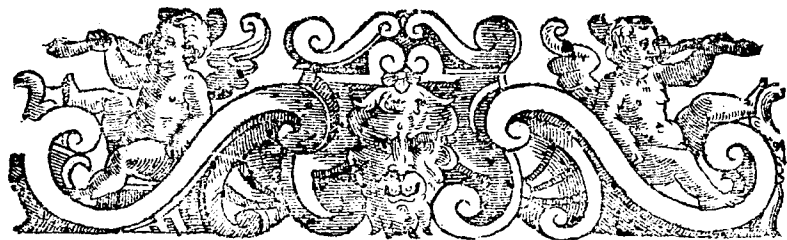
virtutē in populos proprio exemplo fanciūt, quam vinculis, pedicis, manicis, ergastulis, legum sanctio- nibus & pœnis: Ita cōtrā propriis flagitiis populum quàm breuissimè corrumpūt. Et ad summam non Petronius vnus tantum, sed & alij quoque vitia Sa- tyricè tetigerunt. Horatius, Seneca, Iuuenalis, Per- sius, Martialis, hoc vnum agere voluerunt, vt per hoc vitia & impurissimæ impuritatis homines, tan- quā periculosissimos scopulos fugeremus. Neque audiendi Catones quidam, & Sabinae frontis homi- nes, qui dicant, *Querere aliud debebas, quod ageres, crimen addiscitur, dum videtur* His enim ex epist. 14. lib. 4. Epist. Plinij Secundi, respondere promptum est. *Erit eruditionis vestrae cogitare, grauissimos & summos viros, non modo discutiare verum, sed ne verbis quidem abstinuisse.* Verum malo vt ipse Petronius pro se respondeat. *Si vir fueris, non abibis ad spintbriam,* sic enim legendū, nō vt vulgò legitur (ad spurcam.) Si benè natus, bonis artibus imbutus, & veræ Philo- sophiæ placitis instructus fueris: tāquam Murex pu- rissimæ castitatis piscis non patieris corruptelam. Et vt Socrates ingressu suo carcerē purgavit, ita si quid à virtute alienū, & vitio ad fine purgabit tua foelix & bona indoles (Candide lector) quem ego viuere & valere iubeo, interea dum Cornelium Tacitum in proximas nundinas (si Deus Opt. Max. dederit) tibi adorno.

TITVS PETRONIVS

TITVS. PETRONIVS. ARBITER.
 BITHYNIÆ. PROCONSUL.
AVLÆ. CÆSARÆ. PRINCEPS.
 DOMESTICVS. ET. ARCANO
 RVM. CONSILIARIVS.
VIR. INGENIO. VERE. AVLICO.
 SVMMA DOCTRINA. ET ACRI.
 IVDICIO. PRÆDITVS.
NERONE. CLAVDIO. IMPERA-
 TORE. VOLENTE.
AD. MORTEM. ACTVS.
A. C. N.

LIIIX.
C. SVETONIO. PAVLINO. L.
 PONTIO. TIBERINO. COSS.
BIENNIO. ANTE QVAM. PETRVS.
 ET. PAVLVS. APOSTOLORVM.
 PRINCIPES. PATERENTVR.

Anno
 Christi
 1717

TABVLA RERVM
QVÆ IN HOC OPERE
CONTINENTVR.

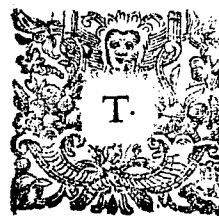
PROLEGOMENA vsum lectionis Petronianæ demon-
strantia.
T. PETRONII ARBITRI Satyricon.
EIVSDEM Fragmenta auctiora.
EIVSDEM Eufcius.
P. PETRONII Rhetoris Declamatio.
PETRONII Grammatici Fragmenta, quæ videntur esse B. PETRONII
Bononiensis Episcopi.
PETRONII AFRANII Epigrammata.
PETRONII INDICI Epigramma.
M. PETRONII VENUSTIANI Epigramma.
PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS Epigrammata.
C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS Epigramma.
PETRONII APOLLODORI Pontificis Romani Epigramma.
PETRONII ARBITRI Pseudepigrapha Epigrammata auctioribus suis
rescripta.
Alia ex PETRONIO relata, quæ in superioris Satyrici Fragmentis non
exstant.
Veterum Poëtarum Catalecta.
Vita SVLPICIÆ.
EIVSDEM Satyricon.

PROLE-

PROLEGOMENA.
CAPVT I.
OMOLOGOYMEANA,
SIVE DE T. PETRONIO ARBITRO
ELOGIA ET TESTIMONIA.

C. Plinius Secundus Natural. Hist. lib. xxxvii. Cap. II.

Petronius Consularis moriturus, inuidiâ Neronis
Principis, vt mensam eius exheredaret, trullâ mur-
rhinam CCC.H.S. emptam fregit.

*Terentianus Maurus de Metris, de Iambico
dimetro claudo.*

*Et condere inde carmen
Multi solent Poëta.
Horatium videmus
Versus tenoris huius
Nusquam locasse iuges.
At ARBITER disertus
Libris suis frequentat.
Agnoscere hæc potestis,
Cantare qua solemus.*

Idem eodem libro, in v 1. Tomo hendecasyllaborum.

*Nunc diuisio, quam loquemur, edet.
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vsus,
Muscum lyricum refert eundem
Consonantia verba cantitasse,
Et plures alij.—*

PLVTARCHVS CHÆRONEVS lib. Πῶς ἂν τις ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸν

κόλακα τῷ εἴλε :

Ἡ τοῦ ἀσώτου καὶ πολυτελεῖς εἰς μικρολοσίαν καὶ ρυπαρίαν ἐρεῖδ ἰζῶσιν, ὡσαύτ Νέ-
ρωνι Τίτῳ Πετρῖνῳ.

C. Cornelius Tacitus *Annal. lib. XVI.*

C. SVETONIO, L. TELESINO COS.

Paucos intra dies, eodem agmine Æneus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus, ac C. Petronius cecidere.

Et paucis interiectis de Petronij morte subjicit.

De C. Petronio supra pauca repetenda sunt. Nam illi dies per somnum, nox officijs, & oblectamentis vitæ transigebatur. Utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta factaque eius quanto solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniæ & mox Consul, vigentem se ac parem negotijs ostendit: dein reholurus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est, elegantia ARBITER, dum nihil amænum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbasset. Vnde invidia Tigellini, quasi aduersus æmulum, & scientia voluptatum potiorum. Ergo crudelitatem Principis, cui ceteræ libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Sceui Petronio objectans: corrupto ad iudicium seruo, ad præptaque defensione, & maiore parte familiæ in vincla rapta. Fortè illis diebus Campaniam petierat Cæsar, & Cumas vsque progressus, Petronius illic atinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras: neque tamen præceps vitam expulit, sed incisas venas, ut libitum obligatas, aperire rursus, & alloqui amicos non per feria, aut quibus constantiæ gloriam peteret. Audiebatur referentes, nihil de immortalitate animæ & sapientium placitis, sed leuia carmina & faciles versus. Seruorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. Inijt & vias, somno indulcit, ut quanquam coacta mors, fortunæ similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adularus est: sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum fœminarumque, & nouitate cuiusque stupri perscripsit, acque obfignata misit Neroni, fregitque annulum, ne mox vsi esset ad faciendâ pericula. Ambigenti Neroni, quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignara, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris, agitur in exsilium tanquam non siluisset quæ viderat perit. Hæcque, proprio odio.

Seruius Marius Honoratus Comment. in lib. III. Aeneid.

Hoc autem in Petronio lectum est.

Idem Comment. in XII. Aeneid.

Nomina in TOR communiã suat, ut hic & hæc balnearior: licet Petronius vsurpauerit, balnearicem dicens.

Lucretius Placidus Comment. in Statij Thebaid. lib. II.

Primus in orbe D. os] Ut Lucanus; Quæ fixæ timent. Et Petronius Arbitræ istum secutus, &c.

B. Hieronymus Stridonensis epist. ad Demetri.

Cinguntulos pueros & calamistratos, & peregrini mutis olentes pellicis

liculas, de quibus illud Arbitri est; Non bene olet, qui bene semper olet: quasi quosdam pestes & venena pudicitia virgo deuitet.

Aurel. Macrobius Theodosius lib. I. Comment. in Somn. Scipionis.

Fabulæ, quarum nomen indicat falsi professionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonam frugem repertæ sunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander ciuive imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis casibus amatorum referta in quibus vel multum esse Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam lusisse miramur. Hoc totum fabularum genus, quod solas aurium delicias proficitur, è sacratio suo in nutricum cunas sapientiæ tractatus eliminat.

Furius Publius Fulgentius lib. I. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & caudicibus cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamor in præco compefcatur, sola est Satyræ quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana subit Albutia: hac enim adludente & Plantinæ Saureæ dominatus obdormuit, & Sulpicillæ Aufonianæ loquacitas deperit, Sallustianæque Sempronæ, quamuis præfens sit melos raucescit.

Idem ibidem.

Denique huius rei non immemor Petronius ait.

Idem lib. 2. in Tantal.

Hanc fabulam Petronius breuiter exponit, dicens, &c.

Idem lib. de continentia Virgiliana.

Vnde & Petronius in Eufcio ait.

Cl. Marius Victorinus Afer Artis Grammat. lib. 3. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico.

Huius tenoris ac formæ quosdã versus Poetas lyricos carminibus suis indidisse cognouimus, ut & apud Arbitrū inuenimus, cuius exemplū, &c.

Idem libr. 4.

Metrum erit Anacreontionis; siquidem eo frequentissime vsus sit, sed & apud nos plerique, inter quos Arbitræ Satyrico ita, &c.

Fabius Fulgentius Planciades de Prisco sermon.

Vnde & Petronius Arbitræ ait, &c.

C. Sollus Sidonius Apollinaris Aruernorum Episcopus Carm.

IX. ad Magnum Felicem.

Non Licinius hic, Lucretiusque est,
Non Furnus, Memor, Ennius, Carullus,
Stella, & Septimius, Petroniusque.

Idem in Narbone.

Et de Massiliensium per hancos.

Sacri scriptis Arbitræ colonum.

Helle pontiaco parem Priapo.

Isidorus Episcopus Hispanensis Etymolog. lib. 5. cap. 37.

Petronius aliter existimat, dicens, &c.

Iulius Romanus in Epigramm.

Petronij carmen diuino pondere currit,

Quo inuenum mores arguit, atque senum.

Quare illo pra se gaudet lasciuia puella.

Ac quoque delicias frigida sentit anus.

Nam iter diri scripsitq, Neronis amictu

Arbiter arbitrio dictus & ipse suo.

Diomedes Artis Grammat. lib. III.

Et illud hinc est comma, quod Arbiter fecit tale, &c.

Sergius in Donati Artem secund.

Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.

Priscianus Casariensis lib. 8.

Communia verò esse defendit, tum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quæ potuimus è diuersis colligere libris, exempla proferamus. Petronius, &c.

Idem lib. XI.

Multa ex huiusmodi verbis inueniuntur apud antiquissimos participia præteriti temporis, tam actiuam quàm passiuam significationem habentia, vt meditor, &c. Sic etiam amplector, amplexus. Petronius, &c.

Helenius Acron. Comment. in Horatij Epod. V.

Petronius, vt monstraret furentem: Pollice, ait, &c.

Pompeius in Arte.

Ait Petronius, hic Quirites, numero singulari.

Ioannes Episcopus Saresberiensis in Polycrat. siue de Nugis

Curial. lib. III. cap. VII.

Hoc ipsum Arbiter noster ingemiscit, etsi alterius videatur induisse personam.

Idem eod. lib. cap. VIII.

Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad * comædiam suam quodammodo respiciens.

Idem lib. VIII. cap. XII.

Non quidem solus est in mulierum ineptiis ridendis aut exprimendis Petronius. Scribit B. Hieronymus, quia totæ Euripidis tragœdiæ in mulieres maledicta sunt, &c.

Bartholomæus Vicecomes in lib. Desforatorum, Petronij

fragmenta ita inscribit:

Petronij Arbitri Afranij Satyrici, &c.

M. Conradus de Mure Canonicus Thuricensis

in Fabulario.

Philosophus est sapientiæ amator, naturaliumque rerum & secretorum dilector, &c. Hic quoque Poëtarum scriptoribus historiarum, nomina multorum quoque misces philosophorum, &c. Plaurus, Pedius, Peto, Pherecides, Periander, Persius, Petronius, &c.

B. Vin-

B. Vincentius Episcopus Beluacensis, Specul. histor.

*lib. * X X, cap. X X V.*

Eodem tempore fuit Petronius Bononiensis * Italiae Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ & monachorum studijs ab adolescentia * excitatus. Hic scripsisse putatur vitas Patrum monachorum Ægypti, quem velut speculum ac normam professionis suæ monachi amplectuntur. Legi, inquit Gennadius, sub eius nomine in ordinatione Episcopi ratione & humilitate plenum tractatum, quem lingua eleganter ostendit non ipsius esse, sed vt quidam dicunt, patris eius Petronij, eloquentissimi & eruditissimi in secularibus litteris viri. Nam & Præfectum prætorij se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est Theodosio & Placido Valentiniano regnantibus. * ΑΣΤΟΡ. De quodam libro Petronij partim metrico, partim prosaico, pauca hæc moralia, quæ sequuntur, excepta notauit. PETRONIVS.

Quid faciunt leges, ubi sola pecunia regnat,

Aut ubi paupertas vincere nulla potest?

Iam nunc iudicium nihil est nisi publica merces.

Tutius est paruo ære rem perditam recuperare, quàm in ambiguam litrem descendere. Periculosum est alienis interesse secretis.

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit

Tantalus infelix, quem sua vota premunt.

Diuitis nec magni facies erit, omnia cernens.

Qui tenet, & sicco conquirat ore famem.

Heu heu nos miseros, quàm totus homuncio nil est,

Nil erimus cuncti, postquam nos auferet orcus.

Ergo viuamus, dum licet esse bene.

Omnes opertis oculis bona sua computant.

Cùm fortuna manet, vultum seruat is amici,

Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Raram facit mixturam cum sapientia forma. Ergo sic semper & ubique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam reddituram consumem. Quid non commune est, quod natura optimum fecerit? Nescio quo modo bonæ mentis est soror paupertas. Nihil tam arduum est, quod non improbitas extorqueat. Ingemiosa gula est.

Ad prædam strepitumque lucri suffragia vertet.

Venalis populus, venalis Curia primum,

Ipseque maiestas auro corrupta iacebit.

Querit se natura, nec inuenit, omnibus ergo

Scorta placent, fractiq, nerui serpere gressus.

Et laxi crines, & tot noua nomina vestis.

Quisquis habet nummos, securus nauigat aura,

Fortunamque suo temperat arbitrio.

Carmina componit, declamat, concrepat, omnes

Et peragit causas, sitq, Catone prior.

Parua loquor, quiduis nummos præbentibus opto.

Eueniet, clausum possidet arca louem.

—O maxima rerum,

* Ves. e dit.

21.

* For. Gal-

liz.

* For. e-

xercita-

tus.

* Pro AV-

CTOR. id

est, ipse

Vincen-

tius, vt ex

operis e-

ius præ-

fatione

pater.

* An Sa-
tyricam
hanc?

Et merito pietas homini mitissima virtus.

B. Antoninus Archiepiscopus Florentinus in Summa Historiar.

Huius liber ad manum non est. Adducit & ipse Petronium, sed in eo lapsus, quod Bononiensem Episcopum cum Vincentio constituerit.

Iacobus Magni Eremita S. August. Antistodorensis, Sopholog. lib. V. cap. XII. & lib. VI. cap. XV III.

Iuxta illud Petronij.

Idem lib. VI. cap. XIII.

Nam, teste Petronio, Ingenuosa gula est.

Pomponius Sabinus Comment. in Virgilij Cirin.

Post eum Diuus Claudius quatuor mansuetas (scil. tigres) in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius cum ait, &c.

L. Domitius Brusonius Lucanus Rer. memorabil. lib. IV. cap. I.

Quartilla apud Arbitrum Petronium, ait, &c.

Editor Lipsiensis in frontispicio.

Petronius Arbitrator Poeta Satyricus.

Et deinde.

Petronij Arbitri Satyra, in qua vitia Romanorum reprehenduntur, incipit.

In fine.

Finis Petronij Arbitri in Satyra integra. Impressum Liptzck per Iacobum Tanner Herbipolensem, anno salutis nostrae 1500.

Petrus Crinitus de Honest. discipl. lib. IV. cap. XIII.

Legebamus nuper Venetiis ego & Ioannes Venetus Petronij Arbitri Satyrae opus contra declamatores: in quo cum alia multa nos magnopere affecerunt, tum illud praecipue carmen, in quo de pauone & ciconia, ludens, &c.

Ioannes Baptista Pius Comment. in Fulgentij Mytholog.

Petronius festiuus Poeta, elegantissimusque Satyras Varronis more scripsit, quarum fragmentum vorsa & prosa oratione scriptum, nostro in armario continetur.

Idem Annotat. Posterior. cap. XLII X.

Petronij Arbitri opusculum aureum manus eruditorum versant, imò fragmenta operis aurei, in quo contendit Petronius effugere ab omni verborum vtilitate, sumereque satagit voces à plebe semotas, vt fiat illud.

Odi profanum vulgus, & arceo.

Hunc auctorem plura scripsisse quam extant, ostendit Fulgentius Placiades, quaedam in Mythologiis suis adroicans, quae non comparent. In his, Dij boni, reliquiis quanta sit librariorum incuria, quiuis vel mediocriter eruditus noscere potest.

Editor

Editor Parisiensis Reginaldus Chaldarius in frontispicio.

Petronij Arbitri, quatenus extare comperitur, Satyrae fragmentum, cuius vel hoc vnum distichon, quod nemini doctiorum non est in ore, æstimationem indicat & pretium.

*Quisquis habet nummos, securam nauiget aura,
Fornamque suo temperet arbitria.*

Et in calce.

Hæc ad* exemplar, quod vnicum habuimus, excusa sunt. Quisque pro suo arbitrio & eruditione, quod sibi displicet, restituat. Parisijs pridie Cal. Maias, anno M.D.XX.

Conradus Gesnerus Tigurinus, Medicus ac Philosophus, in Bibliotheca.

Petronius Arbitrator, Massiliensis à plerisque existimatur, Satyricum opus varium composuit, cuius licet fragmenta ad nos tantum peruenerint, eademque parum castigata, multæ tamen eruditionis hominem fuisse facile cognoscimus, &c. Vide plura apud Lil. Gyraldum de Poëtis Latinis. Ioannes Alexander Brassicanus emendauit, & Annotationibus illustrauit, pauloque antea, quam obiret, Ioanni Oporino exeuendum transmisit.

Idem ibidem.

Ioannes Alexander Brassicanus, vir de bonis literis optimè meritis, nullis ante id tempus nusquam excusos auctores typographis publicandos exhibuit, quorum plerisque præfationes suas adiunxit: vt, opera Eucherij, Græca Geoponica Constantini, Saluiani Episcopi librum de vero iudicio & prouidentia Dei, Petronij Arbitri Satyras, quibus etiam Scholia adiecit.

Adrianus Turnebus Aduersarior. lib. III. cap. XX.

Hæc ego è Petronio Mammiij V. C. descripsi quem domi sub sera & claustro habet, ne quem foris obicænus & lasciuus scriptor impura sua petulantia contaminet.

Idem lib. XIX. cap. VI.

Petronius Arbitrator venustatem orationis suæ inquinavit spurcissimis amoribus.

Idem lib. XXXI. cap. V.

Expurgare mendas Petronij, id esset, omnes littoris algas legere, omniaque maris eiectionamenta.

Geraldus Falkenburgius Nouiomagus Epist. ad Doufam.

Pulmanus remittit tibi Petronium, cum scenore, quem quando Plantino visum erit recudere, fiet in eo honorifica tui mentio, interea de carmine illi præfigendo cogitabis. Antuerpiæ, IV. Kal. April. MD. LXIX.

Ianus Doufa P. ad Falkenburgium Responstone.

Ad Petronium quod attinet, gratulor nobis aliquod fuisse opellæ illius pretium, ita eum pulchre mihi & quidem cum scenore remisit Pulmannus tuus, vt nihil iam vltra ipsi ad summum scælicitatis cumulum deesse exi-

* An Mediolanense, quod hanc & Germanicam editionem præcessit.

sti nem, præter typos Plantini nostri, & Gallicanum Memmianæ Bibliothecæ exemplar, quod utinam Pithœus nobis inuidere abstineat diutius. Interim de carmine illi, uti postulas, præfigendo operam dabimus, ne editionem moretur.

Obertus Gifanius I.C. Ind. Lucretian. in CASVS.

Proferam vnum ex Petronio, in quo superioribus mensibus operam aliquam posuimus, non eam tamen, quam cuperemus; in eo igitur ut alia multa, ita & hoc restituendum puto.

Jacobus Durantius Casellius I.C. Variar. lect. lib. 1. cap. v.

Apud Petronium Arbitrum multa sunt impudica, fateor, & quæ ipse iniquis oculis animoque legeret iniquo. At ipsum idcirco dari æternis tenebris obliuioni que sempiternæ, qui fieri potest? Illum Venus ab obliuionis periculo sartum tectumque facias, qui in re ornanda nullas dicendi videres, nullas prætermisit elegantias. Væ Gothico seculo! quo non modo capite minutum est Romanum Imperium, verum etiam literæ ad interuersionem occisæ. Per hocce tempus liberales artes velut nube quadam obductæ sunt, non solum Bibliothecæ ritu sepulchorum clausæ, verum etiam incendio flammisque consumptæ. Væ quoque Cassianis quibusdam Monachis! qui cum sine lentigine ac prurigine Petronio dare operam non possent, illi lasciuienti & luxurianti penem sustulerunt. Vellem quidem ipse prætextatis verbis abstinuisset, & rebus alijs conscribendis capitale ingenium, & graphicam eloquentiam occupasset, sanè disertorum apud Latinos familiam duceret. At Neronis sæuitiæ id ascribo, cuius vltimæ causæ sub exoletorum & cynædorum spurcis figmentis incestas & execrabiles libidines palâ fecit. Qui hoc non intellexere, illi velut impudico & propudioso nebuloni fibulam imposuerunt, quasi ille Iuvenale fuerit impudicior, qui easdem res eodê ore prosequutus est. Desiderabatur ipse non ita diu, sed P. Pithœus & Cl. Binetus Romanæ Majestatis optimi vindices fecere, ne ipsum vel amissum desideraremus, vel corruptum & inquinatum contemneremus, &c.

M. Antonius Delrio Iesuita Commentar. in Seneca Medeam, vers. 14.

Petronius Arbitrator obscœnus alioquin & paganus, quem nollem Diu. Antoninum in Summ. Histor. & alios quosdam cum S. Petronio Episcopo confudisse: nam refellit Satyra Arbitri, Sambuci & Pythœi studio edicæ, in qua versus illi, quos homini huic beato adscribunt errore graui.

Iosephus Scaliger Commentar. in Priapeia.

Hoc distichon est singulare epigramma. Neque dubito, quin ex Satyrico Menippeo Petronij acceptum fuerit. Nam alia ad huius intelligentiam opus sunt, quæ, ut verisimile est, in prosa sua tractabat Petronius.

Iosias Simlerus Canonicus Tegurini. in Addit. ad Biblioth. Gesneri.

Petronij Arbitri Massiliensis Satyrici fragmenta restituta & aucta e Bibliotheca Ioannis Sambuci Antuerpiæ Plantinæ. Extant etiam eius Satyricorum fragmenta in Bibliotheca Petri Pithœi.

Ianus Gulielmus Plautin. quest. in Epidic. cap. v.

Non de nihilo Petronium amas, P. Pithœe, verrulæ & Latinæ urbanitatis purissimum fontem. Nam floralia sacra quod celebrat sine fuce atque fallacijs, more Romano, non tam seueri esse debemus, ut quod in alijs ferimus, quia necesse est, in hoc vno damnemus, qui illis apertior fortassis est, at non inhonestior. Recte tu, qui huic Arbitro æquissimus arbiter fuisti, & sententia tua vitam illi, salutemque reddidisti, &c.

Idem in Mostellar. cap. 1 v.

Te confulo, A. Oisele, quem Arbitri studiosum opinor, vel quia mundissimi in sermone nitoris est, vel quia ab amicissimo tibi homine (scilicet P. Pithœo) in lucem & cognitionem eruditorum retractus.

Iustus Lipsius Antiquar. lect. lib. 1. cap. 8.

Petronij Arbitri fragmenta pauca habemus scriptoris tersti & vniuersi, & nisi quod in re illa voluptatum nimis Latinè interdum loquatur, cætera laudati. Eius pro parte emendandi caput hoc scripsimus.

Idem lib. 3. quo conuiuiorum ritus proponuntur.

Prodeat & testis Petronius, in cuius amœnissimis Satyris viginti locis Gyton quidam Frater Olenij nominatur.

Idem Epistolic. quest. lib. 3. Epist. 2.

Vt in vita, sic in studijs iuuat seueritati aduersa comitas. Ea causa frequenter soleo à grauioribus libris animum quasi in ludum mittere ad scriptores amœniores. Quo in numero Petronium repono: quidquid dicant isti frontis seueræ. Et tua fide, P. Pithœe, vidistin' quidquam venustius, argutius, post natus Musas? Non ego; abesse tantum nuda illa nequitia: qua tamen nihil offendor; ioci me delectant, urbanitas capir: cætera nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt; quam olim in flumine vestigium, cymba. Vt vina apposita vinosum mouent; iniunium, ut antiqui loquebantur, non mouent: Sic ista animum iam ante improbum fortasse incient; casto & castigato non adhærent. Et sunt tamen inter Musæos homines qui hunc scriptorem fuisse velint; quibus nos certè, mi Pithœe, dissentimus. Meæ sententiæ testes has Notas do: quæ cuiuimodi illæ, non nisi ab eo qui cum cura legerit, eruantur.

Idem lib. 5. Epist. 19.

Immensum tibi Pythœe, Petronius debet: liceat & mihi, si fas est, venire in partem nominis tui, &c.

Robertus Titius Brugensis Assertionum libr. 7.

cap. 4.

Nam Petronius multo potior auctor inquit.

Ioannes Iacobus Frisius Canonicus Tigurinus in Biblioth.

Chronolog. A. D. 490.

Terentianus Maurus contemporaneus Alphio Auito, Septimio, Petronio, & Aurelio Apollinari.

*Hieronymus Commelinus Catalogo suorum librorum
manuscript.*

* Forte
Petronij
Afranij.

Petronius de Mida Rege, & * ænigmata versibus conscripta.

Conradus Rittershusius IC. Notis in Phædrum.

Eadem causa, &c. Petronij Arbitri elegantissimum Satyricon ita nobis laceravit ac detruncavit, ut vix Orpheum mulieres Thraciæ, vel Pentheum Bacchæ discerperint miserabilis.

Ulysses Aldrouandus Medicus Ornitholog. lib. 14. cap. 17.

*Haud melatet, capum à Petronio Poëta antiquissimo Gallum dici.

Albericus Gentilis IC. in Virgilian. lect. locum ex

Petronio citans ad Filium ait:

Audi virum acrem, & stomachi Lycidæ nostri.

Isaacus Casaubonus de Satyra lib. 2. cap. 2.

Petronius Arbitrator cur opusculum suum, quo Neronis & aliorum Procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicavit, Satyricon potius quam Satyram inscribere maluerit, frustra fortasse quaesierimus: neque est tanti.

Idem lib. 2. cap. 4.

Petronij libellus mera est Saturia Varroniana, ut suo loco dictum; ipse tamen Satyricon sive Satyricon maluit inscribere: quomodo Commentarium dicitur pro Commentario libro; Apologeticus pro Apologetico libro: at qui Satyricon titulum Petronij libris imposuerunt, ij sine dubio Græcam vocis Satyræ originem spectant; cuius rei nunquam auctori venisse in mentem pro certo habeo.

Guilhelmus Barclaius Pater in Euphormionis

Lusini Satyricon.

His elementis instructus adolescens, ut primum ingrata Romanæ linguæ initia evasit, statim ad amœnitatem Ciceronis traducendus est. Mox in omnes passim authores euagetur licentius studium, nec Petronio, Livio, Sallustio, &c. pigeat miscuisse Ciceronianam dictionem.

Franciscus Raphelengius Iunior in præfat. suæ editionis

Petronianæ.

Nos commoditati tuæ consulendum rati, persuaderi nos passi sumus, ac proinde tantum non iustum Commentarium in amœnissimæ eruditionis, & eruditissimæ festiuitatis auctorem tibi damus.

Michael Piccartus Philosophus Altorphinus Periculor.

Criticor. cap. 17.

Verè Arbitrator elegantiarum est Petronius, quicquid Catones contradicant, & bonorum manibus terendus: licet Hellepontico par sit Priapo, ut ille cecinit.

LR. in Confutatione Fabulae Burdonianæ, pag. 305.

Primum illud in numerum procedat: Petronium Iosephi delicias. Magnam

quam sane crimen; quod tamen adeo verum est, ut Iosephus postquam ab hac annos xxxvii. Valente Cauium autorem ex membranis Cuiacij descripsit, vix unam paginam illius inspexerit. Quo modo ergo deliciae eius liber ille fuerit, quem post tam longinquum tempus reuisere dignatus non sit? Et tamen eum isti amphitheatrici latratus non adeo deterrent, ut, si totus Petronius in membranis existeret, pigeret eum describere. Si enim is scriptor indignus est, qui teneræ ætati committatur, at non dignus, qui pereat tamen. Quare non obiecerunt Martialem, Catullum, alios apud quos

Nomen adest rebus, nominibusq; pudor?

Quis veterum Poëtarum plus oblcœnitatis, impuritatis, flagitiorum, professus est, quam docet POENITENTIALE BURCHARDI? Quot sunt, qui ignorarent multa, quæ ibi leguntur, nisi ex ipso didicissent? Ridelicula magis an impudens contumelia? Quot possent huc adferri, nisi hæc rideremus potius, quam in illis confutandis vel momentum temporis terere vellemus?

Erycius Puteanus Melchiori Haiminsfeldio Goldasto, serio amico, S. D.

... In Petronio quoque cum fructu publico eris: emacula, & florem illum Latini oris purum putumque representa. Scæna quædam scelerum, non nego, in hoc scripto: sed quam intueri, cum fructu certè virtutis sit; vibex, ipse titulus, quo tam enormem eluuiem seuerus Arbitrator proscribit. Plerumque mortales ab oculis auribusque remouemus, quæ peccamus. Atqui ista alieni æui vitia sunt, tunc quoque repræhensa: quid si & nostri? Morum maculas Christiani videant, ad quas redierunt: si reprehendi nolint, saltem in schemate corrigantur. Ego sic censeo.

tòque rubore perfunduntur. Quod quidem admittere feuerioris notæ homines debeant: ita studiosè & cum industria cauit, ne oblitus verecundiæ suæ non abstineret à spurcis & turpibus earum partium appellationibus, quas ne nominare quidem inter res serias fas est. Quid ergo peccauit, si prauos populi mores & consuetudines vitio turpissimi DOMINI fœdas & inquinatas redarguit? Numquam non præoccupauit ipse, & sagacissimo ingenio contumelias vestras odoratus his elegantissimis versibus elafit:

Quid me constricta spectatis fronte Catones,

Damnatisque mee simplicitatis opus?

Sermonis puri non tristis gratia ridet:

Quòdque facit populus, candida lingua refert.

An Neronis, Domitiani, Eliogabali facinora honestioribus verbis circumloquuntur Suetonius, Dio Cassius, Lampridius, B. Orosius, Xiphilinus Patriarcha Constantinopolitanus? * De vitiiis dissertio siue disputatio duplex est. Vna, qua ad vitia homines allicimus suavioribus, exhortationibus ac lenociniis: ut qui amare docent nostra etate, prob dolor! etiam potare, qui amatoria ludunt, ut iuuenum mentes veluti inebriant, quales impudici Poëta. Ea dissertio vitiosa est ac detestanda maxime homini Christiano, plus etiam illis, qui iuuentuti ut magistri præsumt. Altera est dissertio de vitiiis, ut ea detestemur ac execremur: imò quoties de eis fit mentio, ut ab iis dehortemur, ab iis abstineamus, & execremur. Hæc dissertio neuiquam reprehendenda est, multi enim sancti viri ac Doctores quemadmodam de vitiiis scripserunt, in refert vitia Sue-

* Verba
sunt Hen-
rici Lori-
ti Glare-
asi præfat.
in Sueton.

vlusque formosorum sermonem his verbis ostentio, non tam ostendenda est quam conspuenda, puderetque eam Nugis nostris esse insertam, nisi eandem Apostolus Romanis scribens verbis manifestius expressisset dicens: quia femine eorum immutauerunt naturalem usum in eum, qui est contra naturam, & masculi relicto naturali usu femine, exarserunt in desiderio suis in inuicem, masculi in masculos, turpitudinem operantes, ut darentur in sensum reprobum, facerentque quod minime conueniret, & vitiiis vniuersis obnoxii indignationem Dei, & omnium pœnarum in se aculeos prouocarent. Et tunc quidem in auribus Romanorum hoc tuba Apostolica conclamabat, quando impiissimus Imperator Nero luxuria seuizentis puerum Sporum exectis testiculis in muliebrem naturam transformare conatus est. Et Fratres Ordinis Prædicatorum, qui eum apud Christianos locum inuaserunt, quem olim apud

apud Gentiles obtinuerant Poëta & Satyrici, in tractat. de Turcis: *Quæstum extitit de graui infectione populi Christiani, quoad prædicta vitia (Sodomitica) an videlicet tam grauis infectio ex negligentia officij prædicationis contingeret, dum ipsi Prædicatores grauitatem huius vitij fidelibus non proponerent? Quæsitumque vlteriùs extitit, an propter simplicitatem & innocentes expedit Prædicatoribus sub silentio pertransire de huiusmodi vitiiis differendo? Responsum fuit, quòd quia officium prædicationis est præcipuum in Ecclesiâ ad extirpationem vitiorum & plantationem virtutum, si grauitas huius vitij fidelibus ardentè proponeretur, ut quia videlicet pro vindicta clamat ad cælum, &c. Ad secundum quæstum responsum fuit, quòd omnino sub silentio pertransire non expedit, etiam propter quoscuque innocentes, multiplici ratione. Primò, quia videmus quòd tales innocentes etiam ex diabolica suggestione continè seducuntur absque auditione verbi Dei & declaratione illorum vitiorum. Vnde vtrisque tam reis quàm innocentibus expedit talis declaratio verbi Dei. Secundò ad hoc nos admonet Scriptura, prout est illud, Si non annunciaueris iniquitatem eius, sanguinem eius de manu tua requiram. Et iterum: Clama, ne cesses: annuncia populo meo scelera eorum. Ratione etiam concludèbatur. Num Apostolus Paulus expressissimè loquitur ad Roman. 1. de huiusmodi vitiiis, & sicut cuncta alia scripta ipsius necessariò prædicantur, ita & præsens hæc materia, cum non sit data distinctio inter suas doctrinas, quare videlicet vna magis debeat esse prædicabilis quàm altera. Ad hoc est Gregorius in Moralibus: Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium in errore relinquit. Et hæc pro Petronio breuis quædam veluti Apologia esto, quæ necessariò præmunienda fuit, ut & iudicij præcipationi caueremus, & maleuolorum simul maledictis responderemus. Nunc videamus, cuius Philosophi rationem opinionemque Petronius sit secutus.*

CAPVT III.

C VI S A P I E N T I A E
STVDIO PETRONIVS
FVERIT DEDITVS.

SVNT qui Petronium adferant diſciplinæ Stoicæ ſectaneum fuiſſe, quibus cum hæc fragmeata, tum alia quæ memoraturus ſum, bonâ ſide refragantur. Quid enim ſibi velle dicent illos verſus, quos in Stoicorum in auaritiâ aperte fudit ?

Ipsi qui Cynicâ traducunt tempora ſcena.

Nonnunquam numis vendere verba ſolent.

Mihi videtur non oblique Senecam carpere, cuius ſuſpectum in gubernatione Cæſaris regimen tanquam venale & ambitioni peruium, ſed Aulicorum, vt ſas exiſtimare, calumnijs. Quis enim has in tanta potentia vnquam effugit? Nec ambigo, quin ſtribuſculum ex inuidia inter vtroſque exiſtiterit, quod Petronij mentionem in ſuis officijs Seneca ſcriptis, nec illiberalis aut parcus in amicis collaudandis, ſuppreſſerit. Ego exiſtimo, nec opinione fallor, Petronium ſectâ Epicureum fuiſſe. Id quæ ita eſſe, vti antimo, rebus neceſſarijs, euincam. Principio, dum Epicurum vocat *patrem veri*, id eſt, auctorem & doctorem veritatis ſeu veræ iuſtæque rationis & diſciplinæ inſtitutorem.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte

iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deo.

Quam adortiam, niſi diſcipulis & ſectis, hæud temere, Epicuro tribuiſſet. Tum deinde ex præceptis atque doctrinis Epicureis paſſim interſperſis, quod genus dogmatis amplexus fuerit, aſſertim eluceſcit. Contedeſis Epicuri dicta, quæ ab Diogene Laërtio & auctore *Vite Philoſophorum* referuntur, cum Petronianis iſtis fragmentis, & deces ne verum dicere. Ego verba pono ad compendium, & longiores ſagos alibi cadam. Quos verò errores accepit

-----*Epicuri de grege porci,*

nobiſque imbibendos propinquant, conſilium eſt ſilentio non præterire. Notauit mihi tria præcipue, quæ in erroribus Epicuri recenſeantur. Primum eſt, Deos res humanas non curare, ſed otioſos reſidere in cœlis, valde occupatos in nihil agendo, vt ille ait. Hinc ab Epicureis falſe videntur ſuperſtitioſi, qui Deum timore: tanquam pueri nocturnis terriſſimis & occuſaculis afficiantur. In quos ſuperſtitioſos & Petronius pauxit epigramma non illepidum.

Primus in æthe Deos fecit timor: ardua celo

Fulmine cum cærent. -----

Alterum, in voluptate ſummum bonum eſſe ſitum. Quod pertinet illud,

Ergo.

Ergo viuamus, dum licet, eſtque bene:

& huic ſimilia. Tertium, animas cum corporibus interire. Cuius erroris quamuis non ſaperet vllum in his fragmentis manifeſtum veſtigium, ſatis in morituro apparuit. Nulla ei cura animæ, nullum à ſophorum placitiſ alloquium, ſed contra ea immortalitatis irriſio & contemptus. Capió & interpretor ita Tacitum exſertim ſcribentem: *Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ, & ſapietium placitiſ, ſed leuia carmina & faciles verſus.* Scilicet vt ſe maſculum Epicureum eſſe probaret, motus illos & egritudinem temperans, conſtantem animi quietem & voluptatem, in qua ſummum bonum collocariſe modò memorauimus, diſſimulauit. Et hæc tibi ex tripode dicta puto. Atque nunc meâ comitate ac virtute fiat, vt T. Petronius Arbitrator T. Lucretio Caro in ciuitate Epicuræ, quam vſque ſolus oberrauit in Latio, comes & inquilinus ciuis ex decreto detur. Nos de ſumma Satyrici porro videamus.

CAPVT IV.

A R G V M E N T V M E T
M Y T H O L O G I A H V I V S
S A T Y R I C I.

PETRONIVS, auctore Tacito, in his Satyris vitia gentis togatæ ſub nominibus exoletorum ſceminarumque perſcripſit & notauit, præcipue autem flagitia Neronis Imperatoris inceſſit, cuius ad exemplum orbis tum Rômanus erat compoſitus, vt verum experiamur quod vulgò dici amat, *Qualis Rex, talis grex.* Petronio, qui præcipuum in Aula Cæſaris inter domeſticos principes locû tenuit, coæuus exiſtitit (haud ſcio an non & notus) D. Paulus Apoſt. admirandæ illius & diuiniſſimæ epiſtolæ ad Romanos auctore, ex cuius principio quæ verba videntur ſummam totius huius Satyrici complecti, ea verba iuuant appingere. *Fæmina eorum* (inquit) *immirauerunt naturalem uſum, in eum qui eſt contra naturam. Similiter autem & maſculi, relicto naturali uſu fæmine, exarſerunt in deſiderijs ſuis in inuicem, maſculi in maſculos turpi uindem operantes: & mercedem, quæ oportuit, erroris ſui in ſemeriſ recipientes. Et ſicut non probauerunt Deum habere in re uita, tradidit illas Deus in reprobuſ ſenſum, ut faciat ea quæ non conueniunt, repletos omnium iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, ſuſurroneſ, detractores, Deo odibiles, contumelioſos, ſuperbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non obediētes, inſipientes, incoſtitutos ſine affectione, atque ſædere ſine miſericordia. Qui cum inſtitiam Dei cognouiſſent, non intellexerunt: quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte: & non*

solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Hæc ille: quib. vēr-
bis qui volet planum & perspicuum habere interpretem, ei ego vnicum
hunc Petronium dederō, nec omnino vanum est magni cuiusdam Theo-
logi dictum, *caput primū ad Romanos sine Petronij Satyra intellegi non posse.*
Addo etiam caput XIII. in quo a commemoratis vitijs Romanos in hunc
modum dehortatur: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abijciamus ergo
opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Sicut in die honestè ambulemus: non
in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicijs, non in con-
tentione & emulatione: sed induimini Dominum Iesum Christū, & carnis cu-
ram ne feceritis in desiderijs.* Nec Romanorum tantum scelerata Petronius,
sed & Græcorum tangit & exagitat, dum more palliatorum Comicorum
pleraque in Græca urbe gesta confingit. Etiam idē Apostolus eadem quo-
que ipsissima in Græcis notavit. Sic enim ad Galat. cap. 5. scribit; *Manifesta
sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorū
seruitus, venesicia, inimicitie, contentiones, emulationes, iræ, rixæ, dissensiones,
sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia, quæ prædico
vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Et
I. epist. ad Corinth. cap. 6. I. *Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iu-
dicia habetis inter vos. Quare nō magis iniurias accipitis? quare non magis frau-
dem patimini? Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis: & hoc fratrib. An nescitis
quia iniqui regnum Dei non possidebūt? Nolite errare: neque fornicarij, neque ido-
lis seruietes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque
fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei posside-
bunt. Et hæc quidē fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis,
in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Porro in Petro-
nij fragmentis (nā optimā partem desideramus) primū bonarū artium pro-
fessores mordet, tāquā ingenuæ & liberalis iuuentutis corruptores. Dein
procuratorum forensium & aduocatorum calumnias & rapacitatem taxat.
Tum in Sacerdotum infandas libidines inuectus, transitum ad luxum
conuiuiorum facit, quem sub Trimalcionis nomine ac lautitijs perstrin-
git. Hinc de sceleratā pædagogorum nequitia parentes seridè monens, ac-
cusatā artificum inertia præhendit publicarum balnearum turpitudinem.
Postmodum negotiatorum mercatorūque, hoc est, eorum qui solas ex-
struem diuitias curant, fortunas exponens, obiter animaduertit in fœmi-
narum leuitatem. Tandem castigato lasciuarum mulierum infano amore,
quo peregrinos adolescentes ambire vltro & donis consuecunt laceffere,
in imposturas ac fraudes exulum & natale solum vertentium, quibus hos-
pites suos creditores, dum amplos peregrini census & partita iactitant ve-
ctigalia, circumscribunt, stylum exacuit. Insaniam denique testatorum
norat, qui turpes, impudentes & nefarias testamentis adiiciunt conditio-
nes, quorum flagitij flagrantia à Iureconsultis etiam improbat. Et hæc
tantum reliqua sunt huius Satyrici capita: cætera iniuria temporum no-
bis inuidit.

CAPVT

CAPVT V.

SATYRARVM
INTERLOCVTORES

Encolpius,	ἐγκόλιππος,	fabularum Dux.
Afcyltos,	ἀσκυλτος,	adulescens.
Agamemnon,	ἀγαμέμνων,	scholasticus.
Gnython,	γνυθών,	puer.
Quartilla,	*	Priapi sacerdos.
Ptyche,	πτυχή,	ancilla.
Pannychis,	παννυχίς,	puella.
Embascætas,	ἐμβασκαίτης,	cynædus.
Trimalchio,	τριμαλχίον,	diues.
Carpus,	*	seruus.
Menelaus,	μηνέλαος,	scholasticus.
Lycurgus,	λυκούργος,	
Eumolpus,	εὐμόλπος,	Poëta.
M. Manicius,	*	
Bargates,	βαργάτης,	seruus.
Lycas,	λυκάς,	mercator.
Tryphæna,	τρυφαινα,	vxor.
Ælius,	ἄλιος,	
Corax,	κόραξ,	tonfor.
Chrysis,	χρύσις,	ancilla.
Circe,	κυρκή,	amica.
Doris,	δωρίς,	amica.
Profelenos,	προφέλλευος,	anus.
Polyænus,	πολύαινος,	iacem qui Encolpius.
Enothea,	ενοθέα,	Priapi sacerdos.
Endymio,	ἐνδυμίων,	puer.
Philumena,	φιλευμένη,	meretrix.
Gorgia,	γόργιας,	aduocatus.
Albani,	*	amica.

Nominum rationes in Notis traduntur. Id enim quàm studiosissime
obseruauit Petronius, vt quas personas introduxit, earundem conue-
nientes exprimeret mores, notæque similitudines, & vt Rhetores vo-
cant, τὸ πρέπον diligenter vbique persequeretur. Porro quæ in his fra-
gmentis nullas dicendi partes habent, non puto fuisse *πρόσωπα κἀρά*, sed
earum interlocutiones temporum iniuria periisse.

INTERPRETVM INDEX.

Asteriscus adiectus notat auctoris.

- A.D.* HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS Annotationes in Epos de bello Ciuili.
 * IOANNIS ALEXANDRI BRASSICANI I.C. & Equitis Aurati, Scholia in Satyras. apud Oporinum, cui excudenda miserat, perierunt.
A.D. HADRIANI IVNII HORNANI MEDICI Observaciones.
 INCERTI AVCTORIS Coniectura. Ex Bibliotheca Amplissimi & Nobilissimi Iacobi Bongarsij Legati Regij.
A.D. HENRICI STEPHANI PARISIENSIS Emendationes in Petronij Epigrammata, ex Fragmentis Veterum Poëtarum transcripta.
 INNOMINATI AVCTORIS Emendationes ex Biblioth. Bôgarfiana.
 IOANNIS SAMBVCI TVRNOVIENSIS PANNONII, CONSILIARII CÆSAREI Notæ.
 FR. DANIELIS AVRELIJ IC. Notæ. ex Bibliotheca Bôgarfiana.
 ANONYMI AVCTORIS Notæ. Ex eadem Bibliotheca.
 PETRI DANIELIS AVRELIJ IC. Notæ, quas ipse viuus sub nomine PIERII AVRELIANI edere destinauerat. Ex eadem Bibliotheca.
 * MARCI ANTONII MVRETI LIMOVICIS IC. & PRESBYTERI ROMANI Annotationes.
 * THEODORI PVLMANNI CRANEBVrgII Annotationes.
 IOANNIS TORNESII Lugdunenſis Variarum lectionum libellus.
 ANONYMI Variæ lectiones.
 GERMANI COLLADONII IC. Notæ in Epos de Bello Ciuili.
 CLAVDII BINETI Bellouacensis IC. Notulæ in Epigrammata.
 * IANI PASSERATII Professoris Regij Notæ.
 CHRISTOPHORI RICHARDI Biturigis Notæ: quas nonnulli Critici PASSERATIO adscripserant.
 FR. PYTHOEI IC. Collectanea. Huic enim à plerisque Criticis publicè adscribitur.
 Variorum in PETRONIVM ARBITRVM Observaciones.
 IANI DOVSÆ Nordouicis Præcidaneorum libri III.
 * PETRI ARNAVDI Propref. Prouinciæ in sede Forralquer. Notæ.
 CONRADI RITTERSHVSII IC. Notæ.
A.D. IANI DOVSÆ Iunioris Spicilegium.
 IOANNIS A VVOVEREN Hamaburgij Animaduersiones.
 * GASPARI SCHOPPI Franci Elegatiores ex Petronij Satyr. Phrases.
 IOHANNIS ISACI PONTANI Notæ.
 * GASPARI BARTHII Racemationes.
 * MELCHIORIS HAIMINSFELDII GOLDASTI Impomenta in Satyricon & Fragmenta: in quibus desperatissima quæque loca felicissimè aut emendantur aut illustrantur.
A.D. GEORGII ERHARDI Franci Symbolæ.

PETRI

PETRI DANIELIS
AVRELIJ IC.Pic. ij. Au-
rel. aui.IN C. PETRONII TVRPILIANI ARBITRI
SATYRICON.

Itum est, qui Petronium in lucem emiserunt, nihil dum certi de illius aucte prodidisse, ante quos Lilius Giraldus hac in re valde obliuiscens oblitiscens Placidum Lactantium Statij Interpretem, qui Statio posteriorem facit Petronium, vt à quo sumpserit hoc hemerisichium, & suis versibus inferuerit;

Primus in orbe Deos fecit timor.

Sed iam constat Neronis temporibus vixisse è Coru. Tacito, qui in Nerone vitam eius describit, id quoque locum integrum subijcere visum est. *De C. Petronio* inquit, *supra pauca repetenda sunt. Nam illi dies per somnum, nox officijs & oblectamentis vita transgebatur. utque alios industria, ita hunc ignauia ad sanam prosterat, habebaturque non ganeo & profligator, vt plerique sua haurientium, sed crudo luxu. Ad dicta factaque eius quando solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebatur. Proconsul tamen Bithyniæ, & mox Consul, vigeniem se ac patrem negotijs ostendit. Dein reuolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est, elegantie Arbitr, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbauisset, vnde inuidia Tigillini, quasi aduersus emulum & scientia voluptatum potiorem, ergo crudelitatem Principis, cui cetera libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Scuinii (de quo lib. 15. Scuinio dissoluta luxu mens, & proinde vita somno languida) Petronio obiectans, corrupto ad iudicium seruo, ademptaque defensione, & maiore parte familie in vincula rapta. Forte illis diebus Campaniam petierat Caesar, & Cumas vsque progressus Petronius illic attinebatur, nec tulit ultra timoris aut spei moras, neque tamen præceps vitam expulit, incisas venas vt libitum obligatas, aperiri rursus, & alloqui amicos, non per seria aut quibus constantie gloriam peteret, audiebaturque referentes, nihil de immortalitate anime, & sapientium placitis, sed leuia carmina & faciles versus. Seruorum alios largitione, quosdam verberibus affectit. Inijt & vias, somno indulſit, vt quæquam coacta mors, fortuita similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique perueniunt) Neronem aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus est, sed flagitia Principis sub nominibus exolorum faminarumque & nouitate cuiusque stupri perscripsit, atque obſignata misit Neroni, fegitque annulum, ne mox vsui esset ad faciendâ periculum. Ambigenti Neroni quomodo noctium suarum ingenia norescerent, offerret Silla matrimonium. Senatoris haud ignota, & ipsi ad omnem libidinem adſcicta, ac Petronio perquam familiaris, agitur in exilium, tamquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque, proprio odio. Hactenus Tacitus: cui addendum, quod scribit Plinius Natur. hist. lib. 17. cap. 2. Petronium virum Consularem Neronis inuidia moriturum, vt mensam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC.*

999

sestertijs emptam confregisse. Taciti autem beneficio restitutum est Petronio CAII praenomen, TVRPILIANI cognomen, ARBITRI agnomen; denique eius aetas, studium, dignitas & mors innotescit. Quidam tamen putant eundem Petronium Neronis *Arbitrum* ab officio sic appellatum, & notitia atque dignitatis nomen in Aula Principis fuisse, quod ut credam sine auctore adduci adhuc non potui. *Turpilianus* verò cognomen & Taciti, & aliorum auctorum testimonijs satis clarum est. Vnde & Senatusconsulti *Turpilianus* quidam auctorem volunt Petronium, quam Neronis temporibus Consulatum gessit, cum C. Iunio Caesonio Pato. Certè eo tempore Legem Iuniam Petroniam de libertate tulere C. Iunius Caesonius & Petronius Turpilianus COSS. Anno videlicet DCCCXIII. ut si dissonantes pares iudicium existerent sententia pro libertate pronuntiaretur, l. 22. De de manumissionibus. Petroniam quoque de seruis tulisse fertur idem Petronius Turpilianus COSS. eodem anno DCCCXIII. ne dominis potestas esset ad bestias depugnandas suo arbitrata seruos tradere: ut ei qui iure viri delatum adulterium non peregisset, nunquam postea deferre hoc crimen permetteretur. Filiam reliquit Petroniam, cuius in Vitellio meminit Suetonius, Vitellij scilicet vxoris, ex qua & filium Petronianum altero captum oculo suscepit.

De scriptis eius fragmentum tantum ad nos peruenit ex Satyrarum opere, quod in libros diuisum fuisse credibile est: nisi fallunt veteres Glossarij, qui subinde Petronij testimonia citant & aduocant à *libro primo Satyrarum*. Sic citatur in verbo, *Excelsissimus*: sic etiam in hoc versu,

Et thymbra veteres, & passis vna racemis.

Quin & in veteri Glossario S. Benedicti Floriacensis habetur hic locus desumptus è Petronio Arbitro libro xv. *Sed video te totum in illa bere vere tabula, quae Troiae halosin ostendit*: qui tamen in excussis extat fragmentis. Ex quo apparet, Petronij scripta magna ex parte concidisse: quae, ut opinor, multa erant in mulierum ineptijs leuitateque ridenda & exprimenda, utpote qui argumentis (ut ait Macrobius) fictis amatorum casibus refertis multum se exercuerat. Puto etiam suppressa fuisse propter nimiam obscenitatem & argumenta lasciujs plena. Flagitia enim Neronis sub nominibus exoletorum foeminarumque, & nouitate cuiusque stupri perscripisse, & obsignata misisse Neroni ex supra citato Taciti loco & auctoritate constat: putantque esse nonnulli ea ipsa, tam quae nunc extant, quam quae ampliora quibusdam doctis & antiquitatis studiosis videre licuit: sed an ea sint, valde addubito. Eiusmodi quidem scripta. Mimos appellare vetustas consuevit, quod magna ex parte stuprorum actus continerent; & Petronium ipsum Mimiographum fuisse non praeter fidem est, licet hoc nomen speciali priuilegio Laberio tributum sit. Verosimile tamen est huic operi Satyrarum nomen impositum ob maledicentiam & carpta Neronis vitia, tum etiam propter variarum poenas, tum quasi per Satyrarum asperionem, rerumque ridicularum & pudendarum narrationem. Huius etiam Arbitri esse pleraque, quae de Priapo extant Epigrammata, mihi probabile est.

Pet

Fertur & alter Petronius (ne quem fortè fallat) de re grammatica non nihil scripsisse, cuius auctoritate vitur Sergius in Commentarijs ad editionem secundam Donati, itèrque alter Grammaticus: hic, dum *Quirites* & *Quiritem* nominatiuo & acculatiuo singularibus, rectè dici, ille, dum *Classica à calando, id est, vocando dicta esse tradit.*

Ad extremum hoc praetereundum non puto, quid hac editione à nobis praestitum sit. Pleraque Petronij non tantum emendata & conlata cum veteri codice eruditi cuiusdam amici nostri, cuius ope & beneficio magna ex parte restituta & aucta sunt haec fragmenta, sed & sparsos vndique Petronij locos diligenti opera in vnum coactos exhibemus. Atque vti iam, qui plura habent magna studiosorum fraude inuisa, speciosis quamlibet coloribus non tandiu retineant, aut Catullum (si possint) & Martialem cum ceteris quoque eodem carcere damnent. Verum ne diutius querer, facit M. Anton. Muretus, vir vnde cumque doctissimus, quam audio ex vetustissimo & integerrimo codice Petronij editionem canium absolutissimam publicè parare. quo nomine studiosi omnes illi meritò plurimum, ut à quo benignè & liberaliter in communem Reipubl. litterariae utilitatem erogatum sit, quod ab alijs inuidiosè suppressum fuerat.

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS DE PETRONII ARBITRI VITA.

B Eudamone & Libanio non longè aberat Petronius, Arbitrarius dictus, & Massiliensis à plerisque existimatus. Hic Satyricum opus varium, & (ut sic dicam) miscellum composuit, cuius licet fragmenta ad nos tantum peruenierint, eademque paruum castigata, multa tamen eruditionis hominem fuisse facile cognoscimus. nam in taxandis moribus cum acrem tum festiuum maxime, & iocis seria miscentem videmus. Quo tempore vixerit, quòdve institutum vitae sectatus fuerit, haud sanè compertum: in Declamationibus tamen versatum: ex iis, quae extant, elicimus. In Quintilianum quidè enarrationibus, literatores * quidam eum ante Quintilianum floruisse suspicantur. Sed Placidus Lactantius illi vult Statio posteriorè, ut à quo versus sumpserit, & suis inseruerit, ut illi,

Primus in orbe Deos fecit timor.

Petronij certè versus in testimonium à Grammaticis veteribus afferuntur, Terentiano, Seruio, Fulgentio, alijs. Non parum, mea quidem sententia, hi à veritate absunt, qui hunc ipsum Petronium, eum esse non modò putarunt, sed litterarum etiam monumentis mandarunt, qui Bononiensium sanctissimus fuerit Antistes, cuius praecleara pietatis monumenta in re Christiana nostris in Annalibus traduntur. Talis sunt ignorantia, ut sic dicam, si pario recentes nostri scri-

* Raphael R. hegius

ptores obrecti, ut pro sanctissimo & integerrimo, impium & nefarium Deorum cultorem aliquando nominent. Non alium, quam Petronium Arbitrum, significari putarim illis Apollinaris hendecasyllabis:

*Et Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbitrator colonum,
Hellepontiaco parem Priapo.*

Scriptit etenim Petronius lasciuè admodum & impudicè, ut ex ipsi fragmentis facile cognoscimus. Sed & de Massiliensibus eum scripsisse, testis est Seruius Maurus. Quin & eum Macrobius ait fictis casibus amatorum argumenta fabulæque scriptitasse.

D. IO. LISTHIO, SECRETARIO ET
CONSILIARIO CÆSARÆ MAIESTATIS,
Amico veteri suo

IOANNES SAMBVCVS PANNONIVS.

SYLVLAM hanc Satyricam, eruditam, & variam, adeoque ob fictas narratiunculas, nec vulgaria imitationis poetica quædam exempla, insignem, restitutam, ac penè integram ad te mitto. Nam cum ante annos XLV. de unico exemplari manuscripto Lutetiæ impressa esset, & nulla linea sine mendis, aut aliquo defectu legeretur: hortatu Palmanni, viri doctissimi, qui aliquot Hadriani Iunij (quem honoris, & amicitia causa, eruditionisque nomine) obseruationes, atque etiam suas mihi ostenderat, cum vetusto meo codice diligenter contuli, integras paginas addidi, loca præter alios plus quam quinquaginta restitui, ut nihil ad sensum, & auctoris probitatem in his reliquis lector sit requisiturus. Hanc opellam tibi voui, meque, ut facis, redamare ne desinas. Viennæ, 1564. in festo Martini.

PETRONII ARBITRI VITA.

Petronij Arbitri vitam describere in tanta temporum obscuritate perdifficile est. Ne tamen nihil dicamus, Petroniam gentem Romæ illustrem inuenio. nam Petronius Volusianus Consul fuit imperante Galieno, anno Christi 262. Eodem aut paulò ante tempore floruisse notum non dubito. Nam ex hoc fragmento satis apparet reip. Romæ Christianis Principibus nullam dum factam fuisse mutationem. meminit *quædam & etiã iudicium ex equestri ordine sumptorũ. ridet & formulas iudiciorũ.* Deinde testimonia ex eo proferunt Terentianus & Macrobius. illum ego cum Gyrardo Cypriani, hunc Prudentij facio æqualem. Aliorum autem argumenta refellere non est locus. *Disertum* vocat Petronium Maurus: nam & ex libello hoc videtur versatus in declamationibus, postea-

que se contulisse ad hoc Satyricum scribendi genus, Lucianum, seu potius Lucium Apuleium imitatus. nam & *Luciana improbitatis, & Psyche* (de qua Apuleius) meminit. Scripsisse etiam de Massiliensibus, ait Seruius, & his versiculis indicat Sidonius:

*---Et Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbitrator colonum,
Hellepontiaco parem Priapo.*

Quibus locis confirmari videtur vulgi opinio, hunc Massiliensem existimantis fuisse. quanquam, ut dixi, Petronia gens Romæ fuerit nobilissima, cum & Turpilliani, Mamertini, Septimiani, & Volusiani, omnes ex hac gente fuerint Consules: quidquid sit, nos vulgarem opinionem secuti sumus. De isto autem opere, lector, ipse sis arbiter, & vale.

PETRI PITHOEI IC
DE PETRONIO ARBITRO,

*. P. S.

REMITTO ad te Petronium tuum, immo nostrum, immò iam omnium. Adieci etiam ut iracundia tua ingratiſſimo isto cumulo expleri posset. * Notulas tuas, Perfide, inquires & loqueris? Pone tu potius supercilium, atque audi. Non meministi quæ Magnus Basilius de utilitate ex huiusmodi scriptoribus capiendâ mouet? Memini, ais, & probo. Sed Petronij obſcœnitas, spurcicies, & ut vno verbo dixerim, nequitia ea est, ut ne Lampaci quidem ferri publicè posse videatur. At tu, ô bone vir, & Anacreontem, & Catullum, & Val. Martialem Coquum, cæterosque eius ordinis, etiam à pueris in schola decantari audis, nec irasceris. Host tibi, credo, communis iam vsus tolerabiliores fecit, faciet hunc quoque cæteris aliquando minùs improbum videri. Quanquam ego quidem nec spurciciem istam tam accuratam laudo, & ut ab hac religioſè omnes caueant, seridè moneo, & quantum possum magna voce denuncio. Utantur modò fruanturque viri boni arbitrato, dum ne quid eorum culpa deterius fiat. Quod ad me attinet, hoc testor, hoc adfirmo, id mihi potius animi fuisse. Latinae elegantia Arbitrum, quam aut Neronis, aut Silia Petronium edere. Atque vtinam tam salacem, & Venerem hominem omnibus post hæc insubulare liceat, quod forsitan ausuri sunt illi, qui, ut Plauti verbis dicam,

Petronij nomen induunt verveci sectario.

Mihi quidem certè castrare non libuit, ne quod imperitis istis lectoribus & mangonibus accidit, simul & euitarem & occiderem. Bene valeatque irasci tandem desine. CAL. MARTI, M. D. LXXV.

Scriptit
anno. 1573.

* Pithœo
Salurem.

* Varietatem
se-
ctionum.

DE PETRONIO ET EIUS SCRIPTIS.

scriptis
anno 1575.

AVT valde me coniectura fallit, aut hic ipse est Petronius, de quo Tacitus lib. xvi. Annal. sic scribit:

C. Suetonio, L. Telefino Coss. intra paucos dies eodem agmine Annaeus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus, C. Petronius cecidere. *Et cum de ceteris dixisset, de Petronio subiicit: Illi dies per somnum, nox officii & oblectamentis vitæ transigebatur, utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profigator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta, factaque eius quanto solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamē Bithyniæ, & mox Consul, vixit se ac parem negotiis ostendit: dein reuolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est elegantiae ARBITER, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbauisset. Vnde invidia Tigellini, quasi aduersus æmulum & scientia voluptatum potiore. Ergo crudelitatem Principis, cui ceteræ libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scævini Petronio obiectans, corrupto ad indicium seruo, ademptaque defensione, & maiore parte familiæ in vincula rapta. Fortè illis diebus Campaniam petierat Cæsar, & Cumas vsque progressus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras: neque tamen præceps vicam expulit, sed incisas venas, ut libitum obligatas, aperire rursus, & altoqui amicos non per serua, aut quibus constantiæ gloriam peteret. Audiebaturque reterentes, nihil de immortalitate animæ & sapientium placitis, sed leuia carmina & faciles versus, seruorum alios largitiones, quosdam verberibus affecit. Inuit & vias, somno indulgit, ut quanquam coacta mors, fortuita similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quæ alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum scævinarumque, & nouitate cuiusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni, fregitque anulum, ne mox vsui esset ad faciendâ pericula. Ambigenti Neroni quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipsa omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque proprio odio. Hactenus Cornelius.*

Atqui C. Plinij codices quidam, ut & Plutarch. in lib. de discr. amic. & adulat. Titum vocat. Sic in lib. 37. Nat. hist. scriptum est: *T. Petronius Consularius moriturus, inuidia Neronis Principis, ut mensam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. H. S. empram fregit.*

Petronius alius, cuius Tacitus idē ineminit libris xiv. & xv. est PETRONIUS TYRPELLIANVS. Sic enim apud ipsum legendum est libro desimoquinto Annalium: ex Plutarch. Eum verò non sub Nerone, sed sub Galba periisse certum est ex lib. i. Histo. Petroniorum familia Equè-

Equestris fuit, meminitque Plin. lib. vi. P. Petronij Equestris Ordinis & præfecti Augustalis sub Augusto ipso. Ex qua etiam familia fuisse verisimile est Petronios, quorum Gennadius presbyter Massiliensis honorificè meminit in libro de vitis illustribus. Sed & Flauium, Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, aliosque, quorum non apud scriptores modò, sed in ipsis lapidibus monumenta restant: itémque illum qui iussu Caracallæ ante templum Diui Pij occisus à Spartiano traditur. Sed & Iureconsultum Petronium, ad quem leguntur Sollij Sidonij epistolæ plures.

Sanè Petronium Arbitrum Domitiani tempora præcessisse, ex eo etiam intelligitur, quòd eius Terentianus Maurus meminerit: si modò Terentianus is est, quem suo tempore Siem rexisse Martialis testatur. Is igitur, quisquis tandem fuit, Petronij sic meminit, cum de dimetro Iambico claudò agit:

*Horatium videmus
Versus tenoris huius
Nusquam locasse iuges.
At Arbitrè disertus
Libris suis frequentat.*

Et paulò post de sexta tome Hendecasyllabi:

*Nunc diuisio, quam loquemur eder
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vsus,
Et plures alij: sed iste versus
Quali compositus tome sit, edem:
Inuerunt segetes meum laborem.*

Aurel. Macrobius Theodysius lib. Commentar. in Somnium Scipionis: Fabulæ, quarum nomen indicat falsi professionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonam frugem repertæ sunt. Audita non in ilcent, velut Comædiæ, quales Menander et iulve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis casibus amatorum referta, in quibus vel multum esse Arbitrum vel Apuleium non nunquam lusi se miramar. Hoc totum fabularum genus, quòd solas arrium delicias profertur, è sacrario suo in nutricum cunas sapientiæ tractatus eliminat. *

C. Sidonius Apollinaris Aruernorum Episcopus in carmine ad Marcellinum Felicem:

*Non Licinius hic Lucretiæque est,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniisque.*

Idem in Narbone:

*Et te Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbitrè colonum
Hellepontico parem Priapo.*

Vbi illi Massiliensium horri (ut hoc obiter dicam) non tam in Arrii patriam significare videntur, quam mores, qui ex Plauti prologio, & Athenæi historia notati sunt.

Fabius Planciades Fulgentius libr. i. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & caufidici cedant, nec Grammatici murtiāt, Rhetor taceat, & clamorem præco compescat, sola est Satyra quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana subit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Aufoniana loquacitas deperit, Sallustiana quæ Sempronianæ, quamuis præsens sit, melos raucescit.

In veteri libro Desfloratorum, qui fuit Iohan. Biturigum Dacis, non Petronij frustra hanc inscriptionē habent: vsq; ad eod̄ vetusto, PETRONII ARBITRI AFRANII SATYRICI, quod probare non possum. Nā vt quæ de Afranio Quintilianus scribit, inquinasse cum argumenta frædis pueroꝝ amoribus mores suos fallum, de hoc quoque Petronio dici posse videatur, longè tamen alium ab Afranio fuisse certum est.

Sunt & qui de Petronio dictum illud scribant:

Lasciuus versu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Veconio poëta amico suo scripsisse, testis est Apulcius Apologia. Cæterum nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Raphaël Volaterr. lib. 17. Comm. sic scribit:

Petronius Arbitr Poëta, cuius aliqua de medicina versibus conscripta ad nos peruenerunt.

In veteri exemplari Bibliotheca Vaticanæ sequens Epigramma Petronij fragmentis quibusdam præfixum dicitur:

Petronij carmen diuino pondere currit,

Quo iuuenum mores arguit atque senum

*Quare ille * præsa gaudet lasciuia puella:*

At quoque delicias frigida sentit anus.

*Nam * iter diri scripsitque Neronis amictu*

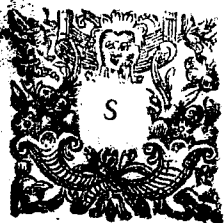
Arbitr arbitrio dictus & ipse suo.

CLAVDII BINETI BELLOVAGENSIS IC.

NOTVLAE,

IN C. PETRONII ARBITRI EPIGRAMMATA.

CLAVDIVS BINETVS LECTORI S.

CITEL. Giralduſ eorum putidam opinionem arguit, qui Petronium lasciuioris nequitiae auctorem, Bononiensium sanctissimum Antistitem somniant. nec dissimili ferè periculo hallucinantur, mea sententia, qui Aufonio Consulari cognominem quendam Burdigalensium Episcopum substituunt. Næ verò omnium scitissimè vir nostræ ætatis quàm pluri-

plurimis peritis antistes, qui Petronium nõ quidem antistitem) nisi qui Venetis libidinūque peruigiliis & sacris præesset sic appelles) sed ex Tacito conceptissimis verbis Neroni elegantiae arbitrum fuisse adscitum ostendit, verissima coniectura. Ego & illius sententiam confirmabo epigrammate Iulij cuiusdam, quod Romæ in Vaticana Bibliotheca cum Petronij fragmento descriptum legi. Illud corruptum licet & inelegans, vt historicum tamen testimonium adscribam.

Petroni carmen diuino pondere currit,

Quo iuuenum mores arguit atque senum.

* *Quare ille præsa gaudet lasciuia puella.*

At quoque delicias frigida sentit anus.

*Nam * rbrer diri scripsitq; Neronis amictu*

Arbitr, arbitrio dictus & ipse suo.

Vbi pro, *amictu*, quis non videt, vel cæcus, si modò aures & mentem habeat, legendam esse, *amicus*? At ne quid dissimulem. Petronij Arbitri aliorumque Epigrammatum bonam partem ex Bibliotheca Ecclesiæ Bellouacensis habui: quæ cum veteri Isidori Etymologico connecta erant. Vnde patet, Goueanum alicubi, illud ad Iuliam, cuius initium est,

Me niue candenti, &c.

legisse, & vt inauditum aliis, duobus versibus minus, quibusdam commutatis, audaci nimium parodia imitatum esse. Inueni & illud Florentiæ inter *ἄσπλα* quædam, vt iam cuius non sit dubitare non debeam. auctorem non adfirmo, iudicabant docti. Cæterum iudicio amicorum illa cum apud neminem hætenus reperiri posse, nisi precariò à me possideat, crederem vt testes mihi sunt clarissimi viri, Iac. Cuiacius, Ios. Scaliger, Ludouicus Castaneus prudentissimus iuxta & doctissimus Regis ad Summum Pontificem Orator, M. Antonius Maretus, Achilles Stadius, & Aldus Manutius: quibus causto ordine ostendi. Has, inquam, & delicias, eorum consilium sequutus, diutius situm & tincas pati non permisit, plura editurus, si quæ deposita apud me iacent, medicum inueniant. Et hæc bona fide omnia. At perfide nunc, inquires, qui * as tuum cum his puris nummis in solum obtrudis. Fateor, sed scis incontinentissimum Poëtarum genus in morbo periculum quarentium. fallor, nec enim Poëta dici velim, ne vt Eumolpus Petronij alio quàm Orphei miraculo in caput meum moueam, & concitem lapides iracundiæ tuæ. Verum & hoc aloës & absynthi bolos, si vis, vt ægrotis sit, deglubere facillimo negotio poteris, quos priùs veteris elegantiae melle, & priorum epigrammatum sapore inuoluas & contingas. Bene vale.

* Id est, tua Epigrammata, quæ sc. in fine sup editionis adiecerat;

Regio
IANVS DOVZA
D. ROGERTO.

Agnos abhinc, ni fallor, iam factum est septem, quum tibi meane, an publica felicitas dicam nescio, eam cogitationem immisit, vt Bataviam nostram crebro reuifendo de praesentia nobis tua gratiam facere & velles & posses, mi suauissime DANIEL, quam rem studiorum meorum rationi opportunissimam feliciter aliquandiu atque ex sententia nobis sub manus successam, cupientissimisque aded ac lubentissimis animis vtrunque porro continuatam ac cultam, in ipsa penè (vt sic dicam) Epitafi inopinatus reuifcentium armorum ciuiliu clangor, patriæque infelicitis fortuna medijs peregrinationibus istis tuis ex transuerso incurrens defubito abruptit utque extinxit; summo aded meo bonumque omnium cum dolore; tum illorum hominum flagitio, qui tunc cultus, hos nobis Tragædiâsque conciuere. Me miserum, tene (ô ROGERS) animo meo carissime: tene inquam ista doctrina, fide, comitate, industriæque indole, & (quod rei caput est) ista beneuolentia dico, tantum temporis, tam multa aded millia à LIPSIO ac DOVSA tuo dispretum, seiunctum, & quasi abalienatum in externo solo vitam degere? Musâsque ac studia nostra, ex cuius consuetudinis solatio tantas voluptates haurire ac participare solita, ex eius distractione ac dissidio tantos percipere luctus? Atqui paullo etiam praesentiae tuae desiderium tolerarem facilius, si modo id ipsum mutua scribendi assiduitate lenire ac committigare possimus. Nunc isti malo hoc insuper adiunctam est incommodi, quod nec per literas quidem interpretes colloqui inter nos confabularique liceat. ita vndique & terra & mari interceptus est commercatus,

Nec quicquam in Clario numine praesidij est.

Næ iam ego reapse nimis quam verum esse experior Plautinum illud:

Tum denique homines nostra intelligimus bona,

Cum qua in Potestate habuimus, ea amisimus.

Itaque nec te mihi succensere, æquum arbitror, nec causæ dictionem expectare, quod biennium prope iam totum literarum officio defuerim. Tantum rogo quaesoque, vt satisfactionem quam dico animo, quo decet, accipias; hactenusque mentem iustissima deprecatione lenitam. ea lege, vt bona fide poenitentiam emendem, hoc est, superiorem temporum veterum noua ac succidanea diligentia vsura sarciam, porro atque compensem, simulatque primum per illos licuerit, quibus est ea res in manu qua in te si tuæ fortunæ successus opiniononi ac votis responderit meis,

Res sum: Regem autem quid loquor? imò Deus.

Ac ne te iudices gratis aut sine mercede hacce noxa exsolui velle; en tibi, mi Patrone, PETRONIVM huc nostrum, qui caduceatoris more inducias faciat tecum: ac ROGERTEM DOVSAE tranquillat suo, reducemque.

que, vt antea, propitium concinet nobis. Quid nî (inquies) eum dones Scriptorem mihi, cuius quidem à capite ad calcem curatissime descripti meo folius beneficio. Exemplar indeptus primitus: iam tum, quum Patriæ nomine ad Britannos meos Legatus missus Publicæ Auctoritatis munus sustinebas. Fateor, ac pra me fero. Itaque redit (vt vides) ad te depositum tandem tuum: non quidem sartum tectum, hoc est, inuiolatum modò; sed verò, praeter haud poenitentiam literarij scenoris accessionem, noua insuper politura refectum, ac DOVSIANIS denique COMMENTARIIS illustratum. & quidem post geminatas (vt scis) SASYRICI illius Editiones multò electissimas, LVGDVNENSEM AC LVTETIANAM inquit, quæ res in causa fuit, vt publicationis istius propositum in hæc vsque tempora, differre fuerim coactus. Accipies proinde (vt dixi) hanc PRÆCIDANEORVM TRIGAM: quibus hercule aliud nihil obfuturum intelligo magis, quàm quod ARBITRVM auctorem habent. Nostrum hoc saeculum quibus moribus sit:

Pergula pictorum: veri nihil, omnia ficta.

Id DOVSA curat scilicet. Et tamen ita res abibit, nisi mihi praesidiu ipse contra occupare propero in tempore, quod ne ab ipso PETRONIO petam, ecqua causa est, istiusmodi nobis sic quasi ex tripode Oraculum suggerente? Nihil esse hominum inepta persuasione falsus, nec ficta seueritate ineptius. Quod te per praetextatæ amicitia memoriam, per comanunia Mutiarum Sacra, ac studiorum nostrorum societatem obscuro obtestorque, vt Salinarum Arbitri possessionem, tanquam legitimus procurator, defendendam suscipias: non contra fas legemque Ciuem patricium, & (quæ ratio maxima est) Consularem infubulari, multo minus euitari vlla porro ratione patiaris. quem non tralatitia ædepol deformitate insignitum, ac vix Massiliensibus suis cognitum MEMMIANA munificentia primitus à Fatali aded meta reuocauit ad lucem. Nam quod ad me attinet, nullam recuso inuidiam, quæ spem salutis modò aliquam ARBITRO nostro ostendat. Quod si vtrique facinore opus est, cur non (quia bellissima est occasio) ipsimet Intestabiles fiant potius, qui tam seuera tristitia violari aures suas obscæno sermone palam ac publicitus assimilantes, suæ atque alienæ lubidini nihil non in secreto condonant? Scis, quos dicam: Quo maiore opere ex parte tua adnitendum, vt & Sectores omnes frustra sint, & SATYRICVS noster in patrocinio tuo ac fide tuto audeat conquiescere, ALBIMONTANI GENII Perennitate securus. vtrique aduersus istos, qui nouam nobis Histrioniam commeti, aliorum simpliciter dicta in crimen raptare non cessant, ipsi aded factorum innocentes, vt in eodem planè contubernio cum EVMOLPO PETRONIANO stipendia iam olim factitasse videri possint. cui generi ipsius hercule iam pridem aduocatus venire cupio, si qui mea opera citius addici possint, MORBONIAM porro vt abeant recta via. Vale ocellæ noster, imò ocellæ MVSARVM. LVGDVNO BATAVORVM.

IVSTVS LIPSIVS AD IYVENTVTEM.

EN PETRONIVS, Arbitrator leporum,
 Et salsus pater & salax iocorum,
 Quos nouit Latium, vetusq; Roma,
 Padore obstitus, impolitiaeque
 Dudum, nunc melior politiorq;
 In nouam properat venire lucem.
 Non quidem magica recoctus arte,
 Sed DOVSÆ medica recoctus arte.
 DOVSÆ, qui veterum arbitrator leporum est.
 DOVSÆ, qui pater elegantiarum est.
 At tu nostra faue, & caue iuuentus.
 Merum mel latet hic, latet venenum.
 Probis mel merum, aut improbis venenum.

Idem Cent. I. Epist. LXX.

DOVSA noster Commentarios ad Petronium scripserat, nunc totus
 in Historiâ concinnanda suae gentis.

ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΛΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΑΝΕΙΣ
 ΠΕΤΡ. ΑΡΒΙΤΡΟΝ ΚΑΙ ΙΑΝΟΝ ΤΟΝ ΔΟΥΣΑ.

Επιγραμμα ελληνολογικόν.

- α. Ἐγενεθε ξείνη τις ἔσσι, β. πετρώνιου, ὃν ποτε ῥώμην
 Τήμιον παλαιῆ βλέψεν ἐν ἀγλαΐα.
 α. Οἶδ' ἀπὸ μεσσηλίας τὸν ῥήτορα, τὸν σιχαοιδὸν
 Δίκυτον εὐεπίαις ῥυθμῶ ἀγαλλόμενον.
 Πῶς δ' ἔλαδες συγερῆ τὸσσον χρόνον εἰνοχῶ ὄρφνη,
 Ἐλλογίμοις, ἢ δ' αὖ γνῶριον ὑμνοπέλοις,
 β. δῆι, ἑσπερίης ἀπελάσας παρὶ δῶ αἴης,
 Δῆρον βαρβαρικῆς ἐγκατέρξε πέδαυς.
 Οὐδέ δὲ δὴ με φιλόφρονες εἰς φῶς φῶτες ἐνεγκον,
 Καίρια δολοσύνης λύτρα χαρισσόμενοι.
 Διδα δὲ λυθραθεῖς, κεκολεμηθῶσαν ἀμείβων
 Πλάγχαθλι, ἐτιδανὸν λώπιον ἐστάμφου.
 Εἰσότε Δῶσα μ' εἰς φίλιωσ μεγάροισι κομίστας
 (Γένεκα οἱ εἰέν χάριματ' ἀπολλοῦ θεοῖ)
 Ρωμαλέον παρτέριον μελένεκατ' ἐς ἀξιοτήλα.
 Τίω δ' ἐμὲ λαμπροτάτῳ τίθεινον ἀμφίστας.
 Ως ἐτέον γ' ἔωθ' ὅστι, ὁμοῖον ὡς τὸν ἐμοῖον
 Προσπέλασεν μέγαλον ἀγὲν ἐκκλιθεῶν.
 Μυσοπόλοι ξείνω συχαίρετε, Δοσειάδη τε
 Ἀμφοτέρων, ξείνω σπένδετε, καὶ λογίω.

PETRI

P. GVIRANDI ALOSIANI
 IC. EPISTOLA.

Scriptit
 anno 1590.

ARNAVDO GVIRANDVS.

ENIT Petronius nouæ editionis in manus: Tu petis,
 vt mittam: & quasi querendo, quaris quid de Arbitro
 arbitrer. Placet, & tædet dicere. Placet, quia multa pla-
 cent, nam siue defæcati sermonis puritiam spectes, merus
 leposiue prifcas negotiorum formulas, multæ & elegan-
 tes. Tædet, quia pleraque quorum me tædet: seu quæ a-
 bominor profus. Vis enim illas venerandæ antiquitatis gemmas legere?
 Has necesse est queras in putore, seu stercore rabidi & nefandi illius Cu-
 pidinis: cuius fædicissimæ faces, imo feces, in eiusmodi quæstu tibi elu-
 cebunt. Proh Christiani pudoris candorem! Et hoc vidit Lipsianus
 * Doufa, * hoc Richardus: illius Præcidanea, huius Notæ librum
 exornant. At improbanda non approbant. Esto. Sed quid vetabat
 turpia expungere? Hæc si demas, dicent, quid reliqui fiet? Verum, in-
 quam, quid impediēbat, pro Gitone Gitonam reponere? Hei mihi! quam
 pessimo exemplo talia luce donantur: & quam carissimo pretio hæ ve-
 tustatis reliquiæ & cineres nobis emuntur. Quotus enim quisque est,
 qui eiusmodi ne quidem antea cogitata, semel tamen lecta stupefactus
 non admiretur: & inter admirationem & incredulitatem fluctuans ad a-
 liquid turpe cæca quadam cogitatione ebrius non pelliceatur? Erubescant
 igitur, qui talia legenda exhibent. In exercentes insurgant leges, armen-
 tur iura gladio vltore. Vel potius, ὁ

Flamine qui terras terres, & fulmine torres.

Fulmine fac subito talia monstra peti.

Modestius ibi * Linocrius post phaleucos longè minùs turpes, addit:
 Cætera, nisi eloquenti Timantis silentio, dicere pudor non sustinuit. Quid tan-
 dem? ais. Amica sermonis elegantia, amici sales, amica veterum monu-
 menta: sed amicior naturæ honos, quem Christianus pudor æmularur.
 Prisci nostræ fidei lumine quasi hoc sibi suo quasi iure arrogabant. Nos
 alio iure vtimur: & cum naturâ, tum rationem optimas sequimur duces.

Hoc etiam te moueat, Arnaude, quod in eodem codice extat *Lusus in
 puella lacrymas*: isque adhuc incerto authore. Extant oculi, non flam-
 meoli, & sereni: sed nubili, lippî, & parum pristini honoris retincentes.
 Extant: sed ita pro derelicto, vt eos nullus commendatione vel tantilla
 dignetur. In re natura sua fædicissima non tam detergenda, quàm dete-
 genda toti lincei, rem casu deturpatam, alioqui mundissimam, nescio quo
 fastidio delicatuli contemnunt. Quales quales attamen mitto, vt eos
 conferas cum illis à se multis in locis restitutis. Num autem distinctio-
 ne nostra cum principium, tum cætera aliquantillum elucidentur, tu vi-
 debis. Vale.

3

* Ianus
 Douza
 Nordo-
 uix.
 Christo-
 phorus
 Richardus
 Bitu-
 rix.

* Geofre-
 dus Lino-
 crius Vi-
 uariensis.

EX ROBERTI TITII BURGENSIS

PRAELECTIONE II. IN CATVLLVM,
superiori Epistole opponenda.

VOB eūdem obſcœnitatis inſimulant, æui culpa ea fuit, in quod ille incidit, velut ex Horatio, Tibullo, Propertio, Catullo, alijsq; ſciri poteſt. Verū hæc obſcœnitas nulli proſus impedimento eſſe debet, quò minus hunc Poëtam plurimum diligamus, atque ipſius pleraſque ſcriptiones frequentur lectitemus, ac, quantum poſſumus, imitari conemur. Pluribus enim atque ijs quidem nitidiſſimis ingenij, venuſtatis, elegantiae, doctrinae luminibus interlitæ ſunt atque perſperſæ. Nihil autem prohibet, quo minus bonos medicos imitemur, qui ex venenatis etiam vel herbis vel animalib; vtilia pharmaca perſepe conficiunt, & quod optimum ſit, ſecerunt è ſingulis, ac vel inſigniter pernicioſa temperamentorum beneficio ſanitati perquam commoda reddunt. Quinetiam virtus magis adhuc elucet è vitiorum quaſi tenebris euoluta. Vnde factum fuiſſe reor, vt Homerus, qui prudentem atque omnibus virtutibus exaggeratum Vlyſſem fingere voluit, illi & Phæacum delicias, & Circes delinimenta obiecerit, & Cycloperum pericula propoſuerit. Memorât Pyſillos in Africa, Maroſos in Italia, & qui Ophiogenes vocantur in Inſula Cypro, cum quidam eorum arbitrantur ſuppoſitum eſſe aliquem in ſtirpe, ad mouere conſueuiſſe, vt pungat colubra; ſi non ſit, mori, cum pupugerit; ſi de gente ſit, viuere: atque Exagonem quendam ex familia Ophiogenum, cum Romæ Legati munere fungeretur, à Conſulibus in dolium ſerpentium coniectum experimenti cauſa circummulgentibus linguis miraculum præbuiſſe. Huiusmodi pericula atque experimenta, velut lapis Lydius aurum, ita ſolida virtute præditorum virorum animos indubitanter explorant. Sed nos fucato quodam virtutis colore leuiter aſperſi cauſas vndique aucupamur noſtram culpam in alios deriuandi, & conſultò quaſdam rationes, quæ veritatis leuem modò ſpeciem atque imaginem præ ſe ferunt; ita complectimur, vt ab eis nullo pacto nos diuelli patiamur. Petronius tamen hæc falſam quorundam perſuaſionem iam pridem conſutauit, cum cecinit:

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Carones,

Damnatisque nouæ ſimplicitatis opus?

Sermonū pari non triſti gratia rider:

Quodque facit populus, candida lingua refert.

Et quoniam forte non magnam in eius teſtimonio, qui crimen ali- quod à ſe moliri ſtudet, ſubefſe auctoritatem quiſpiam exiſtimauerit,

ope-

Ex Roberti Titij prælectione, &c. 39

operæpretium fuerit Catullum audire ita loquentem:

Nam caſtum decet eſſe pium poëtam

Ipfum, verſiculos nihil neceſſe eſt.

Et Ouidium de eadem re:

Crede mihi, diſtant mores à carmine noſtri,

Vita verecunda eſt, Muſa iocoſa mihi.

Sed & Martialis inquit:

Lafciua eſt nobis pagina, vita proba,

Auſonius quoque vir Cõſularis, & antiquorum morum, priſcæque grauitatis, ac Diui Paulini amicia in primis clarus, ait in eandem ſententiam:

Noſtra ſimul certant varijs epigrammata nugis,

Stoicus hæc partes, hæc Epicurus agit.

Salua mihi veterum maneat modò regula morum,

Ludat permiſſis ſubria Muſa iocis.

Quod argumentum pluribus deinde proſequitur epiſtola ad Paulinum, cum Centone nuptiali coniuncta, neque non item L. Apuleius Apologia pro ſe ipſo prior. Ac notū eſt illud D. Adriani in Voconium ſuum,

Lafcius verſu, mente pudicus erat.

Denique ſi quid bonis moribus non conſentaneam ſcripſit Petronius, illud certè mihi non ſcripſit, qui ab eo, tanquam à ſcopulo, diligenter cauebo. Neque tamen par eſt, vt paucorum gratia, tam bellæ ſcriptiones penitus abijciantur, quomodo nec meliores quidem manipulos omnes protinus abijciunt, propterea quòd auena, lolium, atque alia huiusmodi frugum vitia ſpicis admixta ſint: alioqui nec Lucret. legeretur, nec Horatius, nec Ouidius, nec Martialis, nec vllus denique poëta, qui hæcenus ſummo in honore habitus ſit. Sed nec Oratores quidem attingere fas erit, cum vix quenquam reperias, qui non aliquid, quod bonis moribus vtcūque officiat, ſuis ſcriptis inferuerit, &c.

IOANNIS A WOWEREN

VIRO ILLVSTRI

IOSEPHO SCALIGERO

IVL. CÆSARIS FILIO.

RAMA ſublimis, eruditione nobilis, nobilitatè Illuſtris Iosephe Scaliger, Ariſtippum ſaltare coactum in purpurâ dixiſſe ſcribit Laërtius: ἢ γὰρ ἐν βαρβαρίῳ: ὁ νῦν ὁ σώφρων ἢ ἀφροδίτης. Putabat nimirum probum & virtuti addictum nullis lenocinijs delectari, aut corrumpi poſſe. Quam vellem hanc vocem preſſius aduertiffent triſtitiones iſti, qui hunc ſcriptorem, quædam, non tantum in-

famem fecerant, sed perpetuis tenebris æternæque obliuioni damnarant, præpostero mehercles pietatis obtentu. Atqui vtinam ille ignis intepuisset! nunc grauius est incendium per omnes regiones sparsum diffusumque, vt nec mare huic exstinguendo: sunt enim seuerioris notæ homines, quibus fatis non est, ne quidem ad cognitionem hunc scriptorem admittere, sed renatum ex parte, nonnulli monstrum clamare, more maiorum comburendum aut diis sacrandum. alij porro proferibere, vincitum in ergastulum & carnicinam dare, imò quem eurrarant, prorsus occidere, adeò vt plara parata supplicia, quàm membra, peristi, miser peristi, vel indicio tuo, vel illorum præiudicio. Iacet præterea atque occisa libertas. Quis enim quæso tantis ceruicibus qui contra tendat? Quis tantis humeris Atlas, qui tot malorum montes sustineat, vt saltem triangularitiam humanitate languentem erigat? Quanquam præclari viri, postquam conuertissent mentem ad Arbitrum omnis elegantiae, nullum recusat periculum, quod salutis spem ostenderet, itaque in carcerem & ergastulum datum vindicæ dextrâ veræ libertati asseruerunt, consollum togatorum spiculis, velut ex inferis reduxerunt, equidem, denuo audere facinus dignum Censorum notâ, imò tunicâ molestâ meritò est: nunquam enim inauditum & indefensum Petronium dirissimâ tristiorum conspiratione damnari patiar. Itaque vt decretoriis armis pugnem, quid in eo accusent dicant quæso clariùs. Opus nouæ simplicitatis, seu, vt illi malunt, nequitiæ & accuratam spurcitiem? Velim sanè tam candidè ad mentem admittant, quàm simpliciter ab eo scriptum sit, magis que accusent libidinem principis, cuius flagitia sub nominibus exoletorum fæminarumque perscripsit. Demodocus apud Phæacas Martis & Veneris collusiones cantabat, non quòd vitii adularetur, sed vt cauterium adhiberet libidini, similia eorum moribus ingererat. credo vel solo cogitatu improbos mores erubuisse. Atqui quid causâ cur Iuuenalem, diligentissimum luxuriæ interpretem non accusent, qui eadem & saepe grauius persecutus? Quid dicam? hunc non solum legis, sed in sinu gestari, ne irascuntur quidem. Aristophanem, Anacreontem, Catullum, Martialem, totamque illam cohortem publicè prostitui, tum pueris in ipsis Mineræ factariis præcantari patiuntur. Quæ ergo dementia est huic salutem negare, cum iis vitam concedamus? Sanè nescio quis fatalis morbus veteres tenuerit, vt pudicitia sacra multorum profanare ipsis suaue: taceo quàm frequentes scopuli in Poëtarum scriptis, quos castæ mentes facile declinant, improbæ minimè: taceo quàm obnoxiæ cantio res, haud dissimiles illis, quas Ulysses nisi alligatus præteruchi noluit, ad quas iam olim proborum aures occaluerant, improbi verò non facile solum istum excutiunt, imò prosequitur & diutius hæret: haud aliter a se. At, quàm ij qui symphoniam audierunt, in quorum animis durat illis modulatio, atque ex interuallo recurrit. Solonem petulantem versus scripsisse, Platonem amatorie luisse, D. Hadrianum versus lasciuum fuisse refert Madurensis Philosophus, qui, cum eiusdem criminis insimulatus, aiebat se in vita philosophum, in epigrammatis amatorem. At arguunt & urgeant iudi-

iudiciorum spiculis reum Petronium, eius nequitiam palam proflare nudam. facinus mehercles dignum proscriptione. Sed crimen excuso, vt ille olim Platonis versus petulantiores, scilicet tantò pudicitius composuisse quantò apertius: *Namque id genus omnia occultare peccantis, promulgare ludens est.* Quanquam quid attinet veritatem per interpretem querere? Si verum amamus, multa in his scriptis, quæ menti impudicæ proluuium ad omne genus nefandæ libidinis. Sed vt apes ex omnium arborum satorumque floribus liquamen confingunt dulcissimum, araneæ venenum: ita probis, in quorum animis nemini quidem sui vestigium relinquit hæc scriptio, mel, improbis, quibus inhæret, venenum. Quid utilitatis ex huiusmodi scriptoribus capiendum viri sancti iam olim monuerunt. Viderit si fortè qui hic omnino nudas ineptias patrabat, quas proprias poëtarum aîrmat philosophia, qui solas aurium delicias profitentur, & dulces neçtere fabulas anne frustra sit. Sane in scurrilibus his iocis præcepta sapientia, non solum in vita vitia, sed necessaria. Iam vero quis tam superciliosus, quem tot amabiles lusus ioci, & vrbancitas tota non fleat? *Magna pars,* ait Plinius, *studiorum amœnitates querimus.* Suae o deduce oculos atque huc diuertere, peream nisi omnia tam venuste docta, vt, non tantum ingenium alant, sed infinitam voluptatem & iucundissimum adferant oblectamentum. Denique quem non capiet oratio ista pudica, non maculosa: non turgida, sed naturali pulchritudine exurgens, ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerit, quam tam facilem, tam probe temperatam in toto Latio frustra quæras, is mihi omnino mortuus, aut elephanti corio circumtectus videtur. Dicam, ne eius manes obmussitent. Quam alti sublimis que spiritus poëta, specimen reliquit, cupiens probare posteritati, se nouisse viam qua iretur ad cæmen, imo se in Heliconem venisse ingenti flumine literarum inundatum. Sed vt in gemmis & lapidibus saepe nauis, nec proinde omnino viles: ita in hoc scriptore labe haud pauca, quæ tamen totum minimè deturpant. Bene olim Naso, qui aiebat decentiorem esse faciem, in qua aliquis nauus. Cæterum dic mihi quis tam improbæ mentis, qui spurcitiem istam non palam damnet? ego sane hoc aio, hoc testor, id potius animi cum aliis fuisse, elegantia & omnis lepôris, non Neronis nequitia Arbitrum edere, tantum vt omnes religiosè caueant, ne quod deliquium morum integritas ex frequenti huius tractatione patiat serio hortor. Sed profectò nimis multa oratio est. Neoptolemus Ennianus malebat paucis philosophari. Quidquid ergo est, tibi Vir Ill. Iosephe Scaliger, cuius incomparabilem eruditionem, ingenium supra mortales prius defessi sunt homines laudando (vsurpabo illud Salustij ad Cæsarem) quam ipse gloria digna faciundo, Petronium Arbitrum à me recognitum, & animaduersionibus illustratum dicare libuit. Pompeius, cui ex virtute cognomentum Magni accesserat, cum theatrum, arcem turpitudinum, extruxisset, veritus memoriæ suæ censoriam animaduersionem, Veneris ædem superposuit: ita ego illustri nominis tui titulo damnatum hoc opus prætexui, atque haud fallit augurium. viuat viuat diutius per æ-

ternum hoc nomen. Tu verò Vir Ill. patere exiles quasdam stricturas tui splendoris Petro. n. illuminare : nam & sol radios suos in loca deformia defert, nec inquinatur. Te quidem in excelso fastigio generis & eruditionis positum, religiose adiri debere scio. Verum & dijs lacte fit, nec putem vlli vitio fuisse eos colere, quo quomodo possent. Itaque ne toties ad hoc templum gratis accedam, laborem tenuem & exiguum obfero veri legitimeque muneris obfidem, quod meae quidem temeritati haud recuso accedere; tamen si non prorsus fastidias vororiam hanc tabellam nominis tui templo dicatam, in caelum abire videor. Vale vir Illustr. Lugduni Batavorum CIO IO XCV.

AD LECTOREM.

VRANTI mihi nouam Petronij editionem, animus principio fuit haud pauca adijcere, quo noua haec hunc auctorem suffunderem, nescio qua leui ductus insaniam; cum iam laboraret in fine opus, contenderemque quid alij ante me (nam Parisiensis edit. terò nimis in manus meas venerat) nihil mihi residui, praeter exiles quasdam ineptias, quae vel cuius in facili congerere continuo seuera obiurgatione me reprehendens cepi velle refragari, consilium mutare, imo prorsus abijcere; tum demum illam vocem oraculi existimans, quam toties insufurraissent; actum me scilicet acturum, commentaturus alij in scriptorem traductum tot tantorumque ingenijs. Equidem fatebor tibi simpliciter, seridè pœnituit stultitiae meae, tandem nonnulli instantiâ virgere, exoluerem quod inconsulta pollicitatione promississem; compulsus denuo adgredi, quod ex desperatione deserueram. Itaque quod ad solet apud prudentes viros esse, in operibus elaboratis indicatio restrictior, in subituri vena prolixior: Idem hic spero. totum enim hoc proxima & repentina scœtura natum, quod vereor, monstrum. Tethys ipsa iurabit. haud ab illi posse omnibus vndis. Caeterum nullius hortamina tantum apud me potuissent, vt auderem hoc facinus, nisi dulce cum plerisque qui ante me in hoc campo difficiles habere nugae, dicam quod sentio, in quibusdam illorum vix risum, in quibusdam vix somnum teneo: satis non fuit illis nihil dicere, sed etiam lacera pleraque & disrumpa religare pro nefas infelicissima & fallaci manu; adtexere praeterea nescio quas carminum quilibet, ne ineptissimis dignas, pro quibus me hercules, si in actione venirent, neque Afranius nauici daret; ea Petronij adseuerare, quid aliud quis dixerit, quam insaniam? tamen parum adest, quin audeant pallidi isti & ieiuni concinnatores. Credite, hoc artificium vobis perit. Lector, ignosce ridenti. Atqui vtinam verè errarent; qui calumniantur hoc scriptiois genus. Pace quorundam liceat dixisse, studij huius dignitatem perdiderunt; miris enim artibus suis affecerunt, vt totum enervaretur & caderet. Primum genus illorum, qui circa literarum apices digladiantur, quibus literarum immutatio triumphus,

Apuleij
verba ini-
rio de Deo
sent. Simi-
liter lo-
quitur
Mellerus
Spicileg.
10. praefat.

Phus, fastidiosa natio. si quid tale etiam aliis in mente; clamant furta, Plagia, & tot nomina criminum grauiorum. si quid fortè imprudentius exciderit (vt maximè lubricum hoc scribendi genus, nec scio an quis vnquam sine lapsu euaserit) conqueruntur vt de vi publica, delictum vsque ad mortem, si quid in medio relinquant, ne vel hac via offensam incurras, quod omnia praeripueris, protinus paratum illud Velleij. Quid aliud quàm nimium occupatum dicam, quem vel mendum vocis sefellit, aut hoc vel illo loco somnus obrepserit? Iam tot ambitus sermonum per sententiam tormenta, verba ipsa calamistrata tam aptè posita, vt iurares de singulis illos iuisse in consilium. Dic mihi, ane fanaticus iste medicus, qui dum vrit & secat lentis ductibus agit? simplex illa munditia, quae sine cerussa & fuce, tum constricta breuitas propria huius materiae, vbi res contenta doceri. Si qua nota melior, quanto praefamine illa exprimitur, parturiunt quod peperere, habent artificium quo prius persuadeant, quàm edoceant, primò cum audieris, haud antè gnarus quid nascatur, grande aliquid animo voluas: at cum offenderis, Deus bone, ridebis illicò factum: literarum mutatio est, aut syllabae transpositio. Sunt qui diaria texunt actuum, qui eloquentiam ostentant in alienis laudibus. Porro in profigandis aduersariis vsque ad fastidium & inuidiam nimij non tanti constitit Pompeio victoria de subatrectatione alienae scientiae, vt ait Plinius, famam sibi aucupantur; quibus instar mortis si videant alibi clarum oriri sidus, plerisque figuratis perstringunt laudibus: nouum malitiae genus, laudare quod accuses, haud ostendunt vulnera, sed infligunt scriptorem, cui manus commodabunt, si alius tangat, iniuriam suam putant, cum ipsi vix decem annis abortum faciant: miramur, quod horum libri lectorem inueniant. nam legentium contumelia sunt, quos putant optimi cuiusque conuictis gaudere. Reliqua sino praeterfluere, ne in fastidium adducta videantur, fatiisque mea regere, quàm aliorum vitia indagare. Accusamus saepe quod facimus, & contra nos deserti in vitia nostra inuehimur, ait D. Hieronymus. Sanè his moribus medicinas dicere, cum ventis litigare arbitror: Hippocratis potius fomentis, quàm monitis aliorum indigent. Nos exquemur reliqua propositi. Plerisque is morbus familiaris, vt tanta in operibus suis promittant, propter quae meritò vadimonium deferri possent. At cum intraueris, dii deaque quàm nihil in medio inuenies. Non est quod te ante rem suspensum teneam, aut vana spe ductem: nihil damus nisi friuola quaeque & leuia aliis contempta potius quàm non visitata sanè oportuit post tam curiosa diligentiae viros, qui vberem messem ex hoc agro collegerunt. idem nos voluisse, licet non adsecuti, abundè pulchrum atque magnificum, omnis hinc triumphus illorum, nos armillis, & hasta donari seridè recusamus. Itaque legendi modum hic portas, licet, aut huic

exarationi
Districtè bonus applicare theta.

Vulnera coacta prorsus, quae vt scopuli aliorum quoque acumina frege-

runt, rescindere non libuit, ne novas plagas incuterem. Quæ ordini obstreperent, lectorisque intentionem dispargerent malui differre, dum plenius in hunc scriptorem, melius nactus exemplar. Itaque fraudi non erit, si intacta multa relinquam. equidem *si bonus est Lector, quæ omisi non oblita nobis, sed præterita existimet.* At mihi nunc aggressuro venia opus erit (sæua enim & infecta virtutibus tempora) quam ut benignè indulgeas obtestor. Indubiè sapius peccaturus, quippe qui homo & adhuc iuuenis. Cæterùm *placebo tibi, si me culpam timentare permiseris.* Hoc te rogo Lector.

T. PETRONII ARBITRI
SATYRICON.

(652)

CAPVT I. ENCOLPIVS.

NVM³ alio² genere furiarum⁴ Declamatores⁵ inquietantur, qui clamant,⁶ Hæc vulnera pro libertate publica excepi: hunc oculum pro vobis impendite mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos: nam⁷ succisi poplites membra non sustinent.^b Hęc ipsa tolerabilia essent,⁸ si ad eloquentiam ituris viam facerent: ⁹ nunc & ^c rerû tumore,¹⁰ & sententiarû¹¹ vanissimo strepitu.¹² hoc tantû proficiunt,¹³ vt cum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos: ¹⁴ Et ided ego adulescêtu-
los existimo in scholis stultissimos fieri,¹⁵ quia^d nihil ex iis, quæ in vsu habemus, aut audiunt, aut vident,¹⁶ sed piratas cum catenis in litore stantes, & tyrânos edicta scribentes: quibus imperent filiis, vt patrum suorû capita præcidant, sed responsa¹⁷ in pestilentia data, ¹⁸ vt virgines tres aut plures immolentur,¹⁹ sed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaque quasi²⁰ papauere & ^e selamo sparsa.^e

^a Fortè nû aliquo. sed Ver. Pari. & Sam. habet Cum.

^b Vide M. Senecæ Ora. Præfa. lib. 2. Epi. Cōtrou. c rerum & verborum.

^d Adde Senec. Pat. in exord. lib. 4. Cōtrou. Quintil. lib. de Clar. Orat. cap. 27. & seq.

^e samfueo.

VARIORVM COMMENTARII, NOTÆ, OBSERVATIONES
SPICILEGIA, RACEMATIONES, ET SYMBOLA, IN CAP. I.
T. Petronij Arbitri Satyricon.

PETRONII ARBITRI) ARBITRI, apud Scalig. in Catalect. C.
Ita legit Lâbinus Comment. ad PETRONII ARBITRI AFRANII. Iust.
Lucret. lib. 4. in vulgatis quibus- Lips. ad lib. 16. Annal. Tacit. De C. Petronio,
dã editionibus legitur, C. PETRONII Quem viri docti eũ censent, cuius fragmenta

hodie purissime impunitatis. De quo etiam delibero: sicut de pronomine, quod apud Plinium li. 37. c. 2. TITVS est, itémq; Plutarchū, &c. Lambinianā lectionē, vt veriorē comprobatur atque confirmat Dn. Goldastus. Porrō de Petronio scribit Scaliger in Priapei diuersor. Poëtar. Scripserunt huius argumenti poemata plures veterum, Catullus, Tibullus, Ouidius, Petronius Arbitr, alij. Itaque ex illorum Epigrammatis totus hic liber concinnatus est, & conflatus ab eo, qui Epigramma libro prapofuit, &c. Sanè Petronium huiusce argumēti & nominis quædam luisse auctor Sidonius:

Et te Massilensium per hortos

Sacri stipitis, Arbitr colonum

Hellepontiaco parem Priapo. ERHAR. FRANCVS.

2 Satyricon istud Petronij Arbitri in libros plures distributum ac dispartitum fuisse, satis magno argumēto est nobis veteris Glossarij fiducia, quod apud literatissimum antiquæ fidei custodem Petrus Daniëlem nostrum in publicos potius, quam priuatos vsus adseruari intelligo. Inde enim sic quasi ex aulario deprompta festiua illa ablectissimorum Fragmentorum symbola, de qua post omnes omnium collectas nouissimè ac recens nobis gratiam fecit is, qui Lutetianæ Editioni architectus cluit. Ibi igitur inter cætera & hoc exemplum sub Satyrici illius spicilegij exordiū Petronianis amatoribus occurrit:

Excelsissimus dicitur à Petronio in 1. Satyrarum. Vnde manifestum, hoc opus certo librorum ordine (vt dixi) à compositore suo distinctum & quasi interunctum fuisse, quod quoniam in tanto eius scriptorum defectu compertioribus argumentis præstare haud facile est, ambagibus ac diuerticulis relictis de semita in viam me sistere approperebo, hoc est, in rem præsentem venire pergam: non vt œconomiam nomam hinc vllam institutam scilicet, sed verò vt ordinem mihi ab ipso auctore præscriptum ac practitutum conseruare, studiosè vtique ac sedulo. Proinde ab Eucolpianæ Declamationis fragmento telam hancce auspiciatò orfuri, post rerum tumorem, & sententiarum vanissimum strepitum in Ar-

bitri nostri arbitrio conqueſcere cogitamus, scenam peruersamque huius (an illius?) sæculi eloquentiam iunctis in vnu copiis, omnibusque pariter eachinnis flagellaturi. nec mellitos istos verborum globulos, & omnia dicta factaque quasi papauere & sesamo sparsa vel vnus assis estimaturi: vnde minoris etiam, quam vitrea fracta & somniorum interpretamenta Aschylos. IANVS DOVZA.

2 Satyricon] Quale sit hoc scribendi genus, Fabius sic expresse: Satyra quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius, qui quosdam ita debitos sibi adhuc habet amatores, vt eum non eiusdem modò operis auctoribus, sed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas, & abundè salis. Muldò est terstior, ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus. Alterum illud est & prius Satyræ genus, quod non sola carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum cruditissimus. Hactenus M. Fabius. Huius est generis hic liber, itémque Martiani septem artes, quarum in veteribus plerisque membranis titulus est, Martiani Minei Felicis Capellæ Afri Carthaginensis Satyricon lib. 8. de nuptiis Philologia lib. 2. Sed & ipse sub finem libri sic canit:

Habes senilem Martiane fabulam,
Miscella lufit quam lucernis fame
Satyra Pelasgo dum docere nititur
Artes treagræ vix amicas Atticis.

Tractum est hoc nomen à Satyra cibi, vel, vt Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & per Satyræ aliquid dici vel fieri veteres vsurpantur: quod & Diomedes latius persequitur lib. 2. Ceterum quod Fabius ait de Satyricis Varro nis, ad Menippeas pertinet, de quibus est & hic Ciceronis locus lib. 1. Acad. quæ est sub persona ipsius Varronis: Et tamen in illis veteribus nostris, quæ Menippem imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus, multa admixta ex intima philosophia,

sophia, multa Dialecticè dicta: quæ quò facilius minus docti intelligerent, iucunditate quadam ad legendum inuitati, &c. Ex his etiam apparet, falli potuisse eos, qui inter veterum Poëtarum carmina passim retulerunt quæcunq; ex Menippeis Varro nis à veteribus adducta sunt, frustra que alios tentare omnia omnino ad poëtices normam exigere. P. PITHOVS.

SATYRICON] Quale sit hoc scribendi genus Fabius expresse lib. 10. Instit. & sic docet Diomedes lib. 3. Satyra dicitur carmen apud Romanos, nunc (so. non) quidem apud Græcos maledicum: & ad carpenda hominum vitia Archaica comædia chatactere compositum, quales scripserunt Lucilius & Horatius & Persius: & olim carmen quod ex variis poematibus constabat, Satyra vocabatur, quales scripsit Pacuvius & Ennius. Satyra autem dicta siue à satyris, quod similiter in hoc carmine ridicula res pudenda que dicuntur, quæ velut à satyris proferuntur, & siunt: siue à satyra lance, quæ referta variis multisq; primitiis in sacris discordis (for. Cereris) inferebatur, & à copia & à saturitate rei satyra vocabatur, cuius generis lancium & Virgilius in Georgicis meminit, cum hoc modo dicit:

Lancibus & pandis fumantia reddimus
exta.

-----lancè que, & liba feremus: siue à quodam genere sarciminis, quod multis rebus refertum satyræ Varro vocitat. Est autem hoc positum in 2. lib. Plautinarum questionum: Satyra est vna passa & polenta & nuclei pini ex mulso consparsi: ad hæc alij addunt & de (for. è) malo punico grana. Alij autem dictam putant à Lege Satyra, quæ vno rogatu simul comprehendat, quod scilicet satyra carmina multa simul & poemata comprehenduntur, cuius Legis Lucilius meminit in primo: Per satyræ adilem factum, qui legibus soluat. & Sallustius in Iugurtha: Deinde quasi per Satyræ sententias exquisitis in deditiōnem accipitur. P. DANIEL.

2 SATYRICON] Satyra dicitur genus lancis, id est, discus vel clarnus, multus ac variis frugum generibus plena, quæ sacrificiis Veneris consuevit inferri, dicta à satu-

ritate, id est, abundantia, vel eo quòd sit plena conuitiis & reprehensionibus hominum, & nulli parcat. Hæc Sæbius Ianens vetus Persij Interpres, quem in membrana scriptum nobis ex copi & festiua sua Bibliotheca nobilissimus simul & eruditissimus Goldastus commodauit. Satyricon appellatur, in quo quasi per Satyræ varia argumēta vario ac multiplici stili genere pertractantur, cuiusmodi sunt Petronij Arbitri, Marciani Capellæ, & Boëthij de Consolatione Philosophia libelli: vt scribit Sciopius Præfat. in Element. Philosoph. Stoic. moral. Sidonius Apollinaris lib. 8. epist. 11.

Nunc flammant Satyræ-----
& lib. 1. epist. vlt. Peonius exarsit, cui Satyricon ille morsum dentis igniti impresserat. Ennius Satyr. lib. 3.

Enni Poëta salue, qui mortalibus
Versus propinas flammcos medullitus.
Id est, mordaces & satyricos. Sisenna lib. 2. Non dignus, in quem debeam satyræ calente vi adiungere, Interpres Iuuenal. Lucernam dicit, quia Satyrici ad omnium vitia, quasi lucernam admouent, & vt adurant, & vt ostendant crimina, &c.

Hæc Sauaro Notis in Sidon. lib. 8. epist. 11. Petronij libellus mera est satyra Varro niana, vt suo loco dictum: ipse tamen Satyricon siue Satyricon maluit inscribere: quo modo Cōmentariū dicitur pro Cōmentario libro, Apologeticus pro Apologetico libro. At qui Satyricon titulum Petronij libris imposuerunt, ij sine dubio Græcam vocis Satyræ originè spectant, cuius rei nunquā auctorū venisse in mentè pro certo habeo: verba sunt Casauboni de Satyra lib. 2. cap. 4. Petronius Arbitr cur opusculum suum, quo Neronis & aliorum Procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satyricon potius quàm Satyræ inscribere maluerit, frustra fortasse quaesierimus: neque est tanti: vt ait idem d. lib. 2. cap. 2. ANO.

3 Cum alio genere furiarum I Multa videntur deesse. hæc, quæ initio posita sunt, declamationis sunt fragmenta. SAMBVCVS.

3 Num alio genere furiarum Declamatores inquietantur à nocturnis Lemuribus & Empusis traductum. Sallustius: animus impurus, diis hominibusque infestus, neque

vigiliis, neque quietibus sedari poterat. Egeſippus lib. 1. cap. 7. *tanti ſcleris immunitas mentem exulcerabat, non ſomnus oculis, non quietes animo dabatur.* Vide D. Hieron. in vita Ioan. Mon. Horat. Epod. 5. & eius Comment. Sueton. in Nerone. 34. Ouid. in Ibin. BARTHIVS.

3 *Num alio genere*) Contra delicatos lectores Petronius in primo Satyrarum, & Perſius in illa Satyra: *Nempe hoc aſidue,* & Plinius lib. 19. Ep. Ex vet. Grammatico. P. DANIEL.

3 *Num alio, &c.*] Eadem ferè reperies apud Tacitum in Dialog. de Clar. Oratoribus. Plinium in Panegy. Fabium lib. 2. cap. 10. & lib. 1. cap. 12. G. COLLA.

4 *Declamatores.*] Declamatio iudiciorum imago. Quinct. lib. 1. c. x. *Forenſium actionum meditatio.* lib. iv. cap. 11. Eumius Rhetor: *Neque enim tantum me aut negligentia aut confidentia tenet, ut neſciam, quanta ſit inter hanc aciem fori & noſtra illa ſecreta ſtudiorum exercitia diuerſitas. Ibi armantur ingenia, hic præliantur, ibi præliſio, hic pugna committitur.* Seneca. *Ita arbitratum eſt ſcholam quaſi ludum, fororum quaſi arenam eſſe.* Accedere ad hoc exercitationis genus perſonæ principes, Suetonius Nerone Cap. x. Spartian. Seuer. Capitolinus Gordiano: *In Athenæo controuerſias declamauit:* Cicero 1. Tuſculan. *Quæſt. Declamitabam cauſas,* lib. ix. Epistol. ad Pœtum: *Hirtium & Dolabellam diſcendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros. Puto te audiſſe, illos apud me declamare, me apud illos cœnare.* hos inuuit Seneca Controuerſ. proœm. *Potuiſſem audiſſe (Ciceronem) in illo atrio, in quo duos grandes prætextatos ait ſecum declamare ſolitos.* cuius iudicium fecit Sueton. lib. de Claris Rhetor. Cicero B. utto: *Commentabar declamitans cum M. Piſone, aut cum aliquo quotidie.* hinc *quotidiana declamatio,* lib. 16. ep. 21. & *quotidiana,* cômmentarij puerorum in quos ea, quæ aliis declamantibus laudata erant, regerebant, ut ait Quintil. lib. 11. *Colloquiis præciſis:* βελιο: ελαρον εγραφεν καθημερινα. Sero declamandi exercitatio ad Romanos, prorfus diuer-

ſum iter ad eloquentiam antiquitus. Auctor dialogi de Oratorib. Quinctil. lib. 11. c. iv. *Fictas ad imitationem fori materias apud Græcos dicere circa Demetrium Phalereu inſtitutum. Latinos dicendi præceptores extremis L. Cræſſi temporibus cœpiſſe Cicero auctor.* Quam vide lib. 111. de Orat. Sueton. de L. Plotio Cicero refert, *Memoria tenço pueris nobis primùm Latine docere cœpiſſe L. Plotium.* Ergo quæ circa Demetrii Phalerei tempora in ſcholis frequentari cœperunt exercitationes, poſtea Romanis Cicerone puero uſurpata. Cauſæ ſeu Controuerſiæ dictæ. Seneca Controuerſ. *Declamabat Cicero non quales nunc controuerſias dicimus, nec tales quidem quales ante Ciceronem, quas Theſes vocabant.* Hoc autem genus materiæ, quod nos exercemur: aded nouum eſt, ut nomen quoque nouum ſit. *Controuerſias nos dicimus: Cicero cauſas vocabat.* Nam Veteres ex morali parte materiæ petebant, ut virtutum victoriarumque laudes & vituperia. Sueton. de Claris Rhet. *Interdum Græcorum ſcripta conuertere, ac viros illuſtres laudare ac vituperare. Quædam ad uſum communis uitæ inſtituta, dum uilia & neceſſaria, dum perniciouſa & ſuperuacanea oſtendere.* Quod genus hęcus. & ἀποκρίσεις ἢ ἀποκρίσεις Græci vocant, donec ſenſim ad Controuerſiam uentum eſt. Dialogo de Orat. *Ad hæc efficienda veteres intelligebant opus eſſe, non ut fictis controuerſis linguam modo & uocem exercerent, ſed ut his artibus peccus implerent in quibus de bonis & malis, de honeſto, de turpi diſputantur.* Seneca lib. 11. Controuerſ. 111. *Declamabat Naſo controuerſias ethicas.* Ita que aut ex morali parte, veteres controuerſiæ aut ex hiſtoricis traherantur, ex ueritate aut ex reſi qua fortè recens accidiſſent, eas Græci παρὰ δέξας vocabant Sueton. de claris Rhetor. Poſt ingenia faſtidire conſueti, diuerſa à forenſibus cauſis tractare, imò ad mera nugamenta deſlecti: quo pertinet hæc Petronij indignatio. Ridet eadẽ inſaniã Quinti. multis locis. Syneſius ἀει ἐνωρητιον, & eius Scholiaſtes. Huius generis uerò Controuerſiæ Senecæ, Quinctiliani Declamaciones

iones, & paſſim apud Rhetores Græcos. Et quamuis recta declamandi ratio ita celebrata, ut plerisque ad formandam eloquentiam uideretur uel ſola ſufficere. Quinctil. lib. 11. c. x. tamen L. Cræſſo & Domitio Cæſoribus ludum impudentiæ claudere iuſſi ſunt. Auctor Dialogi de Oratoribus S. C. forma apud Gellium li. xv. cap. xi. Sueton. de claris Rhetor. Atque hæc illuſtrando huic loco, non rei. I. Vov.

4 *Declamatores inquietantur.*] aſſidue enim in ſcholis Rhetorum auditores, declamationibus cauſisque fictis exercebantur. quibus Rhetoribus hoc loco iraficitur Petronius, quòd miſſis neceſſariis inutilia conſectarentur, genũque dicendi nimis poſitum & turgidum, & à forenſi conſuetudine alienum affectarent. Iuſtæ exercitationis uſum, uilitatem, neceſſitatem exponit Fabius. Iuuenal. &c. Raderus ad Martial. lib. 70. epig. 60. ANO.

5 *Inquietantur*] id eſt (ut uerbo minus Latino explicem) circumamiciuntur. Sciopp. Element. Philoſoph. Stoic. moral. cap. 132. ERHAR.

6 *Hæc uulnera pro libertate publ. excepi.*] Quinctil. lib. 7. cap. 1. I. Vov.

7 *Succifi poplites*] Sidon. carm. 5. *Pars poplite ſectio Mortis ad inuidiam uinit.* — Sauro in Notis. ERHAR.

8 *Ad eloquentiam iturus.*] Infrà, *Ceteri aut non uiderunt uiam qua iretur ad carmen, aut uisum tinuerunt calcare.* Sueton. de Illuſtr. G. ann. cap. 11. *Viſus eſt peridoneus præceptor maximè ad poëticam tendentibus. Porro uiam facerent, id eſt, uiam conſequentiæ eloquentiæ oſtenderent.* ERHAR.

9 *Nunc & rerum tumore*] al. *uerberum tumore.* G. COLLA.

9 *Nunc & rerum tumore*] alij, *uerberum tumore.* Simile in Seneca libr. 2. de Benef. quamuis diſſimili notione: *Quid opus arrogantia uultus, quid tumore uerberum?* I. D. FI.

9 *Rerum tumore, & ſententiarum uaniſſimo ſtrepitu*] ſublime dicendi genus etiam grande dicitur. Perſio uerò in uitioponitur hæc uox, & orationis ideam non uerè grandem denotat, ſed uagrandem,

id eſt, tumidam & falſa ſpecie ſublimateis blandientem, quia enim apex facultatis dicendi, ſeu uerſu, ſeu proſa, eſt magniloquentia, atque, ut Longinus ait, ἀπόρτης καὶ ἐξοχότης λόγον ἐστὶ τὰ ὑψηλά: ideo multum Petronij & Perſij aſtate, non quòd magnarum uirium ſibi eſſent conſcij, ſed auiditate gloriæ eum characterem affectabant. Rectè autem Quinctilianus iudicat, cum pronuntiat: *quo quiſque ingenio minus ualet, hoc ſe magis attollere & dilatare conari:* ut ſtatura breues in digitos eriguntur & plura infirmi minantur. Caſaubon. Comment. in Perſium. Ab hoc ſtudio dicendi, uidetur Martialis carpere Mathonem cauſidicum, qui ſuum ſtadium referebat eò, non ut benè, ſed ut bellè diceret, quod quid ſi, oſtendit Perſius Sat.

----- *crimina raris:*

Librat in antithetis doctas poſuiſſe figuras
Laudatur bellum hoc: hoc bellum! —

Bellum, inquit Perſ. hoc putant Oratores, cum ſchemata oratoria & antitheta, figuræque oratorias & ſententias oſtentant. & nihil de cauſa dicunt? non eſt bellum, non eſt. Idem factitabat Matho, qui conanabatur bellè dicere, artem Rhetoricam, & artis omnia lenocinia expromere. Martialis ait hoc bellè non bene fieri. *Dic aliquando non bellè, ſed benè,* de re nempe propoſita, nec artem ſemper, ſed rei naturam inſpice. *Dic malè,* negligite artis fucos & præcepta, quod ipſum eſt nonnunquam bene dicere, cum tali ratione malè dicis. Sicut in ipſo neglectu quidam cultus eſt, & in contemptu artis artificium. Hæc eſt uera Martialis mens, quam illuſtrat hoc loco Petronius. Rader. ad Martial. lib. 10. epig. 42. ERHAR.

9 *Rerum tumore.*] peſſimè mutant. Focas in vit. Virg. *quis tantum eloqui potuiſſet ferre tumorem.* Seneca Pat. *tumor & abundantia Sermonis.* Quintilian. li. 9. c. 4. *Itaque ubi eſt neceſſe, etiam tumorem adfectamus,* Minuz. Felix. *Sententiam non eloquentia tumore, ſed rerum ipſarum ſoliditate libremus.* Fulgentius Myth. *nec immemor cuius uerboſas fabulas propter ſcholasticis rudimentis tumidas ſerulis geſtauerim palmas.* BAR.

io & sententiarum vanissimo strepitu] Quid si inanissimo legas? sic postea: *Leuius enim atque inanibus sonis ludibria quedam excitando.* Augustus Cæsar apud Suetonium: *an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententijs verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda.* I. D. F. I.

io & sententiarum vanissimo strepitu] alibi, *an audirem sententias, id est, vitrea fracta & somniorum interpretamenta.* Quintil. lib. II. cap. 5. *Lumina precipue in clausulis posita sententias vocamus. Que minus crebra apud antiquos, nostris temporibus modo carent.* Hieronymus ad Pam-mach. *More puerorum argutas sententiolas in clausulis struis.* Idem ad Nepotianum: *Ne à me quaras pueriles declamationes, sententiarum flosculos, & per fines capitulorum acuta quedam breuiterque conclusa.* Sueton. August. cap. 86. I. V. O. V.

io sententiarum vanissimo strepitu] sic infra; *Audirem sententias, id est, vitrea fracta & somniorum interpretamenta.* Itè: *Fabulosum sententiarum commentum.* Iu-uenal. lib. 3. Saty. 8.

Quod modò proposui, non est sententia, sed verum est. Interpres vetus: *Non sunt nuda verba.* P. Pithæus Notis in Iuuenal. Adde & hoc Petronij: *Dum ergo iuuenes sententias rident, similiter & istoc: Credentes facilius poema exstrui posse, quam controuersiam sententiolus vibrantibus pictam.* Douza F. corrigit, *inanissimo strepitu.* quod non placet. Quod ad ré. Buceius in Matth. cap. 5. v. II. in fin. *Ridiculum est, si nos quicquam de salute, citra rationem, camque ductam ex verbis Dei, quippiam statuamus, & non paulò plus ridiculum, quam si in rebus alijs puer aut adulescentulus iudicet in dicendo, & quodammodo precipiat, hoc est, creber sit in sententijs, id quod Quintilianus non ferendum putat. Nam uti sententijs deceat eos, in quibus est auctoritas, uti rei pondus etiam persona confirmet: iam nullus puer, vel adulescentulus, qui in grauissimis etiam seculi rebus, non plus veri teneri possit, quam sapientissimi quique in rebus Dei.* Hæcille ERHAR.

ii vanissimo strepitu] Douza F. *inanissimo.* Ouid. lib. 5.

Raucaque garrulitas, studiumque inane loquendi.

ita M. S. & malè Ciof. qui mutat.

Horat. IV. Carm. III. *restudinis aureæ strepitum* dicit Virgil.

---argutos inter strepere Anser olores.

BAR.

12 Hoc tantum proficiunt) Cicero ad Attic. *Qui ut nihil aliud, hoc tamen proficiet, dedit ei dolorem.* ERHAR.

13 Ut cum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos) vide Hieronymi Groslosij epistolam, ad Lic. Lectium I. C. quæ exstat Philolog. epistol. Centur. I. & de nostrorum Juris interpretum vitioso ac ab ipsis Imperatoribus interdicto docendi modo Goldasti præfatione in Rationale Constitut. Imperial. eleganter Seneca Pater Libro II. Controuers. in proœm. *Velut ex umbrato & obscuro prodeuntes loco clara lucis, fulgor obcecat, sic istos à scholis in forum transeuntes, omnia tamquam noua & inusitata perturbant.* De caudicis Mathonianis pulcherrimus hic Petronij locus, & totæ paginæ primæ sunt intelligendæ, in quibus mirificè exagitur declamatorum, atque tota Rhetorum natio. Raderus ad Martial. libro 14. epigramm. 66. & libro 10. epigramm. 49. ERHARD.

13 Ut cum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos) Seneca libro II. Controu. *Agedum producit istos declamatores à schola in forum, cum loco nuti abuntur, velut in assueta classe, & dilectâ umbra, corpora studio stare non possunt. Non enim imbrem ferre, non solem sciunt, vix se inueniunt. Assueuerunt enim suo arbitrio diseri esse, cum in forum ventum, aut deficiunt, aut labant.* I. V. O. V.

13 Ut cum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos) Seneca in proœmio li. 9. Controuersiarum: *Itaque velut ex umbrato & obscuro prodeuntes loco clara lucis fulgor obcecat: Sic illos à scholis in forum transeuntes, omnia tamquam noua & inusitata perturbant.* FRAN. PIT.

14 Et ideo ego adulescentulos existimo in scholis stultissimos fieri) quia consueta fastidiuntur, diuersa à forensi rerum usu

tractantur

tractantur, imò ad mera nugamenta anti-quitatum & sophismatum deflectitur. Nonne enim & hodie disputationes nostrorum Academicorum pari eodemque modo iuuenum animos ad magna surgentes deterunt atque corrumpunt? *Ne in suroria quidem,* inquit Caselius, *magister tyronem ferat sibi obloquentem: quin dicto sibi audientem esse iubet: interrogandi forte ei potestatem faciat, si humanior sit.* In paulò honestioribus diu docent, diu exercent alumnos: nec tuis iudicij partes infimas permittunt, ubi tamen in sensus incurunt omnia. Pythagoras idem fecit. Hinc disputationes tyronum non minus ridiculæ videntur, quam instructa acies gruum & Pygmeorum, de qua Poëtæ fabulantur: ac malè nouitij cõsulunt, qui eos in acie disputationum collocant, quasi egregia facinora designaturos, qui nec clypeum tenere, nec hastam fibrare, ac ne pedibus quidem firmiter consistere valeant. in Περσίδος ἄνωδος vbi per omnes artes progrediens docet, de qua paucis possit disputari, idque tantum inter seniores. Declamatores quoque nostri iuueniles nonne eundem errorè cū antiquis istis Petronianis errant? Videte mihi & Iunij themata, & Iesuitarum gymnasmata, & Classicorum exercitia, in quibus ferè nihil ex iis, quæ in vñ habemus, aut legitur, aut videtur, aut auditur. In Logicorum siue Dialecticorum λεπτολογίας (h. e. Ramistarum syllogisticationes) & Scholasticorum Doctorum ineptias, quibus possit generosa ingenia velut pestilenti quodam fiedere afflauerunt, iam olim scripsit Felix Faber Monachus Dominicanus Histor. Suetor. libro I. cap. II. vbi inter cetera; *Vniuersitatibus, inquit, nostris oratoria & poetica, penitus incognita est, & omne studium iuuenum in elenchis est vanisq; cauillationibus: Sic perijt à nobis ornata oratio, & abundat vana & sterilis cauillatio, qua nihil solidum, nihil delectabile, nihil verum appareat, etiam si sit verissimum.* De Criticorum leuibibus atque inanibus studiis, quibus ludibria quedam excitando hoc tantum proficiunt, vt cum anni ad tesseram venerunt, nu lam ad rem bonam apti atque idonei habeantur. De quo hominum genere non iniuria illud Ciceronis de Amicit. usurpa-

uero: *Nihil altum, nihil magnificum ac diuinum suscipere possunt, qui suas omnes cogitationes obicerunt in rem tam humilem atque contemptam.* Porro de praua Scholasticorum & Ludimagistrorum institutione, quam hoc loco Petronius perstringit, eleganter agit Goldastus in Notis ad Hieroclis Asia, quem consule.

15 Quia nihil ex iis quæ in vñ habemus aut aud. a. vid.) Vide Dialogum de corrupta eloquentia. IV.

16 Sed piratas cum car. in lit. stantes, & tyrannos edicta scribens) Huius thematis Controu. 4. apud Senec. lib. 9. alludit Sidonius ep. 8. ad Lupum.

Nunc flammant Satyræ: & tyrannicarum Declamatio controuersiarum. --- F. Pr.

17 in pestilentiam data.) Auctor. de Orator. *Sic fit vt tyrannidarum premia, aut vitatarum electiones, aut pestilentie remedia, aut incesta matrum, aut quidquid in schola cottidie agitur, in foro vel raro vel nunquam, ingentibus veribus persequantur.* Quintilian. lib. II. cap. 10. *Sint & ipse materie, quæ finguntur, quam simillime veritati. nam magos, & pestilentia responsa, aliaque magis adhuc fabulosa, frustra inter sponsiones & interdicta quæremus.* Curt. Pichena Notis ad Tacitum de Orator. numer. 44. P. D.

17 responsa in pestilentiam data] Illust. Scaliger. *L. resp. in pestilentia d. Quint. li. II. c. 10. Sint ergo & ipse materia que finguntur, quæ simillime veritati. Nam Magos, & in pestilentia responsa, aliaque magis adhuc fabulosa frustra inter sponsiones & interdicta quæremus.* Ita potius scribo, non vt vulgo: *& pestilentiam & responsa.* IV.

17 In pestilentiam) non corrigend. pestilentia. vt voluit vir Ill. Num & hoc genus phrasæo phũ bonis & idoneis imitari auctoribus. Vel in iure nostro quoties cõparet? l. 2. §. 31. de Orig. Iur. L. 9. de acquir. poss. l. 14. de probat. l. 35. de O. & A. L. 40. de Adopt. l. 3. de suis, & leg. BAR.

17 Sed responsa in pestilentiam data) Corn. Tacitus siue quis alius author Dialogi de Oratoribus: *Sic fit vt tyrannidarum premia, aut vitatarum electiones, aut pestilentia remedia, aut incesta matrum*

aut quicquid in schola agitur quotidie, in foro vel raro vel nunquam ingentibus verbis profequantur. FRAN. PITH.

18 *Vt virgines tres à pl. immolentur*) Quintil. Decla. 394. In pestilentia responsum est, virginem immolandam, sorte ductam pater virginem negavit, magistratus immolavit, non finiebatur pestilentia, iterum sortiti sunt, altera immolata est. Vide Decla. 326. I. Vo v.

19 *sed mellitos*) v. & mellitos. I. Vo v. 19 *mellitos verborum globulos*) Eleganter à gustu ad auditum suavitatis mellis trahitur. Barth. ad Claudian. n. 1339. Mellitos, i. e. suaves, dulces. Aristoph. Aulis, μελιγλώσσων ἐπέων, id est, mellitorum carminum, vt Horat. dixit, poetica mella, & Tertullia. de Anima, mella facundiae, ad quam conditionem μελιχόης κλέος & μελιχόης Σοφοκλῆς in Epigram. appellantur μελιχόητοι, qui voce sūt mellita & dulci, γλυκύμελιχόης dulcissimus. Homer. Iliad. α.

Τὸ δὲ ὑπὸ γλώσσης μέλιτ' ἔχων πολλὸν σισαυίδα.

Cic. de Senect. Ex eius lingua melle dulcior fluebat oratio. μελιγλώσσει υἱοί. id est, dulcisoni, Pindar. Olymp. id. An inde μέλιτ' pro Cantico modulato, ab eius carminis suavitatis ac dulcedine? Ita videtur Goldasto. Quos Petronius mellitos globulos. Cic. lib. 1. ad Attic. dixit λιχόεις, quasi dicas, uncta verba & oleo sparfa. & nescio quis λιχόεις λέγων. Globuli autem Placentulae erant ab orbiculari figura vocatae. Muret. Var. lect. lib. 17. c. 15. melliti, melle & saccharo conditi, Zuckerknaedlin. P. PITH.

19 *verborum globulos*) à genere cupidiarum, quod describit Cato de Re Rust. c. 79. vnde ductum Chiani quod de papauere & melle hic dicitur. Mirum hoc nemini obseruatum. BAR.

20 *Omnia dicta quasi papauere & sesamo sparfa*) Cato: eos melle unguito, papauer infrato, ita ponito. Adde & Luciani locum, Graeci Petronij Lexiph. μὴ δέ σε δελγέπτων αἰ ἀνεμάναι τῆν λέγων, ἀλλὰ καὶ τῆν ἀδελφῆν νόμον ἢ σερράτοι τροφῆ συνιδίω ἔσα. Litem tamen de discrimine Anemone

& papaueris faciamus. BAR. 20 *Papauere & sesamo sparfa*) Ouid. 4. Faistor.

Nec pigeat turū niueo cum lacte papauer sumere, & expressis mella liquata fauis. Rob. Titius Aferrio. l. 9. c. 14. Villiomarus Animaduers. l. 9. animad. 17. Antiqui videntur operibus praefertim dulciariis, & placentis interdum palati gratia sesamum aspersisse. Homerus Batrachomyon.

Οὐ δὲ πάλαις τανύπεπλ' ἔχων πολλὸν σισαυίδα.

Turneb. r. Aduers. l. 19. c. 6. Sesamum, principem locum inter bellaria obtinuisse, ex hoc Petronij loco, Athenæo & Polluce notissimum est. Muret. Var. lect. l. 17. c. 15. inter condimentarias herbas papauer & sesamum non postremum locum tenebant. Multa de vario esu papaueris Galenus lib. 7. de facult. simpl. medic. Ideo cum aliquid studiosè positum significare vellent, σισαυιδέες, & papauere ac sesamo sparsum dicebant. Casub. Animaduers. in Athen. l. 3. c. 27. Plautus Poenulo: sesamum papaueremque tritum. vbi valde caecutit Lambinus de sesamo. Rectè tamen Muretus dicto loco. Iungermannus. Ipse Petronius infra de coena Trimalcionis; Glires melle & papauere sparfos. Adde I. Dalechampij annot. in Plin. li. 22. cap. 5. ANO.

20 *sesamo sparfa*) rectè. Quidam Cod. sansuco, id est, samphycho. ex Scal. I. V o v.

20 Quoniam Papaueris ac sesami nos in memoriam induxit Arbitr, haud alienum instituto nostro videtur Satyricam Petronianam metaphora similitudinè Comico Plautinae urbanitatis suffragio adiutum porro ire atque defensum id existat Poenulo in ioco non ab simili ἐραυιδός usurpatum: cui etiam vtrumque tam Sesamum istud, quàm Papauer aspersum reperitabis, verbi causa:

AG. Obsecro hercle vt mulsu loquitur?

MI. Nihil nisi laterculos, Sesamum, papaueremque, triticum & frictas nuces.

Ad exemplum Plautinum etiam Horatij illud spectare videtur ex Arte:

Nec si quid fricti ciceris probat, & nucis emtor.

Neque

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: Ase cicer tepidum constat & ase Venus. Madidum enim, seu Tepidum Martiali, quod Horatio Frictum, & scimus Madidum pro cocto vsurpatum antiquis, item Comico nostro non semel, sed & Virgilio: Et quamuis igni exiguo properata maderet. Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui Frictum pro nouello & recenti in Horatio positum sunt interpretati. ANO.

Neque enim Frictum istud ad Cicer modò quod praecedat, sed verò etià ad Nucis mentionem, quæ porrò sequitur, pertinere autumo, hoc Plautino potissimum testimonio persuasus, interpretorque, Coctum, seu tostum Cicer, ad stipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigram. primo reperias huiusmodi:

Quod otiosa Vendit qui madidum cicer corona.

20 *Omnia dicta factaque quasi papauere & sesamo sparfa*) Plautus in Poenulo: AG. Obsecro hercle, vt mulsu loquitur.

MI. Nil nisi laterculos. Sesamum, papaueremque, triticum, & frictas nuces.

Douf. Turnebus Aduers. lib. 19. c. 6. ad eadem Petron. antiqui videntur operibus dulciariis palati gratia sesamum adpersisse, Homerus Batrachom.

Οὐ δὲ πάλαις τανύπεπλ' ἔχων πολλὸν σισαυίδα. TURNEB.

20 *papauere & sesamo*) Impressi Colices habent sansuco: ego veterem lectionem maximè probo, quæ rationem habet. Significat autem foporifera & aurium delensifica. In vno ex veteribus scriptum est, sisamo, vt & apud Plinium pluribus in locis. Plautus in Poenulo. FRAN. DANIEL.

CAPVT II.

 VI inter hæc nutriuntur, non magis sapere possunt, quàm bene olere qui in culina habitant. Pace vestra liceat dixisse, primi omnium eloquentiam perdidistis. Leuibus enim atque inanibus sonis ludibria quædam excitando effecistis, vt corpus orationis eneruaretur, & cadere. Nondum iuuenes declamationibus continebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba quibus deberent loqui. Nondum umbraticus doctor ingenia deleuerat, quum Pindarus nouemque Lyrici Homericis versibus canere timuerunt. Et ne Poetas quidem ad testimonium citem, certè neque Platona, neque Demosthenem ad hoc genus exercitationis accessisse video. Grandis, & vt ita dicam, pudica oratio non est maculosa, nec turgida, sed naturali pulchritudine exurgit. Nuper ventosa isthæc & enormis loquacitas Athenas ex Asia commigrauit, animosque iuuenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere adfluit, simulque corrupta eloquentiæ regula stetit, & obmutuit. Quis postea ad summam Thucydidis, quis Hyperidis ad

al. Lenibus Sam.

b. al. continebantur.

c. dolauerat Sam. d. al. certum est & tollit video in fine periodi.

e. vel vt ita dicam. f. Nec ascripta, sed turgida.

g. al. Thucydides.

famam processit: ac²⁷ ne carmen quidem sani coloris eni-
tuit: sed omnia quasi²⁸ eodem cibo pasta, non potuerunt
²⁹ vsque ad senectutem canescere.³⁰ Pictura quoque non a-
lium exitum fecit, postquam Ægyptiorum audacia tam
magnæ artis³¹ compendiarium inuenit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. II. T. PETRONII
SATYRICON.

¶ *Vi inter hæc nutriuntur, non magis
sapere possunt, quam bene olere, qui
in culina habitant.* V. C. vno verbo auctior:
Tatum, interpositum habebat, hoc modo:
*Qui inter hæc tantum nutriuntur, neq; id
abhorret sententia. Do.*

2 *quam bene olere qui in culina habitant.*
Ioannes Salisber. Episcopus de Nuque. Cu-
rial. l. 3. c. 10. in fin. *Vnū tamē certū est illis,
qui huic vitio dediti sunt, non magis place-
re virtutem quam illos bene olere, qui in cu-
lina habitant.* Isidor. Gloss. Culina, latrina,
secessum. Scaliger castigat. ad Festum. Cu-
lina, est priuatum & sella familiarica. Glos-
s. *¶* *culina. Culine* tetrum odo-
rem, vt plurimum exhalant. Palladius
de Re rust. tit. 37. *Ab apium castris lōgè sint
omnia odoris horrendi, balnea, stabula, co-
quina, fusoria.* Sidon. lib. 8. Ep. 11.

*Et claudens geminas subinde nares
Propter fumificas gema in culinas.*
Hinc Plautus Mostellar. de vetulis incru-
statis & interpolibus.

*Vbi se sudor cum unguentis confociauit,
Itidem olent quasi quem vna multa iura
confuderit coquus.*

Sauaro Notis ad Sido. l. 8. ep. 11. ERHAR.
2 *in Culina.* Vnus ex veteribus libris
Curia. P. D.

2 *qui in culina habitant.* Vsurpat hoc
Joan. Salisberienensis lib. 3. Polyrat. cap. 10.
sub finem non laudato auctore. Sido. epist.
11. lib. 8. T. I.

3 *Pace vestra dixisse liceat, primum omnē
eloquentiam perdidisti. Leuibus enim atque
inanibus sonis ludibria quedam excitando
effecisti, vt corpus orationis eneruaretur &
caderet.* Item hoc ipsum de Asiatica illa

toluti loquentia Octavianus Cæsar, cuius
(quantum quidem ex eiusdem Fragmentis
est coniectare) vniuersam prorsus dic-
tionis imaginem à Petronio nostro possi-
deri, iam pridem satis acceptum est mihi.
Scribit igitur ille in quadam ad M. Anto-
nium epistola (Suetoniū auctorem sequor)
ludens malum & inconstans in eligendo
genere dicendi ingenium eius: *Tūque du-
bitas, Cimberne Annius, an Verrius Flaccus
imitādi sint tibi ita vt verbis quæ C. Sallu-
stius exerpfit ex Originibus Catonis, tra-
dis: an potius Asiaticorum oratorum inani-
bus sententiis verborum volubilitas in no-
strum sermonem trāsferenda?* Quibus mox
item succinit Arbitrator porro hic noster in-
quiens, *Nuper ventosa isthæc & enormis
loquacitas Athenas ex Asia commigrauit,
animosque iuuenum ad magna surgentes
veluti pestilenti quodam sidere afflauit.*
Cæterum quod dixi Petronianum scriben-
di genus ad Octavianæ dictionis similitu-
dinem examussum mihi conformatum vi-
deri, neminem demiraturum arbitror, qui
quidem bona animi mente, hoc est, in dicio
ac ratione vtatur: denique Suetonianum il-
lud eiusdem loci de Augusto Principe te-
stimonium memoriter commemorauerit fati-
tis: *Genus eloquentiarum sequitur est elegans &
temperatum: vitatis sententiarum ineptis
atque inconcinnitate, & reconditorum ver-
borum (vt ipse dicit) factoribus. Præcipu-
amque curam duxit, sensum animi quam a-
perissime exprimere, quod quo facilius effe-
ceret, aut nocibilem sorem vel auditorem ob-
turbaret ac moraretur, neque præpositiones
verbis addere, neque coniunctiones sapien-
tiorare dubitauit, quæ detrastra adferunt ali-*

quid

quid obscuritatis, etsi gratiam augent.

Quæ quidē omnia ita graphice, & qua-
si ad verum Petronianam nobis orationem
ob oculos repræsentant, vt nisi de Augusto
ea memorata esse constaret nobis ex Histo-
ricæ fidei auctoritate, in alium potius ne-
minem, quàm in Arbitrum nostrum con-
uenire ex animi sententia iurati asseuerare
possimus. Ita velut *Vno in ludulo erudituli
ambo si remple prorsus mihi, nec quicquā
minus, quàm publici saporis sermonem ha-
bere videntur.* I. D.

3 *Pace vestra dixisse liceat.*] Hac phrasi
Plinius lib. 34. cap. 11. *Atque hæc omnia me-
dici (quod pace eorum dixisse liceat) igno-
rant.* I. V.

4 *Primi omnem eloquentiam perdidisti.*
] Quint. lib. 2. cap. 10. *Eo quidē res ista
culpa docentiū recidit, vt inter præcipuas
quæ corrūperent eloquentiam causas, licen-
tia atque inscitia declamantium fuerit.* Ill.
Scaliger ex V. L. *Primi omnium.* I. V. v.

5 *Leuibus enim atque inan. sonis.*) Om-
nino allusum ad Proverbum: *Fluctus in
simpulo excitare.* Scaliger. I. V. v.

5 *Leuibus sonis*) fortē, leuibus, vt, volu-
bilitas & tolutiloquentia Næuij fiat: Sic D.
Augustus ad Antonium: *An potius Asiaticorum
oratorum inanibus sententiis verborum
volubilitas in nostrum sermonem transfe-
renda?* Extant in Suet. cap. 86. & ipse Cæ-
sar iungit inane & volubile ferm. genus.
BART.

6 *Vt corpus orationis eneruaretur &
caderet*) omnia, quæ ab ordine & constan-
tia vacillant, aut degenerant, cadere dicun-
tur. Priscianus: *Cadentibus studiis literarū.*
Seneca præfat. Controuerf. *Nec dij tantum
mali permittant vt cadat eloquentia.* Bar-
thol. ad Claudian. n. 2824. ERHAR.

7 *caderet*] Seneca Controuerf. 9. *Præ-
mium pulcherrima rei cecidit.* Lactant. lib.
4. cap. 1. *In totum sapientia ceciderat.* I.
V. v.

8 *Nondum iuuenes*) Fab. lib. 5. cap. 12.

8 *Nondum iuuenes declamationibus cō-
tinebantur, quum Sophocles*) Placet legi,
*Conterebantur, Metaphora verē Petronia-
na. D.*

8 *Declamationibus continebantur*) Rit-
tershus. corrigi, *conterebantur, sic in cau-
sis conteri,* apud Cic. est, ne faire autre cho-
se que plaider, & en estre quasi tout vsé. *O-
ratione aliquem contere,* ennuyer de pa-
roles. Robert. Stephan. in Dictionario La-
tino Gallico. adde eundem in Thesaurō
Ling. Lat. Vulgatam lectionem compro-
bare imitatione videtur Eryc. Puteanus
Suad. Auspic. orat. 4. quem non audimus.
ERHAR.

9 *Cum Sophoc. aut Eurip. inueni verba*
vide Cic. de Orat. I. V. v.

10 *quibus deberent loqui*] M. S. *quibus
loqui debemus.* D.

10 *quibus deberent*) vnus ex veteribus,
deberemus. ANO.

10 *quibus deberent loqui*) in V. Glossario
S. Dionysij, *loqui debemus.* P. DAN.

11 *umbraticus doctor*) Scholasticus, vi-
dentur enim in vmbriis erudiri, cum nun-
quam in forum procedant, apud Senecam,
*In exercitationibus scholasticis ingenia tā
delicata enutriuntur, vt cælum pati nes-
ciant.* Plin. lib. 9. epist. 11. *Volumus scholasti-
cas atque umbraticas litteras mittere.* Iu-
uenalis Satyr. 7.

*Ad pugnam qui Rhetorica descendit ab
umbra.*

Seneca apud Tacit. Annal. lib. 14. *Ego quid
aliud adhibere potui, quam studia, vt sic di-
xerim, in umbra educata?* I. V. v.

11 *Umbraticus doctor*) sic *umbraticum
negotium.* Gellio l. 3. c. 1. *umbraticus miles.*
Ammiano lib. 18. *umbraticum imperium* lib.
21. *umbraticus consul* Adoni Viennenfi in
Chron. Sauaro Not. ad Sido. l. 2. ep. 10.
Umbraticus doctor, scholasticus, pedante.
Senec. in proem. Controu. lib. 11. *Vsque ad
ingenia in schola exercitationibus delica-
ta enutriuntur, vt clamorē, silentium, risum,
cælum denique usurpati nesciant.* Et paulò
infra, *Velut ex umbrato & obscuro pro-
deuntres loco, clara lucis fulgor obccat, sic
istos à scholis in forum transeuntes, omnia
tamquam noua & inusitata perturbant.*
Plin. epistol. 2. lib. 9. *Volumus scholasticas
tibi atque (vt ita dicam) umbraticas litteras
mittere.* Tacit. lib. 14. Annal. *Studia (vt*

sic dixerim in umbra educata pro umbra scholam declamatorum intelligit. Pichena Not. ad Tacit. num. 97. ERHAR.

12 Nouemque Lyrici) Senec. ep. xxvii. in Hygini Mytholog. nudum lemma. Septem Lyrici: quod falsum est. Aufonius gripho ternarii numeri:

Et Lyrici vates numero sunt Mnemosynarum. I. Vov.

13 Homericis versibus canere timuerunt] Infrà, aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare. ERHAR.

14 Ad testimonium citem] Macrob. I. l. c. 4. Et ut ipsos quoque grammaticos ad testimonium citem. I. S. Pontanus Not. in Macrob. ERHAR.

15 Certè neque Platona, neque Demosthenem ad hoc gen. exercit. accessisse. Ideo grandis] ita veit. editt. Certè cum infinitiuo, ut scilicet, videlicet, fortasse. Schoppius Verisim. l. i. c. 16. Sed prauato deceptus codice. accessisse video. primus restituit Turneb. quum in Memmij cod. reperisset, accessisse & ideo, Aduerf. l. 19. c. 6. ERHAR.

15 Certè neque Platona, &c.] Hic aliquid deesse videtur, aut certè corruptus est locus. Vnusquisque pro ingenio aut emendabit, aut supplebit, aut interpretabitur.

15 Certè neque Platona) al. certum est. M. S. deest certè. RI.

16 Grandis & ut ita dicam, pudica oratio] Infrà, tam illa grandis oratio haberet maiestatis sua pondus. Et paulo post, Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.

vers. 19. ventosa isthac & enormis loquacitas ἀρρολόγησις, sublinuloqua, & in dicendo superba, ut cum quis.

Proijcit ampullas & sesquipedalia verba. Suidas ἀρολόγησις, ὑψηλὴ ἐν πρὸ λέγειν. Themistio ὑψηλοῦς εἶναι & βρεθυῖσθαι in Sophista: ἀνελέτιν & ἐμὸν ἐπιτὴν εἶναι ὑψηλοῦς ἢ βρεθυῖσθαι ἐπὶ τοῖς συνωνύμοις ἢ ὁμωνύμοις. in Sophista, inquam, id est Scholastico. siue Rhetorico declamatore, de quibus hoc loco Petro-

nus. ERHAR. 16 Grandis, & ut ita dicam, pudica.) Idem, Oratio sicut corpus hominis ea demum pulchra est, in qua non eminent venæ, nec ossa numerantur, sed temperatus ac bonus sanguis implet membra, & exurgit toris, ipsos quoque neruos robur tegit, & decor commendat. Vide Iuuenal. satyr. viii. Quint. lib. ii. cap. xi. lib. v. c. xii. lib. xii. cap. vi. F. PIT.

17 Pudica oratio] Sic castitatem arrogantia (ut Petr. granditatem & pudicitiam) opponit Vitruu. lib. i. cap. i. de Impudicâ oratione Orator de causis Corr. Eloq. adeo meliùs oratorem vel hirta toga induere, quàm fucatis & meretriciis vestibus insignire. Neque enim oratorius iste, nec virilis quidem cultus est, &c. Is scriptor ex professo docet quæ Petron. aliud agens tangit. BART.

ibid. maculosa) contra puram dicit Cæsar apud Sueton. vita Terentij. BART.

18 Naturali pulchritudine exurgit) Seneca libro ix. Controu. omnia usque ad ultimum tumorem perducta, ut non extra sanitatem, sed extra naturam essent. I. Vov.

19 Nuper ventosa istac & enorm. loq. Athen. ex Asia comm.] Cicero passim lib. Orator. Quintil. lib. x. cap. x. Emporius, aliique, Iulius Seuerianus: An sequenda Atticorum actio, qui breues astricteque sunt & acres? An imitanda nobis Asianorum licentia, qui vagi, ac fusi? Hieron. ad Rusticum: Asianum tumorem Attico siccabant sale. I. Vov.

20 Enormis loquacitas.] Ful. Myth. Apud Rhetores verò aliud profuso & libero cursu effrenata loquacitas. aliud constricta virtutis indaganda curiosa nexilitas. F. PITHO.

21 Ex Asia commigrauit) M. S. emigravit.

22 Animos iuuenum ad magna surgens) Leg. animosque i. a. m. surgentes. Delben. P. DANIEL.

22 animosque iuuenum ad magna surgentes. Sidon. carm. 7.

Surgentes animi Musis formantur. ERHAR.

23 fidere affluit) vide Raderom Comment.

ent. in Martial. l. 7. epigramm. 75. Barth. & Claudian. n. 2440. Bucer. Comment. in Maith. v. 24. ERHAR.

23 fidere affluit) Nonnunquam quasi ex ipsis stellis ignes defluunt, qui fulminum modo animalia ferire solent, & arbuta videntur ipsæ stellæ decidere aut transilire, quod tamen putidum existimare, nam infra istas hæc pascuntur. huc sane respexit Petron. Apuleius Miles. viii. Velut graui tonitru procellaque sideris, vel ipso Diali fulmine percussa. Martialis libro vii. epigram. xciii.

Hoc opus est subito fias ut fidere mutus. Libro ii. epistola 86. Sidere percussa est subito tibi,

Zoile lingua. Hi autem, qui perculsi, siderosi. Glossæ: Siderosus ἀσροπληθής, ἀπληθής. In arboribus sideratio. Plin. lib. vii. cap. xxiv. Auctor γεωπονικῶν, lib. x. ἀσροπληθῆ δένδρα μύρον ποτὶ ζῴων ἀσφύσει. Quamquam sideratio etiam τὸ δέμα τῶ ἀρῶσι. Firmicus lib. iv. cap. xiii. lib. vi. cap. xxix. I. Vov.

24 affluit) de fulminibus proprie. Spartian. Adriano: Fulmen decidens hostiam & victimarium affluit. I. Vov.

ibid. semelque cort. eloq. reg.] L. semelque cor. el. r. stetit & obtinuit. seu: simulq; quod rectum insequentia probant. Ad Senecæ Controuers. l. i. proœm. eloquentia regula. ut Martial. lib. vi. ep. regul. morum. I. Vov.

25. simulatque corrupta) V. C. MS. semelque. P. DANIEL.

Semelque corrupta eloquent. reg.) Vide Vel. Patercul. sub fin. vol. i. F. PITHOE.

25 Corrupta eloquentia regula) Sic Nouatiano de Trinit. in princ. regula veritatis. Christoph. Pflugius pro corrupta, legendum censet correpta: quam censuram non admittimus. Iungerman. malit. simulque corrupta eloquentia regula, in ablatiuo casu, ut verba, stetit & obtinuit, ad loquacitas referantur. ERHAR.

25 verborum regula constet] Sic morum regula. Manil libro 9. Iuris regula.

Cic. r. de LL. recte regula. Minut. Felix. Similia & in Theognide. BART.

26 quis postea ad summam Thucydidi) Summam vsurpat pro perfectione, consummatione & absolutione. Turneb. lib. xix. c. vi.

26 Quis postea ad summam Thucydidi) summam absolutè vsurpat pro perfectione & consummatione & absolutione, quod nouitate quidem blanda conciliatrice placet intelligenti: non attendent, surdum & inane vocabulum est. Turnebus Aduerf. l. 19. cap. 6. Iuretus ad Symmachum, l. 3. epist. 40. Infrà Petron. Diuque summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est. ERHAR.

27 carmen quidem sani coloris) Sannum appellabant quicquid rectum, moderatum, castigatum, & sincerum. Quo sensu Cicero de Clar. Orat. dixit, Asiaticos oratores nimis redundantes, Rhodios saniores. Et alio loco, Atticos oratores sanos & siccos. Iuret. ad Symmach. l. 8. ep. 48. ERHAR.

27 carmen sani coloris) forsân, calor: nam is proximus infantiæ, de qua loquitur Ouid.

Est deus in nobis, agitante calefcimus ille. Stat. r. Thebaid.

Pierius menti calor incidit. Nec minus tamen & illud bonum quare non sollicitamus. BART.

28 Eodem cibo pasta.) similem locum notauit Iunius Adagiis. BART.

29 Vsq; ad senectutem) ad iustam senectutem perdurare. apud Cicero. lib. i. de Leg. Canescet seclis innumerabilibus. I. Vov.

30 Pictura quoque.) ea solita iungi artibus liberalibus. Pacarus panegy. rectè profecto germana illa Pictorum Poëtarumque commenta victoriam finxere pennatâ. Lucianus de Imaginibus: καὶ τοὶ παλαιὸς ἄτος ὁ λόγος, ἀνωδύτως ἐπὶ ποικίλῃς ἡ γράφας. Horat. art. Poët. BART.

30 Pictura quoque) Aristot. probl. c. 10. εἰ τὸ ἄνθρωπος ἀρχαῖον ἰσχυρῶν ἢ ἀνδρῶν ἕκαστον ἐποικίλῃ τὰ ἔργα, ἢ γὰρ ἡ ἀπότοσι ἑταρῆ

ἡραρὶ σαυδαία, ἐδὲ ἀνδρίας. φάλα δ' ἐβω.
 Ipse Petronius infra: *Consulere prudentio-
 rem cœpi atates tabularum, simulque causã
 desidã presentis excutere, cum pulcherri-
 ma artes perijissent, inter quas pictura ne
 minimum quidem sui vestigium reliquisset.
 Tum ille, Pecuniã, inquit, cupiditas hæc tro-
 pica instruit. & quæ sequuntur Felix Fa-
 ber Monachus Vlmensis in Histor. Sueuor.
 l. i. cap. 8. *Renixit in Germania scientia &
 eloquentia, & ex consequenti quæque inge-
 niosa artes, ut pictura & sculptura: Amant
 enim se artes hæc ad inuicem. Ingenium pi-
 ctura expetit. ingenium eloquentia cupit
 non vulgare, sed altum & summum. Mira-
 bile dictu est, dum viguit eloquentia, viguit
 pictura, sicut Demosthenis & Ciceronis tẽ-
 pora docent. postquam cecidit facundia, ia-
 cuit & pictura. Videmus picturas & sculpu-
 ras ac scripturas ducentorum annorum nul-**

*la prorsus arte politas, nec hominum sed
 monstrorum portentorumque facies. Scripta
 illius atatis rudia sunt. inepta, incompta.
 Priscis verò seculis, Appellem, atque Zeufim,
 Pollicretum, Phidiam, & Praxitelem ma-
 gnos fuisse comperimus. & de statuarijs,
 sculptoribus & pictoribus Derem Liddum,
 &c. ERHAR.*
 31 *Compendiariã.*) Gloss. Philoxenus Gloss.
 Compendiaria, *σωτικη.* Cyrillus Gloss.
σωτικη, concido, compendio. Tertullian.
 lib. quarto aduersus Marcionem, *Compen-
 diatum est nouum testamentum.* ERHAR-
 DVS.
 31 *Compendiariam.*) Gloss. Compen-
 diaria: *σωτικη*, Varro: *Hoc dico, compendia-
 ria sine ulla sollicitudine ac molestia dicendi
 ad eandem voluptatem perueniri posse.* Se-
 neca ex XXVII. *Hanc compendiariam inue-
 nit.* ANO.

CAPVT III.

NON est passus Agamemnon me diutius² declama-
 re in porticu, quam ipse² in schola sudauerat: sed A-
 dulescens, inquit,³ quoniam sermonem habes non publici
 saporis, & b quod rarissimum est, ⁴ amas bonam mentem,
 non fraudabo te⁵ arte⁶ secreta. ⁶ Minimum in his exerci-
 tationibus⁷ doctores peccant, qui ⁸ necesse habent cum
 insanientibus furere. Nam ⁸ ni dixerint quæ adulescentuli
 probent,⁹ vt ait Cicero, *soli in scholis relinquuntur,* ¹⁰ sicut ficti
 adulescentes cum ¹¹ cœnas diuitum captant, nihil prius me-
 ditantur, ¹² quàm quod putant gratissimum auditoribus
 fore^d nec enim aliter impetrabunt quod petũt, nisi quas-
 dã infidias auribus fecerint) ¹³ sic eloquẽtiæ magister ¹⁴ tã-
 quam piscator ¹⁵ nisi eam imposuerit hamis escam, quam
 scierit appetituros esse pisciculos, sine spe prædæ moratur
 in scopulo.

a etiam in
 schola fun-
 dauerat.
 b & quia.
 c artis se-
 creta.

d Hæc ex
 V.C. Pithœi.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. III. T. PETR. SATYRICON.

Non est passus Agamemnon ne diutius
 declamare in porticu, quam ipse in
 schola sudauerat. **P**orticum quam dicat

nescio, præsertim quum nec pes, nec caput
 Eucolpianæ dissertationis, in tanta tamque
 deformi Satyrici istius decurtatione, vspia
 gen-

gentium compareat hodie. Nam nec de
 Agamemnonis *suasoria* reliquũ nobis quic-
 quam fugitiua obliuio fecit. Quid? quod
 maiorem in super ac meliorem superioris
 Declamationis partem Petronio, imo verò
 nobis, amatoribus inquam eius, deperiisse
 credibiliter augurari possumus. Iam de
 obscœna illa, *modisque omnibus flagitiosa*
Eucolpji seruitute, eodemque ad arenam
(sicuti apparet) condemnato: de fuga eius, ac
iudicio deluso: de nocturna hostis cede: de
uxore Litha corrupta, tum iniurijs eidem
*illatis, expilatoque contumeliosa migratio-
 ne nauigio, nec vola, nec vestigium, quod*
 aiunt. Quid de damnatione Triphene, de
 exilio ac dignitate eius in concione prof-
 cripta: de Lycurgi villa depoliata, ac rapi-
 nis communibus: de Menelao antescolano
 loquar? quid vero aliud, nisi horum omniũ
 nobis ac doctis omnibus nihil præter ina-
 nissimum desiderium restare? Sed & de pro-
 pudiosa illa quamque stupro emeruerat, Gy-
 tonũ manumissione, deque primis impudici-
 tia eiusdem *tyrcinijs, præposteraque ac ne-
 faria cum Eucolpio consuetudine: de Ascylo*
infamia notis cooperto, qui ne vir esset à
matre persuasus, ipso virilis Toga die stola
assumpta in muliebri patientie scortum
transferat, opus etiam muliebri in ergastulo
fecerat: omnia hæc inquam in perpetuum
 euanuerunt, aut radicitus quidem, verum
 hercule eradicitus. Taceo conturbationem
 Ascyli, solique *versionem multò perditissi-
 mam: taceo fraternam cum Eucolpio sub*
preceptoris umbra initam societatem, &
*viridarium fedissimis vtriusque volupta-
 tibus inquinatum: postremò, quod ex tur-
 pissima lite in risam iurgantes conuorterat,*
laudationem Poeta, cuius adẽ subidissime
recitationi cum auritis, imò verò dentatis
plagis interfuerant ambo, neque id frustra:
*quippe quam vocatio etiam fuerit subse-
 quuta, ex vtriusque captatoris sententia,*
parasiticis potius, quàm scolasticis artibus
*querfita. neque minor iactura facta in ar-
 gumentorum sequentium amissione, de*
pallio loquor per Lætraciniũ hæppaggo,
de univula Ascyli intactis auribus plena
deperdita: eademque porro max. arustico

quodam in solitudine inuenta: de sacro
Priapi ante cryptam turbato, de nocturnis
in sacello magni illius Dei religionibus in-
spectu, proditiisque. Ex quibus tum vniuersis,
 tum singulis facile est adfirmare, ipsa
 hæc tantula, quæ reliqua etiamnum possi-
 demus Fragmenta vix mehercule in deci-
 ma eius Satyræ parte censerì posse, quam
 non sola carminum varietate mistam con-
 didit Petronius noster, Varronis (vti arbi-
 tror) Menippæas sequutus. Atqui esset om-
 nia faciliora, si vel in his ipsis, quæ de tanto
 corpore supersunt, reliquii aliqua facella-
 rum coherentia, seriẽsque continuatæ por-
 ro historię apparet. nunc protasi quasi, at-
 que epitasi amissit: quarum potiore adẽ
 partem argumenta, quæ posui, olim occu-
 pãsse videtur: catastrophen in super centon-
 nis in morem virgatis vndique veluti pan-
 nis confutam, pelsimẽque sanẽ ac discordi-
 ter consiliatam habemus. Ita interrupta
 omnia, ac passim lacunis deformata, qua-
 rum vicem explent asterisci, quibus hercu-
 le ego lombos adẽ omnes defractus vel-
 lem, vt vel nouissimum Actum integrum
 saltem inuiolatumque haberemus. cuius
 nunc, sicuti Aululariæ Plautinæ, nequicquã
 atque irritis votis exodium miserẽ deside-
 ramus. Caterum de *eapse Porticu* habes a-
 liquantò etiam post, Nam ne de Porticu
*Herculis Boma à Philippo quondam extru-
 cta dictum credam, cuius meminit obstat*
Græca vrbs mentio. in cuius dinterforio se
*desertum iacere lamentatur Eucolpius po-
 sse.* Addidisset saltem vrbs appellationẽ,
 cetera porrò compertiora haberemus.
 Vtut est, gnarum hoc saltem nobis, *situm*
eius proximum littori fuisse. & fortassis hæc
 fuerit, quam Satyricus ipse *Insulã M. Ma-
 nicij* indigitat. vnde ductore Eumolpo; na-
 ui aliquaẽdo conscensã Tarentum cogita-
 tes: factò per tẽpestatẽ naufragio, Crotona
 adpulsus, de credula Coranorum ac heredi-
 petarum turba, hoc est, de prædonibus ipsis
 prædam capturi, foelicitate pleni, ne dicã-
 ebrij prioris fortunæ statum facile porro
 obliuiscantur, nisi fortẽ tamen *Insula* id lo-
 ci, pro domo publico primatõre circuitu
 cincta, eãque quæ parietum communione

careat positam interpretemur. qua notione nomen illud accipi haud raro solere, ex Cicerone nobis, Tranquilloque, tum Petronianæ ætatis scriptoribus clarum. Commodū hæc sic scriptitaram, quum mihi huiusce controuersie causa ad commune Academiæ nostræ oraculum profectō, ac vix primam dum hercule Græcæ urbis syllabā eloquuto Lipsius aurem.

Vellit, & admonuit, de loco Cornelij Taciti. vnde scitior factus sum tandem nobilem illam Cumanorum coloniam, ac primariam Magnæ Græciæ ciuitatem (Parthenopem, seu Neapolim dico peculiari Græcæ urbis appellatione insignitam antiquitus credo, ob Gymnicos ludos maximè, tum Musicum illud quinquennale certamen magna Græcarum vrbiūm frequentia ibidem solitum celebrari. vel (quod vero propius videtur) ob vetustissimam Græcæ prosapiam inde ab ipso vsque Theseo ac priscis Atheniensibus) quorum coloni Calchidenfes cluebant (repetitæ altius originationē. Locus, quem dico, Taciti li. 15. Annalium hisce verbis conceptus extat: estque sermo omnis de Cl. Nerone contra decus Imperatorium, Scenaturiente, vel Bacchanal. factitante verius: Nam adhuc per domos aut hortos cecinerat Iuuenalibus Ludis, quos ut parum celebres & tanta voci augustos spernebat. Non tamen Rome incipere scenas ausus. Neapolim quasi Græcam urbem dicit. D.

1 Non est passus Agamemnon] imitatur apertè Lactantius Inst. diu. l. 1. c. 1. Non est passus hominem Deus lumen sapientiæ requirentem diuini oberrare. Ceterum Agamemnona Regem prædicat Homerus corporis proceritate, omnes heroas Græcos antecelluisse: tum oratione grauem fuisse & vehementem. Hinc personam Agamemnonis inducebant Declamatores, vt magni & constantis patroni: quod ex nostro Arbitro licet colligere, & Varronis Virgula diuina. Auf. Popina. Coniect. ad Varr. Frequēs apud optimos auctores, vt sub personis Homericis alios intelligant. Læu. Torrentius in Suetonij Tiber. cap. 61. De hoc etiam mediæ ætatis vetera nomina adscif-

cendi more quodam notauit Hen. Canisius Antiqu. lect. tom. 1. in Not. ad Alcuini epistol. 3. & 46. & Goldastus in Sueuicar. rer. scriptorib. de Velleio Gallo. Sic infra. Et cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. Et alibi: Recepti hospitem Ligurgo crudeliorum. Iterum: Quicquid Ligurgi villa grassatibus præbuisse: ad Lycurgi crudelitatem respiciens. ERHAR.

2 Declamare in porticu, quam ipse in schola sudauerat.] habuit enim in auditorio orationem suasiariam. Ergo non idem porticus ac schola, vt interpres putat locum istunc, qui bene habet, emendans. Schola est auditoriū, in quo fiunt *ἁποδοσις*, & recitationes: Porticus ante scholā, vt in Academia Altorphiāna. Sueton. in Tiberio cap. 11. Infra: Ingens scholasticorum turba in porticum venit ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasiariam exceperat. in schola scilicet. Auctor. Dialog. de Orat. Non vt Rhetorum scholam declamarent. VVouu. corrigi, qua ipse in schola, Pflugius, quia ipse in schola litigabat. vterque contra mentem auctoris. Nec ante scholas tantum, sed & ante pinacothecas porticus habebant. Infra: Ex his qui in porticibus spatiabantur, lapides in Eumolpuni recitantem miserunt. Christiani etiam ante templa, quas Scriptores Ecclesiastici ambitus vocant, nos Creuk gang. ERHAR.

3 Quoniam sermonem habes non publici saporis, & quod rarissimum est, amas bonam mentem] Suspiciatus sum aliquando leg. amas bona (vel bene) monentem. quod non alienum erat à serie & ordine orationis: & laudantur ab Hesiodo in versibus vulgo notissimis etiam hi, qui recta monentes audiunt. Sed fortasse non malè retineri potest vulgata, quia alter superiore tota declamatione conquerebatur de corruptione animorum in iuuenibus. Iv.

4 amas bonam mentem] Seneca ep. xvii. proce. lib. 3. Natural. Quæst. I. Vov. 5 arte secreta) al. artis secreto.

6 Nimirum in his exercitationibus) L. Minimum in his. nihil, ait, aut minimum peccare magistros, plurimum parentes.

tes. Iantis Guil. Plaur. Quæst. ANO.

6 Nimirum in his exercitationibus doctores peccant) L. Minimum in his. Nihil, ait, aut minimum peccare magistros, plurimum parentes, nam sequitur, Quid ergo est? parentes oburgatione digni sunt. Guilielmus Piant. quæst. in Epid. cap. vlt. vel leg. Non mirum si in his, ex sequentibus. Iungermannus: sed profectō neutrum dum concoquere possum. ERHAR.

7 doctores peccant) multitudinis iudicio impulsus, ea quæ plurimis placuerāt, maximè adfectamus, & parentum præceptis imbuti ad illorum instituta & errores deducimur, qui præpostera ambitione & præcipitatis votis, per eris adhuc locis matrum inuolutis, ampla patrimoniam, pretextas ac trabes promittunt. Hos secuti præceptores, ne artificium periret, suum quoque furorem insanie seculi adiecerunt, omnisque bonæ mentis & optimarum artium, quarum institutores esse debebant, insitiores esse maluerunt. Animis teneris insidias tendunt, & quos incontaminatos acceperant, inficiunt & flectunt ad communes errores, ac parentum improbata, & c. VVouer. in Polymath. cap. 30. ERHAR.

8 necesse habet cum insanientibus surere. Horat. libro 11.

— pudor, inquit, te malus urget, Insanos qui inter vereare insanus haberi. Symposius ænig.

Insanos inter sanū non esse necesse est. B.

8 Cum insanientibus furere) quia ο τῆς μανικῆς μεθ' οὐ μανικῶν, & τῶν μανικῶν.

8 nisi dixerint qua adolescentuli probent) quid hoc aliud, quàm quod apud Agellium Taurus Philolophus conqueritur, legem discipulos dare, qua discant? Alius, ait hoc, me primum doce: item alius, hoc volo, inquit, discere, istud nolo. Hic à symposio Platonis incipere gestit propter Alcibiadu comestationem: ille à Phædro propter Lysia orationem. Putean. Suad. Aulpic. Orat. 2. ERHAR.

9 vt ait. (Cicero) al. Cicio, sic pag. seq.

pro Ciceronis in 3. M. S. constanter legitur Ticionis. menda ex compendio scribendi nata. Sunt enim hæc Ciceronis verba in Orat. pro Coelio. ERHAR.

9 vt ait Cicero) Cicero pro Coelio: Illud vnum ad laudem cum labore directum iter qui probauerunt, propè iam sibi in scholis sunt relictī. P. DANIEL.

10 Sicut ficti adultores cum cœnas diuitum captant, nihil, & c. quàm quod putant gratissimum auditoribus fore.) Adducitur hic locus à Thoma Hibernico in Floribus Patrum ex Cassiodori Epistolis, legiturque hunc ad modum, quàm illud quod putant grat. aud. fore. nam nec aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auditoribus fecerint. & c. Quæ eodem pacto & in quadam Hildeberti Cenomanensis Episcopi Epistola legitur. Iacobus Magni Sopholog. l. 4. c. 13. Qui sapiens est, adulatoribus minimè credit. Fictis enim sermonibus adulantur homines, sicut prætextu pabuli, hamo capiuntur pisces. Vnde Petronius adultores ficti cum cœnas diuitum captant, nihil prius vel posterius meditantur, quàm id quod grauisimum adulatoribus putant fore. Sidon. in Epist. lib. 3. Sectator epularum laudabilem profert sententiam, non de bene viuente, sed de bene pascente. Tales enim cum aliquid volunt, prius laudant, postmodum postulant. Seneca epist. 123. Varus equus Romanus, cœnarum bonarum sectator, quas improbitate linguæ merebatur. Adde Aufon. Popmam in Varronem pagin. 159. ERHAR.

11 cœnas captant.] Martial. Capto tuam puder heu, sed capto, maxime, cœnam, apud Plautum Parasitus librum suum inspicit, vt vnum de dictis melioribus inde depromat. Iv.

12 quàm id quod putant gratissimum auditoribus fore.] Editio Lugdunensis in vetere codice scriptum esse testatur, auribus, quod ego emendatius puto, quàm auditoribus. RICHARDVS.

12 Quod petunt: sic eloquentia magister nisi,] M. S. petunt, nisi quasdam insi-

diat auribus fecerint: sic eloquentia magistri, tanquam piscator, qui nisi ea, &c. ANO.

13 sic eloquentia magistri] Impress. sic eloq. magister, vnus ex veteribus, sic eloq. magistri, tanquam piscator, qui non eam: quod valde probat. A.

14 tanquam piscator] sic aliquoties Martial. munera piscationibus componit, lib. 5. epist. 29. imitantur hamos dona. lib. 6. c. 63.

Munera magna tamen misit, sed misit in hamo,

Et piscatorem piscis amare potest? B.

15 eam imposuerit hamis escam) τὸ δὲ λέγει τὴν ἀγρίαν τὴν περὶ βέναν. hamo est corrumperet, prouerbialis est locutio, pro infidiis aliquem circumuenire, & blanditiis verborum in errore inducere. Hadrianus Iunius in Adag. T. I:

16 moratur in scopulo) variant mirè libri. alij enim, moriatur, alij, moritur, nescio an vlli moratur. Vide ergo si remotius verbum excidit, & fortasse fuit, sine spe pra-

de in scopulo molitur. Moliri enim operari, & industrie aliquid conari, aut tractare est. Sic Virgil. in Georg. dixit, moliri infidias aubus, ita videlicet vt hic Petron. piscibus. Vtitur iterum inferius pari venustate: Si gratiam à legato maliebantur, &c. Gulielm. in Epid. cap. vlt. ego cusam lectionem improbare nondum audeo. ANO.

15 moriatur in scopulo) Video sententiam: moriatur, ad mortem vsque permaneat. Alteram tamen lectionem, moratur, improbare nequeo: Ouid. lib. 3. Metam. de piscatore, Ne scopulis harem semper in ysdem. Rr.

16 moratur in scopulo.) Oppian. III. ἔνθα δ' ἐπειδ' ὁ μὲν ἀγὲν ἐπιματίσσει ποτὶ πείραν.

simile quid in eiusdem Cynog. II. BARTHIVS.

16 moratur in scopulo.] al. moritur. I. molitur. Virgilus 12. ---manibus molitur habenas. Georg. moliri infidias aubus. Guillel. Pl. Quest.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. IV. T. PETR. SATYRICON.

16 Parentes obiurgatione digni) Tacitus de Orator. multis. I. V o v.

1 Parentes obiurgatione digni sunt I à Doctoribus eloquentiae in partes culpam transfert. qua de re videndus Casaubon. in Persium Satyr. I. Iustinianus Imp. in Consti. ad Antecessores discipulis definit quinquennium, quo scil. dent operam audiendis professoribus, & perlegendis libris conditorum iuris. Erat definitum quadriennium, nec nisi qui probasset tantum se temporis legum studiis impendisse, admittebatur in numerum aduocatorum, I. inuenimus pro tempore. I. petitiones. C. de aduocat. diuers. ind. si quinquennium vel quadriennium illa aetate, qua mores & iura & verba ciuilia sane erant notiora, facilia perceptu, quid non erubescimus ista, qua horrere spinis omnibus videntur omnia, quaecunque de iure ab antiquis prodita sunt, vix tamen in eis nos transire triennium, plurimum vitio parentum, qui, vt hoc loco Petronius ait, cum ad vota properant, &c. Cuiac. Obseruat. l. 12. c. 20. Ad eiusdem praefat. in Paratit. Cod. ERHAR.

2 Ambitione donant.) L. ditant: Gruter. Suspicion. lib. 2. c. 10. sed admodum incepte. ERHAR.

2 spes quoque suas ambitione donant.) mihi rectius videtur, ambitioni, vt edidit Plantin. Rr. & ANI.

2 ambitione donant.) L. ditant, Gruterus. l. II. c. x. Suspicionum. I v.

2 spes ambit. donant] quid si, donat. B.

3 cu ad vota properant) Vide Suet. Orbilio Pupillo, Pers. Satyr. 2. I. V o v.

ibid. cruda adhuc studia in forum propellant; Theon Sophista: οἱ μὲν παλαιοὶ τὴν ῥηθόραν ἐκ ὧντο δὲ ἐν ἐπιμέσσει τὸν τρόπον τινὰ τὴν ῥηθόρικὴν, ἀπὸ ἀμοσγῆτος ἀψαδαυ εἰλοσοφίας. νῦν δὲ οἱ πλείους ποσέτε δέσει τῆς τοῖστων ἐπαγεῖν ὡς ἐδὲ τῆς ἐγκυκλίου καλεῖσθαι μάθημάτων ἐπιού μεταλαμβάνοντες ἀπτοισιν ἐπὶ τὸ λέγειν. καὶ τὸ πάντων ἀγορεύματα, ὅτι ἐδὲ ἐς παρσίκον δὲ ἐν ἐγκυκλίῳ ἀγορεύοι, ἐπὶ τὰς δὲ ἐκαστὰς καὶ δὲ ἡμιτορικὰς ἐν

καὶ δὲ ὅς. I. V o v.

4 in forum propellant) MS. impellant. ANO.

5 pueris induunt adhuc nascentibus) L. lactentibus, aut dentientibus, aut vagientibus. IDEM.

5 Pueris induunt adhuc nascentibus,) Sic Claudian. triumphis induit. Barth. n. 2335. Deinde L. au lactantibus, aut dentientibus, aut vagientibus, & postremum illud proximè accedere videtur ad vulg. scripturę literas pronuntiationemq; Gruter. Suspic. l. 2. c. 10. Acumen Criticum: Leg. nascentibus, ita omnino imbibit exaratum Arbitro. nascentibus enim enormis esset figura ac oppido intempestiua, quod alijs quoque visum deinde literę p. facilem & crebrum esse deflexum in n, annotaui aliquot locis in veterum scriptis. If. Pontanus Not. in Macrob. l. 7. cap. 16. imò leg. nascentibus, quod nihil aliud est, quam quemadmodum dixit Arnobius li. I. Cui non sit ingentum, imò ipsi penè in genitalibus matris non impressum. Meursius Crit. Arnobian. l. 2. c. 8. vel, adhuc locis matrum inuolutis VVouuer. in Polymath. cap. 30. ERHAR.

6 Quid si paterentur laborum gradus fieri) vt rectè Hierocles Pythagoræus: τὰ δὲ μικρὰ καὶ τὰ μέγιστα ὄντα ἐν τῆς τοῖς ἀνθρώποις ita nec Philosophia de plano adiri potest, per gradus ad illam enitendum est, quod Synesius in Dione, ὁ δὲ ὄντος ἀγορεύσασθαι, καὶ κλημακθῆναι ἀνέναι. Ardua & excelsa non petimus aditu expedito. Augustinus de Ordine lib. 2. Hinc se illa ratio ad rerum diuinarum contemplationem rapere voluit. Sed ne de alto caderet, que sinit gradus, at que ipsa sibi viam per possessiones molita est. Ita in ipse artibus certi gradus. VVouuer. in Poly math. cap. 26. quem vide sis. ERHAR.

6 Quid si paterentur:] Auth. dialogi de Oratorib. Nec in Authorib. cognoscendis, nec in euoluenda antiquitate, nec in notitia vel rerum vel hominum vel temporum satis opera insumunt: sed experuntur quos

CAPVT IV.

QUI ergo est? 1 parentes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos seuera lege proficere. Primum enim, sicut omnia 2 spes quoque suas ambitione donant: deinde 3 quum ad vota properant, cruda adhuc studia 4 in forum propellant, & 5 eloquentiam, qua nihil esse 6 confitentur, 7 pueris induunt adhuc nascentibus. 8 Quid si paterentur laborum gradus fieri, 9 vt studiosi iuuenes lectione seuerâ 2 mitigarentur 10 vt sapientię præceptis animos componerent, 11 vt verba atroci stilo effoderent, vt 12 quod velent imitari, diu audirent, 13 sibi nihil esset magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maiestatis suę pondus. 14 Nunc pueri in scholis ludunt, iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius est, 15 quod quisquis 16 perperam discit, in senectute confiteri non vult. 17 Sed ne me putes improbasse 18 schedium 19 Lucilianę 8 humilitatis, quod sentio, & ipse carmine effingam.

de eloquentiam, videur aliquid hic deesse. b maius. c al pueris induunt. d al Irri-gantur. e ostendit que.

g. Fontè Lucilianæ imobitatis. h. Lucilianæ.

Rhetoras vocant. FRAN. PIT.

6 Quod si paterentur laborum gradus fieri, & studiosi iuvenes lectione seuera mitigarentur) Ita lego, proboque hanc lectionem præ veteri ac Lugdunensi illa: Irrigantur. Persistit enim methaphora Petronius noster: & *Maturitate* istam, quam per verbum *Mitigare* exprimit, opponit *studiorum cruditati*, qua iuuentutem de parentum consilio obnoxiam laborare questus fuerat antea, verbis illis. *Deinde qui ad vota properat cruda: adhuc studia in forū propellunt, & eloquentiam, qua nihil esse maius confitetur, pueris induunt adhuc nascētibz. Mitigare* ergo pro *Mitificari*) quo vocabulo vult Gellius.) hoc est, maturefcere, positum accipiemus. Sequitur exinde: IANVS DOVSA.

7 Laborum gradus) vt paulatim cōpreddi possent, à scutis deductum. Hilarius: *Progenies sequitur gradibus per crimina crescens.* Paterculus lib. II. BART.

8 Vt studiosi iuvenes lectione seu mitigarentur.) Seuerianus: *Veteres Oratores legendi sunt, & presentes audiendi. Super hac frequenter scribendum, agendum & declamandum.* Vide Tacitum de Orat. I. Vov.

9 Mitigarentur) Sic Plato dixit in fi. libr. 3. de Repub. loquens, *περὶ τῶν ἀπικέρων* suæ Reipubl. quos & *φολάκας* appellat: *ἔμψυχοι τοὶ ἀπὶ ἐλέγχου ἀξίον (δύσχαριζέσθαι) ὅτι δὲ αὐτὰς τὸ ὄρθως τυχεῖν παιδείας, ἢ τὴν ποτὲ ὄπην, εἰ μέλλοις τὸ μέγιστον ἔχειν πρὸς τὸ ἡμεῖς εἶναι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς φολαττοῦλοις καὶ αὐτῶν.* Et Ouid. de Ponto libro secundo.

Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros,

Et alibi.

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,

Peccata mollescunt, asperitasq; fugit.

Hen. Stephanus Schediasmat. l. 3. c. II. ER.

10 Vt sapientia præceptis animos componerent, vt videri atroci stylo effoderent.] Idem cum Horatio, illo penultima:

Sape stilum veritas, iterum, qua digni legi sint,

Scripturus, &c.-----

Stylo enim (id quod à Turnebo, magno illo doctrinarum ac leporum omnium patre, sagacissimè indagatum) in ceratis tabellis literas faciebant, vel pangebant potius: cuius adeo styli cuspis, qua æquor illud cereū inarabat, *Acumen* cluebat, vnde & M. Tullius: *Omnia sub acumē styli subeāt necesse est.* Altera pars retusa erat, qua veluti transuerso calamo iugulabāt, id est, inducebant, eradebantque obliterantes, si quæ minus ex sententia videbātur, ipsamq; ceram illā denuo complanabant, sarta (vt prius) æquabilēque concinnantes, ad nouam scripturā supponendā quasi succidaneam, veteri ac fugitiua illa expuncta scilicet. *Stylū* ergo *vertere*: est interpolare atque emendare quod scripseris: nec mucronem (vt antea) sed verò alteram, styli partem, inuersam dico, atque ideo obtusiorē ad delendum adhibere. Præcipit proinde cum Horatius, tum Arbitrater frequentes in scribendo lituras faciendas, verbāque (quamuis inuita recedant) *atroci stylo effodienda*, hoc est, crebrò inuertendum graphium, nec stylo, aut cerā parcendum, si quis digna modò posteritatis auribus conscribillare postulet sese. Vide exemplum Prudentij, prudentissimè apud eum se Turnebum illum Aduersariorum lib. 14. cap. 24. interpretatum in hanc, quam posuimus sententiam. Pergit narrare porro apud Petronium Agamemnon. DOVSA.

11 Verba atroci stylo effoderent.) Stylo scribebant in cerata tabella, cuius styli pars, qua scribebatur, acumen dicebatur. Cicer. *Omnia sub acumen styli subeant.* Altera pars erat obtusa, qua in cera quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rursus complanabant, vt est in Prudent. *περὶ σεβαστῶν*, hymno nono. hinc Horat. *satyra decima*, libro primò.

Sape stylum veritas.-----

Vertit stylum, qui cum ante eius acumine scriberet, vertit, & alteram ad delendum par-

pat-

partem adhibet. Turneb. lib. 14. cap. 5. 24. Idem ergo cum Horat. innuit Petronius. Vide Douf.

12 *atroci stylo*) inclementi. Non memini alibi obseruare hoc vocabulum tam clementi significatu. In Plauto tamen, *atrox astutia*, pro insigni, Capt. Actu 3. Scena 4. BAR.

11 *atroci stylo effoderent*] Stylo scribebant in cerata tabella, cuius styli pars, qua scribebant, *acumen* dicebatur. Cicer. *Omnia sub acumen styli subeant.* Altera pars erat obtusa, qua in cera, quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rursus complanabant, vt est in Prudent. *περὶ σεβαστῶν*, hymn. 10. Hinc Horat. *Satyra 10. libr. 1. Sape stilum veritas. Vertit stylum*, qui cum ante eius acumine scriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Turneb. Aduersar. lib. 14. c. 24. ERHAR.

12 *sibi nihil esset magnificum.*) *Libi nihil.* Pflugius vet. ed. *iam sibi nihil.* quod fortè interponendum, aut leg. *sibi que nihil*, vel *vt sibi nihil.* ERHAR.

13 *Nunc pueri in scholis ludunt: iuuenes ridentur in foro: & quod utroque turpius est, quod quisque perperam discit, in senectute confiteri non vult.*) Exprimere videtur voluisse dictum Horatianum, cuius quantumper studiosus fuerit Arbitrater, testis est Elogium illud multò liberalissimum, quo *curiosam* in Poëta isto Biformi *felicitatem* idem admiraturus postea. Illud igitur Horatianum (vt dixi) exprimere voluisse videtur hic noster:

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:

Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ

Imberbes didicere, sedes perdenda fateri.

DOVSA.

14 *Perperam discit*] Leg. *puer iam discit.* NIC. FABER.

14 *quod quisque perperam dicit*) Horatius:

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi discunt:

Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ

Imberbes didicere, sedes perdenda fateri.

DOVSA.

14 *Quod quisque perperam discit, in senect. confiteri non vult.*) Claudianus Mamerthus lib. 1. de statu animæ: *Tenellis adhuc infantia quondam sua persuasionibus in senectute putrescunt.* I. Vov.

15 *Sed ne me putes improbasse schediū Lucillianæ improbitatis, quod sentio & ipse carmine effingam.*] Ita nobis refert curatissima illa, ac Parisiensis editio.

Turnebus, pater eruditionum, Idemq; ARBITRATER omnium leporum: Non horum modò, sed quot aut fuerunt, Aut posthac alijs erunt. in annis.

Priorum exemplariorum fidem sequutus non *Improbatus*, verum *Humilitatis*, rescribat. idque Petronianæ etiam sententiæ haud paulò accommodatius visum. Nam (sicuti idem argute subiicit) *Lucillius in Satyræ interdum se ad humilitatem Iamborum demittebat; hodieque in Grammaticis quidam eius Iambici reperiuntur.* Alij non *Lucilliane*, sed verò *Luciane improbitatis* potius maluerit, & ita in contextu posuerunt, haud quidem suo, verum hercule communi vitio in errorem imprudētes compulsi, inscitia ætatis maxime, qua Petronium hunc nostrum Luciano posteriorē credidit. Quare venia digni, & fuit tempus, quum & ipse scripturæ eorundem vestigijs insitens ex *Luciane*, *Luciniane* concinnandum hariolarer. atque eo mehercules audacius, quoniam in codice quodam membranaceo, *Luciniane*, deprehenderam iam antea. quanquam quid graue si de *Diserto illo Catulli Salicippio*, seu *Salaputro* dictum accipiamus? Licinio inquam Caluo cognomine, qui multum & diu cum ipso Cicerone, & quidem ambiguo certamine, de Eloquentiæ principatu contentiones exercuit. & cuius *Delicati versiculi* passim à Catullo, familiari suo, de meliore sanè nota commendatur. quippe qui & oratione summū illum Oratorem (vt dictum est) æmulus, & Poëta insuper non humillimi spiritus fuit. Nā (vt testis est Seneca) *carmina quoque eius, quauis iocosa sint, plena sūt ingētis animi.* Proinde Im-

bitatis istud non improbo : quam etiam in Poematibus eius agnouisse, Ouidius videtur, quum scribit.

Par fuit exigui, similisq; licentia Calui, Detexit variis qui sui furta modis.

Hoc est, varijs modorum, seu numerorum generibus Epigrammati convenientibus ad exemplum Catulli scilicet. Quos si quis Humilitatis mordicus retinendum contenderit, ad Liciniani styli mediocritatem & oratorium dicendi genus verbum istud accommodare debebit. quod an humile fuerit, haud facile dixerim. hoc compertum habeo tamen, Ciceroni ipsi & accuratum & exquisitum visum oppido: & cuiusmodi non nisi abs summo Atticisimi cultore manare potuisse est verisimile. eundemque & violentum & incitatum in dicendo a Seneca perhiberi, etiam scio. neque aliter sanne de Orationibus eius Plinius Nepos. Sed enim Humilitatem hanc potius in Poemata Calui conuenire crediderim, in quibus & priscae illius Latinitatis imaginem exammissim expressam, & simplicitatem Catullianae emulam (cuius aetati suppar vixit) ad viuum oppido enituisse, & Epigrammatu ipsius Fragmenta, & residua de eo veteru testimonia fide nobis abunde facere atque adstruere possunt. Caeteru vt hic Lucillus pro Licinio perperam obiectus nobis, ita in versu quodam Sidoniano, quem Petronij Editor producit, contrarius admissus error, hoc modo:

Non Licinius hic, Lucretiusq; est. Quum eo loci haud dubie Lucilly nomen reponendum, tum ipsius sententiae ratio

tum legitima Phaleuciorum dimensio comonefacere nos possint.

16 Lucilliane improbitatis.) imo Lucilliane. nam & Satyras scripsit Lucillius. Turnebus legit, Lucilliane humilitatis: nam in v. c. legitur, Luciniane. P. DANIEL.

16 Luciniane humilitatis.] Impr. Luciane improbitatis. idem penè error est apud L. Apuleiu Apolog. i. & in loco Sidonij, quem alibi de Sidonio adscripsimus. ANO.

16 Schediu Luciniane humilitatis] ita correxi. olim legebatur, studiū Luciniane hum. in aliis editur: Luciane improbitatis. Lucillius in Satyris interdum se ad humilitatem iamborum demittebat, hodieque in Grammaticis quidam eius iambici reperiuntur. Turnebus Aduersar. l. 19. cap. 6. & Scalig. Aufon. lect. libro Schedium est incoditum exemplar & inelaboratum. Sidon. l. 8. ep. 3. Apollonij Pythagorici vitam, non vt Nicomachus senior è Nicomachi schedio exscripsit. Sauarò in Not. ad Sidon. Vide tamen Casaubo. de hoc loco lib. 2. de Satyr. cap. 3. In v. c. Pithoe. legitur, Lucilliane improbitatis. An accipiendum pro inhumantate, eo sensu, quo Horat. dixit;

Surge & inhumana senium depone Camana? ERHAR.

16 Lucilliane humilitatis.) Lucillius in Satyricis interdum se ad humilitatem iamborum demittebat. Turn. l. 19. c. 6. Aufon. lect. Doufa. Liciniane improbitatis, à Licinio Caluo, cuius carmina quamuis iocosa, ingentis animi adfert Seneca. multis. D.

CAPVT V.

a arder. H. 1
Stc. & Sam.
b at. mera.
al. more.
c impotentium.
d nec in popinis abditus.
A rtis seueræ si qui amat effectus,
Mentemque magnis applicat prius morem,
4 Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam truce vultu,
Chienisque caenas impotentium captet:
7 Nec perditis addictus obruat vimo
Mentis calorem ne ve plausor in scena

2 Se-

9 Sedeat redemptus bistrionia addictus.
11 Sed siue armigeræ rident. 12 Tritonidis arces,
Seu Lacedaemonio tellus habitata colono,
Sirenūque domus, 13 det primos versibus annos,
Maoniūque bibat felici pectore 14 fontem.
15 Mox & Socratico plenus grege, 16 mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demosthenis 17 arma.
18 Hinc Romana manus circumfluat, & modo Graio
Exonerata sono mutet suffusa saporem:
Interdum subducta foro det pagina cursum,
19 Et fortuna sonet celeri discincta meatu.
Dein pugnas, & bella truci 20 memorata canore:
21 Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.
His animum succinge bonis, 22 sic flumine largo
Plenus, 23 Pierio defundes pectore verba.

e ardent.

f mutet.
al. immitat
g Ingenuus.

h Hunc Ro.

i Tres Cod.
habent Ti-
tionie.
k al. disfun-
des.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. V. T. PETR. SATYRICON.

1. Ctu seuera] sunt iambici : & est protrepticon. Scalig. in Catal. ERHAR.

1. Artis seuera si quis amat effectus.) Mirum tam diu hæc non probabili saltim coniectura tentata. L. artis seuera si quis ardet effectus. Vel sanè, effectus retineatur, quod pro summa scientia positu. Vitruv. lib. i. c. i. non tantum Architecti non possunt in omnibus rebus habere summam effectum. Sic saluti effectus apud Boeth. li. i. de Cons. prof. X. BAR.

2. si quis amat] al. si qui amat. sic infra in v. cod. legitur.

Hos inter fluctus qui raptis euocat armis? pro, quis raptus. Et supra in MS. cod. Bonparthiano, Qui postea ad summam Thucydidis, & c. pro, quis. ERHAR.

2. amat effectus) L. amat adfectus, vt Cicer. apud Nonium, adhamare honores. Scalig. ad Catal. ERHAR.

2. amat effectus) al. ambit. Stephan. ardet.

3. prius more) MS. mera. Turneb. morte.
3. Prius more) vnus ex vet. mera. sed n sunt lazoantes.

3. Prius more)

Frugalitatis lege polleat exacta.) Scribendum est fortasse vno verbo, priusmore: hoc est, more prisco, & veterum Poetarum consuetudine, vt apud Propertium, prius-domina, ante-cupidinibus, ante-lino, nunc-dea, apud Plautum in Truculento.

Vt ante-parta demus post partoribus. apud Terentium, semper-lenitas, & alia id genus trecenta. Pallear verò, quod est in c. v. magis placet, quam polleat. id enim sentit, ei qui velit magnum aliquod moliri, & efficere in literis, more veterum: exacte colendam esse, frugalitatem, ita, vt eam rem pallor indicet ex studiorum collectus vigiliis. Cassius Parmensis de Orpheo:

— omnis & illuc Puer litus incumbens Musa pallear amore.

Tenebricosus Satyricus : At te nocturnis iuuat impallescere charis.

Idem : Iratum Bupolidem uegrandi cum se ne palles. RICMAR.

3. prius more] L. morem. & dein pallor mensura, versus, possunt, nec improbas

sententia Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6. ita & Scalig. ad Catalecta, & interpretatur, morem luxu pellat noua frugalitate. Leg. *more frugalitatis lege polleat exacta*. *Morre*, hoc est, vitæ quadam honesta ratione atque instituto. Orat. l. 4. Odar. *Mos & lex maculosum edomuit nefas*. Varro apud Macrob. lib. 3. Saturn. *Mos est in iudicio animi, quem sequi debet consuetudo*, id est, cultus moris. Edict. Dioclet. & Maximian. Cæs. *si cunctos sub imperio nostros agentes castam in omnibus more colere perspexerimus vitam*. Pithoeus ad tit. de nuptiis collat. Mosaic. & Roman. l. 1. At Turneb. *morem frugalitatis lege pellat* — ita & Scalig. ad Catalecta, & interp. morem luxu, pellat noua frugalitate. I. Vov.

3 prius more) lego prius morem. Frugalitatis lege calleat exacta. de Moris vocab. alibi. BAR.

4 Frugalitatis lege p.c.) Iul. Senecianus. Oratoris artibus nemo instrui potest, nisi cui ingenium, & frequens studium. Primum animi sit quedam naturalis potentia. Tum vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia. Vov.

5 polleat exacta.) MS. palleat. Turn. pellat. ANO.

6 impotentium. Turneb. ne potentium. T.

6 impotentium) L. ne potentium. Turneb. interpr. valde potentium.

6 impotentium captet.) Examusim optimè. Neque enim Turnebi commentum, probare possum, Ne potentium, audacissimè rescribentis. Et verò, Impotentium, valde potentium interpretor. qua significatione hoc verbum Horatio alias familiare. DOVSA.

6 Impotentium ne captet.) Sic nos emendauimus. vct. libri habent, Impotentium captet. At si quis malit impotentium, ut illud, nec, ex priore versu hinc tacite repetatur. F. D.

6 impotentium) L. ne potentium. Turneb. Aduers. lib. 19. cap. 6. Vel,

Cliensue cenat impotentiam captet, Aut:

Cilensq; cenat ne impotentiam captet. Nam in v. c. est:

Cliensque cenat impotentium ne captet, Repugnante versu. —

Impotens esse videtur ad inuidiam potens, ut & Donatus docet. Crocius in Februis ad Capellam, lib. 5. pag. 137. Imò impotentium, id est, valde potentium, quemadmodum obseruauit Sossip.

3 prius morem

Frugalitatis, lege calleat exacta.

morem pro virtute, aut disciplina posuit. Barthius in Ceir. Virgil. nu. 10. & ad Claudian. nu. 1129. Richardus legit iuncto verbo, prius more, hoc est, more prisco & veterum poetarum, ut infra, — prius vestigia tussit, id est, priora. & alibi, Contubernali modo, si vera est eiusdem Richardi emendatio, de qua dubitare licet. sic prope vicinus in Catull. Priapo.

Vicinus prope diues est —

Et §. 2. Infit. de donation. retro principis, id est, superiores vel anteriores. ERHAR.

3 more frugalitatis lege polleat exacta.] More, est vitæ quadam honesta ratione atque instituto. Horat. l. 4. Od.

— Mos, & lex maculosum edomuit nefas. Varro apud Macrob. l. 11. Saturn. Mos

est in iudicio animi, quem sequi debet consuetudo, id est, cultus moris. Edict. Dioclet. & Maximian. Cæs. *si cunctos sub imperio nostro agentes castam in omnibus more colere perspexerimus vitam*. Pithoeus ad tit. de nuptiis collat. Mosaic. & Roman. l. 1. At Turneb. *morem frugalitatis lege pellat* — ita & Scalig. ad Catalecta, & interp. morem luxu, pellat noua frugalitate. I. Vov.

3 prius more) lego prius morem.

Frugalitatis lege calleat exacta.

de Moris vocab. alibi. BAR.

4 Frugalitatis lege p.c.) Iul. Senecianus.

Oratoris artibus nemo instrui potest,

nisi cui ingenium, & frequens studium.

Primum animi sit quedam naturalis potentia.

Tum vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia. Vov.

5 polleat exacta.) MS. palleat. Turn. pellat. ANO.

6 impotentium. Turneb. ne potentium. T.

6 impotentium) L. ne potentium. Turneb. interpr. valde potentium.

6 impotentium captet.) Examusim optimè.

Neque enim Turnebi commentum, probare possum, Ne potentium, audacissimè rescribentis.

Et verò, Impotentium, valde potentium interpretor.

qua significatione hoc verbum Horatio alias familiare.

DOVSA.

6 Impotentium ne captet.) Sic nos emendauimus.

vct. libri habent, Impotentium captet.

At si quis malit impotentium, ut illud, nec, ex priore versu hinc tacite repetatur.

F. D.

6 impotentium) L. ne potentium. Turneb. Aduers. lib. 19. cap. 6. Vel,

Cliensue cenat impotentiam captet, Aut:

Cilensq; cenat ne impotentiam captet. Nam in v. c. est:

Cliensque cenat impotentium ne captet, Repugnante versu. —

Impotens esse videtur ad inuidiam potens, ut & Donatus docet.

Crocius in Februis ad Capellam, lib. 5. pag. 137. Imò impotentium, id est, valde potentium, quemadmodum obseruauit Sossip.

pa.

pater Charisus libro 2. vbi admonet præpositionem IN esse modò derogatiuam, modò adiectiuam. Seruius l. Aen. *Impotentissimi Principes* M. Tullio libro 10. epist. 1. Exempla multo plurima notarunt. Iuretus ad Symmachum libro 1. epist. 95. Sauaro ad Sidonium lib. 5. epist. 12. Ach. Stadius ad Catul. epigr. 36. *Sic inuitis pro valde vitii*. Interpres Sapientiar. cap. 13. *Diligenter fabricet vas inuitile in conuersationem vite*. quod siue Philo, siue Septuaginta dixerant *ἄχρηστον ἢ ἄχρηστον*. Lyranus vetustissimis codd. eam lectionem esse adferit, sed in eo errauit, quòd diuclendam vocem existimari: cuius auctoritate falsus Dionys. Richelius exposuit *inuitile vitile*. Fr. Lucas in Notationibus testatur quidem, se in vetustissimis & optimis libb. reperisse, *inuitile*, & à Glossematistis exponi, *valde vitile*, recipere tamè dubitauit. Per me nunc licet confidentiam sumat, & Interpreti suam sibi vocem redderet, quam ne quidem Auctor Mammo tracti ausus fuit damnare; cogitetque ad eandem faciem Tertulliano *in bonum*. Ciceroni *in fractum*, aliis alia esse dicta Huguitio: *Impudens, non prudens vel valde prudens: in quo sensu raro inuenitur*. Virg. in Georg. *Numquam imprudentibus imber Officit*. ERHAR.

7 Nec perditis addictus] sic habet vnus ex veterib. & impr. Alter, *Nec predictis addictus*. quod rectum nò videtur. F. D.

7 Nec perditis addictus obruat vino.

mentis calorem] Perditus, id est, nequam & dissolutis hominibus, & quos Afotorum ac Nepotum cognominibus pro dignitate insignire possis. Eo dico, quòd animaduertam hanc etiam lectionem in controuersiam à Petronianis Correctoribus vocitatum fuisse, imò ad eò præter omne meritum suum mala manu sollicitatam. Sequitur etiam. DOVSA.

7 Ne perditis addictus] ita Memmij liber sine dubitatione eleganter & integrè scribit. vulgò *per dictus addictus*. Turneb. Aduers. lib. 19. c. 6. ERHAR.

8 ne ue plausor in scena) apertum

hoc fiet ex Plauti prologo Amphitr. docente Douza in Centurion. libro 1. cap. 1. ERHAR.

8 Ne ue plausor in scena.

Sedeat redemptus Histrionia addictus.)

Quorum versuum explicationem Prædicaneis nostris Plautinis referuabimus, Amphitruonis Prologo id omne, cuiuscunq; medi videtur, de nostro gratificaturi, interim hæc pro tempore admonuisse contenti, ne quis porro Turnebo insitit credere, Tò Histrionis, hæc in locum magnam fiducia inducenti; atque ad eò, Addictus istud non participationem, sed vocabulum esse adferanti: hæresi præpostera, nec tanti viri acumine condigna. quum Histrioneam facere, apud Plautum etiam iteratum ostendas, & ipse Arbitr eadem voce alibi præterea vsus reperitur, non quidem in his Fragmentorum ruderibus, sed verò in exemplo quodam, quod à Ioanne nescio quo Salisberiesi deprauatè productum ita corrigendum plusquam Turnebica fiducia pronunciamus: *Non duco contentions finem, dum constet inter nos, quòd serè totus mundus, iuxta Petronium, exerceat histrioniam*. Nam & illic, & in postrema Lutetiana editione, *Histrionem*, perperam hodie publicatum legitur. DOVSA.

9 redemptus histr.) vetus vnus, *Sedeat redemptus histrioni*. Impr. *histrionea*. nisi quis malit *histrionia* legere, quo verbo Plautus vsus est. Cæterum quod habet *redemptus*, non caret ratione: atque ideo reiciendum non est. Coronæ enim Spectatoribus dabantur, sedebantque plerunq; coronati, qui ludis aderant, maximè factionis auctores & plausores. F. D.

9 Sedeat redemptus histrion. add.) Tacitus de Orat. *Iam verò propria & peculiaris huius urbis vitia penè in ipso utero matris mihi concipi videntur. histrionalis fauor, & gladiatorum equorumque studia, quibus occupatus animus quantum loci bonis artibus relinquit*. I. Vov.

9 redemptus) MS. redemptus.

10 histrionia addictus MS. histrioni. Turn.

histrionis. al. redemptus histrionive add.

10 *histrionie addictus*) al. *histrionis addictus*. ita lego magna fiducia, cum in Memmiano repererim, *histriones addicti*. *Addictus* autem non participatio, sed vocabulum erit. Turneb. aduersar. libro 19. cap. 6. An *histrionia addictus* est studiosus & amans vt dicimus *doctus histrionie, literarum, &c.* quemadmodum Goldasto placet: an verò leg. *additus*, id est, præsens & molestus? Lucil. apud Gellium, *Si mihi nõ pretor fiet additus*. Alcon. in 2. Verrin. *Adsdauum, molestum, additum*. ERHAR.

10 *histrionie*) alia quàm vulgò fortassis hæc *histrionia*. Sic *histrionales modos* agnoscit in Oratore auctor. Dial. quem vide multis. BAR.

11 *Sed siue armigera*) vet. *sed seu crinigera*. F. D.

11 *armigera rident*) leg. *arident*. Athenæ. πόλις παλλὰδθ Eurip. BAR.

12 *Tritonidis arces*) Athenas, quarum Minerva cōditrix & tutela. Bart. ad Claudianum num. 2644. Aufon. *Præses Tritonia bellis*. Claudian. de Minerva in Raptu Proserp. lib. 2.

Et Pandionias que cuspide protegit arces

--- tristibus aspera bellis --- Tritonia castide fulua

Celatum Triphona gerit --- *Arces* antiqui Mineruæ consecrauerunt, quòd eam mundi mentem atque in summo capite fedem habere credebant: siue quòd ratio, quæ per eam designatur, Respublicas & Vrbes amplifcet; vt ait Cypella. Plato scribit, in medijs editisque locis oppidi solitos ædes ponere Ioui, Vestæ, Mineruæ, sub quorum tutela credebāt vrbes esse. Ian. Parrhasius Comment. in Claudian. de Raptu Proserpin. Vargil. Eclog. 2. --- *Pallas, quas condidit arces, ipsa colat* --- vbi Seruius, *Ideo dea arcium Minerva dicitur, non quia de capite Iouis nata est, sed quia dea est artium, & ingenij, idcirco ista finguntur. Nihil enim est excellentius ingenio, quippe quo reguntur vniuersa*. Locum adscripsi, vt à Goldasto est restitutus Probus, *Pallas primum adificationem inuenisse scribitur: Idem 6.*

Eclog. *Templum in arce Mineruæ conditum*. ERHAR.

13 *det primis versibus annos*) Hic erat ordo veteris institutionis, vt primùm poëticam auspicaretur, à poëtica ad Rhetoricam, à Rhetorica ad Historiam gradus esset. Videatur tamen Eryci Puteani Suad. auspical. orat. 1. siue Panegyri. ad Senatum Mediolanens. vbi de studiorum instituto ad iuuentutem agit. ERHAR.

13 *Det primos versibus annos*) Seruius in illud Eclog. 4. *At simul heroum laudes. Bano ordine* (inquit) *primò poëtas, deinde historicos, deinde philosophos legendos dicit*. F. PITHOE.

13 *det primos versibus annos.*) Lucianus Lexiph. ἀρχαῖα θὲ δὲ τὸ ἄρσ ἀπίτων ποίησι, ἃ ὑπὸ δὲ ἀσκάλοισ ἀντὲς, ἀραγνὲς, μέτεθι τῶν τῶν ἄρτων, ἃ τῆ ἐκ τῶν γωνῶν συντραπέδης, ἃ τὰ θεουδίσια, ἃ Πλάτωνθ ἐν καρπῷ μέτεθι. Seuerianus: *Necessaria orationum frequens lectio, & Historiarum & Carminum*. I. Vov.

14 *fontem*) omnis enim ab eo Poëtarum posteritas. nude *Pater varum*. Claudiano. Vide Manil. lib. II. Quintil. lib. X. C. I. BART.

15 *Mox & Socratico plenus grege mittat habenas*

Liber, &c.] Mittere habenas Petronio & Propertio idem quod Ouidio *Immittere*: aliis *Permittere*, seu *Remittere*, id est, laxare ac concedere habenas. Hinc paret hoc loco, *Mittat*, non *Mutet* retinendum, quod tantopere tamen quibusdam complacium. DOVSA.

15 *Mox & Socratico*) I. *Mox & Socratico plenas immittat habenas*. præcessit enim: *Mxoniumque bibat felici pectore fontem*. itaque *ἄρσ κωρῶ* repetitur τὸ *fonte*: mox & Socrat. fonte plenus. Adscripserat quidam ad marginem *Græcè*, id abiit in grege. Palmerius Spicilegiis. ANO.

15 *Mox & Socratico plenus grege mittat hab.*) I. *Mox & Socratico plenas immittat habenas*. P. æcellitenim, *Mxoniumque bibat felici pectore fontem*.

Itaque

Itaque *ἄρσ κωρῶ* repetitur τὸ *fonte*: mox & Socratico fonte plenus, Adscripserat quidam ad marginem *Græcè*, id abiit in grege. Palmerius in Spicileg. quem tacito nomine perstringit Gullielmus, legitque ex Sâbuci cod. *mutet habenas*. Mutare habenas iubet adolescentem philosophia imbuunt, & è curriculo Poëtarum in Oratorium transcendere. Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt. *Sed mittat habenas*, verum est & elegans, vt apud Corn. Seuerum in Aetna. *flexu habenas*. methaphora est à re equestris, & proverbialis quidam locutio. Scalig. Comment. in Aetnam. Sicut Petron. retinendæ eloquentiæ & *immittenda habenas* commentus est, ita eius exemplo Fulgentius *effrenatam loquacitatem*, Mythol. lib. 3. cap. 10. dixisse visus. Barth. Animaduers. ad Claudian. num. 966. ERHAR.

16 *Mittere habenas.*) quod Ouid. *immittere*, aliis *remittere*, id est, laxare. Dou. Ian. Gulliel. *l. mutet habenas*, mutare habenas iubet, & è curriculo Poëtarum, in Oratorium transcendere. ANO.

16 *Mittat habenas.*) *effrenata Eloquentia* apud Fulgent. 211. Myth. X. BART.

17 *Demosthenis arma.*) Propert. *Persequar aut studium linguæ. Demosthenis arma*. Vov.

17 *Demosthenis arma.*) Sic *arma eloquentia*, auct. Dial. Seuerus apud Senecam, de Cicer.

Publica vox cuius aeternum obmutuit armis. BART.

Fortuna celeri distincta.) Omnino. L. *distincta*. Libera: BART.

17 *Demosthenis arma.*) quibus vel petebat vel defendebat. *Arma* dicuntur, quòd iis instructa causa necessitatem quandam cognoscentibus afferat, vt pro iis iudicent, hinc *exammare accusationem* dixit Plin. libro. 3. Fianc. Polletus hist. Fori Rom. lib. 4. cap. 14. Symmachus libro 7. epist. 9. *Quater arma facundie*. vbi Iuretus in Miscellan. Alanus Anticlaudian. lib. 1.

--- *Nostri Demosthenis iras*. Siderius, libro quarto. epistola tertia. *vt Demosthenes irasatur* vbi Sauaro. ERHAR.

18 *Hinc Romana manus circumfluat.*)

Ordinem studiorum Petronius hunc facit, vt poëticè initium sit: tunc philosophiamox oratores Græci: dehinc ad eloquentiam Latinam veniatur, vbi aut vertide Græco, aut controuersias componi censet. ea sententia est in his versibus. tamen ita potius leg. *Hunc R. m. circumstruat*, hoc est, Romani coronam faciant. Palmerius in Spicileg. Minerua non ducete tenia. ERHAR.

18 *Hinc Romana manus circumfluat*) Ordinem studiorum Petronius hunc facit vt poëticè initium sit: tunc philosophiamox Oratores Græci: dehinc ad eloquentiam Latinam veniatur: vbi aut vertide Græco, aut controuersias componi censet. ea sententia est in his versibus tamen ita potius. I. *Hunc R. m. circumstruat*, hoc est, Romani coronam faciant. Palm. Spicil. ANO.

19 *Et fortuna sonet.*) L. *Et cortina.*) *cortinam theatri* dixit Seuerus in Aetna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicitur: *cum vix in cortina quisquam adsistat, quin elementis studiorum imbutus*. Palm. ANO.

19 *Et fortuna sonet.*) Leg. *Et cortina sonet*. *Cortinam theatri* dixit Seuerus in Aetna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicitur: *Cum vix in cortina quisque adsistat, quin elementis studiorum imbutus*. Palmer. in Spicileg. parum læto Appolline. ERHAR.

20 *Truci memorata canore.*) Leg. *Catone*. N. FABER.

21 *Bella.*) quæ in Poëtis grandioribus totos libros faciunt. BART.

21 *Grand. verba minentur.*) Martial. *Loqueris, sonasque grandibus minax verbis*. Vov.

21 *Verba minentur.*) Leg. *imitetur*. N. FABER.

21 *Minentur.*) *minari*, promittere. Comm. Horatii l. 11. Sat. 3. BART.

22 *Sic flumine largo Plenus Pierio defundes pectore verba.*) Leg. *mox f. l. plenus. P. diffundes nectare v.* Barthius ad Claudianum numer. 1248. & numer. 1228. ERHAR.

23 *Plenus Pierio.*) Auctor Dialogi de Orator. *Hæc sibi illa veteres persuadebant*,

ad hæc efficienda intelligebant sibi illa ve- teres persuadebat, ad hæc efficienda intelli- gebant opus esse, nō ut Rhetorum scholis de- clamarent, nec ut fictis, nec ullo modo ad veritatem accedentibus controuersis lin- guam modò & vocem exercerent: sed ut ijs artibus pectus implerent, in quibus de bonis ac malis, &c. B. I.

23 Pierio defundes pectore verba.] & hæc hæctenus malè habent. Lege, Pierio defundes nectare verba. Defun- dere, diffundere, vt decernere, discernere, apud Frontin. 1. de aquæduct. Nectar au- tem carmen quam suavis. Paulinus:

Referensque paucos de tuis scriptis logos, Quasi libra melle sparserit. Sic de fauorum mihi tuorum guttulis Dulcissimum gustum offerens.

Galpurn. Ecl. iv.

Tam liquidum tam dulce canit, vt non ego makm

Quod Peligna solent examina, lambere nectar.

Seneca in Epigram.

Cuius Cætopio pectore melle madent. Germana autem verba apud Varron. Atacin.

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Qui versus de correctione Petronij vix finit dubitare. Sic Græci sæpe Aristinæ. Heliod. Achill. Tat. Lucian. imag. & τὸ γλυκίων ἀπὸ τῆ γλώττης περὶ αὐτὸ μᾶλλον ἢ περὶ τῶ πνεύματος ἐκείνου ὁ Ομηρὸς αὖ εἶρηκε. Hesiod. Theogon.

ὅδ' ἀλβ. ὅ ἐν τικα μείσαι

εἰκοσῆται. γλυκίον ἐὶ δὲ ἀπὸ αἰμαῖο ὅρι αὐτοῦ.

Theocritus:

μολπᾶν τᾶν μοδοσι μετ' αἰ τοῦ δέοντος

τᾶν γλυκίων μολπᾶν---

Lucret. libro 1. & quasi Musæo dulci con- tingere melle. Nectar autem, quia omnium suauissimum putabatur, ad cantus dulcedi- nem translatum. Pindarus Olympion. 7.

καὶ ἐστὶν ἡ γλυκίον μοδοσι δέοντος ἀλλὰ εὐφροσύνη

Ἀνδράσιν πείπων γλυκίον καρπὸν φρονός.

Theocritus Thalyssius:

ἔνεκα ἢ γλυκίον μοδοσι δέοντος ἡ γλυκίον

Scho. αἱ μοδοσι αὐτὸν δὲ γλυκίον τρεῖς δὲ ἐπέεισαν, δηλοῦν δὲ ἡ γλυκίον ἡ γλυκίον ἡ γλυκίον κλυτὸν τὸν μελιότατον, ἢ τὸν γλυκίον ἀν, &c. Sic è Latinis alij nō pauci. Capella li. vndecimo de Musica: Post hos honoratior fontigenarum virginum chorus Pegaseæ vocis nectare distinebat. Licentius ad Au- gustin.

Scripta saluiferi sermonis, & illa prio- rum

Equiparanda fauis, reputans que pecto- re in alto

Cōceptum in lucem vomuisti nectareum mel.

Sic transfertur & ad odorem, vt notauit Gifan. & addo locum Marij Victoris, li- bro 1.

Vnum ex diuerso Nectar permiscet o- dore. BART.

CAPVT VI. ENCOLPIVS!

DUM hæc diligentius audio, ² non notau mihi ³ Af- cyli fugam? & dum ³ in hoc dictorum æstu ⁴ totus incedo, ⁵ ingens ⁶ scholasticorum turba ⁷ in portisum ve- nit, vt apparebat ⁸ ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis ⁹ suasoriam exceperat. ¹⁰ Dū er- go iuuenes sententias rident, ordinemque totius dictionis ¹¹ infam-

^a De Ascyli- to nulla sit mentio: vn- de perspi- cium esse esse multa.

¹¹ infamāt, opportunè subduxi me, & ¹² cursim Ascyliō per- sequi cœpi. ¹³ Sed ^b nec viā diligenter tenebam, ¹⁴ nec quo ^b quin nec. R. I. c. diuerso- rium. loco ^c stabulum esset, sciebam. Itaque ¹⁵ quocumque ier- ram, eodem reuertebat. ¹⁶ donec in cursu fatigatus, & su- dore iam madens, ¹⁷ accedo aniculam quandam, quæ agre- ste olus vendebat:

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. VI. T. PETR. SATYRICON.

Dum hæc diligentius audio, non notau mihi Ascyli fugam.) Phrasis Petro- niana, quamque hic idem scriptor.

Tantum non in delicijs habuisse vide- tur:

Bis vtique vsurpatam postea, primùm No- tauit sibi ad Lunam tonsorem intempesti- uo inharerentem, ministerio. Iterum, Proxi- ma ergo nocte quum miles notasset sibi & lumen inter monumenta clarus fulgens, &c. Seruandum itaque pronomen; ne- que de hoc dictionis genere delibandum quidpiam. DOVSA.

1 Dum hoc diligentius aud.) Supple: Dum hæc dil. audio, & dum hoc ducto- rum æstu motus incedo, non notau, &c. P. DANIEL.

2 Non notau mihi Ascyli.) Impr. non no- tau mihi: quomodo etiam postea legitur. Cæterum vt hoc semel moneam, in vno ex vet. libris, & eo quidem integriore, constantissimè scriptum est Aschylos & Gniion. F. DANIEL.

2 Non notau mihi Ascyli fugam.) elegans phrasis, notare sibi: sic infra: No- tauit sibi ad lunam tonsorem intempe- stus inharerentem officio. Item; Proxima nocte cum miles notasset sibi & lumen in- ter monumenta clarus fulgens, &c. Agel- lius l. 17. c. 2. Hæc verba, quæ meminisse potui, mihi notau. Sic ibi ex vet. cod. le- gendum est. ERHAR.

3 Et dum in hoc dictorum æstu motus incedo.] Præpositionem In, inducendam ar- bitror. at cætera retinenda: mirorque quid eos mouerit, qui τὸ Motus, loco mouere sunt ausi. Sequitur per rō: DOVSA.

3 In hoc dictorum æstu.] Iustinianus

lib. 23. In hoc æstu periculorum tutissimus portus. Ammianus. lib. 15. In hoc æstu mentis ancipitis (sic leg. Goldastus) ad effectum tendens consilium occulta scrutabamur in- dagine. quod annotare libuit aduersus Doufæ interpolationem. ERHAR.

4 Motus incedo.) v. ed. in hortis. Bar- tholom. Schobinger emendabat, immotus, præ stupore scilicet, id est, cogitabundus. In Ioan. V. ad marginem ad marginem scriptum reperi, intortus, i. e. nullam in partem me flectens. Io. Sichardus legebat, infor, ἀπὸ τῶ solus. Burthius totus incen- dor. quod omnes adfectus æquiparentur ignibus. in Ceir. Virgilius numer. 436. Palmer. totus incedo, vt Horat.

Nescio quid meditans nugarum to- tus in illis.

in Spicileg. quod quidem non est fen- tentia, sed verum est. Sic enim & infra lo- quitur Petron.

Atque in præcrita se totus imagine versat. ERHAR.

4 Motus incedo.) Impr. in hortis. iux- ta veterum scholas hortos fuisse notum est. F. DANIEL.

5 Ingens scholasticorum turba in por- ticum venit, vt apparebat ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamem- nonis Suasoriam exceperat,) Suas- oriam accipito, quam Agamemnon nescio quis in Schola exfudauerat supra, in- terim dum in Porticu declamat Encolpius, eius, quam ibidem habuimus Déclama- tionis particulam. DOVSA.

6 Scholasticorum turba. August. lib. 6. confess. Ecce adolescens quidam ex numer. scholasticorum, &c. In passione S. Valentini

Episcopi Interamensis : Athenienses quidā nobiliter nati, Proculus, Ephesus & Apollonius : scholastici viri , apud Græcos Latina studia desiderantes, apud Cratonem civem suum, oratorem utriusque lingua, in urbe Roma hospitabantur, cuius & magisterio & hospitio forebantur. Factum est autem, ut unicus Cratonis filius, Charomon nomine iuuenis scholasticus, &c. Ergo scholastici propriè Rhetores dicti, hinc Epiphanius Scholasticus, Euagrius Scholasticus, &c. apud Græcos veteriores etiam sophista, id est, ὁ σοφιστὴς ἢ ῥητορὴς, vt Theon Sophista, &c. Reperio tamen & advocatos dici scholasticos, Isiderus Gloss. Iuraticus, Scholasticus, Iurisperitus. Postrema ætate, id est, ante annos 400. præter propter scholastici dici coepti sunt sapientiæ & philosophiæ professores ac doctores : vnde nata illa nomen, Theologia scholastica, Philosophia scholastica, Doctores scholastici, quorum auctor atque princeps Petrus Lombardus fuit, vulgò Magister sententiarum dictus. Nam & Magistri vocitati. Hinc Petrus Comestor, Historie scholastica auctor, ὁ ἱστορῶν, Magister dicitur, propter illam historiam, vt puto, id est, Commentarium in sacra Biblia, quo sensum S. Scripturæ historiam persequitur, Commentum scholasticum nonnulli appellant: vnde & Commentatores appellati philosophi scholastici, opinor quòd nihil de suo excogitent, sed Aristotelem tantum & Lombardum commentarentur, Nec apud Latinos modò, verum etiam Arabas, quibus Aben-roës, (sive vt imperitum vulgus vocat) Auerroës secundum excellentiam Commentator nuncupatur. Apud Hebræos verò, qui nobis Doctores & Magistri Scholastici, nominantur Rabbini, quos ὁ δαδὰ δὲ reddiderunt Græci, & exempla Evangelistæ exhibent. Quin Rabboni ita in Synagoga Iudæorum inoleuerat, vt honoris & dignitatis ergo hac compellatione salutari gauderent, nõ aliter atque in Vniuersitate scholasticorum Christianorum Magister noster, Ioannes Evangelij cap. 20. v. 17. Conuersa illa, dicit ei Rabboni, quod dicitur Magister : Ex recepta nimirum vulgò consuetudine. Tan-

tum de his. ERHAR.
 6 Scholasticorum turba) Infrà, tanquã scholastici ad cœnam promissimus. Scholastici sunt declamatores qui & sophista. Antonius Imperator lib. de vita sua : ἔχ τὸ μῆτε ἀν τινα εἰπεῖν. μῆτε ὅτι σοφιστὴς, μῆτε ὅτι κλεινὸς ἑρῶνκα & : μῆτε ὅτι σχολαστικὸς ἀλλὰ ὅτι ἀνὴρ πῆσι δ. & Rhetores. Lucianus Rhetor præcept. ἐπιταξ. ἵπτος ἀν ῥητορ ῥητορ. ἔχ τὸ πάνθ ἠγὼν ὄνομα σοφιστὴς εἶναι δέβης. Tacit. de Orator. Adolescentuli nostri deducuntur in scenas scholasticorum, quos rhetoras vocant. Ideo coniungit Tertull. de Pallio : Primus informator literarum, Grammaticus, & rhetor, & sophista. Marius Victorinus comment. ad h. i. Ciceronis de Inuent. ita definit: Rhetor est, qui docet literas, atque artes tradit eloquentia. Sophista est, apud quem dicendi exercitium discitur. Aduocati etiam scholastici. L. II. Cod. Theodof. de concuf. aduoc. l. Prætor. Cod. de lucr. aduocat. Scholasticis verò omnis virtus in sola sententiarum verborumque cultura: quod stringit Petronius p. 1. sed mellitos verborum globulos. & omnia dicta factaque, &c. adeò vt communi conuicio scholastici, quibus omnis oratio sola verborum virtute staret. Suetonius de Albutio: Declamauit modò, splendide atque ornate, tum ne vsquequaque scholasticus existimaretur, circ umcisè & sordide, ac tãtùm non trivialis verbis. Salmauus lib. 1. Non id facere aduisti, vt salubres & salutiferi, sed vt scholastici ac disertissimi haberentur. Hieron. ad Nepotian. Calentibus adhuc rhetorum doctrinis, quedam scholastico flore depinximus. Vegetius de re veterinaria lib. 3. Collegi, pedestri sermone in libellum contuli, cuius erit præcipua felicitas, si eum nec scholasticus fastidiat. I. V o v.
 7 in porticum venit] subaudi palæstræ sue gymnasij. ANO.
 7 in porticum venit vt appareb. ab extemporalis declamatione) Quia porticus loco vbi recitabant adiuncta. Plinius libr. 36. cap. 5. apertum ex his Martialis libro 3. Epig. 20.
 An otiosus in schola Poëtarum

Lepore tinctos, Attico sales narrat, Hinc si recessit porticum venit templi. Colloquiis puerilibus: ἄεθλον ἔχ τὸ ἔχ τὸν, ἀλλὰ ὁμοιωτὴς μοι ποιεῖ ἀπὸ ἑβθῆς ἔχ τὴν σοφίαν ἢ τὴν ἄστυ τὴν σχολῆν. Tertull. aduersus Hermogenem, cap. II. Petron. infrà. I. Vo v.
 7 in porticum venit, vt apparebat, ab extemporalis declamatione) ὅσων ὁ ἄεθλον ἔχ τὸν, pro eo quod dicere solemus, ab extemporalis (vt apparebat) declamat. Talis constructio est apud Cicer. in Paradox. Nec non sepe laudabo sapientem illum Biantem vt opinor, qui numeratur inter septem sapientes. pro, qui numeratur, vt opinor, inter, &c. ERHAR.
 8 ab extemporalis declamatione) D. Hieronymus præfat. in librum Esther: Quæ librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit, addens ea, que extempore dici poterant & audiri, sicut solitum est scholaribus disciplinis sumpto themate excogitare, quibus verbis vt potuit, qui iniuriam passus est, vel qui iniuriam fecit. D. Augustinus lib. 6. Confessio. Cùm medio die Alpidius cogitaret in foro quod recitaturus erat, sicut exerceri scholastici solent. Iacobus Gaudensis lib. 3. Ærarij aur. Poët. Extemporales dicebantur Oratores, qui respondebant ac si meditati essent. Ergo Extemporalis declamatio est ἀποστροφῆς ἔχ τὸν videndus Cellarius in Lexica. ERHAR.
 9 suavioriam) Auctor Dialogi de Oratorib. Duo genera materiarum apud Rhetoras tractantur, suaviorie & controuersie. Ex his suaviorie pueris delegantur, controuersie robustioribus assignantur. I. V o v.
 10 dum ergo iuuenes sententias ridet.) Scribo, iuuenis. Etenim de illo declamator sermo est, BAR.
 11 infamant) conuiciantur, explodunt, Vincentius Lytinentis. Quo silentio sepeliri oportebat rediina opinione diffamant. Hieron. Hilarionis vita: Aduersarius hoc ipsum irridens diffamauerat. BAR.
 12 Cursum Ascyllon persequi cœpisse infrà: cœpit me præcedere. vbi aduendus Fr. Pithœus in Collectan. Sauaro Not. ad Sidon. l. 4. cap. 24. Rigaltius Not. ad Phæ-

drum fib. 2. Iterum Petronius, per medium lupanar fugere cœpi, id est, fugi. Sic Plaut. Bacchid. 2. a. sc. 3. Inficitas ire cœpit filio, i. e. inficiatus est. Schopp. in explanation. Hoc genus loquendi nec Hebræis est insolens. Esdras Junior lib. 2. [qui vulgò 4.] cap. 4. Quam magnam aream incipient facere. & cap. 6. Cœperunt dominari nostri. & ca. 9. Inchoauit dicere coram Altissimo. Lucas in Act. Apost. c. 1. ὁ ἡγεμὸν ὁ ἱεροῦσ ποιεῖν τε ἔχ τὸ ἄστυ : Latinus, Quæ Iesus cœpit facere & docere, i. e. quæ fecit & docuit. Tale videtur & illud eiusdem Esdræ d. l. cap. 8. Initium verborum Esdræ, h. e. sequuntur verba Esdræ, quorum initium hoc erit. Et illud Marci ἀρχὴ τὸ εὐαγγέλιον, initium Evangelij. Vbi Seb. Castalio in Annotation. Incipere pro facere vsurpat, vt inceptum est factum Virgilio. Sic Salust. scuire Fortuna, ac miscere omnia cœpit. Barthius in Ceir. Virg. num. 456. ERHAR.
 13 Sed nec viam diligenter tenebam, quia nec quo stabulum esset sciebam.] Videtur aliquan tum desiderari: & nescio, an interponendam huiuscemodi quidpiam. Quia nec, quo loco ad stabulum esset, sciebam, Vel certe adiectandum, Loco, hoc modo. Quia nec, quo loco stabulum esset, &c. Sic enim idem pag. ead. v. 31. Cum errarem per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco stabulum reliquissim, DOVSA.
 14 Nec quo loco stabulum esset.] quo loco stabulum reliquissim est cauponium, seu diuerforium. Apul. Milef. i. Quod ingressus primum fuerit stabulum. Cyprian. ad Stephanum, stabula in itinere appetunt turtora. ea notione Tertullian. Apolog. c. 1. 42. August. lib. vigesimo primo, de Ciuitate Dei, apud D. Lucam cap. 10. ἡ ἀστυ εὐθὺς εἰς τὰ ὄρη. rectè vertit Eusebius Emisenseus: Duxit eum in stabulum. hinc stabularius, caupo τὸν ὄρειν. in Glossis, Stabularij qui cauponam & stabulum exercent, ait Vlp. D. Nautæ, caup. stab. Seneca de beneficiis lib. 1. cap. 14. Nemo se stabularij hospitem indicat, Apul. Milef. Mansionis pretio stabulario persoluto, hoc est, locario soluto, Varro 4. de lingua Latina: Locarium, quod datur in stabulo & taberna vbi

consistant. apud D. Lucam : δύο δηνάρια δόντος τῶν πένδραχμῶν. Interpr. Duos denarios dedit stabulario. Stabulum πένδραχμῶν exponunt Glossæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non τὸ αὐτὸν tantum, sed lupanar. ita usurpat Plautus Pœnulo: *Qua tibi colant stabulum.* nam in hospitiiis etiã meritoria. Glossæ Ifidori: *Meritoria, loca tavernarum ubi adulteria committuntur.* nec perperam stabularij lenones dicuntur. hinc *prostitulum.* Nonius. *Prostitulum, quod ante stabulum stet quasi diurni ac nocturni gratia.* Scholiastes Aristoph. in Equitib. *Κουὰρ. Ἐξ ἑστῶν ἐστὶν αἰετὶ τῆς ἐπιτημάτων ἐσώσας ἐπὶ μισθῷ παρέχουσι τοῖς βολομένοις.* Stabulum ergo, ut Varro, quod inibi consistant, uti & statio, & stare rectè de lupis. Horat. --- nullam nisi olenti in fornice stantem. apud Senecam Controp. *Meretrix vocata es, in communi loco stetit. stetit puella in lupanari, stetit cum meretricibus.* Tertull. *Lupanar, consistorium libidinum.* III. ad vxorem. *Procedat de ianua laureata & lucernata, ut de nouo consistorio libidinum publicarum.* Tamen et si non semper steterint meretrices, interdum enim fellis insidebant. vnd. Plautus Pœnulo:

*Prosedas, seruilicolas, sordidas,
Quæ tibi olent stabulum, statum, sellam
& festibulum merum.*
Vbi utrũque notari vides: in V. C. leg. cellam, haud mal. Iuuenalis Satyr. III.
Et dubitas alta Chionem deducere sella.

Comment. *Inde sellaria dicuntur. vnam meretricum à sella sua abducere cunctaris, cum alijs adulteri ement.* Vide Festum. I. Vov.

14 *quia nec quo loco stabulum*) L. nec qua stabul. *Qua pro ubi.* Schopp. Verifim. lib. I. c. 16. & in Arte Crit. Non placet. Notant in nonnullis codd. omitti τὸ loco. Si quid ergo mutandum sit, malim legere, *nec quo stabulum esset.* Beda de Or-

thographia: *Quo aliquando pro ubi ponitur.* Augustinus, *iuuenis domum famosam, quo boni habitant: id est, ubi habitant.* Sed nihil necesse est interpolatione. ERHAR.

14 *stabulum esset*) diuersorium, πένδραχμῶν. Chr. Colerus Parerg. cap. 8. *stabulum* non solum significat receptaculum equorum & iumentorum, ut vulgò dicitur, sed etiam pro caupona & hospitio accipitur, à stando. Stuckius Antiquitat. contiu. I. I. cap. 28. quod ante eum annotarunt Hear. Bebellius de Abusion. Ling. Lat. cap. 24. & Iac. Pamelius Annotat. in Cyprian. epistol. ad Stephanum. Biecharius de Recipiend. laps. *Magister noster à latronibus vulneratum non solum cura dignum iudicat, verum etiam ad stabulum suum restituit, ac datus stabulario duobus denariis, maius ei premium pollicetur.* ita Goldastus emendauit istum locum, qui vulgò pessimè interpunctus & interpolatus legebatur. *σταθμὸς* Græcis eodem sensu usurpari docebit te Suidas. ERHAR.

15 *quocunque ieram, eodem reuertebat*) Idem accidit Cnemoni apud Heliodorum libro 5. in domo Nausiclis sibi ignota. ERHAR.

16 *donec in cursu fatigatus*] alij libri: *donec ex cursu fatigatus:* probò: ut apud Ciceronem: *fessus de via.* & apud Plautum, *ex cursura anhelitum ducere.* Alteram tamen lectionem, *in cursu fatigatus,* hoc Ciceronis exemplo tueri licet, in Topicis: *Nam & verberibus torti, & in igne fatigati que dicunt, ea videtur veritas ipsa dicere.* ANO.

17 *accedo aniculam, qua agreste olus vend.*) quam foraciam dixere. Calepinus in Dictionario, *Foracia, à foro, mulier vilatica, qua fructus ville venales, ut pullastros, pipiones, poma, nuces, olera, & huiusmodi in forum defert.* Porro locum hunc transtulit & expressit Lud. Viues in exercitation. lingu. Latin. dialogo quarto. ERHAR.

CAP.

CAPVT VII.

TE¹ rogo, inquam, mater, numquid scis ubi ego^a habitem? Delectata illa vrbantate stam stulta: & Quidni sciam? inquit, consurrexitque. & cœpit² me præcedere? ³ Diuinam^b ego putabam. ⁴ at subinde vt in locum^c secretiorem venimus, ⁵ centonem anus vrbana^d reiecit: & Hic, inquit, debes habitare. Quum ego negarem me cognoscere domum, ⁶ video quosdam, inter titulos, ⁷ nudasque^e meretrices furtim conspiciantes. ⁸ Tardè, immò iam ferò intellexi me ⁹ in fornicem esse deductum. execratus itaque aniculæ insidias, ¹⁰ operui caput, & per ¹¹ medium lupanar fugere cœpi in ^f aliam partem: cum ecce in ipso aditu ¹² occurrit mihi æquè lassus ¹³ ac^g moriens A scyltos ¹⁴ putares ab eadem anicula esse deductum. Itaque vt ridens eum consalutauit, quid in loco tam deformi faceret, quæsiui.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. VII. T. PETR. SATYRICON.

Rogo, inquam, mater, numquid scis? Leg. Te rogo, inq. mater ecquid scis. Formula blandè aduentium est, Te rogo. cum quid exquisituri veniunt. Guliel. Plautin. quæst. in Pseudol. cap. 4. Plaut. Ecquem in angiportu hominem nouisti, te rogo? nihil tamen in Petronio mutandũ est. ERH.
1 Rogo, inquam mater.) v. c. Te rogo. i. m. Formula blandè aduentium, cum quid exquisituri veniunt. Plaut. Ecquem in angiportu hoc hominem nouisti, Te rogo Gulielm. ANO.
2 Cœpit me præcedere.) genus loquedi frequens Petronio. sic eadem p. & per medium lupanar fugere cœpi. Et rursus: Cœpit rogare stuprum. Infra cœpitque mihi velle pudorem extorquere. Infra, & me cœpit non perfunctoriè verberare. & alibi. Diligentius considerare pallium, cœpit. & idem infra. præclusisque fori. ridere. acumen non minus concionum, quam calumniantium agimus. F. PITHOEVVS.
3 Ducturam.) Turnebus legit, di-

uinam, libro decimo nono Aduersariorum capite sexto. P. DANIEL.
3 Diuinam ego putab.] Fatidicam. Martial. Non sum diuinus, sed scio quid facias. Seneca de vita beata, cap. xxvii. Cum aliqua per viam genibus repens vllulat, laurumque lintearum senex præferens clamat iratum aliquem deorum, concurritis & diuinum esse affirmatis. Apuleius libro primo, parce, in fœminam diuinam. I. Vov.
3 Diuinam.) vatem, diuinatricem. Iuuenal. Sat. x.
Extra & candiduli diuinam imacula porci.
Querol. Secreta queroli ac familiaria tanquam diuinus loquitur. Arnob. libro sexto Appollo diuinus. Idem libro quinto. res diuina. Claud. diuinum peccat, &c. BART.
3 Diuinam ego putabam] præfagã. Bar. ad Claud. n. 2361. quæ sciret omnia Pflugii? Dicit enim se existimasse eam scire diui-

nitus. Turnebus Aduersar. lib. 19. cap. 6.

ERHAR.

4 at subinde ut in locum secret.) al. & subinde. forte, & subsequor. inde ut, &c. Gulielm. Plur. quest. in Epid. cap. vltim. tamen nihil admodum affirmet.

ERHAR.

4 & subinde ut in locum) L. & subsequor. inde ut. l. Gulielm. Pl. Q. AN.

5 Centonem anus urb. reiecit.) Dositheus magister in arte : ἡ ἔτος προῶν κέν τρωι εἰσῆλθ. ἢ ἢ πρῶτον ἡσπασίμεω καθῆσῆς. Virgil.

---duplicem ex humeris reiecit amictum. F. PI.

5 Centonem anus urbana iniecit.) Leg. reiecit, i.e. sublatum reiecit à tergo, vt intraremus. Hispanè, hecho la antepuerta. Martial. l. i. epigr. 34.

At meretrix abigit testem veloque, seraque.

Et l. ii. ep. 46.

Intrasti quoties inscripta limina cella. Scu puer arrisit siue puella tibi:

Contentus non est foribus veloque, seraque.

Hoc velum ex centonibus conficiebatur, & cento appellabatur: erantque plurimi centones in lupanari, tam in quaque cella, quam in ipsa maiori lupanari ianua. Disco id ex veteri Iuuenalis icholiaste ad illum locum Sat. 6. v. 121.

Intrauit calidū veteri centone lupanar.

Veteri, inquit, centone, vt velo ex pannis facto. Legerem ibi, veteri velo ex pannis f. Suffragabatur hic Petronij locus. Eiusmodi velis cubiculorum ianua tegebantur, & eo ponebantur, ne se. per forium rimas inspicere possent curiosi quid intus ageretur. Iuuenal. Sat. 9. v. 105.

---Claude fenestras,

Velat regant rimas, iunge ostia, tollite lumen

E medio---

Ramirez Hypomnem ad Martial. l. i. ep. ig. & nu. 5. An Centonem reiecit, est quod in ἡσπασίμεω de Psyche, Retexit pallio caput. Centonem enim in publico obnuptæ apud Orientales gentes. in Genesi. c. 24. v. 65.

de Rebecca, At illa tollens citò pallium, operuit se. qui mos durat hodièque apud Turcas & Persas, nec honestè tantum matronæ ac virgines, verum etiam meretrices. Ibidem cap. 38. vers. 15. de Thamare ad viam profante: Quam cum vidisset Iudas suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum. Fingit autem Petronius, hæc in vrbe Græca contigisse & Græci moris. ERHAR.

5 reiecit) eum scilicet centonem quo amictus erat Eucolpius: Itaque postea refugiens ait, operui caput. BART.

6 centonem anus urbana reiecit) al. iniecit, quasi velit Eucolpium induere legitimum habitum eorum, qui in lupanari, scilicet vt intelligat se in fornicem deductum. Nam mœchi, & ij qui lustrabantur, obnupto capite esse ex Sueton. & Caligul. notum. Capitolinus in Vero: In tantum victiorum Caianorum & Neremianorum fuisse annulum, vt vagaretur nocte per tabernas & lupanaria oblecto capite cucullo vulgari. C. Fortunatianus libr. 1. Rhetor. Inuenit filius, adulterum obnupto capite, nec eum occidit. Et hoc ritu fortè Næuius, apud Gellium libro 6. cap. 9.

---cum suis pater cum pallio ab amica abduxit. Vide Isidor. lib. 19. cap. 26. hoc respexit Seneca de vita beata cap. 13. Non timide nec obscure luxuriatur etiam in opero capite. Imò & meretrices obnuptæ. Iuuenal. Satyr. 6.

Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos:

Sed nigrum flauo crinem abscondente galero,

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Tertul. de cultu sceminarum cap. 12. Thamar illa, quia se expinxerat, idcirco Iudæ suspitione visa est quæstui sedere, aded quia sub velamento latebat, habitus qualitate quæstuarium mentiente, &c. multa Petronij ex hoc ritu exaudienda, quæ tamen interpretes ad alia trahunt. Io. V o v.

6 video quosdam inter viculos,) v. c. Pithoei, inter titulos. al. vitulos. al. puellulos. fortassis titulos, vt tabernarum meretriciarum

triciarum in scriptiones intelligat. V. A.

6 Fornices titulis inscriptæ. Iuuenal. Satyr. 6. Seneca Controuers. Atqui hunc locum ita restituendum ex V. C. adferit Pithoeus Notis ad tit. de falso testim. coll. II. Mosaicar. & Roman. in al. internuculus, quæ vox etiam in Apul. de Deo Socrat. internuculos recens cognitos. Turneb. Aduers. l. 21. c. 28. L. inter nuculos. & meretricios significari pueros, qui nondum relinquere nuces. Scaliger ad Priap. internuculos interpretatur, intercutitos, impudicatos, stupratos: omne enim medium nucleum vocabant veteres. I. V o v.

6 inter titulos) in v. c. reperi, internuculos, vt & apud Apuleium de Deo Socrat. Internuculos recens cognitos. Sed vtrumque locum corruptum existimo. P. Pithoeus Subsec. siue Aduersar. l. 2. ca. 10. Sic dicebant impudicos. omne enim medium nucleum vocabant. Internuculi ergo impudici, impudicati, intercutibus stupris flagitati, intercutiti, stuprati. Scalig. ad Priap. Censeam potius duabus vocibus, inter nuculos leg. & meritorios significari pueros, concubinos, qui nondum relinquere nuces, sed etiamnum inter eas versantur. Nam à Catullo in epithal. Iul. & Mallij scribitur, Concubine da nucas. Turneb. Aduersar. l. 21. c. 28. Fortè legen. quosdam Tirunculos. Coluius Not. ad Apul. de Deo Socrat. sed titubandi animo. Leg. inter Scitulos, id est, pueros. pueri enim Sciti dicuntur. Pflugius v. c. quosdam, inter titulos, nudasque mer. ita esse restituendum asserit idem Pithoeus. Fornices enim titulis inscriptæ, vt ex Iuuenali & Seneca notum in Not. ad Collat. Mosaic & Rom. leg. li. de Falso testim. & cellæ nominibus meretricum. Tertul. de Pudicit. l. i. sub ipsis libidinum titulis. Ramirez Hypomnem ad Mart. l. i. ep. 35. num. 5. Quid si legamus, quosdam interuculos? vt intelligat παιδῶν ἀρτια, vel scorta mascula, qui se intercutiri patiuntur. Balbus Catholico, Cutitus, stupratus, corruptus. Isidorus in Gloss. Subcus, subcutaneus, subcutatus, intercus, intercutatus, subtercus, subtercutaneus. ERHAR.

6 inter viculos) Citat hunc quoque locum Turneb. lib. Aduers. 21. cap. 28. & inter nuculos, legit duobus verbis. exponit autem meritorios pueros & concubinos, qui nondum relinquere nuces, sed etiamnum inter eas versantur. nam à Catullo scribitur, Concubine, da nucas. An legend. quasdam in interniculis nudas meretrices. Interniculus vel Internuculus est stabulum, quo verbo vsus est Plin. libr. 8. Nat. hist. c. 44. in fine, his verbis, Mulum LXXX. annis vixisse, Atheniensium monumentum apparet. Eo gausi cum templum in arce facerent, quod derelictus senectus, cadentia iumenta conitatu nisiq; exhortaretur, decretum fecere, quo caneretur, ne frumentarij negotiatores ab interniculis cum arcerent. In impresso cod. legitur incerniculis. Budæ. Σπδ τῶν τυλιῶν interpretatur in Comment. Ling. Græcæ, fol. 519. Vide exempl. vet. D. Salignari & Mamati. PET. DAN.

7 nudasque meretrices furtim spatiantes) stabant nudæ meretrices ante lupanar. Xiphilin. in Avito 405. T. I.

7 nudasque meretrices) Tacitus Annal. lib. 15. Scortæ visabantur nudis corporibus. Cyprianus de Spect. cap. 6. Per prostitutarum nuda corpora. Artemidorus libro II. ἡ ἴσθη ζυμνῆς, (ἀσποδῆς) ἐταίραις ἢ μοναῖς ἐστάθῆ, ἢ ἐπρωσίας σπριαντιῶν. Philemon:

ἔσσαι πριμῶν ζυμνῆς, καὶ τῶνας κοινὰς ἀπασί, καὶ κατεσκευασμέναις ἐσσαι ζυμνῆς --- I. V o v.

8 Tardè, imò iam serò intellexi me in fornicem esse deductum) In veteri codice erat, Tandem, non Tardè. DOVSA.

9 in fornicem) lupanarum Bernartius Schol. ad Siatium lib. 1. Theb. Haymo Halberstadenfis in epistol. ad Rom. capite primo. Fornicatio à fornicibus, id est, aruatis domibus dicitur, quæ fornicibus appellantur, ubi publica meretrices prosternebantur. Erant autem loca abdita & occulta. Enagrius Hist. Ecclesiast. l. 3. cap. 39. Impositum fuit cum aliis compluribus, qui quasi victum sibi quarebant, tam meretricibus, qua corporis

pulchritudinem habebant venticem, & effuse ac libidinosè superis abduis & oculis locis civitatis, id est, ganeis, se dedebat, tum præterea omnibus, quos scortari non pudebat. Apollolus Paulus vocat cubilia: Non in cubilibus, &c. ad Rom. 13. ERHAR.

10 operui caput: & per medium lupanar fugere capiti, in aliam partem) De more operiendi capitis in re crepera & subita antiquitus frequentato diximus quiddam in Notulis nostris ad Horatium plura (viti spero) dicturi suo loco ad Mostellariam Plautinam, quò etiam referendum exemplum illud inferius in hoc ipso Petronio: *Operum erat Ascylos pallio caput, ammonitus scilicet periculum alienis interuenire secretis.* Sed tamen neque illud pigebit ascribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illustrando mirabiliter facit, lib. 5. cap. 1. *Ita neque illum probauerim, qui quum esset cruentus gladius eius ab accusatore prolatus, quo is hominem probabat occisum, subito ex subsellis ut territus fugit, & capite ex parte velato quum ad agentem ex turba proflexisset, interrogauit, an iam ille cum gladio recessisset. Fecit enim risum, sed ridiculus fuit.* DOVSA.

10 Operui caput) Balbus Catholico: *Ludix quadam vestis est, & dicitur à ludo, & dicuntur ludices vestes à ludis theatri. Quum enim egrediebantur de ludi profibulo iuvenes, harum velamento tegebant caput & faciem ne cognoscerentur: quia solebat crubescere, qui lupanar intravit.* Enagrus Hist. Ecclesiast. lib. 1. c. 21. de Monachis Palæstinae: *Ad eò etiam sine delectatione cibum capiunt, atque e. a. re tam austeram exercent disciplinam, ut siue ad cauponam, siue ad lupanar eos diuertere cogat necessitas, nec locum refugiant, nec operiant faciem, nec quicquam prorsus erubescant.* Aimonius de Gest. Francor. l. 3. cap. 71. *Quin potius operto, ne agnoscaris, capite festinus jilaam pete.* De ritu veterum velandi & operiendi se propter subitam, creperam & desperatam aliquam rem, vide Iac. Schegkium Præmessor. cap. 10. Gul. Ranchinum Variar. lect. l. 1.

cap. 3. Taubmannum ad Plautum captiv. act. 3. scen. 1. Barth. ad Claudian. numer. 1208. ERHAR.

10 Operui caput (Alibi, operuit caput, extraque templum profugit. Plau. Mostel. Capite obuoluto ut fugiat cum summo metu. & Caue respexis, fugi atque operi caput. Nenuius: *Amborum uxores noctu Troiade exhibant, capitibus operitis flètes ambe, abeuntes lacrymis cum multis.* F. PETR.

10 operui caput) operiebatur caput in re crepera & subita. Quinctilian. l. v. c. D.

11 Per medium lupanar capiti fugere in aliam, cum ecce in ipso aditu occurrit mihi aque lapsus ac moriens Ascylos) interpretantur vulgò, id est, qui ut ego aberrauerat: sed tamen falsam esse interpretationem licet conicere ex sequentibus in manuscript. cum Gyrrhon de Ascylo conqueritur apud Encolpium: *Tuis, inquit, frater, ac comes paulò antè in conductum accurrit, caputq; mihi velle pudorem extorquere.* Ex quibus quis non videt non lapsum esse Ascytam & eò abductum, sed de industria. Puto leg. *aque lapsus ac moriens.* nam de seipso Gyrrhon paulò antè dixerat: *Donec & cursu defatigatus & sudore iam madens, &c.* Et hac eadem pag. *Sudorem ille manibus deterfit, &c.* Sed suspectus est locus ille alter, in conductum accurrit, nec satis intelligo. I. D. F.

12 Occurrit mihi aque lapsus ac moriens Ascylos) Foric, lassus. IV.

13 Lapsus ac moriens) Leg. lassus ac moriens. Palmer. in S. icileg. Birrh. ad Claudian. nu. 210. vel, lassus ac madens. quia sequitur: *sudore ille manibus deterfit.* Meursius Animaduers. miscell. li. 3. cap. 7. *Lassus ac moriens* est lassus & lassitudine còfectus & tabescens. Idè Barhius in Ceir. Virgil. num. 236. & ad Claudianum nu. 62. Quare hunc locum non bono exemplo mutauit Laur. Ramirez de Prædo Commentar. in Martialem. ERHAR.

14 Putares ab eadem ancilla esse ductum) ita eleganter secunda persona videntur, cum quid generatim de omnibus exprimunt. Sic infra, *Video puerum pariet*

rieti applicitum scires non libenter seruire. Schopp. Explanat. in Plaut. Mostell. a. l. sc. 3. Micch. Piccartus epist. ad Goldastum. & Periclor. Criticorum cap. 8. Iterum Petronius: *Pantomimorum non patrisfamilie triclinium crederes.* Valer. Maximus l. 5. c. 1. de Pisistrato conuictis Trasippi intercoenam lacerato: *Ita & animam & vocem ab ira cohibuit, ut putares satellitem à tyranno malè audire.* Sulpitius Seuerus

in vita S. Martini l. 2. cap. 3. *Iamque malum serpentis per omnia membra diffusderat, cerneret omnibus venis inflatam cutem.* Guillhelmus Malmesburiensis in libr. de Pontificibus. *Terra omnis frugum opima, &c. ut quemuis tadiosum pronocet ad laboris illecebram, ubi centuplicato fœnore respondeat copia.* Cernas tramites publicos vestitos pomiferis arboribus. ERHAR.

CAPVT VIII.

Sudorem ille manibus deterfit, & Si scires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid noui? inquam ego. at ille deficient, Quum errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco stabulum reliquissim, accessit ad me paterfamilias, & ducem se itineris humanissimè promisit. per amfractus deinde obscurissimos egressus, in hunc locum me perduxit, prolatoque peculio cœpit rogare sturprum. iam pro cella meretrix assem exegerat, iam ille mihi iniecerat manum, & nisi valentior fuissim dedissem pœnas, adeò vbique omnes mihi videbantur fatyrion bibisse. iunctis viribus molestum contempsimus.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. VIII. T. PETR. SATYRICON.

1 Accessit ad me paterfamilias) al. edit. & MS. pater familie. ad quã conditionem & infra de Trimalcione. *Ipse pater familie, &c.* Et post illa: *Pantomimorum non patrisfamilie triclinium.* Puto tamen hoc loco Graiam inflexionem à Petronio seruataam evocari. ER.

2 egressus ingressus. Iungermannus vulgata lectioni fauet, quod infra legitur, *per tenebrosum & sordidum egressum extraho.* Gnyrhona ERHAR.

3 Perduxit.) vet. produxit: quod rectum est, siue hoc verbum simpliciter accipias, siue cum emphasi nam ut de mimis scenicisque, ita & de prostitutis vsurpatur, ut & paulò post. P. DAN.

4 prolatoque poculo) rectè peculio. Vnde apud auctorem Priape. *peculiarus.* Obscenum enim est verbu & apud Plau-

tum in Pseudolo, *Mea quidem hac habeo omnia meo peculio empta.* P. DAN.

4 prolatoque peculio. Plaut. in Pseud. *Mea quidem hercle habeo omnia, Mea peculio empta. B. nempe quod fœmina summa sustinet.* In vita Heliogab. *bene vastati, & maioris peculij.* Priap. *peculiari.* Scalig. ad Priap. P. DAN.

4 prolatoque peculio) vet. Lex. *Peculium pro asse vel denario ponitur.* Petronius: *Prolatogue peculio.* Infra: *Iouem quoque peculio exorat.* Lamprid. in Heliogab. *Homines ad exercendas libidines bene vastatos & maioris peculij opponit.* In Priapeis & apud Plautum. ANO.

4 prolatoque peculio) *peculium etiam ad eã re vsurpatur à Plaut. in Pseud. Meo peculio empta. B. A. nempe quod fœmina summa sustinet.*

Lamprid. in Heliogab. *Homines bene vasatos & maioris peculij. Qui pulchre peculiati in Priapo.* Scalig. in Catalect. ad Priap. *Peculium* inter Romana nequitia vocabula usurpatum antiquis, testimonio est illud e Carmine libero.

Pulchro pensilibus peculiati: vbi de vasatis probè ac mutoniatu est sermo Douza Centurion. li. 4. cap. 9. *Peculium* propriè dicitur id quo viri sumus. Schop. Explanat. in Mostell. a. r. sc. 3. *Prolatoque peculio*, i. e. mètula. hinc *peculiare* aliquem pro stuprare dixit Plaut. Persa, & *peculiati* sunt peculio instructi sive mentulati in Priapo carmine 52. vbi idem Schopp. in Comment. ERHAR.

4 *Prolatoque peculio.*) vulgo, *pecus*. quidam coniicit, *peni* ille. sed *peculium* est optimum. nam *peculium* τὸ αἰε ὄνυτ & infra, & apud Plutum: *Peculium quod summa summa sustinent.* ANO.

5 *Pro cella.*] camera lupanari, in qua se à pullipremo quodam Ascyltos deductum ait, vbi pœnas penitas, prompto præferim in rem presentem peculio, daturus fuerat, porro talibus cellis eius, qui eas conduxerat, nomen, quem *titulum* vocat Sen. inscribent, vt doct. et Douza. Schopp. in Miscellan. In alius legitur, *iam profella meretrix.* vnde B issonius *iam profeda mer.* ex Planti Poenulo: lib. de Iure cõnub. cap. 6. Potest etiam retineri *procella* iuncto vocabulo, vt dicatur sicut *prostibulum*, quod ante stabulum fct, ita *procella* quod ante cellam quemadmodum & *in-cellam* dictam volunt, quasi ante cellam. In scriptis Patrum ancillas obseruamus cõcubinarum munia subsiste: sed & *ancillam* pro meretrice positam. Symphosianus in Hist. Apollonij Tirij *Leno vocauit villicum puellarum & ait: Ancilla exornetur, scribatur ei titulus: Quicumque Tarsiam destorauerit, &c.* Nimi tamen muto. ERHAR.

5 *Procella meretrix assem exegerat.*) Locum liberum designat, in quo homines venerei ac voluptarij nequam faciebant clam (vt inquit Comicus) remotis arbitris. Hoc enim genus *Cella* dicebantur: easque Lenis, siue etiam Lenonibus conduci

mos erat, assis vnitus (sicuti hinc paret) pretio. In eiusmodi ergo secretum se à patrefamilias perductum commemorare pergit Ascyltos: & absque pertinacia sua fuisset, daturum pœnas, & quidem *penitas*. parato præferim, imo prompto peculio in rem præsentem. Facit eodem quoque Senecæ patris locus II. Controuersiarum: *Deducta es in lupanar, accepisti locum, pretium est constitutum, Titulus inscriptus est.* Quo loco *Titulum* intellige, quam planius expressum reperias Satyra illa Iuuenalis, vbi de indomita Messalinæ *Induperaricis rabie, an tetrigine dicam?* agit grauissimus publicæ luxuriæ castigato Satyricus, quem dixi, his verbis:

*Intrauit calidum veteri centone lupanar
Et cellam vacuum atque suam, tuius
nuda papillis
Cõstitit auratis. Titulũ mērita Lisciscæ
Aditæ & Martialis illa:
Intraisti quoties inscripta lumina celle,
Seu puer arrisit, siue puella tibi, &c.*

DOVSA. 5 *Pro cella metrix.*) Briffonius libro de iure Connub. legit, *Profeda meretrix:* sed nihil mutandum puto. Meretricis enim *sella* propriè dicitur. Iuuenal. sat. 3. lib. 1.

Et dubitas alta Chionem deducere sella. Deinde *proceda* meretricem significat, vt non fuerit opus ad eam exprimendam & denotandam, substantiuo altero idem valente, cū hoc otiosum esset & τὰς ἀκρον, quod vitium indidisse disertissimum Petronium non est verisimile. Scribendum verò *procella*, per c. Iuuenal. sat. I. lib. 2.

Intrauit calidum veteri centone lupanar.
Et cellam vacuum atque suam, &c.
Et paulò post: ----- tamen ultima cellam.
Claudit: adhuc ardens rigida tetrigine vuluæ.

5 *cella* ὄρνυα, in cuius aditu scorta prostabant titulis inscriptū. ideo Martialis *inscripta lumina cella.* In Senecæ Controu. li. I. *Superpositus est cella tuæ titulus.* Ferrul. de Pudic. lib. I. *Subipsis libidinum titulus,*

Iuuenalis Satyr. 6. *Intrauit---cellam.* Interpres: non *sellam*: quoniam in cellis nomina meretricum superscripta erant. vnde apparet, quid *tituli* appellatione notent, nimirum stupri precium, & nomen meretricis. Seneca lib. I. Controuers. *Nomen tuū pependit in fronte, sticisti cum meretricibus.* Inscriptionum insigne exemplum in Historia Apollonij Tirij: *Puella prosternit se ad pedes: Miserere virginitatis meæ, ne prostituas hoc corpus sub tam turpi titulo. Leno vocauit villicum puellarum, & ait: Ancilla exornetur, scribatur ei titulus: Quicumque Tarsiam destorauerit, mediam librā dabit, postea populo patebit ad singulos solidos.* Vide Senecam libro I. Controuers. II. Πορνεῖα, seu vt Plautus, *lustrales cellæ* arcuatæ erant. Isidorus libro x. *Fornicatrix est cuius corpus publicum. Hæ subarcuatis prosternebantur, quæ loca fornices dicuntur.* Glossæ: *Fornicaria, πόρνη τὸ πρὸς τὰς πόδας ἦν*) Hinc Martial. *monumenta*, quod ad insar hypogæorum lib. I. epigr. 35.

A Chione saltem vel Laude disc pudorem:
Abscondunt turpes hæc monumenta lupas.

Quanquam loca ædilem metuentia remota & aditus obscuri. Petron. supra, *ac subinde vt in locum secretiorem venimus*, supra item, *per anfractus obscurissimos in hunc locum perduxit.* Isidorus lib. 10. *Ganeo luxuriosus, & tanquam in occultis degens, quæ ganea Græci vocant.* I. V o v.

6 *meretrix assem exegerat*] Infra: *Ne mercedem cellæ daretis.* Hinc multiuolæ dictæ meretrices, Iesus Siracides cap. 9. *Ne respicias mulierem multiuolam, ne forte incidat in laqueos illius.* ERHAR.

7 *assem exegerat*] Iuuenalis Satyra 6. *Excepit blanda intranteis, atque ora poposcit.*

Seneca lib. I. Controu. *pretia stupri accepisti.* Notandum illud Terull. *Ipsa etiã prostituta publica libidinis hostia in scena proferuntur, locus stipes, elogium etiam quibus opus non est prædicatur.* I. V o y.

7 *assem exegerat*] Arnob. 5. *Cypria veteri abstrusa illa initia præterimus, quo-*

rum conditor iudicatur Cyniras rex fuisse: in quibus sumentes certas stipes inferunt vt meretrici. Clemens, *ὁμοίως δὲ εἰς ἄρχαία ἀδρῆ αἰ ἐν ἄλλοις ὁσὲν ἄρα ἔρασαν.* F. PIT.

7 *Assem exegerat*] Quadrans lauatiõnis pretium & merces fuit: as, vt ex hoc loco apparet, cellæ meretriciæ. Sanè locus Plutarchi in Cicerone ad prostibuli mercedem mihi pertinere videtur. Sic infra, *Vos mehercule ne mercedem cellæ daretis,* &c. Briffon. emendat in lib. de Iure connub. malè. P. DA.

8 *Nisi valentio: fuisset*) Ouid. *Insequitur, fugio: fortior ille fuit.* COLLECTA.

9 *Dedissem pœnas*) Catal. *Nimirum apertam conuolutis ad pœnam, & Furatum venis huc amore pœnæ.* Mart. *Immatura dabat infandas corpora pœnas.* COLLECTA.

10 *Satyrio bibisse*) ad libidinem incitatum esse dicit à vi illius herbæ. Turneb. COL.

10 *Satyrio*) Plinius *Satyrio Venerè,* etiam si omnino manu teneatur radix, stimulare scribit. & paulò post subiicit: *In totum quidem Græci, cùm concitationem hanc volum signficare, Satyrio appellat.* Quod de Satyrio alij scripserunt, non est hinc necesse rescribere. P. DAN.

10 *Satyrio*) Helychius, *σατύριον πὸς αἰ τῆς συντορίας πὸς τὰς ἀποσπασίας ὄρνυα.* Cælius Aurelianus lib. 3. *Satyriasis est vehemens Veneris appetentia. Vocatur autem ab herba virtute, quam satyrio vocant.* Hanc enim accipientes in *Venerem* prouocantur, cum tetrigine genitalium partium. Sed antecedentis istius passionis sunt epota medicamina ob usum *Venerem* excitandum, quæ *Satyrica* vocant, quæ sunt acris, atque incentiua, & neruis improba. I. V o v.

10 *Satyrio bibisse*) ad libidinem esse incitatos & inflammatos è vi illius herbæ, Turneb. Aduers. l. 19. cap. 6. *Petronius infra. Illinc puella penicillo quod & ipsam satyreo tinxerat, Ascylton opprimebat.* Theodorus Priscianus lib. 2. Logico. cap. II. *Satyriasis, gonorrhœa vel priapismus, quibus similis est sub immoderata parratione molestia: his accidentibus determinantur. Gonorrhœa siue vereri extensione vel usus*

venerij desiderio, spermatis affluentissima sub effusione corpora delibitat, & per thronica tempora producit. Satyriasis vero ex certa corporis incommoditate, qua etiam mulieribus aliquando contingit, quam metromaniam aliqui appellauerunt, & desiderium insatiabile, & tensionem particula cum assidua patratione facit. hanc passionem priapismum aliqui appellauerunt. Apuleius Medicus de Herbis cap. 15. Graecis dicitur satyricon, Italis priapiscum, alij tormentale, alij testiculum leporinum nominant. An igitur ex herba ista potus eiusmodi confectus, quo frigentibus ad officium virile membris mederentur? An ipsius herbae expressus succus ei rei faciebat?

Idem Apuleius ibidem; Si quis mulierem subagitare non poterit, herbae priapisci radicem, id est, testiculum dextrum, quia maior est, &c. Vide omnino Isidor. Etymolog. libro 17. c. 9. ERHAR.

II * Iunctis viribus molestum contempsimus.) * Ego & Acylus scilicet. Intelligit autem pullipremone, vel subulonem illum potius, patre familias dico qui Acylto paulo ante hillas, cadere voluerat; eundem porro obstinate etiam persequutus. frustra; quippe valentiorum nactus aduersarium? iamque insuper occursum & quasi intercessione Encolpji fratris nouis succurratum copius, animisque ac viribus solidissime confirmatum. DOVSA.

CAPVT IX.

ENCOLPIVS.

Q Vasi¹ per caliginem vidi Gnythona² in crepidine semitæ stantem, ³ & in eundem locum me conieci. Quum quærerem, ⁴ numquid nobis in prandium frater parasset, ⁵ confedit puer super lectum, & manantes⁶ lacrymas pollice extersit. ⁷ Perturbatus ego ⁸ habitu fratris, quid accidisset, quæsiui, at ille tardè quidem & inuitus, sed postquam precibus & iracundiam miscui: Tuus, inquit, iste frater, seu comes, paulò ante in⁹ conductum¹⁰ accurrit, cœpitque mihi¹¹ mihi velle pudorem extorquere. ¹² Quum ego proclamarem, gladium strinxit, & Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inuenisti. ¹³ Quibus ego auditis, ¹⁴ intentauit in oculos Acyltri manus: & Quid, dicis, inquam, ¹⁵ muliebris patientiæ scortum, ¹⁶ cuius nec spiritus purus est, ¹⁷ inhorrescere se finxit Acyltos: mox sublatis fortius manibus, ¹⁸ longè^a maiore nisu clamauit: Non taces, inquit, ¹⁹ gladiator obscenè, quem ²⁰ de ruina arena dimisit: ²¹ Non races, nocturne ²² percussor, ²³ qui ne tum quidem, quum fortiter faceres, ²⁴ cum pura muliere pugnaisti? cuius eadem ²⁵ ratione in ²⁶ viridario frater fui, qua nunc in ²⁷ diuerforio puer est? Subduxisti te, ^b inquam, ²⁸ à præceptoris colloquio.

Gnyton accusat Acyltum.

Acyltus negat.

a maiore nisu. A.

b inquit

VAR.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. IX. T. PETR. SATYRICON.

1. * *Q Vasi per caliginem vidi Gnytona* [*Quin crepidine semita stantem*] Plautus noster, *Per nebula* dixisset. DOVSA. I *Quasi per caliginem* V. C. habet in teriectum nomen ENCOLPIVS. quasi quæ sequuntur sint ex persona Encolpji. Scal. ERHAR.

I *quasi per caliginem*] V. C. habet hic præpositum nomen ENCOLPIVS. Sed Encolpji persona in toto hoc Satyrico loquitur sub auctoris facie, sicut Apuleius sub Asini. ERHAR.

2 *in crepidine semitæ*] Vgnitio: Crepido ponitur quandoque pro caeuerna, ubi vie conueniunt, in qua solent pauperes latitare vel mendicare. Vnde Iuuenal. Nulla crepido vacat. ----- Sed hoc loco crepido est locus excelsior. In Historia Iudith. cap. 7. Et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain. Hinc & crepida dictæ solæ eminentiores. ERH.

2 *Crepidine semitæ*] Seruius: Crepidines viarum, ipsa eminentia dextra sinistraque. COL.

3 *Et in eundem locum me conieci*] Sic dictum, quomodo ab eodem alibi: *In aurarium memet conieci*. DOVSA.

4 *numquid*] V. C. num quid, rectè, dispersis nimirum vocibus, pro, num aliquid. ERHAR.

5 *Confedit puer super lectum, & manantes lacrymas pollice expressit*] Ergo simulatas, atque ad ostentationem doloris comparatas modo, & velut vi quadam extritas: neque dissentaneas nimium illis Ouidianis, quas lib. 1. de Arte, amatorum delitiis vnicus ille Venerearum rerum magister præiuit hoc præcepto suo: *Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper) Deficiunt, & da lumina tange manu.* Vnde perspicere est, quam condignè adæpolatque ex disciplina pullulariæ regula personæ seruat Gnyton: quem nusquam nõ sui similem, hoc est, nequam malumque ac verisipellem, & (vt vno verbo absoluiam) pathicum & quasi Comœdicum inducit

Petronius: prorsus: rota figulina vorfutionem, & in quem meritissimo Horatianum istud conuenire putandum?

Verna ministris ad nutus aptus heriles. & reliqua, quæ de argillæ vda imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium sit lectitare. DOVSA.

6 *Lacrymas pollice expressit*] an potius extersit? Ouid.

----- & lacrymæ vocem impedire loquentis,

Quas ubi marmoreo deterfit pollice virgo. Idem:

Eurytidos lacrymas admoto pollice ficit Alcmena.

Catull. --- vt tersti lumina sape manu. COL.

6 *lacrymas pollice expressit*] Scio quid interpretamenti adferant Scholiastæ: sed fortasse non absurdè à Terentio lucem accipiet, sc. 1. act. 1. Eunuch.

--- Vna mehercule lacrymula, Quam, oculos terendo miserè, vix vi expresserit.

Adrian. Brehotius Apophoret. lib. 3. ca. 14. Leg. *Pollice extersit*, quod puerorum esse quisque nouit. Piccartus Periculor. Crit. cap. 17. Hinc totum effectum est illud Martialis Epigramma:

Sape mihi queritur non siccis Castus ocellis,

Tangi se digito Mammuriane tuo.

Ant. Barthenius in Caulli epigr. ad Aurelium. ERHAR.

7 *perturbatus ergo habitu fratris*] Leg. ego habitu dixit, modo loquendi Romano, qui habitum corporis & vniuersi corporis dispositionem vocant Puteanus in Genial. ferm. & Piccartus Pericul. Crit. cap. 17. ERHAR.

8 *habitu fratris*] Scholiastes Lycoph. τοὺς ἑταίρους ἀδελφοὺς τὰ ἐρωτικὰ ποιῶν. οἱ γὰρ ἐρῶντες φωρατῶν λέγουσιν, ἀδελφός μου ἢ συγγενὴς μὲ ὄν. COL.

9 *in conductum*] in hospitium. Sidon. li. 5. epi. 17. *Placuit ad conductoriū Syagrii Cōsulis ciuiū primi coire. Cōductor, hospes*

& stabularius Rutilius:

Hospite conductor durior Antiphatic.

Sauaro Notis ad Sidon. ERHAR.

10 *accucurrit*) al. *aucucurrit*. fort. *obcucurrit*. Lucr. lib. 4.

--- *Nobis occurrit imago*. Virg. 3. Aen.

Vitis & sacro redimitus tempora lauro

Obcurrit---pro, accurrit, ob, pro ad, poni notum est. ERHAR.

11 *cœpit velle pudorem extorquere.*)

Hygin. cap. 4. *Cœpit velle filios eius necare*. BART.

12 *Cum ego proclamarem.*) Apul. *Poteras saltem proclamare suppetiatum*. Vlp.

l. 4. §. Idem Diuus. ad L. Corneliam. de sicar. *Planè si ipsi, qui hanc iniuriam passi sunt, proclamauerint, audire eos præses*

Provincia debet. hoc ita proclamare

Quiritare dicitur, atque est, *Quiritium* fidem inuocare, vt Petron. infra. Tertull. ad

uersus Valentin. cap. 14. *Vt etiam in clamarit, quasi porro Quirites aut fidem Cæsaris*.

Lucianus: ἐπεὶ δὲ πολλὰ κίς αὐτῶν ἐπιπέσειεν, ἢ ἀγνώμων, καὶ τὸ μὴ εἶναι ἐβόων, τὸ δὲ καὶ τὰ ἐπεκράθει.

Sed hæc vulgarissima. Inde *proquiritare legem*, promulgare, verbum decemuirale. Sidonius libro 8. epistol. 6. I. Vov.

12 *Proclamarem*) L. *porro clamarem*. Volebat Encolpius *Quiritare* siue

Porro Quirites clamare, sed impetu *Afcylti* interueniente priorem tantum dictionem absoluit. *Porro Quirites*, clamabant

opem *Quiritium* seu ciuium Romanorum implorantes. Schopp. Verisimil. l. 1. cap.

16. sed ineptè. vide *Vvouuer*. hoc loco, & *Coler*. in *Parerg.* (vbi tacito nomine

Schoppium flagellat) & *Scip. Gentilem* in *Apuleij Apolog.* ERHAR.

13 *Quibus ego auditis, intentant in oculos Afcylti manus*. Ex hac nota est, quod ab eodem iteratur. *Nec quicquam pro me deprecabar, sed intentans in oculos*

Tryphana manus. Item infra. *Alius veru extis stridentibus plenum in oculos eius*

intemat. Vbi quoque eadem phrasi *Tacitus* haud semel, *Hirtius*, *Lilius*, ipse *Cicero* denique, neque aliorum trahenda *Di-*

gitorum intentatio apud *Senecam*. *DOVSA*.

14 *Intentant in oculos Afcylti manus*) *Sueton. Cæsare cap. 14. Strictos gladios usque eo intentans*. *Virgil. III. Aeneid. Presentemque viris intentant omnia mortem*. *Pacuius Atalantæ: Mortem intentans, regno expellunt, consanguineam ne esse addicant*. Ita L. apud *Nonium Abdicare*. I. Vov.

14 *intentant in oculos Afcylti manus*] Infra: *Veru extis stridentibus plenum in oculos eius intentat*. Alibi: *Intentans in oculos Tryphana manus*. ERHAR.

15 *Muliebris patientia*) sic vocat extremam mollitiæ arguens. Sic *Claudian.* *Eunuchum* vocat *fæminam* à mollitie, non sexu. Sic *fæmineas querelas*, quæ non deceant virum, *Stadius* dixit, & similia, quæ congestit *Barth.* ad *Claudian.* numer. 1478. *Petron.* infra:

Quæque virum querunt---ERHAR.

15 *muliebris patientiæ scortum.*) *Vide Aufonij epigram. 123. Firmicus Astr. libro 3. c. 7. Patientur quæ mulieres pati consueuerunt, præposterus libidinum ardoribus*. I. Vov.

16 *Cuius ne spiritus purus*) propter fellationem, aut oris stuprum, vt loquitur *Arnob. l. II. Minut. O. A. Qui medios viros lambunt, libidinoso ore, iugulibus inhaerescunt*. *Seneca* de ira l. II. cap. 8. *Raptus ad stupra, & ne os quidem libidini exceptum*. *Petron.* infra: *Quine tum quidem conformiter faceres, cum pura muliere pugnasti. Non pura mulier, est fellatrix*. *Catull.* --- *pura impura puella* *Seuicia comminxit spurca salua tue*. *Iuuenalis Satyr. 10.* --- *quot longa viros absorbeat uno Maura die*. *Comm.* *Hanc ostendit ore fuisse impuram*. eandem innui puto à *Firm.* libro 3. cap. 7. *Erit impure libidinoso*. Adde *Martial.* libro 7. ep. 66. I. Vov.

16 *Cuius nec spiritus purus est*) *Cicero* 5. in *Verrem.* *Apronium hominem vix liberum, continentissimum, perditum, flagitiosum; qui non modo animum integrum, sed et animam quidem puram conseruare*

seruare voluisset. Vbi licet notes hallucinationem viri magni, qui animæ facultatem hic innui existimat animi appellatone. Quod in *Tusculana* clarius dixerat: *Animis anima continetur*. Etenim longe aliud & flagitiosum quiddam atque *appetiv* intelligitur per animam impuritatem.

16 *Cuius ne spiritus purus est*] *Sueton.* in *Neron.* *Ex nonnullis comperi, persuasissimum habuisse eum, neminem hominum pudicum, aut vlla parte corporis purum esse*. *COL.*

16 *Cuius ne spiritus purus est*) propter fellationem scilicet ita intellego quod infra de *cynædo* ait: *basis olidissimis inquinavit*. hinc fellatores dicuntur homines *mala lingua*, id est, foetida & malè olentis, *Martiali* & *Minutio*. *Spiritus & anima* pro oris habitu & odore. *Plautus Mercat.* *Iam plenus atatis, animaque foetida senex hircosus*. *Tertullian.* de *Spectac.* *Harcenarios illos amantissimos, quibus viles animas feminæ, aut ipsa etiam corpora substernunt*. *Flagitium ipsum spurcidicum & immemorabile quidem expressit tamen Arnobius lib. 2. Nihil pati venientes, ad oris stuprum parata*. Et eius discipulus *Lactantius lib. 6. cap. 23. Quorum teterrima libido & execrabilis furor ne capiti quidem parcat*. vide *Vvouuerij* *Not.* ad *Minutium*, *Elmenhorst.* ad *Arnobium*, *Ramirez Hypomnem* ad *Martial.* lib. 2. epigramm. 61. num. 6. ERHAR.

17 *Inhorrescere se finxit Afcyltus*] *Idè,* *Inhorru* ego tam *fabulosa pollicitatione conterritus*. Item aliàs plus vice simplici, pro *Cohorrescere*, & quasi mente tota atque omnibus artibus contremiscere.

Quod sit, vbi subito correperunt membra pauore,

Arctæque horrore comæ, & vox faucibus hæret,

Genua tremunt, gelidusque coit formidine sanguis. *DOVSA*.

18 *longè maiore risu clamauit*) *leg. risu*, hoc est conatu, impetu vehementiore. *Gulielm. Plaut.* quæst. in *Epid.* cap. vlt. ERHAR.

19 *gladiator obscæne, quem de ruina a-*

vena dimisit?) *Pegmata* machinæ è ligno, quibus vsus in theatris, in quibus varia inuenta, & stupendi lus ingeniorum cre-

scebant in sublimè: subsidebant eadè, quia interdum chasmatè & ruina subita dehiscerant, siue tota pegmata, siue homines, qui impositi, de hominibus hic *Petronij locus*. significat enim apertè, fugitium illum in arenam damnatum, & cum foeda muliere aliqua commissum, ruina pegmatis præter spem euasisse. *Lipf.* de *Amphitheatr.* c. xxii. *Vide Scal.* ad *Manil.* *ANO*.

20 *quem de ruina arena dimisit*) *pegmata* machinæ è ligno, quibus vsus in theatris, in quibus varia inuenta & stupendi lus ingeniorum cre-

scebant in sublimè: subsidebant eadem, quin interdum chasmatè & ruina subita dehiscerant, siue tota pegmata, siue homines, qui impositi, de hominibus hic *Petronij locus*. Significat enim apertè, fugitium illum in arenam damnatum, & cum foeda muliere aliqua commissum, ruina pegmatis præter spem euasisse. *Lipf.* de *Amphitheatr.* cap. 23. *leg. traiectis oculis, de arenaruina dim.* *Pegmatis* impositi si forte præcipitati essent, & incolumes euasisent tamen, vitam cum libertate quodam populi fauore dono quasi acceperint. talem *Euculpius* hunc fuisse ait *Aicylus Schopp.* *Verisim. lib. 1. cap. 16.* *Vide tamen Scalig.* ad *Manilium*, & quæ infra adscribimus ad illa verba: *Ergo me non ruina terra potuit hauriri?* ERHAR.

21 *Non taces nocturne percussor?*) *Nocturnus grassator*, infra est. Etiam *Aduocati pene nocturni*, Quod verò idem mox subdit: *DOVSA*.

22 *nocturne percussor*) Alibi *Petron.* *Notauit me miles, siue ille planus fuit, siue nocturnus grassator*. *Plin. Paneg. Traia.* *Vidimus delatorum iudicium quasi grassatorum, quasi latronum*. *Phocas* in vita *Virgilij*: --- *Quem mox armabat in umbris Grassari solitum*--- *Grassatores sunt* *λωποδύτης*.

sic optimè explicat *Glossarius: λωποδύτης grassator. λωποδύσια grassatio, grassatura*. *Fr. Lindenbrog.* *Not.* in *Catalog.* ERHAR.

23 *Qui ne tum quidem, quam fortiter faceres, cum pura muliere pugnasti*) *Nouo,*

F 2

neque vilitate more dictum videtur: utique mihi, qui, *Fortiter facere*, hac sententia nullus alibi, quod sciam, memini leſitare: poſitum (vi apparet) pro, *Muliebri animum cōſerere*, armifque virilibus agere res mariti, atque in robuſta (vi idem loquutus poſtea) hoc eſt, in maſcula hercule, non autem pathica voluptate deditum eſſe. *Pura* vero *mulier*, libera eſt immuniſque à ſæditate morbi *Campani*, ac *luxu illo Capitali*, quem Nolanis aſſignat Auſonius, Leſbiis vſurpatum antiquitus: vnde *λεσεβια*, quod diſſimulanter innuere volentes Latini illi veteres Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: *Comprimere linguam: Offendere buccam: Ori ſeu Capiti cuiuſpiam illudere*: (quibus reſpondent: *Mergere caput: Comprimi: Ore alicui morigerari*) periphrasi multo honeſtiſſima circumſcribere. Martialis lib. ix.

Improbium quiddam ridensq; rubensque rogauit:

Pollicita eſt nulla luxurioſa mora.

Sed mihi pura fuit.-----

Vbi hoc quoq; obſeruabis, non de nihilo eſſe, quod *Luxurioſa* Epithetum attribuerit fellatrici. Item alia huius generis paſſim, at non eadem circuitione ſemper quo etiam referendū id quod antea Aſcylto tacite exprobrauerat Eucolpius dictis illis: *Cuius nec ſpiritus purus eſt*. Eodē quoque honeſtatis velamento in diuerſo *Ligurum* genere, hoc eſt Varronianis *Labdis* notandis vſa Latinorum verecundia: Exempli gratia: *Occultare ſe demiſſo capite, Perdere caput in aliqua Molas lingere. Obliguiſſe: cuius rei infamia Tiberio quoque hircoso ac olido ſeni clare & publicitus Attellanico Exodio exprobrata apud Suetonium hiſce verbis: Hircus vetulus, naturam Capreis ligurit. DOVSA.*

23 *Cum fortiter fac.*) Apul. lib. 2. de Aſin. *Abi ergo, ac te comparata, tota enim nocte tecū fortiter & ex animo praliabor.* & alio loco: *Praliare*, inquit, & *fortiter praliare. Nec enim tibi cedā, nec terga veritā.* COL.

23 *fortiter facere*) *Fortiter facere*, pugnare, frequens apud Rhetores. Sen. lib. i. Decl. 8. *Qui ter fortiter fecit, militia vacet,*

probè verò, vt multa à re militari. Apul. *praliabor fortiter & ex animo. ego, fortiter facere.* ſeu *fortiter praliari*, *ἀπὸ δ' ἰσθμῶν*. I. Vov.

23 *fortiter faceres*) à militari diſciplina, vbi audens aliquid magnanimum, *FORTITER facit*. Martialis lib. xi.

Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poeſt.

Seruius ad illud 4. Georg. *Cæſar ad altum Fulminat Euphraten bello fortiter facit*. Quint. Decla. clxxxvii. ccxciii. ccxciv. ccciii. Ruſinus Hiſt. Eccle. lib. ii. c. xxxiii. Ammianus lib. xxxi. BAR.

24 *cum pura muliere*) immuni à morbo Leſbio, qui deinde Campanus, poſtea Hiſpanus, tum Neapolitanus, nunc Gallicus dicitur, *Frankoſen*. Petro Herpo Monacho Dominicano in Chronico Francofurtenſi. *malfranzoſa*. Goldaſtus. Imò *pura mulierem* vocat quam ipſe non irrumaſſet. Ramirez ad Murt. li. 2. epigr. 61. n. 6. ERH.

25 *Eadem ratione*) Martial. --- *here qui puer Hyle fuſſi, Dic nobis hodie qua ratione vires.* COL.

25 *eadem ratione in viridario frater fui, quæ nunc in diuerſorio puer eſt.*) Vnde apparet nū Gytona modo, ſed vero & Aſcyltum puerili morigeratione, id eſt, pygiaco obſequio, quod Eucolpio iam olim in viridario officioliſſimè præſtiterat, *Fratriſ* appellationem iure quodam ſuo ex pathica diſciplina indeptum antea. Quam rem in priori huiusce narrationis ſerie (quæ nunc ab ſtirpe interit planiſſime) pluribus haud dubiè Petronius noſter fuerat exſequutus: *ſed hæc prius fuerat, &c.* DOVSA.

26 *viridario*) *Viridaria*, *ἄσπερα* loca graminibus arbuſtiſq; conſita. Pl. l. x. ep. vi. Macr. Saturn. l. i. c. iv. in Pandect. Florent. l. 13. §. 4. D. de vſu fruct. *viridia*. l. 79. §. vlt. D. de verb. ſign. *viridia*. I. Vov.

26 *in viridario*) pro prato diſtinctis florum & arborum coloribus variegato *Lustgarten*, Columellæ quoq; Plinio, Spartiano & Capitolino. Barthius ad Muſæum nu. 60. *Viridaria*, quæ & *viridiaria* & *viridia*, *ἀσπερα*, loca graminibus arbuſtiſque conſita. Biſſon. de verb. ſignif. l. 19. Gothofred. ad l. 26. in princ. D. de inſtruct. & ad

l. 79. §.

l. 79. §. vlt. D. de V S. ERHAR.

27 *qua nunc in diuerſorio puer eſt*] ſuigit hanc Scripturam ratio. Non enim tam humiliter de ſe ſentit bene peculiatus iſte furcifer: Legam, vni ea litera tranſpoſita, & & paullum immutata: *qua nunc in diuerſorio pueri eſt*. Sic digna exhibit hominis arrogantia ſententia. BAR T.

27 *In diuerſorio puer.*) Seneca, *Tota nocte peruigilat. quam inter ebrietatem dormini, ac libidinem diuidit, & in cubiculo, vir in conuiuium puer.* COLLA.

28 *ſubduxitſti te à præceptoris colloquio.*] vt Piſtoclerus apud Plautū Bacchid. act. i. ſc. 2. quam vi deſis, quia oppido ad hunc Petronij locum facit illuſtrandū. ER.

CAPVT X.

Quid ego, homo ſtultiſſime, facere debui, quū fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta? Multò me turpior es tu hercule, qui, vt foris cœnares, Poëtam laudasti. Itaque ex turpiſſima lite in riſum diſſuſi, pacatius ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, Aſcylte, inquam intellego nobis conuenire non poſſe. itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtram priuatis queſtibus temptemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, aliquid aliud promittam, alioqui mille cauſæ nos quotidie collident, & per totam urbem rumoribus differunt. Nō recuſauit Aſcyltos, &, Hodie, inquit, quia tanquā ſcholastici ad cœnā promiſimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem. Tardum eſt, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem diuiſionem libido faciebat. Iam dudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gnythone meo rationem inducerem. *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. X. T. PETRONII SATYRICON.

Quid ergo homo ſtultiſſime facere debui, quum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam (lege Vitrea fracta.) & ſomniorum interpretamenta? Agamemnonis diſſertationem intelligit de cauſis corruptæ Eloquæ paullo ante cum Eucolpio habitā. vnde

quum ſe præter opinionē fratris, vel præceptoris potius (nam & hanc quoque appellationem ipſe Eucolpius ſibi attribuerat modo) ad Gytonem inforādum, ſtabulum vorſus, hoc eſt, in diuerſorium ſurtim, & quidem curriculo volabundus ſubduxiſſet: vt hoc ſaltē colore aliquo probabili

fecisse viderentur, dentes suos dentientes, ac lippientes fame fauces, ventrisque esuritoris inanias callidè, necnon rationabiliter obtendit. cui iam pridem latranti explementum quæritare maius operæpretium fuisse cauillatur sibi, quàm tædium illud scholasticæ auditionis deuorare diuinius, in excipiendâ primùm præceptoris sui (Eucolpi; inquam) Declamatione: deinde eam ple mox consequutis Agamemnonis sermonibus, soluta partim, partim vincula oratione bifariam puta conceptis. Vnde & *Vitrea fracta*, & *Somniorum interpretamenta* appellat, multo vrbanius: ut quasi, *Scopas, solutus* dicas,

Inanes inquam Præficarum Naniæ,

Plautique Mortualia. DOVSA.

2. *Cum fame morerer*) hinc prouerbialis locutio, *pro pane rogare aliquam*, id est, de stupro compellare, apud Bebelium in Facetiis. ERHAR.

3. *vitrea fracta*) ita lepidè & vrbane legitur. Res nihili friuolæque, & nugæ, per quam scitè à veteribus dictæ sunt, *vitrea fracta*: & adhuc hodie moris est Gallis, de neglectis dicere, *Non darem vitreæ fractum*. Martial.

---sulphurata fractus permittat vitreis. Turneb. Aduers. lib. 19. c. 6. Gilbert. Cognatus in Adagior. συλλογῆ. Raderus Martial. libro 1. epigr. 35. & lib. 10. epigr. 3. ER.

3. *vitream fractam*.) L. *vitrea fracta*. D. pro nugis & reb. friuolis dixit Martial. *Sulphurata fractis permittat vitreis*. Turn.

3. *Vitream fractam*) Xiphil. in Claud. ὡς ἢ λογοποιεῖν αἰ, ὁ ἰ κὰν ἰά. να σκεῖν ὁδῶ σωτῆρι μὲν ἀ τινὰ, πολὺ τῆς ἑσ. αἰ. F. P.

4. *Multo me turpior es tu hercule, qui ut foris cœnares, Poetam laudasti*) Odiosum aliquem recitatorem intelligit, cui frequentem aurium operam locauerat Eucolpius, non quidem carminum (quibus hercule nihil inueniunt) sed verò multò validius Genio ipsius cœnæ illectus: secundum illud Martialis nostri:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba Togata,

Nō tu Pomponi, cœna diserta tua est.

Cuius adipiscendæ gratiâ à semet ipso impetrauerat idem ille, quem dico, frater Ascylti, ut præter animi sui sententiam inculta & malè nata Poëmata plausu etiam immeritissimo proferebatur, *Sophocles ex Eucolpio, ex auditore Laudicæmus factus* subito. Hæc enim nomina in *Cæmpetas* vulgò detorquebant, id est, in cœnarum captatores, eosque, qui (vt Catullus loquitur)

Querunt in trivitiis vocaciones:

& qui deterius nihil, quàm *domicænia* odere. cuiusmodi à Martiali plurimos adeò in Epigrammate graphicè prorsus, omnibusque suis coloribus depictos videmus: præque cæteris *Selium* quendam, familiam eo in genere strenuissimè ducentem. Quid mirum verò? quum non deessent iis temporibus homines lauti ac locupletes, qui re nulla alia, quàm carmina sua vt recitarent, assidua cœnarum præbitione auditorum studia emerentur: interdum lacernarum etiam, vel similibus rerum largitionibus gratiam eorundem ac fauentiam aucupantes. Exemplo fuerit nobis vnicus pro omnibus. Ligurinus ille Martialis, de quo ita falsissimus Poëta:

Hæc tibi, non alia est, ad cœnam caussa vocandi,

Versiculos recites, vt Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatii, de semet in Epistolis prædicantis:

*Non ego ventose plebis suffragia venor
Impensis cœnarum, & trita munere vestis.*

Qui mos etiam in Persio, non intactus, ineptum ac diuitem recitatorem his dictis Satyricè compellanti:

Calidum scis ponere sumen.---

Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quibus insuper alterum quoque ab Horatio locum appingas licebit, qui in Arte legitur istiusmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,

*Assentatores iubet ad lucrum ire Poëta.
Dives agris, diues positus in scenare nummis.*

Si verò est, vinctū qui rectè ponere possit.

&c.

Ne suarum se miseriarum in memoriam inducas.

Pergit Petro. *Ac paupertatem nostram priuatis quæstibus conemur expellere.*) Ita nouissima illa Parisiensis editio. Albæ, atque in his Lugdunensis: *Questionibus*. Quæ lectionum diuersitas me adigit, vt *Questiculis* referribendū hariolor, voce examissimè probissima, & qua Lucilius Varro. ipse Cicero vsus denique. Probarem *Questibus*, nisi idem vocabulum in proxima etiam linea repetitum viderem. Quæ irritatio an Arbitrum nostrum condeceat satis, doctioribus arbitris arbitrandum porro ac discutendum relinquimus. Est sub eiusdem pagellæ finem, DOVSA.

7. *Intelligo nobis conuenire non posse* Modest. I. C. D. pro socio: *Dissociamur renunciatione*. Huius formula hæc apud Petronium & Apuleium Milesiarum. x. *Si tibi societas ista displicet, possemus omnia quidem cætera fratres manere, ab isto tamen nexu communionis discedere*. sic amicitia renuntiabatur, & inimicitia denuntiabatur. Sætonius in Caligula. Tacitus V. Annalium, Durantius Variar. lib. II. c. II. Lituius lib. xxvi. Sueton. in August. cap. lxxv. Cicer. pro Flac. vide Lips. ad Taciti Annal. I. II. IV.

7. *Intelligo nobis conuenire non posse* Modest. tit. pro Socio: *Dissociamur renunciatione*. Huius formula hæc apud Petronium & Apuleium Milesiar. lib. 10. *Si tibi societas ista displicet, possumus omnia quidem cætera fratres manere, ab isto tamen nexu communionis discedere*. Sic amicitia renuntiabatur: & inimicitia denunciabatur. Durantius Var. lect. lib. 2. ca. II. Lipsius ad Taciti Annal. lib. 2. Vide infr. ad illud: *Res tuas oculis tolle*. ERHAR.

7. *Nobis conuenire*.) Infrâ: *Vide quàm non conueniat his moribus*. Et inferius: *Si perirem, conueniret inimicis*. Sic Martialis dixit. *Mirror, non bene conuenire vobis*. Rader. ad Mart. 1. 8. epigr. 35. ERHAR.

8. *Priuatæ quæstibus rempiemus expellere*.] *priuatæ*, id est, seorsis, singuli suis, quod veteres dicebant *priuatæ*, vt docet Festus: *Priuatæ: Priuæ, priuatæ, vel propriæ. Priuæ*

& cætera, quæ sequuntur eodem pertinentia, in Notis nostris ad Petronium plus vno in loco liberalissime explicata. Huius deinde laudationis turpitudinè, siue indignitatem verius etiam hæc Eucolpio obiicit Ascyltus. Neque alio mehercule referendum, quod idem haud multò sanè post. *Hodie (inquit) quia tanquam scholastici ad cœnam promissimus, nō perdamus noctem*. Ad cœnam, Poëta illius scilicet, ab Eucolpio (vt diximus) cœnæ gratiâ collaudati. cuius haud dico versus, sed verò & nomen pariter cum meliore huiusdem Satyrici parte (id quod ex superioribus argumentis satis superque antea nobis ostensum) vbi sint, vtrum sint, an non sint, id vero Lethen scire oportet scilicet. Nam ne de Trimalcionis cœna, qui & ipse Poëta videri volebat, aut perbellè certe amore carminum simularat, dictum credam, obstat temporum ratio. Hæc enim, qua de agitur cœna in hodiernam vesperam condita: at altera illa triduo, an quadriduo postindicio sint (præter ea quæ ab ipsa vsque stirpe intercederunt) tot interiectæ in medio festiuissime narratiunculæ, in quibus dies, vespæras, noctesque aliquot absumptas, superstites etiamnum reliquæ attestantur. Arguta porro, atq. oppido prudens commonitiuacula illa: DOVSA.

5. *Qui, vt foris cœnares, poetam laudasti*.) corrogabant Romani auditores, & impensis cœnarum suffragia illorum redimebant, quod & in causidicis notat Iuuenal. Satyr. 13. Vide Casaubon. Comment. in Persio Satyr. 1. De Poëtarum recitationibus, auditoribus & acclamationibus, de recitationum origine, vsu, & consuetudine tam apud Græcos quàm Romanos fuisse ad hunc locum differtat Raderus Comment. in Martial. lib. 10. epigr. 60. quem vide. ERHAR.

6. *Rursus in memoriam reuocatus iniuria* Iustinus lib. 7. *Reuocatus in memoriam oraculi*, Idem lib. 1. *In memoriam somnij responsum; reuocatur*. ERHAR.

6. *In memoriam reuocatus iniuria, &c.* Phrasîs vetus, & qua Plautus etiam vsus in *Persia*:

im, propriè singulatim, ad verb. discretiui. Cic. 3. de finib. Verbis in dicendo quasi priuatis vtuntur & suis. ERHAR.

9 Aliquid aliud promittam.) qui professores sunt artium, promittere dicuntur: id est, aliquam aliam artem pollicebor. Turneb. Aduersar. lib. 19. cap. 6. imò, profitebor, ne, si & ipse literas doceam, lucro tuo obsum atque officiam. ERHAR.

10 Alioqui mille causse nos quotidie collident. & per totam urbem rumoribus deferent.) Sic Silius.

Concurfusque viros colliferat acer, nec non Papinius : Gloria collidit fratres. Absolutè verò Seneca in lib. de Diu. Prouidentia, quo loco de Catone differit, Vticiensi dico. Quem sibi rerum natura delegit, cum quo metuenda collideret. Quod superest, malim inibi Differrent, quam Diferrent, vti hodie vulgo legitur. idque haud paulò (meo quidem animo) significantius efficiatiusque. Ad verum vsque sequentem gradum porro capeffamus: DOVSA.

10 collident.) id est, committent inter nos. Vide Doufam. ERHAR.

11 Rumoribus different.) vt venti nubes. Pflugius. Oratius lib. 3. c. 1. Differt vt proditorem. Bongarsius Not. in Iulianum lib. 6. ante Pithœum. ERHAR.

11 Rumoribus different.) Tacit. Pars multò maxima imminentes dominos rumoribus differebant. Terent. Nam quod rumore distulerunt maleuoli. F. PITHOE.

12 tanquam scholastici.] Perlius: --- ingentes trepidare Titos, Cornutus, Dicti Titi à membri virili magnitudine : σωμνός, autem Titos, scholasticos, quod sint vagi, neque vno magistro contenti, & ad libidinem proni, sicuti aues, quibus comparantur. P. DANIEL.

12 Tanquam scholastici.] Scholastica lege quod alibi à me lectum memin. F. PITHOEVS.

12 tanquam scholastici ad cœnam promissimus. Declamatores, vt auditorum laudibus & probationum signis disertissimi haberentur, cœnas exhibebant, aut sportulas aut nummos dabant. cum fame morer, an videlicet audirem sententias. Pli-

nus ep. xiv. li. ii. Sequuntur auditores actoribus similes, conducti & redempti mancipis, conuenitur in media basilica, vbi tam palam sportula quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede transitur. Inde iam non inurbane σοροκκλῆς vocantur: isdem Latinum nomen impositum est laudicæni: Heri duo nomenclatores mei ternis denarijs ad laudandum trahabantur: tanti constat, vt sis disertissimus. vnde integrum locum. Hunc modum etiam poetas tenuisse ex Horat. Mart. aliisque notum: quò respexit Petronius inferius.

Quisquis habet nummos, securam nauiget aura,

Fortunamque suo temperet arbitrio.

Carmina, componat, declamet, conrepet, omneis

Et peragat causas. ---

Vide Iuuen. Satyr. 7. eò ventum, vt auditores, & locum conduxerint. Tacitus dial. de Orator. ANO.

13 Non perdamus noctem.) Eam vero & Martialis noster scitissime aliquoties expressit. vt:

Et nihil ex tota perdere luce voles,

Item: Et nihil, extremos perdidit, ante rogos.

Postremo: Perdidit nullam vitam reuerse diem.

Quò etiam respexit Plautus noster, quum scribit:

Diem perdididi optimum. DOVSA.

14 Cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi prospiciam, & aliquem fratrem) Proba, & Romana loquutio, qua nec refugit Linius: Qui sedem (inquit) senectuti vestra prospiciunt. Fratris vero cognominationem cum germana cognatione confundas, caue. Nihil enim absurdius. & docuit iam pridem, tertio Antiquarum suarum, vnico magis vnicus. Lipsius noster, nomen illud inter vocabula nequitiae passim à veteribus celebratum. Et haud scio, an Fratritatem istam ab Arbitro positam alio significato vsipiam in hoc opere sis repetiturus. ANO.

15 Tardum est inquam differre, quod placet.) Seneca. Affectus non sustinet moram

ram. F. P.

15 Tardum est differre quod placet.) vet. Loifel. quod habes. Pithoe. aues. idem enim apud Senecam Controuers. ANO.

15 Tardum est differre.) similis sententia in Polyb. lib. iv. Senec. Agam. BART.

16 Diuisionem in libido.] Nec enim bene cum sociis regna Venusque manent. F. PITHOEVS.

17 Custodem.) Iuuen. quis custodiet ipsos Custodes? cauta est & ab illis incipit

uxor. BART.

18 Rationem diducere.) Pacat. cum ductam chiam rationem ipsorum videamus annorum. Martial. lib. xii. accipe rationem, Sen. i. de clem. BART.

18 Vt veterem cum Gnitone rationem.) Inf. idè Eucolpius vetustissimam consuetudinè, & alibi: veteris amicitia nomen, Gnitonis sui familiaritatem appellat. ERHAR.

18 Rationem deducere.) quò Plutarchus in Agesilao dixit, εὐκατάρα ἢ ἡλώσαι τὰς ἀμειβορίας. VVouvv. in Poly-math. cap. 6. ERHAR.

CAPVT XI.

POSTquam iustitiam oculis totam urbem, in cellulam redij, ¹ osculisque tandem ² bona fide exactis, ³ alligo artificissimis complexibus puerum, fruorque ⁴ votis vsque ⁵ ad inuidiam ⁶ foelicibus. ⁶ Nec adhuc quidem omnia erant facta, quum Ascyrtos furtim se foribus admouit, ⁷ discussisque fortissimè claustris, inuenit me cum ⁸ fratre ludentem. risu itaque plausuque cellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit. & ⁹ Quid agebas, inquit, frater sanctissime? ¹⁰ quid vesti contubernium facis? nec se solum intra verba continuit, sed lorù de pera soluit ¹¹, & me coepit non ¹² perfunctoriè verberare, ¹³ adiectis etiam petulantibus dictis, ¹⁴ Sic diuidere cum fratre nolito. * * *

a frequē-
tibus,
ad sequen-
tibus.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XI. T. PETR. SATYRICON.

1 Osculisque tandem bona fide ex.) Alio-
ubi: Tunc primùm bona fide puero ba-
sili dedit. Item. Optima fide reuiuiscem
amicitiã toto pectore adstrinxi. Laberius:
Tollet bona fide vos Orcus nudas. Florus, P.
R. cum bona fide adoleuisset. Plinius, optima
fide nos respirasse in hauriendo. COL.

2 Bona fide.) serio, vel, vt significatiùs
verbis nostris dicam, à bono scient. hac voce
etiam postea aliquotiens vltus est. FRANC.
DANIEL.

2 Bona fide. i. e. sine fraude. ERHAR.
3 Alligo artificissimis amplexibus.) Apul.
lib. 2. Artius eam amplexus cepi sicutari,
&c. in Pria; eius:

Prendam te tamen, & tenebo pren-
sam,

Tormentumque hanc sine fraude, quanta-
cumque est,

Tormento citharaque tensoiorem,
Ad costam tibi septimam resonan-
dam. ERHAR.

4 voris vsque ad inuidiam felicibus.] Egefippus lib. 1. cap. 16. In multis apud Magnum supra libertorum modum vsque ad inuidiam excellens. BART.

4 fruorque votis vsque ad inuidiam felicibus) Helychius illustrius: ὄπως αὐ τοῖς χρῶτο δὲι ἔνδ' ἔσται. Propert. lib. 2.

-----Fruar, ὁ solus amore meo. Lucretius lib. 4.

Denique cum membris conlatis flore fruuntur

Etatis-----

Barth. ad Claudian. num. 1548.

Sic infra in Iusu cum Circe: Totoque corpore in amplexum eius immissus, non precantis vsque ad satietatem osculis fruor. Confimilis est Eumolpi nequitia cum discipulo: in unum omnia vota coniunxi. ERHAR.

5 vsque ad inuidiam.) Plaut. Mostell.

Ph. Age accumbere igitur. cedo aquam manibus puer, appone hic mensulam.

Ph. Qui inuidet, ne unquam eorum quisquam inuideat prorsus commodis.

Catull.

Dein cum millia multa basiorum, Conturbabimus illa, nesciamus. Aut ne quis malus inuidere possit, Cum tantum sciat esse basiorum.

Martial.

Hoc tua sanè puer Diadumene basia flagrant.

Quid si tota dares illa sine inuidia?

COLLEC.

6 Nec adhuc quidem omnia erant facta) Alibi, forsitan dum omnia concupisco.

Catull. Herent ad latus, omnia experiris frustra. Ouid. Epist.

Vltiora pudet narrare: sed omnia sunt.

F. PITHŒVS.

6 nondum omnia erant facta) proverbialis locutio; sic infra: Quid ita omnia fecisti, ut quos tuebaris, absconderes. exempla plura ima collegit Barthius in Ceir. Virgil. in. 188. ERHAR.

7 Discusstque fortissimè, claustra inuenit me cum fratre ludentem) Honestè sanè rei turpiculæ periphrasis ex eius sæculi consuetudine (vt apparet) nata indidèmq;

potè in vulgū recepta, quæ in Seneca etiã patre deprehèdas li. 3. Cōtro. Omnes infamauerunt raptæ patrem, quasi cum raptore colludentem. Item sub eiusdem controuersie finem: Hermagoras solebat interdū disschemata persequi, interdum breuiter & fortius attingere, sicut in hac sententia fecit, cum suspitionē facere vellet, inter raptæ patrem & raptorem collusionis. DOVSA.

8 cum fratre ludentem) Honestè periphrasis rei turpiculæ. Seneca 3. controuers. cum raptore colludentem. ANO.

8 ludentem) nequam vox, vt obseruatum doctis: Adice ista Maximian.

Cum media tantum dilexi ludere forma. Iuppiter apud Luciam, ἐπιγὰρ σὺ μέγιστος ἐνέων, ἐπὶ ἐγὼ δ' ἔπειτα εἰς τὴν γυναικῶν ἰαθῶν. Sulpicius Seuerus Sacra Hist. lib. 1. BAR.

8 Cum fratre ludentem.) σωροὶ δὲ ἴα. Quo significat & infra dicit: lusumque puerilem libidinosam speculabatur diligètia. i. e. congressum, & σωροὶαν Gnythonis cū Pannychide. Gallien. Imp. in Epithalamio.

Ite, agite, ὁ iuuenes: pariter sudate medullis Omnibus inter vos. non murmura vestra columbae,

Brachia nō hedere, nō vincat oscula cōch. Ludite, sed vigiles nolite extinguere lychnos, &c.

Maximianus Etruscus Eleg. 4. de amica ad Venerem invitante amatorem:

Quin potius placito noli, inquit, parcere ludo:

Parcite tristitias, & renouate iocos.

Sic accipe in Sardanapali epitaphio:

Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluntas.

Et in illo Monastico versu barbaro, quem referunt Gardinerus & Neander in Proverbiis antiquis:

Ludere cum schellis res est pergrata puellis.

Vetus Interpres Bibliorum pro eo dixit iocari, Genes. 26. v. 8. de Isaaco: Prospiciens Abimelech rex Palestinorū per fenestrā, vidit cū iocantē cū Rebecca uxore sua. Et accersito eo, ait: Perspicuū est, quod uxor tua sit: cur mētutus es, eā sororem tuā esse? AN.

9 Et quid agebas, inquit, frater sanctissime?

fime? quid vesti contubernium facis?] Quod quidem Turnebus verbo iuncto venustè de iis dictum autumat. qui sub eadem veste cubant. Mihi non fit verisimile suspicorq; duobus potius verbis rescribendum: Vesta contubernium per irrisum appellat eum, quem videri vult à Vestalium castimonia quàm longissimè abesse. IA. DOVSA.

10 Vesti contubernium.) De ijs, qui sub eadem veste cubant. Turnebus Dou. Vesta contubernium, vt per irrisum appellat eum, qui longè à Vestæ castimonia abfit. ANO.

10 Vesti contubernium.) verbo iuncto de ijs, qui sub eadem veste cubant. Turn. Aduers. l. 19. c. 6. aut etiam super eadem veste. Ouidius;

Veste subiecta dulce peregit opus. Goldast. In Peruigilio Veneris, quod à nobili ac docto adolescente Hieronymo Grosseto Lillæo integrum aliubi in Gallia extare comperi:

Nemo tentis mentulis det, nemo necruis orium.

Ecce passeret salaces, ecce rauci turtures Hac super virente myrte nos amoris admonent.

Cum puellis dulce inire vesti contubernium.

Hoc quid sit, explicat Epigrammatarius Græcus:

Ἡδὺ δὲ καὶ ὁ πόταρ κέρδιον μίαν τοῖς φιλέουτας

Κλαῖνα-----

Doufa F. Comment. in Peruigil. Veneris Catulli Vrbicarij. ERHAR.

10 Vesti-contubernium.] sic Vesti-cibaria Catari. F. Pi.

10 Vesti contubernium.) veram huius vocis lectionem & interpretationem adhuc quæro. Contubernium quidem pro concubitu apud Sueton. Calig. cap. xxxvi. L. xxiii. C. Iust. ad L. Iul. de ad. Legere memin. Aliàs militantium propriè cohabitatio. Apul. Sulpic. Seu. de vit. Martin. Alij. Et supra. Commilitonem suum eundem vocat. BART.

11 Et me cepit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus dictis: Sic diuidere cum fratre nolito.) Ita Editiones, quas quidem mihi vsque adhuc inspectare cōtigit. Cæterum haud placet hæc clausula, & pro Nolito, perlubenter hercule, Cogito, legerim. Latet autem spurcicies, ne ipsi quidem Petronio dissimulata. Addit enim: Petulantibus dictis. Quamobrem autem? Id verò non iam meis, verum hercule Ciceronis ipsius verbis enucleare conabor tibi. Sic enim ille Epist. libro. 9. ad Patrum suum: Ergo in verbis honestis obscæna ponimus. quid enim? non honestum verbum est Diuisio? At inest obscænum. cui respondet Intercapedo. Vnde & Plautus Aulularia:

Metu quidem hercle, hic tam palam, non diuides. Hinc etiam Diniiores dicti Hillicida, qui Pullariam faceret scilicet. I. DOVSA.

12 Perfunctorie.] Egefippus libro 1. cap. xvii. non perfunctorie itaque in ipso prælio inuit hostes suorum. Vincentius Lyrinensis. Sed hac forsitan perfunctorie prolatus est. Perfunctoria salutatio, Optatus Afer libro IV. BART.

12 Non perfunctorie.) accuratè, non obiter. ERHAR.

13 Adiectis etiam petulantibus dictis.) de quibus consule Cuiacium Obseruat. l. 8. c. 7. & l. 13. c. 3. Contium ad L. si duo, s. vlt. D. de iureiur. & Gothofredum ad L. 16. C. ex quib. caus. infam. irrogat. Inter cædendū enim præco. poenæ causam dicere solebat: quem morè obseruauit Ascyltos. ERHAR.

13 Adiectis petulantibus dictis. Sic diuidere.) Petulantia dicta, verba ad omne genus nequitiae accommodata, quale illud diuidere, quod inter iurgia & obscæna. Plaut. Aul.

S. T. edixit mihi Vt dispartirem obsonium hic bisariam. Cog. Metu quidem hercle, dicam palam, non diuides.

S. T. Bellum & pudicum verò prostibulum popli. Post si quis vellet te, haud nō velles diuidi. Atque ego istuc Antrax alio uorsum dixeram.

Non istuc quod in infimulas. I. V. O. V.

14 Sic diuidere.) Diuidere *u*scor est Pompon. *tanquam frater mihi sis*, *medium abdomen cum diuidam*, Plaut. Aulular. F. P. I.

14 Diuidere cum fratre nolito.) L. cogito latet spurcitos, addit enim, *petulantibus dictus*. Quod Cic. ep. li. ix. *In verbis honestis obscena ponimus; quid enim non honestum verbum est, diuisio. At inest obscenum, cui respondet intercapedo*. Hinc etiam *diuisores*, qui pullariam facerent. D. Pror. fus aliter Ciceronis illa Scal. interp. quem vide Castig. in Catul. Palmerius. L. *diuidere fratrem voluisti*. Spectat id quod præcessit, ob iniuriam Ascylti communes cum eo sarcinulas partiri voluisse. Itaque hoc *eras*, inquit, quod diuidere tu volebas: di-

uidere autem, quod Laber. *cedere billas*. IA. DOVSA.

14 Diuidere cum fratre nolito.) Latet spurcitos, inquit Douza, sed Ciceronis verba ab eo adducta prorsus aliter interpretatur Scaliger, cuius vide Castigation. in Catull. Leg. *diuidere fratrem voluisti?* spectat ad id, quod præcessit, ob iniuriam Ascylti communes cum eo sarcinulas partiri voluisse. Itaque hoc erat, inquit, quod diuidere tu volebas? *Diuidere* autem, quod Laberi. *cedere billas*. Palmer. in Spicileg. ERHAR.

14 Diuidere.) sanè non adeò hic impium vt volunt, sed vt Seneca lib. i. de Benef. cap. xiv. *meretrix ita inter multos se diuidit, vt nemo non aliquod solum familiaris animi ferat*. BART.

CAPVT XII. ENCOLPIVS.

Vide Castig. lib. 1. cap. 5.

b splendor. V. M. 5.

b manus.

Veniebamus ¹ in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerum venalium, non quidem preciosarum, sed tamen ² quarum fidem malè ambulante in obscuritas temporis facillimè regeret. Quum ergo & ipsi raptum latrocinio pallium detuliffemus, vti occasione opportunissima cœpimus, atque in ³ quodam angulo ⁴ laciniam extremam concutere, ⁵ si quem fortè emptorem ^b splendida vestis posset adducere. Nec diu moratus, rusticus quidam ⁶ familiaris oculis meis ⁷ cum muliercula comite propius accessit, ac ⁸ diligentius considerare pallium cœpit, ⁹ inuicem Ascyltos iniecit contemplationem super humeros rustici emptoris, ¹⁰ ac subito exanimatus cōticuit. ¹¹ ac ne ipse quidem sine aliquo ^b metu hominem conspexit. nam videbatur ille mihi esse, qui tuniculam in solitudine inuenerat. planè is ipse erat. Sed quum Ascyltos timeret fidem oculorum, ne quid temerè faceret, ¹² prius tanquam emptor propius accessit, detraxitque humeris laciniam, & diligentius tenuit.

V. A. R.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XII. T. PETR. SATYRICON.

1 **V**eniebamus in forum deficiente iam die] puto rerum furtiuarum forum intellegi, quæ in Saburra, deficiente iam die, venales proponerentur. Horat. libro 1. Sat.

Fallacem circum, vespertinūque pererro

Sæpe forum ----

quod interpretes de Saburra maiore accipiunt, in qua vesperi furtiuarum res venundabantur. hinc Plaut. *vesperi suo viuere*, pro furtis suis vitam sibi parare. ea de causa Propert. *vigilacem Saburram* dixit. Durantius Var. lect. l. i. c. 5. ERHAR.

2 *quarum fidem male ambulantem*] Leg. *quarum fidem*. Meursius Animad. misc. l. 4. c. 6. ERHAR.

2 *fidem male ambulantem*] Alludit fortasse ad ambulatores illos, de quibus Martial.

Hoc quod Transiberinus ambulator:

Qui pallentia sulfurata fractis

Permutat vitreis. F. PITH.

3 *in quodam angulo* (v. edit *in remoto angulo*. quod omnino displicet, si alicuius scripti codicis auctoritate confirmetur. ERHAR.

4 *laciniam extremam*) *lacinia*, ora siue extimum veltis aut panni, *πεδερνιδος*. Cuiac. Obseruat. i. 12. cap. 24. Quæ for. è an in hoc pallio ex auro vel purpura, *σευδιν oder gueldin pasament Porten*. nam infra vocatur *pretiosissima vestis*. Heluetij vocant *plegem*, quam Latini *laciniam*, à verbo (vt opinor) *belegen*. Ergo *concutere laciniam*, est concuendo puluerem detergere, atque arugine discussa splendorem induere. ERHAR.

4 *laciniam extremam*) *Lacinia extrema*, est extimum seu extrema ora vestimenti. Glossæ: *Lacinia* *πεδερνιδος*. Idem Glossarium: *Instita* *ἀποκόων*, non *Instita*. *Fimbria*, *limbus*, *instita* *πεδερνιδος*. ergo hæc eadem certè nihil aliud, quàm fasciæ vestimentis adfuta ad ornatum. at *instita* licet adfuta velti non sit, rectè fasciola

quæuis appellatur, non autem *lacinia* aut *limbus*. itaque alibi *duas institas protulit de sinu, alteraque pedes alligauit*. in V. Gloss. *protulit de fura*. quod indubiè certius interpretor fascias crurales: vt est apud Vlp. L. 25. §. 4. D. de aur. & arg. leg. Horat. *Quarum subsuta talos tegat instita veste*. Acro. *Instita dicitur πεδερνιδος, quod stola subsuebatur, qua matrona utebantur. erat enim tenuissima fasciola, quæ pretextæ adiciebatur*. Sed & Gloss. *Limbus: πεδερνιδος*. insuitur enim ea parte qua pedes tangit. vnde Ouid. de arte amandi lib. i. *Quæq; tegit medios instita longa pedes*. Isidorus. *Limbus est, quam nos ornaturam dicimus: fasciola contexta aut ex filis, aut auro, adfuta quæ extrinsecus in extrema parte vestimenti*. Vlp. l. Vestis §. 2. D. de auro & arg. leg. *Instita, pictura clausig, quæ vestis insuntur pictura*, Isidoro *ornatura*, hoc est, limbici. Sanè Lutacius ad illa Statij libro vi. Theb. ---- *picto distingit pectora limbo*, *Limbus*, inquit, *fascia picta dicitur*. in Isidori Gloss. *Limbus, clauus in vesteregia*. adeò vt limbus, non tantum quod oræ veltis, sed quod ornatus causa assuitur notet. I. Vov.

5 *si quem fortè emptorem splendida vestis*] al. *splendor vestis*, quod magis arderet, & sensus exigit.

6 *familiaris oculis meis*.] id est, quem vidisse aliàs videbar mihi, quique oculis meis haud tunc ignorabilis obiciebatur. Infra: *Vox penè auribus meis familiaris*, hoc est, non ignota. Nam ibidem mox sequitur: *notissima voce*. & post ibi: *familiari sono*. Ergo *familiaris* hoc loco est *πρόπτερος*, nec audimus Scaligeri emendationem. ERHAR.

6 *familiaris oculis meis*, &c. 1 Id est, quem vidisse aliàs videbar mihi, quæque (cum Plauto dicam) oculis meis haud sanè ignorabilis obiciebatur. Inuenias idem loquendi genus infra, *Vox penè auribus meis familiaris*. Hoc est (vt dictum modo) auribus antehac meis compluribus

vsurpata. DOVSA.

6 *familiaris oculis meis*) in vet. exemplari erat. *oculis tenuis* puto: *oculis teneris*, ut *ὄφθαλμοι* intelligat, & lusciosum: qui propterea oculos propius admouebat ad inspiciendum pallium Scalig. ANO.

7 *cum muliercula comite*, Infrà, *mulier illa, que paulò antè cum rustico steterat*. A.

8 *Diligentius considerare pallium*) *Considerare* dicitur, pro diligentissimè aspiciere, Schopp. Explanat. in Epid. a. 5. sc. 1. ERHAR.

9 *inuicem iniecit contemplationem*) *inuicem* hïc dicitur: pro, ex altera parte. Plaut. eodem modo verbo *uicis in* utitur. Idem in Moste IIar. a. 5. sc. 2. Petronius iterum: *Specta inuicem quod me spectare uolisti*. ERHAR.

10 *exanimatus conticuit*) ut solemus

in ma^{gn}o & insperato casu: Valerius Flaccus v. Arg.

---- *attonito quamuis pavor ore silentem*

Exanimat? Apollonius III. Argonaut.

ἀνὴρ ἰσχυρὸς ἀλλ' ἄλλοις ὀρόωντο.

Minut. Felix Octau. Claud. III. de Rapt.

Prof: Sy m. in Epist. BAR.

11 *Ac se ipse quidem sine aliquo metu hominem conspexi*. Ita est in editione nuperima. & fortasse probè. in altera, *Motu*, quod si recipimus, quid restat aliud, quàm ut, pro leui animi commotiuncula defubito obiecta, positum interpretemur? DOVSA.

12 *prius tamquam emptor propius accessit*) simile quid apud Martialem legere memini. ERHAR.

CAPVT XIII.

a futiue.
MS.

Olufum fortunæ mirabilem! Nam adhuc^a nec¹ futuræ quidem attulerat rusticus curiosas manus, sed tamquam mendici spoliū etiam fastidiosè venditabat. Ascyltos postquam² depositum esse inuolatum vidit & personam vendentis contemtam, seduxit me paululum à turba: &, Scis, inquit, frater, rediisse ad nos thesaurum³ de quo quærebar? Illa est tunicula, adhuc, ut apparet⁴ intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem nostram vindicamus? ⁵ Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, sed etiam quòd fortuna me a turpissima suspitione dimiserat, ⁶ negaui circuitu agendum, ⁷ sed planè iure ciuili dimicandum: ut si nollet alienam rem domino reddere⁸ ad interdictum veniret.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XIII. T. PETR.

SATYRICON

¹ *Ec futura*) Sic habet vetus exempl. quo vno hac in parte, ut in aliis pluribus, vsi sumus. fortasse leg. est, *nec futiue*. P. DAN.

1 *futura*) *futura*, futella, id est astutia.
2 *depositum*) *mandatum*.
2 *depositum*) *tunicam*, quam apud Encolpium deposuerat: vnde nata erat suspicio,

suspicio, que sequitur. ERHAR.

3 *de quo quærebar*) *queri* verbum iuris est pro agere, accusare. vnde *querela*, pro actione, accusatione, sic querela in officio testamenti. Infrà: *postero die iudex querelam inspiceret*. Et mox, & *liberatos querela iussit pallium deponere*. Est autem *queri*, quod Gallis *complandre*. vnde *complaignant* & *complaincte*, pro actore & actione. T. I.

4 *Intactis aureis*] Horat. lib. 3. od. 24. *Intactis opulentiore thesauris Arabi*. I. VOY.

5 *Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, sed etiam quòd fortuna me a turpissima suspitione dimiserat, &c.*) Id est, liberauerat, exsolueratque. Vnde patet, Ascyltum iam antea *tuniculam istam intactis aureis plenā* sibi non à præmiatore aliquo ignoto, sed verò abs Eucolpio ipso astu manticulatam, manūque improba sublectam, falsò sanè persuasum habuisse. neque misero profuisse: *Fraternum illud sanctum ac venerabile nomen*, quo minus in suspitione furti apud carissimum commilitonem, ac contubernalem suum immeritissimo poneretur. I. DOVSA.

6 *circuitu agendum*] Martial. lib. II. epigram. 16.

--- *nec per circuitus loquatur illam*. BART.

7 *sed planè iure ciuili dimicandum.*)

Cuiac. lib. 5. Emendat. aut Obseruat. hunc locum aliter citat infrà: P. DAN.

7 *Iure ciuili*) *Interdicta* non sunt iuris ciuilis, sed iuris prætorij. At Petronius prætorium ciuile ius facit, opponens ei scilicet ius naturale vel gentium. I. VOY.

7 *iure ciuili*) atque tribuuntur) *interdicta* iuri Prætorio. Sed Petron. ius ciuile pro Prætoris Ordinario iure vsurpat, ut M. Tullius pro Cæcinnâ. Cuiac. Obseru. l. 5. cap. 17. ERHAR.

ad interdictum veniret) benè, Latine etiam, pro in ius ad Prætozem. Turneb. Aduers. l. 19. c. 6. ERHAR.

8 *Ad interdictum veniret*) Infrà. *Si venturum ad interdictum Herculem credidisset. Ad interdictum venire*, est iure ordinario agere. Frontinus de limitibus agrorum. *De possessione controuersa est, de qua ad interdictum, hoc est, iure ordinario litigatur*. I. VOY.

8 *Ad interdictum*) Hoc valde mihi nouum est. Nam iure ciuili rei mobilis nomine nullum recipendæ possessionis edictum proditum est. Nam *unde vi* ad restantium immobiles pertinet. l. 1. §. *illud ff. Vnde vi. Vtrubi* autem retinendæ est possessionis, non recipendæ. ANO.

8 *ad interdictum veniret.*) Pro, veniret in ius ad prætozem Turneb.

CAPVT XIV.

¹ **Q**uid^a faciant leges, ubi sola pecunia regnat, Aut ubi paupertas vincere^b nulla potest?
² *Ipsi qui Cynica traducunt* ³ *tempora cæna*,
Nonnunquam numis ⁴ *vendere verba solent*.
⁵ *Ergo iudicium nihil est nisi publica merces*,
⁶ *atque eques in causa* ⁷ *qui sedet, emptâ probat*.

Contra Ascyltos leges timebat: & ⁸ *Quis, aiebat, hoc loco nos nouit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi planè placet emere, quamuis nostrum sit, quod agnosci-* mus, ⁹ & paruo ære recuperare potius thesaurum, quàm ¹⁰ in ambignam litem descendere ¹¹. Sed præter vnum ¹² *dis-* spondium, ¹³ *ficilicumque*, quibus lupinos destinaueramus ¹⁴ *mercari*, nihil ad manū erat. Itaque ¹⁵ *ne interim præda*

a al. faciunt.

b al. nuda.
c al. cæna.

discederet, vel minoris pallium¹⁶ addicere placuit, ut pretium maioris compendij leuiorem faceret iacturam. Quum primum ergo explicuimus mercem¹⁷ mulier o-
 perto capite, quæ cum rustico steterat, inspectis dili-
 gentius signis,¹⁸ iniecit vtramque lacinia manum, ma-
 gnæque vociferatione, latrones tenere clamauit. Contrà,
 nos perturbati,¹⁹ ne videremur²⁰ nihil agere, & ipsi scis-
 sam & sordidam tenere cœpimus tunicam,²¹ atque ea-
 dem inuidia proclamare, nostra esse spolia quæ illi possi-
 derent.²² Sed nullo genere par erat causa nostra, & con-
 ciones, quæ ad clamorem confluerant, nostram, scilicet
 de more, ridebant^c inuidiam,²³ quòd pro illa parte vindi-
 cabant pretiosissimam vestem, pro hac²⁴ panuciam ne cen-
 tonibus quidem bonis dignam. Hinc Ascyltos²⁵ bene ri-
 sum discussit: qui silentio factò.

e. M. s. In-
 stitiam.

VAR. AVT. COMMENT. CAP. XIII. T. PETR.
 SATYRICON.

I Vid faciant leges] in avaritiam & pecuniæ studium. Scalig. in Ca-
 talect. Gualtherus Alexandrid. lib. 1.
 Munus enim à norma recti distorquet
 acumen
 Iudicis, & tetra inuoluit caligine men-
 tem.
 Item.
 Pestis avaritiæ, quæ sola incarcerat
 omnes
 Virtutum species, spreto moderamine
 iuris
 Curritur in facinus, nec leges curia
 curat,
 Ligatur iustus, absoluit curia mendax
 Inustus: &c. ---
 Et lib. 7.
 --- Censor iniquus
 Auertit surdas à causa pauperis aures,
 Et sonet iniustam corruptus munere
 causam.
 Iacob. Magni Sopholog. libr. 5. cap. 3.
 Porro principium huius epigrammatis pe-
 titum est ex imitatione Virgilij in princ.
 Geog. Quid faciat latus segetes, &c.
 ERHAR.

2 *Ipsi qui Cynica*) versus est in pri-
 mis elegans, quo quidem eos significari
 puto significari puto, qui miserè viuunt,
 ut filiquis & leguminibus, quique vilissi-
 mis cibariis se tolerant atque sustentant.
 nam talis erat Cynicorum Philosophorum
 victus, quòd è Luciano in Dialog. mortuo-
 rorum intelligi potest. Turneb. Aduers.
 lib. 1. c. 15. Hinc Cynicè viuere in prouer-
 bium abiit de iis, qui miserè victitant.
 Gibert. Cognatus in Adagior. sylloge.
 ERHAR.
 2 *Ipsi qui Cynica traducunt*) Eos si-
 gnificari puto, qui miserè viuunt: ut fili-
 quis & leguminibus, quique vilissimis ci-
 bariis se sustentant: tam talis erat Cynico-
 rum victus. Lucian. dial. mortuorum. Tur-
 nebus l. 1. cap. 15.
 3 *traducunt tempora cœna. v. c. sera.*
 fortasse, secta. quod valde placet. Scalig.
 I. Vov.
 4 *vendere verba solent*) Mart. libr. 5.
 c. 17. *Sollicitisque velim vendere verba*
reis. Seneca, Herc. Furente:
 Hic clamosi rabiosa fori
 Iurgia vendent, improbus iras

Et

Et verba locat. I. Vov.
 4 *vendere verba*] Vide quæ ad Manil.
 in l. Ablegm. Incertus Poëta.
*Ius ruit, ordo perit, scelere placet ora ma-
 nusque*
 Vendere --- BART.
 5 *Ergo iudicium nihil est*) vsurpatur
 à Salisb. lib. 5. c. 15. ANO.
 5 *Ergo iudicium.*) Corrupta Roma-
 norum iudicia taxat, ut & Martialis hoc
 versu:
Et iudex petit, & petit patronus, &c.
 Raderus ad Marual. lib. 2. epigr. 1. notat iu-
 dices leues & iniquos qui non iudicant ex
 prescripto iuris & legum, sed corrupti mu-
 neribus iudiciorum religionè, quasi mer-
 cem, vendunt: de quibus etiam Varro in
 Sexages. Aufon. Popina in Coniectan. Vide
 Saliberiensis de Nug. Curial. libr. 5. cap.
 16. & Iac. Magnum Sopholog. lib. 8. cap. 1.
 Non possum neque debeo sileatio praterire
 audacitatem ingluuierumque quorundam le-
 guleiorum, quo iura vendunt, quo paupe-
 res opprimunt, inopis causam derelinquunt,
 cum iudice corrupto clam coniurant, & pa-
 lam consentiunt, apud egentes & misera
 habentes se mutos reddunt, occupatos se
 clamant, collum fascijs obstringunt, mor-
 bum Demosthenis sungenes, aduersus hanc
 corruptelam Petronius legitur Aroiter. A-
 more iustitiæ nequaquam excitantur ad o-
 peram, sed calpis signiores virtutis vexil-
 lum ut desertores fugiunt. Vbi autem lu-
 crum apparuerit, splendor auri dolo susque
 nummus resulsert, ubi sapor vini & pre-
 ciosi muneris adorea narium fores pulsa-
 rit, non solum codices & chartas, sed &
 pedes, manus, os, linguam, totamque corpo-
 ris substantiam promittunt, &c. Iacobus
 Locher Philomafus præfat. in Vdalrici Té-
 glieri Speculum Laicorum, (Layenspiegel)
 vernacula lingua confectum. ERHAR.
 6 *Atque eques in causa*] *Causa est*
δικαστήριον, locus, in quo iudices sedent
 ac ius dicunt, quem δικαστήριον dicit Suidas an-
 notauit. Hinc fortè capiendus Xenophon
 Hellen. 2. εἰς δικαστήριον ἦν οἱ ἰσπ. ἵς ἐν τῷ
 ᾧ εἶπε. ERHAR.
 7 *qui sedet empta probat*] id, ut alia

huius scriptoris, mutuauit Cyprianus e-
 pist. ad Donat. *Iudex? sed sententiam ven-
 dit qui sedet crimina vindicaturus, admit-
 tit.* IS. Pontan. Analect. lib. 2. c. 17. ERHAR.
 7 *Atque eques in causa qui sedet*] Con-
 silium innuit Vlpian. fragment. tit. 1. In cõ-
 silium adhibentur Romæ quinque Senato-
 res, & quinque equites Rom. in prouincijs
 viginti recuperatores. Theoph. Gr. interpr.
 ἀποβίον ἐστὶν αὐτῶν πέντε ἐν αὐτῶν. Re-
 cuperatores, quia per eos ius suum quilibet
 recipiebat. propriè itaque inf. à: *recupera-
 to, ut putabamus thesauro.* Vide Fest. Gloss.
 δικαστής. *Iudex recuperator.* Plautus in
 Bacch. *Prator recuperatores dedit.* Io. Vov.
 8 *Quis hoc loco nos nouit*] Plautus
 Pæn.
*Quid me hac re facere deceat, egomet
 mecum cogito:*
*Si volo hunc ulcisci, lites in alieno
 oppido sequar.* F. PITH.
 9 *paruo are recuperare*] apud Iac. Ma-
 gni Sopholog. l. 5. c. 3. legitur: *Tutius est
 paruo are rem perditam recuperare, quam
 ius ambigua præbere liti.* Videndus Iure-
 tus in Symmach. l. 7. epist. 129. ERHAR.
 10 *in ambigua lite descendere*] in So-
 phologio Iac. Magni lib. 5. cap. 5. ex Petro-
 nio (ut puto) quem paulò antè citat: *Tu-
 tius est paruo are rem perditam recupera-
 re, quam ius ambigua præbere liti.* Sed Vin-
 centius in Specul. histor. cap. 25. lib. 20. sic
 citat, ut hinc est. P. DAN.
 11 *prater unum dipondium, scilicet lupi-
 nosque*] in antiquis culis, unum despo-
 nendum scilicet: sed tamen non minus falsa
 est ista scriptura, quàm lupinaria moneta:
 ac si coniecturæ conceditur venia, legen-
 dum crediderim, unum dupondium scilicet
 lupinosque. Lupinos autem ex Horatio
 Plautoque alibi docuimus veros assimila-
 re nummos, id quod & hic locus confir-
 mat. Turneb. Aduers. l. 19. cap. 7. *Dipon-
 dium* à vilitate, quòd penderet drachmas
 duas, ita per contemptum *Dupondij* appel-
 lati, primo anno noui auditors iuris, Hie-
 ronym. *Qui te oro dupondij supputabit?* Se-
 neca epist. *dupondio satur*, id est exiguo
 sumptu. Cuiac. obseru. l. 12. c. 40. ERHAR.

H

11 *Sed prater unum dipondium*) Avilitate, quod penderet drachmas duas. ita per contemptum Dipondij appellati, primo anno noui auditores iuris. Hieron. *Quis te oro dipondij supputabat?* Seneca epist. *dipondio satur*, id est, exiguo sumptu. Cuiac. Obsl. l. xii. c. 40. Turneb. l. i. xix. c. 7. L. *dipondium scilicet*.

11 *prater unum dipondium*) Recta lectio aliorum codicum, *prater unum, dipondium scilicet*, quibus lupinos. id est, dipondij cum scilicet. ita loquebantur. vel sine dubio legendum, *prater dipondium scilicet*, quibus lupinos. Scalig.

12 *Dipondium*) Glossarium: *Dipondium* $\delta\iota\pi\omicron\delta\iota\omicron\upsilon\mu$, $\delta\iota\pi\omicron\delta\iota\omicron\upsilon\mu$, $\delta\iota\pi\omicron\delta\iota\omicron\upsilon\mu$. hinc contemptim viliores, *dipondij*. Sen. cont. l. lib. 10. *Itane peribunt decem inuenes propter dipondios tuos*. I. Vov.

13 *Sicel*) Glossæ, *Sicilicum* $\delta\iota\chi\iota\mu\iota\sigma$ $\tau\epsilon\tau\alpha\rho\upsilon\tau$. D. Eucherius l. ii. Instruct. *Sicel, qui corrupte siclus, uncia pondus habet, scrupula decem*. Vid. Volusium Metianum. I. Vov.

13 *dipondium sicel*. Jal. *cicer*. sed magis placet *sicel*. vide Cuiacium lib. 12. Obferuat. cap. 40. An leg. *dip. ac sicilium*, quibus lupinos destin. mer. ni. ad m. erat. Itaque, ne interim prada discederet, vel minoris pall. add. ita habent. qq. codd.

13 *Dispondium sicel. supinosque*) Erat hoc ita emendatum in vet. lib. Quid si legatur, *dipondium* quibus sicelion lupinosque, vel, quibus sicel lupinosque, &c. quod longè verius puto. Imò legend. *dipondium sicel lupinosque*. *Sicel* autem pro *siclus* positum Glossæ in libros Bibliorum: *Sicel, qui Latino sermone siclus corrupte dicitur. Hebraeorum nomen est, habens apud eos uncia pondus: apud Latinos verò & Græcos quarta pars uncia est & stateris medietas, drachmas appendens duas. unde cum in Diuinis libris legitur siclus, uncia est: cum verò in Gentiliis, quarta pars uncia est.*

13 *sicel, lupinosque*) Turneb. lib. 19. Adnerfar. cap. 7 pro *sicel* legendum putat *scilicet*. Sed in vet. Lexico sic habetur: *Sicel Latino sermone siclus appellatur. corrupte. Hebraicum nomen est habens apud eos uncia*

pondus: apud Latinos autem & Græcos, quarta pars uncia est, & stateris medietas, drachmas duas appendens. Unde cum in litteris diuinis legitur siclus, uncia est: cum verò in Gentiliis quarta pars uncia est. Vide Cuiac. lib. 12. Obferu. ca. 40. In alio Lexico legitur: *Siclus, id est, stater, qui habet obolos XX. Stater siue siclus drachmas IIII. Drachma VIII. Latinam unciam faciunt: ita ut unus (vetus, verus) panis X. uncias habere dicatur, quo trahitur magis anima quam sustineatur. cibi aquæ augct fertilitas. Hinc mensura est Hebraica, duos chois Atticos facit, quos nos possumus appellare duos sextarios Italicos, ita ut in mensura sint (sic) Iudaici sextarii nostrique castrensis, cuius sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici. qui potus iuxta inelyti Oratorem, non vires tribuit, sed mortem prohibet. A tempore usque ad tempus comedes & bibes illud. id est, usque ad vesperam, à vespera, LX. sicli minam faciunt. Statera Hebraice dicitur mozene. In his autem intelligitur, que appenduntur. Esa Hebraice, que corte dicitur in Græco ephi, ad mensuram pertinet variarum frugum tritici, hordei & leguminum, est autem decima pars cori, in speciebus que modio mensurantur. id est, tres modij, sicut batis, qui vocatur batus siue vadus, idem est, quod & ephi, decima pars cori in speciebus liquidis vini & olei & istiusmodi. Paulinus pag. 79. siclus pondus regale, PET. DAN.*

13 *Sicel*) vide Rhemnium de Pond. Ceterum in hac periodo illustre mendium, cui extirpando nunc non sumus. BART.

14 *mercari*) nota proprietatem huius verbi, pro negotiari vel lucri causa merces emere, quæ deinde carius distrahan- tur. ERHAR.

15 *Ne interim prada discederet*) Optimus codex habebat, *ne viritum*. Luxata autem hæc sunt suo loco. Continuentur igitur cum superioribus ita: *quam in ambiguum litem descendere, ne viritum prada discederet*. id est, ne prada diuideretur ex euentu litis. Hæc Ill. Scal. quæ quidem certa & indubitata esse quisquis sanæ mentis fateatur oportet. I. Vov.

16 Addi-

16 *Addicere*) proprium in emptionibus. Sueton. Iulio cap. 1. *Amplissima praelia nummo addixit*. passim apud I. C. Firmicus: *Pudorem suum quotidiana pecunia gratia lenoni addicent*. I. Vov.

17 *mulier aperto capite*) omnino leg. *aperto*, ut infra, *Mulier autem erat aperto capite, illa scilicet, que paulo ante cum rustico steterat*. Fæminas in publico opertas fuisse dixi supra. ERHAR.

18 *iniecit utramque lacinie manum*) *Inijcere manum* proprium antiquo verbo iuris est, quoties nulla iudicis expectata auctoritate rem nobis debitam, aut etiam nostram vindicamus: quod Tertullianus dixit, *manu iniecta detinere*. Andr. Hoyus in Prouerbial. Tertulliani formulis, c. 123. ERHAR.

1 *Iniecit utramque lacinie manum, magnaue vociferatione Latrones tenere clamauit*) Si, *Tenere*, retineamus, subaudiendum videtur, *Se*: ut manifesta in noxia Latrones se tenere significet, tanquam deprehensos. Aij tamen, *Tenere*, malunt potius. idque ad nostri huius sæculi consuetudinem referre haud absurdè possis, quoties trium literarum homines in ipso furto deprehensos persequimur ac refugitamus, altiore voce conclamantes: *Hout den dief*, Cui opinioni ipse quoque Arbitrator hic noliter succenturus postea infra ubi scribit: *Anicula quamuis soluta mero ac libidine essent, eandem viam tentant, & per aliquot vicos sequita fugientem, Prehendente furem clamant*. DOVSA.

19 *videremur nihil agere*) sæpe in nihili vocabulo antiquorum lusum fecit ingeniofitas. Vetus est: *Nihil agendo homines male agere discunt*. Terentius: *Valde occupatus in nihil agendo*. Arnob. l. 6. *Vni tantummodo exauditi abeant soli, nihil egerint cateri*. Aufon. *Vt, quum agis nihil, hæc legas: & ne nihil agas, defendas*. Quæ omnia in speciem tantum nihil illud præferunt, cum & is, qui otiosus sit non possit nihil agere, nec qui irritis conatibus orauit, non orauit minus, nec qui legit, quod frivolum est, minus legit. Barth. ad Clau-

dian. num. 1590. Idem tamen alibi notauit, *nihil agere*, Petronio usurpari pro affluentia otij, Ablegmin. Critic. l. 2. c. 8. ERHAR.

20 *nihil agere*) ociosi esse. Demosth. $\epsilon\nu\ \tau\epsilon\ \mu\eta\delta\epsilon\nu\ \eta\delta\eta\ \mu\alpha\iota\sigma\alpha\iota\ \lambda\upsilon\sigma\omicron\mu\epsilon\ \mu\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\ \tau\alpha\upsilon\tau\alpha$. vide si tanti, quæ ad Claud. in Eutrop. notamus. ANO.

21 *eadem inuidia*) sic statim: *nostram, scilicet ex more, ridebant inuidiam*. Inuidia plerumque apud Petronium est, virulenta quædam publici privatiue odij concitatio. Sic Tacit. lib. 4. *Annal. Profusus diu ac per silentium lacrymis, mox inuidiam & preces orditur*. Pichena Not. ad Tacit. 3. *Annal. num. 62. Familiaris hæc Petronio phrasis. Quintil. declam. 279. Non vociferatione saltem inuidiam facere apud populum conatus est. vociferari* dixit: quod Petron. *proclamare*. Saurio Not. ad Sidon. li. 1. epist. 7. *Infrà: Amolitur Afcyltos inuidiam. & se verò nihil aliud quam fugituum suum dixit querere, &c.* Et inferius: *Inundatur hæc Eumolpus inuidia, iurat per deos deisque se neque scire quid acciderit, &c.* ERHAR.

22 *Sed nullo genere par erat causa nostra*) Iulius Firmicus, *Sed nullo genere matris dolor vincitur*. F. PITH.

22 *nullo genere*) nullo modo, $\epsilon\delta\epsilon\upsilon\iota\ \tau\epsilon\ \mu\epsilon\theta\omicron\upsilon$. Cic. ad Atticum, *Quod optimo genere facere non licuit*. I. Vov.

23 *quod pro illa parte vindicabat*) quod id est, eò quòd ideo quòd, propterea quod est particula Comica Plauto ac Terentio familiaris. ERHAR.

24 *pannuceam*) vide Pet. Perrenonij Animaduers. & var. lect. l. i. c. 13. ERHAR.

24 *Pannuceam*) Per'. Satyr. vi. *Dum ne deterius sapiat pannucea Batis*. Mart. lib. II. epigr. 47. I. Vov.

24 *Pannuciam*) Perusius Sat. 4. *pannuceia Baudis*. vet. Lex. hunc locum Petronij citat, & ait esse *pannum*. ANO.

24 *Pannuciam*) *Pannucia nuncupata, quod sit diuersis pannis obfita*. Ifid. F. PITH.

25 *pene risum discussit*) Iungermanus leg. *bene risum*, optime. ERHAR.

CAPVT XV.

Videmus, inquit, suam cuique rem esse carissimam, reddant nobis tunicam nostram, & pallium suum recipiant. Etsi rustico mulierique placebat permutatio, ³ aduocati tamen iam pœnè nocturni, qui volebant pallium lucri facere, flagitabant vti apud se vtraque deponerentur, ⁴ ac postero die iudex ⁵ querelam inspiceret. Neque enim res ^a tantum, quæ viderentur ⁶ in controuersiam esse, sed longè aliud quæri, ⁷ in vtra ^b parte scilicet latrocinij suspicio haberetur. ⁸ Iam sequestri placebant, & nescio quis ex ⁹ concionibus caluus tuberosissimæ frontis, qui ¹⁰ solebat ^c aliquando & ad causas agere, inuaserat palliū, exhibiturūmq; crastino die affirmabat. Cæterum apparebat nihil aliud quæri, nisi vt semel deposita ¹¹ vestis inter prædones strangularetur, & nos ¹² metu criminis ¹³ non veniremus ad constitutum. Idem planè & nos volebamus. Itaque vtriusque partis votum casus adiuuit. Indignatus enim rusticus, quòd nos ¹⁴ centonem exhibendum postularemus, misit in faciem Ascylti tunicā, & liberatos querela ¹⁵ iussit pallium deponere, quod solum ¹⁶ litem faciebat. Ergo ¹⁷ recuperato, vt putabamus, thesauro, in diuersorium præcipites abimus, præclusisq; foribus ridere acumen nō minùs concionum, quàm ¹⁸ calumniantium ^d cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidissent.

¹⁹ Nolo, quod cupio, statim tenere,

Nec victoria mi placet parata.

* *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XV. T. PETR. SATYRICON.

¹ **V**idemus, inquit, suam cuique rem) I-
dem censet leg. videmus. quod &
ipsum comprobo. ERHAR.
² **S**uam cuique rem esse cariss. Plaut.
Meus mihi, suus cuique carus est.
F. PITH.
³ **A**duocati iam penè nocturni.) Leucip.

καλός γε ἢ ὀνυκτερινός δικαστής. Cal-
pur.
Vs mala nocturni reliquit brachia
Mopsi
³ **A**duocati nocturni qui volebant pal-
lium lucri facere.) Tibull. libro 1. E-
leg. 1.

Nec

Nec simul occurrat quisquam qui corpo-
ra ferro

Vulneret, aut rapta, premia veste petat.

Ad cuius loci notitiam Nonij verba refe-
ram. **P**remiatores, nocturni prædones. No-
nius Agrypauntibus. **N**am in scena nos no-
cturnos cepit premiatores tollere. IV.

³ **A**duocati tamen iam penè nocturni)
leg. bene nocturni, id est, qui iam serò &
multam in noctem ambulat. est enim
adnotandum hæc particula. Schop. Verisim. l. 1.
cap. 16. **N**octurnos pro furibus dixit, quod
& noctu grassantur fures & atrociores fu-
res nocturni habentur. id de aduocatis di-
cit, qui vestes auertere conabantur. Hoc
autem eò est lepidius & vrbanius, quòd
iam aduersauerat, vt ambiguitatis sen-
sus duplici gratia auferat, & aduocato-
rum nocturnorum & nocturnorum furum.
Turnebus Aduersar. l. 1. cap. 7. Vide Scali-
geri Castigation. ad Catull. ERHAR.

³ **A**duocati nocturni.) **N**octurni. pro
furibus, quòd & noctu grassantur. hoc
autem eò lepidius, quòd iam aduersa-
uerat, & ambiguitatis sensus duplici gra-
tia auferat, & aduocatorum nocturno-
rum, & furum nocturnorum, Turneb.
vide Scal. ad Catull.

Tityrus, & medio furem suspendit ouili.

Senec. de Breu. vit. cap. xi. Non est quod
me solos: putes dicere occupatos: quos à Ba-
silica emissi demùm canes eiciunt. sic
lege. F. Pi.

² **A**duocati iam penè nocturni.) Ta-
cit. seu Quint. de Orat. Hinc leges assidue,
hinc conciones magistratum penè per-
noctantium in rostris, hinc accusationes
potentium reorum. I. Vov.

⁴ **A**c postero die iudex querelam in-
spiceret. Neque enim resistantur, quæ: vide-
retur in controuersia esse: &c.) Eadem ra-
tione dictum, quæ apud Plautum: **M**or-
bum inspicere. Quod reliquum est, vtraque
manu Turnebi emendationem amplector,
acculandi casum Petronio redonantis, re-
scribentisque: **I**n controuersiam esse, hoc lo-
co, more loquendi Plauto, Ciceroni, ac
veteribus illis perquam vsitato qui, **I**n
mentem fuit, non verò, **I**n mente. consumi-

liter dictabant. ANO.

⁵ **Q**uerelam inspiceret.) id est, cognos-
ceret. ERHAR.

⁶ **C**ontrouersia esse.) leg. ex Memmij
cod. **I**n controuersiam esse, pereleganter
Ciceronisque modo, pro cōtrouersum esse
& litigiosum. Turneb. Aduersar. lib. 19.
cap. 7. ERHAR.

⁷ **I**n vtraque parte.] **L**in vtra parte.
I. Vov.

⁸ **I**am sequestri placebant. Plaut. Ru-
dente,

Non probare pernegando mihi potis es,
nisi pars datur.

Aut ad Arbitrū iur, aut sequestri ponitur
Vide totam scenā, & cum hac confer. F. Pr.

⁸ **I**am sequestri placebant.) vide **L**. se-
quester. 109. D. de verb. sign. & Iuris inter-
pretes. Est hoc elegans exemplum seque-
strationis conuentionalis, de qua in **L**. si
soluturus, 39. D. de solut. l. interesse. 39. D.
de acquirend. vel amittend. possess. ER.

⁸ **placebant**) sc. rustico & mulieri, ex
vna: postea sequitur, **idem planè & nos vo-
lebamus**, hoc est, & nobis quoque sequestri
placebant, ex altera parte. ERHAR.

⁹ **ex concionibus**] ex hominibus, qui ad
concionem & turbam confluerant. Pau-
lò antè: **C**onciones quæ ad clamorem con-
fluxerant. Et paulò infra: **R**idere acumen
non minùs concionum, quàm calumniantium
cœpimus. Ad eum modum, quo seruicia, mi-
nisteria, officia, virtutes, & sexcenta tanta,
pro seruis, ministris, officiosis, virtuosis, ab
aliis frequentantur. ERHAR.

¹⁰ **solebat aliquando & causas agere**)
al. **ad causas**: per contemptum. nam **age-
re ad causas**. minùs est quàm **agere causas**.
ERHAR.

¹⁰ **Qui solebat & causas agere**) al. &
ad c. a. al. **ad causas agere**. dictum vt Pro-
pertio: **P**astorem ad baculum. Scaliger.
ANO.

¹¹ **Vestis inter prædones strangul.** Leg.
veste, in inter pr. stran. SCAL.

¹¹ **Vestis inter prædones strangulare-
tur** id est, abderetur, & reconderetur, sicut
strangulare diuitias in arca, apud Statium,
2. Syluar. est perpetuo clausas seruare.

H 3

Schopp. verisim. lib. i. c. 16. vide Bernartij comment. in Stat. ad d. lib. 2. in Surrentino Pollij. Excusa namque lectio optima est. nec adsequor, quid velit sua emendatione Scaliger. Iungermannus. ERHAR.

12 metu criminis) id est, propter commissum crimen vel poenam criminis. Sic crimen pro poena dixit Iustinianus Imp. in Const. de confirmat. Digest. §. 19. nisi temerarius velit falsitatis crimini subiectus, &c. quod §. 22. eandem poenam falsitatis constituimus, &c. Est verò Græcorum κριμα quod ἀντι τῶ κατὰ κριμα & siue τὸ κριμα poni obseruauit Goldastus. ERHAR.

13 non veniremus ad constitutum) id est, vt vadimonium deseremus. P. Pithœus Subsec. siue Aduersar. l. i. cap. 18. Constitutum pro conflictu aut litigatione forensi, Tertulliano constitutio, de Præscript. aduersus Hæret. vbi causam reddit cur cum hæreticis non sit disputandum: Hoc de consilio dissidentia, aut de studio aliter incunda constitutionis induxerim, nisi ratio constiterit, in primis illa, quod fides nostra obsequium Apostolo debeat prohibenti questionibus, inire, Hæreticum post vnam correctionem conuenire, non post disputationem. Petronius infra, Facio inducias vobiscum, & à constituta lite dimitto. ERH.

13 Veniamus ad constitutum) Varro, Alius conuiciatus esset, qui tam serò venisset ad constitutum. F. PITH.

14 centonem exhibendum.) vide titulum Digest. ad exhibendum. ER.

15 iussit pallium deponere) id est, sequerare. vide tit. D. Depositi, & contrâ. ER.

16 Litem faciebat) Curius Fortunat. Quod prima pars proponit, quæ litem facit. Fab. 7. 2. F. PITHOEVS.

17 recuperato) Putschius leg. Ergo recuperato. ER.

18 Calumniantium) malos caudicos loquaces & rabulas calumniantes siue calumniatores appellabant. in proœm. Instit. Calumniantium iniquitates pellat. Donat. in Phorm. act. ii. sc. 3. Multa calumniatores declamandi causa dicunt & vociferandi, vt ipso strepitu terreant. Posterioribus temporibus clamatores dicti, vt in LL. Karoli Magni. ANO.

19 Nolo quod cupio) quomodo potius sit. Scilicet. in Catalect. Vide Lic. Magni Sopholog. lib. 5. c. 5. Barth. ad Claudia. n. 870. Martial. Ep. 58. lib. 1.

Qualè Flacce velim queris, nolimus puellâ Nec nimis facilè, difficilè inque nimis. A.

20 victoria parata) Facilis & parabilis Birth. ad Claud. comment. n. 2339. ER.

CAPVT XVI.

Sed vt primū beneficio ¹ Gnythonis præparata nos impleuimus, cœna ² ostium satis audaci strepitu impullum ³ exionuit. ⁴ Cùm & ipsi ergo pallidi rogaremus, quis esset, **A**peri, inquit, iam scies. ⁵ Dum loquimur, ⁶ sera sua sponte delapsa cecidit, ⁷ reclusæque subitò fores admiserunt intrantem. ⁸ Mulier autem erat opero capite, illa scilicet, quæ paulò antè cum rustico steterat, ⁹ & Me derisisse, inquit, vos putabatis. ¹⁰ ego sum ancilla Quartillæ, cuius vos ^b sacra ante cryptam turbastis. ecce ipsa venit ad stabulum: petitque vt vobiscum liceat loqui. nolite perturbari. nec accusat errorem vestrum, nec punit. immò potius miratur, quis deus iuuenes tam vrbanos in suam regionem detulerit.

a remissa-
que. M. S.

b sacrum.

IVAR.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XVI. T. PETRONII SATYRICON.

1 Gnythonis.) Scalig. legit, Gnythonis. Sanè, Lexicographi habent, Γυθίων, Διοποσίον, Iungerm. ERHAR.

1 Gnythonis.) Hoc nomen non est Græcum. legend. Gnython. Γυθίων Nam semper vetus exemplar habet Gnyton. Scal.

2 Ostium nõ satis.) Videtur negatiua, non, abundare. I. V O V.

2 Ostium non satus audaci strepitu.) τὸ Non officere censui rectè vidit doctiss. VVouu. itaque id delet: Ne tam audaces simus. I. Ostiolum satis. BART.

3 Exsonuit.) Infra, Omnia nimio risu exsonuerat. Et alibi; Exsonat cantibus totum nauigiũ, exsonuit, ἔχρησε, vel ἔξινθη, quo verbo in eadem notione Chrysothomum vt animaduertit Car. Perrotus in suis ad eum Annotationibus. ERHAR.

4 Cùm & ipsi ego pallidi.) f. cum & ipse & ego pallidi. Nam de nemine hæc tenus timente locutus est. BART.

5 Dum loquimur.) Infra, Dicto citius nerui paruerunt imperio. quo pacto & Apuleius amat loqui, vel cum dicto. Alibi Petron. Dum loqueris, leuis pruina delabatur. Sic Marci cap. i. v. 42. de Iesu leprosum sanante, At illi, Volo, mundare. Et cū dixisset, statim discit ab eo lepra: hoc est, vt alibi loquitur Petronius, statim ab extrema parte verbi discessit, &c. Vid. quæ notamus ad illud infra: Ab hac voce. ER.

6 sera sua sponte delapsa cecidit.) sic videntur antiquorum seræ fores occlusisse, vt exemptiles essent, & quoties fores referarentur, seræ remouerentur, liberarentque è cathena pendentes: cùm non ita, vt nunc, impagibus ostiorum vncis adfixæ ferreis hærent. Ouid. i. Amor. eleg. 6. Excute poste seram. Hoc eo admonendum duxi, ne iuuenes, cùm legerent, mirarentur & obstupescerent attoniti, cùm ad veteris non ad huius temporis consuetudinem & memoriam ista reuocanda sint. Turnebus, Aduersar. lib. 19. cap. 7. Mihi Petronius videtur notare. sagam istam sa-

cerdotem, quæ magico artificio & incantamento seram remouerint. Ergo venefica fuit Quartilla, & ad conciliandam sibi auctoritatem religionis hoc artificio vsa est. Respexisse etiam ad illud Virgilij videtur, ---sponte sua patuere fores. Homerus I-

lia. Αὐτόματοι δὲ παύσαι μὲν ἔσαν. ER.

6 Sera sua sponte delapsa.) Ouid. Et tam contigerant portam, Saturnia cuius

Demiserat appositas inuidiosa seras. Ibidem:

Tota patet dempta ianua nostra sera. Nonius, Patibulum: sera, qua ostia occluduntur, quod hac remota valua pateant. F. PITHOE.

6 Sera iam sua sponte delapsa cecidit.) Sic videntur antiquorum seræ fores occlusisse, vt exemptiles essent, & quoties fores referarentur, seræ remouerentur, liberarenturque è cathenis pendentes. Turn. ANO.

6 Sera sua sponte delapsa.) Ouid. & Prosper de Prouidentia. Demere seram dixit Ouid. Excute post seram. ANO.

7 Mulier erat opero capite, quæ cum rustico steterat.) supra, mulier aperto capite, quæ cum rustico steterat, aut glossèma est, aut leg. opero capite. I. V O V.

8 Et me derisisse, inquit, vos putabatis: Ego sum ancilla Quartillæ, cuius vos sacrum (lege, sacrum) ante cryptam turbastis.) In veteri Codice: Et derisisse, inquit, vos me putatis? plane & probe exaratum visebatur. Cæterum hoc leue: illud aliquanto penitus, magisque (vt quod res est dicam) ἔχρησε, de Crypta: quod quidem ego de nulla sane alia quam Neapolitana illa accipiendum, habeo persuasum mihi, Veteri P. Danielis Glossario inductus maxime, huiuscemodi nobis Fragmenti subministrante ex I. Satyrarũ Petronij: Satis cõstaret eos nisi inclinatos non solum transire cryptam Neapolitanam. ad cuius ipsissimũ loci argumẽtũ hæc ipsa quoque pe-

euidens suspicio est mihi. Vnde magis etiam interpretationis eius auctoritas suscipitur de Petroniana *Græca urbis* commemoratione. quam eam se utique cum Neapoli fuisse antiquissima, id quod supra ostensum, Græci generis colonia (vbi hæc omnia, quæ Protasi continentur, gesta ac patrata) nec Lipsianum nobis, nec Cornelianum oraculum mentitur. *Sacrum* verò nocturnum & penetrabile in Sacello Priapi, (cuius *Genio peruigilium deberi* monet Quartilla postea) à sequiore sexu ex ritu & disciplina patrum intelligi. Eius enim Dei sanctuarium ac religionem inuenes isti *urbani* interuentu suo vitauerant scilicet, qui non contenti tanti Semonis mysteria, ceremonias, totque annorum secreta oculis profanis usurpata, dignissime contaminasse, etiam ante *Cryptam Neapolitanam* (vt diximus) turbellas dare sustinuerant insuper: alienissimo & loco & tempore vias publicas grassatura sua infestas habere ausi: nec secus quam *Premiatores nocturni* viatorum loculis ac vestimentis infidias facere. Cuius rei testis *Pallium* fuerit, mali manu, hoc est, nefario latrocinio, ne sacrilegio dicam ab iis ipsis harpagatum antea. Quò item referendum, quòd *Eucolpio* & *Alcylto* mox ab eadè *Quar-*

tilla obiectari videmus: *Quenam est, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas (rapinas lego) & antecessura latrocinia didicistis?*

DOVSA.

9 *Ego sum ancilla Quartilla, cur vos sacram ante cryptam turbastis?* Lego, cuius vos, &c. Sic supra rectè emendatus est error similis: *Nescio cur quis Agamemnonis suasoriam excepit: sic, nescio cuius, qui,* &c. ANO.

10 *cuius vos sacram ante cryptam turbastis* *Crypta* est cocta, in qua Priapi sacra abdita. *ἄβυσσος* enim est abdere & recondere. Tam verò Deorum quorundam sacra mystica erant, nec cuiquam ea fas enuntiare, sicut Horat. de Baccho libro 1. od. 18. Sic in lib. Sapient. cap. 14. v. 23. de gentili impietate: *ἡ κρυπία μυστήρια ἀβυσσός*. Mystica autem & arcana Priapi quoque sacra fuisse, infra docemur. Dicit ergo ancilla, Encolpion & Alcylton turbas ante cryptam illam sacram dedisse. *Turbastis* enim absolute dictum, pro turbas dedistis, excitastis. Schopp. Verisimil. lib. 2. cap. 2. Num audiemus sententias, id est, vitrea fracta & somniorum interpretamenta? vbi etiam Germanus Interpres, cuius auctoritatem laudat: est Lutherus, quem nominare profanis istis nefas. ERHAR.

CAPVT XV II.

TA centibus adhuc nobis, & ad neutram partem¹ assentationem flectentibus, intrauit ipsa² vna comitata virgine, sedensque super torum meum, diu fleuit, ac ne tunc quidem nos vllum adiecimus verbum, sed attoniti³ expectauimus lacrymas ad⁴ ostentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitiosus⁵ detonuit⁶ imber, retextit superbum pallio caput, &⁷ manibus inter se vsque⁸ ad articulorum strepitum^d cõtritis, *Quenam est, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas, etiam antecessura¹⁰ latrocinia didicistis? miseror medius fidius vestri: neque enim¹² impunè quiscquam, quod non licuit, aspexit. utique nostra regio¹³ tam præsentibus plena est numinibus, vt facilius possis Deum quam hominem inuenire. ac ne me putetis vltionis caus-*

sa

a spectamus.
b ostentationem.

c detexit.
d contritis.

sa huc venisse, ætate magis vestra commoueor, quam iniuria mea.¹⁴ Imprudentes enim, vt adhuc puto, admistis in-expiabile scelus. Ipsa quidè illa nocte vexata, tã periculoso in horru frigore, vt tertianæ etiam impetum timerem, & idè¹⁵ medicinam somno petij, iussaque sum vos perquirere, atque impetum morbi¹⁶ monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde laboro.¹⁷ maior enim in præcordiis dolor sæuit, qui me vsque ad necessitatem mortis deducit, ne scilicet¹⁸ iuuenili impulsu licentia, quod in sacello Priapi, vidistis, vulgetis, deorumque consilia proferatis in populum: ¹⁹ Protendo igitur ad genua vestra²⁰ supinas manus, petoque & oro, ²¹ ne nocturnas religiones, ²² iocum^f risumque faciatis, nève²³ traducere velitis tot^g annorum secreta, ²⁴ quæ vix nulli homines no-

e iuuenili impulsu licentia quam in sacello ebrendo. f iocum, risumque publicum referatis. g at animorum consilia respiciatis.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XVII. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Assentationem* sincerius arbitror, *assensionem*. Gulielmus Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt. imò *assentationem* dixit pro assentione. Sic *assentari* pro assentiri vsurpauit Plau. Mostel. act. 1. sc. 3. vbi Schop. contra Labin. qui pro *assentari* apud Plau. semper *assentiri* substituit: pessimè, vt etiã Douza ostendit. Quo verbo & Tertullian. in eo sensu vitur, & in lib. aduersus Hermogen. *assentator mali*, est qui malo consentit, vt rectè ibi adnotauit Rhenanus. Sic Anonymus, sed vetus auctor de origine Sueuor. *Huic Assentationi quidam Anshelmus intererat.* id est, consensui Procerum. Et post: *Nil ei posse respondere, nisi Principum suorum assentatione.* Ad eandem faciem statim Petron. *ostentationem doloris*, pro ostensione dixit. ER.

2 *vna comitata virgine*) Iuuenal. Satyr. 6.

---comite non amplius vna. non prodibant sine pedisequis. in Plauti Casina Murrhina ait:

Sequitur comites in proximum me huc. Myron apud Rutilium Lupum. *Ornatus eius opibus abundabat, magnus ancillarum*

que sequebantur comitatus, nunc graui casu afflictæ, vix mediocri ancilla dignitatem retinet. ne meretricis quidè. Lucian. *ἔτι δὲ, διατ. ἀλλὰ νῦν ἐστὶν οὐκ ἄγεσσι, χροσὸς, ἐστὶν τὸς εὐαχθεῖς, ἢ ἐπαίτιαι τὸς ἄπερ.* I. VO V.

2 *sed attoniti expectauimus lacrymas.*) L. *expectauimus.* Grut. Susp. l. 3. c. 7. ANO.

3 *expectauimus lacrymas*) vt in nimia consternatione oboriri solèt. Bar. ad Claudian. num. 2796. Leg. *expectauimus.* Gruterus Suspicion. lib. 8. c. 8. at nihil necesse esse interpolatione Goldastus docet. ER.

3 *expectauimus lacrymas paratas*) contrariantia hæc f. *exputauimus.* vt de lacrymis Quartillæ non suis & socij loquatur iuuenis, quas scilicet non ad dolorem, sed eius friuolam ostentationem dixerit paratas. BART.

4 *Vt ergo tam ambitiosus detonuit imber, retextit superbum pallio caput, & manibus inter se vsque ad articulorum strepitum contritis: Quenam est, inquit, hæc audacia?* Hoc ipsum inter alia commoti vehementius animi indicia recenset quoque Seneca lib. 3. de Ira, his verbis: *Adijce articulorum*

crepitum, quum se ipse manus frangunt. Itē ibidem cap. 1. lib. 1. Horrent ac subriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulo- rum se ipsos torquentium sonus, gemitus, mu- gitusque, &c. Vnde liquet illustrissimi viri error, qui ad Propertianum illud:

Spirantisq; animas, & vocē misit, at illi Pollicibus, fragiles increpuere manus: interpretamenti vicem adiecit, eum proculdubio gestum fuisse componentium se ad dicendum, more etiamnum hodie ple- risque familiari. DOVSA.

5 Detonuit imber.) quia **AMBITIO- SVM** dixit, placuit viro docto : **DETV- MVIT**. quod verbum quamquam eodem modo in Prudentio, Statio : Plinio, Gellio, lectum, hic tamen non recipimus, Quis enim nescire potest socia esse imbres & tonitrua? **BART.**

5 Detonuit imber.) **L. detumuit**. Similitudo est à fluminibus, quam aliter profequitur alibi : **Inundaere pectus lacryma dolore parata**, Gruter. Suspicion. lib. 8. cap. 8. Imò tralatio est, à tempestate, quum imber sequitur tonitrua. Hieronymus Stridonenf. **Et tum persecutionis detonaret procella, in villam remotiorem, secessit**. Nota est fabula de Socrate, qui ab vxore rixosa perfusus, **Sciebam, inquit, post tantum tonitru venturam pluiam**. **ERHAR.**

5 Detonuit imber.] **L. detumuit, vt, odia detumescent**. similitudo à fluminibus. Idem. Grut. **Suf. lib. 8.**

6 Imber.] **Canll.**
--- **iristiq; imbre maduere gena.**
Seneca Troad.

--- **irrigat fletus genas,**
Imberque victo subitus à vultu cadit.
Statio Syll. lib. v.

7 Manibus inter se vsque ad articulorū strepitum contritis.) Videtur moris fuisse, vt huiusmodi signis dicturi audientiam pararent. Hieron. ad Rusticum: **Testudineo Grānius ad descendū incedebat gradu, & per interualla quaedā vix verba carpebat. Et tamē cum mensa posita, adducto supercilio, contra tū xaribus duobus digitalibus concrepabat. h. e. signū ad audientiam impulso procepsit. V.**

7 & manibus inter se vsque ad articulorum strepitum contritis.) Dicitur est alibi qui vt infractis manibus congemuit. malo tamen, **constrictis**: vt in Tholof. exempl. R. r.

8 Ad articulorū strepitum contritis.) hoc inter alia commoti animi signa recēset Seneca de ira, l. i. cap. 1. **IA. DOVSA.**

8 Manibus inter se vsq; ad articulorum strepitum contritis.) Infrā: **Vt infractis manibus congemuit**. Gestus erat componentium se ad dicendum. Propert. --- **at illi**

Pollicibus fragiles increpuere manus.
Scalig. ad lib. 4. Propertij. Ex more veterū qui huiusmodi signis siue crepitibus audientiam dicturi pręparabāt. Idem iisdē, imò & nobis istud signum frequēs & in procliu ad indicandum, vocandum, aut reuocandū sic apud hunc nostrum infrā, **Trimalcio lautissimus homo digitos cōcrepuit, ad quod signū matellā spado ludenti supposuit**. Puteanus in Genial. ferm. Malim autē legere, quod in alijs est, **constrictis**. Laertius in Socrate: **πολλάκις δὲ βραχίτιον ἐν τῷ ζῆτι καὶ ἐν τῷ λυγίον κοῦδ ὑπὸ ζῆτι καὶ ἐν ἀταλλεδαί, τὸ πλέον τε γελᾶσθαι καὶ ἀσπρονόμῳν. ΑΠ, 1.**

αὐλῶν αὐτῶν apud Hesychiū? Signū autē quo ad audiendū vocabāt, non erat constrictio digitorū vtriusque manus, sed duorū digitorū vnus concrepatio. Hieronym. ad Rusticū, **Duobus digitalibus cōcrepabat, hoc signo ad audiendū discipulos prouocās**, Silentium autē & fauentia auditorū extensione manus conciliabatur. Lucas in Actis Apostol. c. 19. vers. 33. **Alexander autē manu silentiū postulato, volebat reddere rationem populo**. Vbi Græcus **καὶ καταπέσας τὰς χεῖρας, ἠδελῶν ἐπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ**. lib. 1. c. 26. in princ.

Agrippa ad Paulum ait : Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc Paulus extenta manu cępit rationem reddere. Cap. 12. vers. 17. de Petro : **Annuens eis manu vt tacerent, narrauit, &c.** C. ap. 13. v. 16. **Surgens autē Paulus, & manu silentiū indicēs, ait, &c.** c. 1. 21. in fin. **Rogo te permittite mihi loqui ad populum. Et cum ille permisisset, Paulus stans in gradu silentio factus, allocutus est lingua Hebr. ad dēmon.** &c. A. lde Fr. Ro-

gus.

gus.

gūellum Indice des Droicts Royaux & Seigneuriaux, verbum **Bouche**.

9 Aut ubi fabulas.) Vet. cod. **Aut ubi fabulas etiam antecessuras latrocinia didicistis**. Ita omnino leg. Scalig.

9 ubi fabulas & antecessura latrocinia dedic.) Vbinam ista mendacia & furta didicistis, de quibus suprā? Quare leg. & antecessa ea latroc. **Antecessus** pro eo qui antecessit. Schop. Verisim. lib. 2. cap. 2. Nobis legend. **constat ubi ante exercita latrocinia didicistis?** Barth. ad Claud. n. 2438. E.

9 ubi fabulas & antecessura latrocinia didicistis?) latet aliquid propter fractū Satyricō hoc, suspiciendū non sciēdum. At dubio procul : **dedidicistis**. Minatur enim in hominibus paulò antè perditæ audacię tantam iam pusillanimitatem. Leg. **ante secura latrocinia dedidicistis**. Sic Sulpicius Lupercus :

Ante feri certi submittent corda leones, Sandq; dedicet prælia toruus aper. B.

10 latrocinia) sic Sallust. in Iugurth. **Furtum & per latrocinia potius, quàm bonis artibus ad imperia & honores nituntur**. ER.

11 Neque enim impunē quispiam quod non licuit adspexit.) Callimachus.

κρόνον δ' ἄλλε λέγοντι τόμοι ὅς ἐστιν ἀθανάτων, ἅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἐλη,

Ἄθρημη μισθῶ τῶτον ἰδέιν μεγάλην.
Viderant autem Priapi secretum in cryptā istū. **Vexare** est inter Nupta. Ouid.

Parcius Andromachen vexauit Achaia victrix.

Latro in Catil. **Cades ciuium, domorum incendia, vexationes virginum**. Idem. **Seruate pudicitiam necessitudinum vestrarum à teterrimis vexationibus**. BAR.

12 Impunē adspexit) Ouid.
O sacros vultus Baccho, vel Apolline, dignos,
Quos vir, quos tuò fœmina nulla videt. F. P I T.

13 tam presentibus plena est numinib.) Mox statim: **Deorūmq; consilia proferatis in publicum**: vide Den. in Dissertatione de idolo Halléfi. Iusti Lipsij, p. 50. & Goldastū in præfa. **Decretorū Imp. de cultu Imag. E.**

14 Imprudentes enim, vt adhuc puto) i. e. ignorantēs & inscij. Infrā: **Accedebat ebrietas & imprudentia locorum, etiam inter diu obscura**. Et inferiūs: **Imprudentes noxios in nostrum induxere nauigium**. Sic alibi de Trimalcione: **Pesitūsq; in ceruicalia minutissima exprisit imprudentibus risum**: i. e. nobis ignaris, qui non priūs videramus. Sic Terentius :

Peccatum imprudentia est. ERHAR.
15 Medicinam somno petij) Sueton. in Vespas. **Orantes, opem valetudini demonstratā à Serapide per quietem, restitutum oculos si inspississet**. Vide Aristophanē Pluto, atque Scholiaften & Interpretēs. ER.

15 medicinam somno petij, insq; que sum vos perquirere) Per quietem à diis monstrata medicina Xiphilin. **τορλιν τε τινὰ ἐξ ἑτερον ἐκ ἀρτῆχρη, προσελόντας, οἱ ἐξ ὄψεως ἐνεράτων, ὑπὸ τοῦ ἀπέρωμα.** Itaque agrotantes in templo Æsculapij cubare solebant, ubi somniantibus medicina indicata. Philostratus de vita Apollonij Tyan. lib. 1.

ὄσῳ δὲ ἀρα εἶχετο, καὶ μετῆ χαίρον, ἀρχμὸ ἡμελεῖ ἡμελεῖτο δὲ ὑπὸ τῷ Ἀσκληπιῷ δῖξ. Ἐὰ τὰ καὶ δὲ ὄναρ αὐτῷ ἔφατο. Vide Plaut. Curcul. Sc. **Migrare**. hinc fortassis apud Artemid. lib. 1. **εν ἔρω δὲ καθεύδων, νεσῶντι ὕπνισσιν παροραρεῖα.** Antoninus Imp. **τὸ δὲ ὄνειράτω, βενθίμαλα δὲ ὀλλῶν ἀλλὰ τε καὶ ὡς μὴ πῆν αἶμα καὶ μὴ ἰλη, ἰλω.** Herod. lib. 4. **ἠπεόχθω εἰς Πέρσας μὴ Ἀσίαις, χρῆσασθαι βυλόμην** & **θεραπειαις τῷ Ἀσκληπιῷ. ἀφοκόμεν δὴ ἐμεί, καὶ ἐξ ἕσον ἠθελε τῷ ἀνεράτων ἐμορῶ θεός, ἕκων εἰς ἰλεων.** I. V O V.

15 Medicinā somno petij] Sueton. **E plebe quidā luminibus orbatas, item alius debilitate, sedentē pro tribunali adierunt, orātes opē valetudini, demonstratā à Serapide per quietē: restitutum oculos, si inspississet**. F. Pr.

16 monstrata subtilitate et fort vilitate. E.

17 maior in præcordiis dolor sauit) Silius lib. 1. de Ann.

Romanum sauit in pectore bellum. BAR.

18 iuuenilē impulsū licentia.] Tacit. Annal. l. 13. **Per iuuenilē licentiā, que tūc passim exercebatur**. Pichena Not. n. 83. ERHA.

18 iuuenilē impulsū licentia.] Tacit. li. 13.

quidā per inuenilem licētiā, quae tunc pas-
sim exercebatur, inanem motum fecerant.
F. PITHORVS.

19 *Protenda igitur ad genua vestra su-
pinas manus.* J.M.S. Attendo. Quod sequi-
tur est imitatio Horatiani illius:

*Caelo supinas si iuuenis manus.
20 Supinas manus.)* Virg. 4. Aen.
*Multa Iouem manibus supplex orasse
supinis,* Apollon. Arg. 1.

πολλὰ καὶ ἀδανύτοισιν ἐς ἀπὲρ χεῖρας
ἀειρον εὐχόμενον. Vide Aristotel. & Apul.
ἀεί κέ μιν. BART.

21 *Ne nocturnas religiones iocum ri-
sumque fac.* Græcismus: ὁ λόγος παρὰ τὴν.
Porro connecte his Horatiana:

*Inultus ut tu riseris Cecytia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis.* Scal.

22 *Iocum risumque faciatu.* Itali dic-
unt, *diuenar fauola & riso del mondo*, id
est, *dar dir & dar rider a tutti, abire in ora
hominum*, dicitur Liuius. Pflugius. vide Gol-
dasti Not. in Basilij Annuntiationes, par. 1.
Paræneticor. veter. ER.

23 *Traducere velitis tot an. secreta.*)
id est, ne manifesta faciatis secreta & in
pompam palam irridenda ducatis. me-
taphora à damnatis ducta, qui *traduci* di-
cuntur, cum populo spectandi ignominia
caussa exhibentur. Ramirez ad Martial.
Amphitheatr. epigram. 4. num. 1. Infr. *de-
ceptum se & derisum, traductumque inter
discipulos.* Et alibi, *Histrion scena ostenta-
tione traductus.* Matt. 1. vers. 19. de Iosepho.
D. Mariam virginem sibi desponsatam &
de Spiritu sancto grauidam relicto; Cum
esset iustus, & nollet eam traducere, &c. vbi
adeundus Theod. Bez. in Annotat. maiori-
bus eruditissime de hoc verbo disertans.
ER HAR.

23. *Nēde traducere velitis tot anno-
rum consilia secreta, quae vix mille homines
nouerunt.*) Locus suspectus mihi. fortasse
legi possit, *quae vix vlli homines.* ANO.

23. *Traducere.*) diffamare. sic xxxix. &
al. Martial.

*Quae una traducunt manifestō carmina
sterto.* BART.

24. *Quae mille vix homines nouerunt.*)

Vera leſio, firmatur à Martial. l. lxxvi.
*Secreta quare carmina & rudes curas,
Quas nouit vnus.* ----- BART.

24 *Quae mille vix homines nouerunt.* J
legend. *myſta vix omnes nou.* Scaliger.
verissime Interpres Iuuenal. Satyr. 6.
Sacerdotes siue myſta. Ibidem: *Sic lenim
Symmiſta quando Oſirem querunt.* Si-
dmius car. 19. Sacerdotes Bacchi vocat
myſtas, vbi videndus Sauaro. *Myſta* etiam
Seneca Tragædo pro sacerdote vsurpa-
tus. Petronio sunt sacerdotes Priapi. *Se-
creta* autem sunt, quae alij *mysteria*, id
est, sacra. Sic enim ipſemet interpreta-
tur post paulo, *neque sacra quemquam
vulgaturum.* Itaque recte Leunclavius
Notator. lib. 1. cap. 1. pro illis verbis in L.
2. C. de summa Trinit. Nullus hereticus mi-
nisteriorum locus, legit *mysteriorum*. Et
quae Graeci Christiani vocant *μυστήρια*, La-
tini reddiderunt. *Sacramenta*. Dicta au-
tem *mysteria*, quod oporteat *μυστικὰ*
huc respexit Petronius. ER.

24 *Quae mille vix homines nouerunt.* J
rescribo: *quae myſta vix omnes nouerunt.*
Nam licet initiati, non tamen simul om-
nia sacra tradebantur, nec arcana pro-
miscuè omnibus patebant, sed reducta
& in intimo sacratio clausa. Seneca Na-
tur. Quæst. lib. vii. cap. xxxii. *Non semel
quadam sacra traduntur. Eleusina ser-
uat, quod ostendat reuſentibus.* Tertull.
aduersus Valentin. cap. 1. *Nam & illa E-
leusina, heresis & ipsi Attica superſtiti-
onis, quod tacent pudor est. Idcirco & adi-
tum prius cruciant, diutius inſtant, quam
conſignant. eam & portas ante quinquen-
nium inſtituunt, ut opinionem ſuſpendio
cognitionis adſciant. Quae sanè vel doctissi-
mos non intelligere arbiuror, nisi. L. c. epo-
ptas ante q. uſt. ita omnino Tertull. Icriphili-
se contendā. Hoc tu me docuisti. Ill. I. Scal.
qui per incomparabilem eruditione faci-
lius ad quæſitum re nata respondes, quā nos
interrogamus, *Quid autē ἐποπτι,* & ἐπο-
πτις in sacris, nemine ignorare puto. I. V.*

24 *Quae mille vix homines nouerunt.*)
alij: *quae vix nulli homines nouerunt, ma-
lim, vix vlli.* I. V.

C A P V T X V I I I. E N C O L P I V S.

1 **S**ecundum hanc deprecationem lacrymas rursus ef-
fudit, 2 gemitibusque largis 3 concussa tota facie ac
pectore 4 torum meum pressit. Ego eodem tempore & mi-
sericordia turbatus & metu, 4 bonum animum habere eā
iussi, & de vtroque 1 esse securam. Nam neque sacra
quemquam vulgaturum, & si quod præterea aliud reme-
dium ad tertianam 5 deus illi monstrasset, 6 adiuuatu-
ros diuinam 7 prouidentiam vel b periculo nostro. Hila-
rior 8 post hanc pollicitationem facta mulier, basiauit me
9 spissius, & ex lacrymis in risum mota 10 descendentes c ab
aure capillos meos 11 tentata manu duxit: & , Facio, in-
quit, inducias vobiscum, & à cōstituta lite dimitto: Quòd
si non 12 adnuissetis d de hac medicina quam peto, iam
parata erat in crastinum turba, quæ & iniuriam meam
vindicaret, & dignitatem.

13 *Contemni, turpe est;* 14 *legem donare, superbum.*

15 *Hoc amo, quod possum qualibet ire via.*

16 *Nam sanè sapiens contemptus 17 iurgia c flectit?*

Et, 18 qui non iugulat, victor abire solet.

19 **C**ompositis deinde manibus in tantum repente 20 ri-
sum effusa est, vt timeremus. idem ex altera parte & an-
cilla fecit, quæ prior venerat. idem virguncula quæ vnā
intrauerat.

a confusa
tota facie.
Infrā con-
fusus hac
denuncia-
tione.

b al. peculio
nostro.

c for. dentā-
ta.

d annuisse-
tis.

e neſcit MS.
Qui. Amo-
neſtere iur-
gia dixit.

V A R. A V T. C O M M. I N C A P. X V I I I. T. P E T R. S A T Y R I C O N.

1 **S**ecundum hanc deprecationem)
2 **S**ecundum, pro, post. Infrā: *Se-
cundum hanc formulam imperamus En-
molpo.* Sallust. in Iugurth. *Secundum ea,*
id est, post ea. ER HAR.

2 *gemitibus concussa*) Capella lib. 1.
*tanta gratulatione alacritatēque concuti-
tur.* BART.

3 *torum meum press.* 1 Alibi, *Preme-
bat illa resoluta marmoreis, cervicibus au-
reum torum.* Ouid.

*Cum premeret mollem lassus ab hoste
torum, &c.*

*Vixque torum pressit. ferrum Lucretia
mecum est,*

Item,
Cum pressus prior est interiorque torus.
F. PITH.

4 *bonum animum habere*] Sic infrā:
Iubemusque bonam habere mentem. Itali
dicunt, *hauer buon animo*, id est, *buona spe-
ranza*, confidere animo & bene sperare.
Pflugius. Etiam Germani, *gut Hertz ha-
ben.* ER HAR.

5 *Deus illi monstrasset*) Aesculapius
scilicet. ER HAR.

6 *adiuuaturos*) pro, *adiutores*. ERHAR.

6 *Adiuuatueros nos diuinam prudentiam vel periculo nostro*) forte leg. *prouidentiam*: quia ipsa dicebat *se iussam esse eos perquirere, atque imperum morbi monstrata subrititate lenire.*

7 *diuinam prouidentiam*] V. C. *prudentiam*. Laëtant. l. 2. c. 9. *Cum esset Deus ad excogitandum prudentissimus, ad faciendum solertissimus, &c.* ita V. C. vulgò, *prouidentissimus*. ERHAR.

8 *post hanc pollicitationem*) vide titulum. D. *de pollicitationibus*. ERHAR.

9 *spissus*) id est, crebrius. Sic infra, *spissare officium*, id est, frequentare, denotare: *Exhortabatur Coraca, ut spissaret officium*. ANO.

10 *descendentes ab aure capillos*) *παρωτιδας*. Pollux lib. II. Varro *παρωτιδας* *αυτης* *αυτων*: *Ante aures modò ex subolibus paruuli intorti dimittebantur*. Hieronymus de vitando suspecto contubernio: *Capilli vel in frontem, vel in aures defluunt*. Sidonius epist. lib. I. *Aurium legule, sicut mos est gentis, crinium superiacentium flagellis operuntur, Legule vel Ligula aurium, sunt quæ Arnobio lamnae*. lib. II. *Laminae pertunderent aurium*. Glossar. *εοβας* *αυτης* *lamna*. ANO.

10 *descendentes ab aure capillos*) ante aures demittebantur capilli paruuli, velut cincinni intorti ex illis capillis, qui in ima parte temporum iuxta aures adnascuntur. Hos vocabant *soboles*, à stolonibus sumpta metaphora, quos veteres solebant crispare: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgiæ populi faciunt. *Antias* vocant Festus, Philoxenus, & Isidorus. *Auf*. Popma in Varron. Ab aure pronos & pendulos capillos veteres demiserunt. Senec. *Natur. quæst. l. I. cap. vlt. Contugum manu crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, atrectabatur*. Quæ VVouuer. hic assert ex Varro. de mulierum cirris & f. nis capillis intelligenda sunt, non de virum cincinnis ab aure pendulis. Sauaro in Sidon. l. I. ep. 2. ERHAR.

11 *tentata manu duxit*) a. *lenta ma-*

nu traxit: quod est, manu tenaci & hærente, vt apud Flaccum Epod. od. 15.

Lentis adhaerentes brachii.

quod est, sequacibus, inhaerentibus. At ab Flacco lib. I. Satyr. 9,

Et pressare manu lentissima brachia----

valet, pigra, tarda, furda, segnia, nihil commota meo pressu, vt ab Ouid. epist. I. scriptum est: *Aut ubi lentus abes*---- Veteres tamen interpretes pro *lentissimè*, quod erit tenacissimè & pressè, audiunt, nomine aduerbij vicario. Turneb. *Aduersar. li. I. cap. 15. Leg. dentata manu duxit*, id est, in modum pectinis dentatim formata. Lipsius *Antiq. lect. I. cap. 8. Elegans est emendatio ista. nam pectinis & dentis metaphora est reciproca, quorum alterum de altero mutuo dicitur*. Zinzerlingus *Miscellan. Critic. l. 2. c. 14. Rader. ad Martial. l. 14. epigr. 22. Ego verò illud, lenta manu duxit*, quod quidam codd. præferunt, aio elegantius esse ac probius, hoc est, molli & blandiente, non dura, sed studiosè & suaviter composita. Auctorem dabo ipsum Petronium. *Perfusisque inguinibus, inquit, meis viridis vrtice fascem comprehendit, omniaque infra umbilicum cepit lenta manu cadere*. Et alibi de hac ipsa Quartilla ait Eucolpius, *Me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit*. ERHAR.

11 *tentata manu*) L. *lentata manus*, i. e. *υπατη*. Scalig.

11 *descendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit*] lege vir doctus, *lentata*: ego vna syllaba minus, *lenta*: Infra: *me quoque ad idem spectaculum lenta manus traxit*, Et, *omniaque infra umbilicum cepit lenta manu cadere*. RICH.

11 *tentata manu*] L. *dentata*: id est, in modum pectinis dentatim formata. Lips. *Antiquar. lect. lib. I. c. 8.*

12 *annuissetis de hac medicina*] L. *adiuissetis*. Scalig. ad Catull.

12 *annuissetis de hac medicina*] Leg. *adiuissetis*. Scalig. Castigar. in Catull. Sic apud Plautum prolog. *Amphitr.*

Hæc ut me volitis approbare, adnuere.

Lucrum

Lucrum, vt perenne vobis semper superet.

Merula ad Ennium ex V. C. reponit *adnuere*. vnde postea Schoppius exadificauit suum bellum illud *ac duuere*. At vide an non multis partibus præstabilior sit Goldasti nostri emendatio, *approbare, adiuuare*. Quamuis apud Petronium pro *adiuissetis* malim scribere *adnuissetis*, dictante ac iubente, cum sententia loci, tum vsu sermonis Latini. ERHAR.

13 *Contemni turpe est*] Pacatus. *Cuius quidem ita maiores nostros semper pertesum est, vt grauiorem putauerint seruitute contemptum*. Cæterum epigramma optimè emendauit magnus Turneb. Clausula est. *Victorem etiam eum haberi & palmam referre certaminis, qui non iugulet statim vt superarit aduersarium*. Par quodam modo sententia in epigrammate Senecæ:

Desire confossum, victori vulnus iniquo,

Mortiferum impressit mortua sæpe manus. BART.

14 *legem donare superbum*] quidam lectionem hanc mutant, sed pro ea Tribunus intercedo & vim fieri veto: sic enim Musarum decus. Proper.

Riserat imperio facta superba dato. T. I.

14 *legem donare superbum*] Leg. *Regem donare*. q. d. summæ esse superbiæ Regi quid donare, & hoc dono eius sibi amicitiam comparare velle. videtur verus sequens id ipsum confirmare: in quo tamen legerim. *quo possum, q. i. o.* vt dicam illud se solum amare, quod ad impetrandum facile sit. Schopp. *Verisim. lib. 2. cap. 14.* qui si ineptiat suam facit scilicet. Leg. *legi damnare*, pro lege, *αρχαικός*. Barthius in Ceir. Virgil. num. 189. vel *legem damnare*. Iungermannus. quod placet impendio. ERHAR.

15 *Hoc amo, quod possum qualibet ire via*] Leg. *equaliter ire via*. vel commodius, *viralibet ire via*. Piccartus *Penicul. Crit. c. 17.* Aliter quam bene. Marq. Freherus putat id dici ex formula manumissionis, *Liber esto atque abito, quod voles*, de qua Cuiac. *Obserrat. l. 14. c. 27.* vt innuat

scilicet se liberam esse. Sic infra: *Patimè ni liberos homines ire sine iniuria, quod destinant*. ERHAR.

16 *Nam sanè & sapiens*] L. *sanè sapiens. Sanè sapere*, pro, *saniter*, & vt homines sani solent, quale illud Plauti, *Sanè sapio & sentio*. Schopp. *Verisim. l. 2. c. 14.* Alcuinus Caroli M. Imperatoris magister in Grammat. *Quis sanum sapiens, hæc esse transitoria ignorat?* Hellenismo oratio propior, est *επιπρω*. Henr. Canisius *Antiquæ lectio. tom. 5. part. 2. pag. 989.* ERH.

16 *Nam sanè & sapiens, cum tempus iurgia flectit*: (ita enim haud dubiè cum doctissimo Turnebo locus ille rescribendus) *Et qui non iugulat, victor abire solet.*) Alludere autem videtur ad morem ac disciplinam gladiatorum, quorum solertiæ, industriæ, peritiæque vis omnis, ac præcipuum porrò ad victoriæ consequutionè momentum non in feriundo, aut etiam iugulando: sed vero habili quadam membrorum agilitate potius, modicoque corporis inflexu ac declinatione aduersarij petitiones, hoc est, ictus impetusque contra obiectos eludendo, exeundoque, atque ita tractim ac sedato nisu par suum dilaslando fatigandoque, & quasi ad languorè dando positum id temporis putabatur. Vnde & rectè inter alia gladiatorij artificij encomia illud etiam à Martiali haudquam præteritum, vel dissimulatum:

Hermes vincere, nec ferire doctus.

Quanquam eo loci perperam in omnibus vulgatis exemplaribus nullo sensu, *Sed ferire*, iam inde ab antiquo typis publicatū exstet. Vnam Iunianam editionem excipio modo, quæ correctiunculam hanc nostram, ex Petroniani loci conlatione & cõceptam mihi & edolatam iam olim, paginarum margini adtextam præfert. Neque id adeo mirandum: quippe in qua adstruèda viuus ille bono sane atque obsequenti chirographo vsus fuerat exemplari. sed tū denique posteaquã eidem antea de fugiua huic, quam dic, lectione primulū certe aurem velleffim. quã ille porro tanti assimulasse visus, vt eã fastidiosè etiã pro sua publicè iuris facere nouitiquã si. dedignatusi

Impetrabilis porro ac clemens illa pagina sequentis supplicatio, qua non quidem mortem, sed (quæ morte ipsa intolerabiliora) tormenta à se, cruciatibusque corporis deprecatur Eucolpius noster. DOVSA.

17 contemptus iurgia fleat) Bonam non interpretatur sententiam, credo ob scripturæ vitium. Quod si, cum tempus, scribatur, nemo (vt opinor) de sensu merito queretur. Turneb. Aduersar. l. 19. cap. 7. Tempus pro occasione, Barthius in Ceir. Virgil. num. 336. Quod quidem vt verum est, ita hic locus sanè sapit, nec vllum vitium patitur. ERHAR.

17 contemptus iurgia fleat) Leg. cum tempus i. f. Turnebus Sambucus l. pleatit, i. neatit. vt Ouid. neceere iurgia.

18 Et qui non iugulat) Alludere videtur ad morem & disciplinam gladiatorum, quorum præcipuum ad victoriæ con-

secutionem momentum non in iugulando & feriendo, sed modico corporis inflexu ictus eludendo. vide D.

18 Et qui non iugulat, victor abire solet) Scio quam ex his verbis sententiam eliciant alij: neque etiam me lateat mutata interpunctio longè diuersam effici:

----Et qui non iugulat victor, obire solet.

Nam in editione Plantini legitur, obire, quanquam abire idem valere potest, vt è Festo, & alijs notum est. RICH.

18 Et qui non iugulat) id est, contentus vicisse, sanguine abinet. Freherus in Cereop. istromachia. ERHAR.

19 Complois manibus in risum) Leucipp. ἀναπρότῆρας αὐτῶ τὰς χεῖρας ἐξέγλασε. F. PITH.

20 in risum effusa est) Suet. Caligul. xxxii. BART.

C A P V T X I X.

OMnia mimico risu exsonuerant, quum interim facta, ignorarem, ac modò nosmetipsos, modò mulieres intueremur. * 2 Ideo vetui hodie in hoc diuersorio quemquam mortalium admitti, vt remedium tertianæ sine interpellatione à vobis acciperem. 4 Vt hæc dixit 2 Quartilla, Ascyltos quidem paulisper obstupuit: 5 ego autem 6 frigidior hyeme Gallica factus, 7 nullum potui verbum 8 emittre. Sed ne quid tristius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, si quid vellent conari, infirmissimæ, 9 scilicet contra nos, quibus si nil aliud, 10 virile sexus esset, quod auxiliaretur. 11 Et præcincti certè altiùs eramus: immò ego sic iam, 12 paria composueram, vt, si depugnandum foret, ipse cum Quartilla confisterem, Ascyltos cum ancilla, Gnython cum virgine. * * Tunc verò excidit omnis 13 constantia 14 attonitis, & mors non dubia miserorum oculos 15 cœpit obducier.

QUARTILLA. ENCOLPIUS a al. Quadrantilla malim Quadrantaria, quæ ob quadrantem sui copiam faceret ex Quinti.

ENCOLPIUS.

A V T.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XIX. T. PETR. SATYRICON.

1 Mnia mimico risu exsonuerant) Pacatus. Cuncta cantu & irotalis personabant. BAR.

2 Ideo vetui) simile fere quidam Heliodor. ἐπερίελασα πείριον τοῦ θυραίου ἑτις βάλαιτο παροιστήτω μὴ ἀμῶς ἐπιτρέσσει. F. PITH.

3 in hoc diuersorio quemquam admitti) dictum, vt illud in LL. XII. Tab. in eo pecuniæque eius potestas esto. pro, in eum, &c. Piccartus Pericul. Crit. c. 18. Sic infra Petron. Ad reficiendum ignem in vicinia cucurri. ERHAR.

4 Vt hæc dixit Quartilla) malim. Quadrantaria, vt apud Qumtilianum Quadrantaria, quæ ob quadrantem sui copiam faceret. ANO.

5 Ego autem frigidior) Ouid. BAR. Sanguis abijt, mentemque calor, corpusque relinquit.

Inque nouo iacui frigida facta toro.

6 frigidior hyeme Gallica) Gallia quæ ad Septentrionem, horridiorem experitur hyemem. Turn.

6 Frigidior hyeme Gallica) Seruius in illud Virgil. & frigora Rheni. Que amatorem (inquit) spernis, & Gallicana potes frigora sustinere. F. PITH.

6 frigidior hyeme Gallica] Tale illud Theocriti:

ᾠδὴ αὐτῶ ἐφ' ἄχου χιό. ὁ πλέον. Eunapius: αὐτῶ δ' ἠτ' ἄχου χιό. I. Vov.

6 frigidior hyeme Gallica] elegans prouerb. um. Gallia enim, quæ ad Septentriones tota penè vergit, horridiorem & sæuiorem experitur hyemem. Turneb. Aduersar. l. 19. c. 7. Gilb. Cognatus in Adagior. sylloge. Imò Galliam hîc intelligit eam Galliarum partem, quæ tum potissimum, si qua Cæsari fides, Heluetia dicta, nunc Suetia siue Suicia, regio frigidissima. ERH.

7 nullum potui verbum emittre) Apollonius lib. 3.

--- ἐξ ἀναυδοῖς εἰς ἀλλήλους ὀρθῶν τῶ

Ἄτη ἀμυχάνη τεκατηρῆς---

Minutius Felix: Cùm Octavius perorasset, aliquandiu nos ad silentium stupefacti, intenti vultus tenebamus. Similia apud Claudianum notauit Barthius in animaduers. n. 2797. ERH.

8 verbum emittre) fortè, emittre, vt apud Plautum. ERH.

9 scilicet nos, si nil aliud virilis sexus esset) Miror non visum esse, quod subest. Leg. scilicet contra quas, si nihil aliud v. s. esset. Piccartus Pericul. Crit. ca. 17. ERH.

10 virilis sexus esset. Et præcincti) al. esset, quod illis auxiliaretur. Et, ANO.

11 præcincti certè altiùs eramus] Parati ad pugnam. Seruius ad Virgil. 9. Æneid. distinctos Afros. Distinctos, inhabiles militiæ: nam omnes qui militant cincti sunt. Fest. Isidor. Horatius: altiùs ac nos præcinctis. hoc est, expeditoribus. Rufinus: Militiæ iugulum non dari, nisi immolantiùs iussit, hoc est, ius militandi: nam apud Hierodiamum libr. xxi. vbi milites exauctoratione puniuntur, ἐρατιώταις νελέωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ μῆδ. & passim apud eundem ἀπὸ ζῶσεν, exauctoratione Hieronymus epitaph. Nepot. Quod alteri militauerit & ad hoc habuerit iugulum vt miseris subueniret. Sanè & Græcis ἄλῶν ὄσθρεννυ, & ἐνοῦωα, τὰ ὄσθρα αἰ παλανοὶ ἐκάλον, ζῶουσθαί. I. Vov.

11 Et præcincti certè altiùs eramus.] lasciuientes, parati ad opus, alij incti. Sic inf à: Cinedus superuenit myr a subornatus gauaspila, cinguloque succinctus. Ibidem: Quartilla alte cincta insit infelibus dari missionem. Artemidorus lib. 4. Ἐλὸξ: τῆς ἀνὲς ἄλῶν ἀμυρῶν τῶν γυναικῶν ἐπιπύουεν αὐτῶ ἀπὸ ὄσθ. Rigaltius Not. ad Phædrum l. 2. fab. 36. ERH.

12 Paria composueram) Plinius: Naturam spectaculum sivi ac paria compo-

nentem. F. PITH.

12 *paria composuimus*) proprie de gladiatoribus, Horat. lib. 1. Sat. vii.

---- *Bruto pratore tenente*

Ditem Asiam, Rupili, & Persi par pugnatur, uti non

Compositus melius cum Bitho Barchius. ----

Minut. Felix:

Hic eorum paria composuit.

Seneca lib. 7. Controv. I.

Componi in domo par. I. Vov.

13 *Excidit omnis const. attonito*) Symphosianus in Histor. Apollonij Tyrij: *Excidit illi pietas.* Petron. infra sub nomine Eumolpi de bello ciuili:

---- *senibus quoque libera virtus exciderat.* --- ERHAR.

14 *attonitis* rei nouitate. Sen. Apoc. *stuebant omnes nouitate rei attoniti.* ibid. *mors non dubia*) Ouid.

Non dubia est Ithaci prudentia. --- ANO.

15 *cepit obducere*) Putschius leg. *abducere*, ut habent q. codd. ERHAR.

C A P V T X X.

ROgo, inquam, domina, si quid tristius paras, celerius confice. neque enim tam magnum facinus admisisimus, ² ut debeamus ^a torti perire. *

Ancilla, quæ ³ Psyche vocabatur, ⁴ lodiculam in pavimento diligenter extendit. *

⁵ Sollicitauit inguina mea ⁶ mille iam mortibus frigida. *

⁷ Operuerat Ascyltos pallio caput, ammonitus scilicet, periculosum esse alienis interuenire secretis *

Duas ⁸ institas ancilla ⁹ protulit de ^b suris: alteraque pedes nostros alligauit, altera manus. * *

Ascyltos iam deficiente fabularum contextu, ¹⁰ Quid ergo, inquit, non sum dignus qui bibam? Ancilla risu meo prodita ¹¹ complosit manus, & ¹² apposui quidem, inquit, adolescens. solus ^c tantum medicamentum ebibisti? Itane est, inquit Quartilla, quicquid ¹³ satyrii fuit Encolpius ebibit? *

non indecenti risu latera commouit. *

Ac ne Gnython quidem ¹⁴ vltimò risum tenuit, utique postquam virguncula ceruicem eius inuasit, & non repugnanti puero innumerabilia oscula dedit. *

VAR. AVT. COMMENT. CAP. XX. T. PETRONII SATYRICON.

ROgo, inquam, domina, si quid tristius paras, celerius confice. Neque enim tam magnum facinus admisisimus, ut debeamus torti perire) Ita enim legendum cui

Qui scripturæ Curtianum quoque illud ad stipulari videmus: Callisthenes quoque ante tortus interijt. ANO.

2 *ut debeamus torti perire*) leg. *torti abire*, id est, mori, petit, ne diu se torqueret velit. Fest. *Abitionem. antiqui dicebant mortem.* Schopp. Verisum. lib. 2. cap. 14. & in Arte Critica, *An torti*, id est, in tortura? an ex V. C. qui habet *tenti*, leg. est, *lenti*, ut opponatur *ty celerius*, quod præcessit? Deinde *apagefis*, Schoppi, cum tuo *abire*, aut abi in malam crucem. *Perire* est mori. sed morte violenta. Docet nos Plautinus iste versus;

Qui per virtutem peritat, pol non interit. ERHAR.

3 *Psyche.*) de Psyche apud Fulgent. in Mytholog. & Apuleium in *Metamorphos.* PET. DAN.

4 *lodiculam in pavimento extendit*) cubilia quippe antiquorum vestibus & tapetibus solum sternebantur. Multa passim exempla, quæ suo loco illustrabuntur. Barth. ad Claudianum, n. 1173. ERHAR.

5 *sollicitauit inguina mea*) Mar. ---- *inguina saltem Parce futurici sollicitare manu.*

Ouidius III. Amor.

Molliter admota sollicitare manu.

Horatius lib. IV. od. 13.

---- *Cupidinem lentum sollicitas.* I. Vov.

5 *sollicitauit inguina*) verbum proprium in hac incitandi ad Venerem notione. Martialis lib. 6. epigr. 71.

Tendere quæ tremulum Pelian, Hæcubaque maritum

Possit ad Hæctoreos sollicitare rogos. Ramirez ad Martialis. libro 3. epigramm. 75. num. 3. Maximianus Etruscus E. leg. 4.

Contrectare manu cepit flagrantia membra,

Mæque etiam digitis sollicitare suis. ERHAR.

6 *mille iam mortibus*) Mortes capio pro mortis generibus. Et ad hunc locum respexit Salisberienfis libro 6. de Nug. Cur. cap. 3. *Et quisque mortes mille circa*

tempora sua errasse gloriatur. Zinzerling-Miscellan. Critic. lib. 5. cap. 4. *Leg. mille iam mortibus*, proprio militiæ Veneriæ verbo. Ouid. l. 2. eleg. 10.

At mihi contingat Veneris languescere motu.

Ramirez Hypomnem ad Martialis. lib. 3. epigram. 75. num. 3. Imò *mortibus*, id est, coitibus, Iragibus Veneriis. Sic infra eadem translatione vsus inquit: *Vulnerata est pars illa corporis, qua quondam Achilles eram*, id est, inutilis ad Venerem reddita. Mart. lib. 3. epigr. 75.

Sic quoque non viuit sollicitata Venus. ERHAR.

ibid. *frigida*) vide titulos iuris canonici *de frigidis & masculinatis.* ERHAR.

7 *Operuerat Ascyltos pallio caput, ammonitus scilicet, periculosum alienis interuenire secretis.*) Hoc enim & ipsius suo & Eucolpij periculo perdoctus fuerat iam antea, ob inexplabile scelus, nec consilio, sed casu ab imprudentibus admissum, id est, ob sacrum Quartilla: in honorem Priapi institutum, (id quod supra planius ostensum nobis) nimium alieno tempore, adde oculis profanis indignissime vsurpatum. Itaque iam inde cautiore facto placuit operire caput porro, ne quid in oculos denuo fortuitum incurreret, vnde periculum aliquod sibi in posterum crearetur. Prudenter utique, atque ex disciplina præcepti eius, cuius Quartilla ipsum commonefecerat prius: *Neque enim impune quisquam: quod non licuit, adspexit.*

8 *duas institas protulit è sinu*) in vet. Lexico scriptum est *de sura.* atque *institam interdum significare, qua manus ligant vel pedes, ut de Lazaro in Euangelio scribitur: Prodiit ligatus pedes & manus institis.* Vide Papiam & Frairis Notas. P. DAN.

8 *duas institas*) *institas* dicuntur segmenta, & limbos, siue sint astuti vestibus, siue non sint, ut Scribonius Largus dixit *ventrem constringendum instita bona.* Et Hieronym. *Lazarus institis vinculis iacebat in sepulchro.* Cuiac. Obseru. l. 12. c. 24. Ioan. cap. 11. *Ligatus manus & pedes institis.* Irenæus Episcop. Lugdunensis l. 4. c.

49. Exiit mortuus colligatus pedes & manus infusus. Papias : Sunt parus linteole, que morbum involuunt. ER HAR.

9 protulit de fura] legunt aliqui, de fura: sed male: non enim liceret Latinissimi auctor, protulit de fura, sed, soluit. Infra: illa de fura licium protulit varij coloris filis intortum, ceruicem] vinxit meam. Multa in sinum conlebant, que secum portare erat necesse. Ramirez ad Martial. l. 2. epigr. 6. n. 4. ER HAR.

10 Quid ergo, inquit, non sum dignus) fort. Quid ego. ER HAR.

11 complofit manus) Supra: Complofit

deinde manibus. Infra: Complofit illa tenerius manus. Iterum: Complofit Trimalcio manus. vbi male alias, complofit. Gestus est aliquid dicturi aut orationem orfuri. ER HAR.

12 & apposui quidem adoles.) Leg. & Apposui quidem adolescens. Solus tamen medicamentum ebibisti. Sine dubio vera lectio. Apposui, inquit, potionem, quam tu totam obduxisti. I. V O V.

13 Satyrj) Vide P. Aeginet. lib. i. cap. xxxvi.

14 ultimum risum tenuit) ultimum, id est, tandem, denique. ER HAR.

C A P V T X X I.

a. & huic.

Volebamus miseri exclamare, sed nec in auxilio erati quisquam, & hinc Psyche¹ acu comatoria cupienti mihi² inuocare Quiritium fidem, ³ malas pungebat: illinc puella⁴ penicillo, quod & ipsum satyrio tinxerat, Ascylton opprimebat. *

b. gau- sapina. na.

c. extectis nos clunibus. d. belluara al. venenata.

Ultimo cinædas superuenit⁶ myrtea⁷ subornatus⁸ gau- sapila,⁹ cinguloque succinctus, modo¹⁰ extortis nos clunibus^c cecidit, modo¹¹ basis olidissimis inquinavit, donec Quartilla¹² ballenatiam tenens virgam, altèque succincta,¹³ iussit infœlicibus dari missionem. *

14. Vterque nostrum religiosissimis iuravit^d verbis, inter nos perituum esse tam¹⁵ horribile secretum. * *

e. hanc cellam infra azclinium vocat. cum duo Syri ex- pilaturi la- genam tri- clinium in- stant.

Intrauit palæstricæ quamplures,¹⁶ & nos legitimo perfu- sos oleo refecerunt. Vt cumque igitur lassitudine abiecta, ¹⁷ cœnatoria repetimus, ¹⁸ & in proximam cellam^e ducti sumus: in qua tres lecti strati erant, & reliquis lautitiarum apparatus splendidissime expositus. Iussi ergo discubuimus,¹⁹ & gustatione mirifica initiati, vino etiam fa- lerno inundamur, excepti etiam pluribus ferculis²⁰ quum laboreremur in somnum, Itane est, inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente est, cum sciatis²¹ Priapi genio priuilegium deberi? *

V. A. R.

Acu comatoria.) acus ad crines distin- guendos in mudo muliebri. Coluius Notis ad Apul. 8. Metamorp. qua ornatrix vitur. Cuiac. Obseruat. l. ii. c. 16. Claudia- nus de Rapt. Proserp. l. 3.

Illi multiplices crinis sinuatur in orbes Idalia diuisa acu----

Iuuenal. Emerita qua cessat acu---- id est, ab officio cosmetæ & ornatrix, quæ crines acu concinnat. Parrhasius in Claudia. Vide Bernartium in Statij Syluar. l. i. epi- thal. Stellæ & Violantillæ, Scalig. ad Festû, Rader. ad Martial. l. 14. epig. 21. ER HAR.

I Acu comatoria.) Apul. Acus crinalis libro 8. Mil. Acus crinali de capite, prompta. Martiano Capell. crinalis spica. Varij vsus huius aciculæ: nam acu caput scalpebant. Festus Cnasonas, acus qua mulieres scalpunt caput. Acus crines fingeant, quæ καλαίς. Iuuenalis Satyra. iii.

Ille supercilium madidæ fuligine tin- ctum

Obliqua producit acu, pingitque tre- mentis

Attollens oculos----

vide Quid. Amor. lib. i. Eleg. 14. In Isidori Glossis: Acus, calamistratorium. Xiphilinus: βελίγγ, ἢ τὸς τριχῶς ἀνήρα. Mart. l. 6. ep. 66.

Vnus de toto peccauerat orbe comarum Anulus incerta non bene fixus acu.

Isidorus lib. xix. Acus sunt quibus in feminis ornandorum crinum compago retineatur, ne laxius fluant. Lucill. discerniculum. Tertull. Cedo acum crinibus distinguendis. Hieronymus aduersus Rufinum: Fecerunt hoc & Fulvia in Ciceronem, & Herodias in Ioannem. quia veritatem non poterat audire, & linguam veriloquam acu discrimi- nali confodiebant. ergo acum discrimina- lem innuit Xiphilinus, qui de eadè Fulvia. ἢ τὰς βελόναις, αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἐχρῆν. οὐ κατ' ἐκέρτατος. Acus illa gemmis ornabant. Vlp. L. Argumento. D. de aur. & arg. leg. l. v o v.

I Acu comatoria:) Quintil. lib. 2. cap. 5. ANO.

2 Inuocare Quiritium fidem.) hinc Quiritare Sidonio. ANO.

2. Inuocare Quiritium fidem.) Cum in

extrema calamitate constituti, populi offe & auxilium implorare vellent, clamabant, Porro Quirites. cuius rei exempla protulit Turneb. in Aduersar. & Theod. Canterus var. lect. l. i. c. 3. ER HAR.

3 Malas pungebat.) forte, pingebat. acu pingere. Iuuenal. P. DANIEL.

4 Penicillo quod.) dicitur enim penicillis & penicillu, in vtroque genere flexionis secundæ. ER HAR.

5 Ultimo cinædas superuenit, myrtea subornatus gau- sapina, cinguloque succinctus modo extortis nos clunibus cecidit, modo basis olidissimis inquinavit.) Huic cõsentaneu quod habes infr. Ab hac voce quæ cinædas mutauit, transituque ad comitem meum facta, clunibus eum basisque distriuit. Sed videtur legendum posus in Fragmento illo priore: Modo extritis nos clunibus cecidit. Ad exemplum Martialis scribentis: Culustritor Hadili lacernis.

Itè Plauti ex Fragmen. amissarû Fabularû: Cum extritis talis, cum rodellis crisculis.

Quod si quisquam, Extortis, malit referendum erit ad pygæ eisdem macritudinem, ita porro à Martiali meo quasi penicillo expressam:

Habere amicam nolo, Flacce, subtilem, Que clune nudo radat, & genu pungat: Cui ferra lumbis, cuspis eminet culo.

Cæterum quod Equum mutasse Cinædum prædicat, ea verò metaphora à Vertumnis, hoc est, equorum defultoribus, & (quod Propertius ait)

Trahit alterno qui leue pondus equo: desumpta videri potest. De re taceo, quippe flagitiosa, & quam, nostri pudoris non est explicare. I. D O V S A.

6 Myrtea subornatus gau- sapila.) Horat. Myrrheum nodo cohibere crinem Porphyrio: Colorem myrteum in crinibus hodie quoque dicunt, qui medius est inter flavum & nigrum. non autem in crinibus solum dicebatur, sed in alijs quoque rebus. Scalig. in Catull. Myrtea dicitur de colore fructus myrtei maturi. Myrteus etiam color in equis à Palladiol. 4. c. 13. numeratur. Isidor. l. 12. ca. 1. explicat colore pressura in purpura. Tur. Aduer. l. 19. c. 7. E.

6 Myrtea subornatus gausapa.) Horat. Murtheu nodo cohibere crine. Porphyr. colorē myrteū in crinibus hodie quoque dicūt, qui medius est inter flauū & nigrū, non autē in crinibus solum dicebatur, sed in alijs quoque rebus: Scalig. ad Catull. murteus etiā color in equit, Pall. l. 4. c. 13. Isid. l. 11. c. 1. exp'icat colorem pressū in purpura. Turn.

7 Surbornatus.) ornatus est instructus. Cic. 1. de Legib. Homo à natura subornatus in vitam venit. Tertullian. de Præscript. aduersus Hæret. Ipse denique hæses à Philosophia subornantur. ER.

8 Gausapila.) Iungerman. legit gausapina, vt apud Martialem. Putschius. gausapa, quod apud Priscianū reperitur. illi ad stipulantur vet. q. codd. & Iacob. Gaudensis libro. 3. Aerar. aurei: Gausapina, penula. huic ipse Petronius de Trimalcione: inuolutus coccina gausapa. Quoddam exemplar etiā habet gausapia. Priscianus, lib. 4. Antiquissimi & hic gausapes, & hæc gausapia, & hoc gausape, & plurale neutri hæc gausapa, quasi, à nominatio gausapū, protulisse inueniuntur. Hugutio in Dictionar. Gausape, pi. neut. gene. mātile, & inuenitur pro quodā genere pallij. & cum deberet regulariter facere ablatiuū, in i, frequens vsus habet vt faciat in etātum: & ab isto ablatiuo fit plurale gausapa. nā à gausapi, gausapia deberet esse, & non gausapa. Vide mihi imperitiā & barbariem iam illius sæculi. ER.

8 Gausapa.) Glossar. Gausapa βαρβαρικὸν παλλιον. Martia. mappa: Nobilios villosa, tegāt tibi gausapa citrum, Horat. Sat. 8. lib. 2. Gausape purpureo mensam perterfit. Sed hoc pueri norunt. I. V o v.

9 Cingulog succinctus.) Seneca de Bre. vit. cap. xii. Quam diligenter exoletorum suorū tunicas succingunt. I. V o v.

9 Cingulog succinctus.] in Gestis Romanorū, quæ vocantur, c. 60. de Rosimūda curfatic: Abibas ante eā. Zonam de serico proiecit. Quā cum vidisset, inclinauit se & eā leuauit, se succinxit. Allusit Greg. Mag. in Mor. Succingite lūbos vestros in castitate. E.

10 Extortis nos clunib.) quidā li. habēt exectis. puto leg. exertis. Putschius. ER.

30 Extortis.) al. exectis. T V R.

10 Extortis nos clunibus.) L. exirtis. Mart. culus tritor Hadili lacernis. D o v s a. 10 Extortis nos clunibus.) Arnob. Lasciuia, inquit, deinde luxuriantis adsumpta, huc atque illuc clunes torquent. F. P.

11 Basis olidissimis.) propter oris stuprum & fellationem. Martial. lib. 12. epigr. 59. Hirco so premit osculo. Petron. infra de altero cinædo: immundissimo me basis conspuuit, Dixi supra. ER.

12 Ballenatiam tenens virgam.] Hygin. Nonnulli, cum faciunt caducos, duos dracones implicitos virgula faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacis. Eius exemplo, & athleta, & in reliquis huiusmodi certationibus virgula utuntur. Ser. in illud Virg. Tum virgam capit. Hodiēque (inquit) tam athletarum, quam gladiatorum certamina, virga dirimuntur: & præfecti gentium Maurorum cum sunt, virgam accipiunt, & gestant. F. P.

12 Balenatam tenens virgam.) quæ è cartilagine balenæ fit. Turn.

12 Ballenatiam tenens virgam.) Quid si, Ballenariam? Nimirum vt ab arena arenarius: à verbena, verbenarius: sic à balena, balenarius. R. i.

12 Ballenatam. al. belluatam. al. venenatam. Quid si balenatam, è balenæ fetis confectam: quales in Gallia & Bitauia gestari solent à nobilibus fœminis equo vectis? Venenatam, βαρβαρικὸν n. Noricis Belenus, Deus, Pyth. c. 4. lib. 1. I. V o v.

19 Ballenatiam tenens virgam.] al. balenatam t. virgam, quæ (vt opinor) è cartilagine balenæ fit, qualia videmus calatorum Ecclesiæ commentacula, vt veteres appellabant. Turneb. l. 19. c. 7. Mos iste athletarum, & gladiatorum certamina virgis dirimendi hodiēque durat. vide Sauaronem in Sidon. lib. 2. ep. 2. ER.

13 Infelicibus dari missionem.) Apul. Grassare gnauiter & occide moriturus hodierna pugna non habet missionem. F. P.

13 Iussit infelicibus dari missionem.) Missio ad victos gladiatores pertinebat. illius effectus, vt ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liuius: Gladiatores dando, modò vulneribus etiam, m q-

modò sine missione. Hinc apud Apul. lib. 2. Fortis: Hodierna pugna non habet missionē. in re simili. Petron. infra: Inhibuit Triphæna facinus, non distimulat a missione. Lipf. Saturnal. l. 2. c. 21. Florus l. 3. c. 20. de bello aduersus Spartacum fertulis motus ducem: Et quod sub gladiatore duce oportuit, sine missione pugnatum est. ERH.

14 Vterque nostrum religiosissimis iurauit verbis inter duos periturum esse tam horribile secretum,) Horribile, i. sacrū verendum, & quod hominum mentibus tacitam quandam à se religionem incutiat. Vnde & Catullus epigramas scilicet:

Di magni horribile & sacrum libellum. Sic & Petronius postea: Et Protogenis rudimenta cū ipsius nature veritate certantia non sine horrore tractaui. Id est, non sine religione, metu, ac reuerentia, quæ rebus sacris potissimum ac diuinis debetur. Sic Horrificæ, pro Venerande apud Lucretiū: itē Religionē pro Metu, & cōtra, plus femel positū inuenias. Idque ipsum nō sine æmulo ac rivali, Vergilio primū, cuius hoc de Lauro exemplum occurrit modo,

Multiſque metu seruata per annos. id est, Religionis ergo deinde, & Valerio Flacco lib. 11. de Sacris Bonæ Deæ in Samothracia institutis primulum:

Mane, sacrisque metū seruemus opertis. I. D. 15 horribile secretum) horribile, i. e. sacrū, verendū, & quod hominum mentibus tacitā quandā religionē incutiat. sic postea: & Protogenis rudimenta non sine horrore tractaui, i. e. nō sine relig. metu reuerētia. Sic Lucret. horrificæ, pro venerande. D. F.

15 horribile secretum) sacrum & sanctum. M. Victor. lib. 3. attonitum venerabilis attrahit horror. Claud. 6. Conf. 10. Et sacer horror aquis. — Lucan. 3. arboribus suus horror inest. — BAR.

16 & nos legitimo perfusos oleo) tanquam legitimi gladiatores. A N O.

16 legitimo perfusos oleo refecerūt) al. lecythi. L. lecythino perfusos oleo) i. e. balneari. λίκυτον & vas olearium. Glos. Isidor. Lecythus, ampulla olearia. Schol. Theocriti: ὄλπαυ. ἰσως τὴν κλυθόν. τὴν ἔχουσαν τὸ ἔλαιον ἐχρῶντο ἐν τῷ παλαιστραϊκῷ.

Lecythi isthæc forma in veteribus mo-

numentis & lapidibus potest conspici, indicium fecit illust. Scaliger, quod oleo vincti dimicatur. Scholiastes Theocriti: λιπαρὰ δὲ λέγει παραίστραν, ἐπεὶ οἱ παλαιότεροι, ἐλαίῳ πρῶτον ἐλάττονον, εἰς τὸ ἐπαλαιόν. Huius moris ratio apud Clement. Alex. Pædag. li. 11. c. 11. Καὶ τὸ ἔλαιον αὐτῶν τῷ μελίττις, ἢ τοῖς ἐσθότοις ἐστὶ πολεμίων ζῴοις ἀνθρώπων δὲ τοῦ μὲν ὄνησεν, ἐστὶ δὲ εἰς εἰς μάχην ἐξεκάλισατο, ἢ τοῖς πρῶτον φίλοις ἀλλήλων ἰσχυροῦς ἔστω ἐν τοῖς σπασίοις ἐκτρέπει εἰς τὸ τ' ἀσθῆνας πάμματα. Seruius ineditus ex Annalib. citat. Cōfricari oleo, ientati, paratig; ad pugnam. Nā pugnatu cibus vires excitabat. Petro. supra. Ne infirmitas militiā perderet largiribus cibus excito vires. Pollio Gallienus: Militare prædiū, quod dictū ab eo, quod milites ad bellū parer. Iuuen. Satyr. 11. Sic veniunt ad miscellania ludi. Miscellania cibus gladiatorum, id est, vltima cœna. I. V o v.

16 legitimo perfusos oleo refecerūt) vnguento. nec pei fundi tantum vnguentis, sed & leniri conuiuæ solebant. vide Bezan in Annot. ad Marc. 14. vers. 3. & Luc. c. 7. Petro. infra: Apud communē amicā cōsumpserunt pecuniā meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentisq; perfusos. ER.

17 cœnatoria repetimus.) Mart. — ebriæque noctis Cœnatoria mittit aduocato. Athe. δὲ τῆς νυκτὸς ἐν δὲ ὑμῶν. vestes, quibus in cœnâ vtebantur. T V R N E B.

17 Cœnatoria repetimus) Cœnatoria, sunt vestes, quibus in cœna antiqui vtebantur, vt & apud Martial. li. 10. ep. 87. Cœnatoria mittit aduocato. — Turneb. Aduers. lib. 19. cap. 7. Lipf. Saturnal. lib. 1. c. 2. vestes epulares. Sauro ad Sidon. lib. 1. ep. 11. Pomponius in L. 33. tit. 2. lib. 34. Dig. imò cœnatoria, id est, δὲ τῆς νυκτὸς. Rader. ad Mart. lib. 10. epigr. 73. ERH.

18 In proximam sellam ducti sumus.) I. cellam, Rader. loc. cit. ER.

19 Gustatione mir. initiati.] gustatio, seu, vt Martial. gustus, prima pars cœnæ, quæ alijs antecœna. Turneb. Aduers. lib. 19. c. 7. Lipf. Antiqu. 1e8. libro. tertio Stucius Antiq. conuiu. l. 3. ca. 1. Hæc erat potio in principio mensæ, quæ Apuleio antecœna,

foria potio, Metamorph. lib. 9: Coluius in Not. ERHAR.

19 *gustatione mirifica*) Porphyrio ad illud Hor. lib. 2. Sat. II. *Ab ovo usque ad mala. Ab initio cœne ad finem. Onum enim hodie initium cœna, quippe cum in gustu statim à balneis offeratur.* Apul. lib. 9. *Vt primum antecursoria potionem, & inchoatum gustum extremis labiis contigerat, antecursoria potio, ut Ammianus libro 22. libamenta præcursoria, est autem πειραια.* Athen. li. 2. *πειραια τὸ πρῶτον ποτῶν, καθὼς εἶναι τὸ πρῶτον, I. Vov.*

19 *gustatione mirifica initiati.* Gustatio, seu, vt Mart. *gustus*, quæ aliis antecœna. Vide Lips. I. I. Antiq. lect. Turneb. lib. 19. c. 7. Iv.

20 *cum laberemur in somnum*) L. dum *lab.* id est, vsque dum. Schopp. Verisim. lib. 2. cap. 34. nugæ. Hoc dicit, cum lassitudine Veneris & fatietate cibi dormitamus, tum ad nos conuersa Quartilla, inquit, & c. Scis Schoppi, & experientia doctus didicisti,

qui humanam lassitudinem & fatietatem tentare somnus soleat: & quàm verum sit verbum illud patrium, *Ben leerem Bauch ist nich gut schlaffen.* ERH.

21 *Priapi genio peruigilium deberi*) *peruigilium*, πρυγίλις. Henric. Stephanus in Thesaur. ling. Græc. Huius peruigilij magna pars desideratur. Debeatur & Veneri, quam Plautus faceret, *Noctu vigilam* appellauit, triduanum. Petrus Pithœus Not. in Peruigil. Vener. Elmenhorst. Not. in Arnob. lib. 5. Taubmannus in Plaut. Curcul. act. 2. sc. 1. Petronius Afranius in Epigr.

Cum me suavis amor prensus sursumque capillis,

Excitat, & lacerum peruigilare iubet.

ERHAR.

21 *Priapi genio peruigilium deberi*) *Peruigiliis* deos colebant. Plautus Curcul. *Veneri peruigilare vouisti.* Aulul. *Qui illam stuprauit noctu Veneris peruigiliis.* Gel. lib. 2. cap. 23. *In peruigilio vitata est.* Sueton. Calig. cap. 4. Arnob. lib. 5. I. V o v.

CAPVT XXII.

QUUM¹ Ascyltos grauatus tot malis in somnum laberetur, illa, quæ iniuria depulsa fuerat, ancilla² totam faciem eius³ fuligine longa perfricuit, & non⁴ sentientis labra humerósque⁵ sopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti gustum hauseram somni: idem & tota intra forísque familia fecerat: atque alij circa pedes discumbentium sparsi⁶ iacebant, alij parietibus appliciti, quidam in ipso limine cõiunctis marcabant capitibus,⁷ lucernæ quoque humore defectæ, tenuæ &⁸ extremum lumen spargebant⁹ cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: ¹⁰ dùmque inter argentum auidius rixantur, ¹¹ diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam ¹² mensa cum argento, & ancillæ super torum marcentis excussam fortè alius poculum ¹³ caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterque, & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, postquam se deprehensos intellexerunt, pari-

pariter¹⁴ secundum lectum conciderunt, vt putares¹⁵ hoc a hos conuenisse, & iterere¹⁶ tanquam olim dormientes cœperunt. Iam &¹⁷ Tricliniarches expectatus, ¹⁸ lucernis occidentibus oleum infuderat, &¹⁹ pueri deterfis paulisper oculis redierant ad ministerium, ²⁰ quum intrans cymbaliftria, & concrepans aëra, omnes excitauit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXII. T. PETRONII SATYRICON.

UM Ascyltos grauatus tot malis in somnum laberetur: illa, quæ iniuria depulsa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non sentientis labra humerósque sopitionibus pinxit. Spero me gratiam à Lectore non nimium ingrato initurum, si ex confragosa planam fecero locum huiusce interpretationem, retracto fugitio Ludi veteris more, neque id medijs fidijs Petroniani magis, quàm Plautini honoris gratia, meretricem Adelphasium inducentis in Pœnulo, forma ferocem, eoque nomine plus æquo blandientem sibi, non sine contemnifica sanè, plenissimâque fastidij gloriatione: quâ huiusmodi calligatiuncula retundit demum Antherastilis soror:

Stulta, soror, es magis quam volo, an verò pulchra videre obscuro,

Sic tibi illic non os oblitum est fuligine?

Cæterum huiusdem loci sententiam, ad Petroniani exempli illustramentum mirifice faciunt, fuliginea somniorum suorum nube solens nobis obleuit Lambinus. quâ Marcelliana tandem spongia absterfurus, Grammaticam eiusdem obseruationem huic chartæ illinere non grauabor. *Subleuit, significat illudit, & pro ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quod dormientibus ora pinguntur.* Vnde perpiscue dilucet, hoc pigmenti genus per ioculum, & ludum ijs allini solere, quos alijs deridendos propinare volebant. idque turpiculis puellis potissimum, quas hoc contumeliæ genere à procaci iuuentute affici mos erat: credo, vt hac quasi Censione monita, deformitatis suæ in memoriâ reuocarentur. Confir-

mat opinionem hanc nostram Adelphasium, quam ibidem ob amabilitatis successum hæc de semet fatis gloriose prædicantem Comicus induxerat modo:

Certo enim, quod quidem ad nos duas Attinuit, præpotentes, pulchra, pacisque potentes, soror, fuimus.

Neque ab inuenture ibi irridiculo habitæ,

quod pol, soror,

Cæteris omnibus factum est.

Hinc mos ille, quasi per manus iam inde ab antiquo traditus nobis, dimanasse videri potest, quem in ioco & vino pridie Regalium, *optimo dierum* scilicet, vsurpare consueuimus etiamnum hodie, Morionem sortito ex omni numero creandi ac deligendi, cui inter cætera veræne, an simulatæ stultitiæ commoda, etiam hæc quasi Prærogatiua data, vt triclinio in orbem lustrato, oculisque quaquâ versus circumactis, si quidpiâ forte ab incurioso, malèque sedulo conuiuia contra communis Regis (Dialis inquit) Edicta vel dicto, vel facto per incogitantiam (vt fit) titubatam animaduernerit, ei vero homini multam imponat illic: hoc est, carbone aliquo teterimo, seu fuligineo potius medicamine (vt in Plauto & Petronio fit) os ei totum facièmque perfricatam denigret, cum ingenti accubantium plausu: quibus tamen pariter delinquentibus, Legesque communibus suffragijs latas migrantibus eadem porro decoloratio impendet, solo Rege excepto modo quippe exlege & quasi sacro. Atque hæc ipsa ad *Fuliginem* satis. Restat, vt *Sopitionibus*, quæ sequuntur, manum applicim:

quas libenter equidem, Scipionibus, com-
mutarim, si tamen, quid id esse verbi di-
cam Scipionibus, satis pro comperto habere-
rem. Nam in Catullo auxiliij quæ specula,
grauissimam adeo hanc pœnam puella
suæ deprædatoribus interminante:

Namque totius vobis
Frontem tabernæ Scipionibus scribam.
Qua enim ratione frons Tabernæ Scipio-
nibus conscribillari possit, non video: non
vtique magis, quam condignus ille do-
ctissimo Poëta Interpretes Scaliger noster,
cui secundas agere, & mendum potius
tam hîc, quam in Catullo latere suspica-
ri mauolo, quam enarrare, quæ non intel-
ligo. I. DOVSA.

2 Tam faciem eius longa fuligine per-
fricuit.] Plaut in Pœnulo. Si tibi illic non
os oblitum est fuligine? Nonius: Subleuit,
significat illius & pro ridiculo habuit,
tractum à genere ludî, quo dormientibus
era pinguntur. Vnde dilucet hoc pigmen-
ti genus iis allini solere, quos alijs riden-
dos propinare volebant. D. Budæus in
Pand. Ano.

2 Ancilla totam faciem eius longa fuligine
perfricauit, & non sentientis labra
humerosque sospitionibus pinxit.] locus est
mend. sus. foris scriptioibus. leg. Nam
manus & frontem scribere Catullus, dixit
& Plaut. & Antonius multis locis. Ad
hunc pertinet locus, quod Nonius obser-
uauit in voce subleuit. Subleuit, inquit, si-
gnificat illiusit, & suo ridiculo habuit, tra-
ctum à genere ludî, quo dormientibus ora
pinguntur, &c. I v.

2 Totam faciem eius longa fuligine
perfricuit.] videatur Budæus Annotat. in
Pand. & Alciatus lex Plaut. in Sablinere.
De his, autem iocosis in dormientes con-
tum alijs Ramirez Hypom. ad Mart. l. 3.
epig. 42. n. 2. ERHAR.

3 Fuligine longa.] leg. larga. Imger-
manus. Longus pro multo & copioso, vt
μακρὸς α. ἢ ἰσ. πολὺς. Aristotel. in Politic.
ἢ μακρὸς ὄσις κ. κ. ἢ ἰσ. ἢ. videndus Suidas
& Etymologus, in Iudæal. Sat. 5. -- Multa
veteris fuligine teste. Adrem est, quod in-
frâ legitur; *Omnia lineamenta fuliginea*

nube confudit. ER.
4 Non sentientis labra.] quia ebrij. In-
frâ de Gnythone in lectum Alcylti transla-
to: *sive non sentiente iniuriam. sive distimul-
late.* Genes. 19. vers. 33. de Loti filiabus; *De-
derunt patri suo bibere vinum nocte illa: &
ingressa est maior, dormiuitq; cū patre, at il-
le non sensit, nec quando accubuit filia, nec
quando surrexit.* Et statim vers. 35. *Dederūt
& illa nocte patri suo bibere vinum, ingres-
saq; minor filia, dormiuit cum eo, & ne tunc
quidem sensit quando concubuerit, vel quā-
do illa surrexit.* ER.

5 Sospitionibus tinxit.) L. sospitis titio-
nibus, vt sospiti titiones contrarij sint arden-
tibus & vigilâib. Grut. Susp. l. 2. c. 3. vel,
sospiti titionibus, τὸ TI, quod ter scribédue-
rat, bis, à librario neglectū loco deprauado
fuit. Hameros sospiti siue dormiētis Alcylti
ancilla carbonibus pinxit. Catull. *Frontem
tabernæ titionibus scribā,* i. e. egiōrū car-
bonibus implebo. Schopp. Verifim. l. 2. c.
14. Rectè Gruterus, sospiti titiones sunt car-
bones. Ramirez Hypomnem. ad Martial. li.
3. epig. 42. num. 2. ER.

5 Sospitionibus pinxit.) L. Scipionibus.
D. Gruter. Susp. l. II. c. 3. sospitis titionibus. vt
sospiti titiones contrarij sint ardentibus.

6 Iacebant.) Varro apud Seruium ino-
ditum: *In lecto turbulentos iacere, ebrios
cubare consuescere.* I. à Vov.

7 Lucerna quoque humore defecta.)
eadem narratio de eadem re apud Propert.
*Sed neque suppletis, constabat flamma
lucernis,*

Decidit inque suos mensa supina pedes.
Scaliger ad Propertiū, *Humores,* i. e. oleo. E.

7 Lucerna quoque humore defecta.)
Paulus Silentiarius Anthol. 7.

--- ὁ δὲ τριτοῦ α. χ. ἢ δ. n.
λὺ πρὸς ἀποκλ. ἢ ἢ ἢ ἢ μακρὸς ὄσις. D. F.

7 Lucerna quoque humore defecta.)
Eadē narratio de eadē re apud Propertiū:
*Sed neque suppletis constabat flamma
lucernis.*

Decidit inque suos mensa supina pedes.
Scal. ad Propert. ANO.

7 Lucerna quoque humore def.) Lu-
cernas non extinguēbant, sed eas sinebant
languescere.

languescere. Plin. Plutarc. Galienus Imp.
Epithal. F. P I.

8 Extreimum lumen spargebant.) ex-
tremum, id est, minimum. Schopp. verifim.
L. I. c. 18. ERHAR.

9 Duo Syri. Martial.
Munera pergrandes esto tulere. ANO.

10 Dumq; inter argentum aud. rixan-
tur.] id est, inter argentea vasa. Horat. *Hūc
capit argenti spendor.* Interp. *argentea vasa
delectant.* Cicero in Verrem IV. *Exponit
multum argentum, non paucula pocula ex
auro.* Auctor Rhet. ad Herenn. l. 4. L. Quæ-
situm, §. 28. D. de inst. vel. inst. leg. I. à Vov.

11 Diductam.) i. e. in duas partes du-
ctam. Infrâ, *per ruinam improbè diductam.*
Polmannus in Horat. car. l. 3. od. 28. ER.

12 Mensa cum argento.) mensa est aba-
cus, buffet, dressoir. Lic. Lectius. ER.

12 Cecidit etiam mensa cum argento.)
Mensa, quæ abaci, posita, in quibus omnis
generis, præclarique artificij vasa, aurea,
argentea, crystallina exposita, ad vsum si-
mul & splendorem Lucianus Lexiphar.
ποτήρια δὲ ἕκαστο παρὰ τὴν ἑστὴν δὲ δὲ λυγρὰ ἢ
τραπέζης, &c. Sidonius ep. lib. 1. *Non ibi
impolitam congeriem liuentis argenti men-
sis sedentibus suspisus minister imponit.*
Quæ in M. S. ita leg. *Non ibi politam c. l. a.
m. cadentibus.* Hæ mensæ delphicæ dice-
bantur. Martialis l. x. II. ep. 69.

*Aurum atque argentum non simplex del-
phica portat,* Glossæ: *Abaci, delphicæ, ὑβυ-
σίριον, ὁ δὲ βασιλ. ἢ.* In iisdem alibi: *Delu-
ca ὑβυσίριον.* L. Delphica. Iuuenalis saty. 3.
--- *urcoli sex Ornamentum abaci.* Com-
ment. *Quod nos delphicam dicimus.* Hor. &
lapis albus, pocula cum cyathis duo sustinet.
Acro: *Lapis albus, mensa marmorea, quam
nos delphicam dicimus.* Paul. lib. 3. Sent. 5.
*instructa domo r. de v. usufr. leg. Procopius:
ἐν παλαιῶν τῶν ὀπί ρά μιν, ἐν δὲ αὐτῶν σι-
βάσας τὰς βασιλείας ἐβ. τριπλοῦ ἐκ παλαιῶν
εἰς κείναι, ἐφ' ἧ δὲ τὰς κωδικίας εἰ βασιλείας οἰ-
νόχου ἐπίδηλο. Δέλφικα δὲ τὴ τριπλοῦ α κα-
λοῦσι ῥωμαῖοι, ἐπεὶ παρὰ τὸν ἐν δέλφοις γέγονε.
Quem locum suggestit mihi Ill. Scaliger,
vir per omnia diis, quàm hominibus simi-*

lior. I. à Vov.

13 Caput fregit.) nihil est mutandum.
Lôcutio hæc Plautina est ac elegans, Te-
rentio quoque & aliis vsitata, Marcellus de
Medicam. cap. 1. *Fractio capiti tela aranei
ex olea, & aceto imposta non recedit, nisi
sanauerit.* Petron. inf. 4. *Nisi primo ictu ha-
ruudo quassata verberantis impetum mi-
nuisset, forsitan etiam brachia mea caputq;
fregisset.* Quod quid sit, explicat alibi hisce
verbis; *ego suum meum saxis onerabo, vt
sanguinem tibi à capite mittam.* Hinc illud
Plauto familiare, *va capiti tuo:* Ergo *caput
frangere,* est vulnerare. Habet autem pro-
uerbij speciem, Gallis nostris non ignotam,
apud quos munitantes dicere solent: *le te
rompray la teste.* Cuius originem ex nouo
orbe traxit Ioan. Lerijs Hist. nauigat. in
Brasilium, cap. 15. vbi hunc ad modum scri-
bit: *Nonnunquam inter colloquendum ma-
tator, qui præstò adest, claua lignea vtra-
que manu in altum sublata, orbiculo extre-
mo capiti caput totis ferit viribus, adeò vt
paucissimo sanguine effuso altero ictu non
sit opus, hinc prouerbum illorum, quod iam
apud Gallos nostros erat in vsu, Confringam
tibi caput, pro eo quod solent altercantes
milites aduersario munitari his verbis, Ego
te confodiam. sed falsò. vt ea, quæ commem-
morauimus, edocent. ER.*

14 secundum lectum conciderunt) se-
cundum, id est, iuxta. Infrâ: *secundum illam
candem casulam.* Livius: *Fulvus secundum
aurem accepit.* vide Priscianum. ER.

15 tanquam olim dormientes) olim, pro
diu. Infrâ: *Mercenarium suum iam olim dor-
mientem exire cum sarcinis iuber.* ER.

16 Tricliniarches) δ. τριτοῦ α. χ. ἢ δ. n. V. in-
scriptio: M. VLPIO. AVG. LIB. DIVI
TRAIANI AVG. A POTIONE. Item: A
LAGVNA. TRICLINIARCH. I. à Vov.

17 lucernis occidentibus oleum infud.)
elegantè notat Scalig. veterum supersti-
tionem, qui ignem, velut animatum quid,
extinguere, religionem ducebant, sed oleo
infuso saturitate, cum volebant, obruebāt,
elidebantque quasi spiritum flammæ, Bar-
thius in Ceir. Virg. n. 344. Adde VVeitzii
Indic. in Dracontij Hexæem. *Flamma mo-*

ritur, resurgit. ER.
 18 pueri deterfis oculis red. ad minist.)
 Apuleius lib. II. Mil. Perfrictis oculis, &
 obarmatis ad vigilias. Cleomedes lib. II.
 19 Cum intrans cymbalistria, & con-
 erepans ara omnes excitauit.] Eadem fere
 loquutio apud Propertium:
 Cymbala Thebana consrepuere Deo.

Item Ouidium: Themeseaque concrepat a-
 ra. Quod & Martialis sequutus: Et Tartes-
 siaca concrepat ara manu. Cymbala proinde
 de ex are, quemadmodum & Crotala (vn-
 de Crotaliftria, simili modo conforma-
 tum) Sed & Sistra, instrumentum tin-
 nulum concatum Matris Deorum sacris
 consuetum adhiberi antiquitus. I A N V S
 D O V S A.

CAPVT XXIII.

Refectum igitur est conuiuium, & rursus¹ Quartilla ad
 bibendum reuocauit, adiuuit hilaritatem comstantis
 balistria. ** Intrat² cinædus homo omnium insulsissi-
 mus, & planè illa domo dignus, ³ qui vt infractis manibus
 congemuit, ⁴ eiusmodi carmina effudit:

⁵ Huc huc conuenite nunc spat aloctinædi,
 Pede tendite, cnsursum addite, conuolate plantæ,
 Femore facili, ⁷ clune agili, & * manu procaces,
⁸ Molles, ⁹ veteres, ¹⁰ Deliaci manu recisi.

Consumptis versibus suis, immundissimo me¹¹ basio con-
 spuit: mox¹² & super lectum venit, atque omni vi detexit
¹³ recusanteis. Super inguina mea¹⁴ diu multumque¹⁵ fru-
 stra moluit. ¹⁶ Perfluebant per frontem sudantis ¹⁷ acaciæ
 riui, & inter rugas malarum ¹⁸ tantum erat cretæ, vt puta-
 res¹⁹ detectum parietem nimbo laborare.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXIII. T. PETRONII SATYRICON.

Quartilla ad bibendum reuocauit) Tur-
 necb. lib. 4. cap. 21. tom. 1. ANO.
 1 Quartilla ad bibendum reuocauit)
 τὸ ῥῦςῦς videtur abundare. Giphanius in
 Obseruat. ling. Latine, vel leg. inuitauit,
 pro reuocauit. Pflugius. Rursus reuocare e-
 ranter dictum, sicut rursus recipere, rur-
 sus repetere, rursus rescribere, rursus retice-
 re, & similia. Schopp. Explanation. in Bac-
 chid. a. 3. scen. 3. & ante eum Casaubon. in
 Sueton. Petronius ante: Rursus in memo-
 riam reuocatus iniuria. ER.

2 cinædus homo omnium insulsissimus)
 cinædi dicti sunt apud veteres saltatores
 vel pantomimi, τὸ τῶ κινῶν τὸ σῶμα, vt vult
 Nonius, vel vt Bulengerus mauult, τὸ τῶ
 κινῶν τὸ αἰσῶ, vel τὰ αἰσῶα, quod puden-
 da commouerent, de Theatro l. i. c. 43. ER.
 2 cinædus homo omnium insul.) Cle-
 mens Pæd. lib. II. ἀνδρῶν αὐτῶν σωοισαῖς ἡ-
 δον) παρρησιῶν δὲ εἶδον κωμῶδων ἄλλοι
 ἀθύρῶν λῶσσοι, μιὰρὸν δὲ τὰ σώματα μι-
 ρῶν δὲ τὰ φθέρματα, εἰς ἑσπερῆας ἀκο-
 λῶσσοις ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, μιχέας δὲ κῶναι.

εὐχλίζοντες ἐν ψευδίζοντες, ἐν τὸ πῶρικον
 ἀσῶν εἰς ἀσῶν εἰς ἀσῶν εἰς ἀσῶν εἰς ἀσῶν
 τες ὀπκιναιδισμα, ἀκίλασοι ῥήματα ἐν σχή-
 μασι τέρπην περὶ ῥῶν, ἐν εἰς γέλωτας ἐκ
 καλῶν πορρείας ἀσῶν, &c. Quæ
 mirificè hæc Petronij illustrant. I. à V o v.

3 qui vt infractis manibus congemuit.]
 Scio hoc trahi ad habitum componentium
 se ad dicendum, quamquam in contuuiis
 digitis crepantes luserint. Lucianus Le-
 xiph. ἡ ἀπὸ τῆς ὀπῆ τῶν κατηλιζῶ ἀναῖρη-
 χηθῶν, ὀπῆρμα ἐξῆται, ὁ δὲ γκινῶσα
 ἐπαίξεν ἀλλῶ, ἐρῆρῶτο σῶν γέλωτι τῶν
 ὀσῶν. Quid innuat τὸ congemuit, ex Cle-
 ment. verbis hauriendum. I. à Vov.

3 vt infractis manibus congemuit]
 Antè: manibus interiùs in articularum stre-
 pitum constrictis. gestus erat componen-
 tium se ad dicendum. Propert. at illi Pol-
 licibus fragiles increpuere manus. Scalig. ad
 lib. iv. Propert. ANO.

4 Eiusmodi carmina effudit] Plaut.
 Suauem cantionem occipito cinædicam, vt
 perpruiscamus vsque ex unguiculis. F.
 PITH.

4 eiusmodi carmina effudit) Introdu-
 cebant cinædos aut alia mancipia huic o-
 peri destinata, qui lasciuus carminibus im-
 pudico corporis motu, Venerem excita-
 rent, aut psalterias, quæ numeris obscœnis
 motibus respondebant. Arnobius libr. II.
 Et symphonicas agerent & fistulatorias
 artes, cantionibus vt præirent obscœnis nu-
 merositer, & scabillorum concrepationibus
 sonoris, quibus animarum alia lasciuens
 multiitudo incõpositos corporũ dissolueren-
 tur in motus, & ad vltimum clunibus &
 coxendicibus subleuatis lumborum crispitu-
 dine fluctuaret. Sed hæc proprie de lasciu-
 uia minorum. Iuuen. Satyr. XI. ---
 vt cedit ana canoro

Incipiant prurire choro, plausuque pro-
 bate
 Ad terram tremulo descendant clune
 puella
 Irritamentum Veneris languentis.
 5 Huc huc conuenite] Iulus Sotadicus.
 Scaliger. in Catal. in Carm. libero Pria-
 pi:

Huc huc, quisquis es, in Dei salacis
 Diuerti graue ne puta sacellum. ER-
 HAR.

Idem: * manu procaces] an leg. procace,
 vt fit cum illo, quod in fragmentis legi-
 tur:

Manu puer loquaci?
 an procaces, vt in primo carmine libero:
 Carminis incompti lusus lectura proca-
 ces.

id est, lasciuos & impudicos? an verò in-
 tellegit libidinantes, id est, lasciuos
 & masturbantes, de quibus apud Catul-
 lum, Martialem & in Priapeiis. Ioannes
 Antonius Campanus epigrammate ad
 Graualonum masturbatorem:

Non damnosa mihi gratis manus ipsa
 placebit,
 Inque meis digitis hermaphroditus e-
 rit.

O pudicum virum? At Iusit, inquis in ne-
 quam illum futurorem. At non decebat,
 inquit, illum, cuius est officij, seueritatem
 in castigando adhibere, non risum iocun-
 que facere. An nesciuit, quod vniuersa
 Theologorum natio dicat, huiuscemodi
 manus procaces ab Apostolo molles vocari?
 neque etiam quid idem illis minetur?
 Neque molles, inquit, regnum Dei posside-
 bunt. I. Corinth. 5. vers. 9. vbi molles Sy-
 rus Paraphrastes, interprete Eman. Tre-
 mellio, exponit, corruptiores sui ipsorum.
 Quod eodem dictum quoddam Salomonis
 trahere videtur Sanctus Epiphanius in
 lib. aduersus Valesios, qui seipfos castra-
 bant, vbi inquit: Salomon reprimens Eunuchorum
 turpitudinem dicit: Beatus eunuchus
 qui non operatur in manu scelus, neque
 cogitat malum aduersus Dominum. Lo-
 quitur de eunuchorum titillanti lasciuia
 & impudicia apud Anastasium Nicæ-
 num quæstio. 79. in Scripturam. Adde Vin-
 centium Beluacensem Episcopum in Spe-
 culo Naturali. Et quoniam semel occœpi,
 pergâ exsequi. & aliquid addere de ciuili
 pœna, quod non paucos fugere videtur,
 qui hoc flagitium eleuare, quod in se est,
 student. Angel. Aretinus in tract. de Male-
 ficiis n. 53. censet eum, qui propriis manibus

fallit, pœna capitis afficiendum, suffragante etiam M. Antonio Delcio in Miscellan. ad L. cum vir nubet, Cod. ad L. Iul. de adult. Ioann. Gerson in tractat. de confession. mollitiei scribit, *leges publicas pœnam ignis infligere*. B. quoque Bernardus Clarauallensis Abbas, cum eoque idem Gerson sermon. in solemn. omn. Sancto. mittunt *ad latrones ad latrones, ad ignem ad ignem*. Mitius tamen cum illis agendum Iodoc. Damhouderus, magnus ille quondam maximi Cæsaris Caroli V. Confiliarius, censet, dum scribit: *Primam speciem Sodomiticam committunt, quicumque secum Venerea secreto exercent, quod crimen Apostolus mollitiam vocat, Latini vero magis proprie masculinationem nominant*. Hos itaque masculinatos damnant propter sceleratam enormitatem aut exilio aut alia pœna extraordinaria: in Prax. rer. criminal. c. 96. n. 5. ERHAR.

6 *spatalo-cinædi*) Glossæ: *Delicatus, σατάριος* & *σατάριος*. unde & *spathalium*. Tertull. *manus spathalio circumdari solito. spata locinædi*, qua licentia Lucill. *machocinædi*. I. à Vov.

7 *clune agili*) Arnobius lib. II. *Lasclunia deinde luxuriantis adsumpta, huc atque illuc clunes torquet*. Iuvenal. Sat. II. *Et de virtute locuti Clunem agitant*. Comm. Ad patiendum stuprum. I. à Vov.

8 *Molles*) Mart. *Mollem credere te virum volebam, Sed rumor negat te esse cinædum*. Vib. Sequest. *Salmacis Caris, ex quo qui bibit mollescit, id est, obscœnus fit*.

8 *Molles*) Glossæ: *Mollis, effœminatus, aut qui barbam non habet*. Iuvenal. Satyr. 6. *Medullina crissantis*. Interp. *Crissare mulierum: ceuere virorum est*. Hinc *Cœuetes molles, & obscœni vocantur*. Tertull. aduers. Valent. c. xv. *Et Salmacis inde se soluerit, quæ masculos molles facit*. Virruu. lib. II. cap. VIII. *Salmacidis fons putatur Venereo morbo implicare eos, qui ex eo biberunt, &c. Non enim molles & impudicos ex ea fieri aqua*. I. à Vov.

8 *Molles*) Cinædi, qui propriam molles. Barth. ad Claud. n. 1485. *pathici seu (vt Petronius loquitur) muliebris patien-*

tia scorta Benedictus Magister in Grammat. *Mollis à mollio derivatur, quia vigorem sexus eneruati corporis dedecorat, vt quasi mulier emolliatur*. Arnobius lib. 5. *Eur. isti mollesque*. ERHAR.

9 *Veteres*) Mart.

Vrbani tibi Cæcili videris.

Non es crede mihi, quid ergo? verna es,

&c.

Quod bucca est vetuli dicax cinædi. Sed & *Cœuetes* quidem molles & obscœni dicuntur. & verus exemplar hoc loco habet *Veteres*. F. PITH.

9 *Veteres*) Exoleti. Vide Lamprid. in Eliogab. I. à Vov.

9 *Veteres*) interpretantur exoletos, nescio quomodo hoc coueniat epitheton superioribus: *Pede tendite, &c. Femore facili*. Perpende sis mecum, an locum habere non possit, *teretes*, id est, rotundi, cuiusmodi homines agiles, in vulgus iam notum. Horat.

Brachia & vultum teretesque suras

Integer laudo ----

Virgil. 6. *Aeneid. teretes circumdare humeros*. Mansit illud linguæ nostræ. Commendatur enim hominem viribus moribusque, etiam forma, egregium, dicere solemus, *das ist ein runder Kerle*. Piccartus Pericul. Crit. c. 17. ERHAR.

10 *Deliaci manu recisi*) *Deliaci* fuere mercatores, qui Deum frequentabant, vbi nobilissimus erat mercatus. Sic Cic. pro Cornelio scripsit: *Neque verò ornamenta ista villarum, quibus L. Paulum & L. Mummius, qui rebus his urbem Italiâque omnem refererunt, ab aliquo video perfacile Deliaci aut Syro potuisse superari*. Fortasse igitur ex iis molles multi fuerunt: sed verius sit, illic etiam venditos fuisse eunuchos & molles *Deliacorum* etiam *gallinariorum*. Columella meminit lib. 8. cap. 2. & Cic. in Lucullo: *An tibi querendus annularius aliquis, quantum gallinarium inuenisti Deliacum illum, qui oua cognosceret*. Turneb. Aduers. lib. 19. cap. 7. quem tacito nomine reprehendens Scaliger scribit: *Deliaci manu recisi* sunt spadones. Nam capones *Deliaci* manu castrantur. *Deliacus enim*

enim pro curatore gallinarum. Plinius lib. 10. *Gallinas saginare Deliaci ceperunt*. ad Var. de Re rust. ERHAR.

10 *Deliaci manu recisi*) Spadones. Nam capones *Deliaci* manu castrantur. *Deliacus enim, pro curatore gallinarum*. Plin. lib. 10. *Gallinas saginare Deliaci ceperunt*, Scaliger. ad Varr. de re rustica. ANO.

11 *basio conspuat*) Lucret. lib. 5. *Adspiciunt anide corpus, iunguntque saluas oris*. I. à Vov.

11 *immundissimo me basio conspuat*) Catull.

Suauia comminxit spurca salua tua.

Et alibi:

Tamquam commincta spurca salua lupa.

Scaliger ad Catull. epig. 79. ERHAR.

11 *Me basio consp.* Catull. --- *quod pura impura puella.*

Suauia coniunxit spurca salua tua. F. PITH.

12 *Et super lectum venit, atque omni vi detexit recusantes*) Fortè verbum illud obscœnum, quod apud Catull. restitui.

--- *Patru perdespuit ipsam*

Vxorem, & patrum reddidit Harpocratem.

ita hinc despuit non malè legeretur. Hoc verbum apud Apuleium A. Olog. 2. videtur quoque restituendum in his verbis: *Optimè in pueritia, priusquam isto caluitio deformatetur, emasculato: ibus suis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuentute saltandis fabulis exosus plane & eneruus, sed (vt audio) indocta & rudi mollitua. Negatur enim quicquam histronis habuisse præter impudicitiam. In hac etiam stase, qua nunc est: qui illum deperduint multi sunt: ibi pro deperduint fortè despucunt legendum. IV.*

13 *recusantes*) omnino ex vet. cod. legend. *recusantem* scilicet me. ERHAR.

14 *diu multumque*) particula à Plaut. mutuata: Mostell.

Recordatus multum & diu cogitavi, ibid. frustra molui) *Molere*, subagitare. Horat.

Alienas permolere uxores --- Aufon.

Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam.

Lucil. Scalig. in Aufon. lect. Palmerius in Spicileg. Petronius infra:

Quid sibi vult tam furiosa mollitio.

Petrus Comestor, vulgò Magister dictus. in Histor. Scholast. ad illa libri Indic. verba: *Samsonem clausum in carcere molere fecerunt: Malere*, inquit, fecerunt, quasi opere seruili enim affligentes: nam *molere est terere, sicut tritium vel aliam annanam*. Hebraei tamen tradunt, quod *Philistæi fecerunt eum dormire cum mulieribus robustis, vt ex eo prolem robustam susciperent: nam molere etiam est subagitare vel coire*. & est tracta hæc significatio à prædicta, qui enim coit, quasi molere & terere videtur. ERHAR.

15 *frustra moluit*) Hinc *molitus* in illo Catull. ioco:

Molitus homo es Naso, neque tecum molitus homo: sed

Descendis Naso, molitus es & Pathicus? F. PITH.

15 *frustra moluit*) *Molere*, subagitare. Horat. *alienas permolere uxores*. Aufonius: *Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam*. Lucill.

16 *perfluebant per frontem sudantis*) Horat. Epod.

Quis sudor vietis, & quam malus vndiq; membris

Crescit odor ---- nec illi

Iam manet humida creta, colorque;

Stercore fucatus crocodili. D.

16 *perfluebant per frontem sudantis acacia rini*] Sidon. lib. 4. epist. 8.

Nam cum dignatur regina hic tingere vultus,

Candor in argentum mittitur in faciem.

vbi Sauro in Notis. Felix Fabri Histor. Sueor. l. cap. 9. *In alijs regionibus facies facis vtuntur, dealbant & colorant facies, &c. Fucus proprie est color, quo panni & lane inficiuntur, L. i. C. quæ res ved. non poss. Hinc pro medicamento seu colore illo ponitur, quo facies pingitur, vt speciosior videatur. Ab Hebraeis appellatur *pu*, à verbo *haphac*, quod est inuenter-*

vel immutare. Et sane vera & elegans est etymologia: quoniam huiusmodi picturis vultus & facies vertuntur ac immutantur, cum longæ aliæ appareant, quàm sint naturali constitutione. Græcè autem generali vocabulo hæc appellantur καλλοπισμα, quod faciunt ad ornamenta & mundum muliebrem. Dicunt etiam φάρον, unde Latinis fucum deductum arbitror: non autem ἀπὸ τῆς φάρον, ut quidam opinati sunt. Speciatim verò Cerussam vocant φιμύδιον & σιμα, quod nos stibium nominamus: Purpurissam verò ἀσφραζιον, callibepharū, cuius meminit Plin. lib. 23. cap. 4. necnon Tertull. lib. de Cultu fœmin. inde dictum, quod palpebras & supercilia venustet. Finis horum lenociniorum est, conciliare pulchritudinem, ac faciem immutare, quo videatur ornatior, & segantur vitia, vel inducatur melior forma, quàm à natura habetur. Colores verò præcipui sunt, aut albor, quem præbet Cerussa: aut rubor, qui purpurisso quæritur: vel nigror, vñtatus ad palpebras & supercilia, quem præbet stibium. Petr. Martyr. Locor. commun. tom. 1. Class. 2. loc. 11. num. 58. & seq. De Cerussa ergo accipiendus hic Petronij locus. De stibio autem illa verba Cypriani ferm. 5. de Lapis: Nigro pulvere lineamenta oculorum pinguis, cum te Deus aliter fecerit. Et fortè etiam hic Petronij locus, quoniam dicit per frontem. Ridiculum autem est, quod de Americanis fœminis narrat Lælius, neque enim me piget locum appingere. Faciei, inquit, hunc adhibent cultum. Accersita ad hoc ministerium socia vel vicina circulum penicillo in media gena delineat, in coehlea verò formam fucum caruleum. flauum, rubrum tantisper circumducit, dum vniuersam faciem coloribus illis distinxerit ac variarit. quin etiam palpebrarum ac superciliarum locum (quod fœminas parum pudicas in Gallia factitare audio) penicillo oblini, ERHAR.

16 Perfluebant per frontem sudantis acacia riui, & interrogas malarum tantum erat creta, ut putares defectum parietem nimbo laborare.] Similitudo aptif-

sima, quo aptari etiam haud incommode sane poterit Horatianum illud ex Epodis, de Vetula huic Cincedo non nimium dissimili:

Quis sudor vietis, & quam malus undique membris
Crescit odor, quum bene soluto
Indomitam properat rabiem sedare:
nec illi
Iam manet humida creta, calorque
Stercorèque fucatus crocodili.
Item Martialis:
Quam cretata timet Fabulla nimbum.

dèque eadem alibi:
Crasior in facie vetula stat creta Fabulla,

Plura qui volet, Succidaneas ad Horatium Notas nostras consulto. I. DOVSA.

16 Perflueb. per frontem sudantis acacia riui] Eubulus apud Athen. lib. XIII.
Μα δὲ ἐχὼ πεπεπλάσμεν ὑ φιμυδιόις, ἔδ' ὡσπερ ὑμεῖς συκαμίνω τὰς γνάθεις κικριμβίαι,
Καὶν ἐξήτο τῆ εἰοῖς, ἀπὸ τῆ φθαλαμῶν ὑσφρόων
δὺς βέοσι μελανῶ, ἐκ δ' ἐξ ὑνάτων ἰσφῶς ὄσι τὸν πράχλον ἀλκα μιλτόδῳ ποεῖ.

Vide Xenophont. Oeconom. I. à V o v.

17 acacia riui.] Vet. Lex. Acacia fucus prunellorum immaturorum. ANO.

Tantum erat creta] Horat. in Epod. Od. 12.

---- nec illi immanet humida creta. ANO.

18 Tantum erat creta] Horat. ---- cum penè soluto

Indomitam properat rabiem sedare: nec illi

Iam manat humida creta, colorque stercore fucatus crocodili. F. ΠΙΤΗ.

18 Tantum erat creta] Mulieres terra Chia se incrustabant. Plin. lib. 35. cap. 16. I. à Vov.

18 tantum erat creta] vilem esse ad hoc cretam docent etiam alij, quod fieri solebat & tomento, ut est apud Martial. lib. 3. epigr. 4. 2. Tomento rugas uteri, &c. Ramirez

mirèz in Hypomnemata. ERHAR.
19 defectum parietem] tectorio solutum. Quod fit cum nimbo perpluit. Tectoria, κοινάματα, τῆ τειχῶν ἑξ ἡπιδία, id est, fiebat calce macerata. Vitruu. lib. 6. cap. 2. 3. Plin. 1. 36. cap. 24. At tectorum etiam parietes incrustare, imò quodcumque ad positionem perficere. Vitruu. lib. 6. cap. 3. 9. VI. L. Si feruus. D. adleg. Aquil. hoc opus albarium dicitur. Vitruu. lib. 5. c. 10. Palladius l. c. XIV. & album opus. Vitruu. lib. 8. cap. 3. κοινά] Albini. L. Architecti. C. de exc. artif. & albarij tectores. Tertull. Scit albarius tector & tecta sarcire & tectoria

inducere, & cisternam liare, & cymatia distendere, & multa alia ornamenta parietibus incrustare, Fortè L. cisternam liare. nisi quod in Apicij libr. 5. c. 1. permisceas, & lias ut quasi succus videatur. κοινάτια verò αἱ ὑπεροχῆ ἑξ τείχεσι ἢ λοδοτολοῖς, ait Hesychius. F. à V o v.

19 defectum parietem nimbo laborare) peribui tecto rimato. Plaut. Mostel. act. 1. sc. 2.

Venit imber, lauit parietes, perpluunt tigna ----
Salomon Ecclesiast. 10. c. 17.
In infirmitate manuum perfillabit domus. ERHAR.

C A P V T X X I I I I.

NON tenui ego diutius lacrymas: sed ad vltimam perductus tristitiam, Quæso, inquam, domina certè Embasiscœtam iusseras dari. ¹ Complofit illa tenerius manus, & O, inquit, hominem acutum, atque ² vrbani-^{a vernula.} tatis verniliæ fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum ³ Embasiscœtam vocari? ⁴ Deinde ne contubernali meo melius succederet, ⁵ Per fidem, inquam, vestræ Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Ascylto Embasiscœtas detur. Ab hac voce ⁶ equum cynædus mutauit, transitûque ad comitem meû factò, clunibus eum basiisque distriuit. ⁷ Stabat inter hæc Gnython, & risu dissoluebat ilia sua. Itaque conspicata eum Quartilla, cuius esset puer diligentissima sciscitatione quæsiuit. Quum ego fratrem meum esse dixissem, Quare ergo, inquit, me ^b non basiauit? vocatûmque ^{b ad se Gytencim.} ad se in osculum applicuit: ⁸ mox manum etiam demisit in sinum, & ⁹ pertractato ^{c pertracto;} vasculo ¹⁰ tam rudi, Hoc, inquit, bellè cras in ¹¹ promulside libidinis nostræ militabit: ¹² hodie enim post asellum, diaria non fumo.

M

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXI V. T. PETR. SATYRICON.

1. **Composit illa tenerius manus, & Urbaneitas vernula fontem**] Ego, Frontem, malim *ειρωνικως*, neque aliter sanè fuerat in manuscripto. Ceterum Vernula urbanitas quæ sit, video quæri posse. Ego eam interpretor, quæ Salibus (vbi est apud Iuvenalem) natis intra pomeria constat: quæque propriè, auctore Fabio, Urbanitas perhibetur. qua idem notari vult fermorem præferentem in verbis, & sono, & vsu proprium gustum Urbis, &c. cui contraria sit Rusticitas. Nisi potius tamen ad Vernam dicacitatem allusum, quibus impunitissime etiam in dominos iocularia funditare ius erat, sicuti & Morionibus quoque, Cinædisque, ac Mancipiis denique cum in vsum præstinatis cõciliatisque, quo initium videlicet ab ipso conuiuij præbitore faciès-tes in conuiuas porro singulos scommata ac dicteria viritum euibrarent, quibus tantum abest, vt perstricti offenderentur, vt etiam risu ea ipsa prosequerentur ac plausu, in ioco quippe & vino vernaliter, hoc est, argute ac ridiculariter profusa. Probo istuc ipsum est Seneca ita libr. II. de Tranquillitate vitæ differente: *Eadem causa est, sur nos Mancipiorum Urbanitas in dominos contumeliosa delectet, quorum audacia ita demum sibi in conuiuas ius facit, si cepit à domino. Vt quisque contemptissimus, & vt maxime ludibrio est, ita solutissima lingue est. Pueros quidam in hoc mercantur proceres, & eorum impudentiam acuiunt, & sub magistro habent, qui probra meditante effundant. Nec has contumelias vocamus, sed argutias.* Adde istuc ex eiusdem de Diuina Providentia libro: *Itaque quum videris bonos viros, acceptosque Dijs laborare, sudare, per arduum conscendere, malos autem lasciuire, & voluptatibus fluere, cogita filiorum hos (emendo, nos) modestia delectari vernularum licentia. Illos disciplina tristiori contineri, horum ali audacia, (malim, audaciam.) Idem tibi de Deo liqueat. Haec tenus liquidissime Seneca. Neque enim*

genus istud laxo imperio modo, verum soluto quoque, imo etiam sub magistro (vbi ex eodem Seneca demonstratum modo) habebatur: quo videlicet præeunte nequitia omni, ac scurrilibus cauillis, Mimicisque dicteriis iam inde à prima ac tenella atate affueherent strenue. Vnde arbitror planum fieri, cur scripserit Martialis libr. 10. Vernaculorum dicta, sordidum dentem, Et fæda lingua probra circulatoricis.

Item 1. *Urbanus tibi, Cecili, videris. Non es, crede mihi quid ergo? verna es.* Neque omittendum id hominum genus, Vernas Equites, ioculari, imo Satyrico conuicio indigitatos eodem Martiali, ac Iuuenali auctoribus. Proinde haud inscite Horatius: *Vernasque proceres Pasco libatis dapibus.* necnon Tibullus: *Consuescet numerare pecus, consuescet amantis Garrulus in domina ludere verna sim.* I. DOUSA.

2. *urbanitatis vernula fontem*] L. frontem. *ειρωνικως*. vernula urbanitas, quæ salibus natis intra pomeria constat, cui contraria rusticitas. nisi potius ad vernarum dicacitatem allusum, quibus impunitissime etiam in dominos iocularia funditare ius erat. Seneca II. de Tranq. Mart. I. x. vide D.

2. *Urbanitatis, vernula*] L. *vernilis. Vernilius, vernilis, vulgaris, vulgaris, Scal.*

2. *vernilia*] Iuena, li. ad quod lasciuia ludebant ruris alumni. BART.

3. *Embascetam*] *εμβασκοιτος*, aut *εμβασκοιται*. à verbo *εμβα*, pro quo Latini *perambulare*. Catull. *Perambulabit omnium cubilia.* Scal. ad Catullum.

3. *Embascetam*] Vet. lect. *Embascetas, qui vel qua frequens dat. basia.* P. PITH.

3. *cinadam Embascetam vocari*] *εμβασκοιται*, idem quod *εμβασκοιται*. vnde *εμβασκοιται*, incubus, quod nomen cinædo huic

huic, & in eo iocus, quod promisso incubo repræsentetur cinædus, cui id nominis, sicut in Capo scissore infra. Nam cinædi sanè alij ab incubis Iof. Mercerus Not. ad Aristenatum, libr. 2. ep. 22. *εμβασκοιται*, aut *εμβασκοιται*, à verbo *εμβα*, pro quo Latini *perambulare*. Catull. *Perambulabit omnium cubilia.* Scaliger. ad Catullum, Athenæus libro II. *εμβασκοιται*, τὸ κληροῦν περιήρην *εμβασκοιται* ἕως ἧστί κερεισθῆναι εὐχόμεον. Eustathius legit, *εμβασκοιται*, quod sum miratus. nam & membranæ & excerpta, & hoc loco Petronius *εμβασκοιται* tuerentur. Casaubon. Animaduers. libro II. cap. 5. *εμβασκοιτης* dicitur, quod faciat *εμβασκοιται* τὸς κριτας, & ad libidinis concitamentum adhibetur. Ianus Kostericius. Dictus vt *ἀρσενικοιτης*. Ioann. Lerijs Hist. nauigat. in Basiliam, cap. 17. de Americis, *Meminit eos nonnunquam inter rixandum, conuuiuium hoc. Tyuire, hoc est, ἀρσενικοιται, mutuo sibi obycere solitos, ex quo conijcere est, flagitium illud apud eos locum habere.* ERHAR.

4. *Deinde vt contubernali meo melius succederet* non est aspernanda v. c. lectio, *Contubernali modo*, quia nuper Ascyrtos eius contubernalis fuerat, & esse deserat. ita enim loquitur ipse Ascyrtos. *Cras autem, quia hoc placet, & habitationem mihi prospiciam, & aliquem fratrem.* RICHAR.

5. *Per fidem inquam, nostram, Ascyrtos in hoc triclinio solus ferias agit?* Sententia efflagitare videtur, vt, *Vestram*, rescribamus.

6. *equum cinædus mutauit.*] metaphora à Vertumnis desumpta. D.

6. *equum cinædus mutauit*] Infra, *Statim ab extrema parte verbi consurrexit.* vide quæ supra notauimus ad illud, *Dum loquimur.* ERHAR.

6. *equum cinædus mutauit*] obscenitas summa à solentibus autoribus, equis ad simularum. Martialis.

Hestoreo quoties sedeat vxor equo. Hinc, *inequitate obscœnum* Arnobio. & multa talia ab equis ad res Venèris tralata apud Baribum Animaduers. in Clau-

dan. numer. 3119. ERHAR.

7. *Stabat inter hæc Gyton.*] leg. iuncta & vna voce, *inter hæc*, sicut *interea* pro interim, *posthac*, *postilla*, *propterea*, &c. ERHAR.

8. *Mox manum demisit in sinum*] Lucian. *Ἐρωσι. ἢ δεξιά κτ' κόλπος δ' ὄρε,* &c. F. PITH.

9. *Pertractato vasculo tam rudi.*] Leg. *protracto vasculo: Tam rude hoc, inquit, belle, Vasculum*, ea pars, quæ inter res ferias nominari non debet. Plaut. Pœnuli. *Facio quod manifesti mæchi haud solent. Refero vasa salua.* Lipsius Antiq. lect. lib. I. Græcorum imitatio: nam apud medicos ea pars *σκιῶ*. Scalig. ad Priap. Leg. *rude hoc, inquit, belli cras in prom.* Rudis lanistarum ac gladiatorum est, qua illi gladiatorum vicem ad pugnam exercebantur: ergo *vasculum* illud, *rudem* vocat, qua in primo coitu, libido ceu pugna irritaretur. Palmer. in Spicil. leg. *protracto vasculo, Hoc tā rude, inquit.* Ludit in promulgidis voce nimium argute Scortillum, quæ protracto peculio pueri Gytonis, significat illum pueri peniculum paruum quasi anteludium sibi fore ad robustam libidinem concitandam. Stukius Antiquit. conuiuij lib. 3. c. I. ERHAR.

9. *Pertractato vasculo*] L. *protracto vasculo.* Tam rude hoc, inquit, belli Vasculum: ea pars quæ inter res ferias nominari non debet. Plaut. in Pœn. *Facio quod manifesti mæchi haud solent. Refero vasa salua.* Lips. Antiq. lect. I. I. Græcorum imitatio: nã apud medicos ea pars *σκιῶ*. Scal. ad Priap. Palmerius L. *rude hoc inquit, belli cras in p.* Rudis lanistarum, ac gladiatorum est, qua illi gladiatorum vicem ad pugnam exercebantur: ergo vasculum illud rudem vocat, qua in primo coitu, libido ceu pugna irritaretur. ANO.

o. *Rudi*] Catalect. *Sed lignum rude, & utetur veris vsibus basi rudis.* F. PITH.

v. 16. *In promulside libidinis*] Apul. *Pro-lunium libidinis suscitaram.* F. PITH.

ii. *In promulside*] Infra de coena Trimalcionis, *in promulgidari.* & in L. XVIII. *de auro & argent. leg.* ANO.

11 *in promulside libidinis nostra militabit*) significat pueri vasculum miutum, quasi in antecœnam sibi fore, ad libidinem robustam concitandam. *Promulsis* autem antecœna, ideo quod daretur ante mulsum. Lipsius Antiqu. lect. lib. 3. Stuckius Antiqu. conuiuial. lib. 3. cap. 1. Rosinus Antiquitate. Romanar. libr. 5. cap. 29. Similitralatione Andreas Hierosolymitanus sermone. *εις τὸν διαγεμισμὸν: εὐτεῖδεν ἢ ἀνθρώπου φέσις χαρᾶς περυσία δέχεται*. ERHAR.

11 *in promulside libidinis militabit*) Apul. lib. 11. Mil. *Gladiatoria Veneris antecœnia*. Seneca Controu. *pararium libidinis*. I. à Vov.

12 *Hodie enim post asellum diaria non sumo.*) Id est, Quoniam quidem ex sententia per diem totum robusta me voluptate expleui: ipsaque adeo vsque ad fatietatem quinta Venerei nectaris parte, lepidissimo inquam illo Ityphalli flore à molitoribus meis onusta ac plena naui discessi, vltra igitur promulsidi locus non est,

in satira præsertim ac faburrata probe. cras vero primo cum diluculo, simulatque integram famem ad ouum attulero, tum igitur gustatione hacce matutina primulâ, sic quasi *Rude* aliqua *Velitari*, satis pol in tempore more porro meo initiabor solens. I. DOVSA.

12 *post asellum diaria non sumo*) vide Palmerium in Spicileg. *Aselli* enim bene peculiatu. Rigaltius ad Phædrum fab. 29. *Diaria*, diurna cibaria. Hadr. Iunius in Nomenclat. Isidorus Gloss. *Diaria* *cibus vnius diei*, quorum dimensa seruis & ancillis assignabantur, prout se fidos præstabant. Beza in Matth. ca. 24. v. 51. Iocus ergo est in ambiguitate verbi *asellus*. Glossæ vet. *ἀνίστασθαι, ἰχθὺς, asellus*. & in deliciis maxime erant *aselli* *Pesinuntij*, vt scribit A. Gellius. Hoc itaque dicit, se post tam lautum ferulum viles istos & minutos cibos non desiderare, *auff ein gut en Salmen schmecken keine Schneidofsch*. Aliter Scal. hæc interpretata apud VVouuer. ad illud infra, *Asellus erat Corinthius*. ERHAR.

C A P V T X X V.

CVM hoc diceret, ad aurem eius Psyche ridens accessit & cum dixisset¹ nescio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene² admonuisti: cur non, quia bellissima occasio est, ² deuirginetur Pannychis nostra? Continuòque³ producta est puella satis bella, & ⁴ quæ non plusquam septem annos habere videbatur, & ea ipsa quæ primum cum Quartilla in cellam venerat nostram. Plaudentibus ergo vniuersis, & postulantibus, ⁵ nuptias fecerunt. Obstupui ego, & nec Gnython vercundissimum puerum sufficere huic petulantia affirmari, nec puellam eius ætatis esse, vt ⁶ muliebris ^b patientia legem posset accipere. Ita ⁷ inquit Quartilla, minor est ista quam ego fui, ⁷ cum primum virum passa sum: ⁸ Iunonem meam ^c iratam habeam, ⁹ si vquam meminerim virginem fuisse. nam & infans ¹⁰ cum paribus

a bene admo. bellif. occasio est: cur non, &c.

b al. Itaque al. Itane.

c al. irritatam.

paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud, vt dicatur, ^d *Posse taurum* ¹¹ *tollere quæ vitulum sustulerit*. ¹² *Igitur* ^d *ne maiorem iniuriam* ¹³ *in secreto frater acciperet,* ¹⁴ *con-* ^d *surrexi* ad officium nuptiale.

d vt posse dicant. Erasm. & Salsbuc. e confurrexit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXV. T. PETRONII SATYRICON.

Nescio quia.) Catull.

Carum nescio quid lubet iocari.
Max. *Nescio quid Græco murmure dulces canens.*

Mart. *Nescio quid domina teneram qui garruit in aurem.* F. P. I.

2 *Deuirginetur.*) Glossæ: *Deuirginare, διαπαρθένω.* Higinus Mytholog. *Medeam noctu in antro deuirginauit.* Paul. l. vlt. D. de offi. præsid. Labernus *depudicauit.* Gell. li. 16. c. 7. Pollux li. 111. τὸ δὲ παρθένιας ἀφ' ἐλαφίου διακορῖσαι λέγουσιν, ἢ ἐξ ἀπαρθευέσθαι ἠρόδωτο· εἶπε. Homer. Il. λ. λ. ὅστις δὲ παρθεύου ζώνου. Gloss. ἀν' ἰ τὸ διεπαρθένησεν. optime: nam zonam, qua præcincta noua nupta, soluebat maritus. Catull. Fest. Varro apud August. *Virgini uxori zona soluitur.* Plutarch. ἐλευσε τὴν ζώνην ὁ νεμπίος. quod Theocrit. Idyll. x. λυσε μίαντην. vt Musæus: ----- ὁδ' αὐτίκα λύσαστο μίαντην. Interpres Historiæ, quæ Apollon. Tirio contigerunt, vertit: *nodum virginitatis soluit.* I. à Vov.

2 *Deuirginetur.*) depudicetur. vtitur & I. C. in l. 21. D. de off. Præf. & D. Hieronymus. Alb. Gentilis, de Latinitat. vet. Bilibior. versionis. *Deuirginare* dicitur pro virginitate eripere. Nam non augendi solum vim, sed & minuendi τὸ DE habet. Bernartius Schol. ad Statium lib. 1. Achilleid. & Christian. Becmanus de Originib. Lat. ling. verbo, *Plenus*. ER.

3 *Producta est puella.*) Alibi. *rogauit vt in platanona pducere dominā.* Iuue. Sat. 6.

Filiolâ turpi vetula producere. Côm. *Producere meretricem.* hinc *productor* *παραγωγός.* Gloss. *παραγωγός, παραβολικός, Lenocinator.* Asconius in III. contra Verr. *Lenones sunt scortorum perductores etiam inuitarum personarum, & in quibus supra exercitata legibus vindicantur.* Tertull. Apolog. cap. xliij. *Lenones perductores, aquarioli.* Itaque *perductores*, aut *productores* dicas, rectum est, nam *per* & *pro*, vt Græci *πρὸς* & *πρῶς*, vtuntur. I. à Vov.

3 *Producta est puella.*) Alibi, *Vt in platanona produceret dominam.* Donatus in illud Terent. *Produxi ac vendidi.* F. P. I. THOEVS.

3 *Producta est puella.*) *produci* verbum est nuptiale Barth. Animaduert. ad Claud. num. 450. ER.

4 *Quæ non plus quam septem annos habere videbatur.*) immaturior scil. quam hodie sint Mombasæ puellæ, quæ ante decimū ætatis annū ad viros non producuntur, sed eo anno deuirginatæ deinceps cum quouis voluptari liberè audent. Lectum id à me in Historia nauigationis in Indiam Gallicè ab anonymo instituta, libro 1. cap. 14. de Naurorum (ita Aethiopes Indi suos Nobiles appellant) filiabus: *Hæ postquam annum attigerunt decimum, & iam eius ætatis essent, vt muliebris patientia legem possent accipere, cognati ad adulescentem quempiam extra fines regni habitantem mittunt, qui cum multis & donis & precibus exorent,*

ut cognatam suam velit deuirginatum ve-
nit. Qui cum venit, multis gestibus multaq,
laxia accipitur. Puella, quam deservit,
egregium quoddam & pretiosum relinquit
et inodium, quod illa de collo suspensum om-
nem vitam suam superbe & ostentabundè
cir cumgestat. est enim insigne licentia, qua
corpus suum prostituere cui libet, licet. Nam
hoc ritu non peracto, coniungi homini nato
nemini potest. ERHAR.

5 Nuptias fecerunt.) Alibi: Iacuerunt
una non tantum illa nocte qua nuptias fece-
runt. Nuptias facere, το σωμασάξιν, inde
Festo nupta verba, obscœna. Lipsius Antiq.
lect. lib. 2. cap. 9. Barthius Commentar. in
Musæum. Eodem sensu Germanis brauten.
obscœnæ dici coepit, cum verbum esset
multò honestissimum. Saxo Grammaticus
in Hist. Danor. de informi vrsi cuiusdam cù
puella congressu; Nuptiarum deformitatē
femini aptitudine coloraret. In Proteuan-
gelij Iacobi: Τὴν παρθέρον, ἢ παρθέλας ἐκ
ναῦ κρητῆ, ἐμίλαρεν αὐτῶν, ἢ ἐκλεψε τὰς γάμους
αὐτῆς. Hinc partum D. Marię Deiparę sem-
per virginis, Methodius Iconij Episcopus
vocat, εἰς λόχον ἀπεργάζαμεν, homo εἰς ὑπο-
πάδῳ. ERHAR.

5 Nuptias fecerunt.) Musæus, ἀλλὰ λέ-
ξῃ σαφέστατα τελεσιγάμοισιν ἐν ὄραις, Ery-
cius: εἰς γάμον ἐκ ἀνέτοιμον.
Plautus.

Virò ibi nuptum, non manebit auspices.
Idem:

Sed nuptias hodie quin facimus? F. P. I.
5 Nuptias fecerunt.) Alibi, iacuerunt
una non tantum illa nocte, qua nuptias fe-
cerunt: Nuptias facere, το σωμασάξιν: Inde
Festo nupta verba, obscœna. Lips. Antiqu.
lect. lib. 11. c. IX.

6 Muliebris patientia legem possit ac-
cipere.) Suprà? Muliebris patientia scortum.
Infra: Annis ad patiendum gestientibus. Ifi-
dor. Etymolog. l. II. cap. 2. Virgo ab incor-
ruptione, quasi vir ago, quod ignoret fœmi-
neam passionem. ER.

7 Cum primum virum passa sum)
primum virum pati dicitur puella, quum
deuirginatur. Infra: Fœminam hornam &

& hoc primum anno virum expertam. Cõ-
tra virum facere puella, quæ prima sui cor-
poris copiam illi præstat. Martial.

Et qua te faciet prima puella virum.
Itaque Pannychis Gyihonem & primum
virum passa est, & primum virum fecit.
Schoppius in Miscellan. ineptè: nam cum
primum, particula sunt adverbiales Petro-
nio familiares, pro, quando primum, post-
quam primum. Suprà: Cum primum ergo ex-
plicitur merces, i. e. simulatque. Alibi pro
eo ut primum dicit: ut primum beneficio
Gyihonis preparata nos impleuimus cœna.
Sed & ἀπλῶς τὸ πρῶτον adverbialiter a-
mat ponere. quo modo accipiendum est in
illo ipso ab Schoppio adducto: Hoc pri-
mum anno virum experta. Et hac pagina:
Ea ipsa, qua primum cum Quartilla in cel-
lam venerat nostram. Vir autem dicitur nõ
tantum maritus, aut is qui venit ad virilem
ætatem, sed omnis, etiam puer, qui virilia
cum femellis facit. Petronius inf. a: Quem
tamquam puellam conduxit, etiam qui vi-
rum putavit. Augustinus serm. de Decem
chordis: Si quis existat, qui dicat se castum,
non facere adulterium, notum autem sit,
quod non faciat, erubescit accedere ad illos
non sui similes, ne insultent, ne dicant non
esse virum. Ad hoc delapsa est humana per-
uerfitas, ut vir habeatur victus a libidine,
& vir non habeatur victor libidinis. Tri-
umphantes exultant, & non sunt viri, ia-
cent prostrati, & viri sunt? Bilbus Catho-
lico: Puber, i. e. puer pubem iam habens vel
emittens, sc. qui generare potest. hic vir in-
cipit esse a quatuordecim annis: sed fœmina
incipit esse viri potens ab annis duodecim.
Insuper is etiam vir dicitur, qui habet id
quo viri dicimur & fumus, de quo interius.
Benedictus Magister in Grammat. Vir dis-
cernit sexum, ut quam dicitur, Dubium est
an iste sit vir an fœmina. Versus antiquus
apud Balbum in Catholico & Gardinerum
in Prouerb. vet.

Vir notat ætatem, sponsum, sexum, probi-
tatem. ERHAR.

8 Iunonem meam iratam habeam) Iu-
nonem Genitalem, quæ sexui illi sequiori
lucis primum tuendæ copiam dedisse cen-
seba-

febatur: non pudicitia tantum matronali
Præstes ac Præses, sed etiam meretricia li-
bidini. Doufa. Præcidan. pro Tibul. c. 18. vi-
dendus Politianus Miscellan. c. 89. ER.

8 Iunonem meam.) Tibull.
Hæc per sancta tua Iunonis nomina iuro,
Qua sola ante alios est mihi magna
Deos.

Et:
Esti perque suos fallax iuravit ocellos,
Iunonemque suam, perque suam Vene-
rem. F. P.

8 Iunonem meam iratam habeam.]
Turneb. lib. Aduerfar. 3. cap. 20. & Britan-
nicus in Iuuenalem sat. 2. lib. 1. F. D.

9 si me umquam meminerim virginē
fuisse.) Ad. Val. Guil. Forsterum in Obser-
ua. c. 15. & Alber. Gentilem in Vir. lect.
cap. II. ER.

10 Cum paribus.) σὺ ἰσὺ καὶ ταῖς, cum
æqualibus. In Priapeij carm. 50.

Totam cum paribus: Priape, nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.
ita enim illic Schopp. legit & interpreta-
tur in commentar. ER.

11 taurum tollere.) Obscœnum, est &
virile membrum significat, vt Diomedes
libr. 2. & Suidas scribunt. Prouerbij origo
est apud Fabium lib. 1. c. 9. A NO.

11 Posse taurum tollere.] Ne pueri, ne
tam spurca a teneris affuescite. Horat.
Nec tauri ruentis

In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tua
Campos iuuenca, nunc fluius gra-
uam
Solantis æsum: nunc in vdo
Ludere cum vitulus salicto
Prægestientis.

Taurus etiam Græcis ac Latinis dicitur
αἰδῶν, sicut & Virulus. Nequiter verò me-
retrix inflectit prouerbium, Posse aliquem
taurum tollere, quem vitulum tulerit. Pha-
uorin. γὰρ τὴν τῶν σατῶν μὲν ἄλλο μικρὸν ὀ-
ραμῶν ἢ τῶν κατ' ἡμέραν ποιοῦσαν λαθεῖν
βοῶ φέρουσαν. Lucian. μὲν ἐλπίδα ἔχῃ ὀ-
ποιεῖ τῶν ἐπι ἀπῶν δυνάμει. Quinti-
l. lib. 1. c. 15. Mihi quem vitulum affuec-

rat ferre, taurum ferebat. F. PITH.

11 Posse taurum tollere qua vitulum
sustul.) Adagium in fornice natum, vt vi-
deur: sed quod ad vsum verecundiorem
commodè torqueri possit, si quando signifi-
cabitur, maiora peccatum adultum,
qui puer vitiis minoribus affueuerit. Non
absurdum videtur adagiū ad Milonis Cro-
toniatæ factum referri, qui quotidie vitu-
lum aliquot stadiis gestare solitus, eua-
dem taurum factum citra negotium ge-
stasse legitur. Atque ita quadrat in eos, qui
paulatim rebus etiam maximis affuescunt.
Erasmus in Chiliad. adag. ERHA.

12 igitur ne maiorem iniuriam in se-
creto frater acciperet, consurrexi ad offi-
cium nuptiale] probabilius est lectio quam
excudit Plantin. in scorto: non ab simili sen-
tentia, qua scripsit Virgil.

Coniugium vocat, hæc prætexit nomine
culpam.

Et Ouidius:

Coniugium me vocas, speciosa que nomine
culpa

Imponis Medearum?

M. Antonius in epistola quadam ad Augu-
stum: Quid te mutauit? quod Reginam in-
eo? vxor mea est. Nunc cepti, an abhinc an-
nos nouem? Tu deinde, solam Drusillam in-
uis? ita valeas, ita tu hanc epistolam cum
leges, non interis Tertulliam, aut Terentil-
lam, aut Rufillam, aut Saluianam Tirisceniam,
aut omnes. An refert ubi, & in quam arri-
gas? Hæc leguntur apud Suetonium in
Augusto, c. 69. quibus sibi specie matrimonij
detractam, imponere collegæ ignominia,
& infamiam conatur Antonius. Inuitiam
autem vsurpassè Petronium apparet pro
infamia: nempe genus pro specie, si modò
rectè definitur iniuria in lib. 4. Rhet. ad
Herennium: Iniuria est, quæ aut pulsatione
corpus, aut conuicio aures, aut aliqua turpi-
tudine vitam cuiuspiam violat. RICH.

13 in secreto.) Impr. in furto. al. in scor-
to: malè.

14. Consurrexi ad officium nuptiale.)
Frequens huic rei verbum. Suetonius Ca-
lig. c. xxv. Liniam Oresteliam L. Pisoni au-
bentem cum ad officium & ipse venisset ad

se deduci imperavit. Apul. vi. Metam. Speciosus adolescens nuptias officio frequenti cognatorum stipatus, adibus publicis nuptias parabas. I. à Vov.

14 Officium nuptial.) Apul. Nuptiane illa fuerunt, an aliud celebratum officium, an conuiuium tempestiuum?

Iuuenal. --- officium cras

Primo sole mihi peragendum in valle

Quirini.

Quæ causa officij? quid quaru? nubis amicus. F. P. I.

14 Ad officium nuptiale. J. Ouid. Amor. Eleg. 6.

--- Ter

Libas officio continuat. meo est.

Barthius ad Claudianum numero 1551.

ANO.

CAPVT XXVI.

a flammeo.

I Am Psyche puellæ caput inuoluerat flammæolo: nam embasicoetas præferebat facem: iam ebriæ mulieres longum agmē plaudentes fecerant, thalamumque ingesta exornauerant veste. Tum Quartilla iocantium quoque libidine accensa, & ipsa surrexit, correptumque Gnythona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem tristis expauerat nuptiarum nomen. Itaque quum inclusi iacerent, confedimus ante limen thalami: & in primis Quartilla per rimam improbè diductam applicuerat oculum curiosum, lusumque puerilem libidinosam speculabatur diligentia. Me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit: & quia considerantium hæserant vultus, quicquid à spectaculo vacabat, commouebat valgiter labra, & me tamquam furtiuus subinde osculis verberabat.

b vocantium. Bitur.

c deducta. al. ductam. d spectabat. V. M.

e oculis. V. M.

Abiecti in lectis sine metu reliquam exegimus noctem.

* * *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXVI. T. PETRONII SATYRICON.

Iam Psyche. Hi sunt ritus nuptiarum, de quibus plura, sed dicere instituto nostro non conuenit. ANO.

2 Inuoluerat flammeo.) Scholiastes Iuuenalis Satyra vi. Flammeum genus amicti, quo se cooperiunt mulieres die nuptiarum. Est enim sanguineum propter ruborem custodiendum. Tertull. aduersus Valentin. capite xxxvi. Festus, Plinius, libr.

21. cap. 9. Glossæ: flammeum mauorta virginal. Maorte posterior ætas quoduis operimentum capitum mulierum vocat: Glossæ Isidori: Mauorte operimentum capitis muliebris. In gestis Collat. Cæcilij & Felic. tunica muliebres xxxii. maffereæ 38. Nonius. Ricinium, quod nunc mafurtium dicimus. I. à Vov.

2 puella caput inuoluerat flammeo: nã embasicoetas

embasicoetas) in vet. edit. flammeo iam embasico ætas præf. vnde leg. flammeolum basicum. Oetas, &c. Rob. Titus Loc. Controuer. l. 9. cap. 19. quem reprehedit Yuo Villomanus Animaduers. l. 9. ca. 21. cum quid basicum sit, & quod animal Oetas à Titio non explicetur. Defendit se Titius Assertion. l. 9. cap. 19. sed ita vt ostendat, quàm difficile sit pertinaciter à mendacio stare contra veritatem. Hingutio: Flammeum à flama dicitur vitra sue insula nuptiarum tenuis & rubea, qua utebantur nubentes ad designandum pudoris lesionem, operientes vultum cum ea, vnde Lucanus in 2.

Luce demissa velarunt flammæ vultus. Sulpitius Seuerus Sacra hist. lib. 2. de Nerone: Post etiam Pythagora cuidam in modum solemnium coniugiorum nuberet, indurumque Imperatori flammeum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales, cuncta denique que vel in feminis non sine verecundia conspiciuntur. Quidam codd. habent flammeolo apud Petron. & rectè, puellæque conuenienter. Iuuenal. Sat. 10.

--- Sedet illa parato Flammeolo --- Prudent. Psychom.

Flammeolũ, strophium, diadema, monile. Adde Brissonium Select. Antiquit. l. 2. cap. 18. Tiraquellum de Ritu nupt. Romanum Antiqu. Rom. l. 2. c. 37. ERHA.

3 iam Embasicoetas præferebat facem) nouæ nuptæ faces, quæ nuptiales rectè dicuntur, quoniam nocte virgo deducebatur ad sponsum, nuptiæque fiebant, matres olim solere præferre, multis è locis tum Græcorum tum Latinorum ostendi potest, quamquam Catullus paulò sensitaliter. Quocirca quod in V. C. embasico ætas præf. ita propemodum ausim corrigere, è basilico mater præf. fac. Ac basilicum dicere videtur, quàm alij basilicam: cui respondet Græcorum prytaneum. Gul. Canterus Nouar. lect. l. 3. cap. 14. Faces nuptiales, νυμφικαὶ. Heliodor. lib. 2. ταύτας ἑπί σοι λαμπάδας ἀντὶ τῆς νυμφικῶν τῶ δαίμονος ἀφαντες. Et lib. 4. τὴν πρῶτην μοι χυ γυναικῶν, ὡς ἴσῃς θυγατέρα τῆ νυμφικαῖς λαμπάσαι σωμαπέρθεσε. Item, δαδες γαμήλιοι eide Heliodoro lib. 10. faces in nuptiis prælatæ.

Achilles Tatius libro primo de nuptiarum ἄσπευσι: Βόμβος ἀλλοῦ, δικάδων κλῆσι παυροῦ δαδελγία. Ibidem sponsum Chariclem triste percuntem deflens pater: τὰ δὲ μὴ σοι, τῆνοι, ὁ δαλαμὸς γὰρ δὲ ὁ δαλαμὸς. Ἐπὶ δὲ ἑμῶν οὐ δὲ κἀκὺν τῶ τῆ γάμων ἔτῳ ἑδάι ἀλλέσοι, τέκνων, περσεδὸκων, πῶρ ἀνὰ φαι, &c. ἢ νυμφικῆ σοι δαδελγία τὸ φησὶ ἰγνε). Ioan. Salisburienfis lib. 1. Polycrat. c. 4. Legitima amoris gaudia solemnnes lacis sue præferent tadas. Has faces videtur pater sponsi vel sponsæ accendisse: Balbus Catholico. Quia tada & faces solebant fieri ardentes ante nubentes: ideo tada ponitur saepe pro nuptiis vel coniugio. Pamphilus de Amore, eleg. 27. Res vt testatur, Galathea tada paratur. Achil. Tatius de Clitoph. lib. 2. vbi Hippia filio suo filiam ex alia vxore desponsans, habet triste εἰσπνίεν: ἔδῳεν, αἶρ, ὃ γὰρ μὴν τοῖς γάμοις, ἢ δὲ δαλαμὸς αὐτῆ τὰς δαδελγίας ἀποθεσθῆναι τὸ πῦρ, &c. Iungermannus, Claud. de Raptu Proserp. l. 1.

Iam vicina toro, plenis adoleuerat annis Virginitas, tenerum iam profuga flammæ pudorem Sollicitat---

Idem lib. 2. de nuptiis Plutonis & Proserp. vocat festas tadas:

Ac festas alio succedunt lumine tadas. Parrhasius in comment. vide Euagrium Hist. Eccles. li. 6. ca. 1. vbi de Mauritij Imp. nuptiis. Adde Muretum ad 5. Catull. Anton. Hotomannum de Ritu nuptiar. cap. 15. B. Rhen. in Tertullian. lib. aduersus Valent. cap. 32. Barn. Brissonium de Ritu nuptiar. Tiraquellum de Nupt. Romanum Antiqu. Rom. l. 2. cap. 37. Barth. ad Claud. nu. 878. ERHAR.

3 Embasicoetas præferebat facem) Plin. lib. 16. cap. 8. Apuleius lib. 9. Milesiarum: Faces nuptiales suos illuminariunt thalamos. lib. 10. Velut nuptiales epulas obitura domine domine prælucebant facibus. Seneca lib. 7 Controuerfia. 6. Cum infelici face ad dotalem suam noua nupta deduceretur. Heliodor. libro secundo, δ δαδες αἱ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψασαι φῶς, &c. Faces præferbant patrimi & matrimi pueri: qui

ἀφθαλμῶν, h. e. Interp. Zosimo. hist. lib. 2. ἀφθαλμῶν τὰς γενεῖς ἔχοντες ἀφθαλμῶν. vti & Sibylla apud eundem, & Helychius. Sed apud Græcos nubentium matres. Apollonius Argonaat. lib. 4.

--- αὐτὴ δὲ σέλας χεῖ εἶπεν ἀέσχον
νεμύριον κείνης ἀσα ἔρ οὐ ἔνεκα τιμῆς.
Scholiastes: ὅτι τὸ σαλαῖον τὰς κνήμας ἢ γαμῆλων ἐν τοῖς γάμοις δαδ' ἐχέει. ἢ ὅτι ἡ ἀφθαλμία ἐν γυναικῶσι ἐστίν. Ἐγὼ δὲ ἐπέσοι παρὰ ἀνὴρα φῶς νεμύριον ἐν γάμοις, οἷς ἀπέπεισται κνήμας. Plutarchus Quæst. Rom. 20. auctor quinque faces præferri solitas. reperio tamen nonnunquam quatuor adhibitas. Lapis Patavinus: COS. AVG. PVBL. CLAVD. QVÆS. ABR. ANTONINAM. VOLVMNIAM. VIRGINEM. VOLENT. AVSPE. F. PARENT. SVIS. COEMIT. ET III. FAC. IN. DO. DVXIT. I. à Vo v.

3 *embasico atas*) Leg. *embasicaetas*, Vet. Lexicon, *Embasicaeta*, qui vel que frequenter dat *basia*. ἐμβασικαῖται, quæ inscendit grabatum, inscenditrix grabati, grabatinfscenditrix. F. DANIEL.

4 *longum agmen plaudentes fecerant*) *Artemia*. lib. II. ἡ γὰρ ἰὰ αὐτὰ ἀφθέρους συμβάνη, τὰ τε γαμῶν τε καὶ ἀποθύσων τε, ὅτι ἔλασσοναί φιλῶν ἀνὴρ ὅν τε καὶ γυναικῶν. Hieronymus ad Demetriadem: *Quam habitura pronubam. quo deducenda comitata? Stridor Punice lingue procacia tibi Fescennina cantabit.* I. à Vo v.

5 *thalamumque*) Scholiastes Pindari. δάλαμον νεμύριον ὅτι οὐκ ἔστιν ὅτι κλάσειον) καὶ νεμύριον, Lucian. Ethiop. δάλαμον ἔστι ἀμαλῆς, καὶ κλάσειον. Ambrosius libro de Viduis: *Cum accensis funalibus nuptæ ducitur, nonne pompa funebri exequias magis punit, quam thalamum præparavit?* δάλαμον) Iamnis lectus *Genialis*. Seneca lib. 6. Controv. 6. *Verfo sunt in exequias nuptia, genialisque lectus mutatus in funebrem.* Iuvenalis. Satyra 10. --- *Sedet illa parato Flammeolo, Tyriisque palam Genialis in herbis sternitur.* Struebatur autem in atrio exaduersum ianuar, vnde lectus aduersus Propertio, hinc quæ sternunt thorum

Ianitrices Græcis δαλαμῶντιν. Pollux I. 3. Glossæ: *Ianitrices δὲ ἀλεφῶν γυναικες σαυῶνται* probè verò. nam horum munus sternere lectum genialem. Non ausculto Isidoro lib. 9. *Duorum inter se fratrum uxores ianitrices vocantur, quasi eandem ianuam terentes, vel per eandem ianuam iter habentes.* quod sanè ridiculum. I. à Vo v.

5 *Thalamum ingesta veste*) Clau. II. de Raptu, --- *alij pratexere ramis*

Limina & in thalamum cultas extollere vestes. BART.

5 *Thalamumque incesta exorn. veste.*) *L. ingesta.* Thoros nuptiales purpureosolim vestibus conserti solitos multis exemplis clarum est. Barth. ad Claudian. num. 1793. & num. 2733. ERH.

6 *Incesta exornauerant veste.* Ill. Scal. *L. ingesta.* Lucanus: *Scat thoros, & picto vestes discriminat auro* Arnob. lib. II. *Cum in matrimonium conuenitis, toga sternitis leuculos.* I. à Vo v.

7 *inclusi iacerent.*) ex verecundia humanitatis communis, & more nuptiali, quem tangit D. Augustinus de Civ. Dei. I. 13. c. 18. *Quid concubitus coniugalis, qui secundum matrimonialium præscripta tabularum procreandorum fit causa liberorū?* Nōne & ipse quæquam sit licitus & honestus, remotum ab arbitru civile requirit? Nōne omnes famulos, atque ipsos etiā paranyphos, & quoscumque ingredi qualibet necessitudine permittat, ante mittere foras, quam vel blandiri coniux coniugi incipiat, &c. Vide Historiam S. Eugeniar. ER.

7 *Itaque cum inclusi iacerent.*) Nuptias facientes includebantur, vt restinctus omnis pudor, quem fortè præsentia aliorū incuteret. Apul. lib. x. *Nec domina voluptates diutina sua præsentia morati clausis cubuli foribus facebant.* Itaque & diligenter cellatum fores occludebant. Seneca lib. I. controu. II. de sacerdotè proliuita. *Quid inclusa fueris nec querere debem, nec scire possimus.* v. Mart. II. II. epi. 46. I. à V.

7 *Itaque, cum inclusi.*) Sic & Persius: *Scribimus inclusi numeros ille, &c.* iaceret, *Consedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbè deducta applicerat*

cuerat oculum curiosum, lusumque puerilem libidinosam speculabatur diligentia.) Placet lectio oræ Lugdunensis Editionis prætexta, in qua, *Per rimam improbè deductam:* legitur. Atque istuc facit exemplum illud à Martiali lib. II.

Oblinitur minima, si qua est suspicio, rima,

Punctaque lasciuia que tenebrantur acu.

Vbi cur *Lasciuia* acis cognominata Martiali in contuberniam vocari posse video. Mihi vero iam id ex Christianissimo scitatore Tertulliano planum facere est benignitas, in opusculo de Virginibus velandis præunte nobis in hæc verba: *Simulque se mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acu lasciuioze comam sibi inserunt, crinibus à fronte diuisis apertam professam mulieritatem.* ANO.

8 *Consedimus ante limen thalami.*) An ex more veteri, quo receptum vt quilibet ex sponsi amicis consideret, qui compefceret mulieres nouæ nuptæ conclamantes? Pollux libro III. καὶ ὅτι δέ τις τῶν νεμερίων καὶ εὐραπίων ὁ δὲ εὐραπίων ἐπεσπῆσεν καὶ ἀπὸ τῶν γυναικῶν συνθεῖν τὴν νεμερίων. Ideo autem acclamabant ne nouæ nuptæ patientis vox audiretur. Scholiast. Theocr. τὸ δὲ εὐραπίων ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν νεμερίων, ἢ ἀπὸ τῶν εὐραπίων, ἢ ἀπὸ τῶν εὐραπίων, ἢ ἀπὸ τῶν εὐραπίων. I. à Vo v.

9 *Oculum curiosum.*) Apul. I. II. *Mil. Cuncta curiosis oculis arbitrabar.* & passim alij. I. à Vo v.

10 *Lenta manu.* Id est, tenaci & hærente. Turneb. F. DANIEL.

11 *Et quia considerantium heserant vultus, (simile apud Ouidium: Hæsit, & in vultu constitit usque tuo) quicquid à speculo vacabat, comouebat valgiter labra, & me tanquam furtiuus subinde osculis verberabat.* Hoc est, Quoniam reliqui qui aderant aliorum mentes oculisque diuiserant suos, totique adeo in Gytonis ac nouæ nuptæ automatis per rimam libidinosam curiositate inspectandis, lusumque puerili exigitendo dediti videbantur: Quartilla inter quicquid temporis nuptiarum specta-

culo clanculum suffurari poterat, id porro omne oculissima in me contemplatione iniecta auide & quasi catillatim consumebat, oris habitu in lasciuiam conformato, hoc est, *obortis valgiter labellis,* & quod Caullus *Micantibus* amat dicere, semihuluum labium lingua lenitèrque protensa eminus amatori suo obiectans. Neque aliorum spectat illud Aquinatis Satyrici:

Blandaque deuexa iactaret basia rbeda. De motu oris ad foedissimam patientiam comparato etiam Martialis libro primo.

Vna lauamur: aspicit nihil sursum, Sed spectat oculis deuorantibus draconos:

Nec otiosas mentulas videt labris.

Denique idem Iuuenalis Satyra IX. *Quamuis te nudum spumanti Virro labello*

Viderit, &c.

Locum furtiuus enarrati, mollium exemplorum conlatione vt coactus, probiorum inopia eo magis, quod videam in *Valgio* hisce Peironianis explicandis, valgiter nimis hallucinatum amicum quendam nostrum, qui rem se factam habere est arbitratus, si capse illa cū *Valgius* Plauti *Sauis* confunderet, non sine grauissima Turnebi reprehensione, quasi valgiter, id est, prauè Interpretis licce officio functi. At ego aio rectè, & Turnebum ab iniquissima calumnia libero: hæctenus quidem, quod ad furtiuas istas *Quartilla* osculationes scilicet, Nam de *Valgijs*, Plautinarum Meretricum prudentius consuli potuisse, quis verò est, qui dubitet, qui quidem hæc viri illius verba aliquanto præsentiore animo ruminetur, VII. Advers. lib. lectitata: *Valgia sauii, obtortiones sunt oris ad derisionem, Nā suauum interdum est conformatio oris & laborum ad suauandum.* Sa, ienter sane vsque adhuc, illa, quæ sequuntur, non item: *Meretrices autem dum Gloriosum Militem ductabant atque captabant, per illusionem: tamen inter osculandum os obtorquebant, valgumque reddebant, cum ex animo non ba-*

stantes, atque ludificantes. Neque mouet me sententia eiusdem succidaneus Lambinus quam hoc ipso etiam Petronij exemplo confirmare adnititur, perperam, vti dictum ac doctum est modo. *Suauia* enim non pro suauiationibus (proinde vt vulgo solet) verum potius pro *Labijs* ipsis accipi oportere ipsa sententia clamat. Idque diuinitus (vt omnia) a principe illo Scaligero animaduersum. Non igitur de *Valgijs* inter basianum Militem a Meretricum turba per irrisum & contumeliam conformatis, sed vero de *posticis fannus* intelligendum, sine basiatione : quibus fastidiosa illa ac contemnifica Militem absentem, seu praesentem etiam, sed auersum tamen, atque (vt fieri solet) a tergo ludos faciebant assidue. quas quidem (*Sannas* dico) oris obtorsione lasciuum morem adumbrare mos erat. indidemque interpretandum, id quod antecesserat modo.

Itaque meretrices labijs dum ductant eum.

Quod prouerbialiter dictum aliud significare videtur mihi, quam quod ipse mox porro explicat Comicus, *Valgis suauis*, hoc est, prae distorto ore Militem subsannant scilicet, habentque miserum & Gloriosum illum omnibus modis ludibrio ac despicatui. DOVSA.

II *Considerantium haeserant vultus.*] sc. Quartilla & meus, qui iunctis capitibus nouos nuptos per eandem rimam considerabamus. ERHAR.

12 *Commouebat obiter labra, & me tanquam furtiuus subinde osculis verb.*) al. *oculis*. Hic *commouet labra*, qui lasciuo oris motu ad amorem allicit, & sic conformat os, vt basari velit. Nam & talis oris habitus *suauium* dicitur, cum ita figuratur labris promissis, aut lingua prolata, vt cum mulieres suauiantur amatores. Vnde & Plaut. in *Asin.* *agedum istum ostend.* scripsit, --- *Nec sic iusiat*

Vt cuiquam linguam in iusiendo profert,

Iterum Ibidem: --- *Tu labellum abstergas, Potius quam cuiquam suauium faciat palam.*

id est, quam sic comparat & formet, vt ad basianum aliquem inuitet. Quod tamen Petron. scribit, esse videtur potius signum inuuentis, & inuitatiunculam amoris significantis, quam ad basium vocantis. Turneb. *Aduersar.* l. i. cap. 15. Leg. ex Fulgent. *commun. valgiter labra*. Palmerius in *Spicileg.* Plautus Milit.

Itaq; hic meretrices labijs dum ductantem; Maiorem partem videat valgis suauis. Quod nescio quis apud A. Gellium dixit *semihulco suauio suauari*. Meursius *Animaduers.* miscel. l. 3. c. 12. ER.

12 *Commouebat obiter labra.*) al. *valgiter labra*. quod non improbo. Quid autem sit *valgiter osculari* exprimit Lucianus: *εταρ δ' οσλη εριλον με το αρωπων, ως περ οι ανδρες, κκ αδ: ο μινον σεσαρμυζουσι τα χιλι, ελλ' εσαν ηυσα το εδμο.* atque ita valgiter osculantes collisione linguarum ludebant. Apul. *Miles.* vi. *Accepturus ab ipsa Venere septem saua, & unum blandientis linguae adpulsam longae mellitum.* Idem libro. ii. *Artus eam complexus caepi sauari, iamq; patientis oris inhalatis cinnameo, & occurrentis linguae illisu neotaeo prona cupidine adlubescere.* Tibullus: *Et dare ambulanti pugnantibus humida lingua Oscula:* hoc graphicè Cn. Marius: *Columbatiq; labra conferens labris.* vnde Mecenas: *Si quis femine cirro crispata labris columbat.* I. a Vov.

12 *Commouebat obiter labra.*) commouet labra, qui lasciuo oris motu ad amorem allicit, & si conformat os, vt basari velit. Turnebus, Palmerius ex Ful. *commoueb. valgiter labra*: quem vide; vti & Doufam.

12 *Obiter labra.*) *obiter*, id est, interim. sic apud Iuuenalem accipi notat Cornutus ipsius interpres. F. D.

12 *Commouebat obiter labra.*] hoc est, valgiter osculabatur. atque ita forte hoc loco leg. est. Nam hoc verbum apud Petronium alibi reperiri Fulgentius notat. *Valgium* etiam suauium Plautus dixit in *Milite*, quod non omnes intelligunt. F. D.

13 *furtiuus subinde osculis*] sic furi osculantem suam amica componit Agathias

thias libr. 7. Antholog. sic Ouid. *furtiua voluptas.* *γαμοκλαπειν* pro furtiuo concubitu frui, dixit Phocylides. Barthius in

Museum num. 182. ERHAR. 14 *Osculis verberabat.*) Turneb. *oculis*, & rectius est. F. D.

C A P V T X X V I I .

Videmus senem caluum ² tunica vestitum russea ³ inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæpretium, ad spectaculum duxerant, quam ipse paterfamilia, qui ⁴ soleatus pila ⁵ sparsua exercebatur, nec eam amplius repetebat quæ terram contigerat, sed follem plenum habebat seruus, sufficebatque ludentibus. Notauimus etiam ⁶ res nouas. Nam duo spadones in diuersa parte ⁷ circuli stabant, quorum alter ⁸ matellam tenebat argenteam, alter ⁹ numerabat pilas, non quidem eas, ¹⁰ quæ inter manus ² lusu expellente vibrabant, sed eas quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lautitias, ¹¹ Trimalchio ^b lautissimus homo ¹² digitos concrepuit: ad quod signum ¹³ matellam spado ^c ludenti supposuit. Exonerata ille vesica, ¹⁴ aquam poposcit ad manus, digitosque paululum asperfos, in capite pueri terfit.

DE COENA TRIMALCHIONIS ET LAUITIIS. a al. luxu. b dictus quasi. c al. iubenti.

V A R. A V T. C O M M. I N C A P. X X V I I . T. P E T R. S A T Y R I C O N.

I **V**idemus senem caluum] infra vocat adrasum. Pallio coccino adrasum incluserat caput. Videndus Rader. ad Martial. libr. 8. epigramm. 46. Ad hanc verò Trimalcionis historiam illustrandam facit inscriptio antiqua apud M. Velferum in Monumentis Augustæ Vinel. vltima, vbi inter cætera: *Vrsuimque canite voce concordi senem Hilarem, iocosum, pilicrepum: scholasticum, &c.* ERHAR.

gula est. D. & Sc. 2 *tunica vest. russea*] Vide Charisium lib. i. Io. a Vov. 2 *tunica vestitum russea*] Gloss. Græco Lat. *πυρρος, russeus, rubeus, rufus.* Apul. lib. 2. *Metamorph. russea fasciola.* Coluius ibidem in Notis. Anton. Thylesius de Coloribus cap. 6. putat rusticam esse vocem, vrbani ignotam, dicitque *russeum*, qui plane rufus non sit, sed aliquantò minus ruboris habeat. Al. *russa.* & placet. verbum est vetus & probum. Apul. *Dentem atque russam punicare gingiuam.* Schop. in Miscellan. ERHAR.

I *videmus senem*] Salisber. lib. 8. Pollicrat. c. 7. coenæ Trimalcionis apud Petronium meminit: & apud Martial. libr. 3. epigr. 40. Malchionis coena prope eadem. An *Trimalcio*, ter malcio, vt apud eundem de *Hermete* & *ter vnus*. Multa enim inter se hi communia habent, vt, *Ingeniosa*

3 *inter puer. capil. ludentem pila*] Hist. Apol. Tyrij: ANO. 3 *Inter pueros capillatos*] Comam nutrire pueros solitos, qui in deliciis habe-

bantur ex Petronio, Catullo, Plinio, aliisque quam plurimis auctoribus notum est, Martial. lib. 5. epigr.

Et pedagogo iubente lasciu
Parere gaudent villico capillati.

Ambrosius lib. 6. Hexamer. Haud infectum extat adagium, Nullus comatus, qui non idem cineaus. quod sane est Synefi. Ut autem viri pueros, ita mulieres puellulas comatas in deliciis habuisse indicat. l. 49. D. de legat. 3. si modo ut Florent. legatur. F. DAN.

3 Pueros capillatos] Martialis lib. 5.
Et pedagogo non iubente lasciu,
Parere gaudent villico capillati.

Ambros. 6. Hexam.

Haud infectum extat adagium, comatus nondum cineaus. F. PITH.

3 inter pueros capillatos] sic vocat impubes sine eos, qui ad generationem inepti. Nam pueri olim non radebantur, sed comam alebant, signum impubertatis. sic infra, Digitosque paululum aspersos in capite pueri tersit. Martialis.

Et pedagogo non iubente lasciu
Parere gaudent villico capillati.

Perfius, --- Quibus indotens iuuentus
Immigilat siliquis, & grandi pasta polenta.

indotensam vocat iuuentutem, haud dubie impubes aut proximos pubertati. Putean. in Genial. ferm. Ramirez Hypomn. ad Martial. lib. 2. epigr. 57. num. 4. Satyricè Trimalcioni illudit, quod senex caluus inter pueros ludat pila. nec enim senum est exercitium pilae lusus, sed iuuenum. Suario Not. in Sidon. l. 1. ep. 8. ERHAR.

4 soleatus] describit senem omnia insolenter, & praeter hominum morem facientem, & inter alia hoc ipsum, nempe soleatum pila luisse post lotionem. Erat enim insoleas negotium post lauationem aptatis soleis iterum ludere. nam lusus pilae erat ante lauationem. Martial. l. 7. epigram. 31.

Non pila, non follis, non te paganica
thermia

Preparat. ---

Et quidem in ipsis thermis, vbi lauaban-

tur, exercebantur etiam pila, ut ex Martiali & Papinio notum. A balneo autem cum ad coenam pergerent, soleas aptasse pedibus, & soleatos e balneo exiisse probat aliquot locis idem Martialis, de quibus addeundus Ramirez in Hypomnem. ad l. 3. epigr. 50. num. 1. & de lusu pilae in balneo ante lauationem ad l. 4. epigr. 8. ERHAR.

4 Soleatus] Martial. referet lapsum de puluere follem,

Et si iam lotus, iam soleatus erit.

5 Pila sparsina exerceb.) Sido. Epist. Student pila senes, alea iuuenes, armis Eunuchi. F. PITH.

5 Pila sparsua] Quam in ludentem iuuenum turbam spargeret & mitteret, Vide Hiero. Mercurialem de arte Gymnast. lib. 2. cap. 5. ANO.

5 pila] Sidon. lib. 1. epist. dum omnium rerum ordinem peruerti significat, Student, inquit, pila senes, alea iuuenes, armis eunuchi. ANO.

5 pila sparsua] Artemidorus libr. 4. φιλονεικίας γὰρ οἱ σπαρίζοντες, παίζουσιν. ὁσέως δ' ἂν λαβῶσι τὴν σπαίραν, τοσαύτῃς ἀσπίδουσι. I. à Vov.

5 pila sparsina] Leg. sparsua. videndus Hieron. Mercurialis de arte gymnast. l. 2. cap. 5. An pila sparsua fuit trigonalis, quae parua erat, non triquetra figura, sed à loco trigono, vel à numero, figura, situ ludentium: stabant enim tres eo ordine, ut trigonum seu triangulum redderent, ut ex nummis M. Aurelij Antonini apud Byzantios percussis apparet, quorum figuram in libris posuit Mercurialis. Raderus ad Martial. l. 4. epigr. 14.

6 res nouas] ante non visas. Proper. Insoluitum si quid labentia tempora promunt,

Hoc mirum mundus dicit, habetque nouum. Eurip. ἀπὸς ἀπίστα κενὰ κενὰ δ' ἀρκουαί. BART.

7 Circuli] id est plerisque, Isidor. de pila, dum ex circulo adstantium spectantiumque emissa. F. PITH.

7 In diuersa parte circuli] Plinius epist. lib. 4. Apodyterio superpositum sphaeristerium,

ristarium, quod plura genera exercitationis, pluresque circulos capit. I. à Vov.

8 Matellam argenteam] Abominanda luxuries, merito ridet Clemens Paed. libro II. cap. II. ἡ δὲ δὲ, ἡ γέλως, παλαῖς, ἡ, ὀδύχας ἀργυράς, ἡ ἀμίδας βελῆς ὀπείρεσθαι τοῖς ἀσπράς. I. à Vov.

8 matellam tenebat argenteam] luxum tangit & Aristophan. in Acharn. κῆρ ζεῖ οὐκ ἔω ἀλλ' ἔστι χρυσὸν ὄρωρ, in aureis lasciu. ERHAR.

9 Numerab. pilas.] Senec. Si verò pillicrepu superuenerit, & numerare coeperit pilas. F. PITH.

10 qua inter manus luxu expellente vibrabant] L. quas i. m. lusu expellentes vib. Iungermannus. Tria sunt in ludo pile notanda. Rapiam ludere, quod fit quum cadentes pila e puluere rapiuntur, & postquam solum percurrere & saltu assurrexere, reuocantur, quod Lucanus in Paneg. dicit reuocare cadentem pilam. Tum Datatim ludere, quando inter multos in coronas, vel choro ita luditur, ut alius alij pilam det, & saepe fallat. nam cum gestu significet se alicui iacere. iacit alij, qui securus est in choro. Idem Lucanus dicit, reddere fugientem, non sperato gestu, id est, quando videtur pila praeteruolutura ludentem, eam reddere eo corporis gestu & membrorum positione, quam nemo suspicaretur aut si eraret. Denique Expulsum ludere, quod erat quando iacta pila se inuicem lutores, ne eam possent rapere, expellebant: Lucano geminare volantem pilam, id est, reddere dum ipsa volat, nec adhuc decidit. Varro apud Nonium: Purgatum scito, quoniam videbis Rome in foro ante laenas pila expulsim ludere. Quod narrat de Lacedaemoniis in theatro ludentibus. Lucianus in Anacharti: sub Solonis persona, & Iul. Pollux libr. 4. Onomast. meminit huius ludi. Hinc est quod I. C. Alphenus in L. si ex plagijs, 52. s. vlt. D. ad leg. Aquil. sic casum quendam deciderit: Cum pila complures luderent, quidam ex his seruulum sciam. pilam recipere conaretur, impulsus, seruus cecidit, & crus fregit. Quarebatur an dominus seruuli lege

Aquila cum eo, cuius impulsu ceciderat, agere possit. Respondi non posse: cum magis casu quam culpa videretur factum. vbi notam illam impulsionem de ludi ratione fuisse, casu autem fregisse crus, & non culpa impellens, cum qui expulsim luderent, & lege ludi se inuicem impellerent. Sed Trimalcio iste praemollitissime nobilebat decidentes pilas. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 4. epigr. 19. num. 7. ERHAR.

ii Trimalcio] sic appellatus, quemadmodum trifur, triscurrium, tricongius. In Gloss. Malchio, ἀνδρ. Est verò Syriaca vox, & regem proprie designat. Meursius Animaduert. miscel. lib. 1. cap. II. An sic etiam Terconsul in vetere inscriptione apud Velferum:

Sum victus, ipse factor, à Terconsule.

Vero patrono &c. ? Sic Tertullianus apud Tacitum? vnde Tertullianus. ERHAR.

ii Trimalcio] Vetus inscriptio: C. A. SINIVS. MALCHIO. CONIVGI. Martialis lib. 3. epist. xxc.

Hos Malchionis patitur improbi factus. Malchio, est mollis Glossa: Malchio andr. Trimalcio, ut tricorpor, triparcus. I. à Vov.

ii Trimalcio iactissimus homo digitos conrepuit, ad quod signum matellam spado ludenti s. pposuit, Conrepuit digitos, sic dictum: ut supra, Conrepare era: & quod nos vulgò distatitae confucimus: Opzyn vingeren trippen. Mos utique ex Martialis disticho libr. 14. planissimo planior, eni Lemma.

Matella fictilis:

Dum poscor crepitu digitorum ac vernarumatur,

O quoniam pellex culcitra facta mea est!

Vnde & alterum eiusdem Poetae locum in promptu sit expedire:

Cum pereret seram media iam nocte matellam.

Arguro madidus pollice Panaretus,

A lautioribus porro Eunuchos in deliciis habitos quis nescit? atque id genus Aquariae provinciae praefectum poullimum, eius

dem quoque Epigrammatarij testimonio adstruere posse videor, in re & persona huic prorsus confimili, imò etiam cognomini ita more suo deliciantis:

Digiti crepantis signa nouit Eunuchus, Et delicata suscitator urine Domini bibentis ebrum regit penem.

Huc accomodandam illud Taciti de superbia Pallantis lib.13.pag.459.

Respondit, nihil unquam, se domi, nisi nutu, aut manu significasse. I. DOVSA.

12 *Digitos concrepuit: ad quod signum matellum*] Martial. lib.14. de matella: *Dum poscor crepitu digitorum, & verna moratur.* F. PITM.

12 *digitos concrepuit*] Erasmi. I. Proverb. *Ad digiti crepitem,* 171. Martial. lib.3. in Zoilum:

Digiti crepantis signa nouit eunuchus. & lib.14. de matella:

Dum poscor crepitu digitorum, & verna moratur. & apud Petronium sequitur: *Ad quod signum matellam supponit.* V.

13 *digitos concrepuit*] Tibullus: *Et vocet ad digiti me taciturna sonum.* Clemens Præd. lib.11. *σοπισμοῖ ἢ ὑμνημοῖ, ἢ οἱ δὲ τῆς δακτύλων λέγει τῆς οἰκητῆς οἱ αἰσθητικῶν, ἀλογοὶ σημασίαι ἔσαι, λογι-κοῖς ἀνθρώποις ἐκκλιτίον.* I. à VOY.

12 *digitos concrepuit*) nota verbum *concrepo* cum accusandi casu. Putean. in Genial. ferm. Crepitu digitorum poscebant domini vilius aliquid imperantes. Rader.

ad Martial. lib.6. epigr. 64. Ramirez ad eundem libr. 3. epigramm. 82. num. 8. ERHAR.

13 *matellam supposuit*) Hi dicebantur lasanophori, à lasano vasculo. Horat. lib.1. Satyr. vi. --- *quinque sequuntur, Te pueri lasanum portantes anophoridumque,* Puta autem sordidum & vile hoc ministerium Arian. Dissert. Epict. lib.1.c.3. Epicrates *ἡ γὰρ ἔχθρον ἢ παῖται κ. λῆσσαι ὡς πῶτα, ἢ τῶν ἀκρίδων ἐρέων,* --- I. à VOY.

14 *aquam poposcit ad manus*) Latini manus lauaturi, *aquam in manus* dicebant, uti & Græci Aristoph. Vespis: *ἴδωρ κτ' ἡριῶς μετὰ τροπέζας εἰσφέρειν.* Plutarch. lib. *πᾶς ἀνὴρ ἰσχυρῶς τὸν κόλακα τὸ εἶλε.* Αλλὰ μὴ τὸ σῶντο κινῶν τῆτοις λεγο-μένοις, ἢ τροπέζας, ἢ μετὰ τὸ κτ' ἡριῶς ἴδωρ ἀκροῦντες κόλακας νομίζουσι. Athenæus lib.11. *ἔτι γὰρ τοῖς παλαιῶσι τὸ μὲν πρὸ ἀρίστου ἢ δὲ πρὸν λέγεσθαι κτ' ἡριῶς, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα σπονδίσασθαι.* I. à VOY.

14 *Aquam poposcit ad manus*] Alibi *tanquam aquam peteret.* Sidon. *Retrorsusque conuersus tanquam manibus aquam peteret.* Caper, *in manus aquam poscimus.* Veteres autem manibus pedibusque dixerunt. F. PITM.

14 *aquam poposcit ad manus*) poscere proprium & vltatum in hac re verbum. Sauaro ad Sidon. lib.1. epist. 11. Rader. ad Martial. lib.8. epigr. 63. ERHAR.

C A P V T X X V I I I.

Longum¹ erat singula excipere. ² Itaque intrauimus balneum, & sudore³ calefacti momento⁴ temporis ad⁵ frigidam eximus. Iam⁶ Trimalchio⁷ vnguento perfusus tergebatur, ⁸ non lintheis, sed palliis ex mollissima lana factis. Tres interim⁹ iatraliptæ in conspectu eius falernum bibebant. Hinc¹⁰ inuolutus coccina gausapa, ¹¹ lecticæ² impositus est, præcedentibus¹² faleratis cursoribus IIII. & ¹³ chiramaxio, in quo¹⁴ delicæ eius ferebantur, ¹⁵ puer vetulus lippus, domino Trimalchio-

a gestato-
ria cella.

malchione deformior. ¹⁶ Quum ergo afferretur, ad caput eius¹⁷ cum minimis symphoniacis tibiis accessit, & tamquam in aurem aliquid secreto diceret toto itinere cantauit. ¹⁸ Sequimur nos iam admiratione saturi, & ¹⁹ cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. ²⁰ In aditu ipso stabat ²¹ ostiarius prafinatus, cerasino ²² succinctus cingulo, atque in lancea argentea ²³ pisum purgabat. ²⁴ Super limen autem ²⁵ cauea pende- bat aurea, in qua pica ²⁶ varia intrantes ²⁷ salu- tabat.

VAR. AVT. COMMENT. CAP. XXVIII. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Longum erat singula excipere*] sic infra: *conuersus ad eum ut plurima exciperem, longè arcessere fabulas,* capi. ERH.

1 *Longum erat*) Fortasse est hoc scriptoris, non auctoris.

1 *Longum erat excipere*) Seneca de breuitat. vitæ. ANO.

2 *Itaque intrauimus balneum.*) Antiqui postquam se exercuissent, ad balnea. Plaut. Stich. *Postea ibi lauatum à pila,* à balneis ad cœnas, quæ impresse ingerit Petr. Artemidorus: *νοῦ δὲ εἰ μὲν, οὐ πῶς τερρον εὐδύσιον, εἰ μὲν λουσοῖτο. οἱ δὲ, καὶ ἐμυροῦντες, ἔτα δὴ λύνται πολλοῦ-τες δειπνήσαν, ἢ ἔσι τῶν τὸ βῶν ἀπὸν ἄδ ἐν ἄλλο, ἢ ἴδ ἐς ἄπ' τρεῖσιν.* I. à VOY.

3 *sudore calefacti ad frigidam eximus.*) Infolens locutio: nisi leg. *madefacti.* sup. *sudore madens.* Tres ædes seu cellæ in balneis: Prima est caldaria, τὸ λακωνικόν. Vitruu. lib. 5. cap. x. Dion. lib. 111. *συ-ριπτήριον.* Senec. *sudatorium,* nam sicco calore in eo sudorem eliciebant. Secunda est media, quæ & tepidaria. Tertia est frigidaria. num ergo Petr. à sudatoriiis statim ad frigidariam exiisse, an potius prouocato tantum sudore frigidâ profusos? Seneca epist. lxxxiv. *Ab hac fatigatione in frigidam descendi.* nam *frigida κατ' ἑλληνισμῶν,* frigida aqua. Seneca Natur. Quæst. li-

bro iv. *Animo relictos frigida spargimus.* Plin. epist. *post Solem frigida lauabatur.* Itaque succum ei pete ex Celsi lib.1. ca. 4. I. à VOY.

3 *& sudore calefacti*) in Caldario sc. quod Thalmudicis Iudeorum, *חַוְוָה* à verbo *וָוָה* id est, feruet & ebullit. Bucerus in Plalm. 45. v. 2. ERHAR.

4 *momento temporis*) Daniel. cap. vlt. vers. vlt. *intromisit in lacum, & deuorati sunt in momento coram eo:* id est, statim illico. Infra Petron. *Vt solum hospitem vidi, momento recepti.* Et alibi: *Non est moratus Gnython imperium, momentoque temporis inseruit vinculo manus.* ERHAR.

5 *ad frigidam eximus*) veteres post caldariam in frigidariam cellam descendere solebant, ut corpus solidarent. Plin. libr. 5. epist. 6. *In proximo puteus, ex quo posset rursus adstringi, si pœniteat tepor.* Sidon. carm. 9.

Intrate algætes post balnea torrida fluctat, Ut solidet calidâ frigore lymphæ cutem. Sen. ep. 86. Auson. Molella, Cor. Celsus de re med. lib.1.c.4. idem Sidon. lib.2. epi. 9. vbi Sauaro. ERHAR.

6 *Iam Trimalchio vnguento perfusus tergebatur, non lintheis, sed palliis ex mollissima lana factis*) A lauacione enim tenuiores oleo, ditiores contra vnguento perfuso, pro re puta atque opibus vnquofoque, carbafinis velis, id est, lintheis fuda-

nisque setabis detergeri mos erat: quem admodum & hodie: non autem palliis laneis. unde hoc ipsum quoque inter purissimas Trimalcionis elegantias lautitiasque ponit Arbiter noster. De Linteis Balneariis, quod dixi, confirmat Martialis lib. 10.

Linteae ferret Apro vacuus cum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet annus.

Item alibi:

Linteae si sumas, nive candidiora loquuntur,
Sint licet infantis sordidiora sinu.

Vnde hanc quoque ducere est coniecturam, eos qui lauandi causa balnea publica ingrediebantur, linteae, quibus extergentur, secum prius domo adportare consueuisse. ne quis ea forte a balneatore subministrata opinetur. Quod mirum nemini videri debet, quando alienas etiam epulas adituri mappam quique suam abs se ad mensam adferre cogebantur. Eius moris testem facio eundem Epigrammaticarium meum:

Ad cenam Hermogenes mappam non attulit unquam.

A cena semper rettulit Hermogenes.

Nec Mappam modo, sed vero & lagenam, indicio eiusdem:

Sed mappa quum iam mille rumpitur furtis,

Resos tepenti sphondilos sinu condit, &c.

Et mox:

Nec esulenta sufficit gulae praeda,

Misto lagenam repleu ad pedes vino.

Hac per ducentas quum domum tulit scatas, &c.

Additur fidei insuper causa ex Lapidibus Luciani de mappa, seu mantili in eam praesentem testimonium multo aperiendum.

Και ἄμα λέγων, τὴν ὀδόντι ἀεσπῶν ἐπέχειν, ὡς ὁ παῖς εἶχε τὸ Ζηλοδέμιον, πρὸς τὴν οὐρανὸν παυτοδασπῶν κρεῶν. καὶ ἐμαλλε,

λῦσα: ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς, ἐπιπέσειν ἀπὸ ἐς τὸ ἔδαρον, ἀλλ' ὁ παῖς ἐκ ἀγῆνης, κερτερός ἀντιχόλου. I. DOVSA.

6 Trimalcio unguento perfusus) ἐλαίω ἐχρίστον οἱ λέγουσιν. Nonnunquam vaeti lauabantur. Plaut. Poen. Sc. Iam istuc: Quid multa verba faciam ubi tu laueris, ubi ut balneator faciat unguentariam. Celsus lib. 1. cap. 11. Exercitationem recte sequitur modò unctio, modò balneum. I. à Vov.

ibid. tergebatur non linteis] Apul. lib. 1. M. oleum unctis, linteae tersui, profer. Iuuenal. Satyr. III. ----- iam sonat unctis Strigilibus, & pleno componit linteae gutto. Vide Lucian. Lexiph. I. à Vov.

6 Trimalcio] fortasse ter Malcio ille de quo Val. Martial. Vt Varronis sesquivisses & Trismagistus, & Triparcus, Plaut. in Pers. Ad Trimalcionis verò cenam pertinet Senec. Epist. 47. & 57. F. PITH.

7 unguento perfusus] Sozomenus Histor. Eccles. lib. 1. cap. 13. de S. Antonio: Oleo ungi, balneis & similibus rebus uti recusavit, quippe corporis firmitudinem, eiusmodi rebus humidis in molliorem mutari solere censuit. ERHAR.

8 non linteis, sed pallis.] A lauatione oleo aut unguento perfusus linteis tergeri mos erat, non palliis, laneis, unde hoc quoque inter lautitias Trimal. ponit Arb. De linteis Martial. lib. x. & alibi. D.

8 non linteis, sed pallis] sed infra: Video Gitona cum linteis & strigilibus. Apul. lib. 1. Metamorph. E promptuario oleum unctus, & linteae tersui. Columus in Notis. Anianus lib. 28. de balneariis sui luxuria: Cum è Siluani lauacro vel Mammeae aquis ventitant hospitibus, aut quisquam eorum egressus tenuissimè se terserit linteis, solitis pressioribus vestes, luce nitentes arbitria diligenter explorat, quae una portantur sufficientes ad inuandos homines unde cum: tandemq; electis aliquot inuolutus, receptis anulis, quos ne violentur humoribus famulo tradiderat, digitus ut metatis abit. ERHAR.

8 pallis ex mollissima lana.] Ergo pallium

lium propriè ex lana. Balbus Catholico, Dicitur palliū à pellibus, unde fiebat prius: sed modo dicitur pallium quoddam genus panni ex serico, & quilibet mantellus. ERHAR.

9 iatralipta] Plinius li. 39. cap. 1. vertit victores medicorum. puto designari victores Trimalcionis. nam homo laetus et es adhibuit, qui cum curā & ex arte, alioquin vngendi officio ferui sancti, qui Aliptae. Senec. Iuuenal. Satyr. 6. Io. à Vov.

10 Hinc inuolutus cocinea gressu patetica impostus est.) Sicut hic Lectica Silius, ita Sella quoque mentio Lectica coniuncta legitur apud Senecam lib. de Breuitate vitae: Nec illos quidam inter otiosos numeraueris qui sella se & lectica huc & illuc ferunt, & ad gestationum suarum, quasi deserere illas non liceat, horas occupant, quos & quando leuari debent, &c. Et mox: Audio quendam ex delicatis (si modo deliciae vocande sunt, vitam & consuetudinem humanam dediscere) quum ex balneo inter manus elatus, & in sella positus esset, dixisse interrogando: Tam sedeo? Vnde in Sellis lesitare, in Lecticis vero solupinos gestari cubantium in morem solitos, prorsus perfusum est mihi. De ceteris Lipsianum Orationum adeunto, cuius Electa non compilo. Subiungit deinceps Arbiter. ANO.

11 lectica impostus est) de eorum usu, forma, discrimine, Lipsius Elector. I. i. c. 19. ERH.

12 phaleratis cursoribus) cursores, serui vocabantur, qui in itinere faciendo vel deambulando per urbem, rhedam vel equos, pedites praecedebant in comitatu, quos Galli Laquais, & inde nos Hispani Laquaios, vocamus. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 3. epigr. 47. num. 9. Petronius paulò post: Notavi in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. Germanis Lackeyen. Balbus Cathol. cursor à currendo, ut cursor Domini Papae. ERH.

12 cursoribus) Sen. Epist. 87. BAR.

12 phaleratis cursoribus III. & chiramaxio, in qua delicia eius ferebantur, puer vetulus, lippus, demino Trimalcione desormior.) De Cursoribus, qui in comitatu no-

bilium quondam visabantur, & quidem (sicuti hic) phaleratis meminit etiam Tranquillus in vita Neroniana: Nunquam carnis minus mille iter scisse traditur, soleis malarum argenteis, canisnatis mulionibus, armillata & phalerata cum Mazacum turba, atque cursorum. Qui locus praeter Egnatium & Glarearum etiam Phoenicem illum Europa, Turnebum dico miserim's modis exercitum, & quasi in equuleo tertum habuit. si forte adeo haud mirandum, in tanto chirographorum Cedicum diffidio, ac varietate quorum alij: Phaleratis comaxecum; alij, Phalerata hamaxicorum; sunt etiam, qui Phalerata cum amaxicorum nobis representant. nec desicere, qui Cymaxacum praesentent. Ex quorum omnium pariter lecticionum frangere, huicque Petroniani loci fiducia maxime ac subsidio fretus, in Suetonio rescribendum praestare nullus dubitem, Phalerata chiramaxicorum turba, vel certe, Chiramaxeorum, &c. ut Rhedarios, Effedariosque intelligamus (ἐφεδῆς enim quidam anam aliud, quam Effedarius) Eos dico, qui Chiramaxijs cum herili praerant imperio, & calatorum vehiculerum aurigationi quasi Praefecti cluebant: in quibus in foelicium catamitorum Paedagogia (quos Martialis meus Cathedralittos ministros indigit) oblita facie vectari consueuerant. ut ne sol videlicet, aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perfringeret. cuius eximiae cautionis com. onefecit nos Seneca. neque aliena adeo visa, quae huc per causam insarciretur. S. c. igitur ille libro Epist. 22. Omnes iam soli peregrinantur, ut illos Numidarum praecurrat equitatus, ut agmen cursorum anteccedat. Et ex linteis aliquot interiectis: Omnium paedagogia oblita facie vehuntur, ne sol, ne frigus teneram cutem ledat. Turpe est neminem esse in comitatu puerorum, cuius facies medicamentum desideret. Sed enim hoc nihil ad pompam & ceuitatum Trimalcionis, quem haud longius sanè, quam è balneo ad triclinium proficiscentem inducit Petronius, vno exoleto contentum modò, qui non Lectica, aut Rheda, sed verò

Chiramaxio feratur. Atque equidem quid id esse dicam verbum Chiramaxium, nescio. & pœniter expositionis, qua id genus gestatorij cum Ebeda aut Effedo confundisse videor prius. tametsi non ignorem Effedis etiam in gestatione locum fuisse auro veteri: & Gestatores nominatos eiuscemodi generis vectores: indicium nobis præeunte Martiali versiculis illis libri I.

Illinc Aenalis, Salarique Gestator patet effedo tacente.

Sed multò etiam certius, magisque Historica ex fide Suetonio Tranquillo, cuius narratio ista de Claudio mihi commodum hercule succurrit modo: Solitus etiam in gestatione ludere, ita effedo alucòque adaptatis, ne lusus confundetur. Quocirca à Scaligero Principi hinc nostro satius esse dūco subscribere, qui Festi Arcumam, Chiramaxij vocabulo interpretatur, pro modici plautri genere, neque plurium, quàm vnus hominis capaci: adde à feruis, non à mannis trahi, ac prouehi solito: vnde & causā nomini. ANO.

12 faleratis cursoribus] De cursoribus, qui in comitatu nobilium, faleratis etiam meminit Sueton. in Ner. c. xxx. & Seneca epist. xxi. Omnes iam sic peregrinantur, ut illos Numidarū præcurrat equitatus, ut agmen cursorum antecedit. Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne sol, ne frigus teneram cutem ledat. D.

12 faleratis curs.] Catianus: Σποκίσις. νου. δὲ ἕπερ ἔπι τῆν βασιλέων ἐπάσσει πέσους, γωνεὶ ἄρ' ἢ παρηγῆται ὁ δὲ κοδραρ ἔπι τὸν βασιλέα τινὰς. ἐπειδ' ἄρ' ἔπι τῆς πύλης τῆν περὶ αὐτῶν πλετ' ἰὼν ἴφρονται, ἀρῆσι τοὺς κληθῆντας ἔπι τῆν παρωκίαν ἐσαγμ, μέχρις ἂν ἀλλοσῆ τῶ βασιλεὶ πλετ' αὐτῶν παρωκίαν. F. PITH.

12 faleratis cursoribus.) Antiqui in comitatu cursores seruos habuerunt. Martial. lib. III.

Hæc feriatns ibat ante carrucam,

Sed iuta fano cursor oua portabat. I. à Vov.

13. chiramaxio] χειραμῆξιον, quod manu ducebatur. proprium pueri gestatorium. I. à Vov.

13 chiramaxio] Videtur esse genus modici plautri, homo tantum gestari poterat. & à feruis, non à mannis trahebatur, vnde vocabatur Chiramaxium. Scal. ad Fest. Arcumam. ANO.

13 chiramaxio] videtur esse genus modici plautri, quo homo tantum gestari poterat, & à feruis, non à mannis trahebatur. vnde vocabatur chiramaxion. Scalig. ad Fest. Arcumam. In tali vehiculo catamiti oblita facie, vt Seneca loquitur, id est, masquez, vectari consueuerunt, ne sol aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perfringeret. ERHAR.

14 delicia eius] παιδιὰ, παῖνια: pueri amari. Socrates Hist. Ecclesiast. lib. 3. ca. 19. interprete Epiphano Scholastico: Adrianusque ipse Antinorum, suas delicias, in deos reposuit. in Cassiodori Tripartita Hist. Cicero, Amores autem & que deliciae appellantur. Rectè, Amores, qui Graecis παιδιὰ, amantij, τὰ παιδιὰ. ERHAR.

14 delicia eius fer.] Plutarchus Anton. ὁ δὲ σάραυθ' ἔσ' τῶν καλῶν παρῆναι παιδιῶν, ἃ ἄνθρωποι ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Senec. epist. XII. Ego sum Philostii villici filius delictolium tuum factum. Virg. Alexin Delicias domini. I. à Vov.

14 Delicia] Cicero: Amores autem & ea que deliciae appellantur. F. PITH.

15 puer venetus] Exoletus. vide Senec. ep. xcvi. In Catulastri dicebantur. Gloss. Catulaster ἑοδῆνας à Catuliendo, Catulire: incitari ad Venerem, ostendere se velle maritari Varro lib. II. de re rust. τῆστω παῖθ' κ' αὐτῶν: καλοῦσιν τὸν κῆνος. Aristoph. κόρυζων, ἀλλὰ δὲ κορυζῶσιν αὐτῶν. I. à Vov.

16 Cum ergo afferretur] Leg. efferretur, scilicet ex balneo. Putschius. vbi gratam comprobati; se Petron. in eo, qui sequitur, loco: In his crannis lautitius, cum ipse Trimalcio ad symphoniam allatus est. ERHAR.

17 Cum minimis symphoniacis tibiis) Suet. de Caligulae luxuria, c. 37. Fabricauit & de cedris liburnicas, &c. quib. discumbēs de die inter choros ac symphonias, litora Campania peragraret. proflus vt in Euan-

gelio

gelio D. Lucæ c. 15. Audiuit symphoniam & chorum. Salisberienlis pag. 165. Recumbentis pedes calamistratus comatulus excepit, & teneris manibus tibias tractat. Quid sunt autem minima symphoniarum tibiæ tan leg. mimica? sic enim infra de pueris in ministerio cantillanibus: Pantomimorum non patrū familia triclimum crederes. ER.

17 Cum minimis symph. tibijs accessit.] Cicero pro Milone: Milo, qui nunquam, tū casu pueros symphoniacos secum ducebat & ancillarum greges: ille qui semper secū sortā, sepe exoleos ducebat, tū neminē. I. à V.

18 Sequimur nos iam admiratione saturi, & cū Agamemnone ad optium peruuenimus.) Agamemnon hic Trimalcio non est: sed is, quem Suasoria in schola habuisse nobis narrauerat antea, addita eiusdem insuper de causis corruptæ Eloquentia Dissertatione: quam Eucolpianæ Declamationi cōsequam ac subiectam ibidem initio huius operis, inuenias. I. DOVSA.

19 Cum Agamemnone.] Trimalcione regio factu incedente. ANO.

20 In aditu ipso.) Athenæus 4. ἴδ' ἃ τὸ πρῶτον εἰς ἀλλοσῆσαν οἰκίαν ἐρχόμενον μὲν γαστρικόων ἐδὲ ἔπι τὸ συμπόσιον χαρῆς: ἀλλὰ ἦ δὲ σαυτὶ πᾶσιν τῶν φιλοσοφῶν ἢ καλονοῦσαι τῶν εἰρημ. ἢ δὲ γὰρ τὸ το παρῆναι πρὸ ποταμῶν, αὐτοὶ δὲ εἰσὶν ἄλλοσῆσαν εἰρημ. εἰδ' ἰδὸν τῶν βαρβαρῶν. ANO.

21 Ostiarius prasinatus.) in circo erant factiones, diuise in partes coloribus distinctas. Cassiodor. var. l. 3. ep. 51. Transiit prasinus, pars populi morer: procedit venetus, & potior turba ciuitatis affligitur. vbi haud dubiè leg. procedit venetus, pro, occumbit. Hinc auriga nomina sortu, vt illi dicantur prasinati, hi venetiani. Nec in circo solum, sed in scena quoque factiones istæ. Exertim Cassiodor. l. I. ep. 2. 27. & 33. vbi inquit, Partis prasinæ leg. prasinæ insinuatione cōperimus seditiones turbulentas imitari, & causam letitiæ publicæ ad furoris certamina prorupisse. Quapropter, &c. à vobis prasinis pantomimus constituatur. Et Antonius. Imp. in vita sua: τὸ μὲν πρῶτον, ἄντ' ἐβελία. οὐ, μὲν παρῆναι, intelligit eos qui

factioni studebant prasinæ aut veneticæ. Fuisse Neronis prasinum agitatorē scribit Sueton. in Neron. cap. 22. & Spartianus, qui eum insuper prasinæ parti fauisse tradit. Satyricè ergo Petronius Neronem sub Trimalcionis nomine perfringit: quod vel extra ludū & circum feruus haberet prasinatos, qui à se videtur addidisse cerasinū cingulum, id est, ruscum, studio, opinor, inno-uande factionis à se Claudianæ dictæ. ER.

22 Cerasino succinctus cingulo.) Anton. Thyleus de Colorib. cap. 7. Vin genus est quoddam inter ruscum albumque, nulli non cognitum: quod quoniam cerasi colorem refert duracini, cerasolū aliquid dicunt Italiae populi. Alamannis Schiler. Ergo vt prasinatus est à Græco πρῶσιν, ita cerasinus est à κ'ρασ. vtrumque à colore eius fructus: illo viridis, hoc ruscus notatur. ERHAR.

23 Pisum purgabat.) sic infra: partem leguminis super mensam effudit, iussitq; me diligenter purgare. ERHAR.

23 Super limen autem cauea pendebat aurea. in qua pica varia intrantes salutabat.) De hoc genere Plin. lib. I. cap. xxix. Nuper, & adhuc tamen rara, ab Appennino ad Vrbē versus cerni cæpere picarū genera, que longa insignes cauda, varie appellantur. Nos patris sermone. Bonte exters, nominatim: famosa garrulitate amantes, nec mentitus Martialis lib. 14.

Pica loquitur certe dominū te voce saluto Si me non videas, esse negabis auem. I. DOVSA.

25 Cauea pend. aurea.) Rader. ad Martiale lib. 14. epig. 68. ERHAR.

26 Pica varia. Plin. l. x. c. xxix. picarū genera, que longa insignes cauda, varie appellantur. ANO.

26 Pica varia.) Quam Galli Gatum, Itali picam glandariam vocant. I. à Vov.

26 Pica varia.) Douze dicitur famosa garrulitate nobilis: sed puto sic dici, vt apud Lucret. plerūque varie volucres, vel dissimiles, vel varij coloris. Plin. l. 10. c. 29. picarū genera, que longa insignes cauda, varie appellantur. Interpretes hoc loco confūdunt picā variam cū gatio, nisi fallor, perperam. Pica varia est, quæ Alamannis

agersta. Francis Orientalibus alstera, Occidentalibus siue Gallis agassa vel agacha. de qua est capiendus versus ille Monasticus apud Gardinerum in Prouerb. antiq.

Nomen abest pica, nisi quid varij tenet in se.

Et ille alter apud Balbum in Catholico;

Nigrior una pice, pars altera candida pice.

Videndus Dialogismus de pica in Epigram. vete. lib. 4. pag. 128. Vincentius Beluacens. in Spec. nat. Albertus Magnus, Robert. Conflantinus in Supplem. ling. Latin. Conradus Gesnerus in Hist. auium, & diligentissimus harum rerum & omnis antiquitatis perscrutator Vlix. Aldrouandus in Ornitholog. Gaius a sono vocis sic dictus, quem Galli hodie Geay. Latini graculum, Germani Heer nuncupant. Quem enim Alamanni gen vel gan appellant, est ex genere larorum pectora rubicantium, capita superius nigricantium: quo de accipiendus Eucherius Lugdunensis in Interpret. nom. Bibl. cap. II. scribens: Laurus in Pentateucho, grauiam significat. Picus

martius Gallis est, pimar: picus viridus, puerd, Grunspecht. nam & Specht nostrum a Latino picus originem habet, Igitur illa. E.

27 Intrans salutabat.) Ildorus Glos. Chere Cesar, amicos. Corrigit Goldast. a psittaco, vt sit illud Martialis: Hoc didici per me dicere, Cesar aue. & illud in Philom. Ouid. Atque sus domino Chere valeque sonat. & illud Persij: --- expediunt suu xap. Benedictus Magister apud Balbum: sine verba in discrimine vocis exprimunt, vt homo, & si linguis in sermone explicare nequeunt, sonum tamen humana vocis imitantur. Vide Phil. Camerarium Horat. Iuciar. Centur. 3. cap. 71. Pierium in Hieroglyph. Raderum ad Martia. l. 14. epigr. 67. ERHA.

27 Intrans salutabat.) Martia. lib. 7. epist. 86. Pica salutatrix si tibi Lause placet. libro 9. epist. 56. Et in distichis:

Pica loquax certa dominum te voce saluto.

De his picis accipiendum illud Persij:

Quis psittaco expediunt suum xap,

Pic. is que docuit verba nostra conari? I. a Vov.

CAPVT XXIX.

Ceterum ego dum omnia stupeo, penè resupinatus cecrua mea fregi: ad sinistram enim intransibus non longè ab ostiarij cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, superque quadrata litera scriptum, CAVE. CAVE. CANEM. Et collegæ mei riferunt. Ego autem collecto spiritu, non delititi totum parietem persequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipse Trimalchio capillatus caduceum tenebat: Mineruâque ductente tenia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didicisset, dein dispensator factus esset, omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. In deficiente verò iam porticu leuatum mento in tribunal excelsum Mercurius capiebat. Præstò erat Fortuna cornu abundantanti copiosa, & tres Parcæ aurea pensa torquentes.

Notau

a tenia. al. tenia. b procurator rationis. c ab scriptor V. G. & Sam. & Ano.

Notau etiam in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. 14 Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædícula erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum, & 15 pixis aurea non pusilla. 16 in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. Interrogare ego atriensem cœpi, 17 quas in media picturas haberent. 18 Iliada, & Odyssæam inquit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXIX. T. PETRONII SATYRICON.

Ad sinistram enim intransibus non longè ab ostiarij cella canis ingens catena vinctus in parietate erat pictus, superque quadrata litera scriptum, CAVE CAVE CANEM.) Hæc pertinent ad illustratione illius loci Varronis, qui ab Nonio citatur in voce Præbitio: Quod eo die mei erat præbitio in ianuam CAVE CANEM inscribi iubeo. quem morem Turnebus. cap. 4. lib. 15. Græcis accepit, tum refert. IV.

2 Ostiarij.) Seruus qui ad limè obseruabat. Ianitor, aut ostiarius: is erat in catenis. Columella lib. 1 An putem fortunatius a catenato repulsus, vi ianitore? Sueton. L. Otacilius seruasse dicitur, atque etiam ostiarius in catena fuisse. idque prisco instituto, quod ex Ouidio Fastor. l. claret. ille apud Plautum trinum. ostiarium alio puitur. heus ecquis foribus tuteiam gerit. hoc enim eius munus, quod Ouid. ---gressus introitusque videt. Idem ostiarius inauit. l. 3. Amor.

Excubui clausam seruus ut ante domum. ibid. ostiarij cella.) πολυόριον εἰρηλα πολυούριον. Poll. lib. I. I. a Vov.

2 Ostiarij cella.) cellam atriensem dicit, vbi vinctus ianitor custodiam ianuæ gerebat. Rader. & Martial. lib. 9. epist. 55. Memoria opinor lapsus. non enim seruus vinctus seruabat, sed canis: ipse seruus liber a vinculis erat, vt ex Plauto discimus. ER.

3 Canis ingens catena vinctus.) Senecæ catenarius, Artemidoro, δέριον, Phed. a catena collum detritum canis. Rittershus. in Not. More veteru canes ad ostium non vincti modò, sed & sculpti, vt in Regia Alcinoi:

Χρυσῆ, δὲ ἐκὰς τέρπε χυ ἀρ, ὑπερὶ κούβης ἦσαν

Δῶμα εὐλαστῶδρα. --- vel picti in pariete, vt hîc in Petronio. Anton. Popma ad Varron. Vide Douzæ Præcidian. pro Tibull. c. I. Casauboni comment. ad Theophrasti Character. ERH.

3 canis ingens catena vinctus.) Antipater: ἄτα θυλακίς. Εν ποσὶ ἔστε κούβης ἐν περὶ θυλοῖς δέ δέ. huiusmodi canes, Senecæ de Ira, li. 3. c. 37. Catenarij canes, Græci δέ στυοι. Artemidorus lib. 3. τῆς ἀφ᾽ κούβης ὁ μὲν ἐπὶ δούρειον τέρπε. ὁ δὲ ἐπὶ θυλακίᾳ τῆς κηλιδίων, ἔσ οὖν πρὸς χυ δεσμίους λέγουσιν. I. a Vov.

3 canis ingens catena vinctus.) More veterum canes ad ostium non vincti modò, sed & sculpti, vt in regia Alcinoi: χρυσῆ, δὲ ἐκὰς τέρπε χυ ἀρ, ὑπερὶ κούβης ἦσαν δῶμα εὐλαστῶδρα.

vel picti in pariete, vt hîc in Petron. Popma ad Varr. Vide Casaubonum ad Theoph. Characteres. ANO.

4 Quadrata litera.) Quadratas literas vulgò capitales vocamus. Sed illis prisca seculis nulla aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales: Quas ergo quadratas literas vocat, quæramus. SCAL.

4 Quadrata litera.) Petronij & ante temporibus iam inuentæ erant aliæ literarum formæ, teste Quintil. lib. 1. cap. 7. inter quem & Petronium non adeò multum xpi interfuit, vt non eandem literarum formis vti potuerint: quæ formæ erant quadratæ. Meursius Animaduers. miscel. lib. 3. cap. 18. Vide tamen Cuiacium. ER.

5 Canes, canes canem.) vinctos canes ad aedes habebant, vt & tabernas. Ianuæ autè

vel parietes inscribebantur, vt caueret si quis introiret, hac formula, *Caue, caue canē* Ch. Coler. Parer. c. 16. Rad. ad Mar. l. 11. ep. 17. Titus Popma de Oper. serior. verbo. *Ostiarij*. Quē morē antiquū tūgit etiā Puteanus principio Genialium serm. Alioqui teneretur lege Aquilia dominus, cuius canis damnū fecisset argum. *I. si quis foueas. §. vlt. & l. si putator. D. ad leg. Aquil. vbi Doctores.* Sic & equitantes *debeant cauere & admonere gentem, alia voce clamando, CAUE, CAUE*, vt scribit Vitallinus de Malef. t. Damno dato, n. 45. & Geminia. in c. si duo, & c. saepe, distinct. 50. scribit, *quod ita debet acclamare, quod euitari possit.* Hippolytus Bonacossa tract. in Mater. Equor. qu. 178. Varro: *In ianua, caue canem, inscribi iubero.* & titulus Manip. *Caue canem.* Hoc vti cōueniet, quoties monebimus, cauendum ab homine male dico & obrectatore, vel ab hospite inhumano, Aufu. Popm. ad Varr. E. 5 *caue, caue canem*) Varro: *In ianua, caue canem, inscribi iubeo.* & titulus Manipp. *Caue canem.* hoc vti cōueniet, quoties monebimus, cauendū ab homine male dico, & obrectatore, vel ab hospite inhumano. A. 5 *Caue, caue canē*) Varro Eumen. *Quod hodie mea est prebitio, in ianua caue caue canem inscribi iubeo.* Notum illud Cassij apud M. Sen. 6. controu. *Si canem ad ostium alligasses.* F. P I T.

5 *Caue canem*] Nonius in verbo *Albicatur*, citat Varronem, *Caue canem*, qui fabulæ (vt opinor) titulus est. Notum est Bassi apud Senecam illud: *Si tamen ad ostium alligasses*, lib. 6. controuers. ANO.

6 *Venalitium titulis pictum*) *venalitiū* vocat *δηλοπρεψήριον* tituli autem nō solum in venalitiō pingi soliti, sed etiam collo aptari vendundi mancipij. Propert.

At quorū titulus per barbara colla pepedit, *Calati medio cū salière foro.* Scilicet ad Prop.

6 *Venalitium titulis pictum*] Catastorū grex cum titulis, cuius regionis, etatis, artis pretij essent. ANO.

6 *Venalitium*] id est, vt quidem ego existimo, grex venalium, quod vsurpatur in l. 7. §. 2. D. de edil. edic. & l. 5. §. 1. D. de iur. delibe. *Venalitium* etiam dicitur. in l. 4. de

de proximis sacror. scri. *Veftigal rerum venalium*, l. inter cetera, §. 1. D. de verb. signi. Atque ita accipiendum puto hoc verbum in l. 1. C. de nundi. vt & *proponendorum* in l. 1. C. de veter. qui locus in omnib. lib. admodum corruptus est. Nam & in l. 8. C. de iudiciis, *Nemo*, inquit, *presta statuit, cū venalia proponuntur.* Esse verò hanc filiqualem prelationem indicat Cassiodorus lib. 4. Variar. F. DAN.

6 *Venalitium titulis pictum*) *venalitiū* vocat *δηλοπρεψήριον* tituli autem nō solum in venalitiō pingi soliti, sed etiam collo aptari vendundi mancipij. Propert.

at quorū titulus per barbara colla pepedit *Calati medio cum salière foro.* Scilicet ad Propert. Ranchin. Var. lect. lib. 1. c. 4. ER.

7 *Ipsē Trimalcio capillatus caduceum tenebat.* *Mineruaque ducente * tenia intrabat*) asteriscum exstirpa: tenia autem solennes in imaginibus, ita hominem tenia comprehensum introducebat Dea. Pausan. Atti. ἀπὸ λάρνακος ἀναλαμβάνων ταινίαν τὸν οὐλοῦ. Lucianus Philopseude, *de statua Pelicchi*, ἐξ ἄλλου τινὸς κεραιῶν τῆς ταινίας. Pau. ὁ ποίητ. *αὐτὸν ἴσα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ προσώπου ταινίας ἔχει, ἡρανοῦς ἕρπονός ἐστιν ἡ.* *Ælianus* Pofscil. lib. 9. cap. 29. vbi adolescens amans statuam bonæ fortunæ, ἀναβήσας πολλὰς ζαμαῖς ἔχει, ἡρανοῦς τὸ δὲ ἄλμα ἐκ τῶν ἀποβλήτων. Sic amatores Athenis amafia cernis incinxisse, iudicio adiectus ex eo more clarum quem ad Theocritum illustrat D. Heinſius, ἐν τῶν ἀποβλήτων. BARTH.

8 *Caduceum tenebat*] Athenæus li. 12. Sueton. in Calig. *Plerumque verò aurea barba salmen tenere, aut fuscinam, aut caduceum, deorum inſigne, atque etiam Veneris cultu conspectus est.* F. PITHOLEVS.

9 *Mineruaque dac. tenia* intrab.*] Fortè Leg. M. d. *tenia intr.* inducto asterisco. Videmus deliciares prehensis laciniis duci. I. à VOV.

10 *curiosus pictor reddiderat cum inscriptione*) Is mos erat vt adicerent, quid pictura notaret, maximè rudi & impolito seculo, *Ælianus* lib. 10. Var. ὅτε κεραιῶν ἢ γραφικῶν τε χυρῶν, ἕτως ἀρα ἀτέργως βίκαζον τὰ ζωα,

ζωα, ὡς ἐπιγράφον αὐτοῖς τὰς γραφίας τῶτο, βὰς ἐκείνο ἴππῶ. I. à VOV.

10 *Pictor cum inscriptione reddiderat*) vide Plinium in epist. fol. 176. ERHAR.

11 *Leuatum mento in tribunal excelsum Mercurius capiebat*) Fallor in legendum, *rapiebat.* Quemadmodum enim raptus ab alite sacro Ganymedes dicitur in obsceno carmine, sic Trimalcio raptus à Mercurio dicitur, qui deus ales in eodem carmine vocatur. Sic certè Horat. seraprium quoque à Mercurio & è medio belli periculo eripit, ut significat his versiculis: *Sed me per hostes Mercurius celer Denso puentem sustulit aere.* Dicitur autem à Petronio, *leuatum rapiebat*, vt à Plauto, Terentio, Virgilio, *rapere sublimem.* RICHAR.

12 *capiebat*] *L. rapiebat.* Fulgent. Myth. *se quax si fuerit celeriter raptum ex mortali celestem efficiunt.* BART.

13 *aurea pensa*) rebus lætis ea Parcibus dabant. Sidon. Senec. Apocol. Tristibus autem pulla. Horatius, Martial. BAR.

13 *Parca aurea pensa torquentes*) Sidonius carmine 7. *Aurea concordēs traxerunt fila sorores.* Sauaro in Notis. Alludit autem ad disciplinam Hetrufcorū. Germanus Valens Gucl. Pomp. ad Virgil. Eclog. 4. *Aurea pensa sunt felicia Parcarū omina.* Sidon. carm. 15. --- *probat Atropos omen Fuluaq; concordēs iunxerunt fila sorores.* Rader. ad Martial. lib. 6. epigram. 2. ERH.

14 *Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius adiculo erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum*) Locus est mēdoſus, opinor. fortè *Paridis argentei positi*, &c. vt non temerè *Veneris* Paridicę signa simul coniūcta sint propter iudicium Paridis. ita leg. esse indicant quæ sequuntur, *Et pixis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebat.* nam de viro aliquo loquutū fuisse necesse est. Sic Plinius lib. 34. c. 7. *Ab Euphranore sculptum are Paridis iudicium refertur.* Hic autem *argentei positi*, id est, sculpti, interpretor: sicut apud Horat. libr. 4. Odar.

Hic saxo, liquidis ille coloribus Solers nunc hominem ponere nunc Deum. ANO.

15 *edicula*) *ἴδιον* simulacri. Tertul. de Idol. ca. 8. *Nec enim differt an extruas, an exornes, si ara, si templum, si adiculam eius instruxeris.* I. à VOV.

15 *adicula*) pretiosioribus effigierum adiculas faciebant. Pausan. Corinh. ἐρμῆς δὲ ἔστι ἀγάλματι χαλκῷ ἢ ἔρθε ἀγορίτερα, πρὸ δὲ ἐστέρου ἢ γαῖς πεπλεγμένη. Hierod. Euter. τὸ δὲ ἐν ἀλμα ἐν τῷ νηὸ μικρῷ ἐν ληθὶ καὶ ἀκέρυσα ἄλλοι περικλυτοῖσι Tibullus: --- *paupere cultu Stabat in exigua ligneus aede Deus.* Iuven. Sat. 8. *Ipsi deinde lares, si quod spectabile signū. Si quis in adicula Deus unicus.* --- ANO.

15 *adicula*] sacello, sacrario, ianuario, quæ in Magnatum domibus fuisse notauit Barth. ad Claudian. nu. 480. ERH.

16 *pixis aurea non pusilla in qua b. e. cōd.*) Lucianus de dea Syria. τοῖσι δὲ νέοις πολυκράνεις ἱεροῦ ἐν Ἰερουσάλημ, τοῖς ἐπειρῶν ἐν τῷ ἱερῷ Ἰερουσάλημ, παρασπί τελεῖ ἐς ἀγλακαλάδωντες, εἰ μὴ ἀρῶν ἕρα, πολλοὶ δὲ χρυσεὰ ἐν τῷ νηὸ περὶ ἑσθλαστέρας, ἀμύσι, ἐπιγράφαντες ἕκαστοι τὰ ἀνομάλια. I. à VOV.

Idem: *quas in medica pict. hab.*) *L. quas in media p. hab.* Glossæ: *Tullia, media vel regia.* hoc est, aula vel atrium, in quo tabulæ pictæ exponebantur, ideo ex atriense quarit. Verum Ill. Scalliger *Medicam* vocari putat; porticum instar *σοῦς περιίλης* Athenis, quæ ita potuit vocari à pictura Medorum, id est, à Pictis Persis à Miltiade denictis. --- *braccatis illita Medis Porticus.* --- I. à VOV.

15 *Pixis aurea, &c. in qua barbam*) Suet. in Neron. *Inter Buthysia apparatus barbam primam posuit, conditamque in auream pixidem, & pretiosissimis margaritis adornatam Capitolio consecrauit.* Xiphilinus. F. P I T.

16 *in qua barbam ipsius conditam esse dicebant*] *Veneris* scilicet Macrob. lib. 3. c. 8. *Signum etiam Veneris est Cypri barbatum corpore, sed veste muliebri, cum sceptro ac*

statura viri, & putant eandem merem & feminam esse, &c. ANO.

16 In quibus barbam ipsius cōditam) Vulgaris ac notissima veterum consuetudo, deponende barbæ multis testimoniis confirmata à Criticis nostris. Lipsio ad Tacitum Annal. lib. 14. Torrentio ad Suet. Neron. c. 12. Alexandro Neap. Genial. diæ. lib. 5. cap. 18. Tira. ibid. in Addit. Rader. ad Martial. lib. 3. ep. 5. Ramirez Hypomn. ad Martial. lib. 3. epigr. 6. ERHAR.

17 quas in * medica) lege: quas in por-

tis picturas haberent. Iliada & Odysseam respondit. ERH.

17 quas in medica picturas haberent) Leg. in media, scilicet porticu. Moris erat apud Romanos, historias, fabulas, & alia multa porticibus depingere, subscriptis Poëtarum versibus, quos deinde otiosi solebant spatiantes relegere. Ramirez ad Martialem, libro tertio epigram. 20. nu. 5. ERHAR.

18 Iliada & Odysseam) vide Philostr. Icon. Scamandri. ER.

CAPVT XXX.

Iam ad ¹ triclinium veneramus. in cuius parte prima ² procurator rationes accipiebat: & , quod præcipuè miratus sum, ³ in postibus triclinij fasces erant cum securibus fixi, quorum imam partem quasi ⁴ embolum naus æneum finiebat, in quo erat scriptum, ⁵ G. POMPEIO. TRIMALCHIONI. ⁶ VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam ⁷ lucerna bilychnis de camera pendeat, & duæ tabulæ in utroque poste defixæ: quarum altera, si bene memini, hoc habebat inscriptum, III. ET PRIDIE KAL. IAN.

G. NOSTER FORAS CENAT.

Altera Lunæ cursum ⁸ stellarumque VI. I. imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi essent ⁹ distinguente bulla notabantur. Cæterum ut mouimus dextros ¹⁰ gressus, seruus nobis dispoliatus procubuit ¹¹ ante pedes, & ¹² rogare cœpit, ut se pœnæ eriperemus: nec magnū esse peccatum suum, propter quod periclitaretur. ¹³ Subducta enim vestimenta sibi dispensatoris ¹⁴ in balneo, quæ vix fuissent: X. H. S. Retulimus ergo dextros pedes ¹⁵ dispensatorēque in ¹⁶ prætorio aureos numerantem deprecati sumus seruo remitteret pœnam. Superbus ille sustulit vultum, & ¹⁷ Non tam iactura me mouet, inquit, quàm negligentia nequissimi serui. ¹⁸ Vestimenta accubitoria perdidit, ¹⁹ quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, ²⁰ Tyria siue dubio, ²¹ sed ²² iam semellota. quidquid ergo est, dono vobis.

VAR.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXX. T. PETRONII SATYRICON.

Iam ad triclinium veneramus, in cuius parte prima procurator.) Colum. lib. 1. Procuratori supra ianuam sit habitatio: ut intrantium exeuntiumque conspectum habeat. ANO.

2 Procurator rationes accip.) Plaut. Pseudol. Condus proinus sum, procurator peni. &c. Mihi hercle verò qui dies rationesque heri Ballionis curo, argentum accepto expenso. F. PI.

2 Procurator rationis. sic vet. Lego, procurator rationes accipiebat. F. DA.

2 Procurator rationes accipiebat.) pag. seq. Dispensatorem in precario aureos numerantē. Ex quo videtur Petronius Dispensatorem alium facere à Procuratore. Dispensator est, quem nos hodie thesaurarium vel camerarium dicimus, totū fisco dominico præpositus. Procurator autem quem nos fiscalem & rationale Kechenherr vnd Zalmmeister. Matth. 2. Dicit dominus vineæ procuratori suo: voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis usque ad primos. Sic infra: procurator insulæ Barges, qui seruus fuit insulæ, siue domus administrator. Petrus Diaconus in vita. B.

Gregorij Papæ: Cùm ergo Gregorius ei sex argenteos dari fecisset, & abyssisset, eadem die iterum edidit, &c. Sed Gregorius cùm à procuratore sui monasterij didicisset nihil dandum (leg. tandem) præter scutellā argeatam, quæ mater sua cum leguminibus mutere solebat, in monasterio remansisse, illam statim dari præcepit. vide s. nihil autē, 43. Institut. de ier. diuis. De Dispensatore Papias scribit: Dispensator, cui creditur administratio pecuniarum: quia prius, qui dabant pecuniam, non numerabant, sed appendebant eam. ERH.

3 in postibus triclinij fasces cū securibus erant fixi, quorum vnā partem.) Leg. inā partem. Fasces, bacilli aliquot teretes, loro colligati in modum fascis. Securis & fasces insignia Magistratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumviris autē, Aedilibus Quinquennialibus, Sexviris (qui Magistratus muni-

cipales) lictores præbant: nō cum fascibus, sed nudis virgis aut bacillis. ideo miratur adolefcs, quia insolens & præter morē. Lip. Ele. l. 1. c. 23. Moris autē adfigi fasces postibus liminum Magistratus, de quo Barth. ad Claud. nu. 380. ER.

3 in postibus triclinij fasces cum securibus erant fixi, quorum vnā partem.) L. inā partem. Fasces, bacilli aliquot teretes loro colligati in modum fascis. Securis & fasces insignia Magistratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumviris autē, Aedilibus, Quinquennialibus, Sexviris (qui Magistratus municipales) lictores præbant: nō cū fascibus, sed nudis virgis aut bacillis. ideo miratur adolefcs, quia insolens & præter morem. Fusè Lips. Elect. l. 1. cap. xxvii. ANO.

4 Embolum naus) τὸ ἐμβόλον τὸ πρὸ τοῦ πηλοῦ τῆς ναυῆς. FR. PIT.

4 Embolum.) Scholiast. Pindari ἐμβόλον ἢ ἐπιπλοῦν, ὁ δὲ ἀδελφεὸς τῆς ἀναρῆς. Glosariū. Resti. ἐμβόλον. Pollus Gyraldus, qui libello de re Nautica, c. ii. arbitratu embolū L. x. C. de sacros. Eccl. esse genus naus velocissima, cū sit statā illatio scierum, cuius sit mētio in Edict. Inst. 13. c. 7. L. de nauibus excuf. Nouel. 162. I. à Vo v.

4 quasi embolū naus aeneū.) id aduncū erat. Hinc in Catalect. Puppis adūca cucurrit. Propert. Stat. & alij, curiū naue dicūt. Et propterea rostrū à Latinis scriptorib. vocatur. Petro. Gracā vocē retinuit. Ex hac forma Rostrū in foro ἐμβόλον nomināt. Appia. καὶ αὐτὸν ὁ δὲ λαὸς ἐν ἀγορᾷ πρὸ τῆς ἐμβόλων λέγουσιν. Lindēbrog. Not. in Catalect. Adde Bayfium dere nauali. ER.

5 G. POMPEIO. TRIMALCHIONI, VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR.) neque multo post. III. ET PRIDIE KAL. IAN. G. NOSTER FORAS COENAT. Repono utrobique C. N. ut Gneus fiat deniq; quæ cognomētiū etiā Pompeij ferre videmus. nec vero mirū cuiquam videri debet de Prænomine. cuius solius nota in hac nouissima Inscriptione Petronia-

nus iste Trimalcio insignitur. In eo enim ingenuorum dignitas posita antiquitas, credo quod serui generis homines inopia Prænomina pateretur, & cognomine honestiores appellare familiaris, quâ pro dignitate habebatur: cõtra nos hac hodie factitamus. Qua de re plura ac cõpertiora nosse qui uolet, eum porro ego Aduersaria magni illius Turnebi accedere iubeo l. i. c. 19. ad hucce Horat. locu: *Quinte puta, aut Publi (gaudet Prænomine molles Auricula.)* &c. I. D. O. V.

6 VI VIRO AVG.) Sæpe in Inscriptionibus.

PVBLIVS ANTHVS.

VI VIR AVGVSTALIS.

FAVSTVS.

VI VIR ET AVGVSTALIS.

QVI INTER PRIMOS

AVGVSTALES

A DECVRIONIBVS

AVGVSTALIS FACTVS EST. I. à V. O. V.

7 *Lucerna balachnis de camera.*) Candelaborum præcis in coenis nullus usus. Notis tenebris lucernis pensilibus dispellebant. Bernart. Scholij, Stat. libro. 1. Thebaid. Sidon. lib. 9. ep. 13.

Laquearibus coruscis

Camera in superna lychnus. Sauaro in Not. ERH.

7 *Lucerna Bilichnis.*) Tertull. *Cur die lato non laureis postes adumbramus, nec lucernis diem infringimus? honesta res est, solemnitate publica exigente, indicere domui tue habitum alicuius noui lupanaris.* Græco autem sermone usus est, ne vile aliquid intro ferret, ut Virgil. *Pendent lychni laquearibus aureis.* F. Pr.

7 *Lucerna de camera pendeat.*) Quia catenis suspensa. In Gestis purgationis Ceciliani & Felicis: *Lucerna undecim cum catenis suis.* has catenas inuit Stadius Thebaid. lib. 1.

Ast alij tenebras, & opacem vincere noctem

Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.

Arian. dist. Epict. *ἔρχου τοῖς οὐνοῖς, εἰπέ, καὶ λύχνους ἀπολύσεις.* I. à V. O. V.

9 *Stellarumque VII.*) *pro planetarum.* ER.

9 *Distinguente bullo.*) non in ostro, ut vult VVouu. sed tabula affixa, ut nos hodie *Fastos nostros*, id est, Calendaria solemus, illa quæ perpetua vocantur, & distinguente bullo notari amant. ER.

10 *distinguente bullo notat.*) Bullatos clauos intelligit, quibus portæ configuntur, unde *bullo ostiorum* apud Plautum. Clauis autem in ostio fixis annos & dies notari solitos testis obseruatio antiquitatis de Dictatoribus clauo pangendo creandis. I. à V. O. V.

11 *Dextros gressus.*) paulo post, *dextros pedes.* quomodo & Seneca locutus est. F. DANIEL.

12 *Ante pedes.*) ritu supplicum.

Ante pedes supplex similisque roganti
Concidit. ---

Mart. Spect. BART.

13 *Rogare cepit ut se pœna eriperemus.*) Inter legitimos modos, quibus serui pœna deliberabantur, is fuit nempe si alij intercederent, ut remitteretur eis pœna, qui deprecatores. Terent. *Nec tu aram tibi, nec precatorem pararis.* L. Bouem. 6. 7. D. de ad. edict. Tertullianus Apolog. c. xl. *deprecatores dei esse ceperunt.* I. à V. O. V.

14 *Subducta sibi vestimenta in balneo.*) Quia mirè frequentes in balneis fures, qui vestimenta subripiebant. Plautus Rud. --- *qui it lauatum in balneas, ibi cum sedulo sua vestimenta seruat, tamen surripuntur.* --- *illi fures balnearij.* Gloss. *Fur balnearius.* *βαλνείων κλέπτης.* Tertul. de fuga in peric. *Inter tabernarios & fures balneariorum,* Apol. cap. xlv. *Quis illic sicarius manticularius, aut lauantium prado.* Vide D. de fur. baln. ideo addecebant seruos, qui vestes seruaent, Græcis *υαλοφόροις* cui muneri inferuit hic dispoliatus. Lucian. Hippia: *τί τὸν σὸν τὸ ἔπι σὸν λέγοντες πάλαισπαρ, καὶ τὰς κοινὰς ἄβ' ἰναλιουδακωστὸν κλάσινος.* Latinis *Capsarij*: Paul. L. 3. de off. præf. vigil. Quos nonnunquam mercede conducebant. nec capsarij tantum vestimenta seruaent. sed varijs balneariis muneribus funguntur: putà, fricant & vngunt, si vera sunt, quæ scribit

Comm. in Lauenal. Satyra. III. *Gutto ab eo quia*

quia guttam mittit, quos habent capsarij. I. à V. O. V.

14 *Subducta vestimenta sibi dispensatoris in balneo*) quas in apodyterio, ubi vestes lauaturi reponabant, negligenter custodiæ. Fuisse apodyteria iuxta balneas, ipse usus etiam hodie docet. Rader. ad Mart. libr. 12. epig. 58. ERHAR.

15 *in balneo*) hic igitur erat seruus capsarius, de quo in l. de Offic. Pr. vigillum, & apud Epiphanium lib. 2. tit. 1. contra Adamianos. ANO.

16 *dispensatorumque*) Inscriptio: CN. CORNELIO. CAPITOLINO. NEPOTI. DVLCISS. AV. G. N. VER. DISP. VIX. AN. VI. M. VI. D. VI. Dispensator

δὲν ὁ οὐκ ἐστὶν. ὁ δὲ ἑαδὲν ἐκδ' ἠνεύζειν. Ἐ δὲ ἀποτυκὰ χρίματα, ait Græcus interpres Institut. libro III. titulo De mandato. Cicero Hortens. *Cum rationem accipis à dispensatore.* Suetonius Galba: *Dispensatori breuiarium rationum offerenti.* Macrobi. Satyra libro II. cap. III. Glossæ Isidori: *Arcarius dispensator.* quod verum existimo. Glossarium. *Arcaria* *τραπέζι τῆμά.* V. Inscript. D. FABIO D. P. ARCARIO. L. Thais. §. 17. D. de fideicom. LIBERT. *Stichus arcarius probante domino nomina fecit.* ex quibus rectè interpretatum Theoph. liquet. nam & Petron. *aureos numerantem disp.* adeo ut minimè putem dispensatoris munus his finibus conclusum fuisse, seruis cibaria mandare, quod tamen adferit Clariss. I. C. Actores verò in multis eiusdem functionis, sed digniores. Theophilus actorem. *δὲ κερτὸν ὠδὸν ἰσῆας,* hoc est, ut Plaut. *Asinar. cui omnium rerum herus summam credidit.* Arcarij verò etiam *λαυαροὶ* Glossæ: *Arcarius* *βυζάντια.* Fortasse, *βυζάντια τοῖς.* I. à V. O. V.

17 *in precario*) L. *pretorio.* Aufon. *alternas conunt pretoria ripas:* quod memouit Ill. Scaliger. Tertull. de Idol. *Voluptati deseruientia pretoria,* ad Scapul. cap. 3. & passim apud I. C. Glossæ. *Pretoria, domuncula in nau.* I. à V. O. V.

17 *in precario*) fortè, *in precario,* vel *imprecarium,* ut referatur ad dispensa-

torem, id est, qui precari, & flecti non possit: vel *precarios,* id est, mutuos. F. DAN.

18 *Non tam iactura me mouet*) Catull.

Quod me non mouet estimatione, Verum est mnemosynum mei sodalis. I. à V. O. V.

17 *precario*) *Sacrarium* in ædibus suis agnoscit Aufon. Ephem. Puto idem esse. Cicer. Fam. lib. XIII. epist. II. BART.

18 *Non tam iactura me mouet*) Sic in Priapei. carmin. 55.

Non mouet amissi tam me iactura pudorq.

Quam præbent iustos, &c. Schopp. in Comment. ERHAR.

19 *vestimenta mea cubitoria*) Leg. *accubitoria.* Romanis alia vestis domestica, alia forensis. inter domesticas *coenatoria.* Mart. *Coenatoria:*

Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota:

Hoc opus est, pictis accubuisse thoris.

Lipf. Saturnal. libr. 1. cap. 2. At Petron. *cubitoria* voluit, ut Plaut. *Asin.* & identidem *cubare,* pro *accubare.* *Cubitoria vestimenta,* ut *coenatoria vestes,* Capitolino in Maximin. *tricliniaria.* Theod. Marcilius ad Perf. Sat. I. vide Baysum de Re vestiaria. ERHAR.

19 *Vestimenta mea cubitoria*) Leg. *accubitorie.* Romanis alia vestis domestica, alia forensis. inter domesticas *coenatoria,* quam non fas videre publicam lucem. Martial. Lemm. *Coenatoria: Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota: Hoc opus est, pictis accubuisse thoris.* fusè Lipf. quem vide Saturn. l. I. c. II. ANO.

19 *Vestimenta mea cubitoria perdidit, que mihi Natali meo donauerat cliens quidam Tyria, &c.*) *Coenatoria* appellauerat supra: cuiusmodi patroni locupletiores, vel etiam aduocati anteambulibus & clientulis suis quotannis muneribus accipiebant diebus Natalitiis, ex more & disciplina munificentia Romanæ. Mart. lib. x.

Pugnorum reus, ebræque noctis

Cœnatoria mittat aduocato.

Vide quæ notauimus ad illum Horatij locum:

Natales grate numeras, ignoscis amicis.

Quibus tamen & hæc quoque ex Plinio Juniore adici oportuerat insuper, per incogitantiam (vt sit) silentio nobis præteruecta id temporis, quæ libro Epistolarum eiusdem iv. de Iulio Basso, qui Bithyniam sortitus reperiendarum reus redierat, ad hoc exemplum leguntur: *Multis enim, atque etiam Principi dixerat, sola se munuscula, dumtaxat Natali suo aut Saturnalibus accepisse, & plerisque misisse.* Item paullo antea de eodem: *Hoc illum onerabat, quod homo simplex & incertus quadam à Prouincialibus, vt amicus* (Ma. è enim in H. Stephani editione: *vt amicus, proculum exstat) acceperat. nam fuerat in Prouincia eadem Quaestor. Hæc accusatores, furta ac rapinas, ipsi munera vocabat, sed Lex Munera quoque accipi vetat.* Vnde hoc quoque præter alia docemur, Præsidi- bus, seu Procuratoribus Prouinciarum istud iuris vtique non fuisse, vt à Prouincialibus suis, quibus aut cum Principis, aut cum Populi præerant potestate, aliæque porro munera acceptarent: *Ne natali quidem suo, aut Saturnalibus, optimo dierum:* ab amicis tamen & familiaribus licuisse: Sed nos ad Petronium nostrum reueniamus denique, in quo credo fore, qui *Vestimenta alta Cubitoria diuersa à Cœnatorijs fuisse asseuerabat: & illa quidem Cubicularibus, hæc verò Triclinaribus lectis conuenisse ex vtriusque vocis eiy mo fidem haud dubiè sunt facturi: neque ego huic sententiæ repugno.* Sed quid diutius trico? quasi verò Lis ista non abs Lipsio nostro in Saturnalibus suis publicitus decisa iam pridem! Fatcor: & *Accubitoria*, literula in Petronio reuacta, pro *Cubitoris* reponenti meritissimo vtique ac lubens suffragatorium adde calculum. I. DOVSA.

20 *qua mihi natali meo donauerat* (Hæp.) Cœnatoria patroni locupletiores

à clientulis suis quotannis muneri accipiebant diebus nataliis. Mart. libr. i. *Cœnatoria mittit aduocato.* Plin. lib. 4. epist. *sola se munuscula dumtaxat natali suo accepisse, & plerisque misisse.* D.

20 *Natali meo*) Martialis.

Vt possas Clyte munus, exigasque.

Vno nasceris octies in anno:

Et solas puto, tresve, quatuorve

Non nataliis habes Kalendas. P.

PITH.

21 *Tyria sine dubio, sed iam semel lota*) Quasi tanti non aslimer ac si dibapha: idèò facilius culpæ ignosci. ea mens scriptoris. semel lota, vt notet dibapham non esse, de qua Virgil. Culice:

Si non Assyrio fuerint bis tineta colore.

Plin. lib. 9. c. 39. I. à Vov.

21 *Tyria sine dubio*) vestis triclinaris mollior & coloris exquisiti argumentum est solutorum morum. satis constat ea ætate, qui elegantiores videri volebant, cœnatoria & vniuersam vestem tricliniarem splendidissimam habuisse. In dibapha igitur purpura, & in coccinis aut hyacinthinis discumbebant. Casaub. Comment. in Persium Sat. i. ERHAR.

22 *sed iam semel lota*) Leg. *sed haud semel lota*, vt dibapha significet. Lips. Saturnal. libro i. cap. 2. Ita ille mutat. contra Petronianus iste nugo vult, Tyria quidem esse, non tamen dibapha. Et intellige, *sed iam semel*, id est, *sed tamen*, vt L. Senec. epist. 6. *Intelligo Lucili non emendari me tantum, sed transfigurari. Nec hoc promitto iam aut spero, nihil in me superesse quod mutandum sit, &c. pro, nec hoc promitto tamen, &c.* Extenuat dispensator iste rem civiliter. itaque & sequitur: *Quicquid ergo est, dono vobis.* Marcilius ad Pers. Satyr. i. *Sed iam semel lota*, id est, non bis tineta murice seu purpura. Barthius explosa Lipsiana emendatione ad Claud. n. 1958. ERHAR.

22 *sed iam semel lota*) Leg. *sed haud s. l. vt dibapha significet.* Lips. Saturn.

CAPVT XXXI.

Obligati tam grandi beneficio cum intrassemus triclinium, occurrit nobis ille idem seruus pro quo rogaueramus, & spissima basia stupentibus impegit, gratias agens humanitati nostræ. ¹ Ad summam, statim scietis, ait, cui dederitis beneficium. ² Vinum dominicum ministratoris gratia est. Tandem ergo discubuimus, ³ pueris Alexandrinis ⁴ aquam in manus nuatam infundentibus, ⁵ aliisque insequentibus ad ⁶ pedes, ac ⁷ paronychia cum ingenti subtilitate tollentibus. ⁸ Ac ne in hoc quidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem poposci: paratissimus puer, non minus me ⁹ acido ² cantico excepit: & quisquis aliquid rogatus erat vt daret. ¹⁰ pantomimorum non patrisfamilie triclinium crederes. Allata est tum ¹¹ gustatio valde laudata. Nam iam omnes discubuerant præter ipsum Trimalchionem, ¹² cui locus nouo more primus seruabatur. Cæterum ¹³ in ^b promulgidari ¹⁴ asellus erat ¹⁵ Corinthius cum bilaccio positus, qui habebat ¹⁶ oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duæ lances, ¹⁷ in quarum marginibus nomen Trimalchionis inscriptum erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati, sustinebant ¹⁸ glires melle & papauere sparfos. fuerunt & ¹⁹ tomacula supra, ²⁰ eraticulam feruentia argenteam posita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali.

^a arido: quod assa voce canentur.

^b promulgidario. Vide lib. 19. § 9. ff & auro & arg. legato. In Bizantio. mal. a. (t. o. i.) gemino. succo. Anal.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXXI. T. PETR. SATYRICON.

1 *Ad summam*) *οὐρανὸς* Vitruv. lib. 7. *ad summam mors eius vt parricidij damnati variè narratur.* BART.

2 *Vinum dominicum*) inscriptio Romana apud Vellerum in Monument. Augustæ: --- *Merum profundito*

Nigrum Falernum, aut Setinum, aut Cacubum,

Vino ac volenti de apotheca dominica.

ERHAR.

3 *pueris Alexandrinis*] Aegyptiis, quos infra vocat, Aethiopiibus. vide Goldasti Animaduers. ad VVinsbeck, par. i. Parenetic. vet. ERHAR.

3 *pueris Alexandri.*] Capit. in Verò: *Adduxerat secum & fidicinas & tibicines, & histriones, scurrasque mimarios, & praestigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria passitur voluptate.* F. PITH.

3 Pueris Alexandrinis Deliciae veterum. Lucian. *οὐκ ἔστι μισθὸς σωμάτων. Ἰωνικὰ ξυλλείρον, Ἀλεξανδρεστὶκὸς ἀνδρωπίου*. I. à Vov.

3 Alexandr. aquam in man. niuatam inf.) Delecti huic muneri etate grandiores, sed καλῶν παῖδες, οἱ δὴ κλι, καὶ ὅσι περιετύπεροι, ait Poll. Ministratores plenè describit Philo *οὐκ εἶς θάρσι καὶ ὁρείας ὅπτην-μονικῶν ἀνδρῶν ἠερὶ βῶλμα ἑλεγκονικὰ ἀνδρῶν-ποδα ἀμορρότατα, καὶ ἀκαλλέστατα. τεύτων οἱ μὲν παῖδες ἵπ ὄντες οἰνῶν, ἕδρω-φοροῦσι. οἱ μὲν βῶσπεδες λελαυθῆσι, καὶ λο-λειασμῶσι, καὶ τὰ τε σέταπα ἐν τρέβων) καὶ ἑσπορῶσιν), καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς τρέβας εὐ-πῶς ἑλεγκονικῶν σερκοῦμασι, βατυχαῖ) γὰρ εἶσιν. ἢ μὴ κερέμασι, &c.* Quæ commo- dum illustrant illa: infra, inter pucros capillatos. Impendio enim curabant, vt haberent calamistratos in ministerio, Seneca epist. cxx. Si pertinere ad te iudices, quam crinitus puer poculum tibi porrigat. Hieronymus ad Sauinam: Non ambulet iuxta te calamistratus procurator. Apuleius de deo Socratis: Familias calamistratas. Quod præter Iuuenal. Lucian. Apul. Horat. quoque libr. 2. Satyr. 8.

--- vt omnes præcincti Pueri rectè comi- que ministrant. Cæterum quod Petron. alibi, Nec tam pueri nos, quanquam erat operapretium, ad spectaculum duxerant. & Iulianus Misop. οὐ κρέσσον ἢ εἰς ὁδὸν ἐναῖ μύρων πλεῖν ἀγορῶν βαδίζοντός σου, καὶ πα- δας ἡγεῖσθαι μαλακοῖς, εἰς αἷς ἀποβλέψοισιν οἱ πολλοί). Alebant enim præfici cœtus puero- rum, quos *Pædagogia* dicebant. Vlpian. L. Quæsitum §. 32. D. de inst. vel instru. leg. Deligebant elegantes & eximia spe- cie: fanè quàm sollicitè eos habuerint, Seneca epist. cxxiii. quanta cura culti i- dem epist. cxi. Hinc puerorum perspicuos cultus atque forma greges. De vita beata: Quare pædagogium pretiosa veste succingi- tur. vide de tranq. vitæ, lib. I. cap. I. e- pist. cxx. xcvi. Apul. Mil. libro II. Erant autem deliciae dominorum, ad varia mi- nisteria, imò illicita. Pædagogiam pueri

etiam ministratores. Vlp. dict. I. Cicero in de finibus: Adfuit etiam formosi pueri qui ministrant. Lucianus Afino: καὶ παῖδες ἡμῶν παρεισηκσαν οἰνοχοοὶ καλοὶ. Gell. libro II. cap. XII. Clemens Alexand. Pæ- dag. lib. III. cap. IV. Iuuen. Satyr. IX.

--- puerum te Et pulchrum & dignum cyatho----- Tertullian. de Ieiun. cap. IX. Fratres eius potum præferentes ænophoris regis, atque exinde formosiores, ne qui de specie quoque corpusculi mentiat. Legimus & puellas ministrasse. Apul. Mil. II. puella scitula ministrantes, Hieron. ad Rusti. Simul inire conuiuia, ancillas iuuenes habere in ministerio. Pherecrates:

καρμὶ δ' ἐν ἀμπεχόνισσι τριχόμοι ἀργίας. ἠδὲ κλιῶν, καὶ τὰ πόδα κεραιλάται. πλῆρεις κλιτικῶν εἶνε μέλαν, ἀνδραγα- λῶτων εἰς χάρις τῶν βουλομένων παῖν. I. à Vov.

4 Aquam in ma. niuatam) Multa niue inclusam, vt rigore, inquit Seneca, re- frigeraretur alieno. F. PITH.

4 aquam in manus niuatam) id est, vt loquitur Senec. multa niue inclusam, vt frigore refrigeraretur alieno: vel ex niue coctam. Decoquebat veterum luxuria niues easque percolabat. vnde niuarium colum Pomponio in L. in argent. D. de aur. & argent. leg. & Martiali lib. 14. lem. 103. eidemque niuarium saccus, lem. 104. quibus niues attenuabant. Plin. lib. 19. c. 4. Deco- quunt alias (niues) quas mox & illas hyme- mant. Decoctas quippe niues, & spissis vi- mine qualis inclusas, aut infusas vitro, rur- sus in niuem mergebant. vnde decocta di- cta aqua niuata, quæ Martiali niuea cocta. Est autem Neronis inuentum. Plin. lib. 31. c. 3. Neronis principis inuentum est, decoquere aquam, vitroq; demissa in niues refrigera- re. quem sub persona Trimalcionis Satyri- ce irridet Petronius. Sauaro ad Sido. I. 2. c. 2. And. Baccius de Vinor. histor. I. 6. Rader. ad Mart. lib. 14. ep. 107. & 108. In vsu lau- tio fuit olim, & iam est: etsi diuerso atque alio ritu. Nos ante mensam lauamus, sed tantummodo manus: antiqui (ni quidem in balneis fuissent, tunc enim non lau- abant) in ipso quoque conuiuio, atq; etiam pedes.

pedes. Putean. in Genial. sermon. Vtriusque lotionis exempla in sacris. Videndus Pe- trus Ciacconius in lib. de Triclinio, & Ful- nius Vrsinus in Notis ad eundè libr. Vera- tius in Pontificali, Cum iam manus pran- fores lauarent. Pharisei manus suas lau- abant ad cubitum vsque, quod Marcus cap. 7. vers. 3. vocat, *πυγμα* & Theophrastus exponit, ἀρχὴ τῶ ἀγκύου. quam expo- sitionem reicit Beza, vsque summo studio affectatas fuisse istas ablutiones à Iudæis, vt facere solent, qui manum manui affri- cant, & pugnum inferunt alterius palmæ, cui adsentitur Syrus interpres, qui *πυγμα* vertit *dabbetilaith*, id est, sedulo & ac- curatè. Munsterus Annotat. in Deute- ronom. cap. octauo ex Hebræo Centum Benedictionum libro, Tradunt manus pri- mum abluendas & tergendas, alioqui panu qui comeditur, immundus iudicatur. Et mox: Fundenda est aqua tribus vicibus super ma- nus: in prima fusione sunt digiti sursum le- uandi, in posterioribus demittendi sunt ma- nus simul lauanda, non vna post alteram. demique opus est, vt in ablutione manuum, sinistra tanquam famula subseruiat dex- tra. Nec solum ante promulsidem & an- tecœnium, sed etiam per singulos missus abluabant manus. Lips. Saturn. lib. 2. cap. I. Sauaro Not. ad Sido. lib. I. epist. II. ERHAR.

5 aliisque insequentibus ad pedes. Scil. pueris aquam in pedes infundentibus. Sic enim & supra loquitur: Aquam poposcit ad manus. sc. infundendam. Caper. de Ver. du- biis. ERHAR.

6 ad pedes) vetustiff. mos ante epulas pedum lotio. Genes. 44. BART.

6 Insequentibus ad pedes, ac paronyc.) Ioh. Salisber. ex antiquo, vt videtur, scri- ptore: Recumbentis pedes, calamistratus co- matulus excipit, nitorem inuidens meretri- ci, histroni habitum, cultum proci, virgi- nibus ornatum, triumphalem quoque Prin- cipibus apparatus: & in aliorum conspectu pedes, & ne plus dicam, teneris manibus ti- bias tractat. F. PITH.

6 aliisque, inseq. ad pedes) Veteres ac- cubituri manus pedesque lauabant. Fab. Pictor: Aquam manibus pedibusque dato.

utrūque hinc factum Petron. innuit, nam pedibus & ad pedes, vt manibus: & ad ma- nus aquam dare dicebant veteres. I. à Vov.

7 paronychia) Glossarium: παραonychia redubia. vide Fest. I. à Vov.

7 paronicia) al. paronychia, sordes va- guibus adherentes, non subliniem, aut reducias. ANO.

7 paronychia) παραonychia. Paul. Aegri- neta libr. 3. ἢ παραonychia. ἄσπρημα τι ἐστὶ τῶν πλεῖν εἰς τὰς ὀνυχῶν συνιστάμενον. Bal- bus Catholico, Pedora, pedum vel aurium sordes. vide Hen. Stephanum in Thesau. ling. G. p. 1345. t. 2. Huius ministerij ex- pla habes in antiquis monumentis apud Ianum Foissardum in lib. Antiq. Rom. ex- pressa. ERHAR.

8 Ac ne in hoc quidem tam molesto ta- cebant officio, sed obiter cantabant) Rece- ptū hoc ab antiquo fuit, vt delicatiorum conuiujs cantatores & symphoniaci in- teressent. Claudian. de Laudib. Stilicon. lib. 2.

----- Nullo cytharæ conuiuia cantu Non pueri lasciuia sonant-----

Vide Clementem Alexand. Pædag. I. 2. c. 4. Nec solum in hoc eorum luxus stetit, imò etiā fercula ad symphoniam inferre mos erat. Petronius infra, subitò signū sympho- nia datur, & gustatoria pariter à choro cā- tante rapiuntur. Serenus Sammon. in fra- gmentis apud Macrobi. Lindenbrog. Not. in Catalect. Dicam infra.

9 acido cantu) leg. arido, quod alia vo- ce caneretur. I. TOR.

9 non minus me acido cantico excep.) fort. acuto cant. Martianus Capella, Vox aut acuta est aut grauis. Sonus grauis est, cum ex intimo spiritu trahitur: acutus, cum ex superficie oris emittitur. Stat. 6. Theb.

Et litus aures circumpulsantur acutis.

Sic infra, vbi legitur, Aegyptius puer, at- que ipse etiam terribilissima voce de laserpi- cario mimo canticum extorquet: censeo corrigendum, tenerissima voce, pro, gracillima, qualis esse puerorum solet, quod & VVovverum notasse video. ERH.

10 pantomimorum) conuiuatum ad

Symphoniam clarum post alios not. ex Herodoto. lib. 3. Lucian. *del. Opz. BAR.*

IO *pantomimorum*) Rigaltius Not. ad Phædrum li. 5. fab. 88. Ad eod verò prisci illi symphoniaci pueri in deliciis, vt etiam nomen proprium inuenerint. Gloss. vet. *Cabiarj cantores. ERH.*

IO *pantomimorum non patrisfamil.)* Antiquorum epulis varia adhibita oblectamenta, vt cantorum, ludionum, & id genus. Minilius:

Ille dabit cantus inter conuiuia letus. Seneca de vita beati, cap. 11. de Apicij & Nomentani luxu: *Vides hos è suis lectis spectantes popinam suam, aures vocum soni, spectaculis oculos oblectantes.* Idem epist.

In comessationibus nostris plus catorum est, quam in theatris spectatorum, lib. 9. controu. 2. *Si tribunal conscenderit conuiuiali veste, si cum clasicum canere debet, symphoniam canere iussit.* Sidonius lib. 1. epist. 2. de Theodorici conuiuio: *Sic tamen quid illic nec organa hydraulica sonent, nec subphonaeco vocalium concentus medietatum acroama intonat. Nullus ibi lyristes, &c.* L. ex v. c. *vocalium concentus medietatum.* In hoc conuiuio nihil nisi symphonia strepente agitur. Serui cantores, *symphoniaci:* Macrobius lib. 2. cap. 4. *Delectatus inter cœnam, paeris symphoniacis.* Cicero in Pison. & pro Milone. Ludionum verò varia genera. Cypitol. Vers: *Ad luxerat secum & fidicines, & tibicines, histriones, scurrasque, mimarios & prestigitores, & omnia incipientiorum genera, quorum Syria & Alexandria pascitur voluptate.* Sidonius ep. 11. lib. 1. Sanè intromittuntur inter cœnandū mimici sales, ita vt nullus conuiuia mordacis linguæ felle feriatur. Clemens Pæd. li. 3. c. 4. *Και σωχελινῶν τῆς ποτῆς παρῶν σαῖς σκίονος τέρπει γὰρ ἀνδρῶν, ἃ τὸν μὲν δεξιτῆρα ἀκίτῃ, γελῶντι.* Thersiten appellat incipiū quod scommitis & disteriis ludebat. nam Pæd. lib. 2. c. 6. *ἃ γὰρ ἀπὸ τῆς ῥῶν δίκαιου τῆς μελαθρόν, τῆς τε κερῶν δὲ ἀπαισιῶν. ταύτῃ γὰρ δὲ τὸν δεξιτῆρα πλανῆς ἠκίστα ὁ σώρων ὀδυσσεύς.* Nec tantum diceces ferui ad-

hibiti, sed etiam alij, quorum ars mordacisale ludere. Seneca epist. 123. *Varus eques Romanus, cœnarum bonarum affectator, quas improbitate linguæ merebatur, talis ille apud Iuuen. Satyr. 9. --- conuiuia ioco mordente Facetus. Et salibus uehemens.*

Huiusmodi autem cœnarum affectatores, *Affectule.* Iuuen. Sat. 9. Gloss. Isidori: *Affectula, buccellarius:* Iuuen. Satyr. 3. *buccæ Perpetui comites, notæque per oppida buccæ.*

Isidorus in gloss. *Scurra, parasitus, buccellarius.*

At Orig. lib. 10. *I scurra, qui causa cibi quemlibet confectatur.* Græcis τριβύλλῃ. vide Hesych. I. D.

12 *Ablata est tunc gustatio valde lauta, nã ita omnes discubuerat prater ipsum Trimulcionem, cui locus nonnora primus seruabatur*] Locus obscurus propter insolens vocabulum, *nonnora.* & dubito ne valde hoc nomen corruptum sit: veruntamè dum quid melius edoceat, ita leg. suspicor, *nonnora locus,* in eam sententiam, vt dicat, Domino Trimalcioni locus postremus sit relictus, id est, ante quæ omnes alij discumberent (vt loquitur) ipse autè nouissimus omnium, qui honos etiã solet exhiberi iis, quibus honos defertur hodie. I. à Vo.

11 *gustatio valde lauta*] alijs *gustus,* est exordium cœnæ, seu antecœna. Rader. ad Martial. l. II. epigr. 16. Rosin. Antiquitat. Rom. lib. 1. c. 29. ERH.

12 *cui locus nouo more primus*] prisco enim more, ὁ τῆς αἰτίας πρῶτῃ μάλιστα ἐξέστῃ. Plutarch. à Συμποσιῶν. I. T O R.

12 *cui locus nouo more primus*] Vide Plutarch. libro 1. Q. vlt. cona. Quest. III.

12 *Cui locus nouo more primus seruab.)* Regio sc. & Imperatorio more. Festus, *In conuiuio solus Rex supra omnes accubat.* Diemarus Merspurgenfis in Othone Imp. libro 4. Chronic. vide Saaronem ad Sidonium lib. 1. ep. 11. ERH.

13 *in promulsidari*] i. e. in gustu. Rader. ad Martial. li. II. epigr. 16. Describitur hic gustationis laterculum, siue *πόρωμα* vide Cafaubon. Animaduers. in Athen. l. 2. c. 17.

c. 17. In al. *in promulsidari danda.* Leg. *in promulsidariis.* Vlpian. L. *et si non sunt, §. argēto.* D. de aur. & arg. leg. *promulsidaria vasa* appellat, hic *promulsidaria,* intelligit cibos, qui in gustu. Lips. Epistol. quæst. lib. 3. ep. 2. Vlpian. autem vasa, quibus cibos vel promulsidem apponebat. B. yf. Leg. *in promulsidare.* eo exemplo, quo postea, *Cœnemus, hoc est, in ius cœnæ.* Græca forma. Gell. l. 9. cap. 2. *Petit es sibi dari, eis cœnemus.* Palmer. in Spicileg. ERH.

13 *in promulsidari*] *promulsidario.* Glossa Isidori: *Pransorium, promulsidarium.* ANO.

12 *promulsidari*] in al. *in promulsidari danda.* L. *in promulsidariis.* Vlp. in l. 19. §. 9. de auro & arg. leg. *promulsidaria vasa* appellat. in quibus continetur mulsium. Gloss. ibi. hic *promulsidaria* intelligit cibos, qui in gustu. Lips. Ep. quæst. l. 2. ep. 2. Palmer. *in promulsidare* eo exemplo, quo postea: *cœnemus hoc est, in ius cœnæ.* Græca forma. Gell. l. 9. c. 2. *petit es sibi dari, eis cœnemus.* Corinthia autem pro vasis Corinthiis, vt ferunt, Numidicas. Africanas: concreta pro abstractis dicimus. ANO.

14 *Afellus erat Corinthius*] *Afellus* vas vt apparet gestaans promulsidem, siue gustationem. De quo supra. *post afellum diaria non sumo.* id est, post opparam gustationem non opus est mihi cibariis seruilibus. Scaliger. ANO.

14 *Afellus erat*] vix adsentior Scaligero, *afellum* fuisse vas, sequentia verba Petronij aliud mihi dicunt. Iungerman. ERHAR.

15 *Corinthius cum bisaccio positus*] L. *Corinthius.* Corinthia autem pro vasis Corinthiis, vt *feru*, Numidicas, Africanas, concreta pro abstractis dicimus. Palmer. in Spicileg. Perperam. *Afellus Corinthius* est ex gre Corinthio factus, à forma sic dictus, enustus duobus hirc & inde saccis, quibus ferculorum lances & parapsides in mensa imponebantur. Cuiusmodi est, quam nos Germani *geisam*, h. e. capram, similiter à forma dicimus, propter cornuū bigā, quasi *vas, Bisuff* dicitur, interim etiã *Bisack*, pla-

nè vt hoc loco apud Petronium, *Bisaccium* intellexit Ouid. 1. Metamorph. in re gemina germana,

Ponitur hic bicolos sincera bacca Minerva. Gallis hodie & Alam annis *Bisack* etiã dicitur astuti vtriusq; nō ore nostro sacci manicaū & femoralium. Salomon Constantiensis Episcopus, vel potius Ille Magister Sactgallenfis. Salomonis (vt Goldastus noster in Alamānicis docuit) præceptor, in Lexico, *Mantica, bargila, visaccia.* ERHAR.

16 *olivas in altera par. alb. in altera nigr.*] Ouidius 1. Metam. *Fonitur hic biculos sincera Bacca Minerva.* Varro de Re rust. lib. 1. c. 66.

Olinarum albarum meminere Plinius & Celsus, nigrarum Diphilus. F. PITH.

16 *afello Corinthio cū bisaccio posito, qui habebat olivas, &c.* Ista valèt ad explicationem illius prouerbij, quod apud eundem Petroniū excussum extat in illis verbis: *Mox manū dimisit in sinū, & perractato vasculo tam rudi hoc, inquit, belle cras in promulsidæ nostræ libidinis militabit. hodie enim post afellū diaria nō sumo.* Quod prouerbiū nondū explicatū (vt opinor) eā habet sententiā, se post nouissima fercula nō cibos diurnos & consuetos accepturam. Nam in ea significatione *diariorum* nomen extat apud Horat. libro 1. Epistol.

Cum seruis urbana diaria rodere manū.

Erant enim cibi diurni soliti dari seruis aut militibus. Quod prouerbiū in obscenū sensum traxit meretrix, & quasi per allegoriā sententiā produxit: nam quia dixerat, *in promulsidæ libidinis nostræ,* cōtinuauit orationis allegoriā in illo prouerbio. nã promulsidem habuisse aliquid cōmune cū afelli ferculo (fortè tanquā condimentū) indicāt verba M. C. hoc loco: *Ceterum in promulsidari afellus erat Corinthius cum bisaccio positus, &c.* quæ verba tamen corrupta credo, & leui mutatione ita restituenda, *ceterum in promulsidæ ei afellus erat, &c.* I. à V O V.

17 *an quarū margin. nomē Trim. in sc.)* Lucian. Hermotimo. Plaut. Rud. Nam hac (yrna) *literata est, ab se camat, cuius fiet.* ita & pocula literata Græcis γλαυδάμα πο-

tripes, vt Athenæus tradit. F. PITH.
 18 *glires*] Ammian. Murcell. li. 28.
 Var. de re rust. libr. 3. cap. 15. Apicius de recular. I v.
 ibid. *melle & papauere spars.*) Vide Athen. lib. 3. ANO.
 19 *tomacula*] Iuuen. Satyr. 10. *tomacula porci.* Comm. *pinguia viscera.* Martial. lib. 14. IN.
 19 *tomacula*] Martialis lib. 14. Platina Cremonens. libr. 6. *histium* appellat, quod cum descripsisset, subiicit, *Tomacula hac vulgus appellat, que fortasse melius omacula cum involuta omento sunt, dicentur, vel tomacula, vt Martialis placeat.* Sed non placet: *omacula* pro *tomaculis* dicit: Raderus ad Martialis lib. 1. epigr. 35. Item Martialis lib. 14. epigr. 19.
Parua tibi curua craticula fudet ofella.

Ofella pro *tomaculis* posuit, quæ craticulis imponuntur torrenda. Idem Rader. & in Comment. ERHAR.
 19 *Tomacula supra crat. feruentia*] Mart. lib. 1. & ibi Rade.
Quod fumantia qui tomacula raucus
Circumferit tepidis cocus popinis. F. PITH.
 19 *trimacula*] al. *tomacula*, al. *trimetella*, ex ære, auro, argento, qua mixtura fit orichalcum. Lege, *trimetella feruentia supra craticulam argenteam posita. Trimetella*, alij malunt vasa Corinthia, sic dicta ab eorum trium metallorum confusione, de qua Muretus cap. 5. lib. 3. Var. lect. IN.
 20 *craticulam argent.*] Clemens Præd. lib. 2. cap. 3. ANO.
 21 *Syriaca pruna*] olim Latinis Græcisque, & Gillis hodie *Damascena*. Rader. ad Martialem libro 13. epigr. 29. ERHAR.

CAPVT XXXII.

IN his eramus lauitijs, quum ipse Trimalcio ad ² symphoniam allatus est ³ positusque in cervicalia minutissima expressit imprudentibus risum. ⁴ Pallio enim cocino adrasum incluserat caput ⁵ circaque oneratas veste ceruices ⁶ laticlauiam immiserat mappam, simbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam ⁷ in minimo digito sinistrae manus anulum grandem subauratum ⁸ extremo verò articulo digiti sequentis minorem, vt mihi videbatur, totum aureum, sed plane ⁹ ferreis velut stellis ¹⁰ ferruminatum. ¹¹ Et ne has tantum ostenderet diuitias, dextrum nudauit ¹² lacertum armilla aurea cultum, & ¹³ eboræo circulo lamina splendente connexum. Vt deinde ¹⁴ spina argentea dentes perfodit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXXII. T. PETRONII SATYRICON.

In his eramus lauitius, cum ipse Trimalcio, &c. More O. tuij Augusti, de qua Sueton. cap. 74. Conuiuia nonnunquam & seruis inibat, & maturius

relinquebat: cum conuiuæ & cœnare inciperent priusquam ille di. cumberet, & perm ineret digresso eo. ERH.

2. Ad symphoniam allatus est) Sed & ad

ad Symphoniam efferebantur à cœna. *Seneca*: Pacuuius qui Syriam vsu suam fecit, cum vino, & illis funereis epulis se sepelisset, quasi sibi parentaret, sic in cubiculum ferebatur à cœna, vt inter plausus exoletorum hoc ad Symphoniam caneretur, *Βεσιων, Βεσιων, nullo non se die extulit.* F. PITH.

3 *positusq; in cervicalia minutissima expressit imprudentibus risum.* quia vulgò vno tantum puluinarì utebantur. Apuleius li. 7. *Et in summo puluinarì locatus cœna & poculis magnis inaugurat.* Quod & *Capitale*. In Vitis Patrù lib. 4. *Vides eum Ægyptius vestit mollibus rebus, & mittam de papyro, & pellem strata sub ipsis. & modicum capitale sub capite eius.* Si Encolpius hodie ad Suenos Algonios & Heluetios Turgonios veniat, apud quos tenuissima subtilissimaque texuntur lina, quid putas quæso dicturus sit, vbi videat in lectis firmam minutissimorum cervicalium sex, octo, decem, interim etiã plurius, ad ostentationem lauitiarum paratorum? Iacobus Gaudensis Monachus in Aerar. aureo Poëtar. *Analectides dicuntur mollii cussini, ad exaltandos humeros apri.* ERH.

3 *positus*) ponere conuiuiale verbum. Iuuen. --- *quanta est gula qua sibi totos Ponit apros* --- Idem xi.

--- *natalium conuiujs ponere nardum.* Tale MITTERE apud Apic. & missus pro ferculo. quod & *PATINAM* idem vocat. ANO.

3 *Positusq; in cervicalia minutissima*] nostrarum Puercularum in morem expressit imprudentibus risum. *Pallio enim cocino adrasum incluserat caput, circaque oneratas veste ceruices Laticlauiam immiserat mappam.* Huc se erat Martialis illud de Malchionis huius, penè dixeram, germano, & quidem gemino:

Iacet occupato galbanatus in lecto, Suffultus ostro, sericisq; puluine.

Caput verò *pallio inclusum* Mecænatico cultui respodet penissimè: qui tamen non risum, sed iustam indignationem potius Senecæ stomachanti expressisse videtur. Testes hæcce ipsissima eius verba, libr. 20. Epist.

15. Hunc esse, qui in Tribunali, in Rostribus, in omni publico cœtu sic apparuerit, vt pallio velaretur caput, exclusis vtrinque auribus, nõ aliter, quàm in Mimo Diuitis fugitiui solent. Laticlauiam etiam *Mappam* inter manuscula alia Saturnalia, & quidẽ vilissima, pretiique minimi. à Piceno cliente muneri missam Sabello Caufidico commemorat falsissimus Poëtarum Martialis, lib. 4. Epigr. 46.

Et lato variata mappa clauo. I. DOVS A.

4 *pallio cocino adrasum incluserat caput*] Nonnumquam palliati accubere. Spartianus Hadrian. *Aut pallio rectus discubuit, aut toga submissa.* Severo: *Cum rogatus ad cœnam Imperatoriam palliatus venisset, qui rogatus venire debuerat.* IN.

4 *Pallio cocino adrasum incluserat caput*] Idem de Mecenate, *In omni publico loco sic apparuit, vt pallio velaretur caput, exclusis vtrinque auribus.* F. PITH.

4 *pallio cocino adrasum incluserat caput*] Græci Romaniq; capite intecto: qui delicatiores capite incedebat pallio lato, nõ sine iustificatione luxus. *Seneca* de Mecenate: Hunc esse, qui in omni publico cœtu sic apparuerit, vt pallio velaretur caput, exclusis vtrinque auribus. Plutarchus superbiã Demetrii taxas: *Domino stante, inquit, ipse accumbebat, & ὄνον ἔσταν κτ̄ τῆς κροαλῆς τὸ ἰσχυριον* Lips. de Amphith. c. 20. ANO.

4 *Pallio cocino adrasum incluserat caput*] Græci Romaniq; capite intecto: qui delicatiores, capite incedebat pallio lato, non sine suspitione luxus. *Seneca* de Mecenate, Hunc esse, qui in omni publico cœtu sic apparuerit, vt pallio velaretur caput, exclusis vtrinque auribus. Plutarchus superbiã Demetrii taxas, *Domino stante, inquit, ipse accumbebat, & ὄνον ἔσταν κτ̄ τῆς κροαλῆς τὸ ἰσχυριον* Lips. de Amph. c. 20. ER.

5 *Circaque oneratas veste ceruices laticlauiam immiserat mappam*] Clauis, quibus honoris causa utebatur Senatores vel Tribuni vel Equites, non erant c. nisi vestiti, sed supra eam demissi in pectus vique, alij arctius, alij, latius, vt rectè Horatius dixerit,

---- *Latum demisit pectore clauum.*

ptemus tamen ¹³ si adhuc forbilia sunt ¹⁴. Accipimus nos cochlearia, ¹⁵ non minus sex libras pendentia, ^b ouaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem penè ¹⁷ proieci partem meam: nam videbatur mihi iam in pullum coisse. Deinde vt audiui veterem conuiuiam, Hic ¹⁸ nescio quid boni debet esse, persecutus putamen ^d vitello. manu ¹⁹ pinguiſſimam ficedulam inueni piperato ^d vitello piperatam.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXXIII. PETRONII

SATYRICON.

I **S** *Bsentinus essem* al. *absentius essem*. Leg. *absens diutius essem*.

ERHAR.
2 *Permittitis tamen finire lusum*] inter cœnam ludebant alea. Sueton. August. ca. 71. *Inter cœnam lusimus* περιπαικῶς & *heri & hodie*. vbi de alex lusu, qui senum est. vnde Cic. de Senect. *Nobis relinquat talos & tesseras*. Sauaro ad Sidon. l. 1. ep. 8. **ERH.**

3 *cum tabula terebintina*] *tabula* erat alueolus, in quem calculos siue tesseras iaciebant. Sauaro ad Sidon. lib. 5. ep. 17. & l. 8. ep. 12. **ERH.**

4 *Cristallinis tesseris*] *Latrunculi* quoque fiebant vt plurimum ex vitro. Lucan. in Panegy.

----- *Vitreo peraguntur milite bella*. Martial. *Vitreo latrone clufos*. Fr. Lindembrog. Not. in Catalect. **ERHAR.**

5 *gustantibus adhuc nobis*] dictum sicut ientantibus, prandentibus, cœnantibus. **ERHAR.**

6 *repositorium allatum est*] Vide Fauorinum apud Gell. lib. 15. c. 8. **I. T.**

6 *repositorium allatum est*] sic statim, *Repositorium rotundum XII. habebat signa*, &c. Plin. lib. 18. extremo, *Nec non & cœuius mensisq. nostris, vasa quibus esculentum additur sudorem repositorijs linguentia, diras tempestates prænuntiant.*

Græcis dicitur ἐγχεῖν, vt Callixeno apud Athenæum. Glossæ Antiquæ, *Enceteriamachina lignea, quæ amphora sustinetur*. Videntur vsi voce Græca, *engeheca*, quæ hîc leuiter corrupta. Romani prisci vocabant *incitegam*, vt ad Festum suum obseruauit Scaliger. Iauolenus βῆσι in L. 10. D. de legat. 111. Casaubon. Animaduers. in Athenæ. l. 5. c. 13. **ERHAR.**

7 *Gallina erat lignea*] Arist. τῆς τανῶν. τὰς δ' ἀλειψίσι περιβάσει ἀνὸς τὰ δὲ ἐπὸς ζεν οἱ τέρποντες. **F. PITH.**

8 *patentibus in orbem alis, quales esse solent, quæ incumbunt oua*] Hæc non damno, si Gallinæ incubantes, orbicularem referunt figuram. Opinor tamen Petronium scripsisse, *patentibus in orbem alis*. quoniam superiore dixit versiculo, *repositorium allatum est cum corbe*. **RIC.**

9 *quæ incumbunt oua*] mutant in incubant sine lege Dictatoris. Cuius audi edictum infra proposuim: *Non frueris hac præda, super quam solus incumbis*. **ERH.**

10 *Pauonina oua*] Athen. ἐπαίειθ δὲ ἐν ἡρακλειδῆς ὀκυρακός. ἐν ὀφάρτυ τικῶ τῆς ὠῶν, ἐντὶ φρωτῶν τὰ ἢ τῆς ἑῶν. **F. PITH.**

10 *pauonis oua galli insi supponi*] Athen. lib. 11. Plin. lib. 10. c. 59. **I. à Vov.**

11 *Conuertit ad banc cœnā vultū Trmalcio*

chio] An hîc cœna est pars cœnæ? An potius scribendum est, *scenam*, vt infra, *Vtinā, quidem sufficeret largior scena*. Eadem illa P. mimum interpretatur. *Quid ergo, inquit Eumolpus, cessamus mimum componeret ludos enim vocat alibi. At ille qui sapius eiusmodi ludos spectauerat*. Suetonius quoque in Caligula c. 15. pro specie & pompa, *scenam* dixit. *Confestim Pandatariam, & Pontias ad transferendos matris fratrisque cineres festinauit: tempestate turbida, quo magis pietas emineret: adiitque voraciter rabundus, ac per semet in urnas condidit. Nec minore scena, Hostiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi subuectos, per splendidissimum quemque. equestri ordinis, medio ac frequenti die, duobus forulis Mausoleo inuolit. Aufonius in Proreptico ad nepotem:*

Pompa tibi, & vani fugiatur scena timoris. **RICH.**

12 *Amici*] Alibi, *Amici, inquit, nondum mihi suaue erat in triclinium venire*: Vet. lap. *Amici dum viuimus viuamus*. Tiberius apud Senecam: *Amici, inquit, omnia fallunt, nisi istum mulum aut Apicius emerit, aut P. Petauius*. Titus apud Sueton. *Amici diem perdidit*. **F. PITH.**

13 *Si adhuc*] si valet an. Propert. lib. 11. Eleg. vlt. Gratius Cyneg. **BART.**

14 *Accipimus nos cochlearia, non minus sex libras pendentia, ouaque ex farina pingui figurata pertundimus*] Hinc *Cochlearium* vsûm apud veteres qui fuerit, planissime deprehendimus. neque hinc modo verum etiam ex Martiali, ita lib. 14. sub Lemmate Cochlearis disputante:

Sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ouis,

Nunquid scis potius, cur Cochleare vocer?

Facit eodemque & locus Plinij ex libr. 28. cap. 2. *Desigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit. Huc pertinet ouorum, vt exorbuerit quisque calices, cochlearumque protinus frangi, aut eosdē cochlearibus perforari*. Cuius superstitionis manifestissima vestigia nostrarum etiamnum mulierularum animis firmissime impressa hodie

est animaduertere, quibus prima huius quoque rei cautio esse consuevit, vsq; adeo vt quoduis Venerium etiam vadimonium deferere præoptaturæ videantur prius, quâ non post ouorum exorbitionem testas eorundem siue adeo putamina pertusum ire protinus, imò vero frustillatim comminuere. ne *Diris* illis *Plinianis* scilicet, id est, carminibus Deuotorijs Tnyestæo ritu conceptis obnoxia factæ desigi, aut lingue malignantis execrationibus fascinari porro ab inuidis, vel moleuolis possint. Cæterum omnis *Cochlearium* virtus pro ratione ponderis, & argenti modo æstimata. atque in hoc ipso quoque pars aliqua elegantia posita fuisse videtur, non quòd singula apud Trimalcionem Cochlearia singulas sex libras pependisse autem mem (apage istam ponderis immanitatem, Tudiculæ, seu Truæ alicui magis, quàm Cochleari conuenientem) sed quod de plurium potius Cochlearium strue, non autem de singulis Petronium fabulari persuasum sit mihi. Et tamen malum *Cochlearis* pondus *Saturnalibus, optimo dierum*, dono missi sibi in Posthumiano exagitat Martialis, lib. 8.

Octauus (s. annus) ligulam misit sextante minore,

Nonus aculeius vix cochleare tulit.

Sic enim legendum autumo, quasi diceret Poëta, vix dignum esse, quòd *Cochlearis* nomine cenfeatur ad exemplum (sicut opinor) Lucilij, ita in re dissimillima βολικῶς argutantis:

Vix viuum hominem, ac monogrammum.

Vnde additum ab Epigrammatario: *Aculeius*: ad reu vtilitatem more suo, hoc est, Poëtico magis magisque etiam eleuandam. Ad Lucillianæ quoque Hyperbolæ imitationem Ouidianum illud non inulſe comparatum iudices:

Si pata est, Veneri similis: si flaua, Minervæ:

Sit gracilis, macie qua male viua sua est.

Ita enim postrema Pentametri eius par-

tūcula reconcinnanda: neque iis assensus commodandus, quibus nouæ loquutionis gratia ex huius loci interpolatione ingeniose potius, quam Verissimiliter quæsit, Nisa, pro Vius, ausis rescribillare. deceptis (opinor) proletariæ illius scripturæ vanitudine, quæ maiorem fere ac meliorem exemplarium nostrorum partem, impune & vindice nullo, ad hoc vsque tempus perperam infedit, hoc exemplo: *Macie que male visa sua est.* Nam (vt meus est animus) absque illa lectione fuisset, coniectura ista nata non foret. I. D.

15 non minus sex libras pendentia) L. n. m. selibrā p. Grut. Sulp. l. ii. c. x.

15 non minus sex libras pendentia) Legend. se libram pend. Gruterus Suspicion. lib. 2. cap. 10. Fort. sex quilibros, pro sex quilibras. quin verum puta, non minus se libras pendentia. ERHAR.

16 Quaque ex farina) Sic & Polluci, πρῆσις ἐξ ἀλεύρου ἢ μέλιτος ἢ ἐνεκωντο ἀμ. αὐλίδες τρεῖς ἢ σικαλίδες ὀσπῆς. F. PITH.

17 proieci partem meam.) Sueton. Calig. cap. 18. Equiti Romano auidius vestienti, partes suas misit. Apul. libr. 7. Mil. Partesque subreptas & pragustatas portiones offerebat, ita Græcis μοίραι, Homerus Odyss. ε. Οἱ δ' ἦδ' ἠ μοίραν τ' ἐνέμου, κερῶν ἔτε οἶνον. I. à Vov.

17 penè proieci partem meam) portio- nem meam. Ciborum κλάσματα, μερίδες, partes dici notum. Rigaltius Not. ad Phœdum fabul. 5. singulis conuiuiis distribui solitas. Piccartus Pericul. Crit. c. 19. Partes sunt fercula, quæ vnicuique apponuntur in conuiuiis sigillatim vt in conuiuiis κομῆς quod Athenæus describit vocatque μερίδας. Dicuntur etiam δῶτες. Moyfes Genes. 43. vers. 33. de conuiuiis Iosephi,

quo imprudentes fratres in Aegypto excep- pit: Et mirabantur nimis sumptis partibus, quas ab eo acceperant: maiorque pars venit ad Beniamin, ita vt quinque partibus excederet. Samueli. Reg. i. v. 4. de conui- uio immolatio Elcanæ, Deditq; Phenenna uxori sue, & cunctis filiis eius, & filia- bus partes: Anna autem dedit partem v- nam tristis, quia Annam diligebat. Nec presentibus tantum, sed & absentibus, partes mittebantur. Plutarchus in Agefi- lao: Ἄνα δ' ἠ οὐτὸς εἶθευε Λαγέλιαν, ἢ δ' εἰ- πευθε μερίδας τοῖς φίλοις, &c. Eldras Iu- nior. lib. 2. (qui vulgo 3.) cap. vlt. vers. 52. Digressi ergo manducate pinguis- sima quæ- que, & bibite dulcissima quæque, & mitti- te munera his, qui non habent: hoc est par- tes. Hermas lib. 3. Pastoris cap. 5. Conuo- cati amici pater familias misit de cæna sua seruo illi partes complures, quas cum acce- pisset ille, sustulit ex eis quod sufficiebat sibi, reliquum autem conseruis suis distribuit. ERHAR.

18 Hic nescio quid boni debet esse.) ver- bum debet eleganter usurpauit, pro neces- se est vt inquit. Sic & Lucret. crebro vsurpat, vt Plautus verbum oportet. Schopp. Ex- planat. in Mostella 4. sc. 2. ERHAR.

19 pinguis- simam ficedulam piperatam) Mart. lib. 13. epig. 5.

Cereæ que patulo lucent ficedula lumbo, Cū tibi fortè datur, si sapis adde piper. sine pipere enim fatui est saporis. Ceream dicit, quam hoc loco Petron. pinguis- simam, μετὰ πικρῶς, pinguis enim cerea videntur & mollit. Rader in Comm. ad Mart. ERHAR.

19 ficedulam piperato) Martial.

Cereæ que patulo lucent ficedula lumbo

Cū tibi fortè datur, si sapis, adde pi- per. F. PITH.

19 vitellio) fortè, vitello.

C A P V T X X X I I I I .

I AM Trimalchio eadem omnia lusu intermisso popo- scerat, feceratque potestatem clara voce, si quis no- strum iterum vellet, mulsum sumeret, quum subitò si- gnum.

gnum symphonia datur, & gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Cæterum inter tumultum, cum fortè parapsis excidisset, & puer iacentem sustulisset, animad- uertit Trimalchio, colaphisque obiurgare puerum ac proiicere rursus parapsidem iussit. Insecutusque est supellecticarius, argentumque inter reliqua purga- menta scopis cœpit verrere. Laudatus propter ele- gantias dominus, Equum, inquit, Mars amat: itaque ius- sit senex suam cuique mensam assignari. obit ei perditissimi serui minorem nobis æstum sua fre- quentia facient: Statim allatæ sunt amphoræ vitreæ diligenter gipsatæ quarum in ceruicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo, FALERNVM. OPIMIA- NVM. ANNORVM. CENTVM. Dum titulos perlegimus, complosit Trimalchio manus, & Heu, inquit ergo diu- tius viuit! verum esse vinum Opimianum præsto: heri non tam bonum posui, & multò honestiores cœna- bant. Potantibus ergo, & accuratissimas nobis lauti- tias mirantibus, laruam argenteam attulit seruus sic ap- ptam, vt articuli eius, vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc quum super mensam semel iterumque abiecisset, & catenatio mobilis aliquot fi- guras exprimeret, Trimalchio adiecit:

Heu, heu nos miseros, quam totus homuncio nil est!

Quam fragilis tenero statim vitæ cadit.

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.

Ergo viuamus, dum licet esse bene.

V A R. A V T. C O M M. I N C A P. X X X I I I. T. P E T R. S A T Y R I C O N.

Am Trimalchio eadem omnia lusu intermisso popo- scerat, feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet Mulsum sumere.) Hinc patet etymon. Promulsidus: & curnam ita dicta prior pars Cœnæ. Sequitur enim euestigio de Gustatorius, à choro cantate pariter raptim sublati. Quò etiam respexit Horatius nos- ter, ex disciplina Catiana conuiuiorū stra- tegis hoc quoque inter cætera nepotinum

præceptum Satyrice instillans: --- Vacuis committere venis Nihil nisi lene decet, leni præcordia mulso Proleueris melius. Nec minus Seneca, lib. 22. Ep. 12. de Spanio quodam è genere Lucifugarum, prorsus contra consuetudinem, ordinemque natu- ræ sic quasi ex professo viuentium: ideoq; nô ab octaua hora vespertina, sed à prima

luce auspantium cœnas: Circa lucem discurrunt. Pauci vocantur, cellarij, coqui tumulantur. Quero, quid sit? Dicitur, Mulsum & alicam poposuisse, à balneo exisse. Postremò etiam Plinius Iunior. lib. Epist. r. de eadem ista Gustatione, siue adeo Promulside verba iaciens: Parato erant lactuce singula, cochleæ terne, ouabina, alicacum mulso & niue. Quò etiam pertinebit illud à Martiali Distichon:

Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere diues,

Si tibi noluerit mittere diues, eme.

Ad superiorem Arbitri locum aliquando reueniamus: è quo etiam ille mos declaratur non ita vulgo vulgatus, lautiores olim dominos conuiuus suis voce clara potestatem facere solitos, in Cœnarum præsertim Rectarum exhibitione, pescendi quæ vellent, interdum etiam iterata. idque priusquam Gustatione sublata nouum mensæ ferculum inferretur. Quadram enim singulis, partemque suam palam flagitare ius erat: eamque non in ventrem ablatam modo, verum mappa madente conditam domum quoque asportare, si vellent. Clara omnia de Martiali. exempli gratia:

Nihil est miserius, nec gulosius Santra:
Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibusque captauit,
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,

Nec erubescit peierare de turdo.

& reliqua ad finem vsque. Cœnam porro Rectam eandem esse suspicor, quam Graij homines, τὸ ἐντελὲς ἢ πολυτελὲς δ᾿ ἄπειρον appellitant: in qua nihil desideres scilicet mensæ apparatus necessarium. Colligo ex Luciano narrante: Καὶ ἄλλα εἰσπρακτικῶν ἡμῶν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δ᾿ εἶπεν. Quo loco Erasmus tamen, dum vim vocabuli Graeci nequicquam exprimere satagit, Absolutam cœnam, reddidit inscitissime. Ex iis vero quæ dicere occæperam prius, alterius quoque in Martiali meo Epigrammatis sententia illustratur, quod lib. II. in Cæcilianum quendam extat huiusmodi:

Quicquid ponitur hinc & inde verriis,

Mammæ suminis, imbricemque porci:
Communemque duobus aut genam:
Nullum dimidium, lupumque totum,
Murenaque latus, femurque pulli.
Stillam remque alicæ sua palumbum.

Hæc quum condita sunt madente mappa,

Traduntur puero domum ferenda.

Nos acumbimus otiosa turba.

Vilus si pudor est, repone cœnam.

Cras te, Cæciliane, non vocauit.

Exemplum integrum adscripti, non tam ioci facetia inductus, quam Iunianæ editionis prauitate: vbi postrema hæc clausula, in qua totius Epigrammatis consistit lepos inscitissime concepta legitur, præterito in futurum perperam commutato, hanc ad faciem:

Cras te, Cæciliane, non vocabo.

Nihili enim istuc: nec tantò minùs Exhibitor, quam Poëta ipso lectio indigna cuius hæc sententia fuerat iam olim. Si quando à nobis vocatus es ad cœnam, forte nullum ita nec facetum, nec lepidum mensæ nostræ ferculum inferri potest, quod non vixdum appositum ad te trabas illico, atque in mappam istam tuam harpagatim conueras, domum porro à puero euestigio auferendum. haud secus, quam si non in commune obsonatum, sed verò quantum in lancibus est epularum ac scitamentorum, vni & soli tibi antepositum foret. Vnde relinquatur, ut ipse conuiuator ego, ac parochus, cæterique item, quatum est, conuiuæ mei dentibus dentientibus, Taniali in morem, ringentes ac famelici, maleque feriati accumbamus, quum tu vnus omnium nostrum pariter munus iniquissime fangaris: haud quidem ambabus malis expletis tuburcinans modo, verum etiam catillans insuper, in mappaque ac manibus pariter gypstatissimis circumverrens vniuersa: oblitus Iuris humani, imo adeo contra communes Leges Cœnaticæ disciplinæ, quæ iubent partem cuique suam assignari ex æquo ut fiat Trimalcionis illud: Equum Mars amat. Quare, si quid ingenui etiam num pudoris est tibi, cœnam istam non tibi solum,

solum, sed verò mihi quoque in partem, reliquisque item conuiuus meis destinata atque instructa, fac de manibus tuis re-glutines ac remittas aliquando: vt & nos de ea, non minus quam tu ò Cæciliane, bene esse possimus in commune. Quid enim? non in crastinum etiam, verum in hodiernam vesperam tantum esse te volui, atque expetui conuiuiam mihi. Salte, argutéque. quasi dicat: O bone Cæciliane, si hanc tecum rationem pergis instituire in posterum, vt mappam vsque tuam, ita vinctam effertamque ab alienis epulis redux domum porro comportare pertendas: faxo cras in totum etiam diem de obsonio abundè ampliterque cautum ac prouisum sit tibi, hoc est, vt ipse haud de vesperi hoc meo prandeas modo, verum laute adeo, atque oppipare insuper cœnam facias postridie. Atqui te (si nescis) ego, non vt posterum in diem ventrem etiam domi saginares tuæ, saburrarésque de meo, verum vt hoc vespere apud me pari cum cæteris iure hilarem conuiuiam ageres familiariter vocitui. Quid hac quæro vrbanitate vrbanus? I. DOVSA.

Iam Trimalcio eadè omnia lusu intermisso poposcerat] fors est vt rectius legatur, certè elegantius, alia omnia. quæ locutio prouerbij speciem habet, vt ab aliis est obseruatum. ERH.

2 feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellent, mulsum sumere] mutant in sumeret, imperitè. fecerat potestatem sumere, est Græcismus, pro sumendi. Sic loquitur & Iustinianus Imp. siue potius Trebonianus in Instit. Iuris l. 2. tit. 7. de Donatio r. §. 2. in fi. Licentiam prestimus certis ex causis eas reuocare. Et tit. 9. Per quas person. cuiq. acquirit. 2. Vt etiam esset eis licentia alij filio, vel extraneo donare, vel vendere, vel quocumque modo voluerant, adplicare. Et ibidem, Tertium partem reuere licentiam habebat. Et tit. 10. de Testam. ordin. §. 10. in fin. Nec heredi, neque alijs personis licentiam concedimus, sibi quodammodo testimonia prestare. ER.

2 feceratque potestatem clara voce)

Lautiores domini conuiuus suis potestatem facere soliti pescendi quæ vellent. Mart.

Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubescit peierare de turdo, vide D.

3 si quis nostrum iterum vellent mulsum sumere) In Antecœna mulsum, aut mel cù vino ad conficiendum mulsum ponitur, deinde etiam in mensa secunda: ideò adiecit, iterum. Cato: Nunc in conuiuus ponis vides sal & mel. Varro de re Rust. li. 3. Mel ad principia conuiuij, & in secundam mensam administratur. I. à Vov.

3 Mulsum sumere) More antiquo dixit: quia veteribus non in manus dabantur pocula, sed mensis apponebantur, vt hodie apud plures pocula in canistris argenteis apponuntur: quæ canistra, siccaria, dicuntur. Sernius. F. P. I. T.

4 Cùm subito sig. symph. datur) Hippolochus de Carani conuiuio: ἐν πλοῦσι ἢ ἐν πείθῃς ἐἰς εὐτυχίῃς σπυρίδας ἕως ἀσάλασις τὸ εἰσὶς τῆ τελευταῖα δ᾿ εἴπῃς σπυρίδας. In Romanis etiam castris buccina conuiuium dimittebatur. Tacit. F. P. I. T.

4 cum subito signum datur) Seneca: Aderit ministrorum turba linteis succincta, per quos signo dato ad inferendam cœnam haud obstreperenter discurretur. vide epist. 96. de breu. vitæ: cap. 12. I. à Vov.

4 Cùm subito signum symphonia datur, & Gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur) Res omnis manifesta ex Seneca, lib. de Breuitate vitæ: Conuiuia me hercule horum non posuerim inter vacantia tempora, quum videam quàm sollicitè argentum ordinent, quàm diligenter exoletorum suorum tunicas succingant: (quod postremum expressit Flaccus: Vt omnes præcincti recte pueri, comitque ministrant) quam suspensi sint, quomodo aper à coco casus exeat, quanta celeritate signo dato glabri ad ministeria decurrant. Item epistolarum eiusdem libro 15. Transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per quos signo dato ad inferendam cœnam discurretur. I. D.

4 cum subito signum symphonia datur] Symphoniae signo dato inferebatur &

anferebatūr cœna. Sammonicus Serenus ad Seuerum Principem, Cum intersunt conuiuio sacro, animaduerto hunc piscem à coronatis ministris cum tibicine introferri. Sauro Not. ad Sidon. l. i. ep. 2. Dixi supra. ERH.

5 à choro cantante rapiuntur) Ad symphoniâ quoque illata cœna. Serenus Sammonicus apud Macro. Saturn. l. 3. cap. 16. Quippe qui dignatione vestra cum intersum conuiuio sacro, animaduertam hunc piscem à coronatis ministris cum tibicine introferri. I. à Vo.

6 Colaphis obiurgare.) Cicero libro II. epist. I. ad Attic. molli brachio obiurgare. Suetonius Calig. scap. 21. Nisi ferulis obiurgari maluissent. Othon. cap. II. Ut saepe flagris obiurgaretur. Mira sauities dominorum in feruis ministrâtes impolitè. Plutar. περὶ ἀσπίδων. Seneca de Ira, lib. 2. cap. 25. Nec contenti colaphis obiurgasse, in aquam præcipitârunt. Lucian. Saturnal. τὴν ἀσπίδα μὲν τοῖς μὲν ἄλλοις ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπέσειν, τὸτο γὰρ τῶ πρὶν ἰμιον τ' ἀδελφὸν ἀσπίδας. I. à Vo v.

6 Colaphisque obiurgare puerum, ac proijcere rursus parapsidem insit) Vnus eodè loquendi genere & Persus:

Solea puer obiurgabere rubra.

Nec non Tranquillus: Ferulis obiurgari.

7 Parapsis.) ad Saaronis Not. ad Sidon. l. 2. ep. 9. Rader. ad Martial. l. II. epig. 16. Argenteas fuisse paraj fides patet ex L. 19. §. 3. D. de aur. & arg. leg. ERH.

8 Insequutusque est Lecticarius, argentumq; inter reliqua purgamenta scopis cepit verrere.] Inter tot res conuiuij multo elegantissimas Lecticario quis locus? Et certè (vt, quod res est, fat uler:)

Poterat cœna esse sine illo.

Sed deformatus haud dubiè locus, & què in decorè pristinum non aliter tanè reponi posse arbitror, quâ si in Lecticarij vicè Suppellecticarius succedat. eum dico, istiusmodi suppellecticilè qui curet, quique prouincia adeo mundulæ præfectus iure optimo, suoq; ipsius meritissimo cluat, ne videlicet abs Eucolpio & ceteris iniuriâ laudatus ob elegantias Dominus existimetur, Lecticarij

argèto admouere ausus, ὄνον, (quod dicitur πρὸς λύρα, quo quid absurdus? Rescribitur proinde: Insecutusq. est suppellecticarius. Quam vocem & Pandectę veteres pro Romana idètidem agnoscunt, afferitque præterea probæ & antiquæ fidei, monetæque Gloffarium illud multo elegantissimum, quod rei nostræ literariæ in commune, præsertim Antiquariæ, gratificatus est non ita pridem industriusissimus Typographorum Henricus Stephanus I. D.

9 lecticarius) supellecticarius, alij legūt. Rader. ad Mart. l. 14. epigr. 72. ERHAR.

10 argentumq; inter reliqua purgamenta scopis verrere) Scopis pauimenta seu asfarota negant verri, quod ex Iuuenali & Plinio refutat Domit. Calderinus. Sed Calderinū refellit Alexander Neap. l. 4. ca. 21. Verior tamè Calder. sentètia, pro quo apertus est hic Petronij locus. Rader. ad Mart. l. 14. epig. 72. Grut. ad Senec. epist. 27. ER.

10 Argentumque inter reliqua purgamenta) Agatarchides narrat: ὅς οἱ ἐξιδών τος Ἀλέξανδρον τὸ φιλιώτην τ' εἰλάν τὸ μέλλων ὄντα τὸν δὲ τὸν τ' ἀσπίδων περὶ χροῦ ὄντα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γῆρων, οἱ δὲ οἱ κέρηλοι. F. PITH.

11 scopis cepit verrere] huic ministerio inferuientes propriè scoparij, hoc est, μεσάλα σαρούτες. vt interpr. Græci. vide L. 8. D. de inst. vel instr. leg. ANO.

12 Laudatus propter eleg. dominus) Infra: Laudationem ferculum insecutum. Sen. de breui. vitæ, c. 12. Quanta arte scindantur aues in frustra nō enormia, quàm curiosè infalices pueri ebriorum spua detergant. Ex his elegantias, lautitiasq; fama captatur, & vsque eò in omnes vicia successus mala sua illos sequuntur, vt nec edat nec bibat sine ambitione. Pli. lib. 2. ep. 5. Nā & in ratione cōuiuiorum, quatinus à plerisque cibus singuli temperemus, tamen cœnam omnes laudare solemus. Philo περὶ βίης δειν. multis Lucian. περὶ τῶν ἐπιμύθων σαυ. I. à Vo v.

13 Suam cuique mensam) Cicero in Pison. Nihil apud hunc lautum, nihil ele-

elegans. nihil exquisitum, &c. Græci stipati quini in lectulis saepe plures, ipse solus. F. P.

14 Minorem nobis æstum sua frequentia facient.) sua infrequentia. Graterus Sulpic. lib. 5. c. 13. ANO.

14 Minorem nob. æstum sua frequentia facient.) Monstri simile, vt ætate media triclinium frigeat hominum multitudi- ne. L. sua infrequentia. scilicet feruos aliquot exire iusserat Trimalcio, mitigandi æstus: quem constat intendi spirituum illa indifcreta copia. Gruter. Sulpic. l. 5. cap. 12. Aliàs legitur, sublata frequentia neutrum probè: & puto vulgatam lectionem intellegi & tolerari posse. ERH.

15 Amphora vitrea elegantè gypsata) nuce, pice, & resina oblita & clausa, amphoræ, seu testæ, seu lagere picabantur, ne anima vini recòditi exspiraret, vinumque fugeret. Rader. ad Mart. l. II. epig. 14. ER.

15 Amphora vitrea.) Horat. I. Satyr. --- astat Echimus velis. Interpres: Echimum dixi vas salis in modum echini marini, alij ampullam vitream, aij legum d. cunt cum vnicus in quo possunt calices. Alj ampullam scorream, iuxta aliud Lucily. E. huius chinabam infectus L. Echimus chinabari infectus. Diuerfa vasa effigata fuere in formam echini, vnde & passim eorum, vascula varij vsus, ita vasa in quæ ἀσπιδί σματι κομμάτιστα ἐπιτοί: Arrioph. Velpis: --- μὲν γὰρ ἐν οὐκ ἐπὶ γυνή ποτε Καίεξ ἐχρῆνον. scholaste: αἱ ἰσχυροὶ, ἢ ἐκ κεράτων, εἰς καθίστασι δὲ τῆς τῶν γραμμῶν ἀσπίδα, ἀπὸς μὲν ἴσως, &c. quæ etiam in Snida legimus, & saepe in Demosthene, vt in Oration. καὶ Ὀλυμπιάδων: τὰ δὲ ἀντιγράφα ἐμὲν ἀλεξῶν εἰς τὸ ἐχρῆνον. M. sch. p. 105: ἐχρῆσκον τὴν σαρδηνίαν χερσὶ δὲ μακρῶν τραπεζῶν, ἐν δὲ ἀσπίδων εἰς ἀπετίθεισαν. He y. hi. v. v. ὁ σπιδὸς υαζ. φρονδ. quem vide. Scortas ampullas pilasfas vocabat posterior ætas. Isidori gloss. Pilasfa, vas vinarium ex corio. Græcis ὄσπιδι. Scholastes Theocr. Pharm. ὄσπιδι κυρίως, ἢ δὲ μαλίον λεκυσθῶ. Hinc lucem do Plauto Rader. Sc. Exi è fano:

Nisi erit tam syncerum, vt quibus dicat ampullarius

Optimum esse operi faciundo corium.--- Varro apud Non. Cupas: Antiquissimi in conuiujs vtres vini primo, postea tinas ponebant. L. in Lucill. apud Non. Cuiac. terginus calix, non trogius. D. Matth. cap. 9. εἰ δὲ βάλλαρος ἐστὶν εἰς ἀσπίδων παλαιός Apul. l. 7. Mil. vinarios vtres ferentes. Artemidorus lib. 5. τὸ νεκρὸν σαρκῶν ὁ ἀσπίδων γίνεθαι ὑπὸ ὄσπιδι δεικνύται. & ἡ ἐπιμύθια ἀσπίδων inter vasa vini conditoria. tamen si sacco vsq; ad eliquanda seu percolanda vasa. I. à Vo v.

15 Amphora vitrea allata sunt diligenter gypsata, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo, Falerium, &c.) suspior leg. ἢ ἄλλο, id est, tabellæ quædam, quæ sublebant etiam in horreis vinitis apponi, vt cum essent notæ indicarent, quod annotuit Brudrus. ANO.

16 Diligenter gypsata.) Gypso vasa illita. Auctor. ἀσπίδων. Horat. Carm. l. I. od. 30. Græca quod ego ipse testa Conditum tenui. Porphyrio: Dixi hoc vinum per se met ipsum, ita terantur, leuissè ergo se gypso utique vult intelligi. Marcellus de Medicam. Operculo superposito & clauso, vel gypsato diligenter de argilla. ANO.

16 Gypsata.) hoc est, gypso litæ, Porphyrio in Od. 20. Horat. l. I. Carm. I T o.

17 Pittacia erant affixa.) Glossæ: πικρία, Pittacium, Eretus Glossæ Isidori: Pittacia epistola brevis & motica. quid vero breuis, expressit Iuuenal s Satyra VII. --- magno comites in fasce libelli.

Comm. Breues et allegit. Pittacia. Lamprid. in Alex. Seuer. λευκὸν ἄσπιδι album Senecæ. Patron. schedium affixum ampullis, cui inscripta ætas vini. Horat. notas vocat lib. I. Sat. x. Vt Chio nota si missa Faleri est. Acro Nota. Ideo quòd aut vasa notantur in lagenis aut consules. Pinnus appellat literatas epistolas Pœnulo Sc. satis expectatū.

Ibi tu videas literatas fictiles epistolas Pice signatas, nomina insunt cubitum longu literis.

Ita vinariorum habemus nostræ delecti domi. I. à Vo v.

17 pittacia erant affixa) Balbus Ca-

tholico: *Pistacium, epistola brevis & modica: item scedula de membrana excisa.* Isidorus Glossis: *Pistacuncula. membranula:* Brito. in Vocabulario. ER.

18 *Cum hoc titulo.*] amphoris titulos appositos, vel Iuuenal. versibus Sat. 3. fatis liquet:

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de

Setinis, cuius patriam titulūmq; senectus

Deleuit, multa veteris fuligine testa.

Eorum formulam prodit hic Petronius. Briffonius libro 8. de Formul. in quibus Galeno teste, scripta erat ætas, id est: quo tempore quibusve Consulibus vinum esset conditum. Brodæus Miscel. lib. 1. cap. 3. Rader. ad Martial. l. 9. epig. 74. ERH.

18 *Cum hoc titulo.*] Galenus alibi: Nec enim liber ad manum est. F. Pr.

19 *Falernum Opimianum.*] Cicero, *Vt si quis Falerno vino delectetur, sed eo nec ita nouo, ut proximis Coss. natum vel it: nec rursus ita vetere, ut opimum aut Antium Cōf. querat.* Sed cur titulo non admodum conuenienter additum est, ANNORVM CENTVM. F. P. I.

19 *Falernum Opimianum.*] L. Opimio Cos. V. C. D CXXXIII. vini optimi copia prouenit: quod diffusum & conditum dictum est Opimianum cuiuscunq; generis esset, Rader. ad Mart. l. 1. epig. 24. & l. 7. epig. 65. & l. 13. epig. 106. quod est de *Falerno.* ER.

20 *Dum titulos perleg.*] Iuue. Sat. 5.

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de

Setinis, cuius patriam titulūmq; senectus

Deleuit, multa veteris fuligine testa.

I. à Vov.

21 *Diutius uiuit.*] Martial.

----- *Scelus est ingulare falernum:*

Conuiuæ meruere cui fortasse perire, Amphora non meruit tam pretiosa mori. F. P. I. H.

21 *Ergo diutius uiuit.*] *vinere dicitur vinum, ut contra iugulari, & veneno necari, per methaphoram.* Ramirez Hyppom-

nem. ad Martial. l. 1. epig. 19. ER.

22 *Verum est vinum Opimianum præsto.*] L. *Verum esse v. o. præsto.* id est, *εὑρισθῆναι.* SCAL.

22 *Verum Opim.*) pro miro, cum sua ætate iam non fuisse dicat Velleius. II. BART.

22 *Verum est vinum Opimianum præsto.*) Vellem illud præsto, abesset, vel ea conditione, ut in illius locum, profectū, succederet. RI.

23 *Heri non tam bonum posui.*) Martialis:

Potavi modò consulare vinum.

Quæris quàm vetus atque liberalè?

Ipso consule conditum: sed ipse

Qui ponebat erat Scuere consul. I. à Vov.

23 *Heri non tam bonum posui.*) *ponere vinum* etiam Martial. dixit l. 4. epig. 56.

Tu Setina bibis semper, vel Mafica ponis.

Raderus in Commentar. Pocula enim vino plena in mensis vnicique conuiuæ apponebantur: nec vini tantum, sed frequentissimè ferculorum appositionem apud Martialem hoc verbum significat. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epigramm. 44. numer. 4. & libro 2. epigramm. l. n. 4. ERHAR.

24 *Laruum argenteam.*) quo sensu Apul. *scelerum* dixit, qui & ipse *larualem formam* appellat, & *laruam.* Et vet. Glossæ: *Σκελετός larua scelerus.* Sed & hominis nihili, *larua.* Scip. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. nu. 613. Erat *oscillum* figillariorum sic aptum & coagmentatū, ut articuli vertibulæque, quibus commissum erat, in omnem partem flecterentur, & figuras omne genus exprimerent. Id in conuiuio inferebatur, quo breuitatis vitæ monerentur. Bulengerus de Theatro lib. 1. cap. 31. & cap. 35. Aufonius: *Simile ut dicas ludicro isto, quod Græci σοπίδιον vocauerunt, oscilla ea sunt. Ad summam quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim aquilatera, vel triquetra, aut rectis angulis vel obliquis, vel isoptura: orthogonia quoq; vel scalena. Harum vertibularū varijs coagmentis simulantur species mille formarum.* &c.

&c. Huiusmodi laruæ in mediū conuiuium iaciebantur, & ex illis eas figuras rex conuiuij exprimebat, ut mutationis & breuitatis vitæ commune faceret, & propterea bibendum, ut nihil de fructu huius vitæ periret. Nam alioqui semper in conuiuio mortis mentione iniiciebāt, & caput mortui, vbi laruæ copia nō erat, in mēsa apponebāt, vel è triclinio suspendebāt. Epigram. Græcū:

ἢ πλοῦτον χαριστὰ πινάκην, ἀποτά-
σαι
αὐτῆ, ἢ δροσερῶν ἐκ πενήλων εἶσθαι,
ἢ τέτροφι μύροιο ποσάσι νερόν ἐσεῖν,
ἢ κεφάλυ μυχῆς ποσάσιον ἀποτάσειν.
ἄνδρα τοιοῦτοι γινόμεθ' ἐξυπνίως.

quæ ad verbum interpretantur Petroniū. Scaliger Aufon. lect. l. 2. c. 25. Et Aegyptij ceream in conuiuio circumferebant mortis imaginem, ut conuiuæ de morte admoniti largiūs se inuitarent: genioque suo benignè facerent, quod animam vnā cum corpore putarent nonnulli interire, ut est apud Herodotum de Aegyptiorum institutis. Idem in hoc conuiuio Trimalicio obseruauit. Raderus ad Martial. l. 2. epigram. 43. Antiqui hoc ritu ad mollitiem & voluptatem inuitabant, qui laruas quasdam in mensam inferre soliti, sic aptas ut articuli vertebræque, cui commissæ erant, in omnem partem flecterentur, variæque figuras exprimerent, ut hac ratione conuiuæ breuitatis vitæ celerisque mutationis coagmentati in solutam hilaritatem irent, omnibusque, dum liceret, delictis adfluerent, sic impij illi in lib. Sapientia, *Umbra transitus est tempus nostrum, & non est reuersio finis nostri.* Venite ergo & fruamur bonis que sunt & utamur creatura tamquam in inuentu e celeriter. *Vino pretioso & unguentis nos impleamus, & non pratercat nos flos temporis.* Coronemus nos rosis antequam marcescant: nullū prætū sit quod non pertransseat luxuria nostra. Nemo vestrum exorsus sit luxuria nostra: ubique relinquamus signa lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra & hæc est fors nostra. Vbi verò laruæ eius copia nō erat, craniū in mensa apponebāt, & manibus versa-

bāt, vel è triclinio siue stibadio suspendebāt in eundem illum finem. Nos aliter inbuti. ut non ad luxum & voluptatem mortis memoria duci debeamus: sed multò magis absterreri. Latari tamen in tempore etiā suadeo, nec subtrahere corpori delicias penitus, sed temperare, edere, bibere, ludere, sed intra continentia sanctissimæ fines. Puteanus in Genial. sermon. ERHAR.

24 *Laruum argenteam*) Plutarchus ἐπιτ. σοφ. συμπ. ὁ δὲ Αἴγυπτιοῦ σκελετός, ὃν ἐπιπέσας ἀναγράφουσι εἰς τὰ συμπόσια πρὸς τὴν ἐπιμαλάσσειν μεμνήσθαι τὰ κατὰ τὸν ἰσότητος ἐσοῦντος ἢ περ ἀχαρίας, ἢ ἀσπί-
βητικῶν ἢ ἰσίων, ὅμως ἔχει τινα κερδόν, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν, ἢ ἰδὲ υπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλοτινῶν πρὸς τρέψει, ἢ πρὸς χαλὰς τὴν μὴ πρὸς χρέων βραχυλὴν ἐν ταῖς πράξεσσι κακῶς μακρὴν ποιεῖν.

Quæ vnice Petr. illustrat: Ioannes Tretzes:

Ὁ συζηραρεὶς ἠρόδωτος ὁ παῖς ὁ τῶ Ὀξύλε τοῖς Αἴγυπτιῶν ἱερῶν δείπνοις τελεῖσθαι πῶδε.
Οἰκέτης ἐύληνον νεκρὸν τοῖς δείπνοις πει-
ρίσαν,
Ἀνακλήθους συμποσίας ἔτα πῶς σαφρονίζε
Βοῶν, πρὸς τῶτον βλέπειας, ἢ πρῶτον χρὴ
ἢ πῶδε.

Et hoc ritu Lucianus, *περὶ πινθ.* vbi de vario modo sepeliendi: *ταριχεύει δὲ ὁ Αἴγυπτιοῦ,* ἕως αὐτῶν τοῖς λέγειν δὲ ἰδῶν. *Ξηράνας τὸ νεκρὸν, σπῆδαινον ἢ συμπότιον ἐπιπίσθαι.* I. à Vov.

24 *Laruum argenteam attulit seruus*) Herodotus de Aegyptiorum institutis: *ἐν δὲ τῆσι συμποσίησι, τοῖς εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπέσθαι δὲ δείπνου γέωσθαι πειρῆσαι ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σερῶ ἐύληνον πεποικμηθῶν, μεμνήσθαι ἐς τὰ μάστιγα ἢ γραφῆ ἢ ἐργῶ. μέγιστον ὅσον τε πάντη πεχυλῶν δέπνου. δεικνῆ δὲ ἐκάστω τῷ συμποσίηον λέγει ἐς τῶτον ὄρεον. Πίνε τε ἢ τέρπει. ἔσαι γὰρ ἀποθάων τοιοῦτο.* F. P.

24 *Laruum argenteam.*) Plut. in conuiuio Sept. Sapient. ait Aegyptios offeum cadauer post epulas ita proponere solitos. I v.

24 *Laruum argenteam attulit seruus sic apta.*) Aufonius: *Simile ut dicas*

Iudicioso quod Greci σφαίριον vocant, ut
oscilla ea sunt. Ad summam quatuordecim
figuras geometricas habent. Sunt enim tri-
quilatera, vel triquetra, aut rectis angulis
vel obliquis isoscele, vel isopleura: orthogo-
nia quoque, vel scalena. Huiusmodi vertibula-
rum varijs coagmentis simulantur species
mille formarum, &c. Huiusmodi larvæ in
medum conitium n iaciebantur, & ex il-
lis eas figuras Rex conituij exprimebat, vt
mutationis & brevitatis vite commonefac-
ceret: & propterea bibendum, vt nihil de
fructu huius vite periret. Nam alioqui sem-
per in conituijs mortis mentionem inii-
ciebant, & caput mortui, vbi larvæ copia
non erat, in mensa apponebant, vel è trich-
nio suspendebant. Epigramma Græcum:
ἢ πλωχῶν χερσίσου πωροπλήν, ἀσπλά-
γλω
ἀστὴς ἢ δ' ῥοσπερὸν ἐν πέλδων σέφανος,
ἢ τῆτο φθ' ἀφ' ἡσπερ εἰσὶν ἱερὸν ἐσεῖω.
ἐκκερῆλυ φυχῆς πρῆξιν ἀσπλάγλον.
πῆγε λέγῃ τὸ γλυκύμυλον, ἢ ἐσθ' ἢ δὲ δέικεται
ἀνδρῶν τοῖσιν γνησίμωδ' ἔσπευώς.

quæ ad verbum interpretantur Petronium.
Scal. Aufon. lect. l. n. c. 25. ANO.

25. articuli eius vertebraque) Lucilius
apud Festum,

Hæret verticulus adfixum in posteriore
Parte, atque articulus, ut nobis talus, ge-
nūsq̄ est.

Vertebra generaliter dixit pro σπόνδυλοι.
Titius Assertion. l. 2. cap. 22. Sic & Aufon.
vertibulas vocat vel σχασηλια: vel simile
quid, in eleganti oscillorum descriptione:
Harum vertibularum, in quib, varijs coag-
mentis simulantur species mille fo-
marum: elephantus bellua, aut aper bestia, anser vo-
lans, &c. Casaubon. Animaduerf. in Athen.
lib. 4. ERH.

26. Catenatio mobilis aliquot figuris
exprimeret) eiusmodi simulacra vocantur
ἀσπλάγλω & ἀσπλάγλω, à Græcis, quo-
rum vel singula vel vniuersa membra cer-
tis nervis vel fidiculis vel catenulis in hanc
vel illam partem cum quadam venustate
& convenientia, sua sponte moueban-
tur. De quibus Herodotus in Euterpe;

Ἄσπιδι δὲ καλλὸν ἀλλὰ τὴν δὲ εἰς ζυγυριδὸν ὄσον
τὴν περὶ αὐτὴν ἀγάλλωτα νεκρόσασσα: Ἐπει-
ρῆσι καὶ κώλυα ἀγυαίαι. Et Lucian.
de Dea Syria: φαλλοὶ Ἑλλήνας τῶ Διονύ-
σῳ ἐπαφροσύνην ἔδωκεν ἢ τοῖσιν ἐπιφοροῦσι, ἀν-
δρῶν μικροῖς ἐκ ζόλου πεποιημένοις, μεγάλα
ἀσπιδία ἔχουσαι. καλλεῖ) δὲ τὰς ἐνευροσπασα.
Erg. ἀσπλάγλω τὴν νεκρόσασσα ἀγάλλωτα,
de quibus & Horatius l. 2. sat. 7.

Tu mihi qui imperitas, alius seruis miser:
atque

Du. eris, ut nervis alienis mobile lignum.

Qui eiusmodi simulacra ostendebant,
νεκρόσασσα dicti. Aristoteles de Mundo:
Καὶ οἱ νεκρόσασσαι μικρὸν ἄνθρωπον ὀπισθασά-
σθαι παρὰ τὴν ἀσπίδα κρεῖτταί τε καὶ χεῖρα, τὴν
ζώνην δὲ καὶ τὴν ἐφ' ἑαυτὴν. ἔστι δ' ὅτι πάντα τὰ
μέγιστα τῶν ἐνθάδε. Apuleius de
Mundo: Etiam illi, qui in lignocolis hominū
figuris gestus mouent, quando filum membri,
quod agitare solent, traxerint, torquetur
cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, mem-
bris ad minijserium præstib' erunt, nec inueni-
stè totus videbitur viuere. Budæus in com-
ment. L. Græc. Henr. Stephanus in Thesau.
L. Gr. Vulcanius ad Apul. de Mundo. ER.

26. Catenatio mobilis) neuro spasta.
Cœlius lib. 4. cap. 16. vide Gellium & in-
frà pag. 114. Oscillatio, Bud. in Comment.
Aristot. de Mundo. Seneca vocat pagmata
lib. 13. epist. 89. ANO.

27. Heu, heu nos miseros, quam totus ho-
muncio nil est!) (in V. C. pro Totus, Cæcus
exaratum legebatur.)

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet
Orcus:

Ergo viuamus, dum licet esse bene]

Versus insulsiissimi, nihil ad eò minus,
quam Genij Petroniani. Itaque suspicatus
aliquando fui, Pentametri clausula hoc
modo interpolari posse, haud paulò con-
cinnius:

Ergo viuamus, dum licet, est que bene.

Id est, dum per occasionem, perque valetu-
dinem licet, dumque virent genia. Nunc
& me frustra fuisse, & Petronium Trimal-
cionis, h. e. hominis omnium subditissimi bur-
ras, quisquiliis, in epist. 13, in ioco & vino

exprimere voluisse, video demum atque
intelligo, hercle vero ferio. Itaque recepta
scriptura seruetur. I. D. O. V.

27. Heu, heu nos mis.] Eurip.
φῦν, φῦν, ἐρώτεας ἀνυδάταν ὄσαν τὴν καί. F.
P. I. T.

27. Heu, heu nos miseros, quam totus
homuncio nil est.]

Quam fragilis tenero flumine vita cadit.
Hunc veritatem aut alium consimilem inter-
ponendum puto. IV.

28. Heu heu nos miseros.) hos tres ver-
sus ita etiam iunctim citat lac. Magni in
Sopholog. l. 7. cap. 1. quem vide. ERH.

27. Sic erimus cuncti. In Sophologij d.
loco legitur, Nil erimus: mendecè. Scalig.
putauit deesse versus pentametrum, ita-
que interposuit asteriscos hoc modo:

Heu heu nos miseros, quia totus homun-
cio nil est.

Sic erimus cuncti, postquam nos auferat
Orcus

Ergo viuamus, &c.
In Catalect. contra fidem antiquorum ce-
dicum & consentem constantissimi ER.

29. Ergo viuamus.) ἄγε ποῦ τις βέλ-
τῆς φυχῆς ἔσται. Saton. F. P. I. T. H.

29. Ergo viuamus, dum licet esse bene)
Miseret me illorum, qui hunc versum ce-
mendare conati sunt, mihi quidem persua-
sum est non esse Petronij, sed inepti cuius-
dam versificatoris, qui falso putabat non
esse absolutam duobus superioribus versu-
culis sententiam. R. I.

29. Viuamus.] hoc sermone laesse-
bant latitiam. Inscript. Amici, dum viu-
mus, viuamus. Lips. Sat. ANO.

29. Ergo viuamus.) hoc sermone la-
cessabant latitiam. Inscript. Amici, dum vi-
ui mus, viuamus. Lipsius in Saturnal. Hac di-
ctione viuamus viuimus, quos aliquem ad
fruendas nobiscum voluptates coherita-
mur: eaque pœtis est familiaris, & in-
ter pocula visitatissima, pro genialiter viu-
uamus. & vitam eam demum vocant

poeta, quæ voluptuaria est. Gilb. Cognat-
us in Adag. apud Hebræos verò viuendi
vox pro beatè viuendi per antonomasia
ponitur. Elaias 26. Morientes non viuunt,
gigantes non resurgunt. gigantes vocat
homines violentes & tyrannos, quos ad
beatam vitam ait non resurrecturos.
Zuinglius Apolog. Complanat. Isaïæ
cap. 26. Hic autem extremus versus non
est Petronij: quem multi sequius acci-
piunt, quam auctori suo scriptum est,
illi in bonam & piam partem, hic in de-
terminam vertit. Nam viuere pœtis
est, genio, voluptatibus, comellatio-
nibus, potationibus assidue vacare &
indulgere: vt exemplis Catulli, Cæciliij,
Lucilij, Varonis, Anacreontis & Am-
phibius docet Radeus ad Marcial. libro 1.
epigramm. 15. & libro 2. epist. 43. Adde
Ican. Biedaum in Annotat. ad Antholog.
libro 1. epigramm. Pallada eis πλωχῶν,
& VII cent. Obsequium ibid. Anto. Par-
tlerum, Pallad. Pictum, Muretum, Achil.
S. autmad Catul. epig. 5. IRHAR.

30. Dum licet esse bene.) n. alè inter-
iungitur vulgè, & p. anò tollēda τὸν εἰρ μὴ
ἴδω εἶναι, ----- ἀντὶ τῆς ἴσσης bene
esse, ἡν ἀνεμῶν. in ten. voluptariam
conplectitur. Onge icomula, quod cui
omnia lectica vel erit, ei praerantur,
bene esse. Cuiusd. P. au. et alij. in Epi-
que. c. vi. Iuan. apud Echias. David.
Psalm. 16. in purc. Itaque tenon est mihi
bene: n. est, hic tenon h. i. v. u. e. est,
non p. est. in v. u. e. IRHAR.

30. Dum licet esse bene.) esse bene,
ἡν ἀνεμῶν in ten. voluptariam com-
plectitur: Plaut. in Bacch. ----- et. bene sit
tibi, loci m. lepida n. deo: erigo serm. u. l. æ
quod cui omnia lectica vellent, ei preca-
rentur bene esse. I. asis: Bene. sit tibi, si-
liet. Cuiusd. P. C. D. C. l. d. n. licet esse
bene. ANO.

30. Esse bene.) Catullus:
Est pulchre tibi cum tuo parente. BART.

CAPVT XXXV.

Laudationem¹ ferculum insecutum est. planè non pro
 exspectatione magnum. Nouitas tamen omnium cõ-
 uertit oculos. ³Repositorium enim rotundum ⁴duode-
 cim habebat signa in ⁵orbe disposita, supérque proprium
 conuenientémque ⁶materiæ ⁷structor imposuerat cibum:
 super arietem, ⁸cicer arietinum: super taurum, ⁹bubale ²
 frustum. ¹⁰super geminos, testiculos, ac renes, ¹¹super can-
 crum, coronam, ¹²super leonem, ^bficum Africanam, ¹³su-
 per virginem, stericulam: super libram, stateram, in cuius
 altera parte ¹⁴striblita erat, in altera ¹⁵placèta: super ^cscor-
 pium * super ¹⁶sagittarium, odopetam, ¹⁷super capricor-
 num, locustam marinam: ¹⁸super aquarium, anserem: su-
 per pisces, duos ¹⁹mulos. ²⁰In medio autem cespes cum
 herbis excifus fauum sustinebat. Circumfercebat ²¹Ægy-
 ptius puer ²²clibano argenteo panem, atque ipso etiam
²³teterrima voce de ^dlaserpiciario ²⁴mimo canticum ²⁵ex-
 torquet. Nos vt tristiores ad tam viles accessimus cibos,
 Suadeo, inquit Trimalchio, cœnemus; hoc est, ius
 cœnæ.

a bubulæ.
ANO.

b al ficedu-
lam: al feci-
nulam.

c deest scor-
pio.

d laserpi-
tio.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXXV. T. PETRONII SATYRICON.

Ferculum insecutum est) ferculum pro
 missu carniū. Stukius Antiqui. con-
 uuiual. lib. 3. cap. 1. Duobus ferculis instru-
 ctum erat conuiuium, vnum iurulen-
 tarum carniū, alterum assarum. Cato:
*Et in atrio, & duobus ferculis epulabantur
 antiqui.* Sidon. libro. 2. ep. 9. *Conuiuium
 per edulia nunc iurulenta, nunc assa varie-
 tur.* Seruius in lib. 1. Aeneid. Portunianus ap-
 pud Salisberienf. in Polycrat. libro 8. cap. 7.
 Sauaro Not. in Sidon. lib. 2. epig. 9. ERH.
 2 *Planè non pro exspectatione ma-
 gnum.*) Infrà dicit: *tristiores ad tam viles
 accessimus cibos.* ERHAR.
 3 *Repositorium erat rotundum.*) Repo-
 sitorium idem quod gustatoriū, in quo gu-

stus seu antecœna apponebatur. Suprà:
*Cum subito signum symphonia datur,
 & gustatoria pariter a choro rapiuntur.*
*Gustatoria cupilla sunt: Repositoria pro
 quauis mensa accipiuntur, striblitaque pa-
 cinarum ædificabantur in eisdem.* Rader. ad
 Martial. lib. 14. epig. 78. ERH.

4 *Duodecim habet signa.*) Alexis.

--- ἀλλὰ παρτίτη
 ἡσθητῶν ὁ ζῶσα ἢ ὄρων λοπάς,
 τὸ τῆ σάλου τῆ σπυτῆς ἡμισφαίριον
 ἀπαιτῶν ἐν τῇ τακτικῇ γὰρ ἐν τῇ ἡ καλῇ
 ἰχθῆς ἐρίσοι διέτρεχε τῶν ὀλίγων.
 ἡσθητῶν ὄμων ἡμισφαιρον, εἰς τὰς ἀσέρας
 ἐπιβλήουσαν τὰς χεῖρας. F. PITH.

5 *in orbem disposita, superque conue-
 nientem*) Leg. *in orbem disposita, super
 qua conuen.* sc. signa. Casaub. in Sueton.
 An est imfisis, construendumque *superim-
 posuerat*, vno verbo, quod & alibi legisse
 memini? ERHAR.

6 *materie*) edidiorum. ERHAR.

7 *structor imposuerat cibum*) *Structo-
 res*, qui fercula puerorum manibus allata
 commodè disponunt. Iuuen. Sat. 6.

*Structorem interea, ne qua indignatio
 desit*

Saltantem spectas ----

Lipsius Saturnal. ferm. lib. 2. cap. 2. Rader.
 ad Martial. lib. 10. epigramm. 44. Titus
 Popma de Oper. Ieruor. Ammianus libr.
 16. *Mensamque operimentis paribus rectam
 anteriorem chlamydis partem utraque
 manu vehens, intrinsecus structuram om-
 nem, vt amicus adornauerat, principalesq;
 res euertit.* ERHAR.

7 *structor imposuerat cibum*) *Stru-
 ctiores*, qui fercula puerorum manibus al-
 lata commodè disponunt. Iuuen. Sat. 5.
*Structorem interea, ne qua indignatio de-
 sit, Saltantem spectas*, --- & Satyr. II.
*Structor erit cui cedere debeat omnis Per-
 gula.* vide Lipf. Satur. ferm. libro II.
 cap. II.

7 *structor*) Seruius: *Struere, ordinare,
 componere, vnde & structores dicuntur fer-
 colorum compositorum.* F. PITH.

7 *structor*) Lamprid. Elag. *Vt qua-
 cunque coqui de diuersis eduliis exhibuis-
 sent, vel structores, vel pomarij, illi de la-
 ctariis exhiberent.* Iuuen. Sat. 7. ---- *qui
 fercula docte componat.* ---- Comm. *Stru-
 ctura, vt cocus.* hinc Plauto, *struices pati-
 nariæ.* Lucill. *exstructa mensa*, Colum. h. I.
fercula struentes. Structor. Athen. τῆς ἡσθη-
 τῆς ζωνῆς Clemētī & Polluci τῆς ἡσθητῆς.
 nam vt idem Pollux τραπεζῆς ἐκίλου καὶ
 ἡσθητῆς τὰ ἐπ' αὐτῶν πρὸς ἄλλα. vt & La-
 tinis in Virg. III. Aeneid. *Absumere men-
 sas.* Hesychius verò τραπεζῆς οὐχ' ὁ
 μαθητῆς, ἀλλ' ὁ τῆς ἡσθητῆς τὰ συμπό-
 σια ἡσθητῆς ὀπιμετῆς. ANO.

8 *Cicer ariet.*) Meminere Theoph. &
 Athenæus. F. PITH.

9 *bubale frustum*) L. *bubulæ fr.* Scal.
 9 *bubale frustum*) Scalig. legit. *bubula.*
 illud vero & Casaub. retinet. Balbus Ca-
 tholic. *Bubalus & Bubalis in eadem signi-
 ficatione, sc. ad bubalum pertinens, vel de
 bubalo existens.* Ineptè. Vetus interpres
 Regum lib. 12. c. 6. *Affaturam bubalæ car-
 nis vnā.* Strabus Glossator: *id est, frustum
 bouis affaturum.* ERH.

10 *sept. geminos, testiculos ac renes*)
 Optimè P. Dan. legit. *ac lienes.* fortasse
 etiam, *renes* legi posset, in quibus sita est
 libidinis cupiditas. IV.

10 *Testiculos ac renes.*) ἡ ὀρχητῆς ἡσθητῆς
 οὐκ ἔχ' ἡσθητῆς ἐν ἄλλῃ. Athen. F. PITH.

11 *super cancrum, coronam*] turdo-
 rum. nam cum Sol cancrum permeat, co-
 ronarum frequens vsus est. ANO.

11 *super cancrum, coronam*] Martial.
 lib. 13. epist. 51. de turdorum corona :

*Texta rosifortasse tibi vel diuitem nar-
 do:*

*At mihi de turdis facta corona pla-
 cet.* ERHAR.

12 *super leonem, ficum Africanam*) hinc
 illustrari multa auctorum loca possunt,
 qui *feras Africanas* absolute ponunt, con-
 tra interpretum varias sententias. Certum
 est enim, nullas alias feras, quàm leones in-
 telligi debere. Phil. Pareus in Notab. Pala-
 tinis. ERH.

13 *super virginem, stericulam*] nempe
 serotinam, quæ Augusto maturefcit. al. *fi-
 cedulam.* M.S. *sterculam.*

13 *super virginem stericulam.*] Et si
 variè adduci possent coniecturæ, vt despe-
 ratissimo loco mederetur, veluti si *L. ruffi-
 colam*, quæ ex perdicum genere. Martial.
 Distic. 76. vel quod in gloss. Isidori. *Sueri-
 culum, edule.* vel *histriculum*, quia de vir-
 gine sermo. notat autem puerum grandio-
 rem. tamen desipere puto his somniis ve-
 ram lectionem querere: erui potest ope
 M.S. Satus est illud quoque igitur, *su-
 per sagittarium odopetam*, ne nihil agam.
 L. *otopetam.* Glossæ: *Auritus otopetæ.*
 vt canem venaticum innuat. quia is com-
 petens sagittario. sed p̄r fidem nugæ &
 ineptiæ ieræ. Lã V o v.

14 scriblita) Scrib. scriblita.
 14 Scriblita) Leg. scribilita, vt apud Plautum & Catonem. nam $\chi\tau$ συγγραμμά *scriblita* à Poëtis metri caussa dicitur. alij legunt, *sribilita*, $\sigma\alpha\delta$ τὸ σφελῆν, quod est torquere: ideo quod in circuitu torqueatur restis in modum. vnde nos *torcam* dicimus. Ramirez ad Martial. lib. 3. epigram. 17. num. 1. Vera scriptura est *sribilita*, est enim *σφελίς* $\alpha\pi\tau\theta$, quem Græci *σπίρανα*, nos hodieque *sribile* vocamus, voce sine Græca, sine Latina vtrumque; retenta. ERH.
 15 placenta: *super sagittarium) * Deest fortassis *super scorpionum*, eiusdem nominis piscem. ANO.
 16 *super sagittarium, odopetam*) est *odopeta*, quæ lampetra vocatur. aurita enim est lampetra, & auribus foraminata. Sauaro ad Sidon. lib. 8. cap. 12. Pro *odopetam*, constant *otopetam* lego, nec frustra Glossæ: *Auritus* $\sigma\tau\omega\tau\epsilon\tau\eta\varsigma$. Leporem autem hîc intelligo, qui *Auritus* dicitur Germanico, Phœnominis:
Auritum leporem sequitur canis, & fugit ille.
 Nec inconcinne *super sagittarium*. Hic enim instar Centauri pingitur, nisi quod cum arcu: at Centaurus è thyrso dependentem gerit leporem, in Hygini imaginibus. Nisi tamen magis arrideat *otopetam* de oto vel otide intelligi, de qua anc Athenæus libro 9. $\phi\alpha\lambda\lambda\iota$ δ' $\alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\nu$ $\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\epsilon\pi\alpha\gamma\alpha\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\alpha\iota\alpha\mu\epsilon\tau\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu$, $\eta\delta$ $\epsilon\iota\sigma\delta\epsilon\alpha\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\epsilon\pi\alpha\pi\theta\epsilon\mu$. $\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\tau\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu$ δ $\sigma\epsilon\alpha\delta$ $\epsilon\pi\alpha\pi\theta\epsilon\mu$ $\sigma\epsilon\alpha\delta\epsilon\iota\tau\epsilon$, $\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\epsilon\pi\alpha\pi\theta\epsilon\mu$ $\alpha\upsilon$ $\delta\epsilon\lambda\epsilon\iota$. $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\gamma\alpha\rho$. Planè ad *sagittarium*, cuius maxima pars equina. Sed ne *auriti* vocabulum requiramus, talis Otus, & hinc dicitur. Idem Athenæus, & ibidem, ex Aristotele: $\epsilon\chi\epsilon\iota$ $\tau\epsilon$ $\omega\tau\epsilon\mu$ α $\delta\tau\alpha$ $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\delta\iota\delta\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\alpha\tau\theta$ $\kappa\alpha\lambda\epsilon\iota$. Pariter Plinius libro 10. cap. 23. *Otus bubone minor, noctua maior, auribus plumis eminentibus: vnde & nomen illi.* Addit: *Quidam Latine astionem appellant.* Annon ab auribus sic exertis? Gesnerus adnotauit. Iam verò quàm ad fercula hæc auis faciat, pauca item Athenæi verba docent: $\tau\epsilon$ $\delta\epsilon$ $\kappa\epsilon\iota\alpha$ $\alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\nu$ $\eta\delta$ $\epsilon\alpha$ $\delta\epsilon\tau\iota$. Eryc. Puteanus *epist.* ad Goldastum. ERHAR.

17 *super capricornum, locustam marinam*) *Locusta* sunt pisces marini è genere cancrorum, ab illis cauda distantes. Plinius libro 9. cap. 31. vbi *carabi* dicuntur ex Græco. Glossæ: *Locusta*, $\kappa\alpha\rho\epsilon\lambda\theta$. Aristot. de Natur. animal. libro 8. cap. 2. Sidon. libro 8. *epist.* 12. vbi Sauaro in Nor. Castronus Cretensis in Lexico secundum sicilia: $\kappa\alpha\rho\epsilon\lambda\theta$. *locusta piscis*, $\epsilon\delta\epsilon\sigma\mu\alpha$. Balbus Catholico: *Locusta dicitur, quia pedibus sit longis sicut hasta: vnde & eam Græcitam maritimum quàm terrestrem a-staton appellant.* Vide Robert. Constantinum in Supplement. ling. Lat. ERHAR.
 17 *Super capricornum locustam marinam*) Glossæ: *Locusta marina* $\kappa\alpha\rho\epsilon\lambda\theta$. Cur autem locusta marina capricorno conueniens, est apud Aristotelem de historia Animal. lib. 8. cap. 2. $\mu\acute{\alpha}\chi\omicron\nu\tau\alpha\iota$ η $\alpha\iota$ $\kappa\alpha\rho\epsilon\lambda\theta\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota\sigma\iota$, $\omega\sigma\pi\epsilon\rho$ $\alpha\iota$ $\kappa\epsilon\rho\iota$, $\tau\alpha\iota\varsigma$ $\kappa\epsilon\rho\alpha\sigma\iota\sigma\iota$, $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota\sigma\iota$ $\eta\gamma$ $\tau\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu$ $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\delta\epsilon\phi\acute{\omicron}\nu$ η $\mu\epsilon\tau$ $\delta\epsilon\lambda\epsilon\iota$ $\alpha\upsilon$ $\sigma\alpha\lambda\lambda\epsilon\mu\iota\varsigma$ $\eta\gamma$ $\alpha\delta\epsilon\phi\acute{\omicron}\nu$, $\omega\sigma\pi\epsilon\rho$ δ $\gamma\acute{\epsilon}\nu\eta$. I. à Vov.
 18 *super aquarium anserem*] *Anser* veteribus inter ea vocabula, quæ sine præfatione honoris vix nominata. vnde infra Petron. *Occidisti Priapî delicias, anserem omnibus matronis acceptissimum.* Et ideo super *aquarium* arbitror *anserem* impostum, quod ille non tam aquarius ab aqua pura, quàm in cæsta, Iouisic. pullus. Planè *Anserem* scorta dicta docet Artemidorus libr. 1. cap. 73. item lib. 4. cap. 87. curque id nomen for. iti sint, prodit idem lib. 1. ca. 21. & 17. Gruterus apud Taupmann. ad Plant. Bacchid. act. 1. sc. 1. ERHAR.
 19 *duos mulos*] L. mullos. I. à Vov.
 20 *In medio fauum*] Ouid. *Et de purpureis collecta vitibus vna, Candidus in medio fauus est.* Varro de re rustic. *Fauus venit in altaria, & mel ad principia conuiuij, & in secundam mensam administratur.* F. PITH.
 21 *Aegyptius puer, i Æthiops.* Festus: *Aegyptiacos, Æthiopas.* Pueri Æthiopes veteribus in deliciis. Autor ad Herenn. *Vt ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat.* Athenæus. $\omega\sigma\iota$ $\delta\epsilon$ $\lambda\alpha\mu\pi\omega\eta$ $\rho\omicron\phi\epsilon\rho\alpha\iota\varsigma$ $\omega\sigma\iota$ $\delta\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\alpha\iota\delta\iota\theta\iota\sigma\omega\mu$ $\omega\sigma\alpha\rho\epsilon\sigma\eta\sigma\iota$. Mart. lib.

lib. 4. *epist.* 4. 2. I. à Vov.
 21 *Circumferbat Aegypt. puer.*] Zonobius $\epsilon\gamma$ $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\gamma\alpha\rho\alpha\iota\varsigma$ $\epsilon\gamma\theta$ $\lambda\omega$ $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\omega\sigma\iota$ $\delta\epsilon$ $\alpha\iota\alpha\mu\epsilon\tau\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu$ $\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\eta\gamma$ $\lambda\eta\kappa\iota\omicron\nu\sigma$ $\alpha\rho\epsilon\phi\eta\varsigma$ $\omega\sigma\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\lambda\epsilon\gamma\eta\iota$, $\epsilon\gamma\gamma\epsilon\lambda\lambda\iota$ $\kappa\alpha\kappa\acute{\omicron}\nu$, $\delta\epsilon\phi\acute{\omicron}\nu$ $\alpha\upsilon\mu\epsilon\tau\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu$, F. PITH.
 22 *clibano arg.*] Moschopolus: $\kappa\lambda\iota\beta\alpha$ $\nu\theta$ $\sigma\eta\delta$ $\alpha\varsigma$ $\tau\iota$ $\sigma\iota\delta\eta\rho\upsilon\sigma$ $\epsilon\phi$ ω $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\alpha\rho\tau\epsilon\iota\varsigma$ $\sigma\pi\tau\omicron\iota\sigma\iota$ $\omega\upsilon\tau$ $\epsilon\sigma\theta\eta\kappa\alpha\tau\epsilon\varsigma$, $\eta\gamma$ $\sigma\upsilon\gamma\kappa\alpha\tau\omega\sigma\alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma$ $\alpha\upsilon\tau\omicron}\nu$. I. à Vov.
 23 *teterrima voce*] L. tenerrima. nam Aegyptiaci pueri suauitate cantionum commendantur. Martial.
Cantica qui Nili, qui Gaditana susur-

ret. I. à Vov.
 24 *minio canticum extorquet*] L. minio. Scal. ex V. C. I. à Vov.
 24 *Laserpiciario minio*] al. *lasepitio* & *minio*.
 24 *de laserpiciario minio canticum extorquet*] Legend. puto, *de laserpiciario minio canticum extorq.* *Mimus* autem *Laserpiciarius*, qui tibiam ex caule vel radice *Laserpitij* habebat voci expurgandæ. *Laserpitium* enim, vt Dioscorides scribit lib. 3. c. 94. *veteribus faucium scabritus opitulatur, grauem subditoque irrucescentem vocem diluuium aqua sorbitione confestim expedit.* Eryc. Puteanus *epist.* ad Goldastum. ERHAR.
 25 *extorquet*] al. *intorquet.* ANO.

C A P V T X X X V I.

Hæc vt dixit, ad symphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, superioremque partem repositorij abstulerunt. quo facto videmus infra, scilicet in altero ferculo, altitia & lumina, leporemque in medio pinnis subornatum, vt Pegasus videretur. Notauimus etiam circa angulos repositorij Marfyas IIII. ex quorum vtriusculis + garum piperatum currebat super pisces qui in Euripo natabant. Damus omnes plausum à familia coeptum, & res electissimas ridentes adgredimur. Non minùs & Trimalchio eiusmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus lacerauit obsonium, vt putares Darium hydraulæ cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalchio lentissima voce, Carpe. Ego suspicatus ad aliquam vrbaneitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum, qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. at ille, qui sapius eiusmodi ludos spectauerat. Vides, inquit, illum qui obsonium carpit: Carpus vocatur. itaque quotiescumque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. Non potui amplius quicquam gustare. sed conuersus ad eum vt plurima exciperem, longè arcessere fabulas capere, sci-

a vericulis aquarum. M.S. interculis, al. interculis, ad inticalis.
 b methodio.
 c Senec. de breui. vi. cap. 12. quæta arte semidantur aues.

scitarique quæ esset illa mulier, quæ huc atque illuc discurreret. ¹⁷ Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, quæ numos ¹⁸ modio metitur. Et modò quid fuit? Ignoscet mihi ¹⁹ Genius tuus, ²⁰ noluisse de manu eius panem accipere. ²¹ Nunc nec quid, nec quare, ²² in cœlum abiit, & Trimalchionis ²³ topanta est. ad summam, ²⁴ mero meridie si dixerit illi tenebras esse crederet. *

²⁵ Cœnam Trimalchionis, si potes ingredi, ²⁶ & porcum sic gravidari posse miraberis, nisi fortè admirationem multiples, ignota, & maudita luxuria tollat. * * *

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XXXVI. T. PETR.
SATYRICON.

Symphoniam] Iuuenal. *Structorem interca, ne qua indignatio desit.*
Saltantem spectes & Cheironemonta volante
Cultello, donec peragat dictata magistri.
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert.
Quo gessu lepores, & quos gallina secetur. F. PITH.
² *videmus infra, scilicet in altero ferculo*] Legend. *ferculo.* Suprà *laudationem ferculum infecutum est.* Primum scilicet sub quo erat alteram isthoc. Romani namque vetustissimi, vt modò dictum, epulas magnificas binis ferculis distinguebant, non singularibus patinis, vt perperam existimavit Stuckius, sed patinarum struicibus. Eam frugalitatem Cato prædicat: cuius auro iam tum luxuriæ rictu Martis marcebant moenia. De Augusto scribit Sueton. cap. 74. *Cœnam trinīs ferculis, aut, cum abundantissimè, senis, præbebat, vt non nimio sumptu, ita summa comitate.* Ergo *ferculum.* quod hodie in Aulis *Ein-gang.* Primum *ferculum, der erst Gang.* Alterum *ferculum, der ander Gang,* apud plebeios etiam *ein Auffstall.* Ex quo patet, quantum particula tantum de luxuriosis-

suma ista Trimalchionis cœna superfit, quippe cuius præter gustationem & bina ista scerula nihil reliqui habeamus. Numerosa autem fuisse apposita haud dubiè credentibus persuaderi facile potest, & Salisberienfis omnem scrupulum eximit. ERHAR.

³ *Marfyas quatuor ex quorum utriculis*] puto intelligendum de personis seu figillis, quorum mentio apud Vlpian. L. Fundi, §. Item constat, D. de action. empt. & vend. Quæ personæ seu figilla, ex quorum rostris aut alia parte corporis aqua salire solet variè efficta. Aut enim Marfyas fingeb. vt hic, aut Satyros, vnde in Gloss. *Silvanus, fons, tubus.* Festus *Silvanus* scribit, quem vide in *Tullios.* & Cels. lib. 2. ca. 19. aut Atlantes, de quibus est apud Martial. lib. 6. epigramm. 79. aut Chirones, de quibus Iuuen. Satyr. 3. aut Hermas. Cicer. sæpe epist. ad Attic. Iuuen. Satyr. 8. L. autem in Petronio. *ex quorum veretillis,* aut, *veretriculis.* Nam sigilla in fontibus & puteis, quæ putealia appell. ita fieri videmus, vt ex eorum rostris aut verendis aqua fluat. Huiusmodi signa in teatro fuisse ad sparsiuos croci, colligere est ex his Luciani lib. 9.

Vtque solet pariter totis se effundere signis

Coricij

Coricij pressura croci.

Nisi quispiam asserat Marfyas in modum scularum effigiatos fuisse. I. à Vov.

⁴ *Garum.* Quid *garum,* diu diæ inter scriptores. Strabo libr. 3. Diosc. l. 2. c. 31. Artemidor. lib. 1. *ἔστι γὰρ ἰδίον ἄλλο ὁ γὰρ ὁ*, ἢ ὁ πρὸς ὄν. probè verò Manil. lib. v.

Hinc sanies pretiosa fuit, florèmq; cruoris

Eumit, & misto gustum sale temperat oris.

Seneca ep. xcvi. *Garum, preciosam malotie piscium saniem.* Cur *preciosam saniem* vocarint, Plinius docet libro 31. c. 3. hinc Martialis, *nobile garum & fastosam, garum autem piperatum,* quia conditi solitum aromatis aliisque pro ratione cibi videtur, nam in Glossario legitur *ἐλιόζαρν Oleum & liquamen.* I. à Vov.

⁵ *super pisces*] *Garum pisces conditi.* Lucian. *Ἀσιν. ὁ πρὸς αὐτὸς, ἰχθῦς πέποι μετὰ γὰρ ὁ* ἰχθῦς ἐλάφ καὶ τριβύς. Horat. Sat. 8. l. 2.

Affertur squillas inter murana nantes,

His mistum ius est oleo, quod prima Venasii

Presit cella, gero de succis piscis Iberi. addo & oua Martial.

----- *scombri temperet oua liquor.* I. à Vov.

⁵ *in Euripo*] de Euripo & eius fluxu Plin. Strabo, alij, ab eo quemvis riuum Euripum vocat. Plin. ep. nam & lacus seu fossæ, quibus ad munimentum arena circumdata Euripi. Suet. Cæs. c. 39. Tertull. aduersus Hermog. *Ciuitas exstruxit theatrum, scena erat talis, & statue super Euripum,* &c. Ita festiue Petr. *Euripum* appellauit, latioreni repositoriij seu patinæ fundum. I. à Vov.

⁵ *pisces qui in Euripo natabant*] Sidon. *carm. 22.*

Fusilis Euripus propter: cadit vnda superne

Ante fores pendente lacu, venamque secuti

Vndosa inueniunt nantes cœnacula pisces.

Est ergo Euripus, ductus & conceptacu-

lum aquarum. ita vsurpauit Cicero. Vitruuius lib. 7. c. 5. Frondinus de Aqueduct. lib. 2. Ammianus lib. 22. *Vetus inde fons Euripus prægelidus,* Sauro Not. ad Sidon. Rectè ergo Hesychius: *Ἐριπὸν δὲ ὄνομα τῆς ἀτῶν.* ERHAR.

⁶ *damus plausum*] Horat. *datus in teatro cum tibi plausus.* BART.

⁷ *res electissimas*] cibos. Iuuen. II.

Conuiuium caueo qui me sibi comparat & res

Despicit exiguas----

Publius.

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

Non aliter hoc exponendum, quod crux fuit nuper Criticorum perduelli. BART.

⁷ *res electissimas*] Apul. *Partes electiores surripuit.* Idem: *partes electibiles comparere nusquam.* Plau. Mostel.

Vino & victu probo piscatu electili.

In eadem fabula, Sc. LXI. *Neque tam factis quam tu vinctis victibus,* repono ex V. C. Florentino: *Neque tam selectis.* I. à Vov.

⁸ *Non nimis & Trimalcio eiusmodi methodio letus*] *Methodium,* vt *Exodium,* pro *Methodo,* id est, fictione, seu ludificatione, eò dico, ne quis de Editionis Lugdunensis sententia, pro *Transitu,* porro interpretari pertendat, Clara explicatio hæc nostra ex narrationis superioris argumentosequitur. I. D O V S A.

⁹ *methodo*] *methodio,* transitu. I. T.

⁹ *eiusmodi methodio*] *methodium,* pro *methodo,* id est, fictione, seu ludificatione. D.

⁹ *eiusmodi methodio*] *L. methodio.* *μετὰ δὲ,* id est, interiecto cantico. I. à Vov.

¹⁰ *Carpe, inquit. Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus lacerauit obsonium, vt putares Darium.* Quid si *Daren,* vel *Dareta,* legamus? *hydraule cantante prægnare.* Ingerebat nihilo minus Trimalcio lentissima voce, *Carpe*] Proprie, atq; oppido Latine Trimalcio. Ab eiusmodi enim munere, *Carptores,* hoc genus dictabantur. Iuuen. *Librarius, archimagiri, Carptores.* *Carpere* enim nihil aliud quàm quod Petronius, *Lascrare,* dixerat antea. neque

aliter sane antiquissimos illos Romuli nepotes loquutos scito. argumento utique est illud XII. Tabularum: **VLIER FACIEM NE CARPITO.** Eò dico, uti ab errore in subido eos aliquando in viã reducã, quibus *Carpere*, & *Lacerare*, tantum non contraria esse persuasum video iam pridem, Ouidiano illo testimonio subnixis: *Carpe t'bum digitis.* Quos potius ad verbi istius composita mentem atque animum contortere oportebat, puta *Concerpere* ac *Discerpere*, eadem cum *Lacerare* significantia. Notandum porro, quem *Scissorem* hoc loco indigitat Petronius, eundem à Iuuenali non *Carporem* (vt diximus modo) sed verò & *Structorem* simul, & *Chironomanta* Græco nomine perhiberi. quomodo & Martiali versu illo:

Et que non ageant ferro Structoris ofelle.

contra mentem Petronij nostri, qui paulò prius *Structoris* meminens, eum pro *Cibicida Lucilliano*, aut obsoniorum Diuifore, sed pro *Archimagiro*, & penes quem *patinariarum struicium* concinnatio, quo scilicet rite omnia ordinèque fierent, gabatis & lancibus singulis aptè ac suo loco dispositis. hoc est, pro artifice ferculorum mensæ imponendorum ordinatore, instructore, & quasi arbitro visus accipere. idq; (sicuti apparet) non sine ratione, & quidem (vt animus meus est) cum primis probabili, si modò verbi ipsius etymon pressius aliquantò inuestigare velimus. Verùm ad Iuuenalem reuoluamur, quomodo gesticatoriæ istius, inter tam anxias rerum electissimarum lanienas, planior atque illustrior fiat. Scribit igitur ille Sat. 5.

Structorem interea (ne qua indignatio desit)

Saltantem spectas, & chironomanta volanti:

Cultello, donec peragat dictata magistris

Omnia, nec minimo sane discrimine refert:

Quo gestu lepore, & quo gallina secetur.

Item XI.

Sed nec Structor eris, qui cedere debeat omnis

Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem

Sumine cum magno lepus, atque aper & pygargus.

Et Scythice volucres, & Phanicopterus ingens

Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro Ceditur, & tota sonat olmea cœna subura.

Quæ tum vniuersa, tum singula lumen desiderant, alioqui per se nebulosa oppido: & (absque Seneca Interprete foret) Platonis numeris obscuriora. Proinde parentem illum Philosophiæ Romanæ audiamus VI. Epistol. libro has nobis explicationes præuentem. *Cum ad cœnandum discumbimus, alius sputa detergit, alius reliqui astemulentorum subditus colligit, alius pretiosas aues scindit: per pectus & clunes certis (f. certisque) ductibus circumferens eruditam manum in frustra excutit. Infelix, qui huic vni rei viuere, vt alitilia decenter fecerit, nisi quod miserior est, qui hoc voluptatis causa docet, quam qui nec stratis discit.* Vnde liquido edocemur, inter cæteras Romæ conturbantiam lautitias, seu Luxuriæ verius probrum, etiam doctores in pergula prostitisse, qui dardala huiusce *Struictura* scientiam profiterentur, ad quam rem decuriam pertinere videntur *Popina Prefecti*, tum *Culinaria Artis Magistris*. de quibus idem Seneca xv. Epistol. *Innumera esse morbos non miraberis, coquosnumera. Cessat omne studium, & liberalia professe sine ulla frequentia desertis angulis president. In Rhetorum ac Philosophorum scholis solitudo est, At quam celebres (id est, frequentes) culine sunt! quantita circa nepotum foci iuuentus premit.* Emendo, *Quanto circo, vel certè, circolo, id est, quam spissa, ac frequente corona.* Sic Martialis:

Nec calculator, nec notarius velox: Maiore quisquam circolo coronetur.

Rursus de *Structoribus* alibi Seneca:

Quare ars est apud te ministrare, nec temere, & vt libet collocatur argentum,

sed.

fed peritè seruatur (corrige *Struitur*, vel mea, vel Lipsiana fiducia potius) & est aliquid scindendi obsonij magister? Idem de breuitate vitæ loco antea laudato: *Quam videam quam suspensi sint, quomodo aper à coquo casus exeat, quanta celeritate signo dato glabri ad ministeria decurrant, quanta arte scindantur aues in frustra nõ enormia.* His superaddatur Plinianum illud, de Galinis arte secandis: *Postea culinarum artes inuenerunt, vt clune spectentur, vt diuidantur. in tergora, vt à pede vno dilatata repositoria occupent.* Ad Encolpij narrationem regrediamur deuo. I. DOVSA.

II *processit statim scissor* Clemens Pæd. libr. 3. cap. 2. *ὁ δὲ πρὸς τὸν ὑποπλάτῃ, καὶ αὐτοδυσχεροῦσιν, ὅτι τὰς δεξιὰς ἐκείνου ἐξέχουσαν, ἀποτοῖον καὶ παρακλῆσαι, καὶ τὸν ἄστεργον εἰς πολὺς κατατμήσῃται ἔπειτα.* *Lucianus* δὲ τὸν δὴ μισθὸν αὐτοῦ τὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν τῷ μισθῷ αὐτοῦ ἀποπρῆον ἔπειτα τὰς τῶν ὑποπλάτῃ καὶ τῶν ἄστεργων. Vbi perperam vertunt, *structorem*. I. à Vov.

II *processit statim scissor* Scissor, quem post *Carpum*, Iuuen. *carptor*, qui vt Sidonius, eundem *chironomanta* cur dixerit Satyr. 5. --- & *chironomanta volanti Cultello*, indicat hic locus Petron. & alter Senecæ libr. Epist. 6. *Cum ad cœnandum discumbimus, alius sputa detergit, alius pretiosas aues per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in frustra excutit.* eos ipsos diribitores Apul. lib. 2. vide Lips. Sat. Serm. lib. II. c. II. T. I.

ille alter, quem addit, *Inter Apicios & Byzantinos chironomantes.* Nam & ibi nihil aliud quàm saltantes. Not. ad Aristænetum lib. I. epi. 26. eademque subscribens Ramirez Hypomanis. ad Martial. li. I. epi. 39. n. I. Iuuenalis verba imitatus est Ioh. Salsberienfis lib. I. c. 4. *Suum habet officium chironomanta ioculanti cultello.* Balbus Catholico: *Chironomanta, ioculator quilibet, qui manibus suis ludit mouendo eas cum cultellis. Inuenitur & in eodem sensu chironomon, qui dictus est ioculator proprio nomine quasi per excellentiam leccacitatis & ioculatorum. ERH.*

II *Scissor* Scindendi obsonij magister. Senec. Mart.

Vingentum fateor bonum dedisti, Conuuius here, sed nihil scidisti. F. P. T. H.

II *processit statim scissor* Iuuenal. Satyra 5. *Chironomon.*

Structorem interea ne qua indignatio desit, &c. ANO.

II *Processit statim scissor* Scissor, quem post *Carpum*, Iuuenal. *carptor*, qui, vt Sidonius eundem *chironomanta* cur dixerit Sat. 5.

& *chironomanta volanti Cultello*, indicat hic locus Petr. & alter Senecæ lib. Epist. 6. *Cum ad cœnandum discumbimus, alius sputa detergit, alius pretiosas aues per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in frustra excutit.* eos ipsos diribitores Apul. lib. 2. vide Lips. Sat. Serm. lib. II. c. II. T. I.

12 *Hydraule* Organario. F. P. T. H.

13 *lentissima voce* apud Ramirezium in Hypomanemat. ad Martial. lib. I. epi. 51. legitur, *lentissima*. an leg. *lenissima*. Sed illud magis congruit imperanti, cuius vox esse solet clara & intentior seu vehementior. ERH.

14 *Carpe* Carpere est lacerare. vt XII. Tab. *Faciem ne carpito.* Ouid. *Carpe cibum digitis.* D.

15 *Carpus vocatur* similis planè lusus est in *Mystilli* nomine apud Martialem, quod *Æmilianus coco* & scissori suo imposuit, vt quoties vocaret cocum, imperaret etiam vt secaret vel scinderet obsonia

videndus Ramirez Hypom. ad Mart. lib. 1. epist. 51. ERH.

15 Carpus] Iunen. Sat. 9. ---- archimachiri, Carptores. Comm. Infertores, qui inlata carpunt. I. à Vov.

16 Non potui amplius quicquam gustare, sed conuersus ad eum, ut plurima exciperem, longè arcessere fabulis cepti.] Idem loquutionis genus vsurpatum à Seneca Patre Controuersiarum 8. Hoc ut aliquando faciendum est, quum res patitur, ita ineptissimum est luctari cum materia, & longe arcessere. Nec non ipse Petronius postea quoque. Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arcessendos sensus longius mittit. I. DvvsA.

17 Vxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos ex odio metitur] Ad hoc exemplum scripserat Horatius antea: Diues, ut metiretur nummos. I. DvvsA.

17 Vxor, inquit, Trimalcionis Fortunata appellatur, &c. Nunc nec quid nec quare, in cælum abiit, & Trimalcionis topanta est.] Locus valde inendosus, fortè leg. Græcè, ἐν τῷ πᾶντι, id est, omnino, omni ex parte, ut loquuntur Græci.

18 Nummos modio metitur] Prouerb. ἀργύριον μεδίμνον ἐπιμετρεῖται. Lucian. ἐν ἀπ. δ' ἄλ. τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μεδίμνον ἀρίθμητον ἄγειν, ἀλλὰ μεδίμνον. Horatius libro 1. Satyra 1. ---- diues Ut metiretur nummos. quod Plaut. aris acernus ruit, imitatur Horat. lib. 2. Sat. 5. Tu protinus unde Diuitias, arisq; ruam dic augur acernus. I. à Vov.

18 nummos modio metitur) modius, mensuræ genus maximè capax, in prouerbij consuetudinem venit, ut modio dimensa dicañtur, quæ largè copiosèque præbentur. Auf. Popma Coniectan. in Varron. ERHAR.

19 geniustuas] Apul. Carminea dono tibi, ferta tuo genio, BART.

20 noluisse de manu eius panem accipere] quod nos dicere solemus. Es her ein Hundt ein stuck Brodt von jhr gekommen. ERH.

21 Nunc nec quid nec quare, in cælum abiit] Leg. Nunc nequis negari in cælum

abiit. Hoc dicit, ante fuisse pauperulam, nunc beatam, & quasi in cælo collocatâ, ipsumque adeo maritum Trimalcionem ex lubricine sua ludificari. Schopp. Verisim. lib. 2. c. 14. Gerræ Sicula. Huic in cælum abiit, confine est, in cælo esse, pro eo, quod est, supra modum fortunatum esse ac gloriosum. M. Tullius ad Attic. libr. 2. Bibulus in cælo est, nec quare scio: sed ita laudatur, quasi vnus homo nobis cunctando restituat rem. Idem alibi ad eundem: Si verò que de me pacta sunt, ea non seruantur, in cælo sum. Erasim. in Chiliad. adag. Vide infra ad illa verba, in cælo positum ad inferos traheres. ERH.

21 Nunc nec quid, nec quare, in cælum abiit.] Id est, ut rem ipsam vernaculo sermone strictim attingam modo: Du en lent hæreteluen niet. Cui loquutioni adfinis quoque illa Senecæ philosophantis: Subsiliare in cælum ex angulo licet. Vide an & hinc Dialogi Fabiani de Oratoribus defectus farciri possit huiusmodi explemento: Tum mihi supra Tribunatus & Prætoras & Consulatus ascendere videor, tum in cælum abire. Nam in libris nostris lacuna est id loci asterisus insignita. I. DvvsA.

21 Nunc nec quid nec quare] Epigram. ἀγαθὸν καὶ τίς δὲ καὶ τίς, καὶ πᾶς ἡ δόξος εἶδε ὡς ἂν. & τὰ δ' ἐκ τῆς ἡ πειρῆς καὶ πᾶς, ἀπὸ τῆς αἰ. P. I. T. H.

21 nunc nec quid nec quare] quoy que ce soit & de quelque cause que cela vienne. ANO.

22 in cælum abiit] Seneca: subsiliare in cælum ex angulo. D.

23 Topanta est] Trimal. & πᾶντα est. Varro Selsqui Vlyffe: Hic omnia erat item sacerdos, prætor, paroehus. Demosth. πᾶν ἐκείνῳ ἢ αὐτῷ. Lucia. καὶ ἰ πᾶντα Κομβάλῳ ἢ. Lipsius Epist. Quæstion. lib. 3. epist. 2. ANO.

23 Topanta] Quintil. Principes in Casaris amicitia agunt, fueruntq; cuncta. Lucian. πᾶν τὸ Περσεύειν τελευταῖος Προφήτης, καὶ ἑυλαγωγῶς δὲ, καὶ πᾶντα μόνῳ αὐτῷ δὲ. ἐτάρ. δ' ἄλ. ἀντὶ δεσποτίας, πᾶν ἢ ἐγῶ. I. à Vov.

23 topanta est] c'est son sac totum. ANO.

23 Trimalcionis Topanta est) valeat cum Sycophanta alter, Lipsij lectio probissima τὰ πάντα est. Eius Exemplis ista adiace. Aufon. Grat. Act. senatus, curia, vnus mihi omnia Gratianus. Plin. Paneg. omnia pariter ac statim factio. Heliodorus lib. 7. εἶμι γὰρ τῆ δεσποῖνα τὰ πάντα, καὶ ἀπὸ ἐκ ἀναπνεῖ με καὶ ἔρα, ἀλλὰ καὶ νῆς ἐκείνη, καὶ ὅτα καὶ πᾶντα τυγχάνω. Lucianus ἐταρ κείς, ἐρωτῶντος, δεσποτίας πᾶν ἢ ἐγῶ, Achilles Tattus lib. 5. πρὸς γὰρ τῶν μεγάλων ἕως ἔλαθ ὡς πᾶντα νομίζεν ἐκείνῳ αὐτῷ. Lucan. lib. III. Omnia Casar erat. Prosper. contra Ingratos.

Dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi Omnia ----

Macrob. III. Satyra XI. at hic vester flamen. & pontifex & omnia. Paterculus libro II. id vnum dixero, quàm ille omnibus omnia fuerit. Sic Trismegistus etiam in Poëmandro. BART.

23 Topanta.) Leg. sycophanta, ex ijs quæ modò diximus. Schoppius d. loco. vel, hierobanta. IS. Pontanus in Macrob. I. 2. c. 3. Nugæ. Leg. Trimalcionis τὰ πάντα est, Varro Selsqui-Vlyffe: Hic omnia erat, item sacerdos, prætor, paroehus. Demosthen. πᾶν ἐκείνῳ ἐν αὐτοῖς. Lucian. καὶ οἱ πᾶντα Κόμβάλῳ ἢ. Lipsius epistol. quæst. I. 3. ep. 2. Tapanta das sac totum, ut Germanicum verbum habet. ERHAR.

23 Trimalcionis topanta est. Charicl. lib. 7. εἶμι γὰρ τοῖ τῆ δεσποῖνη τὰ πάντα καὶ μόνον ἐκ ἀναπνεῖ με καὶ ἔρα, ἀλλὰ καὶ νῆς ἐκείνη, καὶ ὅτα καὶ πᾶντα τυγχάνω. Leucipp. lib. 5. ὡς πᾶντα νομίζεν ἐκείνῳ αὐτῷ. & libro octauo ὁ δὲ ἄριστος ἕως πᾶντα ἐαυτῷ γί-

νῆσαι, δ' ἡμεῖς, βελῆν, πρὸς ἑσπῶς, σπαρῆν ἡδὲ. Ouid. Deserer amissis regno patriaque, domoq; Coniuge. qui nobis omnia solus erat. F. PITH.

24 mero meridie si dixerit illi tenebras esse] contra Plaut. Bacchidib. a. 4. sc. 4.

CH. Quid dixit MN. si tu illum solem, sibi solem esse dixeris, Se illam lunam credere esse, & noctem qui nunc est dies. ERHAR.

25 Cœnam Trimalcionis) Ioh. Salisberienfis de Nag. Curial. I. 8. c. 7. Sed quod sine rubore fidelium dici vel audiri non potest, infidelibus (teste Macrobio) plura turpia & luxuriosa videbantur, quæ seculo nostro placent. & obtinente luxu magnifica appellantur. Nam Titius in Suatione Legis Fannia obicit seculo suo, quod porcum Troianum mensis inserant, quem illi ideo sic vocabant, quasi alius inclusis animalibus grauidum, sicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit. Cœnam Trimalcionis apud Petronium, si potes, ingredi. & porcum sic grauidari posse miraberis: nisi forte admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Et multa quidem, quæ nos vsu vel abusu edocti non miramur, visusunt admittenda, inuè & stupenda maioribus. Nam & porcum non iam Troianum, sed domesticum dicimus, & in hunc modum farciendo quàm plurima facimus esse Troiana. ERHAR.

25 Cœnam Trimalcionis ingredi.) Salisberienf. libro 8. de Nugis Curial. ex vestigijs Philosophorum, cap. 7. P. D.

26 porcum sic grauidari) de porco Troiano vide Erasimum in Adag. & Cœl. Rhodiginum. P. D.

CAPVT XXXVII.

COMprobamus factum, variòq; sermone garrimus, & poetarum coepit esse mentio, diuque summa carnis penes Mopsium Thracem memorata est: donec Trimalchio, Rogo, inquit, Magister, quid putes inter Ciceronem, & Publium interesse. Ego alterum puto disertiore fuisse, alterum honestiore. Quid enim his me-

a Immortata. Lipsius.

ius dici potest?

b *victu alritu.*
c *clufus panno nafcitur.*
ANO.

d *Hos verfus citat Gel. & Hadr. Iunius in Animad. vide & Turneb. Aduerf. lib. 8. cap. 18.*
e *chारा tribacca.*
f *alornata.*
g *al. patagii. al. petagii.*

h *inducere nuptiam ad ventum.*
i *al. Palla.*
k *al. nebula.*
Luna.

- ⁸ *Luxuria rictu*^b, ⁹ *Martis marcent mœnia,*
*Tuo*¹⁰ *palato*^c *clufus*¹¹ *pauo pascitur,*
¹² *Plumato amictus aureo*¹³ *Babylonico:*
¹⁴ *Gallina tibi Numidica, tibi Gallus*¹⁵ *spado:*
d *Ciconia*¹⁶ *etiam grata, peregrina,*¹⁷ *hospita,*
¹⁸ *Pietati cultrix,*¹⁹ *gracilipes,*²⁰ *crotalistris,*
²¹ *Auis exul hyemis,*²² *titulus tepidi temporis,*
²³ *Nequitia nidum in*²⁴ *cacabo fecit tuo.*
*Quo margarita*²⁵ *chara tibi*²⁶ *bacca*^e *Indica?*
²⁷ *At ut matrona*^f *onerata*²⁸ *faleris & pelagiis*
*Tollat*²⁹ *pedes*³⁰ *indomita in*³¹ *strato extraneo?*
³² *Smaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum?*
³³ *Quo Carchedorios optas ignes*³⁴ *lapideos,*
*Nisi*³⁵ *ut scintillant? probitas est*³⁶ *carbunculos.*
*Aequum est*³⁷ *inducere*^h *nuptias*ⁱ *ventum*³⁸ *textilem?*
^k *Palam prostare*³⁹ *nudam nebula*⁴⁰ *linea*^l?

* * *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XXXVII. T. PETRONII

SATYRICON.

I *P*oëtarum cœpit esse mentio, diuq; summa carminis penes Mopsun Thracem immorata est (ita enim Lipsius noster) donec Trimalcio: Rogo, inquit, Magister, quid putes inter Ciceronem, & Publum interesse. Ego alterum puto disertorem fuisse, alterum honestiorem. Quid enim his melius dici potest? Vide, & ride (mi Lector) præposterum incivilissimi conuiuatoris iudicium, nec verò Arbitrum nostrum, sed Trimalcionem nugas blatientem te audire existimes velim, quem quidè modis omnibus ridiculum ex professo vt faceret. Poëtarum commemoratione abrupta, nouum prorsus atque inexpectatum de M. Tullio sermonem subito iniectantem inducit, vt Florem scilicet.

Delibatũ illũ populi. Suadaque medullã,
cum Mimicis fordibus, & Publiana tuloquentia contenderet. quo quid ineptius, vel absurdius fingi possit, haud video sane: nisi (vt meus est animus) fieri non posse arbitror. At tu fortasse nouum illud at-

que insolens comparationis genus non ad prorsus Tullij dictione, verum potius ad Poësin eiusdem, haud perinde quo merebatur plausu à posteris exceptam, pertinere contendes, cuius hercle sententiæ me subscripto rem minime es habiturus. Et tamen Trimalcioni nostro etiã aduocatus vt veniam, nullã mihi linguã esse fateor, qua horundem Publij Iamborum argutias, ac felicem verborum compositionem satis pro virtute prædicare possim. Nam (vt nẽ à Petronij imitatione recedam) quicquid dixero, minus erit. Ita publici saporis nihil, itaque nouo vrbantatis sale sparsa omnia, atque ad prætationem Elogij eius, quod de Syro hoc nostro testatum reliquit sanctissimus Romani Theatri Censor Seneca libro I. de Tranquillitate vitæ, his verbis: *Publius Tragicus comisque vehementior ingenij, quoties Mimitas ineptias, & verba ad summam caueam spectantia reliquit, inter multa alia coturno, nõ tantũ siparijs fortiora & hoc ait.*

Cuius

Cuius potest accidere, quod cuiquam potest.

Vbi tamen, *Sipario*, ad marginem adscriptum legitur, idque verius. Est enim *Siparium genus veli, quo in scena Mimi vtuntur*, teste Pompeio. Credo te iam expectare, vti & alteram quoque magni illius I. Cæsaris Scaligeri laudationem hïc impudem referamque expensam tibi. Merito. Neque enim decere, aut vilo modo conuenire videtur nobis, vt tanti Herois censuram minoris, quàm ipsius Senecæ iudicium faciamus. Sic igitur ille libri primi Poëtices suæ, cap. x. de Mimographo hoc nostro, Equitis Romani, Laberij dico, haud quidem æmulo solum, sed & victore idque de Diui ipsius Iulij liberalissima sententia: *Translata in Italiam argumenta adeo salubus, ac dicitate aucta sunt, vt vnus Publius vniuersam Græciam ea laude spoliaret.* Sed iam tempus, eius rei specimen aliquod vt speciamus, Arbitri nostri beneficio maximè. Nam absque illo foret, quid reliquum erat, quàm vt ita lepidi ac venusti Poëmatis inopiam in perpetuum porro pateremur? ANO.

1 *Poëtarum cœpit esse mentio.* Vide Pers. Sat. II. l. à Vov.

1 *Poëtarum esse cœpit mentio.* Persius ----- *Ecce inter pecula querant Romulide saturi quid diu poemata narrent.*

Iuuenal. S. VI.

Eum discumbere cœpit, Laudat Virgilium.

In carmine Publij notata quæpiam alibi publicauimus. BART.

2 *Diuque summa carminis penes Mopsun Thracem memorata est.* Melius editio Plantini, *commorata est.* RICH.

2 *Penes Mopsun.* Impr. *morsum*, male. F. D.

3 *Penes Mopsun Thracem memorata est.* *immorata est.* LIPS.

3 *Mopsun Thracem.* al. *Morsum.* Sunt qui legant *Marsum*, & intelligunt *Domitium Marsum*, cuius Ouid. & Sueton. meminere, & de quo Martialis est versus:

Quam leuis in tota Marsus Amazo-

nide.

CONR. Gesnerus in Bibliothecæ Epitoma. ERHAR.

4. *Memorata est.* Leg. *immorata est.* Lipsius Epistol. quæst. l. 3. ep. 2. Fort. *remorata est*, vt habet V. C. probo sensu. ERH.

5 *Rogo, inquit Magister.* Indubiè alloquitur Grammaticum Criticum. nam Grammaticos *Magistros & Professores* appellari solitos docent veteres inscriptiones, & illa apud Sueton. de Illustr. Gram. in Palam. *Vis tu magister, quoties festinantem aliquidem vides, abligurire?* Et in Probo: *Numquam ita docuit, vt magistri personam sustineret.* VVovver. Polymath. c. 4. Adeo vt inde etiam cognomina illis cesserint, vt dicerentur, *Dositheus Magister, Thomas Magister, Benedictus Magister,* &c. quorum libri circumferuntur. Nec *Magistri* tantum, sed etiam *Grammatici*: vnde disertissimus Daniæ Historiographus, *Saxo Grammaticus*, nomen inuenit. Qui hodie dicantur *Magistri*, notum est: de cuius nominis origine supra aliquid retulimus, vt & de *Scholasticorum*, de quibus multa valde eleganter Goldast. in Not. ad Hieroclis Facetias. ERHAR.

5 *Rogo, inquit, Magister.* Alloquitur Grammaticum, aut censorem quendam poëtarum. nam & Eumolpum compellat ita Eucol. alibi, *Omnem scabitudinem animo, tanquam bonarũ artium magister, deleat sine cicatrice.* Aut *Basilea* *cupiosidipx.* qui vtr. modo imperator: nam & is magister. Lamprid. Eliagab. *Præfectum urbi ad bibendum vorabat, adhibitis & præfectis pretorio, vt si recusarent, Magistri eos cogèrent.* Martial. lib. 12. *magister cœna.* I. à Vov.

6 *Et publicum,* sic vet. lib. impr. *Publicum.* Quid si de Publico Mimo intelligas? P. DA.

7 *Honestiorem.* elegantiore, meliorem, terfiorem, nitidior. Columbanus. ----- *sermonis honesti.* vbi Goldastus in Notis. ERH.

8 *Luxuria rictu Martis marcent mœnia:*
Tuo palato clufus pauo nascitur,

Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi gallus spado:
Ciconia etiam grata peregrino hospita,
Pietati cultrix, gracilipes, crotaliflora,
Auis exsul bicemis, tuiulus tepidi temporis,
Nequitia nidem in cacabo fecit meo.

Video Publio isti idem, quod nostris Scauris hodie, usu venisse propemodum, qui grauiissimi alienæ nequitie obiurgatores in propaulo visi, sibi suæque libidini nihil non in secreto condonant: nec citò, aut temere cuiquam, nisi scelerum suorum administro, vel conscio, gratiam offensæ alicuius facturi. Huic enim generi flagitium quoduis impune, modo occultum, ac sine arbitris: nam *Testibus* non audeo dicere: credo, illam *vi* Plinianam sententiam nobis verisimilem faciant scilicet: *Multi famam, conscientiam pauci verentur.* De Publina verò insolentia, (Ciceroniano more me loqui scito) seu verius elegantia, quam in aliis potius quam semetipso Mimus ille tanto dictorum acumine, exagitate videatur, ita Plinius: *Publij* (inquit) *mimorum Poëta cæna, postquam seruitutem exuerat* (nam *Lim, Seruitute exierat.* Sic enim & Cicero: *Exire grumna,* pro liberari) *nulla memoratur sine abdomine, vocabulo etiã summus ab eo imposito.* Ut mirum non sit, eum etiam *Ciconiarum* meminisse: quas id primum temporis edules factas nonamque ex earundem conditura à *Loquitur* Rómæ institutam didicerat de Sempronio Rufo, auctoritatem eam haudquaquam vtique defugiente, & quidem Prætorium, quo cognomento insignem ipsum Horatius facit. Ad quem locum consule obseruatiunculas nostras. Adijce Fragmentum quoddam *Cornelianum, Nepotis dico, apud Plinium maiorem, ita libro x. cap. 23. differentem: Cornelius Nepos, qui Diui Augusti Principatu obiit, cum scriberet Turdos paulo ante ceptos saginari, addidit Ciconias magis placere, quam grues, &c.* Cæterum *Thrax* Poëta iste qui fuerit, cui *summa carminis in Trimalcionis conuiuio delata, diuinare*

non est meum & scin, quid verear: ne pro *Et molpo* scilicet præpostera sciolorum diligentia *Mopsim* obiectauerit nobis: *Et molpo*, inquam, de quo non infrequentè sanè, nec infestiam in posteriore huius Satyricæ parte mentionem habituri postea: qui aut *Itax* etiam fuerit, ignoro: hoc scio, non indignum, qui in principium Poëtarum huius haud postremus censeatur. **ANÒ.**

8 *Luxurie victu Martis marcent mœnia.* Reperio in varijs lectionibus, *ritu*, item *luxurie victus*: & posterius probò, mutata litera, hoc pacto:

Luxurie victa Martis marcent mœnia. **RICHAR.**

8 *Luxuria victu.* Vetus interpret Iuuenal. in illud Sat. II. *Si laudes siliquas. Ideo* inquit, *siliquas posuit luxuria victu.* Sic habet antiquissimum exemplar. **F. PITH.**

8 *Luxuria victu.* Publij Syri mimi in luxum Romanorum. Scalig. in Catalect. Inuehitur in Romæ luxus. H. Iunius Animaguerf. l. 6. c. 15. Iuuenalis:

---- *Quis feret istas*

Luxurie sordes? quanta est gula, que sibi totos

Ponit apros, animal propter conuiuia natum?

Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus

Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,

Hinc subita mortes, atque intestata senectus.

Hinc Varro quoque Satyram *dei id est eum dicitur* scripsit. Puteanus Genial. sermonum libro. **ERHAR.**

9 *Martis marcent mœnia.* nemo ex interpretibus vidisse videtur *mœnia*, veteri scriptura munia hoc loco significare, vt quærat Publius, Martis munia, Romanis antehac decus & gloriam patientia, luxuriæ viribus proruta torpere. Cuius generis querelæ ex Saryra Sulpitæ, Gratij Cynegetico. Iuuen. Sat. 6. Sulpitio Seuero & Claudiano notæ. Si tamen illud vulgare magis placet, *Martis mœnia* nulli dubium

quid

quin Rómam significet, quam & Erinna Lesbica hoc veru adloquitur:

Χαῖρε μοι Πῶμα θυράτης Ἀρηῶ.

Et Iuuenal. in eadem materia dixit Sat. 6. ----- *Paupertas Romana perit.* Barthius Ablegmin. Critic. l. 2. c. 8. cuius posteriore explicationem comprobamus. **ERH.**

10 *Tuo palato clausus pauo nascitur.* Adtipularem tæe habent qui reponunt, *pascitur*: loquitur enim de saginatione pauonum, de qua Plinius cap. 20. libro 10. **ANÒ.**

11 *Clausus pauo pascitur.* Leg. *lucius pauo nascitur.* Scal. in Cat. lect. vel, *Samius pauo p.* Cum de ijs sermonem instituerit Publius, quæ procul allata deque longinquis regionibus accersita, luxuriam Romanorum instruebant, conuenienter *Samius pauonem* nominat. eos autem ab Samo petitos facile fidem fecerit. Varro de R. lib. 3. c. 6. Barthius Ablegmin. Critic. l. 2. ca. 18. acutiùs quàm probabiliùs. Nam pauones olim caueis inclusi, vt hodie aures in Germania, pascebantur: quos cum Romani in delicijs quidem, sed extra cibum, initio haberent, vt nos hodie papageios & psittacos, primus mensæ inferre ausus est Hortensius. Tertullian. de Pallio: *Præcidam gulam, qua Hortensius Orator primus pauum tibi causa potuit occidere.* In Iudeam ex India primus induxit Salomo Rex, de quo 3. Reg. 3. sic legitur: *Clasis Salomonis deferebat aurum, argentum, dentes elephantorum, simias & pauos.* **ERH.**

12 *Plumato amictus auro Babylonico.* L. *aulco* *Babyl.* optimè. cum quid *aureum Babylonicum* sit ne Sphinx quidem cum suo Oeippo sic coniectura. De *Babylonicis tapetibus* plurimi. Martial. lib. 8. epig. 8. *Plumate* autem amictum pauonem elegantissimè dixit, cum nihil illi desit ad exprimendum *aulcum*, præter quod plumis vestitus sit, veteribus etiam vstas docet hoc loco VVouuer. Barthius Ablegmin. Critic. lib. 2. cap. 18. & Animaguerf. ad Claudian. nu. 1530. *Plumatas* vestes innuit, quarum artifices *Plumarios* vocant, qui ex plumis auium vestimenta conficiunt, aut acu variegatum pingunt. Pancirolos de Ma-

gistratibus municipal. cap. vlt. VVeitzius Not. in Prudentij Hamartig. vers. 294. *Aureum* pro pulchro & splendido sumi iam pueri norunt, & docebunt te Apuleij interpretes, etiam *χρυσῶν* apud Græcos vnde *χρυσῆ Ἀερόδωτη aurea Venus.* Si oculi tui nihil credidit nisi quod videt, inspicere fodes pauonè, & resplendeat tibi splendorem planè aureum, aurumque maximè fuluim imitantè. Et *aureum* esse pavi epitheton ex Officina Rausij Textoris didicimus. Totum Petronij versu explicat hinc elegantissimis verbis Tertullianus de Pallio: *Pauo pluma* (Leg. *plumen*) *vestis & quidem cataclius, imò omni conchylio depressor, qua colla florèt, & omni patagio inaurator, qua terga fulgent.* Quibus verbis nihil a re: affari aut dicit poterat acce moditius. **ERHAR.**

12 *Plumato am. aur. Babylonico.* Tertull. de pallio. *Pauo, plumæ vestis, & quidè cataclius, imò omni conchylio depressor, qua colla florèt, & omni patagio inaurator, qua terga fulgent.* propriè igitur cum de aue. At delicatioribus etiam vestes, ex varijs plumis, contextæ. Senecæ epist. xct. *Non auium plume in usum vestis conseruantur.* & graphicè Prudent. Harmartig.

---- hunc videas lasciuas præpetæ cursu
Venantem tunicas, auium quoque vesticolorum

Indumenta nouis texentem plumæa pennis.

hinc ipsi textores *Plumarij.* Varro de liber. educ. *Nulla, que non didicit pingere, potest iudicare, quid sit bene pictum à plumario.* Firm. l. 3. Aitro. *Linteones aut Plumarij vel cororū inuentores.* c. 13. *Lenteones, vel tunicarum textores, tum plumarios.* & Constant. Imp. in L. 1. de excus. artij. Quamquam aliter Glossæ: *Plumarus* *ωιου οβδω*, I. à V o v.

13 *Babylonico.* Glossæ: *Babulonicum.* *φιλὸ πολυμί* Martial. *Babylonica picta superbè texta.* Nobiles enim hoc artificio Babylonij. Tertull. de na. itu. mulier. *Phryges infuerent, & Babylonij intexerēt.* Clem. Alex. Pæd. l. 12. c. x. *aureo Babyl.* quia auro picta varie ea opera. Hieron. ad Letã: *in quibus non auri & pellis Babylonica ver-*

miculata pictura. Hippereus Comicus:

----- δαπίδων ἐν ἀζωάνων ποικίλων Πέρσας
χρον, ἢ γρήγορ -----
vnde Plaut.

-----Alexandrina belluata confutaque
taperia. I. à Vov.

14 Gallina Numid.) Mart.lib.3.epi-
gramm. 58. I. à Vov.

14 Gallina tibi Numidica.) quæ infrà
Afra auis. Varro de re rust. lib. 3. Gallinas
Africanas appellat, & Græcis μελεόροδες
dici scribit. P. D.

14 Gallina tibi Numida) Imp. Numi-
cida. al. nunicida. I. D.

14 Gallina tibi Numidica) videndus
Vlyffes Aldrouandus Ornitholog. lib. 14.
c. 4. ERH.

15 Gallus spado) capus. Hadria. Iunius
in Nomenclat. Sunt qui barbur Hebrai-
cam vocem capum interpretentur, sed
hic capum cum gallo confuderunt, vt alij
etiam nonnulli parum Latini fecerunt, cum
tamen, teste Varrone, in gallinaceo ge-
nere villatico capi feminares dicuntur,
quod sunt castrati. Quare ineptè ab Ihi-
doro scriptum est, gallum à castratione vo-
cari. Nititur autem eo solùm argumento,
quod veteres abscissos vocarent Gallos,
vel ex malè intellecto Martiale, qui ait:

Ne nimis exhausto macrescet ingui-
ne gallus,

Amisit testes: nunc mihi Gallus erit:

hoc est, castratus, vt erant Cybeles sacer-
dotes, Galli appellati. Vnde idem rursus:

Succumbis sterili frustra gallina marito,
Hanc matris Cybeles esse decebat auem.

hoc est, hanc potius Cybelæ dicere dece-
bat, nempe castratum cuius castrati etiam
essent sacerdotes, quàm gallum: non au-
tem, vt Ornithologus (videtur Gesnerum
notare) exponit, hæc potius & propriè de-
bebat vocari Gallus. Nam quod capus hic
à Petronio, gallus dicitur, sit cum additio-
ne spadonis. Vlyff. Aldrouandus Ornithol.
libro 14. cap. 17. Posterius enim vocabu-
lùm tollit, prius, sicut quum dicimus, vir-
go corrupta, nummus adulterinus. Papias,
Capo vel capus, ex gallo gallinaceo fit ca-
stratus. Balbus Catholico: Capo, gallus,

castratus. Marbodeus de Lapidib. pretios.
cap. 4. ex Euacis libro ad Neronem:

Ventriculo galli, qui testibus est viduatus,
Cum tribus et minimum factus spado,
vixerit annis. ERHAR.

15 Gallus spado) capo. Mart. ibid. &
dist. 63. I. à Vov.

16 Ciconia etiam.) Hadr. Iunius lib. 6.
cap. 15. Crinit. lib. 4. cap. 13. Nos à veteri e-
xemplari in exscribendis his versibus num-
quam discessimus. F. D.

16 Ciconia etiam) Plin. lib. 10. cap. 23.
Horat. lib. 21. Satyr. 21. I. à Vov.

16 Ciconia etiam grata) Scalig. in Ca-
talect. edidit, Græca. quod quale sit ego nò
capio, nisi quòd ad simplicitatem prisca-
dictum, quæ omnia transmarina Græca
putabat. placet vulgaris lectio. Barthius
Ableg. Critic. l. 2. c. 18. ERHAR.

17 peregrina hospita) sic & Phædrus
vocat ciconiam peregrinam volucem, l. 1.
fab. 26. quam Varro aduenam dicit de Re
rust. l. 3. c. 5. Rittershus. in Not. Barthius
Ableg. Crit. l. 2. c. 18. Leg. grata peregrino,
hospita. Rauif. Textor in Epithet. vel sine
distinctione, grata peregrino hospita. Cri-
nitus de Honest. discipl. l. 4. cap. 13. Douza
hoc loco, Rob. Titius Assertion. l. 7. c. 5.
profus ineptè. ERH.

17 peregrina hospita] L. peregrino h. D.

17 hospita] Varro apud Arnob. lib.
6. hirundines hospitas vocat. I. à Vov.

17 Peregrino] Crinit. peregrina. I. D.

18 pietatis cultrix] Crinit. pietaticul-
trix, & Calius lib. 12. cap. 66. I. D.

18 pietaticultrix] Plin. Cicero, aliique
complures, multis Philo. ἡδὲ τῶν δὲ τῶν λέ-
γων. Arist. de histor. Anim. libr. 6. cap. 13.
I. à Vov.

18 Pietaticultrix] Leg. ex lib. vulg. pie-
tatis cultrix. H. Iunius Animaduers. l. 6.
cap. 15. Rauif. Textor in Epithet. Rectius,
pietaticultrix, sicut nemoricultrix Phæ-
dro. sylvianultrix Camillo. Ritterhus. Not. in
Phæd. de pietate ciconiæ, S. Epiphan. Phy-
siolog. c. 25. τὸ γὰρ ὄρεον τῶν πάλαια ἔ-
τιν ἀπὸ αὐτῶν ἐπιπέλα θυμαστὰ ἱεροδόκῳ:
& Philes in Iambis. Barthius Ablegm. Crit.
l. 2. c. 18. Non desunt apud veteres, qui

refe-

referant, ipsam ciconiæ imaginem exculpi
olim solitam super sceptris Regū, quo eorū
pietas atque iustitia indicaretur. Illud e-
nim vetus ἀπὸ τῶν ἀρχαίων vulgatum est, de
ingenio atque pietate ciconiæ erga pa-
rentes: quod etiam D. Ambrosius confir-
mat, qui, Romanorum, inquit, usu alitem
hanc pietatis nomine honestatam. Crinit. de
Honest. discipl. l. 4. c. 13. Adde Cæli Rhodi-
ginum. l. 23. c. 34. Ambrosij verba sunt lib.
5. Hexamer. Romanorum usu pia ars voca-
tur. & quòd vix vni Imperatori consulo
Senatus delatum dicitur. hoc ista auis in cō-
muni meruerunt. Balbus Cathol. Satis quòd
hæc auis à quibusdam appellatur pia auis,
propter pietatem, quam erga parētes ostē-
dit. ERHAR.

19 gracilipes, crotaliftria.) antea le-
gebatur, gracilis pes e tota listria. Leg.
choraliftria. Crinit. de Hon. dic. l. 4. c. 14.
Rauif. Textor in Epithet. vel, glotoriftria,
aut (vt Crinit. mauit), choraliftria. H. Iunius
Animaduers. l. 6. c. 15. choraliftria, id est, io-
culatrix. Iacob. Gaudensis libro 3. Aerarij
aur. Poëtar. Vulgò choraliftria scribitur,
quod quid sibi velit, nullo modo assequor.
Crotaliftria emendandum exillimaui, à
crotalis, quorum strepitum imitatur crepi-
tante ciconia rostro, vt Poëta Ouid. 6. Me-
tam. scribit, & Iuuenal. Satyr. 1.

Quæq; saluato crepitate Concordia nido.
Nam cili mihi non placent eorū inuenta,
qui à Politiano. c. 67. Miscel. dissentient.
cornicem enim concordie imaginem Poli-
titanus censet, tam è auson affirmare à Saty-
rico Poëta ciconiam intelligi, vt vlli inter-
pretantur. Existimo autè atate Iuuenalis, in
fastigio templi Concordie nidum ciconia-
rum fuisse: vt & hac orate in quibusdā tē-
plis aliquand. Litteræ vidimus, nec sensū
alienè exquisitorè & subtiliorè hoc in ver-
su latere censeo. Ita cum o. uia sententiam
non amplectimur, an aua auferimur & ra-
pimur: multū. q; nobis molestiæ creamus.
Videte autè quorsū pronūpat audacia mea.
audeo enim affirmare n. Propertio etiam
coraliftria malè scriptum esse, pro crotali-
ftria, lib. 4. eleg. 9. hoc versū:

Nile tuus tibiūem erat, crotaliftria

Phyllis.

Turneb. Aduers. lib. 8. ca. 18. Crotaliftriam
longè elegantissimè vocat, quod crotali-
lum quoddam gloricando, si ita loqui li-
cet, vel glorat, vt aucter Philomela lo-
quitur, quod verbum cum hoc epitheto
Publij & re ipsa optimè congruit. Bar-
thius Ablegm. critic. libro secundo cap. 18.
ERHAR.

20 Crotaliftria.) Io. Salish. Croton,
&c. musicam notat instrumentum, quod
in sono vocem ciconie imitatur. Nam
ipsa apud Ægyptios Crotalus dicitur. F. Pi.

20 Crotaliftria. sic versus poscit, non
coraliftria & melius. & apud Propertium
sic emendandam videtur lib. 4. eleg. 9.
id est, ἐπὶ τῶν ἰσπίδων, quæ cum crotalis saltat. Ma-
crob. ANO.

20 Crotaliftria.) Hadr. Iunius glogo-
ristia. Crinit. & Calius choraliftria. Impr.
è tota listria. veteris lib. lectio rectissima
est. F. DANIEL.

21 Auis exul hyemis.) Plin. lib. x. c. 13.
Arist. de hist. Anim. lib. 8. c. 15. I. à Vov.

21 Auis exul hyemis.) Leg. exulhyemis,
nominandi casu, vt ciconiam appellarit
exulhyemem vna dictione, qua facie & pie-
taticultricem dixit. Crinit. de honest. disc.
lib. 4. cap. 14. ERH.

22 Titulus tepidi temporis. Ita Iunius
emendauit. cum antea esset, trepidi tempo-
ris: Animaduers. lib. 6. c. 15. Veris nuncia
ciconia est, Ambros. Hexamer. l. 5. c. 14. Caf-
siod. lib. 2. ep. 14. Claudian. Mamercus de
statu animæ lib. 1. c. 21. Sidon. lib. 2. ep. 14.
vbi Sauaro. Titalum pro indicio siue gloria
posuit. Sic Cremutius Cordus apud Senec.
Suafor. 6. de Cicerone: Breui ante princeps
Senatus, Romanique nominis titulus, tum
proitium interfectoris sui. Quare remitti-
mus de calore veteris nostræ coniecta-
tiunculæ, qua vitulū longis multaque am-
bagibus hic reponere annitebatur. Bar-
thius Ableg. Crit. lib. 2. cap. 18. Titulus, id
est, index, nec opus vilo ambitu. ER.

22 Tepidi.) Imp. trepidi. malè. I. D.

22 Titulus tepidi reporis. Jid est, index.

AN O.
23 Nequitia.) luxuriæ in victu: aliàs, in

venere, vt inferius dicitur. ERH.
 23 *nidum.*] Robert. Titius Assertion. libr. 7. c. 5. contra Turnebum & Yuonem Villiomarum siue Scaligerum docere conatur, ciconias in altis turribus nidum ponere non consueuiffe. Quare? quia Petronius hic ait,
Nequitie nidum in cacabo fecit nico.
 Bellè verò, vt solet, argumentatur. Ciconias Romani in luxum pauerunt: ergo ciconiæ nidos non habuerunt in turribus. Hunc *ἰδὸν* Aristoteli vocat *ἰδὸν*. Auctor Philomelæ, qui nonnullis Ouid. Phil. dicitur.
Glocerat immenso de turre ciconia rostro. non apud Germanos tantum & Gallos, verum ipsos etiam Italos tuos, Titi. Iuuenecus Celsius Calanus Dalmata in Hist. de Attila Hunnorum Rege, *Conspexit ciconias aues, quæ in altis vrbis turribus nidificauerant ex more natura, exportantes pullos suos de nidis earum foris ciuitatem ad loca campestria, & in arboribus nidos contra morem extruere.* Et mox ibidem: *Aues, quarum natura est summis in vrbium montibus nidificare, &c.* I. nunc Titi, & perge summates virorum per imperitiam tuam petulcam impetere. Et sicubi audimus aut legimus, ciconias in arboribus nidificasse, scilicet fecisse defectu turrium aut fastigiorum, aut cum depressa fastigio superantur ab arboribus. Nam & Psaltes l. 4. Psalm. 104. v. 16. canit: *Satiantur arboreis Iehons,* (id est, ingentes & maximè excelsæ, sicut omnia magna diuina, dicuntur) *Cedri Libani quas plantauit. quod ibi nidificent volucres, ciconie quarum domus abietes:* & in Heluetiis Alpiibus, earumque radicibus, vbi humilia sunt ædificia, ciconias in arboribus nidos ponere, & quidem nunciferis, confirmauit mihi *ἰδὸν* & quotidianus arbiter Goldastus. Consule gentilem tuum Vlysses Aldrouandum in Ornitholog. ERHAR.
 24 *Cacabo*] Huguitio: *Cacabus, lebes à sono feruoris dictus est: feruendo enim exprimit hunc sonum, ca ca ca.* Papias, *Cacabus vas de terra, & etiam de aramento. Perperam; nam cacabus proprie ex are, Ol-*

La ex terra vel luto. Strach. cap. 13. *Quid commutabitur cardos ad ollam? quando enim se colliserint, confringentur.* In Vitis Patrum lib. 4. de Abbate Machario, *Adducentes ad vicum appenderunt in collo meo cacabos & ollas & ansas vasorum, & miserunt me circumire in vico illo per viam, &c.* *Cacabatus*, fuligine nigritus. Eodem lib. de Abbate Moysè, qui erat Indianus & Aethiops: *Bene tibi fecerunt cinerose & cacabatus: quia cum homo non sis, quare se in medio hominum dare presumpsisti?* ERH.
 24 *cacabo*] Gloss. *Cacabum, χύτρον.* Vas quod igni appositum. hoc ex multis Scribonij Largi locis colligere est, hinc lucet, vnde Tertul. de Ieiuniis: *Apud te agape in cacabis feruet, fides in culinis calet.* Paul. l. 18. D. de instrum. vel instrum. leg. *Nec multum refert inter cacabos & ænium quod supra focum pendet: his aqua ad potandum calefit, in illis pulmentarium coquitur.* ex quibus verum eius vsum haurimus Isid. *Enylum, caldarium.* Gloss. *Ænium* *ἄνιον.* L. *Ænium.* Ad eandem rem miliario vsu: Athen. *τὸ μιλιαρικὸν καλῶνται τὸν ποταμὸν τὸ εἰς δὲ πρὸς τὸν ἀνατολῆν καλῶνται τὸν ποταμὸν τὸ εἰς δὲ πρὸς τὸν ἀνατολῆν.* Gloss. *Miliarium* *δερμικόν.* & alibi *τὸν ποταμὸν.* L. *δερμικόν.* Comin. Iuuen. *Cacabum patinam interpretatur, & Satyr. II. bascaudis, vasa vbi calices lauabantur, & cacabos, minus rectè.* I. à Vov.
 25 *Quo margarita, cara, tribacca, Indica?* An, vt matrona onerata faleris pelagijs Tollat pedes indomita in strato extraneo? *Margarita*, numero plurali posita accipio, vt pote generis neutri quando, *Margaritum*, in singulari quoque veteres extulisse constat. Vel Mecenatis Fragmentum Specta, in Nuperis ad Horatium Notis integritati suæ primitus à nobis restitutum. In eo enim ita scriptum deprehendens:
Eugens te, mea vitæ, nec smaragdus, Nec per candida margarita, quero, &c.
 Adde quod eiusdè casus continuatio deinceps sequatur. argumento sunt ista:
Smaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum?
 Cæterum vbi idem. I. Doyss

25 *margarita*) numero plurali posita. nam margaritum singul. Mœcenas: *per candida margarita quero.* D. ANO.
 25 *margarita*) nam circa margaritas ardebat infana mulierum superbia. de qua re Rigaltius ad Phædrum lib. 3. fab. 51. ERH.
 26 *tribacca*) quæ trib. baccis vnionibusque in auri infertis constabat. Plin. lib. 10. c. 35. *Hos digitos suspendere, & binos ac ternos auribus faminarum gloria est.* At baccarum appellatio pro vnionibus vel in illo Vergilij elucescit:
 ---- *Colloque monile Baccatum.*
 Had. Iunius Animaduers. lib. 6. c. 15. Alci-mus Auitus Goldastus, de laude castitatis:
Nec tibi transfossis fixerunt auribus aurum, Qua compensarent pendentes vulnera, bacca.
 Barthius ad Claudian. num. 2402. multis. Papias: *Inuenitur etiam bacca pro gemma pretiosa, & inde baccatus, id est, baccis lapidibus adornatus.* Anienus vel (vt est in vetustis codd.) Auianus in Fabul.
 Quid nitido pretium corrice bacca daret. ERH.
 26 *tribacca Indica*) L. *cara tibi, bacca Indica.* Scalig. *Bacca, vnio.* Horat. libr. 2. Sat. 3. *diluit insignem baccam.* I. à Vov.
 26 *tribacca*) quæ tribus baccis vnionibusve in auri infertis constabat. Plin. l. 10. cap. 35. *hos digitis suspendere, & binos ac ternos auribus faminarum gloria est.* At baccarum appellatio pro vnionibus vel in illo Virgilij elucescit: *Colloque monile baccatum.* Hadrian. Iunius Animaduers. lib. 6. c. 15. ANO.
 26 *Quo margarita cara tribacca Indica?* Scal. *margarita Erythraæ bacca Indica.* P. DAN.
 27 *Aut vt matron.* Impr. aut vt matr. ornata. Cæterum & vetus exemplar. *pelagus* habuit. sed *pelagijs* legendum esse ratio carminis suadet. F. DA.
 28 *faleris pelagijs*) Hieron. vt taceam de inaurium precijs, *candore margaritarum, rubri maris profunda testantium. Smaragdorum vitore, Cerauniorum flam-*

mis, Hyacynthorum pelago. & c. BART.
 28 *pelagijs*) Manil. lib. 5. *Vix quisquam est locuplex, oneratur terra profundo.* BART.
 28 *faleris pelagijs*) marinis. Infra: *per antennam pelagia considerant volucres.* ERH.
 29 *Tollat pedes*) Vide Manutium in Epist. Ciceron. & Turneb. in locis libri II. de Oratore, F. DAN.
 29 *Tollat pedes*) tollere pedes, ἀφέναι. Aristoph. in frag. Attellan. *Mammæ teneas, pedes extollas, congenues, fauies.* Cic. ad Attic. *Noli de vno pede sororis queri, licet etiam alterum tollas.* D.
 29 *Tollat pedes indomita in strato extraneo?* dixerat modo. Mimica quædam sententiæ obscœnitas subesse videtur: vt, *Indomita* significet, necdum domita, vel factiata saltem tot ac tam assiduus libidinibus: haud quidem in lecto maritali, sed vero in strato extraneo, id est, apud adulterum, vel adulteros verius. quorum (id quod de Clodia sua Catullus)
Nullum amat vere, sed identidem omnium
Ilia rumpit.
 Nam *Tollere pedes* quid sit, operam interpretando si pergam sumere, nugis egero. Itaque, Scriptorum aliquot exemplis contentus, pausam facere approperebo. *Nonus in Attellanarum Fragmentis:*
Mammæ teneas, pedes extollas, congenues, fauies.
 Cic. Epist. II. ad Attic. *Noli, inquam, de vno pede sororis queri, licet etiam alterum tollas.* Quibus addas, si voles, illa à Martiali:
Tollunturque pedes, & medicina grauis.
 Item:
Ille pedem sustulit, hic tunicam.
 Idem porro Græcis ἀφέναι valere, facete ab eruditissimo omnium Victorio obseruatum, hocce Aristophanis exemplo, ex Fabula, quam *ἐκκλῆσις* vocauit, eam in rem producto examissum scitissime:
 Ἐκείνο δ' ἔπερον τῆναιδον, τὸν τρεῖσιν
 Τὰς χεῖρας ἀφέναι μνημονεύει τὸ τε

Εἰδισμέναι γὰρ ἑσμέν ἀρεῖν τὰ σκέλη.
 DOVSA.
 29 Tollat pedes] Plaut. *Sustolli solent.*
 Cic. ad At. F. PITH.
 29 Tollat pedes] Martial. lib. II. e-
 pift. 72.
 Protrinus accedunt medici, medicag, re-
 cedunt,
 Tollunturque pedes: o medicina gra-
 uis! I. à Vov.
 30 indomita] ob libidinem equæ in-
 domitæ similis. Horat. de eadem libidine.
 Indomitam properat rabiem sedare.
 Attius apud Non. Tereus indomito more
 atque animo barbaro compehit in eam A-
 more vecors flammeo. BART.
 31 strato Ind.] Vet. exemplar duo, in
 Sira. in Gloss. τὸ εἰδόμενον dicitur.
 F. PITH.
 32 Smaragdum ad quam rem] Varro
 τὰ εὐχόμενα. Ad quam rem nobis conflu-
 uium, ad quam rem urnarium. F. PITH.
 Pergit Publius Romanas delicias flagella-
 re porro huiusmodi castigatione.
 33 Quo Carchedonios optas ignes la-
 pideos,
 Nisi ut scintillet? Probitas est car-
 bunculus. J
 Horum Senariorum nemo (quod sciam)
 clarius, quam Plinius illustrationem præ-
 uerit tibi. Ita enim ille lib. 37. cap. 7.
 Principatam habent Carbunculi, à simili-
 tudine ignium appellati, cum ipsi non sen-
 tiant ignes, ob id à quibusdam Apyrori vo-
 cati. Horum genera Indici, & Garaman-
 tici, quos & Carchedonios vocauere pro-
 pter opulentiam Carthaginis magna: &
 reliqua, quæ deinceps ibidem sequuntur.
 Quod verò subiungit Mimographus ne-
 ster, vers. 8. Probitas, est carbunculus. om-
 nibus credo modis obicorum plerisque vi-
 sum iri. Videor tamen facile à memeti-
 pius impetrare posse, vt Probitatem pro
 Pudore, siue adeo pudicitia Matronali po-
 sitam existimem. cui innuere videtur,
 scintillantibus gemmis exoticis, aut lapi-
 dibus pretiosis opus non esse, vt quæ nul-
 lis etiam externis adminiculis adiuta, ipsa
 per se carbunculi in morem flagret, atque

scintillet tamen.
 Purpureum toto fundens de corpore lu-
 men.
 Sed monendus Lector, perperam nimis in
 nupera ac postrema illa, quam politissi-
 ma Lutetia debemus, Petronij editione,
 Carbunculos, impressum residere. nisi si
 tamen Carbunculos, id loci recto casu
 ἀπὸ τοῦ Carbunculus antiqua declinandi
 forma positum existimemus.
 33 Quo carchedonios optas] Quo, id est,
 cur. Barth. ad Claudianum num. 115. imò
 Quo, valet, ad quam rem, in finem. ER-
 HAR.
 34 ignes lapideos) Manil. ---- Phæ-
 beis certantia lumina flammis, Gemma-
 rumque illi radiantes lucibus ignes. Claud.
 paneg. in iv. Hon. Conf.
 Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit
 ignes
 Sidonij rubrig, maris? ----
 Hieronym. ad Demetriad.
 Ardentes gemma redduntur scintillis.
 I. à Vov.
 34 ignes lapideos) fulgores gemma-
 rum. Claudian.
 ----acies stupet igne metalli.
 Martial.
 Miratur Scythicas virentis auri
 Flammæ Iuppiter. ----
 Lapidem, gemmæ. Ouid.
 Elapsusque caua fingitur aure lapis.
 Manil. lib. 4.
 Nec lapidem pretio pelagus cœpisse pige-
 git. BART.
 35 Nisi ut scintillet?) Leg. scintil-
 lent? scilicet ignes lapidei Carchedonij.
 ER HAR.
 36 probitas est carbunculus) idem Pu-
 blius apud Macrobius:
 Frugalitas inserta est rumoris boni.
 I. S. Pontanus in Macrobius li. 2. c. 7. Nam
 inserta ἐκείνη. vt hoc loco VVouue-
 rius annotauit, tacito auctoris vade dicit,
 Scaligeri nomine, quemadmodum Scali-
 ger de ipso queritur in suis ad Publ. Syrum
 Mimium Notis. ER HAR.
 36 probitas est carbunculus) vt Theo-
 gonetus: Ἐπιὰ δὲ κρύσταλλοι, & ipse Pu-
 blius:

blius: Frugalitas est inserta fame bonæ.
 nam inserta, ἐκείνη, emblemata verò
 quæ ex auro & gemmis argento infixæ. vt
 apud Xiphilinum Tiberio, & ἀπὸ τοῦ
 χρυσοῦ τὸ ἐκείνη ἐκείνη. Paul. lib. 7.
 Sententia. tit. 6. I. à Vov.
 36 est carbunculus) Impr. est carbun-
 culus. quod probè, si ita legatur:
 Nisi ut scintillet? probitas est carbun-
 culus. F. DAN.
 37 induere nupt. vent. text.) Quia
 id meretricum. Horat. lib. 1. Satyr. 2. Alce-
 ra nil obstat: Cois tibi pendè videre est, Vt
 nudam---- Propert. lib. 4. eleg. 2.
 Indue me Cois. siam non dura puella.
 Ventum verò pro tenui veste, etiam Tibull.
 lib. 3. Eleg. 2.
 Post hæc carbascis humorem tollere ve-
 lis. I. à Vov.
 38 ventum textilem) vestem vento-
 sam & tenuissimam, æquantem subtilita-
 te ventos. Turneb. lib. 1. cap. 15.
 38 ventum textilem) vestem vento-
 sam & tenuissimam, æquantemque pro-
 pemodum subtilitate ventos. Turneb. Ad-
 uers. lib. 1. cap. 15. quod seq. vers. dicit
 nebulam lineam, id est, linum seu linteum
 tenuissimum. Irenæus Peliander apud
 Daubmannum Dissertat. de ling. Latina,
 ventum ea notione extulit quoque Tibul-
 lus lib. 3.
 Post hæc carbascis humorem tollere ven-
 tis.
 Et Propert. lib. 1. eleg. 6.
 Osculaque opposito dicat sibi dedita
 vento:
 id est, veste siue velamine tenui. I. S. Pon-

tanus Analect. lib. 3. c. 9. ER HAR.
 39 nudam in neb. lin.) Pliu. lib. 2. de
 Cois: Vt denudet feminis vestis. Hieron.
 ad Lertam: Vestimenta parci, quibus pella-
 tur frigus, non quibus vestita corpora nu-
 dentur. ad Heluid. Ingridiuntur expolite
 libidinum viciis, & tenuitate vestium
 nuda oculis ingeruntur. meminit etiam in
 Marcellæ vid. epitaph. Seneca 2. Controu.
 6. Vestem nihil in matronæ rectoram con-
 cupiuit. Controu. 8. Vt tenui veste perspi-
 cua sit. Philemon. apud Clement. Alex.
 ἰστορία. ἑξ ἡρώδου. Tibul. Senec. pelluci-
 da. Tertul. Pal. Textu pellucido tegendo
 nudauit. I. à Vov.
 39 in nebula linea) Fulgentius My-
 thol. lib. 1. Astiterant itaque firmate nebu-
 loso lucida terna viragines. I. à Vov.
 39 nebula linea) pro tenui amiculo
 lineo, quod nec panni celebritatem, nec
 telæ densitatem, sed nebula tenuitatem æ-
 muletur pellucidam. Turneb. Aduersar.
 lib. 1. cap. 15. ER HAR.
 39 Prost. nudam in neb. lin.) Horat.
 Cois tibi cernere pene est Vt nudam--- Dio:
 γυμνὸς τὰ δὲ εἶναι τὸ εὐραὶ ἀδρὲ ἐσθῆς ἀσπίσθ
 ἀσπίσθ, ἢ τὸ σκεδόνον χρυσοῖς κείνοις
 ἐστρησθόν Σπασίων. Lucian. ἑρωτ. O-
 uid.
 Vellera mollibat nebulas æquantia ta-
 ctu. F. PITH.
 40 in nebula linea.) pro tenui ami-
 culo lineo, quod nec panni crebritatem,
 nec telæ densitatem, sed nebula raritatem
 æmuletur. Turneb.
 40 nebula linea) Plaut. in Casin. Ne-
 bula haud est mollis atq. cutis eius est. ANO.

CAPVT XXXVIII.

F Abram^s fuisse, qui vitrea vasa fecerit tenacitatis tanta, TRIMAL-
 CHIO.
 ut non magis, quam aurea vel argentea, frangerentur.
 Quum ergo phialam huiusmodi de vitro purissimo, & solo, vt pu-
 tabat, dignam Cesare fabricasset, cum munere suo, Cesarem
 adiens admissus est. Laudata est species muneris, commenda-
 ta magis artificis, acceptata deuotio domantis. Faber, vt

admiracionem intuentium verteret in stuporem, & sibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Caesaris phialam recepit, eamque validius proiecit in pavementum tanto impetu, ut nec solidissima & constantissima aris materia maneret illaesa. Caesar autem ad haec non magis stupuit, quam expavit. At ille de terra sustulit phialam: quae quidem non fracta erat, sed collisa, ac si aris substantia vitri speciem induisset. ² Deinde martiolum de sinu proferens, vitrum correxit aptissimè, & tamquam collisum vas aeneum crebris ictibus reparavit. Quo facto se caelum Iovis tenere arbitratus est, eò quòd familiari tatem Caesaris, & admiracionem omnium se promeruisse credebat. Sed secus accidit. Quae sicut enim Caesar, an alius sciret hanc condituram vitrorum? Quod quum negaret, eum decollari praecipit Imperator, dicens, quia si hoc artificium innotesceret, aurum & argentum vilescerent quasi lutum. * * *

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XXXVIII. T. PETR. SATYRICON.

1 *Abrum fuisse*) Saepè citat Petronium Io. Salisberienf. etiam non laudato auctoris nomine, atque etiam quandoque laudato, sed eorum, quae laudato nomine allegat, omnia extant, praeter haec, quod sciam vide eundem lib. 4. ca. 5. P. DAN.
2 *martiolum*) fortè leg. *marculum*, vel potius *martulum*. vide Caprum & Turneb. lib. 1. Aduerf. c. 18. P. DAN.
2 *martiolum*) al. *marculum*: quo

modo leg. est, vel *martellū*, quod in Gloss. Benedicti *ozupa* vel *maliolum*, pro, *malleolum*. Iungermannus. Probo, *martillum*. nam *martellus*. *mediocris malleus* exponitur à Papia. & in Glossar. Franco-Lat. *Martel*, *martellus*. Hinc & Karolo Karoli Magni Augusti aucto nomen *Martello* fuit, quod hostes suos in praelio, ut ferrum faber in incude, domaret. Goldast. Alamannicar. rer. tom. I. in Glossario ad Burckhardi Sanctgallens. Casus c. 14. ERH.

C A P V T X X X I X.

ENCOLPIVS.

NEquè fax vlla in praefidio erat, quae iter aperiret errantibus, nec silentium noctis iam mediae promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrieras & imprudentia locorum, etiam interdium obscura. ² Itaque cum hora pene tota ² per omnes ² scrupos gastrorumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gnythonis sumus. ³ Prudens enim

a al. gastrorum stirpium arundinum, aristarum, lego caricum Pt.

enim pridie, quum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnasque ⁴ notauerat, ^b certaque linamenta euicerunt spississimam noctem, & notabili candore ostenderunt errantibus viam. ⁵ Quamuis non minus sudoris habuimus etiam, postquam ad stabulum peruenimus. Anus enim ipsa inter diuersitores diutius ingurgitata, ne ignem quidem admotum sensisset: ⁶ & forsitan pernoctassemus in limine, ni tabellarius Trimachionis ⁷ interuenisset x. ⁸ vehiculis diues. ⁹ Non diu ergo tumultuatus stabuli ianuam effregit, & nos per eandem ¹⁰ fenestram admisit. * * * *

b fortè notauerat creta, quae linamenta.

¹¹ *Qualis nox fuit illa dii deaeque,*
Quam mollis torus viximus calentes,
¹² *Et transfudimus hinc & hinc labellis*
Errantes ¹³ animas. valete ¹⁴ cura:
Mortalis ¹⁵ ego sic perire capi,

c fortè curę mortales;

Sine causa gratulor mihi. Nam quum ¹⁶ solutus mero amissem ebrias manus, Afcyltos omnis iniuriae inuentor subduxit mihi nocte puerum, & in lectum transtulit suum, ¹⁷ volutatusque liberius cum fratre non suo, siue non sentiente iniuriam, siue dissimulante, ¹⁸ indormiuit ^d alienis amplexibus ¹⁹ oblitus iuris humani. Itaque ego ut experrectus perrectaui ²⁰ gaudio dispoliatum torum, ²¹ si qua est amantibus fides, ego dubitavi an vtrumque traicerem gladio, ²² somnumque ^e morti iungerem. Tutius demum secutus consilium, Gnythona quidem verberibus excitavi: Afcylton autem truci intuens vultu: ²³ Quoniam, inquam, fidem scelere violasti & communem amicitiam, ²⁴ res tuas ocys tolle, & alium ²⁵ locum quem polluas, quære. Non repugnauit ille, sed postquam optima fide partiti manubias fumus: Age, inquit, nunc & puerum diuidamus.

d al. indormitauit.

e morte ingerere. al. mortis ingererem.

VAR. AVT. COMMENT. CAP. XXXIX. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Itaque cum hora pene tota per omnes scrupos, gastrorumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, &c.*

Vidi oculis, vidi, ipse meis exemplar membranaceum in quo liquido *scrupos* expressum legebatur. vnde ipsius, *scrupos*, *cocinaui illico*: arbitrorque porro pro *Gnythonis*

frarumq, Glarearumq, reponendum, vt terre petrosæ scrupulæque calculi, seu lapilli intelligantur. cuiusmodi in ripis nostris spectare ac littoribus frequentes, & iter faciuntibus molestos. Carices aliorum nullus moror. I. DOVSA.

2 per omnes scriptas gastrorumque) L. per omnes gastrorumque eminent frag. Gaster vas fictile rotundum Aristoph. gastrum. ANO.

2 gastrumque) sturdium, arundinum, arillar. m. L. go. caricum. F. PITH.

2 gastrumque) fortè, castrorumque emine ritium. P. DAN.

2 * gastrumque) f. gramorumque. vid. N. num. BART.

2 per omnes scripos) Lego, scriptos. Apud Gellium lib. 12. c. 1. 6. vet. lib. habent scriptos, vt & apud Fabium & Cicer. F. DA.

3 Prudens, enim trade.] Sic vet. Pato legendum, prudens enim pridie cum luce, & c. F. DA.

4 Notauerat certa que) sic vet. Lego, notauerat creta, que linea. F. DA.

5 Quamvis non minus sudoris habuimus etiam postquam ad stabulum peruenimus. Anas enim ipsa inter diuersiores diuinius ingurgitata ne ignem quidem admodum sensisset.] Primum leg. est, Anas. deinde fortè, ne signum quidem, scilicet eorum, qui pulsabant ostium, sensissent, quam interpretationem confirmare videatur, que sequuntur: & forsitan pernoctassemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis uenisset X. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus stabuli ianuam effregit non tumultuatus, scilicet æquè acnos. Venit tamen in mentem aliò referre ea verba, vt legimus, ne ignem quidem ad motum sensisset, adeò scilicet ingurgitata erat. INN.

6 Et forsitan pernoctassemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis uenisset X. vehiculis diues.] Restituo, Interuenisset: ita postulante sententia, manca aliqui, ac imperfecta. & vidi libraria, qui fidem faceret, haud aliter verba hæce ab auctore concepta. Porro X. vehiculis diuis, sic dictum: vt,

Diues agris, diues pestis in secore numeris. I. DOVSA.

7 inuenisset] Leg. interuenisset. Putschius & Pflugius. ERHAR.

8 X. vehiculis diues] Rectè, iungitur enim cum genitiuo & ablatiua. Horat. Mulcrum diuite rerum. Idem: Diuite me se. artium. Schopp. in Miscellan. ERH.

9 Non diu ergo tumultuatus, stabuli ianuam effregit, & nos per eandem terram admisit] Quæ hæc est, per terram admisso? Parum abest, quin audeam legere, fenestram: quod ostium fuisse munusculum in sacratio, iam aliq ex Macrobio docuerunt: & epitoma Festi, fenestram interpretatur. Ab hoc autem non est alienus Virgilius locus in lib. 2. Æn.

Ipse inter primos, correpta dura bipenni Lumina perumpit, postesque à cardine vellit

Aeratas: iamque, excisa trabe, firma canauit

Robora, & ingentem lato dedit ore fenestram.

10 per eandem terram] Legend. feram: Pflugius. vel, festram. Festra est ostium minutum. Schop. Verisimil. 2. c. 8. Nihil verius vel apud Sagram. ERHAR.

11 Qualis nox fuit illa Di] Apul. Di boni qualis ille, quamque preclarus apparatus. F. PITH.

11 Di Desq.] formula admirandi, vel etiam exclamandi, quomodo etiam d Di, & Di mortales, dicunt. Schopp. Explanat. in Epidic. act. 5. l. 1. Terent. Di boni, boni quid pecto! ---- ERH.

12 & transfundimus hinc & hinc labelis errantes animas] Delicia compotum Amoris & amoris. Theocrit. Oarist. et au. per doudan & ta fozet. Bion. Epit. Adon. τοςοτον με εινασεν, τον ζοος το εινασεν Αχους ενδουχης es ενδον σομα κ' ος ενιν επαρση δια τειρ ποδον. Sic Aristænat. Heliodor. Tacitus, Apuleius. Manil. lib. 5.

Oscula, & in proprias animum transferre medullas.

Vide Platonis versus apud Gellium (ab ipso fortassis) interpretatos lib. 19. cap. 11.

Macro.

Macro. 2. Saturn. 2. BART.

12 Et transfundimus hinc & hinc labelis Errantes animas] Rectè: quia ita amantem in fruitione mutua depinguntur adfecti, vt mutuis oribus si fieri possit ipsarum animarum fierent commercia. Barth. ad Claudian. num. 875. Infra de Polyano & Circo: iam alligata mutas ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerunt, & c. Camillus de puero Theotimo:

Aufugit mi animus: credo, vt solet, ad Theotimum

Deuenit. ----

Apuleius ad Critiam:

Quod si animum in spires, donaiam carmina. ----

Vide Laberij carmen ex Platone, quod inter Pleurolographa Petronij legitur, p. 219. Ouidius siue potius Leo Protonotarius Bizzantinus de Vetula, lib. 1. cap. 13.

Iamque viderentur animas efflare vicissim

Alter in alterius faciem. ----

Similia his apud Aristænum in Epistol. Theocrit. Eidy. 28. Bionem Adonide, Macrobius Saturnal. lib. 2. cap. 2. Gellium li. 19. c. 11. ERH.

12 Et transfundimus hinc & hinc] Phanor. τι γαρ άλλο ποιοει οι πα σαματι οαδοτες ουαδασισι τας φουδας. Eustath. η δελυ κατεδανη, η δελυ ανωρεσαν τεις χαιρισι. η δελυ ελλυ ανη ης εω εχην κωαρισση εως πελεκεν η η ηηη, ζωαρη ζωαρη εωτη η ηηη εβση ε ζητην κοαοταδου. F. PITH.

13 Errantes animas) Crinitus & Plato in Epigr. infra: Corpora animarum mixturam fecerant. ANO.

14 Mortales ego sic perire cœpi) Mart. lib. 12. epig. 18.

Sic me viuere sic iuuat perire. ANO.

14 cure, Mortalis) al. cura Mortales, ego. M. S. cura. Mortalis ego sum, sic per.

15 Et ego sic perire cœpi) Martial. Sic me viuere sic iuuat perire. F. PITH.

15 perire cœpi) hoc est, perij, vel pereo. Salust. seuire fortuna ac miscere omnia cœpi. Phædrus fab. 11. Sed quoniam graue omnino insuetis onus, & cœpiissent queri.

Hoc genus hic Pithæo in Phædro doctissimo Rigaltio notatum. Ita Græci. Diodorus Siculus lib. xi. ηζατο δε ναωπηνοδου κ' αλαρ τω εζακαθησιν. & c. BART.

16 solutus mero.) Sic infra: Eumolpus & ipse vino solutus. Et inferior: Anicula soluta mero ac libidinis. Alibi: Quid proderit tibi, si soluta in media sacris: hoc est, si te inebria ingurgitaueris & inebriaueris, vt alij cibo & potu. Vt enim dicimus, ebrius curis, foreana, diuitijs, agritudine, cuius rei exempla refert Muret. Var. lect. lib. 5. c. 16. & Nathan Chyrenus Schaliis in Eucharani Psalm. 84. ita solutus quoque eleganter ad alia transtulit Petronius. Infra de Gnythone: Conuerit ille solutum gaudij vultum: hoc est, plenum. In vita SS. Iuliani & Basilissæ: Venit ergo dies, quo vicini inuitabantur ad nuptias: plateæ stricis ornantur: & iures omnium sonis musicorum & cantilenis virginum oblectabantur, ita vt si homo etiam ferrens esset, luxuria solueretur. vide Douzam lib. 2. c. 18. Pari eademque siura infra Petron. Totòque corpore circa summam voluptatem me ingurgitauit. ERH.

17 volutatus) in ἀπλητε; hoc verbum Lucilius xxx. Quid tu istuc curas ubi ego oblitrar atque volutet. Cic. 2. de Reipubl. cupido autem & libentis, & libidinoso, & voluptabendo in voluptatibus. BART.

16 Indormit alion. amplexib.) Horat. Epod.

Indormit vinctis omnium cubilibus Oblivione pellicum. F. PITH.

19 Oblitus iuris humani) id est, iurifigentium quod gentes humanæ sibi ipse constituerunt, §. 2. Institut. de iur. nar. gent. & ciu. Vlp. L. 1. §. vlt. & Hermogen. L. 5. D. de iust. & iur. §. 11. Instit. de rer. diuis. Ius humanum dicitur à Lilio lib. 1. Senec. lib. 3. de Benef. Tacito lib. 19. ERHAR.

20 Pertractauit gaud.) Auson. Ephe- meride. 1

---- totum bene conscia lectum

Pertractat secura manus, probrosa recedit

Culpa tori. F. PITH.

21 *Si qua est amantibus fides, dubitanti an v. q. t.*] Arel. Enicos apud Senec. 7. Controv. *Cum traditus esset mihi frater, imperatūque ut sumerem supplicium, si qua est fides, tentari me putavi, an facerem parricidium.* I. à Vov.

21 *Si qua est amantibus fides*) Mart. *Si qua fides, vultus quod feci non dolet, inquit.*

Ouid. *Si qua fides (neque enim fides, mihi gloria voce Queritur, &c.* F. PITH.

22 *Somnumque morti coniungerem*] Notum illud Gorgias, ἡδὲ μὲν, ὁ δὲ πῶς, & ἄρ. 2e) *Ἐπεὶ δὲ τὸν θάνατον ὁ δὲ πῶς* F. PITH.

22 *somnumque morti iungerem*) Alij libri: *somnumque mortis ingererem.* Sed prior lectio confirmatur pag. 80. vers. II.

---hic graues alius mero

Obtruncat, & coninnuat in mortem vltimum

Somnos. ---- RICH.

23 *Quoniam fidem scelere violasti*) Encolpius pädicator Ascylto socio in Rupro fratris Gytonis, id est, cinci di siue pulli sui, deprehenso, quasi nuntium remittit & diuortium facit. Durantius Variar. lect. lib. 2. ca. II. ERHAR.

24 *Res tuas oculus tolle*) Hæc verba videntur esse solennia in rumpendis & dissoluendis eiusmodi impuris & flagitiosis sodalitiis. Ut contrahendæ societatis, sic etiam dissoluendæ sunt quidam modi. Modestinus: *Societatem coire & re, & verbis, & per nuntium posse nos dubium non est. Dissociamur renuntiatione, morte, capitis diminutione, & egestate.* Equidem renuntiatione rumpitur, putà si quis cognitis socij dolis & circumscriptiōibus, vel damnosæ societatis rædio, societatem renuntiet. Existat velut quedam distrahendæ societatis formula suprà: *Ascylte, intellego nobis conuenire non posse.* Itaque communes sarcinulas partiamur, &c. Et alia apud Apuleium Milefiæ fabulæ, lib. 10. At verò ut societas, sic etiam amicitia renuntiabatur, & indicebantur capitales & immortales inimicitia. Mos quoque fuit Romanorum, si alicuius suspectam & iniuam ha-

berent amicitiam, renunciare. Et qui renuntiabant amicitiam, domo interdicebant: idque erat ex solemnibus dirimendarum amicitiarum. Durant. Var. lect. lib. 2. ca. II. Vide suprà ad illud, *Intellego nobis conuenire non posse.* ERHAR.

25 *alium locum, quem polluas, quere*) Locus hic pro turpi & obscena illa corporis parte accipitur, in qua masculam auersamque Venerem subagitarent. Ita in carmine libero manifestè accipitur:

Quod virgo prima cupido dat nocte marito,

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Ex his quoque versibus constat locum veteres pro muliebri vsurpasse natura, ut è Græcis τὸ πῶς Durantius Var. lect. lib. 2. cap. II. Apud Græcos sic vsurpauit Aristoteles lib. 6. Animal. Galen. lib. I. de Locis affect. Dioscorid. lib. I. cap. 59. Theodorus Priscianus lib. 2. Logic. cap. II. *Quibus ut atatis vergentis defectione, aut morbis locis residentibus, veluti partes frigentes vsus Venerij officium pernegant.* Videntur Moschion, Cleopatra, Trotula siue is Eros sit, Albucases, alij. ERHAR.

25 *alium locum*) Sunt & qui impurum quid hic notant. Arnob. *Que cause ratiq, monstrabitur, cur insigniti sint his locis, quibus sexus se solent libidinum propriarum admonitionibus recognoscere.* F. PITH.

25 *alium locum quem polluas quere*) Locus hic pro turpi illa corporis parte, in qua masculam auersamque Venerem subagitarent, in carmine libero: *Dum timet alterius vulnus: inepta loci.* Ex his constat locum veteres vsurpasse pro muliebri natura. Sammonicus: *Obscenos si pone locos, noua vulnera carpunt.* Caro de re rust. *Si mulier eo lotio locos fœnebit.* Durant. Var. lib. 2. cap. II.

25 *locum*) Putant innui partem inhonestiorem. Cæl. Aurel. acut. passionum li. 3. *Indecenter ipsa in loca manus mittunt, pruriens verenda.* Terrul. de Anima: *Fætus in locis matris tumultuatur.* I. à Vov.

25 *alium*

25 *alium locum*) Subtiles sunt, qui hic quid nequius imaginantur. Loci tamen talis intellectus creber apud Medicos. Prudent. Peristeph. 14. Columell. lib. octauo, capite septimo, l. 7. cap. 3. l. 6. cap. 27. &c. BART.

CAPVT XLX.

IO cari putabam discedentem. at ille gladium patricidali manu strinxit, & Non frueris, inquit, hac præda, super quam¹ solus incumbis. Partem meam necesse est vel hoc gladio² contentus³ abscindam.³ Idem ego ex altera parte feci,⁴ & intorto circa brachium pallio⁵ composui ad præliandum gradum. Inter hanc miserorum dementiam infœlicissimus puer⁶ tangebatur utriusque genua cum fletu, petebatque suppliciter, ne Thebanum⁷ par humilis taberna spectaret, neve sanguine mutuo pollueremus⁸ familiaritatis clarissimæ sacra. Quòd si utique, proclamabat, facinore opus est, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitie sacramentum deleui. Inhibuimus ferrum post has preces: & prior Ascyltos, Ego, inquit, finem discordiæ imponam. Puer ipse quem vult, sequatur, ut sit illi saltem in eligendo fratre salua libertas. Ego vetustissimam consuetudinem putabam in sanguinis pignus transisse, nihil timui, immò conditionem præcipiti festinatione rapui, commisique iudici litem: qui ne deliberauit quidem, ut videretur cunctatus, verum statim ab⁹ extrema parte verbi confurrexit, fratrem Ascylton elegit.¹⁰ Fulminatus hac pronuntiatione,¹¹ sicut eram sine gladio, in lectulum decidi, & ¹² attulifem mihi damnatas manus, si non inimici victoriæ inuidissem. Egreditur superbus cum¹³ præmio Ascyltos, & paulò antè carissimum sibi commilitonem, fortunæque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abiectum.

¹⁴ *Nomen amicitia, si quatenus expedit, hæret.*

Calculus in tabula mobile¹⁵ ducit opus.

Quum¹⁶ fortuna manet, vultum seruat is amici,

Quum cecidit, turpi vertitis ora fuga.

¹⁷ *Grex agit in scena mimum, pater ille vocatur,*

Filius hic, nomen¹⁸ diuitis ille tenet:

X 3

b nobisc

19 Mox ubi ridendas inclusit 20 pagina 21 partes, Vera 22 redit facies, dissimulata perit.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLX. T. PETRONII SATYRICON.

1 Solus incumbis.) Vt draco ille in fabulis. Phaedrus lib. 4. Sulpitius Severus lib. 1. sacr. histor. inbiant possessionibus, prae-dia excolunt, auro incubant. BART.

1 Solus incumbis.) hinc & incubi dicti praedicones. Papius. Incuba, qui vel quas semper incumbit vel incubat. Plaut. Perfa act. 2. sc. 4.

Vide ego te, iam incubitatus es. P. Fe. ita sum, quid id attinet ad te?

At non sum ita, ut tu, gratis.

Puer & feueus inuicem raptant pro illa re, quae intellegi debet, & de qua apud Comicos conuicia fumere serui solent in feruos. Ingenio Critico abutuntur, qui aliud ubi verbum de sua liberalitate comminisci student. ERHAR.

2 Contentus.) mirè dictum, ac si dixerit in cōtinenti, vno impetu. Germanicus Caesar.

Subsequitur rapido contenta amnicula passu.

Rutilius lib. 1.

Voluitur ipse tibi qui continet omnia, Phœbus.

Id est, contento cursu emittitur. BART.

3 Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio, composui ad praeliandum gradum.) Simile illi, quod habituras postea, Petron. sibi. Alius furca de carnario rapta statum praeliantis componit. Vtrique etiam consentaneum Plautinum illud Milite:

In statu stat senex,

Vt adoratur mœchum manifestarium. Quod quidem pudentissimæ tralationis genus ab Gladiatorum pugnaturientium postura ductum qui nescit, nã illi Lipsianis Saturnalibus quantum potest conuentis, imò verò intellectis potiùs, quàm pellectis est opus, in quibus omnia, maxima, minima, ad Statum istum quæ faciant, non

Pœna, sed Græca fide, vel Romana potius sigillatim tradita atque excussa. J. DOVSA.

4 Intorto circa brach. Pall.) Pacuvius, Chlamyde contorta clypeat brachium. F. Pr.

4 Intorto circa brachium pallio.) Lituius lib. 25. Paludamento circum leuam brachium intorto in hostes impetum fecit. I. à Vov.

4 Intorto circa brachium pallio.) Cornific. 4. ad Herenn. Appian. Mithr. Liu. lib. 25. BART.

5 Composui gradum.) à Gladiatoribus sen. de Pron.

Ignominiam iudicat gladiator cum inferiore componi.

Lucan. lib. 3. de Argonaut.

Primaque cum ventis pelagique furentibus undis

Composuit mortale genus. ----

5 Compos. ad praeliandum gradum.) supra. statum praeliantis componit. Pugnantur ita se confluiebant, ne aduersarius statum conturbare posset. Senec. Conf. ad Polyb. Vtrumque percussus arma submisseris, an in statu & gradu steteris. Alius Hiero. ad Demetr. Quasi in prociucta & acie stemus semper ad pugna. Vult nos loco mouere hostis, & de gradu descere, sed slitanda sunt vestigia. Lucifer. Cavalit. Hoc tu putas de gradu pelleri, hoc prosternere. Idè. Voluimus Christiani nec prosperis nec aduersis de gradu dimoueri. vt Liber. mouere potuit de statu. Senec. lib. 2. de tran. vitæ, cap. 9. Sane tanta cura fuit in gradu consistere, vt contenderint cæsi eandem obtinere locum. Plaut. Amphitruu.

Quisque vni steterat iacet obtinetque ordinem.

Sallustius in coniuratione Catilina. Quem quisque viuus pugnandi locum ceperat, cum amissa anima corpore tegebat. I. à Vov.

6 tangerebat genua) supplicium more Eurip. Hecub.

6 tangerebat genua) supplicium more Eurip. Hecub. ἤλα δὲ γόνατον τῶ ἐπὶ τῶν, τὰ πρὸς αὐ.

7 par.) à gladiatoribus, quorum paria dicuntur componi, Sidon. lib. II. epist. 9.

8 familiaritatis clarissime) malim, karissime. Ita enim paulò post, paulò antè carissimum sibi commilitonem. ERH.

9 ab extrema parte verbi) Avitenæ. libr. 2. epist. 7. ἄρα ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν. Vide CVM DICTO. Ind. Apul. BAR.

10 fulminatus hac pronuntiatione) Similitur Heliod. lib. I. BART.

10 Fulminatus hac pronunt.] Heliodorus lib. 6. ὡς ἄρα βέροντος φησὶ τῶν ἀδελφῶν. I. à Vov.

10 Fulminatus hac pronuntiatione) sententia. dixerat enim: commissi, iudicem litem, cuius proprium est pronuntiare. Non absimiliter Iulianus lib. I. Hac denuntiatione Optimates territi, &c. Et infra Petron. Confusus hac denuntiatione Eunolpus. ERHAR.

11 sicut eram sine gladio) quippe incinctus. paulò antè, Inhibuimus ferrum. Infra, gladio latus cingor. ERH.

12 attulisset mihi damnatas manus, si non inimici victoria inuidisset.) Plaut. Casina.

Si nunc me suspendam, meam operam luserim,

Et præter operam, restim sumpti fecerim,

Et meis inimicis voluptatem creauerim. Gruterus Suspic. lib. c. II. ERH.

12 attulisset mihi damnatas manus.) Legitur etiam, damnatas, quæ lectio Propertij versu comprobatur.

Dicit damnatas igneat sibi manus. RICH.

13 præmio) præda, vt paulò antè, Non frueris hac præda, &c. ERH.

13 superbus cum præmio (i. præda) Ascyllotos, & paulò ante charissimum sibi commilitonem, fortunæ etiam similitudine parem in loco peregrino, destituit abiectum.) Rectè, atque ex argumento. vtrique enim fugitiuus, hic (Eucolpus scilicet.) obsca-

mas gladiator, arenarius & homicida: alter puta Ascyllotos) ergastularium, impudicus, tum canturbator. Quæ omnia ex inlequenti Eucolpij querimonia atque indignatione, in iis, quæ priore Satyrici huius parte desiderantur, Petronium nostrum persequutum, satis acceptum est mihi. Idque à nobis etiam superius iudicatum. Quod verò subiicit Eucolpius, In loco peregrino destitutum se & quasi abiectum ab Ascylloto, id verò aliquanto etiam planius explicat nobis postea, ubi eiusdem Ascylli, tum Gytonis opera potissimum, mendium se atque exsule in dimerforio Græco Verbis desertum iacere, lamentatur. cui loquendi modo contonat Propertianum illud:

Desertum Eoa passa iacere deino est. D.

34 Nomen amicitie) Si amicitiam utilitate potius quàm honestate meriri volumus, hominum vita similis erit ludo calculatorum, & calculi inter se amare videbuntur. nam in ludo tabulæ sic diuisi sunt calculi in duas factiones, vt inter se quidam velut amicos, quidam hostes fiat. Vnde Martialis: Gemmas iste tibi miles & hostis erit. Quatenus autem vile est ludo, istam calculi amicitiam seruant foederati inter se. Igitur si amolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam putemus exercere calculos in tabula, & eos nobile opus tuendæ amicitie ducere. Turneb. Io. Salisb. Policri. lib. 3. ca. 7. & lib. 8. ca. 3. I. à V.

14 Nomen amicitie) ipsa quæ per nomen indicatur. Sic 33. reliquit veteris amicitie nomen. August. de ciuit. lib. I. c. 15. multo minus nomen criminandum est Christianum, Statius 6. Theb.

---- quorundam quæ ingentia tellus. Aonis & Tyria suspirant nomina matres. Arnobius lib. I. postquam nomen in terris Christiane religionis accepit. Stat. Achill. I. libro II.

---- me quæ inter prisca parentum Nomina cūque suo memorat Amphione Thebe.

Illic ingentia certant Nomina. --- BAR. 14 Nomen amicitie) In tot calculis calculatorum, in tanto etiam lapsu, in tantâ multitudine & differentia personarum, vix

(ut ait Lelius) tria inveniuntur aut quatuor paria in amore. Hoc ipsum Arbitrifer ingenio fecit, et si alterius videtur induisse personam. Ait enim, nomen amicitiae, &c. Ioan. Salisberienfis Policrat. lib. 3. c. 7. Huc pertinet illud Pindari in Nem. eisdem.

Οἷον τρεῖς ἢ τετράριον ἄπειρα φίλοι, παύροι δ' ἐν πόλει πεισῶν
Ἐρωτὶ καμάτου μετὰ βαλεῖν.

Et illud Senecæ in Hercul. Oetzo: Nam rara fides, ubi iam metior.

Delrio Aduersar. in Senec nu. 602. Horum versuum hæc est sententia: si amicitiam utilitate potius metiri quam honestate volumus, hominum profectò vita similis erit ludo calculorum, & calculi inter se armare videbuntur. Nam in ludo tabulæ sic diuisi sunt calculi in duas factiones, ut inter se quidam velut amici sint, quidam hostes. Vnde Martialis. libro. 14. epigr. 20. scripsit,

Gemmæ iste tibi miles & hostis erit. Quatenus autem vile est ludo, istam calculi amicitiam seruant inter se. Igitur si emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cuius tanta dignitas est & pretium, putemus exercere calculos in tabula, & nobile opus tuendæ amicitia ducere. Turneb. Aduers. lib. 1. c. 15. Syrach. c. 37. Omnis amicus dicit: Et ego amicitiam copulaui: sed est amicus solo nomine amicus. Nomen amicitia pro ipsa amicitia, sermo est elegans, nec Latinis tantum, sed Græcis quoque & Hebræis vsurpatus. Infra Petron. in carm. de bello ciuili:

----- Imperij deserto nomine fugit. Dionysius Cato in Distich. Inimicum nomen amici, id est, inimicus amicus, εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ. David Psalmo. 20. Protegat te nomen Dei Iacob. Et nusquam non in Sacris Literis. Videndi Bucer. Enarrat. in Matth. c. 7. v. 22. Scalig. in Catalact ad Val. Catonis Diras, & Notis ad Dionys. Catonis Disticha, Rittershus. in Not. ad Gunther. l. 1. Lindembrog. Comment. ad tit. Cod. si quis Imper. maledixer. Barth. ad Claudian. p. 2221. ERHAR.

15 Mobile ducis opus. sic vet. lib. impr.

nobile, quod omnino reijcere non possum. F. DANIEL.

15 Nobile. Scal. mobile. Turneb. legit. nobile, ut hic excusum est. P. DANIEL.

16 Cum fortuna manet. i citat & illustrat Iac. Magni Sopholog. lib. 4. cap. 8. De vertumnis istis, qui amicitias utilitate probant. neque indignum putant se fieri comites instantis in orbe Deæ. Venustè Ouidius 2. de Ponto eleg. 3.

Diligitur nemo, nisi cui Fortuna secunda est:

Que simul intonuit, proxima queque fugat.

Huc etiam facit illud Boëthij de Consolat. lib. 3. prof. 5. Quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum. vbi Sizmanus in Not. n. 677. ERHAR.

16 Cum fortuna manet, vultum seruatis amici:

Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.)

Penè affirmarim pro cecidit, legendum videri, cedit, hoc est, recedit. Ista enim inter se comparantur, manet, cedit: venire, manere, abire, redire, recedere, ac reuifere dicitur V. rg.

Tene, inquit, miserande puer, cum lata veniret.

Inuidit fortuna mihi? Horatius (de fortuna:)

Laude manentem, si celeres quatit Pennas, resigno que dedit.

Idem: Ut redeas miseris, abeat fortuna superbis.

Virgil. Illæ, ut opes fractæ Teucram, & fortuna recepit,

Idem: ----- Multos alterna reuifens Lusit, & in solido rursus fortuna locauit. RICHAR.

17 Grex agit in scena mimum, pater ille vocatur,

Filius hic, nomen diuitis ille tenet.

Mox ubi ridendas inclusit pagina partes.

Vera redit facies, dissimulata perit.)

Grex, proprie. etenim Gregem Histricum

cum (ut Plautus meis loqui consuevit) hoc est, & chorum & cateruam histroniam faciuntium designat. Quod superest, videor fidem meam hoc loco obstringere, quamuis audacter posse, atque asseuerare legendum: Astimulata, non Dissimulata. & sententiam ipsius Epigrammatis appello. quam etiam in Neocromantia sua expressit Lucianus, haud alia sanè vltus similitudine. Sic enim inibi: Οἷμαι δὲ ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ποικίλαις ἔσορα κινεῖται τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς. τῆτοις περὶ τὰς χρεῖας τῶν δραμῶν τῶν ἀπὸ τῶν κρεῖντας, οἷον τῶν Πριμόμοις γινόμενοις, ἢ Ἀγαμέμνονας, ἢ ὁ αὐτός, εἰ τὸ γὰρ, μικρὸν ἐμπεσοῦν μάλα σέμνως τὸ τῶν Κίρκου ἢ Εραχίδεως σχῆμα μιμησάμενοι μὲν ὀλίγον εὐκαίως περὶ τὸν ἑσπέρου ποιητῆς περικλυσμένον, ἢ δὲ πῆρ ἔχον τῶν δρᾶματων, ἀποδυσάμενοι ἕκαστον αὐτῶν τῶν χρεῖσασαν ἐκείνου, ἢ τὸ περὶ σπῶπῶν ἀποδυσάμενοι, ἢ καλαῶς, ἀπὸ τῶν ἐμπεσῶν πένης, ἢ τυπικῶς περὶ ἐργῶν, ἢ ἔτι Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ἢ δὲ Κρέων ὁ Νικοκλέως ἀλλὰ Πῶλος χαρικλέους σουνηὶς ὄνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ θεωγέτωρ Μαγαδῶν.

17 Grex agit in scena mimium) vnus ex vet. Grex ait, ut & impr. Ego legendum cenfeo, Grex agit in scena mimum. est in hoc eodem idem error duobus locis apud Apul. libris Floridor. FR. DAN.

17 Grex agit in scena mimum] ita Pithæus Subsec. lib. 1. cap. 17. Nam mendosè vulgati. Pindarus: Perithonos viro, qui priuatur amicis, paucique mortalium in arumna sunt fideles, ita ut sint participes laboris. Noti huic rei confirmandæ Ouidiani loci lib. 1. Trist. & lib. 6. de Ponto, Ifocratis in Paranesi, & Aristotelis lib. 7. Moral. ad nu. 602. Gregis nomine ludionis iuxta ac mancipiorum manipuli comprehenduntur, castastorum præsertim ac venalitorum. Douf. Centurion. l. 1. c. 1. In q. edit. & apud Salisberienf. legitur, agit mimum, perperam, & ipso etiam quoque episcopo refragâte. Sic enim eiusdè libri cap. 8. hunc & seqq. versus explicat: Et quidem eleganti vritur similitudine, quia ferè quicquid in turba pro-

fana multitudinis agitur, Comædia quam rei gesta similis est. Vide totum locum, & de mimicis actoribus Bulenger. de Theatro l. 1. c. 41. de aliis quæ huc faciunt Guilielmi. Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt. ERH.

17 in scena mimium] malim, mimum, quamuis idem error sit apud Salisber. vide vet. cod. Salisberienfis. ANO.

17 Agit in scena mimium] Ioan. Salisb. Ecce totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videretur implere. &: Ferè totus mundus, iuxta Petroniū exerceret histroniæ. Παλλάς σκηνῆς πῶλος δὲ σίτη ἢ παρῶν. Et alius. ἔοικεν σίτη δὲ σίτη. Fulg. Beatinus Augur dicere solitus erat, diuersarum urbium honores sanualiter peragi vrbicario mimologo, &c. Credo etiam quod de Theophilii Philosophi sententia legerat μίμησιν ὁ σίτη. ANO.

18 nomen diuitis ille tenet) Nomine Diuitis inscriptum fuisse mimum, è Seneca intelligere est, epist. 15. vbi suo more Meccenatem exagitat: Hunc esse qui in tribunali in nostris, in omni publico cætu, sic apparuerit, ut pallio velaretur caput, exclusis vtrinq; auribus, non aliter, quam in mimo Diuitis fugitiui solet. RICHAR.

19 Mox ubi ridendas) apud Lindembrog. legitur: Post ubi ridendas. Risus nempe in comædiis frequēs, Obser. var. lect. in Papinij Statij Sylu. l. 3. epig. in Claud. ERH.

19 Ridendas inclus. pag. partes.) Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, qui ridiculus foret, ut quicquid lachrymarum atque tristitiæ coegissent ex Tragici affectibus, huius spectaculi risus detergeret. vetus interpretes Persij. ANO.

19 ridendas inclus. pag. b.) In fine fabularum mimi risum mouebant salibus & facetiis, cæque dicteria, exodia dicebantur: scurra qui intrabat, ut ridiculus foret exodiarius. Iuuen.

Vibius exodio risum mouet Attellana. Apul. Florid. lib. 11. Si mimus es, riseris: si comædia faueris, ergo ridendas partes, extremas. Gloss. Ifidori: Exodiū, cantio in theatris ludicra & scurrilis. at in aliis Gloss. Exodium, officium, Exodiarius, impositor officij. de quibus hercle impræsentiarum

ampliamdam cenfeo. I. à Vov.
 20 *Partes.*) Seneca, Ruffinus de metris
 Terent. *Est in Eunuchio Terentij statim in*
prima pagina hic versus trimetrus: Exclufit,
reuoocat, re-leanne? &c. I. à Vov.

21 *Partes.*) Alconius ad illa Cic. in
 Ver. Sape illum, qui est secundum. Et ter-
 tiarum partium. Comedia quinque actus ha-
 bet. Est ergo personarum primarum paruum, que
 sapientie actibus regreditur. Et que subnectit.

Varro de Re rust. lib. 2. Cum accepiffem cõ-
 ditionẽ, ut in 20 partes effut prima. Hora-
 tius: partes nimis tractare fecidus. Iuena-
 lis Satyra. 4. est mihi fape vocandus ad par-
 tes. Cõmentar. Metaphora à Comediis, quia
 scenici ad partes suas solët reuocari. I. à V.

22 *Vera redit facies.*) Seneca: Nemo ex
 istis, quos purpuratos vides, felix est, nõ ma-
 gis quam ex illis qui sunt sceptrum & oblamy-
 dem in scena fawult assignant, cum presen-

te populo elati inaccesserunt & cothurnati si-
 mul exierunt exalceantur, & ad staturam
 suam redeunt. A N O.

22 *Vera redit facies.*) Vincetius Lyri-
 nensis. Cum actor Tragicus sacerdotem ef-
 fingit aut regem. nõ est sacerdos aut rex. Nõ
 desinente actu, simul & ea que susceperat,
 persona, desinunt. BART.

23 *Disimulata.*) optimẽ rescribunt
asimulata. BART.

23 *Disimulata perit.*) malim cū Dou-
 fa, *asimulata perit.* Bulenger de Theatro
 lib. 1. cap. 41. An leg. *desimulata*, ut de for-
 mo, *depingo, defiguro*, & talia. Pontan. in
 Macrob. libro 1. cap. 7. Fortẽ, si rō De acci-
 piatur ut ad p. *indõ*. non ut *sepulcrõ*, Bar-
 thiũs tamẽ ueretur ut hoc nimis sit ingenio-
 sum, malitque scribere *asimulata*, ut apud
 Plaut. *asimulato amaro*. Animaduerf. ad
 Claudian. num. 299. ERHAR.

CAPVT XLI.

Nec^a diu tamen lacrymis indulsi, sed uertus ne Me-
 nelaus etiam^b antescholanus inter cetera mala so-
 lum me in diuersorio inueniret, ² collegi sarcinulas, lo-
 cūmq; secretum & proximum littori moestus conduxī.
 Ibi triduo inclufus redeunte in animum solitudine atque
 contemptu, ³ verberabam ægrum plactibus pectus, & in-
 ter tot altissimos gemitus frequenter etiam proclamabā.

^a Nec diu.
 Videtur de-
 esse nõnul-
 la. Sambuc.
^b antescholanus.
 aut scolanus.

^c num iratum.
^d Effugi. A. In.

^e solitudinem. Ano.
 ego nil mo-
 to.
^f Alcyltos.

^g Gnyton.

⁴ Ergo me non ruina terra potuit haurire? non ^c iratum e-
 tiam innocentibus mare? ⁵ Aufugi^d iudicium, harenæ im-
 posui, hospitem occidi, ut inter audaciæ nomina mēdicus,
 exsul, ⁶ in diuersorio ⁷ Græcæ urbis iacerem desertus? ⁸ Et
 quis hanc mihi ^e solitudinem imposuit. ^f Adulescens om-
 ni libidine impetus, & sua quoque cõfessione dignus exi-
 lio: stupro liber, stupro ingenuus, ⁹ cuius anni ad tesseram
 uenierunt, quem ¹⁰ tanquam puellam conduxit etiam qui
 virum putauit. ¹¹ Quid ille ^g alter, o dii! ¹² qui tanquam to-
 gæ uirilil stolam sumpsit, qui ¹³ ne uir esset à matre persua-
 sus est, ¹⁴ qui opus muliebrem in ergastulo fecit, qui ¹⁵ post-
 quam conturbanit, & ¹⁶ libidinis suæ solum vertit, reliquit
 ueteris amicitia nomen, & pro pudor! tanquam ¹⁷ mulier-

fecu-

fecutuleia, ¹⁸ vnius noctis pactu omnia vendidit? ¹⁹ iacent
 nunc amatores obligati noctibus totis, & forsitan ²⁰ mu-
 tuis libidinibus attriti derident solitudinem meam. sed
 non impunẽ, ²¹ nam aut uir ego liber: que non sum, aut no-
 xio sanguine parentabo iniuriæ meæ.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLI. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Antescholanus.*) *Profcholus sine subdu-*
tor. Antõnio: uide & *profcholium*
Dofitico magistro. & ad p. xxiij. p. 6. NO.

2 *Collegi sarcinulas.*) Iuuenal. *collige*
sarcinulas dicit libertus & erit. BART.

3 *Verberabam plactibus pectus.*) Sic
 Q. Cicero. *verberare aliquem corruis.* fal-
 litur qui solemnem lugentibus pultum pe-
 ctoris putat. BART.

4 *Ergo me non ruina terra potuit haurire?*
Aufugi iudicium arena imposui.) Lau-
fugi iudiciam, arena 2. Tangit præteritas
 suas hitorias, iudicia intelligit de adulte-
 rio, quia uxorem Licha corruperat: arena
 imposui, quia damnatus ad ferrũ, nescio qua
 fortuna ruina euasit. de qua antea: *Non ta-*
cetis gladiator uiscæne, quem de ruina arene
dimitit. certẽ ad hanc terræ ruinam etiam
 illa continent: *Ergo me non ruina t. p. h. Lip.*
E. ist. Quest. 1. 5. ep. 19. A N O.

4 *Ergo me non ruina terra potuit haurire?*
 non iratum innoc. mare aufugi, iudi-
 cium harena imposui.) Ruina pro terræ hia-
 tu. Rob. Titius Assertion. lib. 9. ca. 17. Apul.
 8. Metamorph. In profundam ruinam Capi-
 dius sese paulatim nescius precipitauerat.
 Ruina apud. loci precipitandi & ruendi,
 ut *labina*, loci labendi. Villiomarus An-
 imaduerf. l. 9. c. 20. Leg. aufugi iudicium,
 harena impos. Tangit præteritas suas hitor-
 rias, iudicium intellegit de adulterio, qua
 uxorem Licha corruperat arena imposui,
 quia damnatus ad ferrũ, nescio qua fortu-
 ta ruina euasit. de qua antea: *Non tacetis gl-*
adiator uiscæne, quẽ de ruina arena dimisit.
 Certẽ ad hanc terræ ruinam etiam ista per-
 tinet. Lipsius E. ist. quest. 1. 5. ep. 19. Leg. nõ
 etiã innoc. mare aufugi? Aufugi iudicium,

arene in posui, hosp. occidi? Schop. Verifil.
x. 18. neque uere neque uerifimiliter. Au-
fugere iudicium dixit etiam Valerianus Ci-
clentis, uetus & probus auctor, ferm. de
bon. disciplin. De ruina uide qua supra
adcripsi, us ad illa uerba, quem de ruina
arena dimisit. ERHAR.

5 *Iudicium harena. Ihuc pertinet, quod*
suprà dicit Alcyltos, quem de ruina arena
dimitit. d totus ille locus desit. DA.

5 *Aufugi iudicium. p. 6. effugi. Cice-*
ro frat. Andromeda aufugiens ad spectum
maesta parentis. BART.

5 *Aufugi iudicium.)* Hic sermo non fi-
 ne exemplo. Propertius:

Quisquis es, asiduas aufuge blan-
ditias.

Q. Cicero apud M. fratrem lib. 1. de natura
 deorum.

Andromeda aufugiens ad spectum maesta
parentis. RICHAZ.

5 *Aufugi iudiciũ harena imposui, hos-*
pitem occidi, ut inter audacie nomina mē-
dicus, exsul, in diuersorio Græc. Urbis iace-
rem desertus.) Eleganter Nomina audacia
 appellat, aufugisse a domino. operam arena
 inter Gladiatores, & quidem obscenos id
 quod En colpio, supra dicitauerat Alcyl-
 tos) auctor: aum loc. off. hospitem per fidem
 necasse. uide ibidem quoque. Nocturnus
 percussor ubi eodem conuultione. Li-
 ure optimo indignatus. Cateu o sub ubito, an
 locum totum rescribere potius. atque in-
 terpungere ausim hoc modo:

Effugi iudicium. harena imposui. hospi-
tem occidi, &c.

Quid enim? an non ita Horatius quoque?
 Sed tamẽ admirrõ, quo pacto iudiciũ illud
 fugerit. ----

Vtut est, aqua mihi hæret utrobique, & videtur haud obscure significare, se suam illam ad gladios locatione seu casu fortuito (Deo scilicet, id quod in Prouerbio est, *ὁ θεὸς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ*, opitulante sibi) seu calido, callidoque nescio quo commento, atque effugio ludificatum, incolumem ac sine noxa euasisse; eaque ratione salutem peperisse insperatam sibi. Quo etiam spectat, quod idem successus ipse suos miseratus fuerat modo querimonia huiusmodi. Ergo me non ruina terra potuit haurire? Itē exprobratio illa Ascyltica paginæ sextæ. Non taces gladiator obscæne, quæ de ruina arena dimisit? Quanquã hæc ex Lipsij Epistolicis iam nota. Ut videatur ruina fortasse pensilis nescio cuius Theatri, momento aliquo luxatis machinis, arena elapsus fuga porro consulisse sibi Eucolpius, & (quod Plautus inquit) exercuisse se protenus ad cursuram. eodẽmque forte an pertinuerit Fragmentum illud extra operis huius ordinem, è veteri doctissimi P. Danielis Glossario, Satyrico nostro attributum & inter alia Petroniana exempla sub Lutetianæ Editionis finem ab eruditissimo Collectore relatum huiusmodi: *Petauroq, iubete, (iuuante, malim) modo superior.* Nec non alterum quoque istud à Turnebo emaculatum ad hanc faciem: *In automatium (automarium est in exemplaribus nostris) me conieci.* quod quidem s̄ *Petauri* mentionem antecessisse sane verisimile sit mihi. Scin' quid suspicer ad *Automati forte alicuius*, siue *Pegmaris ruinam*, coagmentis inter se nimio machinamentorum pondere elisis ac solutis scilicet, hanc Eucolpiani effugij imposturam quam dicit, pro argumenti ratione probabiliter accommodari posse. vnde turbella aliquãta, nouã que (vt in re subita solet) concurrentis, inuicẽmque se collidentis exorta populi spectatoris trepidatione, versipellis ille, atque in omnes furtorum occasiones intentus, (ne dicam ipsis pene mechanicis ac scansilibus illis, in quæ impostus fuerat, Tabulatis versatilibus) lubricitate sua, quasi anguilla, ac pressantis (vt dixi) multitudinis beneficio, per turbam tacite, ac latenter vt. fit, in-

uisus atque ignorabilis dilapsus, hoc est, fugituos imitatus inflexa pedum pernitate salutem porro pepererit sibi. I. D. O. V.

6 *In diuersorio Græcæ urbis.*] Tacitus 15. Annal. de Nerone, *Roma incipere scenas non ausus: Neapolim quasi Græcã Urbẽ delegit.* In vet. gloss. ex Petronio. *Satis constat eos nisi inclinatos nõ solere trãsire criptã Neapolitanã.* Et hoc eod. Satyr. *Nõ Troius hostis, Hac in classe venit decepti munus Arida.*

Et in alio loco: *Siciliam modò ventus dabat, sepissime Italici litoris possessor Aquilo,* &c. F. P. I.

7 *Græcæ urbis.*] Iuuen. *non possum ferre Quirites Græcam urbem.* ANO.

7 *Græcæ urbis.*] *Neapolim* intelligunt. atqui *Ancon* quoque *Græcæ urbs* Stratonii, Plinio & Sólino, quæ *Dorica* Iuuenali, quod idẽ valet. Est autẽ & *Ancon* in litore maris. Vide Pighiũ in Herc. Prodic. & Fra. Schotum in Itinerario Italiae lib. I. ERH.

8 *Et quis hanc mihi solitudinem.* alij leg. *solitudinẽ.* nimis multò rectius. ERH.

8 *Quis hanc mihi solitudinem imposuit?* *Adolescens omni libidine impurus, & sua quoque confessione dignus exilio.*] *Apagè Exilium* istud. Leuius hoc enim, quam pro delicto Gytonis, vel etiam iusta ac seria Eucolprij indignatione. Itaque nihil dubito, quin, *Exitio*, scrijserit Arbitr. Hoc enim est illud quod suprà manifesta pro noxia commeritum semet Gyton ipse professus fuerat prius. Fratrum duorum fatali rixæ intercedere ausus, atque ita sese quasi medium facere, hac personata deprecatione proclamans: *Quod si utriusque facinore opus est, rudo ecce tugulum, conuertite huius manus, imprimate u. u. u. ego mori debeo, qui amicitia sacramentum delcui.* Quæ Deprecatio non *Exitio*, sed *Exitij*, & quidem præsentarij res erat. neque alio vtique Gytonis hæcce confessio referenda. ANO.

9 *Anni ad tesseram.*] Tale ferre illud Leucipp. I. S. *ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ ἀνθρώπων ἄλλοις ὡς ἑαυτῷ, ἀλλὰ ἢ κέρκι μαχρῷ.* F. P. I. T. H.

9 *Ad tesseram.*] Terent. *Symbolam dedit, cœnauit.* ANO.

9 *Cuius anni ad tesseram venerunt.*] *Lego. venerunt.* F. D. A.

canie-

9 *Cuius anni ad tessera venerunt.*] Leg. *venierunt.* Lips. Epistol. quæst. lib. 5. c. 19. *Ad tesseram venerunt*, explicare ausim *ad libertatem*, siue eam ætatem qua tesseres ludere mos sinebat. Nam puerorum & adolescentum nuces: viroꝝ autem & senum tessera, id est eorum, qui iuris sui erant, nucesque reliquerant. Etenim nuces relinquere prouerbiũ apud Persum, de iis qui virum adfectant aspirantque ad maturæ vitæ libertatem. Quid si etiam ætatis togæ virili matura intelligatur, qui annus erat XVIII? Nam tribus olim tesseres ludebatur, & iactus felicissimus summusque, *ter sex.* id est XVIII. Sanẽ de *stola togæ virilis* mox sequitur. An rescribi potest: *Cuius anni ante cellam venierunt?* vel etiam, *cuius arma ante cellam venierunt*, pro obscœnis? Explicari hoc ipsum ex alio Petronij loco potest: *in hunc locum me perduxit, prolatoque peculio caput rogare stuprum, iam pro cella meretricis assem exegerat.* An huc facit locus ille Macrobij lib. 1. Saturn. cap. 10. *Ferunt enim regnante Anno edituum Hercules per serias otiantem Deum tesseres prouocasse, ipso utriusque manum tuente, adiecta conditione, vt victus cœna scortosque mulieretur?* Eryc. Puteanus epist. ad Goldastum. ERH.

10 *tanquam puellam*) videtur leg. *puellum.* BART.

11 *Quid ille alter? die qui tanquam togæ*) Leg. *Quid ille alter. õ dij? qui tanq.* Lipsij Epist. quæst. lib. 5. cap. 19. Verissimè Plaut. Aulul. *Perij, õ dies:* antiquè pro *dij*, Gulielm. Plaut. q. in Aul. c. 4. ERH.

11 *Quid ille alter die qui*) malim, *qui togæ virilis die stolam sumpsit.* nisi *tanquam toga virilis*, pro, *togæ virilis loco positum* est. F. P. I. T. H.

11 *Quid ille alter? õ dij?* Verbum. Ouid. *Tu quoque nomen habes cultos Narcisse per hortos.*

Infelix quod non alter õ alter eras. F. P. I. T. H.

11 *Quid ille alter? die qui tanquam togæ.*) L. *Quid ille alter õ dij? q. t. t.* Lips. epist. quæst. lib. 5. epist. 19. *Donna l. qui ipso tanquam togæ virilis die stolam sumpsit.* D.

11 *Quid ille alter? die qui tanquam togæ virilis stolam sumpsit: qui, ne vir esset, à matre persuasus est, qui opus muliebri in ergastulo fecit.*) Scriptura non dubie transposita, & vide, an huiusmodi additamento spes sit, restitui posse concinnus: *Quod ille alter? qui ipso inquam togæ virilis die stolam sumpsit, &c.* Nisi si cui fortè Lectionem hanc Lipsianam potius animatum est sequi: *Quid ille alter, õ Dij? qui tanquam togæ virilis, &c.* Videtur proinde Ascylto idem quod *Græcorum primo* (vt cum Crispo hoc dicam) *Achilli euenisse*, quem parens fati præcicia, quod filium ad Pergama, *Troia sub mœnibus altis* appetitum prædidicisset, periculi huius declinandi, ægrè ab eodem vixque maternis tandem precibus obtinuerat, vt assumpto habitu virginali in Scyro insula tantisper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum cum Troianis obfessis positum esset denique. Sed ille virum se esse masculo facinore Deidamiæ serio aliquando approbavit: Ascyltos contra, accepta semel muliebris patientiæ lege, intercutibus probris vsque & vsque flagitatus porro, post foedissimas adeo Diuisiones, ne capite quidem suo iniuriam abstinuisset videtur. Scires & auersum & aduersum pariter impudicũ fuisse, hoc est, *per caulas corporis omnes* (vt apud Carũ est) *libidinẽ alienã sine vlla exceptione excessisse.* Paret hoc ex superiore quoq; illa Eucolprij increpatione, quæ eum pse inclamauerat prius: *Quid dicis, inquam, muliebris patientiæ scortum, cuius nec spiritus purus est?* Pergit secum porro Eucolpius stomachari. ANO.

12 *die qui tanq. togæ virilis stolam sumpsit.*) Qui eo die, quo adolescentes prætextam ponunt, pro toga stolam induit, vt naturam concuteret, & cum sexu luctaretur. I. à Vov.

12 *togæ virilis stolam sumpsit.*) vt ut ista maculosa, non dubium tamen quin respexerit ad Cicer. Philipp. II. *sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* BART.

13 qui ne vir esset] planè Eunuchum hic circumloquitur. BART. ibid. à matre] statim à natiuitate Iuuenal.

--- & adhuc à matre rubentem. BAR. 13 qui ne vir esset à matre persuasit) Allusio ad fabulam Achil. Notum Achil. suafu & sollicitudine matris in virginem mutasse. I. à V. V.

13 Qui ne vir esset] Fœmina cum non sis, vir tamen esse nequis. F. PITH.

14 Qui opus muliebre in ergast. fecit) vt Hercules captus amore Omphales. quò allusit. ANO.

14 Opus muliebre in ergastulo fecit) Sic saepe circumloquuntur nequitias suas. Musæus, κῆρυξ ἐργα. Longus libr. 4. Poëmen. ἐς ἐν μυτιλίῳ ἀπὸν ἀγὼν ἔστὶ γυναικῶν ἐργα σπυρίδα. Barthius in Musæum num. 14. ERHAR.

14 opus) ἀρπύξ. Lucian. Dea Syr. ἐσθλὴ δὲ ἐκέρει ἀνδρῶν ἔργα, ἀλλὰ ἐν εἰμασί. τὸ γυναικεία ἐρεθιστὶ ἐργα γυναικῶν ἐπιτελεῖται. Longus Poëim. 4. ἐς μυτιλίῳ ἀπὸν ἀγὼν ἔστὶ γυναικῶν ἐργα σπυρίδα. BAR.

15 Postquam conturbauit) Conturbare, decoquere. Serui, qui dominorum pecunias inuenerunt, conturbare dicuntur. L. 5. §. Idem Labeo. D. de institor. L. 16. D. de in rem verso. Et apud Mart. Conturbator Aper. hinc ducta locutio.

15 Postquam conturbauit.) Plaut. Hodie hercle, opinor hic conturbabit pedes. F. PITH.

16 libidinis sua solum vertit) Solum, locus qui aratur : etiam pro ἀγῶν. eodem pacto supra lusit in ambiguitate verbi Locus. Sic aruum quoque & sulcus dicuntur muliebria, vt è contrà vomer virilia. Coluius, Douza, Schoppius ad Apuleij Anechmon. Schicklerath. in Epist. Critic. ERHAR.

17 mulier secutuleia) quæ virum appetat & sectetur: si recta lectio est. Quamquam & respectus fortè aliquis ad rem gladiatoriam, quia hi fugiunt, quos inducit Arbitr. olim in arena. Lips. Saturn.

ferm. lib. 2. cap. 7. de secutore. At non Gnytho puer in arena fuit, de quo hic sermo. Quare Fr. Pithœi explicatio magis est. ERH.

17 Tanquam mul. secutuleia) quæ amicum sequitur. Virgil.

--- tua cura Lycoris: Pèrque nives alium pèrque horrida castra secuta est.

Propert. Et ignotum nonne secuta virum est? F. PITH.

18 vnius noctis tactu omnia vendidit) Leg. vnius noctis pacto. Apul. Cum ipso de uxoris noctu paciscuntur. Macrob. Vnius pretium noctis. Porcianus Notis in Macrob. lib. 2. cap. 2. Pro tactu, pacto, malim. & pacisci noctis, mos, & locutio vetus solebant. Er. Puteanus Epist. ad Goldastum. Ne longius à vniuersa scriptura abeamus, an leg. pactu. ERHAR.

19 Iacent nunc amatores obligati nobilibus totis, & forsitan mutuis libidinibus attriti derident solitudinem meam.) Eandem in seculi icinissimo amore sollicitudinem, multis magnique experimentis percognitam, etiam expe sic Propertius, Cynthiae suam probat, stupri, dedecoris manifesto vitis insinulare:

Quin etiam multo duxisti pocula risu. Forsitan & de me verba suere mala.

A. Iambraui & popularis noster, delicta mea, nulli Poëtarum secundus tenerrimo hocce disticho?

Forsitan & de me teneros motura calchinos

Miscetur vestris fabula nequitiis. Notanda porro phrasis ista: Mutuis libidinibus attriti, etiam Propertio familiaris, de virosissima Cleopatra istiusmodi nobis Elogium perhibenti:

Et famulos inter scemina trita suos. Denique ipsi quoque Petronio infra. Vt cunque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat accepit. Ad anhelitus istos etiam referendum Iuuenalis illud:

Nec quaritur, quod

Et la-

Et lateri parcas, nec quantum iussit anhelis.

19 Iacens.) Propert. Nunc iacet alterius felici nix a lacerto.

20 Mutuis libidinibus attriti) sic infra de Eumolpi opere Venerio cum puero: inter anhelitus sudoresque tritus. Attriti libidinibus, λιπαρόνυχοι. Pollux libr. 2. οἱ δ' ἐνδεῶς, αὐτῶν ἔχοντες, λιπαροὶ, ἢ ποσίσσῃ καλοδύ, ἢ λιπαρόνυχοι, nimirum nimia Veneris patientia atque afflictione detritas nates habentes: Horatio De-

puces, Iuuenali Depyges. Papyas: Marisca, proprie vesica, qua circa podicem maritiam ex nimio fricatu & usu agendi opus Sodomiticum solet eructuare. Vnde Iuuenalis:

--- Si podice leni Scinduntur tumida medico ridente varisca. ERH.

21 Nam aut vir ego) Apul. lib. 5. Metamorph. Nec sum mulier ego, nec omnino spiro, nisi eam pessum de tantis opibus deiecero. ANO.

C A P V T X L I I .

Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires: mox in publicum profilio, furentisque more omnes circumreo porticus. Sed cum attonito vultu efferatè que nil aliud quam cædem & sanguinem cogito, frequentisque manum ad capulum, quem deuoueram, refero, ¹ notauit me miles, ² siue ille planus fuit, ³ siue noturnus grassator: &, Quid tu, inquit, commilito, ex qua legione es, aut cuius centuriæ? Cum ^b constantifimè & centurionem, & legionem effem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu vestro ⁴ phæcasti milites ambulanti? Cum deinde ⁵ vultu atque ipsa trepidatione mendacium prodidissem, ⁶ ponere iussit arma, ⁷ & malo cauere. Despoliatus ergo immò præcisâ vi-tione, retro ad diuerforium tendo, paulatimque temeritate lassata cœpi grassatoris audaciæ gratias agere.

a fortè militiam.

b fort. in-trepida.

⁸ Non bibit inter aquas ⁹ poma, aut pendentiâ carpit Tant alius infelix quem sua vota premunt. ¹⁰ Diuitis hæc magni facies erit, omnia ¹¹ cernens ^e Qui ¹² timet, & sicco concoquit ore famem.

c aut poma natiua carpit. ANO. d omnia latè. e Qui tenet. ANO. e Nūquam f abreddit.

¹³ Nequaquam rectè faciet, qui citò ^f credit. Nemo ¹⁴ cælum putat, ¹⁵ nemo iusiurandum seruat, nemo Iouem pluris facit: ¹⁶ sed omnes opertis oculis bona sua computant.

17 Quod hodie non est, cras erit: 18 sic vita truditur. *
 Quod 19 non exspectas, ex transuerso fit, & 20 super nos
 Fortuna negotium curat. *
 Apes 21 ideo pungunt, quia vbicumque 22 dulce est, ibi &
 acidum inuenies. * *
 Semper hac in re qui vincitur, vincit. *
 23 Nemo nostrum non peccat: homines fumus, non dij. *
 Non 24 multum oportet consilio credere, quia suam ha-
 bet fortuna rationem. * * *

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XLII. T. PETR.
 SATYRICON.

Notauit me miles) saepe ita ioloqui-
 tur pluribus locis. BART.
 1 notauit me miles. siue ille planus fuit)
 Planus, erro. Hinc plano peripatetici, ab
 Lactantio dicuntur Philosophi Aristotelici,
 propter inconstantiam differendi, &
 eorum erraticam ambulationem. Gu-
 lielm. Plaut. quaest. in Menachm. cap. vlt.
 Infra vocatur vagus miles, ----- Miles va-
 gus exstruit armis. Planus ergo miles va-
 gabundus & erraticus seu erroneus, qua-
 les sunt quos hodie vocamus Gardekrecht,
 quasi dicas, milites guardianos, qui guar-
 diam, id est, praesidia quaerunt. quorum
 fraudes & imposturae locum iralationi de-
 derunt, vt planus pro nebulone & impo-
 store dici coeperit. ERH.
 2 siue ille planus, siue nocturn. glos-
 sator) Planus, qui discurret sine noxa a-
 liorum. Grassator, qui eadem molitur
 vel ex lubricitate vel propter praemia. vnde
 proprie, praedones nocturni, praemiato-
 res: Nonnis. de his Manil. lib. 4.
 Sed pecorum membris media grassentur
 in vrbe,
 Et laceros artus suspendant fronte ta-
 bernae,
 Luxuriaeque parent cadem, mortisque
 lucrentur.
 Vide Plautum Amphitr. Sc. i. Arnob. libr.
 2. Apul. Mil. lib. i. T. I.
 2 planus) impostor. ANO.

3 siue nocturnus grassator) Abdias
 Propheta vers. 5. si te fures, si nocturni
 grassatores inuasissent, ita Seb. Castalio
 expressit hunc Petronij locum imitatus.
 Sic Gell. lib. 20. cap. 1. qui vesperi suo
 viuit, ait Plautus. Philoxen. ησπικιτθ.
 dormitator, fur nocturnus, Hinc Sidon. lib.
 1. epist. 8. vigilans iures, dormiant pote-
 states. In Antercatione Hadriani Augu-
 sti & Epicteti, Quid est nox? Laboranti
 requies, grassanti lucrum. Sauro ad Sidon.
 lib. 1. epist. 8. ERH.
 3 nocturnus grassator) horum mentio
 apud Festum, Focam Virg. vita Caton. a-
 pud Gell. lib. II. cap. 2. Aufonium peri-
 culi. Iliad. 10. BART.
 4 phocasiati) phocastium est calcia-
 mentum rusticum non militare. ANO.
 4 phocasiati) quid si legas, phocalia-
 ti, id est, crispatis capillis, a focali, id est,
 amictu armorum, quanquam ineptum
 fortasse videri possit emendare quem, quod
 non intelligat. F. DAN.
 4 phocasiati) L. phocasiati. Turneb.
 militem enim non phocasiatum, sed caliga-
 tum oportebat. D.
 4 Phocasiati milites ambulanti) Ita
 enim princeps nobis hunc locum restituit
 Turnebus. Rite, atque ex disciplina Ro-
 mana. Militem enim non Phocasiatum,
 sed caligatum esse conueniebat. Neque
 iis assentior tamen, qui Phocasia, mulie-
 bre cal-

bre calcementi, seu solearum genus fuisse
 volunt, ac tantum non cum Sycionii
 confundunt. Perperam Sycionia enim letio-
 ris pretij, tametsi Lucretius reclamare vi-
 deatur, ac duarum drachmarum quibus:
 Phocasia vero bis tanti. Et illud quidem
 doceo ex Dialogis Meretricis Luciani:
 Δο. Εἴτε ὁ Μορφέην, ἢ τοῦτο ἄλλο, ἢ τὸ
 δὴμαρτὸν ἐκ Σικωνίου τὸ ποδῶν δὲ δὲ παρ-
 μῶν. Aterum ex Seneca de Beneficiis 7.
 cap. 21. ita rem. ut in computante Pytha-
 gorius quidam emerat à sutore Phocasia
 (rem magnam) non praesentibus nummis.
 Et paulo post de eodem ad tabernam Su-
 tonis interdum occidit non minus ex, edū-
 di graui nequicquam reuorsō: At Phi-
 losophus noster tres, aut quatuor donatus
 (non vultu manu) domum reuoluit, subinde
 concutens. Rem magnam, subdit Seneca,
 εἰς μῶν, & suo more argutias faciens cre-
 do, quia praediores fortasse, quam pro-
 periona Philosophi videbantur: quem
 Crepidus potius, vel Baccus calcatum in-
 cedere conueniebat. Et tamen idem ille,
 quem dico, Romana sapientiae antistes, lib.
 20. Epistol. 1. ipis a se hae quidem in-
 scortum mihi sentire videtur, quo loco
 monet: Puto quidam esse, quae decem pho-
 casiatum palliarum. Vnde in comam e-
 tiam omnium Philosophantium vfu fuisse
 videri possunt, haud aliter, quam auertui
 Pallium, peculiare nunc generi gestamen:
 cum quo, Phocasia, coniunxit (vt vides)
 Seneca. Vt ut est, Graecanicum genus, ex
 Plutarcho: ex Appiano coloris etiam can-
 didi fuisse condiscimus. Alibi certe calcei
 Romanos quoque in publico vsus de Mar-
 tialis cognoscas, ita in Cinnam quandam
 ludente more suo:
 Sordidior caeno quam sit toga, calceus
 autem
 Candidior prima sit tibi, Cinna, miue,
 &c.
 Et fortasse Phocasiatum voluit dicere.
 ANO.
 4 Phocasiati) φαιμαστον, ἡσπικιτθ.
 τθ εἰδθ γεωργικῆ. F. PITH.
 4 phocasiati) Leg. phocasiati. Tur-
 neb. Aduersar. l. i. c. 15. Calcei alibi pha-

casta. Appian. lib. 5. Senec. 7. de Benefic-
 cap. 21. apud quem emit phocasia Pytha-
 goricus vt σεμνῶ. Hinc & insolens, miles
 phocasiatus Petronio, vbi malè phocasia-
 tus aut phocasiatus. Hae veriora quam
 quod Hesych. phocasiatus esse ait tegimen
 pedis rusticum. Appiani verba: ἡσπικιτθ
 ὅτι ἀπὸ νευρῶν Ἀθηῶν, ὅ ἀβροαῶν ἐχούσιν
 ἰσθμῶν ἢ Ἀλεξάνδρῶν, ἢ καὶ ἄλλοι ποικίλων.
 Marcellus ad Persium. Saty. 5. ERH.
 5 vultu atque ipsa trepidatione] per-
 inde atque Aureus apud Senec. testatur,
 Thyett. v. 329. Multa sed trepidus soler de-
 t. gere vultu. Eludant igitur qui voluit &
 fulque deque habeant leges scriptas: dum-
 modo conscientiae non imponant. & eius
 simulos substant: eius intimos cru-
 ciatu proditor vultus enunciat. Quod as-
 ferit & Petignus Vates Metamorph. lib. 2.
 v. 447.
 Meum quam difficile est, crimen non pro-
 dere cultu!
 VVeitzius Nor. in Prudentij Psychomach.
 l. i. v. 702.
 6 ponere iussit arma] Hinc colligi-
 mus tantum milites arma portasse, ceteros
 inermes per vias incessisse. Et si qui
 cum armis a milite deprehensus fuerit, ab
 eo spoliatum & arma ponere iussum. Infra
 de hoc eodem grassatore ait Encolp. Pro-
 fuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi ab-
 iulit gladium. Videtur autem haec grassan-
 tum & raptorum formula fuisse: Pone ar-
 ma, & malo caue. Fortassis etiam apud Ger-
 manos, de quibus id innuere videtur Rat-
 pertus Turegriensis in Casib. Mon. S. Galli,
 vbi Gold. in Gloss. tom. 1. Alaman. script.
 ERHAR.
 7 Malo cauere] Plaut. Omitte Lyde,
 ac caue malo. & Caue malo ac taie tu. Cat-
 tal. Quare qui sapiet, malo cauebit. F. PITH.
 8 Non bibit) Citatur à Fulgent. Placia-
 de lib. 2. Mytolog. in Tantalii fabula. ANO.
 8 Non bibit inter aquas] Vincentius
 adducit in Specul. hist. lib. XX. cap. XXV.
 & ante eum Fulgentius Mytolog. lib. 2.
 in fab. de Tantalio, vbi legitur:
 Nec bibit inter aquas, nec poma nata-
 tia carpit.

apud Vincentium verò legitur:

Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit.

aliàs legitur, poma patenti. P. DAN.

8 Non bibit inter aquas in avaritiam & pecuniam studium. Scalig. in Catalect. Vide Bèthium de con. olar. Philof. lib. 3. met. 12. i. ique Thomam Aquinat. & Natalem Comitem in Mytholog. ERH.

8 poma aut pendentia carpit] al. nec carpit pendula poma. quod mihi quidem magis arridet. ERH.

9 poma aut pendentia in vet. quodam aut nec carpit pendula poma. al. aut poma natantia. ANO.

10 diuitis hac magni facies erit] Paulinus Natali. 9. Fel.

----- vit

Defectus miseri meus, & miser ardor habendi,

Atque ita & inter opes inopes, quasi Tantalus ille

Inter aquas sitiunt, nec habent quod habere videntur. BART.

10 Diuitis hac magni] Cato:

Dilige denarium, sed parce dilige formam.

Illi enim parce denariorum formam diligunt, qui pro sola necessitate quarunt. Sed formam illi desiderant, qui denarios vendicant non pro necessitate sed pro superflua auiditate, quod faciunt diuites, iuxta illud Petronij,

Hos magis sitiens erit, omnia cernens Qui timet & sicco, &c.

Iacobus Magni Sopholog. lib. 6. cap. 18. ERH.

11 Cernens:] al. late.

11 omnia cernens qui times] vide Higinum fab. 82. BART.

12 qui timet] al. qui tenet,

13 Nequaquam recte faciet qui cito credit] al. Namquam recte facit, qui cito credit. Iesus Syrach. c. 19. Qui cito credit, & non est corde. Calixtus P.P. ad Episcopos Gallie, Innocens dum credit, facile, cito labitur. Plura consignarunt Siva'o ad Sidon. l. 8. epigr. 11. & Goldastus ad Columban. c. 6. ver. 40. Plancus lib. 10. Epistol. famil. ad

Cicer. Credulitas error est magis quam culpa. Iustinius lib. 11. Quicquid in eo sit, credulitatis, non perfidia, culpam esse, cuius tamen iam magna se supplicia pependisse. Iacob. Magni Sopholog. l. 15. ca. 11. post Petronij verba: Prudentis est, ut de facili non credat, cum non petat maturitas leuitatem congruens prudentibus. Namque qui cito credit, cito fertur inconsultus: itaq; sapienter non viuit. Prudentis igitur credulitas nec suspicionis modum habeat, sicut opinio: nec certitudinem mox accipiat, sed more medio se gerat, quia, teste Varrone in suis Sententiis, fides est media & opiniones & scientia, neutram attingens. Prudens igitur de facili non credat. &c. ERHAR.

14 Nemo cælum putat] id est fita & prouidentiam diuinam, quæ coelitus destinantur. Infra: Habeo tamen quod cælo imputem, si nos fata coniunxerint. ERHAR.

14 nemo cælum putat] Deum. Claud. prolixus ather.

Noluit humano titulos auferre labori. BART.

14 nemo Iouem pluvius facit] adhibendus est gestus ut intelligas γ α μολος ἀντ' α. Sic in illo Publij.

A morte semper homines tantumdem absumus.

Ita in sacris literis Esaiæ 51. vers. 6. οὐδὲ κείνοισιν ὁσσοῦ τὰ πάντα ἔσται ἄσβεστος. BART.

14 Nemo cælum putat, nemo iusurandum seruat, sed omnes operis oculis bona sua computant.) Frequens hæc apud probos omnes tam veteres, quam novos scriptores querimonia. neque dissestantia Ouidiana illi ex libris Tristium.

At reditus iam quisque suos amat: & sibi quid sit

Vtile sollicitis computat articulis. I. DOVSA.

15 Nemo icinium seruat] sic habet vet. lib. quo vnico hac in parte vsi sumus. Cæterum ut id, quod sentio, liberè dicam, vereor ne hoc nobis verbum Monachus exscriptor pro iusurandum ex ingenio reposerit. F. DAN.

16 omnes

16 omnes operis oculis bona sua computant] Iac. Magni Sopholog. lib. 5. ca. 13. Nec solum homines peccata propria non intelligunt, sed etiam bona quædam si fecerint, sublimare valde contendunt: iuxta illud Petronij:

Omnes operis oculis bona sua computant.

Verior tamen lectio est, operis. ERHAR.

17 Quod hodie non est, cras erit: sic vita traditur.

Ad exemplum creolo istius Horatiani: Traditur dies die, &c. Sententiola porro istæ, interiectis passim asteriscis, lacunasque explentibus dispositæ vsque ad postremam illam:

Non multum oportet consilio credere, &c.

Ad Eucolpij derelicti personam pertinere videntur, semetipsum demum consolantis de vi atque iniuriis, imò contumeliis ab Aesclyto illatis sibi, de que perfidia ac disfidio pulli sui, Gytonus. Habes ibidem: I. DOVSA.

18 sic vita traditur] Inscriptio: VIXI. VT. VIVIS.

MORIERIS. VT. SVM. MORTVVS. SIC. VITA. TRVDITVR. I. à VOV.

19 Quod non expectes ex transuerso fit] Auctor Queroli: Nunquid ex transuerso quisquam me heredem insituerit? Quintilian. in Declam. Deorum numen rebus humanis etiam quæ non apparet, interuenit. ANO.

19 Quod non expectas ex transuerso fit, & super nos fortuna negotium curat] Sic & Seneca quoque loquutus deprehenditur libr. de vita beata: Morbos dico, funera, debilitates, & cætera ex transuerso in vitam humanam incurrentia. Est itidem apud Plautum: Ex transuerso incidere. I. DOVSA.

19 quod non expectas] Eurip. Alcest. & Androm. πολλά δὲ ἀέλπιδος κήρυνοι θεοί. Heliodor. libr. 7. ἰσπερ δὴ πολλά ἐξ ἀδόξα πολλάκις αὐτὸν ἀνθρώπων τύχαι κερύρονται. BAR.

19 Quod non expectas, ex transuerso fit] similis sententia apud Plaut. Mostel. a. 1. sc. 1. in fin.

----- Sed vnum hoc scito, nimio celerius

Venire, quod molestum est: quàm id quod cupide petas. vbi Lambinus in Comment. ERH.

20 Super nos fortuna.) Senec. Iam fortuna supra te fuit. F. PITH.

20 Fortuna negotium curat] Demosth. Olynthiaca II. μάλλον δὲ λὸν ἢ τὸν θεὸν πάντ' ὅτι τὰ θεῶν ἀνθρώπων ἐργαζομένη. Philostr. Heliod. BART.

21 apes ideo pungunt] Claud. Fescenni.

Non quisquam fruitur veris odoribus,

Hyblæos latebris nec spoliat fauos, Si fronti caueat, si timeat rubos,

Armat spina rosas, mella tegunt apes.

BART. 21 Apes ideo pungunt] Apuleius: Vbi mel, ibi fel, ubi vber, ubi tuber. ANO.

22 Vbicunque dulce est] Antiphon. ἔνθα τὸ ἴσ' ὄσι παλιν ἔπει ἐν τὸ λυπερόν. F. PITH.

22 Vbicunque dulce est, ibi & acidum inuenies] Claud. mella tegunt apes. vide Bèth. lib. 3. met. 7. Ba. in. ad Claud. num. 869. Similis sententia apud Gregorium M. in Moralib. Et vniugo dici amat. Vbi mel, ibi fel, ex A. uleio. Acidum, id est amarum, λυπερόν saur. Infià: Sicarioque auidè poculo, negat ibi unquam acidus fuisse. ERH.

23 nemo nostrum non peccat, homines sumus.) Xenophon. π. δ. ε. τὸ γὰρ ἀμαίγειν ἀνθρώπους ὅτι αὐτὸν ὄμιμα διαμασσοῦ, lib. 6. ἔρω γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἐν δὲν δ' ἀνδ' τῆν σ' ἔργα τελεῖν. BAR.

23 Nemo nostrum non peccat, homines sumus, non Dÿ,) Terent. Homo sum, humani à me nihil alienum scio. Iustinianus Imp. in L. 2. §. 14. C. de vet. iur. enucl. Penitus in nullo peccare diuinitatis magis quàm mortalitatis est: quod & à maioribus dictum est. Et in l. 3. §. 13.

ead. tit. *In nullo aberrare seu in omnibus irreprehensibilem seu inemendabilem esse diuina utique solius, non autem mortalis est constantia seu roboris, quemadmodum & à maioribus dictum est.* Dicitur illud maiorum fortè tale fuit: *μηδὲν ἀμαρτάν ἐστὶ θεῶν ἢ πάντα κατὰ νόμον.* Petronius inf. a: *Fateor me saepe peccasse: nam & homo sum, & adhuc iuuenis.* Constantinus. M. Imp. Orat. ad Sanctorum coetum cap. vlt. *Humanum videtur aliquando errare at in humanis erroribus Deus est omnino expers culpa.* Simonides: *πάντα δ' ἀμωμὸν ὄντις.* Dionysius Cato in Distich.

---- *Nemo sine crimine uiuit.*
 B. Iacobus Apostolus in Epistol. ERHAR.
 24 *Non multum oportet*) Conuenit cum illo Menandri:
ὁ παρὰ τὸς ἀγαθὸς, πλὴν παρὸς αἰτίαν καὶ ἂν ἄρῶς ἐπολαβεῖν τις μὲν δορεῖ
ἀλλ' ἐστὶ ἢ ταυτέματον ἐνίοτε χρῆσιμον.
 F. PITH.
 24 *Non oportet consil. cred.*) Salust. ad Cæs. *Sape praua magis, quam bona consilia prosperè eueniunt, quia ple-rasque res fortuna ex consilio suo agit.*
 I. à Voy.

C A P V T X L I I I.

IN¹ pinacothecam perueni vario genere tabularum mirabilem. ² nam & Zeuxidos³ manus vidi nondum vetustatis iniuria victas, ⁴ & Protogenis rudimenta ⁵ cum ipsius naturæ ^a veritate certantia, non sine quodam horrore tractaui. Iam verò Apellis, quam Græci ⁶ monocromon^b appellant etiam adorauit. Tanta enim subtilitate extremitates imaginum erant ad similitudinem præcisæ, vt crederes etiam animorum esse picturam. Hinc ⁷ aquila ferebat cælo sublimis deum. Illinc candides Hylas repellebat improbam Naiada. ⁸ Damnabat Apollo noxias manus, lyramque resolutam modo ⁹ nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum ¹⁰ amantium vultus, tamquam in solitudine exclamaui, Ergo amor etiam deos tangit? Iuppiter ¹¹ in cælo suo non inuenit quod eligeret, & ¹² peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit. ^d Hylam Nympha prædata, imperasset amori suo, si venturum ¹³ ad interdictum Herculem credidisset. Apollo pueri umbram reuocauit in florem, ¹⁴ & omnes fabulæ quoque habuerunt sine armulo complexus. At ego in societatem recepi hospitem ¹⁵ Lycurgo crudeliorem. Ecce autem, ego ¹⁶ dum cum ventis litigo, intravit pinacothecam ¹⁷ senex canus, ¹⁸ exercitati vultus, & qui ¹⁹ videretur nescio quid magnum ²⁰ promittere,

a varietate.
 b al. monocromon.

c al. in cælis.

d Hilari Nympha ad interceptum omnes fabulæ.

EVMOLPVs.

tere, sed ²¹ cultu non proinde speciosus, ²² vt faciliè appareret cum ex hac nota literatorum esse, ²³ quos odisse diuites solent. Is ergo ad latus constitit meum.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLIII. T. PETRONII SATYRICON.

IN Pinacothecam.) Pinacotheca, seu tablulum, locus vbi tabulæ pictæ posita. Varro de Re rust. libro. i. *Cum spectatum veniunt villas, vt videant pinacothecas.* vide Fest. I. à V o v.
 1 *In Pinacothecam perueni vario genere Tabularum mirabilem.*) De Pinacothecis consulendus Plinius lib. 35. c. 2. I. D o v.
 2 *Nam & Zeuxidos manus vidi.*) Syneusius epist. 154. *ὅτι ἔκαστος τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, καὶ ἄλλος τὴν ἀλλοῦ, καὶ ἄλλος τὴν ἑτέρου, ἰδὼν ἴσως ἴσως.* I. à V o v.
 2 *Zeuxidos manus.*) Schol. Pindari. Cly. nr. *χεῖρας ἀντὶ τῶν ἑσθίων.* BART.
 2 *Zeuxidos.*) De hoc Cicero, Plinius, Plautus Pœnuli. Festus in *Pistor*, Val. Maximus l. 3. c. 7. ERHAR.
 3 *Manus.*) i. e. picturas. Sic dicitur *χεῖρ Ἀπὸλλου, χεῖρ Περικλέους* apud Pollucem *Manus* etiã pro scriptura: quia nimirum *ῥαφῆς* Græcis & pingere notat & scribere. ERHAR.
 4 *Et Protogenis rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia non sine quodam horrore tractaui.*) Quamuis τὸ Veritate, non alienum huic loco, ego tamen assentationem in eam partem flecto, vt *Varietate* potius rescribendum existimem. Consule eundem Plinium super Protogene, Statuariz non minus, quam Picturæ artibus famigerato. I. D o v.
 5 *Cum ipsius naturæ certantia.*) al. *cum ipsa naturæ cer.* M. S. *cum ipsius naturæ veritate cert.* ANO.
 5 *Cum naturæ veritate.*] Plin. lib. 33. *Accesit ars pictura. Didici homo naturam prouocare. Cicero libro ix. de Iuuent. Præbete ex istis formosissimas, dum pingo quod pollicitus sum vobis, vt mutuum in simulacrum*

ex animali exemplo veritas transferatur. V. 5 *Naturæ veritate.*) Doula leg. *varietate*: aliter quàm bene. *Veritas* opponitur rei fictæ: qualia Protogenis *rudimenta*. Opponitur enim inter se *veritas*, id est res ipsa, & *rudimentum*, id est, imago & simulacrum. Vnde Cicero pro Q. Roscio: *Quod est veritate falsum.* h. e. re ipsa. vide Castalionè in Annotat. ad c. 1. Ioannis Euangel. ERHAR.
 6 *Quem Græci monocromon.*) L. *monocromon*. Vt intelligatur pictura Apellis in qua *ἄνευ ποικιλίας* id est, pictura *λίσις* est. Ita longè corruptiss. locum, rectè emendat Scaliger.
 6 *Monocromon.*) al. *monobemeron*, al. *monochromon*. ANO.
 6 *Monocromon.*) Sic vet. non *Monochromon*, aut *Monochromada*, quod Hyge-moni cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribus constituisse notat. F. PITH.
 6 *Monocromon.*) fortè leg. *monogrammon*, vt sit pictura linearis Apellis. P. DA.
 7 *Aquila ferebat cælo sublimis Deum.*) sc. Ganymedem. In Priapeijs: *Quod, Ioni dederat, qui raptus ab alite sacra Miscet amatori pecula sacra suo.* ERHAR.
 8 *Damnabat Apollo noxias manus.*) quod Hyacinthum disco interemisisset. IN.
 9 *modo nato flore.*) Hyacintho. Elegatissimè Coluthus de Rapt. Hel. BART.
 10 *Pictorum amantium.*) meliùs fortassis: *diuorum am.* BART.
 11 *Iuppiter in cælo suo non inuenit quod eligeret, &c.*) Similia apud Terentium in Eunuch. ERHAR.
 12 *peccaturus.*) adulteraturus, scortaturus hæc est propriissima notio huius verbi *peccare* pro pellicari, h. e. scortari, mœchari. BAL.

Catholico: Peccare dicitur quasi pellicari. & inde peccator, quod nomen antiquitus tantum flagitiosos & libidinosos significabat: sed postea transiit in appellationem omnium iniquorum: & dicitur peccator quasi pellicator. Hinc peccatrix pro meretrice. Auctor ad Cornel. Papam de Passione Christi: Filio prodigo reuertenti non improperas luxum: mulieri adultera non opponis prostibulum: peccatrici publica non recusas seruitium. Hinc & in sacra Scriptura peccatores dicti præuaricatores diuinorum præceptorum, quod spreto & relicto thoro Christi cum alienis Dijs adulterentur, & castitate Ecclesiæ prostituta cum carne, mundo & Diabolo liberè voluptentur. ERH.

12 Nemini tamen.) l. talem. cetero qui falsissimum docent omnes fabula. BAR.

13 Ad interdictum.) Quodnam quæso interdictum liberum hominem exhibere postulasset? F. DA.

13 Ad interdictum Herculeum.) al. ad interceptum Herculeum. ANO.

14 Et os fabula. Ial. & hos tabula. M.S. & as fabule, quod forsitan pro omnes scriptum est. ANO.

14 Et hos fabula quoque habuerunt sine amulo complexus.) Non ut ego inuentus, infelix, deseruisset, cuius amores ad se per summam iniuriam translato amulos Ascyltos interuortit. vnde abs eodè subiungitur statim: I. DOVSA.

14 Et omnes fabula. &c. complexus.) v. c. & hos fab. Fort. & suos fabula. ERHAR.

15 Ligurgo crudeliorcm.) Referunt interpretes ad eum Lycurgum, de quo infra legitur: Quidquid Ligurgi villa grassantibus exhibuisset. Non rectè, quomodo mihi persuadeo. Nam illa grassatio multo tempore post accidit, quam hæc fierent. Quare nihil dubito de Lycurgi illius crudelitate interpretari, quod & Ammianus l. 22. Iudicibus Cassij tristior & Lycurgis. Et lib. 30. circa fi. Iudices nunquam consulto malignos elegit: sed si semel promotos agere didicit immaniter, Lyrgos inuenisse se predicabat & Cassios. ERH.

15 At ego in societatem recipi Lycurgo crudeliorcm.) Atque hic Lycurgus ille fuisse

videtur de quo mentio supra, cuiusque a deo villam a se dissipatam, vestesque latrocinio harpagatas, ipse apud Eumolpum postea iudiciū professurus Eucolpius, eo dico ne quis temerarium Thracè illum Dryantis filium, Liberi patris osorem.

Vesunumq; noua nequicquam in vite Lycurgum: aut Legum etiam Lacedæmoniarum latorè ex transverso somniet nobis. I. DOV.

15 Lycurgo crudeliorcm.) fuerit Lycurgus crudelis Homero, Virgilio, alijs. Hæc tamè potius referenda ad illū Lycurgum, de quo postea: Et quicquid Lycurgi villa grassantibus præbuisse. quæ narratio deficit. F. PIR.

16 Cū vētis litigo.) Haud absimile apud Paulum ad Corinth. c. 14. εις αἴρα λαλῶ οὐ. Lucret. lib. 4. ne ventis verba profundant. Propert. lib. 1. Eleg. 16. At mea nocturno verba cadunt Zephyro. I. à VOV.

16 Cū vētis litigo.) proverbialis locutio, omnibus linguis & gentibus usurpata. Job. c. 6. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis. & in ventum verba profertur, hoc est, inania, vacua sine pondere & effectu. Coluthus in Helenæ rapto:

ἄς ἢ μὲν πολὺδ' αἴρας ἐς πέρας φαν' οὐρα,
Μητέρα μασεύουσα μάτην ἐπι δ' ἔλιον κ' ἔρη.

Hepidannus iunior Sanctgallensis de Vita. S. VViborada lib. 1. cap. 25. Ille afflictum clamitans cum cognouisset se preces in ventum fundere, surrexit. Aleonora Angliæ Regina in Epistol. ad Cælestinum Papam apud Petrum Blefenf. epist. 145. Sed quid talibus immoror? curro in incertum, & æra verbero, atque in ventos nostri gemitus euanescent. Aul. Sabinus Eleg. 2. sub persona Demophontis ad Phyllidem:

Nunc venti mea verba ferant, qui verba tulerunt.

id est, euanescant, & nihil apud te proficiant. Suidas Ἀνέμω ἔλεγε τὸ εἶπαι τῶν ἀνθρώπων. Cui simile & ithoc apud eundem, Ἀνέμους γεαρρῆεις, in cassū niteris: frustra laboras. Sic dare verba in ventos dixit Ouid. Et ventosus dicitur, cuius promissa pro spisso eueniunt, aut in ventum abeunt, qui multa promittit, & pauca præstat. Dionysius: Cato in Distich.

Nec

Nec sis ventosus, dum vis urbanus haberi. item vanus & mendax. Osee cap. 9. v. 7. v. spirituale, hoc est, ventosum. Loquitur autem de vanis Prophetis. ERHAR.

17 senex canus & exercitati vultus.) Ita vocat poetæ pallidum & macileatum vultum. Hinc & imagines Poëtarum macræ pingebantur. Iuuenal. sat. 7.

Vt dignus venias hederis & imagine macra.

De pallore poetarum & studiosorum hominum, eiusque causa vide Rader. ad Mart. l. 7. epigr. 4. ERHAR.

17 senex canus) Eumolpus. I. T.

18 exercitati vultus.) rugosi, austeri. INNOM.

18 exercitati vultus) Vide comm. Iuuen. Sat. 7.

Vt dignus venias hederis, & imagine macra. I. à VOV.

18 exercitati vultus) Caper, Exercitatus laboribus, Exercitatus studiis. F. PIR.

18 Exercitati vultus) ob vigilias in studio, ita pictos poetas auctor Scholiast. Iuuen. BART.

19 qui videretur nescio quid magnum promittere) accipi potest promittere de vultu, quasi eius vultus ali quam, eruditionem promitteret, hoc est, præ se ferret. Rittershusius Not. in Phædrum. ERH.

20 promittere) προσδοκῆσαι ἐξ ἑστῆται. Iuuen. Sat. 6.

----- dura per brachia seta
Promittunt atrocem animum. --- ANO.

21 cultu) vestitu. Plant. Exerce vocem per quam vitius, & colis. Lucanus 10. Pharf. Diuitias Cleopatra gerit, cultuque laborat.

Tertullianus de pallio, Scytala signati pelliger ille, qui totam epitheti sui sortem cura muliebri culcit comprensauit. ANO.

21 Sed cultu non proinde speciosus, ut facile appareret eum hac nota literatum esse, quos odisse diuites solent) Confer cum ius sententiam illam multo argutissimam Epistolæ Plinianæ lib. 7. de Cornelio Minutiano: Narus splendide, abudat facultatibus, amat studia, ut pauperes solent. Vnde apparet, iam inde à Plinianis temporibus, humanitatem ac literas odio semper diuitiarum amatoribus fuisse, proinde non esse, quod nostri modo sæculi fastidium ac contemptum tantoperè miremur: nec quicquam expediendo huic loco accommodatius inuenies, qui tamen ad veterem hanc formam interpolandus videtur. I. DOVSA.

22 Vt facile appareret eum ex hac nota literatorum esse, &c.) qua phrasi itidem infra vsurus, Ex hac nota domina mea est, &c. Igitur Eumolpum interrogare properat Eucolpius. I. DOVSA.

22 eum ex hac nota literatum esse, quos odisse, &c.) ipso vultu Eumolpum ex eo genere hominum adgnoscat, quod odisse diuites soleant, scilicet Poëtam. Barthius in Ceir. Virgil. numero primo. Leg. eum ex hac nota literatorum esse. intelligit Poëtas. Ex hac nota, id est, talis phrasi Petroniana. Schopp. Verisim. l. 2. c. 18. ERHAR.

23 quos odisse diuites solent) Plin. lib. 7. epistolarum, Amas studia ut pauperes solent. D.

23 quos odisse diuites solent) Horatius lib. 1. Sat. 4.

CAPVT XLXIV.

EGO, inquit, Poëta sum, & vt spero, non humillimi spiritus, si modo coronis aliquid credendum est, quas etiam ad imperitos deferre gratia solet. Quare ergo, inquis, tam malè vestitus es? Propter hoc ipsum, amor ingenij, neminem vnquam diuitem fecit.

EVMOLOPVS

⁴ Qui pelago credit, magno se⁵ faenore tollit,
 Quis pugnas & castra petit,⁶ praecingitur auro,
⁷ Vilis adulator⁸ picto iacet ebrius ostro,
 Et qui sollicitat nuptas, ad premia peccat:
 Sola⁹ ruinosis^b horret facundia pennis:
 Atque inopi lingua¹⁰ desertas innuocat artes.

a pruinosis.
 b haeret.

c instruere.
 Br.

d aliquid quae
 que possunt.

¹¹ Non dubio ita est, si quis vitiorum omnium inimicus,
¹² rectum iter vitae coepit ¹³ institere, primum ¹⁴ propter
 morum differentiam odium habet (quis enim potest pro-
 bare diuersa?) deinde, ¹⁵ qui solas c^e instruere diuitias cu-
 rant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod
 ipsi tenent. lactatur itaque, ¹⁶ quacumque^d ratione possunt
 literarum amatores, vt videantur illi quoque infra pecu-
 niam positi. * ¹⁷ Nescio quo modo bonae mentis soror
 est paupertas. *
 Vellem tam innocens esset frugalitatis meae hostis, vt deli-
 niri posset. ¹⁸ Nunc veteranus est latro, & ¹⁹ ipsis lenoni-
 bus doctior. *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLIV. T. PETRONII
 SATYRICON.

I Coronis credendum) Sueton. Neron. cap. 12. Instituit & quinquennale certamen primum omnium Roma more Graeco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre. In his certaminibus oratores, poetae, & omne genus artificum de coronis contende-
 bant, vti & in agonibus Capitolinis, qui exemplo ludorum Olympicorum à Domitiano instituti. Sueton. c. 4. Vetus inscrip-
 tio: L. VALERIO. PVDEN F. HIC. CVM. ESSET. ANNORVM. XIII. ROMÆ. CERTAM. NE. IOVIS. CAPITOLINI. LVSTRO. SEXTO. CLARITATE. INGENIUM. KORONATVS. EST. INTER. POETAS. LATINOS. OMNIBVS. SENTENTIIS. IVDICVM. Tacitus Annal. 16. Senatus, propinquo iam Iustrali certamine, vt dedecus auerteret, offert Imperatori victoriam cantus, adiicit facundiae coronam, qua ludicra deformitas velaretur. Idem refert Sueton. Neron. cap. 12. Quod forte ille morsus: Quas nonnumquam ad impe-

ritos gratia deferre solet. I. DOVSA.
 1 si modò coronis aliquid credendum est, Philosophi coronati in teatro. Synes. ad Pæon. ἄτοι μὲν, ἡ ἔσον λαμπρὰ, ἡ τῶν θεῶν ἡ εὐδαιμονία. Iungerman. Sed hic locus de coronis poeticis capiendus est, super quibus multa P. Faber in Azenostic. Iacob. Pötanus ad Virg. eclog. 7. Claudius Minos ad Alciati emblemata 204. Raderus ad Martialis. l. 8. epig. vlt. ERHAR.
 2 Quare ergo, inquit, tam malè vestitus es) Martialis. Cur ergo, inquit, habes malas lacernas? D.
 2 Quare ergo, inquit, tam malè vestitus es? Sic Martialis quoque in re profusus huic simili, ne dicam gemina, & quidem ipse dose:
 Cur ergo, inquit, habes malas lacernas? &c.
 Nec Satyricè minus magnus illè Auruncæ alumnus:
 Scit

Scit omnium esse, videt tunicam, & toga quid sit. Quae sequitur porro, cum ijs desideratur, in quorum vicem asterisci vacuas lacunas explentes succedere, ea vero omnia partim adstricta numeris, partim soluta oratione concepta, ex persona Eumolpi prolata videntur, fortunam casusque suos Eucolpio commemorantis, in quibus exsequendis binas propemodum horas infumtas, ex castigatione illa Eucolpiana, quam habituri sumus infra, ducere audeo videri coniecturam. Sic enim inibi: Minus quam duabus horis mecum moraris, & sapiens poeticè, quam humane loquutus es. Vbi Humane, pro, Hominum more, ac ritu, simpliciter sermone dicendum, & quod nos patrio sermone dicimus, Μετῆλικη ἔρμηνει. quasi verò duo ista, Humane, inquit, & Poeticè loqui, contraria inter se ac pugnantia forent. Ridiculè, & iocus omnis (vt vides) ex novitate dicti atque insolentia quaesitus. Ex quibus tum singulis, tum vniuersis apparet, Eumolpum istum Petronianum narrationem institutam longius insuper producturum fuisse, nisi campse abruptisset subito hominum in Porticibus spatiantium, nec verba, verum lapides loquutum, odiosa interpellatio, qua ille aduentitia, interim dum Halosim Troia recitat, exceptus, plausu ingenij sui cognito, caput operuisse, extraque templi curriculum se proripuisse inibi inuenitur. Vnde item manifesto docemur, Pinacothecas templis fere ac Porticibus publicis annexas, seu continuatas fuisse, credo, quo augustiores intrantibus scilicet, maioremque adeo religionis speciem habere videretur, simul, ac frigus in umbra captandù, animi causa (vt fit) sub iisdem inambulare volentibus, æstiuis præsertim caloribus. I. D.
 2 Quare ergo tam malè vestitus.) Mart. Tūne es, tūne, ait ille Martialis:
 Cur ergo, inquit, habes malas lacernas? alibi: Infans: omnes gelidis quicūq; lacernis. Sūt tibi Nasones, Virgiliosq; vides. F. P.
 2 Quare ergo, inquit, al. inquit. Pflug. inquit. Sed nihil mutandum: est enim præoccupatio. ERHAR.
 3 Amor ingenij neminem vnquam di-

uitem fecit) Sic mox: Nescio quomodo bonam mentis soror est paupertas. Cuius rei causam inquiri Aristotel. Problem. 4. sect. 29. Rittershusius Not. ad Phadr.
 ----- Virtus Laudatur & alget.
 Tilemannus in Discursu Philolog. de Historicor. delectu. pag. 200. Dicta in hac sententiam vetusta congestit Taubmanus commentar. in Plautum Stich. act. 2. scen. 1. ERHAR.
 3 Amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit) Denique initio captus se quætit quis obsecro non videt laubulem furti quaesitum verbis illis: Qui solus diuitias cogerere curant, nihil in vita potius credi volunt via, quam ceteris præstulerit: qui quidem Petronianum illud memoriter commemorerit modo? I. D.
 4 Qui pelago credit) In tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catalect. ER.
 5 magno si faenore tollit) ita loquitur Cassius Parm. è his: Nō leuis adscensu, si quis petit ardua, sudor Flurimus hunc tollit. BA.
 6 praecingitur) militare verbum: militiam sequitur auri amore. BART.
 6 praecingitur auro] eleganter: quia in zena res pretiosa, vt aurum, argentum, & c. Suet. Vitell. Zona se aureorum plena circumdedit. Hinc Egeſippus l. 5. c. 24. auro & argento succinctos dixit, Petronius Animaduers. & var. lect. l. r. cap. 13. ERH.
 7 vilis adulator.] Salisberienſis de Nugis Curial. l. 3. c. 13. Rauiſ. Textor in Epithet. E.
 7 Vilis adulator.] Menand. Ἀνδραπῶν ἐδὲν ἢ χριστὸς, εἰ ἴδῃς, σφιδρα ἡνεοῖτο, ἰδὲν ἀφελῶς ἐπὶ τῶν ἰδῶν ἀρπῆται δὲ ὁ κλάξ ἀριστοπείτων. F. P. I.
 7 vilis adulator] Salisber. lib. 3. cap. 13. non laudato auctore citat. ANO.
 7 Vilis adulator) Lucian. de Parasito: ὁ μὲν τίς το ἄσχετον καὶ ἰανὸν τὸ ἴδιον ἰνῆ: τὸν, ἡ τῶ φιλοσοφῶν. l. a Vov
 8 Picto iacet ebrius ostro.) Innuit, parasitos & adulatores ad amplissimas fortunas Principum stoliditate; euectos, priorum vitæ fordium non amplius memores, reliquos præ se despiciere rerum successu elatos. Ita enim ebrius interdum metaphoricè capitur pro demerato & metis eb

rem aliquam nimio immodicam haud cō-
pote, quia ebrietas mentem alienat & ex-
pectorat ob immodicum potum. H. Iunius
Animaduerſion. l. 3. cap. 6. & ſilius Gilb.
Cognatus in Adagior. ſylloge. ERHAR.

9 *Pruiuoſis.*) hanc lectionem agnoſcit
& Puteanus, Epist. ſercul. ſecund. ep. 3. Am-
mianus lib. 22. de Scythiſ: *Squalentes &*
pruiuoſas ſeruum & tetra ritu veſcuntur.
id mox declarat: *Aquilone caditur &*
pruiuoſus. ERHAR.

10 *Deſertas inuocat aures.*) vet. vnus de-
ſertas: quod poſtulat carminis ratio. F. DA.

10 *Atque inopi lingua deſertas inuocat*
arces. MS. *deſertas.* Apud Henricum Stepha-
num ſequuntur octo verſus hīc preteriti.

11 *Non dubio ita eſt.*) al. codd. *Non du-
biè,* vt infra, *Haud dubiè credentibus indica-
uimus.* ERHAR.

12 *Rectum iter vita.*) Firmic. lib. 3. c.
1. *vt rectum iter vita mortalitas ingreſſa.*
ANO.

13 *Inſpicere.*) Legendum, *inſiſtere.*
ANO.

13 *Rectum iter vita inſpicere.*) fortè:
inſiſtere. BART.

14 *Propter morum differentiam.*) vide
Boëth. de Conſ. lib. 1. prof. 3. BART.

14 *Propter morum differentiam o-
dium habet.*) in eundem ſenſum Boëthius
de Conſolat. Philoſoph. lib. 1. prof. 3. *Quod*
*noſtris moribus inſtituti, ſtudijs improbo-
rum diſſimilimi videbantur.* vbi Sitzmanus
in Notis num. 70. ERHAR.

15 *Qui ſolas exſtruire diuitias cu-
rant.*) pari elegantiæ Phædrus exagge-
rare opes, & Cicer. *exaggerare rem fami-
liarē.* Riterſh: ſus Not. ad Phædrū. Dicun-
tur autē pulcherrimè *incubones,* & *uop-
tes,* qui toti in opes & diuitias incum-
bunt. ERHAR.

15 *Deinde, qui ſolas exſtruire diuitias*
curant, nihil volunt inter homines melius
credi, quàm quod ipſi tenent.) Penè præ-

terieram immemor, quod prius moni-
tum oportuit, ad *cenam quoque Trimal-
cionis* alterum eiſdem. Centonum ſarci-
natoris exemplum pertinere, à Fragmen-
torum Arbitri Editore, per incogitantiam
credo, ſilentio prætermiſſum. Id verò li-
bro IIX. cap. IIX. *Polycratii,* quem dico, re-
peritabis huiſmodi. I. DOV.

15 *Qui ſolas exſtruire diuitias curan-
&c.*) Proprie, & antique id quod ad illud
Horatij planum facimus:

Et exſtructis in altum

Diuitijs potietur hæres.

Vide Feſtum in diſtione *Struere.* I. DOV.

15 *Qui ſolas exſtruire.*) Io. Salisb. ex
hoc loco: *Qui ſolas diuitias congerere cu-
rant, nihil vita, potiùs credi volunt via,
quàm ceteris pretulerunt.* F. PIT.

16 *quacunque ratione poſſunt.*) L. qua-
cunque rationes poſcunt. BART.

17 *Nefcio quo modo.*) Q. Cic.

Nefcio quo pacto res mala facta bona
eſt. BART.

17 *Bona mentis ſoror eſt paupertas.*)
vid. Apul. Apolog. Aeneam. Gazæum. Ari-
ſto. Proble. 4. ſec. 29. ANO.

17 *Nefcio quomodo.*) Vet. Cod. *quo*
non. ſed Vincent. in Specul. legit, *quomo-
do.* P. DANIEL.

17 *Bona mentis ſor.*] Menander, *uandæ pro-*
ſis eſt iſta, & *vã iſta.* F. PIT.

17 *Bona mentis ſoror eſt paupertas.*)
quæ Apuleio in Apolog. *philoſophiæ ver-
nacula:* Chryſoſtomo in Acta Apoſt. hom.
16. *mater ſanctitatis.* Scip. Geniſis Com-
ment. in Apul. Apolog. numer. 243. ERH.

18 *Nunc veteranus eſt latro, & ipſis*
leonibus doctior.) Quid h, *Leonibus,* le-
gas? *genus quod improbiſſimum eſt,* ſiqui-
dem Plauto credimus. I. DOV.

19 *Ipiſis leonibus doctior.*) aſtutior,
fraudulentiſſ. verbum Comicum Plauto
& Terentio perpetuum. videndus Schopp.
Explanat. in Muſtellar. ERHAR.

CAPVT

CAPVT XLV.

IN Aſiam quum à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, <sup>EVMOL-
PVS.</sup>
Ihoſpitium Pergami accepi: vbi cum libèter habitarem,
non ſolùm propter cultum ædicularum, ſed etiam propter
hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitavi rationem, qua
non eſſem patriſimiliæ ſuſpectus amator. ¹ Quotieſcum-
que enim in conuiuio de vſu ² formoſorum mentio facta
eſt, tam vehementer excandui, ³ tam ſeuera triftitia ⁴ vio-
lari aures meas oblcæno ſermone dolui, vt me mater præ-
cipuè, ⁵ tamquam vnum ex Philoſophis, intueretur. ⁶ Iam
ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego
ſtudia eius ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis
⁷ prædator corporis admitteretur in domum. * Fortè
cum in triclinio iaceremus, quia dies ſolemniſ ⁸ ludum
artauerat ⁹ pigritiamque ¹⁰ ſecedendi impoſuerat hilaritas
longior, ferè circa mediam noctem intellexi puerum vi-
gilare. Itaque ¹¹ tinidiſſimo murmure votum feci, &
¹² Domina, inquam: Venus, ſi ego hunc puerum baſiauero,
ita vt ille non ſentiat, cras illi par ¹³ columbarum donabo.
¹⁴ Audito voluptatis pretio, puer ſtertere cœpit. Itaque
adgreſſus ſimulantem aliquot baſiſolis inuaſi. Contentus
hoc principio, bene mare ſurrexi, electumque par colum-
barum attuli exſpectanti, ac me voto exſolui.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLV. T. PETRONII
SATYRICON.

1 *Votieſcumque enim in conuiuio, &c.*)

Sic fit, teſte *Victore in Auguſt.* Cum-
que eſſet luxuriæ ſeruens, erat tamen ocij
& vitij ſeueriſſimus vltor, more hominum
qui in vlcifcendis vitiis, quibus ipſi vehe-
menter indulgent, acres ſunt. ANONY-
MVS.

2 *vſu formoſorum.*) Ouidius:

----ipſoque fit vtilis vſu.

Saluianus lib. 7. de Gubern. Quis credere
aut etiam audire poſſit, conuerſiſſe in mu-
liebrem tolerantiam viros, non vſum ſuum
tantum atque naturam, ſed etiam vultum,
&c. *Saxo Grammat. libro quinto. Dan.*

Hiſt. BART.

2 *de vſu formoſorum.*) qui vſum ſui
dent viris. Sic Hieronymus quoque in vi-
ta Ioannis Monachi, Valer. Maximus, Plau-
tus, atque alij *vſum* in muliere eodem mo-
do accèpere, Barthius Ablegmin. Criti-
cor. libro ſecundo, capite primo. Pam-
philus ad Galatheam apud Maurilia-
num:

*En laſciua Venus nos ad ſua gaudia co-
git,*

Inque ſuos vſus non iubet ire ſimul.

Plautus pro *vſu* dixit *vſuram*, vnde *vſu-
rarius*, cuius *vſuram* capimus, vel quo

vi mur, ad eam faciem, sicut commodatarium, mandatarius, &c. In prolog. Amphitruon. de Ioue adultero:

Alcumenam uxorem cepit usurariam. de qua vide Goldastum doctè elegantèrque dissertantem contra interpretum nugas. Plaut. lect. lib. 1. c. 4. ERH.

3 Tam seuera tristitia. Terent. Tristis fuerit. F. Pr.

3 Tristitia. seueritate. Arnobius lib 6. formas que cuius tristi esse possunt derisui. Imp. in præs. Cod. Theod. Pacatus pan. seueri patres his quos plus diligunt, tristiores sunt. BART.

3 Tam seuera tristitia. Argumentum huius fabulæ, siue historiæ verius, quale est fatyræ 2. apud Iuuenal. in princip. videlicet oretenus & pallio philosophari hypocritas, aut scientiam rerum præferre memorabilium: post modo cum soli sint, facere paria Cybeles apud Apuleium Gallicis, aut Petroniano huic Eumolpo. Barth. ad Claudian. nu. 3120. Seuera tristitia, id est, tristiore & pædagog vultu. Sueton. Nerone. c. 37. Pato Thraseæ (sc. mortis caussa fuit) tristior & pædagogi vultus. De cuiusmodi simulatoribus Sidonius Apollinaris l. 3. ep. 13. Facilius obtingit, ut qui spiam seria loquens viuat obscænè, quam valeat ostendi, qui pariter existat improbus dictus, & probus moribus. Theobaldus Episcopus in Physiologo, de Syrene loquens:

Vt pote sunt multi, qui de virtute locuti

Clunibus indulgent. ----- Ex illo Iuuenal. sat. 2.

----- Et de virtute locuti

Clunem agitant. ----- ERH.

4 Violari aures meas obscæno sermone nolui. Leg. dolui. Gruter. Suspicion. l. 5. c. 12. Improbè imitatur enim Varronem Agathon: Virgo de conuiuio abducatur ideo, quod maiores nostri virginis acerba aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. ERH.

5 Tamquam vinum ex Philosophis. bene cum genere humano ageretur, si Eumolpus postremus fuisset eorum, quibus philosophia in ore, nunc hodie plerisque numeres,

Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.

Gruter. Suspicion. l. 5. c. 12. ERH.

6 Iam ergo cæperam ephēbum in gymnasium deducere, ego studia eius ordinare, ego docere ac præcipere, &c. Ex œconomia sequentium satis superque apparet legendum: Iam ego cæperam. &c. Ita enim haud paullo concinnior fuerit ter iterata Pronominis repetitio. I. D. O. V.

7 Predator corporis. Alibi, Non frueris, inquit, hac præda. Athen. τῆτος ἢ τὸν τῆ σὸμαλ & κὸσμου, καὶ τῆ παλαιοῦς ἐξαρθῆνοι ἢ σκυνολογίης, αὐτοῖς ἀναλθίασι. Η ἰδο. τὴ δὲ τὸ ἀναρρῶσθον νεὸς ἔτω ἢ καλὸς ἢ ἀκμαῖ & γυναικα ὀμοίαν ἢ παρσιτικῶν ἀποδῶν) ἢ ἐξ ἀπρηγῶα ἢ δὲ ἐ μῶσιν ἢ ἐξ) τὸ πρῶμα. I. D. O. V.

7 Predator corporis. felis pullaria. Sic 35. Hylam Nymphu prædata est. BART.

7 Predator corporis. ademptator pudicitia sic supra dixit: Egreditur superbus cum præmio Ascleos: hoc est, præda, scil. Gnytone. ERH.

8 Ludam arctauerat. sc. literariū. ER.

9 pigrum inque recedendi. otium, vt apud Martialem. l. 12. epigr. 4.

Tu facis ingenium, tu, si quid posse videmur,

Tu das ingenus munera pigrum. id est, otio liberali, à quo literati dicuntur Scholastici & Orosi. Petronij sententiam Germanicis verbis optimè exprimimus, Als nur faul und mudi maren und der lung schlaffen beger. ERH.

10 recedendi. Leg. recitandi. Iangermannus. Pato recedendi, intelligi & tolerari posse. Putean. epistol. ad Goldastū. ER.

11 Timidissimo murmure votū feci. Superstitio veterū, qua semper taciti aut murmurantes vota faciebant. Iuuen. Sat. 10.

Formam optat modico pueris, maiore puellis

Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater.

Perf. Satyra 2.

Haud cuius promptū est murmur, humilisque susurros

Tollere

Tollere de tēplis, & aperto viuere voto. vide Senec. epist. 10. I. à V o v.

11 timidissimo murmure votum feci) qui cupidè & ardentèr aliquid à Diis petebant, tacitos ac murmurantes vota facere solitos ab aliis annotatum est. Eius rei exstat exemplum & in Sacra Historia. 1. Reg. 1. v. 10. & seqq. de Anna Elcanæ uxore votum in templo pro apertione vultus suæ faciente: & quidem vers. 13. sic legitur: Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumq; labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur, &c. ERH.

12 Domina Venus] apud Lucian. Amobibus δὲ αὐτῶν ἀποδῖτην. Ouid. lib. 1. de Arte amandi. I. à V o v.

12 Domina Venus] δὲ αὐτῶν ἀποδῖτην. Alciphar. Achill. Alexander. lib. 8. F. PITH.

13 par columbarum] appositè. nam columba & palumbes Veneri sacrae. Rader. ad Mart. l. 8. ep. 28. sed & inter obscæna & nequam vocabula. Grut. apud Taubmann. ad Plaut. Bacchid. act. 1. sc. I. ERH.

14 Audito volupt. precio] Confer. Iuuen. Satyra 5. INN.

C A P V T X L V I.

PROxima nocte, cum idem liceret, mutavi optionem: & Si hunc, inquam¹ tractauero improba manu, & ille non senferit,² gallos gallinaceos pugnacissimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus vltro se admo- uit, & puto, vereri cœpit ne ego obdormissem. Indulsi ergo sollicito, totòque corpore citra summam voluptatem me³ ingurgitavi. Deinde, vt dies venit, attuli gaudenti quicquid promiseram. ⁴ Vt tertia nox licentiam dedit, confurrexi⁵ ad aurem malè dormientis: Dij, inquā, immortales, si ego huic dormienti abstulero⁶ coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero⁷ asturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen exceptione, si ille non senferit. Numquam altiore somno ephebus obdormiuit. Itaque⁸ primum impleri latentibus papillis manus, mox basio inhæsi, deinde in vnum⁹ omnia vota coniunxi. Manè sedere in cubiculo cœpit, atque expectare cōsuetudinem meam. Scis quantò facilius sit. columbas gallòsque gallinaceos emere, quam asturconem: ¹⁰ & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus suspectam faceret humanitatē meam. Ergo aliquot horis spatiatas, in hospitium reuerti, nihilque aliud quàm puerum basiaui. At ille circumspiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexui, Rogo, inquit,¹¹ domine, ¹² vbi est asturco? *

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XLVI. T. PETR. SATYRICON.

Vnc tracta uero.] Plaut. Casin.
 Corpusculum mellitulum. Ol.
 mea uxorcula.
 St. Quid est? Ol. institit plantam St.
 quasi uocabo,
 Nebula haud est mollis atque cutis huius
 est.
 Aedepol papillam bellulam! Ol. hei mi-
 fero mihi!
 St. Quid est? Ol. pectus mihi agit nunc
 haec cubito.
 St. Quid tu ergo hanc queso tractas iam?
 At mihi qui belle hanc tracto non agit.
 Idem Bacchid. Vide queso ne quis tractet
 illam indiligens. F. PITH.
 2 Gallos pugnacissimos) Varro de Re
 rust. In cortamine pertinaces, & ad pu-
 gnandum maxime idonei. Philo *ἡ δὲ τῶν*
ἀντικειμένων τῶν ἐπιπέδων οὐκ ἔστιν ἀ-
λεκτρυνεὶ τῶν εἰώθεσι οὐλοκίνδων *οὐκ*
ἔστιν ἰσοδυναμίας, ὅς ἐστι τὸ μὴ εἶναι καὶ
χαρῶσαι, καὶ ἠπλῶς τὰς δυνάμεις, ἀλλ
ἠπλῶς τὰς δυνάμεις, ἀλλοίον γὰρ ἐναντίας
ἰσοδυναμίας. quem si lubet vide. Plin. lib.
 10. cap. 21. Aelian. Variar. histor. lib. 11.
 I. à Vov.
 3 ingurgitauit) Longus lib. 11. *γεῖ-*
ρωσθαι τὸ ἐν φιλημασι τέρψασθαι, ἀπλήτως ἐ-
νεφοροῦντο τὸ ἠδυνῆσθαι.
 Ouid.
 ----- Ingenti que implet Achille. Iv.
 4 Vt tertia nox licentiam dedit, con-
 surrexi ad aurem male dormientis) Idem
 pag. proxima:
 Irrepsi tamen, & male repugnanti gau-
 dium extorxi.
 Id est, similitate repugnanti, siue oblu-
 stanti potius. idque ex disciplina adeo
 puellari, cui respondet Ouidianum istud:
 Quae cum ita pugnaret, tanquam quae
 vincere noller:
 Victa est non aegre prodicione sua.
 Etiam Horatij illud Odarum primo:

Pignus uel dereptum lacertis.
Aur digito male pertinaci. I. DOVSA.
 5 male) ad Nequitiam. Ouid.
 Et si quis male uir querit habere uirum.
 BART.
 5 ad aurem male dormientis) male, id
 est, simulanter, Sic infra: irrepsi tamen
 & male repugnanti gaudium extorxi.
 ERH.
 6 Coit. plenum) Ouid.
 Tunc plena voluptas,
 Cum pariter uicti, &c.
 Et:
 Gaudia ne domina pleno si corpore su-
 mes,
 Te capiant-----
 Maximian.
 Quae mihi gustanti basia plena daret.
 Tu uero lector quisquis es: falleris, si de
 simplicibus uerbis mores nostros spectas,
 feros quidem ista obfident, bonos praeter-
 labuntur. F. PITH.
 7 Asturconem) Mart. distich. Plin. 1. 8.
 c. 42. Suet. Ner. c. 46. I. à Vov.
 8 primum impl. lact. papillis manus.)
 Ineptiae amantium. Ouid. 1. Amor. For-
 ma papillarum, quae fuit apta premi. Lu-
 cian. *ἐταίρ. ἑστὶ λ. καὶ ἀπὸ βάλανος καὶ τριῶν μα-*
σῶν ἐπιπέδων καὶ ἐδρανε μεταξὺ καὶ φιλοῦσθαι.
 eadem Plaut. coniungit Pseud.
 Teneris labellis molles morfiuncula,
 Pupillarum horridularum opprepsiuncu-
 cula.
 8 Lactentibus papillis.) Catull. lactan-
 tes uincta papillas. I. à Vov.
 8 Impleui lact. pupill. manus) Mar-
 tial.
 Fascia crescentes dominae compeste pa-
 pillas,
 Vt sit quoddam capiat nostra legatque
 manus.
 Maximian.
 Vrebant oculos dura stantesque papilla,
 Et quas adstringens clauderet una
 manus.
 Plaut.

Plaut. Nisi identidem manus ferat ad
 papillas, labra à labris nusquam auferat.
 F. PITH.
 9 Omnia uota coniunxi) Alibi,
 Fruorque uotis usque ad inuidiam felici-
 bus. Ouid.
 Gaudet & à pedibus tracto uelamine,
 uota
 Ad sua felici coeperat ire uia.
 Idem. Et potitur uotis, ingenti, implet
 Achille. F. PITH.
 9 omnia uota coniunxi) uota in uer-
 bis nuptis. Suprà, Fruorque uotis usque ad
 inuidiam felicibus. Inscriptio sepulchralis
 Romana:
 Ingrata Veneri spondebam munera sup-
 plex,
 Erepta coniux uirginitate tibi.
 Persephone uotis inuidit pallida no-
 stris,
 Et praemature funere te rapuit.
 Omnia dixit, ut infra: Forsitan dum omnia
 concupisco, uoluptatem tempore perdidit.
 Sensus est praetextatus & nequam. ERH.

10 Et praeter hoc etiam dicebam, ne
 tam grande munus spondebam faceret hu-
 manitatem meam) Hoc est, ne me muni-
 ficentia largitasque tam profusa in aliqua
 probri poneret suspicione apud patheticissi-
 mi pueri, mei inquam discipuli. parentes.
 Adhuc illi, quod iam inde ab initio fuerat
 professus, supra, excogitasse se nouam ra-
 tionem scilicet, qua non esset patrisfa-
 miliae suspectus amator. I. DOVSA.
 11 domine) ita appellati paedagogi
 discipulis. Manil.
 Et dominum dominus praetexta lege se-
 quatur. BART.
 12 ubi est asturco) Iacob. Spiegelius
 Schol. ad Ric. Bartholini Austriae. lib. 9.
 Rader. ad Martial. lib. 14. epist. 176. An
 leg. Astur? Volaterranus lib. 25. de ac-
 cipiuribus: Astorgios Pausanias ponit,
 quos Italici Astores dicunt, Astures alij
 uocant. uideendus Aemar. Ranconetus au-
 liure de marine, uenerie & faulconnerie,
 & Iohan. Nicotius au Thresor de la langue
 Françoise. ERHAR.

CAPVT XLVII.

CVM ob hanc offensam praclusissem mihi aditum
 quem feceram, iterum ad licentiam redij. Inter-
 positis enim paucis diebus, cum similis nos casus in ean-
 dem fortunam retulisset, ut intellexi stertere patrem,
 rogare coepi ephebum, ut reuerteretur in gratiam me-
 cum, id est, ut pateretur¹ fatisferi sibi, & caetera² quae
 libido distenta dicitur. At ille plane iratus, nihil aliud
 dicebat, nisi hoc,³ Aut dormi, aut ego iam dicam patri.
⁴ Nihil est tam arduum, ⁵ quod non improbitas extor-
 queat. Dum dicit, Patrem excitabo, ⁶ irrepsi tamen,
⁷ & male repugnanti ⁸ gaudium extorxi. ⁹ At ille non in-
 delectatus ¹⁰ nequitia mea, postquam diu questus est de-
 ceptum se & derisum, ¹¹ traductumque inter condisci-
 pulos, quibus iactasset ¹² censum meum, Videris tamen,
 inquit, non ero tui similis. Si quid vis, fac iterum. Ego
 uero, deposita omni offensa, cum puero in gratiam redij,

vsusque beneficio eius in somnum delapsus sum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus¹³ plenæ maturitatis, &¹⁴ annis ad patiendum gestientibus. Itaque excitavit me sopitum: Et, Nunquid vis? inquit. Et non planè iam molestum erat munus. Vt cumque igitur inter anhelitus sudorèsque tritus,¹⁵ quod voluerat, accepit. rursusque in somnum decidi¹⁶ gaudio lassus. Interposita minùs hora, pungere me manu cœpit, & dicere,¹⁷ Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, planè vehementer excandui, & reddidi illi voces suas: Aut dormi, aut ego iam patri dicam. *

V A R. AVT. COMMENT. CAP. XLVII. T.
PETRON. SATYRICON.

- 1 Atis fieri sibi) Ouid. ----- qui dicit multa puella, Probra, satisfieri postulat ille sibi. F. PITH.
- 2 libido distenta) tumens. nam tumere Tibull. ἐργάζω & tumor. in Priap. Et inquietus inguina adriget tumor. Horat. lib. II. Sat. II. tument tibi cum inguina. Interpr. libidine inflammanitur. apud eundem, nolis tentigine rumpi. Interpr. tentigine, id est, distensione membri virilis. I. à Vov.
- 3 Aut dormi, aut dicam) Non omnino absimiliter vetus Persij interpres: Nutrices infantibus ut dormiant solent dicere sepe, Lalla, lalla, Aut dormi, aut lacte. F. PITH.
- 4 Nihil est iam arduum, &c.) Vincent. legit, Nihil tamen tam arduum improbitas quod non extorqueat, lib. 4. cap. 18. Specul. doctrinal. P. DAN.
- 5 quod non improbitas extorque) Ouid. Qui sapiens blandis non miscuit oscula verbis? Illa licet non det, non data sume tamen. Pugnabit primò fortassis, & improbe, diceret? Pugnando vinci se tamè illa volet.

- Et: Quæcunque est Veneris subita violata rapina, Gaudet & improbitas muneris instar habet.
- 6 irrepsi tamen) ignaro quasi aut invito. Terentianus: Quæ potui tamen obrepens incepta peregi. ibid. inter quas pictura) Plin. 35. cap. I. BART.
- 6 irrepsi tamen) irrepere est clanculario & fraudulenter capere. Barth. ad Claud. num. 1439. Tralatio à serpentibus. Strabo Epigrammatarius lib. I. in adolefcentem pathicum nomine Dracorem: Ἐστὶ Δρακὼν τῆς ἐρηθῆς, ἀγῶν καλὸς ἀλλ' ἰσχυρὸν ὄν. Πῶς εἰς τὴν τρώγλιν ἄλλον ὄφιν δέχεται.
- Hinc mollitiei pœnam diuinam legimus inguinis in serpentem μετὰ μέρφωσιν. quam refert de libidinoso Clerico Thomas Brabantinus, ex narratione Bonifacij Lausannensis Episcopi, lib. 2. de Propriet. apum, vbi inter cætera: Vbi hoc semel, ut erat solitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. ERHAR.

- 7 Malè repugn.) Tibull. ----- rapias cum cara licebit Oscula, pugnabit, sed tamen apta dabit. Rapta dabit primò, post offeret ipsa volenti, Pòst etiam collo se implicuisse volet. F. PITH.
- 7 malè repugnanti) id est, simulate repugnanti. Horatius, digito malè pertinaci. D.
- 8 gaudium extorsi) gaudia sunt, quæ propinat γλακώπιος illa Dea. Propper.
- Quanta ego præterita collegi gaudia nocte. Calpurnius Eclog. 1. Dum negat amplexus nocturnaque gaudia nobis. Nemesianus Eclog. 2. ----- Venerisque imbutus uterque Tum primùm dulci carpebant gaudia furto. Barthius ad Claudianum. num. 1552. ERHAR.
- 9 At ille non indelectatus nequitia mea, &c.) Nota nouitatem verbi, Indelectari. Nec enim apud alium scriptorem Romanum temere compositionem eam reperias, condignam mehercule venustissimo ingenio Arbitri nostri. I. DOVSA.
- 9 indelectatus) pro, delectatus, cuius generis contrarias notiones huius præpositionis annotauit Alb. Gentilis de Latinitate vet. Biblior. vers. ERH.
- 10 nequitia mea) deliciis & fracta mollitie. Bart. ad Claudianum num 1491. Papias: Nequam, qui nequit se continere à sceleribus. item nequam dicitur luxuriosus, quia in continens est. Hugnatio: Nequitia, malitia & luxuria. Hermas in Pastore lib. 1. cap. 1. Quando tibi turpe verbum aliquod locurus sum? Tunc illa ait: in corde tuo ascendit concupiscentia nequitia. Et cap. 2. Sed etiam nunc adiecerunt peccatis suis libidines, & commaculationes nequitia. Hinc capiendus & interpretandus veteris Poëtæ versus:

- Nequitia est qua te non finit esse senem. Et Syracidis Interpres cap. 9. vers. 1. Non celes mulierem finis tui, ne ostendat super te malitiam doctrina nequam. ERH.
- 10 Nequitia) Martial. Nequitias tellus scit dare nulla magis. Et: Cuius nequitias vincere nulla potest. F. PITH.
- 11 traductumque inter condiscipulos, quibus iactasset sensum meum) Sensus hic, opinione quidem mea, sensu caret. Proinde arbitror legendum esse: quibus iactasset sensum meum, id est, apud quos me fecisset vnum beatorum, vt loquitur Catullus. RICH.
- 12 sensum meum) voluntatem, promissum, vel affectum & benevolentiam, qua in eum vtar. vt nihil opus sit emendatione. ER.
- 13 plena maturitatis) est descriptio ephœbi. Virgil. lib. 7. iam matura viro, iam plenis nubilis annis. Claudia. plenis adoleneras annis. Barth. n. 2538. ER.
- 13 Plena maturitatis) ἡλικία. I. à Vov.
- 14 annis ad patiend. gestientibus) ὀργῶσι. Gestire ad patiendum, πασχαῶν, Latinis subare. Horat. 12. Epod. ----- subando Tenta cubilia, tectaq; rumpit. Hieron. lib. 2. aduersus Iouinian. Subantem in hortulis inter adolefcentulos. Ipsi verò ἐρηθῆς, hoc est, παῖδες ἐν τῇ ἀκμῇ, Hirquitalli, seu Irques, vt auctor Glossarij, & quod Aristoteles τραγίξεν antiqui hirquitallire. Censorinus de die Natali c. 14. Fest. Hirquitallus. I. à Vov.
- 14 annis ad patiendum gestientibus) Puella ἐν τῇ ἀκμῇ dicuntur Catulla, & Catullire Latinis: ἐργάζω, σφριδῶν, τραγίξεν. Græcis. Hippocrates de iuuenibus: ἐπὶ τὸ ἀσφροδιστάξεν ἀρῶν) ἢ τραγίξεν. Aristot. Histor. animal. lib. 1. ca. 7. Didius nomine Ciceronis in ea in Sallust. Et etas tua iam ad ea patienda, quæ alteri facere collibuisset, exoleuerat. ERH.
- 14 ad patiendum) Infra: Accessi tenta- Bb

turus an pater, tur iniuria n. Firmicus lib. 3. Patian u, que mulieres pati consueverunt. Seneca Natur. lib. 1. cap. 16. Toto corpore patiente spectabat nescinda. Laena Obscenitas mea patientiam iuani miratur. omnino frequens in hac re scriptoribus. I. à Vov.

15 Quod voluerat] Idem : Quod voluit fecit.

Catullus : Ibi ille multa tum iocosa fiebant.

Auson. Da fruax, & si non quod volo, quod volui. F. PITH.

16 Gaudio lassus] Alibi. Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit?

Nemesian. Venerisque immitis uterque. Tum primum dulci carpebant gaudia furto.

Martia. Addideris super hæc Veneris si gaudia vera. F. PITH.

17 Quare non faciemus] turpe etiam verbum Ouidio, Martiali, aliis. & desumitur origo à Græcis, qui ποιδω dicunt. idem est perficere, vt in Iul. Capitolino, & hoc Ouidij loco : Sed sensim tarda perficienda mora. Et elegans est iocus apud Martial. lib. 3. epist. 79. Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes. Hunc ego cum futuit non puto perficere.

Ramirez Hymponnem. ad Martial. lib. 1. epigr. num. 2. ERH.

17 Quare non facimus] Iuuenal. Sat. 6. Et lateri parcas. Commentator: Si par um feceris, non irascitur ut vxor. I. à Vov.

CAPVT XLVIII.

ERectus^a i his sermonibus, consulere prudentiorem **E**cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obscura,² simulque causam desidiæ præsentis excutere, quin³ pulcherrimæ artes periissent, inter quas pictura ne minimum quidem sui⁴ vestigium reliquisset. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc⁶ tropica instituit. priscis enim temporibus, quum adhuc nuda virtus placeret, vigeabant⁷ artes ingenuæ, summumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum sæculis diu lateret. Itaque⁸ hercules omnium herbarum succos Democritus expressit : & ne lapidum virgultorumque vis lateret,⁹ ætatem inter experimenta consumpsit. ¹⁰ Eudoxus^b quidem in cacumine¹¹ excelsissimi^c montis conuenit, vt astrorum calique motus deprehenderet : & ¹² Chrysisippus, vt ad inuentionem sufficeret, ¹³ ter helleboro animum detersit. Verum, vt ad plastas^d conuertar, Lysippum statuæ vnus lineamentis inhaerentem inopia extinxit : ¹⁴ & Myron, qui penè hominum¹⁵ animas, ferarumque aëre^e comprehenderat, non inuenit herodem. ¹⁶ At nos vino scortisque demersi, ne¹⁷ paratas quidem artes.

ENCOLPIVS, a. a. Reiectis. a. Eiectis.

E. V. M. O. L. P. V. S.

b. Eudoxius. c. excellens. d. affinis.

d. reuertar.

e. comprehendit.

artes¹⁸ audemus^f cognoscere, ¹⁹ sed accusatores antiquitatis, vitia tantum docemus, & discimus. Vbi est dialectica? vbi astronomia? vbi sapientiæ consultissima via? quis^g vmquam venit in templum, & votum fecit, si^g quis inuenisset? ²¹ ac ne bonam quidem mentem, aut bonam validitudinem petunt : sed statim, antequam limen Capitolij tangant, alius donum promittit, si propinquum diuitem²² extulerit : alius²³ si thesaurum effoderit : alius²⁴ si ad trecenties H. S. saluus peruenerit : ²⁵ ipse Senatus, recti bonique præceptor, ²⁶ mille pondo auri ²⁷ Capitolio promittere solet : & ne quis d. baret pecuniam concupiscere, ²⁸ Iouem quoque peculiò exorat. Nolito ergo mirari, si pictura defecit, quum omnibus diis hominibusque formosior videatur massa auri, quam quicquid Appelles Phidiæve, Græculi delirantes, fecerunt.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XLVIII. T. PETR. SATYRICON.

¹ Rectus his sermonibus] Butschius leg. Experrectus. quod non placet. Erectus, id est, consolatus sermonibus Eumolpi. ERHAR.

¹⁷ Simulque causam desidia presentis excutere. quum pulcherrima artes periissent, inter quas Pictura ne minimum quidem sui vestigium reliquisset.] Eadem ferè de insipientia sæculi sui atque infaceta apud Plin. conuestio lib. 35. cap. 2. & quidem pene toto : Ita est profecto, artes desidia perdidit, & quoniam animorum imagines non sunt, negliguntur etiam corporum. Animorum imagines, id est, quoniam omnes, qui nunc sunt, homines communi hac diuinæ auræ particula ad ignauiam & voluptates corporis præposterè abutentes animorum veluti inopia pati, sensusque profus ac rationis expertes videntur : Nil nisi Cecropidæ, &c. I. DOVSA.

³ cum pulcherrima artes periissent) Legen. cur pulch. Schopp. Verisim. lib. 2. c. 18. ERH.

⁴ vestigium) indicium, Claud. ve-

stigia magne Indolis agnosco---- Pacatus. Nullum toto terrarum orbe superbie, libidinis, crudelitatis, exstare vestigium. BART.

⁵ Pecunia, inquit, cupiditas hæc tropica instituit. Hoc est, umbras rerum atque imagines tantum, & simulacra quædam inania, furdo figurarum discrimine. Quæ de re superius Plinij caput, qui volet consulito. I. DOVSA.

⁶ Tropica) id est, umbram & imaginem tantum. Imò potius conuersionis. F. DA.

⁶ tropica) conuersiones, mutationes. Dan. Hemsius in Satyr. Hercules tuam fidem. siue Munstero Hypobolim. Quis Deus tropica hæc induxit? aut que hæc est conuolutio. ERH.

⁷ artes ingenue) Ouid. ingenuas didicisse fideliter artes. BART.

⁸ Hercules herbarum. m.) Mart. Cap. 1. lib. 2. Satyrici. Sed aduersum illa, quoddam Abiderita sensu alimna, cui multa lapillis surculisque permixta herbarum etiam membrorumque concesserat, præparauit. Et est

de hac re epistola Hippo. nomine: & apud Plutarch. locus in simp. 7. Sap. Sed quid si legamus *hortulo*? Diog. Laert. in Democrit. λέγει δὲ ὅτι τοσαύτην ὡς φιλόσοφον, ὡς ἂν ἀεὶ καὶ δολοῦν τι ποτε μὲν κατὰ κλίματιν ὡς F. PITH.

8 itaque hercula omnium herbarum succos Democritus expressit) num, è pergula, vi à Democrito contemptum patrimonium, & pauperimam domum significaret. Lucianus quidem in Philopseude scribit, Democritum in monumento clusum fuisse, atque ibi admiranda illa scripsisse. Lipf. Antiq. lect. lib. 1. c. 8. ANO.

8 Itaque hercula) Deest hercula in V. C. G.

8 Itaque hercula herbarum omnium) Impr. Rom. Itaq; hercula, alijs, i. ac Alpina, ex Martiano Capella lib. 2. c. 33. FF. vbi leg. Abderita. AN O.

ibid. Myron) Aufonius. 8 Itaque hercule Democritus) Lucian. Philopseude. Laertius eius vita. I. à Vov.

8 hercula) non dubito veram lectionem quam in epist. Criticâ ad Apul. Scieradus olim reposuit. arcula. de arcâ. vide Vitruu. lib. 5. c. 12. BART.

8 Itaque hercula omnium herbarum succos) num, è pergula: vt à Democrito cōtemptum patrimonium, & paupertinam domum significaret. Lucianus quidem in Philopseude scribit, Democritum in monumento clusum fuisse, atque ibi admiranda illa scripsisse. Lipfius Antiq. lect. lib. 1. cap. 8. Leg. Itaque argilla herb. omnium succos. id est, in testa seu vase argillaceo coxit. Schoep. Verisim. lib. 2. cap. 18. in qua tamen coniectura valde nutat: non item in Arte Crit. vbi affirmanter ex veteris scripturae vestigijs arcula fecit argilla. Al. hercul'a. Leg. arcula, ad est, pretorio. Euphorio Lusinius sine Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. hercula. Nemo fuit quida et significatum ignotiori vocabulo. F. è re qui emendarent. At ego ex Vitruonio euidenter demonstabo, arciam esse machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & inde diminutum arcula, machina qua humor alicunde exprimitur.

Scickerath in Epist. Critic. ERH.

9 atatem) vixit annos C. Laert. IX. BART.

10 Eudoxus in cacumine excels. montis) Strabo Geograph. libr. 17. δεικνυται γὰρ σκοπή τις ἐπὶ τῆς ἡλίου πύλας. καὶ ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς Κνίσης, καὶ ὡς ἐσηγοροῦτο. Εὐδοξοῦ δὲ ἐρῶντων τινὸς κινήσεως. I. à Vov.

10 Eudoxus quidem) al. quidam pessimè. Quidem particula est affirmandi, pro, certe profectò. ERHAR.

10 Eudoxus quidem in cacumen excelsissimi montis conscendit) V. Eudoxius in excelsissimi montis cacumine consenuit. Vet. Lexicon: Excelsissimus dicitur à Petronio in primo Satyricum. quod & à Macrobio 3 Saturnaliorum. P. DAN.

10 Eudoxus) qui Graecis annum constituit.

11 Excelssimus, dicitur à Petronio in 1. Satyricum. Credo non alium locum Glossarij huiusce Auctorem in animo habuisse sibi, quam quem nos in Petronio habuimus prius supra, Eudoxus quidem in cacumine excelsissimi montis consenuit, &c. Iam enim malo, quam quod in Martiana editione spectatur: In cacumen excellentissimi montis consenuit. I. DOVS A.

12 Chryseppus) de Chrysippi elleboro Fulgentius in Virgil. continent. initio. P. DAN.

13 ter helieboro) Lucian. βί. αρ. meminuit, alludit & in 2. Verar. vbi ἀνέκω δὲ ἀπὸ Κροῦ παρῖ, ὅτι ἂν ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἐλίου (ἡσκα δέμας, πρὶν τὸ τεταρτὸν ἐαυτὸν ἐλάττωσι. κ) Idem de Carneade Academico tradit Plin. libr. 25. cap. 5. Pro Chrysippo etiam est Tertullianus de Anima, cap. 6. vbi proverbialis est locutio: Thales in puteum, Chryseppus ad elleborum. vide Erasmus in proverb. Bibere elleborum, Chil. I. cent. 8. adag. 51. ERHAR.

14 Myron) huius meminere Cic. 6. in Verr. & in Bruto. Strabo lib. 14. Vitruuius praef. li. 3. Statius 2. Sylu. Quintilian. libr. 3. Symmach. libr. 1. epist. 25. Iuretus ad Symmachum, lib. 1. epist. 23. ERHAR.

14 Myron)

14 Myron.) Cicer. Bruto. Lucianus Hermoti. Strabo lib. 14. I. à Vov.

14 Myron.) Symmach. l. 1. ep. 23. & ibi Iu.

15 hominum animas.) vide epigramm. Eueni & aliorum ab Aufonio interpretata in Buculam Myronis. BART.

16 At nos vino, scortisque demersi, ne paratas quidem artes auemus cognoscere.) In peruulgatis hoc loco, Audemus, antea lectitabatur, quo magis subit admirari eorum hominum audaciam, ne imperitiam dicā, qui principes illud in Auemus commutare insisterunt. quo in numero Barrrum nostrū mollem equidem fuisse frustra: quippe sero, ac depugnato iam pridem proelio. Sed hoc beat saltem, quod ita coniectura ductum de ingenio, (quo supra Sicambrium praeditus) ipsius se restituisse inficiari non eat. nā (ita me Deus amet) à blattarijs Codicibus malè metuebam miser. quos ille, quoties videtur, perpetuos auctores habet, & quidem in mundo, ne apud Parthos, aut Armenios censeas. Certe um in rem praesentem, Audemus, inquam, reuocandam censeo, & retrahendum è fuga, atque eo audacius, quo compertius mihi, verbum istud notione longe diuersa praescis illis quam nobis hodie in vsu atque in consuetudine fuisse. Argumento, quod dico, abunde fuerit Plautinum illud Menechmi:

Ecquid audes de tuo istuc addere?

Hoc est, Numquid sustines addere istuc insuper aliquid de tuo; vel: Numquid nam abs te impetrare potes, vt praeterea de tuo istuc vel corollarij vicem addas quidpiam? Item alibi:

Numquid audes gratiam mihi aliquam facere hic

(scribo: hinc) argenti?

Sic, Soles, eidem pro Si audes, Comico morte toties celebratum. an vero aliud, quam Sū nota: censeas. quod pro Si vis, anti que possum capiunt Literatores? I. Dov.

16 At nos vino scortisque demersi.) Sen. Nat. Quæst. lib. 7. c. 32. Plin. l. 25. c. 1. I. à V.

16 Vino demersi.) German. neciã Semina virtutum vitij demersa r. sistant. BAR.

17 paratas artes.) quæ in facili. supra, nec victoria mi placet parata. BART.

17 Paratas quidem artes.) paratas, i. e. iam inuentas ac traditas, nedum vt noui aliquid indagemus. ERH.

18 Auemus.) vulg. audemus. & ita v. c. quod magis placet. P. DA.

19 Iniquitatis.) v. c. antiquitatis. P. DA.

19 Sed acc. antiquitatis vitia tantum.) imp. sed acc. iniquitatis vitia tamen. F. DANIEL.

20 si philosophia fontem inuenisset.) vbus ex veterib. attigisset. F. DA.

21 Ac ne bon. quidem mentem.] Seneca: Votorum tuorum veterum licet Dijs gratiam facias, alia de integro suscipe. Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis. Vide Iuuen. Satyr. de Vois. F. PIT.

21 Ac ne bonam quidem mentem.) Omnino sententia Perij. Sat. 2.

Haud cuius promptum est murmur, humile sique susurros

Tollere de templis, & aperto viuere voto. Mens bona, fama, fides, hac clarè, & vt audiat hespes:

Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat, o si

Ebullit patrii preclarum funus: & o si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro.

Hercule! pupillam ve vtinam, quem proximis heres

Impello, expungam.-----

Iuuen. Satyr. 10. Prima fere vota ---- Diuitie crescant & opes. ----- I à Vov.

21 Bonam mentem aut valetudinem.) Iuuenal.

Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.

21 Ne bonam quidem mentem aut valetud.) Stoicic tria potissimum à Dijs rogabant, bonam mentis, bonam animi valetudinem, tertio corporis. ex Iuuenali,

Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.

Fortem postea animum, mentis terrore vacantem,

Qui spatium vite extremum inter mūnera ponat.

Natura qui ferrè queat quisicumque labores. ERHAR.

22 Extulerit.) morticinum Manilius. Ex ipsis quidam elati rediere sepulcris: BART.

23 si thesaurum effoderit.) mortes suorum & inuentio thesauri, inter exempla votorum hominis avari solent iungi. Dio Chrysofomus in 4. de Regno: τοις δ' εθεοις τελειον εκ ειναι λογιζεται, οτι μη πολλοις απ' αυτου μετ' αλλοις θεοστυροις δεξαεικνουσιν η θανατου ηδ οικειων των η συζυγων, οπως εχ' η κληρονομη. Casaubon. in Perf. Satyr. 2. ERH.

24 Trecentis sestertium.) equestris census. ANO.

25 Ipse senatus recti bonique preceptor.) vide Broflæum in Cassiodorum Variar. lib. 4. epist. 4. Iuretum ad Symmach. lib. 1. ep. 46. ERH.

25 Senatus recti boniq. prace.) XII. Tabul. IS. ORDO. VITIO. VACATO. CETERIS. SPECIMEN. ESTO. ANO.

25 Senatus recti bonique preceptor.) Vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi. l. 1. ep. 46. INNOM.

25 Ipse Senatus, recti bonique preceptor, mille pondo auri Capitolio promittere solet.) Promittere in votis, id est, addicere, seu Vouere. Sic Tibullus:

Interea nigras pecudes promittite Diti. Cæterum de solenni Promissionis huius ritu, quem tangit Arbitr, nihil aliunde extrico, hæctenus quidem, quod ad Sena-

tum. nam ad Imperatores ipsos, non aũsim dicere. inter quos Augustum memorat Suetonius. in cellam Capitolini Iouis 16. millia pondo auri, gemmasque ac margaritas quingentes LLS. vna donatione contulisse. Quo item referri poterit Horatianum illud ex libr. Carm. 3. Oda 24.

Vel nos in Capitolium,

Quo clamor vocat & turba fauentiũ: Vel nos in mare proximum

Gemmas, & lapides, aurum & inutile Mittamus, &c. I. DOVSA.

26 mille pondo auri.) pondo, libra, id est, as vel asis. ANO.

26 Mille pondo auri Capitolio promittere solet.) Vide Lips. ad Tacit. Annal. lib. 15. I. à VOV.

27 Capitolio.) Suet. in Neron. Barbã adoratam Capitolio consecrauit. F. PIT.

28 Ionem quoque peculio exorant.) Sulpicius Seruallus epig. in Auaritiam:

Hoc cælo inbeas vt petat, inde petet. Lindembrog. Notis in Catalect. Præclare Persius:

Quid iuuat hoc templis nostros immittere stultos esse probans, qui frustra Dijs pretiosa dona offerant, qui diuitijs nec capiuntur nec vtantur. Quid iuuat, id est, in quem finem in hoc facimus, quod corruptelã morum nostrorum inferimus in res religiosas?

nam quia luxuria & auaritia animos nostros occupant, ideo sic erga Deos nos gerimus, quasi & illi essent luxuriosi & avari Casaubon. in Perf. Sat. 2. ERH.

CAPVT XLXIX.

SED video totũ te in illa hætere tabula, quæ Troiæ hælofin ostendit: iraque conabor opus versibus pandere.

Iam decuma mæstos inter ancipites metus.

Phrygas obsidebat mæsis, & vatis fides Calchantis atro dubia pendebat metu:

Quum Delio profante casi vertices Idæ trahuntur, scissaque in molem cadunt

Robora minacem quæ figurarent equum, Aperitur ingens clostrum, & obducti specus,

Iraa

CATA-CAVS MO-SILIACOS.

a prafante.

b figurabãt. c al. ancipũ. d: clostrũ.

Iraa virtus abditur. stipant graues Equi recessus Danaï, & in voto latent.

O patria, pulsas mille credidimus rates, Solúmque bello liberum: hoc titulus fero.

Incisus, hoc ad fata compositus Sinon Firmabat, mendacium in damnum potens.

Iam turba portis libera, ac bello carens In vota properant: stetibus manant gena,

Mentisq. pauida gaudium lacrymas habet, Quas metus abegit, iamque Neptuno sacer

Crinem solutus omne Laucoon replet. Clamore vulgus, mox reducta cuspide

Vterum notauit: fata sed tardant manus, Ictusque resilit, & dolis addit fidem.

Iterum tamen confirmat inualidam manum, Aliaque bipenni latera pertemtat, fremit

Captiua pubes intus, dum murmurat, Roborea moles spirat alieno metu.

Ibat iuuentus captã, dum Troiam capit, Bellumque totum fraude ducebat noua.

Ecce alia monstra, celsa qua Tenedos mare Dorso repellit, tumida consurgunt freta,

Vndaque resulat scissa, tranquillo minor. Qualis silenti nocte remorum sonus

Longè refertur, quum premuat classes mare, Pulsumque marmor abiete imposita gemit.

Respicimus, angues orbibus geminis ferunt Ad saxa fluctus: tumida quorum pectora,

Rates ut alta, lateribus spumas agunt: Dant caudæ sonitum: libera ponto iuba

Consentiunt lumibibus: fulmineum iubar Insendit æquor, sibilisque vnda tremunt,

Stupèrementes: infulus stabant sacri Phrygiæque cultu gemina nati pignora

Lauconte, quos repente tergoribus ligant. Angues corusci, paruulas illi manus.

Ad ora referunt: neuter auxilio sibi, Vterque fratri transtulit pias vices,

Morsque ipsa miseros mutuo perdit metu.

d hoc penitus fero. e Iuratus hæc ad fata f mendacũ in damnum;

g al. lentũque resilit. al. læsus.

h al. murmurant.

i al. repleuit tumida;

k al. geminũ

l al. pignora.

*Accumulat ecce liberum funus parens
Infirmus⁴⁴ auxiliator: inuadunt virum
45 Iam morte pasti, membraque ad terram trahunt.
Iacet sacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. Sic profanatis sacris
46 Peritur a Troia perdidit primum deos:
Iam⁴⁷ plena Phœbe candidum extulerat iubar.
Minora ducens astra radianti face,
Quum inter⁴⁸ sepultos Priamidas nocte & mero
Danai⁴⁹ relaxant clostra & effundunt^m viros.
50 Temtant in armis se duces, ceu uti solet
Duro remissus, 51 Thessali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quater⁵² ad excursum iugas.
Gladios retractant, 53 commouent orbes manu,
Bellumque sumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & 54 continuat in mortem ultimam
n Somnos, ab aris alius accendit faces,
55 Contraque Troas inuocat Troia sacra,*

m al. vides.

n al. fom-
no: auatis.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XLIX. T. PETRONII
SATYRICON.

1 *Ed video te totum in illa herere tabula,* quæ Troia halosin ostendit) Etiam halosin ilij dixit Suetonius in Nerone. I. DOVSA.
1 *sed video te totum in illa herere tabula,* Hoc in vet. Lexico S. Benedicti Floriacensis citatur ex lib. 15. Petronij Arbitri. ANO.
2 *Troia halosin]* Suet. in Nerone: Halosin ilij: F. D.
2 *Troia Halosin.)* Anacreon, οὐδ' ἀλλ' ἄλλοις τὰ θεῶν ὄψιν ἀδ' ἔργων αὐτὰς ἔγ' ὁ δ' ἐμὰς ἀλώσεις.
Suet. Ner. BART.
2 *Troia halosin)* Tryphiodorus scribit Ἰλίῳ ἀλωσι. ERHAR.
3 *Opus versibus pandere)* Opus pro carmine etiam Hebræis. Plalm. 44. ver. 2. Dico ego opera mea Regi. BUCER. ERHAR.
4 *Iam decuma mæstos)* Virgil. ---tot iam labentibus annis

*Instar montis equum---
Edificant. --- Ià Vov.*
5 *ancipites metus)* Statius: *Anceps nuius ad maio ra tulisset.* Silius: ---ancipiti mentem labefacta timore. BART.
6 *mæstus)* annus. sic & *aristas* pro annis posuit Virgil. ERHA.
7 *atro dubia)* Iungermannus leg. *atrox dubio.* ER.
7 *atro metu)* C. M. Victor. *Ecce niger terror.* Valer.
Aruaque nigro vasta metu. BART.
7 *Pendebat)* dubia erat. Barthius ad Claudian. num. 460. ERHA.
8 *Delio profante)* Leg. *profante.* *Profari* verbum est oraculo Delphico & Vati. suum quasi & proprium. Lucret. lib. 6. *Pythia, qua tripod ex Phæbi lauræque profatur.* Schopp. Verisim. lib. 2. c. 18. ER.

8 Delio

8 *Delio profante)* profante. Atqui Apollo Troianis fauebat, & Virgil.
---diuina Palladis arce. I. à Vov.
9 *casti vertices Ida)* Statius: ---vertice sacro Dindymon, & castis decreuit frondibus Ida. I. à Vov.
9 *casti vertices Idae trahuntur)* Sidon. *decrevens cui Dindymon reciso fertur tenuisse classem.* Stat. E. M. BART.
10 *fussisque)* ai. *spissaque.* ERHAR.
11 *Robora)* quereus. Non multo post: *Roborea moles spirat alieno metu.* Virg. *Hanc tamen immensam Calchas attolere molem,*
Roboribus rextis, celoque educere iussit. Robertus Titius Allert on. lib. 1. c. 25. ER.
11 *Robora)* Vidi manuscriptum, in quo *Spissaque,* non *fussisque,* planè & probè exaratum habebatur. Et dubitamus adhuc, vtri scriptura adhareamus potius? Legimus ibidem. I. DOVSA.
12 *in molem cadunt)* Claud. *in ciuem rubuere gena.* Sidonius:
In tua lucra feris exarmat guttur alumnus. Minut. Fel.
Æsculapius ut in Deum surgat, sumitur.
ibid. molem) Centones Virgil. hi iambi. *Quo molem hanc immanis equi startere?* BARTHIVS.
12 *Aperitur ingens antrum)* Ingens omnino moles fuit equi Duratei, vnde, *Qui castra caperent.* nam Scholiastes Lycophr. *εἰς τὸ Διόρειον ἵππον περὶ τὴν ἴσθμιν, ἢ τρισχάλις, ἢ κατ' ἐμὰς κν' ἀνδρες ἐλθόντες ἐνδύλλο.* Petro. *Roborea moles.* Homer. *μέγαν ἵππον.* Virgil. *Et molem mirantur equi---immensam attolere molem.* Seneca, *Dona molis immense.* I. à Vov.
13 *Huc decenni prelio Iurata virtus additur)* Mihi validius arridet, *Iurata virtus,* id est, coniurata: Simplex pro composito. I. D.
13 *Irata virtus)* Ipsi Achiui, fortè, vt Horat. *Virtus Catonis.*
Virtus Scipiadae & mitis sapientia Læli. Virgilius:
*Huc delecta virum sortiti corpora fur-
tim Includunt cauo lateri.*--- Homer.

Διόρειον μέγαν ἵππον, ὃς ἐπὶ τὸ πείθεσθαι πῖσα
Ἀχιλῆος. I. à Vov.
13 *irata virtus)* ipsi Danaï. Empedocles apud Laertium libro octauo. *εἰς δ' ἐξ ἀλδων κτλ. εἰς δὲ πρὸς.* Sic crebro Apollon. Orpheus Arg. Catull. Epit. P. BART.
13 *Irata virtus)* pro irati viri, hoc est, milites, abstractum pro concreto, & semper de militibus hominibusque bellicosis accipitur. Explanat ipse se Petronius infra hoc versu:
Danaï relaxat clostra, & effundunt viros. Eddras iunior lib. 1. cap. 4. v. 10. de Regis potentia: *Et omnis plebs & virtutes eum obaudiunt:* id est, tam plebei, quam milites & potentes. Est autem modus hic loquendi Hebræis quàm familiarissimus, de quo videndus Beza Annot. in Apoc. c. 13. v. 10. ERH.
14 *graues equi recessus)* graues recessus bene VVovver interpretatur grauidos, ad exemplum Virgilij, qui *machinam foetam armis* appellauit: Zimzerl. Miscel. Critic. li. 2. c. 5. *Salib. lib. 8. c. 7.* Porcum Troianum ideo sic vocabant, quasi alius inclusis animalibus grauidum, sicut Troianus ille equus grauidus armatus fuit. Eunodius in *Epist.* Ita dotatus liberalibus institutis bonam mentem cura grauidam ad spem geminis melioris attollit. ER.
14 *graues equi recessus)* h. e. grauidos. Virgilius. *scandit fatalis machina muros*
Fæta armis. ---
Ouidius libro tertio Factorum:
Iacet ipsa grauis, ---
Gratius:
---*vltròque grauis succedere Tygri*
Ausa canis, maiore tulit de sanguine factum. I. à Vov.
14 *graues)* rectè expon. *grauidos.* Virgilius.
Marte grauis geminã dabit Ilia prolem. BART.
15 *voto latent]* dignus vindice nodus, quid sit, in *voto latere.* Scio non malè posse dici, illos iam inclusos vnice huic intentos voto, vt dolus dextrè succederet. Sed

Cc

aliò collim esse & in tropo perstitisse. Arbitrator mihi videtur ut videlicet uemadmodum in voto spem hominis siue embryonem esse dicimus: ita & inclusos equi Duratei alio dicat in voto latere. Zanzerling. Rectius alij *in voto interpretantur*, i. e. in equo votiuo. ERH.

16 O patria! Plaut. Bacchid. act. 4. f. 9.

O Troia, ò patrie, ò Pergamum, ò Priamie.

Ad Lambinum ER.

16 O patria! *pulsas mille credidimus rates* Exclamatio hæc, O patria, sumpta à veteri poetâ Eanio, opinor, in Andromacha: O pater, ò patrie, ò Priami domus! apud Ciceronem in secunda disputatione Tusculana, quòd imitatus etiam Virg. O patria, ò diuam domus Ithum! RICH.

17 hoc titulus fero incisus: hoc ad fata compositus Sinon) ut sit sensus. Hoc titulus equo inscriptus, hoc & Sinon proditor Troie confirmabat. Feros pro equis, Catull. Virg. Hippocentauros semiferos indignant, non à feritate, sed à formâ. ER. DAN.

17 Hoc titulus fero.

Incisus, hoc ad fata compositus Sinon firmabat, & mendacium in damnatum potens.) Ita enim ablectissima in la Parisiensis editio, quomodo & nos ante decennium emendaueramus iam olim: examissum optime, ut sit sensus: Hoc Titulus Equo durio inscriptus, hoc ipsum & Sinon Troie proditor confirmabat. Itaque pro hoc quod est in alijs, hoc repetendum: rum verò postrema copula ante: ò Mendacium, inducenda: eiusque uicem, hei, siue etiam, heu rescribandum cù hac interpunctione: Firmabat, hei mendacium in damnatum potens:

Id est, detrimentosum Iliensibus, imò calamitosum oppido: sensu manifesto, atque etiam, erelegantia, quod cur de nostro abusu adcribere sibi, casti non erat. Sed tamen credo fore, qui Mendacium istud, accusandi casu positum interpretabuntur, coniuncte ue cum superioribus construendam: ut intellexerit Arbitrator, Sinonem tum ad Fata, hoc est ad invidiam Fatum, (nouissimum illud de tribus duobus, quo Porta Scæ-

limen superum scinderetur) tum ad Mendacium pariter in damnatum potens, id est, Troianis (ut diximus) calamitosum, siue exitiale & funestum potius, doctè meditateque instructum atque compositum fuisse. Neque ego fanè huic sententiæ repugno, pax sit potius: & sequi ipse malo adeò, quàm trahi: vel rei tantillæ causa contentionis funem ducere, cum aduersario præsertim ualentiore. Et quoniam in mentionem Fero, pro Equo positi, occasione oblata potius, quàm quaesita incidimus, etiam ad partes uociterur Prudentij locus è libro *de exaroy*, Hymno II. qui Hippolyto Martyri inscriptus legitur:

Postquam comp. fero satis instruxere paratu

Martyris ad pœnam uerbera, uincla feros:

Instigant subitis clamoribus atq; flagellis.

Sic enim hunc locum ex V. C. doctissimi Geselini primitus restituit Gifanius noster, quum Feras antea in Prudentio imprudenter excusum serid cum Antiquariis stomacharemur. Quod ut ita esse mihi cum amico conueniat meo, ita seorsum rursus ab eodem sentire necessitas subiigit me, in uerborum simul iporumque uersum constructione, quam quidem continenter ipse atque coniunctim constituendam censeo, eosdemque hunc in modum interuungendos:

Martyris ad pœnam uerbera, uincla, feros.

Instigant subitis clamoribus atque flagellis.

Feros enim pro Equis antiquitus usurpatos haud Catulli modo, Virgiliæque auctoritatibus confirmare possis, sed & liquidius multo eius Epitheti contempnatione, quod Hippocentauris Ligiti uel omnes uo ore conturbant Poète. Etenim genus istud Semiferos indignant, non quidem à Feritate uocabuli eius etymologia penta, sed uerò à forma i, fa, qua Feros (ut diximus) hoc est, Equos dimidiata sui parte allimulasse finguntur. Vnde illorum hominum error castigandus, post, quibus in compositione ista, ò Feros, adiecti-

iectiuum potius, quàm substantiuum esse, falso quidem hætenus, sed tamen serio fuerat persuasum. quorum offensa tamen non minus tolerabilis, quam felix illorum hominum audacia laudanda, qui rectum eius uerbi casum adauitantes nouissimæ sillabæ detruncatione bimembre hoc genus Curto Horatij Mulo profus ad simile reddiderunt, ita ut Apella propemodum uideantur, Semifer pro Semiferus, nobis trisyllabum nominatiuum commenti. Utque non mendice, sed plena manu tecum porro agere perfererem, mi Lector, etiam recens quoddam superioris sæculi exemplum istuc pertinens in commune hoc loco proponam, à Poeta uno omnium elegantissimo IANO PANNONIO petitum, in cuius Elegiarum opere uersus istiusmodi extare inuenitur:

Nec nisi duratum Lambro thoraca volebam,

Nec nisi ferrato ferreus ire fero. I. Dov.

17 fero. i. Manil. Quadrupedum medicas artes in membra ferorum Nouerit --- inuuit mulomedicum. Arnobius lib. II. Saturnus in adulterio comprehensus induit formam fero. I. à V o v.

17 hoc titulus fero incisus, hoc ad fata compositus Sinon.) v. c. hæc ad fata. Leg. Impositus, hoc ad fata comp. Sinon, Ferum appellat equum Troianum: Virgiliij & Catulli exemplo. Titulus autem huic impositus erat uoti. Vnde paulò antè dixit: Stipant graues Danaï recessus: & in voto latent. Gul. Canterus Nouar. lect. lib. 3. cap. 14. Fero, id est, equo. Hinc ferinus pro equino apud Virgil. Vnde Centauri semiferi, quòd dimidiata parte equos representarunt, dicti. Prudent.

Feros instigant subitis clamoribus atque

Flagellis. ----- Virgil.

----- Inque feri curuam compagibus aluum.

Gifan. Ind. Lucret. Schopp. in Misc. Barth. ad Claud. num. 943. ERHAR.

18 Et mendacium in damnatum potens.) Leg. en mendacium. Stevvechius ad Apul. ERHAR.

18 Et mendacium.) L. en mendac. Stevvech. ad Apul. D. hei mendacium in damnatum potens. id est damnosum Iliensibus. D.

19 Iam turba portis libera.] Portas enim & moenia quoque ipsa diruerunt Troiani. quo equum admitterent. Simmias Rhodius in Securi: Εἴπαρ. ---

Επειδὴ πέλαυον, ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν.

Εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν.

ita enim ibi legendum ex certissima Scali-geri emendatione. ERHAR.

19 Iam turba portis libera.) Virg. Nos abijfferati --- Ergo omnis soluit se Teucroia luctu. Panduntur portæ: auat ire. I. à V o v.

20 In vota properant.] Iungerman. leg. In fata properant. fortassis: & Fata uocare uideatur illas res, quæ fatum Troie portenderent & interitum. Plaut. Bacchid. act. 4. scen. 9. Dum ibi exquirat fata Iliorum. Ipse Petronius statim post: --- Fata sed tardant manus. v. c. habet. Iam vota properant sc. turba Troiana seu ciues Ilienses. Properare vota, id est, equum, quem Graij uouerant, est festinare in urbem admittere. Indica, Lector, & arbitrare Arbitro suū sibi honorem. ERHAR.

21 gaudium lacrymas habet.] Claud. Singultus uarios, lacrymosaque gaudia miscent,

Orosius lib. II. cap. 17. BART.

22 Neptuno sacer.) Virg. Laocoon, ductus Neptuno forte sacerdos. I. à V o v.

22 namque Neptuno sacer.) Iungerman. leg. Iamque uerissimè. ERHAR.

23 crinē solutus) propter luctū patriæ: Tibull. & flet effusus ante sepulcra comis. vel ritu antistitum apt de Calafri Helio. l. 7. BART.

24 Laocoon) v. libb. Laocoō, sicut Laudice Laumdon, Boudicea, pro Laodice, Laomedon, Boudicea. Bongarsf. Not. in Iust. l. 13. sic infr. Lauconre, pro Laocoonre, sic Lautumie, non Laotomie. Senec. Laudicea, pro Laodicea. Pli. epist. Scal. ad Fest. Alimento. ERH.

25 mox reducta cuspide Vterū notauit) Virgilius:

---- sacramque qui cuspide robur Laferit, & tergo sceleratam intorserit hastam.

R. Titius Assertion. l. i. c. 25. *Reducta*, i. e. nudata ex vagina, in quam ducta siue condita erat, distincta. Mops. eodem sensu dicit, *Gladios retractant*. ERHAR.

26 *uteri notauit fata, sed tard.*) Virgil. 6. *Aeneid*.

Pergama-----Senec. Agamemno.
Fatale munus Danstium traximus nostra
Creduli manu-----Delrio in Aduerfar.
ad Senec. Trag. ERHAR.

27 *Letusque resilit.*) al. *Lentusque*
Leg. *Letumque* censent N. Faber & Delben, quae coniectura illustratur Virgilij loco persimili. ANO.

28 *roborea moles.*) Virg.
*Hanc tamen immensam Calchas attol-
re molem*

Roboribus textis caeloque attollere iussit.
BART.

28 *Roborea moles.*) al. *Robora*, fort. *Robusta*, vt *robusta materia*. Catoni & Varroni, pro, *robusta*. ERH.

ibid. *spirat alieno metu.*) suspirat, gemit praeter metu, qui non se, at alios tangebat. ERH.

29 *Inuentus capta.*) Horat. *Gracia capta serum victorem cepit*. ANO.

30 *Ecce alia monstra, celsa qua Tenedos mare Dorso repellit, &c.*) Lectio & proba & plana. at in Lutetiana editione, *Repleuit*, legitur, non recte neque ad difertissimi Poetae Genium. I. DOVSA.

31 *celsa qua Tenedos mare.*] *Qua pro ubi*, cuius notioem elegit am & probitatem aduersus Giphanium eumcit Schopp. in Verisim. li. ERH.

32 *Dorso repellit.*) Stat. *Isthmos, & a terris maria inclinata repellit*. I. a Vov.

32 *Dorso repellit.*) Orf. lib. i. c. 2. *angustum terra dorsum*. BART.

33 *Vndaque requirat scissa tranquillo minor.*) explicat, *Unda minor resultat, qua scissa tranquillo est*, Tertullianus de Pallio: *Sic & mari fides infamis, dum & flabris aequae mutantibus de tranquillo probum, de flustris temperat.* & *exempli de decumanis inquirerat*. Puteanus epist. ad Goldastii. ER.

24 *silenti nocte.*) Virg.
Tacita per amica silentia Luna.

Silius lib. 8. *sub nocte silenti irrupere ferre.* lib. 8.

Arderent cum bina in nocte silenti Castra.

Valer. Flac. lib. ii.

Alta per opaca silentia noctis,
M. Victor. lib. 3. *de nocte silenti*. BART.

35 *marmor.*] elagus Manil.

Persudit liquido Perseus in marmore corpus. BART.

35 *Pulsimque marmor.*) Mare. Virgil. i. Georgicon. *Et quando infidum remis impellere marmor. Conueniat*. I. a Vov.

36 *angues.*) serpentes vel dracones marini. Amos c. 9. *Et si celauerint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos.* quamuis ibi pro leuiathane seu balena a quibusdam accipiatur. ERH.

36 *angues orbibus geminis.*) Virg. *immensis orbibus angues*. I. a Vov.

37 *libera pontem iuba.*) L. *Libera mento iuba*. Scalig.

37 *libera pontem iuba.*) an dicit Dracones iubis vt ponte vsos? Non credo. Et laet aliquid. L. *Libera ponto iuba*. BART.

38 *insulis stabat sacri*) *sacri*, i. e. sacerdotes. Paulo prius de eodem Laoconte: *Nepiuno sacer*. ERHAR.

38 *insulis stab. sacri.*) vide Festum. I. a Vov.

39 *Phrygione cului.*) Tutulati. Falg. de astrolog. serm. I. a Vov.

40 *gemma nati pignora.*] Statius: *geminorum pignora fuitus*. I. a Vov.

41 *Laoconte.*) pro Laocoonte, sic *Laonome*, non *Laotonia*. Seneca *Laudica*, pro *Laodicea*. Pim. ep. Scalig. ad Fest. ANO.

42 De geminis Laocontis filijs in Vergiliano illo anguui totum est improbo atque inexplicabili nexu fatagetur laboratibusq;

----- *neuter auxilio sibi,*

Vterque fratri transfudit pius vices.

Ita editiones Gallicanae. Mibi tamen nescio quo pacto Antuerpiensis scripturae interpunctio arridet impensius, ea ipsa inquam, quam Clarissimi Sambuci Bibliothecae debemus, in qua ita haec distincta obser-

obseruauimus iam olim:

--- *Neuter auxilio sibi:*
Vterque fratri transfudit pietas vices.

I. DOVSA.

43 *Vterque fratri transfudit pius vices*] V. C. *pietas*. Leg. *pietas*. & *vtrique*. Lindenbrog. Var. lect. in Catal. Non placet. ERH.

44 *Infirmus auxiliator*] Virg. *Post ipsum auxilio subuenientem, ac tela ferentem, Corripunt*.----- ANO.

45 *Peritura Troia perdidit primum Deos*) Credebant Genios vrbes expugnandas vel sponte deserere, vt de Troia significat hic noster, & Sen. in Troad. vers. 53. vel solemnii prece euocatos, vt de Veis tradidit Linius lib. i. decad. i. & de prece istius euocationis sumendum illud sequitur de Graecis:

Contraque Troas Troia inuocant sacra.

Formulam ex Simonico Sereno proponit Macrob. lib. 3. Saturn. ca. 9. Confale Var. lect. Mureti & lib. 14 Auerf. Turnebi, Guellium Poinponium in 2. Aeneid. & Briffonium lib. i. de Formul. pag. 70. & seqq. Delrio Comment. in Senec. Troad. pum. 53. ERH.

46 *Iam plena Phoebe*) Senec. Agam. *Vidimus patriam ruentem nocte funesta.* Virgil. *Vertitur interea caelum ruit Oceanus nox, &c.* I. a Vov.

47 *sepulros nocte & mero*) Virgil. *Inuadunt urbem somno, vinoque sepulram.* I. a Vov.

48 *relaxant claustra*] Virgil. *Laxat claustra Sinon.*

49 *Tentant in armis se duces.*] *caepidor de k. s.*

49 *Tentant in armis se duces, ceu ubi solet.*

Nodo remissus Thessali quadrupes iugo Ceruicem, & alias quater ad excursum iubas.)

Placet scriptura libri veteris, in quo disertè calamo exatatum legebatur:

Tentant in armis se duces, ceu solet ubi.

Neque istud satis, nisi versus item pro-

ximus in pristinum tandem decorem meo porro coniectore reponatur hoc modo:

Nodo remissus Thessali quadrupes iugi

Ceruicem, &c.-----

Nam & haec quoque correctio a nobis erat: verum anteuortit nescio quis, qui exampse in rationum suarum Tabulas referre sustinuit non ita pridem: expensu, haud accepti iniquo: *oblitus Iuris humani*. I. DOVSA.

50 *Temperant in armis se duces*) Infra in eiusdem Eumolpi carm. de bello ciuili: *---sumite bellum. Et temptate manus*--- Sallust. in Iugurth.

Arma atque tela temptare. ERH.

51 *Thessali quadrupes*) Claud. & *gens exercita campo Thessala*. Apud eundem similis comparatio libr. de Nupt. Hon. BART.

52 *ad excursu iubas*) Impr. *excusum*. A.

53 *Commouent orbis.*] id est, scuta. A.

53 *Commouent orbis manu*) vibrant gyran-do gladios. ERH.

54 *---Hic graues alius mero*

Obruncat, & continuat in mortem ultimam somnos.]

Sic & paulo post prius supra *Et dubitauit an utrumque traicerem gladio, somnumque morti iungerem*. Malim tamen in Petroniana Troiae Halosis, *Noctem*, legi. Nam quanti obsecro est illud, *Mortem ultimam*? An verò mors vlla (naturalis inquit) homini euenire possit, quae vltima non sit. I. DOVSA.

54 *Continuat in mortem ultimam somnos*] Stat. lib. io.

Somnique & mortis anhelitus voluitur.
BART.

54 *Continuat in mortem ultimam somnos*,] Leg. cum Douza patre, *noctem ultimam*, id est, mortem. Douza F. ad Catull. epigr. 5. Legend. aut. *ultimos somnos*, aut *noctem ultimam*, id est, mortem, eligat lector alterutrum. Lindenbrog. Not. in Catal. Eligendum censeo neutrum, nam *continuare in noctem ultimam*, est dormientes ita obruncare, vt via absque vitam plaga. Suprà dixit, *Somnumque*

mori iungerem. qui locus opportunè admodum huic nostro consentit. Mors ultima, quia omnium rerum finis. Dionys. Cato lib. I. Diichor.

Ne timeas illà, quæ vita est ultima finis. Et Ovidius alibi:

---mors ultima linea rerum.

Dicitur & mors suprema eidem Dionysio Catoni in Distich. vt mors suprema, ulti-

mum vel supremum supplicium apud ICtos ERHAR.

5 Contraque Troas Troia inuocant sacra) fuit enim sua & fatalis quædam vis ruenti huic vrbi. Aspexit & Senec. Traged. Troad. v. 53.

Et quoddam sacrum regni iacentis.

I. S. Pontanus Analect. lib. 2. cap. 9. ERHAR.

C A P V T L.

ENCOLPIVS,

EX his¹ qui in porticibus spatiabantur,² lapides in Eumolpum recitantem miserunt. At ille, qui plausum ingenij sui nouerat, operuit caput, extraque templum profugit. ³ Timui ego ne me Poëtam vocarent. Itaque subsecutus fugientem ad litus perueni: &, vt primum extra teli coniectum licuit consistere. ⁴ Rogo, inquam, quid tibi vis cum isto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & ⁵ sapius Poëticè quam humanè locutus es. Itaque non miror, si te populus lapidibus prosequitur. Ego quoque sinum meum ⁶ saxis onerabo, vt ⁷ quotiescumque cœperis ⁸ à te exire, sanguinem tibi à capite mittam. Mouit ille vultum, &, O mi, inquit, adulescens, non hodie primùm auspicatus sum: ⁹ immò quotiens theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hac me ¹⁰ aduentitia ex ciperere frequentia solet. ¹¹ Cæterùm, ne & tecum quoque ¹² habeam rixandum toto die, me ab hoc ¹³ cibo abstinebo. Immò, inquam ego, si ^a eiuras hodiernam bilem, vnà cœnabimus. * mando ædicularum custodi cœnulæ officium. * *

a. al. si curas.

V A R. AVT. COMMENT. CAP. L. T. PETRON. SATYRICON.

1 EX his qui in porticibus spatiabantur) delendus asteriscus, nam nihil deest: subaudiatur autem, nonnullis, vel, aliqui. Erat autem ista porticus pinacothecæ iuncta, in qua carmen hoc recitabat Eumolpus, audientibus istis ambulonibus. ERH.

1 porticibus spatiabantur) Propert. Nec tu Pompeiæ spatiabere lentus in umbra. BART.

1 Ex his qui in porticibus spatiabantur) Vide, si tanti, quæ prius adduximus. I. à Vov.

2 lapides in Eumolp. recitant. coniecerunt)

cerunt) An id moris obtinuit recitantes insectari lapidibus, si quid parum probè, aut ad mentem audientium? apud Senecam 3. Controuers. Pueri scholas frequentant: hi Cæroni Castium preferrent, nisi lapides timerent. An ceritos lapidibus obruebant, vt hunc poëtam, quem à se exiisse putabant? I. à Vov.

2 lapides in Eumolpum recitantes miserunt) vt poëtam & recitatore molestum. Ex more theatrorum, vbi mali poëte saxis petebantur, sicut boni iaculo floris sorti & soluti honorabantur. Ad quem alludit iocus ille in malum citharœdam: Πολύβοσος δὲ τὸ κίθαρος ὄσοντι πορροῦντες, καὶ τὸν μασητῶν, & τὰ λαίπορε, ἐφί, καὶ ἄρα τὸν σεβάλλει: Cùm Polybctor citharædus in lenticula sorbitione lapidem mandaret: O miser, ait, etiam lens te lapidat. Lapidationis theatralis exemplum multa apud veteres, præsertim Lucianum. Casaubon. Animaduers. in Athen. lib. 6. cap. II. Raderus ad Martial. lib. 3. epigr. 33. in Ligurinum eodem vitio quo hic Eumolpus, laborantem. ERH.

3 Timui ego, ne me Poëtam vocarent) Ita enim malo, quam (quod omnes vsque adhuc editiones intedit) Vocaret legere, vt ad Eumolpi Lapidatores referatur, non ad Eumolpum ipsum, eo quod in comitatu eius Eucolpium vidissent antea: ex persuasione Parcemie illius coniecturam ducentes, qua vulgo distitare consueuimus. Aues concolores vna ferè volitare scilicet. I. Dousa.

4 Rogo inquam, quid tibi vis cum isto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & sapius Poëticè, quam humane loquutus es.) Humanè & Poëticè opponit. Facetè, ad exemplum opinor sententiæ illius Horatianæ:

Surge, & inhumana senium depone Camæna.

Qui locus, quantus est, huic Petroniano explicando mirabiliter ficit. Vide Notulas nostras in bififormem Poëtam illum. Venuinum. Habes ibidem. I. Dousa.

7 sapius poëticè, quam humane locutus est.) Humanè & poëticè opponit,

ad exemplum Horat. Surge & inhumana senium depone Camæna, Humanè, hominum more ac ritu. D.

5 Sapius poëticè quam humane locutus es.) Poëta fingunt se diuinitus afflatus ad carmina rari canenda, verbaque effari non sua, id est, humana, sed diuina, hoc est, Apollinis & Musarum, vt docet Lucianus, ἐν Διαιλέσει πρὸς Ηορόδον. Hinc Lucanus, licet à nostro Satyrico vt nimium humanus notetur, lib. 5. scripsit:

--- Aratus

Phæbados irrupit Pæan, mentemque priorem

Expulsi, atque hominem toto sibi cedere iussit

Pectore.-----

Et Claudian.

Iam furor humanos sensus Expulsi-----

Barth. in Animaduers. num. 2448. Eodem modo Apul. lib. 5. Inhumane mensæ lautitias vocat dapes cœlestes. Gruter. Suspic. lib. 8. cap. 4. Απερσιν ἰνύσας & ineptè ad hunc locum. Humanè, pro hominum more ac ritu. Et notandum est, quòd poëticè & humane loqui, quasi pugnantia collocentur. Schopp. in Miscellan. Apud Strabonem in Phœnicide ait paterfam. de coquo verba effante obscura & inaudita:

Πλὴν ἰατρῶν γ' αὐτὸν ἦδ' ἠμεῖς βαλεῖν, Ἀνδραπνῆος λαλῆτε --

Sic apud Hieronym. accipe humanum sonum. cùm in Apolog. in Rufinum ep. on hanc illius exagitant, que mihi ad suspicionem vemebant, ita loquitur: Compe ditam pures linguam eius, & inextricabilibus modis ligatam, vix in humanum sonum erumpere. Casaubon. Animaduers. in Athen. lib. 9. c. 7. ERH.

6 saxis onerabo) Plaut. Poenul.

Neque nos populus proceritis insectabit lapidibus. F. PITH.

7 Vt quotiesc. cœp. à te exire sang. à cap. mittam) Quia furentibus vena inclinat solet, vt docet Celsus, & Iuuenal. Sat. 3. I. à Vov.

8 à te exire) lib. 2. epist. 68.

Reges & dominos habere debet,

Qui se non habet. BART.

8 *à te exire*) furere. Claudiano obliuisci sui: Boëthio ex se extirpari, Apuleio, suum non esse. Martialis *se non habere*. Barth. ad Claudian. num. 1477. vide infra ad illud, *tanquam insanum*. ERH.

9 *Imò quoties Theatrum, ut recitem aliquid, intraui, hac me aduentitia excipere frequentia solet.*] Rescribe: *Hac me aduentitia, &c.* Argutè. Etenim ad Cæne præbitionem quaesita allusio, quæ *Aduentoria* Martiali, Plauto *Viatica* indigitatur. & persistit in *Metaphora* semel instituta Eumolpus subiectans porro è vestigio: *Caterum ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abstinebo*. I. DOVS.

10 *aduentitia*] Sueton. Vitell. *Famossissima super ceteras cæna ei data aduentitia à fratre*. I. à Vov.

11 *Ceterum, ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abstinebo.*) Vereor ne particula, *dum*, malè adhæserit verbo, *rixam*, sitque diuellenda, ut ab ea tertia periodus incipiat. hoc modo: *Ceterum, ne & tecum quoque habeam rixam, toto die me ab hoc cibo abstinebo. Imò inquam ego, si eiuras hodiernam bilem, unà cœnabimus. Dum mando edicularum custodi cœnule officium, video Gytona: & quæ sequuntur. Profectò, sic collocata hac particula, dum, locus videtur integer, nec quicquam opus est asteriscis. Præterea 70 dum, sepe inchoat compregensionem, & narrationem connectit, ut: *Dum hæc fabula inter amantes luditur. & alibi: Dum Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur.**

RICH.

12 *habeam rixandum*) nota loquendi genus ex Græco fonte. Tacit. lib. 4. Annal. *At in penatibus ipsdem tolerandum haberet*. Et libro 14. *Si nunc primum statuendum haberemus*. Plinius libro 1. epist. 8. *Cum enitendum haberemus*. Pichena Not. ad Tacitum libro 3. Annal. num. 44. ER.

13 *cibo*) Sic Psalmogr. Regius, *lacrymas cibum suum dicit & Plauti similiter, amatorum cibum copiam amata*. BART.

14 *Si eiuras bil. hodie cœnab.*) Mart. *Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,*

Hac lege ut narres nil Philomuse noui. F. PITH.

14 *si eiuras hodiernam bilem*) Pithœus *Aduersar. siue Sabl. c. lib. 2. cap. 8. leg. delete asterisco: si eiuras hodiernam bilem, unà cœnabimus, mando edicularum custodi cœnule officium. Adicularum custodios pro edicule. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epig. 100. n. 6.* ERH.

15 *Unà cœnabimus*) Iuven. *Unà simus ait*. F. PITH.

15 *Unà cœnabimus*) Martial. *Octauam poteris seruare: cœnabimus unà*. I. à Vov.

16 *edicularum custodi*) an ianitrici? hæc mulier fuit, ut infra vocatur in his verbis: *mulierque cæne mandata curauerat: & quidem vidua. nam super eadem capiendum est illud, quod postea sequitur: Faxo sciatis non vidua hanc insulam esse, sed M. Mancij: quasi dicat, non huius viduæ, quæ vobis cœnam parauit, sed heri eius M. Mancij*. ERH.

C A P V T L I.

V¹ideo Gythona cum linteis & ²strigilibus ³parieti applicitum, ⁴tristem confusumque. scires ⁵non libenter seruire. ⁶Itaque, ut experimentum oculorum caperem, ⁸conuertit ille solum gaudio vultum, & Miserere,

serere, inquit, frater: vbi arma non sunt, liberè loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet sæuitia ⁹pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit misero solatium ¹⁰tua voluntate cecidisse. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis consilia deprehenderet, ¹¹relictòque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebrosum & sordidum egressum extraho Gnythona, raptimque in hospitium meum peruolo. Præclusis deinde foribus, ¹²inuado pectus amplexibus, & ¹³perfusum os lacrymis ¹⁴vultu meo contero. Diu vocem neuter inuenit. nam puer etiam singultibus crebris amabile pectus quassauerat. O facinus, inquam, indignum, quòd amo te quamuis relictus: & in hoc pectore, quum vulnus ingens fuerit, cicatrix non est. Quid dicis ¹⁵peregrini amoris concessio? Dignus hac iniuria fui? Postquam ¹⁶se amari sensit, ¹⁷supercilium altius sustulit *, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli: sed nihil iam queror, nihil iam memini, ¹⁸si bona fide pœnitentiam emendas. Hæc quum inter gemitus lacrymæque fudissem, detersit ille pallio vultum, & Quæso, inquit, Encolpi, fidem ¹⁹memoriæ tuæ appello. Ego te reliqui, an tu prodidisti? Equidem fateor, & præ me fero, quum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exosculatus pectus sapientia plenum, inieci ceruicibus manus: & ut facillè intellegeret rediisse me in gratiam, & optima fide reuiuiscens amicitiam, toto pectore adstrinxi.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LI. T. PETR. SATYRICON.

Ideo Gythona cum linteis & strigilibus Ergo in balneo Gython cum hæc acciderent: illustris strigilum ad fricandum, purgandumque in balneis vsus. Iuven. --- & sonat unctis strigilibus. Horat. --- strigiles Crispini ad balnea defer. hinc destringere, strigilibus detergere. Seneca epist. 123. Plin. epist. dum destringitur, tergiturque. D. vid. Turn. libr. 26. cap. 20.

I Video Gytona cum linteis & strigilibus parieti applicitum, tristem, confusumque. Scires non libenter seruire.] sc. Alcylto. Ergo in balneo erat Gyton, quum hæc acciderent. unde statim ab Eucolpio extractus, atque inde in hospitium porro, interim dum carminum suorum recitationi intentus Eumolpus, corporis verò lauationi Alcyltus dans operam, non notat sibi fugitiuam fratris haparcitatem.

Quæ mox causâ etiam fuisse videtur, cur ostreofus ille palam vestimentis circumductus magna clamoris indignatione reflagitatum puerum vestigiis fuerit persequutus: cuius dila, su ac perfugio tantam porro iacturam fecisset miser. quam æquiore animo tamen latrus videbatur. si quidem pro veste modo in. estem sibi pululum recipi ere contingeret. Facit huc locus Iuuenalis Satyr. III.

----Et forat unctis

Strigilibus, pleno componit linteae gutto.

Item Flacci:

I Puer, & strigiles Crispini ad balnea defr:

Denique Epigrammatarij illud:

Linteae ferret Apro vacuus quum vernula nuper,

Et supra tegulam lusca sederet anus.

Illustris enim *Strigilium*, *Linteorumq;*, ad desquamandum, fricandum, exsiliandum, purgandumque corpus, in balneis vltus temporibus illis. haud paulo illustrior futurus tamen Pliniani huius loci commonstratione libri Epist. III. de Plinio auunculo: *In secessu solum balinei tempus eximebatur. Cum dico balinei, de interioribus* (id est, quæ in secreto sine arbitris fieri solent) *loquor.* Nam dum *desringitur tergitureque, audiebat aliquid, aut dicebat.* Vbi diserte rem vtramque sic quasi indice digito designari videmus. *Desringitur* enim ad *Strigilium* (vnde & etymon nomini) *frictionem* *Tergitur* verò ad *Linteae*, & sudariorum; ost balnea abscessionem referendum. Ad hæc, fidei causa, ex magni illius Turneb. Actuerfar. lib. 26. cap. 20. *Apud Senecam lib. 22. Epist. 123. Elegantiissime, Desringere, est sudorem strigilibus sic care & detergere. Vt (inquit) sudor in quem mouerit potius crebris & feruentibus, suinde desringant.* Et apud Plinium lib. 34. cap. 8. *Se desringentem, cuius & qui strigilibus se desringat, & sudorem fordesque deterget.* Et hæc tamen quidem ille. Nunc ad Gytona inquit atque ingratiis (quæ qui-

dem somnia de nihilo sibi fugit Eucolpius, hero suo seruentem remigremus denuo: qui vtrique vtrique huic ministerio ab Ascylo (cui etiam pro culcitella erat, omnibus & horis & locis officium faciundo suum presaltus fuisse à nobis existimatur, quo videlicet lauanti domino præsto esse posset, *pleno gutto* (id quod ex Iuuenali docuimus supra) hoc est, in aqua vase olearione, an aquario potius ad abluendas infusione sordes, *linteis componendis, strigilibusque*, ad detergendum delicatissimum sudorem promptè paratèque, quum vltus potest, *expediendis*, simul, vti malis balneatorum feruncolorum sinistras vestimentis herilibus (quomodo anus illa Martialis, quam *Cinnana in Topula presidentem* induximus prius) curiosa obseruatione prohibitum iter ac defensum. Quæ tamen omnia perfidia eiusdem & transfugio maxime, Ascylo contraria, ac præter omnem expectationem etiam flagitiosa euenerant. Sequitur in Petronio. I. DOVSA.

2 *Strigilibus*) His vsi ad fricandum veteres, vnde nata vox *desringendi*. Seneca epist. 88. Marcel. de medicam. *Cum locum perunxeris, vitè desringas.* Commen. Iuuenal. Sat. 3. *Strigil (st, quem Xypra dicunt, quo oleum deteritur.* Ita hunc locum legimus. Strigilem graphice describit Apul. Floridorum lib. II. seu potius libro I. Nam, vti in transcurso moneam, in notam librorum distinctione peccatum, tamè miuum lib. 2. annectendam libro I. in facili cognoscere vel ex ipsa orationis *causa* itaque scribo, & distinguo: *Plura enim extant mea in Camænis, quàm Hippie in opificiis (operibus) induco, vt quæcumque, Quid istud sit animo attendatis, diligentius & accuratius disputabo.* Hippie e numero sophistarum. & quæ sequuntur. Exordium lib. II. *Sol qui micantem candido curru. ---- Strigilisculam, recta fastigatione clausula. flexa tubulatione ligula. vt & in manu capulo moraretur, & sudor ex ea riuulo laberetur.* Strigiles autem, & reliqua vtenilia, serui aliptæ ad balneas deferabant, quod ex Luci. Lexiph. aliisque.

aliisque claret. Spartianus Hadriano: *Publicè & cum omnibus lauit, cum verò veteranum quendam dorsum, & cateram corporis partem vidisset sibi atterere, percontans cur se marmoribus desringendum daret, ubi hoc idcirco audiuit fieri quod seruum non haberet, & seruis cum donauit, & sumptibus.* Sciendum huic ministerio addidit Gytona. hinc Artemid. lib. I. *Ζωστήδης, ὁ ὑποπαι, ὁ καταπαιεῖται, διδάσκαλος τῶν ἀσπίων. Ia. V. 4.*

2 *Cum linteis & strigilibus*) Seneca epist. 95. *Vctemus linteae & strigiles tenui ferre, & speculum tenere tunoni.* vide Celsium in Apul. lib. I. Metamorph. & lib. 2. Floridor. Turnebum Aduersar. lib. 26. c. 20. Philandrum ad Vitruu. lib. 5. c. 11. Mercurialem Var. lect. lib. I. c. 8. Rader. ad Mart. I. 14. epig. 47. ERHAR.

3 *partici applicitum*) affixum. Val. Max. lib. 2. c. 1. *Iuuenes aliquem ex partibus conscriptis ad curiam deducebant, affixiq; vultus expectabant, donec reducendi citam officio suingerentur.* ERH.

4 *tristem confusumque*) Infra: *Confusus hac denuntiatione Eucolpius.* Iterum: *Confusus ille & confusij egens,* id est, contristatus. Sic *confusio*, pro tristitia. Idem Petron. *Poteris hanc simulacionem & lacrymis & vultus confusione obumbrare.* Vide Goldasti Notas ad Valerianum Cimelens. ERHAR.

5 *scires non libenter seruire*) pro scire & videre inde quis posset. sic etiam putares supra posuit. Schopp. in Miscellan. Dixi supra silius. ERHAR.

6 *Itaque vt experimentum oculorum caperem, &c.*) Eadem loquendi ratione non indelectatus Plinius: sed & Seneca Remed. forruit. *Aegrotò venit tempus, quo experimentum mei caperem.* Habes deinceps ex ordine Petroniano. I. DOVSA.

7 *Comertit ille solum gaudio vultum, & Miserere, inquit, Frater: ubi arma non sunt, liberè loquor.*) Blanda & amatoria præteriti mei simulatio. Hoc enim dicit Gyton, se tandem sine cura ac corde libero contra consistere, cominusque & ex propinquo magis Eucolpium

compellare audere, quoniam inermem eum ac sine telo obuiam accessisse videt sibi, quem armatum ac districto gladio ferocem pueriliter nimis expauerat antea. Vel referendum certè ad delinimenta illa satisfactionis Gytonicæ, quàm proximè consequente pagina habituri. idq; verius, puto, caterum rem vide. *Equide fatcor, & pre me fero, cum duos armatos viderem, ad formam me confugi.* Vt significet Gyton, se iam primum denique, remoto armorum metu, atque Ascylo maxime, fidem amoremque suum aduersus Eucolpium liberè atque ex animo deprecare audere scilicet: quem presente, & (quæ ratio maxima) armato Ascylo nimis hercule præter animi sui sententiam dissimulare fuerat coactus, seque in fidem eiusce patroni tradere, quem minimè voluisset, præsertim fortioris. *Deliciae pueri.* I. DOVSA.

9 *pœnitentiam iudicis tui puni.*) de quo supra, cum Ascylos peteret Gnythoni arbitrij libertatem concedi, vt sequeretur quem vellet, inquit Encolp. *Conditionem præcipiti festinatione rapui, comissique iudicium.* Huc vidit hoc loco Gnython. *Pœnitentia* pro pacto pœnitendo, *pœnitentia, d. pœnitentia.* Mox statim: *Si bona fide pœnitentiam emendas.* *Pœnitentia* est etiam actio pœnitentiæ. Infra: *Aut fallor, aut Fortunam communis caput redire ad pœnitentiam suam.* Sueton. Octau. cap. 12. *Et quò magis pœnitentiam prioris sectæ approbaret, Nurfinos extorres egit oppido:* id est, ostenderet, quàm se pœnitenter, quòd priorem sectam secutus erat. Quinilian. lib. 9. cap. 3. *non pœniturum, pro non acturum pœnitentiam.* ANO.

10 *tua voluntate*) Virgil.

Feras solatia moris ad umbras

Acneæ magni dextra cadis.

Quem alludit Petr. Ouid. lib. 12.

Sola men habero ----

Moris ab Aemonio quod sis iugulatus Achille.

Attius apud Macrob. BART.

10 *cecidisse*) mirum, si πικρῆται

posuit pro casum esse, hoc est vapulasse.

ERHAR.

II Relictaque Eumolpo. nam in balneo carmen recitabat) Mirifica obseruatio decori in homine nimis poëta, quem ita recitandi morbus tenet, vt nullo non & loco & tempore hominum auribus molestias exhibeat. Quod genus à Flacco in Sat. perstrictum:

Non recito cuiquam nisi amicis, idque coactus:

Non ubiuis, coramve quibuslibet, in medio qui

Scripta foro recitent, sunt multi, quiq; lauantes.

Mart. lib. 3. ep. 44. D.

II Relictaque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebrosum, &c.) Aduerte mirificam obseruationem decori in homine nimis Poëta, & quem ita totum recitandi cacœthes, vel morbus potius penissimè occupatum tenet, vt nullo non & loco & tempore hominum auribus molestias argutiâsque vel ad fastidium vsque, ne languorem dicam, versuum suorum prælectione exhibeat. Quod genus etiam à Flacco vrbaniusimè in Satyra perstrictum:

Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:

Non ubiuis, coramve quibuslibet, in medio qui

Scripta foro recitent, sunt multi, quique lauantes.

Suaue locus voci resonat cõclusus, inanes Hoc inuat, haud illud quærentes, num sine sensis

Tempore num faciant alieno.---

Lauantes, inquit, hoc est, in balneo ac circa solum sedentibus carmina sua vel ingratiis ad nauseam vsque ingerentes. ad exemplum credo Eumolpi Petroniani, cui etiam in vicinia mortis, lethique modo non limine in ipso carmen facere vacabat, sicuti narrabitur postea: item Ligurini illius, de quo apud Martialem meum festina mentio lib. 3. Epigram. 44. Eius tibi hîc etiam gustum? aliquantum dabo:

Et stanti legis, & legis sedenti,

Currenti legis, & legis cacanti:

In thermis fugio, sonas ad aurem:

Piscinam peto, non licet natare.

Ad cœnam propero, tenes euntem:

Ad cœnam venio, fugas sedentem:

Lassus dormio: suspiras iacentem, &c.

Vide præterea, mi lector, ea quæ ad superiorem Horatij locum suo in loco adnotauimus. I. D O V.

12 Inuado pectus amplexibus, & persusum os lacrymis vultu meo contergo.) Quid si verò nobiscum legas? Contergo. tametsi cum recepta lectione faciat locus superior, quem retro habes de vno exoletorum omnium insulsi- simo Embasica: ta: Transituque ad comitem meum (s. Ascylum) facto, cluibus eum basiusque distriuit. Nec non venustissimus ille Venerum omnium ac Leporum pater Aristænetus in epistolis suis vere Eroticis: Τὸ γὰρ ἂν ἐκβαλεῖσθαι τὸ ἐρασι, ἀνικλάσεται πρὸς ἐπιτόμιον ἢ ἀρχαῖα, καὶ περι- ληθῆν. ἔγωγε προσδοκῶ μαρτυρῆσαι, ὅτι μὴ ἐξείσομαι τὰ χεῖλα. καὶ κατέρπει μὲ τὸ σῶμα. I. D O V S A.

12 Inuado pectus ampl.) Ouid.

Occupat amplexus, lacrymasque per oscula stœat. F. P.

13 persusum os lacrymis.) præ gaudio sc. Clauian. --- gaudia penè mouerunt lacrymas. --- Exemplum talium lacrymaram est apud Diodorum Sicul. & Orosium l. 2. c. 17. Birth. ad Claud. n. 1567. & n. 2278. Alibi Petron. Mentis que panida gaudium lacrymas habet. ERH.

14 Vultu meo contergo.) Alibi, basius distriuit.

Martial.

Frustra blanditiæ venitis ad me Atrius miserabiles labellis.

Seneca.

Alius eorum manus osculis conterit.

ibidem diu vocem neuter inu.) Epod.

Horat.

--- amantem & languor, & silentium

Arguit, & latere petitus imo spiritum. Heliodor.

Heliodor. καὶ ἀχρηστοὶ ἀλλήλων ἀναδύονται μὲν, ἀλλ' ὡς περὶ ἠρώωνος καὶ κυρτῶν εἶδει ἐπιθροσκην αὐτοῖς ἴπῳσ ἀρα καὶ τὸ χρωρῆς ἑσθλὰ λλοῖεν ἀλφιδὸν περὶ ἐση πολλακίς, καὶ τὸ ἴδοντες τὸ ἀμείτρον ἐπιπρασσοῖσι λυπῶ ἐγρήνησεν. F. PIT.

14 vultu meo contergo) supra: basius distriuit. Aristænetus, κατέρπει μὲ τὸ σῶμα. D. Quid si legas, contergo. T. I.

15 peregrini amoris concessio.] Pro amasio, qui alteri concessus. optio, qui optatur. Pl. in Afinaria: Sume optionem Leonidam. Sic Bibaculo Orbilius, Literarum obliuio, quod scilicet literas oblitus esset. Palmer. Spicileg.

15 peregrini amoris concessio) pro amasio, qui alteri concessus. Optio, qui optatur. Plaut. Afinar. Sume optionem Leonidam. Sic Bibaculo Orbilius, literarum obliuio, quod scilicet literas oblitus esset. Palmer. in Spicileg. Peregrini amoris concessio, id est, qui alienum secutus es, eique te concessisti. Nā concessio pro eo dicitur, qui conceditur: sicut frustratio pro eo qui frustra habetur apud Plantum. Schopp. Explanat. in Moltel. a. 5. scen. 2. Concessionem vocat ipsam Gnythonem, peregrino sc. amoris concessum & obsecutum. Talia apud auctores existant quàm plurima, vbi sic adiunctorum quid pro substantia per se nō ponitur. Barthius in Ceir. Virg. n. 89. ERH.

16 Postquam se amari sensit supercilium sustulit, nec amoris arduum ad aliū iudicem tulit] ita legend. deleto asterisco. cuius rei explanationem affert Plin. l. II. c. 37. Frons & alius: sed homini tantum tristitia, hilaritatis, clementiæ, feueritatis index. in ascensu eius supercilia homini, & pari-

ter, & alternè mobilia: & iis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maximè indicant fastum. Superbia alicubi conceptaculum, sed hîc sedem habet. In corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Douza P. Præcid. pro Catull. cap. 6. Aristænetus in Epist. ὡς ἐρωμῆσθαι, ἀνὰ τὸ ἐξερῶν ἑσθλὰ λλοῖεν καὶ περὶ ὅντως καὶ σολοκῶτες ἑσθλὰς τῶν ὄφρων. Douza F. ad Catull. ERH.

16 postquam se amari sensit, supercilium sustulit) Aristænetus: ὡς ἐρωμῆσθαι, ἀνὰ τὸ ἐξερῶν ἑσθλὰ λλοῖεν καὶ περὶ ὅντως καὶ σολοκῶτες ἑσθλὰς τῶν ὄφρων. Vide Douz. F. ad Catull. ANO.

16 Postquam amari se sensit, supercilium sustulit) Lucian. ἐτάσθ. ἑσθλ. καὶ ἀλλ' αἷε κατὰ τὰν ἡμῶν εἰπεῖν, τὸ δὲ ἐξερῶν αὐτῶν ἑσθλὰ ἀγαπᾶσθαι, καὶ τὸ ἐξερῶν αὐτῶν ἑσθλὰ δὲ ἐμὴ πᾶν αὐτῶν ἑσθλὰς ἑσθλὰς ἀρ' ἀισθᾶν ἑμῶν γὰρ τοῦ. I. A V O V.

17 supercilium sustulit) Pollux lib. 2. ἑσθλὰς αἰσθῶν ὡς ἐξερῶν. I. A V O V.

18 si bona fide penitentiam emendas) an simul spurea quid latet in penitentia, vt supra in verbis Locus & Solum? Balbus Catholico: Penitentia dicitur quasi penitentia, dicta eò quod ipse homo in se penitiat penitendo quod malè admisit, & scribitur per œ diphthongum penitentia: sed quando dicitur penitentia quasi penitentia, quod penem, id est, priapum, sc. virile membrum, tendat, scribitur per simplex e. Vide Rigaltij Not. in Phædrum. ERHAR.

19 fidem memoriæ tuæ appello] Phædrus l. 4. Fab. vlt. Exhibe vocis fidem. Rigaltius in Not. ER.

CAPVT LII.

ET iam plena nox erat, mulierque cœnæ mandata curauerat, quum Eumolpus hostium pulsas. Interrogo e-go, Quot estis? obiterq; per rimam foris speculari diligētissimè cœpi, nū Ascyltos ynà venisset. Demum vt solū hospitem vidi, momento recepi. Ille vt se in grabatū reiecit, viditq; Gnythona in cōspectu ministrantē, mouit caput, & Laudo, inquit, Ganymedē: oportet hodie bene fit. Nō de-

a al. Ascyl-
to. ANO.

b forte pla-
cidius.

c al. lafici-
uam, non
placet.

d. forte ex-
pedir.

lectavit metam curiosum principium, timuque² ne in
cōtubernium recepissim³ Ascylti^a parem. Inttat Eumolp-
pus, & quum puer illi potionem dedisset: Malo te, in-
quit, quàm balneum totum, ⁴ ficcatoque auidè poculo,
⁵ negat sibi vñquam ^b acidius fuisse: Nam & dum lauor,
ait, penè vapulaui, ⁶ quia conatus sum ⁷ circa folium seden-
tibus carmen recitare: & postquam de balneo tanquam
de theatro eiectus sum, circuire omnes angulos cœpi, &
clara voce Encolpion clamitare. ⁸ Ex altera parte iuuenis
nudus, qui vestimenta perdiderat, non minore ⁹ clamo-
ris indignatione, Gnythona flagitabat. ¹⁰ Et me quidem
pueri, ¹¹ tanquam insanum, imitatione petulantissima de-
riferunt: ¹² illum autem frequentia ingens circumuenit
cum ¹³ plausu & admiratione timidissima. habebat enim
¹⁴ inguinum pondus tam grande, vt ipsum hominem ^c la-
ciniam fascini crederes. ¹⁶ O iuuenem laboriosum! pu-
ro ¹⁷ illum pridie incipere, postero die finire. ¹⁸ Ita-
que statim inuenit auxilium, nescio quis enim ¹⁹ eques Ro-
manus, vt aiebant, ²⁰ infamis, sua veste errantem cir-
cumdedit, ac domum abduxit: credo, vt tam magna
fortuna solus vteretur. ²¹ At ego ne mea quidem vesti-
menta ²² ab officioso recepissim, nisi ²³ notorem de-
dissim, ²⁴ tantò magis ^d impedit inguina quàm ingenia fri-
care. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequen-
tissimè vultum: iniuriis scilicet inimici nostri hilaris,
commodis tristis. Vt cumque tamen, tanquam non agno-
scerem fabulam, tacui, & ²⁵ cœnæ ordinem explicui.

* * *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LII. T. PETRONII
SATYRICON.

1 **Imam foris** id est, ostij. ERH.
2 **In contubernium recepissim**
Ascylti partem L. Ascylti parem, pro comparem. In
diris: *Tuque eris isti par.* Sidonius:
Hellepontiaco parem Priapo. Quamuis in
Petronio quidem malim, Ascylti par. Sic enim solebant hunc illius par
dicere, cum geminum moribus significa-
bant. Plaut. Rud. *erit b oppes, par illius,*
Siculus senex— Palmer. in Spicileg. ERH.

2 **in contubernium recepissim Ascylti**
partem L. Ascylti parem, pro comparem. In
diris: *Tuque eris isti par.* Sidonius:
Hellepontiaco parem Priapo. Quamuis in
Petr. quidem malim Ascylti par. Sic enim
solebant hunc illius par dicere, cum gemi-
num moribus significabant. Plaut. in Rud.
Et erat hospes, par illius, Siculus senex—
Palm. Spicile. ANO.

3 **Ascylti partem** i. e. Ascyltos similem.
Sic

Sic in l. 5. ff. de ijs qui deiec. vel effud. Edi-
cti portio, id est, simile edicti, vbi not. Sic
Terullian. in Apolog. c. 5. *Domitianum*
Neronis portionem appellat. FR. DA.

3 **Ascylti partem** L. parem. Sidon.

Hellepontiaco parem Priapo. BART.

4 **ficcatoque auidè poculo.** Ita loquitur
Martial. li. 6. ep. 95. lib. 7. ep. 70. I. à Vov.

5 **Negat sibi vñquam acidius fuisse.**
id est, sibi peius fuisse, quam toto eo die,
quo tot mala pertulerit. ERH.

6 **quia conatus sum circa folium seden-**
tibus carmen recitare. Phædrus, *Pœte mo-*
lesti. sc. recitationibus suis, quibus frequen-
tissimis ferè enecabant homines. Nam, vt
Horatius ait,

Indoctum doctumque fugat recitator
atque.

Tales Martialis describit tum alios poëta-
stros, tum Ligurinum l. 3. Talis Eumolpus
iste, qui in truijs, balneis, in conuiuijs sua
hominibus quibuslibet carmina recitauit.
Rittershusius ad Phædrum. ER.

7 **Circa folium sedentibus.** folium non
erat vas, in quo totum corpus submergere-
tur: sed fiebat ad crura solum lauanda, sedē-
tisque recipiebat, pertingente aqua vsque
ad genua. **Circa solum,** i. e. in circuitu folij.
Ramirez ad Martial. l. 2. epig. 42. ERH.

7 **solum.** veteres ad solum sedentes
lauabant. F. DA.

8 **Ex altera parte iuuenis nudus.** sc. Ascyl-
tylos. Atqui sub veste veteres lauabantur.
Celsus: *Sub veste primum in balneo insuda-*
re, ibi ungi, tñ transire in calidarium. vidē-
dus Artemidorus de Somnijs. Velabantur
autem obscenæ partes. Ambrosius Offic. l.
1. c. 18. *Licet plerique se & in lacro, quan-*
tum possunt, tegant, ne vel illic, vbi nudum
totum est corpus, huiusmodi intectæ portio
sit. August. de Ciuit. Dei lib. 14. *Omnes*
gentes aded tenent in vsu pudenda velare,
vt quidem barbari illas corporis partes nec
in balneis nudis habeant: Sauerio ad Sidon.
lib. 2. ep. 2. Sed Petronius describit simul
& perire ngit impudentiam sui sui Nero-
niani. ERH.

9 **Clamor. Gyt. flagitab.** Plaut. Me-
nach. *Propterea illius nomen memini faci-*

lius. *Quia illum vidi flagitauer.* Idem
Pseud. *Flagitare saepe elemore in foro.* F. P.
10 **Et me quidem pueri imit. petulan-**
tiss. deriferunt Artemidorus lib. 3. *Μαίεσθα*
αγαθὸν τοῖς παιδῶν ἐν τῷ ποταμῷ. ἐπειδὴ δὲ
αὐτῶν τῶν παιδῶν ἐκροῦσθαι, I. à Vov.

11 **tanquam insanum** lymphatum,
& ceritum & furiosum, quales Poëta &
Vates vulgò dicebantur. Symmach. in E-
pist. *Videor vobis mentis insipere, acque*
aded in Poetas nomen dedisse. Etiam Pro-
heta apud Hebræos Osee c. 9. v. 7. *Scitote*
Israel stultum, prophetam insanum, virum
spiritualem. Sed & prophetare nihil aliud
fuit, quàm insolentia loqui, vt enthusiasino
acti silent. Vnde & qui bono Dei Spiritu
affluti, de diuinis rebus differebant, carna-
libus hominibus insani habebantur. Sic de
eo, cum Ihsari s ad vngendū in Regem
Iehu miserat, dicebant, qui cum Iehu erat:
Quid venit insanus iste ad te? id est, arre-
ptus. Sic & Paulum insanum Festus repu-
tabat, diuina differentem. Act. 26. Insanum
enim caro iudicat, quidquid suū captū ex-
cesserit. Buc. Enarr. in Matt. 11. in fine. ER.

12 **illum autem frequentia ingens cir-**
cumuenit cum plausu & admiratione timi-
dissima. sc. Ascyltum refert plausu & ad-
miratione secundissima à fauente vndique
circumstantium corona exceptum, quos
comendata supellectilis eius bonitas ad
grauissimum sibi spectaculum (Romanè
loqui me scito) in rem presentem porrò fre-
quentesq; ac conglobatos exciuerat. ne-
mine non Votorum conceptione tacita,
hoc est, timidissimo murmure (quæ illius
sæculi mollities fuit) rotabulum istiusmodi
in posternum suum oculis deuoranti-
bus muliebriter exoptante frustra: quan-
doquidem non nisi in Equetribus sedere
solutus Ascyltos, omnes porrò ad se admif-
sarios spernere ac segregare quàm lon-
gissimè: neque quenquam tanta fortuna
dignum iudicare, præter Equitem Roma-
num istum, Ordinis sui dehonestamen-
tum: qui eum se veste dispolatum, tuni-
cæque & pallio circumductum, simulque
improbissima clamoris indignatione Gy-
tona flagitauit miseratus, suis sibi ipse.

exuuiis nudum destitutum circumdedit: atque in penates, imò in cubile transtulit tuum. credo, ne diutius sine integumento circa balneas expalliatu erraret miser homo Equestris tantu culcitella dignus, quippe à peculio ac pensilibus ita basilice opparèq; instructus, vt non cum sui sæculi Draucis modo, sed & cū Hercule illo Gopropiano de vasorum luculentitate in ambiguum certamen descendere posset. Atque hinc: veluti de plano, cuius illud re ita tandem factum confitio, in quam sententiam à Celtibero Poëta scriptum fuerit:

*Audieris in quo, Flacce, balneo plausum,
Marthonis illic esse mentulam scito.*

Neque aliunde, quam ex hocce Arbitri loco veruum istorum explicationem commodius peti posse existimo, mirè alioqui frigentium. Quamquam quisnam adeo in Re Antiquaria hospes obsecro, vt nesciat, Equites istiusmodi sessorem pati solitos: hocque morbo vsque ad infamiam laborantes, Magiricis, vel *Saljis* potius domesticis non contentos, emissarios insuper habuisse, qui impensa mercede ostreosos vndique ac bene vasatos conquirent sibi, ad se euestigio domum perducendos suam: quo videlicet fortuna tam magna soli porro, ac sine amulo potirentur. Atque is delectus, eaque Censio in balneis publicis exigebatur potissimum, vbi loturos omnes, quasi venales, inspectare, palamque ac cominus, & veluti oculato die pretium pro virtute, atque ad mensuram inguinis (vt apud Iuuenalem est) vnicuique facere erat copia. Probo ex Senec. lib. 1. Natur. Quæst. de diuite nescio quo obscenitatis vsque in Scenam productæ, & per utramque cauernam (id quod Antonius ait) moli consueto. Sic enim inibi: *In omnibus quidem balneis agebat ille delectum, & aperta mensura legebat viros.* Et reliqua, quæ sequuntur. Etenim pudet ac piget adscribere. Quod verò subdit Arbitr: I. D O V S A.

13 *Cum plausu.*) Martial.

*Audieris in quo Flacce balneo plausum,
Muronis illic esse mentulam scito.* F. P. T.

13 *Cū plausu & admiratione.*] de quo plausu mutoniatu fieri solito Ramirez

ad Martial. l. 1. epig. 24. ERHAR.

14 *Ing. pondus.*) Ouid. *Onus inguinis aufert.* F. P. T.

15 *Inguinum pondus tam grande, &c.*) cum illa Martialis loquutione germanitus consentit, qua ait lib. 7.

*Sed mens (vt de me taceam) Lecania,
Iudæum nulla sub cute pondus habet.*

Vbi curram Iudæum pondus dicat, in cōtrouerfiā vocari posse video. nec quicquā à Domino auxilij, qui *Inguina Iudæa, id est, circumcisa & aperta, (vt Iudæus est) Epithetum istud Ponderis interpretatur.* quasi intellexerit Martialis, Seruum suum Iudæice superstitioni addictum, ideoque quamuis ex gentis illius Lege præputus circumcisis, suo scortio tamen subligaculo, multo minus theca ali qua (quam Fibulam appellabant) abenea munitū palam atq; in publico lauari. Seu Cam Gutto potius, & Linteo ad acriltem sudorem desfringendum extergendumq; Strigilèsi (vū docuimus) expediendos domo coram lauanti adfuitere, media etiam parte corporis nuda. Neque enim aliam sententiam vllam cōmodiore ex ipsius verbis elicere possum. Vt est, *solemnia insanit Domitius, & quidem solens.* Non enim hoc vult Poëta noster: sed *Iudæum pondus* vocat falsissimè partē eā, qua viri sumus, non quidem *testa Samia circumcisa*, tanquam hominis re-cutiti, & cui Sabbatarum in morem decorticata fuerit pellicula illa verendorum scilicet: verum glandem potius præputio suo vi tentiginis relectam, suāque sponte magis, quam Iudæicæ circumcissionis ad-miniculo denudatam. vnde & vocabuli *Verpæ* originatio deducta: & τὸ *Verpus*, nunc contumeliose pro Apella, id est, curto ac recutito Iudæo: nunc vicissim pro eo, cui *αιδείοι, ἀποφωβήσων, ἔσκαο, ὑμῶσων*, quasi tu *λιποσπέρων*, dicas, vsurpatum antiquitus. eadem nimirum ratione, qua apud Catullum Lesbia,

Glubit magnanimos Remi nepotes.

Quaque Poenū illū Plautium in Fabula sui cognomine, inter alia Militaria opprobriamenta, *Deglupta* quoque *Mana* cognomēto insigniri videmus. Quo etiam

ἄπεισιν ἄσπιν Aristophanis, tum delicatissimi illi Lucillij versus, pertinere iudicandi, à Iunio nostro apud Marcellum restitui primitus ad hanc faciem:

*Cum pocio bibo eodem, amplector labra,
Labellas*

Fictrices compono, hoc est, tum lego, cum]

ἄλοκοσπῆμα.

Malim tamen, ita vt antea legebatur, priorem partem relinquere, huiuscemodi interpunctione scilicet:

*Cum pocio bibo eodem, amplector labra,
labelli:*

Fingens (f. figens) compono, hoc est, cum ἄλοκοσπῆμα. Idque haud paulò simplicius, vt nouissimum O, τὸ *Compono* dico, in numerorum dimensione nullum exterratur. Caterum deinceps quo loco in Petronio legitur. I. D O V S A.

4 *inguinum pondus tam magnum*) vulgo *gravidinem* appellant, à gravitate oneris. *Augustinus lib. vlt. de Ciuit. Dei cap. 8.* Quidam ab informi pondere genitalium saluus effectus est. *In querolo:* Da mihi Psaltrias & concubinulas. *LAR.* Sume Paphien, Cytheren, Brestiden, sed cum pondere Nestoris. *Iuuenal. herniam* appellat libro 2. satyra vn.

--- *Quibus iam incendi frigidus aeo
Laomedontiades, & Nestoris hernia
possi.*

Arnob. libr. 7. aduersus Gent. *Ingentium herniarum magnitudo ponderosa.* Et Moses *Leuit. 21.* vbi describit quales esse deceat ministros Dei: *Nec accedet, inquit, ad ministerium Dei, si fuerit ponderosus.* ita enim habet antiquus quidam interpret in veteri Cod. MS. pro quo vetus versio vulgata *herniosus.* *Hernia* igitur *pondus* dicitur, propter rapturam pondere factam, cum intestina rupta tunica descendunt in vesicam. *Pondus* etiam pro testiculis vsurpauit Catullus:

Deuoluit ipse acuto sibi pondera siluce.

Et Martial. lib. 7. Epigram.

Iudæum nulla sub cute pondus habet.

Idcirco testiculos *bilibres* appellat loco citato. Ouid. autem pro pondere, *onus inguinis* dixit. lib. 4. Faator. Petr. Daniel. Not.

in Querolum. Vbi tamen Martialis verbum non rectè de testiculis interpretatur, qui de inguinibus loquitur. Iudæi enim nō testiculos, sed inguina decutire solebant, quæ vocant *præputia*. De inguinum pondere graphicè Plaut. *Casin. act. 5. sc. 2.*

Quicquid erat, calamitas profectò attrigerat numquam. Et Xiphilinus in Auito, *πολυπάστας τῶν ἄσπιν ἀιδείων μετέθῃ ὑπερῶσων.* Adde Bart. in Claudian. num. 1533. Super eodem pondere Polyænus infra circa finem Diis gratulatur, in tanto beneficio granditatem partis huius posuere. ER.

14 *pondus*) Querolus, *suscipe Paphien, Cytheren, Brestiden, sed cum pondere Nestoris.* BART.

15 *vt ipsum hominem laciniam fascini crederes*] *fascinum* est mentula. Hinc *fascinosus*, id est, mentulatus. Schopp. in *Priape. car. 27.* Ergo hæc verba sic intellige. Erat tantus Priapus, vt homo ipse appédix eius, vel lacinia esse videretur. id est, multò breuior erat homo, quam suus ipsi fascinus. Ramirez ad Martial. l. 1. ep. 24. *Balbus Catholico, Fascinus etiā dicitur Priapus, quia quibusdam fasciis solebat olim inuolui, quum careret braciis.* *August. de Ciuit. Dei l. 6. c. 9.* Sed quid hoc dicam, cum ibi sit & Priapus nimis masculus, super cuius immanissimum & turpissimum fascinum sedere noua nupta iubebatur more honestissimo & religiosissimo matronarum, &c. Porro *fascinum* dicitur non à *fasciis*, sed à Græca voce *ἑσκαο*, translatione inde ducta, quod Priapi pro amuleto appendebantur pueris. *Lacinia* autem est vestis assummentum redundans, & quod ornatus tā tūm gratia adicitur, quod quia grauari interdum magis quam honestare solebat, ideo dixit Tertullianus libro 4. aduersus Marcionem: *Compendiarum est nouum testamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.* ERH.

16 *Laboriosum*) Catal. *Deinde est difficile & laboriosum.* F. P. T. H.

17 *pridie incipere*] Idem: *ibat vt inciperet longi deus Hellepontii.* F. P. T.

18 *Itaque statim inuenit auxilium.*

nescio quis enim Eques Romanus, ut aiebat, infamis, &c.) Ecquis verò homo tam matula, qui hinc statim, aiebat, rescribendum non videat: uti subaudiatur, Vulgo, atque in turba scilicet. Neque enim ad Hellenismum illum Catullianum apte satis accommodari posse opinor, quo idem in Phaseli vsus Dedicatione,

Ait fuisse nauium celerrimus. I. DŌVSA.

19 Eques Rom. ut aiebat, infamis; stupro scilicet. sic apud Quintilianum infamis pro adultera, cap. 3. libro 6. instit. Oration. fol. 374. Dicebantur autem, dum vixit, infames fœ nixæ a leim conuenire solitæ. Et 2. cap. lib. 9. fol. 525. Ut si pater, qui infamem in matrem filium fecerat occidisset, reus malæ tractationis iacularetur in vxorem obliquis sententiis. Nam quid impurius quàm retinuisse talem? Infames personæ quæ sint, vide Briffon. in verbo, Infames. P. DAN.

19 eques Romanus, sub persona huius Equitis, molles & effœmiatos sui temporis homines taxat, qui bene vasatos è balneis ad conuiuia, è conuiuio ad lectum educebant, siebátque strenuorum huiusmodi militum in balneis delectus. Senec. Quæst. natur. l. i. c. 16. de Hystro quodam profligatissimæ obscœnitatis homine: In omnibus balneis agebat ille delectum, & aperta mensura legebat viros. Ramirez ad Martial. l. i. epigr. 24. ERH.

20 Infamis) Fortunian. Adulteros liceat occidere. Infamis fuit quidam in narium. Quintilianus Declamation. cui titulus debet esse, Infamis in narium: Tarsi, inquit, filium meum. Breuiter iud. ratio reddatur, infamem. Quid refert an innocentem si aliud omnibus licet. sic vet. ex. E. P. I. I.

20 ut aiebat; Ingerm in. aiebat. bene, & ita pridem Goldastus dominauerat. ERH.

21 At ego ne mea quidem vestimenta ab officioso recepissim. nisi Notorem dedissem, &c.) Officiosum, qua notione hoc in loco accipi velit, necdum satis etiam liquere mihi pronuncio lubens: hillas abs se cælas fortasse significat ei, apud

quem, tantisper dum lauatur, vestimenta sua deposuerat Eumolpus. Hoc enim cognomentum, paulò antè Petronij ætatem primitus, impudicis atque inforari solitis inditum qui nescit, is certè Senecæ Patris Controuersias vel nullus legisse: vel, si oblitus, legisse quasi per nebulam modo, caliginæque mentis potius, quam corporis luminibus infectum habuisse videtur: Loquitur autem de Aterio Declamatore libro earundem Controuersiarum 4. hisce verbis: Memini illum quem Libertinum reum defenderet, cui obiciebatur quod patroni concubinus fuisset) dixisse: Impudicitia in ingentio crimen est. in seruo necessitas, in liberto officium. Res in iocos abiit. Non facis mihi officiam, & Mulcum ille, hic in officii versatur. Ex eo Impudici, & obscœni aliquamdiu officiosi vocati sunt. Cæteram hoc verisimile non est: videórque potius eam in partem assentationem flectere debere, ut Seruum Capsarium hinc notari existimem, penes quem erat vestimentorum custodia, eorum videlicet qui in balneis publicis calida macerabant sese, quo elixi potius, quam assi suauiores existerent scilicet. At hoc ipsum haud sine mercedula, inquiet aliquis. Fateor. atque ideo tenuioris notæ homines vernam ad pedes, vel vetulam certè aliquam peculiarem secum ductabant: quibus eius rei cari potissimi incumbebat, operam observationi ut darent, ne quis rursus grauior aut propensior, quam aduenisset, domum è balneo se receptarent, Cornicule illius Aescopice in morem fartius lauantium plumis haud decore exornatus, fures balnearij ut conuenire.

Linteæ ferret Apro vacuus cum vernula nuper,

Et supra togulam lusca sederet anus.

Quo magis demiror Eumolpum istum non Coracem mercenarium suum huic negotio præfulsisse. verum is fortasse, quam hæc fierent, alio quopiam ablegatus fuerat antea. nisi eumpse auumemus

mus tamen in strigilibus, liateis, atque olei stillam, hero, seu potius conductori suo subministrandis deditum atque occupatum fuisse, quod non arbitror. & patet ex sequentibus Eumolpum solum postea sine affectu aliquo, aut pedissequo ad hospitium Eucolpi, cui cœnulam condixerat, plena se demum nocte recepisse. quoniam ob importunam recitationem de balneo, tanquam de theatro, eiectus fuisset. Vnde & nobis insuper, quorsum lauatio ista pertinuerit, clarè ac perspicue dilicet. nimirum ad morem illum tam Græcensibus, quàm Italicis hominibus frequentatum, quo non nisi munditer prius eloti ac lixati probe ad cœnas itare condiderant, iam inde ab antiquo. Quod verò addiderat Eumolpus: Nisi notorem dedissem. nihil potuit festiuus: significatque, omnes iam pridem sese furum balneariorum meres experimentis certissimis prouisos probe antea atque exploratos habuisse. ac propterea de vestimentis suis sollicitum, priusquam ea ipsa exuta officioso illi asseruanda concederet, cautionem istam consulto adhibuisse, ut Notorem deposito apponeret suo: hoc est, presentium aliquem testem, & quidem oculatum ut faceret, qui porro sese postea (si quidem vsus veniret) & Eumolpum res suas viadicantem probe cognitum habere asseueraret: eidemque quantum pote, suffragio suo aduersus vestitapos omnes, tricones nempe atque inficiatores lentissimos, in partem præsto foret illico, conuinceretque causa utique liberali Eumolpi esse spolia, qua Harpax ille balnearius possideret. Hoc adeo genus hominum Notores dicebantur. cui rei firmandæ, Notorem quoque à me Senecam Philosophum dabo, ita in Ludo de morte Claudiana, ex eiusdem conclamati persona Herculis fidem appellantis, iocose & lepide cauilantem: Ego te, fortissime Deorum Hercules, speravi mihi adfuturum apud alios, & si quis à me Notorem petisset, te sui nominaturus, qui me optime nosti. Quid igitur vincōne iam argumentis Notorem retinendum in Seneca? neque Iunium nostrum

audiendum, qui Petroniano Notore destitutus, ac singulari vocabulo non contentus binas ex vna nobis dictiones exculpit, in quas, si in alias vllas, Plautinum illud conueniat penitissime: Nec pes, nec caput. Sic enim vult legi: Et si qui à me notis rem petisset, &c. Descenturus alioqui (id quod ipse de se fateatur) in multo absurdiorum Rhenani sententiam: & cum eodem quamuis audacter auxilium etiam à Græcis petiturus huiusmodi: Et si quæ dicitur petisset, &c. Nodum in scirpo. Quamquam vniuersum Manibus ignoscendum, qui abs se porro Iuratores exigi venturæ: quos vna cum Notoribus, quos dixi, ab eodè Senecæ Ludo exclusissimos fecerunt autem Iuratores castigationem multo incitissimam, ac parissimam priori illi, quam posuimus modo, à se substituere ausi ad hoc exemplum:

Quis vnquam ab Historico iurato res exegit?

Nec satis accessit etiam tertius, qui nescio quo iure (more tamen Correctoribus nostris non insolito, qui, si quid ignorant, statim de vicino mutuantur) Iure auctores, in Seneca scriptitandum pronunciauit. quasi verò Iuratores omni Romane Ciuitatis iure expertes, imò extra numerum Quiritibus illis fuerint. Vides, Plautinæ Latinitatis incititia scriptoribus præcis quātum detrahat gratiæ: quantum denique emendandam rationi noua hæc, qua vulgo uti cōsumemus. Hypercritici acuminis insolentia: quicquid auribus nostris minus familiare obicitur, statim extra Romanam Decuriā exigentes, quasi aut Barbaram, aut exoletum, ut nunc quidè Antiquitati ficimus nominat. Neque pol aduertimus, nobis id ipsis vitium hæere, cuius alios insimulamus: imperitiamque ac sordes nostras causā esse, quo minus munditias illas germanas, ac meras Latine lingue Veneres (quibus architectus Plautus) sagaciter adorari, ac persentiscere valeamus. Nam nisi à Plautinæ Scenæ facietis ac festiuitatis homines, quos dixi, manum sic quasi iurati abstinuissent, nunquam a depolita madida memoria, adeoque sublesto iudicio fuisset

ut non meminissent Iuratores hosce, pro Iuratis testibus accipi oportere: quos Sacramentum adigi, solenne etiam hodie.

22 ab officioso) Malim ex Paul. l. 3. D. de præf. Virg. §. vltim. capfarium interpretari. quam ex Seneca impudicum. sanè quemuis ministrum officiosum indigitari posse nihil prohibet. Interp. historia Apollonij: Acepto ceromate doctâ manu circumleuit ei, deinde in folio fuit, & exeunte rege ab officio discessit. Rex verò respiciens ad famulum ait: Iuuenis ille qui mihi officium fecit, vide quis sit. Io. à Vov.

22 ab officioso recepissim) Officiosi, qui in balneis vestimenta seruabant, capfarij dicti Paulo in L. 3. §. vlt. D. de Off. Præf. vigil & Interpreti Iuuenali Sit. 3. ad illa, & sonat vnicis Strigilibus, quos habent capfarij. Sauro ad Sidon. l. 4. c. 20. Leg. ab officio solus recepissim. Ab officio interpretor post officium sine lauationem. Qua voce vsus ita & alibi sæpe Petronius. Sed difertè Interpres Historiæ Apollonij Tyrij in re pari: Acepto ceromate doctâ manu circumleuit ei, deinde in folio fuit, & exeunte Rege ab officio recessit. IS. Pötius Analect. l. 2. c. 16. Imò leg. ab officio recepissim. nempe balneatorio siue balneatoris. Officia pro officialibus, ministeria pro ministris. Marcilius ad Suetonij Vespasianum. Vide Goldasti Notas ad Dositheum. ER HAR.

23 notorem dedissem) Notor, qui notitiam rei aut fortunæ proficitur. vnde notoria est indicina, per quam res occultæ notescunt. Vide Marcilium ad Suetonij Vespasian. ER HAR.

23 nisi notorem dedissem.) Seneca. Qui notorem dicit, ignotus est. F. PIT.

24 Tanto magis impedit inguina, quam ingenia fricare. Elegans in re turpicula παρρησια, si tamen Expedi, pro impedit referribatur. Enimvero hocce colliculi genus frictionibus vel ad rutionis periculum vsque grandiri, aiunt qui sciunt eo impensius, siquidem tractatrix accedat. scia, cuiusmodi? haud dico amplius. ANO.

24 impedit) falsa ironia hinc latet, qua-

re Dux correctio, Expedi, auerruntanda. BART.

24 Magis impedit.] L. expedi. Atque huius loci verus hic sensus erit. fatius est inguina fricare quam ingenia: nam cum sint.

Tristes hac tempestate camæna. Ex aduerso. Ad mensuram inguinis hæredes scribuntur.

Vnciolam Proculeius habet: sed Gillo deuncem. ANO.

24 magis impedit inguina) vt hoc intelligatur, ait Eumolpus, Ascylton, quòd bene vasatus esset, facile inuenisse vestes: se verò doctum & literatum suas non recepturum nisi notorem dedisset: addi tque, tantò magis impedit, id est, tantum præstat, peculio pensili quam ingenio docili præstantem esse. Schopp. in Miscellan. Legend. tantò magis expedi. VVouuerius, Putschius, Pflugius. vel, tantò magis impedit ingenia quam inguina. Iuergmannus. Quid si legamus, tantò magis impedit, id est, prodest, præstat, vt accipiat substantiuè? ER HAR.

Idem: Vt cumque tamen, tanquam non agnoscerem fabulam, tacui) Ramirez legit & distinguit, Vtrumque tamen tanquam non agnoscerem, fabula tacui. Hypomn. ad Martial. l. 1. ep. 100. numer. 6. Fortassis non ineptè, vt τὸ ἄλλοτρίον referatur ad illa duo, iniuriis --- commodis. Et fabulam, id est, rem inter nos gestam. ER HAR.

Idem: cæne ordinem explicui) explicare cænas vocat, ita struere, vt ea quæ complicauerat & asseruauerat, antè explicaret, & promeret in iis. Martial.

Explicat & cænas vnica mensa duas. Eadem dicendi formula alibi dicit explicare conuiuia. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. ep. 100. nu. 6. ER HAR.

25 cæne ordinem explicui] Dominus conuiuij prænunciare solebat ordinem cæne, hoc est, quæ ordine, & quid vltimum coquus missurus. Hac propter domino exhibitum scedium, quod descripta ordine obsonia habere apud Athen. legitimus. Cùm itaque ordinem cæne explicuisset, respondet Eumolp. I. à Vov.

1 Vlle est quod licet, & 2 animus errore lentus iniurias diligit.

3 Ales Phasiacis petita Colchis,

Atque Afra 4 volucres placent palato,

5 Quòd non sunt faciles: at albus anser

Et 6 pietis amas 7 enouata pennis,

Plebeium sapit: 8 vltimis ab oris

9 Attractus Scarus, 10 atque arata Syrtis

Si quid naufragio dedit, 11 probatur.

12 Mulus iam grauis est: amica vincit

Vxorem: 13 rosa cinnamum veretur.

14 Quicquid queritur, optimum videtur.

Hoc est inquam, quod promiseras, ne quem hodie verisum faceres. Per fidem, saltem nobis parce, qui te nunquam lapidauimus. Nam si aliquis ex his, qui in eodem 14 synœcio 2 potant, nomen Poëtæ olfecerit totâ concitabit viciniam, & nos omnes 15 sub eadem causa obruet. Miserere, & aut 16 pinacothecâ, aut balneum cogita. Sic me loquentem obiurgauit Gnython mitissimus puer, & 17 negauit rectè facere, 18 quòd seniori conuiariet: simulque oblitus officij, mensam, quam 19 humanitate posuissim, 20 contumelia tollerem, multaque alia moderationis, verecundiæque verba, quæ formam eius egregiè decabant.*

al. lenius. EVMOLPVS. Hora. Non Afra auis descendit in ventrem meum. al. Adria! non placet.

al. probatur.

ENCOLPIVS.

al. Sina: cio.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LIII. T. PETR. SATYRICON.

1 Vlle est quod licet) videntur esse verba Encolpij gaudentis iniuria Ascylti. ERH.

2 animus errore lentus) an lentus, id est, tardus propter errorem, & pro vile, leg. vile, deletis asteriscis? an ex vet. cod. leg. lenius, vt infra, Flebite mentes satisfactione lenitas? ERH AR.

Ales Phasiacis) Manilius: Quomodo militia Numidarum pas-

cimur oris, Phasidos & damnis, arcesitur inde macellum, Vnde aurata nouo conuecta est aquare pellis. Clemès Pædag. lib. 2. cap. 1. ὁρῶντε ἄν τῆτοις σιωπῶνται τῆς ἀποφασίς ὁ ἀπταρῆς, αὐτοῦ πῆλιας. Hieronym. ad Saluinam: Procul sint à conuiujs tuis Phasidos aues, Attegen. Ionicus. Martial. lib. 7. epist. 57. I. à Vov.

3 Ales Phasiacis Colchis] Leg. Ales Phasiacus petita Colchis. De alite vide Lactantium in Statium libr. 3. vel in Hymnis Bebelij folio 48.b. Sidonius in 23. Carminibus, cui tit. Narbo.

Sive & cottas & suos, Iason Inducuntur ibi ferusque Phasus, Qui iactos super arua Colcha dentes Expauit fructicare cum duello Spicis spicula mixta fluctuant. P. DA.

3 Ales Phasiacis petita Colchis, Et pictis Attagen opaca pennis, &c. Hi versus in MS. ita leguntur:

3 Ales Phasiacis petita Colchis, Atque aëria volucres pl. pal. Quod n. f. fac. at al. anser Et pictis anas renouata pennis Plebeium. --- PITH.

3 Ales Phasiacis petita Colchis, Atque Afræ volucres placent palato, Quod non sunt faciles, &c.) Hoc est, facili, vili, seu minuto pretio parables: eodémque plane sensu, quo Horatius ipse de se prædicat:

Námque parabilem amo Vnerem, faciliénque. T. I.

3 Ales Phasiacis) in luxum Romanorum. Scalig. in Catalect. Sicut Agellius ait, mensas nobis occupant Paus è Samo, Phrygia Attagena, grues Melicæ, hædus ex Ambrachia, Pelamis Chalcedonia, murena Tartesia, aselli Pessiauntij, ostrea Tarentina, peccunculus Chius, elops Rhodius, scari Cilices, nuces Thasiæ, palma Aegyptia, glans Iberica. Puteanus in Genial. ferm. Vide de his elegantissimis versibus, vt gula omnes terras omniâ que litora peragrauit, Scip. Gentilem Comment. in Apul. Apolo. numer. 419. Námque temporum suorum luxum notat, quibus copiosiores, conuiuia sumptuosa pararent, illudque melius & delicatius censeretur, quod carius plurisque venderetur. Rader. ad Martial. l. 13. epigramm. 71. De Phasiacis auibus etiam infra Petronius meminit:

---iam Phasidos vnda

Orbata est auibus: multoque in litore tantum

Sole desertis aspirant frondibus aura. Raderus ad Martial. libr. 13. epigramm. 67. Aldrouandus in Ornitholog. An hinc propter similitudinem nomen acceperunt nostrates Phasiacis, quorum frequentia in Alpibus Heluetiorum & Rætorum, vt tradit Stumpius in Chron. Heluetiorum, & Simlerus in Commentar. de Alpibus? ERHAR.

4 Aeria volucres, & hoc malè legitur in vet. meo cod. Cl. Puteanus vir doctissimus, Afræ reposuit ex Horatio od. 2. Epod. Non Afræ auis, non Attagen Ionicus.

& Inuenali Satyr. 11.

---Nec latius Afræ Nouit anus. ---

Illustrat autem Petronium idem Puteanus è Latini Pacati Drepani loco à se emendato in Panegy. Theodos. Augusto dicta, vbi Romanorum luxuriam carpit his verbis: Námque appositas dapes non sapore, sed sumptu: illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus extra Romanum Colchus imperium, aut famosa naufragiis maria misissent, quos inuitæ quodammodo reluctantique naturæ hominum pericla rapuissent. vulgo malè in impress. legitur. P. DAN.

4 Afræ volucres] Horat. Epod. Carm. 2.

Non Afræ auis descendat in ventrem meum.

Non Attagen Ionicus.

Acro: Afræ auis: gallina Numidica. I. à V o v.

4 Afræ volucres) Pacat. horum gulæ angustus noster oris. námque appositas dapes non sapore sed sumptu æstumantes, illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus, extra Romanum Colchus imperium, aut famosa naufragiis maria misissent, quos inuitæ quodammodo reluctantique naturæ hominum pericula rapuissent. Iuuen. Satyr. xi.

Scythica volucres, & Phænicopterus inmens.

Idem:

Nec frustum caprea subducere, nec latius Afræ.

Nouit

Nouit auis noster tirunculus. --- BART.

5 Quod non sunt faciles) id est, minuto pretio parables. Horatius, parabilem amo Vnerem, faciliénque. D.

6 pictis anas enouata pennis] in Catal. Scal.

Et pictis atagen opaca pennit. Neutrum satis aridet. An:

Et pictis anas inchoata pennis. Vt non perfectam formam anatis dicat. BART.

6 anas) prima longa, quod obseruandum. Taubmannus in Dissertat. de Ling. Lat. ERHAR.

7 nouata) fort. enotata. Iungerman. ERHAR.

8 plebeium sapit) plebeius, id est, vili, vt Cic. plebeios vocat philosophos: & Propert. amicum plebeium dixit Lucret. v. ssem plebeiam. G. fanius Indic. Lucret. Inf à Petron.

---Non usu plebeio trita voluptas.

Martialis:

Inbue plebeias Clusinis pulchibus ollas. Cusanbon. in Pers. sat. 3. ERHAR.

8 ultimis ab oris Attractus Scarus, atque arata Syrtis. J Horat.

Non me Lucrinis inuierint conchyliis, Magis ve Rhombus, aut Scari, Si quos Eois innotata fluctibus, Hyems ad hoc vehat mare.

Arata Syrtis, vt Virgil. Aeneid. 3. --- nullum maris æquor arandum. I. à V o v.

9 Attractus scarus est, & Afræ Syrtis) alia editt. habent: atque arata Syrtis. Arata Syrtis, vt Mercenas apud Senec. Vide vt alucum litribus arant. Pertinent autem huc Horatij versas:

Non me Lucrinis inuierunt conchilia, Magis ve rhombus aut scari, Si quos Eois innotata fluctibus Hyems ad hoc vehat mare.

Et egregiè Latinus Pacatus Panegy. Theod. Aug. dicto: Illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus extra Romanum Colchus imperium, aut famosa naufragiis maria misissent, quos inuitæ quodammodo reluctantique naturæ hominum pericula rapuissent.

sent. Lindenbrog. Notis in Catalect. ERHAR.

10 arata Syrtis) non est vt aliam pro hac lectionem amplectamur. Aufon. Mosel.

Quod sulcata leui crispatur arena meatu, Inclinata tremunt viridi, quod gramina fundo.

Idem, si satis bene memini, nouales in aqua agnoscit. BART.

10 At que arata sitis) Leg. puto, arata Syrtis. F. DAN.

11 Mulus iam grauis est.) Carus. Salust. lib. 3. Hist. Cum per omnem prouinciam infæcunditate biennij proximi graue pretium fructibus esset. vide Nonium. Cui opponitur facili pro vili & bene parabili. Paulò antè, Quod non sunt faciles. ERHAR.

12 rosa cinnamum veretur] ne scil. ab eo expellatur. ERH.

12 cinnamum veretur] Iuuen. Sat. xi. Nil rhombus, nil dama sapit, putere videntur

Vnguenta atque rosa. --- BART.

13 Quicquid queritur] multo magnoque labore acquiritur. Barth. ad Claud. num. 175. & num. 1711. ERH.

13 queritur) Sallust. vescendi caussa terra marique omnia exquirere. BART.

ibid. errores lentus] fort. lenitus. BART.

13 Quicquid queritur) Lucian. Cynico: πᾶσι χρῆσαι ἀξίοντες, ἢ τοῖς ἀπανταχὲ μὴ τοῖς πᾶσι ὅτι μὲν, ἢ γὰρ, ἢ θάλασσαν τῶν καθ' αὐτοῖς αὐτῶν κερμαίζοντες, ἀλλ' ἐπὶ περὶ αὐτῶν οὐκ ἐμπροσθεν οὐκ ἴδοντες, ἢ τὰ ζῆναι ἢ πικρῶν ἀεὶ περιμέντες, ἢ τὰ πλουτεῖν ἢ εὐτελεῖν, ἢ τὰ δυσωπίσαι ἢ εὐπορίσαι. Senecæ epist. xci. I. à V o v.

Idem: sub eadem caussa) Elogio, seu titulo. I. à V o v.

14 synæcio) fort. gynacio. vide Veget. Putean. & Biffon. P. DAN.

14 in eodem synæcio al. gynacio. ANO.

14 qui in eodem synæcio potant) de quibus infra: Fit concursus familia, hospitiūq;

ebriorum frequentia. Synœcium, συνείκιον, quæ & συνοικία. Philoxenus Glossi συνοικία, conclauium, conclauia insula. Æschines contra Dimarch. ὅπερ γὰρ πολλοὶ μισθωσάμενοι μίαν οἰκίαν, καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἕχουσιν, συνοικίαν καλεῖται. Ergo *vicinia* hîc non significat coniunctas in eadem Platea habitaciones atque ædes, sed coniuncta in eadem domo conclauiâ, quas suprà *ediculas* dixit. eaz singulatim inquilinis vocabantur, præponebatúrque mulier, quæ earum curam gereret, & suprà *edicularum custos* dicitur. Ipsa domus vocabatur *cœnacularia*, interim etiam *insula*, vt paulò pòst à Petronio hæc ipsa domus. Itaque falsus Budæus in Commentar. ling. Græc. & Henr. Stephan. in Thesaur. ling. Græc. ERH.

15 *sub eadem causa*) Iungerman. legit, *causa, sub eadem causa*, est propter eandem causam, ob idem elogium, quasi sc. & nos omnes fureremus. sic *caussa*, pro elogio siue titulo ponitur Matth. 27. v. 37. quæ Mar. 15. v. 26. *titulus cause*, Lucæ 94. v. 38. *subscriptio*, Iohan. 19. v. 19. *titulus* Videndus Beza in Annotat. ERH.

16 *Aminothecam*) malo, *pinacothecam*. F. DAN.

17 *negauit rectè facere*] Alibi: *nequaquam rectè faciet qui citò credet*. Horatius.

Si rectè facies, hic murus ahenus esto. Sæpe I. C. *negauit* Al. *negauit circuitu agendum*. BART.

18 *Seniori conuiciari*) Plaut. Perf. *Maledicis maiori*. P. E. *prior promeritis perpetiare*. F. PIT.

19 *quam humanitate posuissem*) liberalitate & benignitate suprà, *Ne tam grande munus suspectum faceret humanitatem meam*. Infrà, *Porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum*. Sic capio & interpreto illud, *Scitis quid tentare plerumque soleat humanam satietatem*: Infrà, *liberalem & meliusculam*. Iterum Petron. *siue quod humanius est, commodas, effice vt beneficium debeam*. ERHAR.

20 *contumelia tollerem*] hinc *contumeliosa humanitas*, apud Senec. epistola quarta quid sit, intelligi debet. ERH.

CAPVT LIIII.

EVMOLPVS AD GNYTHONEM. Multa hic deesse videntur H. Steph.

O felicem, inquit, matrem tuam, quæ te talem peperit! Maçte virtute esto. ² Raram facit mixturâ cû sapiëntia forma. Itaq; ne putes te tot verba perdidisse, amatozem inuenisti. Ego laudes tuas carminibus implebo. ³ Ego pædagogus & custos ⁴ etiam quò non iusseris, sequar: nec iniuriam ⁵ Encolpius accipit. alium amat: Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abstulit gladium, alioquin ⁶ quem animum aduersus Afcylton sumpseram, eum in Eumolpi sanguinem exercuissem. Nec fefellit hoc Gnythona. Itaque ⁷ extra cellam processit, tanquam aquam peteret, irâmque meâ prudenti absentia extinxit. Paululum ergo intepescente sæuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, ^a quàm eiusmodi tibi vota proponas: ⁸ & ego iracundus sum, & tu libidinofus. vide quàm non conueniat his moribus.

a quam eius nominis tibi, &c. Ano.

⁹ Puta

⁹ Puta igitur me furiosum esse: ^b cede insaniz, id est, ocyus foras exi. Contusus hac denunciatione Eumolpus, nò quaesuit iracundiz causam, sed continuò limen egressus, ¹⁰ obdixit repente ostium cellæ, meque nihil tale expectantem inclusit, exemítque raptim clauem, & ad Gnythona inuestigandum cucurrit. ¹¹ Inclusus ergo suspensio vitam finire constitui: & iam ¹² semicinctio stanti ad parietem spondam iuxeram, ¹³ ceruicèique nodo condebam, quum referatis foribus intrat Eumolpus cum Gnythone, meque à fatali iam meta reuocauit ad lucem Gnython præcipuè ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, ¹⁴ me vtraque manu impulsùm præcipitat super lectum. Erras, inquit. Encolpi, ¹⁵ si putas contingere posse vt antè moriaris. Prior coepi, in Afcylti hospitio gladium quaesivi. Ego, ¹⁶ si te non inuenissem, ¹⁷ petiturus præcipitia fui: & vt scias non longè esse ¹⁸ quærentibus mortem, specta inuicem quod me spectare voluisti. Hæc locutus, ¹⁹ mercenario Eumolpi nouaculam rapit, & semel iterumque ceruice percussa, ante pedes collabatur nostros. Exclamo ego attonitus, secutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quaero. Sed neque Gnython vlla erat suspitione vulneris læsus, neque ego vllum sentiebam dolorem. ²⁰ Rudis enim nouacula & in hoc retusa, vt pueris discentibus audaciam tonforis daret, instruxerat thecam. ²¹ ^d Ideòque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem ^e mimicam.

^b al. red te insaniz fidem. ANO. al. cedere insaniz eidè.

^c al. præcipitio.

^d al. Itaque.

^e al. inimicam.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LIV. T. PETRONII SATYRICON.

O Felicem, inquit.] ex illis, quæ secuti sunt, non quæ sit iracundia causam, colligo, aut paucissima, aut nulla hoc loco considerari. Nam cum Gnytonem audiuisset obiurgantem & pro se loquentem, hæc verba adiecit Eumolpus. ERHAR. Ibidem. *O felicem matrem tuam.*) Homer. *Τροσάκμαρες ἑδὲ σοίγῃ πατρὶς ἢ πότνια μήτηρ.*

Barth. in Musæum num. 138. & ad Claudianum num. 56. Luc. II. v. 27. *Beatus uener, qui te porrauit. & uera, qua suxisti.* ERH. ¹ *O felicem matrem tuam, qua te talè peperit.*) Homerus: *Τροσάκμαρες ἑδὲ σοίγῃ πατρὶς ἢ πότνια μήτηρ.* F. P. TH. ² *Raram facit mixturam.*) Claud. *quem vultus honestas, uedecorant mores.* BART.

ff

2 *Rarum facit mixturam cum sapientia forma*) Iac. Magni Sopholog. lib. 10. cap. 8. addit *quia scilicet pulchritudo nihil facit ad sapientiam*. vide locum: Et --- *quæ vultus honestat, Deducunt mores, ut ait Claudian. num. 1764. Αλορην δὲ δὴ εἰς τὸν ποσὶν, ἢ μὴ δὲ τῶν δὴ τῶν*. dicebat ad herum suum Ætopus apud Planudem, & Marcophilus ad Salomonem. vide multis notantem Rittershus. ad Phædrum. Veteres tamen cum puellas laudant, semper sapientiam cum forma iungunt: quod & Petronius ybique in suo Gnuythone obseruat. Barth. in Musæum, num. 33. ERH.

3 *Ego pædagogus & custos*) Vide Colerum in Pæreg. & Bern. Martinum V. v. lect. l. 2. c. 15. Alb. Gentilem Lect. Virg. c. 9. ERHAR.

3 *Ego pædag. & custos, etiam quò non infferis, sequar*) Pædagogi sequebantur pueros, Horat. Saty. lib. 1.

---- *vestem, seruosq; sequentes, In magno populo, si quis vidisset, auita Ex re præberi sumis mihi, crederet illos, Ipse mihi custos incorruptissimus omnes Circum doctores aderat,---*

Manilius:

---- *teneros etiam qui nutriet annos, Et dominum dominus prætexta lege sequatur.*

vide Vlpianum l. 15. §. Comitem. D. de iniuriis. Colloquiis pueril. μετα ταῦτα ἡραφείον ἐπέστησα ἡ σωματίον, ἡ ταῦτα παρὲς δὲ καὶ τὸ παιδὶ Ἐτοίμασθεὶς οὐδὲ παρὲς αἰσχρόν ἀποδεδίδοι με παρὲς ἀποχῆ. παρὲς αἰδὶς αἰδὶς ἀποστρέψαι δὲ φομαί' cu' sãd' iis.

Quem sequitur custos angusta vernula capse. I. à Vov.

4. *Etiam quò non infferis sequar.*) Epig. εἰ δὲ τὸ ἀλλοτὸν μέρους τῶν ἰσθμῶν ἐπέσει, πῶς ἂν εἴης πῶς ἂν εἴης τὰς μερῶν. εἰ δὲ εἰς ἀποχῆν παρὲς ἀποχῆν ἔξω. ἡδὲ, παρὲς ἀποστρέψαι δὲ φομαί' cu' sãd' iis.

ANO.

5. *Eucalpius*) vel *Enclopius*. impr. *Circlopius*. sed esse hoc nomen fabularum narratoris ex alijs huius libri locis manifestum est,

quæquam interdum *Encolpion* dicatur. Sic paulò post pro *Eumolpo*, *Eumolpo* & *Eumos* perpeiam legitur. *Encolpius* Pl. lib. 8. epist. 1. *Encolpus* Mart. li. 5. epig. 49. F. DA.

5 *Encolpius accipit, alium amat*) omnino scribendum *animum amo*. Philosophicum nemini ignotum, & hic talis. Vel sanè melius: --- *animum amas*. Altera ex his coniectura res ipsa est. BART.

6 *Quem animum aduersus Aescylum*) impr. *alioquin quoque adsus, quem*, &c. Lego, *quem animo aduersus Eumolpum*. sic enim loquebantur veteres, ut in illa Proclofulis sententia: *Passum Cypriarum gladio animaduerti placet*. Et in Pandeet. *animaduerti* dicitur, in quos animaduersu est. F. D.

7 *extra cellam processit, tanquam aqua peteret*) hoc est, tanquam vesicam exoneraret. Veteres verò honestè aquam pro vrina posuerunt: & veteres dicebant, *sumere se aquam*, cum ibant ad secessum. Ouid.

Sumenda datur cum tibi tempus aquæ. id est, cum tibi datur tempus ad exonerandam vesicam. Vide Scalig. ad Propert. l. 3. I. D O V.

7 *extra cellam processit, tanquam aquam peteret*) hoc est, tanquam vesicam exoneraret. Veteres verò honestè aquam pro vrina posuerunt: & veteres dicebant, *sumere se aquam*, cum ibant ad secessum. Ouid.

Sumenda datur cum tibi tempus aquæ: id est, cum tibi datur tempus ad exonerandam vesicam. vide Scalig. ad Propert. l. 3. ERHAR.

8 *Et ego iracund. sum, & tu libid.* Plau. Menech. Tu magnus amator mulierum es Messenio, Ego autem homo iracundus. ANO.

9 *Putat igitur me furiosum esse, cede insaniæ*) dixerat, *ego iracundus sum*. Seneca vique quaque iram insaniam esse disputat. Hora. *Ira furor brevis est*. Senec. li. 1. de Ira, c. 1. Hic totus concitatus, & in impetu est doloris, armorum, sanguinis, suppliciorum minime humana fruens cupiditate. L. ex V. C. *surens cupid.* Furit, inquit, minime humana cupiditate. idem Seneca adserit, iram speciem esse furoris minimi. Philemo: *μεινῆθα πάλιν δὲ ποτὶ δὲ ἡζόμεθα*. Apollonius Macedo: *ὄρθουρας τὸ ἀχθὸς μανία*.

Vide.

vide Cic. lib. 3. Tuscul. Quæst. I. à Vov.

9 *Putat me furiosum esse*) sic infra: *Neque in amantium esse potest te furiosam emulationem.* Amantes enim furiosis æquiparantur. qua de re videndus And. Gail. fuse differens Obseruat. lib. 2. cap. 110. nu. 23. & passim Poëta *Amorem* insanum & furiosum vocant. Dixerat, *ego iracundus sum* Hinc Horat. lib. 1. c. 1.

Ira furor brevis est. ERHAR. 10 *adduxit repente ostium celle.*] al. *obduxit.* non male. ER.

10 *Obduxit rep. ostium.*) Apul. 1. de As. aureo: *Ego verò obducta fore pessulijq; firmatis.* INNOM.

11 *Inclusus vero.*) Patfchius leg. *ergo*. perperam. ERHAR.

12 *Iam semicincto stanti ad parietem spondam iuxeram.*) Leg. *spondam me iuxeram.* *Semicinctum* est. Zona minus lata. Meursius Animaduert. muscel. libr. 3. cap. 7. Rectius fortè, quàm Rader. ad Martialem libro 14. epigram. 139. ERH.

12 *semicincto stanti ad parietem.*] leg. *biani.* nam interiebat collum, facilis lapsus, correctio legitima. Similia apud li. 1. Met. *Spondam* autem pedibus subdebat, qua mox depulsa, penderet furcifer. BART.

12 *hemicyclo.*] M. S. *semicincio.* Fr. DAN.

12 *semicincto stanti.*) Locus desperatus, quales complures in hoc scriptore, adeo vt in singulis trepidemus, nec magis certi ponere pedem, quàm ij qui in tenebris. Fateor multa intacta nobis abiisse, quorum tamen tam ardua difficultas, vt aliorum quoque acumina hebetarint. I. à Vov.

13 *Cernicesque nodo condebam.* Virg. 12. Aen.

Et nodum informem letho trabe nectit ab alto Ambros. de Thob. c. 2. *Informis laquei nodum stringitis.* Sedul. Carm. Paschal. libro 4.

---- *Nodatis faucibus angens Infelicem animam laqueo suspendit ab alto.*

Iuretus in Symmach. lib. 4. ep. 51. ERH.

14 *Me utraque manu impulsim.*) Habet ali quid simile Apuleius: *Accepto, inquit, sinuulo mortem sibi nexu laquei comparabat. Nec tamen latuit fidam uxore casus extremus mariti, sed furestem nodum violenter innuens manibus ambabus.* F. P.

15 *si putas contingere posse.*) exturbandum contingere nam sententia officit. Palmer. in Spicilieg. ERHAR.

15 *si putas contingere posse.*) exturbandum contingere: nam sententia officit, Palm. *periturus per precipitia.* al. *periturus precipitia.* ANO.

16 *Ego si te non inuenissem periturus per precipitia fui.*] Ita in Gallicanis Editionibus. at in manuscripto, quod mihi oculis videri contigit: *Periturus precipitia fui.* diserte exaratum legere memini iam olim. I. D O V.

17 *periturus per precipitia fui.*] al. *periturus precipitia.* ERHAR.

18 *querentibus mortem.*) scribe, *querentibus.* ERH.

19 *mercenario Eumolpi nouaculam rapit.*) Esaias c. 7. *Radet Dominij nouacula, trans flumen mercede conducta, Rege Assyriorum.* LXX. verterunt, *nouaculam ebria,* falsi ambiguitate Hebraicæ vocis. Hieronym. autem *nouaculam acutam*, cui vertit, non video: nisi per *mercedem*, ductus sit ad *acumen*. Nos, quum Græcis & Latinis videamus *mercenarios & mercede conductos* appellari milites, qui Carum more vitam pro ære venalem habent, adducti sumus, vt Prophetâ credamus *υποροπον*. ως, Deo tribuisse mercenarij militis conductionem, hoc sensu: *Conducat Dominus nouaculam, trans flumen, Regem Assyriorum.* en notam allegoriam. *Nouaculam* autem pulchrè fecit eum, qui gentem Iudæicam vel cum minimo pilo, hoc est, cum puluiculo in sua terra abrasit, hoc est, deportauit. Zuinglius Apolog. Complanat. in Esa. cap. 7. ERH.

20 *Rudis enim nouacula, & in hoc retusa, vt pueris discitibus audacia tonforis daret, intruxerat thecam.*) Mollitiem sæculi illius perditissimi considera. Homines

enim elegantes haud contenti olim Cataminis ad pocula, calomibus ad Lecticam forma & patientia conspicuis ex lubricitate sua ad omne ludibrium ac flagitium impunitissime abuti, etiam Tonfores insuper in ministerijs, imò in delicijs habebant. quorum frequenti opera non in tondenda coma, pilisque vellendis modo: aut barba rasitanda, æquandisque simul atque expungendis generis; sed vero & pygiacis sacris Cynædice, ne nefarie dicam, de nocte adminiistrandis utebatur. Cæterum quoniam *mortalium nemo* (vt in Prouerbio est) *artifex nascitur*, antequam artis experimentum caperent, collumque nouacula submitterent, strictim, aut per pectinem attondendi: imperatos istos veteranis tonforibus in magisterium prius ac disciplinam trahebant: qui eisdem & præceptis suis, & quotidiano operæ eius vsu exercitatos porro, idoneosque in posterum redderent herili occipio tradundo, videlicet, ne quid per imperitiam (vt solet) titubarent, *tanquam virum tonderent*. Martialis libro. 8.

*Tonforem puerum, sed arte talem,
Qualis nec Thalamus* (Lipianam correctione sequimur) *fuit Neronis* (malim

Neroni)

Druforum cui contigere barba. &c.

Proinde quum res ea à periculo non abesset, Tyrocinitum artis acie nouacularum retusa auspicabantur. (id cū ex hocce Petronij loco, tum verò ex sequentibus manifesto docemur) quo videlicet audaciores redderentur: nec adstrictum ferramenti mucronem, animo non minus, quam corpore effœminati) pueriliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expauescerent. I. DOVSA.

21 *Itaque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaueat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam.* Propriè: *Expauerat.* Pauor enim (vt quidem Fronto interpretatur) *puerilis est.* Sic Horatius i. Odarum de Cleopatra virilis audaciæ Heroïna differens:

Quæ generosus

*Perire querens, nec muliebriter
Expauit ensem, &c.*

Item Suetonius de muliebris ignauitæ in Imperatore Claudio: *Quasdam insidias temere pilatas adeo expauit, vt deponere Imperium tentauerit.* I. DOV.

22 *Mortem inimicam. mimicam,* legit Pythœus. & F. DANIEL.

CAPVT LV.

* Multa hic deesse videtur. H. Step.

DV^m * hæc fabula inter amâtes luditur: diuersitor cū parte cœnulæ interuenit, contemplatusque fœdissimam iacentium volutationem. Rogo, inquit, ebrii estis, an fugitiui, an vtrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid sibi vult tam furtiua molitio? Vos me hercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluistis; sed non impunè. ^a iam enim faxo sciatis non viduæ hanc insulam esse, sed ^b M. Manicij. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? simulque os hominis palma excussissima pulsata. ⁴ Ille tot hospitum potionibus liberum vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus est, soluitque clamantis frontè, & de cella se eripuit, Eumolpus contumeliæ impatiens rapit ⁵ ligneum candelabrum, sequiturque abeuntem, & cre-

a. el. iam iam.
b. al. Manucij.

& creberrimis ictibus supercilium suum vendicat. ⁶ Fit concursus familiæ, hospitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occasionem vindictæ, Eumolpum excludo, redditaque ⁷ scordalo ^a vice, sine æmulo scilicet, & ⁸ cella vtor & nocte. ⁹ Interim & coctores ¹⁰ insularique ¹¹ mulcant exclusum, & alius veru extis stridentibus plenum in oculos eius intentat: alius, ¹² furca de carnario rapta statum præliantis componit: anus præcipuè lippa sordidissimo linteo præcincta, ¹³ soleis ligneis imparibus ¹⁴ imposta, canem ingentis magnitudinis catena trahit, instigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro se ab omni periculo vindicabat.

a ANO. scordillo.

b ANO. listores insularum multant.

c soleis stridentibus.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LV. T. PETR.

SATYRICON.

1 **D**iuersitor) *παιδοποιός.* Diuersorius. Glossar. I. à Vov.

2 *Cum parte cœnulæ*) Apul. *Abi, inquit, fatue, qui in domo funesta cœnas, & partes requiris.* Et al. *casum, atque alias prandij partes diuiserat.* F. PITH.

3 *ne mercedem cellæ*) *ἐπίκαιρος*, seu *επίκαιρος*. Poll. lib. i. I. à Vov.

4 *Ille tot hospitum potionibus liberum vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus est*) Editio Plantini, & Lugdunensis liberum, rectius: id est, vacuum & exhaustum. RICH.

4 *potionibus liberum vrceolum*) vacuum & inanem. sic intelligendus versus iste supra relatus:

Iam turba portis libera, ac bello carens.

ERHAR.

5 *igneum candelabrum*) fort. lignæum, aut fortasse *igneum candelabrum* pro ardenti lumine. P. DAN.

5 *ligneum candelabrum*) Cæcilius: *Meminit tibi candelabrum ligneum ardentem.* Mart. Apophor. I. à Vov.

6 *Fit concursus familiæ, hospitumque ebriorum frequentia.*) Rescribo, *Hospitum ebriorum*: commate, copulataque inductis. aberatque eadem etiam à MS. vt *Frequentia auferendi casu accipiatur.* I. DOVSA.

7 *scordillo*) in Pithœi MS. Petronio legitur *scordalo*. quod Turnebus non approbat lib. 7. cap. 4. vbi corrigit *scordalo*, interpretaturque, homini alliato illuuiæque & squalore fœdo. Pith. etiam legit, *scordalo*. P. DAN.

7 *Redditaque scordalo vice*) Vet. Lexic. *Scordalus, ferox*, Senec. epist. 84. *Tullius Cimber erat in viuo, & scordalus* F. PITH.

7 *Scordalo.*) Seneca. Epist. 56. Vbi v. pilicrepus superuenerit & numerare cœperit pilas, actum est. Adice nunc scordalum & furem deprehensum, de hac voce vide quæ scripserunt Erasim. Mur. Lips. Turneb. & alij in d. Ep. n. 9. in Senecæ posterioris Editi. Aurelianæ.

7 *redditaque scordillo vice*) in V. C. *scordalo*. Scordalū interpretor, velut scordalum, id est, hominem aliatum, & illuuiæ squaloræque fœdum. vide Turnebum Adu. lib. 6. c. 4.

7 *redditaque scordalo vice*) in V. CL. Mémi, cod. *scordalo* scribitur, vt existimo, perperâ, *Scordalum* interpretor velut *scordallū*. i. e. hominem aliatum & illuuiæ squaloræque fœdum & sordidum & impurū, vt de quodam seruo apud Plaut. in Mostel.

Germana illuuiæ oboluit allium.

Talis enim cum balneas inibat, & in elegantes lautosque inciderat, magno clamore & vociferatione excipiebatur: nisi forte ab immunditia & foetore excrementorum alui nomen habet. Hoc verbum etiam existat apud Senec. epist. 57. *Adiice nunc sordatum & furem deprehensum*. Et epist. 84. *scordalum* appellat, quam veriore scripturam esse reor. Tullius, inquit, *Cimber & nimus erat in conuiuio & scordalus*. Est & hodie Græcis *scordalus* morbus in oculis equorum, in angulo crescente caruncula. Turnebus *Aduersar. lib. 6. cap. 4.* Ramirez magis probat. Scortillo ad Mart. libr. 1. epigr. 107. n. 2. ERH.

8 *Calla vtor & nocte*] familiaris Latinis dicendi modus, *promittere noctem, negare noctem, pacisci noctem, vti nocte*, vt honeste concubitus significetur. Ramirez Hypomnem. ad Mart. libr. 1. epist. 107. num. 2. ERH.

9 *lictōres*] Baptista Pius in Comment. ad Fulgent. retinet veterem lectionem, *coctores*, tu vide Pium. P. DAN.

9 *Interim coctores, insularijque mulcanti exclusum.*] *Coctores*, coquos interpretor, ac pro eo hominum genere, qui (vt noster fabulatur Comicus) *non machera ad Legisnem, sed verò veru in culina acres bellatores cluunt*. Etiam *Mulcanti* (vnde *Mulciberi* quodque appellationem deriuant Grammatici) significantissime vsurpauit: vt idem Comicus sæpe, item Liuius, Tacitus denique ipsismet infra: *Et harundinam ab ostio rapuit, iterumque nihil re-*

spondentem mulcauit. Quod propterea visum est ponere, ne quis verbum istud cum *Multare*, confundere de communi porro sententia infilat. Habes ibidem. I. DOVSA.

10 *Insularijque*] L. 203. L. 166. D. de Verb. signif. I. a Vov.

11 *mulcant*] Gloss. Isidor. *mulcat, percutit*. ANO.

11 *mulcant*) Leg. *mulcant*, vt infra, *iterumque nihil respondentem mulcauit*. quo verò vitur & Virgilius. P. DAN.

12 *furca de carnario rapta*] infra, *pannum de carnario derulit furca*. al. *carnaria*: vide Io. Ruellium in Commenta. riolo super Moret. Virgilij quod excudit Colin. P. DAN.

12 *carnario*] *Carnarium* *καρνάριον*. Vide Non. Dolia. I. a Vov.

13 *soles lignis*) Autor Rhet. ad Heren. *Pedibus soles lignæ inducæ sunt*. Gloss. *Solea* *σολέα*. Item *σολείων Gallicia*, quæ vox etiam in Gloss. Isidori: *Calces gallicæ militum*. Idem Glossarium: *Gallicula* *τροχάς*. Hely. h. *τροχάδες αὐτῶν σολείων* *σολείων* *σολείων* *σολείων*. ita L. hunc locum. Soleæ igitur lignæ sunt, Gallicæ, aut sculponæ. nam & ita recte appellatur, licet aliter Fulgentius exponat, vtrumque vocabulum retinent Vascones. à gallicula, *gallicularius*. Glossæ Isidori: *Gallicularius, cerdo*. eui minus proprium hoc interpretamentum. I. a Vov.

14 *imposita*] vt notet similis facinoris impotentiam. INC.

CAPVT LVI.

Videbamus nos omnia per foramen valvæ, quod paulò antè ¹ansa ostij disrupa laxauerat, fauebamque ego vapulanti. Gnython autem non oblitus misericordiæ suæ, referandum ostium, succurrendumque periclitanti censebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, sed caput miserantis ²stricto acutoque articulo percussi: ³& ille flens quidem confedit in lectum:

etum: ego autem alternos opponebam foramini oculos, ⁴iniuriamque Eumolpo aduocationemque commodabam: & veluti ⁵quodam cibo me replebam: quum procurator insulæ Bargates à cœna excitatus, ⁶à duobus lecticariis in ⁷mediam rixam perfertur: nam erat etiam pedibus æger. Is, vt rabiosa barbaraque voce in ebrios fugitiuosque diu perorauit, respiciens ad Eumolpum, ⁸Proëtarum, inquit, disertissime, ⁹tu eras? & non discedunt ocyus nequissimi serui, manusque continent à rixa? *

¹⁰Contubernalis mea mihi factum facit. ¹¹Ita, si me amas, ¹²maledic illam versibus, vt habeat pudorem. * ANO.

VAR. AVT. COMMENT. CAP. LVI. T. PETRON. SATYRICON.

1 *ansa ostioli rupta*] in aliis libb. *ansa ostialis rupta*. Leg. *ansa ostij disrupa*. Had. Iunius Animaduers. lib. 6. cap. 15. ERH.

2 *stricto acutoque articulo percussi*. *Κορυδαλίω*. hoc est, *κορυδαλίω* *αὐτῶν*. Suidas. Mart. Capella libr. 1. *Isidemque quibus fuerat ebiandita ictibus crebris verticem complicatisque in condylos digitis vulnerabat*. ANO.

3 *Et ille flens quidem confedit in lecto*.) *Lectu*, habebat V. C. vnde fit, legendum vt suspicer, sed suspicer tantum: haud certa inquam, verum arbitraria sententia potius: *Confedit in lectum*. præteritum istud verbi perfectum non à *Confideo*, verum à *Confido* delectens. Idem eadem.

4 *Iniuriamque Eumolpi, aduocationemque commendabam & veluti quodam cibo me replebam*.] Sæpe est apud Plautum, *Istuc mihi cibus est, quod fabulare*. Item: *Qui pro cibo habet te verberarier*. & alia talia. Sequitur. I. DOVSA.

4 *Iniuriamque Eumolpi, aduocationemque commendabam*] Auet animus legere, *Iniuriamque Eumolpo, aduocationemque commendabam*. Commodabat enim iniuriam Eumolpo, quia eum excluferat, quo nomine competere actionem

iniuriarum docet M. Tullius in Oratione pro Cæcinnâ. Commodabat aduocationem, quia illi quodammodo aderat spectans per foramen, & vt ipsius verbis vtar, fauebat vapulanti. *Iniuriam* autem & *aduocationem* alicui *commodare* ita dictum, vt supra, *commodare manum*, & alibi, *commodare locum perituro*, & alibi, *commodare amplexus*. Huc accedit quòd verbum *commodare* pulchrè conuenit aduocationi. Asconius in Ciceronis diuinationem: *Qui defendit alterum in iudicio, aut patronus, dicitur, si orator est: aut aduocatus, si aut ius suggerit, aut presentiam suam amico commodat: aut procurator, si negotium (absentis) suscipit: aut cognitor, si presentis causam nouit, & se tuetur vt suam*. RICH.

4 *iniuriamque Eumolpi aduocationem commendabam*.) Locus sine dubio corruptus. Fortasse: *Iniuriaque Eumolpi aduocationem commendabam*. Id est, fauebam. Sequentia declarant. Scalig.

5 *velut cibo me replebam*) Sæpe Plaut. *Istuc mihi cibus est quod vapulare*. D.

6 *à duobus lecticariis*) Alciat. in tres poster. Cod. libr. ait legi *lectuariis*, & putat legend. *perlecticarios*. 13. ANO.

7 *inmediam rixam perfertur*.) Leg.

Bargates
procurator
ad Eumol-
pum.

Itaque
ANO.

in m. noxam p. Noxa aliquando notat iurgium ac diffidium. Aufon. *Sape in coniugio fit noxia, si nimia est dos.* Noxiam & noxam idem vult esse Seru. in Virg. Scal. in Priap.

7 *In mediam rixam perfertur.* Propriè, ac signatè *Rixam* usurpat: siquidem *Rixa est*, ex Satyrica illa Iuuenalis definitione,

Vbitu pulsas, ego vapulo tantum.

Quod tamen non ex mea, sed ipsius persona dictum postulo. Nihil enim est tanti. Sequitur subinde: I. DOVSA.

7 *in mediam rixam perfertur* Leg. med. noxam. & annotandum quòd hodie in Gallia iurgium ac diffidium vocatur *noxe*, id à *noxia* detortum esse Aufonius.

Sape in coniugijs fit noxia, si nimia est dos.

Noxiam & noxam idem esse vult Seruius in Virg. Scal. g. in Catalect. ad Priap. Fallit ergo Giphanius, qui *noxam* pro iurgio, *rixa*, aut contentione apud veteres reperiri negat, in Obseruat. Ling. Lat. ERH.

8 *Poëtarum disertissime* hinc sumpsit Iac. Henrichmannus, qui ante annos plus centum vixit, quum initio Instit. Grammat. ad Bebelium scriberet: *Quis te non iure laudabit Poëta disertissime?* ERHAR.

9 *tu eras* Terent. Ad. ehem mi pater, tu hic eras. BART.

10 *Contubernalis mea mihi fastium facit.* Ita, si me amas, n. aledic illam versibus, ut habeat pudorem. Nota verbum *Male dicere*, cum accusandi casu coniunctum. cui respondet *Bene dicere*, eidem casu à Tibullo copulatum versu illo:

Sed bene Mesallam sua quisque ad pocula diuat. I. DOVSA.

10 *Contubernalis* Quippe Bargates seruus. inter seruos autem matrimonium non est, sed contubernium. L. Quæsitam. §. 33. D. de instr. vel instrum. leg. *Contubernales* quoque seruorum. id est, vxo-

res. Vlpian. lib. 14. §. Serviles, D. de ritu nupt. & frag. titu. de Tutel. I. à Vov.

10 *mihi fastum facit* me contemnit, despicitque. Tacit. lib. 4. Annal. in fin. *iuxta, gratiam aut fastus ianitorum perpetiebantur.* Pichena Not. ad Tacit. lib. 2. Annal. n. I. ERHAR.

10 *fastum.* Firmicus. *mulieris diuitis ac regina sue amorem, que fastus amari adolescentis tyrannicè voluit ulcisci.* BART.

10 *fastum facit* id est, despicit & repellit. *Fastus*, repulsa. Propert. lib. 2. Eleg. 14.

Nec mihi iam fastus opponere querit iniquos.

Nec mihi ploranti lenta sedere potest.

Nemesianus:

Quisquis amat pueros ferro præcordia duret,

Perferat & fastus. ---- I. à Vov.

11 *maledic illam* Vide Martial. lib. 4. epig. 17. I. à Vov.

11 *Maledic. illam versibus.* Plaut. Aulul. *Bono animo es & benedic. nunc qua res tibi & gnata tus Bene felicitè: que vortat. Ita di faxint. inquit.* Et in Casina: *Benedice. diu sum fretus: deos sperauimus, idem in Rudente, Bene equidem tibi dico, qui vt te digna eueniant, precor.* F. PITH.

11 *maledic illam* Maledicere aliquem veteres dicebant, quòd nos vulgatus, *alicui.* Sic benedicere. Barthius in Ceir. Virg. num. 85. ERHAR.

12 *habeat pudorem* Iuuen. Sat. II. *habeat iam Roma pudorem.* BART.

12 *Vt habeat pudorem.* Martial.

Facere in Lyciscam Paulte me iubet versus,

Quibus illa lectis rubeat, & sit irata.

Catul.

Adeste Hendecasyllabi, &c.

Quòd si non aliud potest, ruborem

Ferreo canis exprimamus ore. F. PITH.

CAPVT LVII.

DVM Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur intrat stabulum præco² cum seruo publico, ³ a-
liâque sanè modica frequentia, facemque fumosam magis quàm lucidam quassans, ⁴ hæc proclamauit, ⁵ Puer ^{a forma præconijs.}
⁵ in balneo paulò antè aberrauit, ⁶ annorum circa xvj. crispus, ⁷ mollis, formosus, nomine Gnython. Si quis eum reddere aut commonstrare voluerit, ⁸ accipiet numos mille. ⁹ Nec longè à præcone Ascyltos stabat ¹⁰ amictus. discoloria veste, atque in lance argentea ¹¹ indicium & fidem præferbat. Imperaui Gnythoni, vt raptim grabatum subiret, annecteretque pedes & manus ¹² institis, quibus ^{b. spondam culcitra ferebat. ANO.} sponda culcitram ferebat: ac, sicut olim Vlyxes pro ariete adhæssisset, ¹³ extentus infra grabatum scrutantium eluderet manus. Non est moratus Gnython imperium, momentoque temporis inseruit vinculo manus, & Vlyxem astu simillimo vicit. Ego, ne suspicioni relinquerem locum, lectulum vestimentis impleui, ¹⁴ vniûsque hominis vestigium ad corporis mei mensuram figuravi. Interim Ascyltos, vt pererrauit omnes ¹⁵ cum viatore cellas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorē spem concepit, quò diligentius oppellatas inuenit fores. ¹⁶ Publicus verò seruus, ¹⁷ infertans commissuris secures, claustrorum firmitatem laxauit. Ego ad genua Ascylti procubui, & per memoriam amicitia, perque societatem miseriarum, petij vt saltem ostenderet fratrem: immò, vt fidem haberent fictæ preces. Scio te, inquam, Ascylte, ad occidendum me venisse: ¹⁸ quo enim secures attulisti? Itaque satia iracundiam tuam. Præbeo ecce ceruicem, funde sanguinem, quem sub prætextu quæstionis petiisti. Amolitur Ascyltos inuidiam: & se verò nihil aliud quàm fugitium suum dixit quærere, mortem nec hominis concupisse, nec supplicis, vtique eius, ¹⁹ quem post fatalem rixam habuit carissimum.

V A R. AVT. COMMENT. CAP. LVII. T. PETRON.

SATYRICON.

I *Intrat stabulum præco*) Furtum, quod à lictore aut viatore licio præcincto, ipso aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferente, siue hoc priuata siue publica ex auctoritate Magistratus perquisitum inuentumque est, per lancem & licium conceptum videtur. huius rei amissæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut. Mercat.

Certum est præconium iubere iam quantum est conducier,

Qui illam inuestigent, qui inueniant: post ad prætorem illico

Ibo, orabo, ut conquisitores det mihi in vicis omnibus.

Extant & alia præconij huius exempla, quæ collegit Petr. Pithœus Aduersar. & Subsec. lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. 19. Brissonius Antiquitat. libr. 2. Marq. Freherus Parerg. lib. 2. cap. 20. Theod. Marcilius in Interp. leg. XII. Tab. cap. 7. P. Coluius Not. in Apul. Metamorph. lib. 6. & lib. 9. Cuiacius Obseruat. lib. 16. Vitus Amerbachius epist. De furto per lancem & licium concepto. M. Tarius Alpinus epist. ad VVolfgang. Hangerum de furto per lancem & licium. Nec apud Romanos modò: sed olim quoque apud Germanos, maximè Danos, rei furtivæ publica per domos inquisitio fuit, de qua est in Legib. Scanie ca. 2. lib. 7. *Si scutinium negatum fuerit.* Et hodie nostris moribus furti perquisitionem Christianus apud Iudæos cum seruo publico siue lictore instituere potest, quod vulgo *Gehulbandi* appellatur. ERH.

I *Intrat stabulum præco cum seruo publico, aliâque sane modica frequentia.*) Concinnior sane veteris libri lectio, quæ negationem interpositam ostendit, hoc modo: *Aliâque sane non modica frequentia.* I. DOVSA.

I *Intrat stabulum præco*) Furtum quod à lictore aut viatore licio præcincto, ipso aut alio quolibet comite indicium & fi-

dem in lance præferente, siue hoc priuata siue publica ex auctoritate Magistratus perquisitum inuentumque est, per lancem & licium conceptum videtur. huius rei amissæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut. in Mercat.

Certum est præconium iubere iam quantum est conducier.

Qui illam inuestigent, qui inueniant: post ad prætorem illico

Ibo, orabo, ut conquisitores det mihi in vicis omnibus.

Extant & alia præconij huius exempla apud Lucianum, Senecam lib. 5. Controu. Apul. lib. 6. Miles. Theoc. idyl. 21. & Fortunatianum libr. 1. Rhetor. vide Petr. Pithœi Ad. lib. 1. c. 2. T. I.

2 *cum seruo publico*) Artemid. lib. 5. Iuliano in Epist. *δὲ λικτῶ δὲ κρόσιον*. Frontinus de Aquæductibus: *Lictores binos, & seruos publicos, & scribas habeant.* Prætorius libr. 10. Epist. *Quidam vel in opus damnati vel in ludum publicorum seruorum officio funguntur.* ANO.

3 *aliâque sane modica frequentia*) Leg. *sane non modica.* Pithœus Aduersar. & Subsec. lib. 1. cap. 2. quod non placet ERH.

4 *hæc proclamauit*) Is est legitimus ritus fugitiuos perquirendi, Græci verò *ἀπαγγελία* admouerunt. Apollodorus lib. 3. de deor. Orig. *ὄνομα δὲ μιλύδην καὶ κροκόνην ἐπιπέδον ἀπαγγέλλει* & *ἐξ* hoc ritu interpretor Artemid. lib. 1. *σαρκίαν δὲ κεν σαρκίαν τῆς ἐπιπέδου ἀπαγγέλλει* *συνήθη δὲ ἀπαγγέλλει*. I. a VOVA.

4 *hæc proclamauit*) de eadem proclamatione est apud Senecam lib. 5. Controuers. pag. 538. *Mittis præconem, adducis illi omnia insignia, in caput malus perdat.* ANO.

5 *Puer in balneo.*) de puero perduto & quæsit, per lancem & licium, simile est quid-

est quiddam apud Lucianum in Dialogis meretriciis cum hac Petronij fabula. P. DAN.

6 *annorum circa XVI.*) al. *circiter*. Pithœus d. loco. Annus decimus sextus, legitima ephœbi ætas. Iosephus Antiquitat. Iudaic. lib. 15. cap. 2. de Antonio Aristobulum Alexandri Iudæorum Regis formosissimum filium in amores & delicias concupiscente, & Herodi Regi, vt mitteret, mandante: *Herodes haud indicauit formam & ætatem florentem Aristobulum (erat enim annorum sexdecim) & genere præstantem, mittere ad Antonium, hominem libidini deditum, & voluptates inuerecundè conquirentem.* ERH.

7 *mollis*) effœminati. Ouid. 4. Met. *tactus subita mollescat in undis.* Velicius lib. 2. *mollitius penè ultra feminam fluens.* Macrobius 2. Saturn. 9. Martial. libro 5. epist. 42. BART.

8 *Accipiet nummos mille*) Apul. *Cedo præmium mille, inquit, nummi deponentur tibi.* Fortunat. *Dixit daturam se denarios mille ei qui ad se seruum perduxisset.* Est & proclamationis eiusmodi exemplum apud M. Senecam 6. Controuers. F. PITH.

9 *Nec longè à præcone.*) Vnus est locus, ex quo intelligam, quid fuerit furtum per lancem conceptum. Nam de licio quidem probabile est, quod ex Gellio ab aliis adfertur, apud quem tamen *Limi* verbum corruptum est, vt ex authoribus *Limi* tamen apparet. vbi tamen perperam etiam *limis* pro *linum* vno loco scriptum puto. Cæterum quòd hic verus fuerit mos furti perquirendi, quòd à Petronio describitur, indicant hi Plauti versus..... Dioscoloria etiam veste vti solitos, qui quid publica auctoritate facerent, indicio est I. I. C. Theod. de habitu, quo intra vrbes vti oportet. Porrò quod ex Verrio Flacco adferri vulgo est, Plauti esse verba ipsa indicant. T. I.

10 *Amictus discoloria veste*) Discoloriam vestem, vt Iuris auctores *versicoloriam*. Vopisc. *coloriam*. Discoloria autem veste vti solitos, qui quid publica aucto-

ritate facerent, testimonio Constat. Cod. Theod. tit. de habitu quo intra urbem vti oportet. Pet. Pithœus.

10 *amictus discoloria veste*) apud veteres, qui in domo alterius rem furtiuam querere volebat, nudus eam querere cogebatur, licio tamen, quo pudenda tegebatur, cinctus erat, & lancem, quæ patina erat rotunda & ampla, ante oculos tenebat, propter matronam. aut virginum præsentiam. Ioh. Borcholten ad §. *furtorum astem*, Infit. de obligat. quæ ex delict. nasc. imò quæsitur licio cinctus fuit. & manu lancem tenuit, in qua pretium inuentiois siue indicium esset, vt ex hoc loco probat Giphanius ad §. *conceptum*, Infit. eod. tit. *Discoloriam vestem*, vt Iuris auctores *versicoloriam*, Vopisc. *coloriam*. Discoloria autem veste vti solitos, qui quid publica auctoritate facerent, testimonio est Constat. Cod. Theod. tit. de habitu quo intra urbem vti oportet. Pithœus Aduersar. lib. 1. cap. 2. Fortè colore publico eius ciuitatis insigni, in qua tale quid fiebat. qui mos hodieque in Germania, & maximè omnium Hætuætia, obseruatur, vt viatores & præcones in actibus publicis discoloria vtantur veste. Rectè autem Balduinus à Borcholten reprehenditur, quod in Legib. XII. Tabul. cap. 12. furti per lancem & licium ea fuisse iradiderit, quæ sacerdotes licio amicti, & panem Oërite lapide conditum in lance circumferentes deprehendebant, cum is panis à fure deuorari non potuisset, ei enim præter Platonem, Festum, Gellium, manifestè repugnat hic Petronij locus. ERH.

11 *indicium.*) Apul. libr. 9. *Indicina*, præmium, *μίσθον*. ΕΥΡΕΤΡΟΥ.

11 *indicium & fidem*) *Indicium* pro præmio, quod indicibus datur. Ait enim, Ascylton, qui famulum suum amiserat, cum præcone circumiuisse, & in lance indicium prætulisse, id est, pecuniam, quam daturus esset illi, qui sibi fugitiuum suum indicaret. Cicer. de Diuinat. *Quapropter si tibi indicium postulas dari, quod tecum vna feceris*, Vlpian. L. 4. §. ult. D.

de condict. ob turp. caus. Sic & nuntium & euangelium in Cicer. ad Attic. dicitur præmium nuntij & euangelij. ER.

11 *indictum*) id est, præconium indictiæ, vt in l. 9. D. de pæn.

12 *institis, quibus sponda*) lectos funibus tentos fuisse docet etiam Herod. Calliope in fin. ERH.

12 *institis, quibus sponda culcitam ferreb.*) Lecti funibus tenti, Martial. lib. 5. epist. 63.

Nulla regit fractos, nec inanis culcita lectos,

Purvis & abrupta fascia recte iacet.

Fasciæ quibus lectus tenditur, *instita*. Gloss. Isidori: *Instita, grabati resticula*.

Horat. epod. 12.

Iamque subando

Tenta cubilia, rectaque rumpit.

Comment. *Cubilia lectum intortis funibus, vel fascioliis tentum rectaque cooperatoria lectuli stragula*. Iuuen. *Cadurcum* nominat & *institam*. Locus est Satyra 6.

Comment. *Membrum mulieris intelligitur cum sit membri velamen. vel, vt alij. est instita, qua lectus intonditur*. Vnde ait Sulpitia:

Ne me cadurcis desituam fasciis

Nudam Calæne concubantem proferrat.

Quamuis idem Scholiastes Satyr. 7. *Cadurcum dicunt cucullum candidum: propter hyemes & nives comparatum, alij tabernaculum, aut tentorium, quibus merces protegere consueverunt*.

13 *Exertus infra grabatum scrutarium eluderet manus*.) Huc refer *Scrutatorium* nomen apud Tranquillum in Claudio. I. DOVSA.

14 *Vniisque hominis vestig.*) Propert.

Apparent non vlla toro vestigia presso,

Signa voluptatis non iacuisse duos. F. PITH.

14 *vniisque hominis vestigium*) Aristænetus lib. 2. epist. 22. *κῆ πῶν ερωτησῶ ἐν ταράξει, παντελὸς συρρέουσα τὸ ἔπισμα τῆ δ' αὐτέρου σώματος*.

Propertius:

Apparent non vlla toro vestigia presso:

Signa voluptatis non iacuisse duo.

Mercerus in Not. ad Aristænet. ERHAR.

15 *Cum viatore*) Columella libro 1. *Illis temporibus proceres ciuitatis in agris morabantur, & cum consilium publicum desiderabatur, à villis arcessiebantur in Senatum*. Ex quo qui eos vocabant *viatores nominati sunt*. Sunt ferè iidem cum *lictoribus*. Lat. Pacatus: *Nec ociosa viatoris manus plebem verberare submouebat*. Sanè submouendi munus lictorum notum. Lego in V. inscript. etiam *Viatrices* fuisse. I à Vov.

16 *Publicus verò seruus insertans commis.*) Notanda sunt illa in gestis Collat. *Curat. Reip. Boui seruo publico dixit, Intra, quare, ne plus habent. Seruus publicus dixit, Quæsiui & non inueni*. I à Vov.

16 *Publicus verò seruus insertans commissuris secures, claustrorum infirmitatem, laxauit.*) *Firmitatem*, erat in Chirographo. idque haud paulò opportunius ad sententiæ concinnitatem facere nobis visum. I. DOVSA.

17 *Insertans commissuras*) si quid hic locus emendatione indiget, malim ita legere, *insertans commissuris digitos*. F. DAN.

18 *Quo enim secures attul.*) Seneca lib. 4. Controu. 7. *Tulit secum gladium, sic enim occisuri veniunt*. I. à Vov.

19 *quem post fatalem rixam habuit carissimum*) de qua alibi: nam post illam rixam reconciliati fuerunt, vt patet supra quæ reconciliatiõis narratio desideratur.

ERH.

CAPVT

CAPVT LVIII.

AT non seruus publicus tam languidè agit, ¹ sed raptam cauponi harundinem subter lectum mittit, ² omniâque etiam foramina parietum scrutatur. Subducebat Gnython ab icu corpus, & ³ reducto timidissimè spiritu, ipsos ⁴ scyniphes ore tangebatur. Eumolpus autem, quia effractum hostium cellæ neminem poterat excludere, ⁵ irrumpit perturbatus, & Mille, inquit, numos inueniam enim persequar abeuntem præconem, ⁶ & in potestate sua esse Gnythonem ⁷ meritissima propositione monstrabo. Genua ego perseuerantis amplector, ne morientes vellet occidere: & Meritò, inquam, ⁸ excandesceres, si posses proditum ostendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quò abierit, suspicari possum. Per fidem, Eumolpe, ⁹ reduc puerum, & vel Ascylto redde. ⁹ Dum ^{a redde} hæc ego iam credenti persuadeo. ¹⁰ Gnython, collectione spiritus plenus ter ¹¹ continuò ita sternutauit. vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuersus, saluere Gnythona iubet. Remota etiam culcita videt Vlyxem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere. Mox conuersus ad me, Quid est, inquit, latro? Ne depræhensus quidem ausus es mihi verum dicere? Immodò, nî deus quiddam humanarum rerum arbiter pendentî puero excussisset iudicium, ¹² elusus circa popinas errarem. * Gnython ¹³ longè blandior, quàm ego, primùm ¹⁴ araneis oleo madentibus vulnus, quod in supercilio factum erat, coartauit, mox palliolo suo laceratam mutauit vestem, ¹⁵ amplexusque iam mitigatum, osculis tamquam fomentis adgressus est: & In tua, inquit, pater carissime, in tua fumus custodia. Si Gnythona tuum amas, ¹⁶ incipe velle seruare. ¹⁷ Vtinam me solum inimicus ignis hauriret, vtinam ¹⁸ hybernum inuaderet mare! Ego enim omnium scelerum materias ego causasum. Si perirem, conueniret inimicis. * * *

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. LVIII. T. PETR. SATYR.

Raptam cauponi harundinem.) Leg. intellige. infra: & harundinem ab ostiora puit. ea virga Senecæ, ianitoris gestamen l.

2. de Tranquillitate. Douza Præcidan. pro Tibull. cap. I. ERH.

1 Sed raptam cauponi harundinem (subter lectum mittit, omniâque etiam foramina parietum scrutatur.) Harundinem ostio appensam affixamque intellige, de qua planius idem infra quoque. Et harundinem ab ostio rapuit iterumque nihil respondentem mulcauit, ac nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minuisset, forsitan etiam brachia mea, caputque fregisset:

Ea Virga appellatur Senecæ, Ianitoris, siue ostiarij gestamen, lib. 2. de Tranquillitate vitæ. Ille pusilli animi est, qui sibi placet, quod hostiario libere respondit, & virgam eius fregit, &c. Vide, quæ cultissimum Pœtarum Tibullo in præcidaneis nostris imputauimus nuper. Neque aliorum Propertianum illud attingere facile ipsus persuaserim mihi, quod libro 4. ex persona Cynthiæ desunctæ Pœtæ amatori obiectum legitur:

Nec crepuit fissa me propter arundine custos,

Læsit & objectum tegula curta caput, I. D O V.

1 Raptam cauponi harundinem.) Harundinem ostio appensam intellige. infra: & harundinem ab ostio rapuit. ea virga Senecæ, ianitoris gestamen, lib. 2. de Tranquillitate. ANO.

2 Omniâque etiam foramina parietum scrutatur.) Solebant, veteres in perquisitione furti, vel minutissima quæque, quamuis obsequata, perscrutari & excutere. Plato de legibus, lib. 12. Apul. lib. 9. Immissis itaque licitoribus cæterisque publicis ministris angulatim cuncta perustrari iubent. P. Pithœus Aduers. l. 2. c. 19. INN.

2 Omniâque etiam foramina parietum scrutatur.) Solebant veteres in perquisitione furti vel minutissima quæque quamuis obsequata perscrutari & excutere. Plato de Legib. l. 12. Apul. 9. Immissis itaque licitoribus cæterisque publicis ministris angulatim cuncta perscrutari iubent. P. Pithœus Aduers. l. 2. c. 19. ERHAR.

3 Reducto timidissime spiritu.) Am-

manus l. 19. de nocturnorum militum insidiantium silentio: Atque ipsum spiritum reprimentes. ERH.

4 Scyniphes.) Ea vox Exodi 8. Origenes, muscas minutas, sed acerbissimo terribantes stimulo ait, vi & Eucherius lib. 2. Instruct. culicum genus aculeis permollescit. Fortè Petr. non en animalis effigiati in lecto. Quid si L. ipsos scimpodes. Hefych. σκιμπος, πρόσθε. Schol. Aristo. τὸν πρόσθε σκιμπος ἀλέγει οὐρανὸν ἀπέναντι. Quamquam alij σκιμπος in lectum triclinaiem, ut apud Gell. lib. 19. cap. 10. & Hefych. σκιμπος τὸν ἀπὸ τοῦ κλινιδίου, alij lecticam. I. à V O V.

5 irrumpit perturbatus.) omnino I. perturbaturus. INN.

6 Et in potestate sua esse Gyrona meritisissima propositione monstrabo.) Si attendis quæ sequuntur, vix dubitabis quin ita legendum sit: Et in potestate tua esse Gyronem meritisissima productione monstrabo. Nam statim dicitur esse, merito, inquam, excandesceres, si posses proditum ostendere. Tria hæc, meritum, proditum, ostendere, tribus illis respondent, meritisissima productione monstrabo. Sic alibi, totamque fallaciam inuidiosa prodicione detexerit. RICHAR.

7 meritisissima propositione.) al. verissima. p. ANO.

7 Propositione. Gell. l. 1. c. 5. de Hortensio: maledictis appellationibusque propositis iactatus est. Quare superuacuum viri docti: prodicione. INN.

8 excandescens.) al. excandescis. ANO.

9 Dum hæc ego iam credenti persuado, Gyron, collectione spiritus plenus, continuo ita sternutauit, ut grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuersus. Saluere Gyrona iubet.] Vnde disertissimè apparet etiam hunc in usu antiquitus fuisse morem, ut sternutantibus, si qui in presentia forent, bene comprecarentur, ac salutem subinde ingererent, conceptissima illa voti formula dicentes: Salue. Qui ritus à Paganis ac Gentilibus illis ad nos, qui Christiani cluimus, deuolutus, & quasi per continuas successorum manus traditus porro, vsque in hunc etiam diem sanctissime

simè simul ac religiosissimè custoditur. Argumento est sollempne illud, quo vulgò sternutantes afficere consueuimus, bene ominatis verbis vernaculam phrasim versusurpantes: De Herre mil vsengen, quasi si Latine dicas: Seruet, aut fospitet te Deus. quod quid quæso aliud fuerit, quam Salutatio ista Præcorum? Seruari enim, item Saluere, germana inter se. ne dicam, penè gemella. vtrumque in Deo positum, Salutis omnis ac conseruationis auctore. Vnde & ab Amobio verissimè iuxta, ac augustissimè Sospitatoris cognomento insignitus. Neque verò subleite illorum fidei fides habenda, qui Precationis istius gloriam præscis illis Latinis adimentes, eam in nuperos ac nouitios auctores transtulerunt: antiq̄ui moris inscitia maxonè. quibus propterea errationem istam, ut cætera quoque, haud gratatum condonamus. tantum pernices esse desinant: amèntque condiscere aliquando, quod nesciunt. quo in numero etiam Plinianum illud esse comperient, ad hanc ipsam (quam dico) consuetudinem, si quod aliud, accommodatum cumprimis, è lib. 29. c. 21. Hist. nat. Cur sternutantis salutatur? Quod etiâ Tibertium Cæsarem, tristissimum (vt constat) hominum, in vehiculo exegisse tradit. Et aliqui nomine quoque consalutare, religiosius putant. Hactenus ille. Nec abhorret à vero huius item religionis, (ne superstitionis dicam) ceremoniam in sternutante Gyrona salutando adhibuisse callentissimum sane Eumolpum: eundemque nomine etiam suo caute consultoque ac meditate compellitasse scilicet: & quidem ad hoc exemplum: SALVE GYTON. Quod & ipsum consequa Petroniana narratio aperte ac palam indicare videtur, qua scribitur: Saluere Gytona iubet. &c. I. D O V.

10 Gyron collectione spiritus plenus continuo ita sternutauit, ut grabatum concuteret.] Infertendum aduerbium, ter. ex v. c. ter continuo ita sternutauit. RICHAR.

11 Continuo ita sternut.] Simile quiddam Apul. Intercluso spiritu diffluebat, utque est ingenium viuacis metalli crebras e-

sternutationes commouebat, &c. quod cum pueret ab ea profectum. solito sermone salutem ei fuerat imprecatus. ANO.

11 Continuo ita sternutauit, &c. ad quem motum Eumolpus Gyrona saluere iubet.] Sternutantibus bene comprecabantur, ac salutem ingerebant. Pl. l. 28. c. 11. Cur sternutantibus salutatur. D.

11 Continuo ita sternutauit. &c. saluere Gyrona iubet.] Mos est antiquissimus, sternutantibus bene precadi. Schopp. Verisimil. l. 4. c. 12. Barth. ad Claud. nu. 1432. Præter Plin. Apuleius lib. 9. Titianus l. 3. Epigr. eleganter. Non ergo propter inguinariam luem institutus fuit, ut scribunt Paulus Monticassinus & Guilelmus Mimatenfis, quæ multo post tempore Romæ ita grassata est, vlt oscitantes ac sternutantes efflarent animam. Suario ad Sidon. l. 7. ep. 1. Eadem consuetudo apud Hebræos, ut sternutanti dicatur asuthā, i. e. salus, vel repūā, i. e. medicina. Fingunt enim Rabbini, morbum initio mundi fuisse, qui ascerā à verbo secār, i. e. strangulare, primumque pueros, post id aditos corripuisse, atque strangulasse temporis puncto, ita vt cum sternutamento spiritus simul omnis auolaret, qua de re Elias Leuita in Thisbathi. Gasp. V. Valerius de Antiquis nummis Hebræor. lib. 2. sed more suo solentes suauiter fabulantur Rabbini. Sternutationem ad malum omen refert Frontinus Stratag. cap. 12. ad bonum Xenoph. Anabaf. l. 3. Ex quo procedit etiam noster hodiernus mos, vt arripientes velut omē salutare, sternutante saluere iubeant. Barth. d. l. tui causa est cur non assentiamur. ERHAR.

12 Elusus per popi. err.)

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati r. tundos.

Firmic. Faciet popinarius, & qui alienarum voluptatum curam sollicitudinemq̄ sustineant. FR. PIT.

13 Gyron loq̄e blādior, quā ego, primū araneæ oleo mādētibus uolnus, quod in supercilio erat, coartauit.) Araneas, pro texti-

cibus ip[s]is, ca[us]a[rum] interpretis hoc loco, potius est, ut Vesca earundem telas (quae in *Vestem aranei vestem* indigitat Lucretius) Arbitrum intellexisse credamus. Et verò, quum recogito, eandem quoque & nos medicinam vulgò factitare consuevimus, si quando digitulum fortè, aliudve quod membrum temerè (vt fit) atque imprudentes incidimus nobis. I. D.

14 *araneis oleo madentibus*) Seren. Sarmion.

Si verò caput infestus colliserit ictus, Ex oleo neci vestis debet Arachnes, Nesciet haec illic nisi cum sanavit abire.

Quod exscripsit Marcellus de Medicam. cap. I. *Fraeto capiti tela aranei ex olea & aceto imposita non recedit, nisi sanauerit.* I. à V o v.

15 *amplexusque iam mitigatum*) al. *iam mihi grat.* L. *amplex. iam mihi iratum.* Gruter.

15 *amplexusq[ue] iam mitigatum*) al. *iam mihi gratum.* Leg. *iam mihi iratum.* Sc. Eumolpum. Gruter. Suspic. l. 6. c. 15. vel, am-

plexusq[ue] iam mitigatum. Iungermannus neutrum placet. Gnython amplexus Eumolpum iam mitigatum, scilicet sibi, nondum autem Encolpio, vt ex sequentibus planum sit. ERH.

16 *incipere velle seruare*) supra notauimus ex Hygen. Hieron. vita Iohan. Monachi, *cepimus velle ab eo proficisci.* A N O N O N Y M V S.

17 *Vtinam me solum inimicus ignis hauriret, & vtinam hibernum inuaderet mare.*) *Hibernum* placet, pra[ter] quod in Parisiensi Editione legitur, *Hiberum.* tantum copula inducenda ante secundum, *Vtinam.* neque aliter Parisionius. I. D.

18 *Hibernum inuaderet mare*) *Hibernum.* Musæus: *χευερίων ἀπικόν ἀλωσάζων ἀλα ναύτης.* Apud Plautum Arcturus:

Increpui hibernum, & fluctus moui maximos.

Glossator in illud Persij, *Hibernat, Sedit,* inquit, *vel à nauigijs vocat,* T. I.

19 *Conueniret inimicis*) fortè *amicis.* ERHAR.

CAPVT LIX.

EUMOLPVS.

EGO¹ sic semper, & vbique vixi,² vt vltimam quamque lucem,³ tanquam non redituram consumerem. *

ENCOLPIVS.

* * * Profusis ego lacrymis rogo, quæ sòque, vt mecum quoque redeat in gratiam⁴ neque enim in amantium esse potestate furiosam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius quo possit offendi. Tantum omnem scabitudinem animo, tanquam bonarum artium magister, deleret sine cicatrice. In cultis asperisque regionibus diutius niues hærent: ast vbi ea⁶ aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur.⁷ Similiter⁷ in pectoribus ita confidit: feras quidem mentes obsidet, eruditas prælabitur.⁸ Vt scias, inquit Eumolpus, verum esse quod dicis, ecce etiam osculo iram finio. Itaque, quod bene eueniat,⁹ expedite farcinulas, & vel sequimini me, vel si mauultis, ducite. Adhuc loquebatur, cum crepuit ostium impulsus, stetitque in limine mine

at. simul.

mine¹⁰ barbibus^b horrentibus nauta: &¹¹ Moraris^c, inquit, Eumolpe, tamquam¹² propudium^d ignores.¹³ Haud mora, omnes confurgimus, & Eumolpus quidem mercenarium suum iam olim dormientem¹⁴ exire cum farcinis iubet. Ego cum Gnythone quicquid erat,¹⁵ in^e altum compono. & adoratis sideribus intro nauigium. * *

^b horridis ANO. ^c Mitaris, ANO. ^d p[er] operandum.

^e alutam.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LIX. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Go sic semper*) Horat. l. i. epist.

2 *Omnem credo diem tibi diluxisse supremum.* I. T.

3 *ultimam quamque lucem*) ex præcepto philosophorum. Horat. lib. i. ad ep. Albinum. Musonius: *ἀλλήσι τῶν κρείττωνων, ἡμέραν καλῶς βιάσθαι, μὴ ἀσθενέως, ὡς αὐτῶν ἀσέσχάτως βιάσθαι* apud Stobæum ferm. i. Antonium in Meliss. & Maximum Monachum ferm. 51. Auianus Boetus de Moribus, *Omnis dies velut vltimus iudicetur.* Vide quæ consignauit Goldastus Not. ad Columban. cap. 7. Alius Poeta: *Vive memor lethi, & c. Extremumque tibi semper adesse puta.* ER.

4 *tanquam non redituram*) Dion. Cato.

Cum dubia incertus versetur vita periculis

Pro lucro tibi pone diem quocunque laboras. BART.

5 *Neque enim in amantium esse potestate furiosam æmulationem*) Eleganter amantium potius, quam amantium zelotypiam hæcè circuitione describit, seu potius circumloquitur. I. D o v.

6 *omnem scabitudinem animo*) Leg. *scabritudinem.* Meurs. Animad. misc. l. 4. c.

7 *scabredinem* dixit D. Hieronym. in vita Hilarionis. ER.

8 *aratro domefacta*) dixit, quemadmodum Corn. Seuerus in Ætina:

--- *Domitis nemo Cererem iactaret in aruis.*

Lindbrog. Not. in Catal. ad Ætnam. ER.

9 *in pectoribus ira confidit*) Attius Achille: *cum feruat pectus iracundia.* Claud. *Iram sanguinei regio sub pectore cordis.* Est

verò hæc Platonium, qui iram sub corde locat, vide Aleinoum cap. 17. Barthius ad Claudianum, num. 608. I. R. H.

8 *Vt scias, inquit Eumolpe, eru esse quæ dicis, ecce etiam osculo iram finio*) Ex præfca ameris post offensum (las vt silet) integrandi consuetudine, quo idè quoq; respecturus postea. *Et ne residua in animis etiã post infra eandem iram remaneret, præterita ab ore osculo placet.* I. T.

9 *expedite farcinulas*) Catull. *Apris farcinulis & expeditis.* D. F.

9 *expedite farcinulas*) Catul. *Apris farcinulis & expeditis.* D. F. Catul. epi. 28. ER.

10 *barbis horrentibus*) German. *Horrentesq[ue] iubas & fuluum cerne Leonem.* Isidor. lib. 10. *hirsutus ab eo quod sit hirtus, & pilis horridus.* Apul. *capillus horrore implexus atque impeditus.* Solin. cap. 22. *villosos habent armos, & membra promissis hirta barbibus.* BARTHIVS.

10 *barbibus horrentibus nauta*) pro barba horrida, id est: hispida. Figura est solens bonis scriptoribus, numerum pluralitatis pro singulari abutendi. *Apuleius lib. quarto.* Barbis cæruleis hispidum Portunum. Prudentius. *Hirsuta barbibus soluitur sensim cutis.* Barthius in Ceir. Virgil. numer. 302. *Barbis horrentibus,* id est, *ἄριστον ὀπισθοστάσις.* ERHAR.

11 *Moraris, inquit, Eumolpe, tanquam propudium ignores*) Verba sunt nauæ vectores vrgentis, vt nauem propè conscendant. Quare facessat illud, *propudium,* & in eius locum remigret *prope diem,* quia significat nò longè abesse lucem. Nondū enim planè dilucidè proxima hæc verba decla-

rant, & adoratis sideribus intro nauigium.

RICHARDVS.

II. Et miraris.) al. moraris. ANO.

II moraris, inquit.) denautarum talibus cõitijs Martial. lib. 10. c. 4. Hæc sũt, iã tumidus vocat magister, castigatque moras & aura portum laxauit melior, vale libelle, Nauem scis puto, non moratur vnus. Sermo autem hic τὸ πρῶτον nauta seruat, ideòque turbatior est atque solet. BART.

12 propudium.) al. properandum. ANO.

12 Propudium ignur.) Nonnihil ad istum locum facere videatur, quod ex Turpilio refert Isidorus: Quasi, inquit, cum venter fert nauim in mari secundus, si quis propedon misit, si veli sinistrum. Sanè Seruius podia interpretatur funem, quo tenditur velum. F. PIT.

12 tanquam propudium.) quid si legas, proludium, vt intelligatur celens na illud, quo nauæ discessum significant? IV.

13 Haud mora.) medium nauæ sermonem interrumpit, vt properans. BART.

13 Haud mora.) Non dubium quin defint multa. ANO.

13 Haud mora, omnes consurgimus.] In Rogertiano Codice, Hac, pro Haud, visitabatur. cæterum quum copulam negatiuam flagitet sententia, labor, vt Nec, ex Hac cõcinnandum harioler. I. D O V.

14 Exire cum sarcinis iubet.] hi ministri, sarcinatores, Gloss. κινεσφόροι, vassifer, sarcinator. Infra de hoc mercenario: Corax detrectator ministerij, posita frequentius sarcina, &c. vide Planudem in Vita Aesop.

pi. ERHAR.

15 in altum compono.) al. in altam. ANO.

15 In altum compono.) fortasse leg. in allene, id est, in vnum, in massam. vide Cælium. T. I.

15 In altum compono.) V. sced. m. S. ad altum comporto. I. à V O V.

16 Adoratis sideribus intro nauigium.] Puto Castorem & Pollucem: Propertius nauigaturus deos maris inuocat li. 3. Eleg. 19.

Ergo ego nunc rudis Adriaci vebat æquorũ hospes,

Cogar & vndisonos nunc prece adire deos.

Plaut. Trin. Sc. Sca' siporenti. apud Apol. Argon. lib. 1. ingressuri mare Apollini Embasio faciunt. vide Schol. Imò & fluctibus ipsis faciebant. Cic. ut. de Natura deorum. Nostri duces mare ingredientes in molare fluctibus hostiam consueuerunt. I. à V O V.

16 Adoratis sideribus.) Eustath. ἡ δὴ πρὸ τῆς λέξεως ἡρσιόφθοι, ἡ τὰς χεῖρας ὄλας πρὸς αὐτὸν ἀναίφραστοί τ' ἀμαρτὸν ἔρανον, Ζεὺς πᾶτερ λέωνες, &c. Leucipp. libro 2. παιανιμὲς δὲ ἡ ποτὴ ἴε εὐχῆ. Ζεὺς σὺν ἡρσιόφθοις καλοῦσσι. εὐχνησῆτες αὐσίην τ' ἀπολοῦσσι. F. P I T.

16 Adoratis sideribus.) malè vir de hinc colligit noctu rem geri. Nam & diu sidera possunt nocere nauigantibus. Sic pacem eorum nauigaturo Maroni precatur Horat Placabant autem & fluctus ipsos. Vide talia apud Catuli. Phaselo. Lucret. lib. 5. Pacat. panegy. BART.

CAPVT LX.

Molestum est quod puer hospiti placet. Quid autem non commune est quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata sideribus etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formosius potest? In publico tamen manant. Solus ergo amor furtum potius quam præmium erit? Immo verò nolo habere bona, nisi quibus populus inuiderit. victus & senex

senex non erit grauis: etiam quum voluerit aliquid sumere opus anhelitu perdet. Hoc vt infra fiduciam posui, fraudauitque animum dissidentem, cœpi somnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repente quasi destrudente fortuna constantiam meam, eiusmodi vox, super cõstratum puppis congemuit. Ergo me derisit? At hæc quidem virilis & penè auribus meis familiaris animum palpitantem percussit. Cæterum eadem indignatione mulier lancinata vterius excauit: & Si quis Deus manibus meis, inquit, Gnythona imponeret, quàm bene exsulem exciperet! Vterque nostrum tam inexpectato ictus sono amiserat sanguinem. Ego præcipuè, quasi somnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremulisque manibus Eumolpi, iam in soporem labentis, laciniam duxi: & Per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis est, aut quos vebat, dicere potes: Inquietatus ille molestè tulit: & Hoc, erat, inquit, quod placuerat tibi, vt super cõstratum nauis, occuparemus secretissimum locum, ne nos patereris requiescere? Quid porrò ad rem pertinet, si dixerò Lycam Tarentinum esse dominum huiusce nauigij qui Tryphænam exsulem Tarentum ferat?

b vt infra: ANO. c fundant: que.

d nauibus mei. ANO.

e al. excipe: rein.

f traxi, & per. ANO.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LX. T. PETRONII SATYRICON.

Molestum est quod p. hosp. pl.) Martial. Quid rogo? quid scelus est mollem spectare ministrum?

Aspicimus solem, sidera, templa, deos. Fr. P I T.

2 Sol omnibus lucet.) Ouid. 6. Metam. vsus communis aquarum est, Nec solem proprium natura nec aëra fecit, Nec tenues vndas. --- I. à V O V.

3 Luna inuum.) toti huic narrationi conuenit Epigr. 26. l. 9. Mart. BART.

4 In publico tamen manant.] omnibus animalibus communes sunt. Prudent. libr. 2. contra Symmach. Nostros potant animalia fontes. VVeitzius in Not. vers. 877. Adde L. 2. §. 1. D. de re diuis. rer. & qual. §. 1. Instit. de rer. diuis. & ibi Interpretes Iuris. ERHAR.

5 Solus amor furtum potius quam præ-

mium.) vrbani è furto commisit præmium: quod alterum dolo clam, alterum vi palam capiatur. Iam pueri norunt, præmiatores esse, qui de nocte præmia exterrant, id est, prædas. Gulielm. Plaut. quæst. in Menæchm. c. 1. ERHAR.

6 vnus & senex non erit grauis.) vult idem, quod versus isti à Gardinero relati: Daciylus antiquus nō est mulieris amicus, Flectitur vt stramen, cum venerit ante foramen. ERH.

6 & senex non erit grauis: etiam, quum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet.) Placet legi, Prodet, neque id siue auctore sane, Editione in qua Lugdunensi nec non M. S. Codice toties à nobis laudato, quibus etiam sententiæ, ipse ratio ad stipulari videtur cum primis. Senes enim (vt scimus) asthmatici, hoc est, anhelii. Spiritus

autem timide reducendus tam in reddendo, quam recipiendo anhelitu, illud recipiendū volui dicere: præsertim si furti res fuit. Vnde de semet cautissime multis magnisque experimentis hac quoque in parte firmus ac prudens cognitus Tibullus noster:

Nota Venus furtiva mihi est, ut leuis agatur

Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonū, Aliter Iuuenalis S tyra 6. quum scribit:

Nec queritur, quod

Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.

Ibi enim de obstinatione ac perseverantia in re voluptatum est sermo, hic vero de collectione spiritus tantam, quem nisi intra pulmones penitissimos suspensum retro pertinaciter inhibeas, cum sonitu erumpere necesse sit, tuncque ipsum manifestam in noxia, veluti foricem, tu opte indicio deprehensum perire. I. DOVSA.

7 Sumere.) inter verba nequitia. Martial. lib. 10. epigr. 81.

Cum duo venissent ad Phyllida mane futurum,

Et nudam cuperet sumere uterque prior.

Nemes. sic gaudia sumet. I. a Vov.

8 Opus anhelitu perdet.) L. proder. ANO.

8 Opus.) Amph. 1087. Martial. Accessi quoties ad opus. &, Post opus & suas palæstras. F. P I T.

8 Opus anhelitu perdet.) al. ante id perd. Leg. anhelitu proder. VVovver. ER.

9 Hoc ut infra fiduciam posui fraudandūque animū dissidentem.) Quid si, Dissidentem, scribas? Sequitur: I. DOV.

9 infra fiduciam.) al. intra fid. pos. IN.

10 fraudandūque animū.) al. firmatūque. T. I.

10 fraudandūque animū dissidentem.) Leg. dissidentem. Meurs. Animad. mic. l. 4.

c. 6. quod ante eum & Doufa monuit. ER.

10 animū dissidentem.) L. dissidentem. D.

11 Cæpi somnum obruto tunicula capite mentiri.) Obruto non placet, & fortasse. Obnupto legendum, hoc est, velato, obte-

ctoque. antique. I. DOV.

11 Somnum mentiri.) pro, simulare. Horat. Ille non inclusus equo Minerva sacra mentito.

Virgil. ---

Discet mentiri lana colores.

Idem: ---

12 clypeos mentitāque tela Adgnosunt. --- Schopp. in Miscellan. ERHAR.

12 Constratum nauis.) 522. Fulgent. de prisco sermone. hinc Cicer. in Verr. nauis constrata, quæ Cæsari tecta, in Gloss. Casana. 621. ANO.

12 Super constrat. nauis.) 521. 522. 523. F. P I.

13 Ergo me derisit?) Licet sermo abruptus de iniuria Eucolpi, tanquam absentis (quippe quem in nauis, hoc est, in potestate sua esse nesciebat) apud Tiphnam cum iustissima indignatione conquerentis. Et mox: I. DOV.

14 indignatione.) pro, pari, simili, quod alij iunctim solent dicere, pari eademque. ERHAR.

15 mulier lacerata.) Infra de muliere Ephesina: ignota consolatione percussa, laceravit vehementius pectus. ERHARDVS.

15 mulier lacerata.) al. lancinata. I. T.

16 quis Deus manibus meis,) al. nauibus m. I. T.

16 Et si quis Deus manibus meis, inquit, Gyon imponeret, quam bene exsulem acciperet?) Scilicet me Triphe-nam. Recte ergo erit, Exciperet: nisi si quis Acciperet malit, ac Plantum sequi potus. Item sub pagina finem: IANVS DOVSA.

17 Eg. præcipue, quasi somnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.) Loquutio vere Poëtica, atque ad exemplum (uti apparet) illius Tibullianæ:

Et cum re fusco somnus velauit amictus,

Vanum nocturnis fallit imagi. iuv.

Atque huiuscemodi translationibus effecta fere omnia Poëta: volumina. Sequitur euestigio: I. DOV.

18 Circumamictus.) Sciopp. hoc verbū ut minus Latinū Critico notauit (belo in Ele-

in Element. Philosoph. Stoic. moral. cap. 132. satis pro imperio barbarus Potitius. ERH.

19 Tremulisque manibus Eumolpi iam in soporem labentis laciniā duxi.) Ambigo de lectionis veritate eo magis, quod in editione Lugdunensi asteriscus ad postremam vocem adpictus. & credo reponendum: Adduxi, id est, versus me atraxi adprehensam laciniā. proprie, ac significanter, I. DOVSA.

20 Per fidem) LII. per fidem Eumolpe reduc puerum.

20 per fidem inquam) id est, dic per fidem. sanctissimum erat iusiurandum, de quo Heraldus Aduersar. lib. 2. cap. 3. ERH.

21 Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, ut super constratum nauis occuparem secre-tissimum locum. &c.) Sic idem quoque eloquutus antea: Eiusmodi vox super constratum puppis congemuit. Videtur autem

Foros, seu Tabulata potius intelligere. Vnde Constrata, & Coniecta naues dictæ scilicet. I. DOVSA.

22 super constratum nauis) non sub constrato nauis, sed super dormiuisse, ex hoc loco probat Casaubon. in Perf. Sat. 5. ERH.

23 Licam Tarentinum] M. S. semper Licham, ut & apud Martialem. Lichas seruus Hercules erat, quem Echalia in potestatem redacta Hercules ad coniugem Deianiram nuncium victoriæ misit. Huic Lichæ Deianira vestem Nessi Centauri sanguine imbutam, eo animo ad Herculem ferendam dedit, ut Hercules non amaret Iolem pellicem. Nessi enim sanguis vires amoris habebat. Hercules indutus tunicam, igne sacro & furore correptus Licham in flumen ad Thermopylas præcipitavit, ipse in rogum se coniecit. Rader. ad Martial. lib. 19. ep. 48. ERHAR.

C A P V T L X I.

Intremui¹ post hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto, ² Aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Nam Gnython quidem ³ super meum pectus positus diu animam egit: deinde ut effusus sudor vtriusque spiritum reuocauit, comprehendi Eumolpi genua, & Miserere, inquam, morientium, id est, pro consortio studiorum ⁴ commoda manum. Mors venit, quæ, ⁵ nisi perte licet, potest esse pro munere. Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos, deasque, se neque scire quid accideret, ⁶ nec vllum dolum malum consilio adhibuisse: sed mente simplicissima, & vera fide in nauigium comites induxisse, quo ipse iam pridem fuerit vsurus. ⁷ Quæ autem hinc insidiæ sunt? inquit, aut ⁸ quis nobis Hannibal nauigat? Lycas Tarentinus homo verecundissimus, & non tantum huius nauigij dominus quod regit, sed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum ⁹ conduxit. hic est Cyclops ille & archipirata, cui ¹⁰ vecturam debemus:

& præter hunc Tryphæna omnium foeminarum formosissima, quæ voluptatis causa huc atque illuc ve&tatur. Hi sunt, inquit Gnython, quos fugimus: simulque raptim causas odiorum & instans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confusus ille, & consilij egens iubet quemque suam sententiam proponere: &, Fingite, inquit, nos¹¹ antrum Cyclopi intrasse. Quærendum est aliquod effugium, nisi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immò, inquit Gnython, persuade gubernatori vt in aliquem portum nauem deducat, non sine præmio scilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in¹² vltimis esse. Poteris hanc simulationem & lacrymis & vultus confusione obumbrare, vt misericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri posse: quia magna, inquit, nauigia¹³ portibus se grauati in sinuant, nec tam citò fratrem defecisse verisimile erit. Accedit his, quòd forsitan Lycas¹⁴ officij causa visere languentem desiderabit. Vides quàm valde nobis expediat vltro^a dominum ad fugientes accedere. Sed finge nauem ab ingenti posse cursu deflecti, & Lycam non vti que circumiturum ægrorum cubilia: quomodo possumus egredi naue, vt non conspiciamur à cunctis? operis capitibus, an nudis? oportet. & quis¹⁵ non dare manum languentibus volet? nudis. & quid erit aliud, quàm seip sos pro scribere?

a¹domum.
ANO.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LXI. T. PETR.
SATYRICON.

1 Intremui post hoc fulmen attonitus.) Emendandum hinc illud Salustij Fragmentum Histor. 1. Sic verò quasi formidine attonitus, neque animo neque auribus aut lingua competere. Cum enim locutio sit figurata, legendum sane est: quasi fulmine: Apuleius Metamor. 8. Sed Charite vocem nefandam & horruit & de: estata est: & velut graui tonitru procellaque sideris, vel etiam ipso Diali fulmine proculsa, corrui corpus & obnu-

bilauit animam. Latinus Pacatus in Panegyrico: Hinc reorum usque ad damnationem metus, postea attonitus stupor. Cæterum de animi consternatione seorsim habes apud Senec. Natur. Quæst. lib. 2. c. 27. De aurium autem stupore Ammianus Marcellinus lib. 17. In Tagetis Thuscii libris legitur Veious fulmine tangendos adeo hebetari, vt nec tonitrum, nec maiores audire possint fragores. Item Q. Curtius libr. 8. Erat propè continuus cæli fragor, & passim

& passim cadentium fulminum species visabantur, attonitusque auribus stupens agmen nec progredi nec consistere audebat. I. à Vov.

1 Intremui post hoc fulmen attonitus.) Eodem Metaphoræ genere vsus fuerat & supra: Fulminatus hac pronuntiatione, &c. Sequitur deinceps: I. DOVSA.

1 post hoc fulmen attonitus.) Florus lib. 2. cap. 12. Rege attonitum tanquam subito malo stupentem. Cellus lib. 3. cap. 26. Attonitos quoque videmus, quorum corpus & mens stupet. Fu interdum icu fulminis, interdum morbo. vide Senecam Natur. Quæst. lib. 2. cap. 27. Glossa: Attonitus ἐμβόσταντος, ἐμβόσταντος. Attonitus ἐμβόσταντος, ἐκνο γιγασίς. locus corruptus. egregiarus forte ἀγρο γίγασ. Glossa: ἀγρο γίγασ, armentarius, gregarius, dux gregis. transposita vox, nam verbum attonitus. minimè interpretatur. Xenophon. ἐλλωρικῶν v1. πῖπτε κερῶνι & τὸ σφρατὶ πειδον, ἢ οἱ ἄλλοι πρὸς πληθῆδες, οἱ μὲν ἐκροτηδέντες ἀπέθανον. ANO.

2 Aliquando, inquam, totum me Fortuna vicisti.) Aliquando, pro Tandem: quomodo & Plautus Rudente: Aliquando osculando, vxor, melius est pauam facere. Item M. Tullius: Colligi me aliquando, Compluries tamen hæc duo in vnum coniuncta, & quasi inter se conciliata reperias: puta, Tandem aliquando, vel, Aliquando tandem. I. DOVSA.

3 super pectus meum.) Tale illud Leucipp. lib. 5. ἄστα ἄλογοι καὶ ἔλλαυν, ὅτι ἰσομοδο τοῖς σέρροισ τῶν κεφαλῶν. Eustath. ἄστα εἶπε, καὶ πρὸς τὸ σφρον ὅσο τὸ μὲν τὸ ὄλον, κατεπίδησα πρὸς ὄσον κατέβρεχε με τοῖς δάκρυσι. F. PIT.

4 commoda manu.) χεῖρ χεῖρα ἠπτε. Senec. Apolog.

5 nisi per se licet.] Leg. per te non licet. Iangermannus. ERH.

6 nec vllam dolium malum.] est enim dolus alius bonus, alius malus. Cicer. lib. 3. Offic. de qua doli distinctione est in l. 1. §. non fuit: D. de dolo malo. Gratianus Epitaurita in Nouis D. M. M. L. dolium

malum multatur leges. vbi Goldast. monet esse legend. multat leges. ERH.

7 Quæ autem hic insidia sunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat? Emendabis de Lugdunensis Editionis sententia: Aut quis nobiscum Hannibal nauigat? Videtur ad Punicam calliditatem Hannibalis allusum à Petronio: qua veteranus Imperator ille, omnib. Pænis pænior, insidias thesauris suis furtim comparatas vaferri mo commento traditur eluisse: non quidem ex Harpacum thesaurariorum manibus elapsus modo, sed verò eos ipsos etiã probe atque ex animi sui sententia vltus oppido. Vitam vide, resque eiusdem gestas ac patratas apud Plurarchum & Aemilium Probum. I. D.

8 qui nobis Hannibal nauigat.) Leg. nobiscum. VVouuer. Annibalem pro ferocissimo & capitali hoste, vt Cyclopem pro Archipirata. Durant. Var. lect. libr. 1. cap. 13. ERH.

9 conducit.) al. conduxit. quod & Heraldio video placuisse. Hinc in Gloss. Ducor nauis, τρεῖραρο. ERH.

10 cui vecturam debemus.) Leg. inuidemus. omnino ex sententia. Lapfus facilis: vecturam debemus. BART.

11 Vecturam.] Varro libro 4. de lingua Lat. Hinc vectura, quas soluebant ij, qui ratibus transibant. Plaut. Mostel. Sc. Melius: Tris minas pro illis duobus præter vecturam dedi. I. à Vov.

12 antrum Cyclopi intrasse.] Sidon. lib. 7. epist. 14. Vt specum Polyphemi hospes exhorruit. vide Hyginum ex Homero cap. 125. Sauro Not. ad Sidon. ERH.

12 in vltimis esse.] Seneca lib. 2. Controuerf. 5. Cum subito nunciatum est in vltimis esse filium. Saluianus ad Ecclesiam: Vel moriens & in vltimis situs. I. à Vov.

12 portibus se grauati in sin.] Seneca epist. 54. I. à Vov.

13 Portibus se curuat.) Seneca, Ipso litore quod inter Cumes & Seruili Variæ villam curuatur. Leucipp. initio libro 1. δῖδ' ὑμῶν ἄμωλον ἐκ κίλων πλάτους, ἢ ἐμα κλειῶν τὸ πλάτος. ἢ γὰρ ὁ κίλων.

αὐτὸν ἀλευρᾶν ὅτι δὲ ζιᾶ κολαῖνε).

Sed & *curuum* notat Seruius, quasi perpetuum litorum epithetum. F. PITH.

13 *portibus se curuatis insinuant*] Leg. p. s. *grauatim* i. Lips. Ep. Quæst. lib. 3. epist. 2.

13 *Portibus se curuatis insinuant*] Lege *se grauatim inf.* Lips. Epist. quæst. lib. 3. ep. 2. vel, *portibus se curuatis non insinuant.* Kottericius. ERH.

14 *Officij causa*] per cortesia. Pflug. ERH.

15 *non dare manum languentibus uolet*] notauit hunc morem in hoc solo lectum, ut languentibus darent manum, præfertim capite operitis. an fortè legen. *Quis non adire manum l. vo.* quomodo Plautus scil. officij causa & humanitatis communis testandæ? Piccartus Pericul. Critic. c. 17. ERHAR.

CAPUT LXII.

ENCOLPIVS.
a Ergo inquam.
ANO.

EVMOLPVS.
b Vtrumque.
ANO.

Quin potius, inquam^a ego, ad temeritatem confugimus, & per¹ funem lapsi descendimus in scapham, præcisiōque vinculo, reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arcesso. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? Contentus sum, si nos descendentes² adiuerit casus. Non imprudens consilium, inquit Eumolpus, si aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? ³ Vtique^b gubernator, qui peruigil nocte siderum quoque motus⁴ custodit. Et ut cumque imponi vel dormienti posset, si per aliam partem naui fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipsa gubernacula dilabendum est, ⁵ à quorum regione funis⁶ descendit, qui scaphæ custodiam tenet. ⁷ Præterea illud miror, Encolpi, tibi non succurrisse, ⁸ vnum nautam stationis perpetuæ⁹ interdiu noctūque iacere in scapha, nec posse inde custodem, nisi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri possit, ¹⁰ interrogate audaciam vestram. ¹¹ Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recusato periculum, quod salutis spem ostendit. Nam sine causa quidem¹² spiritum¹³ tanquam rem vacuum impendere, nec vos quidem existimo velle. Videre numquid hoc placeat. Ego¹⁴ vos in duas iam pelles coniciam, vinctosque loris inter vestimenta pro sarcinis habebō, apertis scilicet aliquatenus labris, quibus & spiritum recipere possitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte seruos pœnam grauiorem timentes præcipitasse

præcipitasse se in mare: deinde cum ventum fuerit in portum, sine vlla suspitione pro sarcinis vos efferam. Ita verò, inquam ego, ¹⁵ tanquam solidos alligaturus, ¹⁶ quibus non soleat venter iniuriam facere. ¹⁷ an tanquam eos qui sternutare non soleamus, nec stertere, ¹⁸ an quia hoc genus furti semel mihi feliciter cecidit? Sed finge vna die vinctos posse durare: ¹⁹ quid ergo si diutius aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduersa tempestas? quid facturi sumus? vestes quoque diutius vinctæ ruga consumit, ²⁰ & chartæ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes, ²¹ statuarum ritu patiemur pannos & vincula? ²² Adhuc aliud aliquod iter salutis quærendum est. Inspicite quod ego inueni. Eumolpus ²³ tanquam litterarum studiosus utique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores ²⁴ à capillis vsque ad vngues. ²⁵ Ita tanquam serui Æthiopes, & præsto tibi erimus in tormentorum iniuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. ²⁶ Quin^c tu, inquit Gnython, ^c Quid nō tu. ANO. & circumcide nos, ut Iudæi videamur: ²⁷ & pertunde aures, ut imitemur Arabes: & ²⁸ increta facies, ut suos²⁹ Gallia ciues putet: tanquam hic solus color figuram possit peruertere, & non multa vnà oportet consentiant, & non ³⁰ natione mendacium constet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare posse: finge nec aquæ asperginem imposituram aliquam corpori maculam, nec vestem atramento adhaesuram, quod frequenter etiam ³¹ accersitoque ferrumine infigitur: ³² age, numquid & labra ³³ possumus^d tumore teterrimo implere? numquid & ³⁴ crines calamistro^e conuertere? numquid & frontes cicatricibus scindere? ³⁵ numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere? numquid barbam peregrina ratione figurare? Color arte compositus inquinat corpus, non mutat. ³⁶ Audite quid dementi succurrerit. ³⁷ Præligemus vestibibus capita, & nos in profundum mergamus.

^c Quid nō tu. ANO.

^d humore teterrimo. ANO.
^e calamistro combusto. ANO.

V A R. AVT. COMMENT. CAP. LXII. T. PETRON. SATYRICON.

1 **ST** per funem.) calati Pflugius. ERHAR.

2 **adinuerit casus.**] id est, Fortuna. ERH.

3 **Vtique gubernator,** qui peruigil.) Saluian. lib. 1. *Gubernator & auras captans, & saxa vitans, & astra suspiciens.* Theon. *καὲρην ἰω δὲ ἢ τὸς νῆος ἀρχὴ βλάπιν ἔπανα καί ζει πῶς & ἄστρα.* Idem de gubernatore: *ἡμῶν τῶν σῆσας ἀρκῆος πῶς & ἄστρα.* I. à Vov.

4 **custodis.**] id est, obseruat. ERH.
5 **à quorum regione.**] Higen. Astron. lib. 8. cap. 2. BART.

6 **funis, qui scapha custod. gerit** Majoribus nauigijs scaphæ & id genus minorâ alligata, quæ hinc ἐρόλκια. Hefych. ἐρόλκια, ἀπὸ κερὰ βία, ὅτι τὸ ἔλκεται ὑπὸ τῆς μεγάλης πλῆξης. idem tradit Scholiast. Aristoph. I. à Vov.

7 **Præterea illud miror, Encolpi, tibi non succurrisse, unum nautam stationis perpetua interdium noctisque iacere in scapha.**) Quis tam stipes, vel plumbeus, qui non videat rescribendum esse? *Interdium noctuque, &c.* ANO.

8 **unum nautam stationis perpetua interdium noctuque**) diuidebantur vigiliæ non minori cura in nauibus, atque in vr-bibus & militia. Quod & ex Legum Naualium Rhediorum verbis intelligitur, in quibus Praefecti vigillum mentio fit, quem *βυλλῶν φρουρὸν* vocant. vide & *ἡμῶν βυλλῶν* apud Ciropalatum *ἄδὸ δὲ βυλλῶν*, ex Latio, qui eius seculi mos erat, sumto vocabulo. Verba legis hæc sunt: *εἰ δὲ ἢ ὁ ἀρχὸς ἢ ὁ ἀλκίπτος ἢ ὁ βυλλῶν, ἢ ὁ ἀποκομιτῆς ὁ ἀποκομιτῆς ὁ ἀποκομιτῆς, ἢ ὁ ἀποκομιτῆς, ἢ ὁ ἀποκομιτῆς.* Vocaban-tur huiusmodi vigiles *Noctiani* antiquis. Gloss. Græco Lat. *Νυκτοβουλάς, noctianus, nocte custos, vigilis.* Hi autem, qui in nauibus excubabant, etiam *ναυφύλακος & διαταρῆς* Vlpiano L. 1. §. 3. D. Naut.

caup. stab. Paulo lib. 3. tit. 7. Sent. *Zeta-ry* (quomodo *Zabulon* pro diabolon) vocantur, nimirum à diata, quæ erat custodia non solum in nauibus, verum & domibus. Lindenbrog. Not. in Catal. ad Cirin. Glossæ: *Νυκτοφυλακία, excubia, singulare non habet.* Philoxen. Gloss. *Vigil, χειροπῆτης, ἀγρυπνῶ,* à Petronio appellatur *custos.* ERH.

9 **Interdium noctisque**) *Quid noctis videtur,* apud Varronem. F. PITH.

10 **interrog. audaciam**) Seneca Controu. 8. lib. 2. *An exhaustis viribus perierit, interrogate rimorem.* I. à Vov.

11 **nam quod ad meum comitatum**) Fortaf. *conatum.* Scal.

12 **Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuso periculum**) Nouo more dictum, vel perantiquo potius, pro societate, seu communionem periculi mei cum vestro: Cicero: *Societas & Comitatus aliuus.* Item alibi: *Abstrahere se ex comitatu amplissimorum virorum,* Ibidem sub finem. I. DOVSA.

13 **Nam quod ad meum quidem comitatum attinet**) id est, ad me, qui in vestro sum comitatu, hoc est, quod ad illud, quod Encolpius dicebat, se nolle me in communionem periculi accedere. *Comitatus* pro societate: & *comites* pro socijs supra: *mente simplicissima & vera fide in nauigium comites induxisset.* ERHAR.

14 **spiritum impendere**) Seneca lib. II. Controuers. *Facilius potes carere eo qui spiritum debet, quam eo qui impendit.* I. à Vov.

15 **tamquam rem vacuum**) pro vilem & inutilem. ANO.

16 **rem vacuum**) vacantem, nullius pretij. Capell. *prætere dei vacuum est.* Horat. *semper vacuum, semper amabilem sperat.* Sic alibi. BART.

17 **vos in duas iam pelles conijciam**) hoc genere pellium Paulus L. 5. D. de supellect. leg. Cuiac. Obseruat. lib. 10. c. 12. Sic Pers.

Pers. Sat. 5. *pellem dicit pro mantica & inuolucro vestis, supellectilis aliorumque vtenfilium & farcinarum.* Turneb. Adu. lib. 14. cap. 3. Harum pellium mentio & apud D. Hieronym. in vita Hilarionis. *Pellus*, Germanicè *Fellis*, vel potius *Phellis* τὸ P. in digamma more nostro mutato. ERHAR.

18 **in duas iam pelles conijciam, vinctofq; loris inter vestimenta circumferam**) De hoc genere pellium Paulus L. 5. D. de supellect. leg. Cuiac. O. lib. 10. c. 12. *Pellus* Sat. 5. *Iam puerus pellem succinctus, & ænophorum aptas.* pellem dicit pro mantica & inuolucro vestis, aliorumque vtenfilium. Turneb. Aduer. l. 13. c. 10. T. I.

19 **In duas pelles**) Segestria, Festas. F. PITH.

20 **Iniuriam facere**] Non dissimile illud Plaut. Pœnulo. Co. *Fores hæc fecerunt magnum flagitium modò.* Ad. *Quid si flagitios?* Co. Cre. *percutit clare.* F. PITH

21 **in duas iam pelles conijciam**) Pelles sunt, quibus inuoluntur vestimenta, & loris const. ingi solent. vide Cuiac. lib. 9. Obserua. cap. 13. ANO.

22 **solidos**) id est, *vacuos.* Plinius *concretos* dicitur, contrarium *vacuo.* Scal.

23 **quibus non sol. venter inur. f.**) V. C. *soleat ventus.* recte Scal. ANO.

24 **venter.**) malè in *Calectæctis, ventus.* BART.

25 **An tanquam eos qui sternutare non soleamus, nec ptertere? an quia hoc genus furti semel mihi factum? ter cecit?**) De Sternutamento Gytonis, cuius indicio proditus fuerat Eumolpo, subter grabatum absconditus, diximus antea. IANVS DOVSA.

26 **semel mea**) τὸ *Mea*, redundat. Scal.

27 **semel mea feliciter cecit**) probo aliorum codd. lectionem, *semel mihi fel.* ERHAR.

28 **Quid ergo si diutius**) ergo, pro *autem*, particula hoc loco est aduersatiua, de qua vide quæ notauit Goldastus ad *Valemanauem*, edit. Rouerianæ. ERH.

29 **& charta alligata**) chartæ & sche-

dulæ alligatæ farcinis erant, quæ indicarent cuius essent. ERH.

30 **statuarum ritu pannos patiem. & vim.**) Velaminibus & pannis simulachra induta. Lactant. lib. 2. cap. 4. *His peplos & indumenta præciosa, quibus usus velaminis nullus est.* Comment. ad Iuuen. Sat. 10. *Tunicam Iouis togam palmatam dixit auro confectam.* Hinc in Firm. Astron. lib. 3. c. 11. *Prophetas & vestitores diuinarum simulachrorum.* Verum quod Artemid. lib. 4. *ὁ νεφέλης ἄστρῶν ἡμετέρας ἰακκίας ὡς κερὰ ἀπὸ τῶν ἡμετέρας ἰακκίας τῶν ἀστέρων. ὁκνῶν τῶν τῶν ἀστέρων ὡς κερὰ.* Quia sæpe auro au argentea, vel aerea auro induta hæc amicula. Lactant. Cùm Iouii Olympio auro amiculum detraxisset, *lancam iuste imponi.* Iuuenal. Sat. XI. *--- nullo violatus Iuppiter auro. Interp. Cum nec dum auro tectus esset, sed tota fidelis Iouis con. pago.* I. à Vov.

31 **adhuc aliud**) Leg. *adhuc aliud Aliquod.* vetus scriptura, *Adhuc ALIQUOD.* BART.

32 **tanquam litterarum studiosus**) supra: *tanquam bonarum artium magister.* I. RH.

33 **A capillis usque ad unguis**) Plaut. Epid. *Contempla Epiduræ, usque ab unguiculo ad capillum summum eji festinissima.* F. PITH.

34 **A capillis usque ad unguis**) Plautus Epid. *Usque ab unguiculo ad capillum summum est festinissima.* Pothippus Anthol. 2. *Ἐκ τῆς ἀχρῆς πῶς ἐν ἐπὶ ὀφθαλμοῦ.* Horatius Epid. l. 2. ep. 2. *tales à vertice pulcher ad imos.* Cicero pro Roscio Comœdo. *Nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum, si quam comæ uirā adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallacis, mendacis totius consistare videtur.* D. Hieronymus in quadam præfatione: *Contuli cum eo à vertice, et iunxit, usque ad extremum unguem.* Apul. Metam. 3. *Ab imis unguibus sese totum ad summos capillos perlino.* Lucian. in *Asino*: *ἐκ τῆς λαβύσσης ἄστρῶν ἡμετέρας ἰακκίας ὡς κερὰ ἀπὸ τῶν ἡμετέρας ἰακκίας τῶν ἀστέρων ἡμῶν καί πο.* Callistratus in *Decriptionibus* πῶς δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκ κεφαλῆς ἐπὸς ἀστέρας ἐπὸς ἀστέρας τῶν ἡμετέρας ἰακκίας. I.

24. à capillis usque ad unguis speciem adagionis habet hanc locutio, & à Plauto est Epidico. Plutarchus de virtute Alexandri: *Ἀλέξανδρον δὲ ἰσχυρὸν ἄλλο, τὸ σῶμα ἰδὲ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν ἐξ ἀφροῦ κεφαλῆς ἀχρι ποδῶν ἰσχυρὸν ἦν.* B. Ambros. Offic. l. 2. *A vestigio pedis usque ad verticem.* Apul. libr. 3. Metamorph. & ibi Colonus, Schop. Explanat. in Epidic. act. 5. scen. 1. Moyses Deuteron. cap. 28. v. 35. *Sanariq, non possis à planta pedis usque ad verticem tuum.* Job. c. 2. v. 7. *Percussit Iob ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem eius.* Esaias c. 1. v. 6. *A planta pedis usque ad caput non est in isto corpore integritas.* In li. de Vita Adæ & Eux, cap. 9. *Inducam corpori tuo septuaginta plagas de diversis coloribus, ab initio capitis usq. ad ungulas pedum.* Nec in doloribus tantum, sed & amoribus erat adagio huic locus. Samuel 2. Regum 14. v. 25. *Sicut Absalom vir non erat pulcher in omni Israël. & decorus nimis: à vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula.* Ammianus lib. 25. de Iuliano Imp. *Ab ipso capite usq. ad unguem summitates lineamentorum recta compage.* Rudolphus Baro de Rotenburg, qui ante annos CCCCL. in Aula Philippi Imp. vixit, his verbis a masiam suam describit.

Von dem Haupte vnz vf den Fuos Des vort nemer Buos Beide rot vnd vvis Also hat der Natur sus Gemacher is vengel var Vnd hat da bi ze vvnnsche gar Gestalt ir nimmerliche mund. ERH.

25. ita tanquam serui Æthiopes, & praesto tibi erimus sine tormentorum iniuria bilares] Leg. Erimus in tormentorum iniur. Confundit Aethiopas, qui Melanosyri cum Cappadocibus, qui Leucosyri: de quibus *Interpres Persij Satyr. 6.* Cappadoces dicebantur habere naturale studium ad falsa testimonia proferenda: qui nutati in tormentis à puericia, equuleum sibi facere dicuntur, vt in eo le inuicem torqueant, & cum in poena perdurarent, ad falsa testimonia se bene venundarent. *Meursius Animad. misc. lib. 3. c. 7.* ERH.

26. *Quid tu, inquit, Gython] Leg. Quid tu, inq. Iungerman. vel, Quid tum, inq. Pilug. ERHAR.*

26. *Circumcide nos] Isidor. Origin.* Nonnullæ etiam gentes non solum vestibus, sed & in vestibus aliqua sibi propria vendicant. Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, &c. Mauros habet tetra nox corporum, Gallos candida cutis. ANO.

26. *Circumcide nos, vt Iudæi videamur, &c.]* Vide Plutarchum in Cicerone, vbi de iocis & dictis Ciceronis. P. DAN.

27. *Pertunde aures, vt imitemur Arabes] vide Iuuenal. in Satyr. P. DAN.*

27. *pertunde aures, vt imitemur Arabes] Iuuenal. Satyr. 1.*

—quamuis.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestra.

Arguerint. G. COL.

27. *pertunde aures] Arnob. laminas pertunderent aurium,* hoc est, perforarent. Familiare Iudæis, Pœnis, aliisque qui Romanis barbari, aures perforare, vnde Plautus Poenulo, *incedunt cum anulatis auribus.* Cæterum hoc proprium insigne Arabum fuisse quis veterum tradat adhuc quæro: nam quod apud Isidor. legitur ex Petr. descriptum. I. à Vov.

27. *pertunde aures, vt imitemur Arabes] de Lybibus hoc Macrobi. libro septimo cap. 3. Dio in Macrino de Mauris. τὰτε γὰρ ἄλλα ἢ τὸ εἶς ἕτερον ἢ τὸ τοῖς πολλοῖς ἢ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐπαχρόριον διατήρητο.* Iuuenal. & Schol. BART.

27. *pertunde aures, vt imitemur Arabes] al. Arabas.* In aures baccatas & viri olim veteres, vt hodiè que nostri, gestabant perforatis auriculis, sed more externo, & ab Arabibus accersito, vt ex hoc loco patet, & Iuuenali Satyra 1. & Dione Cassio libro 88. de Macrino Mauro. Libyus tribuit Macrobius libro septimo capite tertio. Lydis Xenophon Anacast. lib. 3. Burchius ad Claudian. numero 2402. ERHAR.

28. *Increta facies, vt suos Gallia ciues agnoscat] Gallos facies incretasse indicare videtur: sed hoc ego ad natiuū potius Gallorum candorem referendum cenleo: sicut & Gallicus vultus apud Tertullian. de Virgin. Pithœus Aduersar. l. 1. c. 2. Lindembrog. Obseruat. in Ammian. lib. 15. pag. 60. ERHAR.*

28. *in creta fac.* Amm. Marcel. lib. 16. *Candidi penè Galli sunt omnes.* D. Encher. Instruct. lib. 2. cap. 4. *Galli à candore corporis primum Galata appellati.* I. à Vov.

28. *increta facies, vt suos Gallia ciues agnoscat] Gallos facies incretasse indicare videtur: sed hoc ego ad natiuum potius Gallorum candorem referendum cenleo: sicut & Gallicos vultus apud Tertull. de velan. virgin. Pith. Adv. l. 1. c. 11. ANO.*

29. *Gallia] Galli enim candidi facie.* Manil. lib. 4.

Gallia vicino minus est infecta rubore. Isidor. lib. 19. cap. 23. *Dionys. Alexandr. λαυμάτε πόλα νέμον] ἀρεμάνισσ γερμανών* BART.

30. *& non natione mendacium] al. & non oratione m. In.*

31. *non accersito ferrumine] non adhibito induramento & solidante glutine.* Gloss. *σουλ, ferrumino. εἶμαρ, ferramé. Legend. ferrumen. εἰσολῆ, indurator. Er.*

32. *Age nunquid & labra possumus tumore teterrimo implere?] In Chirographo exemplari hæc postrema transita legentur hunc in morem: teterrimo implere tumore? I. Dovs A.*

32. *nunquid & labra] Auctor Moreti: Afra genus tota patriam testante figura, Torta comam, lauroque tumens, & susca colore,*

Pectore latè iacens mammis, compressior aluo.

Cruribus exilis, spatiosa prodigia planta. I. à Vov.

33. *labra possumus tumore teterrimo implere] Propria hæc facies Æthiopum, quæ & Septimus Serenus in Moreto tangit: Torta comam labro quasi tumens.— Quò etiam pertinet illud Plautinum: Totam te iaciam pugnis vt sis morula. Lin-*

denbrog. *Notis in Catalect. ad Moret. Leg. humore teterrimo.* Pflugius: quod quid sibi velit æquè illum cum imperitis arbitrator intellegere. Ramirez de cicatricibus exponit, quibus interdum irati domini seruos deformabant, ad Mart. lib. 2. ep. 29. nu. 5. meo animo, non rectè. ERH.

33. *tumore teterrimo] al. humore t. I. T.*

34. *crines calam. inuert.]* Quippe Æthiopes sunt crispi capilli. Vel vt Martial. *retorto crine.* Aristot. de histor. ani. l. 5. c. 3. *Αἰ. ἰοπας αἰ εἰ τοῖς θερμαῖς ἄλοτριχες, ἕθροι γὰρ οἱ ἰσχυροί, ἢ ὁ ἀνὴρ ὁ ποσειδάων.* I. à Vov.

34. *Crines calamistro con.]* Tertull. *Simulq. se mulieres intellexerunt, capillum vertunt.*

Propert. *Que mentita suas vertit inepta comas.* F. PIT.

34. *crines calamistro conuertere] al. c. comburere. I. T.*

35. *Nunquid & crura in orbem pandere? nunquid & talos ad terram deducere?] Pophitos diuaticatos, crura que Lunæ diuiduæ in morem, sic veluti in cornua extorsum sinuata intellige, infra coeuntibus talis: vitium Æthiopum genti (ad eos enim spectat hæc oratio) proprium ac genuinum, qui maximam ferè partem diuersas, seu displicatas habent suras, prauis & viciosis talis subnixi. quo fit, vt cancos, siue etiam lacertos in incessu imitari videantur, cuiusmodi genus hominum Valgos Plauto indigitatos reperimus. Talens & Phœbum quendam omnibus Poëtis coloribus depictum proposuit Epigrammaticarius nobis lib. 11.*

Cum sint crura tibi, simulent que cornua Luna,

In Rhytio poteris. Phœbe, Lauare pedes. Rhytium enim valis genus pandum, incuruum, ac simillimum cornui. vnde &

à nonnullis, *κρας*, hoc est, cornu vocitatum. Quod quidem Marialis Epigrammation loco huic explicando vniter vniceq. comparatum videtur. I. Dov.

35. *crura in orbem pandere] Aristoteles*

Problem. Sect. 14. Quæst. 4. *Ἐστὶ τὸ Αἰθίο- πες καὶ οἱ Αἰγυπτίαι, ἑλαστοὶ εἰσιν, ἢ δὲ ἰστίωνοι δερμῶ, ὡσπερ καὶ τὰ ξύλα δὲ ἄσπρῶς, ξηραίνονται. Ἐπὶ καὶ τὰ πρὸ ζώων σωματῶ. Δηλοδοσι δὲ αἱ πρὶν, ἐλοφάρας γὰρ ἔχουσιν. ἢ δὲ ἐ λότης ὄσιν, ὡσπερ βλαισότης πρὸ τριχῶν. I. à Vov.*

36 *Audite, quid timenti succurrerit.]* Chirographæ membranæ manifestò, *De- menti*, repræsentabant: neque aliena me- hercules ab hocce loco sentiétia, si quidè ad loquendi rationem popularibus nostris in consimilibus rebus vsitatam respicere nos postulemus, qua vulgo dicitare soliti: *Deg- ghel dat het veen dmaes ghesent heefs.*

quum tamen diuersum prorsus, & contra quâ verba hæc sonât, intelligi volumus. I. D.

36 *praligemus vestibus capita.)* Hora- tius lib. 2. Saty. 3.

Nam mala re gesta, cum vellem mittere operro Me capite in flumen.

Capitibus velatis mori consueuisse vide- tur, si morte violenta aut voluntaria. Luca- nus de Pompeio:

----- *vbi vidit cominùs enses, Inuoluit vultus, atque indignatus aperit Fortuna præbere caput.* -----

Quod etiam Plutarch. Pompeio. Vide Sue- tonium Iulio c. xxiii. I. à V o v.

CAPVT LXIII.

Nec istud¹ dij hominésque patientur, Eumolpus ex- clamat, vt vos tam turpi exitu vitam finiat. Immo² potius facite quod iubeo: Mercenarius, inquit, meus, vt ex nouacula comperistis, tonfor est. hic continuo³ radat v- triusque non solum capita, sed etiam supercilia, sequar ego, frontes notans inscriptione solerti, vt videamini⁴ sti- gmate esse puncti. Ita eadem literæ & suspitionem decli- nabunt quærentium, & vultus⁵ vmbra supplicij teget. Non est dilata fallacia, sed ad latus nauigij furtim processimus, capitæque cum superciliis denudanda tonfori præbuimus. Impleuit Eumolpus frontes vtriusque ingentibus literis, & notum fugitiuorum⁹ ep gramma per totam faciem li- berali manu duxit. Vnus fontè ex¹⁰ vectoribus, qui accli- natus¹¹ lateri naui exonerabat stomachum nausea gra- uem, notauit sibi ad Lunam tonforem¹² intempestiuo in- hærentem ministerio¹³ execratúque omen, quòd imita- retur naufragorum vltimum votum, in cubile reiectus est. Nos dissimulata nauseantis¹⁵ deuotione, ad or- dinem tristitiæ redimus, silentioque composito, reli- quas noctis horas malè soporati consumpsimus. *

VAR.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXIII. T. PETRONII SATYRICON.

Nec istud Dij hominésque patientur.) *Infra: Nec istud, inquit, Dij sinant. Alibi, Nec hoc dij sinant. Plautus dicit, Ne Dij sirint, &, Dij prohibebunt. ERHAR.*

2 *Radat vtriusque non solum capita.)* Viliore seruos per ignominiam semirafos habebant. Apul. lib. 9. de ijs qui in pistri- nis: *Frontes literati, & capillum semirafi, & pedes anulati.* ex hoc ritu capio Iuuenal. li- cêt interpr. aliter visum, Satyr. 5. ----- *pul- sandum vertice raso præbebis quandoque caput, nec dura timebis flagra pati.* -----

Noui equidem ex Plauti Amphitr. seruos dum manumitterentur capite rasos fuisse, imò & mento raso. Lucia. dial. qui Timon: *ἢ καλαπύσει σινέτης ἐκ παιδικῶν τῶν μὲν ὡσε- ἔνρα μὲν ἔτι τῶν γυμνάσιον.* & loquitur de seruo cui libertas testamento data. Ton- deri certè & radi apud plerâsq; gentes ignominiosum. Philostratus de vita Apol. Tyan. lib. 7. *ἄρχη) τὸ ἐν δένδρῳ ἢ ἐν ἄλλῳ δένδρῳ, ἢ ἐν τῷ ἰσθμῷ αὐτῶν, καὶ γυμνάσιον, ἐν τῷ τοῖς μακροχρόνοις δένδρῳ.* aded vt *καρὰ* seu *σπένταρι* poenæ nomine adhibita: potissimum in iis, quæ ad ignominiam. Nico- laus Damascenus: *ἢ δὲ μέγιστα ἀδίκησῶντα, ὁ βασιλεὺς κτελεῖ κείρασθαι, ὡς ἐσχάτους ἕσπε ἀτιμίας.* Harmenopulus lib. 6. §. 18. *ταπείνωσθαι καὶ κούρευθαι ἐξορίζεσθαι.* tit. 5. §. 8. tit. 7. §. 10. ti. 8. §. 7. & passim. Hæc poena etiam adulterij Harmenop. l. 6. t. 2. §. 20. *οἱ μοιχοὶ τυπῶνται, καὶ κούρευθαι ῥινοκοπέσθαι.* §. 25. *γυνὴ μοιχευθεῖσα τυπῶνται καὶ κούρευθαι, &c.* Hoc etiam in Taciti Ger- man. Cedreno, LL. Langobard. aliisque le- gum. I. à V o v.

3 *Sed etiam supercilia.)* Non taniùm caput vult radi, contentus vulgari ignomi- niâ, sed etiam supercilia, vt viderentur grauius puniti. nam & hoc cûprimis igno- miniosum. Herodianus libro 8. *γυμνὰς ἐξέλ- λαισι, παρῖσι καὶ ἐπισκοπῶσι.* *ἤθειον τε καὶ ὁ φρον σπαραγμῶν, καὶ πάσαις ἢ τὸ σῶμα τοῦ σώ- ταις ἐμπροσθεν.* Supercilia in luctu rafa.

Artemidorus auctor. lib. 1. *ἔθ' ὡσαυτὸν ὅτι πένθει τὰς ὀφθαλμοὺς φιλῶσθαι.* I. à Vov.

4 *Frontes notas inscript.* Iuuenal. ----- *inscripta ergastula.* Plinius lib. 18. cap. 3. *in- scripti vultus.* rectè autem, *notant:* nam *no- ta,* seu vt Caius IC. *indicia* sunt *σημάτα,* Au- son. Epist. 15. *Ergo notas scripto tolerasti Pergame vultu, notare igitur inscriptione, γράφειν σημάτα.* I. à Vov.

4 *Sequar ego, frontes notans inscriptione solerti, vt videamini stigmatè esse puni- ti.)* Puto restituendû, *Stigmatè esse puncti.* neque aliter Cicero, *Notis compunctû,* pro Stigmatico vsurpans. I. D o v.

4 *Frontes notans inscriptione, vt videamini stigmatè esse puniti.)* Infra, *Impleuit Eumolpus frontes vtriusque in- gentibus literis, & notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali ma- nu duxit.* Vide Vlpian. in fragmen. tit. 1. vbi de lege Aelia Sentia, cui stigmata scripta fuerant, & Cuiac. lib. 7. Obser- uat. c. 13. de fugitiuorû epigramm. P. Da.

4 *Frontes notans inscriptione.)* hinc *no- ta* de seruis inscriptis. *Extrema nota* de pes- simo seruo dixit Vlpian. lib. 15. §. 43. D. de iniur. Giphon. Observat. ling. Lat. qui tamè in eo fallitur, quòd formulam illam, *de meliori nota* putat à nobis istis, quæ seruis inurebantur, tractam: cum notæ istæ sem- per infamiam importarint. ERH.

5 *Stigmatè esse puniti.)* Leg. cû Doufa, *puncti, stigmatè punctus,* est, *σημάτα,* ser- uus compunctus notis. Cic. 2. Off. *stigmati- cus.* Plin. ep. 5. *cicatrice stigmatosus.* Val. Ma- xim. *inastus.* Plaut. in Cal. *literatus.* Mart. *inscriptus,* videndus Li. sius Elector. lib. 2. c. 15. Rader. ad Marti. lib. 2. ep. 25. in fin. & lib. 8. ep. 70. Titus Popma, de Oper. ser- uor. verbo, *Literatum.* ERH.

c *Cadè litera & suspitione.)* Iuergen- legit, *cadem,* quod & rectum est. ERH.

6 *Ita eadem literæ & suspitionem de- clinabunt quærentiû, & vultus vmbra sup- plicij teget.)* Quid si, *Supplicij* legamus. Da.

7 umbra supplicij regent.) Leg. suppli-
cij. Iungermanus bene, & sic ante eū Dou-
sa, umbra supplicij, vt infra: nota literarum
non adumbrata. & iterum, adumbrata in-
scriptione derisi. ERHAR.

8 Impleuit frontes ing. literis:) Val.
Max. li. 6. c. 8. Ceruus ab eo vinculorum pœ-
na coercitus, in expiabilitq, literarū nota per
summā oris contumeliam iniustus. Scribon.
Largus: Ponemus quo stigmata tolluntur. In
ergastulo deprentum, & literas habentem.
Quid autem illæ literæ continerent, docet
ipse Petr. notū fugitiuorū epigramma per to-
tā faciem liberali manu duxit. verè, totam
faciem: inscriptæ enim literæ & verba toti
vultui. I. Lipsius amor & delictum generis
humani, cuius feliciter curiosa doctrina, &
politè accurata diligentia nihil nobis re-
sidui in hac re fecit, ex Zonaræ Annal. 3.
docet Elect. 1. Theophilum facies Mona-
chorū cōpunxisse, & Iambicos versus atra-
mento infuso expressisse, Non falsò igitur
epigramma liberali manu duxisse ait, quā-
uis Suidas: ἀνά τα ὀρθογράφητα τισί,
καὶ μὴ ἐν μέτροις εἰρηλίκια, ὀρθογράμματα λέ-
γεται. Solenni itaque ritu inscriptæ literæ,
imò verba, quæ causam criminèque osten-
derent compunctionis. Columell. Hortu-
lo: Deletura diu fronti data signa fugarum.
Signa fugarum, n. e. fugitiuorū epigramm.
etii vir magnus L. folorum, doctiss. lanè in-
terpretatione: Plato de LL. libro octavo.
ὅς δ' αὖ ἐροῦσιν ἀνθ' ἑν τῷ ἀρεσώπῳ καὶ ἄ-
λλοις ὀρθογράφοις τῶν συμφορῶν, καὶ μαστιγῶν αἰσῶν,
&c. I. à Vov.

8 Impleuit Eumolpus frontes utriusque
ingentibus literis, & notum Fugitiuorum
Epigramma per totā faciem liberali manu
duxit. Epigramma quod dicit, reperies
infra, inter reliquias, eas, quæ extra opu-
culi istius ordinem leguntur in lectis-
sima illa Patissonii Editione, quam vni
omnium eruditissimo Pithæo memores sa-
ne ac grati acceptam ferimus meritissimo.
Cæterum cōmmonendus Lector exemplar
manuscriptū hoc loco non Liberali, sed Li-
terali, diserte adeo, ac sine litura vlla re-
præsentasse. neque aliter sane, Petronium
scripsisse animus induci potest. Literalis

ergo, vt Virginalis, Verbalis, alia apud vnū,
Plautum infinita, ad eandem speciem con-
formata atque composita. Vnde & Litera-
tus, pro Inscripto, ac Stigmato apud eundē
Comicum ad quod ipsum Arbitr etiam
nostrer haud dissimulanter allusisse videri
debet. I. Dov.

9 Et notum fugitiuorum Epigramma.
Φ. F. F. P. I. T.

9 Notum fugitiuorum epigramma ex-
pressit. Fugitiui compungi solent notis, vel
literis, quibus dignoscuntur, & deprehen-
duntur. I. 2. D. de fugit. Quint. Si quis fu-
gitiuo stigmata scripserit. Clemens Alexan.
τὸ ὀρθογράμματα ἐκείνου. Vide Cuiac.
Oferu. l. 7. c. 13. I. D.

9 Notum fugitiuorum epigramma.)
quale fuerit illud, alijs inuestigandum re-
linquo. Briffon. de Formul. l. 8. Fugitiui cō-
pungi solent notis vel literis, quibus di-
gnoscuntur, & deprehenduntur, L. 2. D. de
fugit. Quintilianæ. Si quis fugitiuo stigmata
scripserit. Clemens Alexand. τὸ ὀρθογράμματα
ἐκείνου. Cuiac. Obseruat. lib. 7.
c. 13. Ramirez Hypomn. ad Mart. lib. 2. ep.
29. num. 5. Titus Popma de Oper. feruor.
verbo, Fugitiuum. ERHAR.

10 Ex vectoribus.] vectores, qui naui ve-
huntur, vt & infra, cum omnis vector nihil
prius querat, quàm cuius se diligentia cre-
dat. & iterum, vnus alterque infirmisimus
vector. Vehere enim & vectare dicuntur na-
uigātes. Petro. Cuius hæc nauis est, aut quos
vehat. Hinc vectura. ὀρθογράμματα. in Le-
xico Græco Lat. Petron. cui vecturā debe-
mus. Heraldus Aduerf. lib. 1. c. vlt. ER.

11 Acclinans lateri nauis exonerabat
stomachum nauseā grauem.] sic statim: Nō
dissimulata nauseantis deuotione. Senec. ep.
63. Vt primum stomachū queni scis cum ma-
ri nauseantem constringere. collegi. I. S. Ponta-
nus Analector. lib. 1. c. 5. ER.

12 Intempestiuo inherentem ministe-
rio.] Pag. seq. nocte intempesta. Ergo, in-
tempestiuus est ab intempesta, vt intempe-
stiuo conuiuio propriè sint, quæ nocte ce-
lebratur, aut in multam continuantur no-
ctem. ERH.

13 Execratusque omen.] Vide Hadr. Iv.
de

de Coma. ANO.

[14 non dissimulata] melius: nos diff. BAR.

14 Non dissimulata nauseantis deuo-
tione ad ordinem tristitiæ redimus.] Emen-
do, Nos dissimulata, &c. mecum faciente
sententia, ac receptam lectionem contu-

maciter repudiante. Legitur subinde. I.
DOVSA.
15 deuotione] execratione & dirarum
deuotione. ERHAR.
15 nauseantis deuotione] execratione,
detestatione.

CAPVT LXIIII.

1 Videbatur mihi secundum quietem Priapus dice-
re. 2 Encolpion, quem quæris, scito à me in na-
uem tuam esse perductum. Exhorruit Triphæna: & 3 Pu-
tes, inquit 4, vnà nos dormiisse: nam & mihi simulacrum
Neptuni 5 quod Baistor alylo notaueram, videbatur dice-
re, in naui Lycæ Gnythona inuenies. Hinc scies, in-
quit Eumolpus 6, Epicurum hominem esse diuinum, qui
eiusmodi 7 ludibria facetissima ratione condemnat.

Somnia. qua montes ludunt volit antibus umbris,
Non delubra Deūm, nec ab aethere numina mittunt:
Sed sibi quisque facit. nam quum prostrata sopore.
Vrget membra quies, & mens sine pondere ludit:
8 Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miserandas sauit in vrbes:
Tela videt. versasque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuso sanguine campos.
Qui causas orare solent, legesque forumque,
Et pauido cernunt inclusum corde tribunal.
Condit auarus opes, defossumque inuenit aurum.
Venator saltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euersam periturus nauis a puppim.
Scribit amator meretrix, dat adultera munus.
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.
In noctis spatio miserorum vulnera durant.

Cæterum Lycas vt 9 Tryphæna somnium expiauit, Quis,
inquit, prohibet nauigium scrutari, ne videamur 10 diui-
næ mentis opera damnare? Is, qui nocte miserorum fur-
tum deprehēderat! 11 Aesius 2 nomine, subitò proclamat,
Ergo illi qui sunt qui nocte ad Lunam radebantur? pessimo
medius fidius, exemplo. 12 Audio enim non licere cui-

quam mortalium in naue neque vngues¹³, neque capillos deponere, nisi cum pelago ventus irascitur.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LIV. T. PETR.

SATYRICON.

1. **Id ebat mibi secundum quietem** Priapus dicere: Eucolpium quem queris, scito à me in nrem tuam esse perductum.] Ita enim hæc legenda ac distinguenda: credó que esse verba Licæ somnium suum Triphenz, ac Eumolpo narrantis. I. DOVSA.

2 Eucolpium quid queris? Lego, quem queris. ANO.

2 quod queris] sæpe ita τὸ *Quod*. Plaut. Apul. de crocodilo: nam quod est ore amplo & elingui & plerumque in aqua reclusa multæ arundine dentibus impletuntur. BAR.

3 putes, inquit, una] Simile illud Lencipp. II. 4. ὡς δ' ἡκετὰ τὸ ὄνειρον, ἀναμνηστικὴν προσέλασεν ἰδῶν ἐνύπνιον. ANO.

4 una nos dormiisse] LXXIII. iacuerunt ergo una non tantum illi nocte. BAR T.

5 quod Baistor asylo nota.] Puto: quòd Baïst cestro ac stylo nataueram. Scaliger.

6 Epicurum hominem diuinum] Tertull. de anima cap. 45. Vana in totum somnia Epicurus iudicauit. liberans à negotijs diuinitatem. Vide Lucian. Pseudom. Proptertius:

Ibat & hinc castè narratum somnia Vestæ.

Non sibi, nève mihi, que nocturna fuerent. I. à Vov.

7 eiusmodi ludibria] spectra vocat Lucretius, i. e. nocturna somnia. ERH.

8 luce fuit, tenebris agit) τὸ πρῶτον γὰρ πῶς αἰ καὶ ὕπνιον φαντασίαι, ὡς τὰ πάλαι ἀπνευμάτω ἔθ' ἡδ' ἀμεμνησμένων φροντίδων ὁποῖα γὰρ αἰ ἢ τὰ κτ' τὸν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα ἀνεγκυ εἶναι καὶ τὰ ἐνύπνια. I. à V O.

9 Triphana somnium expiauit] Vana superstitione expiandi somnia. Rem diuinam faciebant. Tibullus:

Ipsè procurauit ne possent sua nocere
Somnia ter sancta deueneranda mola.

---omina noctis Farre pio placant.
Aqua lauabant. Perf. Sat. 2. --- & noctem flumine purgas. Proper. l. 4.

Sape illa immerita caussata est omina
lune,
Et sibi tingendus dixit in amne comas.

Plutarch. idem tradit περὶ δὲ τῆς αἰμορίας.

Non autem omnia tantum aqua expiabatur, sed omni lustrationi adhibebatur. Dion. l. 39. περὶ τῆς ὕδατος ἀρκηθείσθαι, καθαρῶν καὶ τὰ ὕδατα τινὰ σφῶν ποιείσθαι. Seru. in edibus Aen. l. 12. Pura vestis, qua uti consueuerant ad sacrificandū, Ea autè purpurea. Purpurea enim maris vicem ad piandū præbet. Sanè queuis scelera aqua expiabatur. Varr. Rer. humanar. lib. 10. Iuxta Rhegium fluij sunt continui septem, in his à matris nee dicitur purgatus Orestes. Idem Cato refert Orig. 3. apud Prob. ad Virgil. Vide Tertull. de Baptif. cap. 5. Virgil. Aeneid. vi. & inibi Seru. Lact. l. 5. cap. 20. Senec. Herc. Furent. Apul. Mil. lib. 6. Dion. lib. 48. Eurip. Taur. Sed & lustratio quæ per aquam: varia forma modòque peracta, aut enim parte aliqua immerfi aut aspersi tantum. Cùm parte aliqua, aut caput, aut manus abluerent. Quòd caput Perf. Sat. 2. Iuu. S. 6. Apul. lib. 10. Mil. Fulg. libro 2. Mythol. Theop. Char. περὶ δὲ τῆς αἰμορίας. Quòd manus, Scholiast. Soph. ἐθ' ὅτι τοῖς πάλαιοις, ὅτε ἢ φίγον ἀνθρώπων, ἢ ἄλλας σφαλὰς ἐποίον, ἀποτίθην τὰς χεῖρας εἰς κἀνερον τῶ υἰάσματι. Matth. c. 27. λαλάων ὕδατος ἐποίησαν τὰς χεῖρας, λέγων, ἀθώος εἶμι πρὸ τῶ αἵματι τῶ δικαίου. Quo fortè illud quod Hesychius, χερνίβιον τὸ ἀγνισθῆναι, δὲ ὕδατι κηρίας καὶ ἄλλας. Notà dignum quod farris & salis iniectione aquam piatricem pararint. Menander. ὕδατι

αἰμα

αἰμαίναι, ἐμβαλὼν ἄλλας, φάκις. vide Clement. Alexandr. Stromat. libro septimo. Cur salem adiecerint ratio in procliui: nam Proclus in Platon. auctor, aquà marinam purificare propter igneam portionem: tanto igitur magis ignis, quod verum est, idcirco veteribus frequens in omni lustratione. Varro apud Charif. Fax adhibetur propter purgationem. Vide eundem apud interp. Perfi Sat. 1. Diphil. apud Clem. Alex. lib. 7. Strom. Et quia sacra nisi caste tractari non poterant, lauabant manus antequam facerent. Tibull.

---Casta placent superis, pura cum vestibus venite,

---Et manibus puris, fumite fornem aquam.

Ita hic locus disting. Plaut. Amph. Inuocat deos.---

Mambus puris---Pol. l. 1. Sed de his Latinus alibi. Pompon. Haruspice: Fac puriter bucco vel pectore rustico. Vti tractes laui iam dudum manus. Emendo:

Fac puriter vacca, vel pecore rustico intacto, laui iam dudum manus.

Haruspex hortatur ut faciat, se iam dudum paratum. Facere vacca. Virgil. Ecl. 3. Cùm faciam vitula pro frugibus. Vacca autem Proserpine sacra fiebant. Virg. Aeneid. 6. ---sterilemque tibi Proserpina vaccam. Atque ut hinc perperam pectore pro pecore, ita quoque apud Varro. pecora pro pectora. Non Pull. Varro sequisi Vlyse. Vbi nitide Phœbi veste pulla candidi modestè amictus pascunt pectore. L. Vbi n. Ph. v. p. c. Modestè amicti pascunt pecora. Intacto pecore, puto impolluto. Quare huiusmodi victimas postularint, abundè Philo. περὶ ζώων ἡδ' ἰσ υσιαις, καὶ τίνα ἡδ' ευσίων εἶν. Virg. 6. Aen. Nunc grege de intacto septem mactare iuencos praestiterit. ---Sive potius: intactum pecus, quod iugum non sensit. Fulgent. Minerue iniuges boues sacrificari, id est, iugum nunquam ferentes qui causam addit. vide Fest. hinc lucem de Senec. Agamem. ---ad tua comux Candida tauri delubra cadit, Nescia aratri nullo collum subacta iugo. Silius lib. 13. Ceditur Aetnea casta

ceruice Minerva. Casta ceruice, iniugi, intacta. Virg. Georg. iv. intacta totidem ceruice iuuenca. Nisi potius in Pompon. L. fac rustico uti mactes. Denique quod non nunquam sola aspergine vsi. Cicero II. de LL. Incestum atque aspergione tolli.

Iustinus martyr Apol. II. Καὶ τὸ λατρὸν δὲ τῶλο ἀκίσαρτες ἢ δ' αἰμονες δὲ τῆς προσήτο κληρονομίαν ἐνέργησαν, καὶ σαργίζον ἑαυτὰς τὴς εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῆς ἐπιβαίνοντας, καὶ προσήναι αὐτῆς μέλλοντας λιθάς καὶ κοῖσας ἀποβελίνας, τέλην δὲ ἐκ λείσθαι ἀπίοντας πρὶν ἐλθεῖν. ὅππῃ τὰ ἱερὰ ἐνθαίσειον ἐνεργῆσι. Quæ quidem expiatio ad victimas ipsas. Dionys. Halicarn. l. 8. χερνίβια ἄλλοι τε γὰρ αὐτῶ, καὶ τὰ ἱερὰ κατὰ τὴν ἀσπασίαν ὕδατι. Aspergebatur autem potissimum caput, quod fuscè Ouidius Faistor. libr. 5. Sed hæc plenè tractanda suorum nouimus titulo, pauca quidem tantquam in gustum data occasione, interspersi, licet hoc votiuum nobis nõ fuerat. Plutarchus verò de more expiandi somnia, περὶ δὲ τῆς αἰμορίας Horribilibus spectris turbati postquam surrexerint, inquit, ἀσπερζαποτίσων ἐαυτῶς καὶ διαπαντῶσι, καὶ τὰ ῥάπτωσι εἰς ἀγύρτας ἐμπροσθεν, κίρηντας: Ἄλλ' εἴτ' ἐνυπνιον κατὰ τασμασθὲν, χθονίας δ' ἐκείτης, κῶμον ἐδέξω, πῶς σεμμεκρίαν καλεῖ γραυῶ, καὶ βῆπισον σευλὸν εἰς θάλασσαν, καὶ καθίσας ἢ τῆ γῆ διμείδων. De reliqua superstitione expiandi somnia clariss. Ifa. Casaubonus, immortale sæculi nostri decus, Commentar. ad Theop. Char. περὶ δὲ τῆς αἰμορίας. I. à Vov.

9 Tryphena somnium expiauit] Sueton. Quumque exterritus luce prima ad expiandum somnium, præmissis qui rem diuinam appararent, Tusculum excucurrisset. F. PITÆ.

10 diuina mentis.) Virg. totamq; insuasa per artus mens agitat molem. Deus est animus: Cato, Capella lib. 6. ad Mineruam, mens & solertia fati ingenium mundi. Vide Leotium in fine Sphæræ Arateæ. BAR T.

Idem: furtum) omne quod clam fit. Sic Manil. libro 1. mundum furto clepere, pro

20 stigmata credebat captiuorum frontibus impressa, sciscitarique summiffiùs cœpit, quòd ergastulum intercepisset errantes, aut cuius ram crudeles manus in hoc 21 supplicium durassent : Meruisse quidem contumeliam aliquam fugitiuos, quibus in odium bona sua venissent.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXV. PETRONII SATYRICON.

1 **I**Go (inquit Eumolpus) hoc iussi, nec non eodem futurum nauigio, auspicium mihi feci] Sic Horat.

Cui si vitiosa libido

2 Fecerit auspicium, &c. I. D O V S A.

2 auspicium mihi feci] Horat. Cui si vitiosa libido

Fecerit auspicium. D.

2 Auspicium mihi feci] omnino scrib. Auspicium nihili feci. cæterum nihili lætum aut delicatum in nauigio faciebant Achilles Tatius libro 5. πολλοῖς ἠέουσα ᾧδ' ἢ νοσικλήτων καθαρά δ' εἶν' ἀφροδίτην εἶναι τὰ σκάρα. τὰ γὰρ ἄνδρα ἄνδρα, τὰ χαρὰ ἢ ἰνα κέτις ἐν τληκίῳ πρῶτα BART.

3 sed quia nocentes horridosque] scrib. pro, scilicet. Ingermannus. sordidus enim, squalidus & productus capillus reorum. Sisenna libro 3. Histo. Plutarch. Rer. Rom. c. 14. Oros. libr. 5. cap. 17. Cicer. 4. in Verr. Linius lib. 2. decad. 1. & lib. 14. dec. 5. Val. Maxim. lib. 1. ca. 7. & lib. 6. ca. 4. Iustinus libro 36. sub fin. Fortunatus de S. Martino. libr. 4.

---Et longa catena reorum Accrescente coma---

videndi Vouuerius & Sauaro ad Sidon. ERHAR.

4 horridos nocentesque capillos] Sordidus & passus capillus reorum. Plin. libr. 7. ep. 27. Reus moris est submittere capillum. Idem Panegyric. Iuven. Comm. Cùm rei tenemur, capillos demitrimus. Gell. lib. 3. cap. 4. Prudent. r. aduers. Symmach. Nec tantum rei fordidi, h. e. solito cultu reorum, capillo nimirum promisso & veste obsoleta. Cicer. pro Cluent. sed etiam eo-

rum propinqui. Martial. libro 1. Si det iniqua tibi tristem fortuna reatum,

Squalidus habeo pallidiórque reo.

Quinct. lib. 8. Imò ipsi accusatores fordidi, ne rei habitu inuidiam facerent, & facilius indices flecterentur. Cicer. in Verrem. Aspiciunt squalorem sociorum sæpe insperis criminis, quo miserabiliores. Apul. libro 7. Ambabus manibus trahens cinerosam caniciem. Molest. lib. 10. & 9. Virg. Aeneid. 10. obuium in S. Scriptura. Tertull. de ieiunio cap. 15. Cùm stupet cœlum & ariet annus, ritu annuo faccis velati & cinere conspersi idolis inuidiam supplicem obiiiciunt. Apol. cap. 60.

5 Nota quo lit. non adumb. comar. pr.] Diphilus:

κόμην τρίτων μετὰ πρῶτον ἱερὰν τῶ θεῷ

ὡς φησιν, ἢ διὰ τὸ το γ', ἀλλ' ὅτι γ-

μετὰ τὸ μετὰ τὸ ᾧδ' ἀπέτασ' αὐτῶ ἔχει.

6 Ad summam] Silust. Ad postremum, Denique. Pflugius. ERH.

7 Itaque ut tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas utrisque plagas imponi] Antiquus & vetus loquendi modus, quippe à Lucillio, in cuius Fragmentis hic Senarius inuenitur:

Cui sæpe imposui mille plagarum in diem.

Appone ex Propertio: Imponitq, notam collo.

Mille verò plagarum, sic dictum, quomodo Mille hominum apud Quadrigenarum.

riam: nec nõ apud Horatium, Mille ouium. Vide Agellium libro Noctium I. D O V S A.

7 tutela nauis] Nauium proris effigata aut picta deorum, quibus se mancipabant signa imposta, idque tutela Latinis Gloss. Tutela ᾧδ' ἄσημον τῷ πλείσ. rectè: nam & nauigio nomen imponebant Lucian. Nauig. τῶ ἐπ' αὐτῶν τῆς νεῶς θεῶν ἔχουσα, τῶ ἱστω. Statius Thebaidos 8.

---solus stat puppe magister Peruigil, inscriptaque Deus qui nauigat aluo.

Lutaius: Tutelam nauis intelligimus cum gubernatore nauigare. habent enim pictos præfules, quorum nominibus nuncupantur & naues, hos intellexit Artemid. cui hinc facem præfero, libr. 2. οἷδ' α ἱνα ναύκλυρον, ὅς ἐδ' ὅς τῶς ἐν τῷ πλείσ θεῶς ἱδρῶθ' ε' ἀποκαλίνας. Perlius Satyr. 6. --- iacet ἄρσε in littore, & una Ingentes de puppe dei: Gloss. nauium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel pingunt. Procopius in Etsia cap. 12. ἐπιπύα τῆ εἰσίν Παύλον ὁ Λῆκας ἐν πλείσ Ἀλέξανδρινῶ ᾧδ' ἄσημον διασκόροισ. τῶς γὰρ πρῶται αὐτῶ θεῶν εἰκονας ἐνέγραον, ὡς ἔνυ ἀγ' ἴαν μαρτύρον. Lucæ verba in Actis Apost. c. 28. vide Fest. in Europa. Obseruo non semper deorum signa imposta, sed etiam animalium. Lactant. libr. 1. c. xi. Nauis in qua impositus tutelam habuit in aquila figuratam de anseris effigie. Lucian. Virg. Aen. 10. arata princeps fecat æquora Tygri. Sernius: Cuius rostrum erat in similitudinem tygridis: namque solent, naues nomina accipere à tutelarum pictura. quæ verba valde corrupta leguntur. Licæ nauis tutelam fortè habuit effigiem Palladis manu ramum oleæ tenentis, quod ex sequent. infra: claret. nam ἐλαία εὐδ' ἰν ἡ Ἀθῶν ἀνακείδου. Artemid. libro 5.

7 ut tutela nauis] Itatim, tentantq, vilissimo sanguine tutelam placare. Paulò post, ramum olea à tutela nauigij raptum. videndus Turnebus. P. DAN.

8 quadragenas utrisque plagas imponi:] Nota quòd plagas numerarint. Paulus 2. ad Corinthios cap. xi. ἐν κέποις π-

ρισσολέρας, ἐν πληγαῖς ὑπεβαλλότως, ὑπεβαλλότως πεντάκις τεσσαράκοντα ᾧδ' ἄ μίαν ἔλαον. Zonaras Tom. 3. τοῖς δ' ἐλοιποῖς ἐκπέρας τὰ ὄμματα, ἔνυ ἀειρωπῶθ' ὄρας συγκλείσας αὐτῶς ἔνδα καθ' ἐνιαυτῆς πῆμπαν ἐκατόν βενδύροισ ἠέλειν ἕκασον. Sæpe in LL. Georg. tit. ᾧδ' φόνον ζῶων λαμβανέτω μάστιγας. ibid. λαμβάνων μάστιγας ἔε. verbatim LL. Boioariorum titu. 18. Si quis mulieri potionem dederit, ut abortum faceret, si ancilla est, CC. flagella suscipiat. ANO.

8 placuit quadragenas utrisque plagas imponi] utpote seruis. nam verbera, pænæ sunt seruiles. Petron. Bongarsius. Not. in Iustinum libro 1. Quadragenas, inquit: nec enim olim arbitrio carnificis, sicut hodie fit, flagellabantur condemnati ad flagra aut fustes, quod ex sacra Scriptura & Legib. gentium constat. Fr. Pithœus Gloss. Legis Salic. tit. 13. Deuteronom. 25. vers. 3. Si eum, qui peccauit, dignum viderint plagis, prosterment, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat, vt quadragenarium numerum non excedant, ne foederatceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Sed & hodie apud Hispanos qui esculentur in macello coemitt, vt carius vedat, 25. quæ annonam frumetariam flagellat, 100. ictibus à carnifice fustigatur. ERHAR.

9 Aggrediuntur nos furentes naua cum funibus, tentantque vilissimo sanguine Tutelam placare] Vilissimo sanguine, id est, seruili, & (quod vilius etiam) Fugitiuorum: vt quidem de compacto perbelle ab Eumolpo assimilabatur: phrasi & Suetonio & Tacito perquam familiari. Tutelam vero nauis placare, est Expiare, quomodo ipsufmet prius interpretatus fuerat modo. I. D O V S A.

10 vilissimo sanguine] Sernili. ita capio apud Senec. de Clem. lib. 1. c. 1. PIT.

11 tres plagas Spartana nobilit. conconi.] Cur Spartana nobilitate? Tertull. ad Martyras cap. 4. Nam qua hodie apud Lacedamonas sollennitas est maxima, ἡ μάστιγος, id est, flagellatio, non la-

ter. In quo sacro ante oram nobiles adol-
lescentes flagellis adstinguntur. Quod illud
sacrum, quæ solennitas? Plutarchus:
οἱ παῖδες ἐξ ἀλοῖς (Lacedæ.) Ἐπαρόμοιοι
μαρτυροῦσι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὅτι τὸ βασιλεὺς ὄρ-
θίας Ἀρτέμιδος, μέχρι δαδῶσε πολλὰς
ἐγκαρτεροῦσι, ἰσχυροὶ, καὶ γυροὶ, &c. κα-
λεῖται. δὲ ἡ ἀμιλλα ἐξουσιαστικῶς. Vide
eundem Lycurgo Lucian. Icaromenip.
Arrian. Diss. Epict. l. i. cap. 2. Cuius
instituti originem rationemque apud
Philostr. libr. vi. ubi Apollon. τὸ δὲ μα-
σίων ἐστὶ τῆ ἀρτέμιδι τῆ ἀπὸ σκυθῶν δαδῶ,
χρησίων φασὶν ἐξ ἡμερῶν, τὰ τὰ ἡ σαρῆς ἐ-
φῆ τὸς τῆ ἑλλάνων θεῶς ἕρκεας. εἰ μασι-
γων ἐγγύοντο ἕρκεας τοῖς πτωχέσι
ἀσκήσιν εἰ μασίγων εἶπεν ἀλλὰ τὸ ἀίματι
ἀνδράπων τὸν βασιλεὺς ῥαίει. ἐπειδὴ καὶ τῶ
σκίθας, τῶν ἡγετῶν σοσιδάωροι δὲ εἰ
λακεδαίμονιοι τὸ ἀπαρτίαντον τῆς θυσίας,
ὅτι τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα ἡκισιν, ἀφ' ἧς
ὅτι μὴ τε ἀποθνήσκῃ καὶ ἀπαρτίσθαι τῆ θεῶ
τῆ σφῶν ἀντιμασίων. P. P.

II *Spartana nobilitate*] Nota Sparta-
norum animi firmitudo ac tolerantia in
sufferendis plagis. vide Senecam de pro-
uid. cap. 4. Horat. *nec tam patiens Lacedæ-
mon*. Doufa. Vide Fr. Iureti Notas ad
symmachi. l. xi. epist. 46.

II *Et ego quidem tres plagas Sparta-
na nobilitate concoxi*] Nota enim Sparta-
norum animi firmitudo ac tolerantia in
sufferendis plagis: quibus à teneris etiam
in ore, hoc est, in conspectu parentum ad-
suefacta tantum non occalluerat iuuentus
Lacedæmonia. *Seneca de Divina Provi-
dentia c. 4.* Numquid tu inuisos esse La-
cedæmonis liberos suos credis, quorum
experiuntur indolem publicè verberibus
admotis? (al. admotos) Ipsi illos patres ad-
hortantur, ut ictus flagellorum fortiter
perferant, & laceros ac semianimi-
mes rogant, perseverent vulnera præbe-
re vulneribus. Vnde merito Horatius. O-
dar. r.

*Me nec tam patiens Lacedæmon.
Nec non Martialis noster:*

*Vel non cæsus adhuc matre iubente
Lacon.*

Habes sic binde in Arbitror. I. DOVSA.
II *Spartiana Nobilitate*] celebris
Spartanorum Patientia. Pacatus paneg. ad
hoc aulam omnem Spartanum gymnasiu du-
riorem, laboris, patientie, frugalitatis exem-
plis abundantem. Aristenæ. libro 2. epist.
17. τὴν ἀνδρίαν μὴ ἴσθαι τῆ λακωνῶν.
Μαξιμὺς Τυρίνσιος Σετιμο 35. Ἐξ ταῦτο ἡ
σπαρτῆ ὅτι πλεονεξία ἐλευθέρων. ὅτι ἐδὲ ἐν
ἐπιπέδῳ σκληρῆ ἐξέχ. μάστιγες αὐτῶν καὶ πλη-
ρη λακωνικῶν, καὶ ἐθῆ κακῶν τοῖ ἀρτέμι-
ἀνομιγνύμενα. Nicolaus ἐθνημῆσι οἱ δὲ
παῖδες νομιμῶς πᾶσι τινα βασιλῶν πεινῶντες
μασίων), ἕως ἀν ἐλίγοι λειψύντες σε-
ραναθῶσιν. Vide plura apud Stob. ferm.
42. Ista Nicolai haud dubio animo ha-
buit Petronius. BART.

II *Spartana nobilitate*] id est, summa
patientia. Pflugius. vide de Lacedæmo-
norum avimofitate & tolerantia. Fr. Iu-
reti Miscel. ad Symmach. libr. 2. epist. 46.
Ioseph. Stephani Demonstrat. politic.
Henric. Stephan. Append. ad Dicæarch.
Nicol. Cragij Commentar. de Repub. La-
cedæmon. Bernartij Commentar. ad libr. 8.
Thebai. Statij. ERHAR.

12 *Forma exarmanerat nau.*] Σπρσι-
χορῶν πᾶσι τὴν ἐλένην. καὶ ἔλασιν μελλόν-
των φασὶν, ἀμα τὴν τὴν ὄψα αὐτῆς ἰδῆν
αὐτῆς, σφῆναι τὴς λίθας ὅτι τὴν γῆν. Sanè
πρὸς τὴν ἐράσιμον δέαν καὶ ἀπερίφρο-
ὄφθαλμὸς ἡμερῶν). Heliodor. libr. 5. F.
PITH.

12 *mirabili forma exarman. nautas.*)
Planè est illud ex Helena Eurip.

-----ἐκκεκῶρω) ἕξρω. Heliodorus li-
bro quinto.
τῆ δὲ ἐπαγγελθόντων ἐπαρτίαντων καὶ τινες
ὡς παλάστρες ὡ δὲ ὀπιβλάστρες οἱ νεὰ κα-
τηύρασαν τὰς ἐπιπερὶ μῆρας, ἀκλόζεν αὐτοῖς ὁ
θυμὸς καὶ παρῆτο αἱ δὲ ἐξῆλαι τοῖς καλοῖς καὶ βάρ-
βαροι χαῖρες ὡς εἶοικε δυσωπουῖν, καὶ πρὸς τὴν
ἐράσιμον δέαν ἀπερίφρο. ὄφθαλμὸς ἡμε-
ρῶν). Lib. 6. κάλλους ὄψις ληστρῶν ἕθρο οἱ δὲ
σποτάσθην. P.

13 *exarmanerat*) arma excusserat. Lamp.
Eliogab. *exa. mati leones*. Paul. l. 2. §. i. D.
L. Rhod. *Nautis si quis exarmanerat*. Senec.
controv. *exarmata nautis*. ep. 30. *Et si exar-
manit, tamè reliquias nauigij aptat ad cur-
sum*. Sic dearmare. Apul. libr. 5. *Metam.*
Pharetras explicet, & sagittas dearmet, L.
phar. expilet. I. à V.

14 *Giton est.*] Gr. *Hic hic, quem qua-
rimus hic est*. F. PIT.

15 *Desleclit aures Triphæna, iam sua
sponte credentes, &c.*] Quem idmodum
vfu venire solent in rebus, quas cupienter
nimis, atque auariter obtingere nobis de-
sideramus, Galla credulitate tumidi. Me-
rito, *Quis enim* (vni vere à Poeta Hispano
scriptum) *dammes sua vota libenter?* Sed
& Ouidio:

Cur ego nõ votis blandiar ipse meis? I. D.

15 *Desleclit aures sua sponte cred.*) O-
ptimè expreffit adfectum astantis. ἀ γὰρ
ἐπιθυμῶ ψυχῆ καὶ πικρῶν εἰλεῖ: vt ait
Heliodor. I. à Vo.

19 *Nec faciam meam consider.*) Mar-
tialis.

Aspicit nihil sursum.

Sed spectat oculis deuorantibus draucos,
&c. F. PIT.

17 *Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutri-
cem post vice sumum annum cicatricem in-
uenisse, origenis indicem, cum homo pruden-
tissimus, &c.* Non equidem dubito, quin
scribendum sit, *Pudentissimus*. Hoc enim
Elogio eundem supra quoque honestum

fecerat Eumolpus infra: quum diceret:
Licas Tarentinus homo verecundissimus. P.

18 *cũ homo prudentissimus*) L. *puden-
tissimus*: supr. *Lycas homo verecundissim^o. D.*

19 *corporis iudiciorumque lineamen-
tis*) al. *Cor. facieque li.* D. F.

19 *confusis lineamentis*) Calp. Flac-
cus Declam. 7. *Ita confusis lineamentis
proijci iussit, vt ne pater agnosceret.* P.

20 *stigmata credeb. impressa*) Caius
Instit. lib. i. tit. i. Deditiij qui post admis-
sa crimina supplicis subditi, & publicè
pro criminibus casti sunt: aut in quorum
facie quæcunque indicia aut igne aut fer-
ro impressa sunt, & ita impressa sunt, vt
deleri non possint. P.

21 *in supplic. durassent*) Quint. decl.
279. *Non omnium animos durare ad san-
guinem.* T. I.

21 *in hoc supplicium durassent*) adeò
destinatæ fuissent, vt potuerint perseuera-
re. Lucret. lib. 5.

*Atque opere in duro durarent membra
n. anus 3.*

Rigaltius N. t. in Phædr. lib. 2. in fin. *Du-
rassent*, pro *durauissent*, id est, occalluif-
sent, hoc est, inhumana & insensibiles fa-
ctæ essent ad tantam crudelitatem. Golda-
stus. Hoc verbum variæ significationis fuit
apud Latinissimos. Vegetius: *Corpus, mem-
bra, ad laborem durare*. IC. *Durare corpus
in tormenta*. Stevvechius ad Veget. Tacit.
libr. i. Annal. de Augusto: *In nullius vn-
quam suorum necem durauit*. ERH.

VAR. AVI. COMMEN. IN CAP. LXVI. I. PETRON. SATYR.

Concitatius iracundia proficiit Lycas, & O te, inquit, sceminam sum-
pucem, tamquam vulnera ferro prapeiata literas biberit. Vti-
nam quidè hac se inscriptione frontis maculassent! Habermus nos
extremū solariū. Nunc nunciis artibus petiti somus. & adun. brata in-
scriptione derisi. Volebat + Triphæna misereri, quia non totā volu-
ptatē perdidit. 6 sec Lycas memor achuc vxoris corruptæ, contume-
liarumque quas in 7 Herculis porticu acceperat, turbato vehementiūs
vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam,
puto, intellexisti, ô Tryphæna. nam imprudentes noxios in nostrum
nauxere nauigium, & quia fecissent, admonuerunt pari somnio-
um consensu. 8 Ita vide vt profit illis ignosci, quos ad pœnam

ipse Deus deduxit. ⁹ Quod ad me attinet, non sum crudelis, sed vereor ne, quod remisero, patiar. Tam superstitiosa oratione Tryphæna mutata, negat se interpellare supplicium, immò accedere etiam iustissimæ ultioni: nec se minùs grandi vexatam iniuria, quàm Lycam, ¹⁰ cuius pudoris dignitas in concione proscripta sit. * * *

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. LXVI. T. PETR. SATYR.

¹ *Amquam vulnera.*) pro, quasi verò vulnera, &c. ERH.

² *Hac se inscriptio re frontis.*) Leg. *hac se in fronte.* In german. ERH.

³ *maulassent.*) i.e. variassent. Pflugius. ANO.

⁴ *voluit Triphæna misereri.*) nota *trō misereri* *πρὸς τὸν* positum. BART.

⁵ *quia non totam.*) malè Doufa, non, pro, nondum, Stevvechius. ERH.

⁶ *Sed Licas memor adhuc uxoris corrupte, contumeliarumque quas in Porticu Herculis acceperat.* &c.) Ergo facinora hæc in Vrbe, terrarum domina. patrata ab Eucolpio. Romæ enim Porticus Hercules, quam Aede eiusdem Dei instaurata Marius Philippus extruxerat, Augusti vitricus. Vnde & Philippus apud Martialem titulo insignita. lib. Epigr. 5.

Vites censeo Porticum Philippi: Si te viderit Hercules, peristi.

Cui urbanæ iniuriæ altera quoque ab eopse Eucolpio Licæ Tarentino per summam contumeliam illata, sic quasi succidanea, subiungitur postea, Non dubiè redierat in animum *edile, expilatùmque libidinosa migratione nauigii. Quo item referri debere videtur, quod habes alibi, ex persona ipsius Licæ in propinquo naufragij articulo suppliciter prolatum: Et tu (inquit) Eucolpi, succurre periclitantibus, id est, vestem illam diuinam, *sistrum* quæ redde nauigio. Per fidem, miserere, quæ admodum quidam soles. Ex quibus verbis liquido est coniectare, antea item eodè quoque Licæ nauigio vectum cum Gytone Eucolpiù: sed enim vtrumque martiniis moribus cum illo, ac Triphæna experum,

partim inde se subduxisse, abacta in super præda (cui *Sistrum* istud, *vestemque diuinam* in fuisse est verisimile) & compilato per fidem Licæ, quasi Fugitiuos, & quibus in odium bona sua venissent id quod paullo superius isdem exprobratum à misericordissima foeminarum Triphæna scilicet. erit ibidem Licas. I. Dov.

⁷ *In porticu Herculis.*) Ergo hæc in vrbe Roma patrata ab Eucolpio. Romæ enim porticus Hercules. D.

⁷ *quas in Herculis porticu.*) Fuerunt & alibi porticus Hercules templi, veluti Tiburi. Suet. Tibur, ubi etiam in porticibus Hercules templi per sapius dixit. FR. PIT.

⁸ *Ita ut vide profit.*) an hîc leg. est, *utru:* an, ut, tantum valet? *πρὸς*, certè si apud Symmach. etiam video vsurpari ep. 27. li.

⁶ *Diu mecum ipse contendit ut ad vespignus commune dimitterem.* Picartus Periculus. Critic. cap. 15. At in hoc Petronij loco *trō*, ut videtur esse extensiuum, positum; *trō* quæ, quo vs⁹ est supra in sermone gemino germano: *Vides quæ valde nobis expediat utro dominum ad fugitiuos accedere.* E.

⁹ *Quod ad me attinet, nō sū crudelis, sed vereor ne q̄ remisero patiar.*) Superstitiosus hic quidem est, vera prædicat. Evenit enim, cuius metus fuerat maxime: scilicet, ut in profundam, hoc est, in maximam malam crucem ipse nauigij dominus pessum ac præceps sine viatico diuersus abiret miser: piscibus in alto (opinor) pabulum præbiturus: captiui contra salui ac superstites in hospitale litus eiectione inimici manibus per tempus sanè elaborentur. I. Dov.

¹⁰ *Cuius pudoris dignitas*) prouocabulum *cuius*, refertur ad Tryphænam: ERH.

CAPVT

CAPVT LXVII.

ME. utpote ¹ hominem non ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntque ut e reconciliarem aliquando amicissimis. ² Nisi fortè putatis iuvenes casu in has plagas incidisse, quum omnis ³ vector nihil prius quærat, quàm cuius se diligentia credat. Electæ ergo mentes ⁴ satisfactione lenitas, & patimini liberos ⁵ homines ire sine iniuria quò destinant. Sæui quoque implacabilè que domini crudelitate suam impediunt, si quando pœnitentia fugitiuos reduxit, & ⁶ deditis hostibus parcimus. Quid vltià petitis? aut, quid vultis? In conspectu vestro supplices iacent, iuvenes, ingenui, honesti, & quod utroque potentius est, ⁷ familiaritate vobis aliquando coniuncti. ⁸ Si me hercules interuortissent pecuniam vestram, si fidem prodicione læsissent, satiari tamen potuissetis hac pœna quàm videtis. ⁹ Seruitia ecce in fontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proscriptos. Interpellauit deprecationem supplicis Lycas, & ¹⁰ Noli, inquit, causam confundere, sed impone singulis modum. Ac primùm omnium, si vltro venerunt, cur nudauere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non satisfactionem. Deinde si gratiam ¹¹ à legato moliebantur, quid ita omnia fecisti, ut quos tuebaris, absconderes? Ex quo apparet casu ¹² incidisse noxios in plagas, & te artem quæsisse, qua nostræ animaduersionis impetum eluderet. Nam quòd inuidiam facis nobis, ¹³ ingenuos honestosque clamando, vide ne deteriori facias confidentia causam. Quid debent læti facere, ubi rei ad pœnam ¹⁴ confugiunt? At enim amici fuerunt nostri, eò maiora meruerunt supplicia. Nam qui ¹⁵ ignotos lædit, latro appellatur, qui amicos, paulò minùs quàm parricida. ¹⁶ Resoluit Eamolpus tam iniquam declamationem, & Intellego, inquit, nihil magis obesse iuuenibus miseris, quàm quod nocte deposuerunt capillos: hoc argumento ¹⁷ incidisse in navem videntur, non venisse. Quod velim tam candidè ad vestras aures perueniat, quàm simplicitet gestum est. Volue-

LI 2

runt enim. antequam conscenderent, exonerare capita molesto & superuacuo¹⁸ pondere, sed celerior ventus distulit curationis propositum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere, ubi inciperet quod placuerat, ut fieret: quia nec omen, nec legem nauigantium nouerant. Quid, inquit Lycas, attinuit supplices radere? nisi forte miserabiliores calui solent esse.¹⁹ quamquam quid attinet veritatem per interpretem querere? Quid dicis tu latro? quæ sola²⁰ Salamandra supercilia tua excussit? ²¹ cui Deo crinem vouisti? ²² Pharmace, responde.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXVII. T. PETRONII SATYRICON.

ME ut puto hominem.) Leg. me utpote. *Dee hom.* Eam causam adfert, cur ipse electus sit patronus miserorum, quoniam usu & familiaritate coniunctior sit, & fidei iam perspectæ. Gulielm. Plautin. quæstion. in Epidic. cap. ultimo. ERHAR.

1 Me ut puto hominem.) L. me utpote h. I. Gulielm. Plaut. Quæst. ANO.

2 Nisi forte putatis iuuenes casu in has plagas incidisse, cum omnis vector nihil prius querat, quam cuius se diligentia credat.) Verisimiliter utique, atque ex solenni nauigantium consuetudine. Vnde & Cicero Tyroni suo consuadet, ut non nisi caute atque explorato itinere committat sese. Quo enim alio spectent quæso cautiones illæ toties iteratæ? verbi causa Epist. libro 16. Reliquum est, ut te hoc rogem, & a te petam, ne temere nauiges. Solent nauitæ festinare quæstus sui causa. Cauus sis, mi Tyro: mare magnum, & difficile tibi restat. Si poteris cum Messinio (caute is solet nauigare) si minus, cum honesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur. I. DOV.

3 Omnis vector.) videntur Interpp. VECTORIS vocabulum hic non rectè fatis accepisse. Significat eum qui vehitur, non Locatorem nauigij. Sic alibi: vnus alterque infirmissimus vector, pro sodalibus in vectura suis. Sic l. i. §. vlt. l. 3. in pr. D.

Nautæ, cap. Stab. &c. BART.

4 satisfactione lenitas] Leg. lentas, sicut supra, animus errore lentus. Iungerm. ad eum locum vide quæ nouimus. ERH.

5 Liberos homines ire quod destinant.) Plaut. Liber esto, atque abito quod uoles. F. P.

6 deditit. hostibus paruum] Grat. O quisquis misero fas unquam in supplice fregit. ANO.

7 familiaritate uobis aliquando coniuncti) turpi illa & non dicenda. Iustin. lib. 27. Opera cuiusdam meretricis adiutus, quam familiarius nouerat. ERH.

8 si interuertissent pecuniam uestram) Leg. interuertissent uos pecunia, uestram si fidem prod. Palmerius in Syicileg. Tamen Plautus, interuertere argentum. VVovver. Interuertere, pro fraude ab aliquo auferre: apud Plaut. interuertere aliquem argento & argentum. Schop. in Miscell. ERH.

9 seruitia) feruus. Sallust. Catilina credebatur seruitia urbana posse sollicitari. I. T.

10 Noli causam conuindere, sed impone singulis modum) elegantissimè exprimit Græcum uerbum, ἀφ' ἑσθίου, dicitur designatè & præcisè. Num ἀφ' ἑσθίου, quod Cicero præcidere dixit, est designare quorum quæmque articulum, quoum quodque caput oppugnare uelit l. i. gator, ne in uniuersum admissus licenter tergierari, & identidem enariare possit. ER.

11 à legato) pro, per legatū, sic cōtra per pro

pro ab, paulo post: Quid attinet ueritatem per interpretem querere? hoc est, à te, qui eorum interpres es. ERH.

4 incidisse noxios in plagas) Ouid. Incidit in casses præda petita meos.

13 ingenuos honestosque clamando) Cæsar: se libera ciuitatis esse. Pflugius. Sic Apostoli in Actis. ERH.

14 ad pœnas refugiunt] id est, expellunt, poscunt, Iungerman. ERH.

15 latro, parricida) Eadem crimina iungunt I. V. D. ad L. Pomp. de Parr.

16 Resoluit) Verbum Rhetorum. Quint. lib. 5. cap. 13. resolueret diuersa dicta difficile.

16 Incidisse) casu, non prudentia. Pflugius. ER.

18 superuacuo pondere) Porphy. ἔνθα δὲ οὐκ ἔστιν ἀνάγκη. F. PIT.

19 Quamquam quid attinet ueritatem per interpretem querere?) sc. tete, qui uicem Interpretis sustinens, pro deprehensis ac conuictis causam audes dicere, tanquam si ipsi pro semet loqui non possent? Pergit tinnire Lycas: I. DOVSA.

19 Quid dicis tu latro? quæ sola salamandra supercilia tua excussit?) Corrigendum, Excussit: atque interpretandum ex Plinio, ita libro 10. cap. 67. scribente: Salamandra sanie, quæ lactea ore uomitur, quacunque parte corporis humani contacta, toti desuunt pili: idque quod contactum est, colorem in uiriliginem mutat.) Respexit haud aliò sanè Epigrammataris Celtiber:

Hoc Salamandra notet, uel seua nouacula nudet,

Ut digna speculo fiat imago tuo,

20 salamand. supercil. excussit.) Ἐν τῷ ἀντὶ τῆς ψιλῆς τῆς τρίχας Scholiast. Nicand. F. PIT.

20 salamandra supercil. excussit) Proba lectio. Sammonicus:

Seu salamandra potens, nullisq; obnoxia flammis

Eximium capitis tactu deiecit honorem.

20 qua sola salamandra supercilia

tua excussit) Leg. excussit. Plin. lib. 10. ca. 67. D.

20 que sola salamandra) quid est quæ sola? s. quo oleo Sal. Dioscorides libro 2. cap. 54. auctor Salamand. conditam oleo crines extirpare. De eâ uide Plin. libro 10. cap. 67. Nicand. Ther. & Alexand. Arist. Hist. An. libr. v. cxix. Dioscorid. libr. 6. cap. 4. Antigonum Admirand. cap. 91. Cassiodor. libr. 3. epist. 47. Philen. Iambis. Constantin. Geopon. lib. 15. cap. 1. &c. BART.

21 cui Deo crinem uouisti) Capillum diis consecrabant aut fluminibus. Pollux: ἔτρεπον δὲ τινες κόμην ποταμοῖς ἢ θεοῖς. Dij, Herculi & Apollini Herculi vulgus Atheniensium, ut ex Hesych. eruditiss. Casaub. docuit. Apollini fortis maioris. Plutarchus Theol. μετὰ τὰ ἄλλα ἐκ παιδῶν ἐλθόντες εἰς διελθούσας ἀπὸρχεσθαι τῶν θεῶν τῆς κόμης. Callimach. εἰς δῆλον. Quod fluminibus, Scholiastes Pindari: Ἐὶς ὧν γὰρ πρώτας κόμην τοῖς ποταμοῖς ἀποκέρροτο, σύμβολον τὸ ἐξ ὕδατος εἶναι πάντων τῶν ἀσκησιν. Homerus Iliad. 4. eiusque interpret. Vouebant autem sacrum crinem prima constitutione infantis super terram, aut cum nomina imponebantur. Lucian. de dea Syria: τοσοῦτ' ἐνέμισι. πολλοὶ καὶ ἱεροῦ ἐκ γῆς ἀπὸ τοῦ. Tertull. de Anima, cap. 40. quem suadeo uideas. Seruius ad Virgil. Aeneid. 4. Stat. Thebaid. libro 6. Quin addo in nuptialibus sacris comarum primitias Iunoni, & Dianæ obtulisse uirgines. Pollux libro 3. καὶ τὴν κόμην ἐδὲ τότε ἀπὸρχεσθαι ταῖς θεαῖς αἰκῶν. Nec uirgines tantum, sed iuuenes quoque. Lucianus de Syria dea: τῆς παρθένου καὶ τοῦ νέου νέμον ἐποίησαντο μὴ μὴ ἄλλος γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτου κόμης κείρασθαι. à Vov.

21 Cui Deo crinem uou.) Var. Ambracia primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere solebant. Statius:

Accipe laudatos iuuenum Phæbeie crines,

Quos tibi Casareus donat puer, accipe latus.

sed & ἔδοξεν αὐτῷ τοῖς ἀρχαῖοις μετὰ τὸ παρὰ
ραμμάσαι τὸ νόστιμον, τὰς κόμας ἀποκείρειν
τοῖς ποταμοῖς. F. PITH.

21 Cui Deo crinem vouisti? Pharmace responde. Pharmace, id est, sacrilege, sceleste, piacularis, facer. Vtitur voce ea in βατραχοῖς suis Aristophanes:

Καὶ πομπροῖς ἀκπεινῶν εἰς ἀπαντα χρωμένα,

Ἦσθε τοῖς ἀφιγμένοισιν ὄσσην ἢ πύλις πεστῶν

Οὐδὲ φαρμακίστην εἰκὴ φάδιως ἐχρήσατ' ἄν.

Sed & Hipponax ille:

Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ βαπτίζοντες

κράσιν, καὶ σιλλαισιν, ὥστε φαρμακόν,
I. DOUSA.

21 cui Deo crinem vouisti] præter eos qui laudati ab Interpp. vid. Herodotum lib. 2. Herodian. lib. 4. Euripid. Orreste. Silium lib. 4. Martual. I. Ep. 31. Valer. Flacc. lib. 1. BART.

22 Pharmace] venefice. Ita venenorum nomine contra medicamenta quoque veniunt. Gaius I. C. l. 236. de V. S. *fide medicamenta* pro venenis nocuis. Varro *ἡ ἐλαγῶν*. querit ibidem ab Annibale cur biberit medicamentum? Quia Romanis me Prusidas tradere volebat. vide

Quintilian. Declam. 246. venent in præ medicamento apud S. Augustinum libro 18. de Ciuit. D. cap. 18. huic ubi nocens illud significatur, adicere solent. *Malum venenum.* videl. 7. ad L. Pomp. de Parricid. & c. BART.

22 Pharmace] Lactantius Placidus Comment. in Statij Thebaid. lib. 10. *Lustrare ciuitatem humana hostia Gallicus mos est. nam aliquis de elegantissimis pelliciebatur premis, ut se ad hoc venderet: qui anno toto publicis sumptibus alebatur purioribus cibis: demque certo & solemnique die per totam ciuitatem ductus ex urbe, extra pomeria saxis occidebatur à populo.* Hoc de Massiliensibus propriè ex Petronio refert Seruius ad 3. Aen. Obseruatum illud ipsum apud Athenienses, qui φαρμακοὶ illos vocabant. Hesychius, Suidas, Harpocratio in Lexic. vnde hic Petronij locus interpretandus: qui eum, qui partem corporis quasi deuouerat, *pharmacum* vocat, respiciens ad illos, qui totos se deuuebant. Lindenbrog. Obseruat. var. lect. in Lactant. Comment. vide Budæum in Comment. ling. Græc. & Annotat. poster. in Pand. Sic & apud Pl utum *venefice*, conuicij verbum est in homines improbos. Schopp. Suspect. lect. lib. 1. epigr. 10. Adde Goldasti Notas in Hierochis à se Launitate donati Facetis. ERHAR.

22 in re manifestissima) id est, manifestò deprehensâ. ERH.

C A P V T L X V I I I.

Obstupueram ego supplicij metu pavidus, nec quid in re manifestissima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter spoliati capitis dedecus, superciliorum etiam æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt verò ¹ sponsia vda facies plorantis deterfa est, & liquefactum per totum os atramentum, omnia scilicet lineamenta ² fuliginæ nube confudit, in odium se ira conuertit. Negat Eu-

gat Eumolpus passurum se, vt quisquam ingenuos ³ contra fas legemque contamineat: interpellatque scruentium minas, non solum voce, sed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmissimus vector, solatia magis litis, quàm virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, ⁴ sed intentans in oculos Tryphæne manus, vsurum me viribus meis clara liberatque voce clamaui, ni abstineret à Gnythone iniuriam mulier damnata, & in toto nauigio sola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Lycas, indignaturque quòd ego relicta mea causa tantum pro alio clamo. Nec minus Tryphæna contumelia scruent accensa, totiusque nauigij ⁵ turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonsor ferramenta sua nobis, & ipse armatus, distribuit: illinc Tryphæne ⁶ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem destituit, ⁷ vno tantum gubernatore relicturum se naus ministerium denunciante, si non desinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perseuerat dimicantium furor: illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ⁸ femimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem, nec tamen cuiusquam ira laxatur. Tunc fortissimus ⁹ Gnython ad virilia sua admouit nouaculam infestam, minatus se abscissurum ¹⁰ tot miseriarum causam: inhiuitque Tryphæna tam grande facinus, non dissimulata ¹¹ missione. Sæpius ego cultrum tonsorium super iugulum meum posui, non magis me occisurus, quàm Gnython, quod minabatur, facturus audaciùs ille tamen tragœdiam implebat, quia sciebat se illam habere nouaculam, qua iam sibi ceruicem præciderat. Stante ergo vtraque acie, quum appareret futurum ¹² non stultarium bellum, agrè expugnauit gubernator, vt ¹³ caduceatoris more Tryphæna inducias faceret. ¹⁴ Data ergo acceptaque patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela nauigij raptum, atque in colloquium venire ausa:

¹⁷ Quis furor, exclamat, pacem conuertit in arma?

Quid nostræ meruere manus? ¹⁸ non Troius? hostis

b superno.

c al. qui rapis. d euocat acerris. e al. potum.

Hac in classe vehit¹⁹ decepti pignus Attrida: Nec Medea furens^b fraterno sanguine pugnat. ²⁰ Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata Hos inter fluctus quis^c raptus^d euocat armis? Cui non est mors una satis? ne vincite^e pontum, Gurgitibusque feris altos immittite fluctus.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LXVIII. T. PETR. SATYRICON.

1 Pongia vda facies) Athen. κλεις ἡ πογγία τις μετὰ παραλίου πρὸ πρῶτου ἐκκαθάρασι καὶ μετὰ ὑμῶν μαζαρείας πολλαίς. F. PITH

2 fuliginea nube confudit, in odium se ira conu.) al. fuliginis confusa redierunt, in iram se odium conu.

3 contra fas legemque) Leg. contra ius fasque, id est, leges humanas & religiofas. Nam fas ad religionem, iura ad homines pertinent, ait Seru. 1. Georg. idque velut adagio cessit. Sauaro ad Sidon. li. 2. epist. 13. Nihil tamen apud Petronium mutandum esse, inuitis omnibus scriptis cussisque libris, docuit Goldastus ad Columban. ERH.

ibid. interpellatque non solum voce, sed & manibus: interpellare manibus, καὶ χ. η. ἰ. ῥ. i. R.

4 Sed intentans in oculos Triphana manus, usurum me viribus meis clara liberatque voce clamaui, ni abstinere a Gytone iniuriam mulier damnata, &c.) Multa enim exilio Triphena: vnde & supra lamentata fuerat misera, sed non minus, quam Licam, grandi iniuria vexatam: quippe cuius pudoris dignitas in concione fuisset proscripita. idque Eucolpij istius potissimum, tum Gytonis opera ac comitate euenisse, ex argumento ipso posse videor coniectare. Cæterum, quod Triphanæ interminatur Eucolpius, viribus suis sese usurum tandem, ea forma dictum, qua Seneca lib. 3. de ira cap. 43. illud, de Duo Augusto apud Pollionem cœnitan-

te: Fuit Casari sic castigandus amicus, bene usus est viribus suis. I. DOVSA.

5 turbam diducit in partes) factiones aduersas. Lucanus lib. 7.

Prima velim caput hoc funesti lancea belli,

Si sine momento rerum, partisque ruina Casurum est, feriat----

Barthius ad Claudianum num. 1896. ERHAR.

6 familia) serui & ancillæ. Cato de RR. cap. 5 BART.

6 nudas expedit manus) nudas, hoc est, inermes, mit blossen, truckenen fausten. ERH.

7 vno tantum gubernatore) Ergo alius patronus nauis, alius gubernator. Patronus est dominus, qualis Lycas: Gubernator summus nauarum, a patrono nauis præfectus, qui & Magister. vtraque vox Petronio frequens. Sic alius est Exercitor, qui est dominus nauis, alius Magister, qui ab exercitatore præpositus est nam, §. 2. Instit. Quod cum eo qui in al. potest. L. 1. & L. 4. D. de exercit. act. Reulnerus ad Brachylog. lib. 4. cap. 25. §. 5. ERH.

8 sine morte labuntur) Leg. sine mora labuntur. Pflugius. Malim ego, quod in V. C. legitur, semimortui lab. ERH.

9 Gyton ad virilia sua admouit nouaculum infertam) libri quidam, infertam, alij infectam: verisimilius est, infestam. RICH.

10 Tot miseriarum caus.) Tale ferè illud Arnobij: Et sub pinu arbore genitalia sibi

lia sibi dissecat, dicens: Tibi Accesti hæc habe, propter que motus tantos furialium discriminum concitasti. F. PITH.

10 abscessurum tot miseriarum causam) latei simul quid spurci, & ad caudam aluditar. Scribend. autem est, abscessurum. quod ἐξυπόδιστον quam illud alterum. Bibus Catholico: Cedo componitur cum am, quod est circum, & dicitur amido, m. mutata in u. id est, circumcirca cedere: & cum abs, & dicitur abscido: item cum ad, & dicitur accito, i. e. iuxta vel valde cedo. D. Vigilus lib. 1. contra Eutyech. Aut quibuscumque alijs membrorum abscessionibus multaretur. Ibidem: Cum hominis manus absiditur, ita vtrumque legit Goldast MS. Rectè itaque Calepinus illud Ioannis 18. Abscidit auriculam eius dextram, ad præfens abscido, non absciendo fecit quum retulit: Calepinus ille verus & vetus, non qui hodie sub eius veste circumfertur. ERHAR.

11 abscondita missione) al. d. offensionis.

12 non flatarium bellum.) al. nec cessaturum bellum.

12 Tralatiu. bell.) al. flatarium. Gloss. flatarium, ἐργαζομεν, quam tamen graphiam non probat Caper: Sflataris, inquit, sine c, litera scribendum est, a flata rate piratica. F. PITH.

12 Cum appareret futurum non tralatitium bellum) Ego quidem tralatitium non reprehendo, sed tamen V. C. lectio flatarium, ipsa vocis nouitate se mihi commendat, bellumque flatarium, lentum dici videri potest, a flata genere nauigij, cui latitudo nomen dedit, auctore Felto. Ita enim a lenbo siue stembo, e- quum grauem & tardum, pedibus stembum Lucilius vocauit.

Nec dissimile illud in Plauti Pœnulo: Tardiores quam corbitæ sunt in tranquillo mari. Ac paulò post: Obsecro hercle, operam celocem hanc mihi, ne corbitam date.

Imò enimuerò cum cogito, flatarium bellum & tralatitium idem ferè

est, ludicrum videlicet certamen, vt vis quædam festucaria. Nam in vetere glossario, flatarium, exponitur, ἐργαζομεν. RICH.

12 tralatitium bellum) Sic Phædrus, sic I. C. loquuntur. videndus Rittershusius Notis ad Phædr. Al. flatarium. vt flataria pugna Ammiano, quando ex vtraque parte acies stant, & flatarium prandium Martini, quod stantes milites capiebant. Sauaro ad Sidon. lib. 2. epist. 2. ERH.

13 Caduceatoris more) Caduceator, κηρὸς ὁ ἐπὶ ἐπέων ὑποκαλλύει, ἢ τὸ ἀνδραγαθίον. P.

13 Caduceatoris more) Heliodor, κηρὸς ὁ ἐπὶ εἰς ἐπέων κῶν ἡγελαίων σύμβολον ἀνδραγαθίας. F. PITH.

14 data acceptaque patri more fide) formabam, pacis amore: sed inutili coniectura. Patrium morem simpliciter hinc capio pro bono & pio, & maioribus usurpato. Pureanus epist. ad Goldastum. ERH.

14 data acceptaque fide) Virgilius, accipe daque fidem.

15 protendit ramum) Virgil. Et vitta comptos voluit protendere ramos. F. PITH.

15 Protendit ramum oleæ) Sunt huius moris apud Virgilium aliosque auctores multa vestigia. Quamobrem etiam paces oleæ dicuntur, & oleagina corona vti non solebant, qui in prælio fuerant. ERHAR.

15 protendit ramum oleæ) Hic habitus supplicium & pacem rogantium. hinc Stat. Theb. lib. 12. supplicis arbor oliuæ. & ---- ramos oleæ vittaque precantur Tradit. Virgil. Aen. xi. Velati ramis oleæ, veniamque rogantes. lib. 12. Paciferaque manu ramum protendit oliuæ. Linius: Legati Locrensi ramos oleæ velamenta supplicium porrigentes. Idem libr. 4. decil. 5. Apul. Mil. 3. Heliodor. libr. 9. ἀποποιῶντοὺς ἐν πάσαι ἡλικίαι ἢ κλάδος εἰς ἱερῆν ἀναλαβόντες, κηρὸς τε ἢ δάδας ἀψάμφοι. P.

15 Ramum oleæ) oleæ ramus, infigue Mm

pacis praesentissimum. Valer. Flaccus lib. 5. Statius 2. Theb. Appian. Panico. Silius libro 13. paciferam hinc indigitant vates Christiani Hilarius, M. Victor, Alcimus Auitus libro 4. Drepanius Florus, &c. BART.

16 *tutela nauigij*) plurimi iam de hac scripserunt. vide Illust. Scal. ad Euseb. T. I.

17 *Quis furor, exclamat*) expositulatio. Scalig. in Catal. Et. ERH.

18 *Non Troius hostis*) id est, Paris. ERHAR.

18 *Troius hostis*) in Graeca vrbe. Supra: in diuersorio Graeca vrbe iacerem de-

sertus. P. DAN.

19 *Decepti pignus Atridae*) Helenam Agamemnonis filiam, Menelai coniugem. ERHAR.

20 *Sed contemptus amor vires habet.* &c.) Ex persona Triphenae, secundum Maronianum illud:

----*Spretaque iniuria forma.* ANO.

20 *contemptus amor vires habet*) Propert.

Irritata venit, quando contemnitur ipsa,

Nec meminit iustas ponere lasa minas. INC.

C A P V T L X I X.

HAEC¹ vt turbata clamore mulier effudit, ² haesit pau-
lisperacies, reuocatæque ad pacem manus inter-
misere bellum. Vtitur³ poenitentiae occasione dux Eu-
molpus, & castigato ante vehementissime Lyca, ³ tabu-
las^b foederis signat, ⁴ queis haec formula erat. ⁵ Ex tui
animi sententia: neque iniuriam tibi factam à Gnythone
quereris, neque si quid ante hunc diem factum est, obii-
cies, vindicabisve, aut vllio alio genere persequendum
curabis: & vt nihil imperabis puero repugnanti, non
amplexum, non osculum, non coitum ⁶ Venere
constrictum, nisi pro qua re praesentes numeraueris
denarios centum. Item Lyca ex tui animi sententia,
vt tu ⁷ Encolpion nec verbo contumelioso insequeris,
nec vultu, neque quæres vbi nocte dormiat: aut
si quæsieris, pro singulis iniuriis numerabis praesentes
denarios ducentos. In haec verba foederibus composi-
tis arma deponimus: & ne residua in animis etiam
post iusiurandum ira remaneret, ⁸ praeterita aboleri
osculis placet. Exhortantibus vniuersis ⁹ odia detume-
scunt, ¹⁰ epulaeque ad certamen prolatae conciliant
hilaritate concilium. ¹¹ Exsonat ergo cantibus totum
nauigium, & quia repentina^c tranquillitas intermiserat
cursum, ¹² alius exultantes quærebat fuscina^d pisces:

a vtitur
praesenti.

b tabulas
foederis.

c tranqui-
llitate.
d captabat
fuscina.

alius

alius hamis blandientibus conuellebat praedam repræ-
gnantem. ¹³ Ecce etiam per antennam pelagiae confe-
derant volucres, quas^e rectis ¹⁴ harundinibus peritus ar-
tifex tetigit. Illae viscatissilligatae viminibus defereban-
tur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pin-
naeque per maria^f inanis spuma torquebat. Iam Lycas
redire mecum in gratiam coeperat: iam Tryphæna Gny-
thona ¹⁵ extrema parte portionis spargebat, quum Eu-
molpus & ipse vino solutus ¹⁶ dicta voluit in calnos ¹⁷ sti-
gmolofque^g iaculari: donec consumpta frigidissima¹⁸ vt-
banitate, rediit ad carmina sua coepitque capillorum
¹⁹ elegationem dicere.

Quo²⁰ non solum forma decus est, ²¹ cecidere^h capilli:

²² Vernantesque comas ²³ tristisⁱ adedit hyems.

Nunc umbra nudata sua iam tempora merent:

²⁴ Aedque attrituri det²⁵ acusta^k pilis

O²⁶ f. llax natura deum: qua prima dedisti

Aetati²⁷ nostra gaudia, prima rapis

²⁸ Infelix, modo^l crimibus mitibus

Phaëbo pulchro, & sorore Phaëbi:

At nunc leuior²⁹ are, vel rotundo

³⁰ Horti tubere, quod^m creauit vnda,

Ridentes fugis & timesⁿ puellas.

³¹ Vt mortem citius venire credas.

Scito iam capitis perisse partem.

e forte
quastextis.

f Immani
pluma.
ANO.

g Sambuc.
Ergiuosofq.

h capillos
in suos.
ANO.
i ademit
al. abegit.
k sordet
dusti.

l Endeca-
syllabi.

m Ponti si-
dere quod
errauit.
n pauca
puellas.
ANO.

V A R. AVT. COMMENT. CAP. LXIX. T. PETRON.
SATYRICON.

1 **H**AEC vt turbato clamore mulier ef-
fudit.) Mulier ipsa turbata po-
tius erat, quam turbatus clamor. Itaque
magis probarem, *turbata clamore.* Nec
enim diuersio sermonis genere vtetur.
RICH.

2 *Haesit acies.*) Virg.
*Hectoris Aeneaeque manu victoria Gra-
ium Haesit.*

Claudian.

Nullo victoria Nodis Haesit.-----
P. DAN.

3 *tabulas foederis signat*) Vide Cui-
cium lib. 1. Obseruat. de formulis foede-
rum. IN.

4 *queis hac formula erat*) ad foe-
derum formulas belle alludit, quas ha-
bet & recenset Briffonius de Formul. li. 4.
ERH.

5 *Ex tui animi sententia*) Est haec for-
mula iusiurandi. Gell. libr. 5. cap. 6.
ANO.

6 *Venere constrictum*) Anechom. *com-
pectorata adhaerent Venere glutino,* Sic

Sicn di Veneris, Lucrer. lib. 4. In.

7 Eucolpion) sic vet. impr. Eucolpus, quod ineptum est. ANO.

8 Aboleri osculis) Plaut. Pœnul. Non sum irata. Ag. da ergo, vt credam, suauium. F. PITH.

8 praterita aboleri osculis placet) Petrus Rauen. sermon. 93. Oscula sunt reconciliationis iudicia. Petron. infra: Ecce etiam osculo iram finio. Et iterum: Ex osculatus pectus sapientia plenum, inieci ceruicibus manus, &c. Plaut. Pœnul. Non sum irata A G. da ergo, vt credam, suauium. Sidon. lib. 4. epist. 23. Cum paternis pedibus affusus, ex illo ore laeso, ore terribili conuicium expectant, osculum exceperit. Artemidorus lib. 2. cap. 2. de Somn. Sauaro ad Si donium lib. 4. c. 23. ERH.

9 odia detumescant) Plaut. Nunc in fermento tora est, ita turgct mihi. Gruter. Suspici. lib. 8. cap. 8. Barth. ad Claudian. num. 611. & num. 1761. Tumidus pro iraque. Et odia dum gliscunt, dicuntur intumescere: cum sedantur, detumescere. ERH.

10 epuleque ad certamen prolata) ad, pro post. Turfellinus de Particul. ling. Lat. An ad certamen est, cum certaturi vel præliaturi eramus? quia pugnaturi cibum capiebant ad reficiendas corporis vires. Suprà: Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires. ERHAR.

10 conciliant hilaritate concilium) Leg. conuicium. Iungermannus. Concilium, pro turba, conuentu, coetu. Valer. Maximus lib. 5. cap. 1. exempl. 5. de L. Paulo, qui Perlen Regem, introductum in tabernaculum, lateri suo proximum in concilio sedere iussit, nec honore mense indignum iudicauit. Ierem. 6. v. 11. Effunde (sc. bilem Dei) super parvulum foris, & super concilium iuuenum simul. Petronius infra de Socrate: Nec vilius turba frequentioris concilio oculos suos crediderat. ERH.

11 Exsonat cantibus totum nauigium) V. C. exonerat cantus tot. n. Leg. exsonat cantus. n. Sic supra: Omnia nimio risu

exsonerant. Gruter. Suspici. lib. 6. cap. 15. nimis otiose. ERH.

12 Alus exsultans quer ebat fuscina piscis.) Probiior (meo quidem animo) Lugdunenlis editionis scriptura, quæ non Piscatorem, sed Pisces exsultantes facit, quomodo & Martialis noster.

Et piscem tremula salientem ducere feta.

Fuscinam verò cum Cicerone appellat, quam Tridentem Plinius, pro instrumento, quo pisces, aut anguille confodiuntur. nota etiamnum nostris hominibus captura, qui hoc genus, Elgers, patrio sermone indigitant, ternæ dentium serie insignæ. Et mox: I. DOVS A.

13 Ecce etiam per antennam pelagic confederant volucres, quas textis arundinibus peritus artifex teigit.] Frequens epithetum istud apud Iunium Columellam, etiam Pelagicus. Sed & in Senariolis illis Publiani supra an. non disertim lectum?

An, vt matrona onerata saleris pelagicis, &c.

Ouidius noster Volucres Marinas appellat. quinimò & Propertius versu illo in Patum naufragio præreptum sibi:

Sed tua nunc volucres astant super ossa marino.

Etiam Arundinum mentionem ex hoc Propertiano explices licebit:

----Sed arundine sumta, Faunus plumoso sum Deus aucupio.

I. DOVS A.

14 rectis arundin.) Martialis lib. 9. epigr. 56. I. à Vov.

15 extrema parte potionis] Sanè & κοπιῶσθαι antiquus amantium, auctor Athen. libro x. & prægustata vina exhibere aut residuum poculum. Heliodor. lib. 2. τὸ ἐπὶ τὸν ἄλκον ἔπιθῆκε ἐν ἐπιπυρῶσιν. ἀλλὰ σὺν τῷ γυναικί, ἔλεγε μὲν τὸ καὶ ἄλλο τὸ δευτέρῳ ἐπιπυρῶσιν. I. à Vov.

15 Extrema parte potion.) Epigr. χθίζαμοι ἐρμύνας & φιλακρίτους μετὰ κώμοις εἰμύμασιν ἀλλήτας ἀμαρτωλῶν ἰδύρας ἐκ

ἐκ κυλικῶν ἐπέχουσιν ὕδαρ, &c. ἐρλίχθῆναι δ' ἔτι μάλλον ὕρ' ὕδαρ, ἐκ γὰρ ἐκείνης: λάθρῳ εἶχε κλιεῖ πορ γλυκερῶν σομάτων.

Amoris indicia futere, & hæc inter pocula vt tolerent οἱ ἐρῶντες, ὡς ἔβ' ἀγαπῶντων πλείονας κυλικῶν ἐπιπυρῶσιν, vt Scholiast. Theocr. notat, vel vt amatori residuum poculum darent. Plaut. Horat. & alij. F. PITH.

15 Extrema parte potionis.) Horat. Od. 12. libr. 4.

Non ego te meis Immunem meditor tinguere poculis Plena diua vt in domo, &c. ANO.

16 Dicta. iocosa Martialis lib. 1. epigr. 5. Materiam dictis nec puder esse ducem. Cicer. ad Attic. lib. 11. Hominè petulantè modestum reddo, non solū grauitate orationis, sed hoc genere dictorum. itaque cum ipso cauillor & iocor. nisi fortasse an leg. dicta voluit in caluos stigm. iocularia. Laëtant. lib. 2. Sacrilegia sua iocularibus dictis prosequatur. apud Sueton. Ner. c. 42. Iocularia carmina lasciuèque modulata. I. à Vov.

16 dicta.) Scômata. Salsa conuicia rectè exponunt. Augustinus Vet. Epig. lib. 1. Quisquis amat dictis absentem rodere vitam.

Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

17 stigmōsque.) stigmōsus Plinio lib. 1. Epist. 5. ANO.

17 stigmōsque) fort. erginososque. Ergini cani procerbio quoque noti. vel fort. Silanosque, vt Plaut. Rudent. Recalum ac Silanum senem, Giphon. INN.

18 urbanitate.) urbanitas quædam iocandi cum felle festiuas. sic Urbanum Lucillum vocat M. Tullius. I. T.

19 capillorum elegidarium) Synæsius. φαλακ. ἐγκώμ. ἐλεγχῆτα ποιοῦ ἔρμυδὸν ἐπὶ τῇ κομῇ. I. à Vov.

20 Quod solum forma decus.) Clemès Alexand. πρὶ χτες κῶμ. τὸ σάμαλ. & calui ἀκ. σμοι, teste Polluce libro 11. Latè hoc prolequitur Apuleius Milefiarum. 2. I. à Vov.

20 Forma decus.] Leucipp. lib. 8. σε

σὺλη) ἢ κεφαλῆς τὸ κάλλ. τὸ κερὰν ὄρεσ. FR. PITH.

20 Quod solum forma decus est, cecidere capilli, Vernanièsque comis tristis abegit hyems.

Ratio peruersè nimis, improbèque subducta. Neq; enim omne puerilis formæ decus in sola positū cæsarie. Miror proinde hoc mendum tanto iam tempore infedisse exemplaria nostra. Itaque tollatur quamprimum, haud quidem mea, verum manuscripti Codicis fiducia maximè, in quo disertè, Summum, non Solum exaratum legebatur: sententia aptissima, nec sine quadam ambiguitatis gratia, quæ vocale huic subest, quàm Præcipuum, tam Supremum pariter significanti. Videturque inquam ad Capitū posituram allusum, quæ in homine pars summa. Repono etiam deinceps, ab eodem exemplari veluti manu in hanc correctionem inductus:

Tristis adedit hyems.

In illo enim, Adegit, comparebat planissimè. vnde nuperi Abegit: priores, Ademit, expulserant. Neutrum ad Bacchum. Accessit tamen tertius, qui conjecturam hanc nostram in Racemationes transtulit suas, dissimulato vnde acceperat, nomine. I. DOVS.

20 Solum forma decus.) Serenus capitū honorem vocat capillos. Achill. Tat. 1. 8. τὸ δὲ λευκίπικον ἐμὸν μείλιονα, πείρωμα, δεδῶλευκεν, γὰρ ἔσκαψεν. σεύλη) ἢ κεφαλῆς τὸ κάλλ. BART.

20 Quod solum forma decus est.) Synæsius in Hymn.

Ἐτέρος δ' ἀγαμα χαῖτη κ' ἀλαδὴν τεύρωσιν.

vide H. Iuniū de Coma c. 11. R. ider. ad Martialis lib. 10. epig. 71. Ambrosius Hexæm. 1. 6. Comam, inquit, esse reuerendam in senibus, venerandam in sacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adolescentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle arboribus comam, arbor ingrata est: tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flucefcit. Ph. Camerarius Horat.

subcisui. cent. 3. capite 96. ERH.

21 *Cecidere capilli.*) tota hac periocha caluos vocat, qui tantum rasi, & promiscue Poeta raso, pro caluo, & vicissim vtuntur, etiam Petron. de Trimalcione. Yuo Villiomarus Animaduers. in Rob. Titium lib. 3. cap. 17. ERHAR.

22 *Vernantesque comas.*) Philostrat. καβαλη γαρ ανδρα ηδ εων πολλο τω τ' Αδουαε φυτα. Idem, τι εσει μαχαρρον οπι τωσ ηιε χας ος ερε εεκο. F. P I T.

22 *Vernantes comas.*) Prudent. *vernantes flore, iuuenta, vt aream* Petron. ita *campum* vocat Martial. lib. 10. ep. 83.

-----*latum nitide, Marine, caluae*

Campum temporibus tegis comatis. BAR.

22 *Vernantesque comas.*) In Perugil. Veneris:

Vere concordat amores, vere pubet alites: i. e. vernant. Pontanus in Macrob. l. 7. c. 16. ERHAR.

23 *Tristis abegit hyems*] Philostratus. πριν οαυ σε το εαρα περθειν ολον η χειμωνα επισυλαι, δος αυτε ποτε ερα. τω ηριων. F. P I T.

23 *Tristis abegit hyems.*) quae desertos venustate agros facit. Barth. ad Claud. an. nu. 1424. Leg. *adedit.* Palmer. in Spicileg. quod placet impendio. sic Ouid. 5. Metamorph. dicitur *Tempus edax rerum.* vide Calepinum in *Venustos.* ERH.

24 *Areaque attritis ridet adusta pilis.*) Martialis lib. 5. epig. 48. ad Labienum: *Nudum est in medio caput, nec ullus In longa pilus area notatur.*

vt area domorum gramminibus, ita calui carebit capillis. Raderus ad Martial. lib. 5. ep. 48. Leg. *ridet ad. p.* Leuia enim & elaborata quae sunt, uident. Palmer. in Spicileg. *Ridere* est nitere, vel lacu hilarumque esse, vt apud Horat. *Ridet argento domus.* quod de rasis siue *σπαρις* usurpat Petron. 9. Rob. Titius Locor. controuers. l. 3. ca. 17. *Ridere* no est nitere, sed potius Graecoru *αεσηναι.* quo verbo vtuntur pro denudatione. & tamen *αεσηναι.* proprie est rictum diducere. Villiomarus Animaduers. in Rob. Titium l. 3. c. 17. Defendit se Titius Assertion.

l. 3. c. 17. sed Villiomari expositio magis est: nisi forte ex V. C. leg. *aret adusta.* quae lectio singularem habet emphasin, *area aret adusta.* i. e. arefacta & glabrata. q. d. *ερηη εη αι εη* ερηηδουα hinc & ερηηα dicitur vitium illud capillorum, cum propter alimenti seu humoris defectum defluunt: species nimirum τ' αλοπειαις, de qua Alexander Trallianus in principio libri: *Αλοπειαι παδος εστι, τριχων υαδιδεσ.* aliter tamen de *ερηηα.* Auctor Definitio. medicinal. ERH.

24 *Area.*) vide Celsum libro 6. cap. 4. INN.

24 *Areaque attr.*) Martialis. -- *nec ullus In longa pilus area notatur.* FR. P I T.

25 *Ridet adusta pilis.*) L. *ridet a. p.* Leuia enim & glabra quae sunt, nident. Palm. ANO.

26 *Fallax natura deum.*) Tibull. *Crudeles diui: serpens nouus exiit annos:*

Formae non ullam fata dedere moram.

Solis aeterna est, Phaebo Bacchique iuuenta:

Nam decet intonsus crinis utrumque deum. F. P I T.

26 *Fallax natura Deum.*) interpretare vt illud vet. Poet. ----- *Saturnia sancta Dearum.* Vel, *Natura Deorum,* ipsi omnes Dij. Sic *Natura us,* a ud Virgil. Ceiri v. 124. vide ibi Not. ANO.

27 *Aetati.*) iuuentuti. Sen. ad Helu. ca. 16. *Cecilia.* ud. Gell. lib. 2. c. 23. I. T.

28 *Infelix modò.* Jta hos urbanos & desertos verticulos in ordinem redegit Turnebus. quo sensus eorum enitescat, caluus comparatur ari, & tuberi hortorum rotundo, nullaque lanugine villoso. Antea vitio librariorum transpositus & conturbatus erat ordo hoc modo:

Infelix modò crimbus nitebas: At nunc leuior ere vel rotundo Ridentes fugis & times puellas: Phaebo pulchrior & sorore Phaebi: Orti tubere quod creauit vnda, Vt mortem citius venire credas,

Scito

Scito iam capitis perijisse partem.) Adversarior. l. 4. c. 19. ER.

29 *Leuior ere*) Cui simile est illud Apuleij: *Cucurbita glabrior.* & illud Martialis. *Leuior & conchis Galle Cytheriacis.*

H. Iunius de Coma. c. 11. ER.

30 *horti tubere*) Martialis:

Lata suburbanis mittuntur apyrina ramis,

Et verna tuberes: quid tibi cum Lycbycis?

Pontanus Notis in Macrob. de Som. Scip. l. 2. c. 6. ER.

31 *Vt mortem citius venire credas, scito iam capit, per. p.)* Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi a Proserpina: Ad hanc superstitionem alludit hic Petronius Virgilius Aeneidos 4. difficiles ait obitus Didonis: quia

Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem

Abstulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.

Ergo Iris croceis per caelum rosida pennis Deulat: & supra caput astitit, hunc ego Diti

Sacrum iussa fero, teq; isto corpore soluo: Sic ait, & dextra crinem secat. ----

Seruius: *Traxit hoc de Alceste Euripidis, qui inducit Mercurium comam secantem, quia fato peribat mariti.* Cui suffragatur Macrob. Sat. lib. 5. c. 19. Quamquam is Orcum non Mercurium ab Euripide induci auctor. verba Euripidis:

Ιερὸς γὰρ ἐστὶ τῆς κτ' ἁθροῦς θεῶν.

ὅτου τόδ' ἐγγύθι κρᾶτος ἀγνήσθ' τρέχῃ.

Scholias: *ὡς ἐδ' εἰ ὄλος τ' ἀάαρον τῶ μέλλοσι* περιγίσκεν τὸ κέρου τέργων. Stat. 2. Siluar. de Glaucia, quae in confinio mortis: *Iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.* Notandum quod Apul. cadauer hominis mortui ita describit Milef. II. *Et cum dicto iuuentem quandam linteis amiculo intectum, & adusq; mentum deverso capite producit in medium.* I. à V o v.

CAPVT LXX.

PLura volebat proferre, credo & ineptiora praeteritis, quum ancilla Tryphæna Gnythona in partem nauis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput. Immo supercilia etiam profert de pyxide, scitæque iacturæ liniam eeta sequuta, totam illi formam suam reddidit. Agnouit Tryphæna verum Gnythona, lachrymisque turbata, tunc primum bona fide puero basium dedit. Ego, etiam si repositum in pristinum decorem puerum gaudebam, abscondebam tamen frequentius vultum, intellegamque me non tralatitia deformitate esse insignitum, quem alloquio dignum nec Lycas quidem crederet. Sed huic tristitiæ eadem illa succurrit ancilla, seuocatumque me non minus decoro exornauit capillamento: immo commendatior vultus enituit, quia flauicomum corymbion erat. Cæterum Eumolpus & periclitantium aduocatus, & presentis concordia auctor, ne sileret sine fabulis hilaritas, multa in muliebrem leuitatem coepit iacta-

a ferè natu-
ix.

b al. flauū,
ANO.

c afor.
ANO.

re: quàm facilè adamarent : quàm citò etiam filiorum obliuiscerentur: nullámque esse fœminam tam pudicam, quæ non ¹³ peregrina libidine vsque ad furorem ¹⁴ auerteretur: nec se tragœdias veteres curare, aut nomina sæculis nota, sed rem sua memoria factam, ¹⁵ quam expositurum se esse, si vellemus audire. Conuersis igitur omnium in se vultibus auribusque, sic orsus est.

VAR. AVTO. COMMEN. IN CAP. LXX. T. PETRONII SATYRICON.

1 **Neptiora prateritis**) i. e. præmissis & antecedentibus. ERH.

2 **corymbiòque domina pueri exornat caput**) corymbus sic redimiculum muliebrium comarum, vt crobylus virorum: scorpis puerorum intelligitur : à Grammaticis Græcis implicatio comarum in acutum desinens explicatur.

---- Crines nodantur in aurum.

Cùm Muro canit Æn. 4. Seruius crobylon interpretatur. Sed hîc comæ sunt adposititiæ, quales flauas plerumque mulieres mêtito decore formam quærentes, præsertim in Aulis, sibi adiciunt. Nam cui circumponitur corymbion, is rufus nouacula fuerat. Turneb. Aduersar. l. 4. c. 19. ERH.

2 **corymbiòque domina pueri adornat caput**) redimiculum muliebrium comarum, vt crobylus virorum, scorpis puerorum. Sed hîc comæ sunt adposititiæ. Turnebus lib. 4. cap. 29. Gallicè, *Fausse perruque*. T. I.

3 **supercilia profert de pyxide**) Calliblephara, quibus supercilia ad ornatum denigrant. Iuuenal.

Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu---- T. I.

3 **Imò supercilia etiam profert de pyxide: scitèque iactura lineamenta sequuta, totam illi formam suam reddidit**) Calliblephara designat, quibus supercilia ad ornatum denigrant mulieres interpoles. quod genus medicaminis tetigit etiam Iuuenalis in Satyra :

Ille supercilium madida fuligine tinctum

Obliqua producit acu ----

Necnon Martialis meos lib. 9.

*Nec tecum facies tua dormiat inuis illo,
Quid tibi prolatum est manè, supercilio.*

Denique disertissimus Orosiani generis scriptor Tertullianus de habit. mulierum, quo loco de Angelis, qui ad hæc omnia hominum se pensant, agit : libi (sequit) propriè & peculiariter fœminis instrumentum istud muliebris gloriæ contulerunt, lumina lapillorum, quibus monilia variantur, & medicamenta ex fuce, quibus lanæ (f. malæ, vel certè Genæ) colorantur, & illum ipsum nigrum puluerem, quo oculorum exordia producuntur. Sed & ibi fortasse *Ciliorum exordia* nisi si cui, *Exordia*, arrident potius (ex altero Petronij) loco emendandum, quem habes alibi his verbis conceptum : *Supercilia vsque ad malarum scripturam currentia, & rursus confinio luminum penè permixta*. Vide Plinium præterea non vno in loco *Calliblephara* ista sequiori sexu concinnantem. I. D O V S A.

3 **Supercilia profert è pyxide**) Martialis :

*Vt lateas centum condita pyxidibus :
Nec tecum facies tua dormiat, inuis illo,
Quod tibi prolatum est mane, supercilio.* F. PIT.

3 **supercilia profert**) Artemidor. lib. 1. *ὄφρδες δασείαι καὶ εὐανθείς, πᾶσαν ἀγαθαί, καλίστα γυναικῶν. αὐταὶ γὰρ ἔσθ' εὐμορφίας, καὶ μέλας χροίον τὰς ὄφρδας.* Tertull. de habitu

bitu mul. c. II. *Nigrum puluerem, quo oculorū exordia producuntur*, de cultu fœmin. ca. 5. *Oculos fuligine, collinunt*. Menander. *τοὺς ὄφρδας μὲν ἄσπυρ πύξιδος*. Alexis apud Athen. lib. 15. *τὰς ὄφρδας πύξιδος ἔχει τὸ ζωγραῖον ἀ-κόλφ.* vide Clemen. Alexand. Ped. lib. 2. cap. 10. Cypr. de bono pudicit. cap. 11. I. à V O V.

3 **de pyxide**) Pyxides in mundo muliebri. Paul. lib. Sent. tit. 6. I. à V O V.

3 **supercilia profert de pyxide**) Calliblephara intellegit, de quibus Marcellus Virgilius in Dioscorid. & Pamelius in Tertullian. de Cultu fœmin. cap. 5. nu. 23. ER.

4 **Agnouit Triphena verum Gylbona: lacrymisque turbata, tunc primum bona fide puero basium dedit.** Nam τὸ clamore per se stat, idemq; valet, ac si dixisset, *cū clamore*. Virgil. 1. Aen.

---- & templum clamore petebant,

Idem. 8. Aen.

Dis esse mugire bones, atque omne querelis impleri nemus, & colles clamore relinquat. RICH.

5 **Tralatiua deformitate**) translatiua, exigua, parua. ANO.

5 **nō tralatiua deformitate**. Insignis est locus ille Ciceronis ex li. 3. epist. ad Appiū. *Ersi quantum, vag. 70 Rome cōposui edictū, nihil addidi, nisi quod publicam me rogauerant, cū Samū ad me venissent, vt de tuo edicto toridè verbus transferrè in meum. diligent: sime scriptū caput est, quod pertinet, & c. hoc verò, ex quo suspicio nata est, me exquississe aliquid, in quo te offendere, tralatiuū est. Sic translatiuū sunus, id est, vulgare, cōmune ac nullius sūptus apud Sueton. in Nerone c. 33. & ius tralatiuū apud eund. in Octauio, c. 10. vbi de M. Antonio Conf. *Ac ne publicū quidè ac tralatiuū ius vlla in re sibi sine pactione grauisimæ mercedis imperiente ad Optimates se contulit*. Sic hoc loco apud Petroniū translatiua vel tralatiua deformitas est nō insignis, sed vulgaris. Et infra: *Nec Githōe aut tralatiua propinat one dignū iudicabat*. Et itetū: *Prateriens aliquis tralatiua humanitate lapidabit*. Alconius 3. in Verr. *Verus edictū tralatiuū, est*.) *Translatiua veteres dixerūt nō noua,**

nec nuper inuenta, sed aliunde translata. P. DAN.

6 **decore exornauit capillamento**.] Capillamentum apposita coma: vt autem corymbion fœminarum, ita capillamentum virorum. Turneb.

6 **decoro exornauit capillamento**.) Solebant crinem fastigare, seu in summū verticem astringere in modū galeri, aut turris, vnde Iuuenal. Satyr. 6. --- *tot adhuc compagibus altum ædificat caput*. --- cōuoluti isti crines ad verticem capitis, inuili Romanis. Varro 4. de ling. Lat. Fest. hoc appellauit Tertull. de Pall. *comā struere*. & l. de cultu fœm. *structores capillature*. Hieron. Epist. ad Demetriad. *Ornare crinem, & alienis capillis turritū verticē struere*, vt Lucianus: *Turritamq; gerens frons*. & Nazianz. *Μη κεφαλὴς περιχρῆται νότος πλ. κ. α. ο. ο. γ. ο. α. κ. ε. σ.* Ex quibus hautiusus, adicitur crines infuisse, quibus promissū nō erāt. Quod verū est. Apul. l. n. Mil. *Adtextis capite crinib. famina mentiebantur*. Habebant insuper aduolterinorum crinium sutiles quasdā formas, has capiti vt veras adponebant: idque *capillamentum*. Sueton. Calig. c. xi. Græcis *πυξιδιον*. Scholiast. Aristoph. *φρυγῶν κρυφῶς ἢ ποροδῆν, καὶ ὀφρῶν ἐπὶ τὴν κοίμην ἐπὶ τῆς κατ' ἐρ- ρυκμῶν γυναικῶν, καὶ ἑπὶ τὸ ἀπαλειπῶν ὄφρ. τὸ πείσιαν ἢ κόμος*. Lucian. *ἐταίρ. ὄφρ. λ. ἑσέρρεον γὰρ αὐτῆς αὐτῆς ἢ ἔχες. νόν δ' ἐκ τῆς πιν- νικῶν ἐπέθετο*. Idem Pseudoman. Manilius: *Illus cura sui vultus, frontisq; decora, Semper erit, tortosque implexum ponere crines,*

Aut nodis reuocare, & rursus vertice dēso fingere, & appositus caput emutare capillis. Firma. Adr. l. 8. c. 7. *Appositis alienis crinibus sictam pulcrum indinem mētiantur*. Tertul. de cultu fœm. *Adfigitur nescio quas enormitates sutiliū capillamentorum: nunc in galeri modū: nunc in ceruicē retro suggestum*. Interpr. Iuuen. *Crine suppositiū rotundo in modum galeæ factō*. Artemidor. libr. 1. *ἄλλοτριαις τριχῆται γυναικῶν χρώνθ*. Clemen. Alexandr. Ped. l. 2. c. 11. *ἄλλοτριῶν δ' αὐτῶν ποροδῆσαις τριχῶν*. & c. Xiphilin. Nerone, & lib. 24. eadem refert de quo-

dam Nectareo. I. à Vov.

6 Decoro exornavit capillamento.) is quoque rufus fuerat, cui capillamentum est inditum. ut autem corymbion feminarum diximus, ita capillamentum virorum affirmamus. Turneb. l. 4. c. 19. Apud Suetonium tamen in Calig. c. 11. Et gineas & adulteria capillamento celatus, & veste longa nobilibus ambiret: quispiam credat esse non quancunque appositam comam, sed prolixiorem, longiore n, similemque prope foemineae. nam capillus est coma paulo longior, ut cum virilis etiam promittitur. Iuven. Sat. 5.

Ille capillatum diffusum Consule potat. Vestem ergo longam gessisse Caligula conceperet, ut solam mulier soleret ad edemissam, ne agnosceretur, & capillamentum sumpsisse virili longius si nile ue muliebri, aut Maurorum, & Hispanorum promissis crinibus: Na ni potuli capillati erant. sic capillare vocat unguentum, quo capillos unguunt foeminae, Martial. l. 3. ep. 45. & capillata arbor apud Plin. l. 18. c. 24. ad quam capillus Veitalium referebatur. ut sit capillamentum velut τριχων. Item l. i. c. 17. De capillorum & comae structura, quod ad hunc locum, vide Zanzerling. Miscell. Critic. l. 5. ca. 27. In hoc tamen Petronij loco capillamentum non est virile, sed muliebri adeoque, & domina Triphena subministratum. Vnde & Fontana vocatur capillata à Dionysio, Carone in Dithich.

Fronte capillata, post est occasio calua. ERHAR.

7 Imò commendatior vultus enituit, quia flaucorum corymbion erat.) In codice Manuscrip. duabus literulis minus, quam Flaucorum referebatur, ad hoc exemplum: Flaucor. Vnde nos scriptura utriusque lineamenta sequitur tota Gytoni forma sua reddere posse videmur, haec leuicula commutatione rescribendo scilicet: Glauum. nisi forte Germanicæ cuiusdam gentis nomen reponendum, Cauchorum putà, aut simile. aliquid: vnde tanquam à victis dedisset. Ipsi flaua potissimum capillamenta petere gaudebant Romani, iuxta illud Nononis: tibi capillos mittet Germani crines.

Culta triumphate munere gentis eris. Qui mos apud Poetas, tum Historicos ita tritus atque obuius passim, ut in re nota plura nos verba deperdere pudeat pigeatque I. DOVSA.

7 Commendatior vultus.) gratior, elegantior, pulchr. or. Infra: mulierem omnibus simulacris emendatiorem. Flauus enim capillus, ut niger, commendatur in puellis. Herc. Ciofanus Observation. in Ouid l. i. epith. 19. ERH.

8 Flaucor. corymbion.) Flauum fuisse corymbion opinor. Apul. Flauum & inasfectatum capillitium. Et flauis crinibus usquequaque conspicuus, Ouid.

Forma placet, mucusq; color: flauis capilli. Mauris quidem nunquam flaua coma dabatur, sed nigra. Interpr. Iuuenal. in illud: Sed nigrum flauo. Crine (inquit) suppositio rotunda, mulicori capitis tegumento in modum galae facto. quo utebantur meretrices flauo. nam nigro crine matrona utebantur. F. PIT.

8 Quia flaucorum corymbion.] in M. S. Flaucor. L. glaucum: nisi forte Germanicæ cuiusdam gentis nomen reponendum, putà Cauchorum, aut simile. D.

8 Quia flaucorū erat corymb.) Corymbion flauū, & ideo commendatur vultus. Flauum enim capillitium commendat Apul. in Salvia Milet. n. Tibull. in Amica sua. Eleg. 5. libror. Vale. Flac. lib. 5. Tum nouus impleuit vultus hocior, ac sua flauis Reddita cura comis----- adeo, ut quibus ingenio flauo crines non essent, arte acquirerent. Tertull. de cultu foem. cap. 6. Video quosdam et pillū croco vertere. Hiero. ad Leu. 12. Ne capillū irruas. Menad. apud Clemē. Alex. --- ε δ ε τ τ τριχας εδωδεν ποικιλ. hoc inuentum Plin. Galliarum adferit. ceteroquin auri ramentis illuminabant. Capitol. Vero: Dicitur tantam habuisse curam capillorum flaucorum, ut capiti auri ramenta inspergeret, quo magis vesna illuminata flauesceret. Lampria Commodo. Mitonatur tamen capillitium nigrū. Virgil. Nondū illi flauum Proserpina crinem, Sernius: Matronis nunquā flaua coma dabatur, sed nigra. Didoni, ergo dat ut nigr. Quid

6. 15

fi L. Fabiorum erat corymb. Glossar. Fabius παῖς. Schol. Thucydidis: κρόβυλ. & εἰδ. & παλ. γ. μαλ. & τῆς τριχων. ἐκάλειτο δὲ τὸ κρόβυλ. ἀνδρῶν κρόβυλ. & τῆς δὲ γυναικῶν κρόβυλος, τῆς δὲ παίδων σκῆπτρον. Igitur corymbion non est puerorum. Sanè Hefychius κρόβυλ. ὁ ὀμαλὸς τῆς παίδων. Cum itaque varri exponant, liquet indiscriminatim scriptores usurpasse. Pollux: ἐκάλειτο δὲ ἐκ. (εὐμῆν) πάλαι κ. περιμῶν περιδέρην, & γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ κ. ἀνδρῶν, &c. hoc stabilimentum lectionis nostrae: ergo corymbion est capillamentum, hoc est, περιμῶν περιδέρην. I. à Vov.

8 flaucorum.) L. flaucorum. Nam flauo capilli tam in foeminis, quam viris decentissimi putabantur. Theocrit. τριχων. & παλ. γ. μαλ. & εἰδ. & τῆς τριχων. Iuven. ξαντῶν τριχων περιμῶν. Catullus de Iafone in Epith. Pel. Silius lib. 6. Capit. Ver. Herod. Commod. De femellis omnia notissima. BART.

9 aduocatus.] Vid. Cuiac. parat. in lib. 2. Cod. & 4. Obseru. 40. Aduocare, patrocinio exposcere. Beda & Agroct. de Orth. ut hodie vulgo dicunt, pro praefate patrocinio videtur vsus Lucil. lib. 29. amicos hodie audiuimus cum improbo illo Lucilio aduocasse. frustra ibi est Nonius. BART.

9 periclitantium aduocatus.) Aduocatus differt à patrono. nā aduocatus is olim dicebatur, qui tantum ut amicus assistebat, gratia & auctoritate aliquem in iudicio adiuuabat. Et ita semper eo vtuntur. Plaut. Ter. Cic. alij antiquiores. Schop. in Miscel. ERH.

10 presentis concordia auctor.) an leg. actor? nam agere verbum est aduocatorum. Nepos in vita Attici de Atheniēsis. Hunc in omni procuracione Reip. actorem auctoremque habebant. ERHAR.

11 ne sileret sine fabulis hilaritas.) pro, hilare concilium, hilares conuiuia, & combibones: abstractum pro concreto. ERH.

12 in muliebrem leuitatem.] Salisber. lib. 8. cap. 11. Mul. us est in mulierum ineptiis ridendis aut exprimentis Petronius. Virgil. lib. 5. Eneid. --- Varium & muta-

bile semper Foemina. --- Calpurnius in Bucolic. Mobilior ventis mulier. --- Videatur Vincent. lib. 5. c. 10. Specul. doct. de morib. foemin. Donat. in Terent. act. 2. sc. 1. Hecyrae, in hac verba: Tum nequam mulier, citat Euripidis locum, qui ascriptus non est, in cuius loco stellula posita est. in quare. citat & dictum locum Virg. Variū, &c. P. D.

12 in muliebrem leuitatem.) Ioan. Salisber. l. 6. c. 11. quod inscribitur: De molestiis & oneribus coniugiorum, & de pernicie libidinis, de mulieris Ephesiae & similibus fide: Inter cetera refert: In muliebrem leuitatem ab auctoribus passim multa scribuntur: Fortasse falso interdum: nihil tamen impedit ridentem dicere verū, & fabulosis narrationibus, quas Philosophia nō reuocat, exprimere quid obesse possit in moribus. Ex his enim liquet, quā facile amēt, quanta oderint leuitate, quā cito obliuiscantur affectuum, & naturae immemores interdum in filios armentur, interdum in viscera sua, sunt aliqua pudicissima, licet Satyricus dicat, quoniam

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno,

mulier exactae castitatis. Et Tragicus, nullam esse foeminam tam pudicam, quae non peregrina libidine vsque ad furorem incendatur. Matrona quaedam referente Petronio, &c. ERHAR.

12 muliebrem leuitatem.) Q. Septim. lib. 6. de B. Troi. mobil. suapte natura ingenium muliebri. BART.

13 peregrina libidine.) Terentius, Aedeon' est demens ex peregrina: ubi Donatus, Et bene, adeo: quia tam demens est quod amat ex peregrino. F. PIT.

13 peregrina libidine.) supra, Peregrini amoris concessio. Hinc mulieres peregrinae in sacris literis pro meretricibus & aduiteris. Peregrinae autem libidini opponitur domestica. BART.

14 auerteretur.) ab officio puta. Sic sup. Vernantesque comas tristis abegit hyēs. quod magno piaculo mutat acutiss. iuuenis. Traductum enim ab hyeme, & ita Nicetas Choniates Andronici Comneni Caluicem aridae quercui comparat. lib. 2. de e-

ius Imp.

14 usque ad furorē) sic sup. vota usque ad inuidiam felicitā dixit: Boeth.

Sirenes usque ad exitum dulces.

De Amore & furore vide Menandrum & Archilochum apud Stob. sermon. 62. ANO.

15 quam expositurum se esse, si velle-

mus audire) respicit ad morem veterem, quo recitaturi fabulam solemni velut praefatione sibi audientiam parabant: qui mos hodieque in vulgo Saxonico remanet: *Ik vveet ein Meerken, vvil gy se hæren, ichk vvil se zuseggen.* Rittershus. ad Phaedrum. ERH.

CAPVT LXXI.

Matrona¹ quaedam Ephesi tam notæ erat pudicitiae, ut vicinarum quoque gentium foeminas ad sui spectaculum euocaret. Hæc ergo cum² virum extulisset, non contenta vulgari more³ funus⁴ passis prosequi crinibus, aut⁵ nudatum pectus in conspectu frequentiae plangere, in⁶ conditorium etiam prosequuta est defunctum, positumque in⁷ hypogæo, ⁸ Græco more, ⁹ corpus^b custodire ac flere totis noctibus diebusque coepit. Sic adfluctantem, se, ac mortem¹⁰ inedia persequentem non parentes potuerunt abducere. ¹¹ non propinqui: magistratus ultimo repulsi abierunt? comploratæque ab omnibus¹² singularis exempli foemina quintum iam diem sine alimento trahebat. Adsidebat ægræ fidissima ancilla, simulque & ^c lacrymas¹³ commodabat^d lugenti, & ¹⁴ quotiens defecerat positum in monumento¹⁵ lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat, & solum illud adfulsisse verū¹⁷ pudicitiae amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: quum interim¹⁷ Imperator provinciae¹⁸ latrones iussit crucibus adfigi,¹⁹ secundum illam eandem casulam, in qua recens cadaver matrona dessebat. Proxima^e ergo nocte quum miles,²⁰ qui cruce seruabat, ²¹ nequis ad sepulturam corpora detraheret, ²² notasset sibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audisset: ²³ vicio gentis humanæ concupuit scire, quis aut quid faceret. Descendit igitur in conditorium: visaque pulcherrima muliere, primo quasi quodam²⁴ monstro, infernisque imaginibus turbatus subsistit: deinde ut & corpus iacentis conspexit, & lacrymas consideravit, ^f faciemque²⁵ vnguibus sectam, ratus scilicet, ^g quod erat, desiderium extincti non posse foeminam pati:

a al. funeris
off. iam. A.
N O.

b corpus
condire.

c & lacrimas
A N O.
d commun-
dabat lugē-
tis, A N O.

e verò no-
te. A N O.

f LXII tabul. prohibi-
tum.
g id quod
erat. A N O.

ti: ⁱ adtulit in monumentum cenulam suam, coepitque ⁱ contulit. hortari lugentem, ne perseveraret in dolore superuacuo, & nihil profuturo ²⁷ gemitu pectus^k diducere: ^o ^k diduce: omnium eundem exitum esse: sed & idem domicilium: ^{ret.} & ²⁸ cætera, quibus exulceratae mentes ad sanitatem reuocantur. At illa ^l ignota consolatione^m percussa, ¹ forte inopinata. ²⁹ laceravit vehementius pectus, ³⁰ ruptisque crines ^m percussa. super pectus iacentis imposuit. Nec recessit tamen miles, sed eadem exhortatione temptauit dare mulierculæ cibum, ³¹ donec ancilla viniⁿ certè ab eo odore corrupta, primum ipsa porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum: deinde resecta portione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam coepit. ^o &, Quid proderit, ^o Equid. inquit, hoc tibi, si soluta inedia fueris? si te viuam sepelieris? si antequam fata poscant, indemnatum spiritum effuderis?

³² *Id cinerem aut manes credis curare sepultos?*

Vis tu³² reuiuiscere^p reluctantibus fati extinctum? vis discusso muliebri errore: quàm diu licuerit, lucis commodis frui? ³⁴ ipsum te iacentis corpus ammonere debet, vt viuas. ³⁵ Nemo inuitus audit, ùm cogitur aut cibum fumere, aut viuere. Itaque mulier aliquot dierum abstinentia ³⁶ sicca, passa est frangi pertinaciam suam: neominus auidè repleuit se cibo, quàm ancilla, quæ prior victa est.

n incertum
habet Salis-
certo ab eo.

o Equid.

p Salisb. ad-
didit relu-
ctantibus
fatis.

VAR. AVT. COMMENT. CAP. LXXI. T. PETRON.
SATYRICON.

Matrona quaedam Ephesi) Eadem est ferè fabula apud Apuleium in libro de asino aureo, vel Metamorphof. P. DAN.

1 Matrona quaedam) Citatur à Salisber. lib. 8. cap. 11. qui ait Flavianum etiam auctorem esse Ephesi ita ex facto accidisse, mulieremque impietatis suæ & sceleris parricidalis & adulterij luisse pœnas. ANO.

1 Matrona quaedam Ephesi) Hanc historiam verè contigisse auctor est Flavia-

nus apud Salisberiensem. Eadem carmine reddita est à Romulo Grammatico veteri, Fabular. Aesopicar. cap. 48. vbi videndus Commentator. Sed fufius & integrius refertur in Historia, quæ de *Cæsare Diocletiano, eius Filio & VII. Sapienibus* inscribitur, & Germanorū manibus iam annos supra ducentos versatur, ex Latino in nostrum conuersa sermonem. Cuius Latini codicis vetustum & membraneum exemplar apud R. P. Iohannem Muntzenbergium Priorem Carmelitarum in hac nostra Vrbe

vidimus : Græcum alicubi Bibliothecarum extare scribit Velferus præfatio. in Apollonij Tyrij Historiam. Franc. Modius I. C. qui de veteri exemplo nihil inaudire potuit, Latinum fecit ex Germanico, nomina personarum mutavit, noua de suo confinxit, typisque Feyrabendianis edidit hoc titulo : *Ludus Septem Sapientum de Astrei Regij adolescentis educatione, periculis, &c.* Cui libido, adire potest & Septimum Zamoxis exemplum legere. Hebræus Clericus carmine Gallico reddidit circiter A. N. C. cto. cc. & Latinum illud exemplar ad Iohannem Monachum Altifiluanum auctorem refert. Sic enim scribit *au Roman des Sept Sages de Rome* :

*Li bon Moine de bonne vie
De Haute-sclue l'Abeie
A l'estoire renouuelez,
Par bel Latin l'a ordonnee :
Hebers la vient en Romans trere,
Et del Romans vn liure faire.*

apud Claudium Fauchetum in libro, quem Gallicè & eleganter instituit atque inscripsit, *Recueil de l'origine de la langue & poësie François, Rime & Romans : plus les noms & sommaires des œures de CXXVII. Poëtes François, viuans auant l'an MCCC.* quem magna ex parte in Bibliothecam Francicam Anton. Verderius Vallispruagæ Baro transcripsit. Porro Romani illius de Septem Sapientibus Romanis exemplar membraneum quam vetustissimum, sed prosa scriptum, extat in Bibliotheca Goldasti nostri. Latinum illud antiquum exemplar secutus est Auctor libri, qui *Gesta Romanorum* vocatur, & moralisationibus, quas ipse dicit, hoc est, monitis ethicis & præceptis moralibus illustrauit. Asserum Angliæ Regem hanc historiam in Anglicam linguam transtulisse auctor est Commentator Romul. in princip. Comment. I. DOVSA.

2 *cum virum extulisset*] Efferre est mortuum hominem ad sepulturam exportare. Nam, vt Donatus in Andr. Terentij monuit, *efferri proprie cadauera mortuorum dicuntur.* cuius verbi frequen-

tissima est apud Classicos autores mentio. Kirchmannus de Funerib. Roman. lib. 2. cap. 1. Lambin. ad Plauti *Asin.* a. 3. scen. 3. Nota est formula indictiuorum funerum : L. TITIVS VIXIT. L. TITIO. EXEQVIAS IRE CVI COMMODVM EST, HEM TEMPVS EST. OLLVS EFFERTVR. Turneb. *Aduers.* lib. 9. capit. 17. *Efferri* Galli dicunt *colporter.* Frecherus.

2 *extulisset*] Manil.
Ex ipsis quidam elati rediere sepulcris.

lib. 4. Lamprid. *Commod.* Antonirius *quadrimum est elatus.* Augustinus de *Ciu. Dei*, lib. 1. cap. 12. *extulerunt in marmoreum tumulum.* P.

3 *funus passus prosequi crinibus*] *prosequi*, verbum funebre, defuncti corpus, quod effertur, sequi : Aeschylus *œsopieus.* Heraldus *Aduersarior.* lib. 1. cap. 6. Vt omnia ad mœrorem & tristitiam essent composita, veteres capillamentum quoque luctum præ se ferebant. Ac in foeminis quidem crines solutos ac circum colla fluitantes obseruare licet, vel ex hoc loco Kirchmann. de *Funer.* lib. 2. cap. 12. ERH.

4 *nudatum pectus in consp. freq. plangere.*] *Plangere* dicitur omnis collisio : ait Lutatius. est autem hic gestus acriter lugentium. Q. Sulpit.

Mæret & ad cineres plangit sua pectora palmis.

Apul. Mil. 4. *Quid canitiem scinditis, quid pectora tunditis ?* lib. 7. *ciulans tunsis uberibus.* lib. 8. & 9. Lucian. *εταίρ. εστ.* *εσπαρτε τὰς χ'μας, η̄ τὰ σέρνα οὐτόπιτο, η̄ εσέρδει.* Virgilius *Aeneid.*

---- *tristes & tunsæ pectora palmis.* Firm. *Qui dolore percussit caput plangent, & pectora pugnis obrundant,* Martial. lib. 2. epist. 65. At quod ait *nudatum pectus.*

Propert. ---- *plangas pectora nuda.* Ouid. 4. *Fast.* *Et ferunt inæsta pectora nuda manu :* hoc inuuisse puto Silium. lib. 12.

---- *sparsaque solutis crinibus exulant matres atque ubera nudant.* Iuuen. *laceratis ipsa capillis Nuda humeros Psecas, nudisque papillis.* I. à Vov.

5 *nuda-*

5 *nudatum pectus in conspectu frequentia plangere*) habitus lugentium. Infra: *Non tenui diutius lacrymas, immo percussis semel iterumque manu pectus.* Goldastus. Ouid. *Metamorph.* lib. 6. circa fin.

---- *passos laniata capillos.*

Lugenti similis, casis plangere lacertis. *sparsos capillos cum laniasset Philomela intelligitur.* Lacerare autem crines in mœroribus solent mulieres. Raph. Regius *Enarration.* in Ouid. ERH.

6 *Conditorium*] subterraneum sepulchrum. *conditium* Senecæ epist. 683. *conditi* pro sepultis Arnobio libro 1. Sauro ad Sidon. lib. 5. epist. 17. Nam *condere* verbum est mortuale vel sepulchrale Rittershus. ad Phædrum. Id sepulchrum, etiam *requietorium* dicitur in vet. inscript. Kirchman. de *Funer.* lib. 3. cap. 10. Veteribus Christianis *cæmeterium*, quod Græcis *κατατήριον*, non vnum sepulchrum, sed *sepulchretum* dicebatur, vt & nobis hodie. ERH AR.

7 *In hypogæo.*] de hypogæo vide Egeppum, quem citat Gul. Philander Vitruuij interpres lib. 5. c. 9 pag. 234. l. 6. c. ult. p. 283. *ὑπαῖθρα* vocat Vitruuius. vide Egeppum meum manuscriptum cum ex. Mrellij. E. DAN.

7 *hypogæo*) *hypogæorum*, id est, cellarum, pro condendis mortuis extra urbem : origo est Græca, quod satis etiam declarat Phlegon Trallianus, quem post VVouuer. adducit Meursius *Animaduers.* misc. lib. 3. cap. 20. De qua custodia mortuorum etiam putem sensisse Vlpianum L. 14. D. de religiof. & sumpt. fun. & Apul. lib. 2. *Metamorph.* Colunus in Not. Quoniam sepulchra erant plerumque subterranea ædificia, arcuata opere extructa, pauimenta strata ac parietibus circumseptæ, in quæ tanquam in cellas quasdam per gradus aliquot descendebatur, foribus conditorij clausis vel apertis, prout vsus requirebat. Indicat clarissime Peiron. verbis sequ. *Descendit in conditorium*, quod hic Græca voce *hypogæum* vocat. Iuuias autem nauuile, docet

idem aperte paulo post, vbi ait, *militem, qui cruciarios custodiebat, nuptias fecisse cum ista matrona, præclusis conditorij foribus.* Kirchmann. lib. 3. cap. 15. *ὑπόγειον* apud Græcos in hac notione nondum reperio, sed *ὑπογαίον*, quod Hezych. exponit *ὑπόγειον τύμβον.* alioqui *ὑπογαίον* idem quod *ὑπόγειον*. Tertullian. de *Anima* cap. 28. de sepulchro Pythagoræ, *Respice ad hypogæum eius, & si capit, crede.* ERH.

7 *positum in hypogæo Græco more*) *Mirror* equidem cur *Græco more* : nam ex Homero alii que constat, Græcos combussisse cadauera, & impressè Lucianus: *ὡς πένθ. ὁ μιν Ἑλλῶν ἐκ-ύουσι.* Obtinuiffe tamen hunc morem sepeliendi cognoscere est ex Phlegonte Trall. *ὡς θανασιῶν ἢ μακροεῖον ἀνοχέσις δὲ ὕψ' ἡμῶν ἢ καμάρας, εἰς ὧ πάντες οἱ οἰκοῖ μεταλλόσσητες ἐτίθεντο, ὅτι μὴ ἄλλων κλιῶν ἐρά-νηται σώματα κλιῶνα. ἢ δὲ παλαιότερον τελευτηκότων τα ὅσα. I. à Vov.*

8 *Græco more*) quo de videatur Kirchmannus de *Fun. Rom.* l. 1. c. 1. David Chytraus de morte & vita æterna. Apud Romanos nõ cõdebantur corpora mortuorum, sed comburebantur: contra Græcorum more fiebat, apud quos consuetudo ista tum inoleuisse videtur, postquam à Philosophis animarũ persuasa immortalitas, & circũ cadauera volitatio, quam illi ab Aegyptiis dederunt. Aegyptij porro ab Hebræis. At qui apud vtrosq. istos vetustissimi esse & cõdendi & sepeliendi morè præter sacram Scripturam etiam Herodot. auctor est in Euterpe. vide Bezam in *Annotat.* ad Matth. 26. vers. 12. & Actoꝝ. *Apollol.* cap. 5. vers. 6. & cap. 6. vers. 6. Suidas auctorem Græci moris refert. Primum quendam Cerealium, scribens: *Πριμῶ δὲ Κερραλῶ, (apud Phauronium Cæment. legiatur, Πρίζαμῶ ὁ Κέρ.) ἐς πτω Ρομλίαν ἐσέβαλον, (Phauron. ἐσέβαλε & rectius) πρῶτον μὲν ἐς Λάρνακας, μετὰ τὸν ἕκρον, εἰς ἄλλων τινῶν, ἢ ἐς ὄριον ὁσὶ πῶρος ἐχούσας, ἢ παλάμης ὀρμηδὸν τῶν τῶν*

γράφματα ἐμβάλοντες. Eusebius Hist. Eccl. lib. 7. c. 21. Vbi Sanctorum corpora supinis manibus ac sinu exceperunt, oculos deprefserunt, ora clausurunt, unanimes & parietes affecti strictim complexi sunt, lanarunt, & ad sepulturam ornarunt, &c. Hæc ablutio inter Sanctos olim erat futuæ resurrectionis pignus & tessera superstitibus: sed degeneravit in superstitionem. Beza in Act. Apost. cap. 9. v. 37. Ablutionibus autem & vnctionibus mortuorum vsi sunt Hebræi ab omni æuo qui ritus postea à plerisque populis & præsertim Aegyptiis profanatus est, & exentatione & operosissimis conditiuris auctus, vt videre est Genes. 50. vers. 26. vbi vitur Moyfes verbo *hanath*, pro ἐνταπίζεις. Beza in Matth. d. 1. Adde Polydor. Virgil. de Inuent. rer. lib. 3. cap. 10. Boemum de Morib. gent. lib. 2. Zvingerum in Theatro vitæ hum. vol. 28. lib. 3. ERH.

9 Corpus custodire) Papiasian. Titio centum relicta sunt, ita vno monumento meo non recedat. Tertull. de anima. Lucian. F. PITH.

9 Corpus custodire) Vlpian. lib. 14. D. de relig. & sumpt. Firmicus lib. 3. cap. 9. Pollinctores ac funerarios, mortuorum cadauerum custodes, ac sepulcrorum faciet ianitores lib... cap. 26. Monumentorum faciet custodes, vespillones. I. à Vov.

10 mortem inedia persequeutem) Lugentes cibis abstinebant. Lucianus: ἢ ἀφρησιν οἱ περσῆκοντες, ἢ περσῆσιν γένεσιν. ὡς οὐκ ἀειδῶς, οὐδ' αὐτοῖς ἀνακαζόμενοι, ἀλλ' ἢ σὺν ἀπολαύσει τριῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἀπασυδὴκῶτας. Eurip. Medea Act. I. Sc. I.

κεί) δ' ἀστῆ, σὼ μ' ὑπερ' ἀλγυδῶσι
 ἢ πάντα σωτήκησα δ' ἀκροῖς χρένιν.
 Vide Apul. Metamorph. lib. 2. & 7. Hom. Iliad. Ω. I. à Vov.

11 propinqui) Luciano περσῆκοντες, ἢ περσῆσιν, ἢ ἀφρησιν. οἱ περσῆκοντες, ἢ πρὸς γυνίεας ἀφρησιν) τῆ τελευταῖοτῆ. Cicer. necessarij. Lactant. lib. 6. cap. 12. Non patiemur figuram Dei iacere feris in prædam, sed reddamus id terra, & quamuis

in homine ignoto necessariorum munus implebemus. Horum lugentes amicos consolari. Seneca de Consol. ad Mart. Fatigate allocutiones amicorum auctoritates affiniū tibi virorum. nam alloqui ἀλλοῦσι δεινῶς. Seneca----parentes alloqui in luctu decet. I. à Vov.

12 singularis exempli facmina) Ennodius in Vita S. Epiphaniij c. 17. Fœminæ stupenda sanctitatis & singularis exempli, Suario ad Sidon. l. 6. ep. 3. ERH.

12 lacrymas commendabat lugenti) Leg. commendabat. Radulph. Fornerius Rer. quotidianar. l. 3. c. 19. vel, lacrimas commendabat lugentis. Commendare pro commaculare etiam Silius posuit. Scriuerius, vel lacrimas commodabat lugenti. Vt præficat lacrymas suas & planctum suum alienis mortuis locabant mercede sic istam fidissimam ancillam dicit heræ suæ lacrymas commodasse, id est, in gratiam eius fleuisse vnâ, vt ita ipsius alleuaretur dolor: Rittershusius Not. in Phædrum. Ingeniosè, & fulcitur auctoritate Donati, qui Terentianum illud in primore Andria collacrumat, interpretatur, alienis lacrymis suis commodabat. Kirchmannus de Funer. lib. 4. cap. 4. ERH.

13 commendabat) pro Cuiacio in Obseruat. vbi commendare, commendare. nam vet. cod. habet, commendabat lugenti, F. DAN.

13 lacrymas commond. lugenti.) Plutarchus ἀφρησιν πρὸς τὴν ἰδίαν γυναικὰ. ἢ ἂν πορνεῖσιν γυναικῶν ἐσθλῶς, ἢ πορνεῖσιν, ἢ σαυραπρεβήσεως, αἰς ἐπιπέσοι ἢ ἀφρησιν τὴν ἀφρησιν. I. à Vov.

13 Commendabat lugenti) fort. commendabat. Giphani legit. commendabat lugenti, vt Columella loquitur, & Vlpian. l. 14. D. de sumpt. funer. vbi vulgo malè commendandum. SAMB.

14 quotiens defecerat) apud Saliferiens. & quotienscumque def. in M. S. Cod. Nobilissimi & Amplissimi Bongarsij, & quotiensque def. pleonasmio etiam aliis elegantioribus vsurpato. ERHAR.

15 posi-

15 positum in monumento lumen) Rad. Fornerius Rer. quotidian. lib. 3. c. 19. Kirchmannus de Funer. lib. 4. c. 4. Zvinger in Theatro vit. hum. Tom. 12. lib. 4. & vol. 28. lib. 3. ERH.

15 positum in monumento lumen renou.) Perf. Satyr. 3. Hinc tuba, candela: tan-
 démque beatus altè Compositus lecto-
 Modestinus Basilicæ 48. tit. 3. Serui mei
 sint liberi, si in monumento meo solemnna
 manere fecerint. V. Interpr. Saccus ser-
 uus meus, & Irene & Eurychia ancilla mee.
 omnes sui hac condicione liberi sunt, vt
 monumento meo alterius mensibus lucernis
 accendant, & qua fieri consueuerunt per-
 agant. I. à Vov.

5 Lumen renouabat) Modestinus: Vt
 monumento meo alterius mensibus lucer-
 nas accendant, & solemnna mortis per-
 agant. F. PITH.

15 lumen) de huiusmodi luminibus
 Lucianus. D. Perthes. &c. SAMB.

16 pudicitia exemplum) Inscrip-
 FÆMINÆ. RARISSIMÆ.
 SINGVLARIS. EXEMPLI.
 PVDICITIAE.

Item: GRÆCIAE. ALEXANDRIÆ.
 INSIGNIS. EXEMPLI. AC. PVDICI-
 TIAE.

17 Imperator prouincia) Cicer. in
 Pisonem: Appellatus est hic Vulturius si-
 dus placet, Imperator prouinciae. I. à Vov.

17 Præses prouincia.) Sic rector prou-
 inciae, lib. 5. cap. in quibus caus. pig. vel
 hypoth. tract. collat. ita semper in gestis
 Collat. inter Catholicos & Donatist. co-
 ram Marcellino. I. à Vov.

17 Imperator prouincia) Præses vel
 Proconsul. Sallust. in Jugurth. in Orat.
 Adherbalis: Me, quem vos imperatorem
 Numidis posuistis. Ad deuitandum odium
 & beneuolentiam conciliandam noluit se
 vocare Regem, sed P. R. Præfidem in re-
 gno Numidia. Mox enim, Regno Numi-
 dia, quod vestrum est. Vide Ph. Berteri)
 Pithanon ciuit. l. c. 9. ERH.

18 latrones crucibus adfigi) Latro-
 nes in crucem acti. Firmicus lib. 6. cap. 31.
 Homicidam, latronem efficiet: istis fa-

cinoribus comprehensus patibulo suffixus
 in crucem crudeliter erigitur. libr. 8. cap.
 22. latrones faciet crudeliter feritate
 grassantes: hi in crucem collantur. I. à
 Vov.

18 latrones insit crucibus adfigi)
 Cruci latrones adfigi solitos, Seneca epist.
 7. & sacra historia. Petrus Faber Se-
 mestr. lib. 2. cap. 10. Apul. lib. 3. l. 38. D. de
 poenis. Lips. de Cruce, libr. 1. cap. 13.
 ANO.

18 latrones insit crucibus affigi)
 Cruci latrones affigi solitos ex lacris
 prophantisque docent Petr. Faber Se-
 mestr. lib. 2. cap. 10. Lipsius de Cruce
 libr. 1. cap. 13. Smarone Non. in Sidon. lib.
 4. epigramm. 23. Taleatimus Varr.
 rer. lib. 2. cap. 9. Cellis Adonius libro
 2. cap. 23. Gretserus de Cruce Tomo 1.
 ERH.

19 secundum illam eandem casulam,
 in qua reuens cadauer. mar. d. fl.) Casulas
 & ædificia monumentis superponi præter
 hunc locum expresse indicat V. Infer. M.
 AVRELIVS ROMANVS. ET. ANTI-
 STIA. CHRESIME. VXOR. EIVS. FE-
 CERVNT. SIBI. LIBERTIS. SVIS. PO-
 STERISQVE. EORVM. MONVMEN-
 TVM. CVM. EDIFICIO. SVPER PO-
 SITO. &c. Elicitur præterea ex libertis,
 §. vltim. D. de aliment. leg. & L. Titii
 centum §. 20. D. de conditio. & demonst.
 I. à Vov.

20 qui cruces asseruabat, nequis ad se-
 pulchuram corpora detraheret) Romanorum
 mos fuit, vt facinorosos, quorum poenæ ad
 exemplum pertinerebant, supplicio affectos
 honore sepulturæ prohiberent: itaque cu-
 stodes adhibiti, donec putrefacta cadaue-
 ra. Tacit. 5. Ann. D. Matth. cap. 27. Petrus
 Faber Semestr. lib. 2. cap. 9. Lips. de Cruce,
 lib. 2. cap. 16. ANO.

20 qui cruces asseruabat, ne quis ad
 sepulturam corpora detraheret) Roma-
 norum mos fuit, vt facinorosos, quorum
 poenæ ad exemplum pertinerebant, suppli-
 cio affectos honore sepulturæ prohiberēt.
 itaque custodes adhibiti, donec putrefacta
 cadauera. Petr. Fabr. Semestr. lib. 2. cap. 9.

Lipſius de Cruce lib. 2. c. 16. Beza Annot. in Matth. c. 27. v. 54. Talentonius Var. rer. l. 2. c. 9. Celfus Adornus epiſt. ad Talenton. l. 2. c. 23. Gulielm. Fornerius Not. in Caſſiodor. lib. 2. epiſt. 22. Gretſer. de Cruce Tom. 1. Hodie noſtris moribus in exemplum relinquuntur, ſine cuſtodibus tamen, cadauera ſuſſe enforum, rotæ ſupplicio aſſectorum, veru aſſixorum, & ſimilium. cōtra quos mores Petrus Ravennas I. C. vt improbatos invehitur in ſi. Compendij Iuris Canon. & in Diſtis notabil. extrauag. in ſi. c. quem duobus libris conſutat Hochſtraten Pronuncial. Monachor. Prædicator. in Iuſtificatorio Princi. um Alam. Auguſtus tamen Imp. corpora damnatorum cognatis ſe & amicis nō negaſſe l. 10. de Vita ſua ſcripſit. ad ſepulchram ſcilicet: vnde n. c. Iosepho Arimathæo & Nicodemo corpus Chriſti negatum. vide L. 1. & L. vlt. D. de cadauer. punitor. Parro pro aſſeruabat. vet. cod. habet, ſeruabat. quod non diſplicet, & Plautina veſtigia ſectatur. ERH.

21 *Ne quis ad ſepulturam corp. detrah.* Tacit. libr. 5. *Damnatiꝝ publicatis boni ſepultura prohibeantur.* Auguſtus tamen corpora damnatorum cognatis ſe non negaſſe libro 10. de vita ſua ſcripſit. F. PITH.

22 *notaſſet ſibi*) impr. *ibi.* Ego veterem lectionem maximè probo, vel eo maximè quod hæc phraſis Petronio maximè placet, vt ſuprà: *Non notati mihi Aſcylti fugam.* ANO.

22 *Notaſſet ſibi*) Onid. *Oculiſque notat ſibi quiſque puellam,* F. PITH.

22 *notaſſet ſibi & lumen*) elegans phraſis *notare ſibi,* & veteribus non infrequens. Cato de ſte ruſt. cap. 158. *Si vis bene tibi diſſicere,* Meurſius in Not. ERH.

23 *Vitio gentis humana*) Sall. hiſt. 1. *Vitio generis humani.* F. PITH.

23 *vitio gentis humana concupiſcit*) Salluſtius Iugurth. *More humani ingenij cupido ignara viſundi animum vorat.* Valer. Max. lib. 1. c. 7. in Annibale: *Humani ingenij prona voluntate verita ſeruiandi*

ponè respiciens, &c. Golerus Not. ad Valer. Putſchius ad Salluſt. Apul. lib. 4. Florid. *Propius acceſſit, vt etiam cognosceret more ingenij humani quiſnam eſſet:* Suetonius Claud. c. 10. *Latenem diſſurrens forte gregarius miles, annuaduſis pedibus, è ſtudio ſciſcitandi quiſnam eſſet, agnouit.* ERH.

23 *vitio gentis humana concup. ſcire*) Apul. Flor. 4. *Propius acceſſit, vt etiam cognosceret more ingenij humani quiſnam eſſet,* curioſitatem notat. T. I.

24 *quasi quodam monstro*) id eſt, ſpectro. hinc *Moſtellaria* Planti. Hymnus Eccleſiaſticus in D. dicat. Eccleſia.

Demonis ſeu perit hic rapina,
Peruicax monſtrum pauca, & retenta

Corpora linquens fugit in remotas
Ocyus umbras. ERH.

25 *faciemque unguibus ſectam*) ſolebant foeminae maritis mortuis parentare genarum lacerationibus, quæ unguibus fiebat. quod legib. Solonis & XII. Tab. vetitum Kirchman. lib. 2. c. 11. ERH.

25 *faciemque unguibus ſectam*) Artemid. libr. 1. *εν τοις πένθεσι, λωβών) τὰς παρειάς οἱ ἀνθρώποι κοπτοῦνται* Aeneid. 12. *ἢ κληῖνος ἐν τῇ ἀκροῦ κοπτοῦνται*

--- *flauos Laninia crines, Et roseas lacerata genas* --- Virgil. Aeneid. 3. *Inferimas tepido ſpumantia cimbria lacte, Sanguinis & ſacri* --- Seruius in edictis: *Varro dicit mulieres in exequiis & luſtu ideo ſolitas ora lacerare, vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfaciant. quare etiam inſtitutum eſt, vt apud ſepulchra victime cedantur.* hoc Var. fragmentum apud Lutac. quoque ſi rectè leg. Statius Theb. 6.

--- *mollis feminarum brachia lanctum.* Lutac. *Non percuſſionem manuum ſignificat. Planctus enim dicitur omnis colluſio, Varronis opinio. Ideo mulieres ſolitas in luſtu ora lacerare, vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfiat.* Diſtinguo: *Planctu e. d. o. colluſio.* reliqua annecto iis verbis, quæ præcedunt hoc modo. verba Stati, in queis imitatus Virg.

Spumantesque mero patera verguntur,
& atrii.

Sanguis-

Sanguinis: & rapti gratissima cymbia lactis.

Lutac. *Et atrii sanguinis. Duas res mittit. Vnam qua nutrit animam, id est, lac. alteram, qua constat, id est, sanguis. Nec mirandum, quia sanguinem ad inferos placandos intulerit: nam sanguis proprie videtur esse animæ poſſeſſio, unde exanguis mortuos dicimus. Varronis opinione ideo mulieres ſolita in luſtu orare, &c.* I. à Vov.

26 *desiderium extincti*) Cicer. *Ipse amore ardens, confirmabat quod desiderium tui diſſidij ferre non poſſet.* I. à Vov.

27 *gemitu pectus diduceret*) ſic dicitur *ilia ducere, & ilia ſuſpendere.* Lucaſus lib. 4.

Pectora rauca gemunt, quæ creber anhelitus urget,
Et defecta grauis longè trahit ilia pulſus.

Statius: *--- Nec tam integer illis Impetus, & longi ſuſpendunt ilia fletus,*

27 *nihil pro futuro gemitu pectus diduceret*) Leg. *diducere.* Iungermannus. Dinamius epiſtol. ad Diſcipul. *Plus lugent, qui plus diligunt: & dum auxilium præſtare nequeunt, pugnis pectora & lacerata iundunt, illi tamen, qui ſepulchro conditur, nihil præſtaturi.* Suprà Petron. pag. 70. verſ. 31. *Verberabam agrum plantibus pectus. Pectus diducere,* quo pacto ſuprà dixit de Gythone: *riſu diſſoluebat ilia ſua.* ERH.

28 *& cætera*) quod Salluſt. dicere ſolet, & alia. Pflugius. ERH.

29 *laceravit vehement. pectus*) Artemid. *γυμναῖος ἐν πένθει τοῦ μάλζος λωβών).* I. à Vov.

30 *ruptosque crines super pectus iacentis impos.*) τ. 1. δὲ πᾶσα νέκρω κατακύνει. ἀς ἐπιβάλλον κειρόμενοι. --- Statius Thebaid. lib. 6.

--- tergòque & pectore ſuſam Caſariem ferro minuit, ſectiſq; iacentis Obnubit tenuia ora comu---

Præterea: *Ἐὼ δὲ τέμνειν τὰς κόμας, ἢ ἐπιθῆναι τῷ τάφῳ, ἢ εἰς τὰς πένθους ἰλεως αὐτοῖς ὀκερὸς ἦ.* Euripides Iphigenia Taurica:

Τίμβρον τε χῶδον, ἀπὸ δὲς μινεῖα μοῖ, καὶ δάκρυ, ἀδελφῆ, ἢ κόμας δ' ὕπα τᾶ-εω.

Statius Epiced. in patrem, *crines Pone super tumulum,* hinc eſt quod de Achil. Sineſ. *τρίχας ἐπί τῃ ἰσθαλῆς ἡρώς ἀπάρ-ζαυαυ.* Vide Homerum Iliad. 4. eiusque interpr. Interdum in rogam proſiciebant, aut impositos cadaueri cremabant. Homer. *σᾶς ἀπάνευθε πυρῆς ζαυδῶν ἀπικεῖρα* χαίτων. Herodian. lib. 4. *παντε ὁ φιλοκόρησ, πωλικαμον ἐπιθῆναι τῷ πυρῆ,* (roga Feſti libert.) *ζυτῆς ἐγλάτα.* Atqui hac ſectione crinium inferias faciebant Heliodorus libro 6. *ἄρον μαι γλυκεῖα φρον-ῆς εἰ μὲν τέθεικας, τὰς ἐπιθῆναι τῷ ἄμα ἔτιλλαι τὰς τρίχας, ἢ ὅτι κλήν ἐπιβάλλει.* in abſentis locum, quaſi in iacentem ipſum Theagenem: lib. 7. *ἀλλ' ἰδ' ἔτι προεδ-ἢ σῶτερ, ἐν τᾶ ραυδ' ἔξεισι ἢ ὡς ἔξειν, ἀπυ-σπένδω ἢ ἢ ἐμαυτῆς δακρύων, ἢ ἐπιθῆναι τῷ ἄμα ἢ ἐμαυτῆς πωλικαμον ἢ ἄμα ἀπυ-σπένδω ἢ ὡς ὅτι πωλικῆς ἢ ἐμαυτῆς τρίχων.* I. à Vov.

30 *ruptosque crines super pectus iacentis imposuit*) euulſos ac tonſos rabiſque crines in funebri luſtu ſolebant mortuis offerre, & ſuper ipſorum pectora, vel tumulos ponere parentandi gratia. Kirchman. lib. 2. c. 15. ERH.

31 *vini certe ab eo odore corrupta*) Leg. *incertum an ab odore corr.* Putſchius ſed illam lectionem optinuiſ Bongariſij codex comprobatur. *Ab eo, ſc. milite.* ERH.

31 *Donec ancilla vini cerè ab eo odore corrupta, &c.*) Ita nouiſſima quidem editio. Lugdunenſis autem. *Incertum habeo.* Quæ verba inſtituta videntur. cerè à manuſcripto, quo ego uſus, aberat vtrumque: legebaturque hoc modo, & quidem probiſſimè: *Donec ancilla vini odore corrupta, &c.* Niſi forſ ſcripſerit Arbitr: *Vini aded odore corrupta.* O-

missio τῷ certè. quod quasi glossema quoddam fuisse videtur τῷ aded, à studio-fo aliquo (opinor) extra lineam ordinem supernè collocatum, vnde postea in contextum ipsum ab Exscriptoribus relatum denique. I. DOVSA.

32 Id cinerem aut manes) integer Virgilij versus ex 4. Aen. quem tribuit Annæ ad forem Didonem sese afflictantem ob coniugis mortem. ERH.

32 Curare) Plaut. Id Dij curant scilicet. ERH.

33 Reniiscere) Apud Io. Salisb. ad- dicitur, reluctantiibus fatum extinctum. F. PITH.

34 Ipsum te iacentis corpus commo- nere debet, vt viuas. (Quid sit, Commo- nere. Admonere enim est in editione Se- quanica. I. DOVSA.

34 commouere debet) V. commonere, sed rectius puto commouere. P. DAN.

35 Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum sumere, aut viuere.) Omnia mira sunt, nisi ad illam fortè Trogi Pompeij sententiam respexerit, quam de Poro Indorum Rege hostium potito commemorat nobis abbreviator eius Iustinus libro 12. Qui victum se aded do'uit, vt quum veniam ab hoste accepisset, neque cibum sumere voluerit, neque vulnera curari passus sit: egrèque sit ab eo oblatum, vt vellet viuere. I. DOVSA.

35 Nemo inuitus audit) audit, id est, obedit, parat, obaudit. ERH.

36 Abstinentia sicca) Catull. Atqui corpora sicca cornu, Aut si quid magis aridum est, habetis Sale & frigore & esuritione. F. PITH.

viderunt laxatam custodiam, detraxere nocte pendentem 8 supremoque mandauerunt officio. At miles 9 circum- spectus h 10 dum residet, vt postero die vidit vnam sine ca- dauere crucem: veritus supplicium, mulieri quid accidisset, exponit: nec se expectaturum Iudicis sententiam, sed gladio ius dicturum ignauitæ suæ: i commodaret modò il- la perituro locum, & fatale conditorium 11 familiari ac vi- ro faceret. Mulier non minùs misericors quàm pudica: 12 Nec istud, inquit, dii sinant, vt eodem tempore duorum mihi carissimorù hominù duo funera spectem: malò mor- tuum impendere, quàm viuam occidere. Secundùm hanc orationem, habet 13 corpus mariti sui tolli ex arca, atque illi, quæ vacabat, cruci adfigi. 14 Vfus est miles ingenio pru- dentissimæ fœminæ: posteroque die populus miratus est, qua ratione mortuus isset in crucem.

h al. circū- spectus dñ desider.

i comòdè.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXI. T. PETRONII SATYRICON.

CAPVT LXXII.

a scitis quod Samb. b plurimum,

Cæterùm a scitis quid temptare b plerumque soleat humanam 1 fatietatem. Quibus blanditiis impetrauerat miles vt matrona viuere vellet, iisdem etiam pudicitiam eius aggressus est. Nec deformis aut infacundus iuuenis castæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac subinde dicente:

--- 2 Placitone etiam pugnabis amori?

Nec venit in mentem, quorum confederis aruis?

c nonnulla desse ai- bitror.

3 Quid c diutius moror? ne 4 hanc quidem mulier partem corporis 5 abstinuit, victorque miles v- trumque persuasit. d Iacuerunt ergo vnà, non tantùm illa nocte, qua nuptias fecerunt, sed postero etiam ac

d latuerunt ergo.

tertio die, præclusis videlicet conditorij foribus, 6 vt e quisque ex notis ignotisque ad monumentum venisset, putasset exspirasse super corpus viri pudicif- simam vxorem. Cæterùm delectatus miles & forma

e vt quis- quis.

mulieris & secreto, quicquid boni per facultates f po- terat, coëmebat: & prima statim nocte in monimen- tum ferebat. 7 Itaque 8 cruciarij vnus parentes, vt

f habere poterat.

viderunt

g cruciarij vnus.

1 humanam fatietatem) Antiphanes Comicus ἐν τῷ ἄρτυρον ἡ ἀσπῆ. infa- tietate Venus. Sine Cerere & Baccho friget Venus. ANO.

1 humanam fatietatem) Hinc D. Hieron. Venter gula proximus. Et Dionys. Cato in Distich.

Cum Venere & Baccho lis est, & iuncta voluptas.

Contra Terent.

Sine Cerere & Baccho friget Venus. ER.

2 Placitone etiam) Versus sunt Annæ ad Didonem 4. Æneid. Nec enim non errore lapsus Georg. Thomsonus, qui ad Petronium primum auctorem refert in Vin- dice Veritat. aduersus Iust. Lipsium lib. 2. cap. 2. pag. 92. & Episcopo Andegaueri non Petronij Satyricon, sed Æneida Virgi- lij in manibus fuisse scribit auctor fide dignus Petrus Matthæus Histor. Francor. lib. 2. narrat in princip. ER.

3 Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abstinuit) Membra- næ calamo exarata: Ne hanc quidem, &c. Cæterum non nauci illud: vi nec istud, quod apponam insuper: I. DOV.

4 ne hanc quidem mulier partem cor- poris) quæ scil. honestè nominari nequit. Infra, cum ea parte corporis, quam ne ad co- gitationem quidem admittere seuerioris nota homines solent.

Ouidius:

At Deus obscœna nimium quoque parte paratus.

In Priap.

Quod partem madidam mei videtis, Per quam significor Priapus esse.

Theodor. Priscianus lib. 2. Logicor. c. 11. Tūc ipsis partib. duras superaddimus fricatio- ne manuum vel sabanorum paulò aspe- riorum. Ibid. Quibus partes frigentes vsus Venerij officium pernegarint. Et paulò prius: Et tensionem particula cum assidua patratione facit. ER.

5 abstinnit) alludit simul abstinentiã, quam mulier voverat, & iam quinq; dies seruauit. Abstinnere cum accusatio rei haud temerè apud quosuis reperias. ER- HARDVS.

6 Vt quisque ex notis ignotisq; ad moni- mentum venisset) Quo loco liber idè Quis- quis, nobis representabat. tamen si haud

ignorem alterum interdum pro altero, & quidem promiscue sumi. Videtur &, *Notis, agnatisque*, non incommodè rescribillari posse. I. D. v.

6 *ut quisque ex no: is.*) *quisque*, pro *quisquis, quicumque*. Vet. tamen cod. exferunt scribit. *quisquis* vt supra: *Quod quisquis perperam discur,* &c. Et mira: *Quia quisquis suos heredes habet, nec ad scenas, nec ad spectacula admittitur.* ERHAR.

6 *ex notis ignotisque.*) Doufa emendat, *Agnatisque* non ex mente Arbitri. *Noti* sunt amici & cognati: *Ignoti*, peregrini, cum quibus multa nobis conuetudo. Supra: *Ignota consolatione percussa.* Equidem huc pertinere arbitror, quod supra dixi: *Vicinorum quoque gentium foeminas ad sui spectaculum euocaret.* ERH.

7 *Cruciarij vnus par.*) Calpurn. Flac. declamat. 17. *Pedagogus cruciarius.* Et apud M. Senec. 4. *Controu.* & Apul. F. P. I. T.

7 *Cruciatij vnus.*) Seneca libro 4. *Cótrouerf.* *Cruciatios* dicit in cruce sublato. Apuleius li. 10. *Asin. aur.* cruce dignos. Vide Annot. in exempl. Colinei. AN.

7 *Itaque cruciarij vn. p.*) *Cruciaris* dictus is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Decla. Calpur. Flacc. *Pedagogus cruciarius, peregrinus cruciarius.* de his qui appensi iam in cruce, at qui ea digni, per conuicium sic nominati. Isidor. *Cruciaris, eo quòd cruce dignus.* Apul. Ammianus, Terullian. aliter hac voce vsus: *Febris per cruciatios exitus erogat hominem, id est, cruciantes.* Lips. de Cruce, l. i. c. 3. I. T.

7 *Cruciarij.*) Seneca Contr. 3. lib. 6. *Fecit se similem seruis sororem raptis, libertum cruciarijs.* INN.

7 *Cruciarij.*) *Cruciaris* dictus is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Calpurn. Flaccus in Declam. *Pedagogus Cruciaris, peregrinus Cruciaris.* De his qui appensi in cruce, at qui ea digni, per conuicium sic nominati. Isidor. *Cruciaris eo quòd cruce dignus.* Lipsius de Cruce libr. i. c. 3. Coluius Not. in Apul. Metamor. lib. 10. Barthius Ablegmin. Critic. li. 2. c. 9. Balbus Catholico: *cruciaris, qui est cruce dignus, vel qui fert cruce ad suum suspendium, vel ad officium*

suspendij. Ammianus lib. 29. *Longum est, quò cruciarius ille constauit.* quem paulò post vocat. *perditum nebulonem.* ER.

8 *supermoque mand. officio.*) Curt. lib. 3. *Apparatum funerum quò Persa suprema officia celebrarent.* Hieron. epitaph. Paulæ: *Sacrilegium putabat, qui non tali foemina ultimum reddidisset officium.* Apul. l. 8. Mil. *Officia feralia.* 9. *per actus feralibus officio tradant sepultura.* ANO.

9 *miles circumscriptus.*) vet. libb. *circumspectus.* Leg. *circumspectus, Circumpectere,* significat defraudare, circumuenire, & maium aut infortunium alteri dare, Gulielmus Plaut. quat. in Bicchid. cap. 2. Petichius emendat. *circumspectus, vel circumspectans.* Magis est Gulielm. lectio. ER.

9 *At miles circumscriptus.*) al. *circumspectus.* L. *circumpectus.* *Circumpectere,* est defraudare, circumuenire. I. Gulielm. Pl. Quast. G. Col.

10 *Dum aefidet.*) vet. duo exempl. *ad residet.* Atius. R. *fidius somno.* FR. PIT.

Idem *Commodaret modò illa perituro locum.*) Patercul. vol. 2. *Manum morituro commodaret sibi.* F. P.

11 *Familiari ac viro.*) Apul. *Tecum ipsa videris, quem sine meo consilio pigrum & formidofum familiarem deserta sortita es, qui & amoris languidi desideria tuos volentes amplexus deseruiat.* F. P. I. T.

12 *Nec siuid, inquit, dijs seruant, vt eodè tempore duorum mihi carissimorum hominum funera spectem.*) *Hominum,* in Charographo non erat, & credo ab aliquo Librariorum Arbitro condonatum. I. D. v.

13 *tolli ex arca.*) Glossæ: *Arca & Arcula* *Κιβωτός, ἀρος, κομπερα λαριάζ.* L. *Arca,* & *arcula,* κ. κάμψα, vide Hesych Frontin. de limit. agr. l. i. *In campis statuerunt terminos quadratos, & interiectis locis arcus & monumenta.* I. à Vov.

13 *Corpus mariti tolli ex arca.*) *arca* fuit locus sine feretrum, in quo corpus siue cadauer integrum condebatur: vide Marcian. L. 39. D. de relig. & sumpt. fun. ac Caium L. 7. D. eod. quorum hic disertè quidem sepulchrum ab arca distinguit: ille verò mobiles fuisse arcas istas non obscure signifi-

significat. Kirchman. lib. 3. c. 15. *Ab arca est* nostratis vox *Sarck,* cuius vis in mundo. *Græcis ἀρός,* Hesychius: *σπορί, σαρκος, ὄλοι γίνον* ἰσχυραῖους ἰ τὰ σώματα. vide Aristophanis interpret. item *ἀρραξ* erat autem vel ex ligno, vt apud Iosephum *καὶ ἄλλως Δύο ἀρραξας ὡς εἰς ἕκκοις δὺο νε κρῶν ἀρραξας κ. κ. ἀρραξας:* vel ex lapide, vt au-

tores sunt Plutarchus in Numa, de sepulchro Numa Regis, & Dioscorides lib. 5. c. 14. 2. ERH.

14 *Vsus est miles ingenio.*) *ingenium* pro calliditate, astucia & promptitudine aliquid machinandi. Biblus: *Ingenium, astutia, calliditas, prudentia, subtilitas.* ERHAR.

CAPVT LXXIII.

Risu excepere fabulam nauæ, erubescete non medio-riter Tryphæna, vultumque suum super ceruicem Gnythonis amabiliter ponente. At non Lycas risit, sed iratum commouens caput, Si iustus, inquit, Imperator fuisset, debuit patrisfamilie corpus in monumentum referre, mulierem adfigere cruci. Non dubie redierat in animum moechile, expilatamque libidinosa migratione nauigium. Sed nec foederis verba permittebant meminisse; nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiae locum. Cæterum Tryphæna in gremio Gnythonis posita, modò implebat osculis pectus, interdum concinnabar, spoliatum crinibus vultum. Ego moestus & impatiens foederis noui, non cibum, non potionem capiebam, sed obliquis trucibusque oculis vtrumque spectabam. Omnia me oscula vulnerabant, omnes blanditiæ, quæ mulier libidinosa fingebat: nec tamen adhuc sciebam verum magis puero irascerer, quòd amicam mihi auferret, an amicæ, quòd puerum corrumperet. Vtraque inimicissima oculis meis, & captiuitate præterita tristiora. Accedebat huc quòd neque Tryphæna me alloquebatur tamquam familiarem & aliquando gratum sibi amatorem, nec Gnython me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut quòd minimum est, sermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coeuntis gratie recentem cicatricem rescinderet. nuda uere pectus lacrymæ dolore paratæ, genitumque suspirio tectus animam penè submouit. * * In partem volupratis remtabat admitti, nec domini supercilium inducibat, sed amici quærebat obsequium. * *

Ancillæ Tryphane, ad Encolpium. c. quâ spurcam. * * *
 Si ⁸ quid ingenui sanguinis habes, non pluris illam facies, quàm ⁹ sportam. ¹⁰ Si vir fueris, ¹¹ non ibis ad spuitam. * * *
 Me nihil magis pudebat, quàm ne Eumolpus ¹² fensisset quidquid illud fuerat, & homo dicacissimis carminibus vindicaret. * Iurat Eumolpus verbis conceptissimis. * * * *

VAR. AVTO. COMMEN. IN CAP. LXX. T. PETRONII SATYRICON.

1 **R**isu exceperè fabulam.) Salisberienfis lib. 8. c. 2. Tu historiam aut fabulâ, quod his verbis refert Petronius, pro libitu appellabi, ita tamen ex facto accidisse Ephesi, & Flavianus auctor est, mulierque tradit impietatis suæ & scelera parricidalis & adulterij pœnas dedisse. Non quidê solus est in mulierû ineptijs ridendis aut exprimendis Petronius: scribit B. Hieronymus, & c. Ab Imperatore siue Præfide Prouincię capite plexam fuisse, traditur in libro illo de Septem Sapientibus. ERH.

2 in animum edile. Jal. cubile. vet. cod. hedile. ANO.

2 Non dubiè.] Mechile legendum putato, monimus supra, pro Mechimonio, vt quidem loquitur Lacerius. vt referatur ad uxorem Lycalcorruptam. I. DOV.

2 redierat in animum eie.) L. machile, pro mechimonio. Vt referatur ad uxorem Lycæ corruptam. D.

3 In gremio Gyron pos.) Sicut & nona nupta, nuptiali conuiuio. Apul. Accumbat summum thorum maruus, Psyche gremio suo complexus. Iuuenal. Sed & gremio iacuit noua nupta mariti. FR. PIT.

4 Sed obliquus irucibusque oculis vtrūque spectabam.) Hinc & Flaccus: Non istic obliquo oculo mea comoda quisquã limat. Idem Ouidius: Obliquo lumine cernit. I. DOVSA.

5 Oscula vul. omm. blanditiæ.) Alibi, Nec se reijciebat à blanditijs. Quid. Quas mihi blanditias, quàm dulciora verba parabat. Oscula dñ magni qualia, quotque dabat! Et mihi blanditias dixit, & c.

Et que praterca publica verba iurant. FR. PIT.

6 Tralatitia propinatione.) Lucian. ἡ ἐπιπρωσιὰ ἐστὶν αἰὲν τῶν ἀνομιῶν. ἰδίῃ ἦτοι ἢ ἀπὸ ἐκείνου πρὸς τὸ λαβῶν ἐπίκει μὴ ἀεὶ, ἢ τὸ ἐπιπρωσιῶν ἀποστρέψαι, ἢ ἀπὸ τῆς ἀποστρέψαι. Ἐπιπρωσιῶν ἰσχυρὰ ἔστιν ἡ ἀνομία.

7 Amici querebat obsequium. sc. Lycas. Obsequium in rebus nequam & turpibus, vt apud Plautum obsequi, & morigerari patientes in Venere dicunt. vide Schop. Explanat. in Mostellar. ERH.

8 Si quid ingenui sanguinis habes.) hoc est, si quid in te virilis roboris maneret. Casaubon. in Perf. Sat. I. ANO.

9 Quâ sportam.) Gloss.) Sportellarius, ἡ σπορῆλαια. FR. PIT.

9 Sportam.) Leg. scortum. Putschius. ERHAR.

10 Si vir fueris.) Porcius Latro in Catilin. Si viri estus, declinataura, & c. Sallust. in Catilin. Quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest? Hoc autem loco simul obscœni quid latet. Inf. Polyænus frigidus & maleficiatus, Non intelligo me virum esse, non sentio, vnde virile officium. Theodor. Priscianus libro 2. Logico, cap. 2. de rebus infantibus vel erigentibus membra virilia: Que per portiones accepta virile sepe officium reparant. ERH.

10 Si vir fueris.) Apul. Cominus in aspectum si vir es dirige. Heliodor. ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἴσση καλὰ λέγει. FR. PIT.

10 Si vir fueris.] Apul. Cominus in aspectum, si vir es, dirige. Heliodor. ἀλλ'

ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἴσση καλὰ λέγει. ANO. bon. in Perf. Sat. 2. vel spurcam. Putschius.
 II non ibis ad spurcam) sort. spinthriam. ANO. ERH.
 II spuitam] Leg. sportam. Casaubon. 12 homo dicacissimus] iocossissimus, mordacissimus. ERH.

CAPVT LXXIIII.

DVm hæc taliâque iactamus, ¹ inhorruit mare, nubésque vndique adductæ obruere tenebris diem. ² Discurrunt nauæ ad officia trepidantes, velâque tempestati subducunt. Sec nec ³ certos fluctus ventus ⁴ impulerat: nec ⁵ quod destinaret cursum gubernator sciebat: ⁶ Siciliam modo ventus dabat, sæpissime ⁷ Italici litoris Aquilo possessor conuertebat huc illuc obnoxiam ratem: & ⁸ quod omnibus procellis periculosius erat, ⁹ tam spissæ repente tenebræ lucem suppresserāt, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules ¹⁰ postquam maris æstus conualuit, Lycas trepidans ad me supinas porrigit manus: &, Tu, inquit. Eucolpi, succurre periclitantibus, id est, ¹¹ vestem illam diuinam, sistrumque redde nauigio. Per fidem, miserere, quemadmodum quidem soles. ¹² Et ² illum quidem vociferantem in mare a Lycam. ventus, excussit, repetitumque infesto gurgite procella, circumegit atque hausit: Tryphænam autem ¹³ properam fidelissimi rapuerunt serui, scaphæque impostam cum maxima sarcinarum parte ¹⁴ abduxere * certissimæ morti applicitus cum clamore fleui: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, vt nos sola morte coniungerent: sed non crudelis Fortuna concedit. Ecce iam ratem fluctus euertet: ¹⁵ ecce iam amplexus amantium iratum diuidet mare. Igitur si verè Encolpion dilexisti, da ¹⁶ oscula dum licet, & vltimum hoc gaudium. fatis ¹⁷ properantibus rape. Hæc, vt ego dixi, Gnython vestem deposuit, ¹⁸ meâque tunica contactus exseruit ad osculum caput: & ne sic ¹⁹ cohærentes malignior fluctus distraheret, vtrūque zona circumuenienti præcinxit: & ²⁰ Si nihil aliud, certè diutius, inquit, ²¹ iuncta nos mors feret, vel si voluerit misericos ad idem litus expellere, aut ²² præteriens aliquis ²³ tralatitia humanitate ²⁴ lapidabit, aut, quod vltimum

est iratis etiã fluctibus, 25 imprudens arena 26 componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebris aptatus exspecto mortem iam non molestam. Peragit interim tempestas mandata fatorum, omnesque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, sed quasi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus. *

27 Procurrere piscatores paruulis expediti nauigiis ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui suas oves defenderent, mutauerunt crudelitatem in auxilium. * *

AVT. VAR. IN COMMENT CAP. LXXIV. T. PETR. SATYRICON.

I Inhorruit mare) Pacuuius, Inhorrescit mare. Tenebra duplicantur, nocturne & nimbium occacat nigror, &c. Vndique omnes venti erumpunt. F. PITH.

1 Inhorruit mare) Seneca l. 8. Contr. vlt. Subito fluctibus inhorruit mare, ac discordes in perniciem nostram fluere venti. Dimissa est nox celo, & tantum fulminibus dies redditur. Vide eund. libro 7. controuerf. I. Senec. Agamemnone. ANO.

2 Discurrunt nauita ad offic. trepidantes) Seneca Agam. --- omnis officio stupet Nauita relicto ---

3 Certos fluctus) Leg. certus. Iungerman. Bene, & fluctus accipe in accusandi casu. ERH.

4 ventus impulerat) dum enim coelum nubes adducit, aura prior turbatur, & incerta nunc in hanc, nunc in illam regionem se conuertit. cuius rei exemplum hic Petron. exhibet. Lindenbrog. Obseruat. var. lect. in Statij Thebaid. libr. 5. epigr. in Priscillam. ERH.

5 quo destinaret cursum magister sciebat) Lucanus:

---nescitque magister Quam frangat, cui cedat aqua. --- Seneca: Nil ratio nec usus audet ars cessit malis.

6 Siciliam modo vent. dabat) Mufæus:

Αἰθέρι ὠσέτο πόσιον, ἀγέρε: ο παύτοθεν ἰγῆ,
Μαργαρίτων ἀνέμων ζεφύρων δ' ἀν τε ανέμω
ἔυρο,
Καὶ νέτο ἔς βορέην μεγάλην ἐφένεν ἀπὸ
πύλο.

Vide Senec. Agam. I. à Vov.
7 Italici litoris Aquilo possessor) ventis aliis validior. I. T.

8 Et quod omnibus procellis procellosus] (sic enim & V. C. alij. Periculossus) erat, tam spisse repente tenebræ lucem suppresserant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Huic non dissimile Curtianum illud ex libro Histori. 119. Deinde momento temporis repressus est imber. Cæterum adeo spissæ intendere se nubes, vt conderent lucem, vixque colloquentium inter ipsos facies nocitaretur. I. DOVSA.

9 Tam spisse repente tenebra) Tale quiddam Leucipp. lib. 3. ἀπὸ τὸν θάνατον προσδοκῶντες, ἔχον ὡς εἶκος ἢ μακρὰν. πῶς γὰρ μεσεμβρίας δέλλω ὁ ἄφ' ἡλιου, τέλειον ἀρπάζεται, ἐφ' ὧν δ' ἐς αὐτὸς ὡς ἐν σελήνῃ. F. P.

10 Postquam manifesta conual.] Fortitan reponendum, postquam maris æstus conualuit. Pacuuius: Sani existunt turbines: Feruct æstu pelagus, nisi quis legat, postquam tempestas conualuit. F. PITH.

10 Post-

10 Postquam * manifesta conualuit] Leg. postquam tempestas manifesta c. deleta asterisco. Putschius, vel, postquam maris æstus inualuit. Meurf. Animad. misc. li. 4. cap. 6.

11 vestem illam diuinam, sistrum] linteam vestē sacerdotale intelligit, qua in sacrificiis induti Isidis Sacerdotes. Sistrum iudæ Sacerdotes quatiēbāt in sacris, quæ manu ferebāt, vt Apollonius aliq; scribūt. videndi Hugo Grotius in Februis Marciani Capellæ libro 2. Raderus ad Martialem libro 12. epigramm. 25. ERHAR.

12 Et illū quidē vociferantē in mare vētus excussit, repetitūmque infesto gurgite procella circumegit atq; hausit.] Atque hoc illud est, quod in consimili casu nobis iteratur à Propertio.

Tu Patii. ad Pharios edentē lintea portus, Obruis infano terq; quaterq; mari. I. D.

13 prope iam fidelissimi serui] L. properam. properē & properam, vt promissam & promiscuē. I. Gulielm. ANO.

13 prope iam fidelissimi] Leg. properā, antiquē pro, properē, sicut promiscā & promiscuē. protinam & protinus, perperam & perpere, & sexcenta alia. Gulielm. Plaut. quæst. in Epid. c. vlt. ERHAR.

14 abduxere certissima morti] Leg. abduxere. Ego certissima morti applicitus. Putschius. ERHAR.

15 Ecce iam amplexus] Conuenit cum illo Eustath. ὁσον ὄμοιον τῶν σῶν πνεύμα θρασυ τῆς σῆς χροῦ ἀφάρπυζι με μέγα κῆμα θαλάσσης πῦρ ἱρωικὸν ὀπκλύσαι φιλονεικῆ. F. PITH.

16 oscula ac vlt. hoc gaudiū] Simile illud Heliod. περὶ σαρκῆ) μὲ ἔχον τὰ ταλευῖα ἡδαιαλῶν ἐσχάτων φιλιμάτων ἔχον ἀείχωνα ἀπεσεῖθλι. F. PITH.

16 ad oscu. dum licet] Leg. da oscula, vel, age da oscu. Iungermannus. ERH.

17 fati properantibus] sic in Institut. Iuris lib. 4. c. vlt. Si quis parentis fata properauerit. Cuiac. in Not. ER.

17 fati properantibus) Propertius: Quod si forte tibi properarent fata quietem. Vopiscus Probo: Fatalem properauit necessitatem. I. à Vov.

18 Mea tunica contextius] Epigrammat.

ἰδὲ ἢ ἔχον ἑαυτῶν κρήνην πῶς φίλοι τὰς χροῦ. Ouid.

Diripui tunicā, nec multum rara nocebat.

Pugnabat tunica se tamen illa tegi. F. P.

19 Si coherentes sic nos vincire catena

Velles, vt nūquā solneret vna dies. F. PITH.

20 Si nihil aliud] Simile quiddam Eustat.

l. 7. Leucip. lib. 3. ἐλεῖσεν, ἔβλυσε ἐσπόμεν ὁ σῆς ἐν δὲ ἡμῶν ἀποκρίσται δέλης, μὴ ἄχαρῶς ἡμῶν τῶν τελευτῶν ἐν ἡμῶν κῆμα καλύφατο. εἰ δὲ ἔχον ἑαυτῶν ἡμῶν ἐσπόμεν ἄγαλάσσο, ἵνα ἔχον ἔχον σικκονῆ ταρῆθι. F. PITH.

21 iuncta nos mors feret) iunctos nos mare feret. Petr. Faber.

21 iuncta nos mors feret.) Legen. cunctos nos mare feret. induxit autem errorem, quod præcedit, vt nos sola morte coniungerent. P. DAN.

21 iuncta nos mors feret) al. iunctos nos m. VVouuer. Suprà dixit, vt nos sola morte coniungerent. Auianus Boethus de Moribus: Multos vitam differentes mors iuncta præuenit. Goldast. in Notis. Sic apud Plaut. Afn. act. 3. sc. 3. Phileniū ad Agrippū.

---certe enim tu vita es
Mibi complectere. AG. facio lubens. PH.
Vtinam sic efferamur! ERHAR.

22 præteriens aliquis tralatione humanitate lapidabit) ex communi humanitatis iure atq; officio terram homini mortuo etiam ignoto sepeliendi causa iniicimus. Quin. et il. Declam. 5. Hinc & ille venit adfectus, quod ignotis cadaveribus humum congerimus. Vbi sub affectus, vel affectionis nomine misericordia, humanitas, mansuetudo, pietas intelligitur, sine cuius intentione cadaver alienum nemo funerat. Quamobrem qui de pietatis generibus scripserunt, primum locum in sepultura voluerūt. Multis P. Faber Semestr. libr. 2. cap. 1. & ex eo VVaramundus de Erenberg, siue potius Eberardus à VVeihe in Meditam. pro Fœderibus lib. 2. num. 9. Adde Tobij cap. 1. & Baccharium in epist. de Recip. laps. ER.

23 tralatiua humanitate) obiter adhibita & perfunctorie.

23 *Tralatio humanitatis*. Suet. *Comitiali morbo & consuetudine correptum, apud conuiuas ementibus postero die raptim inter maximos imbres tralatio extulit funere.* F. PITH.

23 *tralatio humanitate lapidabis*) Ex communi humanitatis iure atque officio terram homini mortuo etiam ignoto sepeliendi causa iniicimus. *Quintil. Declamat. v. Hinc & ille venit adfectus, quod ignotis cadaueribus humum congerimus.* ubi sub affectus vel affectionis nomine misericordia, humanitas, mansuetudo, pietas intelligitur, sine cuius intentione cadauer alienum nemo funerat. *Quimobrem qui de pietatis generibus scripserunt, primum locum in sepultura voluerunt.* Seruius ad Virgilium. Valerius Maxim. libr. 5. cap. 1. Seneca de benef. libr. 5. cap. 20. *Quintil. Decla. 6. Proiecti corporis* Nobis vero genuit (*rerum natura*) non solum miserationem, sed etiam religionem: inde ignotis quoque corporibus transeuntium viatorum collatiua, sepultura, inde iniecta ab alienis humis. *Lact. libr. 6. c. 12.* multis P. Faber Semest. libr. 2. c. 1. quem operæ vidisse. ANO.

23 *tralatio humanitate lapid.*) Sacrum & execrabile, cadauer hominis mortui prægredi nec sepelire: *Schol. Sophocl. oi zop νεκρον ορως αζρον, ζυ μη ανανταυροι κινει, εν αλλοις εναι εδωκον.* *Alia. Var. hist. l. 5. c. 14. Νόμος ζυ ετ Αθηκός ος αν εταρω πετυχη σωλλος ανθρωπος, πάντως επελάλην απεθ γην, εαθη ε ε πεθς δυτμας βλεπωντας.* Hoc maxima religione seruatum apud omnes gentes. *Hieron. ad Sabin. Fossam humum lapidibus construentes, ex more tumulum parant.* I. à VOY.

24 *Lapidabit.*) al. *tumulabit.* ANO.
24 *lapidabit*) *Monte sub hoc lapidum jacet Ballista sepultus.* Pro hoc loco de arena ossibus danda. vide *Od. 28. libr. 1. Horatius.* ANO.

24 *lapidabit*) *Humanitatis negotium gerere dicitur, qui cadauer sepelit, L. & si quis, s. sed interdum, de Religio. ubi scri-*

bit P. Faber. Humanitatis ratione multa se I. C. dicunt, admittere L. 6. de appella. Humanitate suggerente L. 1. vers. quid ergo, *Quando appell. fit.* Cicero: communis humanitatis iure dixit pro Flacco. Si quem infimo loco natum nullo splendore vitæ, nulla commendatione famæ defenderem, tamen cuius ciuem à ciuibus communis humanitatis iure ac misericordia deprecarer, ne ignotis testibus, &c. ciuem ac supplicem vestrum dederitis: *Vide Briffon. in verbo HOMINIS appellatione.* Seneca *epist. 66.* Ita que homines quidè pereunt, ipsa autem humanitas, ad quam homo effingitur, per manet, & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur. *Apuleius Apolog. 2.* Commune ius humanitatis & fas commune dixit, quod commune omnium hominum nostri dicunt L. i. in si. & L. omnes populi, D. de iustit. & iur. & plerumque ius gentium dicitur. *Verba Apuleij hæc sunt:* Athenienses quidem propter commune ius humanitatis ex captiuis Epistolis Philippi Macedonis hostis sui vnâ epistolam, cum singula publicè legerentur, recitari prohibuerunt, ne maritale secretum diuulgarent: præferendum ratifas commune propriæ vltioni. *Et lib. 3. de Ast. aur.* Lugubriter eiulantes, per publicam misericordiam, per commune ius humanitatis aiunt, miseremini indignè cætorum inuenum. Contumeliosa humanitas quid sit apud Senecam *epist. 4.* explicandum. *Quintilian. cap. 2. & vlt. libro 12. Institut.* Hos ille formabat quasi eloquentiæ partus, & vt vetus gubernator litora & portus, & quæ tempestatum signa, quid secundis flatibus, quid aduersis ratio poscat, docebit non humanitatis solum communi ductus officio, sed amore quodam operis. *In L. 2. C. Theod. de postlim. tit. 5. lib. 5.* humanitati sit præstitum. *Spartianus in Antonino Caracalla. ubi de Papiniano & Petronio insu Caracalla occisis:* Tractâ iue sunt (*ait*) eorum per plateam cadauera sine aliqua humanitatis reuerentia. *Idem auctor in Adriano.* De militum etiam ætatis iudicabat, ne quis aut minor quàm virtus poscere, aut maior quàm

quàm pateretur humanitas, in castris contra morem veterem versaretur. *Seneca lib. 1. de Tranquillitat. vite, cap. 15.* Alienis malis torqueri, æterna miseria est: alienis delectari malis, voluptas inhumana, sicut illa inutilis humanitas, flere quia aliquis filium suum efferat, & frontem suam fingere. *Idem Epist. 86.* Humanitas vetat superbum esse, &c. *Vt humanitas, ita & è contrario inhumanitas dicitur ab eodem Seneca Epist. 100. lib. 16.* Quid nunc ex duritia suadeo, &c. Inhumanitas est ista non virtus, &c. *Philip. XI.* Nisi denique naturæ & humanitati inuétus esset inimicus. *Et pro Quintio.* Hæc in homines alienissimos viri boni faciunt, & hominum existimationis & communis humanitatis causa. *Et sub finem.* Aliquam si non propinquitatis, at ætatis suæ, si non hominis, at humanitatis rationem habeat. *Negotium gerere humanitati, merito dicitur, qui mortuum sepelit.* Nim qui cadauer aut reliquias alicuius sepulturæ tradidit memoria humanæ conditionis id facit. *L. quidam in suo, 27. D. de conditio. instit. Seneca ubi de luctu.* Sæpe salua sapientes, &c. & obliuisci quidem suorum, ac memoriam cum corporibus efferre, &c. inhumani est animi, & contra ius pietatis. *Quintilianus in agro redempto, Declamat. 5.* Hinc & ille venit affectus, quod ignotis cadaueribus humam congerimus, & insepultum quodlibet corpus nulla festinatio tam vapidè transeunt, vt non quantulo-cunque veneretur aggesta, id est, *lapidet.* *Idem auctor verbo humanitatis, vsus est in Declamat. 6. Corporis proiecti.* Conueniunt etiam alieni parentes, totum in spectaculum populus effusus est, & ignoto quoque corpori publica humanitas quasi quassdam fecit exequias. Et paulò post: Non sepelis? Vide quæso ne dum litigas, arenam fluctus aggerat, iniiciat humum misericors populus. Et postea, *Nobis verò* (rerum natura) exanimis geauit non solum miserationem, quæ cogitationi nostræ subit, sed etiam religionem. inde ignotis quoque corporibus transeuntium viatorum collatiua sepultura inde iniecta ab a-

lienis. *Seneca lib. 5. de Benefic. cap. 20.* Patrem alicuius in solitudine exanimem inueni, corpus eius sepeliui, &c. præstiti patri eius, quod ipse præstare voluisset, nec non & debuisset. Hoc tamen ita beneficium est, si non misericordiæ & humanitati dedi, vt quodlibet cadauer absconderem, sed si corpus agnouit, si filio tunc præstare me cogitauit. At si terram ignoto mortuo iniecti, nullum in hoc habeo huius officij debitorem in publicum humanus. *Lactantius cap. 12. lib. 6. Institut.* Et quamuis in homine ignoto necessarium sepulturam nulli negandam munus implebimus, in quorum locum quia desunt succedat humanitas, & vbicumque homo desiderabitur, ibi exigi officium nostrum putabimus. In quæ autem magis iustitiæ ratio consistit, quàm in eo, vt quod præstamus nostris per affectum, aliis præstemus per humanitatem, quæ est multò certior, iustiorque, &c. *Iustinus lib. XI.* Eiusq; mortem illacrymatum Alexandrum, benigne profectum, idque eum non moris, sed humanitatis causa fecisse. P. DAN.

24 *Lapidabit,*) *Dionys. Halicarnas. ἀλλ' οἱ παρρηδεις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βου ἐν ᾧ διεσχησθησαν χωρὶς λίθους ὀπισθορῖνες ἐν γλῶσσῃ ἐκείνῃ & ἄν ὡς πῶμα ἐπὶ τοῦ κατὰ οὐρανόν.* F. P.

24 *Arena componet*) Tacitus. *Pisonem Vrania, uxor ac frater Scribonianus T. Iunium Crispina filia composuere.* F. PITH.

24 *Aut præteriens aliquis tralatio humanitate lapidabit, aut quod vltimum est,* (ita enim distinguo atque interpungo) *iratis etiã fluctibus imprudens arena componet.*) Hoc ex veterum religione, vel superstitione potius: Iurisque adeò Pontificij cautionibus prædicat. Fraudè enim plusquam capitalem, ne piaculum dicam sibi capitique suo accersere censebatur, si quis naufrago, seu cadaueri alioqui insepulto, temere fortuitoq; (vt fit) in via obiecto sibi, de glebæ, seu pulueris iniectione, & quidè ter repetita (quæ *Lapidationè* hîc vocat Arbitr) gratiã facere quasi per cõtemptũ neglexisset. Vnde ritè etiã Hor. i. Carm. ex persona naufragi ad nauã præteruehentẽ. *At tu naua, vage ne parce malignus arena*

*Osibus, & capiti inhumato
Particulam dare, &c.*

*Nec non sub eiusdem Odæ exodium:
Quamquam festinas, non est mora longa,
licebit*

Iniecto ter puluere curras.

*Iam quòd de Imprudentis arena Libitina-
ria opera subiungitur à Petronio, explicat
bo in Propertianum illud libri III.*

*Reddite corpus humo, positâque in gur-
gite vita,
Patum sponte tua vilis arena tegas.*

II DOVSA.

*25 imprudens arena comp.] Seneca
Contr. 4. l. 9. Omnibus natura sepulcrum
dedit. naufragos idem fluctus, qui expulit
sepelit.*

*25 imprudens arena] inscia, nescia.
Plaut. Pseud. Emit hospitalem is filium im-
prudens senex. Schop. in Miscellan. Pro-*

pert. lib. 3. eleg. 6.

*Reddite corpus humo, positâque in gurgite
vita*

Patum sponte tua vilis arena tegas.

vbi Doufa P. in Not. reliquis. ER.

*26 componet] sepeliet, condet. Tacit.
in Agricol. Paucioribus tamen lacrymis
compositus est. Pichena in Not. nu. 101. ERH.*

*26 Componat Horat. libro I. Sat. 9. ---
haud mihi quisquam. Omnes composui: A-
cro: in uruis condidi, & sepeliui. Tacit. de
Vita Agric. Paucioribus hominum lacry-
mis composurus es.*

*26 imprudens arena componet] id est,
sepeliet. Virgil. lib. I. Aeneid.*

*Ante diem clauso componet vesper
Olympo.*

Vide Turneb. lib. 18. cap. 14. P. DAN.

*27 Percurrere piscatores) fortasse,
procurrere. RICH.*

CAPVT LX XV.

I **A** Vidimus murmur insolitum, & sub² diæta³ ma-
gistris, quasi cupiētis exire⁴ bellæ⁵ gemitū. Per-
sequuti igitur sonum inuenimus Eumolpum sedentem
membranæque ingenti versus ingerentem. Mirati ergo
quòd illi vacaret in vicinia mortis Poëma facere⁵ extra-
ximus clamantem, iubemúsque bonam habere mentem.
At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, sen-
tentiam explere: laborat carmen in fine. Inicio ego fre-
netico manum, iubéoque Gnythona accedere, & in ter-
ram trahere⁶ b orcam mugientem. *

Hoc opere tandem elaborato casam piscatoriam subimus
mœrentes, ⁷ cibisque naufragio corruptis utcumque cu-
rati tristissimam exegimus noctem. Postero die quum
poneremus consilium, cui nos regioni crederemus, repen-
tè video corpus humanum circumactū leui^c vortice ad li-
tus deferri. Substiti ergo tristis, cœpique⁸ niuentibus
oculis⁹ maris fidem inspicere: &, Hunc forsitan, procla-
mo, in aliqua parte terrarum secura exspectat vxor: forsi-
tan ignarus tempestatis filius: ¹⁰ aut patrem utique reli-

quit

quit aliquem¹¹, cui proficiscens osculum dedit. Hæc
sunt consilia mortalium, hæc vota magnarum cogitatio-
num. ¹² En homo quemadmodum narat. Adhuc tan-
quam ignotum deslebam, quum inuiolatum os fluctus
conuertit in terram, agnouique terribilem paulò antè &
implacabilem Lycam pedibus meis penè subiectum.
Non tenui igitur diutiùs lacrymas, immò percussi semel
iterumque manu pectus: &, Vbi nunc est, inquam ira-
cundia tua? vbi impotentia tua: ¹³ nempe piscibus
bellis que expositus es, & qui paulò antè iactabas vi-
res imperij tui, ¹⁴ de tam magna naue nè tabulam
quidem naufragus habes. ¹⁵ Ite nunc mortales, & ma-
gnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes
fraudibus captas per mille annos disponite. Nempe
hic¹⁶ proxima luce patrimonij sui rationes inspexit:
nempe diem etiam quòd venturus esset in patriam ani-
mo suo finxit. Dij deæque, quàm longè à destina-
tione sua iacet! ¹⁷ Sed non sola mortalibus maria
hanc fidem præstant. Illum bellantem arma deci-
piunt: ¹⁸ illum diis vota reddentem penatum suo-
rum ruina sepelit: ille vehiculo lapsus properantem
spiritum excussit. Cibis avidum strangulauit, absti-
nentem frugalitas. ¹⁹ Si bene calculum ponas, vbique
naufragium est. ²⁰ At enim fluctibus obruto non con-
tingit sepultura. Tanquam ²¹ interfit periturum cor-
pus quæ ratio ²² consumat, ignis, an fluctus, an mora.
Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura sunt: ²³ fe-
ræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis
accipiat. Immò hanc ²⁴ pœnam grauissimam cre-
dimus, vbi seruis irascimur. ²⁵ Quæ ergo dementia
est, ²⁶ omnia facere, ne quid è nobis relinquat sepul-
tura? * * *

²⁷ Et Lycam quidem rogi inimicis collatus manibus
adolebat: Eumolpus autem ²⁸ dum Epigramma mor-
tuo facit, oculos ad arcescendos sensus longiùs mit-
tit. * *

*a forte mu-
gitiu in-
fra e. dixit
in terram
trahere
porcam
mugientem.*

b al. porcã.

*c al. vertice,
melius.
Vortice
Ver. rapidus
vorat equo
ge vortex.*

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXIV. T. PETR. SATYRICON.

Vdimus murmur insolitum, & subdieta magistri, quasi cupietis exire bellue gemitum. Persequuti igitur sonum inuenimus Eumolpum sedentem, membranaeque ingenti versus ingerentem.) Diatam pro Coenatione hoc loco, an cubili potius, in quo nauicularius, hoc est, nauigij magister conquiescit, sumere videtur. Vnde & Diatarij apud Iuriconsultos, qui in nauibus custodie causa praponuntur Legi. §. Et sunt quidam. De Bellua porro gemitu nescio quid e Seneca Ludo mihi de morte Claudiana videor electasse. & credo Eumolpum significari, alienissimo loco, tum tempore, quippe in ipsa mortis vicinia, Poetantem: imò & cum mugitu quodam versus suos, naucleri Diatae tanquam Musæo inclusum, ridiculè ingerentem membranae. Idem enim prope modum illic de stupore illo Cesare, ouicula mera, Cordubensis noster Philosophus: Tum Hercules primo adpectu sanè perturbatus est, vt qui etiam non omnia monstra timuerit (lego, domuerit) vt vidit noui generis faciem, insolitum incessum, vocem nullius terrestris animalis, sed qualis esse marinis belluis solet, raucam & implicatam, putauit sibi tertium decimum laborem venisse. Adiuuat suspicionem nostram haud timide sanè quod sequitur, de eodem Eumolpo Iepidissimè confictum: Inicio ego frenetico manum, iubeoque Gytona accedere, & in terram trahere porcã mugientem. Siquidem illic fortè Phocam, avri tẽ Porcã rescribendum, vt Bellua (quod præcesserat) gemitu omni ex parte respondeat. I. DOVSA.

I Audimus murmur.) Fulgent. de Allegor. librorum. Virgil. Quales vatũ imagines esse solent, dum adsumptis ad opus conficiendum tabulis, stupida fronte arcuum quoddam latranti intrinsecus tractu

submurmurant. Stat. Sylua. tertiã ad Vxorẽ.

-----tu procurrentia primis Carmina nostra sonis: totãque in murmure noctes

Aure raris vigili.----- I.ã Vov. I Audimus murmur insolitum) Non abfimile est, quod de semetipso Statius ad Vxorẽ, libr. 3. Syluar.

-----Tu procurrentia primis Carmina nostra sonis, totãque in murmure noctes

Aure raris vigili.---Isa. Pontanus in Glossario Gallico, verb. Baritus, de Bardis Poëtis Gallis. ERH.

2 diata) Diata habitatio in hortis. Plin. epist. l. 5. Contra mediam ferè porticum zeta recedit, quæ quatuor platanis inumbratur. L. 55. §. Lignis, D. de leg. 3. diata sunt hypocausta. Plin. vaporaria. Diata est quæ aliis coenatio. Sidon. Ex triclinio in diatam siue coenatiunculam fit transitus. Seruius ad Virg. Aeneid. i. -----voicẽque per ampla volutant Atria-----ex Catone adserit veteres in atrio epulari solitos. At atrienses, principes serui tricliniari. Plaut. Pseud. Condus pronus procurator penè. H. A. Quasi te dicas atriensem. PS. Ego? imò ego atriensi impero. hinc liquet cur in Glossis: Atriensis Στρατιάρχης Στρατιάρχης, diatarij meminit Vlpian. L. Quæsitum. §. Idem. D. de instr. vel instrum. leg. Paulò Sent. libro tertio titul. de Legat. zetarij, vt Plin. zeta & zetula diata, diatutl. In quo hallucinatus vir doctus, qui adserit zecam τὸ τῆς ζῆν; vt diatam τὸ τῆς Στρατῶν. Nihil enim aliud, nisi scriptionis mutatio, vt apud Phœbadium contra Arrian. in principio: Nisi illam zabolica subtilitatis fraudem viderem. pro diabolicæ. Ergo omnis mansio appellari potest diata. Petronius

οικησις μετὰ τὸ τρίμιον. hinc fortè diatarij. Vlpian. L. i. §. 3. D. Nauitæ caup. stabul. vt rec. rest. qui custodiae gratia nauibus praponuntur. I. à Vov.

3 Magistri.) Gloss. Magister gubernator. Glossarium: Magister, ἐπιστάτης, Hesy-ch. Gloss. Magister nauis, κυβερνήτης. L. 3. de Nauif. l. 37. de Nauic. C. Theod. Virg. Aen. 5. Valerius Flacc. l. 8. Puppe procul summa vigilia post terga magistri. I. à Vov.

4 bellua.) Suet. Ner. cap. 12. Exhibuit naumachiam marinis aquis, innantibus belluis. I. à Vov.

4 Bellua gemitum. Senec. Vocem nullius terrestris animalis sed qualis esse marinis belluis solet, raucam & implicatam. Dositheus magister: bellua marina, τὸ πῖστριξ. Gloss. Bellua κινώδ αλ. εν. κινώδ, Fest. Balenam belluam marinam ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse cerum. Gloss. κινώδ, Pistrix, de bellua. F. PIT.

4 Bellua.) balenæ, quæ bellua vocatur. Claudian. lib. 2. in Eutrop, Sic ruit in rupes, amisso pisce sodali Bellua -----

Sauaro ad Sidon. lib. 5. epigram. 13. ERH.

5 Extraximus demantem, iubemusque bonã habere mentem.) Id est, sanam & validam: quasi dicas, ad pristina sanitatem redire. Sic & supra. Et (quod rarissimum est) amas bonam mentem. Nec minus infra. Nescio quo modo bona mentis soror est pauertas. Item alibi: Ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valitudinem petunt, Vbi postremum d. Bonamputo abundare. Sed & Propert. lib. 3. Mens bona, si qua Dea es. denique passim alibi Ouidius. I. Dov.

6 porcã mugientem.) Optimus Codex, portam mugientem. L. poetam mugientem. Scal.

6 in terram trahere porcã mugientem.) Leg. orcam. est piscis apud Plin. libr. 9. cap. 6. & quidem ex belluarum genere. Iungerman. An leg. phocam? Glossæ: φώκη, vitulus marinus in terram trahere pharisis est piscatorũ. Mugientem, id est, γράνον, apud Hesy-ch. ERH.

7 cibusque naufragio corruptis) Pro-

chorus Hist. de Sancto Ioanne Euangelista, πάντων ἐν ἡμῶν ἐξεβδόντων ἐπὶ τῆς ἑστῆς, ἢ κατακεμήλων, ἢ μὴ δουλῶν πρὸς ἀλλήλοισ λαλῆσαι ἐπὶ τῆ ἀσπίδας, ἢ τῆ φόν, ἢ τῆ νόσος, ἐποίησαν. Sed ὅρατ' ἐλθῆ: ἕως ὅρας ἐν-νάτης πελάγους, ἢ εἰς ἐαυτοῖς ἐλθόντες εἰσῆλθον. ἢ Σελούριαν, ἢ ὡς ἀναγιγνῶσκουσῶτες ἢ τῆ σαφῶ ἀρτες, λαβῆτων δὲ ἡμῶν, ἢ φασὶ ἐλθων ἢ εἰς ἐαυτοῖς ἐλθόντων, & C. ER.

8 viuentibus oculis.) Iungerman. legit, diligentibus, Putschius, licentibus. ER.

8 viuentibus oculis.) al. micantibus. al. humentibus, P. Fab. licentibus. INN.

9 maris fidem) sic Plinius Panegyri. Infra: Non sola mortalib. maria hanc fidem præstant. Freh. ERH.

9 maris fidem.) Hister. Apol. Intruens mare tranquillum. au: O maris fides: adduco interpr. Tertull. de Pall. Sic & mari fides infamis, & flabris equè mutantibus, de tranquillo prubum, de flustris temperatum, & extẽplo de decumanis inquietat. I. à V.

10 Aut patrẽ utique reliquit, aliquẽ cui proficiscẽs osculũ dedit.) Aliquem, aberat à MS. & sine illo vtiq; per se cõstãt sententia.

Ipsa suis pollens opibus, neque pronominis alieuius indiga. I. DOVSA.

11 cui proficisc. osculum dedit.) Sueton. Ner. c. 37. Neque proficiscens quẽquam osculo impartiuit. Stat. Theb. li. 12. Iam nec coniugibus suprema, nec oscula natũ lungit. Plaurus Mercat. lib. 3. Regum capite 19. Ouidius Trist. I. à Vov.

12 En homo quemadmodum natat.) sumptũ ex Plauto, vt & alia plura. Hui hominuli quanti estis eiccti, vt natant. F. P.

13 nempe pisc. belluisque expof.) Plaut. Piscibus in alio credo præbent pabulum. Agul. lib. 5. Per saxa cautium membris iactaris, alitibus bestijsque obuium ferens pabulum. Mart. vates apud Li. l. 25. Piscibus feris que fiat esca caro tua. I. à Vov.

14 De tam magna nauĩ ne tabulam quidem naufragus habes. ite nunc mortales & magnis cogitationibus pectora implere.) Vetus Poeta in Catalect. de Fortuna inconstantia:

Ite nouas toto terras conquirite mundo,

Nempe manet magna parvula terra
Duces.

Raderus ad Mart. lib. 5. epigr. 71. ERHAR.
15 *Itenuc.*) Iuvenal. l. nunc, & ventis
animam committi. Propert. l. nunc, tolle a-
nimos. Virgil. l. nunc, ingratis offer te irri-
periculis. F. PIT.

16 *proxima luce.*) proximè antea. ta.
Proximus proprium de præterito dicitur:
vt primus de futuro Suprà: *Ei prima statim
nocte in monumentum ferebat.* Infra: *Acce-
fisse hinc tristitia proximum naufragium.* ERH.

17 *Sed non sola maris mortal. hanc fidē
præst.* Seneca lib. 7. *Controu.* Multas rerū
natura mortis vias aperuit, & hæc est con-
ditio generis humani, quod nascimur vno
modo, multis morimur: laqueus, gladius,
præceps locus, venenum, naufragium: mil-
le alia mortes insidiantur miseræ huic ani-
mæ. Firmic. *Astron.* l. i. c. 4. Quidnā de mor-
tium (L. mortalium) vario exitu dicemus?
Ille cogēte fato suspenditur laqueo, at ille
gladio percussus, ille mari fluminibusque
submergiur, ille sævientibus flammis igniq;
traditus in cinerem fauillaf; cōuertitur: il-
le per præcipitia iactatur, ille cadentiū te-
ctorū ruina comprimitur: & quæ sequūtur.
Vide locū. Simonides, Anacreon apud Sto-
beum, Stat. Theb. lib. 9. I. à V o v.

17 *Sed non sola maria.*) Philemo:
ἡ τοῖς ἀλλοῖσι τῷ ἀλαστρον γινῆ) μωοισι
χαμῶν ὡς ἐπικέν. P. DAN.

18 *Illum Diis vota soluentem penatiū
suorum ruina sepelit.*) Variare hoc loco ex
chirographi codicis auctoritate liceat mi-
hi. Nāque in eo non *Sepelit*, verūm *Cō-
perit*. memini lectitare. Vnde & mihi scri-
ptura huiuscē lineamenta quasi vestigijs
perse iuncto visum est emendare: *Cooperit*.
Nec tamen (vt ne hoc quoque d. stimu-
le) hinc manuscripta deterior cūsa lectio.
Hæc est eadem: I. DAVSA.

14 *si bene calculus ponas.*) Plinius Se-
cund. l. 2. ep. 14. *Hic quoque in conditomi-
bus diligendus ponendus est calculus.* Bæth.
l. 2. prof. 3. de Conf. l. *calculus ponere.*
Suzmanus in Not. no. 58. ERH.

20 *At equi fluctibus obruto non conti-*

git sepultura. Tanquam interstiti periturum
corpus quæ ratio consumat, ignis, an fluctus,
an mora. *Quicquid feceris, omnia hæc eodē
ventura sunt, fera tamen corpus lacerabūt.*
Tanquam melius ignis accipiat.) Totā ferē
huiuscē loci sententiam ab Arbitro mutua-
tus Minut. *Felix, quum scribit*: Inde vide-
licet & exferantur rogos, & damnant ig-
nium sepulturas. quasi non omne corpus,
& si flammis subtrahatur, annis tamē & æ-
tatibus in terrā resoluatur: nec inter sit, vtrū
fera diripiant, an maria consumant, an hu-
mus contegat, an flamma subducatur: quum
cadaveribus omnis sepultura, si sentiunt,
pœna est, si non sentiunt, ipsa conficiendi
celeritate medicina. I. Dov.

20 *At enim fluctibus obruto*) Stob. λόγ.
96. Philemonis illud adducit ex Ephebi:
ἡ τοῖς ἀλλοῖσι τῷ ἀλαστρον γινῆ) χαμῶν.
ANO.

21 *Tanquam interstiti*) Teles: τὶ ἄγε-
ρέρι τὸ πρὸς κατακλιθεῖσαι, ἢ τὸ πρὸς κλιθεῖ-
καταπροσδραμεῖ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς ὄντα, τὸ
πορακῶν, ἢ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ τὸ σκαλοκῶν. Sen-
eca de Fortunat. *Quid interest ignis, me an fe-
ra consumat, an tempus omnium sepul-
tura?* FR. PIT.

21 *Tanquam interstiti periturum cor-
pus.* Ipse nos D. Cyprianus ita monet: *No-
strum nihil interest, aut à quo, aut quando
perimamur mortis & sanguinis premium à
Domino recepturi.* Ph. Camer. Horar. fuc-
cif. Cent. 3. cui adde VVarenundum de
Erenberg sine Eberhardum à VVeithe in
d. finit. Fæderis nouè repexa, libro 2. nu.
99. 105. 106 ERH.

22 *ignis an fluctus, an mora.*) L. mare,
sicut supra: *Vtinam me solum inimicus ignis
hauriret, vtinam Hiberum inuaderet mare:*
P. tichius. Sed quia *fluctus* meminit, n. hinc
videtur mutandum, nomine *mora* ante le-
git mortem naturalem. ERHAR.

22 *Consumat ignis, an fluctus, an mo-
ra.*) Minutius Oct. iun 298. *Non interest
vtrūm fera diripiāt, an maria consumant.*
vnde forte leg. pro *mora, mare.* ANO.

23 *Fera tamen corpus lacerab.*)
Sallust. in Iug. *Feralis pestis absumat.*
Ritig. ERH.

24 *pœnam grauissimam credimus vbi
seruis irascimur*) vide L. 28. §. igni, D. de
pœn. Harmenopol. l. 8. tit. 12. in princ. Basili-
con lib. 60. l. 51. cap. 29. & libro 6. Eclo-
ga 6. ERH.

24 *Imò hanc pœnam*] Senec. Vitæ ac
salubrem temperaturam, non hanc quæ
nuper inuenta est similis incendio, adeo
quidem vt conuictū in aliquo scelere ser-
uum, vinum lavari oporteat. Nihil autem
videtur interesse, ardeat balneum, an ca-
leat. FR. PIT.

24 *Imò hanc pœnam grauiss. cred.
vbi seruis irasc.* L. Capitalium. §. I. qui cre-
matur. D. de pœnis. rectè autem *pœnam
grauissimam.* Summa supplicia sunt, crux,
crematio, decollatio. Mediocrium delicto-
rum pœnæ, metallum, ludus, deportatio.
Minimè, relegatio, exilium, opus publ. vin-
cula, inquit Paul. Sent. libr. 5. de abolitio.
quos gradus pœnarum constituit etiā Cal-
listrat. l. Capitalium. D. de pœnis. At inter
summas pœnas grauissimas viuicrematio.
Paul. lib. 5. Sent. Ad l. Cornel. de sicar. &
venef. Magica artis conscios summo sup-
plicio affici placuit, id est, bestiis obici aut
cruci suffigi. Ipsi autem magi viui exurū-
tur. Grauius crimen magum esse, quàm
magicae artis conscium. ideo Magi grauif-
sima pœna puniuntur, nempe igne, vti &
aruspices: L. nullus, C. de Malef. & Math.
At Magicae artis conscij summo quidem
supplicio afficiuntur, id est, bestiis subii-
ciuntur, aut cruci suffiguntur, sed non gra-
uissimo: id est, vt Tertull. de anima, viuicō-
buritio. Petror. sup. *Conclamabo seruos pœ-
nam grauiolem timentes precipitasse se in*

mare. Per pœnam grauiolem, aut crucis, aut
ignis, aut bestiariū supplicij inuit. I. à V.

25 *Quæ ergo dementia est, omnia fa-
cere.*) *Omnia facere*, genus loquendi non
vulgare, quod ferè dicebāt de irrito cona-
tu. Cicero. At verò facere omnia, vt adipi-
scamur, quæ secundum naturam sunt, Mart.
Omnia cum fecit, Thaidæ Thaidæ olct. Scalig.
ad Virg. Culicem. F. PIT.

25 *omnia facere*) Græci ἅπαντα δ' ἀν-
de irrito conatu: vt docuit Ill. Scalig. Mart.
lib. 2. ep. 14. *Omnia cum feceris, s. à reuuen-
te deo.* Idem: *Vt peccare velis cum feceris om-
nia, falli. Nou potes.*—Seneca epist. 125.
Quid formam colis? Cūm omnia feceris, à
multis animalibus vinceris. I. à V o v.

26 *Omnia facere*] genus loquendi nō
vulgare in vtraque lingua: quod ferè dice-
bant de irrito conatu. Scalig. in Catalect.
comment. in Culic. vbi congestis exemplo-
rum copiam. Vfus & supra Petron. *Quid i-
ta omnia fecisti, vt quos tuebaris, absconde-
res.* ERHAR.

27 *Et Licam quidem rogos inimicis col-
latus manibus adoleuit*) scilicet meis, qui
paulò antea cum eodem inimicitias, &
quidem capitales, in gratiis vtique, nimif-
que adeo aduersus animi mei sententiam
exercere fueram coactus. I. Dov.

28 *dum Epigramma mortuo facit*) Lu-
cian. ὅτι περὶ χαμῶν τῶν γὰρ, ἢ σαραπι-
δες, ἢ σῆλαι. ἢ ἐπιγραμματα τοῖς ἐλίγῳ
ἔγραψα. In Diplad. Athen. l. 2.
Iuuenal. Sat. 3.

tituli—titulo res digna sepulchri-
ita semper. Vet. inscrip.

CAPVT LXXVI.

Hoc¹ peracto libenter officio, destinatum carpinus
concedimus, ex quo haud procul impositum arce subli-
mi oppidum cernimus, nec quid esset sciebamur errates,
donec à villico quodam² Crotona esse cognouimus, vrbē
antiquissimam & aliquando Italiæ primam. Quum deinde
diligentiùs explorarem qui homines inhabitaret nobile

solum, quodve genus negotiationis præcipuè probare
 4 post attritas bellis frequentibus opes, 5 O mi, inquit, ho-
 spites, si negotiatores estis, mutata propositum, aliudque
 vitæ præsidium quærite. Sin autem vrbioris notæ homi-
 nes 6 sustinetis semper mentiri, recta ad lucrum curritis. In
 hac enim vrbe non literarum studia celebrantur, non elo-
 quentia locum habet, non frugalitas sanctique mores lau-
 dibus ad fructum perueniunt, sed quotiescumque homi-
 nes in hac vrbe videritis, scitote in duas partes esse diuisos.
 7 Nam aut captantur, aut captant. 8 In hac vrbe nemo libe-
 ros tollit: quia quisquis suos 9 heredes habet, 14 nec ad sce-
 nas, nec ad spectacula admittitur, sed 11 omnibus prohibe-
 tur commodis, inter ignominiosos latitat. 12 Qui verò nec
 vxores vquam duxerunt, nec proximas necessitudines
 habent, ad summos honores perueniunt, id est, soli milita-
 res, soli fortissimi atque etiam innocentes habentur. Vide-
 bitis, inquit, oppidum, tanquam in pestilentia campos, in
 quibus nihil aliud est 13 nisi cadauera quæ lacerantur, aut
 corui qui lacerant.

*

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. LXXVI. T. PETR. SATYR.

Operactio officio) Lact. lib. 7. c. 12. Ultimum & maximum pietatis officium est peregrinorum & pauperum sepulturam. I. à Vov.
 2 In montem sudantes) Tale illud Apul. Syluosi montis asperum permenis iugum, iam vespera tenebrante peruenimus ad quoddam castellum. F. PIR.
 3 Crotona urbem antiquiss.) Strabo Geogr. l. 6 Cicero lib. 2. de Inuent. Crotona quondam cum florent omnibus copiis, & in Italia in primis numerarentur. Iustinus lib. 20. I. T.
 3 Crotona esse cognouimus) de Crotonensium pristina virtute, qua aliquando fuit Italia prima, vt ait Petron. præter Strabon. l. 6 M. Cic. 2. Rhetoric, de luxuria autem & v. tæ genere post attritas bellis frequentibus vires, de quibus inde ab hoc loco vsque a calcæ libelli Petron. vide Iustinum Epist. l. 20 Bôgarf. in Not. Non de Crotona seu Roma potius in Crotona Arbitri intellegendus. Nihil in vrbe sincerum ait, nec fin-

cero locum. Martial. eadè omnia de Roma l. 4. epi. 5. vbi iisdem argumentis, quibus hic rusticus, Fabianum ab vrbe deterreret. Raderus Comment. Adde Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 4. epigr. 56. in princ. ERH.
 4 post attritas bellis frequentibus opes) Atterere, pro absumere. Apul. l. II. Nam & viriculas patrimoniij peregrinorum attruerant impensa. Sic & conterere pro consumere. Schopp. in Mostell. a. 4. sc. 2. Infrâ: Derritaque commoda luxu. ERH.
 4 Post attrit. bell. ciuil. opes) Alibi, in regione bello attrita. Tacit. mox attritis opibus. Sic alio loco Petron. Sed inops, & rebus egenus attritus. vbi vet. quædâ exempl. habent, & rebus egenus attritus. vt alibi, libidinis attritus. Tacit. Popinû & comestationibus & principis imitatione deterritur. F. PITH.
 5 O mi (inquit) hospites, si negotiatores estis, &c. Mi, singulari pro plurali posito, antiquè, quomodo sapienter Plautus no-ster, vt vel Cistellaria:

Mi

Mi homines, mi spectatores, &c.
 Nec minore insolentia Apuleius neutro genere, & quidem numero singulari, eundem vocatiuum efferre ausus Apologia prima in lepidissima illa Platonici Epigrammatis versione.
 Astra vides: Vinam fiam (mi fidus) Olympus,
 Vt multus sic te luminibus videam.
 Quomodo & fœminino Tibullus lib. 1.
 Viue diu, mi dulcis anus, &c.
 Quod quidem vni omnium solertissimo Calligatori Ioseph. Scaligero assentior lubens. Nvm absque illo foret, Mi, pro Mei à Plauto vsurpatum, poteram suspicari. virtute contractionis scilicet: ficti Di, quoque pro Dei, seu Dij, monosyllabum pro dissyllabo scriptitatum animaduertimus. I. DOVSA.
 6 sustinetis semper mentiri) sustinet cum infinitiuo est, audet, in animum inducit. Schopp. in Priap. carm. 47. Inuenal. idem, de Roma Satyr. 3. Quid Roma faciam? mentiri nescio-----Cedamus patria. Raderus ad Martial. lib. 4. epigr. 5. ERHAR.
 7 Nam aut captantur aut captant) Martial. ad Marianum, cuius hereditas penebatur:
 Scis te captari: scis hunc, qui captat auarum:
 Et scis, qui captat, quid, Mariane, velis? &c.
 Venari dixit Horatius viduas auaras. Rader. ad Martial. lib. 6. epist. 44. Quæntiam & apud I. C. vulgaurimus de captatoris institutionibus & volutibus locus. Ramirez Hypomn. ad Martial. lib. 4. epist. 56. in pr. ERHAR.
 8 In hac vrbe nemo liberos tollit, quia quisquis suos heredes habet, &c.) Notum apud I. C. quid sit, SVVS HAERES. Sequitur eximie: I. DOVSA.
 9 suos heredes habet) Alieno vti nihil moror. Pflug.
 10 nec ad scenas, nec ad spectacula) ne idem bis dicat, leg. nec ad scenas. Bongarf. Not. in Iust. lib. 20. ERHAR.
 10 Nec ad scenas, nec ad spectacula

admittitur, sed omnibus prohibetur commodis.) Scena & Spectacula, quamam inter se nota distingui possint, haud sanè video: suspicorque non Scenas, verùm Cœnas scriptitasse Petronium, eas dico, quas & orbis & locupletibus maximè senibus assidue ingerebant turpilocupidi, captatores, hæreditates aliorum animis audis præcipientes, atque inhiantes vulturinum in morem. Commodis porro, id est, honoribus atque immunitatibus, pro queis nos Priuilegia (opinor) dicemus. I. DOVSA.
 10 nec ad scenas, nec ad spectacula admittitur) Leg. nec ad cœnas, nec ad f. a. Bongarf. Notis ad Iust. in.
 11 Omnibus prohibetur commodis) Scauola lib. 7. Digest. Idem quæsit an & commoda, & principales liberalitates, quas libertus ex eadem tribu vsque in diem mortis sue consecutus fuisset, &c. F. PITH.
 12 Qui verò nec uxores vquam duxer.) Amarianus Marcell. libr. 14. Vilia omnia existimant præter orbos & cælibes: nec credi potest quia obsequiorum diuersitate colantur homines, sine liberis. Plutarc. *ὅτι τῆς ἀνδρογαλιότητος ἀπέχονται ἀπὸ τῆς ἀγαθότητος, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο ἄλλοις ἀγαθὸν ἢ τὸ εὖ ποιεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο ἄλλοις ἀγαθὸν ἢ τὸ εὖ ποιεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο ἄλλοις ἀγαθὸν ἢ τὸ εὖ ποιεῖν.* Sc. I. à Vov.
 13 nisi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant) auariores diuitibus ægris per speciem consolationis affi lebant, vt scribentur heredes. Quos Petron. vocat coruos, alij vultures, qui cadauera expectant, vt illi heredi, etæ mortè diuitum & orborum. Senec. epist. 95. Aerico agro aliquis asidet, probamus: at si hoc hereditatis causa fecit, vultur est, cadauer expectat. Talem fuisse Reulum Plinius scribit in Epist. talem & Opianum Martialis, &c. Ergo vt olim liberis vultures fuisse sepulchri loco, Silus refert, ita hi hereditetæ sunt diuitum vultures, quorum bona deuorent. Rader. ad Martial. lib. 6. epigr. 43. Hinc Hieroglyphici mortuorum bona captantes vulture cadaueri insidente declarant, multis Pierius lib. 18. Hieroglyphic. ERH.

Q 3

CAPVT LXXVII.

PRudentior Eumolpus conuertit ad nouitatem rei mentem, ¹ genusque diuinationis sibi non displicere confessus est. Iocari ego senem poetica leuitate credebam: quum ille, ² ² Vtinam quidem sufficeret largior scema, id est, vestis humanior, quæ ³ præhiberet mendacio fidem. ⁴ Non me hercules peram istam differrem, sed continuò vos ad magnas opes ducerem. ⁵ Atqui promitto quicquid exigeret, dum modo placeret vestis rapinæ comes, & quicquid Ligurgi villa grassantibus præbuisset. Nam numos in præsentem usum Deum matrem pro fide sua reddituram. Quid ergo, inquit Eumolpus, ⁶ cessamus mimum componere? Facite ergo me dominum, si negotiatio placet. Nemo ausus est artem damnare nihil auferentem. Itaque ut duraret inter omnes tutum mendacium, ⁷ in verba Eumolpi sacramentum iurauimus, ⁸ vri, vinciri, verberari, ferroque ⁹ necari, & quicquid aliud Eumolpus iussisset, ¹⁰ tamquam legitimi gladiatores domino corpora animasque religiosissime addicimus. Post peractum sacramentum ¹¹ seruiliter ficti ¹² dominum consalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter ¹³ condicimus, iuuenem ingentis eloquentiæ, & spei. ideòque de ciuitate sua miserimum senem exiisse, ne aut clientes sodalésque filij sui, aut sepulcrum quotidie ¹⁴ causam lacrymarum cerneret, ¹⁵ accessisse huic tristitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies festertium amiserit: nec illum iactura moueri, ¹⁶ sed destitutum ministerio non agnoscere dignitatem suam. Præterea habere in Africa trecenties festertium fundis ¹⁷ nominibusque depositum. ¹⁸ Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ esse sparsam, ut possit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, ¹⁹ ut plurimum iussiat, ²⁰ ut sit modò solutioris stomachi, cibosque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, ²¹ fundosque mendaces, & perpetuam terrarum sterilitatem. ²² Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulaf-

^a EVMOL-
PVS.

^b ENCOL-
PIVS.

^c fecarij.

tabulafque testamenti ²¹ omnibus diebus renouet: & ne quid ²² scenæ deesset, ²³ quotiescumque aliquem nostrum vocare tentasset: alium pro alio vocaret, ut facillè appareret, dominum etiam eorum meminisse, qui præsentibus non essent. His ita ordinatis, quod bene feliciterque eueniret ²⁴ præcati deos, viam ingredimur. Sed neque Gnython sub insolito fasce durabat, & mercenarius ²⁵ Corax detractor ministerij, posita frequentius sarcina maledicebat properantibus, affirmabatque se aut proiecturum sarcinas, aut cum onere fugiturum. Quid vos, inquit, ²⁶ me iumentum putatis esse, aut ²⁷ lapidariam nauem? ²⁸ hominis operas locaui, non caballi: nec minùs liber sum quàm vos; et si pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, ²⁹ tollebat subinde altiùs pedem & strepitu ³⁰ obscœno simul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gnython, & singulos strepitus eius pari clangore prosequabatur. * * *

VAR. AVT. COMMENT. CAP. LXXVII. T. PETRON.
SATYRICON.

Enisque diuinationis] Leg. diuinationis, hoc est, quò quis ad diuitias peruenire possit. vox deriuata à diuinito, quod inuenire est in Accij Astyanacte. Gruter. Suspicion. lib. 1. cap. 12. Sine dubio rusticus illis recensuerat aliquot genera, quibus Crõtone homines ditescerent. ERH.

¹ genusque diuinationis] V. diuinitio- nis. L. ditationis. D. Gruterus lib. 1. Susp. cap. 12. diuinationis, à diuite, quo vltus Accius.

¹ Genusque diuinationis sibi non displicere confessus est.] Diuinitio habebat exemplar Manuscriptum. Vnde nos, Diuinationis, excrebrare ausi fuimus. I. DOVSA.

² Vtinam quidem sufficeret largior scena, id est, vestis humanior, quæ præberet mendacio fidem.] Ita enim, lego, inductis superfluis illi e glossemate; ut appareat proçus: Vestimentum latius, Verum

tempestat meminì quò quondà fuit, quum Scema reponendù arbitraret, motus cù Vetterù auctoritate, tum Comici nostri comprimis, apud quem ²⁰ Scema, Scema, hoc est, genere foeminino prolatum memineram lectitasse. ut Amphitr.

Quod ego huc processi sic cum seruilis scema.

Pro vestimenti genere. Nunc Plinianæ potiùs sententiæ accedo, Nepotis dico, ita epist. libr. 7. argumentantis: Nonne quum surgis ad agendum, tum maximè tibi ipse diffidus, tum commutata, non dico plurima, sed omnia cupis? utique si latior scena, & corona diffusior. Suspiciòrque de comitatu suo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id est, frequentiore, minique adeò æstinè viaticatum sibi, tum cultiùs ali-quantò exornatum desiderare prædicat sese. ne videlicet simulatas diuitis domini partes, & quasi Mimicam per-

sonam actitare videatur. tamen non ignorem, sumi quoque interdum pro loco ipso, ubi quispiam se ostentat, sive specimen facit. Vnde, *In scenam prodire, μετὰ πομπῆς*. quomodo & ipse Arbitrator aliquantulum post in eodem adhuc argumento versans: *Est ne quid scena deesset, &c.* I. DOVSA.

2 *Vtinam quidem sufficeret largior scena, id est, vestis humanior, qua praeberet m. f.*) ita legend. Plin. epist. libr. 7. *Nonne cum surgis ad agendum, maxime tibi ipse dissidis? utique si largior scena, & corona diffusior.* Suspicor de comitatu suo loqui Eumolpum, quem ampliore, tum cultius ornatum desiderare se praedicat. Vide Duf. I. Palmer. *largior schema, qua praeberet. m. f.* Illa: *id est, vestis humanior, vestimentum latius.* manifestò è glossa Ian. Gulielm. L. *largior scena, id est, vestis h. v. lautius.* T. I.

2 *largior scena, id est, vestis humanior, vestimentum latius*) Leg. *largior schema, praeberet.* illa enim, *id est, vestis humanior, vestimentum latius,* manifestò è glossa Palmer. in Spicileg. vel, *largior scena, id est, v. h. v. lautius.* cui lectioniam argumenta dicuntur. Gulielm. Plaut. quæst. in Epidic. cap. vlt. Mihi videtur nihil mutandum, praeterquam τὸ *scena* in *schema* cum Palmerio. Etenim Petronius proprietatis observantissimus distinguit inter *vestem* & *vestimentum*, ut *vestis* sit strictior & elegantior, *vestimentum* laxius & negligentius: *vestis*, qua corpus induitur, *vestimentum*, quod vesti superiniicitur. Eodem pacto in hoc Satyrico distinguit inter *plumas* & *pinnas*, inter *odium* & *iram*, inter *petere* & *velle*, & id genus similia. ERH.

3 *praeberet*) Leg. *praeberet.* Gulielm. d. I. ANO.

4 *pœnam istam differrem*) Leg. *peram istam.* *pera* est Græcorum *περα*, non, inquit, *differrem experiri.* Palmer. in Spicileg. cui ad stipulantur Pithœus, Gulielm. alij. ERH.

4 *Non me hercules pœnam istam differrem*) Leg. *perampera* est Græcorum

περα. Non, inquit, *differrem experiri.* Palm. Spicil. ANO.

4 *Non me hercules pœnam istam differrem, sed continuo vos ad magnas opes ducerem*] Ita editiones, quas correctissimas nobis exhibuit Gallia. pro quo vnus atque vnicus ille Pithœus noster, *Peram*, restituit. cui etiam codex chirographus toties à me ob probitatem laudatus hac vtique in parte assentabatur. Cuius vicem haud in scitè mihi supplere videtur posse Græca dictio, in hunc locum (si qua alia) convenientissima: *περα* inquit, hoc est tentamentum, siue ad eò experimentum, atque id quod Gallico, *La preuue*: vernaculo sermone, *Ben protue*, perhibere vulgo solemus, facta à gestu in alenum migratione. Neque aliam sanè Pithœi mentem super hoc loco fuisse, persuasum mihi. I. DOVSA.

4 *Peram istam differrem*) Martial. *Ne mendica ferat barbati prandia nudi,*

Dormiat & terrico cum cane, peram rogat. F. PITH.

5 *cessamus mimum componere?*) perseverat in eadem translatione, quam ceperat ante: *Vtinam quidem sufficeret.* &c. Ad hæc verbo cum Eucolpo, respondisset adesse scenam, subiicit senex, *ergo quid cessamus mimicam fabulam componere?* quam illico componunt, & in Eumolpi verba iurant, & in seruilem modum ficti dominum eum salutant, tum quæ ipse proponit de opulentia & orbitate sua, vt legitima verba mimi, condiscunt. itaque in illis: *darumque ab Eumolpo filium condicimus, L. condiscimus.* Ianus Gulielmus Plantinis Quaestionibus. ANO.

5 *mimum componere*] Sueton. Oth. cap. 22. *Ne pœna acrior canem mimum divulgaret.* ita passim apud scriptores. I. à Vov.

5 *cessamus mimum componere*] perseverat in eadem translatione, quam ceperat ante: *Vtinam quidem sufficeret,* &c. Ad hæc verba cum Eucolpo respondisset adesse scenam, subiicit senex: *ergo quid cessamus mimicam fabulam componere?* quam

auetur Goldastus legit, *aucturo.* præcessit enim, *παραίσιον καὶ ἀφ' ἑμαυτοῦ, ἀυκτορο.* Manil. lib. 4. Astron.

Nunc caput in mortem vendunt, & funus harenæ.

Hi autem quia liberi, iuramento solemniter interposito fiebant, iurabatque novitius gladiator, se omnia passurum, aufurumque: quæ legitimum gladiatorem ius mos esset: hoc est, vitionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoritate forma in his Petronij, cuius meminit Horat. lib. 2. Sat. 7.

Quid refert vri, virgis, ferroque necari, Auctoratus eas? -----

Acro: *Gladiatores ita se vendunt, & cautiones faciunt, vri flammis, virgis scari, ferroque necari.* Hæc breuiter ex Scalig. Comment. ad Manil. lib. 4. Astron. Turn. Aduers. lib. 2. cap. 20. P. Fabri Semestr. lib. 2. cap. 11. P. Pithœi Not. ad tit. 9. Collat. LL. Mosæ. & Rom. Barn. Briffonij de Formul. lib. 8. Iureti Mæcellan. in Symmach. lib. 2. epist. 46. Durantij Variarum lection. lib. 1. ca. 8. Palmerij Spicileg. Lipsij Saturn. serm. lib. 2. c. 5. Ramirezij Hypomnem. ad Martial. lib. 2. præfat. n. 7. VVarenmundo de Erenberg. Definition. Fœderis lib. 2. n. 133. ERH.

7 *verberari ferroque necari*) Leg. *virgis ferroque necari.* Turneb. d. I. eumque secutus Durant. d. I. Ego nihil muto: & vulgatam lectionem fulcio hæc Helenij verbis: *vri flammis, virgis scari, ferroque necari,* ubi Goldastus putat verba esse transposita, reponendaque hoc modo, *virgis necari ferroque scari:* aut certè leg. *virgis verberari, ferroque necari.* ERHAR.

7 *Vri, vinciri*) Sacramentum est auctorantium se lanistæ apud Senec. epi. 37. & Tertull. F. PITH.

8 *tanquam legitimi gladiatores domino corpora animasque religiosè addicimus*) *Legitimus gladiator* est auctoratus, id est. *ἀδ' αὐτῆς εἰς δ' ἑλόν αὐτὸν βάλλον,* erant enim hi liberi: itaque cum sponte libertatem penitus vendidissent seruli hoc sacramento obstringebantur, corpora animasque addicentes. aptè igitur

quam illico componunt, & in Eumolpi verba iurant, & in seruilem modum ficti dominum eum salutant, tum quæ ipse proponit de opulentia & orbitate sua, vt legitima verba mimi, condiscunt. Galiel. Plaut. quæst. in Epidic. vlt. ERH.

6 *in verba Eumolpi sacramentum iurauimus, vri, vinciri*) Duplex genus inter gladiatores, *Coacti* & *Voluntarij.* *Coacti*, serui, damnati, captiui: *Voluntarij*, liberi, quique pretio se addicebant. Hi propriè auctorati. Gloss. *Auctoratus* *ἐδ' αὐτῆς εἰς δ' ἑλόν αὐτὸν βάλλον, ἢ μονομαχίῳ.* Seneca apocolocynt. Manil. lib. 4. Astron. *Nunc caput in mortem vendunt, & funus arena.* ad quæ verba vide Scalig. De his Tertull. lib. 11. ad Martyres. Cullistratus l. 3. §. lege. D. de testibus. Cassiodorus lib. 5. epist. antepenult. Hi autem quia liberi, iuramento solemniter interposito fiebant, iurabatque novitius gladiator, se omnia passurum, aufurumque: quæ legitimum gladiatorem ius mos esset, hoc est, vitionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoritate forma in his Petronij, cuius meminit Horatius. *Quid refert vri virgis, ferroque necari, Auctoratus eas?* -----

Acro: *Gladiatores ita se vendunt, & cautiones faciunt, vri flammis, virgis scari, ferroque necari.* Seneca epist. 37. lib. 10. Decla. 4. Tibull. lib. 1. Eleg. 9. Tertul. de Spect. Vide Pet. Fabri Semestr. lib. 2. cap. 11. Pet. Pithœi not. ad tit. 9. col. 11. Mosæicar. & Roman. B. Briff. de formul. lib. 8. Lips. Saturn. Serm. libr. 2. cap. 5. Turneb. Aduers. libr. 2. cap. 20. qui in Petr. *vri virgis, ferroque necari,* eius sententiæ Durant. Variar. libr. 1. cap. 8. I. DOVSA.

6 *in verba Eumolpi sacramentum iurauimus, vri, &c.*) duplex genus inter gladiatores, *Coacti* & *Voluntarij.* *Coacti*, serici, damnati, captiui: *Voluntarij*, liberi quique pretio se addicebant. Hi propriè auctorati. Gloss. *Auctoratus* *ἐδ' αὐτῆς εἰς δ' ἑλόν αὐτὸν βάλλον, ἢ μονομαχίῳ.* Gloss. Cyrilli: *παραίσιον εἰς μονομαχίῳ,*

Petron. et m feruuliter hinc omnia fingantur. alioque n damnati ad ludum auctoramento non obstricti, nec qui bestias depugnare locabant. aut sponte in arenam descendebant. nam quod bestiis cōficiendis operas suas locabant, desperata quidem audacia quæstus gratia manus arena locab. tantum, at auctoritati feruuliter, totos se ludo vendebant. Glossæ Ifidori: *Auctoratio, venditio.* nam sub auctoratione sunt gladiatores qui se vendūt. Manil. ---- *caput in mortem vendunt & funum arena.* Vide Comm. Inuen. ad Sat. xi. *Scripturus leges & regia verbalanista.* Itaque & Vlpian. apud Rufinum. Colla. l. j. Mosaic. & Roman. t. 8. *Qui depugnandi,* inquit, *caussa auctoratus erit, qui ve bestias depugnare locauerit:* distinguit auctoratum ab eo qui bestias depugnare locauit, quorum mentio L. Siue ingenua, §. Qui operas, D. ad SC. Tertyll. L. Testium fides, §. 5. D. testib. Ergo destinati arenæ, damnati, ferui, captiui, & liberi. Qui damnati ad bestias, ferui, vt Tertull. de spect. cap. 10. ad ludum ferui poenæ efficiebantur. Tertull. Apol. cap. 41. Sen. epist. 37. *ἄπδα αττι:* Paulo i. ad Corinth. cap. 4. vt docuit Ill. Scalger: *αεσσο κίμοι τῶ ἀποδωτῶ,* ait Suidas. De Sernitiis & Captiuis notum: dati enim ad ludum libidine Imp. & dominorum. Tert. de spect. cap. 10. Liberi aut precio inducti, aut sola libidine pugnandi. Qui precio inducti, hoc est, *οἱ ἀπδ ἀποροῦ ἰε ἀδων κερτιονες,* vt Græcus interpr. sunt auctorati, aut qui manus arenæ locant tantū n, de quibus diximus. rectè ergo Firmicus libro 7. *Gladiatores efficiet, sed qui damnati ad hoc exitium transferantur* distinguit damnatos, ad bestias, ab iis qui se vendunt aut locant manus arenæ, aut sponte pugnant. Idem Firm. lib. 8. cap. 13. *Qui se ob aliena gratia voluntatem nudant sanguinis, iactura ad mortis spectaculum vendant. Si verò Saturnus hic fuerit, in ludum sententia indicantis adducuntur.* Quamquam hæc de aliis etiam intelligi posse, haud nego. De ingenuis qui adfectione pugnandi in arenam. Tertull.

Cyprian. alij complures. Afin. Pollio ad Cicer. *Qui cum ludum bis gratis depugnasset.* Quæ quidem a me huic fini adducta, vt plenè Petro. caperemus. haud inficior quæpiam aliis tacta, non tamen, vt ait ille, omnia vulgata. I. à Vov.

9 *feruuliter fcti*) in modum & habitum feruilem formati. ERH.

10 *dominum consalutanius*] cuius hæc formula apud Plautum: *Patrone salue.* Mostel. act. 3. sc. 2. ERH.

11 *Conducimus*] Leg. *condiscimus,* docet enim fabulam poëta, vt hic Eumolpus, discunt actores, & discunt simul, dum actionem periclitantur. Gulielm. Plaut. quæst. in Epidic. c. vlt. ERH.

12 *Causam lacrymarum cernevet.*) Martial.

---- *seruos via perdidit omnes, Et pecus, & fructus, non amat inde locum.* F. P. T. H.

13 *accessisse proximum naufragium,* &c.) Theoph. *περὶ ἀλαζονείας, ὁ δὲ ἀλαζον. τοῦ τῆς τις εἶθ' ἐν δείγματι ἐστὶς δὲ ἰσχυρῶς ἐστὶ ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς ὄν ἐν τῇ ἐκλάσει, ὡς ἐργασίας τ' ἀνεστῆκε δὲ ἐξείναι, ἄλλοι, ἢ αὐτὸς ἢ ἄ εἰληφῆ.* I. à Vov.

14 *desitutum ministerio*) pro, *ministeris.* ERH.

15 *nominiibus*) hoc est, positis in foenore. Alcon. *Tituli debitorum nomina dicuntur, præsertim in ijs debitis in quibus hominum nomina scripta sunt, quibus pecunie commodat.* Nomina igitur debitorum tabulis inscripta. hinc Apul. *tabulis flagitari.* Apolo. *Pater eius plurimus creditoribus defœneratus dum undique tabulis flagitaretur.* I. à Vov.

16 *Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidie esse sparsam, vt possit vel Carthaginem capere.*) Propriè Familiam dicit. neque enim alio titulo ierux conditionis homines censi antiquitus, nimirum à *Famulando* auctoribus. I. Cui & Vlpiano in L. i. ff. de v. & vi arma. Vnde & *Gladiatorum Familia* apud Ciceronem. Cuius rei causam hanc reddidit Seneca lib. 6. Epist. 47. *Ne illud quidem*

videtis.

videtis, quam omnem inuidiam maiores nostri domus, omnem et meliorem seruis detraxerint. Dominum, Patrem familiae appellauerunt, Seruus, quod etiam in Minus adhuc durat. Familiar. s. Confirmat hoc ipsum Plautus Amphitr. *Aduenisse familiares dicit.* Item Epidico: *Quis prope rantem me reprehendit pallio?* T. H. Familiaris. Denique alibi complures. I. Dousa.

17 *vt plurimam tustat, vt sit modò solutioris stomachi*) & modò dicit Caiabono in Commentar. ad Theophrasti Character. Confimiliter de Carino captatore testamentario Marullis lib. 5. epig. 40. ---- *aut si mel fac illud, Mentitur iua quod suade tustus.* id est, more ere, vt tandem aliquando aereitatem tuam cernamus. ERH.

17 *plurimum tustat*) hoc potentiorum erat vi & procul spere. Vide Caiabon. ad Theoph. Char. *περὶ ἀλαζονείας.*

18 *Vt sit modò solutioris stomachi*) Lucian. Chronosol. *ἡμετέρας πέναν ἀπαντὰς μὴδ' ἐσθ' ἀερασις τῶ πλεσιω, ἢ σομάχῳ, ἢ κεραλῆς ἐδωῶν, ὡς μόνο δὲ αὐτῶ πέναν τῶ κρεττοῦ.* I. à Vov.

19 *fundòsque mendaces*) infructuosos & spem agricolarum fallentes. ERH.

20 *Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulasque testamenti omnibus * renouet*) videtur desiderari, *Horis,* vel aliquid tale ad lacunæ explementum. Ibidem: I. Dousa.

21 *omnibus * renouet*] Leg. *omnibus horis* (vel diebus, renouet. Pu. schius. Sic Carinus apud Martialem mutauit sepe conditum a se testamentum, vt illiceret captatores ad herenda munera, quibus spem faciebat fœderitatis:

Supremas tibi trices in anno Signanti taoulas, Carine, msi, &c. Carinus elusit captatorem, vt Fabius Labienum apud eundem Martialem libro 7. epigramm. 65. videndus Senec. lib. 6. Benef. 38. Raderus ad Martial. lib. 5. epig. 40. & lib. 6. epig. 44. ERH.

22 *scena*) Apul. lib. 8. *Omnemque scenam sceleris illuminat. scena ferialium*

nuptiarum. passim alij. I. à Vov. 23 *quotiescunque aliquem nostr. vor. vellet, &c.*) Auctor Rhet. ad Heren. libro 4. Notatione ostendit pecuniosi: *Cum puerum respicit hunc unum, quem ego vovi, vos non arbitror nouisse, alio nomine appellat, deinde alio atque alio, heus tu, inquit Sarrus, ne quid isti barbari perturbent, vt ignoti qui audient unum putent eligi de multis.* Seneca de premit. vitæ cap. 17. Horat. libr. i. Sat. 3. I. à Vov.

24 *precati deos.*) Cicero pro Muræna. Quæ precatio sum à diis immortalibus Indices more institutoque maiorum illo die quo aspiciato comitiis centuriatis L. Marcum Conf. lem renuntiaui. Vt ea res mihi magnitudiue meo pop. plebique Romane benè atque foeliciter eueniret. Eadem precor ab iisdem Diis immortalibus, &c. T. I.

25 *Corax detractator ministerij*) Antiquitus mos fuit, vt iter facientes feruum comitem secum traherent, qui farcinas se portat. *αὐτῶν δὲ ἰσοποικῶν* ferret. Sarcinæ autem loris constrictæ. Catul. *Apex sarcinulis.* Festus *Apex: Comprehendere vinculo antiquè aperte dicebant.* Proba igitur lectio Apul. de Mundo: *Soluta compage simulac totius incolumitas interiret. Ad hoc instar Mundi salu em tuetur deus apta & reuincta sui numinis potestate.* Ennius: ---- *si quando vinculis venatua velox Aptasilet canis* ---- Petron. alibi: *Pattior vinculum, ac velu. lecto funebri aptatus.* hinc Græcis sarcinæ *σφοματῶν ἐσθῶα* & ea inuoluta stragulis aut vellib. Pet. supr. *Ego vos in duas pelles conijctam, vinculoq. loris pro sarcinis circumferam.* De seruo qui farcinas ferebat, Lucianus Afin. *ἡσθη δὲ με κατῆς, ἢ ἄ σκῶν: ἢ δὲ ἀπῶαν ἰκολλῶσι.* Apul. Mil. i. *Thessaliam ex negotio petebam, puero unico sequente.* Dixi etiam vasa reficiendo corpori necessaria circumtulisse. Apul. i. Miles. *Ac sin. ul profer oleum vinctui, limcum tersui, & cetera huic vsui.* Nihil rerum istarum inquam, qua ubique itineris nos comitantur. Memorab. ἀνάλοσ & σινδῶδες ζέρον τὰ σπῶ.

ματῶν τῶν ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν, &c. ad locum. Hinc liquet hos feruos ab officio δουλοδοῦς appellasse. Hinc ministerio inferuit Corax. Vide Petron. pag. 46. I. à Voy.

26 lapidariam nauem) fort. Iapygarum nauem, qua lapidibus operatur. ANO.

27 me iumentum putatis esse aut lapidariam nauem) hac formula vii possumus, cum volumus inuere, nos illibera-liter haberi. Pflug. ERH.

28 hominis operas locauit) Locare suas operas est feruire alicui pro mercede. Schop. in Obseruat. ling. Lat.

29 tollebat subinde alius pedem, & strepitu obsceno) dum præ lassitudine & angore pederet. Sic Germani dicimus Er soll vor Angst in die Hofen scheiffen. Facetus in Catone :

Heres post mortem pedit amore suo. id est, præ amore eius defuncti. Et versus Scholasticus :

Credimus esse pedis strepitum, cum tur-gide pedis.

Minutius in Octau. Strepitus per pudenda corporis expressos. vnde liquet cur obscœnum dixerit Petronius. ERH

30 strepitu obscœno, &c.) dum pederet præ anxietate. ANO.

30 strepitu obscœno) honesta locutio. Strepitus obscœnus est τὸ ὀσθ. Glossæ: Peditus, pedum, τὸ ὀσθ. I. à Voy.

31 Ridebat contumaciam Gyton, & singulos strepitus eius pari clamore prosequabatur) Malim clangore: idque Petronianæ sententiæ haud paulò accommodatius. I. DOVSA.

C A P V T L X X V I I I.

MULTOS, inquit Eumolpus, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt ¹ quisque versum pedibus instruxit, ² sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit se continuò in ³ Heliconem venisse. sic ⁴ forensibus ministeriis exercitati, frequenter ad ⁵ carminis tranquillitatem, tamquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes facilius poëma exstrui posse, quam controuersiam ⁶ sententiolis vibrantibus pictam. ^a Cæterum neque generosior spiritus vanitatem amat, ⁷ neque concipere aut edere partum mens potest, nisi ingenti ⁸ flumine literarum inundata. ⁹ Effugiendum est ab omni verborum, vt ita dicam, vtilitate: & sumendæ voces à plebe summotæ, vt fiat,

^b Odi profanum vulgus & arceo.

¹⁰ Præterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibulo colore niteant. ^c Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatij curiosa felicitas. ¹¹ Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut visam ¹² timuerunt calcare. ¹³ Ecce, belli civilis ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus ¹⁴ literis, sub onere labetur.

¹⁵ Non

^a Quid requiratur in poëta.

^b Hora Od. 2. lib. 3.

^c al. versibus fortè sensibus.

¹⁵ Non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt, quod longè melius historici faciunt, sed per ambages, deorumque ministeria, & ¹⁶ fabulosum sententiarum tormentum præcipitandus est liber spiritus, vt potius ¹⁷ furentis animi vaticinatio appareat, quàm religiosæ orationis sub testibus fides, ¹⁸ tamquam si placet hic impetus, etiam si nondum recepit vltimam manum.

VAR. AVT. COMM N. IN CAP LXXVIII. T. PETR. SATYR.

¹ ~~EST~~ quisque versum pedibus instruxit.) Hieron. ad Eustoch. ex Fabio: Poë non potest nosse, nisi qui versum potest struere, sic, poëma exstrui poss. I. à Voy.

² Sensumque teneriorem.) Samb. teneriore. vet. meus teneriorem. vt in textu. I. T.

³ in Heliconem venisse.) quam plurimum Romæ res familiaris domi augusta impellebat, audere aliquid in literis. multi ad forum se conferebant: plures cū agere causas nescirent, aut nimis laboriosum putarent, ad poëtices studium tanquàm in portum confugiebant. Ad istos falsò creditos poëtas referenda sunt hæc Petronij verba, & Persij versus in prolog. Nam quod illi impudentes iactabant, somniasse in Parnasso, & ab ipsis Musis fuisse doctos id Pers. refellit, veram afferens causam, quæ miscellos ad templum Musarum tanquam ad egeitatis suæ asylum compulset. vide Casaub. Cōmen. in Pers. prolo. ER.

⁴ forensibus ministerijs exercitati.) videtur notare Silium Italicū, de quo Mart.

⁵ Proq̃ suo celebrat nunc Heliconæ foro: vt & Lucanum, qui relicto foro ad Heliconem transgressi, pro causis certamina Apollini quam Themidi operari elegerunt. Rader. ad Martial. l. 7. epig. 53. ERH.

⁶ ad carminis tranquillitatem tanquam ad port.) Vide Plin. lib. 9. ep. 7. I. à Voy.

⁷ sententiolis vibrantibus.) Impr. vibrantibus. INN.

⁸ nec concipere aut edere.) impr. concipere aut edere. ANO.

⁹ Neque concipere, aut edere partum mens potest, nisi ingenti flumine literarū inundata.) Ita quidè rectissimè postrema

editio, quum in prioribus omnibus, Inundante, antea legeretur. Vitur ea ipsa Metaphora solens Petronius. vt vel paulò prius: Inundatus hæc Eumolpus inuidia. Item initio: Vno etiam Falerno inundabamur. I. D. ⁸ Flum. literar. inund.) Timocles: Κίμποις τῶν ἀφ' ἑλίου πηγῆς πυνθύουσι ἀεγὼ τῶν ὄντων ἐχθρῶν, οὐσθ' ἀτὸς ἀπέει πεδία τῶ δ' ἐ-ἀροτῶ. F. PIT.

⁹ Effugiendum est ab omni verb. vilitate.) Ioue. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,

Qui nil expositum soleat deducere, nec qui

Communi feriat carmen triuiale monet. I. à Voy.

⁹ Effugiendum est ab omni verb. vilitate.) Seneca lib. 1. Controuers. De alia re longè recedendum est ab omni obscœnitate verborum, & sensuum, quæ dānque fatius est cum causæ detrimento tacere quàm cum verecundia dicere. FR. PIT.

⁹ Effugiendum est ab omni verb. vilitate.) quem locum ex Senec. 1. Controu. adducit in Collect. FR. Pithœus, scias, ἡ ἀεγὼ τῶν ὄντων esse. Loquitur enim Petron. de vili & abiecto nimisque humili dicendi genere, nec proprio aut accommodato. ERH.

Item. Odi profanum vulgus) Versus est Horatij, carm. l. 3. od. 2. Alludit ad Eleusyniorum mysteriorum solemnem morem, vnde exesse per præconē iubebantur profani: is & ad alia sacra extenditur, vt in mirabili ignis prodigio apud Gratium Cyneg. Orphei illustres versus huc alludunt à

Tatiano, Cyrillo, Clemente Alexandrino, Iustino Martyre, & Eusebio in testimoniū citati. Vide de hoc more latē scribentes B. Briffonium de Formul. libro 1. P. Gregorium Syntagm. Iuris lib. 31. cap. 8. Barthium Animaduers. ad Claudian. n. 2466. *Profanum vulgus* dixit propriē & eleganter. Nam vulgaria sunt profana. Hinc Ezechiel, cap. 42. v. 14. Sacerdotes iubet extra depositisque sacris vestibus tractare vulgaria, id est, profana, quod vetus interpres imperiē reddidit, *procedere ad populum*. Zuinglius in Com.ilat. De vulgo ab eruditibus hominibus contemnendo nonnulla notauit Scal. ad Catull. Briffonius d. lib. Rittershulius ad Phædrum. ER.

IO *Præterea curandum est, ne sententia emineant, extra corpus orationis expressa sed inectus vestibus colore niteant* Editio Plantini, & Lugdunensis, & exempl. Autif. *intexto*, quod verius puto. Sic enim hac p. *sensumque teneriore verborum ambitu intexit*. Plin. cap. 48. lib. 8. Aurum intexere, vestibus) in eadem Asia inuenit Artalus Rex, vnde nomen Artalicis. Idem c. 11. lib. 13. *Et tamen adhuc malunt Parthi literas vestibus intexere*. Vtut & M. Tullius eo sæpe verbo metaphoricis. RICH.

II *Ceteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut versum timuerunt calcare*) Scio, cuiusmodi sententiam ex hoc loquendi genere nobis exculcauerit Turneb. receptæ scripturæ vanitate deceptus: quæ mihi ipsa *Via* illa, quam & Homerum principem, sequutōsque mox Lyricos, ac Romanum Vergilium cū Horatio legitime instituisse vult credi Arbitr, asperior ac petricosior videtur. Quis enim *bone mentis* ad hunc quidem modum loqui se possulet? *Versum calcare*? Non ego: Nam quod ad me attinet, sanē nolim. Proinde magna cū fiducia reponendū pronūcio atque edico: *Non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare*. Idque non mihi, sed verō lectioni manu scriptæ credi, atque acceptum referri cupio. I. D. O. V.

II *Ceteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut versum timue-*

runt calcare) Longè probabiliorem censeo lectionem V. C. *aut visam timuerunt calcare. Calcare viam*, vt Horatius,

Et calcanda semel via lethi. RICHARDVS.

12 *versum timuerunt calcare*) pro *terere*, vt à via trita translatio ducta sit, quæ eadem calcatur. Nam & Aristophan. in Auiibus, *ὄδ' Αἰσχύλον πεπατισμένον*, id est, *Æschylum non calcasti*, quod est, non diligenter peruolutasti. Turneb. lib. 4. cap. 29. Doufa ex M. S. *non viderunt viam, q. i. a. c. aut visam t. c. visam* reponit N. Faber.

12 *aut versum timuerunt calcare*) pro *terere*, vt à via trita translatio ducta sit, quæ eadem calcatur. Nam & Aristoph. in Auiib. dixit: *ὄδ' Αἰσχύλον πεπατισμένον*, id est, *Æschylum non bene calcasti*: quod est, eum non tritasti, nec diligenter frequentēque peruolutasti, sed quæ sententia sunt & spinosa aculeisque horrentia, vestigio premere timemus. Turneb. Ad. eferar. l. 4. cap. 19. *Calcare*, pro, contemnere, proterere: nam eos poetas seu verificatores potius tangit, qui hodie sunt frequentissimi, quorum animi impotentes sunt carminum, nec possunt contemnere quod fordium & vulgare est: omnia enim eodem ingenij aut caloris æstimant examine. Barth. ad Claudia. n. 1141. *Timuerunt*, id est, non ausi fuerunt. Auctor de Orig. gent. Rom. *Quam opinionem sequi meitur noster Maro*. Rectè autem Doufa *visam* restituit, pro *versum*, cui Putschius, Freherus, & alij ad stipulantur. ERHAR.

13 *Ecce belli civilis ingens opus*) Ad Lucanum Poëtam trahenda hæc digressio. D. multus. D.

13 *Ecce belli civilis opus quisquis attigerit*) Interpungendus ita videtur locus, *Ecce belli civilis ingens opus: quisquis attigerit*. RICH.

13 *Ecce belli civilis ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus literis, sub onere labetur. Non enim res gesta versibus comprehendenda sunt, quod longè melius Historici faciunt, quàm Poeta, &c.* Aut frustra sū ego, aut ad Lucanum Poëtam, notissimum

illum

illum Ciuiliū bellorum compositorem, trahendum hanc digressionem, qua Satyrice eiusdē Pharsaliā perstringit hic noster: *ὄμοιον* quidem, & quasi ex trauerso, veram ita tamen, vt eum ipsum veluti digito indicare videatur. In quo Petroniū quātum à o crupto, & quidem communi ætatis suę iudicio absuerit, haud obscurè est animaduertere. quo tanti æstimatus. Lucanus, vt non defuerint illis, sequutisque temporibus viri doctrinæ nomine cum prius celebres, atque in his Papinius, & Martialis illi conterraneus ferè, qui eum & Vergilio (si Diis placet) & Homero ipsi parem facere ne dicam antepone, haud quam dubitauit. e. qua fiducia sufflatus ipse virtutis suæ etiam præconium facere, atque in has iniquissimæ contentionis inaniās erumpere veritus non est:

Et quantum mihi restat ad culicem?

Tuat opinionem hanc nostram Censoria illa, quam ibidem præmiserat Eumolpus, principum Poëtarum commemoratio, nō vltra Romanum Vergilium, & curiosam Horatij foelicitatem à Petronio extensa. Subdit enim, *Ceteros* (Lucanum, vt dixi, & totam illam Poëtarum manum haud dubiè designans) *aut non vidisse viam, qua iretur ad carmen, aut visam timuisse calcare*. Idque mihi Oraculi instar: & (si mei arbitrij res suat) vnā mehercule à Petronio *Eumolpicam Troie Halosin*, aut hanc ipsam potius verè Poëticam belli civilis vaticinationem multò mauelim mihi,

Quam vel trecenta Cordubensis illius Pharsalitorum versuum volumina.

Quod ipsum & Quintilianus circumspectè considerans, Oratoribus, quàm Poëtis potius hunc Cæsariani belli scriptorem celsiuit adnumerandū. Vtut est, *ὄμοιον* certè Lucanus ac Petronius noster. indidēque fortasse in contentione studiorum communium aliquanta æmulationis simulas. Vtique enim, imperante crudelissimo Nerone, tum vitæ, tum Genij similitudine dispares, parem vitæ exitum sortui. sed hic (Arbitrum dico) vertente anno post C. Suetonio: L. Tullio Coss. quū aliter Annæus ille Silio Nerua, & Attico

Vestino Coss. anno qui præcesserat modo, ab V. C. DCCCIX. eiusdem Principis iussu fatalia Parcarum fila venis ante diem incisis abruptisset scilicet. I. à Vo v.

13 *Ecce belli civilis ingens opus.*] tangit Lucanum, in cuius vt æqualis inuidiam hoc carmen fecit, & quem è poëtarum numero excludit etiam Quintilian. l. 10. ca. 1. Seru. in I. Aen. & Iornandes in Hist. Gothor. reclamante tamen Sidonio Apollinari. l. 2. ep. 10. Sauro Nor. Rader. ad Martial. l. 14. epigr. 171. Gyraldus Dialog. 4. Barth. ad Claudian. nu. 2227. ERH.

14 *plenus literis.*) sic *plenus scientia* dixit Claud. Mamertus l. 2. cap. 10. *omni scientia refertus*, Eucherius ep. ad Valerian. Sauro ad Sidon. lib. 4. ep. 22. Sic infra. Petron. *Eumolpus felicitate plenus*. Et iterum, *Oratione blandissima plenus*. ERHAR.

15 *Non enim res gesta versibus comprehendenda.*] Lucanus videtur reprehendi, quem etiam nonnulli ob id putauerunt non esse poëtam, vt Martialis de eo ait lib. 14. ANO.

16 *Et fabulosum sentent. tormentum.*) *Fabius libro 1. de eodem, vt videtur, Lucano: Lucanus, inquit, ardens & concitatus, & sententijs clarissimus, &, vt dicam quod sentio, magis Oratoribus quàm Poëtis annumerandus. Seruius in I. Aeneidos: Quod diximus poëtica arte prohiberi, ne apertè ponat historiam, certum est. Lucanus namque in numero Poëtarum esse non meruit: quia videtur historiam composuisse, non poëma.* F. P. I. T.

17 *vt furens animi vaticinatio appareat.*) *Furor* est *ἐνδυσιασμός* ille diuinus, quo coelius adflata Poëtarū natio ad carmen decantandum rapitur. Plato in Ione. Orpheus in Argonaut.

Νῦν δ' ἐπεὶ ἀερόφοιτος ἀπὴν πλοῦ δ' ἡνὶ οἴσῳ.

Impetum vocat Ouid. lib. 1. Fastor.

Est Deus in nobis, agitante calefcimus illo,

Impetus hic sacra femina mentis habet. In tali *ἐνδυσιασμός* constituti Hesiodus & reliqui antiquissimi Poëta, à Mafis sua so-

carmina accepisse commenti sunt. vide Luciam in *Ἰουδαίῃ* *οἰῆς* *Ἡρόδοτ.* Barth. ad Claudian. num. 2448. Porro de furore Poëtico lege Cornelium Agrippam lib. 3. de Occult. Philosoph. ERH.

18. *tanquam si placet hic impetus*) Putschius legit *tangam*. ineptè. particulam *tanquam* sic absolute & supra posuit: & *me tanquam furivus subinde osculis verberabat*. Et iterum: *qui tanquam toga virilis stolam sumpsit*, Marius Victorinus de Art. Grammat. libr. 4. Hoc genus metri maxime desiderat separari in duas clausulas, tamquam.

Super alta vectus Atys: *dehinc, Celeri rate maria*. Sic vocula *ἄσπετος* non tantum similitudinem significat, sed etiam veri speciem, ut Ioan. 2. *Vidimus eum tanquam unigenitum*. hic *ἄσπετος* habetur, cui æquipollet *ἄσπετος* apud Lucam 22. ubi scribitur: *Factus est sudor eius tanquam gutt e sanguinis decurrentes in terram*, quod non sic accipiendum sit, quasi dicere voluerit, Salvatorem emisisse sudorem similem guttis sanguinis, ut ipse tamen sanguis non fuerit: sed intelligendum est, sudorem decurrisse sanguineis guttis. Bucerus Annotat. in Mattheum. cap. 26. versic. 39. ERH.

18 *tanquam si placet hic impetus*.) Tollendum esse asteriscum puto: nihil enim deest, sed *tanquam*, valet exempli gratia: quemadmodum apud Plautum, *veluti, & sicut*:

In Aulularia:

----facinus audax incipit
Qui cum opulento pauper capit rem habere aut negotium,
Velut Megadorus tentat me omnibus miserum modis.

In Pannulo:

Ita me dii ament, tardo amico nihil est quicquam iniquius:
Præsertim homini amanti, qui quicquid agit properat omnia,
Sicut ego hos duco advocatos. RICH.

19 *Etsi nondum recepit ultimam manum*.) Quintil. lib. 1. *summam eloquentiam manum imponerent*. Auf. Paulino. *Quamvis per te summa manus contrigerit*. hinc Seneca ep. 12. *Deditos vino potatio extrema delectat, qua ebrietati summam manum imponit*. Inscriptio Viennæ. *Ad summam manum perduxerunt perfectiones*. I. à V o v.

10 *Orbem iam totum*.) Florus in eadem hist. *Iam penè toto orbe pacato, minus erat imperium Romanum, quam ut illi externis viribus extinguì posset*. I. à V o v.

CAPVT LXXIX.

De Vitiis Romanorum * Epos.

GER. COL-LADON.

Demutatione Reipubl. Romana.

a d. peragabantur.
b fuluum qua.

c risu plebeio tracta.

d lauabat. 921.

Orbem¹ iam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terra, qua² sydus currit utrumque,
Nec satiatus erat, ³ grauidis freta pulsa carinis,
Iam⁴ peragrabantur, ⁵ si quis sinus abditus ultra,
Si qua foret tellus, qua⁶ fuluum mitteret aurum,
Hostis erat, fatisque⁸ in tristia bella paratis
Querebantur opes, non vulgo nota placebant
Gaudia: non^c vsu plebeio trita voluptas.
Assyria concham^d laudabat miles in unda.
Quasitus, tellure nitor certauerat ostro.

Hinc

¹¹ Hinc Numidæ^e crustas, illinc noua veller a Seres.

Atque¹² Arabum populus sua despoliauerat arua.

¹³ Ecce alia clades, & ¹⁴ laese vulnera pacis.

¹⁵ Quæritur in syluis Mauris fera: & ¹⁶ ultimus Ammō

Afrorum¹⁷ excutitur, ne desit bellua dente

Ad¹⁸ mortes & præciosa suas, premit aduena classes

¹⁹ Tygris, & aurata gradicens²⁰ vectatur in aula,

Vt bibat humanum populo plaudente cinorem.

²¹ Hæc pudet effari, ²² perituræq; prodere fata!

²³ Persarum ritu male²⁴ pubescens annis

²⁵ Subripuere viros, ²⁶ exsectaque vis, eræ ferro

In²⁷ Vererem frogere: atque²⁸ ut fuga mobilis cui

Circumscripta mora properantes desserat annos,

²⁹ Quærit se natura, nec inuenit, omnibus ergo

Scuri a placent, ³⁰ traditque enervi corpore gressus,

³¹ Et laxi crines, ³² & lot noua nomina vestis,

³³ Quæque huius querunt, ³⁴ Ecce Afris eruta terris

Citrea³⁵ mensa, greges seruorum, ostrumq; ³⁶ venidens

Ponitur³⁸ ac maculis imitatur vilibus aurum,

Quæ³⁹ turbant censum, hostile ac⁴⁰ male nobile lignum

Turba sepulta æuro circumuenit: ⁴¹ omniaq; orbis

Premia, correptis miles vagus exstruit armis.

Ingeniosa⁴² gula est. Siculo⁴³ scarus æquore mersus,

Ad mensam vitæ perducitur, ⁴⁴ inque Lucrinis

Eruta littoribus⁴⁵ vendunt conchyliæ cænas.

Vt⁴⁶ renouent per damna famem, iam⁴⁷ Phasidos unda

Orbata est auibus: ⁴⁸ mutoque in littore tantum

Sole desertis adspirant frondibus aura.

⁴⁹ Nec minor in campo furor est, ⁵⁰ emittit Quirites

Ad⁵¹ prædam, strepitumque lucri suffragia⁵² vertunt.

Venalis⁵³ populus, venalis curia Patrum:

Est⁵⁴ fauor in precio, senibus quoque libera virtus

Exciderat, sparsisque opibus, conuersa potestas,

Ipsaque⁵⁵ maiestas auro corrupta iacebat.

Pellitur⁵⁶ à populo victus Cato: ^k tristior ille est

Qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.

Namque hoc dedecus est populi, morumque ruina.

Non homo pulsus erat, sed in vno victa potestas,

Romanumque decus, quare tam perditæ Roma

c crustas-
scilicet ad-
uortant.

f bellua poe-
næ.
gat p etiosa
fames.

g viri qua-
runt.
i Aurcaia
Cedrea.

k tristior
id est, detes-
rior. Publius
in Mimis.
Ad tristem
partem stre-
nuæ est su-
spicio.

SC

Ipsa sui merces erat, & sine vindice prada.

⁵⁸ *Præterea gemino deprensam gurgite prædam*

Fœnoris⁵⁹ ingluvies, ⁶⁰ ususque exederat aris.

⁶¹ *Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus:*

Sed velut itabes tacitis concepta medullis

l. al. laceratibus.

Intra membra furens hiris ⁶² latrantibus¹ errat.

Arma placeat miseris, detrita que commoda luxu

Vulneribus reparantur ⁶³ inops audacia tuta est.

m. al. miferam.

⁶⁴ *Hoc^m mersam cæno Romam, somnoque iacentem*

Que poterant artes sanæ ratione mouere,

Nis furor, & bellum, ferroque excita libido?

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXVI. T. PETRONII
SATYRICON.

I *Orbem iam totum*] Citatur à Pomponio Sabino ad illud simile Virgilij lib. 7.

----- *qua Sol utrumque recurrens*

Aspicit Oceanum.----- ANO.

I *Orbem iam totum*) Orbis olim imperium Romanum appellabatur. Sic Aurel. Victor in Diocletian. *Vbi orbis Romani potentiam cepit.* B v s c.

I *Orbem iam totum*) Satyra, in qua vitia Romanorum reprehendantur, Basilius in Annotat. De mutatione Reipubl. Romanæ. Scalig. in Citallect. ERHAR.

2 *Sidus currit ut. umque*] Sic Claudia. de Roma,

----- *Ad Solem victrix utrumque eucurri.*

Oriem videlicet & Occidentem. Petronius *sidus* vocat Solem, ut Grecis est ἀστὴρ. Scholiastes Piniani Olymp. i. ἀστὴρ ἢ πολλὸν συνηκίον ἀστῶν (ὡς ἡστὴρ λέγεται). ὁ δὲ ἀστὴρ. Barth. ad Claudianum, numer. 1048. & prius numer. 490. Ad rem est Petr. Mattheus Histor. Francor. lib. i. nar. i. num. ii. ERH.

3 *gravidis freta pulsa carinis*) gravidis, id est, onustis. E. R.

4 *Iam peragrabantur*) Fort. *perarabantur.* sic Virg.

----- *Aequor arandum.* Delbenius.

5 *si quis sinus abditus ultra*) Sinus proprie, pars illa dicitur, quæ est intra pectoris brachiorumque complexum. Per metiphoram littora curua vocantur, & quasi brachiis mare amplectentia. Sinus etiam prima producta vasis genus est sinuosum galeila. Vergilius Eclog.

----- *Sinum lactis, & hac tibi liba, Priape.*

Expectare sat est. B v s c.

6 *Si qua foret tellus*] Galgacus apud Tacit. *Vitis Iul. Agric.* Romani raptores orbis postquam cuncta vastantibus, desuere terræ, & mare scrutantur: si locuples hostis est, avari, si pauper, ambitiosi. I. à V.

7 *Hæstis erat*) Similia Claudian. lib. i. in Rufin. ----- *Rufino populandus erat.*

Barth. ad Claudianum numer. 169. E. R. H.

8 *fatisque in triglia bella paratis*) *Fatum*, voluntas hoc loco, & apud Verg.

----- *Fatis Iunonis ini iue.* F. P. T.

9 *Quærebantur opes*) Ouid. lib. i. Metamorph. ANO.

10 *Aes pyreum*) Scal. *Affryia cõcham.* Turneb. lib. 4. cap. 19. *A. sese pictum.* Fr. *Ac se pircron.* P. DANIEL.

10 *Affryia concham laudabat miles in vnda*) Henr. ic. Stephan. *Hesperia coccum.* l. m. in ora. alij: *Ac spireum.*

10 *Affryia concham.*) al. *Afopyreon.* l. *At sese pictum miles l. i. v.* Turneb. Palmerius

merius

merius totum locum ita emend.

Æs Ephyreum l. miles in vnda

Quæsitus t. n. c. ostro?

Hinc Numida lapides-----

E. a. c. & lesa v. pacis.

Q. i. f. Mauris fera: & v. h.

Excucitur-----

Ad mortes præiosa fames p. a. classes:

Tigris & a. g. iactatur in aula,

Vt b.-----

H. p. effari parituræque prodere f.

Æs Ephyreum, est Corinthium. Iuvenal. *Ephyreum.* Virg. *Ephyreum.* Quæritur æs Ephyreum esse in amore militi, quod armis non faciat: illud quod faciat, non esse. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemptum illud: *H. Numida accusant:* vnde Turneb. *accusant*, alia occasione subrepsit: cum scriptum esset: *Numida lapides*, id ne quis arbitraretur nominandi casu esse, fuerat qui ad horam adscribit. *accusat.* esse hoc modo: *accusat, Mauras sylvas*, vt Horat. *Maura iacula.* ----- *fames premit a. classes.* Classe ex Aegypto Romam commeatus portabatur. At Imp. eò dementiæ venerant, vt annonaria classe feras ac circo arenam peterent. Sueton. Nerone, *Paritura fata*, iam pridem fata perniciem parturiebant Rom. nunc paritura. I. à V o v.

10 *Affryia concham.*) al. *Afopyreum.* Leg. *At sese pictum laudabat miles in vnda.* Turneb. Aduer. lib. 4. cap. 19. vulg. *Æs pyreum conlaudabat miles in vnda*, Restituendum puto: *Æs Ephyreum conlaudabat miles in vnda.* (seu *ima*) *Quæsitus tellure*----- Nam *vda* in *vnda* mi-grauit non raro. Gifanius Ind. Lucret. Totum locum ita emendo:

Æs Ephyreum l. miles in vnda

Quæsitus t. n. c. ostro:

Hinc Numida lapides-----

E. a. c. & lesa v. pacis:

Q. i. f. Mauris fera: & v. h.

Excucitur-----

Ad mortes præiosa fames p. a. classes:

Tigris & a. g. iactatur in aula,

Vt b.-----

H. p. effari, parituræque prodere f.

Æs Ephyreum. est Corinthium. Iuvenal. *Ephyreum.* Virgil. *Ephyreum.* Quæritur æs Ephyreum esse in amore militi, quod armis non faciat: illud quod faciat, non esse. Palmer. Spicileg. ERH.

II *Numida crustas.*) L. *Numida accusant.* Turneb. Aduer. lib. 4. c. 19. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemptum illud, *Numida accusant.* vnde Turneb. *accusant* alia occasione subrepsit, cum scriptum esset, *Numida lapides*: id ne quis arbitraretur nominandi casu esse, fuerat qui ad oram adscriberet, accusatum esse, hoc modo *accusat.* Palmer. in Spicileg. *Numida crustas*, id est, marmora. Senec. ep. 87. hinc *crusta marmoreæ.* L. 17. 8. *que tabul.* D. de action. empt. Idid. l. 19. cap. 13. Plin. l. 36. cap. 6. Sidon. l. 2. ep. 2. *Iam si marmora inquiras, non illic paros, Charystos, Proconissos, Phryges: Numida, Spartiata, rupium variatarum posuere crustas.* Sauro ad Sidon. d. l. VVeitzius ind. in Dracontij Hexaem. *cruste.* ERH.

II *Numida crustas.*) Seneca ep. 87. *Pauper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes megis & pretiosi orbibus resulerint, nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sint, nisi illis vndique operosa & in modum pictura variegata circumlittato pratexatur.* I. à V o v.

ibid. *non vellera Seres*) Plin. l. 6. c. 17. I. V.

12 *Atque Arabum populus*) L. *populis.* D.

12 *Atque Arabum populus sua despoliauerat arma*) *Quis* verò mente vsque ad eò extensa, vt *Populis*, statim emendandum non videat? I. Dov.

13 *Ecce alia clades*) Seneca. O fata, victus Herculem perimit Lycas: Ecce alia clades, Hercules perimit Lycan. I. à V.

13 *Ecce alia clades*] *clades* quoduis infortunium notat. Barth. in Ceir. Virg. num. 283. ERH.

14 *lesa vulnera pacis*) elegantissimè. Sic Claudian.

----- *vulnere fama.*

Barth. num. 1972. ERHAR.

15 *in sylvis Mauri*) al. *Mauris*, vt solet

Sf 2

Horatius dicere, *Maura vnda, Maurus serpens, Mauris iaculis*. Georg. Fabricius Castigat. Odar Horat. lib. 1. od. 22. Palmer. in Spicileg. ERH.

15 *Queritur in sylvis Mauri fera.*) Saluinus l. 6. *In spectaculis primum deliciarum genus est mori hominis. imitari ferarum alius humanis carnis cum circumstantium voluptate, & conspicientium leuitia. Atque ut hoc fiat ordis impendium est. Advenit loca abdita, lustrantur inuijs saluz, peragratur silue inexplicabiles: Et ut deuorari possint homines, non licet naturam rerum habere aliquid secretum.* I. à Vov.

15 *Queritur in sylvis Mauri fera.*) Iteditio Lugdunensis. Aliquantò rectius, nisi fallor ut sit Enallage numerorum, in *sylvis Mauri*, pro Maurorum, & Mauritania. Potest etiam legi, *Mauro*, tertio casu, pro quæritur à Mauro venatore. Vel, in *sylvis Mauris*. *Maura sylue*, ut apud Horat. *Maura iacula, Mauri angues, & Maura vnda*. Nam de venatione leonum hic Petronium loqui, ea quæ de tygride subiicit facile fidem fecerint. In Mauritania autem multi & magni leones, vel teste Horatio,

*Quale portentum neque militaris
Daunia in lotis alit, æsuletis.
Nec iuba tellus generat, leonum
Arida nutrix.* RICHAR.

16 *Ultimus Hammos.*) Eberhardus Græcista non ineleganter:

*Hamos vox Græca est, à nobis fertur
arena:
Iuppiter hinc Hammon, Lybica regione
vocatur:*

Ergo *ultimus Hammon* possunt intelligi vltima Lybiae deserta, in quibus Hammon Iuppiter colitur. Bvs.

17 *Afforum*) Africa, vnius orbis partis Libya pars multa est, & vel eremis sterilibus obducta, vel propter situm cæli deserta, aut monstroso ac malefico genere bestiarum infesta. Ex hac Romani animas feras pro celebrandis ludis afferri curauerant. Bvs.

17 *Excutitur.*) *excutere*, mouere,

Cic. *Explica atque excute intelligentiam tuam.* Bvs.

18 *Ad mortes pretiosa fames premit aduena classes Tigris, &c.*) Leg. & distinguendum.

Ad mortes pretiosa fames premit aduena classes:

Tigris & aurata gradiens vectatur in aula,

Ut bibat----

18 *fames premit aduena classes.*) Classe ex Aegypto Romam commeatus portabatur. At Imperatores eò dementiæ venerant, ut annonaria classe feras ac circo arenam peterent. Suet. Nerone. Palmer. in Spicileg. ERH.

19 *Tigris & aurata.*) Pomponius Sabinus in *Cirin Virgil.* Tigris velocissima omnium quadrupedum est. Q. Tubero, Fabio Max. Coss. primus Romæ Tigrim ostendit diuus Augustus. in dedicatione theatri Marcelli: post eum diuus Claudius quatuor mansuetas in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius, cum ait:

---- *& aurata Tigris iactatur in aula
Ut bibat humanum populo plaudente
cruorem:*

quod tamen belli illius civilis ætati non congruit. & priora quidem Plinij sunt quæ sequuntur ex Petronio, Sabini illius minorum gentium, Grammatici. F. PITH.

19 *Tigris & aurata gradiens.* Iam quia vngues eius inaurati? Claudian. de Rapt. Proserp. de Bacco:

---- *quem Parthica tigris*

Velat, & auratos in nodum colligit vngues.

Statius libro secundo de Liberi facerdote:

---- *quem discolor ambit*

*Tigris, & auratis aduerberat vnguibus
armos.*

Virgil. Aeneid. 5.

---- *Tergum Getuli immane leonis.*

*Dat Salio, villis onerosum atque vnguibus
aureis.* ER.

20 *vectatur.* etiam Claud. Pompon. Sabinu legitur, *iactatur male aduecta naque* ex Hir-

ex Hircania. Barth. ad Claud. num. 2817. ERH.

20 *vectatur in aula*) Pomp. Sab. in Cyrim. 1976. legit, *iactatur*, & explicat quæ explicatio si vera est, ostendit ætatem Petronij, cuius vitam recenset, cum loqueretur ante bellum quod tangitur. Itaque est ut illud

---- *portusque require Velinos*, de quo Gellius & Paternulus. ANO.

21 *Heu pudei effari*) in v. c. M. S. hi tredecim versus sequuntur post illum,

*Vulneribus reparantur, inops audacia
tuta est.* I. T.

22 *perituræque prod. facta*) Leg. *paritura fata*. Iam pridem fata penicem parturiebant Romanis nunc paritura. Palmer. in Spicileg. ERH.

23 *Perfarum ritu*) vide Rigaltium Not. ad Phædr. lib. 3. fab. 50. Barthium ad Claudian. num. 1396. & numer. 120. malè. ERH AR

23 *Perfarum ritu*) Hoc Domitianus primus prohibuit, quod actitatum tempore Petronij, id est, Neronis. de Domitiano Poëta, atque inter ceteros Statius his maximè verbis, qui huc pertinent ex libro 3. Syluar. de Coma Earini. ANO.

23 *Perfarum ritu, malè pubescentibus
Surrupere viros, exsectaque viscera ferro
In Venerem fringere.*) Cuius sententiæ acrimoniam in animo habuisse videri potest sanctissimus Martyr Cyprianus lib. Epistol. II. ad Donatum, de exossi ac Cinédica illa Histrionum saltatione condignos

homine Christiano sermones differens: *Videte contra scædus insequi nascendi patientiam incestæ turpitudinis elaboratam.* Eurantur mares: omnis honos & vigor sexus

eurati corporis dedecore emolliuntur, plusquam (lego plusque) illic placet, quisquam magis virum in scæminam fregerit.

D.

23 *Perfarum ritu malè p. a.*) Claudianus:

---- *scu prima Semiramis actu
Assyris mentita virum, ne vocis a-*

cuta

---- *scu prima Semiramis actu
Assyris mentita virum, ne vocis a-*

cuta

*Mollities, leuesque gena se prodere possent,
Hos sibi coniunxit similes: seu Persica
ferro*

Luxuries: vetuit nasci lanuginis umbram. I. à Vov.

24 *malè pubescentibus annis*) malè parum. Virgilius,

*Heu male tum mites defendit Pampinus
vnas.*

Etiam valde, sed semper in malam partem. Bvs.

24 *malè pubescentibus annis*) malè, pro, *vix, vixdum*, pro quo supra dixit, *adhuc: pueris adhuc nascentibus*. Sic fors est ut & Alcimus vsurpauerit ad Lesbiam:

*Horreo sanguineo male mora rubentia
succo.* ERH.

25 *Surrupere viros*) Statius 3. Sil. de Domitiano:

*Nondum pulchra ducis clementia ceperat
ortu*

*Intactos seruare mares, nunc frangere
sexum,*

*Atque hominem mutare nefas, gausaque
solos*

Quos genuit natura videt, nec lege si-

mystra

*Ferre timent famula natorum pondera
matres.* F. PITH.

25 *Surrupere viros*) Arnob. libr. I. *Attyr. spoliatum viro*, lib. 5. *Attyr virum sibi abstulit*, ita Græcis *atp*, & *atp* potest

atp, eurrare. I. à Vov.

26 *exsectaque viscera ferro*) *viscera*, pro, *testiculos, coleos*. Dicit id, quod in Notis Gratioli Epidaurita legitur: A. T. A. *adulescenti testiculos abscedit*: & quod apud Martialem:

---- *exsecuisse mares* ERH.

27 *In Venerem fringere*) emolliuerunt. Statius,

---- *iam frangere sexum
Atque hominem mutare nefas.*----

Barthius ad Claudianum nu. 1492. & nu. 1885. ERH.

28 *ut fuga mobilis aui.*) Claudian.

---- *Nasci lanuginis umbram*

Servatoꝝ, diu pueriflore, &c.

Arte retardatam Veneri seruire iuuen-
tam.

Barthius ad Claud. num. 1522. & nu. 1524.
ERH.

28 fuga mobilis cui Circumscripta
mora properantes differat annos, Querit
se natura, nec inuenit] Huc spectat ca-
pitalis illa Legis pœna Constantio & Cõ-
stante auctoribus perlata, quam Varia-
rum suarum ex Codice ad L. Iuliam de a-
dult. laudat nobis exactissimæ eruditionis
Censor Durant. Casellius, ex veteri quadã
membranula, noua hacce forma à sese in-
terpolatam primitus: Cùm vir nubit in
fœminam uirum porrecturam quid cupiatur,
ubi sexus perdidit locum? ubi scelus est id
quod non proficit scire? ubi Venus muta-
tur in alteram formam? ubi amor queri-
tur, nec inuenitur? Quum in libris, quan-
tum est, formulariis: Vbi amor queritur,
nec videtur? perperam inibi vulgò pro-
cusum extet. I. DOVSA.

29 Quare se natam non inuenit] Vin-
cent. in Specul. doctrin. lib. 4. cap. CXX.
sub tit. de naturalibus desideriis secundam
Philosophos.

Querit se natura, nec inuenit. omnibus
ergo

Scorta placent, fractique nerui in corpo-
re gressus. P. DAN.

29 se natura] Clem. Pœd. lib. 3. c. 11.
ἀνὴρ μὲν ἀκοιμητὸν ἢ τρυπὸν, κατὰ φύσιν
ἢ ἀνδραπῶν. ἀβροδῆλον ἢ ἀβροδῆλον
ἢ ἀβροδῆλον, ἀβροδῆλον ἢ ἀβροδῆλον,
ἢ ἀβροδῆλον ἢ ἀβροδῆλον, ἢ ἀβροδῆλον
ἢ ἀβροδῆλον, ἢ ἀβροδῆλον ἢ ἀβροδῆλον,
&c. I. à Vov.

29 Querit se natura, nec inuenit)
vide Leg. cum vir nubit, 31. C. ad Leg. Iul.
de adult. ibique interpretes. ERH.

Idem: scorta placent] scil. mascula. lo-
quitur enim de maribus exiectis. ER-
HAR.

30 fractique enerui corpus gressus)
emolliti & extreme delicati. Saluianus
de Proudient. lib. 5. Cùm melizibrem ha-
bitum viri sumerent, & magis quàm mu-

lieres gradum frangerent. Barth. ad Claud.
n. 1492. Catullus:

Turpe incedere myrmicè ac molestè
Ridentem caruli ore Gallicani.

Leg. mimice, id est, cinædicè. Cinædo-
rum exossa & eneruata planè in ingressu
mollitia, quam in Embasicoeta mirè ex-
pressit supra Petronius. P. Pithœus Aduer-
sar. vel subsec. lib. 1. c. 17. ERH.

30 fractique enerui corpore gressus)
Manil. lib. 5.

Fœminæ vestes nexæ sine tegmine
plante,

Et species fictique placent ad mollia
gressus. I. à Vov.

30 enerui corpore gressus) al. apud
Vinc. enerui serpere gressus. P. DAN.

31 Et laxi crines) Pro quo ego Flexi,
lubente repositum ad illud Martialis mei
accommodandum: Mollisque flagellent
colla comæ, vel certe Lixi recubendum,
id est, lixiuio (quam Cauticam, seu Ba-
tauam spumam idem Poeta appellat) lo-
ti atque imbuti crines, verbi causa.

Et mitat Latis spuma Bataua comas.

Nisi si tamen, Laxes, pro solutis interpre-
tari malimus. I. DOVSA.

32 Et tot noua nom. vest.) Plaut. E-
pid. Quid iste, que vesti quotannis nomina
inueniunt noua? F. PITH.

33 Quæque virum querunt) Quem
videbant mollem victu: ore, vestitu, de
eo dicebant, Hic virum querit. Idem
olim de Pompeio Magno dictum, qui cum
omni corporis habitu & incessu mollitiem
præferret, hoc effugere non potuit. ita
enim à Cinna poëta perstrictus fuit:

Fasciola qui crura tegit, digito caput
vno

Scalpit. quid credas hunc sibi velle?
virum.

Scaligant. lect. lib. 1. cap. 27.

33 Quæque virum querunt) Ante hunc
versum in v. c. M. S. leguntur illi tres,

Tres tulerat Fortuna duces ----- & se-
quentes. I. T.

33 Quæque virum querunt) quem vi-
debant mollem, victu, ore, vestitu, de eo
dicebant. Hic virum querit. idem olim
de Pom-

de Pompeio Magno dictum, qui cum o-
mni corporis habitu & incessu mollitiem
præferret, hoc effugere non potuit. ita e-
nim à Cinna poëta perstrictus fuit:

Fasciola qui crura tegit, digito caput
vno

Scalpit: quid credas hunc sibi velle?
virum.

Scalig. Aufon. le 1. lib. 1. cap. 27. ERHAR.

34 citrea mensa) Martial. lib. 14. e-
pig. 89. cuius lemma, Mensa citrea:

Accipe felices Atlantica munera sil-
uas,

Aurea qui dederit dona minora da-
bit.

Videndus Rader. ad Martial. lib. 12. epigr.
54. & lib. 14. epig. 79. ERHAR.

35 Ecce Afris eruta terris) Stringit in-
fanam luxuriam Romanorum. Sunt autem
hæc aliquantisper turbata, & fortè
manca. Quis vsus ostri ad has mensas
quæro. περιπακτρα posuisse coccoclaua-
ta, ex Vopis. Tacito liquet: Lamprid. A-
lex. Severo: Conuiuium summi nitore fuit,
ita tamen ut pura mantilia mitterentur
sape coccoclauata. an obliquè petit luxum
instruendis lectis triclinariibus. illi enim
magnificè victi & conchyliatis Virg. strato-
que super discumbitur ostro. rectè verò,
à maculis mutatur vitibus aurum. Plin.
lib. 13. cap. 15. Atlas mons peculiari pro-
ditur silua. Confines ei Mauritani, quibus
plurima arbor cedri, & mensarum insania,
quas fœminæ maritis contra margaritas
regerunt. I. à Vov.

36 renidens) nidere & renidere di-
cuntur, quæ sentiunt aliquem odorem.
aliquando etiam fulgorem reddere signi-
ficant. Plautus: Tota renidet domus.
Bvs.

38 maculis) Senec. de Tranq. cap. 1.
Placet minister incultus, & mensa non
varietate macularum conspicua. I. à Vov.

38 Et maculis) Tertull. de Pallio:
Heu quantum facultatibus estimare li-
gneas maculas. Vide Plin. lib. 13. cap. 14.
Plutarch. in Cicer. Lucanus de ead. re
lib. 1.

-----mensasque priores

Aspernata fames-----

Et lib. 9.

In nemus ignotum nostræ venere secu-
res,

Extremisque epulas mensasque petiui-
mus orbe. F. PITH.

39 Quæ sensum turbant) Mirè variat
scriptio. L. Quæ turbant censum, hostile
ac male nobile lignum. hoc est, Quæ ex-
hauriunt & lancinant facultates, seu vt
Tacit. opes proluunt. Quid autem tur-
bare, ostendimus. malè nobile. vt Terent.
Eunuch. malè conciliare. Donat. Male si-
gnificat magno. Plaut. Amph. Scorio con-
ducto malo. Pseud. malè habiti, malè con-
ciliari. I. à Vov.

39 Quæ sensum turbant, hostile ac
mobile lignum) Legend. censum turbant,
hostile ac nobile lignum. Putschius. Ma-
lim cum VVouuer. Quæ turbant censum,
hostile ac male nobile lignum. Hostile, in
hostis terra quæ fitum. Suprà:

Si quis foret tellus, quæ fuluum mitteret
aurum,

Hostis erat-----

Eodem spectat & illud:

----- & lesa vulnera pacis. ERHAR.

40 Turba sepulta mero) Est hoc ge-
nus loquendi Poëtis vsitatum, quasi pro-
uerbiale, vino somnoque sepulti. Virgil.
lib. 2. Aen.

Inuadunt urbem vino somnoque sepul-
tam.

Lucret. libro 1.

----- morbo affectu somnoque sepultis.

Petronius supra:

Cum inter sepultos Priamidas nocte &
mero.

Gilbert. Cognatus in Adagior. syllogis.
ERHAR.

40 hostile ac male nobile lign.) q. 1.
sterile ac male nobile l. Malè, id est, im-
probo more. vt supra:

----- malè pub. scientibus annis.

40 lignum] Seneca de Benef. Video
istic mensas, ac lignum estimatum, sena-
torio censu, Tertull. de Pall. ligneas ma-
culas. I. à Vov.

41 omniaque orbis premia] Sulpicia.

*Omnia bellorum terra quaesita marique
Præmia.* F. PITH.

42 *Ingeniosa gula*] Martial. lib. 13. de gallina altili: *Pascitur & tenebris Ingeniosa gula est.* F. PITH.

42 *Ingeniosa gula est*] ex Petronio citat Iac. Magni in Sopholog. lib. 6. c. 12. *Eruditam gulam* alius appellat. Omnia luxuriæ instrumenta condimentaque proceres gula inuenire. Rader. ad Martialem lib. 13. epig. 6. ERH.

43 *Siculo scarus aequore mersus*) supra, *ultimus ab oris Attractus scarus est.* Mart. lib. 13. epigr. 79.

Hic scarus aequoris qui venit obesus ab undis.

Ennius piscem hunc appellat cerebrum Iouis: *Scarum*, inquit, *præterij cerebrum Iouis.* Plin. lib. 32. cap. ult. *Scarum qui hodie principialis est.* Rader. Comment. in Mart. ERH.

43 *Siculo scarus aequore mersus.*] Fab. 1. 5. Instit. c. 10. *Nec helopem nostro mari, aut scarum ducas.* Iuuenal. Satyr. 5.

---- quando omne peractum est,

Et iam defecit nostrum mare, dum gula seuit

Retibus adfiduis.

Vide Plinium lib. 9. cap. 17. Columellam lib. 8. cap. 16. A. Gell. lib. 7. cap. 16. Macrobi. lib. 1. c. 16. & Faber lib. 5. cap. 10. Semef. F. PITH.

44 *arque Lucrinis Pruta littoribus*) *Lucrinus lacus* situs est in sinu Baiano contra Puteolos, adeo proximus, ut in maximis tempestantibus aliquando coniungi soleant. Bvs.

44 *arque Lucrinis eruta littoribus condunt conchylia*] è lacu Lucrino, qui in Campania est. Erythrei & quorundam aliorum sententia, *Lucrinus lacus* mare mortuum appellatur, unde ferebantur ostrea nobilissima, quæ hic conchylia vocat: lautorum mensæ apponebantur. Mart. lib. 13. epig. 77.

Ebria Baiano veni modo concha Lucrino:

Nobile nunc scio luxuriosa garum.

Raderus in Commentar. ad Martial. ERH.

45 *vendunt conchylia*) al. *condunt.*

46 *Renouent per damna famem*) Similiter Claudianus, vbi Barthius in Animaduers. num. 1709. ERH.

47 *iam Phasidis ora*] *Phasis* Colchidis flumen præter modum ingens & omnium clarissimus: oritur enim in Moschis à quo *Phasiana* auis appellata est. Martialis:

Aeginâ primùm sam transportata carina,

Aurè mihi notum nil nisi Phasis erat. Bvs.

48 *nutoque in litore tantam Sole desertis*] *Leg. litore tantum Sole.* Lepidè, auræ aspirant tantum frondibus, ut Lucret. *canere*, Virgil. *loqui sylvas*, Palmer. in Spicileg. De hoc concentu, quem folia vento inspirante edere solita, Barth. ad Claudian. num. 847. ERH.

48 *nutoque in litore tantum Sole*) *Leg. m. i. lit. tantum Sole d. a. f. a.* lepidè, auræ aspirant tantum frondibus, ut Lucret. *canere*. Virgilius, *loqui sylvas*, Palmer.

49 *Nec minor in campo furor est*) idem notat Varro in Sexagesi: *Sumptuum comitia habebant, ibi nunc fit mercatus.* Aufon. Popma in Coniectan. Eadem Claudianus quoque in P. Negyar. ad Honorium Aug. vbi Barthius in Animaduers. n. 2307. ERH.

50 *emptique Quirites*] Fort. *emptisf. que Quirites*, ut sit nominatiuus, locus à Sergio fortasse intellectus. P. DAN.

51 *Ad prædam strepitumque lucri*) *L. Ad sonitum strepitumque lucri suffragia vendunt.* Henr. Bebelius de Abusione ling. Latin. cap. 12. & cap. 24. & ante eum sic legebatur ad Laurent. Vallam in Elegant. lingua Latin. lib. 4. ERH.

52 *suffragia vertunt*] Vincen. lib. 20. cap. 25. *vertit.* P. PITH.

53 *Venalis curia patrum*] pecuniæ causa omnia conceduntur. Nam si quis pecuniosus à Senatu aliquid optat, pecuniam Senatoribus exhibendo, statim quod vult consequitur. Hinc M. Caro apud Sallu-

Sallustium in Catil. *pecunia seruitis.* Ibidem: *Quibus omnia honesta atque inhonesta comparare mos erat*: id est, qui per fas & nefas pecuniam comparare studebant. Ipse quoque Petronius supra:

Quid faciant leges, vbi sola pecunia regnat &c.

Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet.* Vide eundem de Romanæ Curia venalitate in Adagio:

Profiat & in questu pro meretrice sedet.

Apud Iac. Magni Sopholog. lib. 5. cap. 3. & lib. 8. cap. 6. legitur, *curia primum merdosa.* ERHAR.

54 *Est fauor in precio*) *Leg. En fauor.* Stevvech. ad Apul. ERHAR.

54 *Est fauor.*] *Leg. En fauor.* Stevvech. ad Apul. P. PITH.

55 *Ipsaque maiestas auro corr.*] apud eundem Magni lib. 8. cap. 6. legitur. *Iam quoque maiestas auro corrupta tacbit.* sed lib. 5. cap. 3. *latebit.* Quoad rem, vide Barth. ad Claudian. numer. 2306. ERHAR.

56 *pellitur à populo victus Cato*) Plutarchus in Cato. ANO.

57 *Ipsa sui merces*) Florus lib. 3. *Et misera Resp. in exitium suum merces erat.* F. PITH.

57 *Ipsa sui merces*) præmium. Leg. Florus: *Respublica in exitium suum merces erat.* Barth. ad Claudian. n. 737. & nu. 1340. & n. 1472. ERHAR.

58 *gemino deprensam gurgite prædam*) metaphora ex retraducta in mari periclitantibus conuenientissima Douza Pracidan. pro Catull. cap. 6. *gemino gurgite*, id est, avaritia & prodigalitate seu luxu, de quibus Romanorum vitiis Sallust. in Catill. & Iugurth. Lucan. lib. 3. & lib. 7. alij, quos allegat P. Brossæus Animaduers. in Cassiodor. libro 12. ep. 39. ERH.

58 *Prætea gemino*) *Leg. P. g. d. gurgite p. Fæneris ingluuius, vsusq. excederat aris.* Palmer.

59 *Fæneris illuuius*) *Leg. ingluuius.* Palmer. in Spicileg. Papias: *Inglaxie,*

voracitas. Ingluuiosus vorax. Fænus vsurpatur, vt supra:

Qui pelago credit, magno se fanere tollit. ERH.

60 *vsusque excederat aris*) *vsus* pro vsura vsurpatur. Douza Pracidan. pro Catull. cap. 16. Methodorus apud Magnum in Sopholog. *ingratus est, qui beneficium reddit absque vsu.* ERHAR.

61 *nulla est certa domus*) *certa*, id est, certum dominum habet. Sallust. *incertæ domos habere.* ERHAR.

62 *curis latrantibus errat*) loquitur de Romana iuuentutis effusione & are alieno, nulli aens patrimonium suum relictum, sed vt tabem as alienum in omnes d. fluxisse. Itaque commodius legetur, *hiris latrantibus.* Notum est, *hiram* esse intestinum ieiunum: quod vt inane & vacuum semper est, ita isti gumie fatiabantur nunquam, sed hiabant luxu & avaritia semper. Semper autem famelicorum intestina à bonis scriptorib. *crepare* aut *lutrare* dicuntur. Guliel. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4. ERH.

62 *curis latrantibus errat*) *Leg. Hiris latra.* Hira intestinum ieiunum, quod vt inane semper est, ita ista gumie fatiabantur nunquam, sed hiabant luxu & avaritia semper. Ian. Gulieim. Pl. Quæst.

63 *Inops audacia tuta est*) Sententiæ meherculè scitam oppido, argutamque ac breuem. nec minore adeo elegantia à Principe illo Historicorum in consimili penè Catilinarie cõiurationis argumento expressam quasque enarratam dicto istiusmodi: *Nam semper in ciuitate quibus opes nullæ sunt, bonis inuident, malos extollunt: vetera odere, noua exoptant: odio suarum rerum mutari omnia student: turba atque seditionibus sine cura aluntur, quoniam egestas facile habetur sine damno.* Quam tamen sententiam haudquaquam fueram laudaturus, nisi in luce mera miserè caligasse hoc loco Glareani aciem aduorterem, qui tam argute clausulæ intellectum ignotum sibi, ac supra caprum esse fateatur suum: nisi post.

Habetur, diffinitioni locus fiat, ac postea inferatur a... Sine damno. Ridiculè, & verè adedò Nodus (quod dicitur) in scirpo. Habes eadem portio apud Petronium pagina eadem. I. DOVSA.

liter. idem alio loco: Quisquis inops peccat minor est reus---- Cognatus in Adagior. syllog. ERH.

64 Hoc mersam cæno Rom.) Idem Florus: Illa opes atque diuitia affixere sacculi mores, mersumq; vitis suis, quasi sentina Rempublicam pessum dedere. F. PIT.

63 inops audacia rita est) prouerbia-

C A P V T L X X X.

T Res tulerat Fortuna duces: quos obruit omnis armorum strue diuersa² feralis Enyo.

3 Crassum Parthus habet⁴ Lybico iacet aequore Magnus.

Iulius ingrati perfudit sanguine Romam.

Et, quasi non posset tot Tellus ferre sepulcra,

Dimisit cineres: hos gloria reddit honores.

7 Est locus exciso penitus demersus hiatu,

Parthenopen⁸ inter, magnaq; Dicarchidos arua,

9 Cocytæ perfusus aqua. nam spiritus extra

Qui furit effusus funesto spargitur aestu.

Non hæc autumno tellus vires, aut alit herbas

Cespitem latus ager: non verno persona cantu

10 Mollia dissondi strepitu virgulta loquuntur:

Sed chaos, & nigro squallentia pumice saxa

Gaudent¹² ferali circumtumulata cupressu.

Has inter sedes¹³ Ditis pater extulit ora,

Bustorum flammis, & cana sparsa favilla,

14 Actali volucrem Fortunam voce læcessit:

b. Rerum humanarum, diuinarumq; potestas,

c. Fors, cui nulla placet nimium securæ potestas,

Que¹⁶ noua semper amas, & mox possessa relinquis,

Ecquid Romano sentis te pondere victam?

Nec posse ulterius perituram extollere molem?

Ipsa suas vires odit Romana iuuentus,

Et: quas struxit opes, malè sustinet. aspice latè

Luxuriam spoliatorum & censuram in diuina furentem.

17 Aedificauit auro, sedesque ad sidera mittunt.

Expelluntur aque saxis: mare nascitur arnis:

Et permutata rerum statione rebellant.

En etiam mea regna petunt. per fossa debiscit

Molibus

a circumtumulata et infra cumulos pro tumulos.

b Pater Ditis ad Fortunam. c hic versus additus ex MS. Germ. Colladonij.

Molibus insanis tellus, iam montibus haustis Antra gemunt: dum varios lapis inuenit usus, Inferni manes cælum sperare iubentur.

Quare age, fors, mutæ peccatum in prælia vultum.

21 Romanos, iue cie, ac nostris da funera regnis,

Iampridem nullo perfundimus ora cruore,

Nec mea²² Tisiphone sitie res perluit artus,

Ex quo Sullanus bibit ensis, & horrida tellus

Extulit in luce nutritiæ sanguine fruges.

Hæc ubi dicta dedit, de xca coniungere dextram

Conatus, rupto tellurem soluit hiatu.

d vanos lapides inuenit usus.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXX. T. PETRON. SATYRICON.

Res tulerat Fortuna duces: quos obruit omnes,

Armorum strue diuersa feralis Enyo.

Crassum Parthus habet: Lybico iacet aequore Magnus:

Iulius ingrati perfudit sanguine Romam.

Et, quasi non posset Tellus tot (ita v. c. ferre sepulcra, Dimisit cineres) In membranaceo codice:

Tres dederat Fortuna duces,

liquidò referebatur. A reliquorum verò

versuum argutia Epigrammatis vnus acumen

Martialis nolter mutuatus videri potest,

quod Magni Pompeij, eiusque filiorum

Manibus merito hercule ac lubens à se suæque

Mulæ imputandum censuit hoc exemp lo:

Pompeios iuuenes Asia atque Europa,

sed ipsum

Terra tegit Libya, si tamen vlla tegit.

Quid mirum, tæd si spargitur orbe? iacere

Vno non poterat tanta ruina loco.

Quid mirum verò? qui vel acutissimum etiã

hemistichium illud ex hoc ipso Poëmate

ad alterius iem Epigrammatis conclusionem

transeri, ferit sibi:

Ingeniosa gula est.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in Epist. ad Demetriad. de virginitate seruanda. Arbitro, non Martiali auctori condonatum.

Non bene olet, qui bene semper olet.

Quem tamen versum nulla sui parte minutum, aut immutatum, apud Martialem

reperias etiamnum hodie lib. 2. Epigr. 12.

I. DOVSA.

2 ferialis Enyo) al. Erynnis. vt infra: --- horrida Erynnis, Et Bullona minax---

sed ferialis Enyo etiam Apollonio Collatio

in Excid. Hierosolymor. vt notauit Goldast. ad Valerianum, & Bart. ad Caudian,

n. 1481. ERH.

3 Crassum Parthus habet.) Mart.

Pompeios iuuenes Asia atque Europa,

sed ipsum

Terra tegit Libya, si tamen vlla tegit.

Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere

Vno non poterat tanta ruina loco. D.

4 Lybico iacet aequore Magnus. Mart.

lib. 5. epig. 71. de Pompeio & Pompeij

filiis:

Pompeios iuuenes Asia, atque Europa,

sed ipsum

Terra tegit Libyes : si tamen vlla
tegit.

Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere

Vno non poterat tanta ruina loco.

Pompeium Magnum ad Pelusium, quod in Libya ad Nili ostium, qua oppidum excurrit, occisum, & sepultum esse plerique tradunt. vide Rader. ad Martial. libr. 5. epist. 71. & libr. 3. epist. 65. & Andr. Schottum in Not. ad Auctorem de Viris illustribus, numero 77. Lucanus libro 8.

Pompeio raptim tumulum Fortuna paravit,

Ne iaceat nullo, vel ne meliore sepulchro.

Petrus Comestor in Scholiast. Histor. Pompeius Hyrcano faciens contra Aristobulum, Ierusalem templum obsedit, profanavit, in porticibus equos stabulavit. Vnde numquam postea fuit fortunatus, qui prius erat fortunatissimus, & occisus diu iacuit inhumatus. Adi Iosephum Matthæiadem in Antiquit. Judaic. & Gorionidem in Epitom. & Conradum Thuricensem in Fabulario. ERH.

5 Et, quasi non posset tot tellus ferre sepulchra, Diuisit cineres) in Catalect. existant epitaphia Pompeiorum, in quorum quarto:

----- Diuisa ruina est,
Vno non potuit tanta iacere solo.

Lindembrog. in Not. ERH.

6 hos gloria reddit honores) hoc hemistichium videtur παρὰ τὴν Dionys. Cato in Distich.

--- quos gloria vexat in vno. ERH.

7 Est locus exciso peninus dem hiatu) Topographia, id est, loci descriptio, in quo semel Orchus seu Pluto Proserpinam filiam Cereris rapuit uxorem: vel inferorum domus descriptio.

8 Parthenopen) Parthenope à Syrene sic nominata, præclara vrbs est. Campaniæ, quæ nunc Neapolis, id est, Noua vrbs, nominatur. Hinc Cumani à parentibus egressi condidisse feruntur: qui

cum in eo loco Parthenopes corpus in veteri monumento conditum inuenissent. nomen eius verbis indidère. hinc Parthenopes, id est, Neapolitanus.

8 Parthenopen) in M.S. Bongarsiano glossatur. Neapolim. & statim ad illa, Di-carchidos arua, Cumarum. ERH.

9 Cocytia perfusus aqua] Cocytus, fœda palus, in qua semper luctiferi bubonis gemitus, & aliarum dirarum auium turpissimus ululatus auditur. Seneca: Palus in fœda Cocytii iacet, hic vultur, hic luctifer bubo gemit.

9 Cocytia perfusus aqua) Aut duæ vocales in vnam contrahuntur, aut secunda syllaba huius vocis, Cocytia, non conuenit versiculi modulo. Quare probo quod est in aliis editionibus, Cocytia, pro Cocytia, vt Ceraunum saxum, pro Ceraunio dixit Propertius:

Non potuit saxo vitam possuisse Cerauno?

Et, vt idem dixit, Partham tellurem, & Parthos focos: at Virgilius, Romulam tellurem. RICH.

10 Mollia) flexibilia, lenta, mobilia. ERH.

ibid. discordi strepitu virgulta loquuntur] Musicæ rationis hoc est. Nam vt quæque procerior ac mollior arbor est, eò magis vento acutum reddit sonum, auctore Capella.

Antonius:

Est & harundineis modulatio musica ripis,

Atque arguta suis loquitur comâ pinea ventis

Incubuit foliis quoties leuis Euris acutis.

Claudianus de Rapt. Proserp. lib. 1.

Stridula coniferis modulantur carmina ramis.

vbi Parrhasius in Comment. & Barth. in Animaduers. num. 847. & num. 2566. Quò retuerim & illud, quod paulò prius in hoc arm. legitur:

Orbata est auius, mutòque in litore tantum

Sola

Sola desertis adspirant frondibus aura.

ERHAR.

11 nigro squalentia pumice saxa.) de spiraculo Ditis contra nigrum pumicè hoc dicit. Barth. ad Claudian. nu. 2684. ERH.

12 feralis cupressu) Quid. ferali cincta cupressu. Sammon. --- feralis fronde cupressi. Horat. cupressus funebris. Acro: Inferis consecratas & funeri aptas, quia funeribus adhibebatur: nam vt cupressus recisa numquam repullulat, ita mortui non redeunt ad vitam. hinc Stat. The. cupressus. Intexit plorata latus. Lutacius: Apollo miserius Cyparissi, vertit eum in arborem sui nominis, de qua Virgilius: Funesta fronde coronat. Hæc causa est, quare cupressus diuitum funeribus adhibetur. Lucanus: Et nõ plebeios luctus testata cupressus. Quia incestatas familias Romani hæc notabant. Quidam volũt ad hoc ele&ta arbore, quia infructuosa apta defunctis, vel quod in tutelâ dixerint inferorum. L. funestatas famil. nã quod. incest. fam. ea notarint, nullibi lectũ. Seruius ad Virg. 4. Aen. --- Fronde coronat funerea. Seru. Roman. mors fuit, vt potissimũ cupressus: quæ excisa renasci non solet, in vestibulo mortui poneretur, ne quis facturũ imprudens domũ introeat. Antiquissimus cupressi vsus in funeribus, sed apud alias gètes diuersus. Legimus arcas confecisse ex cupressu. Theodor. Seru. 8. de Martyr. χὶ δὲ θεκροῖδης τῆς ἐν τῷ Πιλοπορσιακῷ τῆλεβηκῶτον δισοῖν Ἰοβίρας, & c. ἡλίβυ δὲ τοῖς ἡκιστὰ εὐθεσίον ἐμνησάνοντο τιμὴν κοπ. ρισίνας μὲν κ. τ. κ. νεαζόντες λάτρ. κας, κοινῆ δὲ πάντες, εἰ μὲν ἡγούμνοι, & c. l. vov.

13 Ditis pater.) Ditis recto casu in Glossar. Ditis pater πλάτων. Scalig. in Ciri. ANO.

13 Ditis pater.] Dis, Pluto: inde diuitia, omnes è terra prouenientes opes. & ditem veteres diuitem appellauere. Ditis pater est Diabolus, sicut mendacij pater idem dicitur in Euangelio Ioannis. 1. T.

13 Ditis pater.] Ditis, recto casu. In ver. Gloss. Ditis pater, πλάτων. Scalig. in Catal. ad Aetnam. Adde Goldastũ in Parænetic.

ad Columban. ERH.

14 Actali volucrem Fortunam.) Compellatio Ditis & attentio ad Fortunam deã contra humanam parcimoniam. I. T.

15 Diuinarumque potestas. Potestas celestes pro superis non semel eruditissimus Arnobius dicit. Barth. ad Claudian. n. 965. & n. 1657. ER.

ibid. Fors.) Fortuna, Huguitioni, Papiæ, Balbo, Battoni. ERH.

16 Quæ noua semper amas.] Menand. ὡς μὲν ἑλοῖται χεῖρσα παρτοῖαις τύχῃ. FR. P I T.

17 Edificant auro.) Manil. --- triclinia templi

Concertant, tectique auro iam vescimur aurum.

Ac ne materies tali sub munere desit, Querere sub terris aurum, furtoque latentem

Naturam euere omnem, orbemque inuertere prædæ

Imperat---

Apul. de Deo Socrat.

18 sedesque ad sidera mittunt.) Seneca libro 2. Controu. Sedes ipsas in tantum extruxere, vt domus ad vsũ, & munimentum parata sit, nunc periculo non præsidio: tanta altitudo ædificiorum est, tantaque viarum angustia, vt neque aduersus ignem præsidium, neque ex ruinis vllum effugium sit, ad delicias demeritis, luxuria lapis omnis cruitur, cadunturque gentium filia: æris ferrique vsus, iam auri in extruendis domibus. I. à Vov.

19 iam montibus austris.) al. baustris. Delben. auctis. ANO.

20 Antragemunt.) sub mole scilicet & pondere montium. B v s.

9 & dum varios lapis inuenit vsus.) Rectius editio Lugdun.

ac dum varius lapis inuenit vsus. Nisi varios scriptum sit, ἀρχαῖκός pro, varius.

vt supra. probitas est carbunculos. Horat. sat. 4. lib. 2.

Ten' laides varios lutulenta radere palma?

Et ep. 10. lib. 1.

Nempe inter varias nutritur sylvæ columbas.

quibus in locis, *Parios*, & *Parias*, qui reponunt, *Parij* marmoris sensum habent. *Varium* autem lapidem videtur significasse supra.

—ac maculis imitatur vilibus aurum.

Mendosè, vt suspicor. At editio Plantini emendatius, ac maculis mutatur vilibus aurum, id est, auro emitur, vel permutatur, variis lapis Plinius c. i. lib. 36. quos ad usus, quas ve ad voluptates alias, nisi vt inter maculas lapidum iaceant. Et c. 7. eiusd. libr. Differentia eorum est ab *Ophite*, cum sit illud serpentium macula simile. RICH.

21 *varios lapis inuenit usus*. Leg. *Parius lapis in. vs.* Palmer in Spicileg. Immo leg. *Varius lapis*, vt apud Horat. l. 2. Sat. 4. vbi malè Glareanus & Erasimus *Parios* substituunt. Doufa Comm. in Horat. *Varius lapis*, marmor, quod est varij coloris. Vitruvius li. 7. ca. 5. Ex eo antiqui, qui initia expositionibus instituerunt, imitati sunt primum crustarum marmorearum varietates. Sauro ad Sidon. l. 2. ep. 2. Potest tamen & vulgata lectio non incommodè retineri. Ait Pluro: dum lapidibus, quorum cotidie novos vsus inueniunt, & nouis inuentionibus adhibent, cædendis & eruendis montes & valles excauantur, metuere se

ne terra penitus excisa & inferis apertis animæ inclusæ euolent & ad cælum tendant. ERH.

20 *sperare iubentur*. pro, *sperant*: est enim hoc verbū nonninq̄am cum actione coniunctum. Iuuenal. satyr. 6.

—minus ergo nocens erit *Agripinæ*

Boletus: siquidem vnius præcordia presit

Ille senis, tremulumque caput descendere iussit

In cælum. — hoc est, coegit Claudium mori. Virg. lib. 2. Aeneid.

Hectoris ad tumultum Troie sub mœnibus altis

Iussa mori. —

hoc est, iussu occisa. Est autem Hebraismus, de quo multa Castalio Annotatio. ad Psalmum 138. ER.

21 *cie.* classico excita Plaut. Amphitr. Virgil.

Aere ciere viros. Infra: — & *tuba Martem*

Sideribus transmissa ciet. — ERH.

22 *sitientes perluit artus.* Sic infra: *suador*, quoque perluit ora. ERH.

22 *Tisiphone sitientes perluit artus.* Post hunc versum in v. c. M. S. legitur,

Vota mihi cedunt. — & sequentes. I. T.

CAPVT LXXXI.

Fortunæ ad Genitorem Coeyri Responso.

*Fortunæ ad Genitorem Coeyri.

T *Vm* *Fortuna* leni defudit pectore voces:
O Genitor, cui Coeyri penetratia parent:
Si modo verò mihi fas est impune profari.
*Vota*¹ tibi cedent, nec enim² minor ira rebellat
Pectore in hoc leniorve exurit flamma medullas.
Omnia, qua tribui³ Romanis arcibus, odi,
Muneribusque meis ira cor, destruet istas
⁴ Idem, qui posuit, moles Deus: & mihi cordi
Quippe⁶ cremare viros, & sanguine pascere luxum.
Cerno equidem gemina iam⁸ stratos morte Philippos.

Thessa-

Thessaliaque rogos, & funera gentis Iberæ:

Et Libya cerno, & tua Nile gementia^a claustra.

Iam fragor^b armorum trepidantes personat aures,

⁹ *Actiacosque sinus, & Apollinis arma timentes.*

Pande age terrarum sitientia regna tuarum,

Atque animas¹⁰ arcesse nouas. Vix nauita¹¹ Porthmæus

Sufficiet¹² simulacra virum traducere cumba,

Classe opus est, tūque ingenti satiare¹³ ruina

Pallida Tisiphone, concisæque^c vulnera mande,

Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.

a castra, sc. Cleopatra. b Armenic: G. C. O. E.

c viscera. G. R. C. O. E.

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. LXXXI. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Vota mihi cedunt* ita editio Lugdun.

2 *Ego* tamen Parisiensi potius tū chiographo codici meo subscribendum autumo in quo, *Vota tibi cedent*, disertissimè legabatur, id est, succedent, euenientque tibi exsententia, quæ vouisti omnia. I. D. O. V.

1 *Vota tibi cedent*] al. mihi. quod rectè explosum est. ERH. A. R.

2 *minor ira rebellat*] L. rebullat. Definire voluisse videtur iram. Est enim ea fretum (feruorem dicunt, siue rebullitionem) sanguinis circa cor. Palm.

2 *minor ira rebellat*] Leg. rebullat. Definire videre voluisse iram. Est enim ea fretum (feruorem dicunt, siue rebullitionem) sanguinis circa cor. Palmer. in Spicileg. Quid si, rebullit? quod non metuam in textum recipere. ERH.

3 *Romanis arcibus.*] Leg. *aribus*. Putschius & Pflugius. ER.

4 *Idem, qui posuit, moles Deus*] *Fortuna*, *Deus* quandoque *ἐπινοίας* vtrumque sexum complectitur. ANO.

5 *& mihi cordi*] al. *est mihi cordi*. quod & verum esse puto. ERH.

5 — *& mihi cordi*] al. *Est mihi cordi*. A.

6 *Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxum*] Hunc versum in V. C. M. S. legitur, *Pande age terrarum sitientia* — & sequentes. I. T.

7 *sanguine pascere luxum*] explere, &c.

in eo voluptatem meam capere. Optat. Afer. l. 2. Neque enim Ecclesia dici potest, quæ cruentis moribus pascitur, & sanctorum sanguine & carnibus opimatur. vide Bart. ad Claudian. num. 1860. ERH.

8 *strictos Marte Philippos.*] L. *structos* morte. Ph. Palmer. in Spicileg. ER.

8 — *iam stratos Marte Philippos*] L. *structos* morte. Phil. Palmer.

8 *Iam fragor armorum*] Leg. *Iam f. a. crepitantum personat auras.* Et *Libyen cerno, & tua Nile gementia claustra*.

neque verò trepidabant aures fortunæ eo armorum fragore, quæ eum sibi volenti esse non dissimulet. Palm. I. à Vo v.

8 *Iam fragor armorum*] Legendum: *Iam f. a. crepitantum personat auras,* Et *Lybien cerno, & tua Nile gementia claustra*.

neque verò trepidabant aures Fortunæ eo armorum fragore, quæ eum sibi volenti esse non dissimulet. Palmer. in Spicileg. ERH.

9 *Actiacosque sinus & Apollinis arma timentes*] Quo referatur illud, *timentes*. nō dispicio. In edit. quidem Lugdun. legitur, *tremētis*, unde forsitan legendum est, *fremētis* frementem enim & iratum hostibus Apollinem in Actiaca pugna describit Propert. in Eleg. 6. lib. 4.

Non ille accubitat arines in colla solutos,

*Aut testudinea carmen in comelyra.
Sed quali apexit Pelopeium Agamem-
nona vultu,*

*Egesitque avidis Dorica castra rogis.
Aut qualis flexos soluit Pythona per or-
bes*

*Serpentem, imbelles quem timuere
lyra.*

Quinetiam eo progreditur, vt totum locū
illum Petronij hoc modo ac ordine legen-
dum putem.

*Cerno equidem gemina iam stratos mor-
te Philippos.*

*Thessalia 3/4 rogos, & funera gētis Ibera :
Et Libya cerno, & tua Nilę gementia
claustra.*

*Iam fragor armorum trepidantes perso-
nat aures. &c. RICH.*

IO arcesse) al. acerse. PIT.

IO animas accerse nouas] Leg. arcesse.
Stevvech. ad Apul. lib. 7. de Afia. ER.

II nauita Proteus) inferorum portito-
rem vocat Proteum: verum omnes Poētę
Arbitro repugnant. Ant. Delcio Aduerfar. in
Senec. Hercul. fur. act. 3. scena 2. vers. 770.

Leg. Porthmeus, & Charontem intelligē,
quem Diodorus sic appellatum contendit,
quoniam transfuit animas defunctorum.
Baptista Pius Annot. poster. cap. 48. ER.

II Prothmus. Bit. Protheus. Baptista
Pius Porthmeus, id est, Charon, in Annot.
poster. 248. ANO.

II Porthmeus) Sic restituit Bapt. Pius
Annotat. poster. cap. 48. ex quo loco appa-
ret, Baptistam Pium vidisse plura Petronij
fragmenta. Scaliger Proreus, Preteris. ANO.

12 simulacra virum) pro, virorum, a-
nimis hominum: quas infra vocat umbra-
rum facies. & alibi, pater umbrarum dici-
tur Plauto, i. e. animarum. ERH.

Ibid. traducere cimba] Peto Albinoua-
nus Eleg. de morte Drusi:

----- Omnis expectat auarus

Portitor & turba vix satis vna ratis.
Lindembrogius Not. in Catalect. ER.

13 satiarent ruina) Horat. Od. 2.

Heu nimis longo satiare ludo. I. T.

13 satiare ruina) hæc desunt in V. C.
M. S. vique ad versum,

Vix dum finierat. PIT.

CAPVT LXXXII.

Vix dum finierat, quum fulgure rupta corusco
Intremuit nubes, elisóque abscondit ignes,

Subsidit pater umbrarum gremioque reducto

Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.

Continuo clades hominum venturaque damna

Auspiciis patuere Deum: namque² ore cruento

³ Deformeis Titan vultus⁴ caliginetexit.

Civiles⁵ acies iam tum spirare putares.

Parte alia plenos exstinxit Cynthia vultus,

Et lucem sceleri subduxit.⁶ rupta tonabant

⁷ Verticibus⁸ lapsis montis iuga,¹⁸ nec vaga passim

Flumina per notas ibant orientia ripas.

Armorum strepitu calum furit, & tuba⁹ Martem

Sideribus^b tremefacta ciet: ¹⁰ iamque Aethna voratur.

Ignibus insolitis, & in athera fulmina mittit.

a quassis.
Col.

b sic sicada
ciet.

c miscabat.

Ecce

*Ecce inter^c tumultos, atque ossa carentia bustis
Umbrarum facies diro stridore minantur.*

Fax stellis^d comitata nouis incendia ducit:

¹¹ Sanguineoque recens descendit Iuppiter imbre.

Hæc^e ostenta breui soluit Deus: Exsist omnes

*Quippe moras Caesar, vindictæque ætus amore
Gallica proiecit, ciuilia sustulit arma.*

¹² Alpius ærius, ubi Graio^f nomine, vulsa.

Escendant rupes^e nec se patiuntur adiri.

Est¹³ locus Herculeis aris sacer, hunc nunc dura

Claudat hyems, canoque ad sidera vertice tollit,

¹⁴ Calum illinc cecidisse patet.¹⁵ non solis adulti

Mansuescit radius, non verni temporis aura:

Sed glacie concretæ rigens, hiemisq; pruinis

Totum ferre potest humeris⁸ minitansibus orbem.

Hæc vbi calcavit Caesar iuga milite leto,

^h Optavitq; locum summo de vertice montis

Hesperia campos latè prospexit, & ambas

¹⁶ Intentans cum voce manus ad sidera, dixit:

Iuppiter Omnipotens, & tu¹⁷ Saturnia Tellus

Armis lata meis, olimque onerata triumphis:

Testor¹⁸ ad has acies inuitum arcessere Martem,

Inuitas me ferre manus, sub vulnere cogor,

Pulsus ab urbe mea, dum¹⁹ Rhenum sanguine tingo,

Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes

Alpius excludo, vincendo, certior exsul:

Sanguine Germano, sexagintaq; triumphis,

²⁰ Esse nocens capere, quanquam quos gloria terret,

Aut²¹ qui sunt, qui bella^k volunt? mercedibus emta,

Ac viles opera: quorum est²² mea Roma nouerca,

Vt reor, haud impune nec hanc sine vindice dextram

Vinciet ignauus, victores ite ferentes,

Ite mei comites, &²³ causam dicite ferro.

Namque omnes unum crimen vocat. omnibus vna

Impendet clades. ²⁴ reddenda est gratia vobis:

Non solus vici, quare, quia pœna tropais

Imminet, &²⁵ sordes meruit victoria nostra,

²⁶ Iudice Fortuna cadat alea, sumite bellum.

Et tentate manus: certè mea causa²⁷ peracta est.

c cumulos.
G. COL.

d cr nita.
COL.

e rom illa.
COL.

f n mine
futum.

g trepidan-
tibus oibē.
COL.

h iustitiam-
que. COL.]

k al. vident;
al. timent.

*Hæc ubi personuit, de celo²⁸ Delphicus ales
Omina lata dedit, pepulitque meatibus auras.
Necnon horrendi nemo is²⁹ de parte sinistra
Insolita voces flamma formere³⁰ sequenti.
Ipse nitore Phœbi vulgato latior orbe
Cruent, & aurato præcinxit fulgure vultus.*

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXXII. T. PETRONII
SATYRICON.

Intremuit nubes) *irras, infremnit. G. COL.*

2 Ore cruento) *yp ora, iωωg.*

-----namque ora cruentus

Deformi Titan vultum caligine textit.
G. COL.

22 Ore cruento deformis Titan) fide-
gendum esse vidit Ianus Passeratius. nam
vulgò sic legitur: Deformis titubans. Cui
simile est illud Virg. i. Georg.

Cum caput obscura nigrum ferrugine
textit.

Lambin. Commenta. ad Lucretium lib. 4.
Titan pro Sole. Barth. ad Claudian. numer.
2659: An quia in MS. Bessaritano legitur
ora, totus ita locus erit cum Colladonio
componendus?

-----namque ora cruentus

Deformi Titan vultus caligine textit.
Vulgatam tamen lectionem defendit ver.
Poëta apud Orosium lib. 7. c. 5. ubi de Fu-
rore;

-----fremit horridus ore cruento.

Sunt autem notanda hoc loco ostenta, omi-
na & præfagia futurorum bellorù, de qui-
bus vide Barthium Anian. l. c. ad Claud.
num. 1432. num. 1635. num. 1639. nu. 2638.
vbi varia horum versuum loca explanan-
tur. ERH.

3 Deformis titubans.) Leg. Titan. sic
Delbenius etiam coniecit legèdum. AN O.

4 vultus caligine textit] Virgilius:
Cum caput obscura nigrum formidine
textit. Lamb. ad Lucret. I. T.

5 Civiles acies iam tum spirare puta-
tes.) id est, diceret cruentum Solem iam

spirare bella civilia. B v s c.

6 rupta tonabant) Legi posse videtur
Delbenio.

-----iam rupta tenebant

Verticibus lapsis montes iuga-----
B v s c.

6 rupta tonabant, &c.] rupta, pro, dis-
rupta, scilicet. ERH.

7 verticibus lapsis montis iuga) Le-
gendum, v. lapsis m. i. Labes enim signi-
ficatur, & hiatus, quæ ipsa quoque in o-
stentis numerata sunt. Palmer. in Spicileg.
ER.

7 Verticibus lapsis montis iuga) Leg. V.
lapsis m. i. Labes enim significatur & hia-
tus, quæ ipsa quoque in ostentis numerata
sunt. Palm.

8 -----nec vaga passim

Flumina per notas ibant morientia
ripas.)

Morientibus illis fluminibus opem ferre
non habimur, non absurda prorsus opinione
scriptum fuisse à Petronio,

-----nec vaga passim

Flumina per notas ibant torrentia
ripas.

hoc sensu: vaga flumina, passim torrentia,
tunc non ibant per notas ripas, non am-
plius, inquam, alveo suo & ripis flumina
continebantur, sed effusa per agros & syl-
vas omnia sternebant & rapiebant secum.
Loquitur enim de prodigijs bellorum
civilium, de quibus etiam Virgilius libro
primo Georg.

Proluit infans contorquens vortice
fluvias.

Elu-

Fluviorum rex Eridanus, camposque per
omnes

Cum stabulis armenta tulit.

Idem in lib. 2. Georg.

Nec non & torrentem undam levis in-
natat alnus

Missa Pado -----

Plinius de eodem Pado, siue Eridano, c.
16. lib. 3. Augetur ad Canis Ortus, liquatis
nivibus, agrus quam navibus torrentior, id
est, turpitudine & impetu nocentior. Ut au-
tem torrentem undam dixit Virgilius, sic
& Seneca in epistol. 40. Habeat vires ma-
gnas, moderatas tamen, oratio sit perennis
unda, non torrens.

Idem Virgil. in Eclog. 7.

Hic tantùm Borca curamus frigera
quantùm

Aui numerum lupus, aut torrentia flumi-
na ripas.

Torrentia flumina, ut Homero, *χέλυς ἵππευ
πόσειδον*. Petronius verò notas ripas
dixit imitatione Horatii torrentem an-
nem describentis, in laudatione Pindari.

Morte decurrens velut amnis, imbres
Quam super notas aluere ripas,

Fertur, immensissique talis profundo
-----Pindarus ore. RICH.

8 nec vaga passim Flumina per notas
ib. morientia r.) scribe, -----nec vaga passim,
Flumina per notas ibant morientia ripas,
non aliter quàm dicit Macrobi. in Somn.
Scipio. lib. 2. cap. 8. Familiariter per pro in-
ter ponere solet. nec audio qui in nuperis
notis, morientibus hisce fluminibus mederi
conatur, sed verissimum est quomodo po-
fui ego & interpunxi, nò manebant, inquit,
intra ripas suas flumina, passim vaga. Et ne
hæsitet quispiam porro, ponam Manilia-
nos versus, lib. 4. Astron. quos hîc adum-
brauit Petronius:

Donec in Egyptum redeant curvata
per undas

Litora, Niliacis iterum morientia
ripis.

Quod autem ait, ibant morientia, aspexit
quodammodo Claudianus,

-----nascentes ibant in secula libri.

Pontanus Not. in Somn. Scip. lib. 2. c. 8. ele-

ganter, morientia, pro, exarescentia, ut a-
pud Claud. malim autem, *latas*, quam no-
tas. quia decrescente flumine, *lata* seu *laxa*
sunt ripæ. Barth. ad Claudian. nu. 62. Qui
tamen sui oblitus n. 1043. scribit: Notas ri-
pas excedentem *vagum*, dicunt etiam Ho-
rat. & Seneca. Et diversa loqui videtur, *va-*
gus & *morientia* eadem vocans, nec suffice-
re videtur, quæ Pontan. produxit. Sed om-
nis eleganti in *morientia* sept. Ita est.
Dicit enim mori flumina, quæ exuberantia
speciem suam perdunt & confundunt.
Mors enim resolutio formæ est. ERH.

9 *Morientibus transmissa ciet.*)
Leg. *tremens* ciet. Sidon. carm. 5. *Et Ve-*
nerem Martiique ciet. Sauro in Not. ER.

10 *Idemque Ethus voratur ignibus in-*
solitis. Hoc inter portenta citat Xiphilin.
*τὸ τ' ἄλλως πῶρ πῶρ πῶρ, τὸ πῶρ
ἀγῶν ἄλλως.* B v s.

ibid. Ecce inter nimbos.) Lactant l. 2. c.
2. *Vagus exstimat morientium animas cir-*
ca nimbos, & corporum suorum reliquias
oberrare. Sed eadem inter ostenta numerat
Ovid. 2. Fast. B v s.

11 *Sanguineoque recens desc. Iup. im-*
bre. J Hunc versum Claudianus expressit,
Sanguineo rubuisse Iovem. ex Ovid. lib. 15.
& Hesiodo in Clypeo Herculis, Barth. ad
Claudian. numer. 1374. numer. 1643. num.
2233. *Iupiter* pro aëre. ERH.

12 *Alpibus aërys, ubi Graio nomine,*
&c.) Graiarum alpium etiam memore
Ptolemæus, Plinius, Tacitus, Antonius in I-
tinerar. Ammianus, & alij. Sunt vero ex
Alpes, quas hodie *Montem S. Bernardi Mi-*
nozem nominant à cœnobiolo in summo
vertice D. Bernardo sacro, Aegid. Tlchud-
des in Descript. Rhetia, Ioan. Stumpfius in
Chronic. Helvetior. Leander Albertus in
Descriptio. Italia, Ios. Simlerus Comment.
de Alpib. pag. 92. b. Barth. in Claud. num.
2227. ERHAR.

12 *Alpibus aërys ubi Graio no. pulso.]*
Legend. & distinguendum:

*Alpibus aërys (ubi Graio nomine pulsa
Descendit rupes, & se patiuntur adiri.)
Est locus. ----- G. COL.*

13 *Est locus Herculeis aris sacer.) Idem*

affirmant Aem. Probus, siue Cor. Nepos in Annibal. Ammianus, Silius Italicus, alij. *Alpes Penninae* esse contendit Gaud. Merula, sic dictas ab Hercule Pennino in summo vertice consecratos: Antiquit. Gall. Cifalp. lib. 3. c. 5. 9. & 10. & lib. sect. 2. cap. 11. Quem refutat Simlerus. nam etsi Livius *Pennini Dei* meminerit, non tamen inde euincitur, eum *Herculem Penninum* appellari. Et quod ipse Merula non diffidetur, diuerse sunt *Alpes Penninae* atque *Graia*, & bono spatio distat: contra quam existimauit Reimund. Martianus, & eum secuti Cuspinianus atque Ionius. Nam *Penninae Alpes* sunt, quas mediae aetatis scriptores vocant, *Montem Iouis*, vultus Heluetiorum. *S. Bernardi maiorem*, qui idoli Iouis, quem Puto Penninum veteribus dictum, in summo vertice destruxit atque deiecit. At *Graiae Alpes* sunt *Mons Bernardi minor*, vt modo dictum, qui a nonnullis annumeratur *Mons Cales* seu *Cimifus* e mediae aetatis scriptoribus dictus. ERH.

13 *Herculeis*,) Hoc Livius inter fabulas refert, quibusdam tamen non prorsus vana & inanis narratio videtur, quando Hercules transitus multa vestigia indicantur, *Herculis Monaci portus*, & harum Alpium nomen & *Lepontij* ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco relictis fuerint. Simler. Comment. de Alpib. ER.

14 *Caelum illinc cecidisse putes*,) haec includenda sunt parenthesi. G. COL.

15 *non Solis aduerti*,) al. *aduerti*, male. *Sol aduerti* est meridies, quo radij Solis non habent, quo magis adolefcant. Sidon. lib. 4. ep. 8. *Iam Sol aduerti* forside noctis huiusmodi radio crescente forbuerat. Sauro in Not. Senec. Hercol. Octavo:

—*vicit q. faces Solis aduerti glaciale inbar.* ita ibi legend. est. Zimzerling. Miscellor. Critic. lib. 2. cap. 17. ERH.

16 *Intemans cu voce manus ad sidera*,) Deos orantium vetus mos est, manus supinas, vt loquitur Virgilius. Horatius. *Caelo attolle e.* Barthius in Ceir. Virg. nu. 403. Id quod flagrantis animi indicium est. Dauid Psalm. 73. vers. 5. *Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo leuabo manus*

meas. Bucerus in Annotation. in Psalm. ERHAR.

17 *Saturnia tellus*,) hemestichium Ennianum apud Varronem, id est, Italia. ER. ibid. *onerata triumphis*,) ornata, honestata, vt apud Plautum. ERH.

18 *Teffor ad has acies*,) *L. arces*. Malsilian significat, & subiecta Insubriae oppida, id postea etiam clarum fit: *Dum Caesar tumidas iratus deprimit arces*. Palmer.

18 *Teffor ad has acies*,) Leg. *ad has arces*. Malsilian significat, & subiecta Insubriae oppida, id postea etiam clarum fit:

Dum Caesar tumidas iratus deprimit arces.

Palmer. in Spicileg. ER.

19 *Rhenum sanguine tinguo*,) Leg. *pingo*. Palmer. vel, *tingo*. Iungerman. itaque habent q. l. 5. Inira:

Theffalicos sicut humano sanguine tingue. ER.

20 *Esse nocens cepi*,) id est, reus peragi. ERH.

21 *Aut qui sunt, qui bella volunt?*) *L. qui bella iubent?* *Bella* iubebat P. R. centuriatis comitijs, quem hic Caesar inuidiosè ex operis mercenarijs collectam multitudinem vocat. Ianus Guliel. Pi. Quæst.

21 *Aut qui sunt, qui bella volunt.*) in al. *vident*. Leg. *iubent*. *Bella* iubebat populus Romanus centuriatis comitijs coactus: quem hic Caesar inuidiosè ex operis mercenarijs collectam multitudinem vocat. Gulielm. Plaut. quæst. in Mottel. cap. 4. ERHAR.

22 *quorum est mea Roma nouerca*,) sic Velleius Paternulus in princip. Histor. ERHAR.

23 *& caussam dicite ferro*,) Quo pacto & supra dicit: *Gladium diciturum igniuit sua.* ER.

24 *reddenda est gratia vobis*,) *L. votis*: votis iam & execrationibus inimicorum Cesariani perierant. Hanc tam impensam voluntatem negat Caesar, quia remuneretur. Palmer.

24 *reddenda est gratia vobis*,) Leg. *votis*. *Votis* iam & execrationibus inimicorum Cesariani perierant. Haec tam impensam voluntatem

voluntatem negat Caesar, quin remuneratur, vt mox: *Votis interficit hostem*. Palm. in Spicil. Sed *vobis* eaducunt, ea, quæ sequuntur: & ipse Caesar ait: *Non solus vici*. ERH.

25 *& sordes meruit victoria nostra*) alludit sordes reorum, dum in iudicio praesentes acculantur: de quibus vide quæ supra diximus. ERH.

26 *Iudice fortuna cadat alea*) Idem Caesar apud Suetonium cap. 32. *Eatur, inquit, quod Deorum ostenta, & inimicorum iniquitas vocat. iacta est alea, inquit*. ERH.

27 *peracta est*) h. e. *perorata est*. Agere enim siue orare causas, gemina. D.

27 *Certe mea causa peracta est*) Hoc

est, *perorata*. Quomodo apud Callimachum illum Romanum: *Causa perorata est*. Agere enim siue *Orare causas*, germana, imò gemina esse,

Ne cperui ignorant, nisi qui nondum are lanantur. I. Dousl.

28 *Delphicus ales*) aquila, sed cur *Delphicus*. an quia in Apollinis tutela? Atqui Iouis auem esse in eiusque tutela auctores rerum memorant. vide Isidor. Etymolog. lib. 17. c. 3. ERH.

29 *de parte sinistra*] quæ erat felix, vt & *leua*. Meursius Animaduers. Miscel. lib. 3. c. 18. De hoc omine ex volucris volutu Barth. ad Claud. n. 1432. ERH.

CAPUT LXXXIII.

FORTIOR omnibus mouit *Mauortia signa*.
Caesar, & insolitos gressus prior occupat ausu.
 2 *Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina*
Non pugnavit humus, 3 mitique horrore quieuit:
Sed postquam turme nimbo fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes vndarum vincula rupit,
Incaluere niues, 4 mox flumina montibus altis
Vndabant modò natæ; sed hec quoque iusta putares:
Vinctaque mox stabant, fluctus 5 stupuere pruina,
 6 *Et paulò antè lues iam concidendæ iacebat.*
Tum verò malefida prius vestigia lusit,
Decepitque pedes, passim turmaque virique,
Armaque congesta strue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concussæ flumine nubes
Exonerabantur, 7 nec rupto turbine venti
Decrant aut tumida 8 confusa in grandine calum:
Ipse in nubes 9 ruptæ super arma cadebant,
Et 10 concreta gelu Porri velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti Iellus niue & victaque cali
Sidera, victa suis herentia flumina ripis:
Nondum Caesar erat: 11 sed magnam nixus in hastana
Horrida securis frangebat gressibus arua.
Qualis 13 Caucaesea decurrens arduus arce

a *Vincta sunt*, &c. quomodo supra.
 Ne hanc siue vinctam struem vinciat igneum. G. Col.

¹⁴ Amphitryoniades: aut toruo Iupiter ore,
 Quum se verticibus magni demisit Olympi,
 Et periturorum ¹⁵ d. sicu tela Gigantum.
 Dum Caesar tumidas iratus deprimit arcas:
¹⁶ Interea volucer motis conterrit a pinnis
 Fama volat, summique petit iuga celsa ¹⁷ Palati,
¹⁸ Atque hæc Romano attonito fert omnia signa:
 Iam classes fluitare mari, totasque per Alpes
 Feruere Germano perfusas sanguine turmas.
 Arma, cruor, cades, incendia, ¹⁹ totaque bella
 Ante oculos volitant, ergo pulsata tumultu
²⁰ Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
 Huic fuga per terras, illi magis unda probatur,
 Et patria est Pontus iam tutior est magis, arma
 Qui temptata velit: fatisque iubentibus actus.
 Quantum quisque timet, tantum fugit, ocyor ipse
 Hos inter motus populus, miserabile visu,
 Quo mens icta iubet, desertam ducitur urbe.
 Gaudet Roma fuga, debellatque Quirites
 Rumoris sonitu merentia tecta relinquunt.
 Ille manu trepidamatos tenet: ille ²¹ penates
 Occultat gremio, deploratumque relinquit
 Limen, & absentem ²² votis interficat hostem.
 Sunt qui coniugibus merentia ²³ pectora iungant.
 Grandænosque patres: onerisque ignara iuventus
 Id, pro quo metuit, tantum trahit, omnia secum
 Hic vehit imprudens, prædamque in prælia ducit.
 Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
 Et pulsas euertit aquas, non arma ministris,
 Non regimen prodest, ligat alter ²⁴ pondera pinus,
 Alter tutam sinu tranquillaque littora querit:
 Is dat vela fugæ, ²⁵ Fortunæq; omnia credit.
 Quid tam parua queror? ²⁶ gemino cum Consule Magnus
²⁷ Ille tremor Ponti, seni quoque terror Hydaspis,
 Et ²⁸ piratarum scopulus: modò quem terouantem.
 Iuppiter horruerat: quem ²⁹ fracto in gurgite Pontus,
 Et veneratus erat summissa Bosphorus unda,
 Pro pudor! Imperij deserto nomine fugit,
 Et Fortuna leuis Magni quoque terga videret.

Atque hæc
 Rom. tenent
 ferit omnia
 signa.
 Ger. Coll.

VAR.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LXXIII. T. PETR.
SATYRICON.

1 **¶** Ortior omnibus mouit Mauortia
 signa Caesar, & insolito gressu
 prior occupat ausus.) Aliis, Haustus, placet:
 neutrum mihi, verum istuc potius quod
 ponam:

Et insolito gressu prior occupat ausu.

I. DOVSA.

2 Prima quidem glacies, & cana iun-
 cta pruina) Leg. glaciēque & cana vincita
 pr. Vincita, id est, ligata, vt mox ait, & un-
 darum vincula. Puti. hius. De niuib. al-
 pinis Claudianus. vbi Barth. numer. 427.
 ERH.

3 mitique quicuit honore) pro onere.
 Palmer. in Spic. leg. ERH.

3 mitique quicuit honore) pro onere,
 Palmer.

4 Mox flumina montibus altis
 Vndabant modo nata. sed hæc quoque mis-
 sa putares) Quo loco alij, Spissa, legunt:
 at Rogeris mei codex calamo exaratus,
 Iusta, habebat. Vnde nouissima editio,
 Iussa, nobis concinnasse videtur. Mihi
 verò, si quis in tanta dissentientiū scriptu-
 rarum varietate coniecturæ locus est reli-
 quus, Stare, stat restituere. idque proximè
 sequentis versus causa maximè, quem in
 optima illa Parisiensi editione hac forma
 conceptum me nini reperitare:

Stabant, & vincita fluctus stupuere
pruina. I. DOVSA.

4 ----mox flumina montibus altis
 Vndabant modo nata: sed hæc quoque
 iussa putares,
 Stabant)

Neque lectionem, neque interpunctio-
 nem improbo. Hoc enim sentit, flumi-
 na quasi magico aliquo carmine, iussa
 & coacta, stetit. Verum in v. cod. Dou-
 za legi asserit,

----sed hæc quoque iusta putares,
 quod damnare mihi religio est: præsertim
 cum v. c. in editione Plantini sequentia
 ita concipit,

Vinctæque mox stabant.

Flumina, inquit, modò nata, vera & per-
 ennina flumina videbantur: eadem tamen
 mox concredebant & consistebant. Iusta
 verò flumina, dixit Petronius, vt Ouid.
 in Eleg. 5. lib. 3. Amorum: vbi torren-
 tem obiurgat, flumen legitimum:

Quid si legitimum flueres, si nobile flu-
men?

Iustum quoque amnem dixit Lilius in li-
 bro primo: Sorte quadam, diuinitus, su-
 per ripas Tiberis effusus; lenibus stagnis, nec
 adiri vsquam ad iusti cursum poterat am-
 nis. RICH.

5 siupuere pruina] riguere. Claudia-
 nus in eadem re, Obriguere gelu. ER.

6 Et paulò ante lues.) Lues est solu-
 ta aqua, vt cum niues in tabem aquam-
 que liquate sunt. Ait enim aquas, quæ
 antè labebantur solutæ, repente in prui-
 nam concreuisse & glaciem, vt ferro ea-
 rum rigor frangendus esset. Turneb. Ad-
 uers. lib. 4. cap. 19. Lilius vocat fluen-
 tem tabem liquecentis niuis, itèmq; tabi-
 dam niuem. ERH.

6 Et paulò ante lues) Lues est soluta
 aqua, vt cum niues in tabem quamque
 liquate sunt: ait enim, aquas, quæ paulò
 antè solutæ labebantur, repente in prui-
 nam concreuisse & glaciem, vt ferro ea-
 rum rigor frangendus esset. Turneb. lib.
 4. cap. 19.

7 necrupti turbine venti) Leg. rupto.
 vt Virg.

----ceu rupto turbine venti. Palm.

7 rupti turbine venti) Leg. rupto,
 pro, erupto, vt Virgil.

----ceu rupto turbine venti.

Palmer. in Spic. leg. ERH.

8 Confractum grandine calum) Leg.
 Confractum: propter illud, tumida. nam
 alterum alteri aptum. Palmer. cui non pos-
 sum assentiri. ERH.

8 Confractum grandine calum.] Leg.
 confractum, propter illud, tumida. nam:

alterum alteri apium. Palm.

9 *nubes rupta*] eodem modo Germani talem nimborum tempestatem dicimus *Volckenbruch*. ERHAR.

10 *Concreta gelu Ponti velut unda ruebat*] Leg. c. g. *putri velut unda r. & accipe de aqua nicta caduciter ruente, quæ & ruina* Varroni. Aufon. Popma Collect. ad Varron. vel leg. *Ponti velut unda ruebant*, scilicet nubes. Atqui mare propter motum perpetuum non concrevit, maxime Ponticum. Sed philosophatur, opinor, & Oceanum Septentrionalem respicit, marisque Inlandicum, ex cuius litoribus glacies vento pulsæ ruere in eum locum scribuntur, qui dicitur *Mare glaciale*, si quidem fieri potuit, ut de hac re aliquid Petronio innotuerit. ERH.

11 *Nondum Caesar erat*) scilicet videtur, quod repetendum est *non videtur*. I. R.

12 *sed magnam nixus in hastam*] Leg. *magnam n. i. h.* adverbialiter, ut ad Cæsarem ipsum referatur. Palmer. in Spicileg. *Magnam* pro longa dixit, *ut utrumque*: ut *magnam tempus* pro longo. Infra: *Dum hæc magno tempore Protone aguntur*. Alibi tamen ipse Petron.

---- & *ingentem quatens Mauortius hastam*. ERH.

12 *magnam nixus in hastam*) L. *magnam nix. i. h.* adverbialiter, ut ad Cæsarem ipsum referatur Palm.

13 *Qualis Caucasæa decurrens arduus arce Amphitryoniades*) Dum aquilam Promethei cor exedentem sagitta peremisset. *Caucasus*, mons est altissimus asperque & inhospitalis, Indiam à Scythia dirimens, in finibus Assyriorum. hinc *Caucasæus*. Vergil. Eclog. 6.

Caucasæasque refert volucres.

Ardus, molestus, incommodus, intrastabilis, ut exponit Gellius. *Ardue*, difficulter. Bvs.

14 *Amphitryoniades*] Hercules. ERH.

15 *disiecit tela gig.*] ita rectè Guliel. cum vulgò esset, *deciecit*. Plaut in Mostel. cap. 4. ERH.

15 *tela Gigantum*] *tela*, machinamenta. Bvs.

16 *Interea volucris motis conserrita pennis*

Fama volat.) ----

Nunc primum editum est, *volucris*, cum antea legeretur *volucer*: quod tamen expungi non debuit. Ita enim dictum, *volucer* genere fœminino, ut *acer hyems*. Ennius apud Priscianum:

Aestatem autumnus sequitur, post acer hyems fit.

quem verum laudat quoque Servius in 6. Aeneid. scribitque veteres etiam dixisse, *alacer*, tam fœminino, quam masculino genere. RICH.

17 *Palati*) montis Palatini. ERH.

18 *Atque hæc Romano tonitru ferit omina signa*) sic melius quam in exemplari: sed *signa* melius quam *signa*, id est, *læua*. Bvs.

19 *totaque bella Ante oculos volitant*] Leg. *notaque bella*, A. O. V. hoc est, quæ bellum comitantur, Palm. ANO.

19 *totaque bella*) Leg. *Notaque belli*: hoc est, quæ bellum comitantur. Palmer. in Spicileg. aliter quam bene. *totaque bella* est, quod ille alter Poëta dixit, ---- *bella undique bella*.

Græcis, *ἄνευ ὀφθαλμοῦ*. ER.

20 *Pectora per dubias*) Leg. *P. pèrque duas scinduntur tertia partes*. Tertium illud sequi vellent: sed enim id per duas sententias, non easdem illas scinditur. Quod tertium sit, quæ duæ illæ partes, commemorat: *Huic fuga per terras*, &c. Palmer. in Spicileg. sed meras affamias loquitur. ERH.

20 *Pectora per dubias*) Leg. *Pèrque duas scinduntur tertia partes*. Tertium illud sequi vellent: sed enim id per duas sententias, non easdem illas scinditur. Quod tertium sit, quæ duæ illæ partes, commemorat: *Huic fuga per terras*, &c. Palmer. in Spicileg. sed meras affamias loquitur. ERH.

20 *quo mens ista iubet*) pro, *perculsa & territa*. an legend. *acta iubet*? ERH.

21 Pena-

21 *Penates*) *Penates*. Lares esse veteritas putavit, quales Aeneam in Italiam aduectasse Vergilius scribit: quasi penes nos natos: non autem naturæ nostræ Deos, ut quidam putant, qui propriè dicuntur. *Genij*. Bvs. 1

22 *volis inierfcit hostem*) vide Scaliger. ad Tibulli lib. 4. ANO.

22 *volis interficit hostem*) vide Scaliger. ad Tibull. lib. 4. eleg. 6. ER.

23 *Lugentia pectora*) vel *maerentia*. Bvs.

24 *pondera pinus*] rates, naues, quæ ex ligneis pineis conficiuntur. ER.

25 *Fortunaq; omnia credit.*] Leg. *cedit*. Pflugius. ER.

26 *gemino cum Consule Magnus*] Pompeius bis Consul. ER.

27 *Ille tremor Ponti*] de Pompeio idem scribit Peto Albinouanus *Res. Roman.* l. 1.

Illæ, cui ternis Capitolia celsa triumphis Sponte Deum patuere: cui freta nulla repostos

Abscondere sinus: non tuta manibus urbes.

Scaliger. in Catalog. ERHAR.

27 ---- *gemino cum Consule Magnus Ille tremor Ponti, scuiq; repertor Hydaspis.*

Et piratarum scopulus]

Repertor Hydaspis, vocatur Pompeius, quia fabulosum illum fluvium existimabat: quæ ex opinione vulgi scripsit Horat.

---- *vel quæ loca fabulosus*

---- *Lambit Hydaspe*

Alij tamen libri, ut editio Lugdun.

---- *scui quoque terror Hydaspis.*

Alij verò, ut editio Steph.

---- *scuiq; repertus Hydaspis.*

Repertus terror, qui prætor opinioem ei terror extitit. Virgil.

Dic age, namque mihi fallax haud ante repertus

Hoc uno responso animu delusit Apollo. Ennius apud Festum, in *Nauus*:

Nauus repertus homo est, Graio patre, Graius

---- *homo rex.*

Cæcilius, in Epistola, apud Priscianum:

Nam nouus quidem deus repertus est Iouis.

Plautus in Captiuis:

Tu repertus, qui Philocratem superet veriuerbo.

Eleganter autem, *scopulus piratarum* dictus Pompeius, ut eodem tempore tribunus L. Cæsij, *scopulus reorum*. RIC.

27 *scuique repertor Hydaspis*] *Hydaspes* cum Hy, scribitur, fuit autem Rex Medorum: à quo fluvius Mediæ cognominatus est, & alius Indiæ. ANO.

28 *piratarum scopulus*] i. e. offendiculum. Pflug. ERHAR.

29 *fracto gurgite Pontus* *Pontus* propriè id mare dicitur, quod à Mæotide palude usque in Tenedum protenditur: sed ubi primum se arcet de Tenedo incipiens, post Helladis casum *Hellepontus* vocatur: ubi expandit, *Propontus*: ubi iterum premit, *Thracius Bosporus*: ubi iterum effundit, *Pontus Euxinus*.

CAPVT LXXXIIII.

Ergo tanta lues Diuum quoque numina vidit,
Consensitque fuge cali timor. ecce per orbem
Misit turba Deum, terras exosa furentes
Deserit, atque hominum ² damnatum auertitur agmen.
³ Pax prima ante alias, nivos pulsat a lacertos.
Abscondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.

Huic comes it summissa Fides, & crine soluto
Iustitia, ac mærens ⁴ lacera Concordia palla.
At contra ⁵ sedes Erebi qua rupta dehiscit,
Emergit latè Ditis chorus, horrida Erinnyis,
⁶ Et Bellona minax, facibusque armata Megera,
Lethumque, insidiaque, & ⁷ lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceuliber habenis,
Sanguineum latè tokit caput, oraque mille
Vulneribus confossa cruenta casside velat.
Hæret detritus læua Mauortius umbo,
Innumerabilibus telis grauis: atque ⁸ flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos ⁹ immutatque sidera pondus
Quæsiuere suum, namque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit: primumque Dione
Cæsaris acta sui ducit, comes additur illi
Pallas & ingentem quatians ¹⁰ Mauortius hastam
Magnaque cum Phæbo soror, & Cyllenæ proles
Excipit ac totis similis Tirythius actis.
¹¹ Intremuere tubæ, ac ¹² scisso discordia crine
Extulit ad superos Stygium caput, huius in ore
¹³ Concretus sanguis, contusaque lumina flebant.
Stabant arati scabra ¹⁴ rubigine dentes,
Tabo lingua fluens, obsessa ¹⁵ draconibus ora,
¹⁶ Atque intortito laceratam pectore vestem
¹⁷ Sanguineam tremula quatibat lampada dextra,
Hæc ut Cocyti tenebras, & Tartara liquit.
Alta petit gradicus iuga nobilis ¹⁸ Apennini,
Vnde omnes terras, atque omnia littora posset
Adspicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atque hæc ¹⁹ erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gentes accensis mentibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampadas urbes.
Vincetur quicumque latet, non femina cesset,
Non puer, aut auo iam desolata senectus.
Ipsa tremat Tellus, laceratæque tecta rebellent.
²⁰ Tu legem Marcelletene: tu ²¹ concute plebem
Curio, ²² in faciem ne supprime Lentule Martem.

Quid

²⁴ Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida solus,
Theſauriſque rapis: ²⁵ nescis tu Magne tueri
Romanas arces? ²⁶ Epidauria mania quere.
Theſſalicoſque ſinus humano ſanguine tingue.
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia iuſſit.
Quum hæc Eumolpus ingenti ²⁷ volubilitate verborum
effuſiſſet, tandem Crotona intrauimus: vbi quidem par-
uo diuerſorio reſecti, poſtero die amplioris fortunæ do-
mum quærentes ²⁸ incidimus in turbam hereditætarum,
ſciſcitantium quod genus hominum, aut vnde venire-
mus. Ex præſcripto ergo conſilij communis, exaggerata
verborum volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubiè
credentibus indicauimus. Qui ſtatim ²⁹ opes ſuas ſum-
mo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt. certa-
tim ³⁰ omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollici-
tant. * * *

ENCOL-
PIVS.VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXXIV. T. PETRON.
SATYRICON.

¹ Ergo tanta lues) L. Ergo tanta
lues d. q. numina vidit. hoc vult,
deos è terra fugiſſe, belli crudelitate terri-
tos, hoc eſt, tergo viſos eſſe. Tergo videre,
eſt fugientem videre: vnde Catul. de Achil.
Hoſtib. haud tergo, ſed forti pectore notus.
I. Guliel. Pl. Quæſt. ANO.
¹ Ergo tanta lues Diuum quoque numi-
na vidit) Poſt hunc verſum in v. c. M. S.
legitur,
Iuſtitia & lacera, &c. ANO.
¹ Ergo tanta lues Diuum quoque numi-
na vidit) Leg. Tergo tanta lues D. q. n. v.
Tergo videre, eſt fugientem videre, vt a-
pud Catullum de Achille,
Hoſtibus aut tergo, ſed forti pectore
notus.
hoc vult Petron. Deos è terris fugiſſe belli
crudelitate territos, hoc eſt, tergo viſos eſ-
ſe. Gulielm. Plaut. quæſt. in Moſtel. cap.
4. ERH.
² damnatum auertitur agmen) auer-
ſatur, abominatur, fugi t ad quam ratio-

nem anteuortitur & prauortitur Plautus
è vep. n. m. v. ſurpauit. ER.

³ Pax prima ante alias) &c. Oſton-
ſtit pacem à Romanis abiſſe: ſimiliter
fidem, & iuſtitiam, & concordiam:
P. D.

⁴ lacera Concordia Palla) Palla, mu-
liebre veſtimentum dicitur ad veſtigia vſ-
que demiſſum. Plautus: Pallas ad Phry-
gionem fey conſecto prandio. ANO.

⁵ ſedes Herebi) Erebus, abſque ali-
qua aſpiratione aut diphthongo à Græcis
ſcribitur: & ponitur pro parte inferni, in
qua, teſte Seruio ſuper G. Aeneid. tantum
illi morabantur, qui bene vixerant: vnde ad
Elyſios campos non niſi purgati proficiſ-
cerentur. ANO.

⁶ Et Bellona minax.) Virgil. Aeneid.
lib. 8. Stat. Theb. r. Seneca de Ira libr. 2. c.
35. IN.

⁶ lurida mortis imago.) Luridum ſu-
pra modum pallidum, quaſi loridum, id eſt,
loro percuſſum. Ouid.

Stulto quid est somnus, lurida nisi mortis imago? ANO.

7 Mauortius umbo] Umbo, media pars elypei. hinc Umbilicus, quicquid in aliqua re est medium, & ligamentum instrumentorum. ANO.

8 flagranti stipite] ligno ardenti, lignea face, Sunchel. Infra, Vexat cubitum ipsa stipite ardenti. Balbus Catholico, Stipite, titio vel truncus ligni. ER.

9 mutatâq; sidera pondus) Leg. miratâq;. Absentibus Diis sidera ait insolitam leuitatem coeli mirata, & onus assuetum requisisse. Guliel. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4. ER.

9 mutatâq; sidera pondus, Quæsuere suum) L. miratâq; sidera. Absentibus diis, ait, sidera insolitam leuitatem coeli miratu, & onus assuetum requisisse. Ioan. Gulielm. ANO.

10 Mauortius hastam) al. Mars obuius h.

10 Mauortius hastam) Mauortius substantiue, pro Mauorte vel Marte. ERH.

11 Infremuere tuba) Leg. in tonuere. Calcagninus de Concord. lib. 2. ERH.

11 intremuere iuba) Ex illis Virgilianis lib. 5. Aeneid.

--- & discordia demens Vaperium crimenvittis innexa cruentis. Et VIII.

--- & scissa gaudens Discordia palla, Quem consanguineo sequitur Bellona flagello. ANO.

14 scabra rubigine dentes) Ouid. --- scabri rubigine dentes. F. PITH.

12 scisso discordia crine) hoc enim habitu describitur Discordia apud Virgil. 8. Hon. disc. l. Aen. & Aen. 6. quod notarunt Crinitus de 13. c. 2. Veitzius Not. in Prudent. Pŷchomach. l. 1. ERH.

13 concretus sanguis) Prudent. lib. 1. contra Symmach. c. concreto processit crine. Veitzius in Not. ERH.

15 draconibus) serpentibus, anguibus. Andreas Hierosolymitanus serm. 61. & de passione de Christo, in 7. xij. spiritus draconibus. ERH.

15 obsessa draconibus ora, &c.) en habitum, quo Furia depingebantur: vetule caput anguibus pro capillitio cinctæ, sanguineam manu facem gestantes & flagellum. vide Delrionem Comment. in Medeam. Sen. ERH.

15 Atq; intertorto laceratam pectore vestem. Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra) Editio Lugdun. inter toto, quomodo legisse etiam Lilius Gyraldum apparet, commoda & aperta sententia. Inter vestem, inquit, toto pectore laceratam, quatiebat lampada. Nam vestis, utpote lacera, nõ obstat, quo minus per illam vibraret facem. De lacera veste Discordia Virgilius:

Et scissa gaudens vadit Discordia palla. Porro scio esse, qui illud sanguineam lampada, concoquere non possint, legantque:

Sanguinea tremulam quatiebat lampada dextra.

A quibus dissentio. Nam sanguinea lampas, ob sanguinei coloris flammam, dicitur, ut apud Virgilium,

Non secus ac liquida si quando nocte cometa

Sanguinei lugubre rident. RIC.

17 Sanguineam tremula) al. cod. & Calcagninus, Sanguinea tremulam. ERH.

18 Appennini) al. Apennini: cuius scripturæ rationes pete ab Io. Chrysost. Zanchio de Cenomasor. orig. l. 2. ERH.

18 nobilis Apenini) Apocinus, mons altissimo iugo ab Alpibus ad Siculum fretum tendens, à Poenis ita dictus, ut quidam putant. Vnde Alpes primi Poeni peruias fecerunt, cum antea redderent Italiam inaccessible. HV L.

19 erumpit voces) quomodo Virgil. dixit:

Et caput unda altus primum se erupit Enipeus.

Sic quoque erupitur, pro, erupit se. Lucret. Vis venti exagitata foras erumpitur ---

Sic prorupit se in fugam, apud Plaut. ni fallor. ERHAR.

20 Tu legem Marcelle tene.) Virgil. 6. Aeneid. ibique Seruius & Tib. Donatus. ERHAR.

20 Tu legem Marcelle tene, Suet. Iul. cap. 28. Dion. lib. 40. I. à Vov.

21 tu concute plebem Curio) Sidon. l. 4. ep. 3. Aestuat ut Cethegus, incitat ut Curio. Alanus Anticlaud. libr. 2. Succendit ut Curio. Sauro ad Sidon. l. 1. ep. 11. ERH.

22 Curio.) Hic C. Curio violentissimus Tribunorum pleb. quem sibi inimicum ingenti mercede Cæsar defensorum parauit: de huius seditionibus & turbis, Suet. Iul. Dion. lib. 40. I. à Vov.

23 ne supprime Lentule Martem) Salustius in Catilinario. ERH.

24 Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis) Apostrophe Poëtica ad Diuum Iulium, infesta patriæ signa inferre satagentem. I. DOVSA.

24 Quid porro tu Diue tuis) corrigunt, Die. illud retineri debet. Diuum vocat communi & plebeio tum nomine. Nã & Augustus semper se Diui filium dixit, & Diuus pro Cæsare καταχρηστικός. Ne- pos in vita Attici : In affinitatem peruenit Diui Iulij filij, id est, Octavianus, qui fuit Iulij Cæsaris adoptiuus filius. quod monere ferè putidum foret, nisi aliorum corumpendi (corrigendi volui dicere), libido aurem vulsisset. ERH.

24 Quid porro, tu Diue, tuis cunctaris in armis Diues, retineri potest & cetera, quia Discordia, ut dea futurum ditum sciebat: magis tamen probo quod est in editione Lugdunensi, Die: quoniam Iulo progenitus Cæsar, & à Venere ac ipso Ioue ducebat originem. Sic eisdem gentis Ilia, diâ vocatur ab Ennio, apud Nonium in Ne- pos foemini generis.

Ilia diâ nepos, quas arumnas tetulisti? Diuum, inquit Festus, antiqui appellabant, ut à Deo ortum. RIC.

25 nescis tu Magne tueri Romanas acies) Monui iam pridem, & nunc moneo, legendum videri, Romanas acies, ut alibi:

Omnia que tribui Romanis arcibus, odi Magnificentius enim Romanæ arcès dicuntur, quam vrbs Roma: ut Carthaginis arcès, quam Carthago, & Pergamæ arcès, quam Pergama. Virgilius:

Imbellè auertis Romanis arcibus Indum. Item: Ascânione pater Romanas inuidet arcès. Et, Cũ fera Carthago Romanis arcibus olim. Exarum magnum, atque Alpes immittet apertas.

Notissimum est ut Pompeius aduentante Cæsare, vrbsm reliquerit, quid tamen impedit Ciceronem audire in epistola decima, lib. 7. ad Atticum: Per fortunas, quale tibi consilium Pompeij videtur? Hoc quare, quod vrbsm reliquerit. Ego enim Σοφοί, Tum, quid absurdius? Vrbs tu relinquis? Ergo idem si Galli venirent. Et in epist. 25. li. 8. ideo vocat Pompeium Σοφιστικώτατοι & ἀσφαρικώτατοι. quibus ista planè respondent, Nescis tueri Romanas arcès. Et epist. 2. eiusdem libri: Nihil vlla in gente unquam ab illo auctore Reipub. ac duce turpius factũ esse videtur, quam à nostro amico factum est: cuius ego vicem doleo, qui vrbsm reliquit, id est, patriam, pro qua, & in qua mori, præclarum fuit. RIC.

25 kumanas acies? Epidauria) R. arcès: Epidamnia. Passerat.

26 Epidamni nomina quere) Fuit hoc nomen ominosum & insaufum, ob idque in Dyrrachium mutatum, ut Plin. Auctor est. Allusit & Plautus Menæchmis, Ne mihi damnum in Epidamno duas. F. PITH.

26 Epidauria mœnia quere) L. Epidamnia nomina q. Nescit Romam tueri Pompeius, atque adeò Italiã vacuã Cæsari occupandam reliquit: atque ita Dyrrachium cum exercitu tramisit, cui Epidamni nomé vetus mutarant Romani, omnis causa, ut Plutarch. Plaut. in Menæch. itaq; Epidamnia nomina dicit, alludens ad significationem vocis, neque non tamen nomen pro re dicunt. Albinoua.

--- nomina magna locorum. Palm.

26 Epidauria mœnia) Epidaurus, vrbs est in Achaia, Noronicus quasi marmore redimita. Aesculapij delubro præcelebris. hinc Epidauria, quod est cognomen Aescula. ij. Ouidius de Ponto libr. 1.

Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas.

Sanabit nulla vulnera cordis ope. HVL.
26 *Epidauria mœnia quare*] Leg. *Epidamnia nomina* q. Nescit Romam tueri Pompeius, atque adeo Italiam vacuum Cæsari occupandam reliquit: atque ita Dyrhachium cum exercitu tramisit, cui *Epidamni* nomen vetus mutarant Romani, omnis causa, ut Plutarch. Plaut. Menæch. Itaque *Epidamnia nomina* dicit, aludens ad significatum vocis, neque non tamen nomina pro re dicunt. Albinouan.

---nomina magna locorum.

Palmer. in Spicileg. ERH.

27 *ingenti volubilitate verborum*) exempla petere est ad hoc genus dicendi à Sauarone Not. in Sidon. l. 9. ep. 9. ERH.

27 *volubilitate verborum effudisset*) Temerarium non est, quod in v. c. legitur, *ingenti bile*. si quidem per bilem, insaniam poëticam intelligit, de qua infra in verbis: *Imò, inquam si eiuras hodiernam bilem, vna cenabimus.* Horat. in arte Poëtica:

---ô ego laeuis,

Qui purgo bilem sub verni temporis horam?

Non alius faceret meliora Poëmata.

Quare illa verba, *volubilitate verborum*, inducenda puto, ut quæ huc irreperint. *Ex prescripto ergo cõstij communis, exaggerata verborum volubilitate.* RIC.

28 *incidimus in turbam hereditetorum*) vide Gruter. Sulpic. extraord. c. 7. *Hereditetæ*, qui statim captatores vocantur *Papias*: *Hereditetæ*, qui alterius hereditatem petit vel cupit, & componitur ab hereditas vel heredium, & peto. *Hereditetæ*, qui hereditatem alterius capit, & componitur ab hereditas vel heredium, & capio. *Hereditetæ*, qui alterius hereditatem scindit, vel aufert: & componitur ab hereditas vel heredium, & scindo. Ad eandem faciem dicitur *lucripetæ* Dionysio Catoni in Distich. ERH.

28 *hereditetorum*) *Hereditetæ* κληρονομοῦτες.

29 *opes suas in Eumol. congegesserunt*) Hoc Martialis appellat *mittere munera in hamo*. Vide libro 6. epigram. 36. l. à Vov.

30 *Omnes muneribus*: al. *O hereditetæ mun.* ANO.

C A P V T L X X X V.

DVm hæc magno tempore Crotonæ aguntur, & Eumolpus fœlicitate plenus prioris fortunæ esset oblitus statum, adeo ut suis iactaret neminem gratiæ suæ ibi posse resistere, impuneque suos, si quid deliquissent in ea vrbe, beneficio amicorum laturus. ¹ Cæterum ego, etsi quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleueram, putabamque à custodia mei remouisse vultum Fortunam: tamen sæpius tam consuetudinem meam cogitabam quàm causam. &, Quid, aiebam, si callidus captator exploratorem in Africam miserit, mendaciumque deprehenderit nostrum? Quid si etiam mercenarius præsentis fœlicitate lassus indicium ad amicos detulerit, ² totamque fallaciam inuidiosa prodicione detexerit? Nempe rursus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas noua mendicitate reuocanda. Dij deæque

deæque ³ quàm malè est extra legem viuientibus: ⁴ quicquid meruerunt semper expectant. *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXXV. T. PETR. SATYRICON.

I Erum ego, etsi quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleueram, putabamque à custodia mei remouisse vultum fortunam: tamen sæpius tam consuetudinem meam cogitabam, quàm causam. Non mehercules intelligo (de clausula postrema loquor) nisi porro (mi lector) negatiuæ particulæ des locum, antè *et* Tam, collocandæ, hocce exemplo scilicet: *Tamen sæpius non tam consuetudinem meam cogitabam, quàm causam.* I. DOUSA.

23 *Totamque fallaciam inuidiosa prodicione detexerit.* V. C. *Ambitiosa prodicione*, in ipso contextu præferbat planissimè. I. DOUSA.

2 *quàm malè est extra legem viuientibus*) Plaut. *Nihil est miserius quàm animus hominis conscius.* De hoc flagello conscientiæ, & meti qui eum necessariò sequitur. Vide Casaub. in Pers. Sat. 3. Barth. ad Claudian. numer. 292. & numer. 635. mul-

tis. ERHAR.

4 *quicquid meruerunt semper expectant*) aspexit indubiè hæc verba Macrob. in Somn. Scip. *Sibi videntur exitium quod merentur, excipere.* If. Pontanus in Not. Puto particulam *semel* excidisse, ut scripserit Petronius, *quod semel meruerunt.* Barth. ad Claud. numer. 635. In Historia Marculpi minimè nupera, ut vulgò putatur, sed perueteri, & cuius iam ante annos quasi 10. mentionem fecit Gulielmus Archiepiscopus Cypri in Belli sacri Histor. legitur, *S A L. quod timet inuis, veniet super eum.* M A R. *qui malè facit, & bene sperat, totum se fallit.* Nec frustra ille, *Conscientia scelerum, metus indiciorum,* &c. ERH.

4. *Quicquid meruerunt expectant*) Senec. *Conscientia aliud agere non patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat poenas quicquid expectat, quicquid autem meruit, expectat.* F. PITH.

C A P V T L X X X V I.

QVia nosti Venerem tuam, superbiam captas, vendisque amplexus, non commodas. *Quod enim spectant* ² flexæ pectine comæ? quod facies ³ medicamine attrita, & ⁴ oculorum quoque mobilis petulantia? ⁵ quod incessus turè compositus: & ne vestigia quidem pedum extra mensuram aberrantia, nisi quod ⁶ formam prostituis, ut vendas? Vides me? nec ⁷ auguria noui, nec ⁸ Mathematicorum cælum curare soleo: ⁹ ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum spatiantem vidi, quid cogites scio. Siue ergo nobis vendas quod peto, mercator

Chrysis ancilla. Circes ad Pollionum.

paratus est: siue, quod humanius est, commodas, effice ut beneficium ¹⁰ debeam. Nam quod seruum te & humilem fareris, accendis desiderium æstuantis. Quædam enim fœminæ sordibus calent, nec libidinem concitant, nisi aut seruos viderint, ¹² aut statores ¹³ altiùs cinctos, harenarius aliquas accendit, ¹⁴ aut perfusus puluere mulio, ¹⁵ aut histrio scenæ ostentatione traductus. Ex hac nota domina est mea ¹⁶ vsque ab orchestra quatuordecim tranfilit, & in extrema plebe quærit quod diligit. Itaque oratione blandissima plenus, Rogo, inquam, numquid illa, quæ me amat, tu es? Multùm risit ancilla post tam frigidum scema, & Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: ¹⁷ ego adhuc seruo numquam ¹⁸ succubui, nec hoc dii sinant, ut amplexus meos in cruce mittam. ¹⁹ Viderint matronæ, quæ flagellorum ²⁰ vestigia obosculantur: ego, etiam si ancilla sum, nunquam tamen nisi in ²¹ equestribus sedeo. Mirari equidem tam discordem libidinem cœpi, atque inter monstra numerare, quod ancilla haberet matronæ superbiam, & matrona ancillæ ²² humilitatem. ²³ Proecedentibus deinde longiùs logis, ²⁴ rogavi ancillam ut in platano ²⁵ produceret dominam. ²⁶ Placuit puellæ consilium. itaque collegit altiùs tunicam, flexitque se in eum ²⁷ daphnona, qui ²⁸ ambulationi hærebat. nec diu morata, ²⁹ dominam producit è latebris, laterique applicat meo mulierem ³⁰ omnibus simulacris emendatiorem. ³¹ Nulla vox est, quæ formam eius possit comprehendere: nam ³² quidquid dixero minus erit. ³³ Crines ³⁴ ingenio suo flexi, ³⁵ per totos sese humeros effuderat: ³⁶ frons minima, & quæ radices capillorum retrò flexerat: ³⁷ supercilia vsque ad malarum stricturam currentia, & rursus confinio luminum pænè permixta: oculi clariores stellis extra lunam fulgentibus: ³⁸ nares paululùm inflexæ: & ³⁹ osculum, quale Praxiteles habere Dianam credit. Iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam ⁴⁰ pedum candor intra auri gracile vinculum positus, ⁴¹ Parrum marmor exstinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempsit.

Qui

*Qui factum est, quod tu proiectis Iuppiter armis,
Inter calicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua summittere cornua fronte,
Nunc pluma carnos dissimulare tuos.
Hæc vera est Danaë, tempta modo tangere corpus,
Iam tua flammifero membra calore fluent.*

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LXXXVI. T. PETR.
SATYRICON.

I Via nosi Venerem tuam, superbiam captas: vendisque amplexus non commodos. Rescribo, atque interpungo: *Vendisque amplexus, non commodas.* ipsa adeo sententia hanc nobis coniecturam præeunte. quam & Lipsio pariter nostro in mentem venisse gaudeo, gratulorque merito mihi: etiam sequenti insuper ratione corroboratam: hoc inquam non inani argumento, quod mox ab ea ipsa ancillula amatrice obiicitur Polyæno: *Siue ergo nobis vendus, quod peto, mercator paratus est: siue (quod humanus est) commodas, effice ut beneficium debeam.* I. DOVSA.

1 *Quia nosi Venerem tuam*) τὸν ἀποδότην πρὸς τὴν εἰσαγ. I. à Vov.

2 *flexæ pectine comæ*) ἀπὸ πecten abusiue pro acu comatoria dixit: ERHAR.

3 *medicamine attrita*) Iuuenal. --- inducitur atque fouetur Tot medicaminibus. Tertull. Cutem medicaminibus unguunt. Antipater: ἡμιμίδιο τὰς κεφαλὰς ἐν τριβύλλῳ. Artemidorus libr. 1. ἐν ὄνει κ. τὰς κεφαλὰς τὸ πέντε πῶσι, ὡς ἐστὶν ἀπὸ γυναικῶν. I. à V.

3 *Facies medicamine attrita*) Athen. ὡς ἐπὶ τοῖς τὸ πέντε πῶσι ἐν τριβύλλῳ, ὡς ἴδμεν ἀπὸ τῆς λαβῆς τῆς. F. PIT.

4 *oculorum quoque mollis petulantia*) L. quoquo mobilis petul. aut certe quoque mollis. Quid, inquit, sibi voluit quoquo versus verlatiles illi & petaces cilli? Nec dissimile quod Apuleius in re haud multum etiam ab simili de Venere scripsit lib. Miles. Et nunc mite coniuventibus, nunc acre criminantibus, gestire pupulis, & nonnunquam saltare solis oculis. Nec ab it-

phus Arbitri epigrammatium. O blandus oculos & inquietos, Et quadam propria nota loquaces: Illic & Venus & leues amores, Atque ipsa in medio sedet voluptas. Deinde dictio *petulantia*, signanter admodum hic expressa est, & valet, quod in notissimo vesiculo legitur:

Minerua flauo lumine, Venus peto.

Hæc cum ita sint, opportunè in medicinam rapio Senecam Patrem lib. Contr. 5. contr. 6. Vulgatur: *Muliebrè vestè sumpsit, capillos in fœmine habitū cõposuit, oculos in puellari lenocinio circumdedit.* L. circumtulit. I. Pontanus Anal. l. 3. c. 12. *Oculorum mollè petulantia dixit, ut oculos ad petulantem lasciuia Lycurg. apud Rutil. Lupum l. 1. Justin. de Sardanapalo l. 1. Cum mollitia corporis & oculorum lasciuia omnes fœminas anteiret.* Barth. ad Claud. n. 385. ERH.

5 *quo incessus tute compositus*) Sic Caui. --- quam videtur

Turpe incedere, rithmice, ac molestè. Ita ibi legit Scal. ep. 43. L. studio cõpositus Hippol. à Collibus in Harpocr. Corrigit Douza, *arte compositus.* at quanto ex literarum reliquiis verius sit, *fucò compositus!* Plaut. *Vitia corpore fucò oculunt.* Pontan. Anal. l. 3. c. 12. Propert. l. 2. eleg. 4.

Nequiqua perfusa meis ungueta capillis: Ibat & expenso planta morata gradu. vbi Beroaldus in Commentar. ERH.

5 *Incessus tute compos.*) Aristænet. βάλισμα τεταλάμων. Ἐραχὼ δὲ ὀσσὸν κινεῖ πῖλον ἢ φινίξ, ὅτε ὀδόνον ἠούχῃ. F. PIT.

5 *Quo incessus compositus, & ne vest.*) Senecæ *incessus compositus, qui*

Yy

Ambros. 3. de Virgini. *sobrius*. Vetus inscript. *inceffus commodus* epist. 69. *modestus inceffus ac compositus, ac probus vultus*. At Petr. fictus ad molliem. Apul. Mil. *superfluo inceffu faeminam mentiebatur*. Hieronym. ad Euloch. *solutis genibus frangere inceffus*. ad Herf. Heloid. *graffum frangere*. Idem: *ludentibus pedibus incedunt*. Seneca Nat. Quæst. lib. 7. cap. 31. *Tenero & molli inceffu suspendimus gradum*. Firm. lib. 8. c. 7. *Molliter ambulant, vestigia suacum delicata quadam moderamine suspendunt*. Senec. epist. 15. Clem. Alex. Pæd. lib. 2. cap. 11. *Pailo, πει το νισθωρα κρηνις εις το ιερν: μη ποσειδωνει*. V. V.

5 *Quo inceffus tute compositus? Quid est, Tute?* Nihil id quidem, atque adeo Petronio indignum. cui porro commodare ut pergam, pro *Tute*, *Arte*, de opinione restituere haud graubor. Habes inibi: I. DOVSA.

6 *Formam proffit. ut vend.* Propert. *Quid inuat, &c. Teque peregrinis vendere muneribus*. Tibull.

Sit procul a nobis formam cui vendere cura. F. PITH.

7 *Nec auguria noui*) Martial. *Non sum diuinus, sed scio quid facias*. F. PITH.

7 *nec auguria noui, nec Mathematicorum celum curare soleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo*) & cum spatientem vidi, quid cogites, scio.) Eadem de se ferè Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auscultare lepidissimis veraculis illis:

Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra Deorum:

Praecinit euentus nec mihi cantus auiis.

Ipsa Venus magico religatum brachia nodo

Perdocuit multo non sine verberibus. I. DOVSA.

8. *Mathemat.* Gellius lib. 1. cap. 9. *Fulgus quos genti: nio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, Mathematicos dicit*. I. à Nov.

9. *ex vultibus tamen hominum mores*

colligo) distingue, ex vultibus tamen hominum, mores coll. Hippolytus in Harpocrat. pag. 17. Ex ipsa orationis figura homines nasci etiam Homerus indicat Odyss. 1.

----- ε μν γαρ τι κακν εις οσα εδωκεν.

Erasmus in Adag.

Ex habitu bonum virum præ se fert.

ERH. Idem: *cum te spatientem vidi*) nota, ex inceffu cognosci mores mulierum. Pflugius. ERH.

10 *Beneficium debeam*) Non abfimiliter Leucip. εις μακρν νδ χαριδης: ειπε, δια ος τινν χαρι, lib. 4. F. PITH.

10 *beneficium de eam*] fugit sub finem litera, qua representata, rotundior erit oratio: *efficit ut ven. debeam*. Heraldus Analect. lib. 3. cap. 12. vel pro *debeam* leg. est, *debeat*, nempe domina. Tangermannus. vers. 4. *arcendis desiderium estuamus*) scilicet amore, id est, ardentis. ERH.

11 *Quadam enim femina sordibus valent* vide Celestinum. ERH.

11 *Quedam enim femina sordibus calenti: nec libidinem concitant, nisi aut seruos viderint, aut statores altius cinctos.*) Libidinem concitant, ea forma vsurpatum, quo Poëtarum Deus: *Martemque accendere cantu*: Martialis verò:

Inde lego, Musasque cito, Phœbūmque lacesso.

dicitare ausi. I. DOVSA.

12 *Aut statores altius cinctos*) Catalect. *Iam priuatum stator hic libidinosus, &c.* F. PITH.

12 *statores.*) *Statores* sunt proprie carcerum: aut ædium custodes, nam *stare* est verbum eius rei, apud Manil. lib. 5. Sunt & latrones, qui prius laterones, quod *latus* tegerent. Scaliger ad Priapeia. Turneb. lib. 4. cap. 9. *L. discinctos.* *Statores*, serui aut liberti, qui prope herum stant, & ei præstō sunt, eleganter de muliere, quæ amatoribus pitebis delectatur. IN.

12 *statores*] Puto inibi seruos, qui prætentes dominis ad custodias, eorumque nutus & iussa exsequendos: atqui vt apparitores ab apparendo, ita *statores* a stando. Goué.

Certe Ciceroni sunt magistratum nunciij Epist. lib. 2. cap. 17. *Literas à te mihi statortus reddidit.* Plautus lib. 10. epist. 21.

Statores serui qui latrones, quod, vt ait ait Varro 6. de Ling. Lat. circum latera erant regum, aut quod ad latera habebant ferrum. hoc expressit Onid. *Quando non fixus lateri spatiantis adhesi, ipse tuus custos*--- Senec. epist. 22. *Natum erit latus?*

Incomitata lectica? hinc liquet cur *σωλαει δια laterare*. hos poitea stipatores à stipando appellatos, idem Varro auctor. Horat. --- *nec te quisquam stipator sectabitur*. Gloss. *Stipator, satellites, σωλαεινολαζ, διαοειν*. Sidonius lib. 1. epist. *Circumfistit fellam comas armigeri: perduorum turba, satellitum ne obijt admittitur, ne obstrepat eliminatur*. L. ex MS. Suidas: *ne avsti aam*. Suid. *σπιρορος ουλαεις, σπιροται βασιλειος οι σπιροροι*. Antoninus I. ap. 3. *τι δουατην δε εν αυτην βουδεν, κριτε διορηθισσας χριζαν*. Mililot. *σπιροτοι κει αυτν αυτην βασιλειος διορηθισσας*. & Apul. interpr. *Ante fores viri fortes stipatoresque regalium laterum, tutela pernigili custodiam per vices sortium sustinebant. Erant inter istos diuisa officia, in comitatu regio armigeri, &c.* Plaut. Caf. quem mox armigerum seruum scutigerulum vocat. Sidonius quoque & plerique eius ætatis scriptores, qui eosdem quos Tacit. *excubitores armatos regia domus*. epist. 1. 1. *Armari regia domus adstunt aditibus, quibus hora primi soporis vigilabuntur*. Firmico dicuntur *scutarij*. Altron. lib. 3. cap. 4. *Facies scutarios vel Imperatorum protectores, vel qui proprio excubitu principibus salutem seruent*. Zosimus 1. 3. *σωλαεινολιναντων αυτην ε, ην αυμει η βασιλεια δυο ταγματων, οι σκεταροι σπελαγοειν σιν*. Quamquam & gladiatores qui scutarij.

Antoninus Imper. de Vita sua, *σπεταροι προφειας, το μητε πρασιανος, μητε βασιλιανος, μητε παλμυραρι* η σκεταροι ηυροσθαι. Suet. speculatores Claud. cap. 34. *Neque conuiuia inire ausus, nisi vt speculatores cum lanceis circumstarent*. Suidas: *σπεκουλατωρ*, η δ διορηθισ. At qui Ammiano lib. 14.

scutariorum rector, forte is posterioribus σκεταροι. Suid. σκεταροι, ο ην σωματοφυλακων διορηθισσας. I. à Nov.

12 *statores altius cinctos*] al. *diutius*. Hinc *discinctos* puto legendum, ac *statores* seruos esse puto aut libertos, qui prope herum aut patronum stant, & ei præstō sunt, & si quem quærat, arcessant sicutique; Turneb. Aduers. lib. 4. cap. 19. Ex M. S. Iac. Cuiuslij lect. *statores altius cinctos*, non, vt in illo, quem citat Turneb. *diutius cinctos*. Qui tamen codex, quo est vsus Turnebus, ex eo ipso exemplari veteri Cuiaciano descriptus fuerit. *Statores* sunt proprie carcerum aut ædium custodes. nam *stare* est verbum eius rei, apud Manil. lib. 5. Sunt & qui alias *latrones*, sic dicti quasi *laterones*, quod *latus* tegerent. Scalig. in Catal. ad Priap. ERH.

13 *altius cinctos*] succinctos, hoc est, velociores, magis expeditos: vt Acro ad H. rat. *Serui veterum cincti*. Philo *σπειν δεσπο, αλζαιοι δε η κλεισηφοι τοις χιτωνειμοις ενιαισιν, κρημιθιτες ενκα τε μηδεν ενδωλον διαπεροσθαι εδολοτροποδ σχημα*. τθ εις πετο τε ενυπαισιν. I. à Nov.

14 *aut persusus puluere multo.*] hoc est, *luctator*. Palæstrita puluere se aspergebant post vnctionem, vt firmius lubricos alioquin artus tenerent. Plutarch. Sympof. probl. 1. 2. quæst. 4. *κρηλισσαι γαρ διο η παλμυρας παλασται, αυχ ητι περιουτατον δεη ην άλλων, άλλη σπιροτων ην η σγανιαις ειδων σπλην η κονιστας η κρημασθαι τυχαυει δεσμοειν*. Idem: *αυ μν γαρ παλαιοντων οπιεσαι ην εθεις κονιστοι δειον*. apud Heliod. lib. 10. vbi Theagenes parat se luctari: *η αυμα κινιν ανελομω, η αυμοις τε η σπηρεσιν ητι σπει η βενναειος ιδρατι νετισομωες οπιχαμω, σπεκαειν τε εκταδω το χειρε*. Terrull. de Pall. *Studia palastra male senescientia, & lutea vnctio, & puluerea volutatio*. Apul. lib. 9. Mil. *In modum pugilum, qui pulvisculo perspersi duncant*. Lucian. *σπειγυμνασιων*. Iliid. Orig. lib. 15. cap. 2. I. à Nov.

14 *persusus puluere multo*] al. *multo*. IN. 15 *aut histrio*) Iuuenalis Sat. 9.

10 *vsque ab orchestra quattuordecim transfilit) quattuordecim*, scil. gradibus. Pflugius. Erant in *orchestra* Senatorum sedibus loca designata: erant & in XIV. gradibus orchestra primis vel proximis Equitum sedes: inde *orchestram* & *populum* Iuuen. dixit pro primoribus & plebe. P. Pithœus Aduers. vel subsec. lib. 1. cap. 17. Eleganter de muliere dictum, quæ amatoribus plebeis & vilissimis delectatur. Turneb. Aduersar. libro 4. cap. 19. ERHAR.

17 *Ego adhuc seruo numquam succubui*) Licet ingenuæ, inquit, ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum seruis crebrò flagella passis, & mox cruci suffigendis consuecant, ego tamen ancilla sum, cum equitibus tantum rem habeo. Petr. Faber.

17 *Ego adhuc seruo numquam succubui*) licet ingenuæ, inquit, ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum seruis crebrò flagella passis, & mox cruci suffigendis consuecant, ego tamen ancilla sum, cum equitibus tantum rem habeo, Petrus Faber Semestr. libr. 2. c. 8. ERHAR.

18 *ut amplexus meos in crucem mittam*) amplexus, pro eo qui amplectitur, id est me amplectendam. Sic *necessitudines* pro necessarius, *conuiuia* pro conuiuio, *regna* pro regibus, &c. frequentari obseruauit Bernart. Schol. ad Statium, lib. 6. Thebaid. ERHAR.

18 *in crucem mittam*) Seruilis pœna *crux*. Iuuenal. *pone crucem seruo*. vide Pet. Fabrum in Semestr. lib. 2. cap. 8. Lipsium de Cruce, lib. 1. cap. 12. Gretserum de Cruce, lib. 1. Venustè verò *crucem* seruum cruciarium appellat. qua facie sermonis scelus pro scelesto. Lipsius d. l. Bernartius d. l. ERH.

18 *in crucem mittam*] Seruilis pœna *crux*. Iuuenal. *Pone cum seruo*. Horat. lib. 1. Satyr. 111. Paul. lib. 5. sent. t. 21. Apul. lib. 10. Seneca. 1. de Clem. cap. 36. Plaut. in Mil. Act. 1. S. 4. A. 2. S. 2. in Bacch. Act. 2. S. vlt. & innumeri scriptores alij. De his omnibus plene Pet. Fab.

Semestr. lib. 2. c. 8. Lips. de Cruce, lib. 1. c. 12. Venustè verò *crucem* seruum cruciarium appellat, qua facie sermonis scelus pro scelesto. PITH.

19 *Viderint matrona, que flagellorum vestigia osculantur.*] In MS. exemplari: *Obo. ulantur*, vilis sum legere. sic ferè dictum, quomodo, *Obligurre*, apud Suetonium. I. DOVSA.

20 *Flagellorum vestigia*) Vlpian. lib. 1. Regul. D. *diutiorum numero sunt, qui vestigia scripta fuerunt.* F. PITH.

20 *flagellorum vestigia*) Vlpian. in Fragm. pro Iugurtho. ANO.

20 *flagellorum vestigia*) *οὐκ εἶναι τῶν ἀλλοτρίων.* Tertull. de Pall. *vestigia cestuum viria occupant.* Ouid. 3. Amor.

Cerne uatrices veteris vestigia pugna.

20 *flagellorum vestigia*) Leg. *flagrorum vestigia*, id est, seruos, qui Plauto *mastigia*, Sidonio *fractores serularum*, Tertulliano *flagra rumpentes*. Suario ad Sidon. lib. 3. ep. 13. quæ hoc loco *flagellorum vestigia*, intrâ vocat, *verberum notas*. Ad Brittonium Selector. lib. 3. cap. 10. Gretserum de Cruce, libr. 1. cap. 8. 9. 10. Rader. ad Mart. libr. 14. capit. 69. ERHAR.

21 *in equestribus sedeo*) *equestria* pro locis theatralibus equitum, & mordificatus verbis, pro equitibus usurpant. Id verò est: nunquam est mihi res, nisi cum illis qui sedent in quattuordecim ordinibus equestribus, hoc est, locis in spectaculo equiti datis. Petr. Faber Semestr. lib. 2. ca. 7. Lips. de Amphit. cap. 14. Petr. Pithœus Aduers. lib. 1. c. 17. ERH.

21 *in equestribus sedeo*) Seneca lib. 7. de Benef. c. 9. *Equestri a omnium Equitum Rom. sunt.* ANO.

21 *In equestrib. sedeo*) Martial. *Hæctoreo quoribus sederat vxor equo.* Senec. 6. de benef. cap. 9. *Equestria omnium equitum Romanorum sedes.* F. PITH.

21 *nunquam nisi in equestribus sedeo*) id est, *nunquam est mihi res nisi cum is qui sedem in quattuordecim ordinibus.* Turnebus Metaph. ab equestribus, hoc est, locis

locis in spectaculo equiti datis. Petr. Faber. Semestr. lib. 2. cap. 7. Lips. de Amphit. ca. 14. Petr. Pith. Aduers. lib. 1. cap. 17. ANO.

22 *Humilitatem.*) Senec. *Si quis nulla & amica fecit insignem, nec aliene uxori & mulum præstat, hunc matrona humilem, & sordida libidinis & ancilliarium vocant.* F. PITH.

23 *Procedentibus deinde longius iocis, rogauit ut in platea produceret dominam.* Placuit puellæ consiliū. itaque collegit altius unice flexitq, se in eum daphnōna. qui amilationi hæret. Ita est in editione Gallicana, & quidem vtraque in prioribus verò: *Vt platea noua duceret*, lectum hactenus. Vnde fuit tempus, quum, *In prata noua*, emendandum hariolarer. nunc Turnebi potius sententiæ accedo, lectione nouissime proculsam auctoritate sua ita bilientis, doctentisq. porro, *Platanōna*, item *Daphnōna* nihil aliud quicquam, quàm loca Platanis, ac Lauris confita significare, Latine Ciuitatis iure, haud sanè repugnantibus Græcis, donata iam olim: & quidè ab antiquo. Adde fidei causa bina à Poëta Celibero testimonia. vt:

Exornant picta qua Platanōna fera. Item:

Disposuit daphnōna suis Torquatus in hortu. I. DOV.

24 *Rogauit ancillam, ut produceret dominam.*) Has ancillas honestius habebant vipote conficias non solum libidinum, sed consiliorum & mentis dominæ: dicebantur autem *Fabie*. Gl. off. *Fabia* τ. ἰδίσκη. Talis illa apud Plautum Milite:

Quasique hunc anulum Famefa ancilla dederit, ea porro mihi Militi ut darem.

Ita V. E. Florentina. L. *Quasique hunc anfibie sue d.* apud Iubentem Satyra 6. & *flauam cui det mandata puellam.* Fortassis an leg. & *fabiam cui d. m. p.* ANO.

25 *Platon. produc.* Martial. *Daphanonas platanos, ac ærias cyparissos:*

Et non vnius balnea solus habes. F. PITH.

25 *ut in platea noua produceret dominam.*) Paulo post. *flexitque se in eum di-*

phona, Leg. daphnōna. Platanos, & Daphnō loca platanis & lauris confita. Turn. Aduers. lib. 26. cap. 6. ANO.

25 *In Platanona.*) *ἡ πλατάνωνα*, paulò post: *flexitque se in eum diphnōna.* Leg. *daphnōna.* Platanos & Daphnōna loca platanis & lauris confita. Turneb. Aduers. lib. 26. c. 6. Iacobus Gaudensis l. 3. Aerarij aur. Poët. *Platanon, locus platanis confitus.* Magnus olim vsus *Platanonū* in delicijs ætliuis. Cicero: *Hæc tua platanus ad opacandū hunc locum parulis diffusa ramis.* Platon Phæd. *καλὴν ἡ καλὰ γὰρ ἄντε γὰρ πλατάνων αὐτὴν ἡ δὲ ἀμικαχὴς τὸ ἔχον τὴν τε ἀρὰν τὸ ἔχον τὸ συσκευάζειν πάλαιον.* Videndus Iac. Pótanus ad Virgil. 4. Georg. Raderus ad Martial. lib. 9. epigr. 46. Barth. ad Claudian. num. 837. ERH.

25 *ut platea noua.*] Turneb. lib. 26. Aduersar. c. 64. *in Platanona*, id est, vbi platani crescunt, vt apud Sidonium libro 8. epist. 9.

Myrtos & platanona peruagatus. P. DA. 26 *Placuit puellæ.*] ancillæ, sicut *puer* pro seruo: & dicitur hic de stuprata. ERH.

27 *Diphnōna.*) Leg. *daphnōna.* Turneb. supra. Iacob. Gaudensis Aerarij aur. Poët. libr. 3. *Daphnones, loca sunt lauro confita.* ERH.

28 *ambulationi.*) ambulacro. sic Isa. c. 4. *מסתר* Hieronymus transtulit *absconsonem*, pro loco, in quo quid absconditur, sicut Latini *deambulationem* vocant locum, in quo deambulatur. Zuinglius, in compilatio. Suetonius Augusto, c. 100. *circumiectasque silvas & ambulationes in vsum populi tunc iam publicarat.* Sic *cœnatio* pro cœnaculo. ERH.

29 *dominam producit.*) *produci* meretricium. Pontanus in Metrob. l. 2. c. 2. Verbum ad rem accommodatissimum, constat ex Plauto. Bongarsius Varijs lect. in Iustin. l. 9. Abj malūt, *perducit*, vnde *perductores*. *ἡ ἀγῶν*, qui hoc differunt à lenonibus, quod lenones sunt scortorum *perductores* etiam inuitarum personarum, vt tradit Asconius in Cic. Verr. 3. Franc. Modius Not. in Iustin. lib. 9. ERHAR.

30 omnibus simulacris emendatiorem) Ennodius; Quas ultra emendationem omnium protulisti. Plin. epist. & Aufon. Paneg. optimus & emendatissimus. Arnob. lib. 2. emendatissimi mores. Iuretus Miscellan. ad Symmach. lib. 1. ep. 26. Simulacris, id est, imaginibus, pupis, picturis. Est elegantissima formæ omnium speciosissima descriptio. Rara autem concordia formæ atque pudicitæ. Hinc Martial. Caullam suam optat, vel minus formosam, vel magis pudicam: hoc, ne tam vilis habeatur, illud ne tam turpis, ob formam omnibus forfeitutam existat. Ita pudiciorem ait fore minus formosam, aut honestiorem magis pudicam. Rader. ad Martial. lib. 8. epist. 50. ERH.

30 simulacris emendatiorem nulla vox est que formam) Forma emendatior etiã a Nazario dicitur in Panegyric. Nullam matronarum, cui forma emendatior fuerit, boni sui piguit. ANO.

31 Nulla vox est que formam eius p. cõpr.) Heliod. ἔπρωσ ἀκ ἐπὶ τῆ καλλῶς ἑσθλῶς, ἔδ εἰ ἀυτῶ δ' ἠωατῶν δ' ἡναί τῆ λόγῳ φέρῶ (ει. I. à Vov.

32 Quicquid dixero, minus erit) Hiero. epitaph. Nepotia. Vincitur sermo rei magnitudine & minus est omne quod dicimus. I. à Vov.

32 quicquid dixero minus erit) ibid. Iuretus. Simile illud Tibulli:

----dictis ut non maiora supersint. D.F.

32 Quicquid dixero, minus erit) simile huic illud Tibulli: dictis ut non maiora supersint. Doufa F. ad Tibull. imitatus est Cyprianus ep. ad Donatum: Quicquid iam voce delinquitur, minus. Porcius Analect. lib. 2. cap. 17. vide Iuretum Miscell. ad Symmach. lib. 1. ep. 26. & Celestium. ERH.

33 Crines ingenio suo flexi) natura sua & per se. Bongarsius Not. in Iustin. lib. 2. Barth. ad Claudian. num. 177. & nu. 2544. Nam ingenium est natura. Nævius Lycurgo: Ite acturum in frondiferas lucus, ubi ingenio arbuta nata sunt, non obstrat: id est, ubi sunt ingenua & nativa arbuta, non manu aut arte fata. Ingenuus, αὐτοφυῆς, sponte natus, nativus, naturalis, ut ingenui

fontes, οἱ μὴ χειροποίηται. Schopp. in Miscel. ERH.

34 ingenio) Glos. Ingeniū, ὑψηλὰ, ὑψηλὸς, Nævius: Ingenio arbuta consita. Sallust. Ingenium loci. Tertull. de habitu mul. c. 2. Herbarum ingenia traduxerant. ita ingenuus αὐτοφυῆς, ut Auf. Ingenui fontes. Crines ingenio flexi. sponte aut natura flexi, Apul. in affectatum capillitium. I. à Vov.

34 flexi) Quorum inflexi crines torqueantur in ostro. Flectebant autem in calamistro. Varro 4. de Ling. Lat. Calamistri heu calefacteu in cixere capillus ornatur. fortè, rotatur. Hieron. ad Eustoch. Crines calamistri vestigio rotantur, hinc finxit Iuven. l. 1. Sat. 6. ————taurea punit

Continuo flexi crimen, facinusque capilli I. à Vov.

35 per totos se humeros effud. Helio. l. 3. ἡ κόμη δὲ ἔτε πᾶσιν ἐξέπλοκε, ἔτω ἀσώδῃ δ' ἔσ' ἀλλ' ἢ μὴ πολλὰ καὶ ἑσθλῆνι, ὅμοιος τε ἰνώτοις ἑσθλῶσι. Apul. Mil. 10. crines sensim intendi, per colla passim dispersi. multis hoc in Phocide describit lib. 2. Tertul. de cultu fœm. 6. I. à Vov.

36 Frons minima.) Martial. Audi quem puerum Flacce, locare velim:

Lumina sideribus certent, mollesque flagellent

Colla coma. tortas nō amo, Flacce comas. Frons brevis atque modus breuiter sit naribus uncis:

Pastanis rubeant amula labra rosis. Lucian. ἔρωσι. Arnob. Imminuerent frontes nimbu, Sic enim legendum videtur. Isidor. Nymbus est fasciola transuersa ex auro asfuta in luteo, quod est in fronte feminarum. F. PITH.

36 frons minima) frontem tenuem etiam præferunt Horatius, Silius, Arnob. sed paulam Virg. Barthius in Ceir. Virg. num. 497. Veteres angustam & paucillam frontem inter formæ dotes collocabant. Horatius de Lycoride sua:

——— insignis tenui fronte. Silius: Et castigata collecta modestia frontis.

Doufa Comment. in Horat. cap. 2. contra Scali-

Scalig. & in Seccida. pro Horat. c. 2. Quū & istæ, quibus spatiosior modus frontis obtigerat, cultu immiauere studebant, quas reprehendit Arnobius aduersus Gent. libro 2. ubi inter cætera: imminuerunt frontem limbis: Bernartius in Statij Syluar. libro 1. epithal. Stellæ & Violant. & Ramirez Hypomnem. ad Martial. libr. 4. ep. 42. nu. 6. quod epigramma putat à verbis Petronij per imitationem desumptum esse. Porro de frontis parua ac modicæ indicij & significationibus variant scriptores. Trogius Pompeius apud Plin. libro 11. Quibus parua fro is, mobilem animum subest, significat. Meletius de Natura hominis, cap. 8. Parua vero ac modica fronte ingenij acumine præditos, & ad dicendum propensos optinati sunt. Polemon de Natura signor. interpret. lib. 1. cap. 4. Frons angusta per se, rudem hominem arguit. Melampus lib. de Nruis corporis, in 1. rinc. In scemin: fronte neuus postior, regnaturam, vel magna potestatis futuram denotat. ERH.

27 Supercilia usque ad malarum scripturam currentia, & rursus confinio luminum pene pernixta.) Anacreon.

Τὸ μὲσθρῶν δὲ μὴ μοι
Διὰ κῆπιε, ἵπτε μίστε.
Ἐχέτω δ' ἔπρωσ ἐκείνη
Τὸ λελη' ὅπως σὺ λῶσθρῶν
Βλεφάρων ἵτον κελαίνῶν.

Aristænetus: Τὸ δὲ μὲσθρῶν ἐμμέτρως τὰς ὀφθαλμοὺς δι' ἰσίζει. DOUSA F.

38 nares paululum inflexæ.) duo in forma nasi Martialis requirit: alterum, moderatum debere esse nasum: alterum, flexuram illam modica vncitate decoram:

——— Atque modus breuiter sit naribus uncis:

Sidon. lib. 1. epig. 2. nasus venustissime ineuruus. Ramirez Hypomn. ad Mart. lib. 4. epig. 42. n. 7. ERH.

30 osculum.] Ouid. 1. Metam. ——— videt igne micante siderib. similes oculos, videt oscula, que non Est vidisse suis. I. à Vov.

39 Osculum quale Praxiteles habere Dianam credidit.) non rectè mutant in of-

sum vel ossulum. Prisciani auctoritate abusi. Virgil. 1. Aeneid. Oscula libauit nata, id est, ora, vt Seruius exponit. vtantur eodem modo Horatius quoque & Ouidius, quos notauit Nestor Nouariensis. Est enim osculum hoc loco non φιλῆμα, sed σῦματιον, vel (qua voce Aristot. in Problemat. vtitur.) σῦματιον. Apuleio buccula, id est, paruum os. ERHAR.

40 pedum candor intra auri gracile vinculum positus.) quod syconia vocabant, quæ sunt soleæ muliebres, quæ obstragula habebant, sed tantum corrigij aliquot siue ligulis aut vinculis, quas ansas nominabant, superiori pedis parti obstringebantur, idque quam poterat arctissime, quò videlicet aptior comprehensiorque eniteret pedis forma. Tibullus:

Ansaque compressos colligat arctæ pedes.

Ouidius: Pes erat exiguus, pedis est aptissima forma.

Doufa Præcidan. pro Tibull. cap. 4. ERHAR.

40 pedū cādor intra auri gracile vin.) φεικίλιον. Manil. Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla. Plin. lib. 13. c. 3. Habent fæmine (aurum) in armillis (L. armis) digitisque totis, collo, auribus, spiris: discurrant catene per latera & infero margaritarum pondera è collo dominarum pendeat: etiamne pedibus induitur? Catene aureæ, si in collo, monilia & torques: si in lacertis, viriæ, armillæ & brachionaria: si in cruribus periscelides, Gl. Periscelides, ornamenta vel circuli aurei crurū muliebriū. Tert. de cultu fœm. Nescio an crus de periscelio in neruū se patiatur artari. Senec. Hippol. Crura distincto religauit auro. Chares Myulænus apud Athen. lib. 3. ἑσθλῶν καὶ τῶν ἑσθλῶσιν. τὸ δ' ἔστιν ἀδρῆν καὶ περικέρας, ἔχον ἐν ἀυτῶ σάρα καὶ μετὰ τῶν καὶ λευκῶν, ἔξω τῶν περικέρας ὅσα λευκὰ, περὶ ἀρῆσιν ὅσα ὑμῶν περικέρας, καὶ ἀρῆσιν ὅσα δὲ ἐξ ἀυτῶ σάρα καὶ περικέρας. καὶ ἀρῆσιν ὅσα δὲ ἐξ ἀυτῶ σάρα καὶ περικέρας. Cyprian. de habitu Virg. c. 16. Nec brachia includat aut colli de armillis & moni-

libus catena preciosa sint à compedibus aureis pedes liberi. F. rectius ex vestigiis V. scripturae: Nec b. includantur armillis, nec colla monilibus, catena preciosa s. a. c. aureis p. liberi, Clemens Alex. Pæd. libro 2. cap. 12. πῆδ' αὐτῶν δὲ χρυσίου τῶν ποδῶν ἀ- κροσίων τῶν χρυσίων, ἐπιλήμων ἐν σινοσφύρω ποσσίτων. ἰμάτια δὲ χρυσοῦ, καὶ πεδύτι- να χρυσίον, &c. Aristoph. etiā πῆδ' ὡς χρυσῆς verbatim Cypr. compedes aureos. I. à V o v.

41 Parium marmor] Scholiast. Pindari. πᾶρ ὁ δὲ γὰρ ὁ κελύφου λυδίου. Hunc candidissimum Servius ait ad Virg. Æneid. i. hinc Anacr. λυδίου τράϊ, κλ. Arnob. lib. 4. Vlnarum niuei marmoreque candores. I. à V o v.

41 Parium marmor] Horat. Vrit me Glycera nitor, Splendens Pario marmore purius. P I T.

Ibid. plenum os luna prof.) Horat. Simulacra luna decorum protulit os?

FR. P I T. 41 Parium marmor exstinxerat) quod est candidissimum. Arnob. lib. 4. Vlnarum niuei marmoreiq, candores. Martial. lib. 8. epigr. 53.

Marmorea fundens nigra Falerna manna.

Rader. in Comment. Petrus Damiani Meditatio. c. 6. Crura pendens marmorea, de Christo crucifixo. ERH.

42 Nunc erat à torua submittere cornua fronte) erat submittere: ἐλάβλωσ, pro, nunc erat tempus submittendi. Ammianus lib. 31. Tunc erat spectare cum gemitu facta dictu visus, prædura. ERHAR.

43 Iam tua flammifero membra calore flaut) Quare? quia Iuppiter in aurum mutatus irrepfit in sinum Danaë. ERHAR.

CAPVT LXXXVII.

DElectata illa¹ risit tam blandum, vt videretur mihi² plenum os extra nubem Luna proferre.³ Mox digitis gubernantibus vocem,⁴ Si non fastidis, inquit, fœminã⁵ ornatam, & hoc primum anno⁶ virum expertam⁷ concilio tibi, ô iuuenis, sororem⁸ habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: sed⁹ quid prohibet & sororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum osculum, cum libuerit, adgnosceret. Immo, inquam, ego,¹⁰ per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem peregrinum inter cultores admittere; inuenies religiosum, si te adorari permiseris. Ac, ne me iudices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quid? inquit illa, donas mihi eum, ¹² sine quo non potes vivere? ex ¹³ cuius osculo pendes? quem sic tu amas, ¹⁴ quemadmodum ego te volo? Hæc ipsa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis sonus pertentatum mulcebat aëra, ¹⁵ vt putares inter auras canere Sirenũ concordiam. Itaque miranti, & ¹⁶ toto mihi cœlo clariũ nescio quid relucẽte, libuit dæx nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, me Circen

voca-

vocari?¹⁷ non sum quidem Solis progenies; nec mea mater¹⁸ dum placet, labentis^a mundi cursum detinuit.¹⁹ habeo tamen quod cælo imputem, si nos fata coniunxerint. Immo etiam nescio quid tacitis cogitationibus Deus agit: nec²⁰ sine causa²¹ Polyænon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax surgit. ²² Sume ergo amplexum, si placet, neque est quod²³ curiosum aliquem extimescas. longè ab hoc loco frater est. Dixit hæc Circe, implicitumque me brachiis²⁴ mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

²⁵ Ideo quales fudit de vertice flores

Terra parens, ²⁶ cum se confesso iunxit amori

Iuppiter, & toto concepit pectore flammis:

Emicũere rosa, violæque, & molle cyperon,

Albæque de viridi reserunt lilia prato:

²⁷ Talis humus Vencrem²⁸ molles clinauit in herbas;

Candidiorque dies secreto fauit amori.

In hoc gramine pariter compositi²⁹ mille osculis lusimus,

quærentes voluptatem robustam. * *

a vt scilicet Hercules mater Alcmena.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. LXXXVII. T. PETRONII SATYRICON.

1 **I**st tam blandum) Græci dicunt, ἀπαλὸν ἢ χλωρὸν γαίαν. de quo decenti ac moderato risu videatur. Bern. Martinus Var. lect. lib. 3. c. 26. ERH.

2 plenum os extra nubem Luna proferre) creberrimè occurrit comparatio venustæ formæ cum Luna. Nonnus Dionysius lib. 4. de Cadmi forma :

Ἐπιτῆδ' ἰσθμῶν ἀρροσιστῆρα κίχλον ὀπώσῃς Ὀδάλμωσ' ἐλάτῃζεν ὄρη σελάδζιζεΣελῆμν. Planè vt Petronius Q. Calaber libr. 1. de Penthiastilea :

Ὡς δ' ἔταν ἕρπον ἑίρην ἐν ἀστῆσσι διαΐσ- Ἐκπῆσαι ἐν παντῶσσι ἀρῃζῆν ὁ γαλῆνα Αἰδῆσ' ἀμυριζῆσθ' ἰσθαί νεραῶν ἐπι δέτων.

Et ipse ad cum simillimè. Barth. ad Claud. nu. 988. Salomon in Cant. Cantico. c. 6. v. 10. Que est ista, qua progreditur quasi aurora confurgens: pulchra vt Luna, electa vt Sol. ERH.

3 Mox digitis gubernantibus vocem, &c.) Argutè, de actione, seu gesticatione digitorum verius, nimium illecebrosa, concinnâque ac prorsus meretricia, cui non multum absimile, in dissimili licet argumento illud Tibulli nostri:

At postquam fuerant digiti cum voce loquuti. I. Dov.

4 Si non fastidis, inquit, fœminam ornatam, & hoc primum anno virum expertã concilio tibi, ô iuuenis, sororem.] Propriè, Concilio, in re lenocinij vsurpat Petronius. Sed enim & Ouidius, non minus vrbane de Tiuhoni nuptiis apud Auroram expurgans sese:

Cur ergo plector amans, si vir tibi mar- cet in armis:

Non me nupisti conciliante seni. Vnde & Cœciliarrix, pro Adductrice, id est, lena, seu stupri sequeltra (quod genus nos patrio sermone Coppeierse, vulgo hodie in

Zz

digitamus) Plauto, Comiciſque antiquitus frequentata. I. DOVSA.

5 *Fœminam ornata*) Apud Plaut. Philæmatium lana ſcorto. *Euentus rebus in omnibus velut in horreo horna meſis magni ſit.* Lucill. *Horno obſtuleris te à viro.* F. P.

5 *fœminam ornata*) al. *hornam*, vt *fœmina* pro muliere accipiatur. *Hornam*, i. e. annotinam, ἐν ὄρει ὄρων. ER.

6 *virum expertam*) Horat. lib. 3. od. 14. — & *puella iam virum experta.* I. a Vov.

7 *Côcilio tibi ſororem*) peculiare huic rei verbum. *Iſidor. Orig. lib. 10.* Côciliatrix ob ſocietatem flagitiôſæ conſenſionis dicta, eo quòd intercurret, alienumque nundinet corpus. hanc & lenonem vocant. *Lucilius*: *Saga & bona conciliatrix.* Barth. ad *Claud. n. 1498.* ERHAR.

7 *Concilio tibi*) *Plaut. Milite.* Euenit tibi mea virtute ſuper hac vicina, quam ego concilio tibi. *Festus, Seruius.* F. PIT.

8 *Habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere.*) Nequiter fanè, atque ex præſcripto diſciplinæ Lenoniæ, iſta in Menechmis adumbratæ à Plauto, vbi quum herus admirans dixiſſet:

Sed miror, qui ille nouerit nomen meum: Ecce ſeruus non paulò ſapientior:

Minimè hercle mirum (inquit) morem hunc meretrices habent:

Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas: Si qua peregrina nauis in portum aduenit,

Rogant, cuiatis ſit, quid ei nomen ſiet. Poſt ille, (ſcribo, Poſt illa) extemplo ſe adplicant, agglutinant.

Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Quò etiam applicare poſſis Ouidianum illud, ex ipſius Helenes perſona benignius fanè, quàm necèſſe fuerat, probæ, ad captiſſima Paridis blandimenta reſcriptum:

Nec tamen iſe negas, & nobis omnia de te

Quarere ſe neſcis, maxima cura ſuir. Al. verò, ni Helena? tantumne à re doſta opère tuique fuiſſe tibi, vt oblita

pulicitiæ tuæ matronalis, ac Genialis thori immemor, res omnes relictas habuiſſe te fatearis, præ iſtorum facinorum cognitione, quæ Paris iuueniliter per anteactam vitam bene, an ſequius, turpiter certè ac libidinôſè patratæ designarit? Cui bono autem? quidve curatio iſthæc ad Menelai coniugem, de Barbaro & alieno adoleſcèntulo ita anxè iſſe inquitum ſingula? quoniſi vt per literas quoque interpretes turpitudinem ipſa denudes tuam? tibi que inuicem res amationeſque Hienſis hoſpitis curæ, atque ad eò ſollicitudini haud minori, quàm illi tuas fuiſſe tuopte manifeſta indicio oſtendas, vt que ex infano infaniorum Alexandrum tuum concinnes ſcilicet, què ſic tu amas, quemadmodum ille te vult: cuiusque ad eò pulchritudinis pròpsus ac penitiùs percognoscendæ multò cupientior videris, quàm puellæ Horatiæ Barri illius formoſi quem libr. *Sermon. i. Sat. 6.* à Satyrico illo huiſcemodi coloribus depictum habemus:

Vt, ſi qui agrotet, quo morbo Barrus, haberi

Et cupiat formoſus: eat quacunque puellis

Inijciat curam quærendi ſingula, quali Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo, &c. ERH.

8 *habes tu quidem & fratrem*) puellæ, quibuſcum ſolita, *Fratres* vocabant: contra amatores ſuam comparem, *Sororem* infra: *Recipies neruos, ſi triduo ſine fratre dormieris.* Nam Gython pullipremoni illi pro culcitella. Mart.

O quàm blandus es, Ammiane matri, Quàm blanda eſt tibi mater Ammiane. Fratrem te vocat, & ſoror vocatur.

Cur vos nomina nequiora tingunt? Eadem notione apud Tibull. *Senec.* alios. *Lipſ. Antiq. lect. lib. 3. I. DOVSA.*

8 *habes tu quidem & fratrem*) puellæ, quibus cum ſolita, *Fratres* vocabant, contra amatores ſuam comparem *ſororem*. Infra: *Recipies neruos, ſi triduum ſine fratre dormieris.* Nam Gyton pullipremoni illi pro culcitella. *Martialis:*

O quàm blanda es, Ammiane, matri. Quædam.

Quàm blanda eſt tibi mater, Ammiane. Fratrem te vocat, & ſoror vocatur, Cur vos nomina nequiora tingunt.

Eadem notione apud Tibull. *Senec.* alios. *Lipſ. Antiq. lect. lib. 3.* Cinædos ergo tecto nomine *fratres* appellabant. Et in toto hoc opere Cinædus iſte Giton *frater* appellatur. *Kamarez* ad *Martial.* libro 2. epig. 4. ERH.

8 *habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere.*) Ex præſcripto diſciplinæ Lenoniæ. *Plaut. in Menæch.*

— morem hunc meretrices habent,

Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas:

Si qua peregrina nauis in portum aduenit,

Rogant cuiatis ſit, quid ei nomen ſiet. Poſt illa extemplo ſe adplicant. — I. D.

9 *quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio.*) *Leg. quid p. e. ſ. adoptare eodem gradu venia?* *Lipſ.*

9 *quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio.*) *Legend. quid p. & ſ. adoptare eodem gradu venia?* *Lipſ. d. i. ER.*

10 *per formam tuam terogo*) *Leg. per te per formam tuam.* *Sevvech. ad Apul. lib. 4. de Afim.* ERH.

10 *per formam tuam te rogo, ne fastidias hominum peregrinū inter cultores admittere.*) Nota *Cultores* pro *Amantibus* poſitos, tralatione verecunda, à qua haud longè fanè abluere videtur, quod nos, ſeruile hoc hominum genus Gallico ſermone designare volentes pro *Amatorculis*, *Seruos*, ſeu *Famulos* perhibere conſueimus. ſicuti & puellas quoque in delicijs habitas, non quidem *Amicas*, ſed *Dominas* eadem ratione vulgò appellamus, loquendi forma (credo) ab ipſis viſque Latinis acceſſita. Sed enim hîc non ad *Culturam*, quæ *Reges*, *Dominosque*, id eſt, potentiores amicos ſequi ferè, & quaſi comitari ſolita: verum potius ad neſcio quam Religionis ſpeciem, *Numinum* magis, quàm hominū venerationi debitam (quæ *Cultus* nomine propriè ac ſignatè Romanis exprimitur) vocabuli huius virtus referenda cuius Me-

taphora continuandæ porro *Religioſam etiam Adorationem*, & neſcio quid de *Templo* inſuper ſubiungit *Polyanus*. neque id adeò, iniuria quippe qui & *Dea*, & *Regina*, non ſolum *Domine* titulo maectam, auguſtâque factam *Circen* adueneraturos poſtea. I. DOV.

11 *Quidni, inquit illa, donas cum mihi, ſive quo non potes viuere: ex cuius oſculo pèdes: que ſic tu amas, quem admodū ego te volo?*) *Deliciae meretricis.* Sed videntur emendandum: *Quidni, inquit illa, donas cum mihi, &c.* Neque aliter fanè fuerat in manuſcripto, niſi quod *mihi*, *Eū mihi.* *Mihi illum*, tranſpoſitum in ſi legebatur. Quæ quòd, *Dones* potius, quàm *Donas* referendum videtur: ſi tritam lectionem reuere porro, mundi ſi que deſenſionem veſtimus. In eodè exemplari pagina ſequente huiſcemodi vilitatur ſcriptura: I. DOV.

11 *Quidni, inquit illa, donas mihi eū, ſine quo non potes viuere, ex cuius oſculo pèdes.*) *L. Quidni, qui illa, d. m. ſ. q. n. p. viueret ex cuius, &c.* *Peitcomus: & ante cum Doula.* ERHAR.

12 *ſine quo non potes viu.*) Tale illud *Aliciph. ζῶν δ' ἐχρῶπις ἐκείνης μὴ δὲ ἀσθαί.* F. PIT.

13 *Ex cuius oſculo pendes*) Non diſſimiliter *Leucipp. lib. 1. κ. οὐ σὶναζεν ὁ κλειῖας, ἀσπερ ἐν τ' ἐκείνῃ ἄβχρῖς κρεμαῖς.* FR. PITH.

14 *quemadmodum ego te volo.*) *Leg. ego me volo.* *Iungermannus.* ERH.

15 *vt putares inter auras canere, Sireniū concordiam.*) Variant libri alij, *inter auras*: alij, *inter aures*: quidam, vt editio *Plantini*, *inter aures*. eamque affirmat eſſe v. c. ſcripturam. Sic tamen locutos eſſe Latinæ linguæ auctores præſtare nor auſim: eo labor potius, vt neutrum illud, *aurus*, & *aures*, exiſtimem eſſe *Petronij*. Etenim multò argutius videtur, *intus canere*, multis de cauſis. Primum, *intus canere*, id erit, in ipſo quaſi ore & gutture *Circus* canere. Deinde, valde peritè & artiſicioſè canere. Poſtremo ſurtum quoddam animerum indicabit, & penè

subreptos omnes audientium sensus suavissima illa modulatione. Aliusam autem ad Græcorum proverbum ἀσπίς τῆς κιθάρης, de quo satis sit ad hunc locum adferre, quæ in Ciceronis 3. Verrin. scribit *Aspersionis*: Cum canunt citharistæ, inquit, vtriusque manus funguntur officio. Dextro plectro utitur, & hoc est foris canere: Sinistra digitis chordas carpit: & hoc est intus canere. Difficile autem quod Aspersionis citharistæ faciebat, ut non vteretur cantu vtriusque manu, sed omnia, id est, vniuersam cantionem intus, & sinistra tantum manu complecteretur. Vnde omnes quotquot fures erant, à Græcis Aspersionis citharistæ in Proverbio dicebantur, quod ut ille carminis, ita isti furtorum occultatores erant. R. I.

15 *Vt putares inter auras canere Sirenum concordiam.* Ideam in Fragmentis: *Sirenum cantus & dulcia plectra Thalia Ad vocem tacuisse reor.* Agathias Anthol. 7. ἡμᾶς γὰρ σὸς ἐστὶν ὁμοίῳ, ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἀρθροῦ, σὺ δὲ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις, καὶ τὸ σφραγῶν γλυκωτέρου.

id est: *Quippe tuo iurare exequas, diem, at ille soni expers, Iuncta est clariori blanda loquela tuo, Sirenium illa sua superans dulcedine nectar.*

Aristænetes: ἡμεῖς δὲ φθῆγες, βαβαὶ ὄσα ὁμοίως αὐτῆς αἰσθησῆς. Cæterum ad Agathias versus alludit & illud quod sequitur: *Itaque miranti & toto mihi cælo clarius nescio quid relucente.* I. D. O. V. F.

15 *Vt putares inter aures canere Sirenum concordiam.* Leg. intus canere. Digitis: f. Ille, canere intus: plectro, foris dicebatur. Difficilior autem intus canendi modus: & ratio in proclivium, nam qui foris canebant, plectro velut vno digito chordas impellebant, id est, simpliciter: qui intus, quinque digitis velut totidem plectris. Er. Puteanus in Musæthen. c. 11. *Sirenum concordiam dixit, ut Claudian. concordiam vulgi.* Barth. num. 2419. ERH.

16 *toto mihi cælo clarius nescio quid relucente.* respiciente, ἐνερπυλίκως. ERH.

17 *Non sum quidem Solis progenies.* Non sum, quam videor nomine præferre. Circe: qui enim? mea mater non detinuit cursum Solis. Persem autem parentem fuisse Circes, eamque amatam à Sole, habemus Odiss. 2. Iam fingi, Solem diutius hære in cælo probauerit Ouid. l. 4. Metamorph. Gruterus Susp. lib. 6. c. 15. Ne longius eamus, Circe fuit venefica, aut magicis artibus sagæ dicuntur Luna: n. deducere, & Solis cursum inhibere. Ita enim infā gloriatur saga mulier:

-----Luna descendit imago
Carminibus deducta meus, irepidusque
furens
Flectere Phæbus equos reuoluto cogitur orbe.

Ait ergo, se quidem Circem vocari, non tamen esse veneficam, ut illa antiqua Circe fuit, qua de eadem saga mulier:

-----Phæbeia Circe
Carminibus magicis socios mutauit
Vlyxis.

Phæbeia, i. e. (vti hoc loco explicatur) Solis progenies: ERH.

17 *Non sum quidem solis progenies, nec mea mater, dum placuit, labetis mundi cursum detinuit.* Quæ placet: vi. que præ ea, quæ existat in impressis omnibus. Dum placet inueniuntur etiam placitura, si quid est, Cum placuit, rescribatur: hoc est, quotiescunque matri meæ aut visum, aut complacitum fuit. ad exemplum (opinor) Tibulliani illius in materi huic prorsus parissima:

Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:
Cum libet, æstiuo prouocat orbe nives.
Denique Ouidij quoque ex libro Amorum 1.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cælo,
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.
I. D. O. V.

17 *non sum quidem Solis progenies* Persem parentem fuisse Circes, eamque amatam à Sole habemus Odiss. 2. Ouid. 4. Metamorph. Gruter. Susp. lib. 6. cap. 15. A. N. O.

18 *dum placet* L. cum placuit, id est, quotiescunque visum, aut complacitum, Tibul.

Tibullus:
Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:
Cum libet, æstiuo prouocat orbe nives. D.

18 *dum placet* Leg. cum placeret. Iungermann.

19 *habeo tamen quod cælo imputem* adeo dulce amor malum est, ut cum Diis ex pari viuere se putent, qui feliciter amant, imo Diis ipsis de felicitate controuersiam moueant. Neque aliter loquens introducit Leander à Musæo:

ὅκ' ἀν' ἐγὼ καὶ Ὀλυμπόν ἐριμείων θεὸς ἔναι.
ἡμιστέρῳ δὲ χροίτην ἔχων ἐν δόμοισιν ἦρώ.

Zinzerlingus Miscellor. Critic. lib. 5. ca. 6. ERH.

20 *nec sine causa balieno nece am.* Leg. nec sine causa Polyænum Circe amat. Turneb. Aduersar. lib. 26. c. 6. P. DAN.

21 POLLIENVM] al. Bolienum. Verum hic fortasse est Eucolpius, qui nomen Crotonæ mutauerat.

21 *nec sine causa Polyænon Circe amat* Constat apud Hæmerum Odys. 11. à Circe Vlysssem amatum fuisse. Vlysses autem πολυξίας appellatur à Sirenibus. Turneb. lib. 26. c. 6.

21 Poly. Circ.) Apud Homerum Odys. 11. Vlyxes à Sirenibus πολυξίας appellatur. Vide Ouid. el. 6. libr. 3. Am. F. PITH.

21 *Nec sine causa Polyænon Circe amat* vulgò Bolianum, quod sine causa suspectum. constat enim apud Homerum Odys. 11. à Circe Vlysssem amatum fuisse, qui & Πόλυξιν appellatur à concinentibus mollissimum carmen Sirenibus, cuius initium est:

Δε ρ' ἔγ' ἰδὼν Ποσειδῶν' ὀδύσεδ.
annon igitur fabulæ tam notæ, & à poetarum principe confictæ recordatio, & nominum conuenientia, Polyænum mihi magis quàm Bolianum persuadeant è Turneb. Aduersar. l. 26. c. 6. ER.

21 *neque est quod curiosum aliquem*

extimescas. longè ab hoc loco frater est) Catullus:

Tam te basia multa basiare
Vesano satis & super Catullo est,
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

Superstitio veterum, qua nimium felicitatis successum: certumque ac præfinitum numerum obnoxium fascino credebant. itaque laudantes aut numerantes dicebant, præfiscini, quo omnem inuidiam se amoliri putabant. Scaliger. ad Catull. ERH.

22 *Sume ergo amplexum, si placet: neque est, quod curiosum aliquem extimescas: longè ab hoc loco frater est.* De hac ridicularia veterum superstitione, qua nimie felicitatis successum, certumque ac præfinitum bonarum rerum numerum Fascino obnoxium opinabantur, consulendus æui nostri Phoenix Ios. Scaliger, ad Votum illud Bastiatuentis Catulli:

Tam te basia multa basiare
Vesano satis & super Catullo est.
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, aut mala fascinare lingua. I. D. O. V. S. A.

23 *Curiosum aliquem extimescas.* Martial. Spectas nos Philomuse cum laudamur, &c. Præd. cant Philomule curiosos. F. PITH.

23 *curiosum aliquem extimescas: longè ab hoc loco frater est* Catull. *Tam te basia multa basiare Vesano satis & super Catullo est, Quæ nec pernumerare curiosi Possint, nec mala fascinare lingua.*

Superstitio veterum, qua nimium felicitatis successum, certumque ac præfinitum numerum obnoxium fascino credebant. itaque laudantes aut numerantes dicebant, Præfiscini, quo omnem inuidiam se amoliri putabant. Tertull. de velandis virginibus: vide Scalig. ad Catull.

24 *Mollioribus pluma* Martial. *Vincas mollitie tremente plumas.* Ouid. *Mollior cigni plumis.* F. PITH.

25 Ideo quales fudit de verrice flores) Philostratus in Epistolis, & πῶς εἰ ὅτε ἐκκινῶτο ἐν τῇ ἰδίῃ πρὸ ὄρει, ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ λωτὸν & βάκχιδον, & κρόκον. D.F.

25 Ideo quales) Tale quiddam in Diris Val. Catonis. F.PITH.

25 Ideo quales) descriptio loci amœni. Scalig. in Catalect. in eadem historia eadem descriptione utitur Val. Cato in Diris:

Et mecum tenera gauisa est ludere in herba,

Purpureos flores, quos insuper accumbent, bar,

Candida formoso supponens brachia collo.

Idem ad Catal. Comment. in Diras. Similis locus & apud Philostratum in Epistolis. Lindenbrog. Not. in Catal. Eum habes apud Dufam F. in Spicileg. cuius pleraque in Notas illas suas transcriptit Lindenbrog. ERHAR.

26 cum se confesso iunxit amori) Legend. quum se confesso vinxit amore. Virgil. in Ceiri: Sin confessus amor. Græcicum est, ἀμολογητής, tam qui in confesso est, quam qui esse potest. Scalig. in Catalect. ad Cicer. Non recte: neque enim hic versus componendus cum Virgiliano: cum Virgilius opponat incessum amorem confesso: & in hoc versu aliud longè negotium sit. Barthius in Ceir. num. 245. Quæ vulgò sese omni abiecto pudore prostitutebant, non tenebantur Lege Julia de adulteriis, quia sese per criminis professionem omnis honestatis ac iuris redderent expertes. Hinc fœminæ famosæ, vt ad euitandam legis pœnam iure ac dignitate maritali exsoluerentur: lenocinium profiteri cœperant. Et hoc est quod ait Martialis:

Nec lex Julia te notare possit, Non nubis, Proculina, sed faceris.

Et hinc confessus amor pro impudico. Virg. Ceir.

Sin confessus amor noto te macerat igne.

Et Petronius hoc loco. Petrus Petronius Animaduers. & var. lect. lib. 2. c. 4. ERH.

Ibid. molle cyperon] τὸ κύπερον dicitur Græcis, & ἡ κύπερος, herba odorifera, quæ, vt rosmarinus, in nostris hortis vulgaria, & retento Græco nomine Cyperis dicitur. Barbaris etiam Cypria. Balbus Cathol. A Cyprus Cypria, genus oleis, quia ibi valde abundet. videndus Scholiastes Nicandri in Alexiph. At Cupressus est arbor, κυπρίσσο, cuius supra meminit Petronius hoc versu:

Gaudent ferali circumtumulata cupressu.

Et infra,

----- tremulaque cupressus.

Virgil. 2. Georg.

----- nec Idaeis cyparissis.

Probus:

Cyparissum dicit cupressum. Cupressi, vel Cyparissi, in secunda flexione apud Festum in Cupressi, & Isidor. lib. 17. c. 7. ERH.

27 Talis humus Venerem molles clamauit in herbas) Leg. clinauit in herbas. vnde Inclinare. Lips. Antiq. lect. libr. 1. cap. 8.

28 molles clamauit in herbas) Leg. clinauit. vnde inclinare, Lipsius Antiq. lect. libro 1. cap. 8. Recte, & verificant hæc Petronij verba: inclinauit se in lectulum, ac me semel iterumque basiauit. ERH.

29 Mille osculis lusimus quærentes voluptatem robustam.) Tacitus Annal. 14. Iamque lasciuia oscula, prænuntius flagitij blanditias annotantibus proximis. Dousa F.

29 Mille osculis lusimus) Catullus: Multa millia ludi: F. PITH.

Quid est inquit, numquid te osculum meum offendit? numquid spiritus ieiunio macer? numquid alarum neglegens sudor? Porro, si hæc non sunt, numquid Gnythona times: Perfusus ego rubore manifesto, etiam si quid habueram virium perdidit, totoque corpore velut luxato, Quæso, inquam, Regina, noli suggillare miserias: veneficio contactus sum. Dic Chrysis, sed verum. numquid indecens sum? numquid incompta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: nescio quid peccauimus. Rapuit deinde tacenti speculum: & postquam omnes vultus temptauit quos solet inter amantes risus frangere excussit vexatam solo vestem, raptimque ædem Veneris intrauit. Ego contra damnatus, & quasi quodam visu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus essem.

Nocte soporifera veluti cum formia ludunt Errantes oculos, effosaque protulit aurum In lucem tellus, versat manus improba furtum, Theasurosq; rapit, sudor quoque perluit ora, Et mentem timor altus habet, ne forte grauatum Excuiat gremium secreti conscius auri. Mox ubi fugerunt elusam gaudia mentem, Veraque forma redit, animus quod perdidit optat, Atque in præterita se totus imagine versat.

Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris sui lectulo iacuit.

Vid' est, inquit: numquid te osculum meum offendit? Numquid spiritus ieiunio macer? ieiunio macer sit, spiritus vero: anima, & anhelitus, qui potest? An legendum, spiritus ieiunio acer? vt acrem spiritum gra-

nioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius:

Scævamque exhalat opaca Mephitin. Et Catullus: Ladit te quadam mala fabula, qua tibi feritur Valle sub alarum trux habitare caper.

Item: Quare aut crudelem nasorum interfice pestem.

Dicitur sua Mephitis, trux caper, crudelis nasorum pestis, ut acer spiritus. Spiritus quoque acer dicitur ab Horatio, quamvis alia notione verbi:

Idcirco quidam, Comœdia, necne Poëma, Effet, qua suere. quod acer spiritus, ac vis Nec verbis, nec rebus inest----

Videri possit etiam legendum marcet, pro putret ac putet, ut Plinius ait: avis Lagopodis accisa corpus statim marcescere. Ieiunis autem acrior foeditiorque spiritus. Martialis:

Quod sicca redolet palus lacuna, Quod ieiunia sabbatariorum.

Cæcilius Plotio apud Gellium: Sed tua morosane vxor? Quam rogas? Qui tandem? tædet mentionis: qua mihi Vbi domum adueni ac sedi, extemplò suauium

Datat, ieiuna anima. Nil peccat suauio: Ut deuomas volt, quod foris potaueris.

RICH. 2 spiritus ieiunio macer) id est, foetidus. Schopp. Suspect. lect. lib. 5. epist. 3. Lege totum locum: Numquid spiritus ieiunio macer? numquid alarum negligens sudor putet? si hæc non sunt. &c. Lips. Epistol. quart. lib. 2. epist. 2. Vel leg. ieiunio acer, ut alij habent, id est, grauis, aut marcet, id est, putet. Ieiunia enim graueolentiam creant, ut etiam parcemiam ostendit mensuras. Hinc & Martialis Bassum ait hircum olidum & foetidum olere ieiunia sabbatariorum, id est, Iudæo-

rum. Spiritus ieiunio acer, ut Cæcilio apud Gellium, ieiuna anima, pro foetida & graueolenti. Raderus ad Martial. lib. 4. epig. 4. ERHAR.

3 nunquid alarum negligens sudor? V. sudoris Glossæ. Ala ἰξιδρῖα. εἰλαμα, Σχέλη, Πτέρυξ ἑρῶσθ. L. Ala ἰξιδρῖα, ὀδὴ μαχάλη, π. c. It. m: Μαλὴ ἀνδρώπου Subraco, Subalo. L. Μάλαχ Subbrachia, Subala. Isidor. lib. II. cap. 1. Ala subbrachia sunt, &c. Foetor sub alis nascitur qua parte pilant, iis quis per ætatem licet cum mulieribus rem habere: grauior si sæpius, si corpore sudore. foetor istæ Græcis τρυξ, Latinis hircus. Horat. 12. Epod.

---hirsutus subet hircus in alis. apud Plaut. Pœn. Sine volare haud facile est, mea ale pennas non habent. M I. Nolito adipol acuellisse iam duobus mensibus Volucres tibi erunt hircina. Firmicus libro 6. c. 31.

Quorum corpora hircini odoris tristem eluuiem, desudatis grauibus sudoribus ouaporent. Glossæ: Hircosus quod sit ore & corpore fœtido. Marcel. de medicam. Ad hircos & alas foetentes remedium. Itaque

εἰλοκάλοι, ut odorem abigerent vellebant alas pice aut resina, quod Clemens Pæd. libr. 3. cap. 2. πικρῶσιν. Martial. lib. 2. Et splendent vultu brachia trita pilo. Tertull. de Pal. Vnde apud hirtos & hirsutos tam rapax ab alaresina, tam furax a mento volsetta. Iuuenal. Satyr. II. Capitol. Pertin. Vasa calefactandæ resinæ diuclendis hominibus. hinc δὲ δὴ ὠπακιστοῖσι, resinari. Iuuen. resinata iuuentus, Volsi leuigabantur pumicibus. vnde εἰλοκάλοι, qui Senecæ Volsi & expoliti, Plinio pumicati. Manil. Pumicibus cauis horrentia membra polire. Horat. Epod. Horrens capillis. Apul. Apo. Capillus horrore implexus, & horripilare, hoc est, ὀρδοτρηεῖν, quæ vox in Gloss. & Apuleio, Isidoro in Gloss. Horripilatur, horret. Vegetius lib. I. cap. 3. de Molumed. Fit gracilis horrentibus pilis. apud eundem: Pilus erectus & horridus. Fest. Hercipili duorum pilorum homines I. Horripili ὀρδοτρηεῖς, id est, ὀρδοτρηεῖς τῶς τριχῶς, ut Suid. interpr.

vel

vel potius: Hirtipuli durovum p. h. Plin. lib. II. Pili à cute exeunt crassa hirti. nam quod ingerunt de hircorum letis, sententia est. Hirtus, hirsutus, hispidus, ἀρχυρῶς. Ergo Iuuen. hispida membra σασει. Sanè τῶς μαχάλης ἐπιρῶσας ἡ σασιῶς ἔχειν ἀχι ὅτι ποτὶ τῆς ἀρχυρῶν, inter signa τῶς δυσχερείας à Theophr. refertur. I. à Vov.

3 nunquid alarum negligens sudor) foetidus & graueolens, hircosus Plauto Mercat. a. 3. Sc. 3. Gellio lib. 12. cap. 2. Sidon. l. 3. epist. 13. Alarum specubus hircosis & accensibus, scitissimè: nam alæ subhirci sunt Isidoro l. II. cap. I. Sauro ad Sidon. ERHAR.

4 Perfusus ego rubore manifesto, etiã si quid habueram vitium perdidit, totoque corpore velut laxato, &c.) Eundem Langroëinne, an Paralyfin dicam, sibi in Corinna quoque abas obuenisse tota Elegia 5. libri Amorum III. secum post irritas minas lamentatur Ouidius:

Huc pudor accessit facti pudor ipse nocet:

Ille fuit vitij causa secunda mei.

Etiã de Venescio, & ceteris quæ sequuntur, eandem Nafonis Elegiam confulas licebit. Et enim, quanta quanta est, haud alio sanè, quàm ad hæc Arbitri explicanda, nata mihi prorsus, ac composita videtur. I. DOVSA.

5 totoque corpore velut laxato) Leg. luxato) ut sit metaphora à gladiatoribus sumpta. Iungermann. & Putschius. optime. ERHAR.

6 Regina.) Martialis: Quem regem & dominum prius vocabam.

Et: Sollicitus donas, dominum regemque salutas.

Hybrias, δεσπῶταν, ἡ βασιλέα μέγαν φωνέοντι. Diogenes quidem τῶς ἀμόρροισ ἤθεταῖρων ἐκείνῃ βασιλίστας, πολλοὺς γὰρ ἀπῆρται ἂν ἀνσπερῆσαι. F. PIT.

7 Dic Chrysis nunquid indecens? Puellas habuerunt in ministerio tum ornatrices, tū

quæ velut à consiliis formæ: quod stringit Iuuen. Sat. 6.

Est in consilio materna, admotaque laniis,

Emerita quæ cessat acu: sententia prima

Hæc erit, post hanc ætate atque arte minores

Censebunt, tanquam fame discrimen agatur,

Aut anime: tanta est querendi cura decoris.

Hieron. Crines disponebant amille. edocitæ autem certis magistris ad hoc ministerium, velut ad artificium. L. 65. s. Ornatricibus. D. de leg. III. Dicebantur Ornatrices ab officio, uti & Græcis κομμώτριαι. Helych. κομμώτρια κομωδῶ τῶς τριχῶς. Clement. Pæd. l. b. 3. cap. 2. κομώτρια ἡ ἡ κομωδῶσαι περὶ τῶς γυναικῶς ἀμυρον λέγουσιν αἱ μὲν ἑκάστοισθα εἶταχε κηυφάλη βαλλὰι τοῖς κτῖνας. Lucian. μισθῶ. ἀντὶ δὲ δεσποτῶν κομωστῆ. Iuuen. Sat. 6.

----ponunt Cosmeta tunicas. Interpr. Eos dicit qui ornamentis præsumt, non tamen & ornatrices. Ego propriè ornatrices, quæ crines disponebant. Suet. Claud. cap. 40. Hæc matris mea ornatrix fuit. V. Inscript. CENERIBVS HAMILLEAE. ALPIONIAE. QVINTAE. ORNATRICI. FESTVS. M. SEPTIMI. GALLI. DSPEN. CONTVERNALI. B. M. F. Iuuenal. Ornatrici nomen Pseca ab arte imposuit. nam ψεκάζειν Græci dicunt, quando minutum siue rarum pluit. Ornurices igitur componentes rarum ac parum aquæ solent mittere, ac velut ψεκάζειν. ut est apud Interpret. Glossæ. κομμώτρια ornatrix. Item: Ciniiflones ornatrices. Acro ad Horat. lib. I. Satyr. 2. Ciniiflones & cinerarij, eadem significatiōne apud veteres dicebantur ab officio calefaciebant, quibus matrona capillos crispabant. Varro 4. de Lingua Lat. Qui calefistros calefactos in cinere ministrabat, à cinere Cinerarius est appellatus. Glossæ: Cinerarius ὀδρῶ εἰταίρος. Charis.

1. *A Cinere cinerarius, muliebre ministerium.* Cato in Orig. *Mulieres capillum cinere ungebant, ut rutilus esset crinis.* vbi sane quia diuersim eorum munus, diuersa origo. Senec. de Tranq. Vitæ cap. 14. Tertull. 2. ad vxor. Glossæ: *Cinifo, ἐπιπολέτης.* Itē: *ῥωπακὴν κομμωτικὴν Cinnifo.* L. *Cinifo.* Plaut. Aulul. Sc. Narravi amicis. *Caupones, patagiarij, industarij.* Leg. omnino vt V. E. Florent. *Cinifiones,* p. 1. Sciendum itaque Ornatrices puellas, quæ composuere capillum, Cinifiones & cinerarios, qui acus calefactas subministrarunt ornatricibus quamuis Gloss. penè confundant. I. à Vov.

7 *Dic Chrysis sed verum. Num quid indecens sum*) Non ab similitur Philematium Plautina ad Scapham in Mostell. a. 1. scen. 2.

Contempla amabo, mea Scapha, satini hæc me vestis deceat.

Volo meo placere Philolachi.---

Ego verum amo, verum volo mihi dici, mendacem odi.

Vtraque hæc ancilla, & Scapha & Chrysis, exornatricibus, de quibus Scalig. in Priape. & ad Festum, & ad Festum, & ad Festum. li. 2. cap. 18. & seq. Bernartius ad Statij Syluar. li. Radul. Fornerius Quotidian. lib. 1. cap. 22. Hæ & cinifiones dictæ nec puellæ tantum, sed pueri huic ministerio adhibiti. Salisberienfis lib. 3. cap. 12. *Quod cubicularij aut cinifiones, nanve aut quicunque nebulonum, quibus delicatus diuitis sensus aut furor carere non potest.* Balbus Catholico: *Cinifio, qui calamistrum calefacit, scil. ferrum quo capilli crispantur. hic vulgo crimifer dicitur.* ERHAR.

8 *numquid indecens sum*) Leg. *Dic Chrysis, sed verum, numquid incompra, numquid indecens sum? numquid ab aliquo,* &c. Bern. Martius var. lect. lib. 1. cap. 7. vbi tractat de muliercularum cultu & nitela corporis. ERH.

8 *numquid ab aliquo naturali virio formam meam excaco*) *naturale vitium* vocat animo. in hærens à natura, quod de decet atque deturpat corporis formam; nec speculo potest emendari. Rigaltius

ad Phædrum lib. 2. fab. 47. Immo *naturale vitium* est, quod corpori innatum, & ab ipsa natura impactum. Non ab similitur infra, *Si dolorem meum naturali conuicio exoneravi:* hoc est, in meam ipsius naturam & corpus factu. ERH.

9 *rapuit tacenti speculum*) Propertius:

Delitiaeque mea Latris, cui nomen ab usu est,

Nec speculum domina porrigat illa noua. I. à Vov.

9 *Rapuit deinde tacenti speculum. & postquam omnes vultus tentauit, quos solet inter amantes risus frangere.*) *Risus,* huic loco quid faciat, nobis necdum in mentem venire potuit. itaque mihi quoque *omnes vultus tentanti, Nisus,* tandem visum est emendare, pro eo, quod supra scilicet, *Furtiuam molitionem,* appellitauerat, interpretandum. I. Dousa.

10 *Excussit vexatam solo vestem, &c.*) *Vexatam,* inquit, quod nos opinor, *Ghecreuckt,* diceremus: scilicet superiori illa in gramine volutatione, malo astro, Deaque Persica non fauente, hoc est, sine *robusta* adeo *voluptatis* effectu, præter speciem, ætatem, atque virtusque sententiam denique, cum Polyæno amatore suo tentata siue inchoata potius, quam ad *Parratum* perducta. I. Dousa.

10 *vexatam vestem*) Martial. *A te vexatas malo tenere rosas.* Iuuenal.

Humida suspectis referens multicia rugis

Vexatasque comas.---) *adem Veneris*) ergo Veneris facellum in isthoc orto, non Priape. ERH.

12 *Ego contra damnatus, & quasi quoddam visu in horrorem perductus, &c.*) Quid, si hoc potius est, vt, *Viso,* reponatur, pro *Spectro,* & quasi somnio quoddam turbulento? proinde vt idem loquutus supra: *Visa,* certè, pro *Insomnijs* poni quis nescit, qui Musæas fores vel primis digitis impulerit modo? I. Dousa.

13 *vera voluptate*) *re,* qua voluptatem capimus.

14 *veras*

14 *veraque forma redit*) supra: *vera redit facies, dissimulata perit.* ERH.

15 *animus quod perdit optat*) in eadem ipsissima re Dionys. Cato in Distich.

Mens humana quod optat. ERH.

16 *quod me Socratica fido diligis*) atqui Socratem vt pædiconem & puerarium distulerunt antiqui, Lucianus, Theodoretus Græcan. affect. serm. 12. Senec. epist. 104. Tertullian. Apologet. c. 148. Cassianus Collat. 13. c. 5. Lucilius apud Nonium

in *signare,* & in *Discrimen.* vnde conuicium in Socratem *ἡμῶν τῶν δεξάται.* Sauro ad Sidon. l. 4. ep. 13. ERH.

17 *intactus Alcibiades*) Plato in Sympos. Plutarchus & Corn. Nepos in Alcibiade. *Tangere* inter Veneris vocabula, vt Varro loquitur. Martial. l. 1. epig. 92. Barth. ad Claud. n. 2892. ERH.

17 *Non tam intactus.*) Alcib. *ἔρωτι-κός γὰρ ὡς ἐπιπῶρ ἢ ὁ Σωκράτης. ἢ ἕσθ' ἔτιν' ἄλλο. Ἐιδίως ἀπὸς ἡλαδὶς ὁ κληθεὶς οὐκ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν.* Lucian. F. P. 17.

C A P V T L X X X I X.

CRede mihi, frater, non intellego me virum esse, non sentio, funerata est pars illa corporis quæ quondam Achilles eram. * *

Encolpus ad Gnytho-nem.

Veritus puer ne in secreto deprehensus daret sermonibus locum, proripuit se, & in partem ædium interiorem fugit. * *

Cubiculum autem meum intrauit Chrysis, codicillorque mihi dominæ suæ reddidit, in quibus hæc erant scripta. **CIRCE POLYAENO SALVTEM.** Si libidinosa essem, quererer decepta, nunc etiam languori tuo gratias ago. In umbra voluptatis diutiùs lusi, quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perueneris domum. negant enim medici sine neruis homines ambulare posse. Narrabo tibi adulescens, paralyfim caue. nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi. medius fidius iam peristi. Quod si idem frigus genua manusque tentauerit tuas, licet ad tubicines mittas. Quid ergo est? etiam si grauem iniuriam accepi, homini tamen misero non inuideo medicinam. Si vis sanus esse, Gnytho-nem roga: recipies, inquam, neruos tuos, si triduo sine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo ne quis inueniatur, cui minus placeam. nec speculum mihi, nec fama mentitur. Vale si potes. Vt intellexit Chrysis me perlegisse totum conuicium: Solent, inquit, hæc fieri, & præcipuè in hac ciuitate, in qua mulieres etiam

Lunam deducunt. *

Iraque huius quoque rei cura agetur, rescribe modo blandius dominæ, animumque eius candida humanitate restitue. verum enim fatendum est, 14 ex qua hora iniuriam accepit, apud se non est. Libenter quidem parui ancillæ, verbæque codicillis talia imposui.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. LXXXIX. T. PETR. SATYRICON.

1 Non intelligo me virum) Tertull. Simulque se mulieres intellexerunt. F. PITH.

2 Non sentio) Ouid. Nec iuuenem me sensit amica virum. F. PITH.

3 Pars illa corporis) Alibi. Cum illa parte corporis. Ouid. Quin istic pudibunda iace pars pessima nostri. F. PITH.

4 qua quondam Achilles eram) totus quasi corneus. Infra: nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu. ERH.

5 Chrysis) Ouid. Vna ministrari, &c. Flaua comes aderat faciendis strenua iussis. F. PITH.

6 Si libidinosa) At ei ex eo, exclamat Drose apud Luciano, &c. τὸ χαίρειν αὐτῶν σέψατο. F. PITH.

7 sine nervis posse ire) Bapt. Pius lib. 4. Commentar. in Lucretium circa fi. fol. 124. citat hunc Petronij Arbitri locum: sine nervis aiunt stare nihil posse. quo loco idem Pius quosdam legere venis testatur, ut sit sensus, quæ voluptas in venarum interiori fomite bacchabatur.

8 Narrabo tibi adolescens, paralyfin caue. Nunquam ego agrum tam magno periculo vidi.) Eadem loquutionis forma vsus quoque ad Ciceronem suum M. Cælius: de absoluto Messala scribens: Itaque relictus Lege Licitia, maiore esse periculo videtur. I. DOUSA.

9 agrum tam magno periculo) negat hanc phrasin Launam esse H. Stephanus in Pseudocice: one: isserit Sch. pp. Verisim. l. 4. c. 14. quem vide. ERH.

ibid. medius fidus iam peristi] τὸ Με-

dus fidus, quamvis iurifurandi specie positum videatur, habet tamen vernilius quid aq Petronianum magis in recessu, atque ad mediam partem illâ, qua viri sumus, vocabuli multo honestissimi ambitu obnuptû, applicari potest. Douza Centur. l. i. c. 9. ER.

10 licet ad tubicines mittas) al. tibicines. i. e. de te actum est, & iam iam; animam ages. specie quadam adagionis venustè & cavillatorie dictû à Petronio veluti de mortuo, aut iam iamq; morituro: pro, accersere eos, qui in funere canant, pompâmq; funeris suo cantu concelebrât.

Turn. Aduers. l. 26. c. 6. Ex more funeribus curandis faciendisq; adhiberi consueto antiquitas. Est enim conuicium exagitantis amatoris sui, qui de thoro eius sine voluptate surrexerat, membra sine viro. hoc est, lorum in aqua non inguina aut nervos. Vnde ipse amator supra: Funerata est pars illa corporis, qua quondam Achilles eram. Douza Centurionar. l. i. c. 9. Adhuc ad ritum veterem, quo mortuos de flebant αὐτῶν & αὐτῶν. Casaubonus. Not. in Matthæ. 9. v. 23. vel quo mortui ad tubam efferebantur. Kirchmannus de Funer. Rom. l. 2. c. 4. Videndus Varablus, Beza, Fr. Junius ad Matth. Evangelistæ c. 9. v. 23. Muretus & Scaliger ad Catoll. ERH.

10 Attribuire mitt.] Mortui ad tubam deducebantur. Petrus Satyr. 4. Hinc rubra caudela. F. PITH.

10 ad tubicines mittas) id est, de te est actum, & iam iamque animam ages, venustè & cavillatorie, ad tibicines mittere, de mortuo aut iâ morituro, pro accersere

fere eos qui in funere canant. Turneb. 10 licet ad tibicines mittat] id est, cogites de exequis. nam tubicines in funeribus canebant. Stadius Thebaid. 5. Cum signum luctus cornu mugit adunco Tibia. --- &c. vide Lutatium. Seneca de mort. Claud. Et erat omnium formosissimum Claudij finus, vt scires deû efferrî, 4. cornicinum, tubicinu tâta turba. Xiphilinus : οἱ μὲν ἄλλοι αὐτῶν κλίμας περιελαβόν, καὶ τινες ἐκὸς τοῦτο. ἑτέρων αὐτῶν μὲν ἐπαυλοῦν. Artemid. lib. 1. αὐτῶν δὲ ἀλλοῖς αὐλοῖς, αὐτῶν δὲ σὺν ἑνὶ. Respondebant autem planctu præfice aliæque lugentes mulieres lamētabili tubæ clāgori. Lucian. αὐτῶν δὲ τὴν δὲ μετὰ κορυφῶν ἐγίνοντο, καὶ ἡ αὐτῶν αὐτῶν ἀποπύματα καὶ ἡ τῶν γυναικῶν αὐτῶν τὴν ἐπιπέδον ἀμοτρία. Non. Præfice. Dicuntur autem τρυφασαὶ, qui Apul. Florent. monumentarij ceraulæ proprie sticines, quod apud sitos canere soliti, h. e. vita functos & sepultos. Gellius libro. 20. cap. 2. D. Matih. cap. 7. I. à V o v.

fere eos qui in funere canant. Turneb.

10 licet ad tibicines mittat] id est, cogites de exequis. nam tubicines in funeribus canebant. Stadius Thebaid. 5.

Cum signum luctus cornu mugit adunco Tibia. --- &c. vide Lutatium.

Seneca de mort. Claud. Et erat omnium formosissimum Claudij finus, vt scires deû efferrî, 4. cornicinum, tubicinu tâta turba.

Xiphilinus : οἱ μὲν ἄλλοι αὐτῶν κλίμας περιελαβόν, καὶ τινες ἐκὸς τοῦτο. ἑτέρων αὐτῶν μὲν ἐπαυλοῦν. Artemid. lib. 1. αὐτῶν δὲ ἀλλοῖς αὐλοῖς, αὐτῶν δὲ σὺν ἑνὶ.

Respondebant autem planctu præfice aliæque lugentes mulieres lamētabili tubæ clāgori.

Lucian. αὐτῶν δὲ τὴν δὲ μετὰ κορυφῶν ἐγίνοντο, καὶ ἡ αὐτῶν αὐτῶν ἀποπύματα καὶ ἡ τῶν γυναικῶν αὐτῶν τὴν ἐπιπέδον ἀμοτρία.

Non. Præfice. Dicuntur autem τρυφασαὶ, qui Apul. Florent. monumentarij ceraulæ proprie sticines, quod apud sitos canere soliti, h. e. vita functos & sepultos.

Gellius libro. 20. cap. 2. D. Matih. cap. 7. I. à V o v.

11 si triduo sine fratre.) In Peruigil. Veneris : Ipsa vellet vt venires, si deberet virginem. Iam tribus choros videres feriatos noctibus. F. PITH.

12 Nec speculum mihi nec fama men-

titur.) Lucillius. αὐτῶν δὲ ἑσσοπύρον ἐχθρῶν αὐτῶν. DOUSA F.

12 nec speculum mentitur.) Tertul. de habitu mul. c. 1. Iam & speculo tantum mentiri liceret. I à V o v.

12 nec speculû mihi, nec fama.) Theocr. καὶ γὰρ δὴν εἰδὲ εἶδ' ἄλλο καὶ ν, ὡς με λέγοντι,

καὶ γὰρ πρῶτος τῆτον ἐσέβλεπον. F. PITH. 12 nec speculum mihi, &c.) Ouid. 3. Trist.

Et speculum mendax esse querere tuum: id est, exoptulabis speculum, quod tamèn nescit mentiri. Sauro ad Sidon. l. 7. ep. vlt. Speculum non mentitur, adagio cessit. Car. Bouillus l. 3. Adag. 44. ERH.

13 Solent, inquit, hæc fieri) L. Solent, inquit, hæc frater : vel, solent, inquit, hæc, & præcipue, &c. illud fieri, inculcatum. Palmer. in Spicileg. ERHAR.

13 Solent, inquit, hæc fieri) L. Solent, inquit, hæc frater. Vel, Solent, i. hæc, & præcipue, illud fieri, inculcatum. Palmer.

14 Ex qua hora iniur. accep.) Heliod. ἀχρηστῶν, λέγουσιν καὶ εἰλοντο γυναικας ἀμαλίκαι γίνων, καὶ βασιλευσίντες ἀποτυχεύουσιν : καὶ τὸ εὐφρόνια, ὡς ὑπέρις εἰς τὸς ἀμαλίκων. F. PITH.

CAPVT XC.

POLIÆNOS¹ CIRCAE SALVTEM Fateor² me, domina, sæpe³ peccasse: nam & homo sum⁴ & adhuc iuuenis: nunquam tamen ante hûc diem vsque ad mortem deliqui: † Habes, inquam, confitentem reum. quicquid iusseris, merui. proditionem feci, hominem occidi, templum violavi. In hæc facinora quære supplicium. † Siue occidere placet, ferro meo venio: siue verberibus contenta es, curro nudus ad domininam. Illud vnum memento, non me, sed instrumenta⁶ peccasse: ^b paratus miles⁷ arma non habui. quis hæc turbauerit, nescio: ⁸ forsitan animos ante cessit corporis moram. forsitan dum omnia concupisco, voluptatem tempore consumpsi. non inuenio quod feci. Paralyfin tamen cauere iubes, tanquam iam maior fieri possit, quæ abstulit mihi, ⁹ per quod etiam te habere potui. Summa ta-

a peccare minus, delinq. ere grauius.

b ol. parata miles arma al. peritus miles.

men excusationis meæ hæc est: Placebo tibi, si me culpam emendare¹⁰ permiseris. Vale. Dimissa cum eiusmodi pollicitatione Chryside,¹¹ curavi diligentius noxiosissimum corpus,¹² balneoque præterito modica vnctione vsus, mox^c cibis validioribus pastus, id est,¹³ bulbis,¹⁴ cochlearumque sine iure ceruicibus, hausi¹⁵ parcus merum. hinc ante somnum leuissima ambulatione compositus sine Gnytone cubiculum intraui. Tanta erat placandi cura, vt timerem¹⁶ ne latus meum frater conuelleret.

a cibus va-
li. id est, li-
bidinem ir-
ritantibus.

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. XC. T. PETRONII SATYRICON.

1 **Lienos Circe**) fort. Polyænus vel Polyænos, vt ex superscripta Turnebi emendatione. I. T.

2 **fateor me Domina sepe peccasse**) Aristænet. lib. 2. epigr. 13. Bongarf. ERH.

3 **adhuc iuuenis**) Epigrammat. ἰληκίς ἴλιπεν ἠνεότις. F. P I T.

4 **Habes confit. reum**) Ambros. lib. 5. ep. 28. ad Theod. Quid mandas in absentes indicium? Habes præsentem, habes confidentem reum. I. D o v.

5 **Sine occidere placet, ferro meo venio? si verberibus**) Philostratus epist. πλεῖν κέλευσον, ἐμβαίνω πλ. η. ἀ. ὑπομείναι, καρτέρω. ῥήψαι τὸ ψυχλὸν, ἐκ ὀκνῶ. Douf. Fil. ad Tibull.

5 **sine occidere placet ferro meo venio**) Philost. epist. πλεῖν κέλευσον. ἐμβαίνω πλ. η. ἀ. ὑπομείναι, καρτέρω ῥήψαι τὸ ψυχλὸν, ἐκ ὀκνῶ Doufa F. ad Tibull. ER.

6 **Instrumenta**) Arnob. Ergone Deum mater genitalia illa disiecta cum floribus, ipsa per se mœres officiosa sedulitate collegit, ipsa sanctis manibus, ipsa diuinis contractauit, & sustulit flagitiosi operis instrumenta foedique, abscondenda etiam mandauit terræ. F. P I T.

7 **Paratus miles**) Catull. Nam quamuis videar satis paratus, Ouid. At Deus obscoena nimium quoque parte paratus. F. P.

7 **arma**) Propert. Osculæque admota sumere & arma manu. I. à V o v.

7 **Arma non hab.**) Priap. Hæc mei te

ventris arma laxabant. Sutrius, Mirrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occurram fortiuscula. Nicander.

----- τὸ δὲ πρὸς μέσοι ὄνειδ & ἔπλον βρωμάτων διεκτέλλον περὶ τῆς αἰ. F. P I T.

8 **forstian animus antecessit corporis moram**) tamquam Vulcani, quem Hyginus fabulatur sperma, dum luctaretur cum Minerua, eiaculafle, veramque voluptatem perdidisse, antequam omnia fecisset. Hanc fabulam opinor respexit Petronius. ERH.

8 **moram corporis**) Infra: ætatisque longè moram, supra: Ignis an fluctus an mora consumat corpus, nihil interest. AN.

9 **per quod te habere potui**) Catull. Quid tum si carpunt, tacita quod mente requirunt. FR. P I T.

9 **Te habere**) ἔχων. Arist. F. P.

9 **te habere potui**) Habere, vt Græci τὸ ἔχειν. Aristip. ἔχω λαΐδα. I. euent.

----- quis here habuit Chrysidem? I. VR.

9 **te habere potui**) Lucian. ἑταρ διαλ. Κροκάλη δύο τάλαντα ἀγέσασα ἃ βούλῃ μὲν ἔχῃ ἀπὸ τῶ Terentius Adelph. Scena Disperij. Eho an domi est habiturus. Donat. Haberi vxor. (L. habere uxorem) & vir dicitur & haberi mulier cū coir. Aristot. λέγει) δὲ ἢ ὁ ἀνὴρ γυναικα ἔχῃ ἢ ἡ γυνὴ ἀνδρα, Idem Donatus: Habere stuprare intelligimus. I. à V o v.

9 **habere potui**) Habere. vt Græci τὸ ἔχειν Aristipp. ἔχω λαΐδα. Terent. Quis heri habuit

buit Chrysidem. Palmer. in Spicileg. Lipf. Epistol. quæst. 1. 3. ep. 2. ERH.

10 **permiseris Dimissa.**) supple, permiseris. Vale. Dimissa. Meursius Animaduers. miscel. l. 4. c. 6. ERH.

11 **Curavi diligentius noxiosissimum corpus.**) Curavi, id est, cibo potuque refeci. Lilius l. 3. Tum quidam corpora somno ciboque curant. Sauaro ad Sidon. l. 2. ep. 9. Malim exponere, id est, medicatus sum. Caius L. 44. D. de V. S. Donatus in Andr. & Eunuch. Cicero lib. 16. ad Tyron. Curationes eius non probo, scil. medici. noxiosum corpus, quod supra dixit agrum, item veneficio contractum, & damnatum. ERH.

12 **Balneoque præterito.**) an, præcedente? an verò. intermisso & neglecto? ERH.

13 **bulbis.**) Alexis: βουλβοῖς κηλίας, αἰά.

Τοσούτα: τῆτον ἀντις εὖρον φάρμακα Ερῶσι, -----

apud Athen. l. 2. οἱ βουλβοὶ δὴ σπερτῆσι μὲν ἔσι, διεκτέλλον τ' ἀφροδισίων. ἢ δὲ παρομιλία φησὶν, ἃ δὲν ὁ ἐνὸς βουλβὸς ἀν μὲ νεῦρ ὄχης. Martial. lib. 3. ep. 74. & passim apud eundem. I. à V o v.

13 **bulbis**) Plin. lib. 20. c. 9. de bulbis. Per se triti neruorum contractionem medentur. Ibid. Ad sudorem tusi illinuntur neruis vitæ. ideo & paralyticis dantur iuxta in pedibus. Ibid. Venerem maximè Mægatici stimulant. Vide Dominic. Marium in Enarrat. in Ouidij Eleg. de medic. fac. Ioh. Baptist. Portam Magiæ natur. l. 3. Ramirez ad Martial. lib. 3. epig. 75. num. 1. Barthol. Merulam in Ouid. de Arte aman. lib. 2. ERHAR.

14 **cochlearumque sine iure ceruicibus.**) Leg. struicibus, voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæus lib. 3. de ostreis, & nominat τραχίλους πορφυρῶν κηρύκων. Lipsius Epist. quæst. lib. 3. ep. 2. cochlea sunt. τραχίλοι siue purpuræ conchyliæ.

partes autem cervicis aut purpuræ, alisive conchylij fuisse ad cibum expetitas scribit Hefychius in Τραχίλους. Casaubonus Animaduers. in Athe. l. 3. c. 10. Plin. l. 30. c. 9. Cochlea lata potæ tollere dicuntur pedū & articularum dolores. Ex libr. 32. cap. 4. Terrestrium carnes suffusionibus proprie magis que artibus refutandis salutare produntur. ERH.

14 **cochlearumque sine iure ceruicibus.**) L. struicibus: voce Plautina Vulgatam lectionem confirmat Athenæ. lib. 3. c. de ostreis, expeti ceruices eorum ostendit in cibus, & nominat τραχίλους πορφυρῶν κηρύκων. Lipf. epist. quæst. libro tertio, epist. 2. ANO.

15 **hausi parcus merum.**) J. Sammon. Languidus antiquo curatur penis Iaccho. I. à V o v.

15 **Hausi parcus merum.**) Martialis.

Interponis aquam subinde Ruse, Nunquid pollicita est tibi beatam Noctem Nauia? &c. Arist. Proble. FR. P I T H.

16 **Ne latus meum frater conuelleret.**) Latus vellere, lasciuum. Ouid. libro primo de Arte:

Inferre te turba, leuiterque admotus eunti

Velle latus digitis, & pede tange pedem,

Claudianus l. 1. in Eutrop.

----- Nec blandior vllus eunti Ancille tetigisse latus. -----

Sidon. Carm. 11.

Semiferi Galathæa latus, quod pollice fixo

Vellit, & occulto spondes connubia tactu.

Sauaro in Not. supra de lasciuia discipuli sui Eumolpus: Pungere me manu caput & dicere, Quare non facimus? Et in Priape Tibullus:

----- vsque dum mihi Iocosa Venus molle rupit latus. -----

Postero die, cum sine offensa corporis animiq; consurrexissim, in eundem platanona descendi, etiam si locū inauspicatū timebam, cœpique inter arbores ducē itineris exspectare Chrysidem. Nec diu spatiatu confederam, vbi hesternō die fuerā, cū illa interuenit; comitem aniculā trahēs. Atq; vt me cōsalutauit; Quid est, inquit, fastose, ecquid bonā mentē habere cœpisti? Illa de sinu liciū protulit varij coloris filis intortum, ceruicēmq; vinxit meā. Mox turbatū spūto puluere medio sustulit digito, frōtēmq; repugnantis signauit. hoc peractō carmine, ter me iussit exipere, tēque lapillos conijcere in sinū, quos ipsa præcantatos purpura inuoluerat, ad motisq; manibus temptare cœpit inguinū vires. Dicto citiūs nerui paruerunt imperio, manusque aniculæ ingenti motu, repleuerunt. At illa gaudio exultans, Vides, inquit, Chrysis mea, vides, quōd alijs leporem excitauit. *

¹⁴ Dum viuīs, sperare licet: tu rustice custos.

Huc ades, & neruis tente Priape faue.

* *

Nobilis ¹⁵ æstiuas platanus diffuderat umbras,
Et circumtonsa ¹⁶ trepidanti vertice pinus,
Et baccis redimita daphne, tremulaque cupressus.
Has inter ludebat aquis errantibus, amnis
Spumens, & quarulo versabat rore lapillos,
Dignus amore locus. ¹⁷ testis syluester Iasdon.
Atque urbana Progne: quæ circum gramina fusa.
Et molles violas, cantu sua rura colebant.

¹⁸ Premebat illa resoluta marmoreis ceruicibus aureum
¹⁹ torum, ²⁰ myrtōque florenti quietum verberabat. Itaq;
vt me vidit, paululūm erubuit; hesternæ scilicet iniuriæ
memor: deinde vt remotis omnibus secundū inuitantē
confedi. ramum super oculos meos posuit, & quasi pariete
interiecto audacior facta: Quid est, inquit, paralytice, ²¹ ec-
quid hodie totus venisti? Rogas, inquam ego, potiūs quā
temptas? totoque corpore in amplexum eius immisus non
precantis vsque ad satietatem osculis fruor. *

VAR.

¹ *Platanona.* idē Platanona.) Leg. inde in Platanona. Iungerman. ERH.

² *locum inauspicatum timeb.*) quasi omen haberet. Ouid.

Ire per hanc noli, quisquis es, omen habet. F. PIT.

³ *Comitem amiculam trahens.*) Sic Græci Heliod. li. i. σωεργαλας ἢ νεανίσκος. I. à V o v.

⁴ *illa de sinu protulit liciū.*] Lucian. εἰταίρ. Ἐγὼ δὲ εἶσα ἐκ τῆ κόλπου περικλυτάτα ῥόμβον ὀπίσθρην ἐπαύλω τινα. λέγουσιν ὅτι Ἰρόχω: ἢ γλώσση βαρβαρικά ὄνυματα I. à V.

⁴ *Liciū var. col. filis intortum.*) Liciū: vñ ad magica nobilis poetarum locis.

Virgil. Pharm. Ceiri. Nemesian.

Hæc eadem nobis, quæ versicoloria fila

Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quamquam inguinum morbos ligaturis curarint. Plin. l. 28. cap. 4. I. à V o v.

⁴ *liciū var. col.*) Ouid.

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo Licia----F. PIT.

⁴ *liciū protulit varij coloris vilis intortum*] distingue, *liciū protulit varij coloris, filis intorti.* apud Ramirez ad Martial. l. 4. epig. 6. n. 4. In veneficijs licia adhibebantur discoloria, non tantum illigandi incantandique gratia, vt in Pharmaceute:

Terna sibi hæc primūm triplici diuersa colore,

Lycia circumdo----

Turneb. Aduersar. li. 26. cap. 6. *Lycia*, quas alij auctores in hoc argumento *tenias* nomināt, in magis olim sacris vsurpabatur, erantque diuersi coloris, quorum numerum non exprimit: cæterum, plurima aliquando miscebantur: ferè tamen pauciores, putà tria, aut etiam duo. Casaubon. in Apul. Apolog. Clemens Alexandrin. infinire: *ταίνιας ἐράω ἢ πορύρα ποπομιλωάσ.* Et nouena expressit Virgil. in Cir. Scip.

Gentilis Comment. in Apul. Apolog. nū. 353. Varia & discoloria fuisse docet Coluius Not. in Apul. Apolog. i. Anicula autem hæc venefica fuit, quæ Polyæni curam suscepit, cuius, vt ipse loquitur, inguinum vires funerata erant. Morbos enim venefici ligamenti sanabant. Marius Victorinus in Cic. Medici officium curare est, sed quia multi & incantatione & ligamenti curant: curare, inquit, sed apposite ad sanitatem. Sed præcipuè morbos inguinum: quod & Plin. docet l. 28. c. 4. *Inguinibus medentur aliqui liciū tela detractum, alligantes nouenis septenisque nodis ad singulos nominantes viduam aliquam, atque ita inguina alligantes licia.* Cornel. Celsus: *imponendum liciū ex viro est, aut amurca cocta cum eodem.* Huius rei multi rei præterea meminerunt. Hor. Sat. 8. l. 1.

-----Herbas atque incantata lacertis
Vincula cum magno risi que iocō que videres.

Nemesianus Eclog. 4.

*Hæc eadem nobis variæque coloria vilia
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.*

In quibus versibus maximum Poëtam imitatus est in Pharmaceut. Lindenbrog. Not. in Catal. ad Cir. Adde Plinium de re Medica. l. 2. c. 43. *Licia* hæc mediæ ætatis scriptores *ligaturas* vocabant. Gregorius Turonens. de Miracul. l. 2. c. 45. *Incantationes immurmurat, sortes iactat, ligaturas collo suspendit.* Idem de mirac. S. Martini. Hincmarus Remensis in Gestis habitus super diuortio Thietbergæ Regina: *Ad hæc nō pertinent ligaturæ execrabiliū remedium, quæ ars medicorum commendat. siue in præcantationibus, &c.* Quæ verba extant apud Rabanum Maurum epist. ad Bonosum. Fr. Pithœus Gloss. ad legem Salicā, tit. 21. ER.

⁴ *Liciū protulit varij coloris.*) In veneficijs licia adhibebantur discoloria, non tantum illigandi, incantandique: vt in Pharmaceutria Virgil.

B b b

Terna tibi haec primum triplici diuersa colore

Lici: circumdo : sed etiam soluendi & expiandi gratia. Turnebus lib. 26. cap. 6.

5 turbatum sputo pulu. &c.) Proper. Aut nomas arcanas tollat versuta saliuas. Plin. l. 28. c. 11. c. 4. I. à V o v.

5 Turbatum sputo puluerem.) Sputum fronti illinebatur lustrale. Per sium Satyr. 11. Infami digito & lustralibus ante saliuis

Expiat. Turnebus. 5 turbatum sputo puluerem.) Sputum fronti illinebatur lustrale, infami digito, & exspuebatur. Hæc & Per sium illustrant, Satyr. 2. canentem:

Infami digito & lustralibus ante saliuis Expiat, urentes oculos inhibere perita. Turneb. Aduersar. l. 26. c. 6. ERH.

6 modio sustulit digito.) Persio infami. is verò infamis: neque aliæ res nisi probrosæ porrectione huius digiti indicabantur. Dio Chrysostomus Oratione 33. εἰ τις ἐλαφρόσλοχος πόλιον ἢ παύλας ὅ, τι δὲ δεικνύσει τὸ μέσση δαυίλω δεικνύσει, ἀοιδόντινα ἢ ῥήσε) τὴν πόλιν ταύτων. Catal. bon. in Perf. lat. 2. ERH.

Hoc peracto carmine.) Turneb. videtur legisse. Hoc pacto carmine t. m. i. e. t. l. c. f. quos ipsa precantans p. i. Aduersar. l. 26. cap. 6. ERHAR.

7 Hoc peracto carmine.) Turnebus videtur legisse: hoc pacto. c. t. m. i. e. t. l. c. t. f. quis ipsa precantans p. i. ANO.

8 Ter me iussit expuere.) Hæc Tibullum illustrant l. 1. eleg. 2. ter ductus despuere carminibus. Turneb. d. l. Eit autem & hoc ex arte venefica. Theocrit. Idyll. 3.

Α. τις ἐπιβύσεια τὰ μὴ καλά νόσον ἐρύκει.

Vbi vetus eius Scholiastes: εἰδοσσι δὲ οἱ ἡραῖοι ὅταν ἐπιδάσσι: ἐπιβύειν. Val. Cato in Diris:

Ter in gremium mecum, inquit, despuere. Ad fascinum enim arcendum in sinum spuebant. Probus commentator Iuuenal. ad illum Satyr. 7. versum: Conspuitur sinu:

Propter fascinum (inquit) verborum ter sibi in sinum spuunt, & videntur fascinum arcere. Theocritus: ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τῆς εἰν ἐμοῦ: ἐπὶ τὰ καλά ποιν. In medicina quoque solebant despuere. Plin. lib. 28. c. 4. Veniam à Deo spei alicuius audaciores petimus in sinum spuendo, etiam eadem ratione terna despuere in omni medicina mos est, atque effectus adiuuare, vt idem ait, quod & anus hæc obseru. Lindenbrog. in Catal. ad Cir. Barthius in Ceir. Virgil. n. 371. ERH.

8 Ter me iussit expuere. Plin. lib. 28. cap. 4. Torporē fedari quocumque membro in stupente, si quis in sinum expuat, aut si superior palpebræ saliu tangatur. Vet. Interp. in illud Iuuen. Conspuiturque sinus: Propter fascinum, inquit, verborum, ter sibi in sinum spuunt, & videntur fascinum arcere. Scholiast. Theocrit. εἰδοσσι αἱ γυναικες ποῖν: ὡς μὴ βασκανθῶσι, εἰς τὴν κέλευθον ἐπιβύειν τῆς, τὸ νεμεσί τὸ ἐπιβύειν. F. P. T.

8 Ter me iussit expuere.) Tib. Ter cane, ter dictis despuere carminibus. Sanè latissimi vsus hæc superstitio. terna despuere deprecatione in omni medicina mos est, ait Plin. Marcell. de medicam. Varulio remedium tale facies. Annulos digitis eximes, & digitis tribus oculum circumuenies, & ter despuere. Idem: Quum hæc dixeris, tribus digito terrā tanges, & despuere idque ter. Ad cædes expiandas ter despuiebant. Apollon. Argon. 4.

ἦρας τ' αἰσογίδης ἐξάρμαλα τάρνη δαυίλω. τῆς δ' ἀπέλαϊζε φόνε τῆς δ' ἐξάγ. ἐπιες. εἰ δὲ νόσον ἢ δέμης αὐτὴν τῆσι, δολοκασίας ἰδέσθαι.

multis Scholiast. quem vide. Quod verò Iuuen. interp. propter fascinum verborum ter sibi in sinum spuunt. Theocr. Idyll. 6. euntque Scholiast. item Idyll. 7.

ἡραῖοι τὴν παρὴν Αἰῆς ἐπιβύσειοσι, τὰ μὴ καλά νόσον ἐρύκει, etiam Callim. τὴν κέλευθον ἐπιβύσειοσι γυναικες. Hanc vim sputi etiam ex Aeliano haurimus, qui de colūbis. l. 1. c. 15. ἐκ δὲ τῆς ἡραῖας ἐπιβύσειοσι τὰ καλά.

ἐραδς, εἴτα τῆς νεφθῶν γινόμεθων, ὁ ἀπὸ τοῦ εὐπαυῖ αὐτοῖς ἀπελαύνων ἀδύτῃ τ' φθῖνον, ἢ να μὴ βασκανθῶσι. Nec tantum ad fascinum arcendum, sed etiam omnia expuere familiare, quò fortè alludit Senec. Consolat. ad Mart. cap. 9. Quis non si admoneatur vt de suis cogitet, tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum abire illa iubeat? imò ad omnia quæque dira, hæc tribilia auerfanda, vt si rabie sum, si comitali morbo correptum vidissent. Theophr. Char. πὲρ εἰσοδ. μωνίας. καὶ μὴ τοῖς τῆς ἐπιβύσειοσι, φθῖνας εἰς κέλευθον ἀδύσει. Plin. l. 28. cap. 4. Despuimus comitiales morbos, hoc est, contagia regerimus. Plautus Capt. Sce. Quotid. l. 1. à V o v.

9 terq; lapillos conijcere.) Lapidum in magicis vltus varius. Paulest. de vita Apoll. Tyon. l. 7. ἐν ἡπείρῃ ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἐράντιο μάχιστα νοσοῦντες γὰρ εὐθεῖα ὡρον εἰ πο νόσον ὡς ἂν γράσειοις καὶ αὐτοῖς ἐξελίγεται, δαύμασον οἶμαι ἐδὲν παρὰ τῆσι ποσῶν τῆς τοῖς σοφισαῖς τῆσι, εἰ κῖνον τῆ αὐτοῖς φθῖνον εἰδύσειν, ἢ λιθῶν, τῶν μὲν ἐκ τῆς ἡραῖας ῥήτων, τῶν δὲ ἐκ σεληνῆς τε ἢ ἀστῆρων. l. 1. à V o v.

10 Nervi paruerunt Imp.) ἐδὲν σ' ὁ σφ. βολεδς ἀν μὴ νεῦρ' ἐχῆς. Ouid. Quid vetat, & nervos magicas torpere per artes. F. P. T.

11 manusq; amica ingenti motu repleuerunt.) L. inquieti motu. Tibull. Et inquieti inguina arrigat tumor. Gruter. Suspici. lib. 4. c. 12. I. D o v.

12 ingenti motu Legend. inquieti motu. Tibullus, Et inquietus inguina arrigat humor. Gruterus Suspici. 4. c. 12. ERH.

13 Quod alis lepor excit.) Vet. Ex. Alijs. Ouid. 3. de Arte Amandi.

Credula si fueris, alia tua gaudia carpent. Et lepus hic alis exagitat us erit. F. P. T.

13 quod alis leporum excitauit) vet. ex alis. Bene, dum quid melius. Iungermann. Et sic est legendum, Macrob. l. 6. c. 5. Prædicant aurito parente me natum. Afranij ait versum esse, qui ita in prologo ex persona Priapi. Quod ita que aurito parente, i. lepore, genitum illum Diuum prædica-

bant, non puto temerarium. Nam quod hic Petron. velit, facile capitur, & rectè aptatur illud Nafonis:

Credula si fueris, alia tua gaudia carpent.

Et lepus hic alis exagitat us erit. Pontanus Not. in Macrob. lib. 6. cap. 5. Iungermannus etiam corrigit, quòd saltu leporum. quod minus placet: & pro Pontani lectione stare videtur, quod Germani dicere solent de erecta mentula: Er rager vuit ein Hefenoghr. ER.

14 Dum iuis, sperare lic.) existant hie duo versūs in Priapeia, quos Petronio adscriptère. Scalig. in Catalect. & Schopp. in Comment. ad Priap. qui tamen in eo fallitur, quòd existimauit in peruigilio Priapi, de quo sup. à recitatum fuisse. I. T.

15 Nobilis aestiuas.) descriptio loci amoeni. Scalig. in Cataleg. IN.

16 Trepidanti vertice pinus Sept. Seuer. Pineæ brachia cùm trepidant. FR. P. T.

17 Testis syuester Iasdon) Leg. Aëdon Aëdona nãmque Græci Iusciniam vocant, qua Græca dictione non abstinit & Virgilius. Baptist. Pius Annot. poster. cap. 48. ANO.

18 Premebat illa resoluta marmoreis cervicibus) al. crinibus, L. Premebat illa resoluta marmoreis clunibus. a. t. Lipsi. Antiqu. lect. lib. 1. cap. 8. IN.

18 Premebat illa resoluta marm. cervicibus) al. crinibus. Leg. premebat hilare soluta marmoreis clunibus. a. c. Lipsius Antiqu. lect. lib. 1. cap. 8. Non probo. Resoluta est in lectulum proiecta. ERH.

19 aureum torum) καλὸν. Vt Virgil. aurca Venus. l. à V o v.

20 myrroque florenti qui verb.) Sic Calliope ludibundo palmulæ tactu vaprans Fulgentij pectus poet. cæ pruriginis dulcedine spargit. FR. P. T.

20 mirtoque florenti) Probus in Virgil. primo Georguorum. Myrtus est arbuscula Veneris lubiecta metela. Casar autem Iulius, qui trahit ab Ænea Venus, idcirco materna myrtus dicta est à Virg. Seruus in 2. Georgicorum. (Solido Paphiæ, de robore-myrtus) Paphiæ Veneriæ, à

Sapho insula, in qua Venus colitur. Huic autem myrtus consecrata est, vel quod hæc arbor gaudet litoribus, & Venus de mari dicitur procreata: vel quod, ut medicorum indicabant libri, hæc arbor apta est mulierum necessitatibus plurimis. ERH.

21 *ecquid hodie totus venisti*) sic Grut. Suspic. lib. 7. c. 8. antea erat, *quod lotus venisti*. ERHAR.

21 *Ecquid hodie totus venisti*) Apul. Arcissime namque complexatu me prorsus, sed totum recepit. *Alciaphr.* 23. & 24. ἄνθρωπος δ' ἐνὸν ἐνὸν γὰρ τοῖς ἐμοῖς γράμ.

μασση δ' ἄνθρωπος ἐνὸν γὰρ τοῖς ἐμοῖς γράμ. F. P. I. T.

22 *non precantis*) Legend. *non pernegantis*, ut illam male pertinacem recusationem puellarum indicet. Lips. Antiqu. lection. lib. 1. cap. 8. vel, *non pugnantis*: quod veneribus istis solenne, sed ita tamen ut non ægrè sua sibi vincantur prodicione. Gruter. Suspi. lib. 5. cap. 12. *Non peccantis*, pro deprecantis, culpam scilicet quam heri in me admisit. Meurf. Animadversion. miscell. libro 4. cap. 32. An leg. *comprecantis*, id est, benedictus, more fascinum amolientium? ERH.

CAPUT XCII.

Encolpius de Endymione puer.

Ipsa corporis pulchritudine me ad se vocante trahebat ad Venerem. iam¹ pluribus osculis collisa labra crepitabant. iam² implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam³ alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerant. * * Manifesta matrona contumeliis verberata, tandem⁴ ad ultionem decurrit, vocatque⁵ cubicularios, & me iubet⁶ catarogare? ⁷ Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes⁸ quasillarias, familiarumque sordidissimam partem, ac me conspui iubet. ⁹ Oppono ego manus oculis meis, ¹⁰ nullisque precibus effusis, quia sciebam quid meruissem, ¹¹ verberibus sputisque exta ianuam eiectus sum. ¹² Eiicitur & Profelenos, Chrysis vapulat, totaque familia tristis inter se mussat, queritque quis dominæ hilaritatem confuderit * *

¹³ Itaque pensatis vibicibus animosior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea ¹⁴ hilarior fieret, aut tristior Gnython. Quod solum igitur saluo pudore ¹⁵ poteram confingere, languorem ¹⁶ simulare cœpi, conditusque lectulo, totum ignem furoris in ¹⁷ eam conuerti, quæ mihi omnium malorum causa fuerat.

¹⁸ *Ter corripui terribilem manu bipennem,*

¹⁹ *Ter languidior coliculi* ²⁰ *repente thyrso,*

Ferrum timui, quod trepido malè dabat usum.

Nec iam poteram, quod modò conficere libebat.

Namque illa metu frigidior rigente bruma

Confugerat in viscera mille operta rugis.

Ita non potui supplicio caput aperire:

Sed fulcifer a mortifero timore lusus,

Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

²¹ Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexauit: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumque pudor? nam nec nominare quidem te inter res serias fas est. ²² Hoc de te merui, ut me ²³ in cœlo positum ad inferos traheres? ut traduceres annos primo florentes vigore, senectæque vltimæ mihi lassitudinem imponeres? Rogote, mihi ²⁴ apodixin defunctoriam redde. Hæc ut iratus effudi:

²⁵ *Illæ solo fixos oculos auersa tenebat:*

Nec magis incepto vultum sermone mouetur,

Quàm lenta salices, lassæve papaueræ collo.

Nec minus ego tam fœda obiurgatione finita, poenitentiam agere sermonis mei cœpi, secretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, ²⁶ cum ea parte corporis verba contulerim, ²⁷ quàm ne ad cognitionem quidem admittere seuerioris notæ homines solent. ²⁸ Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, ²⁹ si dolorem meum naturali conuicio exoneravi? aut quid est, quod in corpore humano ventri maledicere solemus, aut gulæ, capitique etiam, cum sæpius dolet? quid? ³⁰ non & Vlyxes cum ³¹ corde litigat suo? ³² Et quidem tragici ³³ oculos suos tamquam audientes castigant. Podagræci pedibus suis maledicunt, chiragræci manibus, lipi oculis: & qui offenderunt sæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

³⁴ *Quid me constricta spectatis fronte Catones,*

Damnatisque ³⁵ *noæ simplicitatis* ³⁶ *opus?*

³⁷ *Sermonis puri non tristis gratia ridet.*

Quodque facit populus, candida lingua refert.

³⁸ *Nam quis concubitus,* ³⁹ *Veneris quis gaudia nescit?*

⁴⁰ *Quis vetat in tepido membra calere toro?*

⁴¹ *Ipsi pater veri doctus Epicurus in arte*

⁴² *Iussit,* ⁴³ *hanc vitam dixit habere Deos.*

Nihil est hominum inepta persuasione falsius, nec ficta seueritate ineptius.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCII. T. PETR. SATYRICON.

1 **L**uribus osculis coll. lab.) Popyf- ma Iuuenali Tibull.

----vt lenis negatur Spiritus, vt ne dent oscula rapta sonum. F. PITH.

2 **Implicita manus**) Aristænet. ἡ τοῖς κλεινοῖς δακτύλοις τοῖς ἑωστέ περιπέλειαι. Eustath. ἡ δ' ἀντιπλην ἢ κατεφίλει με, ἢ χτ' κηλὸν σωσπέλειται, ἢ ἄνω ἢ ἄνω μύλαι περιχέρουν χάρ τας. F. PITH.

3 **alligata mutuo ambitu corpora**) Mutuum ambitum honeste vocat insinuantium se amantum tenacissimum complexum. vnde Horat. ambitiosam puellam, agilem in circumplectendo pullo suo. Odar. 1. **Lascius ederis ambitiosior.** I. Gulielm. Plaut. Q. ANO.

3 **alligata mutuo ambitu corpora**) multum ambitum honeste vocat insinuantium, seu amantum tenacissimum complexum. Vnde Horatius **ambitiosam** puellam dicit habilem agilemque in circumplectendo penitissime pullo suo, Odar. 1. **Lascius ederis ambitiosior.**

Gulielm. Plaut. quæst. in Mostellar. cap. 4. ERHAR.

4 **ad vltionem decurrit, vocatque cubicularios.**) Lucian. Asino. ἢ καλὸν ἢ ἐν εὐδῆ τοῖς σκῆτας, ἢ κλεινὸν μετ' ἄλλων μετ' ἄλλων κηλὸν δὲ τὸ σκῆτας. Nam & hic turbarat dominæ hilaritatem. I. à Vov.

5 **Cubicularios**) qui sint cubicularij, docet l. 103. D. de V. S. Glossæ: κηλὸν τῆς cubicularios. Scripserunt mediæ ætatis camerarij, Kammerling. Bebelius de Abusione ling. Lat. Er.

ibid. **Catorogare.**] Latinum non puto: & vide ne sincerius sit, **scato rigare.** sciunt omnes si quid Græcis τὸ σκατόν: quod cubicularij maxime mulierum efferunt.

Gulielm. Plaut. quæst. in Mostell. cap. 4. Leg. **catomo ligare.** Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 6. eumque securus M. Velferus Rer. Augustan. lib. ad Passion. S. Afræ. vel leg. **catomo dare,** velut Horat. dixit, **dare cateris,** & Plaut. **cruci dare.** Schopp. Veri. lib. 2. c. 18. & in Arte Critic. ERH.

6 **catorogare**) al. **catamoldiare.** Leg. **catamidiare,** hoc est ludi. Spart. in Hadriano. possemus vel alio modo sanare. hanc vomicam, sed filere optimum. nam huiusmodi desperatissimis locis medelam coniecturis querere, Andabatarum more digladiari arbitror. I. à Vov.

6 **catorogare**) Leg. **scato rigare** τὸ σκατόν cubicularij mulierum maxime efferunt. I. Gulielm. Turn. in Iuuen. **catomo ligare.** T. I.

6 **catorogare**] Id est fortassis, **me iubet catomis cedi.** Scripserunt passionis S. Viti: Tunc iratus Valerianus insit infantem **catomis cedi.** Et in passione S. Afræ: **Catomis te cedi inbeam,** Subsequitur enim, **verberibus sputisque eiectus sum.** F. PITH.

7 **Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quasitarias, familieque sordidissimam partem, ac me conspui iubet.**) Ita est in editione Lugdunensi: in Luteriana verò, **Quasitarias:** vnde nos, **Quasitarias,** extricaueramus iam antea: hoc est, genus ancillarum omnium spurcissimum simul ac despiciatissimum: quas **Robustum** ad **Codicem** detrusas, inibi que herilibus pensis in perpetuum damnatas inter retabatur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ouidio, Iuuenali denique. vnde & **Codicariarum** cognomento insignitæ antiquitas. Hactenus hæc scripseramus, quum ecce potiorum eiusdem item sententiæ fundum nobilissimum Ios. Scalgerum esse percepimus

7 **Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quasitarias, familieque sordidissimam partem, ac me conspui iubet.**) Ita est in editione Lugdunensi: in Luteriana verò, **Quasitarias:** vnde nos, **Quasitarias,** extricaueramus iam antea: hoc est, genus ancillarum omnium spurcissimum simul ac despiciatissimum: quas **Robustum** ad **Codicem** detrusas, inibi que herilibus pensis in perpetuum damnatas inter retabatur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ouidio, Iuuenali denique. vnde & **Codicariarum** cognomento insignitæ antiquitas. Hactenus hæc scripseramus, quum ecce potiorum eiusdem item sententiæ fundum nobilissimum Ios. Scalgerum esse percepimus

mus denique, qui ad locum illum Albianum:

Si tibi cura togæ potior, pressumque quasillo Scortum, &c.

Hoc ipsum Petronij exemplum (quod inani strepitu aures Turnebi verberauerat iam olim) ita vt nos emendauimus, Lectori porro arripiendum reliquit. Rescribo deinceps: I. DOVSA.

8 **omnes quasitarias.**) Tibull. ----**pressumque, quasillo Scortum.** quasillarum ancillam intelligit. & Iuuenal. **Horrida quale facit residens in codice pellex.** Scalig. ad Tibull.

8 **quasitarias**) fort. **questitarias.** **Quasitaria,** **μοταίος,** & **ἐπειθής,** mendica, à querendo, vt rogator à rogando.

8 **quasitarias**) ancillas quasillis affixas. Douza Præcidan. pro Tibull. ca. 14. Tibullus: **pressumque quasillo scortum.** qualem ancillam intellexit & Iuuenal.

Horrida quoque facit residens in codice pellex.

Scalig. ad Tibul. Al. **quasitarias.** videtur legend. **questitarias.** Et **questitaria** esse mendica à querendo, vt à Græcis **μοταίος** & **ἐπειθής** vocatur, & à Latinis rogator. Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 6. An leg. **questuarias?** Balbus Catholico, **Questuariae** dicuntur meretrices, quæ **questu corporis viuunt.** Irenæus lib. 1. cap. 20. aduersas Hæres. de Simone mago: **Hic Helenam quandam, quam ipse à Tyro ciuitate Phœnices questuariam cum redemisset, secū circumducebat, &c.** Quod Eusebius ex Iustini Apolog. 1. exponit, **πρώτηρον ὅτι τῆλοις σκῆτων ἐν τῷ τῷ Φοινίκης,** Hist. Ecclesiast. lib. 2. c. 13. vbi videndus Iacob. Grynæus in Annotat. ERH.

9 **Oppono ego manus oculis**) Ouid. **Virgineas oculis opposuisse manus.**

9 **Verberibus sputisque**) Sen. **Cum modo per populi leuatus manus, & obrutus sputis per forum traheretur.** Muson. **πληγῶν, ἐμπροσθεν ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγῶν.** F. PITH.

9 **Oppono ego manus oculis meis, nullisque precibus effusus, quia sciebam quid**

meruissem, verberibus sputisque extra ianuam eiectus sum.) Malè enim in omnibus editionibus, **Nullisque precibus,** hodie eusum comparer: nostraque correctio ista non audacis ingenij curiositatem, sed verò chirographum optimæ & notæ & fidei, Rogertinum inquam codicem auctorem habet. Pergit narrare porro. I. DOVSA.

10 **Verberibus sputisque eiectus sum**) Summam contumeliæ genus verberari & conspui. D. Marcus cap. 14. ἢ ἠρῶν τινες ἐμπροσθεν αὐτῶν ἢ καλεσθέντων αὐτῶν. ca. 13. ἢ ἐπισημαίνον αὐτὸ πῶν καλεσθέντων, ἢ ἐπισημαίνον αὐτῶν. Lucian. κατὰ πλ. ἢ χτ' κηλὸν ἐπαιε. ἢ κατὰ πλ. as. uo. Conuiu. seu Lapith. **περὶ πύργου τῷ τῷ Ζορόδου νι, ἢ ἐμέλλε παίσσειν χτ' κηλὸν.** Idem Asino: **ἐπειθὴ δ' ἐμέ παρὰ ἀνδρόπιννα ἐχοντα, περὶ πύργου μοι, &c.** Seneca lib. Quod in sap. non cadat iniu. lib. 3. de Ira, c. 28. Xiphil. Augusto. I. à Vov.

11 **nullisque precibus effusus**) Leg. **nullisque precibus e. D.**

12 **Eijcitur & Proseleus, Chrysis vapulat**) De eadem matronarum impotentia Iuuen. **si uocet maritus Auerfus iacuit, perijt libraria, ponunt Cosmate tunicas** ---- **hic frangit ferulas, rubet ille flagellis Et scutica.**

12 **Eijcitur & Proseleus, Chrysis vapulat,** totaque familia **tristes inter se musfat,** queritque quis domina hilaritatem **confuderit.** *) **Ridicule:** sed tamen ex eius sæculi consuetudine stolis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita atque inextincta ad furorem usque prurientes, nihil peius adedò detentiusque metuebant sibi, quam ne vir suus, vel adulter utique haud paulò virilior vidua pudicæque contentus nocte fundum familiarem, hoc est, officium suum colere negligens parcusque existeret:

Neu tenuem texens riuatis aranea telam.

Deserto in Veneris hortulo opus faceret.

Ideoque (quæ illius temporis insolentia

fuit) quoties euenisset forte vt admiffarius
 fuus virum se esse quodammodo quasi o-
 blitus videretur, parte illa corporis fune-
 rata scilicet, quam potiffimam in nobis
 foeminae appetunt sibi: reliquum erat, vt
 in feruorum ancillarumque infontium
 gregem herilis expeteret culpa: hoc est,
 vt *Caudicaria* omnes cum librariis, ac or-
 natricibus, caeteraque familiae pars multo
 fordidiffima, piaculares ob alienam igna-
 uiam fierent: vtque tot ministeriorum
 infelicium terga capitis vnus lenticudi-
 ni, haud secus vtique quam succidanea,
 subderentur. Cui disciplinae etiam lux
 foeneranda a Iuuenali meo, hanc ipsam
 matronarum impotentiam, atque infatig-
 tatem ad hoc exemplum Satyricè casti-
 ganti, *Censura* dico, non *bubula*, sed *pa-
 pyrina*, vt vides:

*Est operapretium penitus cognoscere,
 toto*

*Quid faciant, agitentque die, si nocte
 maritus*

*Auersus iacuit, perijt libraria: ponunt
 Cosmeta tunicas: tarde venisse Libur-
 nus*

*Dicitur, & poenas alieni pendere somni
 Cogitur. hic frangit ferulas, rubet ille
 flagellis,*

*Et scutica sunt, qua tortorib. annua pra-
 sistent.*

*Verberat, atque obiter faciem linit, au-
 dit amicas*

*Aut latum picta vestis considerat au-
 rum:*

*Et cadens longi relegit transuersa diur-
 ni.*

*Et cadit, donec lassus cadentibus: Exi,
 Intonat horrendum, iam cognitione
 peracta, &c. I. D. V. S. A.*

13 *Itaque pensatis vicibus animosior
 verberum notas arte contexi, &c.*) *Vibi-
 cibus*, edendum esse tam scio, quam me
 amare Petronium.

13 *pensatis vicibus*) Leg. *vibicibus*,
 vel *viribus*. Putfchius. illud magis est.
 ERHAR.

14 *Hilarior fieret aut tristior*) Theo-
 gnis: *μηδὲ οὐ γὰρ ἀπαρτίστοις ἐφ' ἔργμα-*

ων ἀλλ' ὁ ἀέζων, &c. *μηδὲ φίλοις ἀνία,*
μηδὲ εὐχθροῖς εὐφροῖσι. F. PITH.

15 *poteram confingere*) al. *contingere*.
 Palmer. inducit vt alienum.

15 *poteram confingere*) al. *contingere*.
 Palmer. inducit vt alienum, in Spicileg.
 ERHAR.

ibid. *languorem simulare c.*) Leg. *insti-
 mulare caepi*. *Languor* propriè in palaestra
 Veneris, cum a lucta nervos paralysis oc-
 cupauit. Lips. Antiq. lect. lib. i. cap. 8.
 ERH.

16 *languorem simulare*) Leg. *instimu-
 lare caepi*. *Languor* propriè in palaestra
 Veneris, cum a lucta nervos paralysis oc-
 cupauit. Lips. Ant. Lect. lib. i. c. 8.

17 *in eam conueriti*) sic statim: *Nam-
 que illa metu frigidior*. Et iterum: *& illa
 solo fixos*. Similiter in Priape.

*Heu, heu me miserum, quod ista lignum
 est.*

Petronius quoque in neutro: *Nisi illud
 tam rigidum reddidero, quam cornu*. quo-
 modo & in Priap.

Quòd partem madidam mei videtis.

Quæ præcisa prouocabula videntur per
ἀντομομασίαν & *κατ' ἐξοχὴν* de illa parte
 corporis dici, sine qua id dici, quod sum-
 mus, non possumus, atque adeò sine qua
 genus humanum periret. ita enim de-
 scribit Huguutio: *Penis à penetrò, quod
 est officium eius circa iuncturam humani
 generis*. ERHAR.

18 *Ter corripui*) Iulus Sotadicus. Sca-
 lig. in Catal.

Ibid. *terribilem bipennem*) id est, men-
 tulam. Schopp. in Priap. Carmin. 19. sed
 qui obscœna omnia cogitat, ipse obscœ-
 nus est. *Bipennem* appellat ferrum illud
 biceps. quo volebat partem illam abscin-
 dere, à forma sic dictam, quæ erat hu-
 iusmodi, à qua & anceps securis dicitur:
Gaza *δίσουμου ἀνιην*, Hesychio *πέλεκυς
 δίσουμου*, & *ἀμφίσουμου*. Formam ex-
 pressit Simmias Rhodius.

18 *Ter corripui*) Hippocrates de
 Scythia in libr. De aère, aquis, loc.
 F. PITH.

18 terri-

18 *terribilem*.] Columella lib. 10. *Arbo-
 ris antiquæ numen venerare Ithyphalli*.
Terribilis membri.

18 *bipennem*]
 Iuuenal. Sat. 6.
*Hoc tantum refert, quòd Tyndaris illa bi-
 pennem*

*Insulsam & fatuam, dextra leuâque tene-
 bat*. I. à Vov.

18 *Terribilem*.] Catalect.
*Heu heu me miserum, quod ista lignum
 est,*

Que me terribilem facit videri.
 Et, *Huc adde quod me terribilem deum
 fuste*.

18 *Bipennem*] Martial.
Drauci nata sui vocat bipennem.
 F. PITH.

19 *ter languidior coliculi repente thyr-
 so*.) Pace grammaticorum mihi liceat ex
 aduerbio participium facere, minima mu-
 tatione, & scribere, *repente thyrso*. *Thyr-
 sus* enim coliculi vbi intepuit, fit langui-
 dior. Dissimile autem non illud Catullia-
 num:

*Languidior tenera cui pendent scula
 beta*. ANO.

20 *coliculi*) Gloff. *coliculus* *καμυλῆα, κα-
 λῆα*. I. à Vov.

20 *coliculi thyrso*] hinc *thyrsum* pro
 mêtula posuit Apul. in Anechom. *Langui-
 dus thyrsum*, id est, remissa mêtula. Schopp.
 Comment. in Anechom. Apul. Contingit
 Schoppio, quòd heminibus nequam, qui
 femel tales, semper præsuntur nequam,
 vt est in regula Bonifacij Papæ in Decre-
 talibus relatæ. ER.

21 *Erectus igitur in cubitu*] Lucian. *ὡς
 πέντε πρὸς διός. δὲ ἂν λέξη ταῦτα ὁ νεκρὸς
 ἐπιστραφείης, ἀνακλινάς αὐτὸν ἐπ' ἀγκυρῶν*.
 I. à Vov.

21 *Erectus igitur in cubitum*.) Fulgent.
*Adfitti propter ego erectus in cubitum
 veneratus verbosam viraginem*. F. PITH.

22 *Hoc de te merui, vt me in celo po-
 situ ad inferos traheres*) Pallades Anthol.
 7. *εἰς τυχλῶν. Τὴν δ' ἄπο τῆς νεφελῶν εἰς
 ἀϊδῶν κατὰ γῆν*. D. F.

23 *vt me in celo positum ad inferos
 traheres*) dixi supra ex Erasmo, *in cæ-
 lo esse*, quid sit. Eò allusit Horatius, cum
 ait,

Dijs miscent superis---
 id est, beatum me & celebrem reddunt. Et
 Theocrit. in Hodœporis,

--- *εἰς ἔσανδον ὑμῶν ἀλέυματ,*

id est, *in cælum vobis saliam*. Ex aduerso
 qui repentè decidunt à summa felicitate,
 dicunt *ad inferos trahi*, & *ex astris deci-
 disse*. M. Tull. ad Attic. libr. 2. de Pompeio,
 O spectaculum vni Crasso iocundum, cæ-
 teris non item. nam quia deciderat ex a-
 stris potius quam progressus videbatur.
Gilb. Cognarus in Adagior. syllog. Sic de Lu-
 cifero, *hoc est, Assyriorum Rege, Isaias Prophe-
 ta, c. 14. v. 12.* Qui ad cœlos vsq; elat' eras,
 ad inferos deturbaberis. Et *Christus apud
 Matth. c. 11. v. 23.* Et tu Capernaum, num-
 quid vsque in cælum exaltaberis? vsque in
 infernum descendes. *Dinamius epist. ad
 Discipulum*: Deus nos inuitat ad cælum,
 quos Diabolus in infernum mergit. ER.

24 *apodix in defunctoriam*] *ἀποδὲξαι*,
 est. I. C. protestari: & *ἀποδὲξαι* *ἀποδὲξαι*,
 est *ἀπαχῆ* seu cautio receptæ pecuniæ,
Apodixis defunctoria, libellus quo ostendit
 quispiam se defunctum esse: quod est
 profiteri defunctoriam. I. à Vov.

24 *apodix in defunctoriam*] id est, re-
 missionem senilis ætatis, vt explicat Cuiacius
 libr. 10. Cod. tit. 22. de apochis publi-
 cis. In Passione S. Georgij, *O apodixen car-
 minū, ὁ inlecebra maleficiorum tuorum*: v-
 bi *apodixis* videtur accipi pro liberatione,
 vt puto, Gallicè, *ὁ la belle deliurance*: aut
 pro ostentatione, Gallicè, *ὁ la belle mon-
 stre, la belle parade*. P. DAN.

24 *Apodix in defunctoriam*) remis-
 sionem senilis ætatis. Cuiac. Paratit. C. lib.
 10. tit. 22. de apoch. publ. *Apodixis*, est apo-
 cha, securitas. Brossæus in Cassiodor. var.
 lib. 11. epist. 7. Huguutio, *Apodixei, ostensio,
 fantasia, probatio, experimentum, virtus,
 potestas*. In vita B. Agnetis, *Ad filium meum
 voluisti apodixen tue artis magica demon-
 strare*. Auſtor Mamotracti. ERHAR.

25 solo fixos) Suprà, illa metu frig. Ar- nob. Priapum circumferentem res illus praliorum expeditione paratas. Catull.

--- unde foret nervosius illud. I. à Vov.

25. illa solo fixos) ex illo libr. 1. Aeneid. Diva solo fixos. & illo lib. 6. Illa solo fixos, &c. Nec magis, &c.

Quàm si dura silex an stet Marpesia cautes.

Vltimus partim ex Eclog. 5. Virgil. Lenta salix quantum, &c. partim Aeneidos 9. Lassève papavera collo. Iungermannus. ERHAR.

26 cum ea parte corporis) Cal. Aurel. acutor. pass. l. 3. Pati eas partes, quarum vlti congressus Venerius celebratur. Ouid. II. de Arte amandi: Inuenient digiti quid agant in partibus illis, In quibus occultè spicula tingit amor. Arnob. libro 5. Partem illam corporis, per quam sexus femineus sobolem solet proderere. I. à Vov.

27 quam ne ad cog. quidem admittere (s. n. h. f.) Arnob. libro 5. Propudiosa corporum monstratur obscœnitas, obiectanturque partes illæ, quas pudor communis abscondere: quas naturalis verecundiæ lex iubet: quas inter aures, castas, sine venia nefas est, ac sine honoribus appellare præfatis. I. à Vov.

27 quam ne ad cognitionem admittere] Leg. ad cogitationem. Similis locus apud Arnob. Insignire his partibus, quas enumerare, quas persequi, probus audeat nemo, nec sine summa fœditatis horrore mentis imaginatione concipere. Meursius Crit. Arnob. libr. 3. c. 3. ERH.

28 Μοx persfricata diut. fronte] apud Lucii. quispiã de re simili verba facturus, ó δέ δέξια τὸ πρὸς τῶν ἀνατρίψας, ἰσὺ χῆν ἢ μικρὸν ὄπισθον, ἀρχῆ) δέξια σὲ δέσπεινα Αρροδίτη, &c. I. à Vov.

28. Μοx persfricata fronte] τερατευσά μὲν ἢ τριψας τὸ πρὸς τῶν. F. PIT.

29 Si dolorem meum naturali conuicio exoneravi. Aristenæus ἀπας γὰρ δὲ ἔστιν ἀχθὶ μὲν πῶς ψυχῶ τὸ λῆσιν ἐκ καλῆς, ἔπισφίξ τῆ εὐφροίας τὸ βάρθ,

&, vt Seneca ait, Omnis aduersa fortuna habet in querelis leuamentum. ANO.

30 Num & Vlyxes] Leg. Non & Vlix. Iungermannus. ERHAR.

31 Cum corde litigat] ἡ δὲ πῶς ἔσται κῶδῶν ἡδύπῳτα ἡδύα. F. PIT.

32 Et quidem Tragicæ oculos suos, tanquam audientes, castigant] Dicere videtur, Tragicos interdum oculos suos obiurgare, tanquam oculi verba eorum audiât. Sed fortasse scriptam fuit audientes, pro odientes, id est, odio habentes, & iniustos sibi: vt contra veteres dixerit, Rodus, orã, oricula, orata, pro Raudus, aurũ, auricula, aurata. Sic apud ipsum Petroniũ vbi legitur, in conductum accurrit, v. c. habet ancucurrit, quod positum fortasse, pro occurrit. Veteres autem dixisse odio odis, & Festus docet. Osti sunt, inquit, ab odio, odis, declinasse antiquos, testis C. Græchus. Inde participium odientes. Sic odiui, pro odi, legitur in Antonij epistola ad Hirtium & Cæsarem: Mibi quidem constat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre, nec deserere partes, quas Pompeius odiuit. ANO.

33 Oculos suos tanquam audientes] videtur deesse aliquid, vt, tanquam videntes aut aures tanquam audientes. ANO.

34 Quid me spectatus constricta fronte Catones) Id est, adducta, seu contracta, & quasi caperata fronte. Vltus eodem loquendi genere & Martialis libro decimo:

Et numeras nostros adstricta fronte trientes.

Nec minùs Propertius libro Elegiarum II. Differet hæc nunquam, nec posces garvula, que te

Africitus pleret sepe dedisse pater.

Adde huc Adductus, ex Cornelio Tacito, pro severo, tetricoque ac supercilioso, cuiusque frons semper adeò matutina, id est, striata, seu corrugata, Catonianam quandam, ac plusquam Censoriam præferat grauitatem. I. Douſa.

34. Quid me constricta] excusatio lasciuioris materiæ. Scalig. in Catal. ER.

Ibid. spectatus fronte.) ad imitationem illius in Priap. Carm. 7.

Obliquis

Obliquis pathica quid me spectatis ocellis? ERHAR.

Ibid. Catones) Valer. Max. libr. 2. c. vlt. exem. 8. Plutarch. in Caton. Senec. epist. 98. Martialis, alij. ERH.

35 Damnatique nouæ, &c. Vult de cære adulescens, vitio sibi dari non oportere, si de rebus voluptariis Latine, hoc est, liberius loquatur, & suo quidque nomine appellet, contemptis aliorum, qui diuersa sentiant, reprehensionibus: nam & illos, qui liberius dicta ferre non possunt, falsis opinionibus laborare, sibi autem fictam grauitatem mimimè conuenire: ipsorum denique Deorum vitam ex Epicuri sententia hoc vno felicem esse, quod de aliis parum sint solliciti, neque in alienum iudicium se componere, aut metu infamiæ grauitatem fingere laborarent. Sciopp. Element. Philosoph. Stoic. Moral. cap. 132. ERHAR.

35 Damnatique nouæ simplicitatis opus, Simplicitatem illam nouam non esse, ea quæ sequuntur declarant. Sciunt autem qui in his literis versantur, b. & v. sape inter se commutari. Itaque puto scriptum à librario fuisse, vone, quod postea in nouæ deprauatum sit. Bona verò simplicitas, quæ, vt ait Plautus, est sine vlla malitia mala. I. D.

36 simplicitatis opus) Simplicitas verborum est, cum rem sine vllis ambagibus & circumlocutione, vt est, simpliciter & naturaliter eloquimur. Ita vsurpatur in Priap. Carm. Obscurè poteram, &c. vbi Scaliger. & Carm. Simpliiter, &c. vbi Schoppius. Ad Martialis interpretes.

37 Sermonis puri] purum sermonem, pro Latino, Latina oratio, nuda & ol sceena, quæ nulla circuitione spurcas res prætextatis verbis loquatur. Martial. Latine loqui licet, hoc est, suis nominibus res appellare. Palmer. in Spicileg. ER.

37 Sermonis puri non tristis gratia ridet) Purum sermonem, pro Latino. Latina oratio, nuda & obscena, quæ nulla circuitione spurcas res prætextatis verbis loquatur. Mart. Latine loqui licet, h. e. suis nominibus res appellare. Palmer. ANO.

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit?

Quis vetat in repido membra calere thoro?)

Ita repono, itaque reposui iam olim, antequam certè * Victoriũ nescio quis hac ipsa, quam quidem à me acceptauerat, coniectura, Racemationes porro suas auctiores facere institisset. I. Douſa.

38 Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit) ita distinxit Scaliger, eumque secuti Douza in Præcidan. & Sciopp. d. l. vulgò, Concubitus Veneris, quis gaudia nescit. ERH.

39 gaudia) Lucret. l. 4. Denique tum membris collatis flore fruuntur Aetatis, iam cum præserit gaudia corpus. Catul. nupt. Manl. Cato. Dir. & alij. ANO.

39 Veneris quis gaudia nescit) Petron. supra: Perrectaui gaudio dissipatum torum: Iterum: Vltimum hoc gaudium fati properantibus rape. Ausonius.

---vbi casta libido

Fæmineos cætus, & non sua bella lacessit,

Irrita vexato consumere gaudia lecto.

ERHAR.

40 Quis petat in repido membra calere toro) apud Scalig. pro petat legitur petit, in Catal. Leg. Quis vetat in t. m. Palmer. in Spicileg. vel, Quis putat in calido membra tepere toro? Quæ lectio non nihil à Catullo & Cn. Matio lucis mutatur: quorum istius versus est:

Frigida deserto tepescit membra cubili:

huius autem:

Sinuq, amicam refice frigidam caldo.

Sciopp. Element. philosoph. Stoic. moral. c. 132. At enim quis non putat eius:

---in calido verba tepere sono? ER.

41 Ipse pater) L. Ipse p. v. doctos. E. amare iussit, Gulielm. Cæterus Nouar. lect. libr. 3. c. 14. vti Lambinus quoque & Douſa. ANO.

41 Ipse pater veri doctus Epicurus in arte iussit & hoc vitam dixi habere telos.) Perpera hæc Sequanica editionis scriptura, quam ex Lugdunensi partim, partim ex in-

¹⁰ *Vestifluus, templumque* ¹¹ *tuis imponit Hypæpis:*
Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
Et timidas admitte preces: non sanguine tristi
Perfusus venio: non templis impius hostis
Admoui dextram, ¹² sed inops, & rebus egenus
Attritis, facinus non toto corpore feci.
Quisquis ¹³ peccat inops, minor est reus. Hac prece quaeso
Exoneramentem, culpaque ignosce minori.
¹⁴ *Et quandoque mihi fortune ¹⁵ adriserit hora,*
¹⁶ *Non sine honore tuum patiar decus: ibit ¹⁷ ad aras*
Sanctæ tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querula fætus suis, hostia lactens,
¹⁸ *Spumabit pateris hircus liquor: & ter ¹⁹ quantem*
Circæ delubrum gressum feret ebria pubes.
Dum hæc ago, solertique cura ²⁰ deposito meo caueo
²¹ *intrauit delubrum anus laceratis crinibus ²² atraque ve-*
ste deformis, extraque vestibulum me iniecta manu du-
*xit. **

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCIII. T. PETR.
 SATYRICON.

I Ac declamatione finita Gytona
 voco, & Narra mihi, inquam fra-
 ter, sed tua fide, &c.] Quid verò est: Tua fi-
 de. Apagatam frigidum schema à Petro-
 nianis facietis, & quidem quam longissi-
 mè, nihil enim indignius. Mihi certè du-
 bium non est, quin pro *Tua, Tura fide*, de-
 beat emendari, hoc est, quæ ex sese nihil
 incommodi tibi, tuæque aded existima-
 tionis in posterum sit paritura: quippe ar-
 cano dicturo, atque ei, qui culpis tuis &
 veniam simul & silentium præstare condi-
 dicerit solens. I. DOVSA.

² *sed tua fide* nihil opus est Douzana
 emendatione. *Tua fide*, est quæ nos dice-
 remus, dicat iura mihi per animâ tuâ. ER.

³ *vsque in iniuriam*) Sic alibi: *Accesit*
tentaturus an pateretur iniuriam. Plaut.
 Aulul. *Ego me iniuriam fecisse filia fateor*
tua, Cereris Vigilis per vinum. F. PITH.

⁴ *Vidua pudicæque nocte*] Quid,

Cur ego tot viduas exegi frigida noctes.
 F. PIT.

⁴ *vidua pudicæque nocte*] Transla-
 tum ex illo Catulli: *Nam te non viduas ia-*
cere noctes.

Douza F. ad Catull. epigr. 4. & 5. Mure-
 tus ibid. ER.

⁵ *Tetigit puer oculos suos, conceptissi-*
misque verbis iuravit sibi ab Aescyto nullam
vim factam] Nihil hoc mirum, quippe
 cupienti omnia Gytoni facta, neque quic-
 quam aded grave, vel præter animi sui
 sententiam passus. Sic supra idem de Ioue:

Et peccaturus in terris nemini tamen in-
inuriam fecit.

Festivè, atque ex opinione nostris etiam-
 num Ictis celebrata, qui *Volenti nullam*
fieri iniuriam, seridè nobis ac vero vultu as-
 severant. I. DOVSA.

⁶ *sibi ab Aescyto nullam vim factam*]
 quippe cupienti supra de Ioue: & peccatu-

rus in terris nemini tamen iniuriam fecit. D.
⁶ *iuravit sibi ab Aescyto nullam vim*
factam.) Suspitor hic inferendos versus
 qui leguntur in Fragmentis: *Naufragus e-*
iecta, &c. sed nihil adfirmo. ANO.

⁷ *positusq; in limine genu] cili. tēpli vel sa-*
celli Priapi. ergo numina, h. e. Priapū. ER.

⁸ *Cui Lesbos viridisque Thafos*) ita
 concinnavit atque resosnit corruptum
 in vulgatis versum, *Cui Lesbos, &c.* Had. Iu-
 nius Animad. lib. 6. c. 15. ER.

⁹ *quem Lydus adorat Septifluus*) Leg.
Vestifluus, vestes enim Lydorum erāt flu-
 xæ, vt ex Herodoto constat. *Septifluus* au-
 tem Nilo conuenit, non *Lydo*. Turneb. Adu-
 uerfar. lib. 26. c. 6. & tacito auctoris nomi-
 ne Lindenbrog. Var. lect. in Catalect. ER.

⁹ *quem Lydus adorat Septifluus*) L.
Vestifluus: vestes enim Lydorum erant flu-
 xæ, vt ex Herodoto constat, *Septifluus* au-
 tem Nilo conuenit, non *Lydo*. Turneb. lib.
 26. c. 6. ANO.

¹⁰ *Septifluus*) Turneb. lib. 26. Adu-
 uerfar. c. 6. legit. *Vestifluus*, vt apud Aulo-
 nium *Vestifluus ser.* IN.

¹¹ *templumque tuis imponit hypæpis*
 al. *Hypæis*. L. *Hypæpis*. *Hypæpa*. est Lydia
 oppidum. Ouidius II. Metam. *Sardi-*
bus hinc illic paruis finitur Hypæpis. alio-
 qui *Diana* sacer hymnus *Hypæpus*. H. Iu-
 nius animad. lib. 6. c. 15. ANO.

¹¹ *templumque tuis imponit hipe-*
plis) Legend. *Hypæpis*. Est enim Ly-
 dia oppidulum *Hypæpa*, vt libro 13. Me-
 tamorph. testatur Ouid. Alioqui etiâ *Dia-*
næ sacer Hymnus est *Hypæpus*. H. Iunius
 Animadu. lib. 6. c. 15. Fortè etiâ leg. *sus*
imponit Hypæpis. Iungerman. Nam *Hypæ-*
pa. Lydiæ sicut *Veneri* & *Priapo* sacra, vt
 scribunt Stephanus & Strabo. ER HAR.

¹² *Sed inops, & rebus egenus*
Attritus, facinus non toto corpore feci. Lego:
Et reus egenus Attritus, &c.

Phrasi Poëtis omnibus vsitatissima, itè Li-
 uio Historico, qui *Attritas opes*, alibi dicti-
 tasse inuenitur: quomodo & ipse Petronius
 antea: *Post attritas bellis frequentibus opes,*
&c. Et tamen recepta lectio vel Plauti au-
 thoritate defendi posse videtur, qui *Res du-*

blas egenas, coniunxit non *femel*. Denique
 quid vetat Arbitrū nostrū obsecnitatis (vt
 solet) latebram sub honestissimæ trāslatio-
 nis sipario quæsiuisse? I. DOVSA.

¹³ *Quisquis peccat inops, minor est reus*
 ita Virgil. in *Culic.* *Dignus amor venia,*
gratum si Tartara nofferit
Peccatum minus esse---

id est, quisquis in gratiam alicuius peccat,
 minor est res. Scalig. Comment. in *Culic.* ER.

¹⁴ *Et quādoq;] pro quādocumq;.* ER.
¹⁵ *Fortuna arriserit hora*] Leg. *aura*.
 Scalig. Lipsius, Pithæus. ERH.

¹⁵ *fortuna arriserit hora*) L. *aura*. Scali-
 ger. & Lipsius.

¹⁶ *Non sine honore tuum patiar decus*
 quod si hoc mihi præstiteris, tū ego hono-
 ré tuū concelebrabo sacrificiis, & in decus
 tuū faciā, vt, &c. *Honor* pro sacrificio & li-
 tatione. Catull. in *Priap.* de re nō ab simili:

Pro queis omnia honoribus hæc necesse
Priapo. Præstare & domini hortulum, vi-
neamque tucri. Tibullus ad *Bacchum*:

Huc venias hodiernæ, tibi dū ruris honoris
Libæque Mopsopio dulcia melle feram.

Petron. in *Fragm.* -- atq; error insit inanis.
Agricolæ primos Cereri dare messis honores.
 Honor etiam pro quouis munere, quo quis
 honoratur, Germanis *Verchbrung*. Cicer. ad
 Tyron. *Honor medico habendus*. An sic in-
 terpretatus Iesus Syrach: dum cap. 38. v. r.
 scribit: *Honora medicū propter necessitatē*;
 Hinc *honorariū vinū*, quod Regibus & po-
 tentibus honoris gratia offertur, vt docet
 Muret. Var. lect. lib. II. c. 5. *Honorem habere*
alicui ferè Plaut. vsurpat, pro, in alicuius
 gratiam aliquid facere. ERH.

¹⁷ *ibit ad aras Sanctæ tuas hircus*
 Catullus in *Priapo*:

Sanguine hanc etiam mihi, sed tacebitis,
aram

Barbatus linit hirculus, cornipésque ca-
pella. ER HAR.

¹⁷ *pecoris pater corniger*) non taurus,
 sed caper. ER.

ibid. *querula fætus suis*] ita leg. non *fa-*
stus, quod non explicat, quam desidera-
 mus, sententiam. Turneb. *Aduerf. lib. 26.*
 cap. 6. ER.

18 Spumabit pateris hornus liquor) Hieron. ad Heliod. Non est tantum in eo seruitus idoli, si quis duobus digitulis thura in bustum ara iaciat, aut haustum patera poculo fundat merum. Varro 4. de Ling. Lat. I. à Vov.

19 Et ter quantem circa del. g. f. ebria p.) Herodian. libr. 5. Virgil. 7. Aen. Callina εἰς Δῶλον. I. à Vov.

20 Deposito meo caueo) Ouid. Nessoque paranti fallere depositum. E. PITH.

21 Intrauit anus laceratis crinibus, nigraque veste deformis) Hic habitus miseriarum, ut loquitur Arnob. apud Cic. Tusc. Quæst. Scindens dolore identidem intonsam comam. Apul. Mil. 2. Genialem canitiem reucllens senex hoc obuium passim. Sed de veste quæ luctum & miserias vestit, haud mediocres diuidiæ inter scriptores, de quibus plenè I. Lipsius ille ingenij, & omnis politionis doctrinæ princeps, comm. ad Annal. Taciti I. 2. Apul. Mil. 2. Matronam flebilem fusca veste

confectam. Macrobi. I. 3. Mortuam atratus tanquam filiam luxit. Græcos atratos in luctu minus ambigimus. Xenophon de Atheniens. qui parentes lugeb. μή αναίματτα ἔχουσι. Euripid. in Iphig. Aulid. vbi mortura ad matrem:

Μήτ' ἐν γέρον ὄν πάλαιμον ἐλέμυς Τριχός.

Μήτ' ἀμεί σῶμα μίλανας ἀμπίσχη πείπλος.

Artemid. lib. I. τὸ δὲ μέλαν ἰματίον σωτηρίαν προσεργάσθαι, ἔργον δὲ ἀποθανόντος, ἀλλ' οὐκ ἐπιθανόντος ἀποθανόντος τοῖς τοῖς χρῆσθαι. At Lucian obtendit, Philop. νεκρῶς ἐσθῆτα μεταίην. Pollux verò libr. 4. οἱ δὲ ἐν υσυχίαις ὄντες ἢ κόβα δὲ στυπνῆ ἔχον μέλας αἰφύαδες, ἢ μέλας, ἢ γλαυκίνα. I. à Vov.

22 nigraque veste deformis) de veste lugubri vide Ruardum Coniectan. lib. I. cap. 20. Lipsium Comment. ad Tacit. Annal. libro 2. Sauaronem Not. ad Sidonium. ERH.

CAPVT XCIIII.

Profelenos anus ad Encolpium.

QVæ striges comederunt neruos tuos? aut quod purgamentū nocte calcasti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidem te vindicasti: sed mollis, debilis, lassus, tamquam caballus in cliuo, & operam & sudorem perdidisti, nec contentus ipse peccare, mihi deos iratos excitasti.

b ENCOLPIVS.

ac me iterum in cællam sacerdotis nihil recusantem perduxit, impulsitque super lectum, & harundinem ab ostio rapuit: iterumque nihil respondentem mulcauit, ac nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minuisset, forsitan etiam brachia mea, caputque fregisset. Ingemui ego, utique propter mascarpionem, lacrymisque vbertim manantibus obscuratum dextra caput super puluinum inclinaui. Nec minùs illa fletu confusa altera parte lectuli fedit, ætatisque longæ moram tremulis vocibus cœpit accusare, donec interuenit sacerdos:

Profelenos ad Enothea sacerdotem Priapi de Encolpio.

Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante re-

cens:

cen's bustum venistis? utique die feriarum, quo etiam lugentes rident? O, inquit, o Enothea: hunc adulescentem quem vides, malo astro natus est: nam neque puero, neque puellæ bona sua vendere potest. Numquam tu hominem tam infelicem vidisti: lorum in aqua, non inguina habet. Ad summam, qualem putas esse, qui de Circes toro sine voluptate surrexit? His auditis Enothea, inter vtrunq; confedit, morò; diutius capite, Istum, inquit, morbú sola sum quæ emendare scio. Et ne putetis perplexè agere, rogo ut adulescentulus mecú nocte dormiat, nisi illud tam rigidú reddidero quæ cornu.

Quicquid in orbe vides, pariet mihi, florida tellus, Quum volo spissaris arefcit languida sulcis: Quum volo, furditi opes: scopulique atque horrida saxa Niliacas iaculantur aquas, mihi pontus inertes Summittit fluctus: zephyrique tacentia ponunt Ante meos sua flabra pedes. mihi flumina parent. Hircanæque tygres, & iussi stare dracones. Quid leniora loquor? Lunc descendit imago Carminibus deducta meis, trepidusque furentes Flectere Phæbus equos reuoluto cogitur orbe, Tanium dicta valent. taurorum flamma quiescit Virgineis exstincta sacris: Phæbeia Circe Carminibus magicis socios mutauit Vlyxis: Proteus esse solet quidquid libet. his ego callens Artibus, Ideo frutices in gurgite sistam, Et rursus fluuios in summo vertice ponam.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCIIII. T. PETR. SATYRICON.

Vt quod purgamentum calcasti in triuio) Vide Turneb. l. 26. c. 7 AN. Quod purgam. calcasti in triuio) κατὰ τὸν εἶδος in triuia proiecta aut fluenta. Suidas. ὄξυθυμία ἢ καθαίροντες τὰς οἰκίας ἀδελφῶν, νύκτωρ ἐδὲ εἶχον ἐν ταῖς τριόδοις τιδέναι. quem vide & Hefych. Sed & ἐν τῇ τριόδῳ ἐκάστης δειπνον κείμενον, ut ait Lucian. mortuorum dial. Schol. Aristoph. Pluto: καὶ δὲ νομιμῶν οἱ πλούσιοι ἐπέμπον δειπνον ἐσπέρας ὡς θυσίαν τῇ ἐκάτῃ ἐν τῇ

τριόδῳ: ἰδρίοντο, γὰρ τὴν ἐκάτῃ ἐν τῇ τριόδῳ, ὅτι ἔστι καθααρμάτων μισαμάτων ἢ θεός. ait Scholiast. Theocr. & ἄρμω τῶν κόλχῳις, ἢ ἐκάτῃ φαρμακῶν, εὐρέτις γὰρ τῆς φαρμακῶν ἢ θεός, ait Scholiastes Apollon. Huc pertinet quod Burchardus Decret. libr. 10. cap. 11. Perscrutandum est si aliquis subulcus, siue venator, vel cateri huiusmodi dicant diabolica carmina super panem aut super herbas, aut super quadam nefaria ligamenta, &

Ddd

hec aut in arbore abscondat, aut in binio aut in triuio proficiat, ut sua animalia liberet a peste & clade, & alterius perdat. Plato l.ii. de LL. vbi de veneficis: αν ποτε αρ ιδωσι ποδ κρινα μιληματα πιπλασμεβα ετ' αν θουρα, ετ' αν ειδουσ. Vide Horat.lib.i.Satyr.8.Quod in fluenta Homerus:

-- η εις αλα λυμιος' εβαλλον.

Nemesianus:

Quid prodest quod me pagani mater, Amynta

Ter vittis, ter fronde sacra, ter thure vaporo

Lustravit, cineresque effudit in amnem,

Incendens viuo, crepitantes sulphure lauros.

Claudianus:

Trans caput auersus manibus iaculatur in altum

Secum rapturas cantata piacula te-das.

Vide locum. Plenissimè verò Theopri-tus Idyll. 25. quem operæ inspexisse. I.à Vov.

1 purgamentum calcasti in triuio)

Purgamenta, quæ quidem Græci καθαματα appellat, quibus februebatur aut expiabat aliqua noxa, mittebantur in profluentem plerumque, interdum & in mare, interdum in triuium, iaciebanturque ab auersis trans caput, ut in Pharmaceutria scriptum est, nec respiciebant, ne eorum aspectu malum traherent. Ea autem secum sceleris & culpæ admittit omne nefas omnemque notam auferre credebant, & contagione quadam aliis tradere, si quis tangeret. Itaque erant ea purgamenta omnibus iniuisa, ut ea vel pede calcaste, nefarium haberetur & inauspicatum, & mali alicuius prælag. um. Hinc superstitionem Cynici irridebant, qui (ut apud Lucianum scriptum est) sepenumero ouis purgamento vescebantur. Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 7. Triuia, τριδος, loci in vrbe dicuntur, in quos veteres coniciebant omnia inquinamenta: ipsa iue adeò domorum & vrbiu purgamenta καθαματων, &

inquit Eustathius, διαβολα εις τας τριδος εις ιωντο & morem multis explicat Harporation in ετυμολογια. Casaubon. Animaduers. in Athen. lib. 6. c. 16. Adde Barth. Animaduers. ad Claud. n. 348. ERH.

2 In trunco aut cadauer.) An, in triuio: Athenæus, τριδος ιπιες αυταυ αεδς αληθιασ εζηυοντο παλαιοισ παντων σκοταδραματων. Vn c ιδροντο τλω εκατρω εν ταισ τριδος. Plutarch. χθονια η δεϊπνον εκατη πεμπωδω εις τριδος σκοπροσων εν η καταροτων δεπει μευραν. Sanè apud Suetonium in Vespasiano sic habet optimus codex: Prudente eo canis è trixio manum humanam intulit, mensaque subiecit Aufon.

Abiecta in triuiis inhumati glabra iacebat.

Testa hominis nudum iam cute caluitium. F. PITH.

3 aut cadauer.) An δυναστοις φαρμακοισ intelligit? δυναστοις δε τωσ λεγομενωσ φαρμακοισ, οσπερ καθαρωσι τας παλεις τω εαυτωσ φινω η τωσ δυναστια, η εωδ τ πολωσ προσουδωσι. ετρερον γαρ τινωσ αδωλασ: λιν αφηνεις η αφησους. η εν καρω συμφορας τινωσ επελδωτης τη παλαι λοιμοδ λεγω η ταισ τινωσ. εδων ταισ ινκα τω καθαρωσαι τω μεδωα: οσ επωνομαζον καθαρωατα. Scholiast. Aristophan. Equit. Quæ illustant illa. Masturionenses, quoties pestilentia laborabant, &c. Quamquam omniosum mortuum tangere, imò domum sanctam ingredi, adeò vt mirum qua formidarint, busta aut sepulcra. Theophr. Char. ωει δεσιδαιμ. η ετε επιδωαι μηματι. ετε ετι κερ: ελδω. Gell. lib. 10. ca. 15. Locum in quo bustum est nunquam ingreditur: Mortuum nunquam attingit. A. ul. Apolog. omnia noctium accursacula, omnia bustorum formidamina, omnia sepulchrorum terriculamenta, Ammian. li. 31. I.à Vov.

4: Nec à puero quidem te vindicasti) sc. Gnythone. Infra: Neque puero, neque puella bona sua vendere potest. Vterque locus respicit verba Gnythonis superius relata: Hoc nomine tibi gratias ago, quòd

me Socratica fide diligi. Non tam intactas Alcibiades in præceptoris sui lectulo iacuit. ERH.

5 lassus tamquam caballus in diuio) est hoc παραμυθωδες. quod prouerbum aliter extulit Quidius in i. Remed.

Principio cliui noster anhelat equus. Casaubon. Comment. in Persi. in prolog. ERH.

5 Caball. in Cliuo.) Ouidius. Principio cliui noster anhelat equus. F. PITH.

6 deos iratos intricasti) Leg. excitasti. I.à Vov.

7 extricasti) Leg. excitasti. Iungermannus. ERH.

8 mascarpionem) al. masturbatorem, Leg. masturbionem, vel mastupratorem, Philoxenus Gloss. Masturbat, manuturbat, αλζει η δερε) ετι δε ρημα κορω. Aliud Glossar. Mastuprari, δερεσθω, vt id dicat de calamitate Sicula. Iungermannus. Iac. Gaudensis libro 3. Aer, aur. Poetar. Masturbari, id est, virilia turpiter turbare. Alexander Poeta apud Bedam in Prouerbiis Poetarum:

Monstripare monstro nihil est corruptius isto.

Leg. Mastupro monstro. ERH.

9 atatisque longa moram) Prudent. in Hymn.

Absolua precor optime Huius nunc anima moras. Seneca Troade:

Abrumpere ense lucis iniuse moras.

Val. Flaccus lib. 6.

Sena quidem lucis miseris mora---

Idem Seneca eadem Troad.

Vbi hanc anilis exspuam lesi moram. Zinzerling. Miscellor. Crit. lib. 3. cap. 14. ERH.

10 Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ante recens bustum venistis?) Culinam his verbis circumscribere videtur, vnde & Inquilini etymum deductum. Ita enim Loca quadam sub Vrbe inopum funeribus destinata, vbi ferales, siue sepulcrales Epulas comburi mos erat, anti-

quitus indigitata, ex Festo, & Aggeno Urbico, docuit nos omnium doctissimus Ioseph. Scaliger. Quasi innuat Enothea, Eucolpion, & Profelenon ex hac esuritorum nota esse, quos cibum è flamma petere posse, vrbane sanè equillatur Terentius: hoc est (vt Caulli quoque interpretatione in rem Petronij vtatur) in sepulcretis, tubercinandi causa, quamuis semiraso vssere prohibente, ipso carpere è rogo cœnam. I. DOVSA.

11 Die feriarum quo & lug. rid.) Non absimiliter Tacitus: Vbi inter sacra & vota, quo tempore etiam profanis abstinerere verbum mos est, vincla & laqueos inducat. F. PITH.

11 die feriarum quo & l. r.) Plutar. ωει εδωπιωσ παλζαν η γελασ, ωσπερ εν εεπησ τ' εινω δετρελεσ. I.à Vov.

11 die feriarum, quo etiam lugentes vident) Valer. Maxim. lib. 1. cap. 1. exemplo vltim, Quanto nostra ciuitatis Senatus venerabilior in Deos? qui post Cannensem cladem decreuit, ne matrona ultra trigefimum diem lactus suos extendere-vent, vti ab his sacra Cereris peragi possent: &c. Nec apud Romanos tantum siue Ethnicos, sed etiam Iudæos. In Proteuangelio Iacobi: η σινω ημωσ κρησ, η εν δερεσσο: ωειδω. Vide Historiam Iudith, ERH.

12 Hunc adolescentem quem vides) Sic vet. ex. & est Antiptosis; vt, Urbem quam statuo vestra est. Virg. F. PITH.

13 malo astro natus) Ihdorus libro 10. cap. 1. Astrosus ab astro dictus, quasi malo sidere natus. I. à Vov.

13 malo astro natus est) id est, vt Plautus ait, Diis iratis (siue inimicis) omnibus. ERH.

14 Bona sua vendere) Tibull. Quid tenera tibi coniuge opus, tua si bona nescis? Seruare, an frustra clavis inest foribus?

Plaut. Cassn. Vt ego hodie Casinam deosculabor, vt mihi bona multa faciam clam meam uxorem. F. PITH.

15 *lorum in aqua*) Mart. lib. 1. epigr. 61. l. 7. epist. 59. l. 10. ep. 55. I. à Vov.

15 *Lorum in aqua, non inguina*) Martialis:

----madidóque simillima loro

Inguina-----

Et,

Loro cum similis iacet remissus, I. à Vov.

17 *Sine voluptate surrexit*) Lamprid. Heliogab. *Mulieribus uteretur & ipse & amici cum iureiurando, quod efficerent voluptatem. Apul. & libidinem incitantes, & voluptatem integrantes.* F. PITH.

18 *Et ne putetis perplexè agere, rogo ut adolescentulus mecum nocte dormiat, nisi illud tam rigidum reddidero, quam cornu*) Eadem similitudine in Fauni quoque Satyriacismo vsus Ouid. vbi narrat:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Verùm huiusmodi commentanti venia præfanda fuerat prius, caputque Socratico exemplo operiendum. I. DOVSA.

19 *nisi illud tam rigidum redd. quam cornu*) C. Aurel. Acus. pass. lib. 3. *Tensionem autem veretri fuisse nimiam, ut cornu putaretur.* I. à Vov.

19 *nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu*) abruptus sermo, ut ille apud Virg. 2. Aen.

Quos ego! sed motos præstat componere fluctus. ERH.

20 *Quicquid in orbe vides*) saga mulier. Scalig. in Catal. Eiusmodi veneficam, qualem hic Petronius, effinxere etiam Tibullus, Lucanus, Martialis, Apuleius, Claudianus. Delrio ad Claudian. 1. in Rufin. Raderus ad Martial. lib. 9. epigr. 22. multis. Barth. ad Claudian. num. 162. ER.

20 *Quicquid in orbe vides*) Profus his gemina apud Tibull. lib. 1. eleg. 2. I. à Vov.

21 *Cum voto spissatis,*) Leg. ex vet. lib.

Cum volo siccatis arefcit lang. sulcis.

Cum volo, fundat aqua, scopulus arque arida saxa

Niligenas iaculantur aquas, m. P. inertis Submittit fluctus: Zephyriq, tacentia p. Delrio ad Claudian. 1. in Rufin. ERH.

22 *mibi flumina parent*) Apol. Arg. lib. 3. de Maga.

ὅτι ποταμοὶ ἴσθον ἀφ' ἀβελωδῶν εἰνὰ βίον-
τας

ἀστρα τε καὶ μῆνυς ἐρεῖς ἐπέδ' ἴσσε καὶ δ' ἴσσε.
I. à Vov.

23 *Luna descendit imago Carm. d. m.)* Lucian. Philopseud. καὶ πῶς ἐκάπλω ἐναργῆ

παρισὺς, καὶ τῶν σεληνῶν κατὰ πῶν Horat. 5. Epod. Apul. Mill. II. Stat. ---Thessala

victrix *Ridet anhelantes audito carmine bigas.* Τινὲς δὲ τὰς ἐκλαίσεις ἡλίω καὶ σελη-

νῆς καθ' αἰρήσεις ἐκάλουν ἢ δ' αἶον, ὅτι παλαιὸν

ἄνθρωποι φαρμακίδες τῶν σεληνῶν καθ' αἰρήσειν.

Chromedes: ὅπου τῶν ἐκλαίσεων ἡλίω καὶ σεληνῆ, ὅτι φαρμακίδες ἄσιν αἱ καθ' αἰρήσεις αὐτῶν.

Ideo tinnitu æris & clamoribus defectum lunæ adiuuabant. Ouidias:

Et quamvis aliquis Themescæ remouerit ara,

Numquam luna suis excutietur equis. Seneca Hippol.

At nos sollicitis lumine turbido, Tractam Thessalicis carminibus rati, Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Quia multis in locis Græcorum vetustissimi æris sonos tanquam rem validissimam adhibere soliti. Macrob. Saturn. lib. 5. c. 19. quem vide. I. à Vov.

23 *Luna descendit imago.*) quod tum credebant fieri, cum obiectis umbris eam videbant deficere. quod cum fieret, pulsabant ara, quod antidotum habuere contra artes sagarum. vide Rader. ad Martial. libr. 9. epigr. 23. Magi

gloriantur se posse lunam cœlo deducere, posse carminibus agere astra, ut descendant ad iussa: Chymnici planetarum spiritibus tam familiariter vtuntur, ut spiritibus mineralium illos quomodo lubet præficient. Io. Seguinus in Excursu in Batalogiam Quercetani de Alchimia cap. 8. ERH.

24 *trepidusque furentes*) Leg. *furentis*, ex vet. cod. Delrio ibid. ERH.

25 *taurorum flamma quiescit*) Leg. *taurorum ut flamma quiescat.* Delrio. ERH.

26 *Phæbeia Circe*) Leg. *Phæbeaque Circe.* Delrio. ibid. vt infra in Fragment.

Sic Phæbea chelys-----

Illud tamen & MS. Bongarfanus agnoscit. & Valer. Flaccus lib. 1. Argon. dixit, Phæbæius Idmon. ERH.

27 ----- *His ego callens Artibus, Ideo frutices in gurgite sistam, Et rursus fluuios in summo vertice ponâ.*

Ita editio Parisiensis, malim tamen cum Lugdunensi, *Latice in Fruticum* locum reponere: tum *Aegeo* potius quam *Ideo* legere, ex coniectura. Malè est ibidem in Editione postrema. I. T.

28 *Ideo frutices, in gurg. sist.*) Nemeftianus:

Cantant quod Luna timet, quo rumpitur anguis,

Quo currunt scopuli, migrant saxa, vel- litur arbor.

Claud. lib. 1. in Ruf. Virgil. Æneid. Lucan. lib. 6. Manil. lib. 1. ANO.

CAPVT XCV.

In horruì ego tam fabulosa pollicitatione conterritus, a- ENC O L-
numque inspicere diligentius cœpi. ¹ Ergo, exclamat, ò PIVS.

Enothea, ² imperio parate: deterisique cutiosè manibus,

³ inclinavit se in lectulum, ac me semel iterumque basia-

uit. Enothea ⁴ mensam veterem posuit in medio altari,

quam viuis impleuit carbonibus, & ⁵ camellam etiam ve-

tustate ruptam pice temperata refecit. Tū clauum, qui de-

trahentem secutus cum camella lignea fuerat, fumoso pa-

rietati reddidit: mox incincta ⁶ quadrato pallio cucumam

⁷ ingentem foco adposuit: simulque ⁸ pannum de carnario

detulit furca, in quo faba erat ad vsum reposita, & ⁹ sinci-

pitidis vetustissima particula mille plagis dolata. Vt soluit

ergo licio pannum, partem leguminis super mensam effu-

dit, iussitque me diligenter purgare. Seruio ego imperio,

granâque sordidissimis putaminibus vestita curiosa manu

segrego. At illa inertiam meam accusans improba tollit,

dentibusque ¹⁰ folliculos ¹¹ perire spoliât, atque in terram

veluti muscarum imagines despuit. ¹² Mirabile quidem

18 *Hinc mollis stilla lacus, & de caudico lento
Viminiæ lances, maculatæque testa Lyæo:*
19 *At paries circa palea satiatus inani,
Fortuitoque luto: clauus numerabat agrestis.*
22 *Et viridi iunco gracilis pendebat harundo.
Præterea quæ fumoso suspensa tigillo,
Conseruabat opes humilis casa, mitia sorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et tymbra veteres, & passis vna racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hospita terra
27 Digna sacris Hecates, quam Musa loquentibus armis
Battiadæ veteris mirando tradidit euo.* *

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. XC V. T. PETRONII SATYRICON.

I **E**rgo, exclamat, ô Enorthea, imperio parere.] Reuocanda enim priorum editionum scriptura, quæ, Imperio para te, liquido nobis antea representabat. I. D.
2 imperio parere) Leg. para te. Valerianus Gimelens. de Bon. disciplin. *Quæ in tantum imperio animum parant.* Goldast. in Notis. mox Petron. *Seruius ego imperio.* An hoc iuuat illud Terentij? Andr. i. sc. 5. *Vxor tibi ducenda est, Pamphile, hodie, inquit, para.* Iungerman. ERH.

3 *Inclinavit se in lectul.*) Apul. *Inclinatam dolio pronam vxorem fabri superincuruatus securè dedolabat.* F. P. T.

4 *mensam veterem*) ἱσχάρα. Tertul. *festas extruet altè Cespitibus mensas*----

Lufit Ouid. de arte amandi. *Tange manu mensam, tanguit quo more precantes.*

Optimè Festus, quem vide: Aristophan. Ἀχαρ. πῶς ἐσχάρανος δ' ἐδ' ὀρὸν ἔγ' (τῶ) ῥηπίδ' α. Scholiast. ἐσχάρα ἢ πῶς καλῶν ἄβελαν Prudent. contra Symmach.

Omnibus ante pedes posita est sua cuiq; vetusta.
Arula----Vocatur & altarium. Glossæ: *Altarium* ἐπιβωμὸς. Aufon. Ephem. *Foculamq; vini cespit*

Vanis relinquo altaribus.

Nam & feci ἱσχάρα, vt Glossæ exponunt. Ouid. libro 4. Metam.----*focis totidem de cespitè ponit.* Statius 4. Theb. *ora profunda Erigitur Cereri.* Lutacius: Tria sunt in sacrificijs loca, per quæ piationem facimus. Scrobiculo factò inferis aris tribus sacrificamus, caelestibus extructis focis, vnde etiam nominata sunt altaria, ad quæ sacrificantes manus porrigimus in altu. L. Scrob. *f. inferis, aris terrestribus sacrificamus, celi- tibus e. f.* hæc vera est lectio, quam nos e- ruimus. *Festus:* Altaria ab altitudine dicta sunt, quòd antiqui diis superis in ædificijs à terra ex altaris sacra faciebant, diis terre- stribus in terra, diis infernalibus in effossa terra. Sanè hoc veteres sollicitè seruasse ex Homero apparet. Helioid. libro 9. Lucian. *Necromant. Apul. Mil. lib. 1.* Deuotionibus sepulchralibus in scrobem procuratis. L. 12. de Pag. sacrif. C. Theod. *Redimita vitis ar- bore vel erecta effossis ara cespitibus.* Iu- uenalis Sat. 12. *Hera. Sat. lib. 1. Ec. 8. I. à V.*

5 *camellam vetustate*) *Camella*, est vas. *Iterum:* Infra manus meas camellam vini posuit. Ouid. 5. Fast.---- *adposita veluti cra- tere camella Laciniæ potes.* Tur. 1. 26. c. 7. 5 *camellâ*, vas, mox: *Infra manus meas camellam vini posuit.* Ouid. 1. 5. Fastor.

Dum

Dum licet, adposita veluti cratere ca- mella,
Lac niueum potes purpureamque sapam.
Turneb. *Aduersar. l. 26. cap. 7. ERH.*

5 *camella lignea.*) Sacrificijs lignea vasa, adhibita vel hinc lucet, tum quòd Fest. *Pa- retta vasa picata sacrificijs apta.* Frequens vsus vasorum Samiorum in sacris. Plaut. *Capt. at ea non tantum operis figlini, sed li- gnea.* Cic. ad Q. Fr. I. à Vo v.

6 *quadrato pallio.*) *Tertull. de pall. c. 1. Nec iam calcato radiab. marm. terra.* Se- nec. epist. 16. *vt terram marmoribus abscon- das, nec tantum habere tibi liceat, sed calca- re diuitias.* I. à Vo v.

6 *Quadrato pallio.*) Athenæus, ὅτι δὲ ἀλλων τρομαίων οἱ μὲν θεῶν ἀγάλματα πορροπείλωνται, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμριζόμενοι τὴν ἐργασίαν ἱμάτια, τὰς ἐξ ἀρχῆς παλίδας πάλιν ὀνομάζουσιν. F. P. T.

7 *cucumam ingentem foco apposuit.*) *Martial. Cucumam fecit Otacilius.* eius di- minutium, *cucumion*, quod apud Arria- num Dissert. Epicteti: *δὲ αὐτὸν ἔχειν νεκρω- τιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τὸ πάλιν ἱμαίον αὐτὸ λέγει.* Politianus Miscell. cap. 30. ANO.

7 *Cucumam.*) ahenum est aquæ cale- faciendæ. vnde *Martialis: cucumam fecit I- racilius.* Brovverus Notis ad Fortunatum lib. 6. poem. 10. *Eius diminutiū cucumion:* quod apud Arrianum Dissert. Epicteti: *δὲ αὐτὸν ἔχειν νεκρωτιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τὸ πάλιν ἱμαίον αὐτὸ λέγει.* Politianus Miscel- lan. cap. 30. & aliud *cucumula*, de quo in- fra. ERHAR.

8 *pannum.*) sacculum ex panno. ER.

9 *incipitis vetustissima particula.*) porcini sc. de quo vide Cusaubon. in Persi. sat. 6. sic mox: *coæquale natalium suorum incipit.* ER.

10 *folliculos.*) *folliculus* fabæ est λέπρον *filiqua*, est quæ fabas plures continet, Græcis λοβός: *vuluula*, est λέπτο, cortex. ER.

11 *pariter spoliat.*) *Leg. peritè despo- liat.* Stevvech. ad Apul. l. 1. de Afio. Rectè, *peritè spoliat.* Peritè respondet ei voci, quæ antecessit, *inertiam*; quam propriissimè hoc loco accepit pro imperitia, inscitia.

ERHAR.
11 *pariter spoliat.*) al. *peritè spoliat.*
L. *peritè despoliat.* Stevvech. ad Apul. ANO.

12 *Miserabile quidem paupertatis in- genium.*) Fortè hîc interponendum Epi- gramma illud ex Fragmentis: *Omnia quæ miseras possunt finire querelas.* Dov. F. I.

13 *paupertatis ingenium.*) --- *Pauper- tas inuenit artes.* Claudian. *Ingeniosa ege- stas.* Theocritus piscatoribus:

Αἰσίοι, Διόφαντες, μὲνα τὰς λέχνας ἠέριες.
Manilius:

Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque Aduigilare sibi iussit Fortuna pre- mendo.

Apul. Apolo. *Paupertas prisca apud secula omnium coditrix, omnium artium reparatrix.* Mille talia apud Scriptoros. Vide Dominici Nani Mirabellij & Iosephi Langij Poly- antheam. Ant. Bernhardi Mirand. Flores Poëtar. verbo, *Paupertas.* Taubmanni Nor. In Plaut. Stich. a. 2. sc. 1. Exstant & libri *De bono paupertatis*, ad quorum mentionem Nicolaus Abbas Panormitanus in Gloss. iur. Canon. ita ἔγραψε: *A tali bono custodi nos Domine. ER.*

14 *Non Indum fulgebat.*] In tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catal. ER.

14 *Indum ebur.*) Sidon. carm. 2.

Indus odorifero crinem madefactus a- nomo,

In tua lucra feris exarmat guttur a- lumus,

Vt pandum dependat ebur sic trunca re- portat

Bosphoreis elephas inglorius ora tri- butis.

Et carm. 5.

----*Fert Indus ebur.*----

Quintilianus Architemius in Cleopoli: *Inda ebores, argento Sardinia----*
Saurio Notis ad Sidonium. ERH.

14 *Non Indum fulgebat ebur.*) Ho- rat. *Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar.* ANO.

14 *Non Indum fulgebat ebur, quod in- haberat auro.*) Fallor? an ad Horatianum?

illud spectauit Arbitrator libri Carm. II.

Non ebur, neque aureum

Mea renidet in domo lacunar, &c.

I. DOUSA.

15 radiabat marmore terra.] Cic. in Paradox. c. 6. Illi aurata tecta in villis, & sola marmorea facienti, &c. ERH.

16 impositum Cereris vacua nemus.) Leg. Cereris nemus, bacca. & n. r. p. Palmer. in Spicileg. vel. Cereris murus vacua, & n. Iungerman. ER.

17 finxerat actu.) actu, hoc est, vt Poëta dicunt, ἀπὸ τοῦ εἶναι. Scilig. in Catal. ad Muret. & post eum Lindembrog. Var. lect. in Catal. ERH.

18 Hinc molle stilla lacus.) Leg. Hinc mollis tilia laus.) Laus enim tilia mollem & sequacem & lentam esse. Tamen, Et molli stilla lacus, non reprehendo. Palmer. in Spicileg. Leg. Hinc molli stilla lacus. Lindembrog. var. lect. in Catal. ERH.

18 Hinc molli stilla lacus.) Leg. forsit lacus. FR. P I T H.

18 Hinc molle stilla lacus.) L. Hinc mollis tilia laus. Laus enim tilia, mollem & sequacem & lentam esse. Tamen, Et molli stilla lacus, non reprehendo. Palmer.

18 Hinc molli stella lacus.) Non libet meminisse quid alij dixere. restituo ex vestigijs veteris scripturæ: Hinc mollis stilla lacus. Varro 4. de Ling. Lat. Lacus, lacuna magna, ubi aqua contineri potest. Glossæ: lacuna lacus, cisterna. hinc laccarij λακκ' ποι. qui in iisdem Gloss. lacunarij. Innuat Petr. prisca ætate non fossis inducta fuisse maria, nec tantis impensis piscinas habuisse, sed contentos lacuna, qualem stillæ cõfluvia fecerant. Incredibile quanta luxuria piscinas habuerint, quem luxum festinè increpat Seneca libr. 2. Controu. r. I. à V o v.

10 At paries circa palea.) L.

Et paries circa palea satiatus agrestis,

Fortuitoque luto, clauus numerabat & annos.

Transmigrarunt cognatorum versuum vltimæ dictiones. Reposuius loco, inani & annos: quia ex S. Pomponio didicimus Clauus annales dici, ex quibus numerus colli-

geretur annorum. Clauus annalis, inquit, appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum ædium, per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. Petron. igitur barbari & inculti seculi mores describens, dicit clauus annos numerari solitos, quos secuta ætas elegantior per Consules numerauit. Durantius Variar. lib. 1. c. 5. Palmer. Fortuitoque luto clauos numerabat agrestes. Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agrestis sacelli, de quo Petr. carmen, numerabat clauos, h. e. per clauos recensabat annorum numerum. Eadem D. ante Palm. ERHAR.

19 At paries circa palea sat. inani.] Vereor ne frustra sint, qui hic subtile acumen exercent. Vitruuius leg. 2. c. 1. vbi de priscorum hominum vita: Furcis erectis, & virgultis interpositis, luto parietes texerunt. Aly luteas glebas arfacientes, struebant parietes, materia eos tegumentantes, vitandisque imbres & astus, tegebant arundinibus & fronde. Plin. l. 35. cap. 14. illum quidem crates parietum luto, & lateribus erudis exstrui quis ignorat? Seneca epist. 92. virgeam craterem texuerunt manu, & vili obtinerunt luto. I. à V o v.

19 Et paries circa palea satiatus inani, Fortuitoque luto: clauus numerabat agrestis.] Clauus proculdubio emendandum, distinguendumque hoc modo: Fortuitoque luto clauos numerabat agrestes.

Vt de Clauis Annalibus loquatur, qui pangebantur, id est, figebantur in parietibus sacrarum Aedium, per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Festum, qui volet, adito, in dictione Clauus annalis. Adde ex Liuij lib. 7. Volturnis quoque clauos indices numeri annorum fixos in templo Nursiæ Eruſcæ Dea diligens talium monumentorum auctor Cincius adfirmat. Plura darem, istius nisi quantula coniecturæ Gloriosa est, alio nuper migrasse viderem: opera inquam, & comitate hominū eorū, qui Auerſarijs nostris per fidē inspectis, partem horundē diutius sub signo esse, atque intra Vestē penetralia

Versa-

Versari equo animo non potuere pati.

credo, non parum in largiendo prothymi, parūque munifici viderentur, de alieno præfertim. nam quanti id refert? modo Lectori constet, omnia inter amicos communita esse debere, iure familiaritatis maximè, quo quidem hoc genus, vel ad plagiatorum vsque infamiam, illiberalissimè abusi. Quod superest, illud indictum nobis abire non debet, Fortuito, hoc loco trium in se syllabarum numerum habere, non quatuor: quomodo & Pituita, apud Horatium. Fallunt enim, atque adeo falluntur ipsi, qui verbum illud, quotiescunque auferendi Casu positum occurrit, aut ex Ionico minore, aut ex Choriambico constare sic quasi pro comperto confessoque (vt cõtra si quis sentiat, nil sentiat) persuasam habet sibi priorem quidem syllabam pro verificantem aratrio communem, tertiam vero vbiq; breuem facientes: sola (sicuti apparet) pronuntiatione seducti: qua nos hodie sane prae nimis ac præpostere vti, omnium Poëtarum testimonij conuincimur: in verbis præsertim hoc exemplo formati, Gratuitum, Fortuitum, alijsque talibus: quæ omnia tertijs syllabis correptis publica exprimit consuetudo, quum ex trauerso tamen debeant produci. Indicio fuerit hoc ipsum, quod inter Petronianos Hexametros laudauimus modò. clarius vero Horatianum illud ex II. Carminum Oda 15.

Nec fortuitum spernere cespitem

Leges sinebant, &c. Sequitur versu interjecto: I. D o v.

19 At paries circa palea satiatus.) Varro Terz. Meritum. Vi hirundines figulis oblitus luto regulas figebant. Aufon. Popma in Coniectan. Parietes olim fiebant (vt & hodie quibusdam in locis Alamanicæ) glebis & cespitibus è terra circumcisus, maximè in castris, scribente Vegetio lib. 1. cap. 21. & cap. 24. & lib. 3. cap. 8. Formatus paries Plinio lib. 35. c. 14. Isidoro lib. 15. cap. 9. Herma Auieno in Ora marit. & Columellæ lib. 9. cap. 1. Est herma porro cespitum munitio: hoc est (vti ego interpretor) vallum ex luto, cespitibus & pa-

lis infixis, ad cuius similitudinem etiam ædium parietes fieri incipiebant. hinc paries castrensis Sidonio, qui Capitolino cespitibus murus, Gildæ Sapiens murus cespitibus factus. Sauro ad Sidonium. ERH.

20 Fortuitoque luto clauus numerabat agrestis.) Legend.

Et paries circa palea satiatus agrestis, Fortuitoque luto, clauus numerabat & annos.

Transmigrarunt cognatorum versuum vltimæ dictiones. Reposuius loco inani, & annos: quia ex S. Pomponio didicimus Clauus annales dici, ex quibus numerus colligeretur annorum: Clauus annalis, inquit, appellabatur, qui figebatur in parietibus ædium: per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. Petronius igitur barbari & inculti seculi mores describens, dicit clauus annos numerari solitos, quos secuta ætas eleganter per Consules numerauit. Durantius Var. lect. lib. 1. c. 5. aut legend.

Fortuitoque luto clauos numerabat agrestes.

Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agrestis sacelli, de quo Petronij carmen numerabat clauos, hoc est, per clauos recensabat annorum numerum. Palmer. in Spicileg. & ante eum Douſa. ERH.

21 Clauus numerabat agrestis.) Si rectè aduertas proba etiam hæc lectio. In V. C. Clauus numer. agr. I. à V o v.

21 Clauus numerabat agrestis.) Hunc locum sic legit Durandus Casellius, lib. 1. Varro cap. 1.

Et paries circa palea satiatus agrestis. Fortuitoque luto clauus numerabat & annos. De clauo Annali Sext. Pompeius. plura apud Duran. Cafel. dicto loco. IV e.

22 Et viridi iunco gr. p. ar.) Prisca ætate tecta arundinea aut staminea. Seneca: stipula alijsque siluestribus, operuere fastigium & pluuijs per deuexa labentibus, hinc mentransire securi. I. à V o v.

23 Pendebat.) Seneca epist. 91. Vt lacunaria penderent. I. à V o v.

24 Præterea que fumoso suspensa tigilla Cõseruabat opes humilis casa, mitia sorbã

E e e

Inter odoratas pendebant texta coronas.)

Pitheceana editionis scripturam vides: in qua nihil desideres vti que, nisi fortè singularis litera suppositionem in prouocabulo *Que*, E. scilicet in S. commutata, ad hanc faciem:

Præterea quas fumoso suspensa tigillo

Conseruabat opes humilis casa, &c.

Vt *Mitia forba*, & *Veteres*, quæ mox sequuntur, *Thymbras*, *uamque non sine passis racemis*, *pariter inter odoratas coronas pendencia*, appositione decentissima appellet *Opes Tigurij istius paupertini*: quas ego sane (si quidè optio vtriusque eueniat mihi) adipatis Regum Epulis, omni que Perfico apparatusu recusem commatue:

Sat, ð, beatus vnici Camæuis:

Atque ita, *Humilis casa ista fumoso suspensa tigillo* aptissime congruet: eademque Plauto meo opera commodabitur, ita in *Aulularia* argutanti:

Quin Diuum atque hominum clamat continuo fidem,

De suo tigillo fumus si qua exit foras.

Qui quidem totus super triparca Euclionis auaritia inter *Coquos*, seruumque *Megadori* ceditur sermo. Plura enim hic à nobis eam in rem expectes, caue: hoc vnum didicisse contentus, *Tigillum* istud haud alinnde, quam à *Tigno* formatu, quasi tu *Diminutium* dicas: quod ego pro *Transstillo*, hoc est, longurio transuerso: vnde *Lardum*, *Tomacula*, *Succidias*, alia id genus ad diurnitatem vsus in carnario salita suspendere solemus: libentissime hercule interpretarer, si tamen istiusmodi annonæ aut apud *ordidissimum* Euclionem, aut in prisca illius sæculi consuetudine locum omnino vltum faciendum existimarem. *Tibullus* quidem pro *Transuersarijs*, aut *Perticis* certè quibus ex more, pectinata villarum pergula ùnque culmina inniti, falciri, & quasi suffundari solent. *Tigilla* accepisse videtur, quum de primis illis rusticis, ac Saturnijs architectonibus prædicat:

Mi compositis primum docuere tigillis

Exiguam viridi fronde operire domum.

Catullus verò pro *Hyperthyro*, cui generi, *Liminis superi* nomen inditum à *Plauto*. verbi causa:

Dixerit hic aliquis: Qui tu istac, Ianua, nosti?

Cui nunquam domini limine abesse licet:

Nec populum auscultare sed huic suffixa tigillo

Tantum operire soles, aut aperire domum.

Quocirca non etiam defuturos arbitror, qui *Tegillum* in *Plauto* conscribendum pronunciant, pro *Tecti genere exiguiore*, vti apud *Varronem* explicat nobis *Marcellus*: quem si remple hoc verbum in mente habuisse, suspicari quid vetat? quò alterum illud, *Ligillum* inquam suum, pro *Tuguriolo*, ac *domicilio breuiore perperam nobis suppositum ire ausus*. ANO.

24. *famoso suspensa tigillo*.) *tigillum*, siue *tegillum* significat *transillum*, id est, longurium *transuersum*, vnde *lardum tumacula*, *succidias*, alia id genus ad diurnitatem vsus in carnario salita suspendimus. *Tibullus* pro *aduersarijs* aut *pericis*, quibus ex more pectinata villarum pergula ùnque culmina falciri & suffundari solent. Ex *Doufa Schopp*. in *Miscella*. apud *Gulhelm*. legitur. *regillo*, quem vide *Verisimil*. lib. 2. cap. 5. ERH.

25. *mitia forba*.) al. *sceno*, MS. *Bongarsianus*, *forua*. *Smetius* leg. *mitia porro*, in *Profod*. verbo, *Conseruabat*, nisi si corruptu est pro, *porra*. *Vulgata* verò lectio omnium que *verissima*. *Dioscorid*. lib. 1. cap. 174. *ὄνα τὰ μιλίξ ἴα ἡ μίση πείπειλ*, i. e. non-dum *mitia*. ERH.

26. *thymbra veteres*) *Gloss*. *Thymbra* siue *conila* siue *satureia*, *θύμβρα*. Hinc *θυμ*. *εργα* & *θυμ*. *εργα* *πρω*, pro *fragili*, hoc est, *φειδωλός ἢ εὐτελός ζώντι*. vide *Scholasti*. *Aristophan*. in *Achar*. ERH.

27. *Digna sacris Hecates*.) *Leg*. *Hecale*: *quam musa*: de qua in *Priap*.

Æquali tibi, quam domum reuertens

Theseus reperit in rogaiacentem.

Scalig.

Scalig. in *Catale*. *Comment*. ad *Priap*. *Hecate* dicitur anus pauperrima & mendicissima, quòd cum in trivio sleret adponi vilissima *Hecate* coena, vt *alearum* & *mænarum*, eam vt est apud *Aristophanem* in *Pluto*, pauperes rapere consueverunt penè priusquam adposita esset. Significatur autem hoc loco *Hecale* pauperrima, quæ hospitio *Theseum* recepit. *Turneb*. *Aduersar*. libro 26. cap. 7. *Veteres* coenam *perparcam* & *impendio frugalem*, *Hecate coenam* appellabant, quòd apud *inferos* tenuissimo victu minimo ue cibo, eoque vilissimo viuunt, iuxta *Poëtarum Theologiam*. Si quidem *umbræ plebeie* malua porrò que victitant, *Hecate* *manides* ac *trigildas piscis*, apud nos contemptissimos, habent in delicijs, vt *sibi sacros*. Vnde & *Athenis* locum esse dictum *Trigiam*, atque *inibi simulachrum Hecates Triglantina*. Verum illud expendat *eruditus lector*, an proverbium accipi possit de coena illa, quam singulis mensibus in truijs *Hecate* collocabant diuites, diripiebant pauperes, cuius rei meminit etiam *Aristophan*. in *Pluto*, vbi videndus *Interpres*. *Erasinus* in *Chiliad*. *adag*. *Cœna Hecates*, est *ἡ Ἐκάτης δάπνον*, de quo supra dictum est. Eâ mendici vivebant. Inde *Hecale* *mulier pauperrima* dicitur *digna sacris Hecates* siue *Hecate*, quòd coena *Hecate* *sacra* à pauperibus rapere consueverant penè priusquam adposita esset. Significatur autem *Hecate* pauperrima, quæ officio coenæ *Theseum* excepit. *Turneb*.

ctis *patentes*. *Hadrianus Iunius* in *Adag*. *Επίσημοι*. *Lari sacrifici*, in *tenaces* dicitur, qui de suis nemini quicquam impartiunt: aut in *convuias edaces*, qui nihil de apposis epulis mittunt amicis, neque quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religiofum erat, ex iis quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huic diuersum adagium fingi poterit, *ἡ Ἐκάτης δάπνον*, *Hecate sacrum facere*. siquidem in huius *Dea* *sacris*, ij qui coenam inferebant, ipsi nihil inde gustabant, neque quidquam auferrebant propter tumultum aut fumum, vt inquit in *Symposiis*. *Plutarch*. Idem *Iunius* in *Adag*. *Cynicè viuere* quid sit, supra dictum est. *Cœna* quoque *Hecates* & *ouis* *lustrationum*, vt *mendici*, & *sepijs crudis* vivebant. *Hecale* *mulier paupera*, quòd coena *Hecate* à pauperibus direperetur: de qua *Aristophan*. *Plato*, *Lucianus* in *Dialog*. *Diogenis* & *Polibis*. item *Charont*. ac *Menippi*. De *Hecate* *Plin*. *Cistellar*. & *Ouid*. *Gilb*. *Cognatus* in *Adag*. *Cynicè viuere*. *Hecate* ergo *Græcis* est *Ἐκάτη*: vnde *Nicophoro* in *Synes*. *Ἐκάτης δάπνον*. *Hecaten* porro *Proserpinam*, & *Dianam* idem nomen fuisse *Philologi* tradunt. ERH.

27. *Digna sacris Hecates*.) id est, anus mendicissima & pauperrima, quòd cum in trivio sleret adponi vilissima *Hecates* coena, vt est apud *Aristoph*. in *Pluto*, pauperes rapere consueverant penè priusquam adposita esset. Significatur autem *Hecate* pauperrima, quæ officio coenæ *Theseum* excepit. *Turneb*.

28. *quam Musa loquentibus annis Batiada v. m. r. e.*) ita. leg. non *Bacchineas veteres*: vt intelligatur *poëma Callimachi*, *Batti filij*, quòd *Hecale* *inscriptum* erat. *Turnebus* lib. 26. cap. 6. lib. 1. cap. 15. I. P.

29. *Bacchineas veteres*. I. *Quidam* cod. *Bacineas*. *Planè* hic mendum est, cui purgando forsitan adiuumentum feret, quòd *Σήμερον ἐν δευτέρῳ δημιῶν ἐν τῆς ἐκάτης φησὶ γήσῳ τῆς ἰριδὸς θύσαι ἀλλοιοὶ τῆς βαθυρίας καλλιμύχης. ἔστι δὲ ἐφθὸν πύρι οἱ εἰς αὐτὸν μίλιον*. Si modò rectè *novus* *interpres Athenæi* *secutus* *ferè antiquiorem*: *Semus*, inquit,

lib. 2. Deliadis scribit: Delios in insula Iride Hecatae sacrificare placentas, quas vocant basynias, sunt hæc ex farina tritici aqua subacta, & cum melle cocta. Nos natæ emendatiores codices, lectionem reddemus emendatorem. F. P. I. T.

29 *Battiada veteris*) Scaliger admonuit. A. N. O.

29 *Battiada veteris*) Leg. *Bat. vatis viuendo or. euo. Battiades*, id est. Callimachus, videtur de Aruspiciis scripsisse secundum Fulgent. lib. 3. Mytholog. in fab. Orphet. quin & idem Fulgent. Battiadem in Paredris citat, in principio Expositionis Virgil. continent. Hecaleia autem scripsisse refert Plutarchus. *Battiades* verò à Batio nomen desecit. P. D.

29 *Battiada veteris*) sic legendum puto, non *Bacchinas veteres*, ut intelligatur poema Callimachi, Beati filij, quod *Hecale* inscriptum erat. Turnebus Aduersariorum lib. 26. capite septimo. Scalig. in Priap. *Battiades* etiam Callimachus dicitur Catullo epigramm. 117. ut ibi notarunt Ant. Parthenius & Pall. Fascus. item Ouidio in Ibin, ut obseruauit Achill. Statius ad Catull. in suo. *Battiadis* scripta citantur à Fulgentio in Mythol. quis fuerit, hinc discas licet. ERH.

30 *mirando*) Leg. *viuendo*. Scalig. in Priap. al. *mirandam*. quo modo Dionys. Caeto in Distich.

Nam miranda canunt, sed non credenda Poeta. ER.

CAPVT XCVI.

DVM illa¹ carnis etiam paululum delibat, & coequali natalium suorum sinciput in carnarium furca reponit; fracta est putris sella, quæ staturæ altitudinem adiecerat, animumque² suo pondere deiectam super foculum mittit. frangitur ergo³ ceruix cucumule, ignemque modò conualescentem exstinguit. vexat cubitum ipsa stipite ardentem, faciémque totam excitato⁴ cinere perfudit. Consurrexerunt equidem turbatus, animumque non sine risu meo erexit: statimque, ne res aliqua sacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurri. vix ad casæ ostium processeram, quum ecce⁵ tres anseres sacri, qui, ut puto, medio die solebant ab anu^b diaria exigere, impetum in me faciunt, scædèque, ac veluti rabioso stridore circumstant trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius⁶ vincula calciamentorum resoluit, ac trahit: vnus etiam, dux ac magister sæuitiæ, non dubitauit crus meum ferrato vexare morsu. Oblitus itaque nugarum, pedem mensulæ extorsit, cœpique pugnacissimum animal armatæ elidere manu: nec satiatus defunctorio ictu, morte me anseris vindicauit.

⁸ *Talès Herculeæ Strymphali diæ arte coactas Ad calum fugisse reor⁹ sanieque fluentes Harpyas, cum¹⁰ Phinco maduere veneno*

Falla-

Fallaces epule. tremuit perterritus ather

Planctibus insolitis, confusaque regia cæli.

¹¹ Iam reliqui reuolutam, passimque per totum effusam pauimentum collegerant fabam, orbatique, ut existimo, duce, redierant in templum, quum ego præda simul atque hac vindicta gaudens, post lectum, occisum anserem mitto, vulnūque cruris haud alium¹² aceto diluo. Deinde conuicium verens, abeundi formaui consilium¹³ collectoque cultu meo ire extra casam cœpi. ¹⁴ Nec dum liberaueram cellulæ limen, quum animaduerto Enotheam¹⁵ cum testo ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, proiectaque veste tamquam expectarem morantem, in aditu steti. Collocauit illa ignem¹⁶ cassis harundinibus collectum, ¹⁷ ingestisque super pluribus lignis excusare cœpit moram, quod amica se non dimisisset¹⁸ tribus nisi potionibus è lege sicatis. Quid porro tu, inquit, me absente fecisti? aut ubi est faba? Ego, qui putaueram me rem laude etiam dignam fecisse, ordine illi totum prælium exposui: ¹⁹ &, ne diutius tristis esset, iacturæ pensionem anserem obtuli. quum protuli anserem, anus ut vidit, tam magnum æquè clamorem sustulit, ut putares iterum anseres limen intrasse. Confusus itaque & nouitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduisset, aut quare anseris potius quàm mei misereretur. At illa complosis manibus.

VAR. AVT. COMM. IN CAP. XCVI. T. PETR.

SATYRICON

¹ **D**VM illa carnis] apud Politian. legitur. *Tunc illa*, cap. 30. Miscellan. ERH.

² *(suo pondere deiectam)* Martial.

Victa est pondere cum suo repente. F. P. I. T.

³ *frangitur ergo ceruix cumula*) Politian. lib. Miscellan. cap. 30. Pius in poster. cap. 61. A. N. O.

³ *Ceruix cumula*) sic Phædro, *lagena collum*, l. i. fab. 26. sic supra Petron. *Amphora vitrea, quarum in ceruicibus*, &c. Rit-

tershusus & Rigaltius ad Phædr. Legendū autem, *cucumula*. Politianus Miscell. c. 30. & Calepinus in Dictionar. Est autem lebes & olla. Giphanius Obseru. in ling. Lat. Immo *cucumula* vasis genus est, quod *cucumella* in L. i. §. pen. D. ad L. Corn. de sicar. Cuiac. Obseruat. l. 10. c. 15. *Cucumella* vasis genus, quod à forma cucumeris nomen suum inuenit. ad eundem usum, ad quæ & labra & crateres paratū, Conanus ad L. si quando, D. si seruit. vendicet. ERH.

Ecc 3

4 *tres anseres sacri*) sic cætera, occidisti Priapi delicias anserem omnibus matronis acceptissimum. Laudo quæ alij curiosè indagaunt his interpr. sed fallor, aut nouam faciem præfero ex Artemid. lib. 4. *γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, εἰς ὅτι χόρα ποταμῶν ἐκρίθη, εἰ μὴ ἐφεώς ἐῖν ἢ γυνὴ, τὸ τελευτῶν ζῴσαι ἐροῦν γὰρ οἱ χήρες. καὶ ἐν ναοῖς ἀνατραπέζων. εἰ δ' ἐὼς ἦσαν εἰν, ζῴσαι μὴ, ἐταίρικῶ δὲ χήρες οὖν βίω, εἴτε τὸ ἀκαλῆς ἢ χόνων.* I. à Vov.

5 *fædèque*) Legend. *fædôque.* Iungermannus. ERH.

6 *vincula calciamentorum resoluit*) hæc vincula Latinis *fasciæ.* In Historia S. Eugendi: *Constrictus ocreis crura, fascioliisque planæas.* Festo *Amenta.* quibus vincuntur *solearum lora.* Genus hoc calcei *obstrigulus* est dictus veteri Glossographo M S. Sauaro ad Sidon. lib. 8. epist. 11. Ouid. *Vinclæ duæ demunt pedibus* -----

Latini etiam *corrigias dixerunt,* quas Isidorus, eumque secuti Huguitio, Papias, Balbus, Britto, malè calciamenta interpretantur, cum fuerint eorum lora, ut vocat idem Isidor. lib. 19. cap. 34. de *Mulleis* loquens: *superiore parte cum ossis vel areis malleolis, ad quos lora deligabantur.* Græci *ἰμάντας* appellabant. Apud Matth. cap. 3. ait Ioannes ad Christum: *ὁκ εἰμι ἄξιός σου ἵμάτιον ἵν' ἐποδημάτων ἵν' ὦν.* vbi videndus Beza in Annotat. ERH.

6 *vincula calceamentorum*) Fasciæ, quibus in calceatu utebantur. Plin. lib. 9. ca. 57. Pollux lib. 2. Menander apud Theodoret. Serm. 6.

ἐποδημάτων τὴν ἰλάντα τῆς δεξιᾶς ἐμβάδ' εἰς ἐπέρηξαι. -----

Plutarch. *συμπασ. περὶ βλάμ. εἰς ἰμάτιον ἵν' ἐποδημάτων τοῖς ἰμάντας.* I. à Vov.

7 *Oblitus nugarum*) iocorum Schimpffs. ERHAR.

8 *Tales Herculeæ*) Strymphalides & Harpyæ. Scalig. in Catalect. ERHAR.

8 *Tales Herculeæ*) Est hoc ex sententia Pilandri Camirei, qui Strymphalidas in Arcadia non interfecit ab Hercule, sed *rotallorum sonitu fugatas tradidit,* ut

auctor est Pausanias lib. 8. ANO.

8 *Tales Herculeæ*) Est hoc ex Pifandri sententia, quam refert Pausan. libr. 8. F. PITH.

9 *peneque fluentes*) al. *pénasque luentes.* Leg. *pennâque fluentes* Harp. poetica phrasi, pro *volantes.* Lips. Antiq. Lect.

9 *penêque fluentes*) Legend. *sanieq.* P. DAN.

9 *Sanieque fluentes*) Videtur leg. *pennâque fluentes Harpias cum Pen. eomad.* F. PITH.

9 *Penêque fluentes*) al. *pénasque luentes.* Leg. *pennâque fluentes:* poetica phrasi, pro *volantes.* Lipsius Antiq. lect. lib. 3. ERHAR.

10 *Phineo*) Barth. ad Claud. nu. 2114. ERHAR.

11 *reuokitam*) Leg. *resolutam,* quia suprâ: *dentibusque folliculos spoliat.* Iungerman. ERHAR.

11 *Iam reliqui* (sc. anseres) *reuolutam, passimque per totum effusam pauimentum collegerant fabam, &c.*) *Effusam* Mensæ euerfione scilicet: cui, oblitus anilium edictionum, purgandique leguminis cura ad tempus seposita (haud quidem præliandi studio, neque quo pugnacissimo animali vllum capitis periculum crearet: sed vt semetipsum potius, tum folliculum suum à rabioso impetu, feratistque Trigæ istius Anserinæ mortibus sartum tectum præstaret) pedem, opinor, tertium extorserat Polyænus. ita vt de *Tripede,* iam *Bipes* reddita videretur ad exemplum illud Martialis mei:

Ibat tripes grabatus, & bipes mensa.

Veterem Mensulam illam dico: quam, Enotheæ Sacerdotis opera maximè, binis etiam carbonibus impletam, positamque sacrificij causa in medio item altari, habuimus suprâ: Ex quorum singulorum pariter consideratione planum de contra-goso omnibus iam concinnatum opinor: locum pagellæ eiusdem, vbi Enothea denuo in cellam suam reuorsa: *quidnam se absente Fabâ factum sit,* scitari perguit ex Polyæno, *Fabâ,* inquam, cuius nec vom-

lam

lam adèò, nec vestigium vllum reliquum inibi notabat sibi: neque mirum: vt quæ è Sacra Mensa illa (quam tertij pedis defectu perculsam subuersamque memorauimus modo) in terram vniuersa reuoluta exciderat. vnde in procliui adèò Anseribus fuit, partem illam leguminis temere humi disperfam, passimque per totum pauimentum effusam in profundum illicet, hoc est, in voracem ventrem condere, sibi que aulorum quisquiliis, quos periphrafi multa festiuissima *Muscarum imagines* suprâ indigitaugerat Petronius. I. DOVSA.

12 *Aceto diluo*) Plin. 23. I. F. PITH.

13 *collectoque cultu meo*) *ornatu & vestitu.* mox enim ait, *proiectaque veste,* &c. ERHAR.

14 *libaueram cellula limen*) Leg. *superaueram.* Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 7. quem refellit Douza. *Libare lumen* dixit. vt Apuleius *haurire portum,* & Aristophan. *γούρου δαι τ' ἄρουρας.* VVouuer. emend. in Apul. ERH.

14 *Nec dum libaueram cellula limen, &c.*) Ita in vtraque Gallicana editione probissimè cûsum extat. Proinde, an Turnebus apud se fuerit, dubito: quum pro *Libaueram, Superaueram,* obiectare ausus est nobis. quasi verò non si rempse Metaphora ista aliquot ante Petronium seculis, & quidem Athenis Atticis,

Vsus item in Ranis priscus Aristophanes? Verbi gratia, *οὐ μὴ εἴς τριπύρας, ἀλλὰ γούρου τ' ἄρουρας.* F. PITH.

14 *libaueram cellula limen*) Leg. *superaueram.* Turneb. at Aristoph. eadem metaphora vsus in Ranis, *ὀ μὴ εἴς τριπύρας, ἀλλὰ γούρου τ' ἄρουρας.* D.

15 *cum testo ignis pleno venientem.*) Testum genere neutro. solebant autem antiqui testa ignem petere. hinc Cornificer lib. 4. ad Horenium: *Hic de tanto patrimonio tam citò tastam, qua sibi petat ignem, non reliquit.* Turnebus libr. 26. cap. 7.

15 *Cum testo ignis pleno.*) Ouid. *Hic ignem curto fert rustica testo.* F. PITH.

15 *cum testo ignis pleno*) Testum genere neutro. Solebant autem antiqui testa ignem petere. Hinc Cornificius ad Herenn. lib. 4. *Hic de tanto patrimonio tam citò testam, qua sibi petat ignem, non reliquit.* Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 7. ERH.

16 *Cassis harundinibus*) an *cassis,* pro *quassis,* id est, fractis. ERH.

17 *imelisi*, pro, *superingestis.* ERH.

18 *tribus nisi potionibus ex lege siccatis*) Aufonius: *Ter bibe, vel totiens ternos, sic mystica lex est,*

Scalig. Aufon. lect. libr. 2. cap. 26. Nam non vltra ternarium scyphorum numerum in sympotiis progrediendum esse, lex conuiuialis edicit. quem numerum etiam Synodus Nannetensis definit canone 4. Sauaro ad Sidonium libr. 1. epist. 2. Adstricti olim lege quadam ad ternas, interdum ad nouenas potiones. Aufonius de vtrifque in eo, quem modò adscriptimus, Gripho ternarij numeri. Puteanus in Genial. sermon. Turneb. Aduers. lib. 16. cap. 11. Lambinus Not. ad Horatium lib. 3. Od. 19. & Plauti Stich. act. 5. scen. 4. Pontanus Not. in Somn. Scipion. Macrobr. lib. 1. Taubman. ad Plaut. Stich. act. 5. scen. 4. Legem conuiuialem de tribus poculis Augustum diligenter obseruasse Suetonius, & Carolum Magnum scribit Emdhardus. *Potio* propotu, hoc est, id quod bibitur, *ein Trunck.* Schorus de Phrasib. ling. Lat. Schopp. in Obseruat. ling. Lat. ERH.

18 *tribus nisi potionibus è lege siccatis*) Horat. lib. 2. Satyr. *Siccata in quales calices conuiuia, solutus Legibus insana.* ----- Plutarch. Symp. problem. lib. 3. quæst. 9. *εἰ ποτὶ τὸ Διὸς υἱὸν ἀρμονικὴ τρεῖς κατεῖλε τὸ μὴ συμπαγῆσαι πρὸς τὸ εἶναι. καὶ εἴς τριών, καὶ εἴς τρεῶν, ἕως μὴ λέγοντες καὶ ἀδόντες, πάντες πινεῖν ἢ τρεῖς, ἢ μὴ τρεῶν, &c.* Helych. *τρίπ' κρατῆρ.* *Ἐνοθεῖς ναυτικῶ κατὰ πλοῦντι.* ἐν ταῖς σιωπῆσις ἐκέρχοντο κρατῆρες τρεῖς, καὶ τὸ μὴ πρῶ-

των Διός ολυμπίας & θεῶν ολυμπίων, ἔλεγον
 ἢ ἑτέρων, ἡρώων. ἢ δὲ τρίτον σωτήριον.
 ex his claret cur Aufonius hanc bibendi
 legem mysticam dixerit. I. a. Vov.

18 Tribus nisi potionibus è lege sicca-
 tis] Cicer. Iste enim Prator severus ac di-
 ligens, qui populi Romani legibus num-
 quam parvisset, illis diligenter legibus, quæ
 in pòculis ponebantur, obtemperabat. F. P.

18 tribus, nisi potionibus è lege sicca-
 tis] Aufonius:

Ter bibe, vel totiens ternos, sic mystica
 lex est.

Scalig. Aufon. lect. lib. II. c. 26.

19 Et, ne diutius tristis esset, iactura
 pensionem anserem obtuli, &c.] Pensionem,
 pro Pensatione posuisse videtur.
 qua voce idem quoque vsurus postea,
 Sequetur imperium, si promiseris illi pro
 vnius horæ fastidio multorum bonorum
 pensionem. ANO.

20 Complosis manibus] Apuleius, Suof-
 que casus graviter ingemiscens, depensis
 pro prandio lacrymis, vacuasque manus
 complodens. Heliodorus, βαρὺ δὴ τι πρὸς
 τὸ δέσποτα ἀνομιῶδες ὁ Ἀχιλλεύς, & τὸ χρεῖ
 ἔσπετο. F. P. I. H.

20 At illa complosis manibus) Com-
 plodere manus solent, quos ira possidet.
 Seneca de Ira. lib. I. cap. I. Articulorum
 seipso torquentium sonitus, complosæ sa-
 pientis manus, & pulsata humus pedibus. I. a. V.

20 At illa complosis manibus, Scele-
 rate, inquit: & loqueris? Nescis quam ma-
 gnum flagitium admiseris. Occidisti Pri-
 api delicias, anserem omnibus matronis ac-
 ceptissimum.) Cur verò Matronis anserem
 acceptum prædicat? an Verecundiæ causa
 fortasse, quam animanti huicce antiquitus
 tributam, vnicus ille Naturalium Rerum
 scriptor memorat nobis Plinius lib. 10. c.
 20. quo loco Pauonina pariter ingenia
 describit? Ab auctoribus non gloriosum
 tantum animal hoc (pauo) traditur, sed &
 maleuolum: sicut & Anser verecundum:
 quoniam has quoque quidam addiderunt
 notas, &c. Credo equidem, neque enim
 aliud quod dicam, habeo in mundo. an

potius, quoniam Isidi hoc alitum genus
 peculiariter sacratum? quam Deam cura-
 tissimis utique ceremoniis colebant Stola-
 ti ordinis Matronæ: nimis quidem aduer-
 sus animi Propertiani sententiam. utpote
 quem votiuum illud Puellæ suæ in Casto
 Isidis Pertugilium, ac Decemnoctialis
 fecubitus in iltiusmodi contraria sanè vo-
 ta, ne dicam Thyestæas preces stomacho-
 sum amatorem coëgit erumpere:

Atque vtinam, Nilo, pereat, qua sacra
 tepente

Misit matronis Inachus Aufonius.

Sed quum Priapi etiam delicias, idem pu-
 gnacissimum istud animal appelliter Pe-
 tronius, haud sine causa suspicari possit
 aliquis, improbius nescio quid sub Matro-
 nalis schematis integumento occultari.
 nec aliò fortasse accommodandum, quàm
 quòd auis eiusce lingua in cibo, vel potio-
 ne certè assumpta. femininarum libidinem
 concitare, maximèque adeò pruriginis
 muliebris suscitabulum esse credatur. Ego
 tamen priori sententiæ meæ, à nemine ha-
 ctenus tentatæ, acquiescere tantisper co-
 gito, donec aliquid verisimilius sese obtu-
 lerit mihi. Ut ut est, Anseres istos sacros
 fuisse, ac propterea alimenti ob meritum
 sibi decreta accepisse ex publico (sicuti in
 Prutano Athenis bene de re Populi meri-
 tis fieri solet) ex priore Arbitri pagina di-
 didicimus iam antea. illud non i. em, ciba-
 ria horundem locare publicitus rem Cen-
 soris inprimis curationis fuisse. idque in
 fide Flaminum, ac Sacerdotum potissi-
 mum. quo fiebat, ut hocce Gansarum ge-
 nus nemini coquo in ius vocare ius esset:
 id quod de Lydis piscibus prædicat Varro.
 De Locatione verò alimentorum ita Plin.
 lib. 10. c. 22. Est & anseri vigil cura Capi-
 tolio testata defenso, per id tempus canum
 silentio proditus rebus. Quamobrem cibaria
 anserum Censores in primis locant. Adde ex
 Arnobij li. 6. Cur canes in Capitolio pasci-
 unt? Cur anseribus victum alimoniamq; præ-
 bebunt? Caterùm hoc ipsum Romæ, quàm-
 hæc omnia. Crotonæ gesta: ubi an ritus i-
 dem obtinuerit, vel Petronium interroga-
 to, ne quæras foris. I. DOVS A.

CAPVT XC VII.

SCELERATE, inquit, etiam loqueris? nescis quàm ma-
 gnum flagitium admiseris. Occidisti Priapi delicias,
 anserem omnibus matronis acceptissimum. Itaque ne te
 putes nihil egisse, si magistratus hoc scierint, ibis in
 crucem. Polluisti sanguine domicilium meum ante hunc
 diem inuiolatum: fecistisque, ut me quisquis voluerit i-
 nimicus sacerdotio pellat.

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
 Consecuit que genas, & oculis nec defuit imber.
 Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
 Quum gelidæ periret nives, & languidus Auster.
 Non patitur glaciem resoluta viuere terra.
 Gurgite sic pleno facies manauit, & alto
 Insonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Tum ego, Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi
 pro anserem struthiocamelum reddam. Dum hæc me
 stupente in lectulo sedet, anserisque fatum complo-
 rat, interim Profelenos cum impensa sacrificij venit,
 visoque anserem occiso, sciscitata causam tristitiæ, &
 ipsa flere vehementius cœpit, meique misereri, tam-
 quam patrem meum, non publicum anserem occidif-
 sem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, ex-
 piare manus pretio licet, si vos prouocassem, etiam si
 homicidium fecissem? Ecce duos aureos pono, unde
 possitis & deos, & anseres emere. Quos ut vidit Enothea,
 Ignosce, inquit, adulescens, sollicita sum tua causa: a-
 moris est hoc argumentum, non malignitatis. Itaque
 dabimus operam, ne quis hoc sciat. Tu modò Deos roga,
 ut illi facto tuo ignoscant.

Quisquis habet numos, securus nauiget aura,
 Fortunamque suo temperet arbitrio.

Vxorē ducat Danaën, ipsumque licebit
 Acrisium iubeat credere, quod Danaën.

Carmina componat, declamet, contrepet omneis
 Et peragat causas, sitque Catone prior.

Fff

Juriconsultus PARET, ¹³ NON PARET, habeto,
Atque esto quidquid Servius & Labco.

¹⁴ Multa loquor; quiduis numis presentibus opta,
Et veniet. ¹⁵ clausum possidet arca Iouem.

Infra ¹⁶ manus meas ¹⁷ camellam vini posuit, & quum di-
gitos pariter extensos porris apioque lustrasset, ¹⁸ auel-
lanas nuces cum precatione misit in vinum? & siue
in summum redierant, siue subsederant, ex hoc con-
iecturam ducebat: ¹⁹ nec me fallebat, inanes scilicet,
ac sine medulla ventosas nuces ²⁰ in summo humore
consistere, graues autem & plenas integro fructu ad ima
deferri.

²¹ Recluso pectore extraxit ²² fortissimum iecur, & in-
de mihi futura praedixit. Immo, ne quod vestigium
sceleris superesset, totum anserem laceratum veribus
confixit, ²³ epulasque etiam lautas paulo ante, vt ipsa
dicebat, perituro parauit. ²⁴ Volabant inter haec potio-
nes merace.

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCVII. T. PETR.
SATYRICON.

¹ Celerate, & loqueris) Leg. etiam
loqueris. Plaut. Persa: Scelerate e-
tiam respicit? Douza Centurionat. lib. 4.
cap. 10. Sic supra: Exclamat Eumolpus: e-
tiam minari? Idem Plaut. Mostell. act. 5.
scen. 2. Verbo etiam irrides? ERH.

² ne putes nihil egisse) nihil, pro, rem
paruam & contemne. Idam. ERH.

³ Inimicus sacerdotio pellat.) Post
haec verba commodissime inferentur hi
versus:

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice ca-
nos,
Consecuitque genas, & quæ sequun-
tur.

Oculis nec defuit imber.) Similitu-
do est a fluminibus. Gruterus Suf. icon.
libro 8. cap. 8. Nihil frequentius Poë-
tis, quam lacrymas in huius nomine cen-

sere. Eleganter Calaber:
είλες βίη Εκδύλω, τ' δ' ἀδρου δ' ἀκρὸ ἀπ'
δ' ὄν

Πιδυμὸς ὡς ἐχρόντο ---
Barth. ad Claudian. n. 2935. ERH.

⁵ Cum impensa sacrificij) Arn. Quid
cum pultibus deo fit, quid cum libis, quid
diuersis cum fratribus confectionis iure
multiplici atque impensarum varietate
conditur? F. PITH.

⁶ Itaque radio fatigatus: Rogo, in-
quam, expiare manus pretio licet.) Ec-
qua verò causâ est, quin Liceat, hunc
in locum restituere liceat nobis?
DOVSA.

⁷ expiare manus pret. licet, etiam si
homic. fecisse) Tertull. cap. 5. de Bap-
tismo. Penes veteres quisquis se homicidio
infecerat purgatrice aqua se expiabat,
Seneca

Seneca Herc. fur. Et tota Thetis per
meas currat manus, habebit altum facinur-
I. à Vov.

⁸ Quisquis habet nummos) Horat.
lib. 2. Satyr.

--- omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina humanaque
pulchris

Diuitiis parent: quis qui construxerit,
ille

Clarus erit, fortis, iustus, sapiensve
etiam, & rex

Et quicquid volet. --- I. à Vov.

⁸ Quisquis habet nummos) Vincentius
lib. 20. cap. 25. Specul. P. DAN.

⁸ Quisquis habet nummos) in auari-
tiam & pecuniæ studium. Scaliger in Ca-
talect. Ioannes Sarysberienfis Polycrat.
lib. 7. cap. 16. Avaro nihil vile videtur
aut sordidum, & sibilante populo seipsum
consolatur, imò & sibi applaudit, simul
ac nummos contempletur in arca. Petro-
nianum istud ingestum omnibus credas,
C. ER.

⁹ nauiget) Vincent. nauigat. P.
DAN.

¹⁰ temperet) Vincent. temperat. Et
postea toto versu

Carmina componit, declamat, concrepat
omneis. P. DAN.

¹¹ Vxorem ducat Danaën) Danaës
corruptæ fabula siue historia planè in
proverbium erat apud veteres. Eius,
δημιόειον est, vt pecuniæ omnia facilia esse
sciamus. Τα γὰρ τοῖς ἀπλοῖς ἀδύνατα κε-
ραδίω πρὸ χροσφὸρδίου ἐκ καταπολεμισαί,
πρὸ ἀργυρίῳ ἢ ἀποδοστέῳ πάντα, vt ait
Diodor. Siculus. Et non sua magis ætate
quàm nostra Oraculi veridici vicem
fuit:

Ἀργυρίαὶ λόγχοισι μάχῃ, ἢ πάντα κρα-
τήσει.

Barthius ad Claudianum n. 14. ERH.

¹² Acrisium iubeat credere, quod Da-
naën) Acrisium iubeat idem credere, quod
Danaë credidit, sc. se compressam à Iouë
fuisse: quod Acrisius noluit credere, vt
patet ex Apollodor. lib. 2. Iungermann.
ERH.

¹³ paret, non paret) veteres dice-
bant, si paret: teste Festo, quod posteriores,
si apparet. Fuit autem formula, Si apparet
Titium dare oportere, propria actionis in
personam, vt notum ex Ciccone. Gi-
phanius ad §. hic itaque, Instit. de action.

Parere est quod vulgo hodie apparere,
parere. Erasmus ad Catonis Distich. Rit-
tershus. Notis ad Gunther. Schopp. Su-
spect. lect. lib. 2. epist. 20. Grotius Fe-
bruis ad Capell. libro 8. pag. 298. Zinzer-
ling. Miscellor. Crit. lib. 1. cap. 12. Ra-
der. ad Martial. libro 12. epist. 25. Adde
Bass. de formulis lib. 5. in ver. Paret. IN.

¹⁴ Quiduis nummis presentibus opta)
Theodoritus Abbas S. Trudonis apud Flac-
cium Illyricum in Catal. test. verit.

Fit nummis Praful & Abba,
Idem:

Quid non speremus, si nummos possi-
deamus?

Vide Casp. VVaserum de Antiq. numis
Hebræor. lib. 1. cap. 2. & c. 12. ERH.

¹⁴ Multa loquor quiduis) Vincent.
Parua loquor, quoduis nummos præben-
tibus opto. P. DAN.

¹⁴ Quiduis nummis presentibus opta)
Menander:

ἐγὼ δ' ἀπέλαβον χρησίμους τῶν θεῶν
τὸ ἀργυρίον ἡμῶν ἢ τὸ χρυσίον.

ἰδὲ καὶ αὐτὸ τῶν τοῖς γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν.
εὐδαίῳ, τι βάλει, πάντα σσι γήθησθαι.)

ἀγρὸς, οἰκίαι, θεράποντες, ἀργυρώματα,
Φίλοι, δικασαί, μάρτυρες. μόνον δ' ἰδὲ.

αὐτὰς γὰρ ἔξει τὰς θεῶν χρησίμους F. PR.

¹⁵ Et veniet) Vincent. Eueniet: &
rectè. vide Henricum Stephanum in frag.
Comicozum Græcorum, qui versum Græ-
cum adducit, à quo videtur Petronij car-
men desumptum, & tamen Henric. Et ve-
niet malè retinuit, cum versus Græcus E-
ueniet legat. P. DAN.

¹⁶ Infra manus meas camellam vini
posuit, & cum digitos pariter extensos
porris apioque lustrasset.) Id est, hoc
Piamenti genere februatatos expiasset, siue
repurgasset, quippe impiatos, conscle-
ratòsque ac pollutos anserina cæde scili-
cet. I. DOVSA.

17 *Camellam*) Ouidius lib. 4. Fastorum, circa fin.

Dum licet apposita veluti crateris camella

Lac mivcum potes, purpureamque sapam.

Gellius libro 16. cap. 7. *camellam* vsurpat, vbi vltio malè *camelliam*. An legend. est, *scamellam*? de quo verbo consule Briffonium, quod reperitur in libro Adelardi de Virginitate, quem mihi ostendit, & postea vidi in Bibliotheca Nauarræ. P. DAN.

18 *Auellanas nuces cum precatone merfit in vinum: & siue in summum redierant, siue subsederant, ex hac coniectura dicebat: nec me fallebat, inanes scilicet, ac sine medulla ventosas nuces in summo humore consistere, &c.*) Etego quoque quamuis nec superstitiosus, nec ariolus cluens, coniecturam tamen ex his Arbitri ipsius verbis ducere haud dubitanter ausim, locum, qui in medio est hoc modo repurgandum: *Ex hac coniecturam ducebat, &c.* Cæterum quod hîc de *Nucibus* Petronius, id ipsum de *Onorum* ingenio refert M. Varro in lib. Rei Rustic. verbi gratia: *Onum inane natat, plenum desidit.* I. DOVSA.

19 *Nec me fallebant*) Non omnino ab- similibus mos illi Palicæ apud Stephanum.

ἔσι γὰρ ὄρατο ἡ γὰρ αὐτόθεν. ἡ γὰρ ὄρα- νόσι τις εἰς πινάκιον γράψαι, θάλλει αὐτὸς εἰς τὸ ὕδωρ ἐν ἡδὺ ὡς εὐροπῆ, ὅτι πινάκιον εἰς ἄνδρ' δὲ μὴ εὐροπῆ, τὸ μὲν πινάκιον ἀρατίζεῖ, αὐτὸς δὲ πινάκιον. F. PITH.

20 *in summo humore consistere*) id est, in summitate aquæ supernatare. ERH.

21 *Recluso pectore extraxit fortissimum iecur*) ritus vetus & sacer in extis extrahendis victimarum. Lucian. de Sacrific. ἡ ἀπὸ τοῦ Κούκωδ' ἐκ τῆς ἀναπέμψων καὶ τῆς ἐγκαταέξαρτων. ἡ καὶ πινάκιον, ἡ τὸ πινάκιον ἐκ τῆς βουφ' ἐκ τῆς βουφ'. Coluius in Apul. lib. i. Metamorph. ERH.

22 *Extraxit iecur*) Notissimum ex iecoris forma diuinasse. Iuuen. Sat. 5. Plin. lib. 10. cap. 22. Apul. Mil. 2. Cicero 1. de diuina. I. à Vov.

23 *Epulâsque etiam lautas, paulò ante (ut ipsa dicebat) perituro parauit.*) Rectè, atque ex fide argumenti superioris. Etenim *malam Crucem* Polyano interminata fuerat Enothea. DOVSA.

24 *Volabant inter hæc potiones*) Macro- b. dixit, variantibus poculis. Pontanus in Not. lib. 7. c. 1. ERH.

C A P V T X C V I I I.

Profert Enothea scorteam ¹ fascinum, quod vt oleo & minuto pipere atque ² vrticæ trito circumdedit femine, paulatim cœpit inferere ano meo. Hoc crudelissima anus spargit subinde humore fœmina mea. Nasturtij succum cum ³ abrotano miscet, perfusisque in- guinibus meis viridis vrticæ fascem comprehendit, omniâque ⁴ infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere. *

⁵ Aniculæ, quamuis solutæ mero ac libidine essent, ean- dem viam tentant, & per aliquos vicus secutæ fugien- tem, ⁶ Prehende furem clamant. ⁷ Euasi tamen omnibus

digitis

digitis inter præcipitem decursum, cruentatis. *

Chrysis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hæc vel cum periculo capitis persequi destinat. *

⁸ Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda simile? quid contra hanc Helene, quid Venus posset? Ipse Paris

⁹ Dearum liuidinantium ¹⁰ iudex, si hanc ¹¹ in comparatio- ne vidisset ¹² tam petulantibus oculis. & Helenem huic do- nasset, & Deas. Saltem si permitteretur osculum capere, si illud exæste ac diuinum pectus amplecti, forsitan rediret hoc corpus ad vires, & resipiscerent partes veneficio, ere- do, sopitæ. ¹³ Nec me contumeliæ lassant: ¹⁴ quod verbera- tus sum nescio: quod eiectus sum, lusum puto. ¹⁵ modò re- dire in gratiam liceat. *

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. XCVII. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Scorteam fascinum*) γαλλόν: Sui. J. γαλλοί, μίρια δερμάτινα. ἀδοθέν σκώτιον. ὕπερον δὲ ἐκ δερμάτων ἐρυθρῶν. I. à Vov.

2 *vrticæ trito semine.*) Isidor. Etymo- log. libro 17. c. 9. Vrtica vocata, quòd tactus eius corpus adurat. Est enim igneæ omni- no naturæ, & tactu perurit: vnde & pruri- ginem facit. Hæc *κνίδωσις* apud Græcos pro prurigne. ER.

2 *Vrtica erit.*) Ouidius 2. de Arte a- mandi.

Sunt qui præcipitant herbas satyreia no- centes

Sumere, iudicis ista venena meis.

Aut piper vrticæ mordacis semine mis- cent,

Tritâs in annofo flaua pyrætra me- ro. F. PITH.

2 *vrticæ*) Iuuen. Sat. 11. Irritamentum Veneris languentis, & acres Diuitis vrticæ.

hinc Sat. 2. Hæc tetigit Gradine tuos vrticæ nepotes. id est, hæc prurigo. I. V.

3 *Cum abrotano*) Plinius. FR. PITH.

4 *Infra vmbilicum.*) Martialis: *Et prurii tamen vsque ad vmbilicū.* F. P.

5 *Aniculæ, quamuis solutæ mero ac li- bidine essent, tandem viam tentant, &c.*) Vfus eadem phrasi & supra. Nam cum so- lutus mero omissem ebrias manus, &c. Itè, *Premebat illa resoluta marmoreis clunibus* (ita enim cum Lipsio legendum) *aureum rthorum.*

Necnon Ouid.

Turpe iacens mulier multo resoluta Lyæo.

Idem in Arte:

Sentiat ex imis Venerem resoluta me- dullis

Fœmina-----

Neque aliovorsum illa quoque alterius loci improbitas trahenda:

Odi concubitus, qui non vtrinque resol- uunt, &c. I. DOV.

6 *Prehende furem clamant*) Leucip. li. 7. οἱ δὲ φησὶ σὸν ἰδὲ ἰστικὸν νομίζοντες ἀποδιδ- δρᾶσθαι, ἡ ἐβῶον τὰς ἐν ἡλικίᾳ τοῦ λ. ἑ. ὀδοῖ. F. PITH.

6 *Prehende furem*) formula eorum clamantium, qui furem insequabantur.

Briffon. Formul. lib. 8. ERH.

7 *Euasi tamen*) Tamen est ta- Fff 3

Iem. Gruter. Susp. lib. 5. c. 10. Barthius in Ceir. Virg. n. 335. ERH.

7 *Euaſi tamen.*] *Tamen est tandem.* Non. Marcellus, Gruterus Susp. libro 5. cap. 10. I. T.

8 *Quid huic forma habuit aut Ariadne aut Leda (simile?)* Similis huic locus alibi apud Niceram Choniatem, qui iam non succurrit. ANO.

6 *Dearum libidinantium.*) L. Litigantium, vel, *liuantium.* D. Gruter. Susp. lib. 1. cap. 12. *liuidinantiam.* vt fit, dearum æmularum & liuore laborantium. IN.

9 *Dearum libidinantium iudex.* (&c.) Quid, *Libidinantium*, faciat hoc loco, sanè non video. Quocirca frustra eos haudquaquã futuros arbitramur, qui *Litigantium* se legere nobiscum potius sunt præoptaturi: vel certè *Licitantium*, cum Lipsio. I. Dov.

9 *Libidinantium.*) Leg. *libidinantiũ*, vt fit, dearum æmularum & liuore laborantium. Gruter. Suspicion. lib. 1. cap. 12. ERH.

10. *iudex.*) quod iudicium vbi habitum obseruauit de Urbib. Stephanus: *ὅτι δὲ Ἰσπῶν ἐν τῇ ἰδίῃ Τρωϊκῇ Ἀλαζῆνι πρὸς τὴν ἑβρῶν, ἐν ᾧ παρὰ τὸν Πάριον ἔκειτο τὰς θεάς.* Pontanus. Not. in Macrob. lib. 5. c. 17. ER.

11. *Si hanc in comparatione vidisset, tam petulantibus oculis, &c.*) Ab eodem habitu sidera quoque ista plus quàm Circeia commédauerat & supra. *Et oculorum quoque mollis petulantia, &c.* J. DOVSA.

12 *Tam petulantibus oculis.*) Alibi: *Oculorum quoque mollis petulantia.* Rutilius Lupus ex Lycurgo: *Cuius omnes corporis partes ad nequitiam sunt dispositissime: oculi ad petulantem lasciuam.* FR. P I T.

13 *Nec me contumelia lassant.*) Epigram.

ὕβρις ἰπράσας ἔλυσε. μὲν τὴν ἑδέα μὲν δὲ ἀλάλῃ.

ὕβρις ἐμὲν ἐρέθει μᾶλλον ἐρωμανίῳ.

F. P I T.

13 *Nec me contumelia lassant.*) Tibullus:

Vltro contemptus rogat, & peccasse fatetur

Læsus, & inuitis ipse redit pedibus.

Idem:

Nil ego non patiar. nunquam me iniuria mutat.

Doufa F. ad Tibul. ERHAR.

14 *Quod verberatus sum nescio.*) Ouid. 2. de arte amandi: *Nec maledicta puta, nec verbera ferre puella Turpe.* IN.

15 *Modò redire in gratiam liceat.*) Vix dubito, quin & hic interponendi sint illi versus è Fragmentis:

Candida sidereis ardescunt lumina flammis.

Nam omnino, idem eos dicere cum eo quod Petronius hic vult, manifestum est. ANO.

C A P V T X C I X.

Torum ¹ frequenti ² tractatione vexaui, amoris mei quasi quandam imaginem. *

Non solum me numen, & implacabile fatum Persequitur. prius ³ Inachia Tyrinthius ira

Exagitat us, onus cæli tulit: ante ⁴ prophanam Iunonem Pelias sensit: tulit in scius arma

Laomedon: ⁵ gemini satiauit numinis iram

Telephus: & regnum Neptuni pauit Vlyxes.

Me quoque per terras, per cæni Nereos aquor-

Hellespontiaci sequitur grauis ira Priapi.

* Que-

*

Quærerè à Gnythone meo cœpi, num aliquis me quæsisset. Nemo, inquit, hodie, sed hesternò die mulier quædam haud inculta ianuam intrauit: quumque diu mecum esset locuta, & me accersito sermone lassasset, vltimò cœpit dicere, te noxam meruisse, daturumque ⁷ seruiles pœnas, si læsus in querela perseuerasset. *

Nondum querelam finieram, cum Chrysis interuenit: ⁸ amplexuque effusissimo me inuasit, & ⁹ Teneo te, inquit, qualem speraueram: tu desiderium ¹⁰ meum, tu voluptas mea, ¹¹ nunquam finies hunc ignem, ¹² nisi sanguine extinxeris. *

Vnusex nouitiis seruulis subito accucurrit, & mihi dominum iratissimum esse affirmavit, quod biduo iam officio defuissem, rectè ergo me facturum, si excusationem aliquam idoneam præparassem. Vix enim posse fieri, vt rabies irascentis sine verbere confidat. *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCIX. T. PETRONII SATYRICON.

1 *Orum frequen. tractatione vex.)* Ausonius.

Defectos sic fama viros, vbi casta libido

Femineos cætus, & non sua bella læcessit.

Irrita vexato consumere gaudia lecto.

FR. P I T.

2 *frequenti tractatione*) Mart. l. II. c. 30. IV.

2 *tractatione vexaui*) Legend. *iactatione.* Iungerman. Vulgatam probant illa, quæ supra leguntur: *Premebat illa resolutæ: in armoreis ceruicibus aureum thorum.* Et iterum: *Vt experrectus pertrectaui gaudio dissipatiorem thorum.* ERH.

3 *Inachia Tyrinthius ira*) Valer. Flacc. libro I.

Protinus Inachis vltro Tyrinthius Argis, &c. ERHAR.

4 *prophanam Iunonem Pelias*) apud Scalig. in Catalect. legitur, *prophanus.* ER.

5 *Gemini satiauit numinis iram*

Telephus, & regnum Neptuni cauit Vlysses.) Resituo, *Pauit, à Pauendo,*

imò verò hercule à *Pascendo.* ne quid metiar, nimitum, quod (vti Plautus autumat) piscibus in alto pabulum præbuerit toties cum suis, tum sociorum naufragiis apud Homerum:

Nobilis, ac nusquam non famigeratus Vlysses.

vt non iniuria de ipso Romanus Philetas prædicasse iudicetur:

In mare cui soli non valere doli.

Quæ coniectura eò firmior videtur mihi, quoniam, *Satiauit*, video etiam antecessisse, Metaphoram sequenti huicce tantum non confinem ac geminam. I. Dov.

5 *satiauit numinis iram.*) al. *iras.* Silius lib. II. --- *neque enim satiauerat iras Dido.* --- Boethius l. 4. de Consolat. metr.

7. *satiauit iras.* vbi Sitzmannus in Not. numero 192. ERHAR.

6. *Hellespontiaci Priapi.*) ita Priapus vocatur etiam Arnobio libro tertio, &

Claudio libro primo in Eutrop. De tractu Hellepontii præter ceteros Balsamo Sexiæ Synodi canone 39. Sauaro Not. in Sidonium. Carmin. 23. Vide Schopp. Colletan. in Priapeia. ER.

6 Hellepontiaci.) Sidonius Apollin. Et te Massiliensium per hortos Sacri stipitis Arbitrator colonum Hellepontiaco parem Priapo. F. P. I. T. 7 seruales pœnas.) plagas & verbera. Bongarf. Not. in Iustin. lib. 1. ER. H.

8 Amplexu eff. & Teneo te.) Totidem propè verbis Heliodor. ἄπλοιοι τὴν τὴν ὄρα ἴσως, τὸ ἀδελφὸν ἐξήστῃ ο, κ, ἡ ἡλῶ, ἐχῶ σ: ὄρα ἴσως. Apul. M. I. lib. 8. Charitem non tenebis, non fructus nuptijs, lib. 2. Neque uanti tenere Fotidem. I. à Vov.

9 Teneo te inquit, qualem speraueram.] Apul. Metam. 10. Teneo te, inquit, teneo meum palumbulum, meum passerem. A. N. O.

9 Teneo te, inquit.) ἴσως πόσις, poetica in rebus optatissimis. Ach. Statius ad Catull. de nuptijs Pel. & Thet. Apul. Metamorph. lib. 5. Teneo te, meum lumen. Coluius in Not. ad lib. 10. Apul. Caesar apud Sueton. cap. 59. Teneo te, inquit, Africa. In Priap.

Prendam te tamen, & tenebo prensam. Q. Catullus de Theotimo amasio suo, Ibinu' questum, verum ne ipsi teneamur Formido: quid ago? da Venu' consilium. ER. H. A.

10 Tu desiderium, tu voluptas mea.] al. desiderium meum. Desiderium verbum est interdum amatorium: quo voluptas & deliciae & amores significantur. Apud Horat. quoque ex amoris erga Mæcenatem abundantia scriptum esse arbitror:

O desiderium & dulce decus meum. Et lib. 1. od. 14.

Nuper sollicitum qua mihi tadium Nunc desiderium curaque non leuis.

Et desiderij poculum, est poculum amatorium, vt Epod. od. 17.

Desiderijque temperare poculum.

Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 7. Vide Iureti Miscellan. ad Symmach. lib. 9. ep. 28. & Rob. Constantini Supplement. ling. Lat. ER. H. A.

10 Tu desiderium, tu voluptas.) D. Hieron. ad Nepotianum: Mel meum, lumen meum, meum desiderium, omnes delicias & lepores, & risu dignas urbanitates, & ceteras ineptias amatorum, in comædijs erubescimus, in seculi hominibus delectamur. I. à Vov.

10 Tu desiderium, tu voluptas.) Desiderium verbum amatorium, quo voluptas & deliciae significantur. Horat. O desiderium & dulce decus meum. & desiderij poculum, est poculum amatorium. Horat. Desiderijque temperare poculum. Turneb. lib. 26. cap. 7. vide Fr. Ercu Notas ad Symmach. lib. 9. epist. 28. A. N. O.

11 Numquam finies hunc ignem.] Non ab similitur Lencip. lib. 5. ἀρκεῖ μοι καὶ μία κεντρικὴ μικρὴ δέομαι ἑσθράκου πῶς πηλὸν πάντων νῆσον. ὁβίον μοι ἔστιν ὅτι πῦρ, Eustath. ἀλλ' ὅς ἂν ἀπ' αὐτῆς ἐρωτῆται πῦρ ἀκατέκλυτον. Zenod. οὐδ' αὖτε παύσειν ὅλο τὸ πῦρ ὅς ἂν. F. P. I. T.

12 nisi sanguine strinxeris id est me occideris. Pflugius. Voce sanguinis in obscœnis vsus est & Senec. Pater lib. 7. Controuerf. 5. Quod amica sua sanguinem misit. Et postibi: Facit quod facere solet: pro amatore sanguini suo non parcit. Iuuenal. Satyr. 1.

Accipiat sane mercedem sanguinis. nempe ex Medicorum doctrina non Aristotelis. Nic. Faber. Not. ad Senec. Controuerf. lib. 7. contr. 5. An sic capiendum & illud Plauti Bacchid. act. 3. sc. 1. vbi ait Lydus Pædagogus de meretricibus:

Apaga istas à me sorores, qua hominum sorbent sanguinem.

Et Curcul. act. 1. sc. 2. in fin. de amica: Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem.

vbi videatur Theocriti locus à Taubmanno annotatus. ER. H.

VAR.

CAPVT C.

MAtрона inter primas honesta, Philumene nomine, quæ multas sæpe hæreditates officio ætatis extorserat, tum ¹ anus & floris extincti, ² filium filiãque ingererat orbis senibus. & per hanc successionem artem suã perseuerabat extendere. ³ Ea ergo ad Eumolpum venit, ⁴ & commédare liberos suos eius prudentiã, bonitatiue credere se & vota sua. Illum esse solum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam salubribus instruere iuuenes quotidie posset. Ad summam, relinquere se pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, ⁵ quæ sola posset hereditas iuuenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiãque speciosissimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, simulauitque se in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt illi etiam ego puer viderer, non distulit puellam inuitare ad ⁶ Pigiciaca sacra. Sed & podagricú se esse, ⁷ lumborumque solutorum omnibus dixerat, & si non seruasset integram simulationem, periclitabatur totam penè tragœdiam euertere. Itaque, vt constaret mendacio fides, puellam quidem exorauit, ⁸ vt federet supra commendatam bonitatem; Coraci autem imperauit, vt lectum, in quo ipse iacebat, subiret, postisque in pavemento manibus, dominum lumbis suis commoueret. Ille ⁹ léto parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. ¹⁰ Cùm ergo res ad effectum spectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, vt spissaret ¹¹ officium. Sic inter mercenarium amicãque positus senex, veluti ¹² oscillatione ludebat. Hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne desidia consuetudinem perderem, dum frater sororis suæ ¹³ automata per ¹⁴ clostellum miratur, accessi temptaturus an pateretur iniuriam. Nec ¹⁵ se reiciebat à blanditijs doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque inuenit.

* * * * *
¹⁶ Dij maiores sunt, qui me restituerunt in integrum. ¹⁷ Me Ggg

curius enim, qui animas ducere & reducere solet, suis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, ut scias me gratiosorem esse quam Protefilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus sustuli tunicam, Eumolpôque me totum approbavi.¹⁸ At ille primò exhortuit: deinde, ut plurimum crederet, vtraque manu deorum beneficia tractat. * Socrates deorum hominumque * gloriari solebat, quod nunquam neque in tabernam conspexerat, nec vllius turbæ frequentioris cõcilio oculos suos crediderat. Ad eò nihil est commodius¹⁹ quàm semper cum sapientia loqui. Omnia, inquam, ista vera sunt: nec vlli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quàm qui alienum concupiscunt. Vnde²⁰ plani autem, vnde²¹ leuatores viuerent, nisi aut locellos, aut sonantes aère sacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut²² muta animalia cibo inescantur: sic homines²³ non caperentur spe, nisi aliquid morderent.

* * *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. XCIX. T. PETRONII SATYRICON.

1. **Nus & floris extincti**) Apul. Apol. **Noua nupta flore exolero.** Philo Iud. **Σπομαρανείσιν ὡς περ τινὸν ἀνδρῶν τῆς ἀκμῆς.** I. à Vov.
 2. **filium filiamque ingerebat orbis senibus**) **Ammianus lib. 14. de Romanorum de generi statu:** Nunc inanes flatus quorundam, vile esse quicquid extra vrbis pomeria nascitur, æstimant, præter orbos & coelibes: nec credi potest, quas obsequiorum diuersitate coluntur homines sine liberis Romæ, ut his qui patres sunt, tanquam in capita medicorum acerbius coelibes dominantur. **Tacitus Annal. lib. 13.** Romæ testamenta & orbos velut indagine eius capi. **Cicero in Paradox.** Quem nutum loqupulis orbi senis non obseruat? loquitur ad voluntatem, quicquid denunciatum sit, facit, assensatur, assidet, miratur. **Tacit. de Mo. lib. Germ. n. 4.4.** **Ramyr. Hypomne. ad Martial. lib. 2. epig. 32. nu. 1. & lib. 4. epig. 56.** **Lindenbrog. Obseru. in Ammian. li. 14.**

pag. 16. & lib. 28. pag. 399. Quibus hæc adde. **Ammian. lib. 28.** Subfidet aliqui curiosos homines, fenēs aut iuuenēs, orbos, vel coelibes, ad voluntates condendas allicientes eos technis miris: qui cum supremis iudiciis ordinatis, quæ habebant, reliquerint his, quibus morem gerendo testati sunt, illico pereunt. **Tertull. de Patientia:** Que occupandis orbitatibus omnem coacti obsequij laborem mentis adfectionibus tolerat. **August. de Heresib. cap. 87. de Abelonis hereticus:** Non miscbatur vxoribus, & eis tamen sine vxoribus viuere secte ipsius dogmate non licebat, &c. Nec vnquã eis defecit, vnde adoptarent, generantibus circumquaq; vicinis, & filios suos inopes ad spem hæreditatis alienæ dantibus liberent. **PAH.**
 3. **Ea ergo ad Eumolpū venit, & commēdare liberos suos eius prudentia, banitatiq; credere se, & vota sua.**) **Pronocabulū Suos,** aberata MS. potestq; etiam a libris nostris salua sententiæ integritate abesse. I. Dov.

4. Com-

4. **Commēdare liberos suos eius prudentia.**] filium & filiam. Solebant veteres non mulieribus, sed viris præceptoribus filias suas erudiendas instituendâque tradere vna cum filijs. Docet Iulianus in L. 4. D. vbi pupil. educ. & Vetus Inscript. **Pudens M. Lepidi libertus, grammaticus,**

Procurator eram Lepide, morésque regēbam

Dum vixi, mansit Casaris illa nurus, **Ræuardus Coniect. lib. 2. c. 19.** Quod vetustatis exemplum secutus **Carolus M.** qui filias suas æquē ac filios præceptoribus dedit informandas, ut memoriæ prodiderunt **Einhardus eius Cancellarius,** & **Alcuinus præceptor epist. ad Eulaliā Caroli ipsius filiam.** Sic **Hedwig** quoque **Sæuici Ducis** præceptore vsus est primum. **Constantinopolitano quodam magistro in Græcis diciplinis,** dein **Ekkēhardo Paratiño S. Galli monacho in Latinis,** quem admodum scribit **Ekkēhardus Iunior Sanct. gallensis in Casibus Monasterij.** ERH.

5. **Que sola posset hæreditas iuuenibus dari.**) **Cic. Offic. 1. Optima hæreditas a patribus traditur liberis omniq; patrimonio præstantior, gloria virtutis rerumque gestarum, cui dedecori esse nefas & vitium iudicandum est.** ERH.

6. **Pigiaca sacra.**] Non admodum dissimiliter **Leucip. libr. 5. ἡνδρόβου ἐν τῷ 21. τὰς τὸ τῆς ἀποδότης πύσθηρα.** F. PITH.

6. **pigiaca sacra.**) **Leg. pygiaca sacra,** id est, coitum, quod **pygarum** siue clunium vsus in Venere sit permagnus. **Schopp. in Priap. car. 18.** **An. leg. pygisiaca,** à **πύγις** quod tamen proprie est cum auerso coire. ERHAR.

7. **lumborumq; solitorū.**) **lumbi enim valentes & vegeti ad Venereim requiruntur.** **Schopp. Comment. in Priap. car. 18. & Verisimil. lib. 5. c. 16.** ERH.

8. **Vt sederet supra commēdatam bonitatem.**] **lego: commēdatam bonitatē.** Quod explicandum ex his duobus locis: **Venditq; amplexus, non commodas:** quod **supra dixerat.** Item: **Nam neque puero, neque puella bona sua vendere potest.** P. DAN.

9. **lento parabat imperio.**) **lento aduer-**

bialiter pro lentè. ER.

10. **Cum ergo res ad effectum spectaret,** &c.) **Hoc est.** Cum gaudia sua (**Lucretiana** saltè circuitione uti ut liceat mihi) toto corpore præfagiente, in eo iam Venus esset, ut hortum virginalem, & muliebria arua aspergine feminali confutum iret **Eumolpus.** Per Effectum enim plenam voluptatis robustæ, reque Veneriæ, consummationem honestissimi vocabuli ambage circumloquitur. **Patratur** dico idque ex dmi ipsius **Isidori** definitione obseruatum pol memoriter mihi. I. Dov.

11. **Officium.** **Oridius:**
At nuper bis staua Clide, ter candida Pitho.

Ter libas officio continuata mco est. **Propertius:**
 ----- **experta puella**

Officium tota nocte valere meum. FR. PITH.

11. **ut spissaret officium.**] **Venerium supra: Que multas sepe hæreditates officio ætatis extorserat.** **Theodor. Priscianus lib. 2. cap. 11.** loquens de ijs, quæ membra frigentia ad Venereim instant & erigunt: **Que per potiones accepta virile semper officium reparant.** ERH.

12. **Oscillatione ludebat.**) **Fest. Oscillū Santra** ait dici, quod oscillent, id est, inclinent, præcipueque in os ferantur. **Oscillantes, ait Cornificus,** ab eo quod os calare sint soliti personis, propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. **Seruius. F. PITH.**

12. **Oscillatione ludeb.**] **Seru. ad Virg. Georg. 2.** Erat autem iulus, quo impositi, transuerso tigno de arbore suspensio, alternis se mutuo submittebant. hinc **Tertull. de Pall. oscillū penduli impetus.** **Græcis α ὀσκα, Helych. Hyginus Mytholog. cap. 30.** I. à Vov.

12. **veluti oscillatione ludebat.** **Videndus Scalig. Castigat. in Festū, & Anlon. lectio. Pamelius in Tertullia. de Pallio, Balbus Catholico: Oscillum, quoddam genus ludi, sc. cum funis suspenditur de trabe, in quo pucri & puella sedentes impellantur huc illuc, &c.** ERH.

13. **Sororis sue automata.**) **Automata**
 Ggg 2

sunt confixa, aut confixiles machinae, vt Apul. uæ sua sponte mouentur. vel, vt Seneca, tabulata per se surgentia. Dionysia. Petron. hunc morum puellæ automata indigitat, quia dum eam meceniarius commouendo subleuat, αὐτομάτως, h. e. sua ipote & per se videtur surgere. Sinè αὐτομάτῃ quæcunque sponte & per se facta. vt αὐτομάτως αὐτὸς, αὐτὸς ἐκαστὸς πρᾶξαντες & αὐτομάτως αὐτοφύως, Philo Iconium libr. 1. ἕτε ἐρύττουσιν ἀλλὰ αὐτομάτῃ ἢ γῆ ῥοισι ἀναπύμπει ἑταί. I. à V.

13 Per sororis sue automata per clostellum miratur, &c.) Clostellum, diminutivum à Claustro: eadem formatione cum Plostello, Mostello, Castello, Rastello, quorum origo adeo in promptu, atque in confesso. Et mox. ANO.

13 Automata. Hefych. αὐτομάτως αὐτὸς ἐκαστὸς πρᾶξαντες, αὐτομάτως αὐτοφύως ἀνδρῶς. Seneca epist. 89. Pegmat. F. P. I. T.

13 Automata.) κενωσασαί.

13 Automata.) Glossæ: αὐτομάτῃ per se, iniussus, sponte. Hefychius: αὐτομάτῃ αὐτομάτῃ. Et Eustathio αὐτομάτῃ ἀνεπαύτως dicuntur αὐτὸς αὐτὸς ἐκαστὸς. Et αὐτομάτῃ ὄντῃ in Epigrammat. est non coactus, sed vltro susceptus: quod Hefychio αὐτομάτῃ Xenophonti Pæd. 4. & Aristoteli lib. 1. de Gen. anim. αὐτομάτῃ Budæus in Comment. ling. Græc. ERH.

14 Clostellum.) Glossæ: κλῆτρον, claustrum, clostrum Claudian. de Raptu Proserp. Stant ardua ferro Mænia, ferrati postes, immessaque necit Clostra chalybs-----

ita ibi legit veterrimus cod. MS. Bibliothecæ Schobingeranæ. ERH.

14 Per clostellum.) Seneca 7. de Benef. cap. 21. Per clostrum qua se commissura laxauerat. FR. P. I. T.

15 Nec se reieciat à blanditijs doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque inuenit. Videlicet implacabilis illa (Lice vltrix, anne Triphena?)

Que me per terras, per cani Nereos a- quor

Hellepontiaci sequitur merita ira Priapi. Presens heu nimium vindex in partibus illis, Quas finus abscondit: nam nec puero, nec amica, Nec mea Fratri in Pygiacis bona vendere possunt.

nedum vt Eumolpo, velut antea, totum approbare impostulem. De Triphena, ac Lica addidi: qua verò coniectura adductus? inquires hac scilicet, quod in superstitia illa Eucolpji cum Gytone & Eumolpo navigatione aurem in somnis Lica à Priapo vultam commemorerim iam antea: eumque serio cum Triphena per quietem admonitum, Eucolpium quem quærebant, eiusdem Dei opera ac consilio maximè, in nauim suam esse perditum. quæ quidem res & iram vltoris Numinis aduersus hunc nostrum contra in Tarentinum negotiatorem illum, eiusque vetricem omnium foeninarum (vel Eumolpo teste) formosissimam studium diuinum presens: ac pro vitiam voluntatem nobis, velut in tabella, plenissimè simul ac planissimè ostendat. Quid enim? Caue Polyænum istum diuersum esse ab Eucolpio illo priore existimes: nec mirere, si vnum fugitivum caput aliter atque aliter pro tempore & loco duarum personarum manus partisque sustineat pariter. Ita enim rem natam intelligas velim, vt Scenæ seruendum fuerit. vultque illud & quasi quotidianum nomen suum Eucolpio commutandum. Cui bono? inquires. Nimio verò, quo integra videlicet simulatio seruarentur, vt que fallere facilius inter ignotos posset: quippe cuius rebus minimè conducebat, antea actæ vitæ suæ flagitia Crotoniatibus innotescere, Introciniaque ac cædes, & inquietem illâ obscoenæ ad arenam damnationis, tum fugæ, ac tot adulteriorum infamia conscientiam dispallescere in vulgum: fallaciãque ex prescripto consilij communis callidissimè insututam inuidiosa conditione à peregrè aduentantibus denudari: atque ita inchoatam Tragœdiam personis capiti detractis indignissimè subuerti. Cuius adeo rei

rei periculum non erat, quam diu quidem Eucolpius mutato nomine Coranis illis, Galla credulitate tumidis, pro suppositio nescio quo Polyæno, quem perbellè sese esse assimulabat.

Et Titulo, & specie ignorabilis obicere- tur. ANO.

16 Dii maiores] Seru. ad illa Virg. lib. 3. Aen. Cum socio nato, & magnis diis. Macrob. Satur. libr. 3. cap. 4. Schol. Apollon. Arg. lib. 2. Sect. 25. Sed de his aliàs. I. à Vov.

17 Mercurius qui animas duo. & red. solet.] Hora. de Merc. Tu pius latas animas reponis Scab. Hinc Græcis Περσπαιθ: apud Eurip. Ajax, vbi se interimere gestit: καλὸ δ' ἄμα πομπῶν Ἐρμῆ χόρον ἐν ἄθ' κοίτῃ. Aristid. lib. 2. νεσόν τας δὲ ἀναγῆ (ἐρῆς) ἐστὶ τὸ ψυχόμαθ νενοισαί. Luc. dial. mortuor. Lutatus ad Stat. Theb. 4. Phornutus lib. 4. I. à Vov.

17 Mercurius, qui animas ducere ac reducere) Vnde Mercurium vocat Horatius, Orci satellitem, libr. 2. Od. 18. vt Græci Ὀρχοπομπον, cui responderit illud Apuleianum, animarum vector. idem enim est hic ducere & reducere, idem vehere & reuehere. Horatij verba sunt:

---Nec satelles Orci Callidum Promethea ---Reuexit auro captus.

Scip. Gentilis Append. Notar. ad Apul. num. 34. Ab hoc officio Mercurius fuit. Περσπαιθ dictus. Ajax apud Sophoclem suo se ense transfururus: καλὸ δ' ἄμα Πομπῶν Ἐρμῆ χόρον. ἐν μακρῆισι vbi Scholiast. Vocatur etiam ψυχολογός, Hefychius, ψυχολογός ὁ κατὰ τὸν τὰς ψυχῆς εἰς ἄθῃ. Mercurius apud Homerum, τὰς ψυχὰς κατὰ τὸν αἰθέρα. Nec non & νεροπομπος. L. claud. d. i. me ἄν τὸ τε τὸ Πλάτωνι ψυχολογῶν ἢ νερον πομπῶν ἐν. Vnde apud Homer. οὐ ψυχῆς μνηστῶν κατὰ γῆ: & apud Virgil.

---Virgam capiens animas vocat Orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittit.

Et hoc est, quod Arbitr ait, ducere

ac reducere. ERHAR. 18 At ille pri. exhorr.) Claudianus. vinci patiare rogamus: Sic uxor, sic mater eris: quid lumina tingis? Virgo, crede mihi, quem nunc horrescis, amabis.

Viraque manu) Martialis: Hac utraque manu complexus, adsereroto. F. PITH.

19 cum sapientia loqui) i. e. philosphari. ERH.

20 plani) πλανοί, circulatores, impostores, homines vagabundi, fallaces, ἀποπλανοί, insigni verlutia præditi, quales fuerunt Ce: hifodorus & Pantaleo, & Matras apud Alexandriam, de quibus Athenæus, libro 14. Cicero pro Cluentio, Hic ille planus improbissimus, quaestu iudiciario passus. Tales hodie apud nos in hac vrbe frequentes circumforanei medici autem, qui D. Cypriano implanatores. Balbus Catholico, Implanare, decipere, vel in errorem ducere. Sirach. cap. 15. Non dicas, ille (scil. Deus) me implauit: non enim necessary sunt ei homines impij. Et cap. 34. Qui implanatus est, abundat nequitia. Vox item Pliniana & Horat. ERHAR.

21 lenatores) Leuare est rapere, abducere. Sidon. libro 7. epist. 2. Leuat diuitem coniugem pauper adamat. item abigere. Gregorius Turonens. Histor. libro 6. cap. 45. leuantes pecora. item furari. Idem libro 7. cap. 4. Thesaurarj leuauerunt aureum missorium. In Legib. Gothor. libr. 8. titulo quinto. Si porci ad pastum in glande suscepti ante decimas ditas furto leuentur. Possit etiam legi lauatores, id est, fares. Acro. in Horat. epist. 17. libr. 1. Lauerna dicta à lauando: nam fures lauatores dicuntur. Sauaro ad Sidon. In vet. Glossar. Leuare, planare: & lenatores, planatores exponuntur. ERHAR.

21 Vnde lenatores. viuere] Vetus Poëta:

: Gracule consueta lenandi callidus ar-

21 *Leuatores*) Nullibi istud vocabuli legere memini, nec quod vetus Glossarium habet. *Silatarus*, αλατ. F. PITH.

22 *Sicut muta animalia*] Xenoph. κρο. αιδ'. πρὸς γὰρ τοιαύτων ἔστιν, ὅσον ἄρ' ἐστι τις κῆρας ἐν θήρᾳ ἀνεκκαλεῖτο ἀεὶ τῆ κλήσει. F. PITH.

22 *muta animalia*) *muta*, ἀλογὰ irrationalia. vide Goldasti Notas ad Valerianum edition. Roueriana. ERH.

23 *Non caperentur spe*) Suprà, *spe præda moratur in scopulo*. Seneca. *Et fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur*. F. PITH.

CAPVT C I.

ENCOL-
PIVS.

EX Africa naus, vt promiseras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. ¹ Captatores iam exhausti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam suam. * *

EVMOL-
PVS.

Omnes qui in testamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, si corpus meum in partes conciderint, & astante populo comederint. ² Apud quasdam gentes scimus adhuc legem seruari, vt à propinquis suis consumantur defuncti, adeo quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quod carnem suam faciant peiorem. His admoneo amicos meos, ne recusent quæ iubeo, sed quibus animis deuouerunt spiritum meum, eisdem etiam corpus consumant. Excæcabat ingens fama oculos, animosque miserorum.

Gorgias paratus erat exsequi. *

De stomachi tui recusatione non habeo quod timeam, sequetur imperium, si promiseris illi pro vnius horæ fastidio multorum bonorum pensationem. Operi modo oculos, & finge te non humana viscera, sed ³ centies festertium comessè. Accedet huc, quod aliqua inuenimus ⁴ blandimenta, quibus saporem mutemus. Neque enim vlla caro per se placet, sed arte quadam corrumpitur, & stomacho conciliatur auerso. Quod si exemplis vis quoque probari consilium, ⁵ Saguntini oppressi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. ⁶ Petauij idem fecerunt in vltima fame, ne quicquam aliud in hac epulatione caprabant, nisi tantum ne esurirent. Cum esset Numantia à Scipione capta, inuentæ sunt matres, quæ liberorum suorum tenerent semesa in sinu corpora. * * *

Licet

Licet mulierum verbalibus undis, &c. Sola est Satyra: que modum imponit furentibus. ⁷ Scilicet Petronina subit Albutia: hac enim adlubente, & Plautina Saurca dominatus obdormit, & Sulpicilla Ausoniana loquacitas depricit, Sallustianaque Sempronina, quamuis præsens sit, melos raucescit.

* * *

VAR. AVT. COMMENT. IN CAP. C I. T. PETRON.
SATYRICON.

I *Captores iam exhausti*) hæreditæ, qui alienis patrimoniis inhiant. Suprà: *Quid si callidus captator exploratorem in Africam miserit*. Infra: *Ne quid aliud in hac epulatione captabant, nisi tantum ne esurirent*. Ait, iam exhausti, id est, ducti lusique muneribus suis. Rader. ad Martial. lib. 9. epist. 35. ERH.

² *apud quasdam gentes*) de Hibernis Strabo lib. 4. de Scotis, D. Hieronym. lib. 1. contra Iouinian. De Padarum gente Indica Ioan. Boëmus de Morib. gentium, lib. 2. cap. 8. De Scythicis gentibus, vt Massagetis, Issedonibus, Anthropophagis, idem cap. 9. De Galatis, lib. 3. cap. 22. De Tartaris, d. l. 2. cap. 10. ERH.

² *Apud quasdam gentes*] Tertul. Apolog. cap. 9. *Aut apud quasdam gentes Scytharum defunctum quemque à suis comedi*. Lucian. αὐτὸ πρὸς. Solin. Similis immanitas Massagetarum. Tertull. lib. 1. aduersus Marcionem. Hieron. aduersus Iouinian. 2. *Massageta miserrimos putant qui egrotatione moriantur, & parentes, cognatos, propinquos cum ad senectam venerint, iugulatos deuorant*. Theodoret. Sermone 9. qui est de LL. Strabo lib. 2.

² *Apud quasdam gentes scimus adhuc lege seruari, vt à propinquis suis consumantur, defuncti, adeo quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quod carnem suam faciant peiorem.* ¹ De Lege ista, & Gentibus, quarum exemplum Coranis suis, hoc est, Captatoribus Eumolpus imitandum proponit, plenius consulendus Solini Polyhistor. cap. 55. *Quod reliquum restat igitur, in*

Carnis vocabulo summam Latinitatis rationem à Petronio habitam, defunctorio ictu resoluendum non est. Etenim probè & signatè verbum rei conuenientissimum vsurpasse, fidem abundè facturus nobis Donatus illa ad Terentianam Heautontimorumenon explanatione: *Caro dicta est, eò quòd careat anima, & Caro proprie dicitur mortuorum. vnde & Excarnificare deductum, item Carnifex, pro eo qui Carnes ex homine facit*. Hactenus Donatus. Vnde animaduortas licet barbariem ac sordes nescio cuius Maximiani, qui vsque adhuc tamen pro principe ille Elegiographo Cornelio Gallo, non dico mihi,

Nec bardo iuueni, neque naris obæse, sed stolidæ imperitorum turbæ obtrufus. in cuius impurissimis, Carminibus, an criminibus dicam? hic quoque inter cætera Pentameter occurfus est tibi:

Carnis ad officium carnea membra placent.

Vt enim *Carnea membra* ista, pro carnosiss & succiplenis auctoritate Martialis, qui *Carnarius sum*, eodem ferè significatu princeps visus procudere, defensitate facultas sit nobis illud tamen qua ratione ferri possit, non video, *Carnis officium*, pro Venerea corporis oblectatione, reque Voluptatum positum esse apud eos vtique, qui Latine, quam Barbare loqui potius, vel scripitare se student:

Quis hac (cum Flacco dicam) sine qualiacunque Arridère velim: doliturus, si placeant spe.

*Deterius nostra. Belego, teque Gotalfi
Morosophorum inter iubeo plorare ca-
thedras.*

3 *Centies festertium comesse*] Mar-
tialis.

O *quanta est gula centies comesse!* F.
PITH.

4 *blandimenta*] *condimenta, condi-
turas.*

5 *Saguntini*] vide Andr. Schotti Not.
in Auctorem de Vir. illustr. numer. 42.
ERH.

5 *Saguntini*) Seneca Controu. Ne-
cessitas magnum humane imbecillitatis pa-
rrucinium est. Hac excusat Saguntinos
quod patres occiderint. Iuuenal. Satyr. 15.
eiusque interpres.

6 *Petauij*] De *Petiliis* Livijs libro
23. Polib. lib. 7. Valerius Maxim. libro
6. De *Petauiis* aut *Petausis* nescio quis.
F. PITH.

6 *Petauij*] Putean. *Petiliis*. Frontin.
libro 4. cap. 5. Livijs lib. 23. F. I.

6 *Petauij*] Legend. *Petelini*, de qui-
bus Frontinus libro 4. Stratagem. cap. 5.
Athenæ. Dipnosophist. lib. 12. P. DAN.

7 Hactenus quasi per scrupos Petro-
nianos, atque (vt ipsi loqui amat) *gla-
rearum eminentium fragmenta* semical-
ceatos traximus pedes, myrmico & mo-
lesto incessu auctoris lineamenta atque
ordinem paginarum persequuti. quæ quæ-
quam interrupta oppido, nobis tamen
ad callem musteum quodammodo inue-
stigandum, præeunte clarissimo Pithæo,
ac veluti faculam ad spississimas tenebras
euincendas non sine successu, vel potius
successu cominus prælucente, semitam
aperire visa. nam absque illo manu-
ductore fuisset.

*Nox cæca ante oculos, nec Numinis ulla
vialis*

*Copia, nec misero Lucifer ulla e-
rat.*

Itaque parum absuit, qui cum *Depona-
no illo Carulli Municipi*,

*Præceps pessum ierim in lutum per ca-
putque pedesque.*

idque imprudentia locorum maximè,
etiam interdum obscura. Reliquum est,
vt quæ præterea à Veteribus passim in
exemplum adducta eiusdem nobis mon-
stratio, fumosam magis quam lucidam
facem quassantis, extra Satyræ huius ordi-
nem liberalissimè præiuit, suspensis
per timorem vestigijs casubundi porro
attentemus: haud quidem continenti fer-
rie (vt antea) sed verò saltuatim potius:
ne non reapse videlicet sic quasi per Sa-
tyram grassari iudicemur, ad destina-
tum finem properantes denique: qui
quò eueniat, Diis etiamnum in manu
est.

QVOD IGITVR FAVSTVM.
FOELIX, AC FORTVNA-
TVM FVAT cum Editori, tum
spectatoribus, vel (si multus) Arbitris,
locum quemdam Macrobianum, ab eo-
pte, quem dico, laudatissimo Tædigerō
nostro in rem præsentem laudatum, præ-
mittere stat sententia: in quo perexi-
guam, imò duarum modò literularum
Præpositionem soleo desiderare, rectè,
nec ne, viderint doctiores, atque in pri-
mis ille, cuius nomen (Sanctum nobis
in perpetuum futurum) edisertauimus
modo, inter Arbitri nostri Arbitros,

*Quantum est, aut erit, aut fuit prio-
rum.*

citra controuersiam consultissimus. nam-
que vt nunc legitur: *Auditum mulcent*
(de fabularum ratione institutus hic fue-
rat sermo) *velut Comædiæ, quales, Me-
nander eiusve imitatores agendas dederunt,
vel argumenta fictis casibus ama-
torum referta, quibus vel multum esse
Arbitrum, vel Apulcium nonnunquam
luisse miramur.* ferri quî pote? At
verò modica tantum Præpositionis ac-
cessivæcula fiat, iam omnia in procliu
existent. Sed rem vide: *Vel argumenta
fictis casibus amatorum referta, in qui-
bus vel multum esse Arbitrum, &c.*
Nam & in Cicerone: *Multus in eo fuit,
siue, in ea re:* & Sallustio: *Multus
in opere, etiam cum fauentia lectita-
mus: &*

*mus: & Græcos τὸ πολὺ consimiliter
vsurpantes.*

*Haud veniam modò, sed laudem me-
ruisse fatemur.*

Monendus Lector sequente pagina,
in notabili illa Fulgentij Censura, Plau-
tinum Sauream, ne vir esset, præpo-
sterè à Lutetiano Librario persuasum.
Sic enim inibi:

7 *Scilicet Petroniana subit Albutia:
hac enim adlubente & Plautina Saurea
dominatus obdormir.* Saurea autem Ser-
uus dotalis in Agnaria apud Plautum,
quem de communis dominæ sententia
domino ipsi suo dominantem more suo
concinnat Comicus. Vnde merito Her-
cule *Dominatus* eius à Fabio Planciade
haud obscurè incelsitur. Proinde è fœ-
mina in marem, me vindice, denuo
tandem transire vt possit *Dominator* iste
Atriensis Demaneri, iterum dico om-
nibus, generis rationem ante omnia
commutandam: ne, exemplo Petro-
niani Alcyli, à sexu ipse suo fugisse
videatur scilicet. Cæterum quæ hic *Al-
butia* vocitata Petronio, eandem cum
Albucilla Taciti esse (nisi & illic fortè.
Albutina *καρπιτικός* scribillandum) faci-
lè adducor vt credam, ob has notas
maximè, quibus ipsam Historicus ille
insignem magis, quam honestam facit,
ita scribens sexto Annali suo: *Dein
multorum amoribus famosa Albutilla,
cui matrimonium cum Satrio Secundo
coniurationis indice fuerat, desertur im-
pietatis in Principem, connectebantur
vt consij & adulteri eius, Gn. Domi-
tius, Vibius Marcius, L. Arruntius, &c.*
& quidem hoc ipso facilius, quòd Sal-
ustianam Semproniam, eiusdem perè
farinæ matronam, statim porro ibidem
subiungat Mythologicus ille scilicet.
Mirum verò in vniuersa hac Fragmento-
rum Farragine nec vestigium, quod
aiunt, nec volam elegantius illius (quam
in capse muliere tantopere ab amato-
ribus expetitam agnoscere videtur Pian-
ciades) imò ne nomen quidem, quod
minimum fuerat, vsquam locorum com-

parere. Sed profectò verum erit, id
quod iam inde ab initio *Præcidaneor-
um* meorum conquestus sum prius:
vix decimam miscelæ huius operis par-
tem in manus nostras peruenisse. nam
quî pote? quum neque de *Crebro illo
latratore Trifauca*, quem *Causidicum*,
seu *Rabulam forensium fuisse*, faciliè fi-
dem nobis (expertis inquis) facturus
erat Arbitr: neque de t. Regis illis ma-
nubiarum strucibus penes fugitiuum
(*Ascyrtumne an Encolpium?*) repertis. de
Allucitis eundem moretiantibus: aut qui-
nam Longuriones illi fuerint, quos nisi in-
clinatos non solere transire cryi tam Ne-
apolitanam, ex veteris Glossarij Petri Da-
nielis relatu cognoscimus, residuum nobis
quicquam publicæ calamitatis iniuria fe-
cerit. vt de *Petauri* interim *circumactu* nil
dicam: de *Tullia*, nescio quam *Regiam* si-
gnificante: de *Definitione Doli*, & *Malia-
pud Iudices*, (vt apparet) & quidem legiti-
mè instituta: de *Aumario*, in quod semet-
ipsum coniecerat *Eucolpius: de Myrrhino*
poculo, quod quidem ad libidinis concita-
mentum epotum sibi, profectus fuerat
Satyricus nosster: de *Sacerrimo illo Massiliè-
sium ritu*, in Pharmaci vnus verbenis ve-
stibusque sacris ornati, eoque cultu per to-
tam ciuitatem circumducti deuotum ac
succidaneum caput vniuersam pestilentie
publicæ contagionem à se desipientium
atque execrantium quam longissimè: po-
steaquam ille inopia ac necessitate (quas
venter erumnas creat) ad extrema compul-
sus, in saginam se conijcere non dubitasset:
alendum antea, quasi in *apula*, publicis
& purioribus cibus, & quidem per an-
num integrum, offerens locansque sese: at-
que inde *Piacularis Victimæ* in morem
depromendum ad lanicam porro, aut sa-
xo deturbandum in maximam malam cru-
cem. *vt fiat illud*: Vnum pro cunctis dabi-
tur caput, cui ritui ea quoque consona,
quæ lib. xix. de Carthaginiensibus narra-
tur à Iustino, quemnam denique *Furentem
illum fuisse suspicabimur, qui ad periculum
vsque* (id quod ab Acrone refertur) *polli-
cem arrojerat sibi*. de quibus omnibus si-
gna

gillatim in extraordinarijs Fragmentis istis mentio non infestua, & quasi gustus quidam præbitus nobis, si tamen *Gustum* appellare possis, minuta nescio quæ Analecta (quorum nec pes, nec caput in tanta vspiam vastitudine compareret) & quasi rameta quædam Petroniana de copiosissimis Epulis residua nobis modò: quæ Passeri-

ni prandij reliquias vix æquare posse videantur. ANO.

7 *Albutia.* Meminit *Albucilla* multorum amoribus famosa Corn. Tacitus lib. 5. quæ & ea fortasse fuerit, de qua *Fulgentius* lib. 1. Mytholog. in præfatione scribit Petronium Arbitrum carmen amatorium lusisse. P. D A.

CAPVT CII.

MAssilienses, quotiens pestilentia laborabant, vnus se Mex pauperibus offerebat alédus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic postea² ornatus verbenis & vestibus sacris, circumducebatur per totam ciuitatem cum exsecrationibus, vt in ipsum reciderent mala ciuitatis: &⁴ sic proiciebatur.

* * *

*Candida sidereis ardescunt lumina flammis,
Fundunt colla rosas. &^a cedit⁵ crinibus aurum,
Mella purpureum depromunt ora ruborem,
Lactæaque admixtus sublimat pectora sanguis:
Ac totus tibi seruit honor, formæque Dearum
Fulges, & Venerem caelesti corpore vincis.
Argento stat facta manus, digitisque tenellis
Serica fila trahens preciososamine ludis.
Plainta decens modicos nescit calcare capillos,
Et dura ladi scelus est vestigia terra
Ipsa tuos quum ferre velis per lilia gressus,
⁶ Nulli sternuntum leuiori pondere flores.
Guttur a nunc alie magnis monilibus ornet,
Aut gemmas aptent capiti: tu sola placere
Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum
In te cuncta probat si quisquam cernere possit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thalia
Ad vocem tacuisse reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miseros telum iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo sanabile ferro,
Sed tua labra meo sauum de corde dolorem
Depellant, morbûmque anima medicaminis huius*

a cedit de crinibus aurum.
Encolpius ad Albutia.

*Cura fuget, nec tanta putres violentia nervos
Dissecet, atque tue moriar pro crimine caussa:
Sed si hoc grande putas, saltem concede precanti,
Vt iam defunctum niueis ambire lacertis
Digneris, vitæque mihi post fata reducas.*

* * *

VAR. AVT. COMMEN. IN CAP. CII. T. PETRONII SATYRICON.

1 **M**Assilienses quorians pestilentia.) ex *Serui* Honorato ad verum lib. 3. *Aeneid. Auri sacra fames.* P. D A.

1 *Massilienses.* Gallis vniuersum adtribuit *Lactantius Placidus*, cuius verba superius adscripta leges ad illam Satyrici vocem *Pharmace.* ERH.

2 *Ornatus verbenis.* Harum vsus vulgariss. in sacris. Apul. Apol. *Si posueris donum aliquod, si sacrificaueris, si verbenam sumferis.* Eurip. *Alcest.* IN.

3 *Vestibus sacris.* Infulis. nam ea & hostiarum & sacerdotum. *Fest. Glossæ.* Infula, sacerdotalis vitta, in *isdem*: Infulat, propiciat. *Emporius de loco comuni.* Inspiciendi sunt personarum habitus, vt sacerdotis vitta & infula. *hinc Seneca Agam.* Sacrata infula. *Florus lib. 4.* Quæ omnia velut infula in destinata morti victimâ congebantur. *Sueton. Calig. cap. 27.* Alterum qui se periturum pro salute tua voverat, cunctantem pueris tradidit, verbenatum infulatûmque, qui votum reposcentes per vias agerent quoad præcipitaretur exagere. ANO.

4 *& sic proiciebatur.* puto leg. *profi-*

ciebatur, id est, sacrificabatur & immolabatur, & in partes dissecabatur, a verbo *proficior, proficeris*, cuius actiû est *proficio, cis*, quod in *porricio, posicio, prolicio*, perperam & corruptè mutatum passim apud bonos auctores reperitur. Est autem verbum antiquû sacrificantibus solemne, vt docet *Macrobius* lib. 3. *Saturn. c. 2.* apud quem vulgò malè *porricio* legitur *In vet.* Extrâ proficari atque ea adspicere. leg. spicere, veteri itidem verbo. *Idem Macrobius lib. 7. c. 12.* Hoc & in Pôto fieri videmus, in quo frustra quædam & (vt ita dixerim) proficiæ gelidæ feruntur contractæ de fluuiialium vel palustrium vndarum multitudine. P. DA.

5 *cedit crinibus aurum.* magnum veterum studium in flauo capillito. Auctor Lyrici, quod Cn. Gallo adscribit:

*Pande puella, pande capillulos
Flauos, lucentes vt aurum nitidum.*

Stattius 1. *Achill.*

-----*Fuluque nitet coma gratior auro.*

Barthius ad *Claudianum* nu. 2778. ERH.

6 *Nulli sternuntum.* Fortè *sternuntur*, aut *tanguntur.* ANO.

Petri Criniti Note ad Caput trigesimum octauum pertinentes, pag. 160.

Petrus Crinitus, magni illius Politiani auditor ac discipulus, inter cetera indultria atque ingenij sui facinora libros nobis comulures HONESTAE DISCIPLINAE Titulo honestos reliquit. In ijs, praeter Grammaticae rei ac verborum veterum tractationem, multa item ad Historias reconditiores pertinentia passi n lectitantibus occurrunt, quibus Sallustianum illud iure opti no occentari possit: *Fides sit penes auctorem*. Ea excipio modò, vbi non abs semet, sed verò ex certorum monumentorum relatu casci rui ritus, vel res etiam interdum gestas, curiosa felicitate conquisitas, recenset. quo in numero illud quoque (vti spero) memoria haud sanè indignum videri poterit, quod idem de *Virri ductilis*, seu *flexilis* inuentione, ea quae à Scriptoribus praefcis acceperat fide, nobis porro examinandum proponit, quae res quoniam miraculo affinis, eademque noitro quoque Arbitro digna aestimata, quam coniuualibus Trimalcionis sui festiuitatibus interponeret, ne nobis quidem aliena videri debet, quam paullo alius fusiúsque repetitam adductis vndique in vnum testimonij afferamus atque corroboremus in posterum. & quidem eò hercle curiosius, quod de gestae rei veritate ipse Plinius nonnihil vtique visus sub dubitare. Sic enim vnicus ille ac fidelissimus Naturae arcanorum scrutator lib. 36. cap. 26.

Erunt Tiberio Principe excogitata vitri temperamentum, vt flexibile esset: & totam officinam artificis ei abolitam, ne aëris, argenti, auri metallis praetia detraherentur, eaque fama crebrior, (restituio, celebrior) diu, quam certior fuit.

Vbi clarè Imperatoris nomen sub quo hoc ipsam acciderit, habes expressum, id quod vnum modò, culpa Exscriptoris puto, in Petroniano exemplo desideratur. Sed & Graecis verbis eiusdem Historiae narrationem aliquanto adstrictius à Dione pertractatam operæpretium fuerit cognosce-

re. eò magis, quòd nulla Historici eius mentio apud Crinitum. Tradit igitur Cassius iste, sed quasi pro comperto:

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τῆτον καὶ εἰς μεγίστην ἐν τῷ βίῳ, ἐπειδὴ ἀν' ἐτεροκλιῆς ἐστὶν ἡ θαλάσσιον δὲ τινὰ, πρόπον ἀρθώθη. ἀρχιτεκτων γάρ τις, οὗ τὸ ὄνομα Ἰδίδης οἶδε. τῆ γὰρ θαλάσσια αὐτῷ φθόνος ἔτι βίβριον ἔκ ἐπέπρεψεν αὐτὸς ἐς τὰ κοινὰ ἐστραφείων. οὗτ' οὐδ' ἔστι πάλιν ἀνομιλῆς, πῶς ἐμελλοῖς αὐτῆς περὶ θαλάσσιας, ὥστε μὴ συγκεκινθῶναι, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πίκουσι καὶ ἡμαίσις πάχει ἀελλασθῶν, στρονίσι δὲ παναχρόνεν αὐτῷ δίδουσι, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἐδραν ἀνθρώποις τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ἀσάμβροτος ἐπανήγαγε. τότε μὲν ὁ Τιβέριον καὶ εὐαίμασεν αὐτὸν καὶ ἐξελότῳησε, καὶ εἶπε μὲν ἐκ τῶν χρημάτων ἐτίμασε. εἶπε δὲ πᾶσι, ἐκ τῆς πίκου ἐξήλασε. καὶ εἰ δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν οἶον αὐτῷ, καὶ ἐκείν' ἀν' οἰκιστοῦ καὶ τῶν ποιητῶν, τὴν ἐκαστοῦ καὶ τῶν ἀλλοθῶν τε ἐξέπικουσε, καὶ εἰδὸς σδέν πῶς, ἢ σπυρίδεν τῆς τε χειρὸς εἰς τὴν φανθῶν, καὶ ἄλλοις ν' ἀγαθὰ ἔργα ἀποκρίναντο, ὥς καὶ συγγραμμάτων εἶπε τῶν τοῦδε αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

Meminit & Isidorus lib. 16. cap. 15. his verbis:

Fertur autem sub Tiberio Casare quendam artificem excogitasse vitri temperamentum, vt flexibile esset & ductile. Qui, dum (s. cum) admissus esset ad Casarem, porrexit phialam Casari. Quam ille indignatus in pavementum proiecit. Artifex autem sustulit phialam de pavemento, quae complicauerat se, tanquam vas aeneum: deinde malleum de sinu protulit, & phialam correxit. Hoc facto Casar dixit artifice: Numquid (s. ego Numquid) alius scit hanc condituram vitrorum? postquam ille surans negauit alterum hoc scire, iussit eum Casar decollari, ne, dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, & omnium metallorum praetia abstraherentur.

pro

pro quo, *Detraherentur*, antea dixerat Plinius, & mirum, nō ita corrigendum in hoc Isidori loco. Omnium verò disertissimè Ioannes Salisberienfis, quamuis ab exemplis supra dictis in partem nonnihil dissentiens, libro *de Nugis Curialium* 4. capite 5. qui *Polycraticus* inscribitur, non quidem de suo, ne quid erres, sed verò de alieno (id quod Corniculæ isti cum factioribus illis semipræfciis. Solino puta, Macrobio, Isidoro, atque aliis eiusdem farinae mangonibus commune) solens vtique, praesertim de Satura Arbitri nostri, quam ex hac ipsa eiusdem ediffertatione auctiorem porò instructioremque suo loco, hoc est, Trimalcionis cœnae reddas licebit:

Apud Petronium Trimalcio refert fabrum fuisse, qui vitrea vasa faceret tenacitatis tante, vt non magis, quam aurea vel argentea frangerentur. Cum ergo phialam huiusmodi de vitro purissimo, & solo, vt putabat, dignam Casare fabricasset, cum munere suo Casarem adiens admissus est. Laudata est species muneris, commendata manus artificis, acceptata est deuotio donantis. Faber verò vt admirationem inuentium verteret in stuporem, & sibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, peritam de manu Casaris phialam recepit, eamque validius proiecit in pavementum tanto impetu, vt nec solidissima & constantissima aëris materia maneret illaesa. Casar autem ad hæc non magis stupuit, quam expauit. At ille de terra sustulit phialam: quae quidem non fracta erat, sed collisa, ac si aëris substantia vitri speciem induisset. Deinde martiolum (leges, marculum) de sinu proferens, vitrum correxit aptissimè: & tanquam collisum vas aeneum crebris ictibus reparauit. Quo facto se cœlum Iouis tenere arbitratus est, eò quòd familiaritatem Casaris & admirationem omnium se promeruisse credebat. Sed secus accidit. Qui suum enim Casar, an alius sciret hanc condituram vitrorum. Quod cum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens, quia si hoc artificium innotesceret, aurum & argentum vilescerent, qua-

se lutum.

Et vt palam demonstrat, se quoque supra dictæ Historiæ fidem, non minùs quam Plinium, suspectam merità ac controuersam habere, subiungit suis verbis protenus:

An vera sit relatio & fidelis, incertum: & de facto Casaris diuersi diuersa sentiunt.

Quaternas (vt vides) Auctoritates produximus. Crinito duorum testimoniorum suffragijs superato, idque Petroniani honoris causa maximè, cuius an Salisberienfis iste pro rei merito, aut scriptoris etiam dignitate rationem habuerit satis, prudentioribus porò ingenijs considerandum relinquo: hoc vnum præstare contentus modò, potiore huiusce narrationis partem Auctori suo Arbitro acceptam referendam videri, non quæ ad sententiam tantum, sed verò quæ etiam ad dictionis simplicitatem, ipsamque verborum ambitum, tametsi itellis multò candidissimis nebulam à Britanni illius fullonia aspersam non negauerim: sed ita tamen vt pannum in purpura positum haud obscuris vtique iudicijs deprehendas. quemadmodum & libro *Polycratici* sexto, cap. 15. sub finem, vbi aliam quandam sententiam tacitè ac dissimulato auctoris nomine in vltus accommodat suos, verbi gratia:

Nam, vt dici solet, amor ingenij nunquam hominem diuitem fecit.

pro quo in Satyricon nostro inuenias:

Amor ingenij vauquam hominem diuitem fecit.

Denique initio Capitis sequentis, quis obsecro non videt latibulum furti quaesitum verbis illis:

Qui solas diuitias congerere curant, nihil in vita potius credi volunt via, quam ceteris pratulerunt:

qui quidem Petronianum istud memoriter commeminerit modo?

Deinde, qui solas exstruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi. Aquam quod ipsi tenent.

Panè præteritam inmemor, quòd prius monitum oportuit, ad cœnam quoque Tri-

malcionis alterum eiusdem Centonum sarcinatoris exemplum pertinere, à Fragmentorum Arbitri Editore, per incogitantiam credo, silentio prætermisum. Id verò libro III. cap. III. Policratici, quem dico, reperitabis huiusmodi:

Cœnam Trimalcionis apud Petronium, si potes, ingredi, & porcum sic gravi-

dari posse miraberis, nisi fortè admirationem multiplex, ignota, & inaudita luxuria tollat.

Ad quam *Cœnam* etiam retrahendum autumo Fragmentum minutulum, quod à Fulgentio Grammatico sub Petronij nomine citatur his verbis:

Postquam ferculum allatum est.

FRAGMEN-

FRAGMENTA

SVPERIORIS SATYRICI,

QVÆ QVIBVS IN LOCIS

reponenda sint, incertum est.

CAPVT CIII.

- EMPHITIDES 5 *Aegyptias choreas.*
1 *puella,*
2 *Sacris Deum parata,*
3 *Tinctus colore noctis*
4 *Manu puer loquaci.*
6 *Balneatricem.*
Pollice vsque ad periculum roso.
7 *Anus recocta vino.*
Tremantibus labellis.
8 *Iuuerunt se getes meum laborem.*

M *Emphitides puella, Aegypti choraulæ & crotalistræ in pretio erant* quod ex hoc loco patet. *puer manu loquaci*, est χειρονομῶν χειρῶν; & *anus recocta vino*, est crotalistræ. idem prope est in Epigrammate:

ἐλαβεὺς ἄλλῃ τῷ πῶς χειρονομῶντι.

Item,

ἢ πρὸς τοὺς ὀρχηστῆρας ἄριστοι

Scaliger ad Propertij lib. vi.

1 *Memphitides puella.* Ex Terentianus Mauro de versibus extremo. T. 1.

1 *Memphitides puella* Terentianus Maurus de Metris cap. *Iambus dimetrius claudius qui fiat*, ubi Nicolaus Brysæus in Annotationibus, Marius Victorinus Art. Grammat. l. 3. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico, *Memphitides*, id est Aegyptiæ, supra dicitur *pueris Alexandrinis*. ERHAR.

2 *Sacris deum parata* Deorum em-

ptæ. Ethnici superstitiosus suis sacris puellas mûsicas adhibebant. In Priape.

Cum sacrum fieret Deo salaci.

Conducta est pretio puella paruo.

Morem alicubi narrat & explicat Plautus ERHAR.

3 *Tinctus colore noctis* Isidor. lib. 19. c. 23. *Maurus habet tetra nox corporum.*

Lindembrog. No. in Catalect. VVinsbeckius in Parænesi ad filium;

Svverzer danne ein Sur.

id est, attior Syro vel Aegyptio, de quo hic Petronij versus capiendus. Goldast. Animaduers. ad VVinsbec. ERHAR.

3 *Tinctus colore noctis* Aegyptius tibi- bicus, qui in deliciis. Iuven. Sat. xv. e. *de virorum Saltatus nigro tibi- cino.* Apul. libro 1. Florid. de Indis: *in corpore colore est noctis.*

4. *Manu puer loquaci*] Luc. *οὐδὲ γὰρ ἴσμεν, ἀ κέω ἀνδρωπεῖ, ἀ παῖσι, ἢ ἄρῳ ἄλλῳ, ἀλλὰ μοι δόκει; (ἢ) χερσὶν αὐτῶν λαλεῖν.* Cyprianus de Spect. *Loqui digitis elaborat.*

4. *Manu puer loquaci*] est χειρῶν ἡ χαρῶν, & *Annus recocta vino*, est crotalistris. Idem propè est in Epigram. *ἔχουσα ἡδὴ τῶ πύχει χειρῶν οὐκ οὐκ.* Scalig. ad Propertium l. 4. Eleganter de his loquacibus digitis Philostratus Icon l. i. in Como. adèd ut etiam doceat, quomodo digiti collocandi sunt, ut consoni fiant. Verba eius hæc sunt; *Καὶ ἢ δεξιὰ τις δακτύλοις ὅσες ἀλμύρας, ὅσας περὶ μύλων πλεῖς ἐρᾶν πλῆττει ἐς τὸ κοίλιν, ἢ ὅσιν αἱ χεῖρες ἐξ ὀφθαλμοῦ, πλῆττει ἄλλῳ τῶν κομῶν.* Sidon. Apollinaris l. 9. ep. 13.

Digitis quibus canentes. Pariter sonante lingua. Qui tamen versus etiam aliter explicari poterunt. Meminit quoque loquacium digitorum A. Cassiodorus l. 4. Variar. ep. 51. *His sunt addita orci-stiarum loquacissima manu, linguosi digiti, silentium clamor, expressio tacita, quam Musa Polyntia reperisse narratur.* Sed addubito hucne pertineat is locus, an de his notis digitorum intelligendus potius, quibus taciti dicentes inter se loqui consueverunt Lindenbrog. Not. in Catalect. Nonnus Heliopol. in Dionysiac.

ἔρχοι φωνῆντι τύφω τιτάνια φῦτ πλῆν,

Γαυμύδι Ⓞ ἔρχοι μοι φῶν. Χερσὶν ἀφ᾿ ἡνίοσις πολὺ τροπα δακτύλα πᾶλλον.

Bylengerus de Theatro l. 1. cap. 43. Suetonius lib. 2. *Cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebant, precipue Manros & Syros.* Casaubon in Comment. quem vide, & Barth. fusè differentem ad Claudian. num. 1359. Ammianus lib. 18. *Ad nocendum emittit eos cūbi-cularios tam aduictos, ut in eis mīstretur*

vita secretioris gracilitate vocis semper puerilis & blanda, apud Principis (Constantij) aures nimium patulas, existimationem viri fortis inuidia graui pulsarent. Huius gracilitatis causa, sectio. Hos autè pueros castratos fuisse, eiusdem Ammiani verba, quæ ibidem subsequuntur, satis euincunt, *Horum & similitum odio inuadit veterem laudare Domitianum, qui minaciter interdixerat, ne inter terminos iurisdictionis Romana castraret quisquā puerum, quod nē contigisset, quis eorum ferret examina, quorum paucitas difficile toleratur?* Eos postea, mortuo Constantio, Iulianus successor aulæ exegit. Socrates Histor. Tripar. l. 6. interprete Epiphano Scholastico: *Expulsi que palatio eunuchs, tonsores & cocos. Eunuchs quidem, quia eius uxor obierat, postquam non duxit aliam.* Idem Ammianus lib. 12. de eodem Constantio: *Vxoribus & spadonum gracilentis uocibus & palatinis quibusdam nimium quantum additus. Manu loquaci, ut apud Salomon. Prouerb. c. 6. Annuit oculis, terit pede, digito loquitur.* ERHAR.

5 *Aegyptias choreas*] al. *Aegyptius choreates*, al. *Aegyptius choraulæ*. Aegyptij enim choraulæ & crotalistræ in pretio erant. Scalig. ad Propert. l. 4. Bernartius in Statij Syluar. lib. 5. in fi. Sauaro in Sidoni. libr. 1. ep. 2. Cantabant enim optime Aegyptij pueri, ideoque eos loquaces delicias vocat Statius. Trimalcio quoq; supra, propter excellentiam vocis, eos conuiuio adhibuit. Lindenbrog. Notis in Catalect. Hinc nata parœmia, *Ἀρῆσι Ⓞ ἀλμύρας*, in loquaces, à moribus horum puerorum: de qua vidèdi Suidas & Hesychius. Pueri choraulæ quoque in veteri Ecclesia apud Christianos adhibiti, de quibus Brovverus in Not. ad Fortunat. lib. 2. epigr. 10. Qui nomen hodiè que retinent, & à nobis Choralæ appellatur. Hugui-tio: *choraulæ: qui agis choream.* Pa-

pias: choraulæ, princeps chori, vel qui cum cannulis, id est, fistulis canit in oboro. Balbus: *choraula, qui chororum ducit, vel qui in choro cum cannulis cantat, qui aliter dicitur choraulæ.* ERHAR.

6 *Balneatricem*] ex Seruio ad versum lib. 12. *Æn. Auctor ego audendi.* ubi tamen videntur desiderari Petronij verba. Consulendi libri manuscripti Memmij, Tilesij, Loifelli, & aliorum.

7 *Annus recocta vino*] Ex Diomede lib. 3.

7 *Annus recocta*] eodem modo Catull. *Fuffitio seni recocto.* Scaliger.

7 *Annus recocta vino*] crotalistris.

Scalig. ad Propert. l. 4. Eodem modo Catull.

Fuffitio seni recocto. Scalig. ad Catullum. Diomedes lib. 3. Grammat. ubi videndus Cæsarius in Scholiis. ERHAR.

8 *Inuerunt segetes, &c.*] Terentianus Maurus de Metris, in VI. tomo hendecasyllabarū, & ibi Nicol. Brissæus in Annotat. Marius Victorinus Artis Grammat. libr. 4. fuffissimè. ERHAR.

8 *Inuerunt segetes*] & hunc versum videtur Terentianus indicare esse Petronij.

CAPVT CIIII.

1 *Triplici vides ut oritur*

2 *Trinia rotatur ignis, Velucrique Phæbus axe Rapidum 3 pererrat orbem.*

4 *Non bene olet, qui bene semper olet.*

5 *Animam nostro amplexam in corpore.*

6 *Qui vultur iecor intimum pererrat,*

7 *Et pectus trahit, intimaque fibras, Non est, quem lepidi 8 vocant Poëta, Sed cordis mala liuor 9 atque luctus.*

Ad libidinis incitamentū, 10 Myrrhinum se poculum bibisse.

11 *In aumatium memet conieci.*

Oborto 12 valgiter labello.

Totus ferè mundus mimum 13 videtur implere.

14 *Non duco contentionis funem, dum constet inter nos, quod ferè totus mundus exerceat hitrionem.*

— *O maxima 16 rerum Et meritò pietas homini tutissima virtus.*

— 17 *Horrificòque infestant murmure tigris.*

18 *Nam coitum me vernaes alucitæ molestabant.*

1 *Triplici vides ut oritur.*] Videtur eo alludere, quod Lunaris motus periodus triplex sit, vnde & Lunaris mensis triplicis generis. dicitur enim aut *ἑξήστος* seu *ἑξήστος* σελῶν, aut *συνὸς* Ⓞ aut *ἑσῆς*. D.F.

1 *Triplici*] ex eodem Terentiano quanquam horum versuum nonnull-

los Varronis esse Terentiani interpretes quodam Augustini loco innuere videtur. P. DAN I.

2 *Trinia*] id est, Dianæ, loquitur de Luna & Sole. ERHAR.

3 *Totum pererrat*] v. c. PITH. *Rapidum pererrat.* ERHAR.

4 *Non bene olet*] D. Hieronymus ad

Demetriadem de Virginitate seruanda: *Cinnatulos pueros & calami stratos & peregrini muris olentes pelliculas (de quibus illud Arbitri est. — Non bene olet, qui bene semper olet) quasi quasdam pestes & venena pudicitia virgo deuicit.* Aut memoria lapsus est Hieronymus, aut versum hunc Martialis ab Arbitro Petronio mutuatus est. Exstat enim apud Martialem in Næuolum. Plautus item scripsit *mulierem eam optime olere, qua nihil oleret quem admodum & Plinius scribit, eam aquam esse optimam, que nihil sapiat.* hec est enim natura aque. Erasmus in Annotat. ad Hieron. M. Tullius epist. ad Attic. lib. 2. *Quamquam ita tua horridula mihi atque incompta visa sunt, sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant, & ut mulieres ideo bene oleret, quia nihil oleant, videbatur.* Ad hæc verò Martialem parte aliqua respexisse, palam sit amplius intuenti;

Postume non bene olet, qui bene semper olet.

Id. verò ex Arbitro esse Hieronymus testatur. Cælius Rhodiginus Lect. Antiquar. l. 24. cap. 25. Ambo & Petron. & Martialis ex Plauto sumserunt Doufa Succid. pro Horat. Plautus Mostell. de vetulis incrustatis & interpolibus;

Vt sudor cum vnguentis confocauit, Ibidem olent, quasi quom vna, multa iura confuderit coquos.

Sauaro ad Sidonij li. 8. ep. 11. Bene olet, qui nihil olet. Diogenes cuidam habenti capillos vnguento delibutos: *Cave, inquit, ne de κεφαλήν σου οὐδὲ δὲ σουδία adducas.* Fama est quidam odor vitæ vnguentum & odores olēt mollitiem & nequitiam: *Quis autem tales viros non dicat mulieres?* Cic. de Catalinarijs pueris. Hora. Epod. Od. 12. Hunc versum B. Hieronymus laudat, Raderus ad Martial. li. 2. epigr. 10. ERHAR.

4 Non bene olet, qui semper olet Cic. ad Attic.

epistola ad Demetriadem de Virginitate seruanda. Qui versiculus apud Martialem quoque reperitur lib. 2. epigrammate 12. Sed & multa Petronius & Martialis habent inter se cōmunia, vt illud, *Ingeniosa gula est.* & de cœna Trimalchionis, cui apud Martialem lib. 3. epigramm. 4. Malchionis cœna prope est eadem. Adde Cæl. Rhodiginum lib. 7. cap. 27. P. D A N a.

4 *Cinnatulos pueros, & calami stratos, & peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri est, Non bene olet, qui bene semper olet: quasi quasdam pestes ac venena pudicitia virgo deuicit.* Hæc Hieronymi citatio doctissimi Pithœi coniecturam de ætate Arbitri nostri validissimè confirmat; ipsum nempe Martialis tempora antecessisse, imò planè eundem esse, quem inter paucos familiarium Neroni assumptum, tanquam *elegantia* ARBITRVM; testis est Tacitus. nam nisi ita esset, Martialem, non Petronium Pentametri istius auctorem; laudasset Hieronymus. quemadmodum & Papinium (vti opinor) Fulgentius lib. 1. Mythol. in sequentis Hemistichij relatione, vtrique Poëtę communis:

Primus in orbe Deos fecit timor.

si tamen Papinio, de Placidij Lutetij Statiæ Interpretis sententia (qui Hemistichium istud ab ipso Statio mutuatum Arbitrum vanissimè hariolatur) atate posteriorẽm iudicasset hunc nostrum, qua persuasione nihil absurdius vti que, aut stolidius.

Habes ibidem protinus, nempe pagina 85. Fragmentum eiusdem ab Istodoro Hispalensi Episcopo prolaram paulò aliter quàm in Etymologici illius contextu hodie eusum legitur, exempli gratia: D O V S A.

4 *Non bene olet, qui semper olet* Cic. ad Attic. *Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent, ita sepe ludunt, vt* Petron. *Bell'ria maxime mellita, qua mellita*

mellita non sunt.

5 *Animam nostro amplexam in corp.]* Priscianus lib. 8. *Similiter adminiculor, a culor, &c. amplexor, &c. plerique deponentia esse confirmant, ideo quia frequens usus eorum significatio est alicuius. Communia virò esse defendit, tum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua que petimus à diuersis colligere libris, exempla proferamus. Petronius: Animam nostro amplexam in pectore. ἄπειλε δὲ τὸν Lucillus: Quin amplexetur qui velit, ego non sinam me amplexier, amplexetur, ἄπειλε δὲ τὸν Cicero pro Roscio: Quo uno maleficio sce'era omnia complexa esse videantur. Idem lib. 11. Multa ex huiusmodi verbis inueniuntur apud antiquissimos participii præteriti temporis, tam alicuiam quàm passiuam significationem habentia, vt meditator, &c. sic etiam amplexor, amplexus, ἄπειλε δὲ τὸν ἄπειλε δὲ τὸν Petronius: Animam nostro amplexam in pectore. A deponenti participium passiuè, veteres secutus; enunciauit Parrhasius in Claud. de Raptu Proserp. l. 1.*

v. 10. *Cui vultur iecur*] Leg. *Qui vultur.* Doufa F. ad Tibull. Attius apud Cicero. 2. Tuic. & Seruius in Eclog. 6. pro vulture habet *aquilam.* Marcellus in epigr. 7. Martial. de Amphitheat. Ἀκλῆνορῆται Promethei vinciti, cuius iecur aquila depascitur; fabula. Animi grauiora παθεῖ, vt inuidiam, iram, odium, & similia his, rectè dixeris ferat se ipsas vorantes. Chrylostomus in epist. Pauli ad Rom. παρὲς ἡμᾶσιν ἡμῖν λέοντες, θυμῶν, ἄπειλε δὲ τὸν χαλεπὸς ἐχόντες ὀδόντας. Theodoretus in Θεοφιλέθ, de Theodosio: Ἀπαινεῖα δὲ καὶ ὕμνω διαχρῶντο αἰετῶν, τὴν ἄπειλε δὲ τὸν τὴν ὄρνυ καὶ τὴν ἀεζώνων τὰτ' ἀλλὰ δὲ ἰσχυρῆς θυμῶν κατενομήσει, Calaubon. Animaduert. in Athenæ. l. 1. c. 16. Lucretius lib. 3. ad rei Venereæ cupiditatem, animaque sollicitudines hanc fabulam retorfit, cum dicat fieri non posse omnino multa, quæ traduntur

de inferis, neque Tityum, si par iecur vniuerso terrarum orbi habuisset, perpetuum dolorem ita pati posuisset, sed per hæc animi curas antiquos significare voluisse, vt ab iis retrahamur. ita enim inquit;

Sed Tityus nobis hic est in amore iacentis
Quem volucres lacerant, atque exest
anxius angor,
Au alia quauis scindunt torpedine
curæ, &c.

Natalis Comes Mytholog. l. 6. ca. 19. Planè autem eiusdem notæ est & Macrobianum illud, *Vulturem iecur immortale condentem,* &c. Pontanus in Not. ad Somn. Scip. ERHAR.

6 *Cui vultur iecur vltimum pererrat, Et pectus trahit, intinâsque fibras, Non est, quem lepidi vocant Pictæ, Sed cordis mala, liuor atque luxus.*]

Ita lepidissima illa Parisiensis editio, contra Bapt. Pio placebat, *Tepidi,* hoc est, insuaues, insipidi, non inflammantes ardentem, lacertosè nec omnibus neruis rei scopum attingentes, qua lectioe nihil meliorem tepidius: ita vt in ipsum Pium potius, nec cœlum, nec terram, nedum scopum Petroniani acuminis attingentem. *insuauias ista eneruis,* quàm in *Pictas Fabulatores* cōuenire videatur. Quid mirum? quum neque ipse Scaliger (at quantum iaculator!) satis eius ὄχλος nobis hoc loco vel oculos, vel manum collimasse censeret possit, qui *Timidi* legit, quam scripturam editio quoq; Lugdunensis amplexa,

Haud timidi, vt tanto tibi cine suffundatam.

Ego verò post tot tãtãque pugnãtiã opinionum sententias, si quis correctioni quartæ locus est reliquus, nihil equidem addubito, quin ad istunc ce modum:

6 *Qui vultur iecur vltimum pererrat.]* Non abludunt hinc ista Eustathij in Odyss. α. ματρίασ ὁ ἀλεξανδρῶν καὶ τὴν ἰσορίαν ἄδλωγῶς ἐλεγε πρὸς

αινη μαθητων τιτρεφειν υπερ αυτο εαυτο εαδεις, ως και ζητειται φησι μεχρι τε νυν ε ματρε μαθητων, ε δε η θυμον εως η φθονος δαλεις, η λυπεω, η και τιωμικωτερον εμπασεις. Quæ magis etiam illustrando Petronio fecerint si legatur in ultimo versu *liuor atque luctus*, nō *luxus*. Alia quædam ad hunc locum diximus in Notis ad Tibullum.

6 Cui vultus iecur ultimum] ex Fulgentio Mytholog. libr. 2. in fab. de Prometheo. vet. cod. *iecor intimum*, quod probo. P. DAN.

7 Et pectus trahit] vetus codex Horatius, *Et quatit pectus*. P. DAN.

8 Tepidi vocant poeta] ita vet. cod. P. Pithæus *lepidi*, Scal. *imidi*. Baptista Pius in Comment. legit, *tepidi*, & exponit, insuaues, inspidos, non inflammantur, ardentur, lacertosè, nec omnibus neruis rei scopum attingentes. Putean. *trepidi*. sed *lepidi* ex Pithæi coniectura legendum videtur. P. DA.

8 Non est quem lepidi] Leg. *Non est quem Tityum v. p.* D. & Palm. Doufa F. ad Tibullum, *Non e. quem Tityi v. p.* ut *liuor* & *luxus* vulturi adsimulentur, quo modo ferè in Epigrammate Græco Antholog. II.

ὄρνειον ἠδ' ἰορμῶ κεκλημένοι ἀθλοῖσι ἀνδρες
ἀλλων ὀρνίθων βράματα γινόμενοι.
καὶ τὸ μὲν Τίτυόν κ' ἦν δ' ὄνο γ' ὕπερ ἔδυσαν.
ἡμᾶς δ' ἐζῶντας τέσσαρες ἀγροπτοί.

8 Non est, quem Tityum vocant Poeta, &c.] clausulam hanc suam conceperit Petronius. Atque hanc coniecturam mihi diuini illius Scaligeri hariatolatio haud timidè suggesterat iam olim quam quum postea ad horum versuum marginem iure, & quidem optimo, pto mica uti res erat solens adtexuiffem: ecce ab ipsis vsque Vipsaniensibus vulturem tibi, qui Tityum nostrum vsu facere ausus est suum, non quidem iecur illi, sed mihi coniecturam inuolans meam, qua

in re singulari sum fato, meapte culpa maxime, qui per fidè toties istiusmodi Laconibus libros meos pertractandi fecerim copiam.

Repono ibidem in Furij Comædiarum scriptoris exemplo, ita Gliconè meretricem (si qua Planciadi fides) loqui facientis:

8 Non est quem tepidi.] Leg. *Non est quem Tityum vocant Poeta*. Palmer. in Spicileg. quod Douze sublegit. vel potius: *Non est quem Tityi voc. p.* ut *liuor* & *luxus* vulturi adsimulentur, quo modo ferè in Epigramm. Græco Antholog. 2.

ὄρνειον ἠδ' ἰορμῶ κεκλημένοι ἀθλοῖσι ἀνδρες
ἀλλων ὀρνίθων βράματα γινόμενοι.
καὶ τὸ μὲν Τίτυόν κ' ἦν δ' ὄνο γ' ὕπερ ἔδυσαν.
ἡμᾶς δ' ἐζῶντας τέσσαρες ἀγροπτοί.

Doufa F. ad Tibull. cuius diuiniatio non displicet, licèt vulgatū sua quoque ratione probum. Pontanus Not. in Somn. Scip. Macrobb. ERHAR.

8 Vocant Poeta] Leg. *volunt*. Casaubon. in Athen. lib. I. cap. 16. ERHAR.

9 Liuor atque luxus] scribo, *liuor atque luctus*. Pontanus Not. in Macrobbij Somn. Scip. Tamen Henricus Longepressensis de malè fortunatis lib. 3.

Luxus edax, liuor macer, ardor cacus habendi,
Vastat opes, mordet optima, corda cremat. ERHAR.

10 Myrrhinum (se poculum] Leg. *myrinum*, id est, *murinum*, à *μυρ*, non à *μυρρα*, cuius admixtione amaresceret, cum fuerit delicata portio & ganeæ propria. Had. Iunius Animaduert. l. 5. c. 19. ERHAR.

10 Myrrhinum mihi adfer, quo virilibus armis occursem fortinacula.

Nam in editione Patiffonij, *Adfers*, legitur; sed perperam. DONS A.

11 In aumatum] sic Fulgentius: quanquam in vno v. cod. manuscripto legatur, *In πανταμιου*. an *πανμαχιου*?

χιου: in altero, *omacium*. Fortè, *πανμαχιου*. vnde *πανμαχία*, aprica, Arrian. lib. 8. P. DAN.

11 In aumatum] al. *aumatum*. suspicor, *automatum* legendum, ut locus significetur theatri, vel circi, vbi erat machinæ, quæ *automata* à Græcis vocantur, quæ sponte moueri videntur, & miraculo sunt. Turneb. Aduersar. lib. 26. ca. 10. ERHAR.

12 Oborto valgiter labello] vulgè apud Fulgentium, *Abraso valgia labello*. sed in vet. cod. & vet. Glossario legitur, *Oborto valgiter labello*. aliàs, *Abraso valgiter lauello*, in impr. cod. quibusdam. P. DAN.

12 Valgiter labello] valgi verbo utitur etiam Næuius & Plautus apud Nonium. Ch. Colerus Terentianar. epist. 2. Balbus Catholico; *Valgia* à *voluo* dicitur, quasi *voluia*, id est, *retortio*. Propriè enim labiorum obtortio est, quam *fasimus* quum alium deridemus. vnde *valgite*, est *reuertere*. Vide quæ supra ad illa Satyrici verba, commouebatur valgiter labra, attulimus. ERHAR.

13 Mimum videtur implere] Salisb. de Nug. Curial. l. 3. c. 8. *Vita hominis super terram tentatio est: que si proprietatis habet notam. In hac vitæ tentatione vel militia, licet sibi septem milia Dominus seruauerit, ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comædiam suam quodammodo respiciens, & quod deterius est, eosque comædiæ suæ insistant, ut in se, cum opus fuerit, redire non possint. Ita ibi leg. esse, non numerum, docuit P. Pithæus subcesu. l. r. cap. 17. Octauianus Augustus apud Sueton. c. 99. *Ecquid iis videretur mimum vitæ commo-dè transgisse*. ERHAR.*

14 Ex Ioannis Salisberiensis Polycratico:

14 Non duco contentionis funem, dum consuet inter nos, &c. Duccre contentionis funem, est velitari, siue altercari,

iurgiaque cum aliquo exercere super re quapiam controuersa. Quo etiam Horatianum illud perlubenter tra-xerim:

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.

utiturque eapsc metaphora Tertullianus. D. F.

15 Exerceat histrionem] Salisberies. l. 3. c. 8. *Vt ergo gentiliū figmēis piūm accommodemus audiuim, rerum omnium tragicus finis est. Aut si nomen comædiæ gratiofus est, non duco contentionis funem, dum consuet inter nos, quod ferè totus mundus, iuxta Petronium, *exerceat histrionem*. Quod & quidam temporis nostri scriptor egregius, infidelium tamen verbis, eleganter expressit:*

Ridiculos hominum versat fors caca labores.

Sæcula nostra iocus ludibriumque Deus.

vbi in quibusdam exemplaribus legitur *histrioniam*. Sed illam scripturam probat ipse Petron. hisce verbis eiusdem libri c. 9. *Et finem sine honore habituri creduntur, quia dignitatem naturæ, mundani histrionis habitu polluere dedignatur*. hanc Douza ex illo Plauti,

— Iouem facere histrioniam.

ut *Mundo histrionia* sit, quæ Germanis veteribus, *der UVerite gochel*. Goldast Animaduert. ad V Vinsbeck. ERHAR.

17 O maxima rerum] adducuntur hi versus & illustantur à Vincentio Beluacensi Specul. Moral. l. 20. ca. 20. & à Iacobo Magni Sopholog. li. 4. c. 10. ERHAR.

17 Horrificoque infestant] Citat Petronij Arbitri nomine Ioannes Ransius Textor in Epithetis, verbo *Murmur*. ERHAR.

18 Nam comptum me] L. *Nam centum me verna hallucita molestabat*. D.

18 Nam centum vernales me hallucita molestabant] Fulgentius in Expositione sermonum antiquorum, in-

verbo *Hallucinari*. vulgo, *centum verna-*
males. in vet. cod. *contum vernali me*
allucite molestabant. in altero, *comptum*
me vernali alicite mol. *Allucere, tacta-*

re. *Allucinare, vanè somniare.* *Alluci-*
natio, lucis alienatio. *Allucinaria, vanæ*
somnaria. *Allucite, somnatores.* Vide
Papiam, ex quo hæc sumpimus.

CAPUT CV.

Postquam ferculum i adlatum
est.

2 Tot Regum manubiæ penes fu-
gitiuum repertæ.

3 Satis constat eos nisi inclinatos
non solum transire cryptam 4 Nea-
polititanam.

5 Petauróque iubente modo super-
rior.

6 Affer nobis alabastrum Cosmianum.

Suppes.

Fullia.

— Ineluctabile fatum.

— Tremebunda superuolat hasta.

Qui præesse 7 cupit prodesse recusat.
Magnus in exemplo est, cui non sufficit
orbis.

— Exciso defossa marmo e petra
Quinque pedum fabricata domus, qua
nobile corpus
Exigua requieuit humo. —

Atque, ut araneoli 8: enuem formaui-
mus orsum.

9 Mille saporatam medicatis frigi-
bus offam.

Non est rmasatis, nec, qua vult bella

videri,

10 Debet vulgari more placere sibi.
Dieta, sales, lusus, 11 sermonis gratia,
risus,

Vincunt natura sandidioris opus.
Condit enim formam, quicquid consumi-
tur artis,
Et, nisi velle subest, gratia tota perit.

12 Non satis est, quod nos mergis fu-
rica iuuentus:

Transuerso, rapit fama sepulta pro-
bris?

Anne etiam famuli cognata face sepulti
In testa mersas luxuriantur opes?

13 Vilis seruus habet regni bona, cel-
laque capti

14 Deridet festram, 15 Romuleam-
que casam.

Idcirco virtus medio iacet obruta cæno:
Neguitia classes 16 cædida vela ferunt.

17 Primus in orbe Decs fecit timor: ar-
dua celo

Fulmina quum caderent, discussaque
mœnia st immis,

ue ictus flagraret Athos, mox Phœ-
nus ad ortus

Lustrata deiectus humo Lunæ, senectus
Et reparatus honos: hinc signa effusa per
orbem,

Et permutatis disunctus mensib. annus
18 Projecit vitium hoc: atque error
iussit inanis

Agricolæ 19 primos Cereri dare messis
honores:

Palmitibus plenis Bacchum vincire: Pa-
lænque

Pastorum gaudere manu, natat obru-
tus, omnis

Neptu

Neptunus demersus aqua: 20 Pallad-
que caucernas
Vindicat. Et voti-reus, & qui vendidit

orbem.
Iam sibi quisque Deos audio certamine
fingit.

1 Ferculum allatum est.] refer ad Tri-
malcionum conuiuium. D.

2 Tot Regum manubiæ p. f. r.] Credo
Eucol. vel Afcyli, significari. nam de
amborum manubiis habuimus: post-
quam optima fide partiti manubias su-
mus. D.

2 Totum regum manubiæ penes fugiti-
uum restiterant] in vet. cod. manuscri-
pto Fulgētij, Tot regum manubias penes
fugitiuum. sed altera manu postea reper-
tæ commendatum est. in altero v. cod. et-
iam legitur manubias, non manubiæ, vt
in excussis. P. D. A. N.

3 Satis constaret eos] ex Glossario S.
Dionysij. P. D. A. N.

4 Cryptam Neapolitanam] Vide E-
rasinum in Adag. Cœl. Rhodiginum,
& Henricum Stephanum in Apolog.
vbi Cryptam explicat. P. D. A. N.

4 Cryptam Neapolitanam] Seneca e-
pist. lviii.

A ceromate non apte excepit in crypta
Neapolitana. Nil illo carcere longius,
nihil istis faucibus obscurius, que nobis
prætant, non vt per tenebras videamus,
sed vt ipsas.

5 Petauróque iubente modo superior]
Optimè interp. Manil. lib. 5.

Corpora, que valido saluunt excussa pe-
tauro,

Aternóque cient motus, elatus & ille
Nunc iacet, atque huius casu suspendi-
tur ille.

5 Petauróque iubente modo superior]
Glossar. S. Dionysij, Petaurus genus lu-
di. Petronius, &c. P. D. A. N.

6 Affer nobis alabastrum] Ambrosius
Calepinus in dictione COSMVS, qui
nobilis vnguentarius Romæ fuit, hinc, in-
quit, Cosmianum vnguentum Petronius,
&c. P. D. A. N.

6 Affer nobis alabastrum Cosmianum]

vide Rader. ad Martial. l. 14. epig. 100.
ERHAR.

7 cupit] sub nomine Plauti adducitur
à Iacobo Magni in Sopholog. pag. 74.
vbi restitucendum videtur Petronius.
P. D. A. N.

8 Tenuem formauius orsum] id est, i-
nitium. P. D. A.

9 v. 33. Mille saporatam] Dionysius
Halicarnasseus. P. D. A.

10 Dieta, sales, lusus] Hippolitus à
Collibus in Harpocrate. Eleganter au-
tem sales: quibus quæ caret, insulsa ap-
pellatur. In Priape.

Insulsiſſima quid puella ride. ER.

11 sermonis gratia] supra in Satyric. de
Circe; Hac ipsa cum diceret tanta gra-
tia conciliabat vocem loquentis, &c. ER.

12 Non satis est quod nos mergis] in lu-
xum Romanorum. Scalig. in Catal.
Non pro annon, numnon, met' epot' hua-
7 ERHAR.

v. 12. Cellaque capti] pro, captini, id est,
ferui, vel mancipij. ER.

13 Vilis seruus habet Regi bona: Cellaque
capti

Deridet festam, Romuleamque casam.]

Probè, & sincerè omnia, si Festam ex-
cipias tamen: pro qua Ianus Palmerius
emendandum coniecit: Festam,
positum videlicet pro re quauis anti-
qua & vili: quoniam de Festra Anto.
Gniphon integrum librum ediderit o-
lim. vbi (vt cognoscimus è Macrobio)
de plerisque id genus, quibus vetustas
cludebat, satis pòl curiosè disputauerat,
vt non magis ad ipsam Festam,
quàm ad eum librum Gniphonis (què
cum ipso auctore, & quicquid casca il-
la Antiquitas exoletum habuerat ir-
rideri autumt Palmerius) respexerit
Arbiter. Et hæc quidem mens, sicuti ap-
paret, Melleri nostri. Ego autem inge-

niosi adolescentis coniecturam; prout debeo, amplector, haecenus quidem, ad vocabuli *Festra* restitutionem quod attinet. nam enarratio istiusmodi (dicam verè) haud placet, qui seorsum à capite amico sentire audere, nullum piaculum esse depuro: arbitrorque Arbitrum nostrum seculi sui insolentiam sumptuque intolerabiles more suo fugillare, imò criminose, & quidè palàm ac publicè incesse, atque hoc velle significare, eò iam luxuriè ventum, atque in tantum à maiorum suorum moribus degenerasse, suæ ætatis ingenia, vt vilissimum quauis mancipium mediastinus putà, aut cellarius alioqui & catenarius ianitor, non quidem Gniphonis librum de *Festra* (vti Palmerio placet) aut rancidas omnino *Antiquitates*, sed verò *Festram ipsam patris, hoc est, Ostium illud in Sacratio Romano minusculum, ac vetustissimum Romuli Regiam*, tanquã casam, aut gurgustium, aliquod præ tegete & tigillo suo contemnificus ac fastidij plenus naso suspendat aduncò: nauseans propemodum ad Saturniam simplicemque illam prisca Reipubli. continentiam ac frugalitatem paruissimo contentam. neque id adeò iniuria: quippe quem Cella laxiore, ne angustiore disam temporibus nostris (ex Arbitri persona disputo) pandiculari, lumbòsque ac nervos suos exporrigere videmus, quàm *Aula* quondam Urbis nostræ Còditoris fuerit scilicet, id quod facile crediturum scio, qui modo loci illius apud Iuuenalem, & ipsum corruptissimos sæculi sui mores perpetuò detestantem, meminere memoriter.

Ipsè (s. Curius) facis breuibz ponebat oculos, quæ nunc

Squalidam in magna fastidii compede fossor,

Qui meminisset, calide sapiat qui vultu popina, &c.

Sed hoc ad maliciam seu fastidij educturum plebecum sapientum, nunc ve-

ro *Regiam istam Quirini casam* cuiusmodi fuerit, propius aliquantò consideremus. Tradit igitur Seneca Pater II. *Controuert. Inter hæc tam effusa mœnia, nihil est humilis casa nobiliss, fastigiatæ supra templis auro puro fulgens prælucet Capitolium, potes obiurgare Romanos, quod, quum humilitatem suam obscurare possint, ostendunt.* De ea dem in signe quoque testimonium habes *Factor. II. vbi Romuli patrem, Martè ipsum inquit, ita loquentem inducit Quidius:*

Que fuerit nostri si quæris Regia nati, Aspice de cannastraminibusque domum.

Item I. *Dum casa Martigenam capiebat parua Quirinum, Et dabat exiguum fluminis vluã thorum.*

Denique efferri argumento isto, quantum est, Poëtarum libri. Quibus tamen singulis fœneranda lux ab Historica illa Dionysij Halicarnassæi narratione, quæ est libr. *Antiquit. I. in Romuli & Remi fratrum mentione* scilicet, à Scriptore Græco verbis huiusmodi veluti penicillo abumbrata:

Βίθ δ' εὐ τοῖς ἑὸν ἐνοχλοῦς, καὶ δὲ αὐτὸς αὐτὸς γὰρ, ἐὶ ὄρεσι τὰ πολλὰ πηξασθῆναι δὲ ξύλων καὶ καλαμῶν σκέυας αὐτῶν ὄφρα, ὡς τὶ καὶ εἰς ἐμὲ ἴω τις ἐκ τῶν παλαιῶν ἔθῃ δ' πρὸς τὸν ὑπὸ δ' ῥομου σφραγίσσης λόγον θ, Ραμύλε λεγόμενης, ἡ δὲ οὐλατῆ: ὑστὶν ἱερὰν οἷς τῶν ἑθιμῶν ἐς. ὡδ' ἐν ἑθῇ τὸ σεμνότερον ἐξ ἄροντες. εἰ δὲ πὶ πονήσων ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρονο το λείπον ἐξ ἀνὸ ἄροι, καὶ τὸ πρὸς θεοῖς ἐξομαίοντες εἰς δ' ἡμῶν.

14. *Deridet festam Romuleamque casam*] L. D. *festam R. c.* Antonius Gniphon librum scripsit de *festra*: quid videlicet *festra* in veterum libris & sacris significet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetustatis persecutus erat, vt ex Macrobo cognoscimus. itaque hoc dicit Per *Festram* & quicquid antiquitas suam habuerit cum Gniphone, cum suis omnibus libris rideri. Palmerius in *Spicileg. ER.*

Doula

Doula coniecturam probat. Arbitratur autem Petronium seculi sui insolentiam incesse atque hoc significare, eò iam luxuriæ ventum, vt vilissimum mancipium nò Gniphonis librum de *Festra*, aut rancidas antiquitates, sed *Festram ipsam* potius, hoc est ostium illud in sacratio Romano minusculum, ac vetustiss. Romuli regiam tanquam casam præ tegillo suo fastidij plenus naso suspendat aduncò, nauseans ad simplicem Reipublicæ prisca continentiam. Vide D.

14. *Deridet festam*] Leg. *festam*. Antonius Gniphon librum scripsit, de *festra*: quid videlicet *festra* in veterum libris & sacris significet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetustatis persecutus erat, vt ex Macrobio cognoscimus. Itaque hoc dicit Petron. *festram* & quicquid antiquitas suam habuerit cum Gniphone, cum suis omnibus libris rideri. Palmerius in *Spicileg. ER.*

15. *Romuleamque casam*] Valer. Maximus libr. 2. cap. 8. vbi de disciplina militari, *Ortum è paruula Romuli casa totius terrarum orbis fecit columen.* Idem lib. 4. cap. 4. in fin. *Per Romuli casam, perque veteris Capitolij humilia tecla, & aternos Vesta focos, fictilibus etiamnum vasis contentos iuro.* ER.

15. *Romuleamque casam*] Vitruu. Item in *Capitolio commonescere potest, & significare mores vetustatis. Romuli casa in arce sacrorum stramentis tecla.*

16. *Candida vela*] id est, *λαμπρὸς ἀντιος*. Scalig. in *Catal. ad Culic. ER.*

17. *Primus in orbe Deos*] ex Fulgentio Mytholog. lib. 5. vbi habet V. C. in *orbe*. Habetur hoc hemistichium & apud Statium libr. 3. Thebaid. ad quem versum eius interpres Cœlius Firmianus Lactantius Placidus scribit: *Negat Deos vlla aliare celebrari, nisi timore mortalium, vt Lucanus: Que sinxere, timent. & Petronius Arbitr istum secutus,*

Primus in orbe Deos fecit timor

Puto autem ex Fulgentij riuulo Lactantium siue Luctatium sumpsisse, nò ex ipso Petronij fonte, quem numquã fortasse viderat. Nam & illic Mintanorem Musicum citat iisdem omnino verbis atque Fulgentius, vt Luctatius Petronium post Statium fuisse affirmare non possit, sed potius coniecerit neotericum auctorem Petronium esse, quippe à Fulgentio citatum. Certè Lucanus & Petronius *ὄρχηρος* fuerunt, imperante Nerone: Statius autem longè post vixit, temporibus nimirum Domitiani. itaque omnino fallitur Luctatius, qui Statius facit posteriorem Petronium, cum fieri potuerit, vt illi inferior tempore hunc secutus sit, & versum ab eo sumpserit. Lilius Gyraldus Dialog. 3. de Latinis poëtis de Petronio scribit, sed quo tempore vixerit, non habet compertum. In *Quintilianii*, ait, *enarrationibus literatores quidam eum ante Quintilianum floruisse suspicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statius posteriorem, &c.* Sciendum qui sint illi literatores, an veteres, an neoterici: deinde reprehendendus Gyraldus, qui nò bene examinauerit Statij interpretem, quod ex Fulgentio hæc sumpserit, vt dictum.

17. *Primus in orbe Deos*] in superstitionem. Scalig. in *Catal. Statius libr. 2. Thebaid.*

Primus in orbe Deos fecit timor. Ad quæ verba Lactantius Placidus interpres: *Negat Deos vlla aliare celebrari, nisi timore mortalium, vt Lucanus: Que sinxere, timent. Et Petronius Arbitr istum secutus. Sic & Mintanor Musicus:*

Deum doloris, quum prima compunctio Humani sinxit generis.

In aduersitatibus enim & timore Deum inuocamus. vnde istud Petronianum, & illud Gregorij: *Mala que hic patimur, ad Deum nos ire compellunt.* iuxta quod Psalmista, *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui.* Et contra, *Impingu-*

17 *est diectus mens, & recalcitrauit. Iodoc. Badius Ascensius Explanat. in Val. Max. lib. 1. c. 1. ERHAR.*

18 *Proiecit vitium hoc] ut proiectam libidinem audaciam, pro effusa & immodica: sic proicere audaciam, lasciuam, pro effundere, ergo proicere vitium, cuius iam modus nullus est. Palmer. in Spicileg.*

ibid. error iussit inanis] vanus, superstitiosus. ERHAR.

19 *Agricolus primos. Cereri] hinc frugum parens Seneca dicitur in Herc.*

fur. cique fruges sacrae, tanquam inuentici. Deltio in comment. n. 299. ER.

20 *Pallásque caernas.] sic reponunt nonnulli, alij legunt, tabernas. atqui tabernae Bacchi, sane vinariae: ceterae Mercurij. Caernas virgo respuit, & si quae virginales, illas Dianae venatrici permittit. reddantur literariae Dea, lucerna, quas illi tribuerat Petronius, sed sensu ambiguo. Sic Arnob. vocat, *Meneruam lucernarum modulatricem.* Deltio Comm. in Senec. Herc. fur. n. 299. ERHAR.*

CAPVT C VI.

NOlo ego semper idem capiti suffundere 2 costum.

Nec 3 toto stomachum conciliare mero. Taurus amat gramen musata carpere valle,

Et fera mutaxis sustinet ora cibis. Ipsa dies ideo nos grato perluit hauritu, Quod permutatis hora recurrit equis.

Uxor legitimum debet quasi census amari Nec censum vellem semper amare meum.

Inueniat quod quisque velit non omnibus unum est.

Quod placet hic spinas colligit, ille rosas.

4 Nam nihil est, quod non mortalibus adferat 5 vsum,

5 Rebus in aduersis, qua 5 iacere, iuuant.

6 Sic rate demersa vulgam 7 deponderat aurem,

Remorum leuitas naufraga membra vehit.

Cum sonuere tuba, iugulo stat diuise ferrum

8 Barbara concemni praelia pannus habet.

Linguae 9 mas fedet, alienaque diuora

quere; Oiuuenis, maior rerum tibi nascitur ordo.

10 Ne succumbe malis: te nouerit ultimus Ister,

Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,

10 Quique renascentem Phoebum, cernuntque cadentem.

Maiores in externas Ithacus descendat athenas.

11 Nam citius flammis mortales ore teuebunt,

Quam secreta tegant: quicquid dimittis in aula,

Effluit, & subitis rumoribus oppida pulsant.

Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit

Proditionis opus, famamque onerare laborat.

12 Sic commissa ferens auidus referare minister

13 Fodi humum, Regisque latentes prodidit aures.

Excepit nam terra sonos, 14 calamisque loquentes.

Inuenere 15 Midam, qualem 16 narrauerat indax.

17 Fallunt natus, vagaque sensus

Oppressa ratione mentiuntur. 18 Nam turris propae qua quadrata surgit, Antritis procul 19 angulis rotatur. Hyblaun refugit satur liquorem, 20 Et naris casiam frequenter odit. Hoc illo magis, aut minus placere Non posset, nisi lite destinata. Pugnarent dubia tenore sensus.

1 Nolo ego semper idem] de vitando fastidio. Scalig. Catalect. Huic simile est epigramma illud, quod sequitur, Sic contrariorum, &c. ERHAR.

2 Costum] costus siue costum nardi species. at nardi vnguento perfusa capita patet ex Plal. 23. & Matthaei Euang. c. 26. Vide Barth. ad Claudian. num. 1103. ERHAR.

3 Nec toto stomachum conciliare mero] Leg Nec noto stomachum c. m. Palmer. in Spicileg. Iason Cyrenaeus Machabzor. lib. 2. c. vlt. in fin. Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est, alternis autem vis, delectabile v. e. i. legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratum. ERHAR.

4 Nam nihil est, quod non mortalibus adferat vsum.

Rebus in aduersis, qua iacere, iuuant.]

5 Rebus in aduersis qua iacere] id est, quae despiciantur nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant, tum cum eorum vsu facile carere poteramus. D. in Catal.

Iacere me, quod alia non possim putas, Ut ante vestari freta.

Et nescio quis dixit, iacentem gustum.

Et Gellius: Oppido quam sordere ac incere incipiunt, qua Latina sunt. Est, quod Graeci arovēv, Scalig. in Catal.

5 Rebus in aduersis, qua iacere, iuuant] eadem mente, qua & in Catal.

Virgilij: Iacere me quod alia non possim putas, Ut ante vestari freta.

Et nescio quis dixit, iacentem gustum.

Et Gellius: Oppido quam iacere ac sordere incipiunt, qua Latina sunt, est, quod

Graeci arovēv, Scalig. in Catal. Quae iacere, id est, quae contempta fuerant Lucretius:

Ergo Regibus occisus subuersa iacebat Pristina maiestas soliorum & scepra superba.

Schopp. in Miscellan. Cic. Famil. lib. 14. ep. 2. Te nunc, mea Terentia, sic venari, sic iacere in lacrimis & sordibus? Et ad Attic. l. 10. ep. 4. Iacet in mero meus frater. Paul. Manutius in Comment. Iacere, torpere, ignauium & timidum esse. vnde Abiectum. Barr. ad Claudian. nu. 2520. ERHAR.

5 Quae iacere] Id est, quae despiciantur, & quasi derelicti nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant antea, tunc quum eorum vsu facile carere poteramus.

6 Sic rate demersa vulsam deponderat aurem.

Remorum leuitas naufraga membra vehit.

Cum sonuere tuba, iugulo stat diuise ferrum:

Barbara contemni praelia pannus habet.]

Alterum prioris Hexametri Hemistichum hoc modo emaculandum: Fuluum deponderat aurum: indicauere ante nos alij, posteaquam id ipsum a nobis, & quidem in re praesenti praemoniti fuissent prius, quemadmodum nouissimi item Pentametri clausulam, quem hoc exemplo corrigendum ad oram editionis Lugdunenlis papyro interposita in Aduersariis meis notaeram planissime: Dous A.

6 Sic rate demersa] L. Sic r. d. fuluum deponderat aurum. D. & Palmerius.

7 Vulsam deponderat aurem] L. Fuluum dep. aurum. Palmerius Doulae sublegulus in Spicileg. ERHAR.

8 Barbara contemni] L. Barbara contemptu praelia pannus habet. Pannu (quo pannuceam & sordidatam plebeculam designat) barbara praelia habere contemptui, id est, bellicorum tumultuum

T. Petronij Arbitri

securum degere. D.

8 *Barbara contemptu praelia pennis habet.*

Quam tamen restitutionem nosti: am idem ille, quem dixisse me sentio, in ipsissimi huius Petroniani Epigrammatis per causam à se laudari contextum nullus referre veritus: auctoris sui nomine per fraudemne, an contemptum malignè dissimulato. Cæterum quod dixit Petronius, *Pannum* (quo pannuceam, hoc est, pannis centonibusque obstitam ac fordidatâ Plebeculam designat) *barbara praelia habere contemptui*, id est, bellicorum tumultuum vnicæ securum degere, nec barbariam præliorum curare, quasi nihil ad se attentium, haud inscitè (ineo quidem animo) applicare possis ad Hemistichij illius sententiam, quam habes pag. 119. v. 29. in Carmine illo Belli Ciuilis longè omnium ingeniosissimo:

Inops audacia tuta est.

cuius nos hancce inibi ex Sallustio rationem reddidimus: *Quoniam egestas facile habetur sine damno.* Cui illud quoque ab Aquinate Satyricè succenturries licebit:

Cantabii vacuus coram latrone viator.

Hoc enim dicto *Viatoris vacui securitas* multò facetissimè exprimitur, qui etiam coram immanissimo viarum infessore, ac sicario publico in ipsa mortis vicinia constitutus cantillare, & quidem fidèter ac sine noxa sustineat. *Pannus* igitur in Petronio, pro eo, cui deprehensio nihil præter pannum, id est, scissam ac sordidam tuniculam auferre possis. Quis enim ita immanis obsecro, aut barbarus, detrahere uti nudo vestimenta se postulet? In diuite vero, atque opulenter viaticato ornatoque, ratio prorsus dispar, in cuius iugulo ferrum stare, hoc est, sicas in vnius caput vndique ac mucrones distringi:

Clarèque caropotius, quam sanguine vili,

Noxia Bellona tela tepe fieri.

intelligit Petronius noster.

Sequitur porro Poëtici styli, imò stimuli, ab exemplo Ductoris Ithaci ad longinquas peregrinationes exhortatio: *Dovs A.*

v. 20. *Lingue tuas sedes, alienâque littora quare,*

O iuuenis, maior rerum tibi nascitur ordo.

Ne succumbe malis, te nouerit vltimus Ister, &c.]

suspicioꝝque hanc *APERTE* ipsius *DICTIONEM* fuisse, hoc est, Responsum ex Tripode, & Apollinis persona ei datum (scilicet, qui Delphicum Oraculum consulerat, tanquam Tiresiam Horatianus Vlysses, quibus artibus atque vndenam porissimum opes ac diuitias sibi parere vel corruere posset, huiusmodi captiosæ quæstionis argutiola grassatus. Pag. 161. v. 21.

Nunc si nos audis, atque es diuinus Apollo,

Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat:]

Quam lepidissimi Epigrammatij clausulam vna cum *Tetrasticho* præcedenti, ac festiuo Petronianorum versuum auctario, imò Thesaurò boni, de *Blattariorum Codicum* penu depremtam, ac gypsiatissimis *Vespillonum* manibus opportunè præreptam, aliis nemini quàm *Claudij Bineti* doctrinæ, comitati, iudicio, ac diligentia debemus. Sed de toto hoc genere proximo *Capite* singillatim videbimus, vnam prius *Pœmatij* sequentis sententiam excussuri, quam de *Enniano* penu penissimè adumbratam quamuis audacter ausim dicere. Ea verò hæc est:

Nam citius flammæ mortales ore tenent,

Quam commissa regant.

Nunc *Enniam*, si videtur, audiamus, libro II. de *Oratore* relatum à *M. Tullio*: *Dicere aiunt Ennium flammam à sapiente facilius ore in ardente opprimere quam bona dictateneat.*

9 *Lingue tuas sedes.]* exhortatio. Scalig. in *Catal.* et.

10 *Quique renascentem Phœbum, cernunt, iacentem.]* Leg. *cadentem*, ut me monuit *Douza F.* Confirmabat autem coniecturam suam hoc *Manlij*: ——— *quæq; cadit Phœbus.* *Lindenbro.* Not. in *Catal.* Loquitur secundum vulgi opinionem. credunt enim vulgares *Solem* mori, cum tendit ad occasum, & rursus emergentem nasci. *Catul.* lib. I. epigramm. 5.

Soles occidere & redire possunt.

Palladius Fuscus in *Annotat.* in *Catul.*

ERHAR:
11 *Nam citius flammæ mortales ore tenent.]* *Tullius* de *Orat.* *Dicere aiunt Ennium flammam facilius ore in ardente opprimere quam bona dicta teneant.* *Ennodius*: *Facilius est ignem lingua comprimere.* *Symmachus*. *Facilius est ardentem fauillam ore comprimere.* Item *Notæ* ad *Symm.* lib. I. epist. xxv.

11 *Nam citius flammæ.]* de *Aulicorum* vanitate. *Scalig.* in *Catal.* vide *Hippolytum* à *Collibus* in *Principe* cap. 10 *VVeitzius* Not. ad *Prudentij* *de* 5. ep. hÿm. 2. v. 253. Quoad formulam dicendi videtur ea esse quodammodo proverbialis *Cice.* 2. de *Orat.* *Dicere aiunt Ennium flammam facilius ore in ardente opprimere quam bona dicta teneat:* *Ennodius*, *Facilius est ignem lingua comprimere.* *Symmachus*, *Facilius est ardentem fauillam ore comprimere.* *Iuretus* *Miscellan.* ad *Symmach.* lib. I. epist. 5.

ERHAR:
11 *Mortales.]* mortiferos, lethales. vide *Goldasti* *Notas* ad *Valerian.* edit.

Rouet. ERHAR:
12 *Sic commissa ferens.]* *Fulgentius* *Mytholog.* lib. 3. in *fabul.* de *Apolline* & *Marsia.* Quos verus mutuarus est *Petronius* ab *Onidio* li. 2. *Metam.* ubi de *decus stolidi* *Indicis* *Mida* describit:

Creber arundinibus tremulis sibi surge- relutus

Cæpi.] & ut primum pleno maturuit.

anno,

Prodidit agricolam: leni nam motus ab Austro

Obruta verba refert, dominiq; coarguit aures.

Porro *vet. cod.* pro *ferens*, habet, *veres*, & pro *minister*, *magister.*

13 *Concepit nam terra sonum, calamiq; loquentes*

Inuenere fidem, qualem narrauerat index.

nodum in *scirpo* mihi videntur quæsiuisse, qui sectionem hanc ipsam examissim probissimam in dubium vocare ausi, dignissimi utique, quorum calida commenta non nisi apud aures *Midas* inueniat fidem. *Dovs A.*

14 *Calam. q; loquentes.]* *Iuliano* *Antolog.* libro 7. 10. extremo epigram *id est* eos *ad* *Maxim* ubi *Maximus* in *Schol.*, *Fulgent.* *Mytholog.* lib. 3. *Brodæus* in *Annotat.* ad *Antholog.* *ERHAR:*

15 *Inuenere Midam.]* *Perfius*, *Auricularas asini quis non habet?* Ferunt nonnulli primum à *Poeta* scriptum fuisse, *Auricularas asini Mida Rex habet:* deinde metu *Cæsar* scripturam mutasse, *quis non habet.* *Petronius* videtur in *Neronem* commodasse. *Erasmus* in *Adag.* *Midas auricularas asini.* *ERHAR.*

16 *qualem narrauerat index.]* cuius verba per *calamos* omisa sub terris hæc erant: *Midas Rex asini aures habet.* *Raph. Regius*, *Jacob. Micyllus*, & *Georg. Besmanus* in *Quid.* lib. II. *Metamorph.* *Lactantius Placidius* in *argumēto* eiusdem libri, *Refert quod cum deformitatem illam* (sc. aurium asininarum) *referte velaret, ut famulus vidit, neque eloque posset, eiusdem Dei* (*Apollinis*) *mentem in aures haberet. cui rursus obruta arena, arundines enata, aquaticeque vento deformitatem Mida indicarent.* *ERHAR.*

17 *Fallunt nos oculi.]* *Sextus Empiricus* in libro cōtra *Mathematicos* scribens ex opinione *Picuri*: *ὄψιν ἐν τῷ ἀραιῷ αἵματι τοῦ ὄφθαλμοῦ ὅτι ἐν μακρῷ*

μὴ διασημάτων μικρὸν ἔρα ἢ πύργον καὶ
 σπράγγυλοι, ἐκ τῶ σωτήριος μείζονα καὶ
 τετραγώνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν ὅτι
 καὶ ἔτε φαίνεται μικρὸν αὐτῆ τὸ αἰσθητόν
 καὶ τοιοῦτόσημον, ὄντως (for. interponen-
 dum ἔστι) μικρὸν καὶ τοιοῦτόσημον τῆ ὄψι
 τῆ ἑρὸς φορὰ ἀποθραυσμένων ἴσχυι τῶ ἰ-
 δῶλα περάτων. Tertullianus de Anima
 cap. 17. Item ut turris habitus eludat, in-
 ternalli conditio compellit in aperto, a qua
 litas enim circumfusi eris pari luce ve-
 stiens angulos, obliterat lineas. Similis
 ferè ratio & à Lucretio redditur lib. 5.
 Meminit verò huius rei idem Empiri-
 cus Pyrrhon. Hypothet. libr. 1. cap. 13.
 Notandum etiam in Petronio rotatur
 poni pro rotundatur. D. F.

17 Fallunt nos oculi Sext. Empir. ἀ-
 πιδεῖν μὴ ἢ φαινόμενα φαινόμενοις, ἢ νοήμα-
 τὰ νοουμένοις, & c. φαινόμενα μὴ φαινόμε-
 νοις ὅταν λέγῃ μὴ, ὁ αὐτὸς πύργος πύργουθεν
 μὴ φαίνεται σπράγγυλος, ἐκ τῶ ἰδῶν ἢ τετραγώ-
 νος. F. Pith.

18 Nam turris prope que quadrata sur-
 git Lucret. lib. 14.
 Quadrataeque procul turres cum cer-
 nimus urbis,
 Propterea fit, uti videantur saepe ro-
 tunda,

Angulus obtusus quia longè cernitur
 omnis.
 Isidor. Orig. lib. 15. Turres quamvis qua-
 drata aut late construantur, procul tamen
 videntibus rotunda existimantur, ideo
 quia omne cuiusque anguli simulacrum
 per longum aëris spatium evanescit at-
 que co-sumitur, & rotundum videtur.

18 Nam turris prope que quadrata sur-
 git Sextus Empiricus Pyrrhon. lib. 1. &
 Tertull. de Anima, c. 17. quæ loca Dou-
 za F. sublecta notavit Ludenbrog. in
 Catal.

19 Attritis Detritis. Lucretio (b-
 tuffs. ERHAR.

19 angulis rotatur pulchrè & apposi-
 tè Macrob. lib. 7 c. 14. Cum sit angulosa,
 rotunda existimatur, facit rationis negli-
 gentia. Pontanus in Not. ER.

20 Et navis cassiam frequenter Leg.
 Et marcens cas. Multo cibo & potione
 completi marcere dicuntur. Petron. su-
 præ, Et ancilla super thorum marcantis
 excussum fortè altius poculum caput fre-
 git. Ammianus lib. 21. Vnde largiri po-
 tu, saginisque admodum distenti marce-
 bant. Sidon. ep. 9. libr. 2. pectora marci-
 da cibus. Sauro in Not. ER.

CAPVT CVII.

Somnia, que mentes ludunt volitantibus
 umbris,
 Non delubra deum, nec ab aethere numi-
 na mittunt,
 Sed sibi quisque facit, nam quum prostra-
 ta sopore
 Urguet membra quies, & mens sine pon-
 dere ludit:
 Quicquid luce fuit, tenebris, agit, oppida
 bello
 Qui quatit, & flammis miserandas sensit
 in urbes,
 Tela videt, versasq; acies, & funera Re-
 gnum,

Atque exundantes profuso sanguine cam-
 pos.
 Quin causas orare solent, legesque, fo-
 rumque,
 Et pauidi cernunt inclusum corde tribu-
 nal.
 Condit avarus opes, defossumque inuenit
 aurum.
 Venator saltus canibus quatit, eripit un-
 dis,
 Aut premit eversam periturus navita
 puppim.
 Scribit amatori meretrix, dat adultera
 munus,
 Et capis in somnis leporis vestigia latrat.
 In no-

In noctis spatium miserorum vulnera du-
 rant.

Erigidus strictis qui regnat in ossibus hor-
 ror,
 Quam tepidus laxo manavit corpore su-
 dor.

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat
 umbras,
 Atque hiemem tepidis spectabat Phœbus
 habenis:

3 Hæc ait, & tremulo deduxit verticem
 canos,

Iam platanus iactare comas, iam cœpe-
 rat vvas

Consecuitque genas, oculis nec defuit im-
 ber,

Adnumerare suas desecto palmite vicis:

Sed qualis rapitur per valles improbus
 annis

1 Ante oculos stabat quicquid promise-
 rat annus.

Cum gelida periere niues, & languidus
 Auster

2 Sic & membra solent auras include-
 re venis,

Non patitur glaciæ resoluta vivere terras
 Gurgite sic pleno facies manavit, & alto

Quæ penitus mersa, quum rursus abire la-
 borant,

Insonuit gemitu turbatum murmure pe-
 ctus.

Verberibus rimatur iter: nec desinit ante

1 Ante oculos stabat, quicquid promise-
 rat annus] sic paulò post, Goandine qui
 segetes & totum perdidit annum. ERHAR.

tophari institit. Videtur enim hoc de
 humani missione spermatis dicere. ER.

2 Sic & membra solent] Fortè Encolp.
 aut Eumolpus persuadere volens ple-
 num & voluptabilem coitum, philo

3 Hæc ait & tremulo] Deleri debuit
 hoc fragmentum, quod supra pag. 144.
 in possessionem edicto Goldasti resti-
 tutum est. ERHAR.

CAPVT CVIII.

1 Sic contra rerum natura munera
 nota

Coruus maturis frugibus oua refert.
 Sic format lingua sætum cum protulit vr-
 sa,

3 Nastragus eicella nudus rate, quarie
 eodem

Et piscis nullo iunctus amore parit.
 Sic Phœbea chelys vinclo resoluta pa-
 rentis

Percussum telo, cui sua 4 fata legat.
 Grandine qui segetes & totum perdidit
 annum,

Lucine tepidis naribus oua fouet.

In simili destet tristia fata sinu.

Sic sine concubitu textis apis excita ceris
 Feruet, & audaci milite castra replet.

Funera conciliant miseros, orbique pa-
 rentes

2 Non uno contenta valet natura te-
 nore.

Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
 Nos quoque confusis feriemus sidera ver-
 bis:

Sed permutatas gaudet habere vices.

Et fama est iunctas fortius ire preces.

1 Sic contra rerum Natura munera
 nota

[Coruus maturis frugibus oua refert.]
 Iam quod ad finem eiusdem attinet, is

verò (me iudice) haud absurdè ad eò agglutinari posse videtur ad alterum Poëtae nostri Hexastichon quoddam de Catalectis magni illius Scaligeri depromptum, atque indidem porro inter Petronianæ cœnulae reliquias, extra Satyræ ipsius ordinem tamen, ab obsonatore Lugdunensi. relatum primitus, cum Lemmate istiusmodi:

DE VITANDO FASTIDIO.

Id enim omni sanè ex parte huius, quo de agitur, Carminis argumento respondet penissimè: quod ipsum clariùs ad eò. ut liquet, Epigrammatis prioris exordio sequentis ausim. sub vno quasi aspectu lecturis proponere:

2. Non uno contenta valet Natura tenore,

Sed permutas gaudet habere vices.

Nolo ego semper idem capiti supponere costium.

Nec nisi (id Mellero placebat) stomachum conciliare mero.

Taurus amat gramen mutata carpere villo, &c.

Sequitur deinceps in editione Bineti Epigrammaticum multò argutissimum, Pylæaci (vti apparet) honori consecratum. quod quia obscuritatis nihil habet elegantiae plurimum, glossæmatis meis corrumpere superfedebò tantùm ab ipso contextu manum abstinere Le-

ctorem velim, vbicumque alterius ad marginem adscriptæ lectionis suppetierit copia. Ea enim optima ac Petronissima esse persuasum tibi habeas, mi Lector (generatim, hoc est, de toto opere in vniuersum prædico) quæ singulis paginarum oris prætexta aliquem scripturæ variantis præferunt Titulum.

ET HOC PVTA VATEM

DIXISSE.

2 Contenta valet Fortuna tenore.] Leg. volat For. Tenore, hoc est, more illo & quasi ad eò variandi. Sic tenorem sensim, idem Petro. dicit, morum tenorem Sidonius aqua tenorem Dracuntius. Bartius ad Claudian. nu. III. ERHAR.

3 Naufragus eiecta. Propertius li. 2. Nauita de ventis, de tauris narrat arator.

Enumerat miles vulnera, pastor oues. ERHAR.

3 Naufragus eiecta nudus ratis, &c. Ego certè (si & fidèi, & notæ prisce codices auctores in mundo habere mihi) lubenter ad eò emendarem:

Naufragus eversa nudus ratis. Neque enim, Eiecta quid fiet, hoc vti que tempore diuinare possum. I. D.

4 Cui sua fata legat.] narret, dicat. Seruat hoc loco vim primigeniam, quam accepit à Græco λέγειν. ERHAR.

CAPVT CIX.

1. Omnia qua miseras possunt finire querelas.

In promptu voluit candidus esse Deus. Vile olus & duris harentia morarubetis

2. Pugnantis stomachi composuere famem.

Flumine vicino stultus fuit, & riget Euro, Quam calidus tepido consonat igne ro-gus.

Læx armata sedet circum fera lœnina uispa.

Nisi metuit licito susa puella toro:

Quod satiare potest, diues natura mini-strat.

Quod docet infrenis gloria, sine caret.

3. Iudæus licet & porcinum numen ad-doret.

4. Et cilli summas aduocet 5. auriculas:

6. Nis tamen & ferro succiderit inguinis oram.

7. Et nisi nodatum soluerit ante caput.

8. Exemptus populo, Græcam migrabit ad-urbem.

Et 9.

Et 9 non ieiuna sabbata lege premer: Una est nobilitas argumet: nique coloris Ingenus, timidus non habuisse manus.

Heret 10 detritus lana Mauriis umbo

Innumerabilibus telis granis, atque flagranis

Stipite dextra minax terris incendia portat.

— Et 11 scuta latentia condunt.

— 12 Torna solum sub fronte 13 la-

schat.

Delos, iam stabili reuincta terra,
Olim purpureo mari natabat,
Et moto leuis hinc, & inde vento.
Ibat fluctibus inquieta summis:
Maxillam geminis Deus catenas
Hæc alia Giaro ligauit, illac
Constanti Mycona dedit tenendam.

14 Catillata geris vadimonia pu-
prohibulum.

15 Diuidias mentis cõfise omnis amor.

1 Omnia qua miseras poss. finire quere-las.] Seneca epist. 16. Bongarf. ERHAR.

2 Pugnantis stomachi composuere fa-mem.] lego, Purgentis.

3 Iudæus licet, & porcinum numen ad-doret.

Et cæli summas aduocet auriculas,
Nis tamen & ferro succiderit inguinis o-ram,

Et nisi nodatum soluerit arte caput, &c.]

Ita enim est in contextu. vnde Binetus, Arram, nobis extricauit scilicet, quod Circumcisio (vel Scriptura teste) sit vel-ut Arrabo quidam nationi Iudaicæ. sed &, Oram. id eadem ora adculum legimus. Ego verò quid sequar, aut quæ? Ipsum me potius, atque hocce porro quod apponam denique. DOVA.

3 Iudæus licet, & porcinum numen ad-dor.] in hoc fallus animi Petronius, alii que Gentiliam, qui reuerentia tam immundi exosæque animalis affici Iudæos putabant, cuius figura Hadrianus Imp. in portis posita abigere & abstertere aditu Hierosolymorum Iudæos voluit. Freherus Parergor. li. 3. ca. II. ERHAR.

4 Et cali summas.] Quid si legas, Et (illi summas aduocet auriculas? uillæ, & ovis. Somniarunt enim Nationes caput asinum Deum fuisse Iudæorum: quod refutauit Iosephus, Tertullianus, E. P.

4 Et cæli summas aduocet auriculas: non mediisfidius intelligo: nisi si re-scribendum forsitan:

Et cæli summas aduocet auricolas: præ Aurarum, hoc est, ætheris ac nubium cultoribus: idque ex sententia illius, quod in Iudæos detortum prædicat Iu-uenalis:

Nis præter nubes, & doli numen ad-
rant.

Pergit eo ipso in Carmine de eadem gente porro commemorare Petronius noster:

4 Et cæli summas aduocet auriculas.] notum est, Iudæos ab Appione Alexandrino, Molonè que, Tacito & aliis notatos esse, quod aureum asini caput in templi sacrario seruarent atque adorarent: quoniam Mose duce (vt improbè asserant) asinorum beneficio aquas Iudæi inuenerint. Quos mendaciorum arguunt Iosephus & Tertull. Romani etiam, pari causa & Christianos æque ac Iudæos, asinarios vocant. Sed & figuris picturis que Christianis illudebant: quando infando etiam picturæ genere Deum nostrum sic depictum spectanti populo proposuerunt, vt is foret auribus asininis, pede altero inungulatus, librum gestans, & togatus. Cui flagitio vt scelus adderent, tali titulo Christi, effigiem dedecorant: Deus

Christianorum *ὁ νόμος*. Qua in re vel ipse quidem Tertullianus ægè à rifi abstinuit, quum nomen ipsum & formam conspiceret. Pet. Crinitus de Honest. discipl. lib. 1. c. 9. ER.

5 *advocet agricolas*] Leg. *auricolas*, siue, quod idem est, *auriculas*. Sic in iure tit. de iud. & coelicolis. Boverus.

6 *inguinis aram*] Leg. *oram*, & fortè, *arrham*, quia circūcisio est veluti quidam arrhabon, ut & Scriptura vocat. Bine.

6 *Ni tamen & ferro succiderit inguinis oream, &c.*] pudèssima translatio, pro pellicula glandis sphaeram cooperiute, quod ea sit veluti frænum, siue lupatum potius (hoc enim *Orea* est) iis dico, qui recutiti vel circumcisi nō sunt: idque ipsum eo sit verisimilius nobis, quod Metaphoram inchoatam porro continuare voluisse videatur Petronius, nec, quod semel prosperè submanum atque ex sententia cessit, relinquere, præsertim quum de *Nodato capite* continèter, atque è vestigio subiūgat. Quid vetat & pro *Labio, Oream* interpretari hoc loco, figura non absimili: quod *Præputium* glandi nihil aliud, quàm *Labrum*, quippe quod duplici seu bipartito Bifrontis Dei cognomine nunc *Clusum*, nunc *Patulum* pro renata possis indigitare. *Orea* verò ab *Ore* sic dictas, ac utramque quam proposui significationem habere tam Latinis, quàm Græcis (qui *Labra* etiam *χαλινός* vocant) gnarum nobis ex Festo, principis illius Ios. Scalligeri Commentariis, uti ipsius Illustris est, illustriore reddito, *Quam solis radij esse, olim cum sudum est solent*. Nec tamen vel *Oram*, vel (si malis) etiam *Aram* in Petronio defensari posse abnuerim, sed pro *Ara inguinis Iudaici*, sic tanquam pro *Aris & focis patriis*, voris gladiis depugnare velle, id verò æquum sanè haud arbitror.

Næque illi, qui faciunt, mihi placent, plane loquor.

animo tamen æquiore hoc ipsum passurus, si præliatores illos modo, vel Pugniles potius, quam ratione *Ara* hoc loco locum habere possit, satis polcognitum atque exploratum habere cognouero prius, quod quidem persuaderi mihi ipse vix posse opinor. Ego igitur huic generi, tanquam in tempore auxiliatis venturus, aio assero quo *Aram*, siue *Oram Iudæo inguini* non minus aptè mehercule, quàm *Oream* illam nostram congruere, ut videlicet primū illud (*Aram* inquit) pro *Cothone Seruiano*, hoc est, pro margine, libro, seu crepidine aggestu terræ in altum editius aliquanto exstructa, qua sumina (vut Garus loquitur) *oppilantur*, ad vndarum exæstantium impetus potissimum coercendos, dictum interpretemur. Quod quidem genus nos populari sermone *Kais*, indigitare consueuimus iam inde ab antiquo, quam Romanè item noxè, vocem esse, ab eodem Sermone illo quem dixi, edocti fuimus iam olim. *Caiare* enim apud *Quirites* Priscos illos, *Comprimere, & aritare, compescere*, vnde & *Caieta* pro *atatis coarvices, & Caiatia, cœcercitio*. Ita siquidem me malo: quàm *Puerilem eadem cū Fulgentio interpretari, Qui capite ipse suo instituit vestigia retrò*.

Vt ut est, eleganter mehercules *Aram* appellat pelliculam illam, cuius *Apellæ*, id est, Iudæi ex disciplina maiorū, ac patriæ Legis necessitate inopiam: quodammodo patiuntur: quasi si *Labrum* seu *Crepidinem* dicas, supremam struthæ partem integumento suo probissimè aded ac pudicissimè velantem. Idem ferè de lectione illa altera, *Oram* scilicet, dictum cupio, quod proinde ut vestimentorū extremas *Limbus*, vel *Instia*: sic & folliculus, seu membranula illa peniculamenti instar simbriata ac laciniola fascinum circumquaque ambire: imò verò coronæ, siue *causæ* in morem, vel cucullæ potius capitellum ipsum prætexere vi-

deatur.

deatur.

7 *Et nisi nudatum*] Casaubon. ad Sueton. cum Bineto legit, *nodatum*. Et illud, *grata migrabit ab urbe*. ERHAR.

8 *Exemius populo Grata migrabit ab urbe, &c.*] Neapolim significari opinor periphrastricè. Huic liquidem *Grata urbis* cognomentum peculiariter & quasi speciatim antiquitus tributum de Varrone nostro, Lipsio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ad locum illum superiorem notata à nobis antea, *ubi mendicæ exsulem in diuersorio Grata Urbis desertum sese ac desolatam iacere, secum lamensatus Eucolpius*: Habes editionis eiusdem pagina quinta:

Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:

Somnia tu vincis, si mihi vera venis.

quo loco, *Vinces*, rescribi malim. Et mox altero ab hoc Epigrammate:

9 *Et non ieiuna sabbata lege premet*]

atqui Iudæi sabbato non ieiunabant. Verè sed Iudæi omnes dies *sabbata* vocabant à principe nempe sabbato, quo feriabantur, à quo *primam sabbati, alteram sabbati, &c.* nominabant. Ita ut qui cumque per hebdomadem ieiunaret, aliquo die sabbati ieiunare diceretur. Ieiunia verò religiosissimè colebant, quod ex Suet. constat. in August. ca. 76. præsertim Samaritani, quos *Dofubeos* nuncupabant, sabbatum ita obseruabant, ut quo quisque habitu in tempus primum incidisset, & permaneret ad vesperam, siue staret, siue sederet, &c. Baronius Cardinalis Annal. Ecclesiast. tom. 1. Iudæorum sabbata vexat, & Iuuenalis sapiculè & Martialis. Raderus ad Martial. lib. 4. epig. 4. ERHAR.

10 *Hæret detritus lana*] Hoc tristicchon ex P. Danielis collectione fragmentorum Petronianorum per impudentiam irrepsit, cum sint versus ex-

integro Carmine de bello ciuili, supra in pag. 126. v. 19. ERHAR.

10 *Hæret detritus*] Virg. lib. 2. *Æneid.*

11 *Et scuta latentia*] Virg. lib. 3. *Æneid.* id est, latè patentia. Vide quæ notauit noster S.G.

12 *Torna*] sic emendavi, cum esset *curua* scriptum.

13 *latebat*] R. *latebant*, id est, latè patebant.

14 *Catillata geris*] Fabius Planciades Fulgentius in Expositione sermonum antiquorum, in verbo, *CATILLARE*, citat Propertium,

Catillata geris vadimoniam publicum prostibulum.

sic enim in omnibus excusis. fortè pro *Propertius*, substituetur *Petronius* non malè, ut & Scaligero visum. nam *Petronium* & alibi in suis libris sæpissimè laudat. Quamquam in vet. cod. manuscripto legitur, *Propicius*.

Catillata geris sua dominica publicam prostibulum.

post *publicam* in *publicum* mutatum est: sic fortè scriptum erat *Propicius*, quod postea altera manu mutatum est in *Propertius*. in altero vet. cod. legitur, *Propertius*. I.D.

15 *Diuidias mentis*] sic apud eundem Fulgentium in verbo *DIVIDIA*, citatur Propertius. ubi etiam fortasse pro *Propertius* leg. *Petronius* (quomodo idem Scaliger non malè iudicauit) quod altera quoque manu in *Propertium* commutatum esse facillè apparet. Certè hi duo versus Petronium redolere non nobis tantum, sed & aliis viris sagacissimis videntur. Porro apud Fulgent. legitur, *Diuidias dixerunt tristicchon*. In vet. Lexico, *Diuidia, discordia, bellona*. Et, *Diuidiosus qui per suam discordiam alios diuidis*. I.D.

TPETRONII ARBITRI

1 EUSCIVS.

Cerberus 2 forensis erat caufidicus.

EXPLICIT T. PETRONIVS ARBITER.

P. PETRONII RECTORIS DECLAMATIO.

3 Quid est iudices, dolus? Nimirum ubi aliquid factum est, 4 quod le-

gi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.

PETRONII GRAMMATICI FRAGMENTA.

Horatius: Quis te redonavit 5 Quiritem Diis patriis? cuius nominatius est hic Quirites.

6 Classica a calando, id est, vocando, sunt dicta.

1 EUSCIVS] apud Fulgentium in Expositione Virgilianae continentiae moral. secundum Philosophos legitur, Petronius in Euscio. ubi aliàs in vno vet. cod. Euscion. in altero Eustion. fort. Euscium. Et subiicit Fulgentius, Ergo tunc iurgij calumnia discitur, & venalis lingua in alienis negotiis exercetur, dum studij doctrina profecerit, sicut in advocatis nunc usque conspicitur. Quae verba, inquam, sunt Fulgentij, non (vt quidam putarunt) Petronij. I. D.

2 Cerberus forensis erat Caufidicus.] Lucill. Anth. 2.

ου δεχεται μακρον τον ρητορα νευρον ο αλστων ειπων αρκειτω κερβερος ε δ κων.

Varro Atacinus: latrant fora, classica turbant. Tertullianus de Pallio: lura non conturbat, causas non elatro. Hinc canina facundia Appio & Prudentio, caninum studium Columellae lib. 1. canina contentio Firmico li. 4. dicitur hoc forense litiolum. Similia quaedam habes apud Marcellinum libro 39. IV.

2 Cerberus forensis] hinc Tertul. de Pallio; Causas non elatro. Et Sallust. apud Lactantium, Cicero caninam facit.

diam, vt Appius inquit, exercuit. Vide Sauaron. ad Sidon. lib. 4. epi. 4. & Rittershus. Ind. Symmachiano. Alludit huc puto & Salisberien. li. 5. Policrat. c. 10. Iungerman. ERHAR.

3 Quid est iudices, dolus] ex Isiod. lib. 5. Etymol. c. 26. de Criminibus in lege constitutis: Dolosus, insidiosus vel malignus, ab eo quod deludit: aliud enim agit, & aliud simulat. Petronius aliter existimat dicens: Quid est iudices, dolus? nimirum ubi aliquid factum est, quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum. Idem c. 27. Dolus est mentis calliditas, ab eo quod deludat. Aliud enim agit, &c.

4 Quod legi dolet] itaque dolus a dolendo dictus est. videndus Sauaro ad Sidon. lib. 5. ep. 3. ERHAR.

4 Quid est iudicis dolum? Nimirum ubi aliquid factum est, quod legi dolet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.] At nobis receptam potius Isidorus editionem, consilium est sequi, in qua ad ipsos Iudices directus hic sermo, & Dolum, pro Idolum, disertissime publicatum hoc exemplo: Quid est iudices, dolum? &c.

IN PE-

IN PETRONII GRAMMATICI FRAGMENTA.

5 Quirites] Diomedes lib. 1. Quirites, sed Flaccus in Satyra Quiritem dixit. Priscianus lib. 4. In TIS quoque inveniuntur denominatiua, sed antiquè protata, penultimam natura vel positione longam habentia, vt Samnitis pro Samnis, sic Laurentis quoque pro Laurentis, Tiburtis pro Tiburis teste Capro. Sic Quiritis pro Quiris, & Ceruis pro Ceres, qui tamen nominatiui non sunt in usu. Augustinus in Arte, Pluralia masculini generis manes, Quirites, cancelli. Vetus Grammaticus, qui est membraneus in Bibliotheca Goldasti, in Artem secundam Donati: Sunt alia pluralia tantum masculini generis, vt hi manes, hi Quirites. Et paulò post: Quirites, qui & Romani, & Quirites dicti, quia Quirus dictus est Romulus, quod sem-

per hasta viebatur. ERHAR. 5 Quiritem] Sergius in editionem II. Donati, Item Quirites dicit numero tantum plurali: sed legimus apud Horatium, hunc * Quiritem. vetus nominatiuus hic Quiris. Item idem Horatius, Quis te redonavit Quiritem Diis patriis? cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Hunc putant quidam Grammaticum, quem citat Sergius, quod & facile crediderim, cum inuestiam in vet. libro Petronium citatum in explicatione vocabuli Classicum, vbi sic habetur. D. F.

6 [Classica.] Classicum dicitur ex Vegetio de Re militari lib. 11. quod buccinatores per cornu dent, quod in signo videtur imperij, quia classicum canis. Imperatoris presente, vel cum in militem capitaliter animaduertitur: & classica auctore Petronio, a calando, id est, vocando sunt dicta. D. F.

PETRONII AFRANII

EPIGRAMMATI ad Martiam.

1 AVrea mala mihi, dulcia mea Martiamittis, Mitti & hirsuta mureta castanea. Omnia grata mihi, sed si magis ipsa venires, Ornare donum pulchra puella tuum. Tu licet adportes stringentia mala palatum, Tristia mandenti est mellis ore sapor. At si dissimulas multum mihi chara venire, Oscula cum pomis mitte: vorabo libens. Ad Deliam. Si Phœbi sorores, mado tibi, Delias causam. Scilicet vt si atri, quæ peto, verba fruas, Marmore Scaeva struxi tibi, Delphice,

templum; Et leuibus calamis cædida verba dedi. Nunc si nos audis, atque es diuinus Apollo, Dic mihi, qui numos non habet, unde petat? De columbarum nido in galea: Melius in galea nidum fecere columbae: Adparet Marti quam sis amica Venus. In Cupidinem. Lecto compositus vix prima silentia noctis: Carpebam, & somno lamina victa abâ: Quum me saevus Amor prensum sursumque capillis. Excitat, & lacrum perungulare iubet. Tu famulus meus es, inquit, ames quum mille prellas, Solus, so, solus dure iacere potes? Exsilio, & pedibus nudis, iuniceq, soluta,

Omne iter impedit, nullū iter expedit.
 Nunc propera, nunc ire piget, rursumque
 redire
 Pœnitet, & pudor est stare via media.
 Ecce tacent vaces hominum, strepitusq;
 viarum,
 Et volucrum cantus, turbæque fida ca-
 num:
 Solus ego ex cunctis paucis somniumque,
 torumque,
 Et sequor imperiū, magne Cupido, tuum.
 Ad Nealcen puerum.
 Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
 Quae te prima meo pectore composuit.
 Sit torus & lecti genius, secretaque longa,
 Quae tener in nostrum veneris arbi-
 trium.
 Ergo age duremus, quamvis adoleuerit
 etas,
 Ut amurque annis, 2 quos mora parua
 tenet.
 Fas & iura sinunt veteres extendere a-
 mores:
 Fac, citò quod coeptum est, non citò de-
 sinere.

Receperam me aliquid de Cl. Bi-
 neti Collecta dicturum. Id re-
 pte aliquando ut praetor & res & lo-
 cus penè dixeram efflagitare, non tan-
 tum postulare videntur: ipse inquam
 Arbitr Petronius noster, cuius libe-
 ralissimo Genio quin maior melior-
 que Epigrammatum istorum pars de-
 beatur.

Relligio sanè est addubitare mihi.
 In eo proinde assensum Editori nostro
 haud grauatim videor commodatu-
 rus. vnum è primoribus excipio, quod
 ne Petronio assignem ipsa constructio-
 nis totius inuentus in causa, nihil
 minus quam Petronium respicientis. à
 quo vitio structorem hunc nostrum a-
 besse quam longissime, cognitum ha-
 bent omnes, quibus aut palatum, aut
 pectus sapit, ad Genium inquit, sed
 Petronianum. Scin', quod dicam? Epi-

De Hesperie.

3 Hoc sibi lusu opus de stamine floricolore
 Hesperies tenera officiosa manus.
 Et pulchro pulchras strophio producta pa-
 pillas,
 Gaudet vtrūque sui pectoris esse decus.
 De eadem.
 Hesperie lateri edimicula nectis eburno.
 Facta suis manibus, pectore digna suo.
 4 Iam veteres iras Venus & Tritonia
 5 ponit:
 Pectora nam Veneris Palladis ambit
 opus.

De eadem.

Intertexta rosa Tyrii sub tegmine 6 fuci
 7 Inmoluit quoties mobile zona latus,
 Ambrosium gemino potabit ab ubere ro-
 rem,
 Et verè roseo fiet odore rosa.
 De Neptuno marmoreo aquas fua-
 dente.
 Quam melior Neptune tuo fors ista tri-
 dente,
 Post pelagus dulces heic tibi dantur
 aqua.

grammatium illud Martiæ nomini in-
 scriptum, super pomis & castaneis à
 delicata illa muneri missis nescio cui,
 Versificatori huic scilicet

Pleno ruris, & inficetiarum.

Eius hoc est initium:

Ead. pag. v. 7.

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia,
 mittis,

Mittis & hirsuta munera castanea.]
 Quod ipsum tamen cum Terrasticho
 sequenti aliqua ratione tolerabile vi-
 deri poterat, nisi conclusio Gallica
 hyeme illa Petroniana frigidior,

He:, cor penè mihi funderet, ac cere-
 brum.

Quid enim istis languidius obsecro
 vel inconcinnius?

At si dissimulas multum mihi cara ve-
 nire,

Oscula cum pomis mitte: vorabo libens.
 Verum

Verum de hoc satis.

Ad Nealcen.

2 Quos mora parua tenet] Leg. teret.
 Annos terere, quomodo dæm terre, di-
 xit Trinummo Plautus I S. Pontanus
 Analect. lib. 3. c. 12. ERHAR.

3 Hoc sibi lusu opus] Sequentia tetra-
 sticha separanda visa sunt, quæ in exem-
 plari coniuncta erant.

4 Iam veteres iras Venus & Tritonia
 ponat.]
 pro quo, Ponit inibi iam lectitatur.
 Denique teitij, hoc est, sequentis Te-

trastichi initio, Intertexta, coniun-
 ctim scribendum. Sed hoc vilius, quam
 pro monentis, aut legentium etiam di-
 gnitate: quemadmodum & alterum il-
 lud in venustissimis illis oppido, ac
 verè Eroticis Hexametris nescio cuius
 amatoris Poëtæ, quos inuenias supra.
 I. DOVSA.

De Hesperie II.

4 Tritonia ponit] al. ponat. Pith. Emen.
 in Epigram. vett. ERHAR.
 5 sub tegmine fuci] leg. sub tegmine.
 6 Inmoluit.] Leg. inmoluet.

CAPVT CXII.

PETRONII AFRANII EPIGRAMMATA.

De puteo excavato in montis
 iugo.

Huc quis non credat ipsis dare Syrtibus
 amnes,

Qui dedit ignotas visere montis aquas?
 De Amphitheatro vicino mari.

Amphitheatrales mirantur rura trium-
 phos,

Et nemus insignes cernit adesse feras.
 Spectat arando nouos agrestis turba la-
 bores,

Nautæque de pelago gaudia iuxta vi-
 det.

Fœcundus nil perdit ager, plus germina
 crescunt,

Dum metuunt omnes hic sua fata feræ.
 1 Funambulus.

Stupea suppositis tenduntur 2 vincula
 lignis,

Quæ fido ascendit docta inuenta gra-
 du:

Quæ super ærius 3 pretendit crura
 viator.

Vixque auibis facili tramite currit ho-
 mo.

Brachia distendens gressum per inane gu-
 bernat,

Ne lapsa è gracili planta rudèrè cadat.
 D. datus adstruitur terras mutasse vo-
 latu,

Et medium pennis profecuisse diem:
 Prasenti exemplo firmatur fabula men-
 dax,

Ecce hominis cursus funis & aura fe-
 runt.

De Narcisso.

Inuenit propriis Narcissus frõibus ignes,
 Et sua deceptum torret imago virum.

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbeo præfulgent ora rubore,
 Crista riget radiis, ignea barba micat:

Ale, colla, coma, pectus, femur, ungula,
 cauda,

Præstantis lucent floridiora rosas:
 Flammea sic rutilum distinguit pinna co-
 lorem,

Vi vibrare putes ignea membra faces:
 De cato.

Merdaces 4 inusu solitus consumere
 mures,

Inuisum & domibus perdere dente ge-
 nus,

Catus in obscuro cepit pro forice picam,
 Multiloquumque vorax sorbuit ore ca-
 put.

Pœnata tamen prasens prædorem plectit e-
 dacem.

Nam claudunt rabidam 5 cornea la-
 bragulam.

Faucibus obsessis vitalis semita cessit,
 a

Et satur escali vulnere captor obit.
 6 Non habet exemplum volucris vindi-
 claperenn?
Hostempica suam mortua diferuclat.
 Vinum limphatum.
Infantem Nympha Bacchum, quo tempo-

re ab igne
Prodit, inuentum sub cinere abluc-
rant.
Ex illo Nymphis cum Bacchograta mul-
ta est,
Seiunctus quod sit ignis, & vrat adhuc.

I F V N A M B V L V S] Ista quæ subii-
 ciuntur, vel ex vet. c. manuscr. clarissi-
 mi I. C. Jacobi Cuiacij, vel ex munere
 Ios. Scalig. rihabui, nonnulla & in I-
 talia conquisiui.

2 *Stupea sup. tend. vinc. lini*] Leg.
vincula lignis, nam inde applicabantur
 fanes.

Funambulus.

3 *Pratendi crura*] *proendit*. Pith. E-
 mend. in Epigram. vet. ERHAR.

4 *De Cato*] qui comedens picam
 mortuus est.

De Cato.

4 Pag. 164. v. 1. In vet. Epigrammar.
 à Pithæo editis, & Goldalti MSS.
 Codd. legitur, *De cato, qui comedens pi-*
cam mortuus est. ERHAR.

5 *Cernea labra*] *rostra picæ*. Tibul. in
 Priapo;

Senexve coruus, impigerve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.
 Schopp. Comment. in Priap. carm. 33.
 ERHAR.

Musarum elogia.

6 *Non habet exemplum volucris vin-*
di claperenne?] Leg. *pe-*
renne.

EPIGRAMMATA P. AFRANII.

Musarum elogia.

Clio sacra retro memorat sermone soluta:
Euterpe geminis loquitur caua tibia ven-
itis:

Vioce Thalia cluens soccis Dea Comica
gaudet:

Melpomene roboans Tragicis feruescit
iambis:

1 *Aurea Terpsichore totam lura personat*
abram:

Fila premens digitis Erato, modulamina
singit:

Ficitur in faciles variosque Polymnia
motus:

Vranie numeris scrutatur muneramudi:
Calliope doctis dat laurea ferta Poetis.

In inbellent iactatorem.

Quum te Barbata referas de sanguine
cretum,

Vt tibi cognatus sit Varrinna ferox:
Cur tua femineo caduntur pectora socco,

Infamig manu barbula vulsa cadit:

Dest eia tibi ne: auctores fingere fortes;
Vin gnis membris sit pis inesse tua.

Illa sed audaci imagine su de stirpe creata;
Audet que propriam sternere calce-
virum.

De orbis diuisione inter Saturni filios.
Iuppiter astra, frerum Neptunus, iariara
Pluto,

Regna paterna tenent, tres tria, quis-
que suum.

De elephante.

Monstrorum princeps elephas probosci-
dis 2 armis

Horret mole nigra, dente micat nivea.
Sed vario fugienda malo quum belua gli-
scat,

Est tamen ex certis mors pretiosa fera.
Nam que conspiciamus montani roboris
ossa,

Humanis veniunt vsibus apta suis.
Consulibus sceptrum, meritis decus, arma
tablistris:

Disco-

Discolor & tabula calculus inde datur
Hac est humana semper mutatio moris.
Fit moriens ludus qui fuit ante pavor.
 3 De electione coniugij.

Moribus & vultu mulier queratur ha-
benda.

Horrida nã facies multo celatur ab auro.
Si quis erit sponsus talẽ qui ducat auarus,
Ipse suam hãrebit, & feritas dissoluet a-
morem.

Illã calens veniet, dorsum dabit iste ca-
lenti,

Cogeturq, suo & suras submittere asello,
Cocubitu turpi monstrũ paritura biforme,

1 *Aurea Terpsichore totam*] *Legẽ, Au-*
rea Terpsichore. Pith. Emend. in Epigr.
 vet. ERHAR.

De elephante.

2 *Promiscidis armis*] *scribe ex vet. c.*
proboscidis. & post sextum versum in-
 teriice ex eodem codice hos duos: *Con-*
sulibus sceptrum, & c. Pith. emend. in e-
 pigram. vet. Baldus Catholico: *Probo-*
scida vel promiscida, rostrum elephantis:
quia illã pabulum ori adinocet: & videtur

Quemque suum mulier timeat peringere
natum.

Discite formosas aurum superare puellas.

PETRONII INDICI

EPIGRAMMA.

Ad Apollinem Delphicum.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.

Hic ego diuinos inter generatus honores,
M. tiani L. tui barbarã verba sono.

Iã dimitte tuos, Pean õ Delphice, cicnos,
Dignior hæc vox est, que tua templa co-
lat.

Gracẽ declinari, vt hæc Proboscis, dis, vel
promiscis, dis, Proboscis & promiscis.
promiscuẽ dici docet Gul. Formerius
Not. in Cassiodori Var. ER.

3 *De electione coniugij*] *imitatio scho-*
lastica.

4 *Feditas dissoluet amore*] *Legẽ feritas.*

5 *Crura submittere asello*] *Legẽ suras*
subm.

6 *Hic ego diuinos intergeneratus hono-*
res] *fort. gener. odores.*

CAPVT CXIIII.

M. PETRONII VENUSTIANI EPIGRAMMA.

Liberta & coniunx Peironia cara pa-
 trono

Tu nullus hoc tumulo condita luce caret.
Quæbis vicinis compleat lucibus annos

Erepta est subito coniugis è gremio.
Hanc sis adjuã deest Petronius, vt iam
Bisiciant oculos lumina cara suos.

D. si te per terras infernas tendere ad ar-
ces:

Fata animam de derant, fata eadẽque
negant.

PETRONII ANTIGENIDIS

PISAVRENSIS

EPIGRAMMATA.

De literarum æternitate, ad Appiam.

Hæc urbem circa, stulti monumenta la-
bris,

Quã sã vides moles, Appia, mar. moreas
Pyramidasque ausas vicinum attingere
calum,

Pyramidas, medio quas fugit umbra die:
Et Mausoleum misera solatia moris,

Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concutiet, sternetque dies: quoque altius
exstat

Quodque opus, hoc illud carpet edẽ que
magis.

Carmina solu carent fato, mortẽ que re-
pellunt.

Carminibus vives semper, Homere tuis.

De Achille.

Canta quidem genitrix, noceant ne vulnere nato,

Confirmat Strygio fonte puerperium.

Sed quia fas nulli est humanam vincere sortem,

In membris tincti dant sibi fata locum.

De Telepho.

Telephus, excellens Alcidis pignus & Auge,

Extrema sortis bella inopina vult.

Nam Graij Troiam peierent cum mille carinis,

Tangeret & classis litus adacta suum,

Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,

Syria pugnanti percutit asta femur.

Pro cuius cura consultus dixit Apollo,

Hustica quod salubrem cuspis haberet opem.

Mox precibus flexi Pelida robore sacro Insecto membris pulvere plaga fuit.

Monstrant fata viri vario miracula casti:

Unde datum est vulnus, contigit inde salus?

In Xerxem.

Perses magnus adest: totus comitatur euntem,

Orbis quid dubitas, Gracia, ferre iugum?

Mundus iussa facit: Solē texere sagitta: Calcatur pontus, fluctuat altus Athos.

Item.

Hic quem cernis, Athos, immixtis peruis undis,

Elexibus obliquis circumeundus erat.

Accepit magno deductum Nerea fluctu,

Pérque latus misit maxima bella suum. Sub tanto subita sonuerunt pondere classes,

Caruleus cana sub niue pontus erat. Idem commisit longo duo litora ponte

Perses, & fecit per mare miles iter. Quale fuit regnum, mundo noua ponere iura?

Hoc terra fiat: hanc mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI

PISAVRENSIS

EPIGRAMMA.

Dis manibus Petronij Antigenidis. Tu, pede qui stricto vadis per senta, viator.

Siste rogo, titulumque meum ne spreueris oro.

Bis quinos annos, mensisq; duos, duo soles In superis feci, tenere miritus, amatus:

Dogmata Pythagorae sensi, studiumque sophorum

Et libros legi, legi pia carmina Homeri, Sive quot Euclides abaco prescripta iussisset:

Delicias habui pariter lusufq; procaces. Hac Hilarius mihi contulerat pater ipse patronus,

Si non infelix contraria fata habuissem. Nunc verò infernas sedes, Acherontis ad undas,

Tetráque Tartarei per sidera tendo profundi.

Effugi tumidam vitam, spes, forma valete. Nil mihi vobiscum est, alios deludite quæso.

Hac domus eterna est: hinc sum situs, hinc erro semper.

CAPVT. CXV.

PETRONII APOLLODORI, PONTI-

FICIS ROMANI,

EPIGRAMMA.

Μητέρι τῆ πάντων θνητῶντε γενέθλων
Αττιεὶθ ὁ μίσησ ἔγγισσιέντι ὅ πάν,
Τῶ πᾶσιν κήροισ, θεμεριώτερα πάντα θούοντι

Κριοβόλῃ τελετῆς ἡδέτι ταυροβόλῃ,
Μυσιπόλῃσ τελετῶν τοῦτον συνθηκατο ζωμῶν
Δᾶρον ἀπόλλωτος θεῶν. ἔχον ἐπίπλω.

PETRO-

Petroni^o Apollodorus, vir clarissimus, Pötifex maior, Quindecim vir sacris faciundis, Pater sacrorum Dei inuicti, mithræ. Taurobolio Criobolioque percepto, vnà cum Rufa Volufiana, Caij filia, coniuge, xvj. Kalendas Iulias, Dominis nostris Valentiniano & Valente Augustis tertium Consulibus, aram dicauit.

Hos versus sic transtulit Benedictus Hegius Spoletinus.

Cunctorum Cybela genitrici hominumq; Deumq;

Excelsq; Ati, quem nihil orbe latet, Qui facit ut pura celebremus mente quotannis,

Crioboli festos, Tauroboliq; dies, Qui cognomen habet de munere Appollinis, aram

Sacrorum Antistes marmoream hanc statuit.

PETRONII LEVITÆ

EPIGRAMMA.

Leuita coniux Petronia, forma pudoris, His mea discedens sedibus ossa loco.

Parcite vos lacrymis dulces cum coniugem nata,

Viuentemq; Deo credite flere nefas.

ALCIMI EVGENII V. C.

Occumbunt fixi iaculo, mucrone, sagitta, Ora, latus, iugulum, Scana, Rufinus, Atis.

Brutus Atim perimit, Milo Scanam, Cotta Rufinum:

Gracus Atis, Medus Scana, Rufinus, A-

rabs.

Iam vir Atis, sed Scana puer, iuuenisq;

Rufinus:

Dux Atis, armiger at Scana, Rufinus eques.

Scana notus, generosus Atis, de plebe Rufinus,

Magnus eques, medius dux, famulusq; minor.

Elaeus Scana, niger Atis, inter utrumque Rufinus,

Blandus Atis, patiens Scana, Rufinus atrox.

Absque modo largus, lasciuus, parcus, auarus

Laudis Atis, forma Scana, Rufinus opus.

Arcu Scana bonus, Atis armis, iure Rufinus:

Voce Rufinus, Atis carmine, Scana lyra: Scana pila, cursuque Rufinus, Atisq; palastra,

Ore Rufinus, Atis corpore, Scana coma.

DOMINI EVANTII V. C.

De Ambigenis.

Hac sunt ambigena, qua nuptu dispare constat,

Burdonem sonipes generat commixtus assella:

Mulus ab Arcadicis & equina matre creatus:

Tityrus ex ouibus oritur hircosq; parente. Musinonem capra ex veruegno semine gignit:

Apris atque sue setosus nascitur Ibris, At lupus & catula formant coeundo lyciscam.

De ambigenis] V. C. DOMINI EVANTII. al. EVGENII, de ambigenis animantibus, Pith. Emend. in Epigramm. vet. ERHAR.

v. 8. Tityrus ex ouibus oritur] Leg. Tityrus ex ouibus genitur, hircosque parente. Eustathius in Homer. Tityros ὁ ἄνθρωπος παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δαρμεῦσι, ὅθεν καὶ τῆ τυρῆ αὐλῆς. Sed hoc nihil confert

ad Petronij versus. Hircus dux pecoris oues inuit, ex quo inuitu tityrus nasci consuevit, auctore Isidoro Rob. Titius Assertionum, libro 8. c. 16. ERHAR.

Q. CICERONIS

De mulierum leuitate.

Crede ratem ventis, animum ne credas puellis.

d?

*Namque est feminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona est: & si bona contigit
vlla,*

Nescio quo fatores mala facta bona est.

v.14. *Crederatem ventis*] Nescio an Cicero, certè quidam illi adscribunt, alij Eumolpo cuidam, ceteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poetæ Christiano, ego puto esse Petronij, qui Eumolpum dicentem introducat. Delirio Commen. in Hippol. Senec. v. 557. ERHAR.

v.16. *Fœminea nulla bona est*] ne vnam quidè reperiri mulierem probam adfirmat & si qua fortè bona reperiatur, nescire se inquit, quo fato res mala potuerit fieri bona. Scip. Gentilis Apped. Notar. in Apul. n. 93. ERHAR.

Ibid. Et, si bona contingit vlla] Doufa: *vel si bona contigit vlli.* ERHAR.

At videatur illud fortasse Eumolpi potius de muliebri leuitate.

*Crederatem ventis, animum ne crede
puellis,*

*Namque est feminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona est: vel, si bona contigit
vlla,*

Nescio quo fatores mala facta bona est, nisi sit potius Porphyrij Poetæ sub Constantino in exilium missi, cuius pleraque video Petronio nostro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Deffloratorum exemplari. Sed cur non & illud?

*Non est falleris hæc beata, non est,
Quod vos creditis esse, vita non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauarè mensas,
Et quicquid Libyco secatur arno*

*Non una possum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et stricto nihil astuare ferro:*

*Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco, superbus.*

At est Pentadij ex Apollodoro magna parte.

Quandoquidem video inter eruditos conuenire, ex iis, quæ in Priapum leguntur inter Catalecta veterum Poetarum, nonnulla huius esse Petronij: visum est & ea adicere, simul & alia quædam non dissimilis argumenti.

PENTADIJ, De vita beata.

*Non est (falleris) hæc beata, non est,
Quod vos creditis, vita, non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauarè mensas,
Et quicquid Libyco secatur arno,
Non una possum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et stricto nihil astuare ferro.
Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco, superbus.*

v. 30. *Sed nullos trepidum timere casus*] Senec. de beata vit. c. 5. *Potest beatus dici, qui nec cupit, nec timet.* Et epist. 24. *Obiurgat Epicurus non minus eos, qui mortem concupiscunt, & quæ ibidem sequuntur.* Idem lib. 6. *Quæst. natur. c. 32. Meri nec rogaueris, nec tumeris.* Paris eiusdemque vt rei, ita elegantia est Martialis epigramma:

*Vitam qua faciunt beatiorem:
cum hoc Pentadiano, quod legissè relegissèque iuuabit.* Raderus ad Martialis lib. 10. epig. 43. ERHAR.

CAPVT CXVI.

EX PETRONIO REFERVNTVR HÆC AVETERIBVS QUÆ IN SVPERIORIS SATYRICI fragmentis non extant.

Terentianus Maurus de Dimetro
Iambico claudo.

At Arbitr deservit

Libris suis frequentat.

Agnoscere hæc potestis

Cantare quæ solemus:

„ *Memphitides puella,*

„ *Sacris deum parata,*

„ *Tinctus colore noctis*

„ *Manu puer loquaci,*

„ *Egyptias choreas.*

Seruius Honoratus in illud Virg. lib. 3. Æneid. Auri sacra fames. *Sacra, id est, execrabilis. Trahens sermo ex more Gallorum. Nam Massilienses quoties silentia laborabant, unus se ex pauperibus offerbat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic postea ornatus verbis & vestibus sacris circumducebatur per totam civitatem cum exsecrationibus, vt in ipsum reciderent mala civitatis, & sic proiecebatur. Hoc autem in Petronio lectum est. Quæ tamen in quibusdam vetustiss. exemplaribus non leguntur.*

Idem in illud lib. xij. Auctor ego audendi. *Nomina in tor, si à verbo non veniunt, communia sunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licet Petronius usurpauerit, Balnearicem dicens.*

Diomedes lib. iij. *Et illud est comma, quod Arbitr fecit; ale.*

Anus recocta vino

Trementibus labellis.

Verus interpres Horat. Epo. v. *Petronius, Pollice usque ad periculum rofos vt monstraret, inquit, furentem.*

Sergius in arte secunda. *Item Quirites dicit numero tantum plurali: sed legimus apud Horatium hunc Quiritem. Vetus nominatiuus hic Quiris. Idem Ho-*

rat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, sed Varro dicit numero singulari. Pompeius item in arte. At Petronius, hic Quirites, numero singulari.

Marius Victorinus de metris. *Anacreontio & apud nos plerique vsisunt, inter quos Arbitr Satyricon ita.*

Triplici vides vt ortu,

Trivix rotetur ignis.

Volueris, Phœbus axe

Rapidum pereret orbem.

Hieron. in Epist. ad Demetr. illud tanquam Arbitri citat.

Non bene olet, qui bene semper olet. Quod apud Martialis. li. ij. Epig. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter se communia, atque inter cetera hoc quoque:

Ingeniosa gula est.

& alia, quæ suo quæque Ingeniosa gula est: Priscianus lib. viij. & x Petronius: *Animum nostro amplexam in corpore: vbi ait, Amplexam, passivè dictum.*

Isidorus libr. v. Etymolog. c. xxxvij. *Dolus est mentis calliditas, ab eo, quod d.cludat. Aliud enim agit, & aliud simulat, Petronius aliter existimat, dicens: Quid est, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum est, quod legi solet. Habetis solum, accipite nunc malum.*

Fulgentius libr. i. Mythol. *Denique huius rei non immemor Petronius ait:*

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius, Statij interpres: putatque hoc ab ipso Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idè hemistichium legitur lib. iij. Thebaid.

Idem in fabula de Coruo: *Petronius,*

*Si contra rerum natura munera nota
Cornus maturis frugibus ova refert.*
Epigramma amplius posthac adscri-
ptum est. Idem lib. II. Mythol. in fabu-
la Promethei. Vnde & Petronius Ar-
biter ait:

*Cui vultur iecur intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est quem lepidi vocant Poeta:
Sed cordis mala, liuor, atque luxus.*

Lib. iij. in fabula Myrrhae & Adoni-
des: Ideo Venerem amasse Adonem di-
cunt, quod hoc genus pigmenti (de succo
Myrrhae loquitur) sit valde feruidum.
Vnde & Petronius Arbiter ad libidi-
nis concitamentum Myrrhinum se pocu-
lum bibisse refert. Nam & Furius Co-
mædiarum scriptor inducit Glyconem me-
retricem dicentem, Myrrhinum mihi
adfers, quo virilibus armis occursem for-
tuncula.

Et post paulò in fabula Apollinis &
Marsyæ de Mida: Vnde & Petronius
Arbiter ait:

*Sic commissa verens avidus referare
minister.*

Et cætera, quæ integriora adscribe-
mus suo loco, quibus imitatus, videtur
Petronius Quidij locum ex lib. ij. Me-
ramorph. Extant & apud Io. Salisber.
lib. iij. Pol. cap. xij.

Idem Fulgentius in libro Continen-
tiæ Virgilianæ: Tricerberi fabulam iam
suprà exposuimus in modum iurgij foren-
sisq; litigij positam: vnde & Petronius in
Eusebio ait, Cerberus forensis erat Causi-
dicus.

Idem Fulgent. in expositione sermo-
num antiquorum ad Calcidium Gramma-
ticum: Ferculum dicitur missum car-
nium: vnde & Petronius: Ferculum alla-
tum est.

Valgia sunt labellorum obtortiones in
supinatione, sicut & Petronius ait Obtorto
valgoiter labello.

Allucinari dicitur vana somniare, tra-
ctum ab allucitis, quos nos Conopas dici-
mus Petronius, Nam comptum me verna-

li allucite molestabant.

Pag. 175. v. 16. Allucinari, dicitur va-
na somniare. Tractum ab Allucitis, quos
nos Conopas dicimus. Petronius:

*Nam centum me vernali allucite mo-
lestabant.*

Aut planè hallucinor ipse, aut aliter
rescribendus hic locus, & fortasse in-
terpolandus ad hoc exemplum:

*Nam centum me verna hallucite mole-
stabant.*

Protinus ibidem legitur:

*Manubia dicuntur ornamenta Regum,
vnde & Petronius ait: Tot Regum manu-
bia penes fugitiuum reperta.*

v. 20. Manubia dicuntur ornamenta
Regum, vnde & Petronius Arbiter ait:
Tot regum manubia penes fugitiuum re-
perta. I. D.

Credo Eucolpium vel certè Ascylton
significari. Etenim (vt ille ait) macula
pures virisque. Quid? quod de amborum
Manubiis etiam habuimus suprà, pa-
gin. 69. vbi de semet, & Fraterrimo
illo Fratre suo narrat Eucolpius: Non
repugnauit Ascyltos, sed postquam opti-
ma fide pariti manubias sumus, &c. Prop-
riè ac signatè oppido. Manubia enim
à Mann etymon suum fortitè, quasi
Spolia dicas furtim, aut per vim, hoc
est, per latrocinia, seu rapinas quæ sita:
sed verò magnifica ea, atque opulenta,
& proinde vti hinc discimus, Basilica
profus. neque aliter Cicero: Qui ma-
nubias sibi tantas ex L. Metelli manubiis
fecerit. I. D.

Annatium dicitur locus secretus: vnde
& Petronius ait, In annatium memet
conieci.

In veteri glossario Petri Danielis.
Excelissimus dicitur à Petronio in 1. Sa-
tyrarum Et extat locus in hoc nostro.

Item, Petronius: Satis constaret eos nisi
inclinatos non solere transire cryptam
Neapolitanam.

Item, Petronius. Petauròque iubente
modò superior.

Et in alio Gloss. Suppes suppumpis, hoc
est, su-

est, supinis pedibus. Petron.

Tullia, media vel regin. Petronius.

Citat etiam ex Petronio quedam Pom-
ponius Sabinus Grammaticus, Virgi-
lij interpres, quæ in nostro exemplari
extant. Sed plura longè Ioannes Salis-
berienfis in libro de nugis Curialium,
qui Polycraticus inscribitur, quæ non
adeò faèile est recognoscere. Nam nec
auctorem semper laudat: hæc tamen
rescripsimus. Lib. iij. cap. viij. Totus fe-
rè mundus ex Arbitri nostri sententia,
mimum videtur implere.

Item: Non duco contentionis funem, dū
constet inter nos, quòd ferè totus mundus,
iuxta Petronium, exerceat histrionem.
Respicit fortasse ad illud: Grex agit in
scena mimum, &c.

Idem lib. iij. cap. v. Narrat Trimal-
cionis historiam, & addit quædam si-
ue de suo, siue de integriori exemplari,
itèmq; li. viij. c. viij.

Vincent. Beluac. lib. xx. Spec. c. xx.

—ò maxima rerum

Et meruò pietas homini tutissima vir-
tus.

Qui versus & à Iacobo quodam co-
gnomento Magni, in Sophologio libr.
iij. cap. x. referuntur, Et alia quædam
à Bartholomæo Vicecomite in libro
De floratorum. E Petronij etiam versu-
bus quædam mutuatus est Erricus Be-
nedicti monachus, in libris quos de
vita Germani Antistodori ad Carolum
Franc. Imp. scripsit, maximè ex belli-
ciuilis periculo. Non desunt verò, qui
ex iis quæ suprà retulimus, nonnulla
puteant esse Petronij alterius Gramma-
tici, quo auctore & Classica à calando
dicta, apud veterem quendam glosse-
graphum legimus.

SED ET HÆC QVOQVE VI-
RI DOCTISSIMI INTER PE-
TRONIJ ARBITRI RELIQUIAS RETULERUNT,
quæ vel eorum fide superioribus ad-
iici patiamur: sed meliora aliquan-
do & emendatiora, quanquam vi-

deo in antiquis exemplaribus Au-
ctoris nomen plerisque nullam præ-
ferri.

Quoniam in anterioribus editioni-
bus: quæ in capitibus 103. 104. & sequ.
vsque ad 115. continentur & Petronio
nostro ascribuntur: Hoc in loco tan-
quam ignota vel nouissimè reperia vt
Petronio ascripta rursus oculis tuis
Typographus nescio quo consilio sub-
iecit. Ea tamen omittenda verum cum
hac breui monitione censui. Ne à me
emissis aut reiectis incuria vel sine
consilio animaduertes, Candide Le-
ctor, cui candido omnia candida &
fœlicia deprecor.

*Iudæus licet & porcinum numen adoret,
Et cœli summas aduocet auriculas.
Ne tamen & ferro succiderit inguinis o-
ram,*

*Et nisi nudatum soluerit arte caput.
Exemptus populo, Graia migrabit ab vr-
be,*

*Et non ieiuna sabbata lege premet.
Una est nobilitas, argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.
Candida sydereis ardescunt lumina
fluminis,*

*Fundunt colla rosas, & cedit crinibus au-
rum,*

*Mellea purpureum depromunt ora rubo-
rem,*

*Lactæque admixtus sublimat pectora
sanguis:*

*Actotus tibi seruit honor, formæque dea-
rum*

*Fulges, & Venerè cœlesti corpore vincis.
Argento stat facta manus, digitisque te-
nellis*

*Serica fila trahens præciosa stamine lu-
Planta decens modicos nescit calcare la-
pillas,*

*Et dura ladi scelus est vestigia terra.
Ipsa tuos cum ferre velis per lilia gressus,
Nulli sternuntum leuiori potèrs flares.
Gutturam nunc alia magnis monilibus or-
nent,*

Aut gemmas apertis capiti: tu sola placere
Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum:
In te cuncta probat si quisquam cernere
possit.
Sirenum cantus, & dulcia pleetra Thalia.
Ad vocem tacuisse reor, qua mella propa-
gas
Dulcia, & in miseros telumiacularis a-
moris.
Cor graecum nunc alit, nullo sanabile ferro.
Sed tua labra meo sanum de corde dolo-

rem
Depellunt, morbumque anima medicami-
nis huius
Cura fuget, nec tanta putres violentia
neruos
Dissecet, atque tua moriar pro crimine
causa.
Sed si hoc grande putas, saltem concede
precanti,
Ut iam defunctum niveis ambire lacertis
Digneris, vitamque mihi post fata re-
ducas.

LVSVS DIVERSORVM

POETARVM IN PRIAPVM.

Ad Lectorem.

CArminis incompti lusus lecture pro-
caces,
Conueniens Latio pone supercilium.
Non soror hoc habitat Phœbi, non Vesta
facello,
Nec quæ de patrio vertice nata Dea
est:
Sed ruber horrorum custos membrofior a-
quo:
Qui lectu nullis vestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegede:
Aut quibus hanc oculis aspicias, ista
lege.

AD PRIAPVM.

Ludens hæc ego teste te, Priape,
Horto carmina digna, non libello,
Scripsi non nimium laboriose
Nec misas tamen, ut solent Poetae,
Ad non virginum locum vocavi.
Nam sensus mihi corque defuisset,
Castas, Pieridum chorum, sorores
Auso ducere mentulam ad Priapi.
Ergo quicquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tui notavi,
In partem accipias bonam rogamus.

PRIAPVS.

Obscurè poteram tibi dicere, da mihi
quod tu

Des licet assidue, nil tamen inde perii.

Da mihi quod cupies frustra dare forsitan
olim,
Dum tenet obfessas inuida barba genas:
Quodque Ioni dederat, qui raptus ab a-
lute sacra
Miscet amatori pocula grata suo.
Quod virgo prima cupido dat, nocte ma-
rito:
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Simplicius multo est, da pedicare, Latino
Dicere, quid faciam crassa Minerua
mea est.

AD PRIAPVM.

Obscœnis rigido Deo tabellas
Ducens ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage: rogatque tentes,
Si pietas opus edat ad figuras.

DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur dixisse Priapus
Versibus hic infra scripta duobus erit:
Quod mens hortus habet, sumas impune
licet:
Si dederis nobis, quod tuus hortus ha-
bet.

PRIAPVS.

Quod sum ligneus, ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusque penis:
Prendam te tamen, & tenebo prensam:
Totamque hanc sine fraude, quantacum-

que est,
Tomento, ubi hæc que tensorem,
Ad costam tibi septimam recondam.
PRIAPVS.
Cum loquer, una mihi peccatur litera:
nam T,
P, dico semper: blasphemus lingua mea est.
AD MATRONAS.
Mairone procul hinc abite casta:
Turpe est vos legere impudica verba.
Nunc assis faciunt: euntque recta:
Nimirum sapiunt, videtque magnam
Mairona quoque mentulam libenter.
PRIAPVS.

Cur obsœna mihi pars sit sine veste re-
quiris,
Quæro, tegat nullus cur sua signa deus?
Fulmen habet mundi dominus: tenet illud
aperit:

Nec datur, æquoreo fuscina tecta Deo,
Nec Mavors illum, per quem valet, ocu-
lit ense:

Nec laet in tepido Palladis hasta sinu.
Num pudeat auratas Phœbum portare sa-
gittas?

Clamve solet pharetram ferre Diana
suam?
Num tegit Alcides nodosa robora clauæ?
Sub tunica virgam nunc deus ales ha-
bet?

Quis Bacchum gracili vestem prætende-
re ihyrso,
Quis te celata cum face vidit Amor?
Nec mihi sit crimen, quod mentula sem-
per aperta est:

Hoc mihi si telum desis, inermis ero.
AD PUELLAM.

Insulsißima quid puella rides?
Non me Praxiteles, Scopasve fecit:
Nec sum Phidiaca manu politus:
Sed lignum rude villicus dolauit:
Et dixit mihi, Tu Priapus esto.
Spectas me tamen, & subinde rides.
Nimirum tibi salsa res videtur,
Adstans inguinibus columna nostris.
PRIAPVS.

Ne prensere caue: prensore nec fusto no-
cebo.

Saua nec incurua vulnera false dabo.
Traiectus conto sic extendere pedali:
Ut culum rugas non habuisse putes.
PRIAPVS.

Quadam senior Hectoris parente,
Cum ea soror, ut puto, Sibylla.
Æqualis tibi, quam domum reuertens
Thesens repperit in rogo iacentem,
Infirmitate huc gradu venire:
Rugosæque manus ad astra tollens,
Ne desit sibi, mentulam rogare.
Hæsterna quoque luce, dum precatur,
Dentem de tribus excreauit unum.
Tolle, inquam, procul, ac iube latere
Scissa sub tunica, stolæque rufa,
Ut semper solet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hians,
Barbato macer eminente naso,
Ut credas Epicurum oscitari.
PRIAPVS.

Pracidere puer moneo: futuere puella:
Barcarum furem tercia poena manes.
PRIAPVS.

Huc huc, quisquis es, in dei salacis
Diueri graue ne puta sacellum.
Et si nocte fuit puella tecum,
Hæc re quod metuas adire, non est.
Istuc cœlitibus datur seueris.
Nes vappa sumus, & pusilla cullis
Ruris numina: nes pudore pulso.
Stamus sub Ioue coleis apertis,
Ergo quilibet huc licebit iniret
Nigra fornicis oblitus fanilla.
PRIAPVS.

Commisso mihi non satis modestas
Quicunque attulerit magrus agello:
Is me sentiet esse non spudonem.
Hic inter frutices loco remoto,
Dicat forsitan hæc sibi ipse nemo
Præcisum sciet esse me, sed errat:
Magnis testibus ista res agetur.
AD PRIAPVM.

Qualibus Hippomenes rapuit Schœnci-
da pomis:
Qualibus Hesperidum nobilis hortus
erat:
Qualia credibile est spatiantem rure per-
terno

*Nausiasam pleno saepe tulisse sinu:
Quale fuit malum, quod littora pinxu
Aconiti,*

*Qua lecta, cupido pacta puella viro est:
Taliacunque puer dominus florentis a-
gelli*

Imposuit mense nude Priape tua.

PRIAPVS.

*Quid mecum tibi ei: citior moleste?
Ad me quid prohibes venire furent?
Accedas sin: laxior redibit.*

PRIAPVS.

*Commoditas hac est in nostro maxima
pene.*

*Laxa quod esse mihi femina nulla po-
test.*

AD PRIAPVM.

*Hic quando Telethusa circulatorix,
Que clunem tunica tegente nulla
Exitis aptius, altiusque motat,
Crissabit tibi fluctuante lumbo?
Sic ut non modo te Priape posset,
Prinignum quoque, sed mouere Phadra.*

PRIAPVS.

*Fulmina sub fove sunt: Neptuni fuscina
telum:*

*Ense potens Mars est: hasta Minerua
tua est.*

*alibus Liber committit prelia ihyssis:
Fertur Apollinea missa sagitta manu.
Herculis armata est inuicta dextera
claua:*

At me terribilem mentula tanta facit.

AD PRIAPVM.

*Copia me perdit: tu suffragare rogatus,
Indicio nec me prode, Priape, iuo.
Hac quaecunque tibi posui vernacula po-
ma.*

De sacra nulli dixeris esse via.

PRIAPVS.

*Femina si furtum faciet mihi, virque,
puerque:*

*Hac cunnum, caput hic prabeat, ille
nates.*

PRIAPVS.

*Quicumque hic violam, rosamve carpet
Furtiuum, ve olus, aut inempta poma,
Defectus puerque, feminaque.*

*Hac tentigine, quam videris in me,
Rumpatur precor: usque, mentulaque,
Ne quicquam sibi pulset umbilicum.*

PRIAPVS.

*Hic me custodem fecundi villicus horii
Mandati curam iussu habere loci.
Fur habeas poenam: licet indignere, fe-
ramque*

Propter olus, dicas, hoc ego propter olus:

PRIAPVS.

*Hoc sceptrum, quod ab arbore ut recisum
est,*

*Nulla iam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod parhica petunt puella.
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oscula nobiles cynedi:
Intra viscera furis ibit usque
Ad pubem, capulumque coleorum.*

PRIAPVS.

*Porro, nam quis erit modus: Quirites,
Aut praeidite seminale membrum.
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinia sine fine prurientes,
Vernis passeribus salaciores:
Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipsi cernitis exfuturus ut sim,
Confectusque, macerque, pallidusque,
Qui quondam ruber, & valens solebans
Fures cadere quamlibet valemes.
Defecit latus: & periculosa
Cum iussi miser expuo saliuam.*

AD PRIAPVM.

*Delicia populi magno notissima circo:
Quintia vibratas docta mouere na-
tes:*

*Cymbala cum crotalis, pruriginis arma,
Priapo:*

*Ponit, & adducta tympana pulsa manu.
Pro quibus, ut semper placeat spectanti-
bus, orat:*

*Tentaque ad exemplum sit sua turba
dei.*

PRIAPVS.

*Tu qui non bene cogitas, & agrè
Carpent tibi temperas ab hortis,
Pedicabere fuscino pedali.
Quod si tam grauis, & molesta poena
Non profeceris: altiora tangam.*

AD

AD PRIAPVM.

*Obscenis peream, Priape si non
Vti me pudet, improbisque, verbis
Sed cum tu posito deus pudore
Ostendas mihi coleso parentes?
Cum cunno mihi mentula est vocanda.*

AD PRIAPVM.

*Falce minax, & parte tui maiore Priape,
Ad fontem, quaso dic mihi, quae sit iter.
P. R. Vade per has vites, quarum si carpsieris
vuas,
Cur aliter sumas, hospes habebis aquas.*

PRIAPVS.

*Donec proterua nil mihi manu carpes,
Licebit ipsa sis pudicior Vesta
Sin hac mei te ventris arma laxabunt.
Exire ut ipsa de tuo queas culo.*

PRIAPVS.

*Vuis aridior puella passis,
Buxo pallidior, nouaque cera,
Collatas sibi quas, suaeque membris
Formicas facit altius videri:
Cuius viscera non aperta Tuscos
Per pellem poterit videre haruspex.
Qua succo caret: atque petra pumex,
Nemo videt hanc ut expuentem:
Quam pro sanguine puluerem, scobemque
In venis medici putant habere:
Ad me nocte solet venire, & affere
Pallorem macemque laruaelem.
Ductor ferreus insularis, aequè
Laterna videor fricare cornu.*

PRIAPVS.

*Naias antiqui, Dryadesque, habuere Priapi:
Et quo tenta Dei vena, sibi, bires erat.
Nunc a leo nihil est: ad id mea plena libido,
Ut Nymphas omnes interyisse putem.
Turpe quidem factu: sed ne tentigine rumpar,
Ealce manu posita fiet amica manus:*

AD PRIAPVM.

*Cum sacrum fieret deo salacis
Conducta est pretio puella paruo.
Communis sacis omnibus futura,
Qua quot nocte viros peregit vna,
Tot verpas tibi dedicat salignas.*

PRIAPVS.

*Pedicabere fur semel: sed idem
Sis pensus fueris bis, irrumaba.*

*Quod si tertia furta molieris:
Vt poenam patiare & hanc & illam,
Pedicaberis, irrumaberisque.*

PRIAPVS.

*Notas habemus quisque corporis formias:
Phoebus consus: Hercules lacertosus:
Trahitque Bacchus virginis tener formam:
Minerua flauo lumine est: Venus pato:
Frontem comatos Arcadas vides Faunos:
Habet decentis nuntius decem plantas:
Tutela Lemni dispares mouet gressus,
Intonsa semper Aesculapio b. erba est:
Nemo est feroci pectorosior Marte:
Quod si quis inter hac locus mihi restat,
Deus Priapo mentulatio non est.*

VOTI SOLVTIO.

*Cur pictum memorari sit in tabella
Membrum quaritis, vnde proreamur:
Cum penis mihi forte laesus esset:
Chirurgique manum miser timerem:
Dis me legitimis, nimisque, magnis,
Vt Phaebo, putà, filioque Phæbi,
Curatum dare mentulam verebar.
Haec dixi, ser opem, Priape, parti,
Cuius tu pater, ipse par videris,
Qua salua sine sectione facta,
Ponetur tibi picta, quam leuaris
Parque, consimilisque, concolorque,
Prom: sis fore: mentulamque mouis
Pro nutu deus, & rogata fecit.*

PRIAPVS.

*Simpliciter tibi me quodcunque est, dicere o-
portet:*

*Natura est quoniam semper aperta mihi:
Pedicare volo: tu vis decerpere poma.
Quod peto, si dederis quod petis, accipies.*

PRIAPVS.

*Forma Mercurius potest placere:
Forma conspiciendus est Apoll:
Formosus quoque pingitur Lyæus:
Formosissimus omnium est Cupido:
Me pulchra fateor carere forma:
Merum mentula luculenta nostra est.
Hanc mauult sibi, quam deos priores,
Si qua est non fatui puella cunni.*

AD PRIAPVM.

*Nota Suburbanas inter Telethusa puellas,
Quae puto de quaestu libera facta suo est:*

Cingit inaurata penem tibi sancte corona:
Hunc Pathica sursumi numinis instar ha-
bent.

PRIAPVS.

Quisquis venerit huc, Poëta fiat:
Et versus mihi dedecet iocosos.
Qui non fecerit inter eruditos
Ficofissimus ambulet Poetas.

AD PRIAPVM.

Latus Aristagoras natis bene villicus vuis
De cera facta dat tibi poma deus.
At tu sacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ille, Priape, ferat.

PRIAPVS.

Nolite omnia que loquor putare
Per lusum, mihi, per iocumque dici:
Deprensos ego ter, quat' erque fures
Omnes, ne dubitetis, irrumabo.

PRIAPVS.

Velle quid hanc dicas, quamuis sim ligneus,
hastam:

Oscula dat medio siqua puella mihi?
Augure nã opus est, in me, mihi credite, dixit,
Vtetur veris vsibus hasta rudis.

PRIAPVS.

Cum quendam rigidus deus videret
Feruenti caput vsulare ferro,
Vt Maure similis foret puella:
Heus, inquit, tibi dicimus synede,
Vras te licet vsque, torquesque:
Num tandem prior es puella, queso,
Quam sunt, mentula quos habet, capilli?

PRIAPVS.

O non candidior puella Maure,
Sed morbosior omnibus synedus,
Pygmaeo breuior gruem timentis,
Vrsis asperior, pileforque,
Medis laxior, Indicisq; braccis:
Manes hã licet, vt libenter ires.
Nam quamuis videar satis paratus:
Errucarum opus est decem manipulis,
Fossas inguinis vt teram, dolentque
Canni vermiculos scaturientes.

PRIAPVS.

Quicumque vestrum, qui venitis ad cenam,
Libare nullos sustinet mihi versus.
Illius vxor, aut amica riualem
Lasciuendo languidum precor reddat:

Et ipse longa nocte dormiat solus
Libidinosus incitatus erucis.

PRIAPVS.

Quod partem madidam mei videtis,
Per quam significor Priapus esse:
Non ros est, mihi crede, nec pruina:
Sed quod sponte sua solet remitti,
Cum mens est pathica memor puella.

PRIAPVS.

Tu quicumque vides circa tentoria nostra
Non nimium casti carmina plena iocis:
Verbis obscœnis offendi desine, non est
Mentula subducti nostra supercilij.

AD PRIAPVM.

Quedam, si placet hoc tibi, Priape,
Ficofissima me puella tudis:
Et non dat mihi, nec negat daturam:
Causasque inuenit vsque differendi.
Que si contigerit frunda nobis:
Totam comparibus, Priape, nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.

PRIAPVS.

Quid hoc negoti est? quãve suspicer cause
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cum quisquis in nos incidit, luat penas:
Et vsque curuos excauerur ad lumbos:
Non ficus hic est presfrenda vicina,
Vnaque, quales stala non legit Crete:
Non mala truncus asserenda Picens.
Pyrumve, tanto quod periculo captas,
Magisque cera luteum noua prunum,
Sorbumve ventres lubricos moraturum.
Præpingue rami nec mei ferunt morum.
Nucemve longam, quam vocant auellanam,
Amygdalumve flore purpureo fulgens.
Non brassica* fero gulostor caules,
Betaque, quantas hortus educat nullus,
Crescensve semper in suum caput portum:
Nec seminosas ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymumve, cucumerque humi fusos,
Venire crede, se silisve lactucas:
Nec vt salaces nocte tollat erucas,
Mentamque olentem, cum salubribus raris:
Acresque cepas, alliumque fibratum.
Qua cuncta, quãuis nostro habemus in septo,
Non pauciora proximi ferunt horii.
Quibus relictis, in mihi laboratum
Locum venitis, improbiissimi fures.

Nimirum

Nimirum apertam conuolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipsum, quod minamur, inuitat.

Priapus.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi comines ab heroi:
Iam primum stator hic libidinosus
Alternis in eundo & exeundo
Peria te faciet patientiorem.

Accedunt duo, qui latus tuentur,
Puc'hre pensilibus peculiati.

Qui cum te male foderint iacentem,
Ad partem veniet salax asellus,
Nihilodeterius mutoniatius.

Quare qui sapit, malum cauebit,
Cum tantum hic sciet esse mentularum.

Ad Priapum.

Cœtibus modico Bacchus solet esse racemo:
Cum capiant alii vix sua musta lacus.
Magnaque fecundis cum messibus area
desit,

In Cereris crines una corona datur.

Tu quoque Diue minor maiorum exem-
pla secutus.

Quamuis pauca damus, consule poma
boni.

Priapus.

Ei D, si scribas, tenonemq; insuper addas:
Qui medium D, vult scindere, pictus
erit.

Priapus.

Credero quis possit, falcem quoque (turpe
fateri)

De digitis fures surripuisse mei?

Nec mouet amissa tam me iactura, pudor-
que,

Quam præbent iustos altera tela metus.

Qua si per videro, patria multabor: & o-
lim

Ille tuus ciuis Lampface, Gallus ero.

Priapus.

Dorides quoque fur: & impudicus
Ostendis digium mihi minanti.
Heu heu me miserum, quod ista lignum est.
Qua ne terribem facit videri,
Mandabo domino tamen salaci,
Vt pro me velit irrummare fures.

Priapus.

Cornix & caries, vultusque bustum,

Turba & putrida facta seculorum,

Que forsitan potuisset esse nurix

Ti. boni, Priamiq; Nestorisq;

Illis ni pueris anus fuisset?

Ne desit sibi, me rogat, fuutor.

Quid si nunc roget, vt puell i fiat?

Si nummos tamen hæc habet, puella est.

Priapus.

Quicumque fur fefellerit fidem nostram,
Effeminato marceat procul culo.

Quisq; hæc proterua carpsit manu poma
Puella, nullum inueniat futuorem.

Priapus.

Prædictum tibi ne negare possis,

Si fur veneris, impudicus ibis.

Ad Priapum.

Si quot habes versus, tot haberes poma,

Priape:

Esses antiquo ditior Alcino.

Malus.

Quid frustra quereris colone mecum,

Quod quondam bene fructuosa malus,

Autumnis sterilis duobus adstem?

Non me prægrauat, vt putas, senectus:

Nec sum grandine verberata dura:

Nec gemmas modo germine exeuueis

Seri frigoris vsulauit aura:

Nec venti, pluuiave, siccitasve,

Quod de se quereris, malum dederunt:

Non sturnus mihi, graculifve raptor,

Aut cornix anus, aut agrosus anser,

Aut coruus nocuit siticulosus:

Sed quod carmina pessimi poëta

Ramis sustineo laboriosus.

Priapus.

Securi dormite canes: custodiat hortum

Cum sibi dilecta Sirius Erigone.

Priapus.

Parum est mihi miser quod hic fixi sedẽ,

Agente terra per Caniculam rinas,

Siticulosam sustinens diu astarem.

Parum, quod tibi perfluunt stans imbres:

Et in capillis grandines cadunt nostros:

Rigetque dura barba iuncta crystallo.

Parum, quod acta sub laboribus luce,

Parum diebus peruigil traho noctem.

Huc adde, quod me terribilem deum fu-

ste.

Manus sine arte rustica dolauerunt,
Intérque cunctos ultimum deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor custos.
Accedit istis impudencia signum,
Libidinoso tenta pyramis neruo:
Ad hanc puella (penè nomen adieci)
Solet venire cum suo futurore:
Qua ut tot figuræ, quot Philenis enarrat,
* Non inuenit, pruriginosa discedit.

Priapus.

Quidam mollior anseris medulla
Furatum venit huc amore poena.
Furetur licet usque, non videbo.

Ad Priapum.

Hic tibi, qui rostro crescentia lilia mer-
si,
Caditur è tepida víctima porcus bara.
Ne tamen exanimam facias pecus omne,
Priape,

Horti si facias iamua clausa tui.

Priapus.

Tu qua, ne videas notam virilem,
Hinc auerteris, ut docet pudicam:
Nimirum, nisi quòd times videre,
Intra viscera habere concupiscis.

Priapus

Penelopes primam, Didonis prima se-
quatur,
Et primam Cani, syllaba prima Remi:
Quòdque sit ex illis, mihi tu deprensus in
horto
Fur dabis: hac poena culpa luenda tua
est.

Priapus.

Rusticas indoctè si quid dixisse videbor,
Da veniam: libros non lego, poma lego:
Sed rudis hic dominum tones audire le-
gentem
Constituque, meras edidiciq; notas.
Psoleon ille vocat, quod nos Psoleonta vo-
camus:

Id quòd nos cutum, coleon ille vocat.
Smerdaleos certè nisi res non munda vo-
catur,

Et padiconum mentula smerdalea est.

Priapus.

Quid: nisi Tanario placuisset Troica
cunno

Mentula: quòd caneret, non habuisset o-
pus.

Mentula Tantalida bene si non nota
fuisse:

Nil senior Cryses quod quereretur, e-
rat.

Hac eadem socium tenera spoliavit a-
mica:

Qua, erat Eacida, maluit esse suam.
Ille Pelethroniam cecinit miserabile car-
men

Ad citharam, cithara tensor ipse sua.

Nobilis hinc nata nempe incipit Iliac
ira:

Principium sacri carminis illa fuit.
Alter materia est error fallèis Ulyssèi,
Si verum quaras, hunc quoque mouit a-
mor.

Hinc legitur radix, de qua flos aureus e-
xit,

Quem cum moly vocat, mentula moly
fuit.

Hinc legimus Circen, Atlantidè que
Calyso

Grandia Dulichij iussa tulisse viri.

Huius & Alcinoi mirata est filia mem-
brum

Frondentiramo vix potuisse tegi.

Ad vetulam tamen ille suam properabat:
& omnis

Mens erat in cunno Penelopeia tuo.

Quæ sic casta manes, ut iam conuiuia vi-
sas:

Viq; futurorum sit tua plena domus.

Equibus ut scires quicumque valentior
esset:

Hæc es ad arreptos verba locuta pro-
cos:

Nemo meo melius neruum tendebat V-
lyssè:

Sive illi laterum, seu fuit artis opus.

Qui quoniam perit, modo vos intendite:
qualem

Esse virum scire, vir sit ut ille meus.

Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
Illo sed nondum tempore factus eram.

Priapus.

Dum fici tibi suauitas subibat,

Et iam

Et iam porrigere huc manum libebir:
Ad me respice fur, & estinato,
Quot pondo tibi mentula est cacanda.
Priapus.

Illu mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, molæque fusa,
Quere paribus additis in ignem
Sacro protinus hinc abire peracto.
Vicini canis huc subinde venit
Nidorem puto profecuta fumi:
Que libamine mentula comeso,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hos loco caute
Quicquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis, meumque numen,
Custodes habeatis irrumatos.

Priapus.

Si commissæ meæ carpes pomaria cura
Dulcia: quid doleam perdere, doctus
eris.

Ad Priapum.

Cur a Priape diligens pomarium,
Furi rubricato minare mutino.

Priapus.

Quòd mouear non est: quia si furaberis
ipse
Grandia mala, tibi braccolica mala
dabo.

Priapus.

Obliquis pathica quid me spectatis ocel-
lis:
Non stat in inguinibus mentula tenta
meis:

Que tamen exanimis nunc est, & inutile
lignum,
Vilis hæc, aram si dederitis, erit.

Per medios ibit pueros, mediisque puel-
las

Mentula: barbatis non nisi summa
peccat.

Ad Priapum.

Dodona est tibi Iuppiter sacrata:
Iunoni Samos, & Azygena Diti:
Vnda Tenares, æquorq; Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces:
Deiphos Iybius orbis umbilicum:
Creten Delia, Cynthiosque colles:

Faunus Menalon, Arcadiamque sylvas:
Est tutela Rhodos beata Salis:
Gades Herculis, humidæque Tibur,
Cyllene celeri Deo ninosa:
Tardo gratior æstusa Lemnos:
Æthnea Cererem nurus frequentant:
Raptam Cyzicos æstrosa Diuam:
Formosam Venrem Gnidos, Paphosque:
Mortales tibi Lampacum dicarunt.

Priapus.

Quòd sim iam senior, meumque canis
Cum barba caput albicat capillis:
Deprensos ego perforare possum
Tuboniam, Pramiæque, Nestorè que.
Immanem stomachum mihi videtis,
Qui densam facitis subinde sepem,
Et fures prohibetis huc adire.
Hoc est ledere, dum iunatis: hoc est
Non admittere ad aucupem volucres.
Obstructa est via: nec licet iacenti
Lactura natis expiare culpam.
Ergo qui prius usque & usque & usque
Furum scindere pedices solebam,
Per noctes aliquot, diè que cesso:
Pœnas do quoque, quod satis superque
est.

In senè que abeo, salaxque quondam
Non vitam perago, quis hoc putaret,
Ut lesu citharædus abstineret?
At vos ne peream situ senili,
Quæso desinite esse diligentes,
Nè ve imponite fibulam Priapo.

Priapus.

At di, de eiq; dentibus uis escas
Negent amicas cuni linge vicine,
Per quem puella fortis antè, nec mendax,
Et que solebat impigro celer passu
Ad nos venire: nunc misella Landace
Vix posse iurat ambulare præ fossis.

Ad Priapum.

Priape quòd sis fascino gravis tento:
Quòd exprobravit hic tibi suo versu
Poëta noster: erubescere hoc noli.
Non est Poëta sarcinosior noster.

Priapus.

At non longa satis, nox stat bene mentula
crassa,

Et quam si trahes, crescere posse puos.

f

Me miserum cupidas fallit mensura puel-
las:

Non habet hac aliud mentula manus
eo.

Vtilior Tydens: qui si quid credis Ho-
mero,

Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damnato nobis nouitasque pu-
dorque.

Esse repellendus sapius iste mihi.

Ad Priapum.

Dum viuis, sperare decet: in rustice cu-
stos

Huc ades, & neruis tente Priape fa-
ue.

Ad Priapum.

Villicus, erari quondam, nunc cultor a-
gelli,

Hac tibi perspectus templa, Priape,
dico.

Pro quibus officijs si fas est, Sancte, pa-
ciscor;

Affiduus custos ruris, ut esse velis:

Improbis ut si quis nostrum violarit agel-
lum,

Hunc tu: sed tento: scis puto, quod se-
quitur.

Tibullus ad Priapum de inertia
inguinis.

Quid hoc noni est? quid ira nuntiat deæ
Silenie nocte candidus mihi puer

Tepente cum iaceret abditus sinus,
Venus fuit quæta: nec viriliter

Iners senile penis extulit caput.

Piacet Priape, qui sub arboris coma

Soles reuinctus sacrum pampino caput,

Ruber sedere cum rubente fascino.

At ô Priape sape floribus nouis

Tuas sine arte deligauimus comas:

Abegimusque voce sape cum tibi

Senexve coruus, impigerve graculus

Sacrum feriret, ore corneo caput.

Vale Priape: debeo tibi nihil.

Vale nefande destituor inguinum,

Iacebis inter arua squallidus sum,

Canisque foedus usque imminget, aut tibi

Lutosa sus fricabit oblitum laus.

Scelestæ penis, ô cui meum malum

Gravi piâque lege noxiam lues,

Licet querare: nec tibi tener puer

Patebit vllus: ingemente qui toro

Iuuante verset arte mobilem natem.

Puella nec iocosa te leui manu

Fouebit, apprimere lucidum femur.

Bidens amica Romuli senis memor

Paratur: inter atra cuius inguina,

Vacuâque pelle, tectus inguinum gelu

Araneosus obsidet fores suus.

Tibi hac paratur: ut tuum ter, & quater

Voret profunda fossa tubricum caput

Licebit ager, aut languentior cubes.

Tereris usque, donec ab miser, miser

Triplex, quadruplexque compleas spe-
cum,

Superbia ista proderit nihil: simul

Vagam sonante merseris caput luto.

Quid est iners pigerne lentitudinis?

Licebit hoc inultus auferas semel.

Sed ille cum redibit aureus puer:

Simul sonantis senseris iter pede,

Repenitè neruos excutit libidine,

Ei inquietus inguina arrigat tumor:

Neque hinnitare cesset, usque dum mihi

Venus iocosa molle ruperit laus.

Priapus.

Vere rosa, autumno pomis, est ite frequen-
tor

Spicis: una mihi est horrida pestis
hyems.

Nam frigus metuo: & vereor, ne ligneus i-
gnem

Hac deus ignaris prabeat agricolis.

C. Valerij Catulli Priapus.

Ego hac, ego arte fabricata rustica,

Ego arida, ô viator, ecce populus,

Agellulum hunc, sinistra tue quem vi-
des,

Herique villulam, hortulumque pauperis,

Tueor: malâque furis arceo manus:

Mihi corolla picta vere ponitur:

Mihi rubens arista Sole feruido:

Mihi vivente dulcis una pampino:

Mihi glauca aura, coëta obina frigore,

Meis capella delicata pascuis

In urbem adulta lacte portat vbera,

Meis pinguis agnus ex oculibus

Grauem domum remittit are dexteram,

Tenerâque matre mugiente vaccula

Deum profudit ante templa sanguinem:

Proin vitator hunc deum vereberis,

Manumque sur, um habebis. hoc tibi ex-
pedi.

Parata namque crux est arte mentula,

Vel impol, inquis. at pol ecce villicus

Venit, valenti cui renulsa brachio

Fit ista mentula apta claua dextera.

Eiusdem Catulli Priapus.

Hunc ego iuuenes locum, villulamque pa-
lustrem,

Tectam vimine iunceo, caricisque mani-
plis,

Quercus arida, rustica conformata securi

Nutriti: magis, & magis ut beata quo-
tannis.

Huius nam domini colunt me, deum q̄ sa-
lutant,

Pauperis iugurij pater, filiusque,

Alter assidua colens, diligentia, ut herba

Dumosa, asperâque à meo sit remota sa-
cello:

Alter parua ferens manu semper munera

larga,

Florido mihi ponitur picta vere corolla

Primiti, & tenera virens spica mollis a-
rista:

Luteæ viola mihi, luteumque papauer,

Pallensque cucurbita, & suaneolentia

mala,

Vuapampinea rubens educata sub um-
bra.

Sanguine hanc etiam mihi, sed iacebitis,

aram

Barbatus linit hirculus, cornipesque ca-
pella,

Pro queis omnia honoribus hac necesse

Priapo

Præstare, & domini hortulum, vineamque

meri.

Quare hinc, ô pueri, malas abstinere ra-
pinas,

Vicinus propè diues est, negligensque

Priapus.

Inde sumite. semita hac deinde vos feret

ipsa.

Eiusdem ad Priapum.

Hunc lucum tibi dedico consecr. q̄ Pri-
ape,

Que domus tua Lampfaci est, quâq̄, sylua

Priape:

Nam te præcipuè in suis urbibus colit o-
ra

Hellepontia, ceteris ostreosior oris.

VETERVM QVORVNDAM POETARVM
ERRONES VENERII.

LECTORI.

QVi mos veteribus cum desperatos
ante iannas collocarent, ut vel ex-
tremum spiritum redderent terræ, vel pos-
sent à transeuntibus forte curari, idem
mihi consilium fuit in adponendis huius
Piematis sanè antiqui, sine Catulli, sine

alterius sui reliquiis, quarum ego salutem
commendatam cupio vel Medicorum
pueris, dum qua fide à nobis exhiben-
tur de vetustissimo, sed unico exem-
plari, eadem, ut par est, ab omnibus tra-
ctentur.

* *

P. CATULLI VRBICARII.

Cras amet, qui nunquam amavit, qui que
amavit, cras amet.

Huic tribuit Scaliger ad Catullam.

Ver nouum, ver iam canorum, ver natus
orbis est

Primus edidit Petrus Pithœus. No-
tis illustrarunt idem Pithœus, Iustus

Vere concordant amores, vere nubunt a-
lites,

Lipsius in Elect. & Ianus Doufa F. ER.

Et nemo comam resoluit de maritis im-
bribus.
Cras amorum copulatrix inter umbras
arborum
Implicat gazas virentes de flagello myr-
teo.
Cras Dione iura dicit, fulta sublimi
throno.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Tuno quinore desuper huc spumeo pont'
de glorio
Ceruleas inter cateruas, inter & bipedes
equos.
Fecit undantem Dione de maritis im-
bribus.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Ipsa gemmeis purpurantem pingit annum
fioribus.
Ipsa surgentis papillas de faboni pariu
Vrguet in totos pontes, ipsa roris lucidi
Noctis aura quem relinquit, spargit hu-
mentis aquas.
* Et me canat lacryma trementes deta-
dum p. ndere
Gutta preceps erbe paruo sustinet cefus
suos.
In pudorem florulenta prodiertu purpura.
Humor ille, quem serenis astra rorant
noctibus,
Manè virgineas papilla soluit humenti
peplo,
* Ipiusit manè tua virgines nubant ro-
sa,
Fusta prius de cruore, deque amoris o-
culis,
Deque gemmis, deque flammis, deque solis
purpuris,
Cras ruborem qui latebat veste tectus i-
gnea
Vnica marito nodo non pudent solvere.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Ipsa Nymphas diua loco iussit ire myrteo.
Et puer comis puellis, nec tamen credi po-
test,
Esse amorem feriatum, si sagittas vixerit.

Ite Nympha posuit arma, feriatu est A-
mor,
Iussus est inermis ire, durus ire iussus est,
Neu quid arcu, neu sagitta, neu quid igne
laderet.
Sed tamen Nympha caueat, quod Cupido
pulcher est,
Totus est inermis idem quando nudus est
Amor.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Compari Venus pudore mittit ad te vir-
gines:
Vna res est quam rogamus: crede virgo
Delia,
Vt nemo sit incrementum de ferinis stragi-
bus.
Ipsa vellet ut venires, si deceret virginē:
Iam tribus choros videres feriatu nocti-
bus,
Congreges inter cateruas ire per saltus
ruos,
Floreas inter coronas, myrteas inter casae
Nec Ceres, nec Bacchus absunt, nec pœ-
tarum deus
* Detinent, & tota nox est priuigilia can-
ticis.
ab legunt peruigil à cantibus. Verum
Sca. legit peruigilata canticis, vt apud
Corn. Taci, peruigilata nox conuiuio.
Regnet in Syluis Dione, in recede Delia.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Iussit Hyblais tribunal stare Diua flori-
bus:
Præses ipsa iura dicit, adfederali Gratia:
Hyblactos funde flores, quicquid annis
adulit,
Hybla florum rumpe restes quant' aethra
campus est.
Hybla florum &c. alij florum rûpe
vestes quantus aethrae campus est, vt ve-
stium nomine significet thecas & va-
ginas florum & campi planitiè ad ra-
dicè môtis Aethrae fontibus floribusq;
amœnissimam. Nisi quis malit Hybla
florum rumpe restes: nam & sic Plin. li.
20. c. 6. Alij restes dixit.

Ruris

Ruris hic erunt puella, vel puella môtium,
Quaque syluas, quaque lucos, quaque mon-
tes incolunt:
Iussit omnes adfidere pueri mater alitis,
Iussit & nullo puellas nil amori credere.
Cras amet, qui nunquam amavit, qui-
que amavit, cras amet.
* Et rigentibus vergentes ducat umbras
floribus:
Cras erit qui primus aether copulauit nu-
ptias,
Vt panitotis crearet vernis annum nubi-
bus,
In sinum maritus imber fluctus alma &
coniugis,
Vt fletus immixtus omnis aleret magno
corpore.
Ipsa vernas atque mentem permeante
spiritu,
Inus, occultis gubernat procreatrix viri-
bus:
Pérque calum, pérque terras, pérque pon-
tum subditum,
Peruium sui tenorem seminali tramite.
Imbut, iussitque mundum nosce nascendū
vias.
Cras amet, qui nunquam amavit, qui-
que amavit, cras amet.
Ipsa Troianos nepotes in Latino tran-
stulit:
Ipsa Laurentem puellam coniugem nato
dedit:
Moxque Marti de sacello dat pudicam
virginem,
Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias:
Vnde Rames & Quirites, proque prole po-
sterum
Romuli, matrem crearet, & nepotem Ca-
sarem,
Cras amet, qui nunquam amavit, qui-
que amavit, cras amet.
Rura fecundat voluptas, rura Venerem
sentiant:
Ipsè amor puer Dione rure natus dicitur
Hunc ager cum parturiret ipsa, suscepit
sinu,
Ipsa florum delicatis educauit osculis.
Cras amet, qui nunquam amavit, qui-

que amavit, cras amet.
Ecce iam super genesas explicat Aoni-
latus,
* Quisque tuus quo teneur coniugali fœ-
dere
Subter umbras cum maritis ecce balan-
tum gregum:
Et caneras non tacere Diua iussit alites.
Iam loquaces ore rauco stagna cygni per-
strepunt:
Adscenante aërei puella subter umbras
populi,
Vt putas motus amoris ore dici musico?
Et neges queri sororè de marito barbaro?
Illa cantat, nos tacemus, quando ver ve-
nit meum:
* Quando faciam vt chelidon vt taceret
desinat?
Perdidi Musam tacendo, nec me Phœbus
respicit:
Sic Amyclas, cum tacerent, perdidit si-
lentium.
Cras amet, qui nunquam amavit, quiq;
amavit, cras amet.
Explicit peruigilium Veneris.
Floridi de qualitate vitæ.
*
Bacche vitium reperior, plenus adsis vi-
tibus,
Effluas dulcem liquorem comparanduna
nectari,
Conditumque fac verustum ne malignis
suenulis
Asperum dicat saporem versus vsus in-
alteros.
*
Omnis mulier intra pectus celat virus pe-
stilentis.
Dulce de labris loquuntur, corde viuunt
noxio.
*
Sic Apollo, deinde Liber, sic videtur igni-
fer,
Ambo sunt flammis creati, profasque ex
ignibus,
Ambo de comis calorem & radio cōferunt.
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras
pectoris.

f. 3

Quando ponebam Nouellas arbores mali:
& piri,
Cortici summe notaui nomen ardoris mei.
Nulla si ex inde finis vel quies cupidinis,
Crescit arbor, gliscit arbor, ramus implet
litteras.

Qui mali sunt, non fuere matris ab aluo
mali:
Sed malos faciunt malorum falsa contu-
bernia.

Sperne mores transmarinos, mille habent
offugia.

Cine Romano per orbem nemo uiuit rectius.
Quippe malim unum Catonem, quam tre-
centos Socratas.

Tam malum est habere nummos, non ha-
bere quam malum est.

Tam malum est audere semper, quam ma-
lum est semper pauere.

Tam malum est tacere multum, quam ma-
lum est multum loqui.

Tam malum est foris amica, quam malum
est uxor domi.

Nemo non hac uera dicit, nemo non con-
tra facit.

Consules fiunt quotannis, & noui Procon-
sules:

Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis
nascitur.

Valerij Aeditui.

Dicere cum conor curam tibi, Pamphila,
cordis,

Quid mi abs te quaram, uerba labris
abcont:

Per pectus miserum manat subito mihi su-
dor:

Si taceo, subiduo, duplo ideo perco.
Eiusdem.

Quid faculam praefers, Phileros, qua ni-
opus nobis?

Ibimus, hoc lucet pectore flamma satis.
Istam nam potis est vis sana extinguere

uenti,
Aut imber calo candidu' precipitans:
At contra hunc ignem Veneris, nisi si Ve-
nus ipsa,
Nulla est, qua possit vis alia opprimere.
Portij, Licini.

Custodes ouium, teneraq; propaginis a-
gnum,

Quaritis ignem? ite huc, quaritis? ignis
homo est.

Si digno auigero, incendam sylvam simul
omnem,

Omne pecus flamma est, omnia qua vi-
deo.

Q. Catulli.

Constiteram ex orientem auroram forte
salutans,

Cum subito à laua Roscius exoritur.
Pace mihi liceat, caelestes, dicere uestra:

Mortalis visu est pulchrior esse deo.
Eiusdem.

Aufugit mi animus, credo, ut solet, ad
Theotimum

Deuenit, sic est, per fugium illud habet.
Quod si non interdixem, ne illum fugiti-
uum

Mulieret ad se intro, sed magis eiceret?
Ibimus' quasium, uerum ne ipsi teneamur,

Formido, quid ago? da Veni' consilium.
C. Cæf. Octauiani Augusti.

Quod futurum Glaphyren Antonius, hanc
mihi poenam

Fulvia constituit, se quoque uti fu-
tuam.

Fulviam ego ut futuam? quid, si me Ma-
nius oret,

Pauicem, faciam: non puto, si sapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait, quid, si mihi
vita

Charior est ipsa, mentula? Signa canant.
C. Mæcenatis Cilnii.

Debilem facio manu,
Debilem pede, coxa:

Tuber adstrue gibberum,
Lubricos quate dentes,

Ita dum superest, bene est.
Hanc mihi, uel acuta

Si se-

Si sedam cruce sustine.

Dum dubitat natura marem, faceretne
puellam,

Factus es, o pulcher, penè puella puer.
Galieni Imp. Epithalamium.

Ite, agite, o iuuenes: pariter sudate me-
dullis

Omnibus inter vos, non murmura uestra
columbae,

Bracchia non hederæ, non vincant oscula
concha.

Ludite, sed vigiles nolite extinguere
lychnos.

Omnia nocte vident, nil cras meminere
lucerna.

L. Pomponij.

Ridiculus quem te Cascam tua dicit ami-
ca.

Fili potoni se quis en ex puerum.
Dic illam pufam, sic fiet, Mutua muli.

Nam verè es pulsus in tua amica senex.
In C. Cæsarem.

Urbani seruate uxores, mæchum caluum
adducimus.

Aurum in Gallia effutisti, hinc sumpisti
mutuum.

In eundem.

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsa-
rem.

Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit
Galias,

Nicomedes non triumphat, qui subegit
Cæsarem.

Afinij Galli.

Qui caput ad lauam deicit, glossemata
uobis

Precipit, os nullum: uel potius pugillis.*
Semicapri, quicumque subis sacraria
Fauri.

Hac leg Romana uerba notata ma-
nu,

Herfilius hic iaceo, mecum Marulla
quescit,

Quæ soror, & genitrix, & mihi sponsa
fuit,

Vet a negas, frontemque trahens anigma-
ra Sphingis.

Credis: sunt Pythio uera magis tripode.
Me pater ex nata genuit, mihi iungitur
illi:

Sic soror, & coniux, sic fuit illa parens.
Cupido.

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in
undis,

Pensa dedi Alcida, Bacchus seruire coëgi,
Quamuis liber erat.

Cur Ortho mentio sis, quaritis, exul hono-
re?

Uxoris mæchus coeperat esse sua.
P. Virgilij Maronis.

Si licet, hoc sine fraude, Vari, dulcissi me
dicam:

Dispere am, nisi me perdidit iste potus.
Sin autem praecepta vetant me dicere, sanè

Non dicam: sed me perdidit iste puer.

* De qua Tucca tibi uenit, sed sepe videre
Non licet, occultitur lumine clausa uiri.

* De qua sepe tibi, non uenit adhuc mihi.
nanque

Si occultitur, longè est, tægere quod nequeas.
Venerit aut tibi, sed iam iam mihi nuntius
iste

Quid prodest illi dicere qua re iit.

* Socer beate, nec tibi, nec alteri,
Genèrque Nocturne putidum caput,

Tuque nunc puella talis heu tuo
Stupore pressa rus abibit: heu mihi

Vt illi ues usquequaque pertinet.
Gener, socerque perdidisti omnia.

Superbe Nocturne putidum caput
Dat ut tibi puella, quam petis, datur:

Datur superbe Nocturne quam petis.
Sed o superbe Nocturne, non uides

Duas habere filias Asilium,
Duas, & hanc, & alteram dari tibi,

Adeste nunc, adeste, ducit ut decet,
Superbus ecce Nocturnus Hirneam.

Iacere me, quod alta non possim, putas,
Ut ante uictari freta:

Nec ferre durum frigus, aut æstum patis,
Neque arma uictoris sequi.

Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
 Et lingua, qua adfirm adfirm tibi,
 Hei profututa turpe contubernium
 Sororis, ò quid me incitas?
 Quid impudice & improbande Casari
 Si furta dicantur tua,
 Et belluato sera patrimonio
 In fratre parsimonia:
 Vel acta puero cum viris conuiuia,
 Vt daque per somnum nates,
 Et inscio repente clamatum super
 Thalasio, Thalasio.
 Quid palluisti, feminane an ioci dolent?
 An facta cognoscis tua?
 Non me vocabis pulchra per Cotyttia
 Ad feriatos fascinos:
 Nec dein monere lumbos in crocotulam
 Pressis video altaribus
 Flauum prope Tibrim & olentes nauticum
 Vocare: vbi adpulsa rates.
 Stant in vadis cerno retenta sordido,
 Macraque luctantes aqua,
 Neque in culinam & vncta compitalia
 Dapesque ducis sordidas:
 Quibus repletus vt saluosus aquis
 Obesam ad uxorem redis,
 Et estuantes nocte solum panices,
 Ossisq; lambis suauis.
 Nunc lede, nunc laceffe: si quidquam vales,
 En nomen adscribo tuam.
 Cinade Luci, en se reliquerunt opes,
 Fameque genuini crepant.
 Videbo habentem prater ignavos nihil
 Fratres, & iratum Ionem,
 Scissumque ventrem, & herniosi patrum
 Pedes inedia turgidos.

INCERTI.

Copa Syrisca caput Graia redimita mitella,
 Crispum sub crotalo docta mouere lauis:
 Ebria famosa saltat lasciuia taberna,
 Ad cubitam rancos excutiens calamos.
 Quid iuuat estiuo defessum puluere abesse?
 Quam potius bibulo decubuisse toro?
 Sunt cupa & calibes, cyathi, rosa, tibia, chor-
 da,
 Et trichila vmbrosis frigida arundinibus.
 Est & Menatio que garrat dulce sub antro
 Rufusa pastoris fistula in ore sonans.

Est & vappa cada nuper diffusa picato:
 Et strepirans rauco murmure riuus aqua.
 Sunt etiam viola croceo de flore corolla,
 Sertaque purpurea lutea mista rosa:
 Et que virgineo libata Acheolis in amne,
 Lilia vimineis attulit in calathis.
 Sunt & caseoli, quos iuncea fiscina siccant:
 Sunt autumni cerea pruna die,
 Castaneaq; nucisq; & suauerubetia mala:
 Est hic munda Ceres, est Amor, est Bromius.
 Sunt & mora cruenta, & lentis vna racemis:
 Est pendens iunco caruleus cucumis:
 Est tuguris custos armatus falce saligna:
 Sed non & vasto est inguine terribilis.
 Huc Alibida veni: fessus iam sudat asellus.
 Parce illi: vestrum delictum est asinus,
 Nunc cantu crebro rumpunt arbuista cicada:
 Nunc etiam in gelida sede lacerta lateret.
 Si sapias, estiuo recubans te prolue vitro,
 Seu vis crystallo ferre novos calices.
 Hic age, pampinsa fessus requiesce sub vmbra
 Et grauidum roseo nocte caput strophio,
 Formosus tenera decerpes ora puella:
 Ah! pereat cui sunt prisca supercilia.
 Quid cineri ingrato seruas bene olentia ser-
 ra?
 Anne coronato vis lapide ista tegi?
 Pone merum & talos: pereat, qui crastina cu-
 rat.
 Mors aurem vellens, viuite, ait, venio.

C. PLINII.

Huc mihi vos largo spumantia pocula vino,
 Vt calefactus Amor peruigilare velit.
 Ardenti Baccho succenditur ignis Amoris:
 Nam sunt vnanimi Bacchus Amorque
 dij.

EIVSDEM.

Quum libros Galli legerem, quibus ille pariter
 Ausus de Cicerone dare est, palmamque, de-
 cussaque,
 Lasciuum inueni lusum Ciceronis, & illo
 Spectandum genio, quo seria condit, & quo
 Humanis salibus multo, varioque lepore
 Magnorum ostendit mentes gaudere virorum.
 Nam queritur, quod fraude mala frustratus
 amantem
 Paucula canato sibi debita, sauius Tiro
 Tempore nocturno subtraxerit. His ego le-
 git,

Etis,
 Cur posthac, inquam, nostros celamus amores
 Nullumque in medium timidi damus? atque
 fatemur
 Tironisque dolos, Tironis nosce fugaces
 Delicias & furta novas addentia flammis?
 INCERTI EX PLATONE.
 Dum semihulco sauius
 Ne eum puellum sauior,
 Dulciorque florem spiritus
 Duco ex aperto tramite:
 Anima tunc agra & saucia

PASIPHAE FABVLA EX OMNIBVS
METRIS HORATIANIS.

Filia Solis
 Estuat igne nouo,
 Et per prata iuuenicum,
 Mentem perditam, quaritat.
 Non illam thalami pudor arcet,
 Non Regalis honos, non magni cura ma-
 ritti.
 Optat in formam bouis
 Conuertit vultus suos:
 Et Praetides dicit beatas,
 Ioque laudat, non quod Isis alta est,
 Sed quod iuuenica cornua in frontem leuat.
 Si quando misera copia suppetit
 Brachiis ambit fera colla tauri,
 Floresque vernos cornibus illegat,
 Oraque iungere querit ori.
 Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
 Illicitisq; gaudet
 Corpus includi stabulis, se faciens iuuen-
 cam.
 Et amoris pudibundi male suadit
 Obsequitur votis, & procreat (heu nefas)
 bimembrem
 Cecropida iuuenis quem percussit fractum
 manus,
 Filo resoluens Gnostia tristia tecta domus.]
 Restituimus (vt vides) Et per prata iu-
 uenicum, legitimam Bineti lectionem
 pra Cruquiana illa subditicia: & per-
 puerata iuuenicum, meritò hercule ac per-
 libenter amplexi. Atque vt hic Picta-
 uienfis illa Antuerpianæ, ita contra

Cucurrit ad labias mihi,
 Riolumque in oris peruius,
 Et labra pueri mollia
 Rimata itineri transitus,
 Vt transileret nititur.
 Tum si mora quid pluscula
 Fuisset in coitu osculi,
 Amoris igni percita
 Transisset, & me linqueret:
 Et mira prorsum res foret,
 Vt ad me fierem mortuus,
 Ad puerum vt intus viuerem.

Antuerpiana Pictauienfis septimo ab-
 hinc versu multis millibus mea quidē
 sententia antistat, in hocce exemplo:
 Ioque laudat, non quod Isis alta est, &c.]
 Etenim in editione Bineti defectus
 hoc loco, quem ex Cruquiana supple-
 uimus, antiquo Memphiticæ Deæ no-
 mine retracto è fuga. Etiam Iuuenica i-
 bidem, autem Iuuenica, restituere aui,
 huiuscemodi interpretationis fiducia
 maximè Pasiphæe huius felicitatem non ces-
 sat predicare ac magnificare præ sua,
 laudibulque in cælum vehere assidue,
 non eo quidem nomine, quod prima-
 ria Aegypti Dea, ac quasi Præsestrix,
 nouo præterea Isis cognomento in-
 signis cluens, verum potius, quod vac-
 cina forma, lacteoque candore nota-
 bilis cornua superbe ac gloriosè elata
 atque in frontem subrepta gerere con-
 spiciatur. Quid verò, annon cornuta
 vtrobique Inachis,
 Siue iuuenicam illam siue Deam facias?
 Iuuenicam, quod de puella omnium for-
 mosissima in candidæ iuuenicæ faciem
 ob furiosam Iunonis æmulationem
 conuersa primitus: Deam autem, quod;
 quum ipsius Isis personam omnemque
 imaginem gerit, non alius cele-
 stis Numinis, quam Lunæ nobis habi-
 tumque ac personam repræsentet quæ
 candida est, & cærulea, hoc est, humida,

maximèque diebus primis corniculata. An Palsiphae hanc ipsam non ut Ili dem lunatis atque in fronte eleuatis cornibus conspicuam, sed verò ut paraleu bouem laudibus in cælum tollit, ac Iuuenca potius, quàm Deæ similem fieri exoptat sese: quo non homini, sed tauro adultero suo, vaccina scilicet specie totam approbare se possit. Reliqua in libris Formulariis bene se habent vsque ad Distichon illud:

Illicitisq; gaudet

—*Corpus includit stabulis efficiens iuuenecam.*]

Ita enim est in vtrisque, idque ex diuini illius Scaligeri castigatione maximè, quam nos penè integram sequuti sumus, excepto, quòd pro *Includit*, postrema exclusa litera, *Includi*, pro *Efficiens*, transpositis sic quasi per *meta* *De* prioris syllabæ elementis, diuisum, *Se faciens iuuenecam*. Fatali huic monstro probabiliter condonauimus: hoc est, assimilans sese, quasi reuera Iuuenca fiet. Nota enim prodigiosè quidem, sed antiquæ fidei Historia, qua abiegnæ bouis Dædali artificis simulacro fallaciter inclusa, ac bouillo integumento velata indomita hæc Minois vxor ductori Regij armenti inforandam se præbuit, ex cuius compressu granida facta non hominem, sed Minoratum in gremium curruæ mariti profuderit denique. Possit & lectio constitui ac reconcinnari hoc modo:

Illicitisq; gaudens

Corpus includit stabulis, &c.]

vt Participium *τὸ Gaudens*, accusandi, haud nominandi Casu acceptum, ad vocem *Corpus*, non verò ad ipsam *Palsiphaen* referamus, eadem permanente sententia, scilicet *τὸ Stabulis*, vero etiã ambiguitas nonnulla subesse videri possit, & fortasse ad penitioem *Stabulorum* significationem allusum, vnde & *Prostibula*, & *Prostibula* deriuatæ, quasi *pro stabulis prostantes* ad capturas emerendas exigundasque à pretereun-

tibus. deprostitutis loquor, ac Togatis hæc, quæ meretricium quæsti sui gratia in propatulo facere condiderunt scilicet: quod genus vniuersum ita graphicè veris que ac genuinis coloribus expressum ab vnico illo Comitorum principe habes in Pœnulo:

Profedas, pistorum amicas, reliquias halicarias,

Miseras, schoeno delibutas, seruilicolas sordidas,

Qua tibi olant stabulum, statumq; sellam & se sibus merum,

Quas ad eò haud quisquã vnquam liber tetigit, neque duxit domum.

Seruolorum sordidulorum scorta Diabolaria.

Sed & *Præsepim*, siue ad eò *Præsepium* apud eundem pro mansucula meretricia, hoc est, pro fornice, lustròque ac loco libero vsurpatum reperias nò semel, nec apud Plautum modò, sed verò apud Varronem quoque, & ipsum M. Tullium, *Omnia enim loca clausa & iusta Præsepia vocitata antiquitus*, teste Nonio. Neque alio uersum Iuuenalis illud, mea quidem sententia interpretandum. *Qui bona donauit præsepibus, &c.*

Porro ne quis postremum Hemistichium istud ita vt posuimus modo, legere addubitet nobiscum, loquutionis fortasse insolentia offensus, eum verò ego à Latinorum Comitorum Principe meliùs Latine addiscere, indidemque has phrasas in animum suum immittere, ac fideli memoriæ commendare iubebo: *Bardum, Vilem, Gloriosum, Facetum atque Magnificum virum facere sese*: interdum omisso etiã pronomine, quomodo *Feroce facere*, in Mostellaria. id quod nostris quoque Idiotismis consentit planissimè, queis vulgò dictitare soliti: *Faire la prezieuse, le braue, Oen præchert ofte den haen maten*. Nam quod in Pictauiensis editionis contextu, *Effigies iuuenca*, quasi per appositionem, superiori sententiæ cõ-

nexum appensumque legitur. quid verò ad emendationem hanc nostram? quæ tamen si cui oberioris naris Lucumoni arriserint minùs, poterit, me quoque hoc ipsum præeunte sibi, *Effigies iuuenca*, hoc est, sub mendaci iuuenca lignæ velamento, falsoque adumbrata vaccinae personæ specie ac simulacro extrinsecus, contentus, sibi potius approbare, quàm mihi. nam ipsum sanè ad me quod attinet, à prioris sententiæ statu haud facilè dimouebor.

Habes subinde:

Et amoris pudibundi male suadis, &c.]

Pudibundi, non in laude, sed in vitio positum videtur, pro pudendi ac merito erubescendi amoris morbo scilicet, quod silentio prætereundum haud quaquam putauimus.

Verù verò antepenultimo, qui sequitur, geminam in Pictauiensi exemplari lacunam Cruquij nostri comitate expleuimus: cui hostimentum par pari de alieno aliquando vt redderemus, manu ductore Bineto in proximo Sapphico synarteto vicissim auxilio fuimus, primum pro recto patrium, deinde pro auferendi casu rectum in extremo substituentes: hoc amplius, delecto commate, quod verius sententiam in medio conturbare vtòbique ac destruere visum hastenus. Eleganter verò *Bimembrem*, hoc est, biformè, seu bicorporù vocat portentosum Palsiphaes partum: quem cum ingeniosissimo Poëtarum Ouidio,

Sembouèmq; virum, semiuirumque bonem,

ritè possumus interpretari. Exemplum hocce Capite Phœnicis illius Iusti Lipsij imitari decretum est mihi: atque vt ille *PERVIGILIVM VENERIS* ab eruditissimo I.C. Pithœo subministratum sibi ablectissimis *LECTIS* suis inseruit nuper: item & ego alterum quoddam haud minoris elegantia Poëmatium non lectum an-

tea, non visum, doctis (vti spero) ac bonis omnibus cupientissimis, imò cum summa ad eò ipsius Bineti (ab eo enim hic argenti riuus) volùtate, gratiã, fauentiã in publicum adoptabo mihi. Dabo hocce primum Romanæ Poëseos ac communium studiorum cultoribus: dabo etiam Genio ipsius meo: dabo denique, imò meritò lubens redonabo Auctori suo scilicet, quem quum ante hac dilexerim semper, nunc etiam,

Ob vnici huius Carminis facetiam,

Dignum Latinis, haud Batauis auribus,

Et amare capior pariter, & admirarier.

Is autem L. Apuleius cluit, Philosophus ille Madaurensis nobilissimus: atque ab illo architectone Poëma istud, quod dico, exstructum. in cuius partibus aliquot singillatim castigandis, ne opera nostra largiores esse, nève industriam apud lectorem ostentare velle videamur, Carmen integrum, præmissa antea inscriptione, antelugio huic nostro protinus subiiciemus: non quidem vt hoc ipsum in editionis suæ contextum retulit Binetus, sed quomodo nos partim ex variis eiusdè lectionibus ad oram libri attextis, partim ex priui ingenio coniectura vniuersum porro illud rescribendum existimamus. Exemplum vide.

L. APVLIA *νεκροποιος* EX
MENANDRO.

Amare liceat, si potiri non licet:

Fruantur alij: non moror: non sum inuidus,

Nam sese excruciat, qui beatis inuidet. Quos Venus amauit, facit amoris compotes.

Nobis Cupido velle dat, posse abnegat. Olli purpurea delibans oscula Clemente morsu rosea labella vellicent, Malas oderent ore, & ingenuas genas.

*Eripularum vitidas geminas gemmu-
las.*

*Quin & cum tenera membra molli le-
tulo,*

Cum pectora adherent Veneris glu-
tino,*

*Libido quum lasciuo instinctu suscitetur
Sinnare ad Veneris cursum foemina,
foemina.*

*Inter gannius @ subansis vocalis,
Carpant papillas, atque amplexus in-
tinent:*

*Arantque sulcos molles arno Venerio,
Thyrsumque pangant hortulo in Cupi-
dinis,*

*Dam crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decursu Veneris, & anima
fessula,*

*Et aculent tepidum rorem niveis lati-
cibus.*

*Hac illi faciant, quæis Veneris non in-
uidet.*

*At nobis casto saltem delectamine
Amare liceat, si potiri non licet.]*

Nunc quid in his ipsis potissimum va-
riatum sit, videamus, correctione uo-
strarum rationes in loco atque in tem-
pore reddituri.

Cum pectora adherent, &c.]*

Lacunam in medio vides, sed verò
modicam eam, & cui explendæ sequi-
pedali verbo neutiquam sit opus. Ita-
que statim auxilium à Bineto inuenit:
vna, interponere anso. huc ipsa illum
manu, quasi ducente sententia. Mihi
verò idem iuris istuc ab Hypercriticis
nostris sit tributatur, quid vetat, quo-
minus Arte, siue Arte, auti Vna, in
vacuum porro venire Veneris glutino
agglutinatum iubeam?

*Libido quum lasciuo instinctu suscitetur
Sinnare ad Veneris cursum foemina,
&c.]*

Ita restitui, ac distinxī, nisi me animi
mens fallit, eus & xas. Neque verò est,
quod quenquam nouitas eius loqui-
tionis offendat:

Susciet sinnare foemina ad Veneris

cursum:

qui modò in tractatione Poëtarum
ingenij aciem ac nervos subactos ha-
beat probè: pro *Incitet*, seu *soliciter si-
nuare*, hoc est, ad lunanda implexu si-
nuoso, & quasi pectinatim conferen-
da, atque flexipedum hederarum in mo-
rem contortuplicanda inter se femo-
ra, siue aded foemina, amantes vt solent.
quod *Congenare*, vel etiam *Congenu-
lare* calca dictitabat Latinitas. Quod
si quis Bineto subscribere sese malue-
rit potius, emendanti præmissio com-
mate:

Sinnent ad Veneris cursum, &c.]
ecce hic etiam secundas agere para-
tum Doulsam. hoc enim fatius con-
sultiusque esse deputo, quam in am-
biguam litem descendere, aut in di-
uidiam porro venire cum homine i-
gnoto:

Atque amplexus intinent.]
Nouiter dictum, ac rationabiliter ta-
men, estque, *oscula* (vti apud Ouidium
meum est) *linguis lactanisa,*

*V algiuer obtortis alto insinnare labet-
lis.*

& (quod Plautus prohibet) *proserpen-
tem bestiam facere, duplicem vi habeas
linguam.*

*Thyrsumque pangant hortulo in Cupi-
dinis.]*

Latine, ac signatè oppido, si modò eo-
rum hominum acumini credendum,
qui à *Thyso* isto non Batchico, sed I-
thyphallico vernaculum illud nostrū,
quod hodie foeminis præcipuè ad quæ-
uis subitum casum, putà si pedem of-
fenderint, aut testum fortè manibus
prolapsum confregerint, temerè ac
muliebriter proclamantibus, vulgò in
ore esse consuevit. haud quidem iis
Togatis dico, aut vili de plebe modo,
sed verò his Stolatris etiam,

*Quæsi que regit medios insista lingua pe-
des:*

hoc est, de summo Matronis loco ac
ordinis primarij, multò in speciem

ho-

honestissimis. Neque id aded miran-
dum, quum *Thyrsum* nihil aliud, quam
Scapum, siue *Caulē* in morem colum-
næ supinatum ac subreptum Latinis
hominibus designet. Sed neque minor
proprietas in verbo *Pangant* pro *Fi-
gant* posito. qua ratione & *Planta* &
Taleola pangi, vel *depangi* dicuntur,
quum inhumantur, hoc est, deferuntur
aut defiguntur in terram. Vnde &
Strategus ille Poëtarum Mantuanus
noster:

Pange ordine vites.
Vide Festum. De *Hortulo* verò *Cupidi-
nis*, metaphoricè ad rem voluptatum
trāsato, quod eodem addit Apuleius,
posteaquā Veneri arui arationi *Vim
illam Lucinianam*, id est, satum genita-
lem rite atque ordine subiecisset, con-
sulendus flos ille Belgarum vnicus Li-
pius noster Antiq. Lectionum fibro
III. Sequitur deinceps:

— *Dum crebros ictus combibente lu-
mine,*

*Trepida in decursu Veneris, & anima
fessula, &c.]*

Ita enim emendare potius visum no-
bis, quam retinere id quod in contex-
tu est modò: *Combibente lumine*, aut
quod ad oram à Bineto ad textum le-
gitur: *Conniente.*

Combibere porro ictus lumine,
tralatatio omnium elegantissima quæ o-
etiam Lucretianum illud alienum vi-
deri non debet:

*Sic igitur & Veneris qui telis accipit
ictum,*

*Siue puer membris mulieribus hunc ia-
culatur.*

*Seu mulier toto iacens è corpore amo-
rem*

Vnde feritur, eò tendit, &c. —

Sic, *Amorem bibere*, Virgilius: *Ignem
totis ossibus, imò medullis bibere, aut vorare.*
Ouidius, Papinius, & ceteri omnes,
quicquid est Poëtarum. Apuleius hic
igitur, *Putres in Venerem, fractosque ac
vireparantes* oculos denotare volens

eorum exprimit habitum, *qui validis
Veneris compagibus harentes* (vti apud
eumpse Carum nostrum legimus) *solli-
citant spatium decurrere amoris*, hoc est,
quum res ad effectum iam spectat. Poë-
tæ Sulmonensi haud ignarum. Sice-
nim ille n. de Arte:

*Aspicias oculos tremulo fulgore mi-
cantes,*

Ve sol in liquida saepe resulget aqua.
Sed & Iuuenalis:

Oculosque in fine trememes.

Ad superiorem Lucretij *Decursum*, illa
etiam sequentia opportunè possis ac-
commodare:

*Trepida in decursu Veneris, & anima
fessula, &c.*

Quæ quidem restitutio foeliciter (vti
spero) nata nobis sub manu, quum in
Bineti editione:

*Trepidante cursu, Veneris & anima
fessula, &c.*

illepida hercule, ac coacta nimitum cō-
structione legatur. Etiam, *Laticibus*,
scriptum, contextum potius, quam
succidaneam, quæ margini adhæret,
lectionem sequiti. ea verò, *Laticibus*,
refert. quod vti barbarum ac inue-
nustum, hoc vti que significatu, nec ip-
sa quidem Amorum mater aut no-
bis, aut Apuleio vnquam opinor per-
suaferit.

Eiusdem L. Apuleij.

*Florea serua meum mel, & hac tibi car-
mina dono.*

Carmina dono tibi, serua tuo genio.

*Carmina, vti Critia lux hac optata crea-
tur,*

Quæ bis septeno vere tibi remeat.

*Serua autem, vt lato tibi tempore tempora
vernent:*

Etatis florem floribus vt decoras.

*Tu mihi da contra pro verno flore iunum
ver,*
*Vt nostra exsuperes munerum muneri-
bus.*
*Pro implexis fertis, complexum corpore
redde.*

Proq̄, rosis, oris suavia purpurei.
Quod si animum inspires, dona iam carmina: nostra
Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

Eiusdem.

Et Critias mea delicia, & sol alme Carine,
Par in amore meo vita tibi remanet.

Ne metuas ne me ignis & ignis torreat ut vult,
Hasce duas flammam dum potiar, potiar.

Hoc modò sim vobis vnus sibi quisque quod ipse,
Hoc mihi vos eritis quod duo sunt oculi.

Iam libet ad lusus, lasciuâque furta reuertii,
Ludere, Musa, iuuat, Musa seuera vale.

Nunc mihi narretur tumidis Arethusa capillis,
Nunc adstricta comas, nunc resoluta comas,

Et modo nocturno pulsans mea limina signo,
Intrepidus tenebris ponere docta pedes:

Nunc collo molles circum diffusa lacertos,
Et floëtat nuceum semisupina latus.
Inq̄, modos omnes dulces imitata tabellas
Transeat, & lecto pendeat ille meo.

Nec pudeat quicquam: sed me quoque nequior ipsa
Exultet toto non requiet i toro.

Non deerit Priamum qui d'fl'at, Hectora narret.
Ludere, Musa, iuuat, Musa seuera vale.

Esse tibi videor demens, quod carmina nolim
Scribere Patrio digna supercilio.

Quod Telamoniaden non a quo iudice videtur
Præteream, & pugnas, Penthesilea, tuas:

Quod non aut magni scribi am primordia

mundi,
Aut Pelopis currus, aut Diomedis equos:
Aut ut Achilleis infelix Troia lacertis
Quassata, Hectoreo vulnere conciderit.
Vos mare tentetis: vos detis linthea ventis:
Me uebat in tutos parua carina lacu.

Insanus vobis videor, nec deprecor ipse
Quo minus hoc videar. Cur tamen hoc videor,
Dicite nunc. Quod semper amas, quod semper amasti.
Hic furor? hic, superi, sit mihi perpetuus.

Quedam me, si credis, amat, sed dissilis, ardet,
Non sic non leuiter: sed perit & moritur:
Dum fugiet, gratis quedam simul atque rogabit,
Ostendam quam non semper amatus amem.

Furatum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. iura rursus & ipsa mihi,
Ne cui tu dicas. Nimum est lex dura: remittam,
Præterquam si vis dicere, Galla, viro.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

N. scio quo stimulant malo pia fœdera rursus,
Non capiunt vires crimina tanta mea.
Institit, & stimulis ardentibus impulit aeternum,

Siue fuit Fatum, seu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia, verum?
Qui tibi me dederat, idem & ademit Amorem.

Si me custodi Cosconia, ne ue ligata
Vincula sint nimum, ne ue soluta nimis.
Effu-

Effugiam laxata nimis, nimis aspera rumpam.
Sed neutrum faciam, commoda si fueris.

Semper mundicias, semper. Basilisca, decores,
Semper compositas arte decente comas.
Et comptos semper cultus, vnguentaque semper,
Omnia sollicita compta videre manu,
Non amo. neglectum mihi se qua comit amica.

Sedet, & ornatus simplicitate valet.
Vincula ne cures capitis discussa soluti,
Nec ceram in faciem: mel habet illa suum.
Fingere se semper, non est confidere amori,
Quid, quod sæpe decor, cum prohibetur, adest?

Ante dies multos nisi te Basilisca rogauit,
Et nisi pramonui, te dare posse negas.
Vt subito creuere, solent ex tempore multa,
Quam scripta, melius cedere delicia.

Cur differs, mea lux, rogata semper?
Cur longam petis aduocationem?
Primum hoc artificis scelus puella est.
Deinde est difficile & laboriosum
In tentigine tam diu morari.
Nihil est præterea puella, nihil est.
Deprensa mel.

Fœda est in coitu & breuis voluptas,
Et tadet Veneris statim peracta,
Non ergo ut pecudes libidinosæ
Caci protinus inruamus illuc:
Nam languescit amor, peritq̄, flamma,
Sed sic, sic sine fine feriat,
Et tecum iaceamus osculantes.
Hic nullus labor est, ruborq̄, nullus,
Hoc iuuat, iuuat, & diu iuuabit,
Hoc non deficit, incipitque semper.

Quid scuis Sybari? domiti modò terga iuueni
Quid premis, & tenerum currere cogis equum?
Dum stupet ac nouus est, & adhuc non nouit amorem.
Parce: premendus erit, cum veteranus erit.

O sacros vultus Bacchò, vel Apolline dignos.
Quos vir, quos turo fœmina nulla videt.
O digitos, quales pueri vel virginis esse,
Vel potius credas virginis esse dea.
Felix, si qua tuum conrodit fœmina collum.
Felix qua labris liuida labra facit.
Quaque puella tuo cum pectore pectora ponit.
Et linguam tenero lassat in ore suam.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

Garrula quid totis resonas mihi noctibus auribus?
Nescio quem dicis nunc meminisse mei.
Hic quis sit, quaris: resonant tibi noctibus auribus,
Et resonant totis. Delia te loquitur.
Non dubie loquitur me Delia: mollior aura
Venit, & exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter secreta silentia noctis
Submissa, ac tenui rursus voce solet.
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus aëmotis condita verba dare,
Agnoui, vera venit mihi rocis imago,
Elandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessate, precor, longos gestare susurros.
Dum loquor hac, iam vos obticuisse quoror.

Accusare & amare tempore vnus
Ipsi vix fuit Herculi ferendum.
Incerti.
Formosa es sator diues, generosa, venusta.
Constiti ar, si vis, omnia, redde vicem.
Nempe parum casta es, nempe es deprensa, negabit?
Res venit ad lites, rursus & illa negem.
Dic potius: sed nempe semel: sed nempe puella:
Et cum deprensa, quid nisi frater erat?
Frater erat, nihil est, fecit quod Iuppiter, illud
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis.

PETRONII AFRANII.
Ad quandam viri fugam.

Pulchrior & niuei cum sit tibi forma coloris
Cuncta pudicitia iura tenere cupis.
Mirandum est quali naturam lege gubernes,

Moribus ut Pallas, corpore Cypris eas,
Te neque coniugij libet, excepisse leu-
men,
Sapienter exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen est animo quamvis exosa vo-
luptas,
Nunquid non mulier, cum parvis, esse
potes?

Eiusdem ad Iuliam.

Me nix candenti petiit modo Iulia. re-
bar
Igne carere niuem, nix tamen ignis e-
rat.
Quid nix frigidius nostrum tamen urere
pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.
Quis locus insidias dabitur mihi tutus a-
moris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Iulia, sola potes nostras extinguere flam-
mas,
Non nix, non glacie, sed potes igne
pari.

Alcimi.

O blandos oculos & insicetas,
Et quadam propria nota loquaces:
Ilic & Venus, & leues amores,
Atque ipsa in medio sedet voluptas.
Alcimi de Virgilio. & Homero.
Maonio vari qui par aut proximus esset
Consultus Paan risu & hac cecinit
Si potuit nasci quem tu sequereris Ho-
mere
Nascetur qui te possit Homere sequi.
Eiusdem Alcimi.

Lux mea Puniceum misit mihi Lesbia
malum,
Iam surdenti animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirsuta Sidonia canis,
Sordent hirsuta munera castanea.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec ceræa
pruna.
Rusticus hæc Corydon. munera magna
petet.
Horreo sanguineo malè mora rubentia
succo,
Heu græve funesti erimen amoris ha-

bent.
Misit dente leui paulum libata placense
Munera, de labris dulcia mella suis.
Nescio quid plus melle sapit, quod conti-
git ipsa
Spirans Cecropium dulcis odore thy-
mum.

Indoctus teneram suscepit calculo pubem,
Quam cogat primus discere litterulas.
Sed cum discipulos nullo terrore cœceret,
Et ferulis culpas tollere cessat iners:
Proiectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi ritè magister habes.

Claudij Claudiani V.C.

Marcus amans puerum, natum mentitur
amare,
Vultque pater dici, nescius esse pater.
Et pietate nefas, & amorem velat amore,
Se pietas umbram criminis esse dolet.
Nate, dies audit: nox & torus audit. A-
mice:
Et pro temporibus nomina mutat a-
mor.
Stulte, quid ignaro non dicit Cincia fra-
tri.
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater est, hæc filius est, à lumine pri-
mo
Filius, à thalamis incipit esse pater.

Formosissima Lai foeminarum,
Dum noctis precium sua requireo,
Magnum continuo petis talentum.
Tanti non emo, Lai, pœnitore.

Petronij Afranij.

De creata facie.

Dum sumit cretam in faciem Sertoria,
cretam
Perdidit illa simul, perdidit & faciem.

Eiusdem ad Deliam.

Te vigilans oculis, animo te nocte re-
quiro,
Vista iacenti solo cum mea membra
toro.

Vidi

Vidi ego me tecum falsa sub imagine
somnia,
Somnia tu vinctes, si mihi vera venis.

Caballina furens amanda nulli,
Excussis modo calcibus fremebat:
Que quamvis facie micet rubenti,
Et vibret Parium nitens colorem:
Hirsutis tamen est petenda nullis,
Que possint pariles citare iunctas.

Græcule, consueta lenandi callidus arte,
Cœpisti adductor coniugis esse tua.
Et quem forte procax penitus conroserat
uxor,
Consueras patria præcipitare domo.
Sed prætensa astu, delusit reia quidam,
Tæque tuis miserum depulsi laribus.
Soluta vera probas iurandi verba poeta:
Cum iugulas hircum, factus es ipse caper.

Quid prodest Mariis te vel de nomine
dictum,
Pruriat infami cum tibi clune Venus?
Fors fuerat potius Cypridos ut nomen ha-
beret,
Et natura daret Martia membra tibi.
Nunc viroque carens ignoti fabula se-
xus,
Foemina cum non sis, vir tamen esse
nequis.

De Calatea in Vase.

Fulget, & in patinis ludii pulcherrima
Nais
Prædentium inflammas ora decore
suo:
Congrua non tardus diffundat iura mi-
nister,
Vi læceat positus tæta libido cibus.

Ludære sueta vadis priuato Nympha na-
tata
Excornat mensas membra venusta mo-
nens:
Cœstæ has nilo dapes: vacuum mihi pone
boletar.
Quod placet aspiciam, renuo quod satu-
rat.

Praxitelis Venerem lapidosa per oscula
multi
Stuprârunt. quin sub marmore vitæ
fuit,
At mirum hos gelido è saxo prodisse ca-
lores?
Mirare exustos lampade Solis agros.

Mitte, aquila, hunc puerum, mitte inquam,
si sapias: inquam,
Aut tibi per medium missile corpus a-
gam.
Non mittis? sed non moueor stridoribus
villis,
Quid gemis? At culpa est ingemis: auctor
Amor.
Mirus Amor si credibilis volucris, q, ho-
minisque,
Sed quantum oro, homini conuenit &
volucris?

Et si remigio alarum rostroque superba es,
O aquila, ast omni est alite maior ho-
mo.
Nauram accusa, qua corpus pectore di-
spar:
At qui dat dispar corpore pectus A-
mor.
Quicquid formosum est, penetrat, erabit,
arripit ad se.
Nempe est de Veneris sanguine natus
Amor.

Quanam hæc forma? dei. Cur us? est?
su'gura lucis
Diuine non fert debilis hæc acies.
Quid verò existit tanquam vno è corpore
corpus?
Hic Amor est. Si Amor est, cur videt & as-
louis est.
Cur ita complicitis alis? nunquam euolat. At
cur
In se conuertit tela: sui ille amor est.
Cur ferro sine tela gerit? quia vulneris expers
ille est: at vester vulnerat & cruciat.

Sic tua sit, quamcumque tuam vis esse puel-
lam:

Sic quamcumque volēs, mutuis ignis edat:
Sic nunquam dulci careant tua pectora flammis.
Et sic lafuro semper amore vacent.

Vince mero curas, & quisquid fortè remordet
Comprime: d'que animo nubila pelle tuo.
Nox curam si prendit, alit, male creditur illi
Cura, nisi à multo marcida facta mero.

Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora nostra,
Et vita: n faciunt balnea, vina, Venus.

Sanguine si nostro, nostra si morte liceret
Pallentes Orco, proh dolor! riperere:
Et si que patimur crudeli funere fata,
Hoc saltem nobis munere grata forent.

Tederet quantos caeli conuexa rueri,
Quante scirent in sua corda manus?
Et tu, que fuerim si nosces, candidè lector,
Nunc animam quoque tu purpuream vomeres,
Vivere quo rursus possem, & superesse daretur,
Iungere & innumeras nexa per ora animas.

Hic iacet exutus Dionysia fl. bilis annis,
Extremum tenui qua pede rupit iter.
Cuius in octava lasciuia surgere mense
Cœperat, & dulces fingere nequitiâs.
Quod si longa tua mansissent tempora vite,
Doctior in terris nulla puella foret.

Verna puer, puer & mi verna, quis ab! quis ab
aura
In tenebras rapuit: perditus ab! morerer,
Ni tecum assidue loquerer, ni sepe iocando
Fallerer, hinc te cum continuo aspicio.
Semper ero tecum, & si me sopor occupet vmbra,
Te vmbra peccam, ergo vnquam ne metue
abs te abeam.

Forma atque illecebris Veneri, vix emula li-

uor

Saxo delicias inuidus occulit.
Artificis pietate iterum redituua placebam:
Ni me vidisset Cypria marmoream.

Si fructus proprio subdit de germine, tellus
Si reparat sparsis debita seminibus,
Nascitur tumulo formæ, noua mæsis, honores,
Et lepor, & suavis gramina nequitia.

Laice, si pietas vsquam est, suspiria, & imple
Mecum hospes lacrymis marmoris hoc vacuum.

Nam forma exemplum perijt, cum obijt mea
Lyde,
Quam periêre homines, vel periêre dij.

Lydia bella puella, candida,
Que bene superas lac & liliam,
Albamque simul rosam rubidam,
Aut expolitum ebur Indicum,
Pande puella, pande capillulos
Flauos, lucentes vt aurum nitidum.
Pande puella collum candidum,
Productum bene candidis humeris.
Pande puella stellatos oculos,
Flexaque super nigra cilia.
Pande puella genas roseas,
Perfusas rubro purpura Tyria.
Porrige labra, labra corallina,
Da columbatim mitia basia:
Sugis amentis partem animi:
Cor mihi penetrant hæc tua basia.
Quid mihi sugis viuum sanguinem?

Conde papillas, conde gemipomas,
Compresso lacte qua modo pullulans.
Sinus expensa profert cinnama:
Vndique surgunt ex te delicia.
Conde papillas, qua me fauciant
Candore, & luxu nunci pectoris.
Sæua non cernis quod ego languo?
Sic me destituit iam semimortuum?

Licini Calui in Cn. Pompeium.
Magnus, quem metuunt omnes, digito caput
vno

Scalpit, quid credas hunc sibi velle virum.
Regiani de Bais.

Ante bonam Venerem gelida per litora Baie,
Illa natare lacus cum lampade iussit Amor:
Dum natat, argentes cecidit scintilla per vndas:
Hinc vapor vsit aquas: quicumque natauit,
amauit.

PETRONII AFRANII.
De sigill. Cupidinis aquas fundentis.
Igne salut. ro Veneris puer omnia flammans
Pro facibus proprias arte ministrat aquas.
Sentij Augurini.

Canto carmina versibus minutis
Hu, olim quibus & meus Catullus,
Et Caluus, veteresque, sed quid ad me
Vnus Plinius est mihi, priores
Mauiulit versiculos foro relicto:
Et quarit quod amet, inuaditque amare,
Ille Plinius, ille, quid Catones?
I nunc, qui sapias, amare noli.

Parce precor virgo toties mihi culta videri,
Mæque tuum forma perdere parce tua.
Parce superna quo cultu componere membra:

Augeri studiotam bona forma nequit:
Ne tibi sit tanto caput & coma pexa labore,
Et caput hoc bellum est, & coma mixta placet.

Ne stringant rutilos tibi serica vincla capillos,
Cum vincant rutila serica vincla coma.

Nec tibi multiplicem crines reuocentur in orbem,
Inculti crines absque labore placent.
Aurea nec video cur flamea vertice portes:

Aurea nam nudo vertice tota nites.
Vtraque fert auris aurum, fert vtraque gemmas.

Vtraque nuda nouis anteferenda rosis.
Ora facis vitæ tibi splendidiora nitore,
Cum tantum ora vitro splendidiora geras.

Incendunt niuum lunata monilia col- lum,

Nec collum simplex de decuisse potest.
Contegis occulta candentes veste papillas,
Candida cum nolit veste papilla regi.
Ne toga fluxa volēs, reprimit tibi fasciæ corpus:

Sat corpus veneror, sit toga fluxa licet.
Dic, et etes digitos quare annulus & lapsus ambit,

Cum tereles digiti dent pretium lapidum
Ornatu nullo potes exornatior esse,
Et tantum ornaris in mea damna nimis.

Ne te plus aquo species externa perueniet,
Cum sis plus aquo pulchra decore tuo.

Non ego sum pro quo te componenda laboreres,
Nec qui te talem non, nisi cogar, accitem.

Pronus amo: non sum tenero qui pugnet ætatori,
Nec qui te roseam vellet amare deam.

Cum radiis certare leuis tua lumina possent,
Et possent radiis vincere signa leuis.

Sole nihil toto melius splendet in orbe,
Sole tamen melius splendentisque nitentes.

Sunt tibi colia quidem niue candidiora recentis,
Sed niue, qua nullo marcida Sole iacet.

Conueniunt tepido tua frons & pectora lacti,
Sed lacti saturæ quod posuere capra.

Cedit odora tibi vernantis gloria Sylua,
Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.

Nulla colorari species tibi proxima prati,
Nec cum fuerit par tibi campus ærii.

Alba lignustra tua nequeunt accedere laudi,
Fixaque cespitiibus lilia laude premis.

Nulla tuos possunt equare rosaria vultus,
Cum nec adhuc spinis sit rosa vulsatis.

Gratia, quam viola maturo fore mercen-

*Sic quod contulerit se tibi, vilis erit.
Non Helena mater, nec par tibi filia
Leda:
Quamvis hæc Paridem mouerit, illa
Iouem.
Compulit illa Iouem cygni latuisse sub alis
Compulit illa Phrygas sana sub arma
duces.
Leda per albentes humeros fluicante ca-
pillo.
Dum legit Argiva styrea ferta deæ,
Erranti super astra Ioui de nube suprema
Cognita, plumalem de Ioue fecit auem.
Tunc puellarum dum ludis in agmine
princeps.
Inter virgineos lucida stella choros,
Si magno cor spectata Ioui de nube fuisses,
Deposuisse deum non puduisset eum.
Ast Helena facies & opima potentia for-
ma
Dardanio Paridi per mare prada fuit.
Gracia coniurat repetendum mille ca-
rinis,
Iurata hanc ratibus Gracia mille petit.
Te tam conspicuam Phrygius si prado vi-
deret,
Et te, vel ratibus, vel rapuisset equo.
Annis tracta decem sunt Troica bella:
sed uno,
Si prote fierent, mense peracta forent,
Virgine Leda me iudice dignior esses,
Pro qua Troianas flamma cremaret
opes.
Tu poteras Priamo validissima causa
fuisse,
Nulla ut cura foret regna perire sua.
Si succincta togam * risu pharetrata
Diana
Venatrix toto crine soluta fores:
Si Dryadum comitata choro, si nuda la-
certos
Arcu fulmineos insequeris apros:
Te quicumque deus symosa per antra va-
gantem
Conspiceret, veram crederet esse deam.
De pretio forma cum tres certamen inif-*

*sent,
E'etnq; Paris arbiter esset eis:
Præfecit Venerem Paridis censura dux-
bus.
Deque tribus, victa succubere dua.
Cum tribus ad Paridem si quarta proban-
da venires,
De tribus à Paridi quarta probata
fores.
Pomæque si forma potiori danda fuere,
Hæc potius forma danda fuere tua.
Ferreæ corda gerit, tua quem celestis i-
mago,
Vel tam purpureæ non tetigere gena.
Robore, vel scopulo genitum convincere
possum,
Quem tam sollemnis forma monere ne-
quit.
*
In cratere meo Tethys est cõiuncta Lyæo,
Et dea mixta deo, sed dea maior eo.
*
Blanditur puero Satyrus, vultuque, ma-
nûque,
Nolenti similis retrahit ora puer.
Quem non comunueant, quamvis de mar-
morei fundit
Penè preces Satyrus, penè puer lacry-
mas.
*
Me mihi surripuit contraria flamma so-
rorum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Me-
las.
Ore Melas, oculisque Theis, placuere,
subinde:
Pulchra Theis oculis, ore nigella Me-
las.
Sed dum nigra Melas ridet sine voce soro-
rem,
Despectam Theidis forma faciæ, Me-
lam.
Me mihi restituit contraria flamma so-
rorum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Me-
las.*

VITA S V L P I C I Æ E X L.

G R E G. G Y R A L D I D E.

Latinis Poëtis

D I A L O G O I I I I.

Fuit & per hæc tempora Sulpicia, ex nobilissima Sulpiciorum familia, quæ nitida admodum & casta Poëma- ta: scripsit. Virum habuit. Calenum, cum quo annos xv. amantissimè & cõ- iunctissimè vixit. Mariti & vxoris me- minit Sidonius Apollinaris, sic in- quiens:

*Non quod Sulpicia iocos Thalia
Scriptu blandiloquos suo Caleno.*

Extat & elegans Martialis Epigram- ma, maximum pudicitia & poëtica huius Sulpiciae testimonium:

*Omnes Sulpiciam legant puella,
Vni qua cupiunt viro placere.*

*Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni qua cupiunt placere nuptæ.*

*Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyesta.*

*Scyllam, Byblida nec fuisse credit:
Sed castos docet & pios amores.*

Lusus, delicias, facetiâsque.

*Cuius carmina qui bene estimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem,*

*Tales Ageria iocos fuisse
Vdo crediderim Numa sub antro.*

*Hac condiscipula, vel hac magistra
Esses doctior & pudica Sappho:*

*Sed tecum pariter simulque visam,
Durus Sulpiciam Phaon amaret.*

*Frustra. Namque ea nec Tonantis v-
xor,*

*Non Bacchi, nec Apollinis puella,
Erepto sibi viueret Caleno.*

Extat & Poëma Hexametris versibus conscriptum, de Domitiani Cæsaris temporibus, quod huic ipsi Sulpiciae adscriptum est, tamen alicubi in- emendatum ad eò, vt dubitari possit. Ha- cenus Gyraldus. cui & aliorum quo-

que eiusdem Poëtæ Epigramma, Cale- no Sulpiciae marito inscriptum, ad- suas licebit.

*O molles tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua iugales*

*Indulsi Deus, & peregit annos.
O nox omnis, & hora, qua nota est*

Caris littoris Indici lapillis.

*O qua praelia, quas utrinque pugnas
Felix lectulus & lucerna vidit*

Nimbis ebria Nicerotianis.

Vixisti tribus, ô Calene, lustris.

Ætas hæc tibi tota computatur,

Et solos numeras dies mariti.

Ex illis tibi si diu rogatam

Lucem redderet Atropos, vel unam

Malles, quam Pyliam quater senectam.

De eadem Sulpicia Principis viri I. Cæsaris Scaligeri elogium.

Ex eiusdem Poëtices libro vj. qui

HYPERCRITICVS inscribitur.

Ancora incipiendum est. Aiu- nca enim S V L P I C I A M fuisse tem- poribus Domitiani. eius Satyra falsò Aufonio attributa fuit: factis enim pa- tet à fœmina factos verus; in quibus Musam cultricem appellat suam: qua- que ait sese primam docuisse Romanas mulieres posse cum Græcis Poëtis comparari:

*Præmaque Romanas docui contendere
Græcis.*

In ea multum dexteritatis, ad Satyri- cam amarulentiam aspirantis. Nume- ri verò, vt in eo genere poëmaris, non contemnendi. Igitur vt tam lau- dabilis Heroïnæ ratio habeatur, non auisum obicere ei iudicij seueritatem.

SULPICIAE SATYRICON CARMEN,
SIVE ECLOGA DE EDICTO DO-
mitiani, quo Philosophos
vrbe exegit.

MVsa, quibus numeris heroas & ar-
ma frequentas,
Fabellam permitte mihi detexere pau-
cis.
Nam tibi secessi, tecum penetrare reera-
Etans
Consilium: quare nec carmine curro Pha-
laco,
Nec trimetro Lambo, nec qui pede fractus
eodem
Fortiter irasci didicit duce Clazomenio.
Cetera quinetiam, quot denique millia
lusi,
Primaeque Romanas docui contendere
Graias,
Et salibus variare nouis, constanter o-
mitto:
Teque quibus princeps & facundissima
calles,
Aggredior precibus descende clientis, &
audi.
Dic mihi Calliope, quidnam pater ille
deorum
Cogitat an terras & patria sacula mutat?
Quasque dedit quondam, morientibus e-
ripit artes?
Nosque iubet tacitos, etiam rationis ege-
nos,
Non rliet, primo quam quum surreximus
aue,
Glandibus, & pura rursus procumbere
lymphæ?
An reliquas terras conseruat amicus, &
urbes,
Sed genus Ausonium, Romulique, exturbat
alumnos?
Quid reputemus enim? Duo sunt quibus
extulit ingens
Roma caput, virtus belli, & sapientia pa-
cis.

Sed virtus agitata domi, & socialibus
armis,
In freta Sicania, & Carthagini exit
arces,
Ceteraque imperia, & totum simul abstu-
lit orbem,
Omnia bellorum terrâ quaesita, mar ique,
Deinde velut stadio victor qui solus A-
chæo
Languet, & immota secum virtute fatiscit:
Sic itidem Romana manus contendere
postquam
Destitit, & pacem legis frenauit habentis,
Ipsa domi leges & Graia inuenta retrahens,
Omnia consilio, & molli ratione regebat.
Stabat in his, neque enim poterat consta-
re sine ipsis,
Aut frustra uxori, mendaxque Diespiter
olim,
IMPERIVM SINE FINE DEDI, di-
xisse probatur.
Nunc igitur qui res Romanas imperat
inzer
* Non trabe, sed tergo prolapsus, & in-
gluue albus,
Et studia, & sapiens hominum nomenque,
genisque
Omnia abire foras, atque vrbe excedere
iussit.
Quid facimus? Graios, hominumque, reli-
quimus vrbes,
Vt Romana foret magis his instructa ma-
gistris:
Nunc Capitolino veluti turbante Ca-
millo
Ensis & trivina Galli fugere relicta,
Sic nostri palare senes dicuntur, & ipsi
Vt ferale suos onus extirpare libelles.
Ergo Numantinus, Libycisque errante
in isto

in isto
Scipio, qui Rhoido creuit formante
magistro,
Cetera & illa manus bello fecunda se-
cundo,
Quos inter prisca sententia dia Catonis
Scire adeo magni fecisset, virumne se-
cundus,
An magis aduersis staret Romana pro-
pago.
Scilicet aduersis, nam cum defendier ar-
mis
Suadet amor patriæ, & captiua penatibus
uxor,
Conuenit ut vespis, quarum domus arce
Moneta,
Turba regens strictis per lutea corpora
telis. *
Ast ubi apes securâ redit, obliuiscit fauo-
rum *
Plebs, fratèrque una somno moriuntur o-
beso.
Romulidarum igitur longa & grauis exi-
tium pax,
Hæc fabellâ inodo pausam facit, optuma
posthac
Musa velim moneas, sine qua mihi nulla
voluptas
Viuere, vii quondam Lydæ, dum Smyr-

na peribat,
Nunc itidem migrare velint, vel deni-
que quiduis
Vt Dea, quero aliud, tantum Romana
Calenos,
Mænia incundos pariterque aduertit Sa-
binos.
Hæc ego tum paucis Dea me dignarier
infit.
Pone metus Equos cultrix mea, summa
tyranno
Hæc instant odia, & nostro periturus ho-
nore est.
Nam laureta Numa, fontèsque habita-
mus eosdem,
Et comite Egeria videmus inania cepta.
Vive, vale, manet hunc pulchrum tua fa-
ma dolorem
Musarum spondet chorus, & Romanus A-
pollo.

De eodem Domitiano referuntur &
hi versus à veteri Interprete Iuvena-
lis vt M. Valerij Martialis, quos, quia
inter edita eius Epigrammata non
exstant, adiciere visum est.
Flauia gens, quantum tibi tercius abstulit
heres,
Pene fuit tanti non habuisse duos.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS, A. D.
AD SVPERIOREM SVLPI-
ciæ satyram.

SCHEDIASMA.

SULPICIAE Poëtria Romanæ SA-
TYRAM, quæ DE EDICTO DO-
MITIANI inscribitur, ad finem no-
uissimæ PETRONIANÆ Editionis
ad pensam, percurritare obiter stat fen-
tentia: facta (QVOD BONVM SIET)
ab ipsis vsque carceribus auspicio. Sic
igitur illa condigna Caleno coniunx:
Musa, quibus numeris Heroas & arma
frequentas.

Frequentas, pro Concelebras, proinde vt
Carus loquitur, hoc est, celebres con-
cinnas, reddisque honoratos ac infi-
gnes.
Fabellam permitte mihi detexere pau-
cis.
Eleganter sanè, pro pertexere, & ad ex-
odium vsque perducere, est que meta-
phora à telâ, ad rei patranda consiliū.
Titinnius Fullonib.
Que inter decem annos nequisti vnâ
togam detexere.

Adde à Comico noſtro:

*Neque exordiri primum, unde occi-
pias, habes.*

*Neque ad detexundam telam certos
terminos.*

Pergamus cum Sulpicia:

*Tēque, quibus princeps, & ſacundiſſima
calles, Aggredior.*

Quid hoc ſibi velle dicam, neſcio. ni-
hil enim ineptius, indigniſve adeo
laudabili ac pererudita Sulpiciæ gen-
tis Heroide, cuius exiſtimationis ra-
tionem ſi pro perſonæ matronalis di-
gnitate habere voluerimus, totam pe-
nè prioris Hemiftichij partem, re-exa-
mus neceſſe erit. Sed enim hoc abſque
auctoriſ libris infirmum, neque adeo
tutum ſatis: quos quidem ego ſuf-
fragatores ſi haberem mihi, lubenter
hercule repoſuerim:

*Tē tuſque, præes quæis ſacundiſſima,
colles*

Aggredior.

vel etiam, Calles. Habes protenus:

*Dic mihi Calliope, quidnam pater ille
Deorum*

*Cogitat? an terras, & patria ſacula mū-
tat?*

Mirum, nī ad aureum illud atque ex o-
mnī parte beatum Flauij patris, ac Ti-
ti Veſpaſiani filij ſæculum reſpexerit
Pœtria noſtra, cuius adeo memoria, im-
mò ſublari ex oculis deſiderium po-
tius recens etiam tum mortalium a-
nimis obſeruabatur, ac tantum nō im-
preſſum reſidebat: & quidem eò fir-
mius, ac propius medullis, quò maior
Reipublicæ mutatio facta, Domitiani
ſucceſſoris inſolentiâ maximè, terribi-
lis cunctis & inuiſi. Meritò: quippe
quem non ſolùm magnæ, ſed & calli-
dæ inopinatæque ſcœitiæ Imperato-
rem fuiſſe, perhibet Suetonius. *Patria
ergo ſacula* haud alia vtique, quàm Sa-
tarnia illa omnium Pœtrarum præco-
niis celebrata.

*Nōque iubet tacitos, etiam rationis
egenos.*

hoc eſt, inopes **BONÆ MENTIS**, ſiue
conſilij, nec iam rationis amplius, vel
iudicij vllius ſanioris compotes, velu-
ti muta (hoc enim τὸ *Tacitos* vult ſibi)
pecora ſub iugum miſſa, vel (cum Flac-
co vt dicam)

*Iniqua mentis aſellos auriculas demit-
tentes,*

Quum grauius dorſo ſubiſcere onus.

eādē illā quam memorauī modò, ty-
rannicā Domitiani dominatione op-
preſſos, ac modò non redactos ad ex-
tremiſſimam rerum omnium penuriā
ac deſperationem. An hoc potius que-
rit Sulpicia, quod ſequentia confir-
mant oppido, vt rumne Ioui decretum
ſit, conſentientibus Fatis, artium, do-
ctrinarum, ac diſciplinarum omnium
vniuerſo mortalium generi obliuio-
nem inducere aliquando, vitæque i-
ſtius melioris premia cultumque, At-
ticæ inquam Philoſophiæ *Bonæq; men-
tis* ac humanitatis ſtudia, diuinitus an-
teā dilargita nobis, in perpetuum por-
rò deditcere iubere, ad primi illius ac
rudis quæ infantiam & plūs quàm bru-
tam ſtupiditatem reuocatos? videli-
cet, vt omnis agriculturę expertes, Ce-
reri ac Libero renunciantes, ad glan-
des rurfum ac Acheloia pocula poſt
tot ſæculorum ſæcula neſcio quo poſt-
liminij iure veſtoriam denuo capia-
mus? an magis neceſſitatem iſtam Fa-
talem nobis, hoc eſt, vni Italicæ genti
ſoliſque Romuli nepotibus intermi-
natur Iuppiter, quos ſummis opibus
atque indiſtitiis, reliquarum etiam
nationum, imò hoſtium ſalute maxi-
mè, exterminatos perditosque expetit,
Capitolio ipſius ſuo iratus inſeſtuf-
que, **VLTORIS** ſciſiſet, ne dicam
PRÆDATORIS cognomine aſſumpto
libi: **CVSTODIS AC CONSERVATORIS**
depoſito. vbi tamen legendum
forte:

Remuliq; exturbat alumnos. non vt
in exemplari noſtro viſitur *Remuliquo*,
repugnante numerorum ratione Ro-
mulam

mulum enim & Remum identidem à
Pœtis confundi videmus, alterumque
pro altero promiſcuè nominari: inter-
dum vtroſque pariter coniungi ſimul,
vt æquum eſt *Frates*, & quidem ger-
manos geminos. ſicuti apud Catullum,

At vobis mala multa Dii Deaq;

Dent opprobria Romuli Remiq;

Propertius autem, *Regna Remi* pro vr-
be Roma poſuit, cum ait:

*Regnauit prima Remi aut muros Car-
thaginis alta*

Habes non longè ab hoc loco:

*Sed virtus agitata domi, & Socialibus
armis.*

Bene addit *Socialibus* ad externorum
bellorum & Aſiaticorum diſcrimen,
quæ quidem non pro veſa gloria aut
Reipub. ſalute, ſed pro præda ſcelerū-
que ac flagitiorum omnium impuni-
tate ſuſcepta videri poterat, iam inde
à Sullanis temporibus maximè, quæ
terreſtirma luxuriæ omnis ac nequitia
fomenta victoribus ſubmiſtrarunt.

Quod verò ibidem ſubiungit prote-
nus *Virtutem eam* ſeu fortitudinē Po-
puli Romani, quam domi, ac Socia-
lium bellorum procellis acriter mul-
tūmque ac diu exercitam memorauit
modo, in *ſicti* demum *Sicaniæ* &
Carthaginis arces exiſſe, hoc eſt, deſiſ-
ſe, modūmque in hoſtem pugnandi, &
quæ paulam feciſſe ſibi, innuit à Ro-
mantis poſt Siciliam, *Longè* que ac
Magis illud Mediterrancum pela-
gus in Imperij vnus dominationem
redactum, Carthaginēque euerſam,
Punicæque æmulationis omnes reli-
quiarum reliquias extinctas: omni
Gallia denique cis Rhenum atque in-
ter Mare ſupra dictum atque Oceanū,
niſi quæ à prælidibus inuia fuit, per-
domita, ſic quaſi effæta parente (id
quod in Catilina cōqueritur Crispus)
nihil præclarum poſtea aut memora-
bile quod eſſet, belli militiæque patra-
tum, quippe quibus hoſtis nullus exer-
citor ſuperſeſſet iam ampliùs, in quo

oppugnando vera & antiqua illa Ro-
mana virtus eniteſcere poſſet. ideoque
depoſita armorum cura ad literarum
ſtudia, paciſque artes, ac ſapientiæ
præcepta in tempore deuolutos ani-
mum tandem requieri adieciſſe: atque
ita optimè conſtitutam Rempubli. in
otio ac tranquillitate ſuſtentari fa-
cillimè.

Antequàm vlteriùs progrediamur,
telamque, quam conatu maiore quam
ſucceſſu, pro ingenij noſtri captu ſatis
tamen commodulè exorſi ſumus, ad
terminos porro deducere properemus,
ſuſtinendum prius hic etiam pauliſ-
per nobis, donec Sulpicianorum ver-
ſuum ordinem, qui in codicibus no-
ſtris quantum eſt Formulariis, nuſquā
non tranſpoſitus ac perturbatus legi-
tur, in priſtinam aliquando reduxerim-
us dignitatem, qui quidem nobis ad
hoc exemplum reconcinandus videri-
tur.

*Dic mihi Calliope, quidnam pater ille
Deorum*

*Cogitat? an terras & patria ſacula
mutat?*

*Quæque dedit quondam, morientibus
eripit artes?*

*Nōſque iubet tacitos, & iam rationis
egenos,*

*Non aliter, primo quàm quum ſurre-
ximus auro,*

*Glandibus, & pura rurfus proſumbere
lymphæ?*

*An reliquas terras conſeruat amicus,
& vrbes,*

*Sed genus Auſonium, Remuliq; extur-
bat alumnos?*

*Quid reputemus enim? aut ſunt quibus
exiuli ingens*

*Roma caput, virtus belli, & ſapientia
paciſ.*

*Sed virtus agitata domi, & Socialibus
armis*

*(Cætera quæ imperia, & totum ſimul
abſtulit orbem)*

*Infreta Sicania, & Carthaginis exit
arces,
Deinde velut stadio victor qui solus
Achæo
Languet, & innoxia secum virtute fa-
tiscit:
Sic itidem Romana manus contendere
postquam
Destitit, & pacem longis frenauit ha-
benis,
Ipsa domi leges, & Graia inuenta re-
tractans
Omnia bellorum terra quaesita mariq;
Præmia consilio, & molli ratione regē-
bat.*

Stabat in his, &c. In quibus ordi-
nandis Petronianæ editionis œcon-
omiam secuti sumus, vsque ad illius
Hexametri finem: *Sed virtus agitata do-
mi & Socialibus armis.*
post quem ordine duorum inter se ver-
suum commutato: *Cætera que* (ita enim
potius quam, *Cætera que*, restituen-
dum censuimus)

*imperia & totum simul abstulit orbem
Infreta Sicania, &c.*

Protinus sequi fecimus comparatio-
nem illam Circensem de equo fenel-
cente: *Deinde velut stadio, &c.* versus,
qui in medio erat, indidem in locum
commodiorem, hoc est, in sedem suam
pristinam, vnde nullo suo merito per-
vim exturbatus fuerat, postliminium
restituto, non sine necessariâ corre-
ctione, qua in postremis illis vsi pro:
*Omnia consilio & molli ratione regēbat,
Præmia consilio, &c.* emendare institui-
mus. Scaligeri hndiciâ maximè, in cuius
Catalectis ordinem à nobis supra re-
præsentatum post similitudinem illâ,
Deinde, velut stadio, &c. in nouissima
hac superiorum carminum parte ma-
nifestò ac palam deprehendimus, non
item in priore, vbi tergemini Hexa-
metri illi, (*Quid reputemus enim? &c.*
vsque ad Hemistichii istius exitum. *Et
Socialibus armis*) parenthesi inclusi le-
guntur, medijs inter versus quos po-

nam:

*Nosque iubet tacitos, etiam rationis e-
genos,
Non aliter, &c.* Ille verò:
*Infreta Sicania & Carthaginis exit
arces.*

non post *Armorum Socialium* mentio-
nem & *virtutem illam Romanam Cæte-
ra que imperia & totum simul abstulit or-
bem*, sed post *Exturbatos illos alumnos
Remuli*, loco hercule alienissimo col-
locati: inibique *Exigit pro Exiit* nul-
lo existente idoneo sensu incogitan-
ter suppositum. Nec minor in Editio-
ne Ausoniana turbatio, quæ, *Exiit* ha-
bet, & versus gemellos illos proximè
memoratos, ante tres istos, quos in Ca-
talectis parenthesi interclusos dixi-
mus, *Quid reputemus enim? &c.* perpe-
ram dispositos repræsentat, quum post
eopse istos conlocari debeant. Idem e-
tiam de verbu illo dictum cupio:

*Omnia bellorum terra quaesita, mari-
que.*

qui præter omnem verborum ac sen-
tentiarum ordinem non bene præmis-
sus legitur Hexametro isti:

*Ipsa domi leges, & Graia inuenta retra-
ctans, &c.*

qui, si modo rectè rationem instituire
velimus, eundem antecedere debuerat.
Ad vltiora porò gradû capessamus.

*Nunc igitur qui res Romanas imperat
inter,*

Mira Latinitatis ratio, & non nostri
stomachi ægrè hanc ipsam coquentis,
quam obrem tempus fuit, quum *Res i-
stas Romanas* ita interpolandas puta-
rem:

*Nunc igitur, qui Rex Romanos imperat
inter,*

vt inuidiosè Domitiani plusquam Re-
gium dominatum fugillet Poetria no-
stra: tum phrasim illam, *Imperat inter
Romanos*, sic dictam interpretemur,
quomodo Propertij istud:

*Vt regnem mistas, inter caninia puel-
las.*

nisi si quis, *Temperat*, rescribi malue-
rit, quod etiam sine vllâ Præpositionis
virtute, *Romanis* ipsis accutandi casu
positis temperandis sat esse possit. Sed
verò, *Inter* istud, tantum non cerebrû
excudit nobis, & mirum, ni ratione
Poeticâ retro cum *quæ Rex* constru-
endum, vt ne id quidem Domitiano di-
gnum habeat Sulpitia, quem vel legi-
timum Regem appellet, innuens pu-
to, Principatum eius breui dilapsu-
rum, id quod etiam Calliopen suam
vaticinantem inducit postea, neque
multo secus, quàm si cum interregiâ
potestate summæ rerum præfuisset mo-
do, Imperio excisurum.

*Quid facimus? Gratos, hominû, q; reli-
quimus, verbes.*

Salsum ac Satyricum, quasi verò non
alia natio quàm Græca in hominum
lustro reponi digna, solique Achi-
ui modò humanitatis laude cenferi
possint.

*Nunc Capitolino velui turbante Ca-
millo,*

*Ensis & truiua Galli fugere reli-
ta, &c.*

Camillus enim Gallos in captiuo au-
ro pendendo deditos atque occupatos
de improviso adortus Româ pepulit.
Proin, *Turbante*, hoc loco absolute
positum obseruabis: Sic Cælius ad M.
Tullium:

*M. Seruilius, postquam vt caperat, in
rebus omnibus turbabat.*

Sed clarius aliquanto Plautus noster
Bacchid. *Turbat equus lepidè ligneus.* &
passim alibi. Etiam, *Ensis*, scripsi,
ipretâ carû Editionum scripturâ, quæ
Lencibus habent: vt respiciat ad illud
scilicet, quod Roma capta ab iisdem
Senonibus illis quos dixi, Brennus eo-
rum Rex, dum aurum ex pacto adpen-
ditur, de iniquâ ponderum exactione
querenti Ap. Claudio, adiecto ad pon-
dera gladio responderit, vbi viciis.

*Cæterâq; illa manus bello secunda (al.
facunda) secundo.*

Bellum Punicum secundum intelli-
git, qua tempestate efflorescere maxi-
me ac sese extollere cœperunt Roma-
na ingenia, iuxta Veteris illam Poetæ
sententiam:

*Punico bello secundo Musa pennato
gradu*

*Intulit se bellicosam Romuli in gentem
feram.*

Habes porro: *Quos inter prisce
sententia dia Catonis.*

Prisce hic non Epithetum est, sed co-
gnomentum quo à Romanis insigni-
tus Cato Auctor Plutarchus. eo dico,
ne quis hoc ipsum ad Censorij illius
ætatem falso pertinere persuadeat sibi,
neque aliter Horatij locus accipien-
dus libri iij. Od. xxj.

Narratur & Prisce Catonis

Sape meromaduisse virtus. vbi *Pris-
ce Catonis virtutem* pro Catone ipso
summa virtute prædito positam ope-
ræpretium est obseruare. Proinde &
capitali litera vtrobique scribendum.
Sed & postremum Hexametri huius
Hemistichium quis ab Horatio esse
non videt ita lib. i. Sat. ii. scriptitante
Maeste

*Virtute esto inquit sententia dia Ca-
tonis.*

ad imitationem Lucilliani illius ma-
xime:

Valeri sententia dia.

Pergit Sulpitia: *Vtrumne secundis,
An magis aduersis staret Romana pro-
page.*

Scilicet aduersis.

Hoc est fa-
cile scias aduersis potius, quam secun-
dis consistere Maiestate Imperij Ro-
mani. est enim *Scilicet*, scire licet, quo-
modò & *Videlicet* apud Plautum, pro
Videre licet. Neque quicquam hacce
sententiâ verius. vnde & Nasica ille
ad reprimendam nequitiam, seruand-
dè que optimos illos, hoc est, antiquos
mores (quibus *rem Romanam stare* po-
tissimum Ennio quoque persutatam
fuerat iam olim) cuiusmodi scilicet in

Pop. Romano inter secundum & postremum bellum Carthaginense maxime viguisse, non quidem amore iustitiae, sed formidine infidæ pacis, cognicum nobis ex Fragmentis Sallustianis: Nascia ille inquam Cordarus, quamvis Catone aduersante, vt metuitia cohiberentur, Carthaginem nolebat euerti. quod vt, cum iis quæ se quatur, rectius etiam intelligatur, nonnulla argumento, huic contentantia ex Catois ipsius. Censoriâ pro Rhodiensibus oratione, apud Agellium lecta huc oblatâ bellissima oratione transcribam. sunt verò hæc ex v. Originum eiusdem libro à politissimo illo Atticarum Noctium auctore nobis quasi per manus tradita:

Scio solere plerisque hominibus rebus secundis atque prolixis atque prosperis animum excellentem atque superbiam, atque ferocitatem auferere atque crescere (vbi item notabis duarum linearum spatium Coniunctionem. Atque iteratam plus minus quinque) quod nunc mihi magna cura est, quod hæc restam secundò processerit, ne quid in consulendo aduersi eueniat, quod nostras secundas res conficiat, neve hæc latitia nimis luxuriosè eueniat. Aduersares se domant, & docent quid factu opus sit. Secunda res latitiâ transuorsum trudere solent à recto consulendo atque intelligendo.

Et deinde postea:

Atque haud scio, an partim eorum fuerint, qui non nostræ contumeliæ causa id voluerunt euenire, sed enim metuere, si nemo esset homo quem vereremur, quicquid libèret, faceremus.

Ad Sulpiciam tandem reueniamus:

*Nam quum defendier armis
Suadet amor patriæ, & captiua Penatibus uxor,*

Conuenit ut vestis. Conuenit pendere à Penatibus videtur, vt dicat Sarytica, Penatibus, hoc est cultoribus Penatium & domorum Urbis statim, ubi quid aduersi coortum est, conue-

nire inter se concorditer, vnòque animo in hostem pergere quamvis inimicissimis antea. Catero qui quonam, Conuenit istud, aliò referri possit, non video.

At ubi apes securâ redit oblita fauorum.

Plebs, fra:erque vnâ somno moriuntur obeso.

Quid est Frater? nescio equidem, neque ego vsud verbum emisit inuitio. Itaque non dubito, quin Plebs, Patrêsq; scripserit Sulpitia apum situ marcescentium Rempubl. concilia, ducêsque ac vulgus, Senatui Populoque Roma. (quos quidem Plebis, ac Patrum nomine comprehendit) iam murcido prorsus, incultuque proinde ac fœcidiâ torpescenti, aptissimâ vtique similitudine componens ac circumscribens.

Hæc fabella modò pausam facit.

Malim potius: *Hoc fabella modo, &c.*

Tantum Romana Calenos.

Mœnia incundis pariterque aduerte Sabinos.

Emendandum Caleno, item Auerte Sabinos, non aduerte. vnum enim hoc deprecatur Sulpicia, ne coniugi suo. (à quo tenerrimè amari sese, certissimis experimentis cognitum ac prouisum habebat) in tantâ Reipublicæ perturbatione, Musis scilicet, cum omni disciplinarum cœtu, importunissimâ Tyrannici Edicti proscriptione procul emigratibus, carissimo Caleno inquam Romæ porrò lubeat permanere, cæli Sabini desiderium, atque Urbanum illud Togatæ comitatis otium vxorii complexibus præferenti. Subiicit eadem haud multo post ex persona Calliopes respondentis sibi:

Nam Laureta Numa, fontêsque habitamus eosdem.

Et comite Ageriâ ridemus inania capta.

Quò non incitè accõmodare pote-

mœnis.

In vallem Ageria descendimus, &c.
Concludit porrò prælagitiones suas Calliope Sulpitiana, aiens:

Vine vale: manet hunc pulchrum tua fama dolorem.

At concinnior exstitura sententia videtur, si, *Sua*, potius rescribatur. addit postremò promissi sui præstationem:

Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo.

Propter Ædem Apollinis Palatini scilicet ac Bibliothecam inibi ab Augusto iam pridem consecratam, qua de re plura Commentariolum nostrum Horatianum, qui volet, consulito.

E I N I S.

RERVM AC VERBORVM CERTISSIMVS,

ACCVRATISSIMVS ET LOCVPLETISSIMVS

Index.

 <i>B</i> hac voce, id est post hanc vocem cap. 24	<i>Alligo arctissimis complexibus</i>	c. 11
<i>Abducere oculos</i>	<i>Allucina molestant me</i>	c. 104
<i>Abferimus</i>	<i>Alpes eria</i>	c. 82
<i>Abstinebo me ab hoc cibo</i>	<i>Alpes Graia ibid. cum Aris Herculis</i>	ibid.
<i>Abstinere partibus corporis</i>	<i>Amantium iuramenta per formam amicarum</i>	c. 87
<i>Acacia</i>	<i>Amantium automata</i>	c. 100
<i>Accede aniculum</i>	<i>Amantium amulatio. vide in Emulatio.</i>	
<i>Accusatores Antiquitatis, vitia tantum doce-</i>	<i>Amantes obligati noctibus toris. c. 41. vide in</i>	
<i>mus & discrimina</i>	<i>Amica.</i>	
<i>Acetum vulneribus additum</i>	<i>Ambitosus detonuit imber</i>	c. 17
<i>Acidum canticum</i>	<i>Ambitus murus colligata corpora</i>	c. 92
<i>Acus comatoria c. 1. & in an. ci. v. a. is ibid.</i>	<i>Ambulatio</i>	c. 86
<i>lascia c. 26. num. 7. in v. cum inclusis.</i>	<i>Amica visentes amicas comparabant ex lege</i>	c. 95
<i>Ad eloquentiam ituri</i>	<i>Amicarum colloquia</i>	c. 86. & 87
<i>Ad poeticam tendentes. c. 1. in an. nu. 6</i>	<i>Amicos ledere quam grave</i>	c. 67
<i>Adiutus perditio</i>	<i>Amittere sanguinem</i>	c. 60
<i>Addictus histrionie</i>	<i>Amicus Ammon Afrorum</i>	c. 79. nu. 16
<i>Adducere minoris placuit</i>	<i>Amor deos tangit</i>	c. 43
<i>Adducere hostium cella</i>	<i>peregrini amoris concessor c. 51. postquam se</i>	
<i>Admittere in diuersorio, loger, recevoir en l'ho-</i>	<i>amari sensit supercilium alterius sustulit ibid.</i>	
<i>stelorio</i>	<i>Amoris vis</i>	c. 72
<i>Admouere se furtim foribus</i>	<i>Amor furtum potius quam primum</i>	c. 66
<i>Adnuere de medicina</i>	<i>Amoris ignis in niue in Ep. Me niue & t.</i>	
<i>Si te Adorari permiseris, inuenies religiosam</i>	<i>contemptus Amor vires habet</i>	c. 67
<i>inter cultores, & c.</i>	<i>Amerigo nij nunquam diutem fecit</i>	c. 44
<i>Adolescentes in scholis declamatorum stulti</i>	<i>Amfractus obsequissimi</i>	c. 8
<i>sunt</i>	<i>Amphora vitrea c. 34. gypsa ibid. cum pi-</i>	
<i>Adolescentia corruptio a parentibus</i>	<i>racis & titulis</i>	ibid.
<i>Adulatores cœnis dinitum captant</i>	<i>Ancilla ornatrix</i>	c. 21. & in an.
<i>Adulatorum mores ibid. meditantur quod pu-</i>	<i>ex Animi sus sententia vel formula</i>	c. 69
<i>tant gratissimum auditoribus</i>	<i>Animus imperus dijs hominibusque infestus,</i>	
<i>Advocati notarii & eorum mores</i>	<i>neque vigilijs, neque quietibus sedari potest.</i>	
<i>Ageria Nume in v. Saipitia. Ageria Vallis</i>	<i>c. 1. in an. num. 1</i>	
<i>in Sary. Sul. in ea detubra ludais ibid. & in</i>	<i>Anni ad tesseram venierunt</i>	c. 41
<i>annot.</i>	<i>Annulus in minimo digito c. 32. subauratus</i>	
<i>Aegri velato capite</i>	<i>grandis</i>	ibid.
<i>Emulatio amantium</i>	<i>Annulus totus aureus ferrais stellis ferruminatus</i>	c. 32
<i>Etate magis vestra commoueor quam iniuria</i>	<i>Ansa in hostio</i>	c. 56
<i>c. 17</i>	<i>Anser princi delicia</i>	c. 97
<i>Ethiopum forma c. 62. crura curua</i>	<i>Anser omnibus matronis acceptissimus</i>	ibid.
<i>ibid.</i>	<i>Anser cibus plebeus</i>	c. 53
<i>Ager Auernalis</i>	<i>Anser verecundum animal</i>	
<i>Aere perplexè</i>	<i>Anseres in Capitolio</i>	
<i>Alabastrum Cosmianum</i>	<i>Aniccœna prima pars cœna, entrees de table</i>	
<i>Alcibiades inactus in praeceptoris sui lectulo</i>	<i>c. 2. num. 19</i>	
<i>iacuit</i>	<i>Antecuroria potio</i>	c. 21. in an. num. 19
<i>Alexandrinis pueris aquam niuatam in ma-</i>		
<i>nus infundentibus discubimus</i>		
<i>c. 31</i>		
<i>Alicia</i>		
<i>c. 34. & in anno. num. 1</i>		

per Ansemnam pelagia confederant volucres.
 cap. 69
 Antefcolanus c. 41
 Antiquitatis accusatores, vitia tantum doce-
 mus c. 48
 Anicula c. 7
 Anus recocta vino, tremantibus labellis c. 103
 Anus foracia c. 6. in ann. num. 17
 Apellis monocremos c. 43
 Apes sine coitu generant, in frag. epi. sicut sunt
 rerum
 Apes ideo pungunt, quia ubicunque dulces est, i-
 bi acidum inuenies c. 42
 ab Apium castris longe sint omnia odoris horren-
 di c. 2. nu. 2
 Apium in lustrationibus c. 98
 Apodixis defunctoria c. 92
 Apollo pueri umbram reuocauit in florem c. 43
 Apollo Romanus. in Sati. Sul.
 Apuleius loquitur sub asini facie c. p. n. 1
 aqua niuat a lauandis manibus & pedibus
 c. 31
 Quid aquis dici formosus potest in publicis ta-
 men manant c. 60
 Arabea perfrus auribus c. 62
 Aranea cum oleo vulnere applicata c. 58
 Arata Syrtis c. 53
 Arceffere longe c. 36
 Archare c. 45
 de Arena ruina dimisit c. 9
 Arenarius c. 86
 Argentea spina dentes perfodere c. 32
 Armarium in porticus angulo c. 29
 Armatus inter tot fortes nescio vincit c. 82
 Armorum fragor trepidantes personat aures
 c. 81. nu. 9
 Armilla aurea, ab orco circulo lamina splenden-
 te c. 32. in dextro lacerto ibid.
 Articululus acutus c. 56
 Arundines rixta, sagitta c. 69
 Arundinem raptam subter lectum mittit c. 58
 Arma C. cyti c. 80
 Arnum Venereum. in fragm. & Epi. Armare
 liceat
 Arres ingenua vigeant cum nuda virtus pla-
 cebat c. 48
 As exactu pro cella meretricia c. 8
 Ascyllus fugit de porticu. c. 6 in lupanari ibid.
 vum intencat Gytoni c. 9. rixatur cum
 Eucopio c. 10. literas nouit ibid. latro
 c. 12. cum Quatilla ca. 9. cum Trimalcione c.
 28. cum Gytone c. 39. Thebanus c. 40. visus
 uasatus ibid. dimortit ab Eucopio ibid.
 Asellus Corinthius c. 31. & in ann.
 post Asellum di. aria non sumo c. 24
 in Asperis regionibus diuicius nives harent, ubi
 aratro domesica vellus nicei c. 59
 ut impune quisquam Aspexis quod non libuit c. 17

Assentationem ad neutram partem flectere
 c. 17
 malo Astro natus c. 94
 Asturco Macedonicus c. 46
 Atagen ales c. 53
 Atramentum literarum studiosis c. 62. lique-
 factum c. 68
 Atrienfis seruus c. 29
 Asteri libidinibus c. 41
 Attrita facies medicamine c. 86
 Attoniti & pauentis gestus c. 90
 Auaritia Romanorum c. 79. & 80
 Auctoramenti formula c. 77
 Auctori c. 77. in ann. nu. 6
 inops audacia tuta c. 79
 Aula aurata in nauis c. 79
 aures meas violari ob scæno sermone dolui c. 44
 Auibis insidias facere c. 3
 Auguria non noui, nec Mathematicorum ve-
 lum curare soleo c. 86
 Ausonius poeta an episcopus. in Epist. B. in:
 ad Lecto. c. 82
 clades suspicis patuere Deum c. 83
 Aufri tempestas c. 100
 Automata amantium c. 104. nu. 11
 Automatum

Bacca Indica cap. 37
 Balneum intrare, calefacti sudare momento
 temporis ad frigidam ire c. 28. post frigi-
 dam unguento perfundi cergi non lunseis sed
 pallijs ex mollissima lana d. cap. & in annor.
 Barbam peregrina ratione figurare c. 62
 Barba condita in pyxide aurea c. 29
 Bargates. in sula procurator c. 56
 Basium immundissimum c. 23
 Bassia olidissima c. 21
 Bassianis me Stiffius c. 18
 Bassia spissima impingere c. 31
 Bassia in gratiarum actione c. 31
 Belle dicere c. 1 in anno. nu. 7
 Belle non bene dicere ibid.
 Belli Pharsalici descriptio c. 83
 Bellua ad spectacula curiose quaesita c. 79
 Bibere saryrion c. 8. & 20
 Bisaccinus c. 31
 Bona quibus inuidem populus gratissima c. 60
 Bone mentis seror est paupertas c. 44
 Brachia mollior a pluma c. 87
 Bukale frustrum c. 35

C
 Lassus tanquam Caballus inclino debilis c. 94
 Cacabus c. 37. nu. 34
 Cadauera condita in arca in sepulchro c. 72
 Cadauera humana ubi deuorepntur ab amicis
 c. 101
 Caduceatoris more inducias facere c. 68
 Casatis triumpho c. 60
 Cæna

Cæna sumptuosa exemplum c. 27. 28. 19
 Cæna alij Cæna Cyntica c. 14
 Calcas vates c. 49
 Calculum ponere c. 75
 Calent foribus semina c. 86
 Callo. in ann. nu. 16
 Camellum vetustate ruptam sice temperata
 reficere c. 95
 Camella vini c. 96
 Campanus morbus c. 9 nu. 24 in ann.
 Canis ad ianuam c. 29
 Capilli decus capitis c. 69
 Capilli soboles c. 95. nu. 10 in anno.
 A Capillis ad ungues c. 62
 Capillos nocentes horridos, insi squalorem dam-
 natis auferri c. 65
 Capillos neque ungues in naue deponere cui-
 quam non licet nisi cum pelago ventus iraf-
 citur c. 64. Alias lustrabatur nauigium
 c. 65. Expiatio qualis facta ibid.
 Descendentes ab aure capilli c. 18
 aut Captantur aut captant In hac urbe, scito-
 re ergo in duas partes esse diuisam c. 76
 Captat cænas impotentium cientes c. 5
 Caput operire in fuga c. 7. in discrimine c.
 50.
 Caput operire pallio c. 7
 Caput frangere c. 22. & in ann.
 A Capite sanguinem tibi mittam quoties à te
 reperis exire c. 50
 Caribunculus c. 37
 Carchedonices ignes lapideos c. 37
 Carmen magicum c. 94
 Carminum vires ibid.
 Carminum sari coloris c. 2
 Carnarium c. 95
 saba ad usum in Carnario reposita ibid.
 Carpere c. 36. & in anno.
 Carpus ibid.
 Carve ligata mutat figuram c. 62
 Cassance in donis amantium, in Ep. Aurea mi-
 lu mibi. c. 79
 Castratio puerorum c. 71
 Casta conditorum c. 71
 Catorogore c. 92 num 7
 Cæna aurea c. 28
 Cæne anem c. 29
 Cæne deposito c. 93
 mille cause non quotidie allident c. 10
 Causa nostra multo genere par erat c. 14
 Cella c. 8. & in ann. nu. 5. inscripta nomi-
 na cella ibid.
 Cellula c. 11
 in Cellam proximam ducti in qua tres lecti stra-
 ti c. 21
 Colle merces c. 8. nu. 6. & 7. in ann.
 Cenonem anus urbana, iniecit c. 7
 ne Cenonibus quidem digna vestis pannonica

d'astre mise en lambeaux Gal. c. 14
 Cenonem exhibendum postulare c. 15
 Cerasinum cingulum c. 18
 Ceruicalia minutissima c. 32
 Ceruices amphorarum pittacia affixa habebat
 c. 14
 Cestras in mensa c. 35
 Cestras cum herbis excisus famam sustinebat
 ibid.
 Chaos c. 80
 Chirmaxium c. 28
 Chrysis Ancilla Circes c. 90
 Chryssus ter helleboro animum deserit c. 48.
 in cacumine montis consensit ut astrorum
 celique motum deprehenderet ibid.
 tanquam Cibo pasta non potuerunt ad senectu-
 tem canescere c. 2
 Cibi naufragio corrupti c. 75
 Cicer arretinum c. 35
 Cicer frictum c. 1. in anno. nu. 18
 Cicero in domitus c. 5
 Ciceronis verba grandia ibid.
 Quid inter Ciceronem & Publium c. 37
 Ciconia peregrina, hospita, pietatis cultrix c.
 37. & in ann.
 Cidonia hirsuta in Ep. Lux mea
 Cinadorum qualitates c. 13. & in ann. nu. 2
 planè iure ciuili dimittendum non circuitu a-
 gendum c. 13
 Circe Phoeleia c. 94
 Circe Selis progenies c. 87
 Circe meretricis c. 87. formosa c. 86. eius lise-
 ra & conuicta ad Eucolpium c. 88
 Cistrea mensa. Afris exuta terris c. 79
 Clibanus argenteus reponendo & ministrando
 pani c. 35
 Coci non possunt bene olere c. 1
 Cochlearia edendis ouis in mensa c. 33. non mi-
 nus sex libras pendencia ibid.
 Cocys aqua c. 80
 Cœnatoria vestes, quibus antiqui in cœna ute-
 bantur c. 30. nu. 17. in ann.
 Cœnatoria repetere c. 21
 Cœnandi magistri, qui discipuli discendi. Is a-
 pud quem tanquam magistrum declamabāt
 ibat cœnatum apud discendi discipulos qui
 tum magistri erant ibid.
 Ad cœnam promissimus tanquam s. holastici
 c. 10
 Ut foris cœnaret poetam laudasti c. 10
 Cognare bainem c. 53
 Colchi phasiaci ibid.
 Color myribeau c. 21. & in ann.
 Color arte compositus inquinat corpus non mu-
 tat c. 62
 Comatus nullus qui non cymadum c. 27. in an-
 not. num. 3
 Coma flexa pectine c. 86

Commune est quod à natura optimum cap. 60
 Communes sarcinas passimur. c. 10
 Compendiaris, artis c. 2
 Complexus amantium c. 18
 Complodere manus in letitia. c. 18. In ira c. 96
 in furo in allocutione ridicula. c. 24
 Componere pacia c. 77
 Componere in unum c. 77
 Comp. suis manibus in risum effusa c. 18
 Compositi amantes c. 87
 Concedunt secundum lectum c. 22
 Concio. c. 15. ex concionibus nescio quis ibid.
 Concha affysa. c. 79
 Concoquere plagas nobilitate Spartana c. 65
 Concordia Syonensis canit inter auras. al. l. au
 res. c. 87
 Qui al enim concupiscunt celerius in malam
 fortunam incideri debent c. 100
 Concutare laciniam in furo quod signum c. 12
 Conditore c. 77
 Conditorium in sepulcro. c. 71
 mulier in conditorum prosequuta viri cadaver
 ibid.
 Conducere locum c. 41
 Conductum pro stabulo cap. 9. & in Anno.
 in conductum accurrere ibid.
 Vide ne Confidens in causam factis deterior em
 c. 67
 Confundere causam. c. 67
 Confusus, mistis c. 51
 Congerere. initio dicendi & manus infringere
 c. 23
 Consilio crederi non multum oportet nam suam
 habet fortunam. c. 42
 Considerare cum aliquo c. 19
 Conspuere basio c. 23
 Conspuere ignominia causis
 ad Constitutum venire c. 92
 Constitutum nauis c. 15
 Constitutum nauis c. 60
 Consuetudinem vetustam in sanguinis pignus
 transisse putabam c. 40
 Contamni tupe c. 18
 Sapens contemptus iurgia stectio. c. 18
 Contemplatione in iocere c. 12
 Contextus f. bularum c. 20
 * In contubernium recipere. c. 52
 Contumelias verberatus c. 92
 Contumelia non lassant, quod verberatus sum
 nescio, quod ciculus sum lasum, puto, modo redi
 re in gratiam liceat c. 98
 Conurbare c. 41
 Conuertere nobis non potest c. 10
 Constantia vultus omnis excidit. c. 19
 * Conuicit exanimatus c. 12
 Cortis afferendis cibis c. 33
 Corona poetarum c. 44 ad imperitos delata ib.
 Corpus orationis c. 1
 Corymbi in cap. 70 stauicomam. ibid.
 Quis erit quod non est hodie. c. 42

Crassum Parthus habet c. 80
 Cruces saligine olivae promensis c. 95
 Craticula argentea c. 31
 Quis cito crederet nunquam recte faciet c. 42
 Crepida Semita c. 9. & in 10.
 Crimen pro poena c. 15 in An.
 Crimen uolere Deo c. 67. in si.
 Crotona situs etas mores. c. 76. nobile solum attri
 tis bellus opes ibid.
 In cruce inibus si magistratus scierit c. 97
 Cruces noxiarum custodia a mi tribus c. 71
 Nec hodie distraunt ut amplexus meos in cruce
 mittam. seruo nunquam succubui c. 86
 Cruciaris c. 72
 Crudelitatem suam domini impediunt si peccat
 tentia fastidiosus reduxit c. 67
 Crusuere hii a: humanum populo plaudere. r. o
 rem c. 79
 Crura in orbem pandere c. 62
 Crusta Numidica c. 79
 Crysta c. 16
 Crypta Neapolitana c. 105
 Cubitoria vestis c. 30
 Cucuma c. 95 nu. 7
 Cucumam ingentem foco opposuit ibid.
 Cucumule cervix frangitur c. 97
 qui in Culina habitant non possunt bene olere c. 2
 Si me Culpam emendare permiseris placebo ca.
 90
 Cultor pro amante c. 87
 Cupido & eius potestas. c. 86. & 92
 nolo quod Cupio statim tenere c. 15
 Cupressus f. ralis c. 80
 Curatoris propositum distulit ventus c. 67
 Tam curiosum principium non me delectat c. 52
 Curiosum eximisci c. 87
 Cursum persequi capis c. 6
 Curseris per alerari c. 28
 Custodire morus siderum per nigel gubernator c.
 2
 Custos adium c. 52
 Custos molestus c. 10
 Cyllenia proles. c. 84
 Cymba traducit simulacra virum nauita Prot
 meu. c. 88
 Cymbalistris intrans & concrepans ara omnes
 excitat c. 22
 Cymbalistris adiuuit hilaritatem c. 23
 Cynica traducunt tempora cœna al. cera c. 14
 Cynthia luna, plenos extinxit Cynthia vultus
 cap. 82

D **E**clamare in porticu. c. 3. Porticus ante sco
 lam i. auditorium d. c. nu. 2.
 Declamatores furiarum genere inquietantur
 cap. 1
 Produc declamatores à scola in forum non im
 breu, ferre non solem sciunt c. 1. in ann. n. 11.
 Extremis L. Crassi temporibus declamandi insti
 tutum.

rusum ibid. Primus L. Plotius ibid.
 Qua circa Demetrii Phalerei tempora in scolis
 frequentari solita exercitationes postea Roma
 nis Cicarone puero usurpata ibid.
 Declamatio iudiciorum imago c. 1. in ann. n. 2
 forensicum actionum meditatio ibid. studiorum
 exercitius armantur ingenia in foro praliantur
 ibid.
 Declamatores c. 1. perdiderunt eloquentiam
 ibid. umbratici doctores ibid. ingenia de
 lent. ventose orationis cap. 2. enormes ibid.
 nuper extortis ibid. Adolescens ludibrio ex
 positus c. 3. minimè eloquentes ibid. adulantur
 iuuentuti ibid. unde irrepserint Athenas ibi.
 Deditur hostibus parcius c. 67
 Deficiens porticus c. 29
 Deflectere aures c. 65
 Deformis locus c. 7
 Defunctorio ictu non satiatus c. 96
 Delet ingenia doctior umbraticis c. 2
 Delere sacramentum amicitia c. 40
 Deliacus castrator c. 23
 Delos in fragm. Delos iam stabili.
 Democritus herbarum succos expressit c. 48
 Demosthenes neque Plato declamavit c. 2
 Demosthenis arma c. 5
 Desprimum perdidit peritura Troia c. 49
 Deseris curiosè manibus semel iterumque me
 basiauit c. 95
 Detonuit imber c. 36
 Desirginare c. 25
 Deuotione dissimulata c. 63
 Diaria anus c. 96
 Dicta iaculari vino solutus voluit c. 69
 Deducere peccus gemitu c. 71
 Diluere rationem c. 10
 Dies solennis c. 45
 Digito concrepuit Trimalcio homo lautissimus
 c. 27. ad hoc signum ipado matellam ludenti
 supposit c. 27
 Digito gubernare vocem ibid.
 Dymai res c. 87
 c. 100
 Dyrati c. 94
 Dij in terra c. 84
 Dij qui pro Casare contra Pompeium c. 84
 Diligenti a libidiosa c. 20
 Dioue Venus c. 93
 c. 84
 Discordia c. 84
 Discumbimus iusti gustatione mirifica initiati
 c. 21. alij circa pedes discumbentium iace
 ibid.
 Discussis claustris c. 11
 Disserit in ille vestis c. 44
 Dispensator seruus c. 29. qui ante rationator
 ibid.
 Diuersitres c. 39. & 55
 Diuersorum pro stabulo c. 9
 Diu. dere obsecrum verbum c. 11. & in annor.
 nu. 14

Diuidere conuuis fortalis c. 33
 Diuina mulier pro fatidica. c. 7. & in ann. nu. 3
 Diuina ardi genus nouum c. 77
 Diuiso preceps nu. 10
 Diuisus qui exterrere curant, nihil volunt inter
 homines melius credi c. 44
 Doctior lenonibus c. 44
 Domofacta tellus ar. ar. c. 59
 Domicilium polluisi sanguine, aut hunc diem
 inuolatum c. 97
 Dominus conuuij allatus ad cœnam. c. 32
 Domini implacabiles crudelitatem in fugitiuos
 supplices impediunt c. 67
 Domini pedagogi dicti c. 46. in fine
 Dominus conuuij facie posestatem conuuijs pe
 tendi cibos & porum c. 34
 Doris c. 86
 Dormientes testo capite c. 69
 Duce laciniam c. 60
 Dulce nihil sine acido c. 43. in v. Apes
 Ducem dato qui me ducat ad liberos c. 1
 prater daponidium miserat ad manus c. 14

E

E Brii sine manibus c. 39
 Eclipsis luna plenos extinxit Cynthia vul
 tus, & lucem sceleri subauxit c. 82
 Effodere verba stilo c. 4
 Egenus rationis in Sat. Sul.
 Elegiarum dicere c. 69
 Elephas in Epigr.
 Eloquentia qua nihil maius c. 4
 qui primi Eloquentiam perdiderunt c. 2
 Eloquentia ingentis & spei iuuenis c. 77
 Eloquentia umbratica. vide Declamatores.
 Eloquentia quomodo paranda c. 3 & 4
 Emascueta c. 10
 Emendatior omni simulacro c. 86
 Emendare morbum c. 94
 Enochea verula c. 94. Priapi sacerdos ibid.
 cadit eum risu ibid. excipit Encolpium c. 96.
 Altrix anserum Priapi ibid.
 Empusa c. 1. in ann. nu. 1
 Epicurus homo diuinus c. 64. Somniorum ludi
 bria facerissima ratione condemnat ibid.
 Epi iudex c. 14
 Epius Troianus c. 49
 Equum mutare obsec. verbum c. 24
 In Equestribus sedere c. 86
 Nec accusat Errorum vestrum nec punit c. 16
 Encolpium in porticu. cap. 6. In lupanar de
 ducitur c. 8. fratrem habet Gytona ibid. ri
 xatur cum Ascylo c. 9 & 10. Literas scri
 bit ibid. vapulatur c. 11 c. 65. c. 92. Latio c. 12. &
 13. Dispositus à milite c. 42. cum Quartilla
 c. 17. & 18. cum Trimalcione c. 27. 28. & 29
 Bolionem seu Polionem se cognominat cap. 90.
 a stato colat Gytona corruptor uxoris Lycha
 c. 66. Enocheam effugit cap. 98. cum Circe c. 91
 Voluit c. 92. cadit in mari cap. 65. pugna.

cum sanis anseribus ca 96 excusat se apud
Circen. cap. 98 Recuperat vires. ibid. &
c. 91
Eudoxus astrologus c. 48
Eumolpus fingit se virum bonum c. 45 v. p. r.
lat c. 51 lapidatur c. 50 libitin sis c. 46. c. 54
Gironem amat c. 52 d. c. c. c. c. c. 73 N. a. u. i. g.
gat c. 73. & 74 & c. 61 I. r. a. o. s. c. o. m. p. o. n. i. t. c. 69
Declamat in leuitatem muliebrem cap 7
In tempestate vers. s. facit c. 75 de poesi pre-
cepta dat c. 78 Crotona se diuitem simulat
c. 77 Ditesis & qua ratione c. 85
Euripides e. 2
piscis qui in Euripo natabant c. 76
Ex animi sententia forma dicendi c. 69
Exarmare c. 61
Excacare formam c. 88
Excubia in nauibus c. 62
Exhilaratus c. 15
Exire a se c. 50
Exire gemitum c. 75
Expiare somnia c. 64 tutel. im. nauis ibid.
Expiationum ritus c. 98
Exsecratus insidias anicula c. 7
Exsuccus vir in Epi. Impubes napsi.
Extemporalis declamatio c. 6
Extemporales oratores d. c. in ann. nu. 3
Extortus clunibus cadere c. 21
Extricare Deos iratos c. 94
Exulcerata mentes c. 71
F
Facere obs. F. c. 10. & c. 47
Facere exitum c. 3
Facere tropica c. 48
Facies unguibus s. d. a. c. 71
Faciem fuligine perficere c. 22 & in ann.
quo spectat facies medicamine atritu. oculorum
queque mobilis petulantia c. 86
Fame cum m. verer quid facere debui c. 10
Saguntini oppressi ab Annibale humanas edere
carnes c. 101
Petant idem fecerunt ibi.
Cumisset Numantia a Scipione capta inuenta
sunt matres qua liberorum suorum tenerent
semea in sinu corpora ibid.
cum fame morerer audirem vitrea fracta c. 10
Familia negotiantes c. 77
Fascinum c. 52
Nefastidias peregrinum c. 87
Fatale conditorium familiari ac viva facere ca.
72
me tanquam familiarem & gratum amatorem
aliquibatur c. 73
Fatum implacabile c. 99
Favere vapulanti c. 56
est fauor in presio c. 79
Feralis Enyo c. 80
Fercula fercula superposita c. 35. & 36
Fugiam reges cap. 24

Ferro suo venire c. 90
Ferus id est equus c. 49
Ficedula pinguisima, piperato vitellio piperata
c. 17
Ficus africana c. 35
Fidem m. de ambulantis fallere c. 12
Fide dura acceptaque, mor. patrio protendit ra-
mum oliua, atque in colloquium venire ausa
c. 67
Fides Socratica c. 88
Fides maris c. 75
Fid. s. oculorum c. 12
Fiscina piscatoria c. 69
Flamen c. 82
Fiammo caput inuolueret c. 26. & in ann. n. 2
Illyri retro euntes c. 94
Fæderis formula c. 69. & 70
Felicitate plenus prioris fortunæ oblitus Eamol-
pus c. 85
Femina fortuna est in Epi. ne querere.
Femina complorata singularis exempli c. 11
Femina quadam sordibus calens c. 86
Follis vas c. 27
Fons Mæsonius cap. 5. Fons Socraticus ibid.
Fontis elegans descriptio c. 91
Forma mirabilis exarmat furentes c. 45
sine voce regat ibid.
Forma rar. am. facis mixturam cum sapientia c. 54
Formam prostratis ut vendas c. 86
Quid huic forme aut Ariadne habuit aut Le-
da simile, quid contra hanc Helene, quid Ve-
nus possit c. 98
Quod solum forma decus est recidere capilli ca.
69
Non est forma satis nec qua vult bella videri De-
li vulgari more placere sibi Di. a. s. a. i. e. s. In-
sus & c. c. 105
Formosi vix sapientes c. 54
Formuli fæderis c. 69 & in ann. nu. 4. & 5
Formicatrix cuius corpus publicum c. 8. & in an-
no. nu. 5.
præclusis foribus c. 15
reclusa fores admiserunt intrantem c. 16
Fortuna rerum diuinarum humanarumque po-
testas: Cui nulla placet nimium securu potestas
c. 80 nu. 15
Fortuna cum muliere comparatio in Epi.
Fortunata uxor Trimalcionis c. 36
Cruda in forum studia propellunt c. 4
Forum verum furtiuarum c. 12 in an. nu. 1
Saburra maior forum rerum furtiuarum c. 12
nu. 1. in ann.
raptum latrocinio pallium in forum detulissimus
c. 12
Forensibus ministeriis exercitati frequentes ad
curminis tranquillitatem tanquam ad por-
tum faciliorem refererunt c. 78 credentes fa-
cilis poema exstrui posse quam controuersiam
sententiolis vibrantibus pictam. c. 78
Fran-

Frangere risus cap. 88
Frater olf. c. 9. & 10. & c. 87
Frequentare in Sulpi Saty.
Frigidior Gallica niue c. 19
Frugetalis morem lege polleat exacta c. 5
Frons parua, decora in mulieribus c. 86
Frontes fugitiuorum inscripta c. 63 cicatricibus
scissa ibid.
Fuga descriptio c. 83
Fulminans, salmine ictus c. 40
Funambulus in Epi.
Furca in carnario c. 55
Furoris descriptio c. 67
Furum auiditas & astutia c. 22
G
Gallica niue frigidior c. 19
Gallus Gallinaceus pugnacissimus c. 46
Gallina lignea purentibus auis quales esse solent
que incumbunt c. 33
Gaforam facies cretata c. 62
Garum piperatum c. 36
Gastræ eminentes c. 39
Gaudia ualge nota non placet aut c. 79
Gaudium c. 39
Gausapa coccinea c. 18
Gausapia mirthea c. 21
Gausapila c. 21 & in ann. nu. 8
Gentes apud quosdam lege seruantur, ut à pro-
pinquis consumentur def. nōti adco ut obiur-
gentur egri quod carnem suam faciant peio-
rem c. 101
Genus ipso deprecatus numina uersu c. 93
Giton Escopij frater c. 9. & 25 uerbit cum Patro-
michide c. 25 misericors c. 36 modestus c. 54
relinquit Escopium c. 40 ad eum redit c. 51
Quiritur ab Ascilio c. 57. & 58 ferè proditur
ab Eumolpo ibid. nauigat c. 59 cogitat de
fuga c. 61 & 62 Vapula c. 65
Gladuator obscenus c. 9
tanquam legitimi Gladuatores, domini corpora
animasque religiosissime addicimus c. 75 &
in ann. n. 6
Glues melle & papauere sparsi c. 31
Graij humani in Sul. Saty.
Gramen terra vario gramine induta c. 87
redd. nda est Gratia uobis non solus uici c. 82
Gratia neminem ibi posse resistere impuneque
suos si quid in ea urbe deliquissent, laturos c. 85
Gratiam sollicitare muneribus c. 84
me in grat. am rediisse ut intelligeret & optima
fide reuiscens amicitiam, toto pectore a-
strinxit c. 51
Gubernator pernigil c. 62. siderum motus custo-
dit ibid.
Allata Gustatio ualde lauta c. 31
Gustatoria à choro cantante rapiuntur ca. 34
Gustus homini c. 22
H

nihil respondentem mulcauit cap. 94
Habere mulierem c. 80
Halosij Troia c. 49
* Hannibal nobiscum nauigat c. 61
Hecatos sacra c. 95
in Heliconem venire c. 78
Hemicyclus in spondia c. 54
Herculeus c. 43
Hereditera c. 85. & 89.
quod Hodie non est tras erit c. 42
Homines operas locani non caballi c. 77
Homines sumus non dii nemo nostrum non peccat
c. 42
Homo sum & adhuc iuuenis, fateor me peccasse
c. 9
At tibi seruis Honor c. 102
Horatij curiosa sceleritas c. 78
Hornus liquor c. 93
Hostiarius c. 29
Hostiarij cella ibid.
Humanitate candida eius animum restitue ca.
89
Humanè aduer. c. 50
Humana conditio c. 40
Hyeme Gallica, frigidior c. 19
Hylas candidus c. 43
Hylas repellens improbam Naiada c. 43
Hyperidis fama c. 2
Hypoepa Lydia oppidum c. 93. num. 11
in Hypoepo positum corpus, more Graco custodi
ac flere totis diebus ac noctibus capit c. 71
I
Iatraliptra c. 28
Ibris Iosus in Epi. de Ambigenis c. 94
Idai latices c. 5
Ignis parua grauissima c. 83
Ignis repentinus e nemore c. 85
Inter Ignominioses lustrat c. 76
Illa risu dissoluere c. 24
Imber detonuit c. 17
Immatura corpora c. 8. in ann.
Impedire non dicitur c. 52
Impietas hominum c. 42. & 43
Imperio parate c. 95
imperio seruis ibid.
Imponere innocentem alieno periculo c. 62
Impotentium cœnas captas eliens c. 5
Impotentia c. 75
ubi iracundia ibi impotentia ibid.
Imprimere mucrones c. 40
Improbamam tractare c. 46
Improbitas extorques c. 47
Imprudens admittis inexplabile scelus c. 7
Imprudensia locorum c. 39
Habeo quod celo impitem si nos f. a. s. a. coniu-
xerint c. 27
Incessus compositus c. 86 fractus c. 79
Incesta uestis cap. 26
Incretare faciem c. 62

Hærudinem ab hostio rapuit, iterumque

Milites auro praecincti c.44
 Militis effervati gestus c.42
 Totus fere mundus Mimium videtur implere c.104
 Mimicus risus c.39
 Ministerium c.77
 Ministri convivorum c.30.31.32
 Ministri gratia vinum bonum facit c.31
 Minus Laferpiciarium c.35
 Mirabundi gestus c.19. & 20
 Mistere amplexus in cruce m c.86
 Misericordia turbatus & metu eodem tempore c.18
 Missionem dare c.21
 Modio meriti nummos c.36
 Marentia resia c.83
 Matorum gestus c.41
 Molere obscae c.23
 Mellior pluma c.87
 Monocremos Apellis c.43
 Mopsus poeta Trax. c.37
 Mora rubentia in Ep. Lux mea
 Morbus Lesbicus C.9. nu. 24. in an.
 Morbus Campanus ibid. nu. 24. in ann.
 Morbum emendare C.95
 Mors ultima C.49
 Mors rebus omnibus communis in Ep. omnia tempus edax.
 ad mortis necessitatem dolor deduxit C.17
 Mors non dubia miserorum oculos cepit obducier. C.19
 Motus astu. incedo C.6
 ne sine motu, (al. metu) hominem conspexi C.12
 Muliebris patientia C.25. Lenitas C.70
 Muliebris libido C.17. 18. 19. & C.86. & 87
 Mulier pura C.9
 Mulier formosa & omnibus simulacris emendatior C.86
 Mulier multivola C.8. in an. nu. 6
 Mulieres aperta caput pallio C.16
 Mulieres etiam lunam deducunt C.89
 Mulieres nudatae pectus infundere C.71
 quam facile amant ibid.
 Mulsuro C.34. & in ann. nu. 1
 Mundi cursum labentem Circe detinuit C.87
 Muneribus gratiam sollicitare C.84
 Musarum elogium in Epi.
 Musino in Epi. de Ambi.
 Mussat tota familia C.92
 Mutare vultum frequentissime C.52
 Mutum litus C.79
 Myron sculptor qui penè hominum animas ferarumque comprehendit C.48

N

Nataibus suis Romani munera accipiebant C.30
 Natalium suorum coequalis C.96
 Nautium ubique si bene calculum ponas C.1.

Naufragorum ultimum votum * C.63
 in naui volucres viscatis arundinibus volucres capere C.69
 Naues magna non nisi magnis portibus se insinuant C.61
 Nauis lapidaria C.77
 Nausea grauem stomachum exonerabat accliuatus lateri nauis C.63
 Nautia barba horrens C.59
 Nautiarum excubia in scapha C.62
 Necessitas mortis C.17
 Qui nec proximas Necessitudines habet ad summos honores perueniunt C.76
 Nequitia mea non in delectatus C.47
 Nervorum langor unde C.94
 Nicerotiani nimbi in vita Sul. C.94
 Niliades aqua C.94
 Nitor C.79
 Nive Gallica frigidior C.19
 Nobilitate Spartana conquirere plagas C.65
 Noctiani C.62. in ann. nu. 8
 Nocturnus percussor C.9. & in ann.
 Contentus vitula puicacae nocte C.93
 Notare sibi C.6. & in ann.
 Nisi notorem dedissem vestimenta ab officio non recepsem C.52
 Rudis nauacula in hoc retusa ut pueris discenribus audaciam tonsois daret C.54
 Nouitas omnium conuerit oculos C.39
 Qualis Nex &c. C.39
 Regio praesentibus plena numinibus C.17
 Quisquis habet nummos securi nauiget aura C.97
 Officium nuptiale quid C.25
 Nuptiarum aliquot ritus ibid.
 ne puella quidem tristis expauerat nuptiale nomen C.16
 induere nuptiam ventum textilem C.37
 Nuptias fecerunt C.25
 lacuerunt non tantum illa nocte qua nuptias fecerunt, sed post ero etiam ac tertio die C.72
 Nuptiarum ritus C.26. & in ann.

O Biurgere colaphis C.34
 Occasio opportunissima C.12
 Oculum cursum per rimam improbe diductum applicuerat C.26
 Oculos tangere inter iuramentum C.93
 Oculi amanti loquaces in Ep. O blandos oculos C.11
 Lustrare Oculos totam urbem C.12
 Timere fidem oculorum C.11
 Tragicos oculos suos tanquam videntes, aures tanquam audientes castigant C.92
 Oculum pro vobis impendi C.4
 Oculis meis familiaris C.12
 Odoperta C.35
 Officium atatis C.99
 Officiosus custos vestium C.52
 Olea in turula nauis C.68
 Olere C.4

Olea rami stabilis epasi ibid.
 Legitimo nos perfusus oleo reserunt c.11. & 12
 ann. nu. 16
 non bene olet qui bene semper olet c.104
 stertere tanquam olim dormientes c.22. nu. 15
 mercenarium iam olim dormientem exire cum sarcinis sul et c.59
 Oliua alba c.31
 Operuit caput pallio c.20. in fuga c.7. in disermine c.50
 Ut viderunt qui suas opes defenderent mutauerunt crudelitatem in auxilium c.74
 Grandis & publica Oratio non est maculosa c.2.
 & in ann. nu. 16
 corpus orationis eneruatum c.2
 Oratio pudica grandis non maculosa c.2
 Oscillatio c.100
 Osculum paruum os c.87
 Osculum proficiens c.75
 Oscula praecautura c.91
 In hoc gramine mille osculis lusimus quarentes voluptatem robustam c.27
 non repugnanti innumerabilia oscula dedit c.20
 Osculus bona fide exactus c.11
 Osculum quae Praxiteles habere Dianam credidit c.8.
 Osculo abolita iurgia c.69
 Oua ex farina pingui signata c.33
 Oua sorbilia c.31
 Oua concepta ibid.
 Oua initio cœna ibid.
 Oua incumbere al incubare c.33
 Ostium exsonuit iudaci strepitu impulsu c.16
 Ostiarius praefinitus c.28
 non longe ab Ostiarum cella canis ingens c.29

P Ace vestra liceat dixisse c.2. & in an.
 Lesa vulnere pacis c.79
 Palare in Sul. Suiy. c.82
 Pallere, timere c.82
 Pallis proliuicis c.28
 Pallium tegendo capiti c.31
 Pallium quadratum c.55
 Palma excelsissima c.55
 Panni pumosi c.44
 Pannus pro facco c.55
 Pannosus vestis c.14
 Pantoimi cantantes c.31
 Pannus his c.25
 dicta Papaueri ex sefamo sparsa c.1
 Parapsis argentea c.31
 Parapsis librum suum instruit c.3. & in ann.
 Parentum vota de liberis c.3
 Parentes obmigatione digni c.4
 Paret non paret c.97
 Paria composueram c.19
 Partes pueri ex palea & luto c.95
 Partium marmorum iunxerat pedum candor c.86
 Paronichia c.31

Partes corne conuiuis dabatur vnicuique c.35. & c.34
 Parthenope c.80 nu. 8
 Partis obf. c.47
 Patientia muliebris c.25
 Patres vocati senes c.60
 Patria secula in Sati. Sulpi. c.12. in an. nu. 10
 Paucor exanimat c.95
 Paupertas ignominiosa c.95
 Paupertas vincere nulla potest c.14
 Paupertas soror bona mentis c.44
 Paupertatem priuatis quaestibus conuenit expellere c.10
 mirabile paupertatis ingenium c.95
 Peccare peccatrix c.43. & in ann. nu. 12
 Peculium c.8. & in an. nu. 4
 Pedes loci ante canam in triclinio c.35
 Pelagia aues c.69
 Quis pelago credit magno se favore tollit c.44
 Penates occultat gremio deploratumque relinquit qui limen c.83. nu. 21
 Penicillo opprimere c.25
 Peragere annos in vita Sulpi. c.9
 Percussor nocturnus c.87
 Peregrinum ne furtiuias c.32
 Perfidere dentes c.45
 Pergamus urbe c.62
 Periculum nullum recuso quod salutis spem ostendat c.22
 Perire inter duos c.33
 Persequutus putamen manu c.92
 Inepia persuasione hominum nihil falsus non persona cantus virgulta loquuntur c.80
 Pertinacia muliebris expugnata c.71. & 72
 Peruerrere figuram c.62
 Petasus humanis carinibus pasti c.101
 Responsa in pestilentiam data c.1. & in an. nu. 15
 Virgines in molanda in pestilentia resposum ibi. c.2
 Pestilentia fidere afflati animi surgentes c.2
 Videtis oppidum tanquam in pestilentia capos in quibus nihil aliud est nisi cadauera qua laceraantur aut corui qui laceant c.76
 Petronius quis & quo tempore in prin. libri c.86
 Petulantia oculorum c.67. & in an.
 Pharmacus quid c.42
 Pherastati milites c.28
 Pica varia ibid.
 Pica intrantes salutans ibid.
 Pictura multum exitum habuit postquam Aegyptij magne artis compendiarum inuenire quare oboleuerit ibid.
 Animorum etiam credas esse Picturas c.43
 Pigiaca sacra c.100
 Pila sparsina c.27
 Pila lusu in circulo c.27
 Pinacotheca vario genere tabularum mirabilis c.43
 Pindarus c.2
 Pingere faciem c.28

Piperatus & piperatus c.33
Piscandi genera c.69
Piscatores c.3
Pisces sine amore generat in Epi. Sicut sunt reru
Pistacia c.34
Placenta c.35
Plangere c.71
Planus siue nacturnus grassator c.42
Plusa c.48
Platanon c.86
Plausus ingenij c.50
Pluma mollior c.87
Pocula prisca fidelia c.95
Podagrici cutis c.100
Poematis faciendi praecepta c.78
quos ad Penam Deus deduxit, vide ut profic illis ignoscit c.68
Poeta quis c.78
Poeta spiritus non humillimis c.44
Poetice oculus spiritus quam humanu c.50
Pollice exprimere lacrimas c.9
Popluere c.39
Pompeius libico tacet equore magans c.80. *remor Pontis ibid. Pompeij fuga* *repercor Huda spis* *ibid.*
Ponere consilium c.75
non fragim ponimus nisi effugiu queramus c.61
Ponticuli ferruminati c.31
Pop. Rom. auaritia & corrupti mores c.79 & 80
pellitur a populo victus Cato c.79
venalis populus venalis curia patrum c.79
Popites succis c.1. poplite secto. c.1. in ann. nu. 5
Potrum in expiatione c.77
Porticus Trimalionis c.29
Portuensis nauta inferorum c.81
Potrum ciuuiati c.61
Pracari deos quod bene foeliciterq. eueniret c.77
Pracidar. ut cervicem non aenula c.68
Pracindis alius c.19
Pracipites abimus c.15
Praco cum seruo quarebat res missas c.57
Praconi forma c.57
Pracarium locus adium c.30 *in pracario dispensator autec numerans* *ibid.*
Praciamores c.5. nu. 3
Pracendie furem ca. 98
Priapi sacra c.17 *peruigilium* c.21
Hellepontiaci sequitur grauis ira Priapi c.19
Procellosus procellis c.74
Procurator ubi acciperet rationes c.30
Proscumbere lymphis *in Sulpi Sa.*
Prosecta v. stis c.96
Promissaria c.31 & *in ann. nu. 13*
Propria in inter amicos c.73
Propudium c.59
Prose i. tus pudor c.66
Pr spicere sibi habitationem c.10
Prop. genus rudimenta, cum ipsius natura veritate seruantur c.42

Pruna Syriaca qua & Damascena c. 7. & in ann.
Pudica uxoris exempla c.71
Pudorem extorquere c.9
Puoris ratio c.72
Puella satis bella & qua non plusquam septem annos habere videbatur c.15
Puella ut muliebris patientia legem posset accipere c.28
Pueri Aegyptij c.31 & c.35
Pulchritudine naturali exurgens oratio c.2
Punici mali cum granis c.31
Putate caelum c.42
Putares ab eadem auicula deductum c.7
Pygiaca sacra c.100

Q
Verela pro actione c.13. nu. 2. & c.15
Quarenda rei amissa forma c.57
Questio c.10
Questus c.16
Quartilla c.19. 20. 21 *Se virginem non meminit* c.25
Quasibaria al. quasitaria c.92
Quiritium fidem invocare c.11

R
Ationem veteremque diducere c.10
Redux ad ingenium c.77
Religiosa inspectio extorum & sacrorum ratio ridicula c.97
Repositoria singula singulis ferculis apposita c.33 & 35
Repositorium rotundum duodecim habebat signa c.35 quatuor tripudiantes superiorem partem repositoriij abstulerunt c.36
Rescindere cicatricem c.73
Retractare gladios c.49
Res Romana aduersis rebus flans in Sulpi. Sati. c.15
Res sua cuique carissima c.37
Rictus luxuria c.32
Resum exprimere c.14
Risum discutere c.82
Roma nouerca Caesaris c.82
Roma quibus artibus floruerit in Sulpi. Sati. *orbem iam totum visior Romanus habebat* c.79
Ipsa suas vires odit Romana inuentus c.80
quare tam perdit Roma ipsa sui. merces erat & sine vindice prada c.79. nu. 57

S
Sacra restituendis viribus c.90. 91
Sacrum magicum c.90. 91
Sacra nec omnia nec simul, & promiscue c.17. in ann. nu. 24
Amicitia argumentum delcui c.40
Sag. rum. bulbosa pollicis atio c.94
Saguntini humanis carnibus pasti c.100
Sae Samandra iuper cilia sua excussa c.67
Sanguinem mittere a capite c.50
Sarcocoris carmen c.2
Sanicus c.78
Sapientia vix cum pulchritudine c.14
Satisf. 14

Satisfieri obf. c.47
Satur admiratione c.28
Satyron bibere c.8. & c.20 *Satyron Venerem* *ibid. in ann.*
Satyreo penicillum tingere c.21
Scabitudinem animo delere c.19
Scarus Siculus ad mensam viuus perducitur ca. 79. nu. 4
Scleris immanitas mentem exulcerabat c.1. in anno. nu. 1.
Sena largior c.77
Scissor gesticulans ad symphoniam c.36
Scolasti. orum turba ingens in porticum c.6
Scola quasi ludus. forum quasi arena *ibid.*
Adol. scentulis in scolis stultissimi sunt c.1
Pueri in scolis ludunt, lunenes ridetur in foro c.4
Scordalus c.55
Scortorum ludicra c.20. & 21
Scortum patientia muliebris c.9
tanquam Scolastici ad cenam promissimus c.10
Scrubilia c.35 & *in an.*
Secretis alienis interesse periculofum c.20
Secundum lectum considerunt, id est iuxta c.22. nu. 14
Sedere in equestribus c.86
Senatus Roma venalis c.48 & *cap. 79*
Senatus recti bonique praeceptor c.48 & *in an.*
Senex caluus tunica vestibus russea inter pueros capillatos ludens pila c.27
Seniori conuicti turpe c.53
Septentia. u. n. uariissimus brepitus c.1. & *in an.*
Sepulchra negata damnatis c.71
Sequestri c.15
Sequantula a mulier c.41 & *in ann.*
Sera sua sponte occidit c.16
Sera antiquius pensiles c.16 *in ann. nu. 16*
Sermo non publici saporis c.3
Serui plus lenes saper cenam c.35
Serui quomodo tollunt mensas c.34
Serui laborem detrectantis gestus c.77
Seruorum multitudine facit astum c.34 & 35
Serui supplicis gestus c.30
Seruus publicus c.57 *cum securi*
Seruire imperio forum res. c.95
Seruum vellera c.79
Sesamum palatii gratia antiqui in dulciariis & placentis adhibuerunt c.1. nu. 18
Sicula Seueri ore nihil incipit c.92
Artis Seuera si quis amat effectum c.5
Sicel. c.14 & *in ann.*
Signum ministrandi in conuivio c.34
Silentio facto c.14
Simulacra virorum umbra c.81
Sinistra fausti ominis c.32
in Sinum dissiit manum c.24 *in eo pudenda ibi.*
ab. eam res condita c.20
Sirenus domus c.5
Smaragdus c.37
Socratica fide diligere c.88

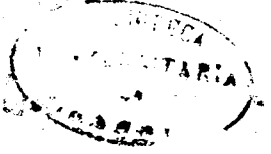
Socraticus grex c.5
Solea lignae impares c.55
Solum ad sedendum c.52
Somnia C.87 expiata c.64
veluti cum somnia ludunt c.88
Somnus ebriorum C.22 *Somnia in mortem* c.49
Somnia mentes ludunt c.107
Somnia sibi quisque facit c.64
Sophocles & Euripides c.2
Soror obf. c.87
Spartana nobilitas c.65
Spes Ambitioni donare c.4
Spina purganda dentibus c.32
Spiritus macer ieiunio c.88
Spiffare officium obf. c.100. *spiffanda non* c.39
Sponda c.54
Spongia detergendis oculis c.68
Spora pro vilissima re c.73
Spure in aliquo otumeliosum c.92 & *in an. nu. 11*
Squalor in carcere c.65
Stabulum pro diuersorio c.6. & *in an. nu. 14*
Scatarium bellum c.68
Collectione spiritus plenus iam sternit anit ut gratiam concuteret c.58
Stigmata fugiuorum c.63. c.66
Stigmosis stigmatibus punitus c.63
Strangulari vestes c.15
Strepitus obsceni c.77
Qua Striges comederunt uernos tuos c.94
Stridor C.15 quos struxit opus male sustinet c.8
Struitor camelus c.97
Strupo omnia c.29
Subduxi me a praeceptoris colloquio c.9
Ale Su. ciuitas c.21 & *in ann.*
Sudor nimis sudantes riuu c.23
Sufficere ministrare c.27
Noli suggillare miseria c.88
Su. pitia poeria Romana *in vi. Sul.*
Summismus aduorb. c.65
Superbi patri. familias mores c.77
Supellect. carius c.34
Supercilia rafa c.67
Supercilium tollere c.51
Supplicium non interpellare, sed infra accedere c.66
ultroni c.66
Supplicium gestus c.17 & 18. c.30. c.40
Symphonia in conuivio c.34
Synacium c.33

T
Abes tacitis concepta medullis c.79. nu. 62
Tabula terebentina c.33
Tabulae tabularum consulere capsi c.48
Talos deducere ad terram c.62
Tanquam i. vice vel loco c.41
Tantalus infelix quem sua vota premunt c.42
Taurum tollere qua vitulum sustulerit c.15
Tempestas c.74 & 75. nu. 50
Tenebra spissa c.74
ad Tesseram venire c.42

RERVM AC VERBORVM

<p><i>Tessera christalina</i> c. 33 <i>Testarius ludus</i> c. 33 <i>ad Testimonium citare</i> C. 2 <i>Thalamus</i> C. 26 <i>Thebanum par</i> C. 40 <i>Thesaurum paruo are recuperare placuit</i> C. 14 <i>Quis ad Thucydida, quis Hyperium ad famam processit</i> C. 2 <i>Thyrso colliculi languidior</i> C. 92 <i>Thyrus olf.</i> ibid. <i>Tibia minima ad Symphoniam mentem timor alius habet</i> C. 28 <i>quantum quisque timet tantum fugit</i> C. 83 <i>Tirythius</i> C. 84 <i>Tituli meretricum</i> C. 7 <i>Tityrus ex oue & hirco</i> in Epi. de Ambi. c. 30 <i>Tollit vultum superbus</i> c. 31. & in ann. <i>Tomacula</i> c. 31. & in ann. <i>Tondere votum vltimum naufragorum</i> c. 63 <i>Tam magnum facinus non admittimus ut debeamus Torti perire</i> c. 20 <i>Traducere secreta</i> c. 17 <i>Traducere annos</i> c. 92 <i>Tralaticia humanitate nos lapidabit</i> c. 74 <i>Tralaticia deformitas</i> c. 70 <i>Tributum pro bella meretricia</i> c. 8 <i>Triclinij pars prima cui usus sit</i> c. 30. in prima parte triclinij procurator rationes accipiebat c. 30 <i>Tripheua omnium foeminaru f. rmoiffima</i> c. 61 <i>Tristior, i. deterior</i> c. 79. in ann. <i>ad vltimam perductus tristitiam</i> c. 24 <i>Triconidis arces, Athena sic dicta</i> c. 5 <i>Troia Halosis</i> c. 49 <i>Tropica haec instituit pecunia cupiditas</i> c. 48 <i>Tumultus</i> c. 68 <i>Turderum corona</i> c. 39. in ann. nu. 2 <i>Tutela naus</i> c. 67. & 68</p>	<p><i>Verbena</i> c. 102 <i>Verberare, non perfunctorie caepit</i> c. 81 <i>primi Versibus anni</i> c. 5 <i>Accubitoria vestimenta qua mihi natali meo donauerat cliens &c.</i> c. 30 <i>Vesticonuberniam</i> c. 1 <i>Vestes diuitius vincula rugosa sunt</i> c. 62 <i>Vestes raptae vesperi venales</i> c. 12 <i>Vestimenta officiosus in balneo asseruabat</i> c. 52 <i>Vestis od. scolastica</i> c. 57 <i>Vestium varia nomina</i> c. 79 <i>Vestimale, disertum</i> c. 44 <i>Vexata solo vestis</i> c. 88 <i>Victoria non placet parata</i> c. 85 <i>Vigilauit usque ad iniuriam</i> c. 93 <i>Viro non obruas mentis calorem</i> c. 5 <i>Virga balenata</i> c. 11 <i>Virgilij felicitas curiosa</i> c. 78 <i>Viribus ujurum meis clamaui</i> c. 67. & in ann. num. 4 <i>Si me unquam Virginem meminerim lunonem meam iratam habeam</i> c. 25 <i>cum nuda uirgo praesens temporibus placeret, uigebant arces ingenia</i> c. 48 <i>V. s. ut arundinibus volucres tangere</i> c. 69 <i>Quis uictorum inimicus rectum iter uita coepit insistere, odium habet</i> c. 44 <i>Vitrea amphora diligenter gypsata quarum in ceruicibus pitaculi erant affixa, cu titulo</i> c. 34 <i>Viuamus dum licet atque bene</i> c. 34 <i>Viuentes oculi</i> c. 75 <i>extra legem Viuentibus quam male est quicquid meruerunt semper expectant</i> c. 85 <i>Vixes a matrice agnitus</i> c. 65 <i>Vmbrae doctor</i> c. 2. & in ann. <i>in Umbra voluptatis diutius haesi</i> c. 89 <i>Voluptas robusta</i> c. 27 <i>Vota hominum cupia</i> c. 48 <i>ad Vota preperare</i> c. 4 <i>Votis finor ad inuidiam felicibus</i> c. 11 <i>Urbanitas stulta</i> c. 7 <i>per totam Urbem rumoribus me differant</i> c. 10 <i>Urbs Graeca</i> c. 16. in ann. nu. 8. i. Napolis. <i>Urceolum fistile in caput Eumolpi iaculatus</i> c. 55 <i>Vulnera ligata & medicata</i> c. 96 <i>Vultum qui permuta: fraudem parat non satisfactionem</i> c. 67 <i>ex Vultibus hominum mors colligo</i> c. 86 <i>Vxor qualis eligenda. in Epi. Moribus & vultu</i> <i>Vxor in conuiuio discurrens</i> c. 36</p>
--	--

Z Enxidas manus vidi, nondum ustusatis iniuria vultus c. 43

F I N I S.